

รายงานฉบับสมบูรณ์
(Final Report)

โครงการศึกษาโอกาสและผลกระทบจากการทำ FTA ของไทย
ที่มีต่อสาขาการเกษตร ระยะที่สอง

เสนอ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

จัดทำโดย

ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สิงหาคม 2551

รายชื่อคณะวิจัย

1. ผศ.ดร.บุญจิต	ฐิตาภิวัฒนกุล	ที่ปรึกษา
2. ดร.ขจรวรรณ	อิฐรัตน์	ที่ปรึกษา
2. ดร.จารึก	สิงห์ปรีชา	หัวหน้าโครงการและนักวิจัย
3. ผศ.ดร.ประพิณวดี	ศิริศุภลักษณ์	นักวิจัย
4. ดร.กนกวรรณ	จันทร์เจริญชัย	นักวิจัย
5. ดร.วุฒิยา	สาหร่ายทอง	นักวิจัย
6. ดร.วรรดี	จงอัศญากุล	นักวิจัย
7. ดร.นิติพงษ์	สงศรีโรจน์	นักวิจัย
8. นายพุมิพัฒน์	ทวีวัชรพัฒน์	นักวิจัยผู้ช่วย
9. นายชยุตม์	ระนา	นักวิจัยผู้ช่วย
10. นายธีรศักดิ์	เจริญวุฒิวินพันธ์	นักวิจัยผู้ช่วย

คำนำ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มอบหมายให้ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นที่ศึกษาดำเนินงาน โครงการศึกษาโอกาสและผลกระทบจากการทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาการเกษตร ระยะที่สอง บัดนี้คณะที่ปรึกษาได้ดำเนินงานโครงการเสร็จสมบูรณ์แล้ว และการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย รายงาน 3 ฉบับ ได้แก่ 1. บทสรุปผู้บริหาร 2. รายงานฉบับสมบูรณ์ และ 3. ภาคผนวก

สำหรับรายงานฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วย 6 บท ได้แก่ บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 กรอบแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมปริทัศน์ของการศึกษาผลกระทบการจัดทำเขตการค้าเสรี (FTA) บทที่ 3 สถานการณ์สินค้าเกษตรของโลกและประเทศไทย บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าจากตารางเมตริกซ์บัญชีสังคม บทที่ 5 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพถึงผลกระทบ FTA ที่มีต่อการผลิตสินค้าเกษตรของไทย และบทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาทำให้ทราบแนวทางการปรับตัวของเกษตรกรภายใต้ข้อตกลง FTA รวมถึงการเตรียมความพร้อมของเกษตรกรในกลุ่มต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบจากการทำ FTA ขณะเดียวกันผล การศึกษานี้จะได้นำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดแนวทางการจัดทำแผนและมาตรการรองรับผลกระทบ แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก ตลอดจนการเตรียมการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สำหรับสินค้าที่มีศักยภาพในอนาคต

คณะที่ปรึกษา

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจศาสตร์ประยุกต์

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สิงหาคม 2551

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร
(Executive Summary)

โครงการศึกษาโอกาสและผลกระทบจากการทำ FTA ของไทย
ที่มีต่อสาขาการเกษตร ระยะที่สอง

เสนอ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

จัดทำโดย

ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

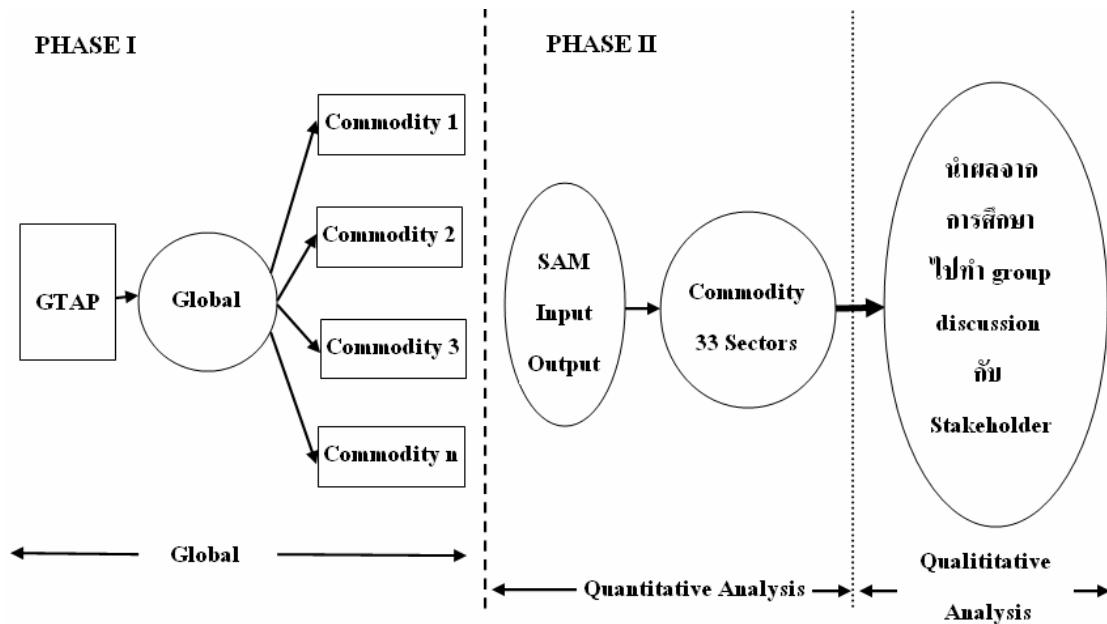
สิงหาคม 2551

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการศึกษาโอกาสและผลกระทบจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาเกษตรระยะที่สอง สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้มอบหมายให้ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดำเนินการศึกษาต่อเนื่องจากการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาเกษตรซึ่งได้ทำการศึกษาไว้แล้ว โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการคือ 1) ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันในรายการสินค้าเกษตรที่ได้รับผลได้ผลเสียจากการจัดทำ FTA ของไทยในเชิงปริมาณและคุณภาพ 2) ศึกษาโอกาสและผลกระทบเชิงปริมาณและคุณภาพจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อครัวเรือนเกษตรกร 3) จัดสร้างฐานข้อมูลที่แสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างภาคการผลิตและครัวเรือนเกษตรกรในระบบเศรษฐกิจของไทยและ 4) เสนอแนะแนวทาง มาตรการ/โครงการ ในการปรับตัว/ปรับโครงสร้างการผลิตของเกษตรกรรายย่อย รวมถึงข้อเสนอแนะหลักเกณฑ์และแนวทางการชดเชยผลกระทบที่ได้รับ

การศึกษานี้ได้กำหนดกรอบโดยแบ่งภาคการผลิตสินค้าเกษตรออกเป็นจำนวน 33 สาขาการผลิต และแบ่งภาคครัวเรือนเกษตรกรแยกตามชั้นรายได้จำนวน 5 ระดับ ได้แก่ ชั้นรายได้ที่ 1 รายได้เฉลี่ยของประชากร 723 บาท/คน/เดือน ชั้นรายได้ที่ 2 รายได้เฉลี่ยของประชากร 1,217 บาท/คน/เดือน ชั้นรายได้ที่ 3 รายได้เฉลี่ยของประชากร 1,762 บาท/คน/เดือน ชั้นรายได้ที่ 4 รายได้เฉลี่ยของประชากร 2,612 บาท/คน/เดือน และชั้นรายได้ที่ 5 รายได้เฉลี่ยของประชากร 7,049 บาท/คน/เดือน

สำหรับกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์โอกาสและผลกระทบจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาเกษตรทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้ใช้ข้อมูลโครงสร้างเศรษฐกิจจากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตปี 2543 (Input-Output Table 2000) นำมาปรับปรุง และจัดทำตารางเมตริกซ์บัญชีสังคม (Social Accounting Matrix: SAM) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ผลกระทบจากการทำข้อตกลง FTA ต่อกลุ่มสินค้าและสินค้ารวมกับการสำรวจภาคสนามของเกษตรกรตามกลุ่มสาขาการผลิตที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและพฤติกรรมการผลิต ทักษะคน ความรู้และความเข้าใจที่มีต่อข้อตกลง FTA ตามแต่ละกลุ่มสาขาการผลิต โดยใช้ Contingency Table และสถิติโลจิสติกส์ รวมถึงแบบจำลองโลจิสติกส์ (Logit Model) เป็นเครื่องมือเพื่อทำการวิเคราะห์ผลที่มีความเชื่อมโยงต่อกัน ดังกรอบแนวคิดดังนี้

Project Framework: โครงการศึกษาโอกาสและผลกระทบจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาเกษตร

ผลการศึกษา สรุปได้ ดังนี้

1. โครงสร้างเศรษฐกิจไทย ยังคงเป็นสาขาการผลิตนอกภาคการเกษตรที่มีสัดส่วนมากที่สุดร้อยละ 70.11 ของมูลค่าเศรษฐกิจในภาพรวม ส่วนสาขาการผลิตภาคการเกษตรมีสัดส่วนร้อยละ 29.89 ของมูลค่าเศรษฐกิจในภาพรวม แม้ว่าโครงสร้างของประชากรส่วนใหญ่อยู่ในภาคการเกษตร เมื่อพิจารณาเฉพาะ โครงสร้างการผลิตในภาคการเกษตรพบว่า สาขาประมงมีมูลค่าการผลิตมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 2.60 ของมูลค่าการผลิตภาคเกษตร รองลงมาได้แก่ สาขาัญพืช และ ปศุสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 2.34 และ 1.50 ของมูลค่าการผลิตภาคเกษตร ตามลำดับ นอกจากนี้ โครงสร้างการผลิตภาคเกษตรมีสัดส่วนมูลค่าการใช้ปัจจัยทุนถึงร้อยละ 73.99 ของมูลค่าการใช้ปัจจัยโดยรวม สำหรับสัดส่วนมูลค่าการใช้ปัจจัยแรงงานมีเพียงร้อยละ 26.01 เท่านั้น

2. ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณที่เป็นผลกระทบที่เกิดจากการเปิดการค้าเสรี ซึ่งในที่นี้สามารถแบ่งผลการวิเคราะห์ห้แยกได้เป็น 3 กรณี

กรณีที่ 1: ผลกระทบที่มีต่อการเปิดการค้าเสรีในปัจจุบัน

พบว่า กลุ่มของสินค้าที่จะได้รับผลกระทบในเชิงบวกมากที่สุดทำให้เกิดการขยายตัวของมูลค่าการผลิตในสาขาการผลิตต่างๆ โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไป ได้แก่ มังคุด ปลายัน ทุ่นาปรุงแต่ง ปาล์มน้ำมัน และอ้อย ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 24.60, 20.27, 6.19, 5.44 และ 4.48 ของมูลค่าการผลิต ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มของสินค้าเกษตรที่จะได้รับผลกระทบในเชิงบวกลดน้อยที่สุดจากข้อตกลงการค้าเสรี ได้แก่ ไหม ใก่เนื้อ สับปะรด ข้าวโพดฝักอ่อน และสุกร ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 0.000, 0.018, 0.022, 0.024 และ 0.026 ของมูลค่าการผลิต ตามลำดับ ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาถึง

ผลกระทบที่จะเกิดจากการค้าเสรีพบว่า กลุ่มของสินค้าที่จะได้รับผลกระทบในเชิงลบจากข้อตกลงดังกล่าวโดยเรียงลำดับจากมากที่สุด ไปได้แก่ โคนเนื้อ และถั่วเหลืองซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 0.0023 และ 0.0020 ของมูลค่าการผลิต ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อผลตอบแทนปัจจัยการผลิตในภาพรวมจะพบว่า การเปิดการค้าเสรีจะทำให้ผลตอบแทนปัจจัยแรงงานในภาคการเกษตรเพิ่มขึ้นในบางสาขาการผลิตเมื่อเทียบกับปัจจัยทุน เนื่องจากการใช้ปัจจัยแรงงานในสัดส่วนที่สูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยแรงงานในภาคการเกษตรในสาขาการผลิตพืชไร่ ไม้ยืนต้นและไม้ผล จะได้รับผลตอบแทนเพิ่มขึ้นโดยเปรียบเทียบกับภาคเศรษฐกิจอื่นๆ โดยเฉพาะในส่วนของ อ้อย ปาล์มน้ำมัน กุ้งแช่แข็ง ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง รวมทั้ง ลำไย ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 0.366, 0.055, 0.051, 0.044 และ 0.031 ของมูลค่าการผลิต ตามลำดับ

ขณะเดียวกันผลการเปลี่ยนแปลงจากการเปิดการค้าเสรีต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ของเกษตรกรโดยมีแบ่งตามชั้นรายได้ของเกษตรกรพบว่าครัวเรือนภาคการเกษตรชั้นรายได้ที่ 1 ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีระดับรายได้ต่ำสุดจะได้รับผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีมากกว่าระดับชั้นรายได้อื่นของครัวเรือนในภาคการเกษตรและครัวเรือนนอกภาคเกษตร เนื่องจากเกษตรกรดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นการผลิตพืช/ปศุสัตว์เชิงเดี่ยว นั่นคือแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่รายได้ต่ำกว่าจะได้ผลประโยชน์/เสียประโยชน์จากการเปิดการค้าเสรีมากกว่าในกลุ่มอื่นๆ และเมื่อเปรียบเทียบการกระจายรายได้ระหว่างกลุ่มสาขาการผลิตที่ได้ประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศพบว่า ครัวเรือนในกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตอ้อยได้รับผลกระทบมากที่สุด รองลงมา คือ ปาล์มน้ำมัน และกุ้งแช่แข็ง ตามลำดับ สำหรับผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการกระจายรายได้ในเชิงลบ พบว่า กลุ่มสินค้าปศุสัตว์ได้แก่ โคนเนื้อ และ โคนนม จะได้รับผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรี และกลุ่มผักที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว ได้แก่ กระเจี๊ยบเขียว และข้าวโพดฝักอ่อน

กรณีที่ 2: ผลกระทบจากข้อตกลง FTA ที่ได้ลงนามกับประเทศคู่ค้า

การศึกษาผลกระทบจากข้อตกลง FTA เฉพาะประเทศที่มีการลงนามข้อตกลงแล้วซึ่งได้แก่ จีน ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ โดยสินค้าที่เลือกมาศึกษาในส่วนนี้จะเป็นสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญต่อการส่งออกของไทย ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ลำไย ไข่ไก่ และกุ้ง และสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญต่อการนำเข้าของไทย ได้แก่ หอมหัวใหญ่ กระเทียม โคนเนื้อ และโคนม

พบว่ากลุ่มสินค้าที่จะได้ประโยชน์จากการค้าเสรีมากที่สุดทำให้เกิดการขยายตัวของมูลค่าการผลิตในสาขาการผลิตต่างๆ โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไป คือ มันสำปะหลัง ข้าว ลำไย กุ้งแช่แข็ง และไข่ไก่ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 32.845, 6.900, 2.880, 0.007 และ 0.002 ของมูลค่าการผลิต ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มสินค้าที่จะเสียประโยชน์จากการค้าเสรีมากที่สุดทำให้เกิดการหดตัวของมูลค่าการผลิต ก็คือ โคนนม และ กระเทียม ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 0.314 และ 0.109 ของมูลค่าการผลิต

ตามลำดับ และผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อผลตอบแทนปัจจัยการผลิตในแต่ละกลุ่มสินค้าพบว่ากลุ่มสินค้าข้าว มันสำปะหลัง ลำไย กุ้งแช่แข็ง และ ไข่เนื้อ จะได้ผลกระทบมากที่สุดซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 1.9934, 0.9995, 0.0324, 0.0011 และ 0.0002 ของมูลค่าการผลิต ตามลำดับ

ในขณะที่เดียวกันเมื่อศึกษาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการกระจายรายได้ของครัวเรือนภาคการเกษตรเมื่อมีข้อตกลงการเปิดการค้าเสรีกับประเทศที่ได้ลงนามข้อตกลงแล้ว พบว่าในกลุ่มสาขาการผลิตสินค้าเกษตรนั้น ครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบในเชิงบวก ได้แก่ กลุ่มสินค้าข้าว มันสำปะหลัง ลำไย ไข่เนื้อ และ กุ้งแช่แข็ง อย่างไรก็ตามสำหรับผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการกระจายรายได้ในเชิงลบ พบว่า กลุ่มสินค้าปศุสัตว์ได้แก่ โคเนื้อ และกลุ่มสินค้าพืชผัก ได้แก่ กระเทียม

กรณีที่ 3: ผลกระทบที่คาดการณ์จากการทำ FTA ในอนาคต

สำหรับการวิเคราะห์ผลกระทบจาก FTA ที่คาดการณ์ในอนาคต ซึ่งจะทำการศึกษาด้วยทำการสร้างสถานการณ์จำลองโดยสมมติว่า ทุกประเทศได้ทำการเซ็นสัญญา FTA แล้วจากนั้นผลของข้อตกลงส่งผลกระทบต่อการเติบโตของการค้าระหว่างประเทศ ทั้งในกลุ่มสินค้าที่มีความได้เปรียบและเสียเปรียบในการแข่งขัน ผลการศึกษาพบว่า

กลุ่มสินค้าที่มีการขยายตัวในการส่งออกสูงสุด ในกลุ่ม ธัญพืชและพืชไร่ ได้แก่ ข้าว อ้อย และมันสำปะหลัง ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 40.43, 40.74 และ 39.29 ของมูลค่าการผลิต ตามลำดับ ส่วนในกลุ่มผักได้แก่ กระเจี๊ยบเขียวซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 21.79 ของมูลค่าการผลิต ในขณะที่กลุ่มผลไม้ได้แก่ มังคุด ลำไย และ ทูเรียนซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 36.77, 21.34 และ 17.99 ของมูลค่าการผลิต ตามลำดับ ส่วนไม้ยืนต้น ได้แก่ ปาล์มน้ำมันซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 9.03 ของมูลค่าการผลิต และในส่วนกลุ่มสินค้าประมงได้แก่ กุ้งแช่เย็นแช่แข็งซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 1.48 ของมูลค่าการผลิต

นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อผลตอบแทนปัจจัยการผลิตในแต่ละกลุ่มสินค้าพบว่า กลุ่มการผลิต ข้าว อ้อย และมันสำปะหลังจะได้รับผลตอบแทนจากการใช้ปัจจัยแรงงานและทุนจากการผลิตเพิ่มขึ้นสูงสุดซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 11.68, 3.32 และ 1.20 ของมูลค่าการผลิต ตามลำดับในขณะที่ ผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการลดลงของผลตอบแทนปัจจัยการผลิตได้แก่ โคเนื้อ ปลาน้ำจืดแช่แข็ง และ ไข่เนื้อ ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 0.206, 0.014 และ 0.013 ของมูลค่าการผลิต ตามลำดับ

สำหรับการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการกระจายรายได้ของครัวเรือนภาคการเกษตร พบว่าครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบในเชิงบวกในกลุ่มสินค้าข้าว อ้อย มันสำปะหลัง และลำไย ส่วนผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการกระจายรายได้ในเชิงลบ พบว่า กลุ่มสินค้าปศุสัตว์ได้แก่ โคเนื้อ ได้รับผลกระทบดังกล่าว

3. ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามโดยใช้ตาราง Contingency Table ด้วยสถิติไคสแควร์ และส่วนที่สอง เป็นการวิเคราะห์ตัวแปรตามเชิงคุณภาพด้วยแบบจำลองโลจิท (Logit Model)

ส่วนที่ 1: การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามโดยใช้ตาราง Contingency Table ด้วยสถิติไคสแควร์ พบว่า

1.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตภายหลังจากการทำ FTA อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA ในภาพรวม

1.2 สำหรับรายสินค้าที่ความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA มีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต ได้แก่ สินค้าอ้อย กระเทียม กลัวยหอม กาแฟ และปลาน้ำจืด

1.3 เกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA จะมีแนวโน้มเป็นกลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตและนำไปสู่ การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น ซึ่งเกษตรกรกลุ่มดังกล่าวจะมีลักษณะที่มีการรวมกลุ่มการผลิต และเป็นเกษตรกรในชั้นรายได้สูง

ส่วนที่ 2: ผลการวิเคราะห์ตัวแปรตามเชิงคุณภาพด้วยแบบจำลองโลจิท (Logit Model)

2.1 ความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA มีผลกระทบต่อปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่มีรายได้มากยกเว้นกลุ่มประมง และกลุ่มที่มีความน่าจะเป็นสูงในการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตคือกลุ่มผลไม้ นอกจากนี้ยังเห็นได้ว่าเกษตรกรที่มีการรวมกลุ่มด้านการผลิตจะมีความน่าจะเป็นที่จะปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตมากกว่าเกษตรกรที่ไม่มีการรวมกลุ่มด้านการผลิต

2.2 เกษตรกรในกลุ่มใดก็ตามที่สามารถทำการผลิตได้มากขึ้นหรือมีผลผลิตสูงมีความน่าจะเป็นที่จะก่อให้เกิดการเพิ่มของรายได้ถึง 0.3719 และเป็นเกษตรกรที่อยู่ในกลุ่มไม้ยืนต้นที่มีความน่าจะเป็นในการเพิ่มรายได้สูงประมาณ 0.3643 และนอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ FTA และมีความสามารถในการเพิ่มผลผลิตรวมทั้งมีการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรการการค้าเสรีจะมีความน่าจะเป็นที่จะมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น 0.2952

โดยสรุปในภาพรวมสำหรับการวิเคราะห์เชิงคุณภาพแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA มีการรวมกลุ่มทั้งทางด้านการผลิต และการตลาด มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิต ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน และปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ยเคมี, ปุ๋ยคอก, ปุ๋ยหมัก, ปุ๋ยชีวภาพ และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ตลอดจนสามารถปรับเปลี่ยนแบบแผน/เทคนิคการผลิตได้เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของเกษตรกรที่จะมีแนวโน้มในการเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครัวเรือน

สรุปภาพรวมและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีได้ข้อสรุปที่ได้ทำการศึกษาดังต่อไปนี้

1. การประเมินผลกระทบของ FTA ในภาพรวม

ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณที่เป็นผลจากการคาดการณ์ผลกระทบที่เกิดจากการเปิดการค้าเสรี ซึ่งจะพิจารณาถึงผลกระทบโดยทำการเปรียบเทียบมูลค่าการค้าที่เปลี่ยนไปจากก่อนที่จะมีข้อตกลงทางการค้าและภายหลังจากมีข้อตกลงการค้าเสรี โดยแบ่งออกเป็น 3 กรณี คือ

กรณีที่ 1 ผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีภายใต้ WTO

กรณีที่ 2 ผลกระทบจากข้อตกลง FTA ที่ได้ลงนามกับประเทศคู่ค้า (จีน ออสเตรเลีย และ นิวซีแลนด์)

กรณีที่ 3 ผลกระทบที่คาดการณ์จากการทำ FTA ในอนาคต

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากราง SAM ในภาพรวมแสดงให้เห็นว่าการเปิดการค้าเสรีโดยทั่วไปแล้วจะส่งผลดีต่อการผลิต ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง และ ปาล์มน้ำมัน ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรขั้นปฐม (primary product) ซึ่งกลุ่มสินค้าดังกล่าวมีการกระจายตัวของกลุ่มเกษตรกรที่เป็นผู้ผลิตเป็นจำนวนมากกว่าสาขาการผลิตอื่นๆ ซึ่งผลการวิเคราะห์สนับสนุนว่าเกษตรกรกลุ่มนี้จะได้ประโยชน์จากการค้าเสรีมากกว่ากลุ่มอื่นๆ นั่นคือ การค้าเสรีไม่น่าจะกระทบต่อกลุ่มเกษตรกรกลุ่มใหญ่ของประเทศในภาพรวม

ตารางแสดงสินค้าที่ได้รับผลกระทบจากการทำ FTA ทั้ง 3 กรณี

ผลกระทบ	กรณีที่ 1	กรณีที่ 2	กรณีที่ 3
มาก	ส่งออก 1. มังคุด 2. ปลาป่น 3. ปลาทูน่าปรุงแต่ง 4. ปาล์มน้ำมัน นำเข้า 1. โคนม	ส่งออก 1. มันสำปะหลัง 2. ข้าว 3. ลำไย นำเข้า 1. หอมหัวใหญ่ 2. โคนม	ส่งออก 1. อ้อย 2. ข้าว 3. มันสำปะหลัง 4. มังคุด นำเข้า 1. โคนม
น้อย	ส่งออก 1. ไก่เนื้อ 2. สับปะรด 3. ข้าวโพดฝักอ่อน 4. สุกกร นำเข้า 1. มันฝรั่ง	ส่งออก 1. ไก่เนื้อ 2. กุ้ง นำเข้า 1. ไก่เนื้อ 2. กระเทียม	ส่งออก 1. มะม่วง 2. ส้ม 3. สับปะรด นำเข้า 1. กระเทียม 2. มันฝรั่ง
ไม่ได้รับผลกระทบ	ส่งออก 1. ไหม นำเข้า 1. ถั่วเหลือง 2. ไก่เนื้อ	-	ส่งออก 1. ไหม นำเข้า 1. ถั่วเหลือง 2. ไก่เนื้อ

2. การค้าเสรีกับการกระจายรายได้

แม้ว่าผลการศึกษาจะขัดแย้งกับสมมติฐานที่ว่าเกษตรกรที่มีระดับรายได้สูงจะได้ประโยชน์จากการค้าเสรีมากกว่าก็ตาม แต่อาจเนื่องมาจากสาเหตุการแบ่งชั้นรายได้ของเกษตรกรในบางกลุ่มสินค้า อาทิ สาขา กล้วย ทุเรียน และผัก เป็นต้น ซึ่งไม่สามารถแบ่งรายได้ได้อย่างเป็นกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม เนื่องจากลักษณะเฉพาะของกลุ่มผู้ผลิตรวมทั้งโครงสร้างการผลิตในสาขาการผลิตดังกล่าวอาจไม่มีความแตกต่างกันมากในด้านขนาดการผลิต จึงทำให้ผลการวิเคราะห์ไม่ตรงกันกับที่คาดการณ์ไว้ ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาเชิงปริมาณสามารถตอบคำถามถึงผลกระทบของการค้าเสรีได้อย่างชัดเจน จึงต้องมีการศึกษาในเชิงคุณภาพเพื่อนำมาประกอบการอธิบายในแต่ละกลุ่มสินค้า

3. เกษตรกรไทยกับการใช้เทคโนโลยีในการผลิต

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการใช้เทคโนโลยีการผลิตในระดับสูงและไม่ได้มีแนวโน้มการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในอนาคตแม้ว่า การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตมีนัยสำคัญต่อการเพิ่มขึ้นในระดับรายได้ของเกษตรกรก็ตาม

4. เกษตรกรไทยกับการรวมกลุ่มในการผลิต

มีเกษตรกรส่วนน้อยที่มีการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายในการผลิตซึ่งเกษตรกรส่วนนี้เป็นเกษตรกรที่มีความผูกพันกับกลุ่มผู้ซื้อผลผลิตของตนไปใช้ในอุตสาหกรรมการเกษตรแปรรูปและผู้ส่งออก เช่น เกษตรกรผู้ผลิตผลไม้ เกษตรกรผู้ผลิตกุ้ง ขณะเดียวกันพบความสัมพันธ์ว่าเกษตรกรที่ไม่มีการรวมกลุ่มด้านการผลิตมีแนวโน้มค่อนข้างสูงที่จะไม่ปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต นั่นคือ แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่ไม่มีการรวมกลุ่มด้านการผลิตมีแนวโน้มในการปรับตัวจาก FTA ได้ยากกว่าเกษตรกรที่มีการรวมกลุ่ม

5. โครงสร้างต้นทุนในการผลิตกับการค้าเสรี

ในหลายๆ กลุ่มสินค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตภายหลังจากมีการทำข้อตกลง FTA การเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในการผลิตส่วนใหญ่เกิดจากการเปลี่ยนในราคาปัจจัยการผลิตและค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้น ลักษณะดังกล่าวอาจแสดงว่าโดยส่วนใหญ่ผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีจะไม่กระทบกับโครงสร้างการผลิตมากเท่ากับการเพิ่มในราคาปัจจัยการผลิตและค่าใช้จ่ายการผลิตอย่างอื่น

6. เกษตรกรไทยกับข้อตกลง FTA

เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีความเข้าใจในข้อตกลง FTA ในขณะที่เกษตรกรที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ FTA จะมีความสามารถในการเพิ่มผลผลิต รวมทั้งปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรการการเปิดเสรีได้ดีกว่า ซึ่งจะมีผลทำให้เกษตรกรกลุ่มนี้จะมีรายได้สูงขึ้น หรือได้ประโยชน์จากข้อตกลงการค้าเสรีมากกว่าเกษตรกรกลุ่มอื่น นอกเหนือจากนั้นเกษตรกรที่มีความเข้าใจเรื่อง FTA มีแนวโน้มที่จะมีการรวมกลุ่มด้านการผลิตและการตลาด ซึ่งเป็นคุณลักษณะของเกษตรกรที่มีแนวโน้มจะได้ประโยชน์จากการเปิดการค้าเสรี

7. FTA กับการแข่งขันของเกษตรกรไทย

กลุ่มสินค้าที่ได้รับผลกระทบจาก FTA ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มของสินค้าที่มีการกระจายตัวของรายได้เกษตรกรอยู่เพียงระดับเดียว นั่นคือ หมายถึงเกษตรกรรายย่อย ซึ่งเป็นเกษตรกรกลุ่มเล็ก ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการค้าเสรีในกรณีประเทศไทยอาจจะไม่กระทบต่อเกษตรกรกลุ่มใหญ่ของประเทศในภาพรวม ทั้งนี้ รัฐบาลอาจต้องหามาตรการช่วยเหลือหรือชดเชยเกษตรกรรายย่อยซึ่งเป็นกลุ่มเล็กที่จะได้รับผลกระทบทางด้านลบจากการเปิดการค้าเสรี

ข้อเสนอแนะและแนวนโยบายที่เกี่ยวข้อง

ปัญหา	สาเหตุ	การแก้ไข	แนวทางในการดำเนินการแก้ไข
<p>1. เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ จะทำอย่างไรให้มีเกษตรกรรุ่นใหม่ หรือให้เกิดอาชีพเกษตรกรที่มั่นคง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● เกษตรกรที่มีอายุน้อยไม่มีแรงจูงใจในการที่จะเป็นเกษตรกรเนื่องจากมีแนวคิดว่างานเกษตรเป็นอาชีพที่มีรายได้น้อยและต้องทำงานหนัก อีกทั้งครอบครัวไม่ยอมให้ทำการเกษตรเนื่องจากรายได้น้อย 	<ul style="list-style-type: none"> ● หาแนวทางในการที่จะสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีอายุน้อยหันมาทำการเกษตรมากขึ้นเพื่อให้อาชีพเกษตรกรยังคงอยู่และการเกษตรไทยยังคงอยู่ ● สร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่มีความเป็นมืออาชีพ โดยการจัดหาหลักประกันให้กับอาชีพเกษตรกร เช่น สวัสดิการทางสังคมของเกษตรกร และการศึกษาของลูกหลานเกษตรกร 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐควรมีโครงการนำร่องเพื่อสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อชี้ให้เห็นว่าการเกษตรสามารถสร้างรายได้ได้อย่างต่อเนื่องและมั่นคง ● สร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ เกษตรกร และเอกชนในการสร้างรายได้จากการทำการเกษตรอย่างเป็นระบบ หรือการจัดทำโครงการผู้ซื้อพบเกษตรกรเพื่อให้ทั้งสองได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ● สร้างอาชีพการเกษตรโดยระบบการผลิตสินค้าเกษตรแบบข้อตกลงและหรือการร่วมลงทุนระหว่างเอกชนกับกลุ่มเกษตรกร ● รัฐควรร่วมมือกับเอกชนเพื่อสร้าง “Brand” หรือสร้าง “Image” ของสินค้าที่มีคุณภาพและผลักดันให้สินค้าที่มีคุณภาพดังกล่าวติดตลาดและได้ราคาที่แตกต่างกันจากสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ

ปัญหา	สาเหตุ	การแก้ไข	แนวทางในการดำเนินการแก้ไข
			<ul style="list-style-type: none"> ● จัดให้มีการประมูลสินค้าที่มีคุณภาพ เพื่อให้เห็นว่าการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพเท่านั้นที่จะสร้างรายได้ที่มั่นคงได้
<p>2. การใช้เทคโนโลยีการผลิตแบบใหม่ของเกษตรกรส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับต่ำ รวมถึงไม่มีการปรับปรุงและพัฒนาเทคนิคด้านการผลิต</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● เกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาและรายได้ในระดับต่ำ จึงมีความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีได้น้อยทำให้ไม่สามารถปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ปรับเปลี่ยน/เพิ่มเรื่องเทคโนโลยีให้ทันสมัย และเทคโนโลยีชุมชนหรือชาวบ้านที่สอดคล้องการผลิตสินค้าเกษตรในแหล่งผลิตที่ก่อให้เกิดการประหยัดต้นทุน ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ● ส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถพัฒนาเทคนิคการผลิตอย่างง่าย ด้วยตนเองอย่างจริงจัง 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐควรเป็นผู้ให้การสนับสนุนในส่วนของการให้ทุนวิจัยและการช่วยเหลือเกษตรกรให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการผลิต และการพัฒนาสายพันธุ์พืชและสัตว์ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ● รัฐ สถาบันการศึกษา รวมทั้งเอกชนควรมีบทบาทในการให้ข้อมูล แนะนำและหาแนวทางให้การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตผลิตภัณฑ์ร่วมกัน และส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถผลิตและใช้เทคนิคการผลิตอย่างง่าย เสียค่าใช้จ่ายน้อยในการผลิตสินค้า
<p>3. ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านแรงงาน สารเคมีและปุ๋ยเคมี สำหรับการผลิตพืช ส่วนการผลิตสัตว์ส่วนใหญ่เป็นเรื่องอาหารสัตว์</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ปัจจัยการผลิตต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ และเมื่อปัจจัยภายนอกมีการเปลี่ยนแปลง เช่นราคาน้ำมันที่สูงขึ้น ส่งผลให้ราคาสารเคมี ปุ๋ย และราคาอาหารสัตว์มีราคาสูง 	<ul style="list-style-type: none"> ● หาแนวทางในการลดต้นทุนการผลิต ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการใช้ปัจจัยการผลิตในราคาที่ถูกลงและแก้ไขปัญหาเรื่องการขาดแคลนปัจจัยแรงงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐควรแนะนำการผลิตสารชีวภาพที่มีประสิทธิภาพแทนสารเคมีที่มีการนำเข้าและควรแนะนำการผลิตอาหารสัตว์ที่มีราคาถูก ให้โดยใช้ความรู้จากสถาบันการศึกษาที่ได้มีการวิจัยเรื่องอาหารสัตว์ เป็นต้น

ปัญหา	สาเหตุ	การแก้ไข	แนวทางในการดำเนินการแก้ไข
	<ul style="list-style-type: none"> ● การขาดแคลนแรงงาน และแรงงานต่างด้าวมีปัญหาเนื่องจากสัญญาการทำงานไม่มีและไม่มีการกำหนดเงื่อนไขของสัญญาการทำงาน ทำให้แรงงานย้ายไปทำงานที่ง่ายกว่า ส่วนแรงงานไทยก็มีราคาสูง 		<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐและเกษตรกรควรรหาแนวทางร่วมกันในการแก้ไขปัญหาด้านแรงงาน โดยรัฐควรมีการกำหนดเงื่อนไขและจำแนกแรงงานต่างด้าวว่าเป็นแรงงานเกษตรหรือแรงงานในครัวเรือน นอกจากนี้รัฐควรจัดทำสัญญาว่าจ้างให้เป็นระบบสำหรับแรงงานต่างด้าวเพื่อให้สามารถตรวจสอบได้และมีสัญญาผูกพันกับเกษตรกรผู้ว่าจ้างในระยะยาว
<p>4. การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายในการผลิตของเกษตรกรยังอยู่ในระดับต่ำ ตลอดจนขาดการวางแผนการผลิตที่เชื่อมโยงกันระหว่างเครือข่ายของสถาบันเกษตรกรและเกษตรกร รวมถึงเกษตรกรมีแนวโน้มที่จะไม่ปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต ทำให้การปรับตัวจากการค้าเสรีทำได้ยากกว่าเกษตรกรที่มีการรวมกลุ่ม</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ขาดผู้นำหรือผู้ริเริ่มที่มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้หรือเทคนิคการผลิตที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้นำชุมชนหรือรัฐเป็นส่วนสำคัญในการชี้แนะเพื่อให้เกษตรกรผู้ผลิตสินค้าในแต่ละชนิดเห็นว่าการรวมกลุ่มก่อให้เกิดประโยชน์ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีและสร้างพันธมิตรทางการผลิตผ่านเครือข่ายในการผลิต 	<ul style="list-style-type: none"> ● ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มด้านการผลิต โดยการส่งเสริมและให้ความรู้ผ่านผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น เพื่อให้เกิดการสร้างกลุ่มการผลิตสินค้าขึ้นภายในชุมชนหรือท้องถิ่นของตน 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐควรทำหน้าที่ในการประสานกับเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าชนิดเดียวกันหรือมีความต่อเนื่องกันให้มีการประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตโดยรัฐทำหน้าที่ในการประสานงานเพื่อให้เกิดการประชุมร่วมกัน ● รัฐควรเป็นผู้ให้การสนับสนุนเกษตรกรในจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตและสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง

ปัญหา	สาเหตุ	การแก้ไข	แนวทางในการดำเนินการแก้ไข
<p>5. การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายด้านการตลาดยังอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นการทำการค้าแบบตัวใครตัวมันทำให้ขาดอำนาจการต่อรองด้านราคาหรือทำให้ราคามีความผันผวนมาก</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● เกษตรกรเป็นเกษตรกรรายย่อย 	<ul style="list-style-type: none"> ● การสร้างเสถียรภาพด้านราคาทำได้โดยการรวมกลุ่มด้านการตลาด ทำการตลาดอย่างเป็นมืออาชีพหรือเป็นระบบ โดยการส่งเสริมและให้ความรู้ผ่านผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่น หรือกลุ่มเกษตรกรที่สนใจ 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐควรทำหน้าที่ในการประสานกับเกษตรกรผู้ผลิต และเอกชนเพื่อจัดทำโครงการ “ตลาดสินค้าชุมชนอย่างเป็นระบบ” เพื่อให้มีผู้บรรยายเรื่องการตลาดอย่างเป็นระบบและการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการค้าสินค้าชนิดเดียวกันหรือสินค้าที่มีความต่อเนื่องกัน ● จัดให้มีโครงการ “เกษตรกรพบผู้ประกอบการและผู้ค้า” เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการสร้างเครือข่ายด้านการค้าร่วมกัน โดยรัฐอาจทำหน้าที่ในการหา “product champion” ในแต่ละชุมชนหรือจังหวัด และจัดให้มีการพบกันระหว่างผู้ผลิตผู้บริโภคนและผู้ค้าทั้งในและต่างประเทศเพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ● รัฐบาลควรรื้อนโยบายเชิงรุกในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้าและคุณค่าทางโภชนาการเพื่อให้ผู้บริโภคนมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการบริโภคเพิ่มมากขึ้น

ปัญหา	สาเหตุ	การแก้ไข	แนวทางในการดำเนินการแก้ไข
6. เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีความเข้าใจในข้อตกลงการค้าเสรี	<ul style="list-style-type: none"> ● เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดการเข้าถึงสื่อในเรื่องการค้าเสรี จึงไม่สามารถเข้าถึงความรู้เรื่องการค้าเสรีได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐควรมีความรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อตกลงการค้าเสรีแก่เกษตรกรให้เพิ่มมากขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐควรมีโครงการเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่อง FTA ให้กับเกษตรกรว่าการจัดทำ FTA จะมีประโยชน์ต่อเขาอย่างไร และทำไมต้องมีการจัดทำ โดยทำการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ในท้องถิ่น เช่น วิทยุชุมชน เอกสารเผยแพร่ สิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมถึงการให้ผู้นำชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ ● รัฐบาลควรให้แนวทางกับเกษตรกรในการปรับตัวให้เข้ากับระบบการค้าเสรีที่จะมีขึ้นในอนาคต
7. เกษตรกรรายย่อยที่มีระดับรายได้ต่ำเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการค้าเสรีเป็นส่วนใหญ่	<ul style="list-style-type: none"> ● เกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่มีการศึกษาและมีรายได้น้อยทำให้ไม่มีความสามารถปรับตัวในการผลิตเพื่อรองรับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการค้าเสรีได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐควรมีแนวทางการส่งเสริมการผลิตและปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค ● รัฐบาลควรกำหนดแนวทางในการปรับเปลี่ยนการผลิต โดยการแนะนำหรือส่งเสริมการผลิตสินค้าที่มีโอกาสที่สามารถแข่งขันได้ ● รัฐไม่ควรให้การสนับสนุนแก่เกษตรกรในรูปของการจ่ายเงินชดเชย แต่ควรจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตให้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● การจัดโครงการฝึกอบรมให้กับเกษตรกรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกษตรกรสามารถปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ต่างๆ ● รัฐบาลควรให้ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตและการตลาดเพื่อให้เกษตรกรมีข้อมูลเพื่อใช้ปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตเพื่อรองรับการเปิดเสรี ● รัฐควรจัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการผลิตเพื่อให้บริการแก่เกษตรกร โดยให้เสียค่าใช้จ่ายที่น้อยที่สุดหรือที่คุ้มทุน และไม่

ปัญหา	สาเหตุ	การแก้ไข	แนวทางในการดำเนินการแก้ไข
			สนับสนุนเกษตรกรรายบุคคลแต่เป็นการให้กับกลุ่มเกษตรกร โดยให้กลุ่มเป็นผู้ดำเนินการจัดการการใช้อุปกรณ์ต่างๆ ด้วยตนเอง รัฐเพียงแต่ให้คำแนะนำด้านวิชาการเท่านั้น
8. เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีแนวโน้มในการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในอนาคต	<ul style="list-style-type: none"> ● เกษตรกรไม่ทราบแนวทางในการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต 	<ul style="list-style-type: none"> ● ควรมีการกำหนดแนวทางในการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในส่วนสินค้าที่ได้รับผลกระทบจากการค้าเสรี อย่างเป็นระบบ 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐควรจัดตั้งองค์กรที่ทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตและการค้า ● จัดให้มีองค์กรอันประกอบด้วยกลุ่ม 3 กลุ่ม คือกลุ่มผู้ผลิต หรือเกษตรกร กลุ่มผู้ซื้อผลผลิตหรือผู้ส่งออกหรือพ่อค้าคนกลางและรัฐบาลเองรวมทั้ง NGO ร่วมกันทำหน้าที่ในการกำหนดแนวทางการผลิตและการตลาด เพื่อแก้ไขปัญหาพร้อมกันอย่างเป็นระบบ
9. การลักลอบนำเข้าสินค้า เช่น กระเทียม หอมหัวใหญ่ ส้ม โคนี้อ และ ไหม	<ul style="list-style-type: none"> ● ภาครัฐไม่มีระบบการป้องกันและกฎหมายป้องกันและควบคุมการลักลอบนำเข้าไม่เข้มงวด ● สินค้าที่ลักลอบนำเข้ามีการปลอมหรือลอกเลียนแบบตราสินค้า 	<ul style="list-style-type: none"> ● ควรมีการจัดทำระบบเพื่อป้องกันสินค้าในกลุ่มสินค้าที่มีการลักลอบนำเข้า ● ควรมีการตรวจสอบและมีการดำเนินการตามกฎหมายอย่างจริงจังกับสินค้าที่มีการลักลอบนำเข้า 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐควรมีการกำหนดกฎหมายอย่างเข้มงวดเกี่ยวกับการติดฉลากหรือ sticker เพื่อระบุแหล่งกำเนิดสินค้า รวมถึงการตรวจสอบอย่างเข้มงวดในตราสินค้าที่มีการปลอมหรือลอกเลียนแบบ ● รัฐควรทำการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ศุลกากรหรือเจ้าหน้าที่รัฐที่

ปัญหา	สาเหตุ	การแก้ไข	แนวทางในการดำเนินการแก้ไข
			<p>เกี่ยวข้องกับอย่างเข้มงวดและจริงจังในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายไม่ว่าจะเป็น การเก็บภาษี การตรวจสอบการแจ้งราคานำเข้าใน การประเมินภาษี และการเก็บภาษีให้ถูกต้องครบถ้วน</p>

(ก)

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(จ)
สารบัญภาพ	(ท)
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	1-3
1.3 เป้าหมายโครงการ	1-3
1.4 ขอบเขตการดำเนินงาน	1-3
1.5 กรอบแนวคิดของโครงการ	1-6
1.6 ระยะเวลาดำเนินการ	1-8
1.7 วิธีการดำเนินงานและขั้นตอนการดำเนินงาน	1-7
1.8 แผนการดำเนินงานวิจัย	1-9
1.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	1-10
บทที่ 2 กรอบแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมปริทัศน์ของการศึกษาผลกระทบการจัดทำเขตการค้าเสรี (FTA)	2-1
2.1 แนวคิดทฤษฎี	2-1
2.1.1 แนวคิดทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มการค้าระหว่างประเทศ	2-1
2.1.2 แนวคิดบัญชีเมตริกซ์สังคม(social accounting matrix :SAM)	2-7
2.2 วรรณกรรมปริทัศน์ของการศึกษาผลกระทบการจัดทำเขตการค้าเสรี (FTA)	2-10
2.2.1 ผลกระทบจากการทำ FTA ในอดีต	2-10
2.2.2 เครื่องมือที่ใช้ศึกษาในอดีต	2-24
2.2.3 สรุปวรรณกรรมปริทัศน์ของการศึกษาผลกระทบการจัดทำเขตการค้าเสรี (FTA)	2-25
2.3. วรรณกรรมปริทัศน์ของการวิเคราะห์โดยใช้บัญชีเมตริกซ์สังคม	2-26
2.4 วิธีการศึกษา	2-31
2.4.1 โครงสร้างตารางเมตริกซ์บัญชีสังคมที่ใช้ในการศึกษา	2-33
2.4.2 การกำหนดพื้นที่ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม	2-39
2.4.3 หลักการสุ่มตัวอย่าง	2-43

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 สถานการณ์สินค้าเกษตรของโลกและประเทศไทย	3-1
3.1 ข้าว	3-1
3.2 ถั่วเหลือง	3-9
3.3 มันสำปะหลัง	3-18
3.4 มันฝรั่ง	3-30
3.5 กระเทียม	3-41
3.6 ข้าวโพดหวาน	3-54
3.7 ลำไย	3-64
3.8 ส้มเขียวหวาน	3-92
3.9 องุ่น	3-112
3.10 ใก่เนื้อและผลัดภักดิ์	3-126
3.11 โคนมและผลัดภักดิ์	3-143
3.12 โคนเนื้อและผลัดภักดิ์	3-165
3.13 ไหม	3-182
3.14 กุ้ง	3-195
3.15 ปลาทะเล (ปลาทูน่า)	3-214
3.16 ชา	3-230
3.17 กาแฟ	3-244
3.18 ประมงปลาน้ำจืด	3-250
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าจากตารางเมตริกซ์บัญชีสังคม	4-1
4.1 กรอบแนวคิดการวิเคราะห์และวิธีการศึกษาผลกระทบจากตารางเมตริกซ์บัญชีสังคม	4-1
4.2 โครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจจากตาราง SAM	4-7
4.3 ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ	4-10
4.3.1 ผลกระทบที่มีต่อการเปิดการค้าเสรีในปัจจุบัน	4-10
4.3.2 ผลกระทบจากข้อตกลง FTA ที่ได้ลงนามกับประเทศคู่ค้า	4-25
4.3.3 ผลกระทบที่คาดการณ์จากการทำ FTA ในอนาคต	4-32
4.4 สรุปผลการวิเคราะห์ SAM	4-42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพถึงผลกระทบ FTA ที่มีต่อการผลิตสินค้าเกษตรของไทย	5-1
5.1 สรุปการสำรวจข้อมูลภาคสนาม	5-1
5.1.1 กลุ่มธัญพืชและพืชไร่	5-1
5.1.2 กลุ่มผัก	5-4
5.1.3 กลุ่มผลไม้	5-6
5.1.4 กลุ่มไม้ยืนต้น	5-9
5.1.5 กลุ่มปศุสัตว์	5-11
5.1.6 กลุ่มประมง	5-13
5.1.7 กลุ่มอื่นๆ (กล้วยไม้)	5-16
5.2 การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (Focus group)	5-18
5.2.1 กลุ่มธัญพืชและพืชไร่	5-18
5.2.2 กลุ่มผัก	5-22
5.2.3 กลุ่มผลไม้	5-24
5.2.4 กลุ่มปศุสัตว์	5-29
5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามโดยใช้ตาราง Contingency Table ด้วยสถิติไคสแควร์	5-36
5.3.1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต	5-37
ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA	
5.3.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต	5-51
ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA	
5.3.3 สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามโดยใช้ตาราง Contingency Table ด้วยสถิติไคสแควร์	5-66
5.4 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรตามเชิงคุณภาพด้วยแบบจำลองโลจิท (Logit Model)	5-67
5.4.1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตของเกษตรกรเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการการค้าเสรี	5-67
5.4.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ที่เพิ่มขึ้นของเกษตรกรเมื่อมีการเปิดการค้าเสรี	5-70
5.4.3 การวิเคราะห์ผลกระทบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตเมื่อมีการเปิดการค้าเสรี	5-73

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.5 สรุปและข้อเสนอแนะจากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ	5-77
5.5.1 กลุ่มธัญพืชและพืชไร่	5-77
5.5.2 กลุ่มผัก	5-78
5.5.3 กลุ่มผลไม้	5-79
5.5.4 กลุ่มไม้ยืนต้น	5-81
5.5.5 กลุ่มปศุสัตว์	5-82
5.5.6 กลุ่มประมง	5-84
5.5.7 กลุ่มอื่น ๆ (กล้วยไม้)	5-85
5.5.8 ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในภาพรวมของสินค้าเกษตรไทย	5-86
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	6-1
6.1 โครงสร้างภาคเกษตรจาดตาราง SAM	6-1
6.2 ผลการวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าจากการวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยตารางเมตริกซ์บัญชีสังคมจากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ	6-2
6.2.1 ผลการวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าจากการวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยตารางเมตริกซ์บัญชีสังคม	6-2
6.2.2 ผลการวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าจากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ	6-10
6.3 สรุปภาพรวมและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	6-10
บรรณานุกรม	บ-1

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
1.1	สินค้าเกษตร 30 รายการสำหรับการวิเคราะห์โครงสร้างการผลิตและความสัมพันธ์ระหว่างภาคการผลิตและครัวเรือนเกษตรในระบบเศรษฐกิจ	1-4
1.2	สินค้าเกษตรที่สำคัญที่ทำการสำรวจ	1-5
2.1	การศึกษาผลกระทบ FTA ที่มีต่อภาคการเกษตรในอดีต	2-11
2.4.1	โครงสร้างตารางเมตริกซ์บัญชีสังคมที่ใช้ในการศึกษา	2-34
2.4.2	แหล่งที่มาของข้อมูลในตาราง SAM	2-35
2.4.3	แสดงบัญชีกิจกรรมเศรษฐกิจและบัญชีผลิตภัณฑ์	2-35
2.4.4	บัญชีปัจจัยการผลิต	2-38
2.4.5	บัญชีสถาบันเศรษฐกิจ	2-38
2.4.6	บัญชีภาคเศรษฐกิจต่างประเทศ และบัญชีภาคการลงทุน	2-39
2.4.7	สินค้าที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในแต่ละกลุ่มสินค้า และจังหวัดที่เป็นตัวแทน	2-42
2.4.8	ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีการสุ่มตัวอย่าง	2-46
3.1.1	ผลผลิต การใช้ การค้า และสต็อกข้าวโลก	3-2
3.1.2	ผลผลิต และการค้าข้าวของไทย	3-5
3.2.1	เนื้อที่เกี่ยวเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของประเทศผู้ผลิตข้าวเหลืองที่สำคัญในปี 2547 – 2549	3-10
3.2.2	เนื้อที่ ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของข้าวเหลืองในปี 2540 – 2549	3-12
3.2.3	ต้นทุนการผลิตข้าวเหลืองของประเทศไทย ปี 2546-2550	3-13
3.3.1	เนื้อที่เกี่ยวเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของประเทศผู้ผลิตมันสำปะหลังที่สำคัญในปี 2547 – 2549	3-19
3.3.2	เนื้อที่ ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของมันสำปะหลังในปี 2541 – 2550	3-22
3.3.3	ต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังของประเทศไทยปี 2546-2550	3-23
3.3.4	อัตรากาฬีสกุลการมันสำปะหลังของจีน	3-27
3.3.5	อัตรากาฬีสกุลการมันสำปะหลังของสหรัฐอเมริกา	3-27
3.4.1	ปริมาณการผลิตมันฝรั่งของโลก	3-30
3.4.2	ปริมาณการบริโภคมันฝรั่งของโลก	3-31
3.4.3	ปริมาณการส่งออกมันฝรั่งของประเทศต่าง ๆ	3-31

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
3.4.4 ปริมาณการนำเข้ามันฝรั่งของประเทศต่าง ๆ	3-32
3.4.5 เนื้อที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตเฉลี่ยมันฝรั่งของประเทศไทย ปี 2541 - 2550	3-34
3.4.6 ดัชนีทุนการผลิตมันฝรั่งของประเทศไทย ปี 2541 - 2550	3-35
3.4.7 ราคาเฉลี่ยในแต่ละปีของมันฝรั่งที่เกษตรกรได้รับ จำแนกตามชนิด	3-36
3.4.8 ปริมาณและมูลค่าส่งออกพืช/ผลิตภัณฑ์มันฝรั่ง 0701 แยกตามประเทศผู้นำเข้า ปี 2546 – 2549	3-37
3.4.9 ปริมาณและมูลค่านำเข้าพืช/ผลิตภัณฑ์ มันฝรั่ง 0701 แยกตามประเทศผู้ส่งออก ปี 2546 - 2549	3-38
3.5.1 พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ของกระเทียมในประเทศไทย ปีการผลิต 2530/31 – 2549/50	3-42
3.5.2 ดัชนีทุนการผลิต ปี 2541- 2545 เฉลี่ยทั้งประเทศ	3-43
3.5.3 ราคากระเทียมแห้งใหญ่กละที่เกษตรกรขายได้	3-45
3.5.4 การส่งออกและราคา FOB กระเทียม ปี 2541 - 2550	3-46
3.5.5 การนำเข้าและราคา CIF กระเทียม ปี 2541 – 2550	3-47
3.5.6 ปริมาณและมูลค่านำเข้ากระเทียมแห้งเป็นผงจากประเทศต่าง ๆ ปี 2545 – 2549	3-48
3.5.7 ปริมาณและมูลค่านำเข้ากระเทียมแห้งไม่เป็นผงจากประเทศต่าง ๆ ปี 2545 – 2549	3-49
3.5.8 ปริมาณและมูลค่านำเข้าพืช/ผลิตภัณฑ์ กระเทียมสดหรือแช่เย็นแยกตามประเทศผู้ส่งออก ปี 2545 – 2550	3-50
3.5.9 ปริมาณและมูลค่าส่งออกพืช/ผลิตภัณฑ์ กระเทียมแห้งไม่เป็นผงแยกตามประเทศผู้นำเข้า ปี 2545 – 2550	3-51
3.6.1 เนื้อที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ปี 2545 – 2549	3-54
3.6.2 ราคาที่เกษตรกรขายได้ ปี 2544 – 2549	3-55
3.6.3 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าพืช/ผลิตภัณฑ์ ข้าวโพดหวาน ปี 2541 – 2550	3-56
3.6.4 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกพืช/ผลิตภัณฑ์ ข้าวโพดหวาน ปี 2541 – 2550	3-57
3.6.5 ปริมาณและมูลค่านำเข้าข้าวโพดหวานดิบหรือทำให้สุกแช่แข็งจากประเทศต่าง ๆ ปี 2545 – 2549	3-58
3.6.6 ปริมาณและมูลค่านำเข้าข้าวโพดหวานหวานปรุงแต่งไม่แช่เย็นจนแข็งจากประเทศต่าง ๆ ปี 2545 – 2549	3-59

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
3.6.7	ปริมาณและมูลค่าส่งออกพืช/ผลิตภัณฑ์ ข้าวโพดหวาน คีบหรือทำให้สุกแช่แข็ง แยกตามประเทศผู้นำเข้า ปี 2545 – 2549	3-60
3.6.8	ปริมาณและมูลค่าส่งออกพืช/ผลิตภัณฑ์ ข้าวโพดหวานปรุงแต่งไม่แช่เย็นจนแข็ง แยกตามประเทศผู้นำเข้า ปี 2545 – 2549	3-61
3.7.1	พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตเฉลี่ยของลำไยไทย ปี 2530 – 2550	3-66
3.7.2	ต้นทุนการผลิตลำไยปี 2544 และ 2547- 2550	3-68
3.7.3	บัญชีสมดุล (Balance Sheet) ของลำไย ปี 2548	3-69
3.7.4	ราคาที่เกี่ยวข้องการขายได้และราคาขายส่งตลาดกรุงเทพฯ ปี 2546- 2550	3-70
3.7.5	ราคาส่งออกลำไยและผลิตภัณฑ์ ปี 2547 – 2549	3-71
3.7.6	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยสดและผลิตภัณฑ์ ปี 2540 – 2550	3-73
3.7.7	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยสด แยกรายประเทศ ปี 2544 – 2549	3-74
3.7.8	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยอบแห้ง แยกรายประเทศ ปี 2544 – 2549	3-76
3.7.9	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยกระป๋อง แยกรายประเทศ ปี 2544 – 2549	3-78
3.7.10	ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ RCA (ในการส่งออกลำไยของไทย และจีนในตลาดโลก	3-80
3.7.11	นโยบายและมาตรการลำไยของไทย ปี 2545 – 2549	3-82
3.8.1	ปริมาณอุปทานและอุปสงค์รวมสัมสดของโลกปี 2530 – 2549	3-92
3.8.2	พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตเฉลี่ยส้มเขียวหวานเขียวหวาน ปี 2530 - 2550	3-96
3.8.3	ต้นทุนการผลิตส้มเขียวหวานปี 2547- 2550	3-98
3.8.4	ปริมาณการบริโภคส้มในไทย ปี 2533 – 2547	3-98
3.8.5	ราคาที่เกี่ยวข้องการขายได้และราคาขายส่งที่ตลาดกรุงเทพฯ ปี 2546- 2550	3-100
3.8.6	ราคาส่งออกส้มเขียวหวานและผลิตภัณฑ์ ปี 2547- 2550	3-101
3.8.7	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกส้มเขียวหวานสดและผลิตภัณฑ์ ปี 2537 – 2550	3-102
3.8.8	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกส้มเขียวหวานสด แยกรายประเทศ ปี 2546 - 2550	3-104
3.8.9	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกน้ำส้ม แยกรายประเทศ ปี 2542 – 2550	3-105
3.8.10	ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มและผลิตภัณฑ์ ปี 2541-2550	3-106

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
3.8.11	ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มแมนดารินและส้มเขียวหวาน แยกรายประเทศปี 2546-2550	3-107
3.8.12	ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าน้ำส้ม แยกตามรายประเทศปี 2546-2549	3-108
3.8.13	ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ในการส่งออกส้มของไทย และจีนในตลาดโลก	3-105
3.9.1	การผลิต การนำเข้า-ส่งออก และการบริโภคของอุตสาหกรรมผลไม้สดของโลกตั้งแต่ปี 2530/31-2549/2550	3-113
3.9.2	พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตเฉลี่ยขององุ่นไทย ปี 2536 - 2550	3-115
3.9.3	ราคาที่เกี่ยวข้องกรขายได้และราคาขายส่งตลาดกรุงเทพฯ ปี 2544 - 2550	3-117
3.9.4	ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าองุ่นสดและผลิตภัณฑ์ ปี 2534 - 2550	3-119
3.9.5	ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าองุ่นสดจำแนกตามรายประเทศ ปี 2545 - 2550	3-120
3.9.6	ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าองุ่นแห้งจำแนกตามรายประเทศ ปี 2545 - 2550	3-121
3.9.7	ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าองุ่นอื่นจำแนกตามรายประเทศ ปี 2545 - 2550	3-122
3.9.8	ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าองุ่นค้ำบริกซ์ไม่เกิน 30 จำแนกตามรายประเทศ ปี 2545 - 2550	3-123
3.9.9	ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ในการส่งออกส้มของไทย ในตลาดโลก	3-124
3.10.1	การผลิตเนื้อไก่ในประเทศหลักของโลก	3-126
3.10.2	การบริโภคเนื้อไก่ในประเทศหลักของโลก	3-129
3.10.3	การส่งออกเนื้อไก่ในประเทศหลักของโลก	3-130
3.10.4	การนำเข้าเนื้อไก่ในประเทศหลักของโลก	3-131
3.10.5	จำนวนครัวเรือนผู้เลี้ยงไก่เนื้อไทย	3-133
3.10.6	ต้นทุนการผลิตและราคาขายเนื้อไก่ไทย	3-134
3.10.7	การส่งออกไก่เนื้อและเนื้อไก่ไทย	3-137
3.10.8	การนำเข้าไก่เนื้อและเนื้อไก่ไทย	3-138
3.11.1	จำนวนโคนมในประเทศที่สำคัญ	3-143
3.11.2	ผลผลิตนํ้านมดิบในประเทศที่สำคัญ	3-140
3.11.3	ผลผลิตนํ้านมของแม่โคในประเทศที่สำคัญ	3-145

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า	
3.11.4	การบริโภคน้ำมันในประเทศที่สำคัญของโลก	3-146
3.11.5	การบริโภคผลิตภัณฑ์นมอื่นในประเทศที่สำคัญของโลก	3-147
3.11.6	ตลาดส่งออกและนำเข้าน้ำมันที่สำคัญของโลก	3-148
3.11.7	ตลาดเนยแข็งที่สำคัญของโลก	3-150
3.11.8	ตลาดส่งออกนมผงเต็มมันเนยที่สำคัญของโลก	3-151
3.11.9	ปริมาณโคนมเพศเมีย นมดิบที่ผลิตทั้งหมดและที่ส่งเข้าโรงงาน (31 ธันวาคม)	3-153
3.11.10	ต้นทุนการผลิตและราคาน้ำมันดิบ	3-154
3.11.11	ความต้องการน้ำมันดิบ ผลผลิตนมพร้อมดื่ม และอัตราการบริโภค	3-156
3.11.12	มูลค่าการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นม	3-157
3.11.13	ปริมาณและมูลค่าการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นม	3-158
3.11.14	ปริมาณและมูลค่านมและผลิตภัณฑ์นมส่งออก	3-160
3.12.1	จำนวนการผลิตโคเนื้อของโลก	3-165
3.12.2	การผลิตเนื้อโคของโลก	3-166
3.12.3	การบริโภคเนื้อโคของโลก	3-167
3.12.4	ประเทศผู้ส่งออกเนื้อโคหลักของโลก	3-169
3.12.5	ประเทศผู้นำเข้าเนื้อโคหลักของโลก	3-170
3.12.6	ปริมาณโคเนื้อที่ผลิตทั้งหมดของประเทศไทย	3-171
3.12.7	ต้นทุนการผลิตโคขุนลูกผสมบราห์มัน	3-173
3.12.8	การส่งออกโคเนื้อและผลิตภัณฑ์โคเนื้อไทย	3-175
3.12.9	การนำเข้าโคเนื้อและผลิตภัณฑ์โคเนื้อไทย	3-178
3.13.1	ปริมาณการผลิตเส้นไหมโลก	3-185
3.13.2	จำนวนคริวเรือนเกษตรกรผู้เลี้ยงไหม เนื้อที่เพาะปลูกหม่อนที่ให้ผล ผลผลิตเส้นไหม ต้นทุนการผลิต และราคาที่เกษตรกรขายได้ ปี 2547-2549	3-186
3.13.3	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกไหมทุกประเภท ปี 2526 -2550	3-186
3.13.4	ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าไหมทุกประเภท ปี 2526 -2550	3-190
3.14.1	ผลผลิตกึ่งจากการเพาะเลี้ยงของโลกรายประเทศผู้ผลิต ปี 2546 - 2550	3-196
3.14.2	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์กึ่งของโลกรายประเทศ ปี 2547 - 2550	3-197

สารบัญญัตราสาร (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
3.14.3 ปริมาณผลผลิตกุ้งทะเลของไทยจากการจับธรรมชาติและจากการเพาะเลี้ยง ปี 2545 - 2549	3-199
3.14.4 ต้นทุนการผลิตกุ้งขาวแวนนาไมเฉลี่ยทั่วประเทศ ปี 2547 - 2549	3-200
3.14.5 ราคากุ้งกุลาดำที่เกษตรกรขายได้ ปี 2545 - 2549	3-202
3.14.6 ราคากุ้งขาวแวนนาไมที่เกษตรกรขายได้ ปี 2547 - 2549	3-202
3.14.7 ราคากุ้งกุลาดำ ณ ตลาดกลางสัตว์น้ำจังหวัดสมุทรสาคร (ตลาดทะเลไทย) ปี 2545 - 2549	3-203
3.14.8 ราคากุ้งขาวแวนนาไม ณ ตลาดกลางสัตว์น้ำสมุทรสาคร (ตลาดทะเลไทย) ปี 2546 - 2549	3-203
3.14.9 ราคาส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็ง ปี 2540 - 2549	3-204
3.14.10 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งของไทย ปี 2546 - 2550	3-209
3.14.11 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็งของไทยรายประเทศ ปี 2545 2549	3-210
3.14.12 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกุ้งปรุงแต่งไม่บรรจุภาชนะอัดลมของไทยราย ประเทศ ปี 2545 - 2549	3-211
3.14.13 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์กุ้งของไทย ปี 2545 - 2549	3-212
3.14.14 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากุ้งแช่เย็นแช่แข็งของไทยรายประเทศ ปี 2545-2549	3-213
3.15.1 ผลผลิตปลาทูน่าของโลกรายประเทศผู้ผลิต ปี 2545 - 2549	3-215
3.15.2 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งของโลกรายประเทศ ปี 2545 - 2549	3-218
3.15.3 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องของโลกรายประเทศ ปี 2545 - 2549	3-219
3.15.4 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งของโลกรายประเทศ ปี 2545 - 2549	3-220
3.15.5 โครงสร้างต้นทุนในการผลิตปลาทูน่ากระป๋องของไทย (ในน้ำเกลือหรือน้ำมัน)	3-222
3.15.6 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งของไทยรายประเทศ ปี 2545 - 2549	3-224

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
3.15.7	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาทุ่นำกระป๋องของไทยรายประเทศ ปี 2545 - 2549	3-225
3.15.8	ปริมาณโควตาสำหรับสินค้าปลาทุ่นำกระป๋องของไทยภายใต้มาตรการปกป้องพิเศษ (SSG)	3-228
3.16.1	พื้นที่เพาะปลูก พื้นที่ให้ผล ผลผลิต(ใบชาสด) และผลผลิตต่อไร่ชาของไทย ปี 2541 - 2549	3-232
3.16.2	ต้นทุนการผลิตชาจีนใบสดเฉลี่ยทั้งประเทศ ปี 2548 - 2550	3-233
3.16.3	ต้นทุนการผลิตชาอัสสัมใบสดเฉลี่ยทั้งประเทศ ปี 2548 - 2550	3-234
3.16.4	ปริมาณการส่งออก ปริมาณการนำเข้า ความต้องการชาและชาผงในประเทศ ปี 2541 - 2549	3-235
3.16.5	ราคาชาที่เกษตรกรขายได้ ปี 2546 - 2549	3-236
3.16.6	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกชาใบของไทยรายประเทศ ปี 2545 - 2549	3-238
3.16.7	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกชาสำเร็จรูปของไทยรายประเทศ ปี 2545 - 2549	3-239
3.16.8	ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าชาใบของไทยรายประเทศ ปี 2545 - 2549	3-240
3.16.9	ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าชาสำเร็จรูปของไทยรายประเทศ ปี 2545 - 2549	3-241
3.17.1	ผลผลิตและความต้องการใช้เมล็ดกาแฟ	3-244
3.17.2	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกาแฟไทย	3-245
3.17.3	ปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากาแฟดิบ	3-246
3.17.4	ปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากาแฟคั่ว	3-246
3.17.5	ปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากาแฟสำเร็จรูป	3-247
3.18.1	ปริมาณการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศต่างๆ ที่สำคัญทั่วโลก ปี พ.ศ. 2544-2548	3-250
3.18.2	จำนวนฟาร์ม เนื้อที่เลี้ยงปลาน้ำจืด (เฉพาะที่มีผลผลิต) จำแนกตามประเภทการเลี้ยงระหว่างปี พ.ศ. 2544-2548	3-253
3.18.3	ผลผลิตของฟาร์มเลี้ยงปลาน้ำจืดจำแนกตามประเภทการเลี้ยงระหว่างปี พ.ศ. 2544-2548	3-254

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
3.18.4	ปริมาณและมูลค่าสัตว์น้ำจืดที่จับได้ทั้งหมด (รวมเพาะเลี้ยง) จำแนกรายชนิด ระหว่างปี พ.ศ. 2544-2548	3-255
3.18.5	ราคาสัตว์น้ำจืด ที่จำหน่าย ณ สะพานปลากรุงเทพฯ ระหว่างปี พ.ศ. 2544-2548	3-256
3.18.6	คู่มือการค้าสินค้าสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ ปี พ.ศ. 2544-2548	3-258
3.18.7	ราคาส่งออกและนำเข้าสินค้าสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำระหว่างปี พ.ศ. 2544-2548	3-259
3.18.8	ตลาดส่งออกสินค้าประมงของไทยที่สำคัญ 5 ประเทศ ปี พ.ศ. 2544-2548	3-260
3.18.9	ตลาดนำเข้าสินค้าประมงของไทยที่สำคัญ 5 ประเทศ ปี พ.ศ. 2544-2548	3-261

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.1.1	แสดงสินค้าที่มีการส่งออก-นำเข้าสุทธิ	4-3
4.1.2	อัตราการเติบโตของสินค้าที่มีการส่งออกสุทธิ	4-4
4.1.3	อัตราเติบโตของสินค้าที่มีการนำเข้าสุทธิ	4-6
4.2.1	โครงสร้างเศรษฐกิจไทยที่ได้จากการศึกษาข้อมูลในตารางเมตริกซ์บัญชีสังคมปี 2543	4-7
4.2.2	สัดส่วนการใช้แรงงานและทุนแยกตามสาขาการผลิตจากการศึกษาข้อมูลในตารางเมตริกซ์บัญชีสังคมปี 2543	4-8
4.2.3	การกระจายแรงงานและทุนไปยังสาขาการผลิตต่างๆ จากการศึกษาข้อมูลในตารางเมตริกซ์บัญชีสังคมปี 2543	4-9
4.3.1	ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อสาขาการผลิต กรณีสินค้าที่มีการส่งออกสุทธิ	4-11
4.3.2	ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อสาขาการผลิต กรณีสินค้าที่มีการนำเข้าสุทธิ	4-12
4.3.3	ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าัญพืช	4-13
4.3.4	ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณีสินค้าัญพืช	4-13
4.3.5	ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าพืชไร่	4-14
4.3.6	ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณีสินค้าพืชไร่	4-14
4.3.7	ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าไม้ยืนต้น	4-15
4.3.8	ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณีสินค้าไม้ยืนต้น	4-15
4.3.9	ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงานงาน กรณีสินค้าไม้ผล	4-16
4.3.10	ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณีสินค้าไม้ผล	4-16
4.3.11	ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าผัก	4-17
4.3.12	ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณีสินค้าผัก	4-17
4.3.18	ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าปศุสัตว์	4-18
4.3.14	ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณีสินค้าปศุสัตว์	4-18
4.3.15	ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าประมง	4-19
4.3.16	ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณีสินค้าประมง	4-19
4.3.17	ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าไม้ดอกไม้ประดับ	4-20

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.3.18 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณีสินค้าไม้ดอกไม้ประดับ	4-20
4.3.19 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีผลต่อการกระจายรายได้ กรณีสินค้าส่งออก	4-23
4.3.20 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อการกระจายรายได้ กรณีสินค้านำเข้า	4-24
4.3.21 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อสาขาการผลิตบางสาขาที่สำคัญ โดยคิดอัตราการเติบโตเฉพาะประเทศที่ได้ทำความตกลงไปแล้ว กรณีสินค้าที่มีการส่งออกสุทธิ	4-25
4.3.22 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อสาขาการผลิตบางสาขาที่สำคัญ โดยคิดอัตราการเติบโตเฉพาะประเทศที่ได้ทำความตกลงไปแล้ว กรณีสินค้าที่มีการนำเข้าสุทธิ	4-25
4.3.23 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงานบางสาขาที่สำคัญ โดยคิดอัตราการเติบโตเฉพาะประเทศที่ได้ทำความตกลงไปแล้ว กรณีสินค้าที่มีการส่งออกสุทธิ	4-26
4.3.24 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงานบางสาขาที่สำคัญ โดยคิดอัตราการเติบโตเฉพาะประเทศที่ได้ทำความตกลงไปแล้ว กรณีสินค้าที่มีการนำเข้าสุทธิ	4-27
4.3.25 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุนบางสาขาที่สำคัญ โดยคิดอัตราการเติบโตเฉพาะประเทศที่ได้ทำความตกลงไปแล้ว กรณีสินค้าที่มีการส่งออกสุทธิ	4-28
4.3.26 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุนบางสาขาที่สำคัญ โดยคิดอัตราการเติบโตเฉพาะประเทศที่ได้ทำความตกลงไปแล้ว กรณีสินค้าที่มีการนำเข้าสุทธิ	4-29
4.3.27 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อการกระจายรายได้บางสาขาที่สำคัญ โดยคิดอัตราการเติบโตเฉพาะประเทศที่ได้ทำความตกลงไปแล้ว กรณีสินค้าที่มีการส่งออกสุทธิ	4-30

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.3.28	4-31
ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อการกระจายรายได้บางสาขาที่สำคัญ โดยคิดอัตราการเติบโตเฉพาะประเทศที่ได้ทำความตกลงไปแล้ว กรณีสินค้าที่มีการส่งออกสุทธิ	
4.3.29	4-32
ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อสาขาการผลิต โดยกำหนดสถานการณ์จำลองกรณีสินค้าที่มีการส่งออกสุทธิ	
4.3.30	4-33
ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อสาขาการผลิต โดยกำหนดสถานการณ์จำลองกรณีสินค้าที่มีการนำเข้าสุทธิ	
4.3.31	4-34
ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าัญพืช	
4.3.32	4-34
ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุนกรณีสินค้าัญพืช	
4.3.33	4-34
ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าพืชไร่	
4.3.34	4-34
ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุนกรณีสินค้าพืชไร่	
4.3.35	4-35
ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าไม้ยืนต้น	
4.3.36	4-35
ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุนกรณีสินค้าไม้ยืนต้น	
4.3.37	4-36
ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าไม้ผล	
4.3.38	4-36
ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุนกรณีสินค้าไม้ผล	
4.3.39	4-37
ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าผัก	

สารบัญญัตินี้ (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.3.40 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณีสินค้า ผัก	4-37
4.3.41 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้า ปศุสัตว์	4-38
4.3.42 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณี สินค้านำเข้าปศุสัตว์	4-38
4.3.43 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้า ประมง	4-39
4.3.44 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณี สินค้านำเข้าประมง	4-39
4.3.45 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้า ไม้ดอกไม้ประดับ	4-40
4.3.46 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณี สินค้านำเข้าดอกไม้ประดับ	4-40
4.3.47 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อการกระจายรายได้ โดยกำหนด สถานการณ์จำลอง กรณีสินค้านำเข้าที่มีต่อการส่งออกสุทธิ	4-41

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
5.1	ผลการทดสอบความสัมพันธระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการรับรู้ในเรื่อง FTA ในภาพรวม	5-39
5.2	ผลการทดสอบความสัมพันธระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการรับรู้ในเรื่อง FTA ในกลุ่มรัฐพืช และพืชไร่	5-39
5.3	ผลการทดสอบความสัมพันธระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการรับรู้ในเรื่อง FTA ในกลุ่มพืชผัก	5-40
5.4	ผลการทดสอบความสัมพันธระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการรับรู้ในเรื่อง FTA ในกลุ่มผลไม้	5-40
5.5	ผลการทดสอบความสัมพันธระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการรับรู้ในเรื่อง FTA ในกลุ่มไม้ยืนต้น	5-41
5.6	ผลการทดสอบความสัมพันธระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการรับรู้ในเรื่อง FTA ในกลุ่มปศุสัตว์	5-41
5.7	ผลการทดสอบความสัมพันธระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการรับรู้ในเรื่อง FTA ในกลุ่มประมง	5-42
5.8	ผลการทดสอบความสัมพันธระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตกับการรับรู้ในเรื่อง FTA ในรายสินค้า	5-43
5.9	ผลการทดสอบความสัมพันธระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยที่ดิน	5-46
5.10	ผลการทดสอบความสัมพันธระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยแรงงาน	5-46
5.11	ผลการทดสอบความสัมพันธระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการเปลี่ยนแปลงการใช้ปุ๋ยหรือสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	5-47
5.12	ผลการทดสอบความสัมพันธระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต	5-48

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
5.13	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการรวมกลุ่มด้านการผลิตเพื่อช่วยเหลือด้านเทคนิคการผลิต (มี/ไม่มี)	5-49
5.14	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับชั้นรายได้ที่แตกต่างกันของเกษตรกร	5-50
5.15	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA ในภาพรวม	5-51
5.16	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับกลุ่มสินค้า	5-52
5.17	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการรับรู้ในเรื่อง FTA ในรายสินค้า	5-53
5.18	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับกลุ่มสินค้า	5-55
5.19	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับรายสินค้าในกลุ่มพืชพืชและพืชไร่	5-56
5.20	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับรายสินค้าในกลุ่มพืชผัก	5-57
5.21	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับรายสินค้าในกลุ่มผลไม้	5-58
5.22	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับรายสินค้าในกลุ่มไม้ยืนต้น	5-59
5.23	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับรายสินค้าในกลุ่มปศุสัตว์	5-60
5.24	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับรายสินค้าในกลุ่มประมง	5-61
5.25	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน	5-62

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
5.26	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการเปลี่ยนแปลงการใช้แรงงาน	5-63
5.27	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการเปลี่ยนแปลงการใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	5-64
5.28	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับกลุ่มรายได้	5-65
5.29	แสดงค่าความน่าจะเป็นของตัวแปรอิสระแต่ละตัวสมการการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตของเกษตรกร	5-70
5.30	แสดงค่าความน่าจะเป็นของตัวแปรอิสระแต่ละตัวในการสมการการเปลี่ยนแปลงรายได้ที่เพิ่มขึ้นของเกษตรกร	5-73
5.31	แสดงค่าความน่าจะเป็นของตัวแปรอิสระแต่ละตัวในสมการการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ) และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	5-75

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 ผลกระทบต่อสวัสดิการจากการสร้างการค้า (Trade creation) และการเบี่ยงเบนทางการค้า (Trade diversion)	2-1
2.4.1 แสดงวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน	2-44
3.3.1 ตำแหน่งของมันสำปะหลังในตลาดนำเข้าของประเทศไทย	3-25
3.4.1 ปริมาณการผลิตมันฝรั่งของโลก ปี 2543-2549	3-30
3.4.2 ปริมาณการส่งออกมันฝรั่งของประเทศต่าง ๆ	3-32
3.4.3 ปริมาณการนำเข้ามันฝรั่งของประเทศต่าง ๆ	3-33
3.7.1 โครงสร้างลำไยและผลิตภัณฑ์ ปี 2550	3-64
3.7.2 พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิตลำไยของไทย ปี 2530-2550	3-67
3.7.3 พื้นที่เพาะปลูก และผลผลิตลำไยต่อไร่ของไทย ปี 2530-2550	3-67
3.7.4 ราคาลำไยจำแนกตามชนิด ปี 2546-2548	3-71
3.7.5 ปริมาณการส่งออกลำไยสด ปี 2544-2549 จำแนกตามประเทศ	3-75
3.7.6 มูลค่าการส่งออกลำไยสด ปี 2544-2549 จำแนกตามประเทศ	3-75
3.7.7 ปริมาณการส่งออกลำไยแห้ง ปี 2544-2549 จำแนกตามประเทศ	3-77
3.7.8 มูลค่าการส่งออกลำไยแห้ง ปี 2544-2549 จำแนกตามประเทศ	3-77
3.7.9 ปริมาณการส่งออกลำไยกระป๋อง ปี 2544-2549 จำแนกตามประเทศ	3-79
3.7.10 มูลค่าการส่งออกลำไยกระป๋อง ปี 2544-2549 จำแนกตามประเทศ	3-79
3.7.11 แนวโน้มค่า RCA สินค้าลำไยของไทยและจีน กรณีเปรียบเทียบกับสินค้าทั้งหมดที่ส่งออก	3-81
3.8.1 ปริมาณการผลิตส้มสดของโลก ปี 2530-2549	3-93
3.8.2 ปริมาณความต้องการส้มสดของโลก ปี 2530-2549	3-93
3.8.3 การแจกแจงปริมาณความต้องการส้มสดของโลก ปี 2530-2549	3-94
3.8.4 พื้นที่ให้ผลและผลผลิตส้มเขียวหวานของไทย ปี 2530-2550	3-97
3.8.5 พื้นที่ให้ผลและผลผลิตส้มเขียวหวานต่อไร่ของไทย ปี 2530-2550	3-97
3.8.6 ปริมาณการบริโภคภายในประเทศไทย ปี 2533-2547	3-99
3.8.7 ราคาส้มเขียวหวานที่เกษตรกรขายได้ จำแนกตามชนิด ปี 2546-2550	3-100
3.8.8 ปริมาณการส่งออกส้มและผลิตภัณฑ์ ปี 2537-2550	3-103
3.8.9 มูลค่าการส่งออกส้มและผลิตภัณฑ์ ปี 2537-2550	3-103

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า	
3.8.10	แนวโน้มค่า RCA สินค้าส่งออกของไทยและจีน กรณีเปรียบเทียบกับสินค้าทั้งหมดที่ส่งออก	3-110
3.9.1	ปริมาณการผลิตต่อรุ่นของโลก ปี 2530/31-2549/50	3-114
3.9.2	ปริมาณความต้องการต่อรุ่นของโลก ปี 2530/31-2549/50	3-114
3.9.3	พื้นที่เพาะปลูกที่ให้ผลแล้วและปริมาณผลผลิตต่อรุ่นของไทย ปี 2536-2550	3-116
3.9.4	พื้นที่เพาะปลูกที่ให้ผลแล้วและปริมาณผลผลิตต่อรุ่นเฉลี่ยของไทย ปี 2536-2550	3-116
3.9.5	ราคาต่อรุ่นจำแนกตามระดับตลาด ปี 2544-2550	3-117
3.9.6	แนวโน้มค่า RCA สินค้าต่อรุ่นของไทย	3-124

บทที่ 1

บทนำ

1.1. หลักการและเหตุผล

ภาคการเกษตรนับได้ว่ามีบทบาทและความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทย เพราะนอกจากจะเป็นภาคการผลิตที่เป็นแหล่งรายได้แล้ว ยังเป็นแหล่งสร้างเงินตราต่างประเทศให้กับประเทศเป็นจำนวนมาก โดยไทยเป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของโลก และมีมูลค่าสูงขึ้นทุกปี มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยประมาณร้อยละ 9 ต่อปี และมีสัดส่วนการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมต่อการส่งออกทั้งหมดประมาณร้อยละ 23 นอกจากนี้ประชากรกว่าร้อยละ 38 ของประชากรทั้งหมดประกอบอาชีพเกษตรกรรม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2548) ดังนั้นการเกษตรจึงเป็นภาคการผลิตที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของประชาชน การกำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรจึงต้องกระทำด้วยความระมัดระวังเพราะจะมีผลกระทบต่อประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ

สำหรับยุทธศาสตร์การเปิดเสรีการค้าโดยการจัดตั้งเขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศนั้น ประเทศไทยได้ดำเนินการไปบ้างแล้ว กับหลายประเทศ อาทิ อินเดีย (ผลบังคับใช้ในทางปฏิบัติ 1 กันยายน 2547 เฉพาะในสินค้าเร่งลภยา Early Harvest จำนวน 82 รายการ) ออสเตรเลีย (ผลบังคับใช้ในทางปฏิบัติ 1 มกราคม 2548) นิวซีแลนด์ (ผลบังคับใช้ในทางปฏิบัติ 1 กรกฎาคม 2548) จีน (สินค้าในพิกัด 01-08 มีผลบังคับใช้ 20 กรกฎาคม 2547) (สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง, 2548) และญี่ปุ่น (ลงนามความตกลง 3 เมษายน 2550 และมีผลบังคับใช้ 1 พฤศจิกายน 2550) (<http://www.thaifita.com>) และประเทศอื่น ๆ ที่ประเทศไทยจะจัดตั้งเขตการค้าเสรีด้วย ซึ่งอยู่ในระหว่างการเจรจา ได้แก่ สหรัฐอเมริกา บาห์เรน เปรู กลุ่ม BIMSTEC (The Bay of Bengal Initiative for Multisectoral Technical and Cooperation) กลุ่ม EFTA (The European Free Trade Association) และสาธารณรัฐเกาหลี แต่การจัดตั้งดังกล่าว แม้ว่าจะมีประโยชน์ในการขยายโอกาสในการค้า สร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านราคา แต่พบว่ายังมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในส่วนของการค้าระหว่างประเทศและผลกระทบกับผู้ที่อยู่ในระบบการค้าซึ่งยังไม่ชัดเจนและยังเป็นข้อถกเถียงกันอยู่อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากความไม่คืบหน้าของผลการเจรจา FTA ในหลายกลุ่มประเทศ และมีกลุ่มที่เกี่ยวข้องอีกหลายกลุ่มเรียกร้องให้มีการประเมินผลกระทบของ FTA เพิ่มเติมในหลาย ๆ กรณีเป็นการเฉพาะ

ด้วยเหตุนี้ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสำคัญกับการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบที่มีต่อภาคเกษตร ด้วยเหตุผลที่ว่า เป็นภาคเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับคนเป็นจำนวนมาก ขณะเดียวกันยังเกี่ยวกับเหตุผลในเรื่องที่ทุกประเทศต้องให้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ ซึ่งสำหรับประเทศไทยที่มีโครงสร้างเศรษฐกิจพื้นฐานเกี่ยวข้องกับภาคเกษตรในสัดส่วนที่สูงขึ้น ในการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี ภาครัฐควรดำเนินการด้วยความรอบคอบ รวมทั้งรับฟังข้อคิดเห็นจากหลายๆ ฝ่ายและเผยแพร่ข้อมูลเพื่อให้เป็นที่เข้าใจแก่กลุ่มบุคคลผู้ได้ผลประโยชน์และเสียประโยชน์ในระบบการค้าโดยเท่าเทียม

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาผลกระทบของ FTA ที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาที่อธิบายผลกระทบต่อเศรษฐกิจในภาพรวม แม้จะมีการแยกศึกษารายประเทศ รายสาขา และกลุ่มสินค้าสำคัญ แต่ผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นเพียงปริมาณและทิศทางของผลกระทบรวมถึงข้อเสนอแนะแนวทางการปรับตัวของสาขาการผลิตของกลุ่มสินค้าหรือรายการสินค้าบางชนิดที่สำคัญในภาพกว้างเท่านั้น โดยยังไม่มีการศึกษาใดที่สามารถชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างการผลิต การกระจายรายได้ และเศรษฐกิจครัวเรือนของเกษตรกรรายย่อยอย่างชัดเจน รวมถึงการเตรียมความพร้อมของเกษตรกรในกลุ่มต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากการตั้งเขตการค้าเสรี

เพื่อให้การศึกษากារเปิดการค้าเสรีครอบคลุม ถึงประเด็นที่เจาะลึกถึงผลได้ผลเสียของ FTA ต่อเกษตรกรตามชั้นรายได้ในกลุ่มสินค้า/รายการสินค้าที่สำคัญทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิต และการกระจายรายได้ของเกษตรกรในเชิงปริมาณและคุณภาพ จึงได้มีการศึกษาโอกาสและผลกระทบจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาเกษตรจีน ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะได้นำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดแนวทางการจัดทำแผนและมาตรการรองรับผลกระทบ แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก ตลอดจนการเตรียมการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันสำหรับสินค้าที่มีศักยภาพในอนาคต

1.2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.2.1 ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจ และความสามารถในการแข่งขันในรายการสินค้าเกษตรที่ได้รับผลได้ผลเสียจากการจัดทำ FTA ของไทยในเชิงปริมาณและคุณภาพ

1.2.2 ศึกษาโอกาสและผลกระทบเชิงปริมาณและคุณภาพจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อครัวเรือนเกษตรกร

1.2.3 จัดสร้างฐานข้อมูลที่แสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างภาคการผลิตและครัวเรือนเกษตรกรในระบบเศรษฐกิจของไทย

1.2.4 เสนอแนะแนวทาง มาตรการ/โครงการ ในการปรับตัว/ปรับโครงสร้าง การผลิตของเกษตรกรรายย่อย รวมถึงข้อเสนอแนะหลักเกณฑ์และแนวทางการชดเชยผลกระทบที่ได้รับ

1.3. เป้าหมายโครงการ

1.3.1 ศึกษาและเสนอแนะทางเลือกที่มีคุณภาพแก่เกษตรกรรายย่อย/เกษตรกรทั่วไป ในการปรับการผลิตสินค้าเกษตรชนิดเดิม หรือเปลี่ยนแปลงการผลิตไปสู่สินค้าเกษตรชนิดใหม่ที่เหมาะสมกับข้อจำกัดที่มีอยู่

1.3.2 จัดทำฐานข้อมูลและพร้อมฝึกอบรมเจ้าหน้าที่สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการวิเคราะห์ผลกระทบที่มีต่อภาคเกษตรจากสถานการณ์การเปิดนโยบายเสรีทางการค้าในเชิงปริมาณ เพื่อเสนอแนะนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของไทยให้สอดคล้องกับการค้าระหว่างประเทศได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

1.3.3 จัดทำข้อเสนอแนะในการกำหนดนโยบายและมาตรการสินค้าเกษตรที่ชัดเจน รวมทั้งนโยบายและมาตรการที่จะบรรเทาหรือชดเชยผลกระทบต่อครัวเรือนเกษตรกรได้อย่างเหมาะสมจากข้อมูลเชิงลึกที่ได้จากการศึกษา

1.4. ขอบเขตการดำเนินงาน

1.4.1 ศึกษาโอกาสและผลกระทบทางเศรษฐกิจในสินค้าเกษตรสำคัญ ตามตารางที่ 1.1

1.4.2 ศึกษาโอกาสและผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมต่อครัวเรือนเกษตรกร จากการค้าเสรีนโยบาย FTA ของรัฐในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดย

1.4.2.1 วิเคราะห์โครงสร้างการผลิตและความสัมพันธ์ระหว่างภาคการผลิตและครัวเรือนเกษตรกรในระบบเศรษฐกิจของไทย ซึ่งประกอบด้วย (1) ภาคการผลิตสินค้าเกษตร (30 ชนิด) ตามข้อ 5.1 (2) ภาคครัวเรือนเกษตรกรแยกตามชั้นรายได้ 5 ระดับ ตามนิยาม/ฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (3) ภาครัฐบาลและ (4) ภาคต่างประเทศ โดยเน้น FTA ที่ไทยทำกับประเทศจีน ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และอินเดีย

1.4.2.2 สํารวจและศึกษาครัวเรือนเกษตรกรรายย่อยในกลุ่มสินค้าที่สำคัญที่ได้รับผลกระทบจาก FTA (ดังตารางที่ 1.2)

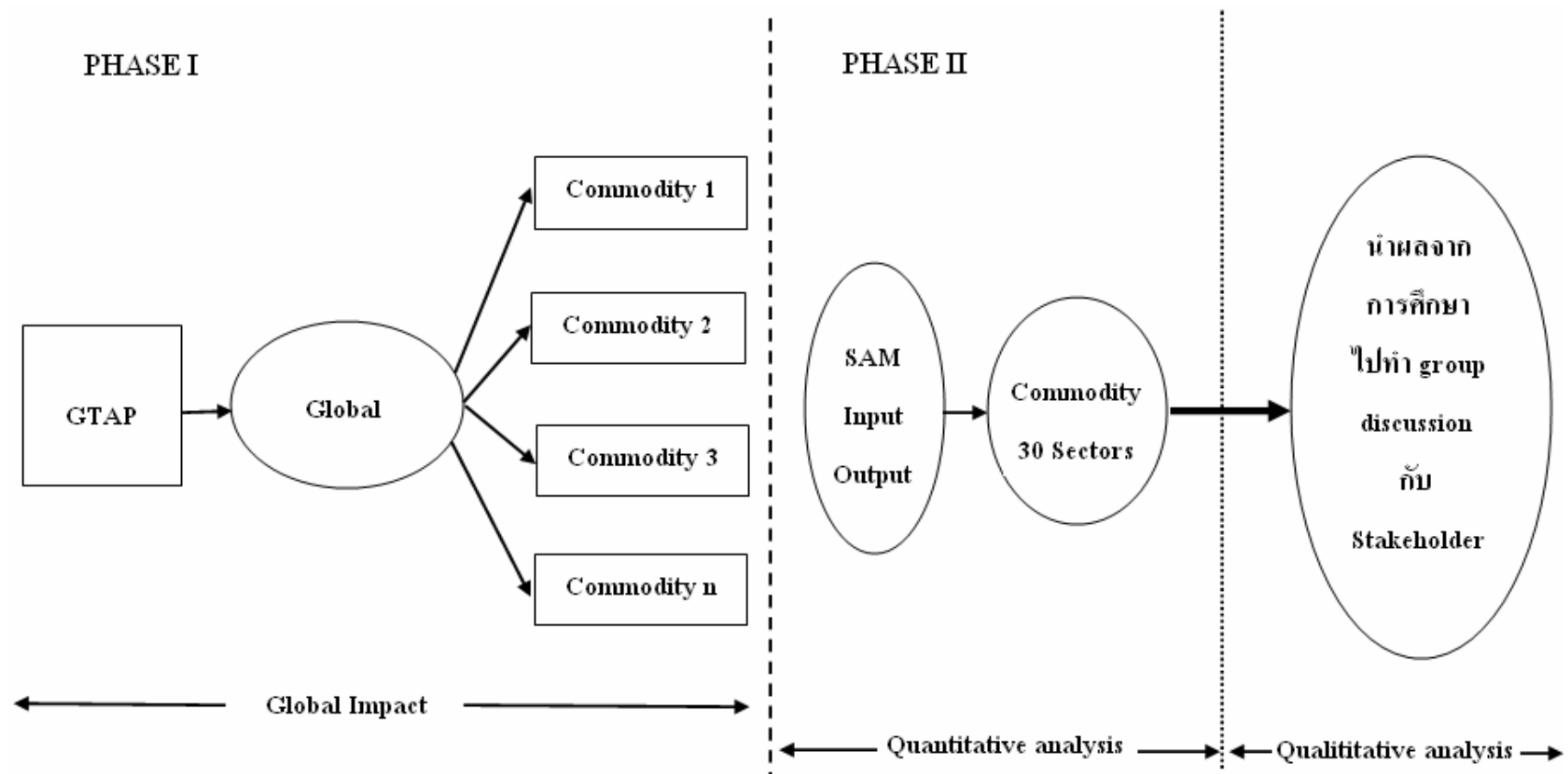
ตารางที่ 1.1 สินค้าเกษตร 30 รายการสำหรับการวิเคราะห์โครงสร้างการผลิตและความสัมพันธ์ระหว่างภาคการผลิตและครัวเรือนเกษตรกรในระบบเศรษฐกิจ

ธัญพืช	พืชไร่	ไม้ยืนต้น	ผลไม้	ผัก	ปศุสัตว์	ประมง	ไม้ดอกไม้ประดับ
ข้าว	มันเส้นและมันอัดเม็ด	ชา	ทับปะรด	ข้าวโพดฝักอ่อน	เนื้อไก่และผลิตภัณฑ์	กุ้งแช่เย็นแช่แข็ง	กล้วยไม้
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	แป้งมันสำปะหลัง	กาแฟ	ลำไย	กระเจี๊ยบเขียว	เนื้อสุกรและผลิตภัณฑ์	ปลาน้ำจืดแช่เย็นแช่แข็ง	
	อ้อยและน้ำตาล	ปาล์ม น้ำมัน	มะม่วง	หน่อไม้ฝรั่ง	โคเนื้อและผลิตภัณฑ์	ทูน่ากระป๋อง	
	ถั่วเหลืองและผลิตภัณฑ์		กล้วยหอม	ข้าวโพดหวาน	โคนมและผลิตภัณฑ์	กุ้งปรุงแต่ง	
			ทุเรียน	กระเทียม	หมูและผลิตภัณฑ์	ปลาป่น	
			มังคุด	หอมหัวใหญ่		ปลาทะเล	
			ส้ม	มันฝรั่ง			
			มะพร้าว				
			องุ่น				

ตารางที่ 1.2 สินค้าเกษตรที่สำคัญที่ทำการสำรวจ

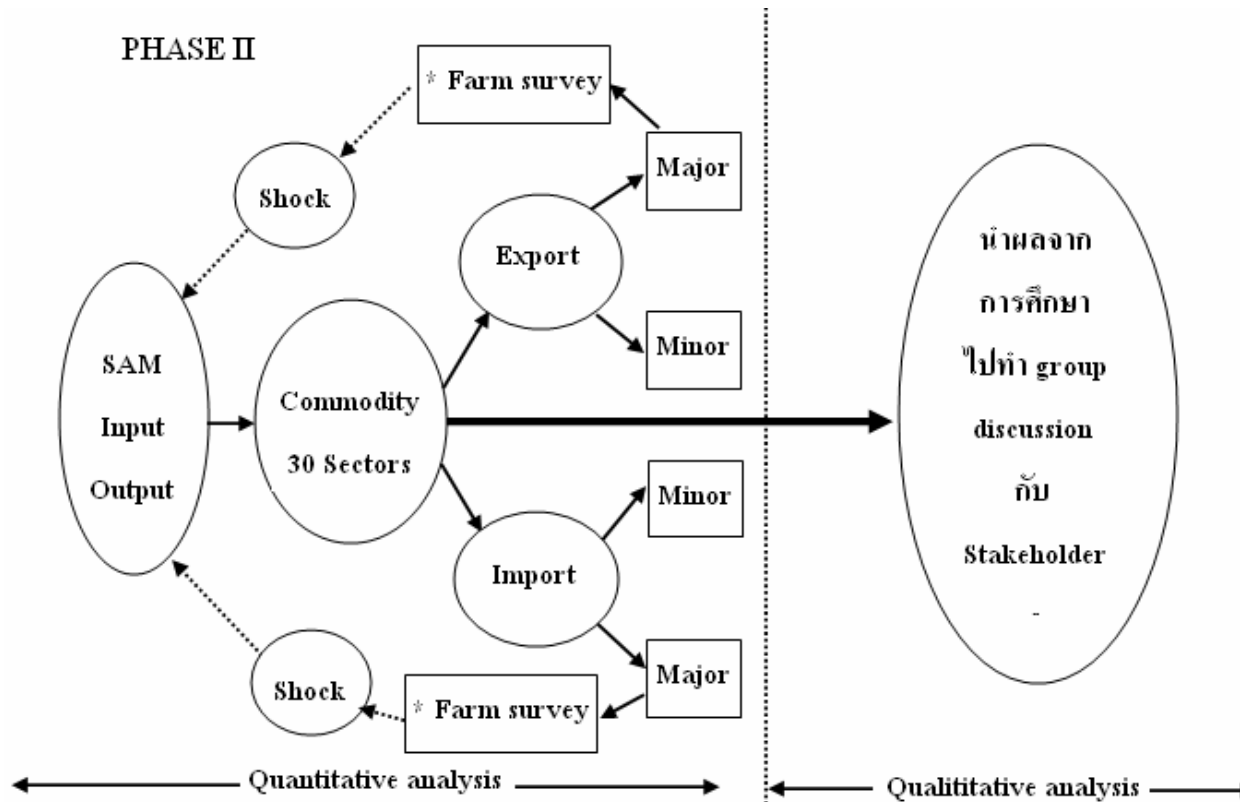
ประเภท สินค้า	รายการสินค้าตามกลุ่มสินค้า				
	ปศุสัตว์	ผัก	ผลไม้	ธัญพืช	อื่นๆ
ส่งออก	เนื้อไก่และ ผลิตภัณฑ์	ข้าวโพดหวาน	ลำไย	ข้าว	แป้งมันสำปะหลัง มันเส้นและมันอัดเม็ด กุ้ง
นำเข้า	โคนมและ ผลิตภัณฑ์	กระเทียม	ส้ม	ถั่วเหลืองและ ผลิตภัณฑ์	ชา
	โคเนื้อและ ผลิตภัณฑ์	มันฝรั่ง	องุ่น		กาแฟ
					ไหม
					ปลาน้ำจืด

1.5 กรอบแนวคิดของโครงการ

Project Framwork: โครงการศึกษาโอกาสและผลกระทบจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาเกษตร

1.5 กรอบแนวคิดของโครงการ (ต่อ)

Project Framwork: โครงการศึกษาโอกาสและผลกระทบจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาเกษตร

1.6. ระยะเวลาดำเนินการ

กรกฎาคม 2550 – สิงหาคม 2551

1.7. วิธีการดำเนินงานและขั้นตอนการดำเนินงาน

กิจกรรม	กำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน
1. ศึกษา สํารวจ ข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของ FTA ที่มีต่อสาขาเกษตร	● ปลายกรกฎาคม 2550 - ปลายกันยายน 2550
2. เสนอรายงานผลการศึกษาเบื้องต้น	● ภายในเดือนตุลาคม
3. ออกแบบสอบถามและสํารวจข้อมูลภาคสนาม <ul style="list-style-type: none"> ● ออกแบบสอบถาม ● ทำการทดสอบแบบสอบถาม ● ปรับปรุงแบบสอบถาม ● สํารวจภาคสนาม 	<ul style="list-style-type: none"> ● ภายในตุลาคม ● ภายในต้นเดือนพฤศจิกายน ● อาทิตย์ที่สองของเดือนพฤศจิกายน ● ภายในเดือนพฤศจิกายน
4. จัดสร้างฐานข้อมูลและประมวลผลข้อมูล	● ภายในเดือนธันวาคม
5. เสนอรายงานผลการศึกษาระดับกลาง <ul style="list-style-type: none"> ● เขียนรายงานชั้นกลาง (ตาราง SAM และผลของการสํารวจข้อมูลภาคสนาม บางส่วนอย่างน้อย 5 สินค้าหรือทั้งหมด 10 สินค้า) 	● ภายในปลายเดือนธันวาคม
6. จัดประชุมสัมมนาในกลุ่มย่อยจำนวน 5 ครั้งตามสินค้าที่กำหนด	● ภายในเดือนมกราคม 2551
7. จัดประชุมสัมมนาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องครั้งที่ 1	● ภายในเดือนกุมภาพันธ์ 2551
8. เสนอร่างรายงานฉบับสมบูรณ์	● ภายในเดือนมีนาคม 2551
9. จัดสัมมนากลุ่มย่อย จำนวน 5 ครั้งตามสินค้า	● ภายในเดือนเมษายน 2551
10. จัดประชุมสัมมนาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องครั้งที่ 2	● ภายในสัปดาห์ที่ 4 ของเดือนเมษายน 2551
11. ปรับปรุงเสนอร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ <ul style="list-style-type: none"> ● นำผลของ SAM และผลของการสํารวจข้อมูลภาคสนาม 10 สินค้าทั้งหมด รวมกับการจัดประชุมสัมมนากลุ่มย่อย 10 ครั้ง สินค้า 10 ชนิดมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ 	● ภายในเดือนพฤษภาคม 2551
12. เสนอรายงานฉบับสมบูรณ์	● ภายในเดือนมิถุนายน 2551

1.8. แผนการดำเนินงานวิจัย

กิจกรรม	ระยะเวลา (เดือนที่)												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1. ศึกษา สํารวจ ข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของ FTA ที่มีต่อสาขาเกษตร	←→												
2. เสนอรายงานผลการศึกษเบื้องต้น			←→										
3. ออกแบบสอบถามและสํารวจข้อมูลภาคสนาม	←→												
4. ประมวลผล วิเคราะห์ข้อมูล และจัดสร้างฐานข้อมูล			←→										
5. เสนอรายงานผลการศึกษากลาง						←→							
6. จัดประชุมสัมมนาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องครั้งที่ 1								←→					
7. เสนอร่างรายงานฉบับสมบูรณ์									←→				
8. จัดประชุมสัมมนาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องครั้งที่ 2										←→			
9. ปรับปรุงรายงานฉบับสมบูรณ์											←→		
10. เสนอรายงานฉบับสมบูรณ์												←→	

1.9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาการเปิดการค้าเสรีที่ครอบคลุมถึงประเด็นที่เจาะลึกถึงผลได้ผลเสียของ FTA ต่อเกษตรกรตามชั้นรายได้ในกลุ่มสินค้า/รายการสินค้าที่สำคัญทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิต และการกระจายรายได้ของเกษตรกรในเชิงปริมาณและคุณภาพ ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะได้นำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดแนวทางการจัดทำแผนและมาตรการรองรับผลกระทบ แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก ตลอดจนการเตรียมการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันสำหรับสินค้าที่มีศักยภาพในอนาคต

บทที่ 2

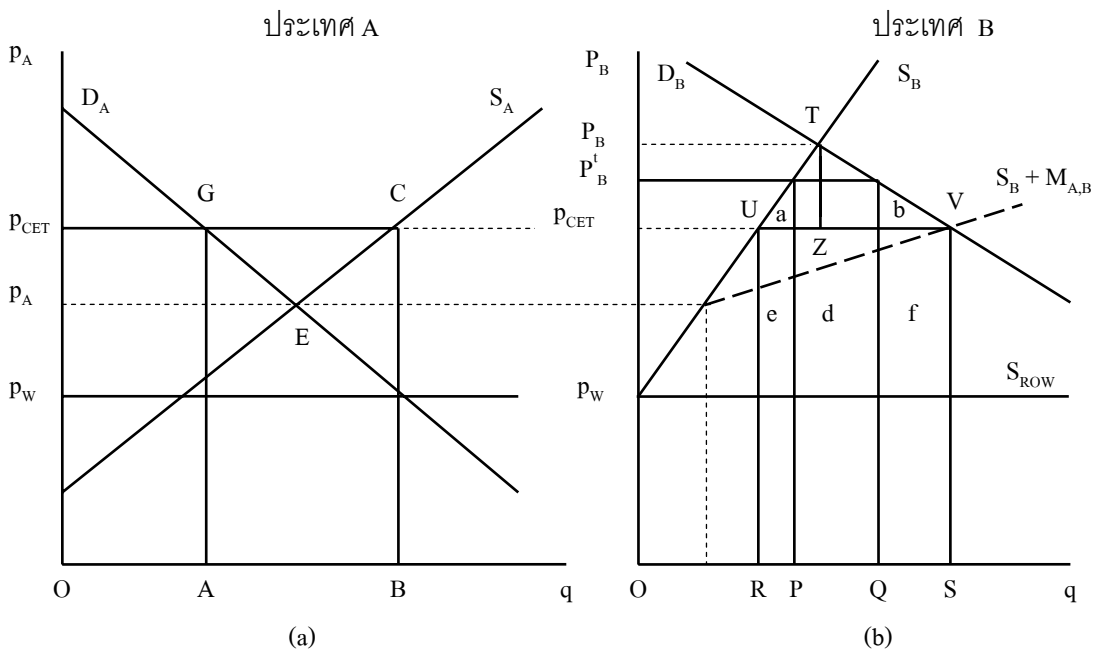
กรอบแนวคิดทฤษฎี วรรณกรรมปริทัศน์ และวิธีการศึกษา

การศึกษาผลกระทบการจัดทำเขตการค้าเสรีได้อาศัยทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ และการจัดทำเมตริกซ์บัญชีสังคมเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิเคราะห์ โดยในบทนี้จะอธิบายถึงแนวคิดทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการรวมกลุ่มการค้าระหว่างประเทศ และแนวคิดเกี่ยวกับเมตริกซ์บัญชีสังคม ประกอบกับนำเสนอวรรณกรรมปริทัศน์ของการศึกษาผลกระทบการจัดทำเขตการค้าเสรี (FTA) และวรรณกรรมปริทัศน์ของการวิเคราะห์โดยใช้บัญชีเมตริกซ์สังคม ตลอดจนอธิบายถึงวิธีการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1. แนวคิดทฤษฎี

2.1.1 แนวคิดทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการรวมกลุ่มการค้าระหว่างประเทศ

รูปแบบการรวมกลุ่มที่เป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (Theory of Economic Integrations) ก็คือ เขตการค้าเสรี (Free Trade Area) ดังนั้นทฤษฎีพื้นฐานจึงเกี่ยวข้องกับ Theory of Customs Unions ซึ่งอธิบายถึงผลกระทบของ Customs Unions ต่อสวัสดิการ (Welfare) ของประเทศ การอธิบายผลกระทบประกอบด้วยแนวคิดสำคัญ 2 ประการ คือ การสร้างการค้า (Trade creation) และการเบี่ยงเบนทางการค้า (Trade diversion) สามารถอธิบายด้วยภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 ผลกระทบต่อสวัสดิการจากการสร้างการค้า (Trade creation) และการเบี่ยงเบนทางการค้า (Trade diversion)

ภาพที่ 2.1 แสดงถึงผลกระทบของ trade creation และ trade diversion ด้วยโครงสร้างดุลยภาพบางส่วน ภาพที่ 2.1 (a) แสดงถึงอุปสงค์สินค้าภายในประเทศ A (D_A) และอุปทานสินค้าภายในประเทศ A (S_A) ภาพที่ 2.1 (b) แสดงถึงอุปสงค์สินค้าภายในประเทศ B (D_B) และอุปทานสินค้าภายในประเทศ B (S_B) และประเทศทั้งสองสร้างการรวมกลุ่ม (customs union) ในภาพที่ 2.1 (b) เส้น $S_B + M_{A,B}$ คือเส้นอุปทานของประเทศ B ที่รวมกับอุปทานส่วนเกินของประเทศ A ($M_{A,B} = S_A - D_A$) เส้นนี้แสดงให้เห็นถึงอุปทานทั้งหมดของสินค้าชนิดนี้ในตลาดต่างประเทศที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม P_w คือ ราคาสินค้าชนิดเดียวกันในตลาดโลก สมมติว่าอุปทานในตลาดโลก (S_{ROW}) มีความยืดหยุ่นอย่างสมบูรณ์ (perfectly elastic) ผลกระทบต่อสวัสดิการทางสังคมของการจัดตั้งการรวมกลุ่มระหว่างประเทศ A และประเทศ B ในเบื้องต้นขึ้นอยู่กับตำแหน่งของภาษีก่อนและหลังการรวมกลุ่ม ในที่นี้จะกล่าวถึง 2 กรณี คือ (1) เมื่อก่อนการรวมกลุ่มประเทศทั้งสองเก็บภาษีเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการนำเข้าสินค้า จึงไม่มีการค้าระหว่างประเทศ (2) เมื่อก่อนการรวมกลุ่มมีเพียงประเทศ A เท่านั้นที่เก็บภาษีเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ จึงไม่มีการค้าระหว่างประเทศ ขณะที่ประเทศ B มีการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ

(1) กรณีแรก สมมติว่าก่อนการรวมกลุ่มทั้งสองประเทศเก็บภาษีไม่ให้นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ราคาในประเทศ A คือ p_A และราคาในประเทศ B คือ p_B ทั้งสองประเทศกำหนดภาษีในระดับที่ทำให้ประเทศพึ่งพาตนเองในสินค้าชนิดนี้ นั่นคือ อุปสงค์และอุปทานเท่ากันในประเทศทั้งสอง ภายหลังจากการรวมกลุ่ม ได้กำหนดอัตราภาษีภายในกลุ่มทำให้ราคาภายในประเทศทั้งสองเป็น p_{CET} ดังรูปที่ 14 ที่ราคาในระดับนี้ทำให้อุปสงค์ของประเทศ B เพิ่มขึ้นเป็น OS แต่การผลิตลดลงเป็น OR ในทางตรงกันข้าม อุปสงค์ของประเทศ A ลดลงเป็น OA แต่การผลิตเพิ่มขึ้นเป็น OB อุปทานส่วนเกินนี้ส่งออกไปยังประเทศ B

สำหรับประเทศ B ดุลยภาพการค้าก่อให้เกิด trade creation จากแนวคิดส่วนเกินของผู้ผลิต (producer surplus) และส่วนเกินของผู้บริโภค (consumer surplus) ส่วนเกินของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้นทั้งหมดของประเทศ B เท่ากับพื้นที่ $p_{CET}VTp_B$ ส่วนเกินของผู้ผลิตที่สูญเสียไปเท่ากับพื้นที่ $p_{CET}UTp_B$ ประโยชน์สุทธิ คือ พื้นที่สามเหลี่ยม TUV ประโยชน์ที่ได้รับนี้ลดต้นทุน เนื่องจากต้นทุนของการนำเข้าสินค้าถูกกว่าต้นทุนการผลิตภายในประเทศ อย่างไรก็ตามประโยชน์สุทธิที่ได้รับรวมถึงประโยชน์ในส่วนเกินผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้นจากการนำเข้าสินค้าจากประเทศ A ทดแทนสินค้าอื่น (TZV)

ประเทศ A ประสบกับราคาสินค้าสูงขึ้นเมื่อเกิดการรวมกลุ่ม ผู้บริโภคสูญเสียเท่ากับพื้นที่ p_AEGp_{CET} ขณะที่ผู้ผลิตได้ประโยชน์เท่ากับพื้นที่ p_AECp_{CET} เมื่อส่วนเกินของผู้ผลิตเพิ่มขึ้นมากกว่าส่วนเกินของผู้บริโภคที่ลดลง ประเทศ A ได้รับประโยชน์โดยสุทธิเมื่อทำการรวมกลุ่ม

เมื่อคำนึงถึงประเทศอื่นๆ นอกกลุ่มหรือนอกเหนือจากประเทศ A และประเทศ B ไม่มีการเปลี่ยนแปลงสวัสดิการทางสังคมเนื่องจากก่อนการเกิดการรวมกลุ่มกันระหว่างประเทศ A และประเทศ B ไม่มีการค้าระหว่างประเทศระหว่างประเทศทั้งสองกับประเทศอื่นๆ นอกกลุ่ม สวัสดิการทางสังคมของโลกเปลี่ยนแปลงในเท่ากับการเปลี่ยนแปลงสวัสดิการทางสังคมของประเทศ A และประเทศ B ดังนั้นการรวมกลุ่มจึงควรเกิดขึ้นในกรณีนี้

(2) กรณีที่สอง มีเพียงประเทศ A เท่านั้นที่เก็บภาษีเพื่อห้ามการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ แต่ประเทศ B ยอมให้มีการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ สมมติว่าภาษีที่ประเทศ B เก็บทำให้ราคาเป็น p_F^1 ซึ่งส่งผลให้นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศเท่ากับ PQ และทำการผลิตภายในประเทศเท่ากับ OP รัฐบาลของประเทศ B ได้รับรายได้จากการเก็บภาษีเท่ากับ $PQ \times p_w p_F^1$

เพื่อเป็นการง่าย สมมติว่าประเทศ A และประเทศ B ทำการรวมกลุ่มทำให้ราคาโดยรวมภาษีของประเทศทั้งสองเป็น p_{CET} อุปสงค์ของประเทศ B เพิ่มขึ้นเป็น OS ขณะที่การผลิตลดลงเป็น OR เช่นเดียวกับกรณีแรก ผลกระทบต่อการผลิตของการลดภาษีในประเทศ B เท่ากับพื้นที่สามเหลี่ยม a ซึ่งแสดงถึงต้นทุนที่ไม่ได้สูญเสียไปจากการลดลงของการผลิตที่ไม่มีประสิทธิภาพ และประโยชน์สุทธิของผู้บริโภคเท่ากับพื้นที่สามเหลี่ยม b พื้นที่ทั้งสองนี้แสดงถึงผลของ trade creation ทั้งหมดของประเทศ B อย่างไรก็ตามประเทศ B ได้เปลี่ยนแปลงการนำเข้าจากผู้ผลิตที่มีต้นทุนต่ำสุด (ต่างประเทศ นอกเหนือจากประเทศ A) ไปสู่ผู้ผลิตที่มีต้นทุนสูงกว่า (ประเทศ A) นั่นคือ ผลของ trade diversion ความแตกต่างในต้นทุนของการนำเข้าต่อหน่วย คือ $p_w p_{CET}$ ต้นทุนนี้คูณด้วยปริมาณการนำเข้าเริ่มแรกจากต่างประเทศ PQ เท่ากับผลของ trade diversion ทั้งหมดของประเทศ B

การเปรียบเทียบขนาดของ trade creation และ trade diversion จะแสดงให้เห็นถึงผลกระทบสุทธิในเชิงสถิติของการรวมกลุ่มที่มีต่อสวัสดิการทางสังคมของประเทศ B ในกรณีนี้ การรวมกลุ่มไม่ได้ส่งผลให้สวัสดิการทางสังคมดีขึ้น เมื่อผลของ trade diversion มากกว่าผลของ trade creation

การรวมกลุ่มและการลดภาษีเพียงฝ่ายเดียว (The customs union and unilateral tariff reduction) เหตุผลที่ว่าทำไมการรวมกลุ่มดูเหมือนว่าจะเป็นประโยชน์เนื่องจากผลของ trade creation ซึ่งทำให้เกิดการลดภาษีและอุปสรรคการนำเข้าอื่นๆ ระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิก การรวมกลุ่มได้ขจัดการบิดเบือนทางการค้าออกไปส่งผลให้ประเทศไปสู่ดุลยภาพที่ดีกว่าเดิมได้ สิ่งนี้เป็นจริงก็ต่อเมื่อประเทศหนึ่งไม่ได้สร้างการปกป้องคุ้มครองภายนอกต่อประเทศที่ไม่เป็นสมาชิกในกลุ่ม ในกรณีของการเข้าร่วมการรวมกลุ่มของประเทศหนึ่งได้ผลลัพธ์ที่ดียิ่งกว่ากรณีประเทศหนึ่งทำการลดภาษีเพียงฝ่ายเดียว โดยที่ภาพที่ 2.1 (b) แสดงถึงการเปรียบเทียบระหว่างผลของการลดภาษีเพียงฝ่ายเดียวกับการเข้าร่วมการรวมกลุ่มซึ่งการลดลงในอัตราภาษีเท่ากันทั้งสองกรณี

ภาพที่ 2.1 (b) แสดงให้เห็นถึงกรณีที่ประเทศ B เข้าร่วมในการรวมกลุ่มโดยการขจัดภยานำเข้าจากประเทศ A และและกรณีที่ประเทศ B ลดภยานำเข้าจากประเทศอื่นๆ ที่เหลือในโลก ราคาที่รวมภยานำเข้าในกลุ่มซึ่งเท่ากับราคาที่น่าเข้าจากประเทศอื่นๆ ที่เหลือในโลก (ราคาตลาดโลกบวภยานำเข้า) คือ p_{CET} ผลของ trade creation เท่ากับพื้นที่ $a + b$ ขณะที่ผลของ trade diversion เท่ากับพื้นที่ d ในกรณีของการลดภยานำเข้าเพียงฝ่ายเดียวราคาเปลี่ยนแปลงจาก p'_B เป็น p_{CET} ผลกระทบในด้านการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์และการลดลงของอุปทานเหมือนกันกับกรณีของการรวมกลุ่ม อย่างไรก็ตามการนำเข้าจากประเทศอื่นๆ ที่เหลือในโลกเพิ่มขึ้นเป็น RS และรายรับจากภยานำเข้าของรัฐบาลเท่ากับ $p_w p_{CET} \times RS$ หรือเท่ากับพื้นที่ $e + d + f$ พื้นที่ดังกล่าวแสดงถึงประโยชน์ของประเทศ B ในกรณีที่ลดภยานำเข้าเพียงฝ่ายเดียวแทนที่การรวมกลุ่มกับประเทศ A ประโยชน์นี้ยังคงอยู่ในประเทศ B ขณะที่ในกรณีของการรวมกลุ่มจะสูญเสียในรูปแบบของรายรับที่ไปสู่ประเทศ A ที่เป็นผู้ส่งออก ดังนั้นในกรณีที่ใช้การลดภยานำเข้าเพียงฝ่ายเดียวประเทศ B ได้รับประโยชน์จากการที่สามารถซื้อสินค้าที่มีต้นทุนต่ำกว่า (p_w) การซื้อสินค้าจากประเทศ A จากการรวมกลุ่ม (p_{CET}) ในกรณีนี้ประเทศ A สูญเสียอย่างแน่นอนเนื่องจากการค้าระหว่างประเทศได้เคลื่อนย้ายไปสู่ประเทศอื่นๆ ที่เหลือของโลกซึ่งเป็นผู้ผลิตที่มีต้นทุนต่ำกว่า

เพื่อให้ง่ายต่อการอธิบายถึงผลกระทบต่อสวัสดิการของประเทศจึงขอยกตัวอย่างเพิ่มเติมกรณีการสร้างการค้าและการเบี่ยงเบนทางการค้าดังนี้

สมมติว่า นำนมจากโคนมที่เลี้ยงในประเทศไทยขายกันที่ราคา กิโลกรัมละ 15 บาท ในขณะที่น้านมชนิดเดียวกันหากมีการนำเข้ามาจากประเทศ ก และประเทศ ข จะมีราคาขายก่อนรวมภยานำเข้าอยู่ที่กิโลกรัมละ 10 และ 12 บาท ตามลำดับ ดังนั้นหากสมมติว่าประเทศไทยเรียกเก็บภยานำเข้าในอัตราร้อยละ 100 จะทำให้น้านมนำเข้ามีราคาสูงขึ้นเป็นกิโลกรัมละ 20 และ 24 บาท ตามลำดับ หากน้านมที่ผลิตในประเทศและที่นำเข้ามีคุณภาพใกล้เคียงกัน ผู้บริโภคก็จะเลือกซื้อน้านมที่ผลิตในประเทศเนื่องจากราคาถูกกว่าน้านมที่นำเข้า ในขณะที่ผู้ผลิตซึ่งในที่นี้คือเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ก็จะมีกำไรจากการขายน้านม

สมมติว่าต่อมาประเทศไทยทำความตกลงการค้าเสรี (FTA) กับประเทศ ข โดยตกลงลดภยานำเข้าน้านมลงเหลือศูนย์ น้านมที่นำเข้ามาจากประเทศ ข จะมีราคาขายตามท้องตลาดลดลงเหลือกิโลกรัมละ 12 บาท ผู้บริโภคก็จะหันมาเลือกซื้อน้านมที่นำเข้ามาจากประเทศ ข ซึ่งมีราคาถูกกว่า จากเดิมที่ต้องซื้อกิโลกรัมละ 15 บาท ผู้บริโภคสามารถประหยัดเงินไปได้อีก 3 บาทต่อกิโลกรัม เงินในกระเป๋าที่มีมากขึ้นนี้ผู้บริโภคสามารถนำไปซื้อสินค้าอย่างอื่นเพิ่มได้ หรือสามารถซื้อน้านมได้มากขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้ ผู้บริโภคที่ไม่เคยซื้อน้านมได้เนื่องจากราคาแพงเกินไปก็จะสามารถซื้อได้

ในขณะที่ผู้บริโภคนในประเทศได้รับประโยชน์จากการทำ FTA ในกรณีนี้ ผู้ผลิตในประเทศจะกลับได้รับผลกระทบด้านลบ เนื่องจากจะต้องลดราคาขายเพื่อแข่งขันกับนํ้ามนำเข้าที่มีราคาถูกลงกว่า ถ้าไรที่ลดลงทำให้เกษตรกรต้องปรับตัวโดยการลดปริมาณการผลิตลง หรือถ้าหากไม่สามารถแข่งขันได้ เช่น ไม่สามารถลดต้นทุนลงได้ ก็อาจจะต้องเลิกเลี้ยงโคนมไป ซึ่งอาจจะทำให้คนงานต้องตกงานตามไปด้วย หากมองถึงรายได้จากการจัดเก็บภาษีนำเข้า รัฐจะไม่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการทำ FTA นี้ เนื่องจากแต่เดิมไม่เคยมีการนำเข้านํ้ามนมาก่อน

โดยสรุปแล้ว การทำ FTA ระหว่างประเทศไทยและประเทศ ข จะทำให้เกิดการสร้างการค้าขึ้น ดังจะเห็นได้จากปริมาณการค้าระหว่างประเทศจะเพิ่มขึ้นจากเดิมที่ไม่มีอยู่เลย นอกจากนี้ ปริมาณการบริโภคของผู้บริโภคจะเพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากสินค้ามีราคาถูกลง ผู้ที่ได้ประโยชน์จากการทำ FTA นี้ จึงได้แก่ ผู้บริโภค ส่วนผู้ผลิตในประเทศได้รับผลกระทบในด้านลบ ในขณะที่รัฐถือว่าไม่เสียประโยชน์

กรณีการเบี่ยงเบนทางการค้า สมมติให้นํ้ามนนำเข้ามาจากประเทศ ก และประเทศ ข มีราคาขายก่อนรวมภาษีนำเข้าอยู่ที่กิโลกรัมละ 10 และ 12 บาท ตามลำดับเช่นเดิม สมมติว่าประเทศไทยเรียกเก็บภาษีนำเข้าในอัตราร้อยละ 100 จะทำให้นํ้ามนนำเข้ามาจากประเทศทั้งสองมีราคาสูงขึ้นเป็นกิโลกรัมละ 20 และ 24 บาท ตามลำดับ แต่สมมติใหม่ว่าให้นํ้ามนผลิตในประเทศไทยมีต้นทุนอยู่ที่กิโลกรัมละ 22 บาท ก่อนมีการทำความตกลงการค้าเสรี ผู้บริโภคจะนำเข้านํ้ามนจากประเทศ ก เนื่องจากมีราคาถูกที่สุด

แต่เมื่อประเทศไทยทำ FTA กับประเทศ ข และตกลงที่จะไม่เรียกเก็บภาษีกับนํ้ามนที่นำเข้ามาจากประเทศ ข จะทำให้ราคานํ้ามนนำเข้ามาจากประเทศ ข ลดลงเหลือเพียงกิโลกรัมละ 12 บาท ซึ่งต่ำกว่าราคานำเข้าบวกภาษีของประเทศ ก ที่อยู่ในระดับกิโลกรัมละ 20 บาท ดังนั้นเราก็จะหันไปนำเข้านํ้ามนจากประเทศ ข แทน ในกรณีนี้ ผู้บริโภคจะประหยัดได้กิโลกรัมละ 8 บาท ในกรณีนี้ รัฐจะสูญเสียรายได้จากการจัดเก็บรายได้ไปบางส่วน จากเดิมที่จะมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีกับนํ้ามนที่นำเข้ามาจากประเทศ ก กลายเป็นศูนย์ทันทีหลังจากที่ทำ FTA กับประเทศ ข เมื่อมีรายได้ลดลง รัฐก็อาจจะต้องลดการใช้จ่ายงบประมาณลง ซึ่งผู้ที่จะได้รับผลกระทบต่อเนื่องต่อมาก็คือผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อมกับการใช้จ่ายงบประมาณนั้นๆ เช่น รัฐอาจจะจัดสรรงบประมาณสำหรับชดเชยให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าได้น้อยลง เป็นต้น

การประเมินผลกระทบโดยรวมจากการเปิดเสรีทางการค้านั้นจะต้องใช้วิธีการประเมิน “สวัสดิการของประเทศ” (national welfare) ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยนำส่วนที่ผู้บริโภคนในประเทศประหยัดได้จากการซื้อสินค้าที่ถูกกลง หรือสามารถบริโภคได้มากขึ้น มาหักลบกับผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้นกับผู้ผลิตในประเทศจากกำไรที่ลดลงเนื่องจากการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น และรายได้จากการจัดเก็บภาษีของรัฐที่ลดลง

ในทางทฤษฎี การทำ FTA ซึ่งมีผลในการสร้างการค้าจะทำให้ประเทศที่เปิดเสรีทางการค้าได้รับผลกระทบในภาพรวมเป็นด้านบวก เนื่องจากจะทำให้สวัสดิการของประเทศมีค่าเพิ่มขึ้น เพราะประโยชน์ที่ผู้บริโภคได้รับจะมากกว่าผลกระทบในด้านลบต่อผู้ผลิตในประเทศ และรัฐ ส่วนการทำ FTA ซึ่งมีผลในการเบี่ยงเบนทางการค้าอาจทำให้ประเทศที่เปิดเสรีทางการค้าได้รับผลกระทบด้านลบหรือด้านลบในภาพรวมก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่า ประโยชน์ที่ผู้บริโภคได้รับจะมากหรือน้อยกว่าผลกระทบในด้านลบต่อผู้ผลิตในประเทศ และรัฐ ในบางกรณี การเบี่ยงเบนทางการค้าอาจทำให้ประโยชน์ที่ผู้บริโภคได้รับน้อยกว่าผลกระทบในด้านลบต่อผู้ผลิตในประเทศ และรัฐ

ดังนั้นการทำ FTA จึงอาจไม่ทำสวัสดิการของประเทศดีขึ้นเสมอไป ตรงกันข้าม หากรัฐบาลดำเนินยุทธศาสตร์ผิดพลาดโดยเลือกทำ FTA กับประเทศคู่ค้าที่ไม่ใช่ผู้ผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ประเทศไทยจะเสี่ยงต่อการได้รับผลด้านลบซึ่งเกิดจากการเบี่ยงเบนทางการค้า

การอธิบายแนวคิดดุลยภาพบางส่วนข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าประเทศจะได้รับประโยชน์หรือสวัสดิการสุทธิจากการจัดทำเขตการค้าเสรีก็ต่อเมื่อนำปริมาณการสร้างการค้าคูณด้วยความแตกต่างของต้นทุนต่อหน่วยของประเทศที่พิจารณากับประเทศคู่ค้าแล้วมีมูลค่ามากกว่าปริมาณการค้าที่เบี่ยงเบนคูณด้วยความแตกต่างของต้นทุนต่อหน่วยของประเทศคู่ค้ากับประเทศที่อยู่นอกกลุ่มหรือไม่ใช่คู่ค้า

เนื่องจากการอธิบายข้างต้นเป็นการวิเคราะห์ดุลยภาพบางส่วน จึงไม่สามารถที่จะสรุปเป็นการทั่วไปได้ว่าแนวโน้มผลกระทบต่อสวัสดิการของประเทศจะเป็นอย่างไร แต่อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ดุลยภาพบางส่วนก็สามารถทำให้ทราบว่ายังมีปัจจัยอื่นๆ อีกที่มีผลกระทบต่อสวัสดิการของประเทศ ดังนี้

- (1) สัดส่วนของสินค้าในประเทศและสัดส่วนของสินค้านำเข้าจากประเทศนอกคู่ค้าต่อการบริโภคทั้งหมด หากสินค้านำเข้าจากประเทศนอกคู่ค้ามีความสำคัญน้อยโดยเปรียบเทียบแล้วก็จะทำให้โอกาสการสร้างการค้ามีมากขึ้น
- (2) โครงสร้างการผลิตของประเทศสมาชิกที่มีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความแตกต่างของต้นทุนของสินค้านำเข้าที่เหมือนกันของประเทศคู่ค้า ถ้าหากมีความแตกต่างกันมากแล้วก็จะช่วยให้มีโอกาสสร้างการค้ามากขึ้น
- (3) อัตราภาษีที่สูงก่อนการค้าการนำเข้าของประเทศคู่ค้าก็มีส่วนช่วยให้มีการสร้างการค้ามากขึ้น
- (4) ขนาดของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ นั่นคือ ถ้ามีการรวมกลุ่มหลายประเทศก็จะทำให้ลดการเบี่ยงเบนทางการค้าลง

(5) ต้นทุนการขนส่งและการติดต่อสื่อสาร นั่นคือ ต้นทุนระหว่างประเทศคู่ค้าที่ต่ำจะช่วยให้ทั้งสองประเทศได้รับประโยชน์จากการค้ามากขึ้น

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับเมตริกซ์บัญชีสังคม (social accounting matrix :SAM)

เนื่องจากผลการเปลี่ยนแปลงในภาคการผลิตหนึ่งอันเนื่องมาจากนโยบายหรือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตอื่นๆ ผ่านทางด้าน การผลิต การจ้างงาน และการกระจายรายได้ ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ระหว่างภาคการผลิตต่างๆ ยังส่งผลผ่านสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ อาทิ ครัวเรือน เอกชน รัฐบาล และต่างประเทศ ดังนั้น SAM จึงเป็นแบบจำลองที่ง่ายและมีประสิทธิภาพอย่างมากในการมองภาพความเชื่อมโยงและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับภาคเศรษฐกิจต่างๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น ทั้งในส่วนของ backward/forward linkages อย่างไรก็ตามโดยส่วนใหญ่แล้วแนวคิดแบบจำลองดังกล่าวนี้เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (input-output model) นั่นเอง

ความหมายของเมตริกซ์บัญชีสังคม:

โดยทั่วไปแล้วเป็นบัญชีเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง que สร้างขึ้นภายใต้หลักเบื้องต้นทางเศรษฐศาสตร์ เช่น รายได้จะสอดคล้องกับรายจ่าย หลักดังกล่าวจะอยู่ภายใต้กระบวนการบันทึกบัญชีคู่ (double-entry accounting procedures) โดยที่ SAM จะอยู่ในรูปของ single-entry accounting

โดยทั่วไปในตาราง SAM รายได้และรายรับ จะปรากฏอยู่ใน แถว(row) ในขณะที่ รายจ่าย จะปรากฏอยู่ใน หลัก(columns) ซึ่งข้อมูลในตาราง SAM จะแสดงถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันของระบบเศรษฐกิจในหลายระดับที่มีความชัดเจนและสอดคล้องกัน

ดังนั้นข้อมูลที่ใช้ในการสร้าง SAM โดยหลักๆ จะประกอบไปด้วย

1. บัญชีย่อยของข้อมูลเศรษฐกิจมหภาค (disaggregate macroeconomic accounts)
2. บัญชีปัจจัยการผลิตและผลผลิต (input-output accounts)

ด้วยเหตุที่ว่าฐานข้อมูล (database) ในแบบจำลอง I-O table ถึงแม้จะแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการแบ่งแยกภาคการผลิตในระดับหน่วยย่อย (sectoral disaggregation) ก็ตาม อย่างไรก็ตามแบบจำลองดังกล่าวจะไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลสถาบัน (institutional) อย่างเพียงพอที่จะเป็นกรอบในการพิจารณาผลกระทบโดยรวมของนโยบายที่มีต่อเศรษฐกิจ ดังนั้นตาราง SAM จะให้รายละเอียด

เกี่ยวกับ บัญชีปัจจัยการผลิตและผลผลิต (input-output account) กับบัญชีเศรษฐกิจมหภาค (macroeconomic account)

พิจารณา SAM ในรูป square matrix ต่อไปนี้

$$T = \{t_{ij}\} \quad \dots\dots\dots(1)$$

เมื่อกำหนดให้ t_{ij} แสดงถึงมูลค่าของธุรกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับรายได้ในบัญชี i ที่เกิดขึ้นจากค่าใช้จ่ายในบัญชี j

โดยกฎทางเศรษฐศาสตร์เบื้องต้นความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และรายจ่ายในแต่ละบัญชีจะเท่ากัน ดังนั้นผลรวมในระหว่าง row และ column ในตาราง SAM จะเท่ากัน

$$\sum_j t_{ki} = \sum_i t_{ik} \quad \dots\dots\dots(2)$$

ดังนั้น ผลที่ตามมาของ SAM ก็จะเป็นไปตามหลักของ Walras's Law

แต่เนื่องจากการนำข้อมูลเศรษฐกิจไปใช้ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณนั้น ผู้วิจัยอาจต้องมีการปรับปรุงข้อมูลก่อนการนำไปวิเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแบบจำลองที่ต้องใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ และมีปริมาณมากๆดังเช่น แบบจำลองดุลยภาพทั่วไป ดังนั้นในการเตรียมการก่อนการวิเคราะห์นั้นจึงต้องมีความเข้าใจในแบ่งประเภทและลักษณะของข้อมูลประเภทต่างๆดังนี้

- **Sectoral and Commodity Disaggregation**

การแบ่งข้อมูลลักษณะนี้จะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการศึกษา และในการสร้าง Benchmark equilibrium ถ้าแบ่งย่อยมากก็จะสร้างปัญหาในการสร้าง Benchmark equilibrium เกิดปัญหา **residual sector** แต่ถ้าแบ่งหยาบมากก็จะไม่เห็นผลกระทบในระดับจุลภาค

ดังนั้นการ disaggregation sector จึงมีความสำคัญอย่างมากในการสร้างฐานข้อมูลในการวิเคราะห์ แบบจำลองดุลยภาพทั่วไป

- **Household Disaggregation**

เนื่องจากการวิเคราะห์สวัสดิการ (welfare analysis) การ disaggregate ของ household จะมีความสำคัญมากกว่า sectoral disaggregation อย่างไรก็ตามข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรายได้

ของปัจจัยการผลิตที่เกิดขึ้นกับครัวเรือนเป็นข้อมูลที่ได้ค่อนข้างยาก ซึ่งการ disaggregate ครัวเรือน อาจทำได้ในหลายลักษณะ เช่น แบ่งตามระดับรายได้ แบ่งตามพื้นที่ชนบทและในเมือง ถ้าต้องการวิเคราะห์การกระจายรายได้ จำเป็นต้องแตก household group ให้ละเอียดมากขึ้น

- **Regional Disaggregation**

เช่นเดียวกับการ disaggregate sectors และ households ในการ aggregate regional มากเท่าไรก็สามารถวิเคราะห์ผลกระทบทางนโยบายการเกษตรได้ครอบคลุมมากเท่านั้น

ตัวอย่างการ disaggregate เช่น การแบ่งเป็นภูมิภาค จังหวัด เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตามก็ขึ้นอยู่กับข้อมูลในตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-output tables) แต่ถ้าพิจารณาในลักษณะ International AGE model ก็สามารถแบ่งได้เป็นรายประเทศ หรือเป็นกลุ่มประเทศ

การวิเคราะห์ตัวทวีของเมตริกซ์บัญชีสังคม(SAM Multiplier Analysis)

หลักการ:

เนื่องจากว่า SAM มีลักษณะที่เป็น comprehensive data system แต่ไม่ได้เป็นแบบจำลอง ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องระบุว่าตัวแปรตัวไหนเป็น exogenous หรือ endogenous variables แล้วจึงเชื่อมโยงตัวแปรเหล่านั้นใน set ของความสัมพันธ์เชิงคณิตศาสตร์

การกระทำที่ง่ายที่สุดในการ transform SAM ไปสู่แบบจำลองทางเศรษฐกิจก็คือการสมมติให้ความสัมพันธ์ทั้งหมดอยู่ในรูปของความสัมพันธ์เชิงเส้นโดยกำหนดให้ราคาคงที่ (อย่างน้อยที่สุดในระยะสั้น) ซึ่งในกรณีของ SAM เราสามารถใช้วิธีการ simulate ผลกระทบของตัวแปร exogenous variables โดยวิธีดังกล่าวเราเรียกว่า SAM multiplier analysis

อย่างไรก็ตามในการกำหนดว่าบัญชีใดจะเป็น set ของ exogenous เราสามารถพิจารณาสามบัญชีที่เป็นไปได้คือ government account, capital account, และ rest of the world account แต่ในกรณีที่เรากำหนดให้ capital account มีลักษณะเป็น endogenous หมายถึงว่า internal flexibility ในขณะที่ถ้ากำหนดให้ rest of the world account มีลักษณะเป็น endogenous หมายถึงว่าเราสมมติให้การค้ามีลักษณะเสรีโดยเปรียบเทียบ

2.2 วรรณกรรมปริทัศน์ของการศึกษาผลกระทบการจัดทำเขตการค้าเสรี (FTA)

ในส่วนวรรณกรรมปริทัศน์ของการศึกษาผลกระทบการจัดทำเขตการค้าเสรี (FTA) ได้นำเสนอผลกระทบจากทำ FTA ในอดีตและเครื่องมือที่ใช้ศึกษาในอดีต ดังนี้

2.2.1 ผลกระทบจากการทำ FTA ในอดีต

ในส่วนนี้จะได้กล่าวถึงการทบทวนและสังเคราะห์งานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผลกระทบ FTA ที่มีต่อภาคการเกษตร ดังแสดงในตารางที่ 2.1

จากตารางที่ 2.1 พบว่า ภาพรวมสินค้าที่ได้รับผลกระทบเชิงบวก โดยเป็นผลมาจากการลดข้อจำกัดทางมาตรการภาษีและที่ไม่ใช่ภาษี ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลังและแป้งมันสำปะหลัง ข้าวโพดฝักอ่อน หอมหัวใหญ่ ลำไย ทุเรียน มังคุด ถั่วเหลืองและผลิตภัณฑ์ อ้อยและน้ำตาล ปาล์ม น้ำมัน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มะพร้าว และกล้วยไม้ เนื้อไก่และผลิตภัณฑ์ไก่ ไก่คอนมและผลิตภัณฑ์นม กุ้งแช่เย็นแช่แข็ง กุ้งปรุงแต่ง ปลาแช่เย็นแช่แข็ง ทุ่นากระป๋อง

กรณีภาพรวมของสินค้าที่ได้รับผลกระทบเชิงลบ ได้แก่ ข้าว มันฝรั่ง ชา กาแฟ กระเทียม ไก่คอนมและผลิตภัณฑ์

โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นส่วนมากจะเป็นผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับปริมาณการค้าของประเทศคู่ค้าและส่งผลกระทบต่อปริมาณการผลิตและการบริโภคภายในประเทศซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในทฤษฎีข้างต้น สินค้าที่ได้รับผลกระทบด้านบวกนั้นส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่ประเทศไทยส่งออกมากเป็นลำดับต้นๆ อยู่แล้วก่อนการจัดทำ FTA ส่วนที่ได้รับผลกระทบด้านลบนั้นเป็นสินค้าที่ประเทศไทยนำเข้าเป็นส่วนใหญ่จากประเทศคู่ค้าที่จัดทำ FTA กอปรกับประเทศคู่ค้ามีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า จากตารางที่ 2.1 พบว่ามีสินค้าข้าวกับ ไก่คอนมและผลิตภัณฑ์นั้นผลการศึกษามีผลกระทบทั้งด้านบวกและลบเนื่องมาจากการพิจารณาผลกระทบนั้นแตกต่างกันไปตามชนิดสินค้าและประเทศที่เป็นคู่ค้า ผลการศึกษาที่ได้รับผลกระทบด้านลบนั้นส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากภาษีที่ลดลงทำให้มีการนำเข้าสินค้าได้มากขึ้นและมีการทดแทนกันของสินค้าในประเทศด้วยสินค้านำเข้าจากประเทศคู่ค้า

ตารางที่ 2.1 การศึกษาผลกระทบ FTA ที่มีต่อภาคการเกษตรในอดีต

ผลกระทบ	เครื่องมือในการวิเคราะห์	สินค้าที่ได้รับผลกระทบ/ประเด็นผลกระทบ	ประเทศคู่ค้า	ผู้ศึกษา
ด้านบวก	วิเคราะห์ทิศทางของโอกาส	เนื้อไก่และผลิตภัณฑ์ - มีการส่งออกเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีการลดอัตราภาษีลง	จีน	ศิริวรรณ ประเสริฐฐานนท์ (2546)
	ค่าเฉลี่ย ร้อยละ	- สินค้าสำคัญคือ ชิ้นเนื้อและส่วนอื่นของไก่แช่แข็ง สามารถเข้าถึงตลาดได้มากขึ้นจากการลดอัตราภาษี	สาธารณรัฐเกาหลี	นิติภา วรพันธ์ตระกูล (2547)
	Boston Consulting Group (BCG)	- มีแนวโน้มการส่งออกเพิ่มขึ้นจากการลดอัตราภาษี	บาหลีเรน	วินิต อธิสุข (2547)
	วิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ	- นำเข้าเนื้อไก่จากไทยมากขึ้น ขยายมูลค่าการค้าจากการลดอัตราภาษี	ญี่ปุ่น	ศูนย์ศึกษาเอเปคและศึกษาความร่วมมือในภูมิภาคแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2548)
	วิเคราะห์ทิศทางของโอกาส	โคนมและผลิตภัณฑ์ - มีแนวโน้มการส่งออกเพิ่มขึ้น หากมีการผ่อนคลายหรือยกเลิกมาตรการ และไทยได้มีการขยายการผลิตน้ำนมเพิ่มขึ้น	จีน	ศิริวรรณ ประเสริฐฐานนท์ (2546)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผลกระทบ	เครื่องมือในการวิเคราะห์	สินค้าที่ได้รับผลกระทบ/ประเด็นผลกระทบ	ประเทศคู่ค้า	ผู้ศึกษา
ด้านบวก	CGE(GTAP)	กึ่งแข็งกึ่งอ่อน - คาดว่าไทยจะมีการส่งออกเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีการลดอัตราภาษีลง	ออสเตรเลีย	คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2547)
	ค่าเฉลี่ย ร้อยละ	- กึ่งสามารถเข้าถึงตลาดได้มากขึ้น และสามารถส่งออกได้เพิ่มขึ้น จากการลดอัตราภาษี - สามารถส่งออกกึ่งแข็งได้มากขึ้น จากการลดอัตราภาษี	สาธารณรัฐเกาหลี	นิติภา วรพันธ์ตระกูล (2547)
	Boston Consulting Group (BCG)	- ไทยสามารถส่งออกได้มากขึ้นเนื่องจากกึ่งยังเป็นสินค้าที่มีศักยภาพอยู่ - มีการขยายการค้าจากการยกเลิกโควตานำเข้าของญี่ปุ่น	บาหลีเรน	วินิต อธิสุข (2547)
			นิวซีแลนด์	กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2548)
			ญี่ปุ่น	กัญญารัตน์ ว่องวิทย์เดชา (2549)
	CGE(GTAP)	กึ่งปรุ่่งแต่ง - คาดว่าจะสามารถเข้าถึงตลาดได้มากขึ้น หากมีการลดอัตราภาษีลง พร้อมทั้งหากไทยรักษาคุณภาพการผลิตด้วย	สาธารณรัฐเกาหลี	สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2548)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผลกระทบ	เครื่องมือในการวิเคราะห์	สินค้าที่ได้รับผลกระทบ/ประเด็นผลกระทบ	ประเทศคู่ค้า	ผู้ศึกษา
ด้านบวก	CGE(GTAP)	ปลาแช่เย็นแช่แข็ง - ไทยจะมีการส่งออกเพิ่มขึ้น จากการลดอัตราภาษี	สาธารณรัฐ เกาหลี	สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2548)
	Boston Consulting Group (BCG)	- เป็นสินค้าส่งออกที่มีศักยภาพในแคนาดา	แคนาดา	มหาวิทยาลัยบูรพา (2548)
	ค่าเฉลี่ย ร้อยละ	ทูน่ากระป๋อง - มีแนวโน้มการผลิตและส่งออกเพิ่มขึ้นจากการได้ คตินสิทธิประโยชน์ทางศุลกากร GSP จากสหภาพยุโรป ประกอบด้วยสินค้ากุ้งมีแนวโน้มดีขึ้น	สหรัฐอเมริกา	สายรัก ไชยลังกา (2548)
	Boston Consulting Group (BCG)	ข้าวโพดฝักอ่อน - มีศักยภาพสูงในการส่งออกไปยังกลุ่ม BIMSTEC คือ อินเดีย พม่า และ ศรีลังกา	BIMSTEC	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2548)
CGE(GTAP)	หอมหัวใหญ่ - ไทยจะส่งออกได้มากขึ้น หากมีการเจรจาเปิดโควตา พิเศษ	สาธารณรัฐ เกาหลี	สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2548)	

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผลกระทบ	เครื่องมือในการวิเคราะห์	สินค้าที่ได้รับผลกระทบ/ประเด็นผลกระทบ	ประเทศคู่ค้า	ผู้ศึกษา
ด้านบวก	CGE(GTAP)	สับปะรดแช่แข็ง - คาดว่าการส่งออกเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการลดอัตราภาษี ประกอบกับสับปะรดเป็นผลไม้เขตร้อนที่ไทยผลิตได้ดี เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ เช่น เวียดนาม	สาธารณรัฐเกาหลี	สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2548)
	CGE(GTAP)	ลำไย - คาดว่าการส่งออกเพิ่มขึ้น เนื่องจากการลดอัตราภาษีและลำไยไทยมีคุณภาพดี ประกอบกับชาวเกาหลีนิยมบริโภคลำไยแห้งเป็นอาหารเสริมสุขภาพ	สาธารณรัฐเกาหลี	สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2548)
	แบบจำลองพยากรณ์แนวโน้มการส่งออก	- มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจากการ ลดอัตราภาษี	จีน	นางนุช เลี่ยมสุวรรณค์ (2550)
	แบบจำลองพยากรณ์แนวโน้มการส่งออก	ทุเรียน - มีแนวโน้มการส่งออกเพิ่มขึ้น เนื่องจากการลดอัตราภาษี	จีน	นางนุช เลี่ยมสุวรรณค์ (2550)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผลกระทบ	เครื่องมือในการวิเคราะห์	สินค้าที่ได้รับผลกระทบ/ประเด็นผลกระทบ	ประเทศคู่ค้า	ผู้ศึกษา
ด้านบวก	CGE(GTAP) แบบจำลองพยากรณ์แนวโน้มการส่งออก	มังคุด - คาดว่าจะทำให้การส่งออกเพิ่มขึ้น หากมีการลดอัตราภาษี - มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นเนื่องจากการลดอัตราภาษี	สาธารณรัฐเกาหลี จีน	สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2548) นงนุช เลี่ยมสุวรรณค์ (2550)
	CGE(GTAP) ค่าเฉลี่ย ร้อยละ	ข้าว - ไทยสามารถส่งออกไปจีนได้มากขึ้น จากการลดอัตราภาษีและไม่มีการกำหนดโควตา - ข้าวเจ้าขาว ข้าวกล้อง ข้าวเหนียว สามารถส่งออกได้มากขึ้น จากการลดอัตราภาษี	จีน สาธารณรัฐเกาหลี	ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2546) นิติภา วรพันธ์ตระกูล (2547)
	CGE(GTAP)	ถั่วเหลืองและผลิตภัณฑ์ - ไทยสามารถส่งออกน้ำมันถั่วเหลืองดิบ น้ำมันถั่วเหลือง และแพรกซ์ของน้ำมันถั่วเหลือง ได้เพิ่มขึ้นจากการลดอัตราภาษีลง	สาธารณรัฐเกาหลี	สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2548)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผลกระทบ	เครื่องมือในการวิเคราะห์	สินค้าที่ได้รับผลกระทบ/ประเด็นผลกระทบ	ประเทศคู่ค้า	ผู้ศึกษา
	CGE(GTAP)	มันสำปะหลังและแป้งมันสำปะหลัง - สามารถขยายตัวได้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากการลดอัตราภาษี ทำให้ราคาถูกลง	จีน	ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2546)
	CGE(GTAP)	- มันสำปะหลังอัดเม็ด และแป้งมันสำปะหลัง เป็นสินค้าที่ สามารถเข้าถึงตลาดได้มากขึ้น เนื่องจากการลดอัตราภาษี	สาธารณรัฐ เกาหลี	สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2548)
	Boston Consulting Group (BCG)	มันสำปะหลังและแป้งมันสำปะหลัง - ไทยส่งออกได้มากขึ้น จากการลดอัตราภาษี	บาหลีเรน	วินิต อธิสุข (2547)
	CGE(GTAP)	อ้อยและน้ำตาล - การส่งออกเพิ่มขึ้นในสินค้า น้ำตาลดิบจากอ้อย น้ำตาล ทรายขาว กากน้ำตาลจากอ้อย จากการลดอัตราภาษี	สาธารณรัฐ เกาหลี	สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2548)
	Boston Consulting Group (BCG)	- คาดว่าจะส่งออกน้ำตาลทรายได้เพิ่มขึ้น หลังจากรเจรจา กับประเทศในกลุ่มอาเซียน	แคนาดา	มหาวิทยาลัยบูรพา (2548)
	วิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ	- มีช่องว่างในการขยายการส่งออกไปญี่ปุ่นอีกมากเนื่องจาก ไทยได้โควตามาก	ญี่ปุ่น	ศูนย์ศึกษาเอเปคและศึกษาความร่วมมือใน ภูมิภาคแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2548)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผลกระทบ	เครื่องมือในการวิเคราะห์	สินค้าที่ได้รับผลกระทบ/ประเด็นผลกระทบ	ประเทศคู่ค้า	ผู้ศึกษา
ด้านบวก	วิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ	ปาล์มน้ำมัน - โรงกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์จะได้รับประโยชน์ เพราะจะทำให้มีน้ำมันปาล์มป้อนโรงงานได้เต็มกำลังการผลิต และราคาถูก ส่วนผู้บริโภคจะสามารถบริโภคน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ในราคาที่ต่ำลง เนื่องจากต้นทุนการผลิตต่ำลง	AFTA	สุกัลยา กาเซ็ม (2546)
	CGE(GTAP)	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ - มีการส่งออกมากขึ้น หากมีการยกเลิกอัตราภาษีนำเข้า ทั้งในและนอกโควตา	สาธารณรัฐ เกาหลี	สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2548)
	CGE(GTAP) แบบจำลองพยากรณ์แนวโน้มการส่งออก	มะพร้าว - สามารถเข้าถึงตลาดได้มากขึ้น หากมีการลดอัตราภาษีลง รวมทั้งไทยมีศักยภาพในการผลิตด้วย - คาดว่าสามารถส่งออกได้มากขึ้น จากการลดอัตราภาษี	สาธารณรัฐ เกาหลี จีน	สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2548) นงนุช เลี่ยมสุวรรณค์ (2550)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผลกระทบ	เครื่องมือในการวิเคราะห์	สินค้าที่ได้รับผลกระทบ/ประเด็นผลกระทบ	ประเทศคู่ค้า	ผู้ศึกษา
ด้านบวก	CGE(GTAP)	กล้วยไม้ - การส่งออกเพิ่มขึ้น เนื่องจากการลดอัตราภาษี รวมทั้ง จีนมีการสนับสนุนการปลูกไม้ดอกประเภทกล้วยไม้ด้วย	จีน	คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2548)
	Boston Consulting Group (BCG)	- สามารถส่งออกได้มากขึ้น หากมีการเจรจาต่อรองลดอัตรา ภาษี เพื่อให้ต้นทุนการนำเข้าอินเดียต่ำลง	อินเดีย	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2548)
	Boston Consulting Group (BCG)	- ไทยมีศักยภาพในการส่งออก หากมีการเจรจาลดอัตราภาษี	BIMSTEC	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2548)
	CGE(GTAP)	- คาดว่าสินค้าจะเข้าถึงตลาดได้มากขึ้น หากมีการลดอัตรา ภาษีลง รวมทั้งกล้วยไม้ของไทยเป็นไม้เขตร้อนที่ผลิตได้ดี และมีหลากหลายพันธุ์	สาธารณรัฐ เกาหลี	สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2548)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผลกระทบ	เครื่องมือในการวิเคราะห์	สินค้าที่ได้รับผลกระทบ/ประเด็นผลกระทบ	ประเทศคู่ค้า	ผู้ศึกษา
ด้านลบ	GTAP	โคนมและผลิตภัณฑ์ - ศึกษาวิเคราะห์ความพร้อมของไทยในการทำข้อตกลงการค้าเสรี พบว่าผลิตภัณฑ์นมเป็นภาคการผลิตที่ได้รับผลกระทบจากการนำเข้าเพื่อทดแทนการผลิตภายในประเทศ	ออสเตรเลีย	โสตติธร มัลลิกะมาส (2545)
	เศรษฐกิจมิติ	- ศึกษาผลกระทบการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ต่อสินค้าเกษตรที่สำคัญ พบว่านมและผลิตภัณฑ์ เป็นภาคการผลิตที่คาดว่าจะได้รับผลด้านการลดการผลิต เลิกการผลิต ดูแลการค้าลดลง	ออสเตรเลีย	อะครีว อนันต์ (2546)
	-	- ศึกษาผลกระทบจากการเปิดเสรีสินค้าเกษตร พบว่าการเปิดเสรีทางการค้าในสินค้าประเภทนมและผลิตภัณฑ์จะส่งผลต่อผลกระทบด้านวิถีชีวิตของคนไทย ปัญหาด้านน้ำมันดิบต้นทุนตลาด และส่งผลกระทบอย่างรุนแรงกับผู้เลี้ยง โคนม	ออสเตรเลีย	บัญชา เศรษฐศิริโรตม์ (2547)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผลกระทบ	เครื่องมือในการวิเคราะห์	สินค้าที่ได้รับผลกระทบ/ประเด็นผลกระทบ	ประเทศคู่ค้า	ผู้ศึกษา
ด้านลบ	ตารางปัจจัยการผลิต (Input-Output) ค่าเฉลี่ย ร้อยละ	ข้าว - วิเคราะห์ผลกระทบการเปิดเสรีการค้า รวมถึงการใช้ทฤษฎี	-	สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2548)
	-	- วิเคราะห์ผลกระทบการทำ FTA พบว่าไทยจะไม่ได้ประโยชน์ การทำ FTA ในอนาคต เนื่องจากสหรัฐอเมริกามีการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ข้าวหอมมะลิชนิดเดียวกับที่ประเทศไทยเพาะปลูก	อเมริกา	วิสุทธิ์ ไบไม้ และคณะ (2547)
	Boston Matrix	มันฝรั่ง - ศึกษาความเป็นไปได้ในการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการจัดการการค้าเสรี พบว่า สินค้ามันฝรั่งเป็นสินค้าที่ไทยมีศักยภาพทางการแข่งขันต่ำ เนื่องจากการนำเข้าจากประเทศอื่นสูง	แคนาดา	มหาวิทยาลัยบูรพา (2548)
-	ปาล์มน้ำมัน - ทำการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันในประเทศไทย พบว่าผลกระทบต่อเกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อยจะได้รับผลกระทบมากที่สุด	AFTA	สุกัญญา กาเข็ม (2546)	

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผลกระทบ	เครื่องมือในการวิเคราะห์	สินค้าที่ได้รับผลกระทบ/ประเด็นผลกระทบ	ประเทศคู่ค้า	ผู้ศึกษา
	CGE (GTAP) -	ชา - ศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการเปิดเสรีการค้า พบว่าชาจากจีนมีศักยภาพสูงกว่าที่ผลิตในไทย ซึ่งประเทศไทยเองมีการนำเข้าชาสูงมากในแต่ละปี และสินค้าชาเขียวก็นับอยู่ในกลุ่มสินค้าที่อ่อนไหวสูง จึงยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีใด ๆ ตามกรอบเจรจา - ศึกษาการทำ FTA ไทยกับ BIMSTEC พบว่าผลกระทบของ GDP ของไทยที่มีต่อการนำเข้ามีค่าสูงเนื่องจากกลุ่มประเทศดังกล่าวเป็นผู้ส่งออกที่สำคัญ	จีน BIMSTIC	คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2548) สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2548)
ด้านลบ	CGE (GTAP)	กาแฟ - ศึกษาผลกระทบและการกำหนดค่าที่ไทยแต่การจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างอาเซียนกับเกาหลี - การศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรี กรณีสินค้าเกษตรที่มีโควตานำเข้า ซึ่งผลการวิเคราะห์มีความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการนำเข้าเมล็ดกาแฟที่มีปริมาณการนำเข้าบางส่วนเป็นคนละสายพันธุ์กับที่ผลิตได้ในประเทศ	เกาหลี สหรัฐอเมริกา	สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งม.ธรรมศาสตร์ (2548) สายรัก ไชยลังกา (2548)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผลกระทบ	เครื่องมือในการวิเคราะห์	สินค้าที่ได้รับผลกระทบ/ประเด็นผลกระทบ	ประเทศคู่ค้า	ผู้ศึกษา
ด้านลบ	-	กระเทียม - ศึกษาวิเคราะห์แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อรองรับการเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกของจีน พบว่าไทยตกลงให้นำสินค้าที่มีโควตาทากายี แต่สินค้าบางชนิดเช่นกระเทียมยังไม่ได้อยู่ในข้อตกลงขณะนั้น	จีน	ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย (2546)
	RCA	ปลาป่น - จะมีการนำเข้ามากขึ้น เนื่องจากมีการลดอัตราภาษีลง ทำให้ไทยเสียเปรียบดุลการค้า - คาดว่าจะมีการนำเข้าเพิ่มขึ้นจากประเทศเปรู และราคาจะตกต่ำลงหากมีการลดอัตราภาษีลง เนื่องจาก เปรูเป็นแหล่งนำเข้าที่สำคัญของไทย	เปรู	ศูนย์พยากรณ์เศรษฐศาสตร์ธุรกิจร่วมกับคณะเศรษฐศาสตร์ ม.หอการค้าไทย (2548)
ไม่ได้รับผลกระทบ	วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค	กุ้ง - ศึกษาผลกระทบการจัดตั้งเขตการค้าเสรี โดยผลการศึกษาไม่ได้แสดงให้เห็นว่าสินค้ากุ้งของไทยได้รับผลจากการทำ FTA แต่แสดงให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคว่า สินค้ากุ้งของไทยไม่ได้มาตรฐานการส่งออก และมีปัญหาการตกค้าง	ออสเตรเลีย	อะคร้าว อนันต์ (2546)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผลกระทบ	เครื่องมือในการวิเคราะห์	สินค้าที่ได้รับผลกระทบ/ประเด็นผลกระทบ	ประเทศคู่ค้า	ผู้ศึกษา
ไม่ได้รับผลกระทบ	-	กระเทียม - ศึกษาวิเคราะห์แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อรองรับการเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกของจีน พบว่า ไทยตกลงนำเข้าสินค้าที่มีโควตาทันที แต่สินค้าบางชนิด เช่น กระเทียม ยังไม่ได้อยู่ในข้อตกลงขณะนั้น	จีน	ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย (2546)
	-	กาแฟ - การศึกษาผลการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย – เกาหลี คาดว่าไม่ได้รับผลกระทบทั้งทางด้านบวกและด้านลบ เนื่องจากไทยไม่มีการส่งออกไปยังเกาหลีได้และแทบจะไม่มีการนำเข้าเช่นเดียวกัน - การศึกษาการทำ FTA ไทย – บราซิล ถึงผลการจัดตั้งเขตการค้าเสรี พบว่าไม่มีผลกระทบต่อกาแฟ เนื่องจากแม้ว่าไทยจะต้องลดภาษีเหลือร้อยละ 0 จากปัจจุบันที่เก็บภาษีนำเข้าอยู่ระหว่างร้อยละ 27-35.2 บราซิลก็ไม่มีศักยภาพในการส่งออกกาแฟมายังไทย	เกาหลี บราซิล	นิติภา วรพันธ์ตระกูล (2547) วินิต อธิสุข (2548)

2.2.2 เครื่องมือที่ใช้ศึกษาในอดีต

กรณีการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ผลกระทบจากการทำ FTA นั้น โดยส่วนใหญ่ที่พบ จะใช้การวิเคราะห์แบบ CGE หรือการวิเคราะห์แบบดุลยภาพทั่วไป (General Equilibrium Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันของสาขาเศรษฐกิจต่างๆ ทั้งหมดที่มีอยู่ในระบบเศรษฐกิจ เมื่อมีปัจจัยภายนอกกระทบทำให้ระบบเศรษฐกิจเดิมเกิดการเปลี่ยนแปลง จากนั้นจึงนำตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจต่างๆ ของระบบเศรษฐกิจ ณ จุดเดิมก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงมาเทียบกับจุดใหม่ ปัจจัยภายนอกที่ใช้ในการคำนวณผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้ามักจะวัดในรูปของราคาสินค้าหรือบริการที่จะเปลี่ยนแปลงหลังจากที่การเปิดเสรีทางการค้าสามารถลดอุปสรรคที่เคยทำให้ราคาสูงลงไปได้ นอกจากนี้แล้ว การวิเคราะห์แบบ BCG (Boston Consulting Group) ก็นำมาใช้เช่นเดียวกัน ซึ่งเป็น การวิเคราะห์ในเชิงสาขาวิชาบริหารธุรกิจที่จะชี้ให้เห็นถึงศักยภาพสินค้าที่ประเทศไทยสามารถส่งออก ไปยังประเทศที่เป็นคู่ค้า FTA (ดังแสดงในตารางที่ 2.1)

เครื่องมือในการศึกษาในเชิงเศรษฐศาสตร์ที่นิยมใช้วิเคราะห์ผลการกระทบจากการทำ FTA นั้นก็คือ การวิเคราะห์แบบ CGE หรือการวิเคราะห์แบบดุลยภาพทั่วไปตามที่ได้กล่าวข้างต้นนั้นยังมีข้อจำกัดอยู่ เนื่องจากการวิเคราะห์แบบดุลยภาพทั่วไปเป็นการวิเคราะห์เชิงสถิต (static) จึงไม่แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มพัฒนาการทางเศรษฐกิจได้ หรือไม่สามารถบอกได้ว่าเศรษฐกิจจะปรับตัวอย่างไรในแต่ละช่วงปี

ข้อสมมติฐานที่เป็นจุดอ่อนที่ทำให้ผลประมาณการจากแบบจำลองมีความคลาดเคลื่อน นั้นมีอยู่หลายประการ ดังนี้

การสมมุติลักษณะการแข่งขันของตลาด เนื่องจากการสมมุติลักษณะการแข่งขันของตลาดที่ต่างกันมีแนวโน้มจะทำให้ผลประมาณการแตกต่างกัน ลักษณะการแข่งขันของตลาดที่แท้จริงของระบบเศรษฐกิจ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง อาจมีความใกล้เคียงกับสภาพการแข่งขันแบบใดก็ได้ จึงเป็นการยากที่ผู้สร้างแบบจำลองจะสามารถเลือกใช้ข้อสมมติฐานที่ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง แบบจำลองจึงอาจจะไม่สามารถให้ผลประมาณการที่น่าเชื่อถือได้ การสมมุติว่ามีการจ้างงานอย่างเต็มที่ (Full Employment) ในระหว่างที่ระบบเศรษฐกิจมีการปรับตัวจากการเปิดเสรีทางการค้า สำหรับภาคการผลิต การเปิดเสรีทางการค้าจะทำให้ผู้ผลิตและแรงงานในประเทศต้องเผชิญหน้ากับการแข่งขันจากสินค้าและบริการจากต่างประเทศมากขึ้น ระหว่างที่จะต้องปรับตัวเพื่อแข่งขันสู้กับคู่แข่งจากต่างประเทศนั้น จะมีผู้ผลิตและแรงงานส่วนหนึ่งที่ได้รับผลกระทบด้านลบและไม่สามารถปรับตัวได้ เมื่อปรับตัวไม่ได้ ผู้ผลิตก็จะต้องเลิกกิจการและเปลี่ยนไปประกอบธุรกิจอื่นแทน ในขณะที่เดียวกันแรงงานที่ปรับตัวไม่ได้ก็จะต้องเปลี่ยนไปประกอบอาชีพในภาคการผลิตอื่นแทน ในระหว่างนี้เองที่จะเกิดต้นทุนทางสังคมอย่างหนึ่ง

ขึ้น ซึ่งเรียกว่าต้นทุนทางโครงสร้างที่เกิดจากการปรับตัว ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในระหว่างที่มีการปรับเปลี่ยนงาน ค่าใช้จ่ายสำหรับใช้ในการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพใหม่ และค่าใช้จ่ายสำหรับมาตรการรองรับผลกระทบอื่นๆ ถือเป็นตัวอย่างของต้นทุนทางโครงสร้าง เช่น การช่วยเหลือเกษตรกรที่เคยปลูกเพียงแค่อ้อยาหรือยางพารา แต่จะต้องเลิกและเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นแทน เนื่องจากไม่สามารถแข่งขันสู้กับอ้อยหรือยางพาราจากที่นำเข้าจากประเทศคู่แข่งได้ นอกจากนี้ ต้นทุนทางโครงสร้างยังนับรวมถึงผลกระทบต่อเนื่องที่เกิดขึ้นตามมาอันเนื่องมาจากการที่ภาคการผลิตไม่สามารถปรับตัวได้ เช่น ปัญหาครอบครัวและปัญหาทางสังคม แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาคำนวณต้นทุนทางโครงสร้างต่างๆ เหล่านี้เป็นเรื่องที่มีความยุ่งยากและซับซ้อน แบบจำลองการค้าระหว่างประเทศจึงมักจะหลีกเลี่ยงความยุ่งยาก ด้วยการสมมุติให้มีการจ้างงานอย่างเต็มที่ในระหว่างที่ภาคการผลิตกำลังปรับตัวจากการเปิดเสรีทางการค้า ดังนั้นผลประโยชน์ที่ได้จากแบบจำลองที่วัดออกมาในรูปของ GDP ที่เพิ่มขึ้นนั้นจึงมีค่าสูงเกินกว่าที่ควรจะเป็น เพราะไม่ได้นำต้นทุนทางโครงสร้างที่เกิดจากการปรับตัวมาพิจารณา

การสมมุติว่าผู้ผลิตจะได้รับโอกาสทางการตลาดเพิ่มขึ้นจากการเปิดเสรีทางการค้าอย่างเต็มที่ ตามหลักเศรษฐศาสตร์ เมื่อราคาสินค้าถูกลง ผู้บริโภคก็มีแนวโน้มที่จะซื้อสินค้านั้นในปริมาณที่มากขึ้น เมื่อมีความต้องการซื้อสินค้าเพิ่มขึ้น ผู้ผลิตรายเดิมก็จะพยายามเพิ่มกำลังการผลิตของตนเอง รวมทั้งอาจมีผู้ผลิตรายใหม่เข้าสู่ตลาดเพิ่มมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติแล้ว มีปัจจัยอื่นๆ อีกที่ทำให้ผู้ผลิตไม่สามารถขยายการขายสินค้าได้ เช่น ผู้บริโภคไม่ซื้อเนื่องจากมีกำลังซื้อจำกัด ผู้ผลิตรายใหม่โดนกีดกันจากผู้ผลิตรายเดิมที่มีอำนาจทางการตลาดเหนือกว่า หรือผู้ผลิตทั้งรายเดิมและรายใหม่มีอุปสรรคทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีต่างๆ ที่ปิดกั้นการเข้าสู่ตลาด การจำลองพฤติกรรมของผู้บริโภคและผู้ผลิตให้ครอบคลุมถึงปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวทำได้ไม่ง่ายนัก แบบจำลองต่างๆ จึงมักจะไม่นำปัจจัยเหล่านี้มาพิจารณา จึงได้สมมุติว่าผู้ผลิตจะได้รับโอกาสทางการตลาดเพิ่มขึ้นจากการเปิดเสรีทางการค้าอย่างเต็มที่ตามกฎของ Say ที่กล่าวว่า “เมื่อเกิดอุปทานขึ้นแล้ว อุปสงค์ก็จะเกิดตามมาเอง” (supply creates its own demand) ผลการประมาณการที่ได้จากแบบจำลองในลักษณะนี้จึงมีค่าสูงเกินกว่าความเป็นจริง

2.2.3 สรุปวรรณกรรมปริทัศน์ของการศึกษาผลกระทบการจัดทำเขตการค้าเสรี (FTA)

จากการศึกษาในอดีตพบว่าในภาพรวมนั้นยังไม่มีการศึกษาถึง ผลกระทบเชิงลึกด้านการผลิตหรือโครงสร้างการผลิตของสาขาเกษตรในรายสินค้าทั้งในสินค้าที่ศึกษาในอดีตและสินค้าสาขาเกษตรสำคัญที่ต้องศึกษาเพิ่มเติม หากมีการทำ FTA กับประเทศคู่ค้าที่ประเทศไทยต้องนำเข้าสินค้า เช่น ผัก ผลไม้ นั้น จะส่งผลกระทบต่อการผลิตในประเทศ นั่นคือ เกษตรกรผู้ปลูกผักผลไม้ในประเทศจะต้องแข่งขันกับสินค้าผักและผลไม้ที่นำเข้าจากประเทศคู่ค้า ซึ่งเกษตรกรอาจจะสามารถแข่งขันได้หรือ

อาจจะต้องมีการปรับตัวด้วยการปรับเปลี่ยนการผลิต การปรับเปลี่ยนการใช้ปัจจัยการผลิต ตลอดจนผลกระทบจากการทำ FTA ในรายสินค้าที่ทำให้โครงสร้างของรายได้ และสภาพสังคมเศรษฐกิจของครัวเรือนในภาคการเกษตรเปลี่ยนแปลงไป ด้วยจุดอ่อนของการวิเคราะห์แบบ CGE ข้างต้น จึงควรที่จะได้พิจารณาผลกระทบด้านอื่นด้วยซึ่งเครื่องมือที่ควรจะนำมาใช้วิเคราะห์เพิ่มเติม คือ Social Accounting Matrix ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

2.3. วรรณกรรมปริทัศน์ของการวิเคราะห์โดยใช้บัญชีเมตริกซ์สังคม

Euijune Kim และ Jiyoun Ahn (2002) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “Spatially Optimal Allocation of Investments: An Application of the Dynamic Multiregional Social Accounting Matrix” โดยมีวัตถุประสงค์หลักของการศึกษา คือ วิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการจัดสรรการลงทุน บนความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้ในระดับภูมิภาคของประเทศเกาหลีใต้โดยใช้ Dynamic Multiregional Social Accounting Matrix Model เพื่ออธิบายช่องว่างและความเชื่อมโยงระหว่างการลงทุนและกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค ซึ่งการศึกษาได้เลือกมาทั้งสิ้น 5 ภูมิภาค 15 จังหวัด นั่นคือ 1. เมืองศูนย์กลาง ได้แก่ Seoul, Incheon และ Kyunggi 2. ภาคกลาง ได้แก่ Daejon, Kangwon, Chungbuk และ Chungnum 3. ภาคตะวันตก ได้แก่ Cheju, Kwangju, Jeonbuk และ Jeonnum 4. ภาคตะวันออก ได้แก่ Taegu และ Kyungbuk และ 5. ภาคตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ Busan และ Kyungnam ในส่วนของผู้ผลิตในระดับภูมินาณัน ได้ถูกแบ่งออกเป็น 27 ภาคการผลิต ดังนี้ (1) agriculture, forestry and fisheries; (2) mining and quarrying; (3) food, beverages and tobacco; (4) textiles and leather products; (5) wood products; (6) paper products, printing and publishing; (7) petroleum and coal products; (8) chemicals and allied products; (9) nonmetallic mineral products; (10) primary metal products; (11) fabricated metal products; (12) general machinery and equipment; (13) electronics and other electric equipment; (14) precision instruments; (15) transportation equipment; (16) furniture and other manufacturing products; (17) electric, gas and water services; (18) construction; (19) wholesale and retail trade; (20) hotels and other lodging; (21) transportation and warehousing; (22) communications and broadcasting; (23) finance and insurance; (24) real estate and business services; (25) public administration and defense; (26) social and other services; and (27) educational and health services

ผลการศึกษาคือ สัดส่วนที่เหมาะสมของการลงทุน ภายใต้ข้อจำกัดของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ร้อยละ 5 เป็นดังนี้ 1. เมืองศูนย์กลางร้อยละ 37.74 2. ภาคตะวันออกเฉียงใต้อ้อยละ 18.83 3. ภาคกลาง ร้อยละ 15.92 4. ภาคตะวันออกร้อยละ 13.90 และ 5. ภาคตะวันตกร้อยละ 13.61 และต้องการการลงทุนเพิ่มอ้อกร้อยละ 1.37 ของ GDP เพื่อลดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ในระดับภูมิภาค

ลงร้อยละ 52.2 โดยใช้ Atkinson index เป็นพื้นฐาน และสามารถสรุปผลได้ว่า การกระจายการลงทุนไปสู่ภูมิภาคที่ด้อยพัฒนาจะทำให้เกิดความเท่าเทียมกันของรายได้เพิ่มมากขึ้น

Anushree Sinha, Siddiqui KA และ Sangeeta N. (2000) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “SAM Multiplier Analysis of Informal Households: Application to an Indian Archetype Economy” วัตถุประสงค์หลักของการศึกษานี้คือ ศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงนโยบายหลักของผลผลิตที่ไม่ได้ทำรายได้หลักให้แก่ครัวเรือน และจะชี้เฉพาะครัวเรือนที่ไม่ได้อยู่ในภาคเกษตรหรือได้รับการจ้างงานแบบชั่วคราวเป็นพิเศษ ซึ่งจะวิเคราะห์ผ่าน Social Accounting Matrix Framework โดยใช้ตัว Multiplier วิเคราะห์เปรียบเทียบครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตัวเมืองกับครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชนบทในประเทศอินเดีย

ผลการศึกษาปรากฏว่า การบริโภคโดยรวมของครัวเรือนที่อยู่ในภาคเกษตรและได้รับการจ้างงานประจำที่อาศัยอยู่ในชนบทนั้น ถูกใช้จ่ายไปกับผลผลิตที่ทำรายได้หลักให้แก่ครัวเรือน 59% ส่วนครัวเรือนที่ไม่ได้อยู่ในภาคเกษตรหรือได้รับการจ้างงานแบบชั่วคราวนั้น 64% ของการบริโภคถูกใช้จ่ายไปกับผลผลิตที่ไม่ได้ทำรายได้หลักให้แก่ครัวเรือน ในส่วนของครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตัวเมือง ครัวเรือนที่อยู่ในภาคเกษตรและได้รับการจ้างงานประจำใช้จ่ายไปกับผลผลิตที่ทำรายได้หลักให้แก่ครัวเรือน สูงกว่า 63% และครัวเรือนที่ไม่ได้อยู่ในภาคเกษตรหรือได้รับการจ้างงานแบบชั่วคราวนั้น ใช้จ่ายไปกับผลผลิตที่ไม่ได้ทำรายได้หลักให้แก่ครัวเรือนต่ำกว่า 58% ของการบริโภคโดยรวม ซึ่งหมายความว่า ครัวเรือนแบบใดก็จะมีการบริโภคผลผลิตแบบนั้น แสดงว่า ครัวเรือนที่ไม่ได้อยู่ในภาคเกษตรหรือได้รับการจ้างงานแบบชั่วคราว มีการบริโภคผลผลิตที่ไม่ได้ทำรายได้หลักให้แก่ครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นหากเปลี่ยนแปลงนโยบายของผลผลิตที่ไม่ได้ทำรายได้หลักให้แก่ครัวเรือนแล้ว ครัวเรือนที่ไม่ได้อยู่ในภาคเกษตรหรือได้รับการจ้างงานแบบชั่วคราวจะได้รับผลกระทบมากกว่า

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ผลกระทบของการลงทุนด้านที่อยู่อาศัยการศึกษาด้วยแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป” วัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยรวมคือ พัฒนาระบบข้อมูลและสร้างแบบจำลองของปัจจัยและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน การบริหารจัดการและการลงทุน โครงการ จัดให้มีแบบจำลองที่สามารถนำไปใช้ในการประมาณการใช้ทรัพยากรแรงงาน วัสดุฯ ทั้งทางตรงและทางอ้อมในการจัดสร้างที่อยู่อาศัยเพื่อการวางแผนและกำหนดนโยบายการลงทุนของประเทศตลอดจนการจัดสรรงบประมาณลงทุนภาครัฐด้านที่อยู่อาศัย โดยเครื่องมือที่ใช้คือ แบบจำลองดุลยภาพทั่วไปหรือ CGE ซึ่งจะต้องทำการจัดสร้างตารางบัญชี เมทริกซ์สังคม (Social Accounting Matrix หรือ SAM) ขึ้นมาก่อน คณะผู้วิจัยได้เลือกที่จะสร้างตาราง SAM สำหรับปี 2544 เนื่องจากเป็นปีล่าสุดที่มีข้อมูลทางด้านบัญชีรายได้ประชาชาติรายปีครบถ้วนสมบูรณ์หลังจากนั้นจึงจะทำการปรับให้เป็นปี 2546 โดยการทำ simulation ผ่านแบบจำลอง CGE ที่จัดสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้

ข้อมูลมีความสอดคล้องกับความสนใจของผู้ที่จะใช้ประโยชน์จากงานวิจัยนี้ อีกทั้งสามารถครอบคลุมข้อมูลบ้านเอื้ออาทร ซึ่งยังมีได้มีการก่อสร้างในปี 2544

ในการสร้างตาราง SAM เพื่อใช้สำหรับโครงการวิจัยนี้ ประกอบด้วยสองส่วนคือ ส่วนแรกเป็นการสร้างตาราง SAM ปี 2544 ที่มีลักษณะทั่วไป กล่าวคือเป็นตาราง SAM ที่ไม่ได้แยกภาคก่อสร้างออกเป็นภาคที่อยู่อาศัย 10 segments และภาค nonresident ส่วนที่สองจึงเป็นการขยายภาคที่อยู่อาศัยซึ่งจะต้องใช้ข้อมูลพื้นฐานด้านการบริโภคและการลงทุนที่อยู่อาศัยที่รวบรวมโดยหน่วยงานต่างๆ และข้อมูลจากการสำรวจภาคสนามคณะวิจัยได้จัดทำบัญชีเมตริกสังคมปี 2544 (SAM 2001) เพื่อรองรับการวิเคราะห์ผลกระทบจากการพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยแตกภาคการก่อสร้าง (construction sector) ออกเป็น 11 สาขาย่อย โดยจำแนกที่อยู่อาศัยเป็น 9 สาขา (segment) (ตามประเภทบ้าน 3 ประเภท ได้แก่ บ้านเดี่ยว ทาวน์เฮ้าส์ และอาคารชุด และระดับราคา 3 ระดับ ได้แก่ สูง กลาง และต่ำ) โครงการบ้านเอื้ออาทร 1 สาขา และโครงการที่ไม่ใช่ที่อยู่อาศัย (nonresident) อีก 1 สาขา

สมมติฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบของการลงทุนที่อยู่อาศัย คือสมมติให้มีการขยายตัวของอุปสงค์ด้านที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 โดยการวิเคราะห์ผลกระทบดังกล่าวเป็นการวิเคราะห์ผลกระทบในการลงทุนสร้างบ้านใหม่บนสมมติฐานที่สนองความต้องการที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นในส่วนนี้จะไม่ได้รวมประเด็นของตลาดบ้านมือสองเข้ามาในการวิเคราะห์ด้วย ในการวิเคราะห์ผลกระทบแบ่งเป็น 3 กรณีใหญ่ และ 7 กรณีย่อย คือ ผลกระทบจากการขยายตัวของอุปสงค์ (การลงทุน) ในที่อยู่อาศัยทุกประเภทพร้อมกัน 1 กรณี ผลกระทบจากการขยายตัวของการลงทุนในแต่ละประเภทที่อยู่อาศัย (ไม่แบ่งระดับราคา) คือ บ้านเดี่ยว ทาวน์เฮ้าส์ หรือ อาคารชุด ทั้งหมด 3 กรณี และผลกระทบจากการขยายตัวของการลงทุนในแต่ละระดับราคาที่อยู่อาศัย (ไม่แบ่งประเภทที่อยู่อาศัย) คือ ระดับสูง ระดับปานกลาง หรือ ระดับต่ำ ทั้งหมดอีก 3 กรณี ซึ่งผลกระทบจากการลงทุนที่อยู่อาศัยที่ศึกษาประกอบด้วย 5 ส่วนคือ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาค คือ การเติบโตทางเศรษฐกิจ ฤดูกาลค้า ดุลบัญชีเดินสะพัด และอัตราเงินเฟ้อ ผลกระทบต่อรายได้ภาษีรัฐบาล ผลกระทบต่อราคาบ้าน ผลกระทบต่อยอดขายบ้านรวม โดยศึกษาอัตราเพิ่มทั้งทางด้านมูลค่าและปริมาณ ผลกระทบต่อเนื่องต่อภาคการผลิตอื่น ทั้งภาคการผลิตที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น การผลิตวัสดุก่อสร้าง และภาคการผลิตที่เกี่ยวข้องอื่นๆ และผลทางสังคม คือ ผลต่อการกระจายรายได้และผลต่อความยากจน

ผลการศึกษาโดยรวมพบว่าการลงทุนเพิ่มขึ้นในภาคที่อยู่อาศัยมีส่วนทำให้เศรษฐกิจโดยรวมขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยค่าตัวคูณผลกระทบมีค่าอยู่ระหว่าง 0.66 ถึง 2.09 โดยที่อยู่อาศัยราคาสูงจะมีค่าตัวคูณสูงกว่าที่อยู่อาศัยราคาปานกลางและต่ำ ในขณะที่เดียวกันอุปสงค์ที่เพิ่มขึ้นมีส่วนผลักดันให้อัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นบ้างแต่ในระดับที่ต่ำมาก คือร้อยละ 0.6 การส่งออกลดลงเล็กน้อยพร้อมๆ กับที่การนำเข้าเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ส่งผลให้ดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลเล็กน้อย

ธนารัตน์ นฤมิตรสร และ สมเกียรติ ตั้งวานิชย์ (2548) ได้ทำการประมาณการผลกระทบการเปิดเสรีตลาดโทรคมนาคมไทยบนพื้นฐานทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาค ที่ว่า การแข่งขันที่ไม่มีประสิทธิภาพอันเนื่องมาจากอุปสรรคด้านการค้าและการลงทุนจะทำให้เกิดความสูญเสียต่อระบบเศรษฐกิจ และทำให้บริการโทรคมนาคมในประเทศไทยมีลักษณะเป็นตลาดผูกขาดหรือกึ่งผูกขาด จึงควรมีการปฏิรูประบบโทรคมนาคมในประเทศไทย ไปสู่ตลาดที่มีการแข่งขันที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้แบบจำลองบัญชีเมตริกซ์ทางสังคม จากรายได้ประชาชาติ และตารางปัจจัยการผลิต และผลผลิต ซึ่งแสดงการหมุนเวียนของผลิตภัณฑ์รายได้และค่าใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจส่วนรวม โดยผู้วิจัยได้แบ่งภาพสถานการณ์ในการศึกษาออกเป็น 2 ภาพสถานการณ์คือ

สถานการณ์ที่ 1 การเปิดเสรีโดยขจัดอุปสรรคในการแข่งขันในตลาดโทรคมนาคมไทยทั้งหมด รวมทั้งการยกเลิกการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในบริการโทรคมนาคม โดยสมมติอัตราภาษีสรรพสามิตโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 15 ซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่าอัตราที่จัดเก็บในปัจจุบันแต่ต่ำกว่าอัตราสูงสุดตามกฎหมาย ในภาพสถานการณ์นี้ จะมีการลดอัตราภาษีเทียบเท่าในบริการโทรคมนาคมลงทั้งสิ้นร้อยละ 127 (ร้อยละ 112+ ร้อยละ 15)

สถานการณ์ที่ 2 การเปิดเสรีโดยขจัดอุปสรรคในการแข่งขันในตลาดโทรคมนาคมไทยลงทั้งหมด แต่คงการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในบริการโทรคมนาคมไว้ ในภาพสถานการณ์นี้ จะมีการลดอัตราภาษีเทียบเท่าในบริการโทรคมนาคม ลงร้อยละ 112 จากอัตราภาษีทั้งหมดร้อยละ 127

ผลการศึกษาพบว่า การเปิดเสรีตลาดโทรคมนาคมของประเทศไทยในสถานการณ์แรกจะทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) เพิ่มขึ้นประมาณ 23,924 ล้านบาท หรือร้อยละ 0.47 ส่วนสถานการณ์ที่สอง ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) จะเพิ่มขึ้นประมาณ 21,335 ล้านบาทหรือร้อยละ 0.41 โดยที่ภาคการผลิตสาขาที่จะได้ประโยชน์จากการปฏิรูปดังกล่าวมากที่สุด 10 สาขาแรกคือ สาขาที่มีองค์ประกอบของโครงสร้างต้นทุนจากสาขาโทรคมนาคมสูงกว่าสาขาอื่นๆ ซึ่งได้แก่ สาขาโทรคมนาคม โรงแรม อุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์ การท่องเที่ยว บริการส่วนบุคคลและบริการในครัวเรือน กภัตตาคาร การซ่อมแซม ธนาคารและสถาบันการเงิน เครื่องดื่ม และการให้ความบันเทิงและสันทนาการ

Chang K. Seung และ Edward C. Waters (2006) ได้ศึกษาตัวอย่างอุตสาหกรรมอาหารทะเลถึงบทบาทที่มีต่อเศรษฐกิจของ Alaska โดยใช้ SAM เนื่องจาก Model SAM ง่ายในการที่จะรวมรูปแบบเศรษฐกิจของ Alaska เช่น ในส่วนหนึ่งคือ การดำรงอยู่ของพื้นฐานเศรษฐกิจขนาดใหญ่ที่ไม่มีการสืบทอดเป็นประเพณีหรือรูปแบบ รวมทั้งการถ่ายโอนรายได้ไปสู่ครัวเรือน เป็นต้น อีกส่วน คือรายได้ของ

แรงงานที่มีการรั่วไหลเป็นจำนวนมาก ในความเป็นจริงปัจจัยการผลิตชั้นกลางของอุตสาหกรรมใน Alaska มีการนำเข้ามาจากรัฐอื่น บทบาทของอุตสาหกรรมในเศรษฐกิจ ไม่สามารถเป็นตัวอย่างที่มีประสิทธิภาพได้

จากการศึกษาพบว่า Model SAM ทำให้เห็นถึงการรั่วไหลจากรายได้ของแรงงานในแต่ละส่วนของอุตสาหกรรม, คริวเรือน, รัฐและ รัฐบาลท้องถิ่น พบว่ารายได้จากกระบวนการผลิตอาหารทะเลคิดเป็นร้อยละ 5.4 ของเศรษฐกิจหลักของรัฐ แม้ว่าจะมีการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมการผลิตอาหารทะเลเพียงร้อยละ 2.3 ของการจ้างงานทั้งหมดในรอบปี ในขณะที่กระบวนการผลิตอาหารทะเลเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญ อุตสาหกรรมมีการแสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวทวิ SAM ที่มีขนาดเล็ก ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ช่วยลดช่องว่างที่เป็นสาเหตุของการลดลงในบทบาทของอุตสาหกรรมที่มีต่อเศรษฐกิจใน Alaska

Yasushi (2004) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมของบริษัทที่ทำการผลิตน้ำมันและแก๊ส รวมทั้งอุตสาหกรรมอื่น ๆ ในลักษณะเปรียบเทียบ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ทำให้เห็นว่าในระยะสั้นที่กำไรของบริษัท น้ำมันและแก๊สของประเทศสวีเดนมีขนาดใหญ่เนื่องจากการกักตุนกำไร การลงทุนในการผลิตไม่เต็มกำลังการผลิตที่มีอยู่ มีการใช้เงินในการซื้อทรัพย์สินต่าง ๆ ภาพลักษณ์ของบริษัทมีความน่าเชื่อถืออย่างไรก็ตามก็ยังไม่กระจ่างพอที่จะทำให้เห็นว่าพฤติกรรมของบริษัทน้ำมันและแก๊สจะแตกต่างกันมากนักกับบริษัทอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ น้ำมันหรือแก๊ส

จากการศึกษาพบว่าในด้านรายได้ส่วนของน้ำมันและแก๊สแสดงถึงการถ่วงน้ำหนักของภาค น้ำมันและแก๊สในการสร้างรายได้ของเศรษฐกิจของประเทศสวีเดน สัดส่วนของน้ำมันและแก๊ส รวมทั้งภาคการผลิต, การขนส่ง และการค้าระหว่างประเทศรวมคิดเป็นร้อยละ 45 ของรายได้ทั้งหมดของประเทศสวีเดน ผลการทดสอบยังชี้ถึงสัดส่วนของผลรวมของส่วนเกินจากการดำเนินการกับผลผลิตรวมของภาคน้ำมันและแก๊สคือ ร้อยละ 43 ซึ่งสูงที่สุดในภาคการผลิตใน ROG-SAM อัตราส่วนของส่วนย่อยของภาคการผลิตน้ำมันและแก๊สมีค่าเท่ากับร้อยละ 33 อย่างไรก็ตาม มีบางส่วนที่มีค่าโดยเปรียบเทียบไม่สูงมากของน้ำมันและแก๊สเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ มีสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 54.9 ที่การค้าระหว่างประเทศของส่วนย่อยของภาคการผลิตและแก๊สซึ่งดึงให้สัดส่วนโดยเฉลี่ยของการรวมภาคส่วนนั้นสูงขึ้น สัดส่วนของภาษีทางอ้อมที่มีต่องานวิจัยด้านการผลิตผลผลิตของน้ำมันและแก๊สเท่ากับ ร้อยละ 12 และเป็นค่าที่สูงที่สุดในอุตสาหกรรมในประเทศสวีเดน ซึ่งจากการวิเคราะห์ดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าการหลีกเลี่ยงในการการลงทุนในทุนคงที่และสิทธิพิเศษสำหรับการลงทุนทางการเงินเป็นสิ่งที่ทรากันดีทั้งบริษัทน้ำมันและแก๊สและบริษัทอื่น ๆ ความไม่สมัครใจที่จะลงทุนแบบคงที่คือ ความน่าจะเป็นที่ทำให้เข้มแข็งขึ้นในบริษัทอื่น ๆ มากกว่าในส่วนของน้ำมันและแก๊ส ภาคส่วนอื่น ๆ ลงทุนเป็นจำนวนมากของเงินในสินทรัพย์ทางการเงินจากต่างประเทศแม้ว่าเงินโอนไปทางการเงินจะผูกมัดกับใน

ส่วนของบริษัทอื่น ๆ มากกว่าภาคการผลิตน้ำมันและแก๊ส บริษัทในภาคอื่น ๆ มีการลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินที่ใช้จ่ายที่การลงทุนในทุนที่คงที่ ซึ่งมีนัยว่าการเก็บรักษาของแหล่งเงินทุนจะไม่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการลงทุนที่ต่ำของการลงทุนในทุนคงที่ของภาคบริษัทอื่น ๆ

บริษัทที่ไม่ใช่น้ำมันและบริษัทแก๊ส มีความโน้มเอียงที่จะลงทุนข้ามประเทศซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการจัดสรรปันส่วนใหม่ ในค่าใช้จ่ายด้านน้ำมันและแก๊ส ซึ่งอาจจะไม่ทำให้เกิดการกระตุ้นการลงทุนการลงทุนในสังคมและโครงสร้างพื้นฐาน ต้องอาศัยการเปลี่ยนเครื่องมือ ค่าจ้างในอุตสาหกรรมน้ำมันและแก๊สจะสามารถก่อให้เกิดประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ

2.4 วิธีการศึกษา

การวิเคราะห์ในโครงการศึกษาโอกาสและผลกระทบจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาเกษตร ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1.2.1, 1.2.2, และ 1.2.3 ที่อ้างในบทที่ 1 ในการศึกษาจะใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative analysis) ร่วมกับการวิจัยเอกสาร (Documentary research) เป็นหลัก โดยการใช้วิธีการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ในลักษณะการศึกษาเชิงเปรียบเทียบจากงานวิจัยที่มีอยู่ในอดีต จนถึงปัจจุบัน จากนั้นนำไปสู่การสร้างเครื่องมือในการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยในการศึกษาจะพิจารณาจัดสร้างตารางเมตริกซ์บัญชีสังคม (Social Accounting Matrix: SAM) ที่จะใช้เปรียบเทียบถึงผลกระทบและข้อเสนอแนะในสินค้าที่ระบุไว้ในขอบเขตการศึกษา

การวิเคราะห์เพื่อที่จะบรรลุม วัตถุประสงค์ข้อที่ 1.2.4 โดยให้พิจารณาถึงผลกระทบจากข้อตกลงที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นขั้นตอนการศึกษาโอกาสและผลกระทบเชิงคุณภาพจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อครัวเรือนเกษตร จะทำการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยแบ่งกลุ่มสินค้าเกษตรที่ได้รับผลกระทบออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ไม่ได้รับผลกระทบ กลุ่มที่ได้รับผลกระทบทางบวก และกลุ่มที่ได้รับผลกระทบทางลบ เพื่อเป็นการตรวจสอบผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณในขั้นต้นและเสริมสร้างความเข้าใจในอันที่จะนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางและสนับสนุนพัฒนาผลทางบวก ตลอดจนแนวทางการชดเชยผลทางลบที่ได้รับ จะทำวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยจะรวบรวมข้อมูลจากการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม และสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโซ่อุปทาน ได้แก่ เกษตรกร ผู้ค้าวัสดุเกษตร ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม องค์กรเอกชน และหน่วยงานสนับสนุนภาครัฐ เพราะจะทำให้ได้รับทราบถึงสถานการณ์ที่กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเผชิญทั้งก่อนหน้า และภายหลังการจัดทำ FTA

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะถูกนำมาใช้เปรียบเทียบกับการวิเคราะห์เชิงปริมาณซึ่งได้ดำเนินการก่อนหน้านี้ ทั้งนี้เพื่อศึกษาถึงความสอดคล้องระหว่างผลการวิเคราะห์ทั้ง 2 แบบ คือที่มี

ศักยภาพในการแข่งขันของสินค้ากลุ่มต่างๆที่สามารถสร้างรายได้มากขึ้นภายหลังการจัดทำ FTA รวมทั้งศึกษาถึงกลุ่มสินค้าเกษตรที่ต้องการการพัฒนาปรับตัวเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ดีขึ้น ซึ่งการปรับตัวนั้นสินค้าบางชนิดอาจจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตนอกจากนี้ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพยังสามารถนำมาใช้ประกอบการหาข้อเสนอแนะแนวทาง การจัดการที่เหมาะสมในระบบการผลิต การกระจายสินค้า และการกำหนดมาตรฐานต่างๆ เช่น มาตรฐาน มอก. มกอช. Good Manufacturing Practices (GMP) Hazard Analysis and Critical Control Points (HACCP) เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประเทศคู่ค้าที่มีต่อคุณภาพของสินค้าเกษตร

การถ่ายทอดความรู้และให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับผลกระทบของFTA ที่มีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในโซ่อุปทาน (Supply Chain) ของสินค้า ซึ่งประกอบด้วยผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้บริโภคนั้น จะเป็นการสร้างความเข้าใจในผลกระทบของ FTA ต่อการกระจายรายได้ภายในประเทศที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งการสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนและถูกต้องในประเด็นผลกระทบที่มีต่อประชาชนแต่ละกลุ่ม จะทำให้ภาครัฐสามารถกำหนดนโยบาย/มาตรการต่างๆ เพื่อช่วยในการปรับตัวของภาคส่วนต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม สามารถทำได้หลายช่องทาง ยกตัวอย่างเช่น

1. การขอความช่วยเหลือจากสถาบันการศึกษาให้มีการจัดตั้งโครงการสนับสนุนนิสิต นักศึกษาเพื่อปฏิบัติหน้าที่อาสาสมัครให้ความช่วยเหลือถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ
2. การขอความช่วยเหลือจากภาครัฐบาลและเอกชนในการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมและบริการข้อมูลสารสนเทศเพื่อช่วยเหลือให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างสะดวก และเกิดความเข้าใจในการนำข้อมูลที่เหมาะสมไปใช้ประโยชน์ในการประกอบธุรกิจ
3. การเสริมสร้างให้ผู้ประกอบการมีประสบการณ์ด้วยการศึกษาดูงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ

กล่าวคือภาครัฐจะต้องมีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ได้รับผลกระทบทางลบจาก FTA เพื่อให้สามารถปรับตัว ดำเนินการผลิต และแข่งขันกับคู่แข่งจากต่างประเทศได้ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องพิจารณานำมาตรการรองรับในรูปแบบต่างๆ มาใช้ ซึ่งมาตรการเหล่านี้เป็นการช่วยให้ผู้ผลิตสามารถจัดการกับข้อจำกัดทางด้านอุปทาน (Supply-side Constraints) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยข้อจำกัดเหล่านี้อาจจะอยู่ในรูปแบบของต้นทุนการผลิตที่สูงจนไม่สามารถแข่งขันในตลาดได้ หรือในรูปแบบของสินค้าที่ไม่สนองต่อความต้องการของตลาด

จากวิธีการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่กล่าวมาข้างต้น จะนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะทางนโยบายแก่ภาครัฐและแนวทางการปรับตัวของภาคการเกษตรของไทยที่จะได้รับผลกระทบจากการจัดทำเขตเสรีทางการค้าที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นในลำดับต่อไป

2.4.1 โครงสร้างตารางเมตริกซ์บัญชีสังคมที่ใช้ในการศึกษา

ในส่วนของโครงสร้างตารางเมตริกซ์บัญชีสังคมที่ใช้ในการศึกษาโครงการศึกษาโอกาสและผลกระทบจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาเกษตร สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2.4.1

ตารางที่ 2.4.1 โครงสร้างตารางเมตริกซ์บัญชีสังคมที่ใช้ในการศึกษา

			Activities(1)		Commodities(2)		Factors(3)	Institutions(4)								ROW(5)	Capital Account(6)		
			1-33	34-44	45-77	78-88	89-92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104
			ภาค เกษตร	นอก ภาค เกษตร	ภาค เกษตร	นอก ภาค เกษตร	ปัจจัย การผลิต	ครัวเรือน ภาคเกษตร แบ่งตาม ชั้นรายได้ ระดับที่ 1	ครัวเรือน ภาคเกษตร แบ่งตาม ชั้นรายได้ ระดับที่ 2	ครัวเรือน ภาคเกษตร แบ่งตาม ชั้นรายได้ ระดับที่ 3	ครัวเรือน ภาคเกษตร แบ่งตาม ชั้นรายได้ ระดับที่ 4	ครัวเรือน ภาคเกษตร แบ่งตาม ชั้นรายได้ ระดับที่ 5	ครัว เรือน นอก ภาค เกษตร	ธุรกิจ	รัฐบาล	ภาษี ทาง ตรง	ภาษี ทาง อ้อม	ภาค เศรษฐกิจ ต่าง ประเทศ	ภาคการลงทุน
Activities(1)	1-33	ภาคเกษตร																	
	34-44	นอกภาคเกษตร																	
Commodities(2)	45-77	ภาคเกษตร																	
	78-88	นอกภาคเกษตร																	
Factors(3)	89-92	ปัจจัยการผลิต																	
Institutions(4)	93	ครัวเรือนภาคเกษตรแบ่งตามชั้นรายได้ระดับที่ 1																	
	94	ครัวเรือนภาคเกษตรแบ่งตามชั้นรายได้ระดับที่ 2																	
	95	ครัวเรือนภาคเกษตรแบ่งตามชั้นรายได้ระดับที่ 3																	
	96	ครัวเรือนภาคเกษตรแบ่งตามชั้นรายได้ระดับที่ 4																	
	97	ครัวเรือนภาคเกษตรแบ่งตามชั้นรายได้ระดับที่ 5																	
	98	ครัวเรือนนอกภาคเกษตร																	
	99	ธุรกิจ																	
	100	รัฐบาล																	
	101	ภาษีทางตรง																	
102	ภาษีทางอ้อม																		
ROW(5)	103	ภาคเศรษฐกิจต่างประเทศ																	
Capital Account(6)	104	ภาคการลงทุน																	
		รวม																	

หมายเหตุ : ส่วนที่แรเงาหมายความว่า ไม่มีความเชื่อมโยงระหว่างบัญชีนั้น

ข้อมูลในส่วนต่างๆของตารางเมตริกซ์บัญชีสังคมนั้นจะแบ่งออกเป็นบัญชีที่แยกย่อยลงไปอีกและสามารถระบุแหล่งที่มาของข้อมูลได้ดังนี้

ตารางที่ 2.4.2 แหล่งที่มาของข้อมูลในตาราง SAM

ส่วนที่	ข้อมูล	จำนวน บัญชี ที่แยกย่อย	แหล่งที่มาของข้อมูล
1	กิจกรรมเศรษฐกิจ	44	ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตปี พ.ศ.2543
2	ผลิตภัณฑ์	44	ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตปี พ.ศ.2543
3	ปัจจัยการผลิต	4	ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตปี พ.ศ.2543
4	สถาบันเศรษฐกิจ	10	บัญชีประชาชาติปี พ.ศ.2543
5	ภาคเศรษฐกิจต่างประเทศ	1	ตารางดุลการชำระเงินปี พ.ศ.2543
6	ภาคการลงทุน	1	ตารางบัญชีเศรษฐกิจเงินทุนปี พ.ศ.2543

รายละเอียดของบัญชีที่แยกย่อยต่างๆนั้น สามารถระบุได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 กิจกรรมเศรษฐกิจ และส่วนที่ 2 ผลิตภัณฑ์

ใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตปี พ.ศ.2543 ขนาด 175×175 เป็นฐานข้อมูล แล้วรวมบัญชีการผลิตในบางกลุ่มเข้าด้วยกัน จนเหลือขนาด 44×44 และกำหนดรหัสของบัญชีใหม่ เพื่อให้เห็นถึงประเด็นสินค้าหลักที่ต้องการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2.4.3 แสดงบัญชีกิจกรรมเศรษฐกิจและบัญชีผลิตภัณฑ์ แบ่งออกเป็น 88 บัญชี

รหัสใหม่ (Activities)	รหัสใหม่ (Commodities)	รหัสเดิม (I-O Table)	รายละเอียด
001	045	001,002	ข้าว
002	046	003	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
003	047	005	มันสำปะหลัง
004	048	006	มันฝรั่ง
005	049	007	ถั่วเหลือง
006	050	012	หน่อไม้ฝรั่ง

ตารางที่ 2.4.3(ต่อ) แสดงบัญชีกิจกรรมเศรษฐกิจและบัญชีผลิตภัณฑ์ แบ่งออกเป็น 78 บัญชี

รหัสใหม่ (Activities)	รหัสใหม่ (Commodities)	รหัสเดิม (I-O Table)	รายละเอียด
007	051	013	หอมหัวใหญ่
008	052	015	กระเทียม
009	053	017	กระเจี๊ยบเขียว
010	054	003	ข้าวโพดฝักอ่อน
011	055	003	ข้าวโพดหวาน
012	056	018	ส้ม
013	057	020	มะม่วง
014	058	021	สับปะรด
015	059	022	กล้วยหอม
016	060	023	ทุเรียน
017	061	024	ลำไย
018	062	025	มังคุด
019	063	026	องุ่น
020	064	027	อ้อย
021	065	028	มะพร้าว
022	066	029	ปาล์มน้ำมัน
023	067	034	กาแฟ
024	068	034	ชา
025	069	036	กล้วยไม้
026	070	039	โคเนื้อ
027	071	040	โคนม
028	072	041	สุกร
029	073	044	ไก่เนื้อ
030	074	046	การเลี้ยงไหม
031	075	054	การเพาะเลี้ยงกุ้ง
032	076	056	ปลาน้ำจืด

ตารางที่ 2.4.3(ต่อ) แสดงบัญชีกิจกรรมเศรษฐกิจและบัญชีผลิตภัณฑ์ แบ่งออกเป็น 78 บัญชี

รหัสใหม่ (Activities)	รหัสใหม่ (Commodities)	รหัสเดิม (I-O Table)	รายละเอียด
033	077	004,008, 009,010, 011, 014, 016,019, 030,031- 033, 035, 037, 038, 042, 043, 045, 047-053, 055	ผลผลิตภาคเกษตรอื่นๆ
034	078	063	การฆ่าสัตว์
035	079	065	ผลิตภัณฑ์นม
036	080	067	ทูน่ากระป๋อง
037	081	070	โรงสีข้าว
038	082	071	มันเส้น มันอัดเม็ด แป้งมันสำปะหลัง
039	083	076	น้ำตาล
040	084	080	การผลิตชา กาแฟ
041	085	082	ปลาป่น
042	086	057-062, 064, 066, 068- 069, 072-075, 077-079, 081, 083-148	ผลผลิตภาคอุตสาหกรรมอื่นๆ
043	087	149-174	การค้า การขนส่งและบริการ
044	088	175	กิจกรรมที่ไม่อาจระบุประเภทได้

หมายเหตุ : 1. รหัสเดิม (I-O Table) หมายถึง รหัสสินค้าที่สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรกำหนดไว้ในตารางบัญชีการผลิตและผลผลิตปี 2543 ส่วนรหัสใหม่ หมายถึง รหัสสินค้าที่จะกำหนดขึ้นใหม่ในตาราง SAM ทั้งในส่วนของกิจกรรมเศรษฐกิจ (Activities) และผลิตภัณฑ์ (Commodities)

2. มูลค่าการส่งออกของสินค้าที่ปรากฏอยู่ในตารางเมตริกซ์บัญชีสังคมนั้นเป็นมูลค่าการส่งออกผลผลิตที่ได้จากภาคการผลิตนั้นๆ ยังไม่ได้มีการแปรรูป แต่สินค้าบางชนิดที่ต้องการศึกษานั้นประเทศไทยส่งออกโดยมีการแปรรูปสินค้านั้นแล้ว เช่น ผลผลิตจากภาคการผลิตข้าว คือข้าวเปลือก แต่ประเทศไทยส่งออกข้าวสารซึ่งเป็นข้าวเปลือกที่ผ่านการแปรรูปแล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เพิ่มสาขาการผลิตขึ้นมาในตารางเมตริกซ์บัญชีสังคม เพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความสอดคล้องกับความเป็นจริงมากขึ้น ดังนี้

- สาขาการผลิต โรงสีข้าว เพื่อวิเคราะห์สาขาการผลิต ข้าว
- สาขาการผลิต ผลผลิตจากมันสำปะหลัง เพื่อวิเคราะห์สาขาการผลิต มันสำปะหลัง
- สาขาการผลิต น้ำตาล เพื่อวิเคราะห์สาขาการผลิต อ้อย
- สาขาการผลิต การฆ่าสัตว์ เพื่อวิเคราะห์สาขาการผลิต ไก่เนื้อ โคเนื้อ และสุกร
- สาขาการผลิต ผลิตภัณฑ์นม เพื่อวิเคราะห์สาขาการผลิต โคนม
- สาขาการผลิต การผลิตชา กาแฟ เพื่อวิเคราะห์สาขาการผลิต ชาและกาแฟ

ส่วนที่ 3 บัญชีการผลิต

ตารางที่ 2.4.4 บัญชีบัญชีการผลิต แบ่งเป็น 4 บัญชีดังนี้

รหัส	รายละเอียด
089	แรงงานภาคเกษตร
090	แรงงานนอกภาคเกษตร
091	ทุนภาคเกษตร
092	ทุนนอกภาคเกษตร

ส่วนที่ 4 สถาบันเศรษฐกิจ

ตารางที่ 2.4.5 บัญชีสถาบันเศรษฐกิจ แบ่งเป็น 10 บัญชีดังนี้

รหัส	รายละเอียด
093	ครัวเรือนภาคเกษตรแบ่งตามชั้นรายได้ระดับที่ 1
094	ครัวเรือนภาคเกษตรแบ่งตามชั้นรายได้ระดับที่ 2
095	ครัวเรือนภาคเกษตรแบ่งตามชั้นรายได้ระดับที่ 3
096	ครัวเรือนภาคเกษตรแบ่งตามชั้นรายได้ระดับที่ 4
097	ครัวเรือนภาคเกษตรแบ่งตามชั้นรายได้ระดับที่ 5
098	ครัวเรือนนอกภาคเกษตร
099	ธุรกิจ
100	รัฐบาล
101	ภาษีทางตรง
102	ภาษีทางอ้อม

ส่วนที่ 5 ภาคเศรษฐกิจต่างประเทศ และส่วนที่ 6 ภาคการลงทุน

ตารางที่ 2.4.6 บัญชีภาคเศรษฐกิจต่างประเทศ และบัญชีภาคการลงทุนไม่ได้แบ่งออกเป็นบัญชีย่อย

รหัส	รายละเอียด
103	ภาคเศรษฐกิจต่างประเทศ
104	ภาคการลงทุน

การแบ่งระดับชั้นรายได้ 5 ชั้น จะแบ่งตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ดังนี้

กลุ่มประชากรตามระดับรายได้	สัดส่วนรายได้ของประชากร	รายได้เฉลี่ยของประชากร (บาท/คน/เดือน)
กลุ่ม 20% ที่ 1 (จนที่สุด)	5.41	723
กลุ่ม 20% ที่ 2	9.11	1,217
กลุ่ม 20% ที่ 3	13.19	1,762
กลุ่ม 20% ที่ 4	19.55	2,612
กลุ่ม 20% ที่ 5	52.75	7,049
รวม	100.00	2,673
สัดส่วนกลุ่มที่ 5 / กลุ่มที่ 1 (เท่า)	9.76	

ที่มา: ข้อมูลจากการสำรวจเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดย
สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช.

2.4.2 การกำหนดพื้นที่ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

การศึกษาโอกาสและผลกระทบจากการทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาการเกษตรเพื่อทำการวิเคราะห์โครงสร้างการผลิตและความสัมพันธ์ระหว่างภาคการผลิตและครัวเรือนเกษตรในระบบเศรษฐกิจของไทย ซึ่งประกอบด้วยภาคการผลิตสินค้าเกษตร (ไม่ต่ำกว่า 30 ชนิด) นั้น โดยแบ่งออกตามกลุ่มสินค้าต่างๆ ดังตารางต่อไปนี้ (อ้างอิงจากตารางที่ 1.1 สินค้าเกษตร 30 รายการสำหรับทำการวิเคราะห์โครงสร้างการผลิตและความสัมพันธ์ระหว่างภาคการผลิตและครัวเรือนเกษตรในระบบเศรษฐกิจ ในรายงานการศึกษาขั้นต้น)

ธัญพืช	พืชไร่	ไม้ยืนต้น	ผลไม้	ผัก	ปศุสัตว์	ประมง	ไม้ดอกไม้ประดับ
ข้าว	มันเส้นและมันอัดเม็ด	ชา	สับปะรด	ข้าวโพดฝักอ่อน	เนื้อไก่และผลิตภัณฑ์	กุ้งแช่เย็นแช่แข็ง	กล้วยไม้
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	แป้งมันสำปะหลัง	กาแฟ	ลำไย	กระเจี๊ยบเขียว	เนื้อสุกรและผลิตภัณฑ์	ปลาน้ำจืดแช่เย็นแช่แข็ง	
	อ้อยและน้ำตาล	ปาล์ม น้ำมัน	มะม่วง	หน่อไม้ฝรั่ง	โคเนื้อและผลิตภัณฑ์	ทูน่ากระป๋อง	
	ถั่วเหลืองและผลิตภัณฑ์		กล้วยหอม	ข้าวโพดหวาน	โคนมและผลิตภัณฑ์	กุ้งปรุงแต่ง	
			ทุเรียน	กระเทียม	ไหมดิบและผลิตภัณฑ์	ปลาป่น	
			มังคุด	หอมหัวใหญ่		ปลาทะเล	
			ส้ม	มันฝรั่ง			
			มะพร้าว				
			องุ่น				

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามนั้น ได้ทำการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในกลุ่มสินค้าที่สำคัญที่ได้รับผลกระทบจาก FTA จำนวน 17 สินค้าดังตารางต่อไปนี้ (อ้างอิงจากตารางที่ 1.2 สินค้าเกษตรที่สำคัญที่ทำการสำรวจ ในรายงานการศึกษาขั้นต้น)

ประเภท สินค้า	รายการสินค้าตามกลุ่มสินค้า				
	ปศุสัตว์	ผัก	ผลไม้	ัญชีพืช	อื่นๆ
ส่งออก	เนื้อไก่และ ผลิตภัณฑ์	ข้าวโพดหวาน	ลำไย	ข้าว	แป้งมันสำปะหลัง มันเส้นและมันอัดเม็ด กุ้ง
นำเข้า	โคนมและ ผลิตภัณฑ์	กระเทียม	ส้ม	ถั่วเหลือง และผลิตภัณฑ์	ชา
	โคเนื้อและ ผลิตภัณฑ์	มันฝรั่ง	องุ่น		กาแฟ
					ไหม
					ปลาทะเล

ทั้งนี้การกำหนดพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ได้เลือกจังหวัดที่มีความสำคัญในการผลิตในกลุ่มสินค้าต่างๆ ตามตารางข้างต้นเพื่อเป็นตัวแทนในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ เชียงใหม่ นครราชสีมา ราชบุรี และสุราษฎร์ธานี โดยพิจารณาจากความหนาแน่นของการผลิตจากข้อมูลเชิงพื้นที่ในการผลิตแต่ละสินค้าซึ่งได้จากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรและกรมส่งเสริมการเกษตร ทั้งนี้สินค้าที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ตามตารางที่ 1.2 ในแต่ละกลุ่มสินค้า และจังหวัดที่เป็นตัวแทนสามารถแสดงได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.4.7 สินค้าที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในแต่ละกลุ่มสินค้า และจังหวัดที่เป็นตัวแทน

สินค้า	จังหวัดที่เป็นตัวแทนในการสำรวจ
สินค้าในกลุ่มธัญพืชและพืชไร่	
1. ข้าว	นครราชสีมา
2. ถั่วเหลือง	เชียงใหม่
3. มันสำปะหลัง	นครราชสีมา
สินค้าในกลุ่มพืชผักและผลไม้	
4. มันฝรั่ง	เชียงใหม่
5. กระเทียม	เชียงใหม่
6. ข้าวโพดหวาน	นครปฐมและราชบุรี
7. ลำไย	เชียงใหม่
8. ส้มเขียวหวาน	เชียงใหม่
9. องุ่น	สมุทรสาครและราชบุรี
สินค้าในกลุ่มปศุสัตว์	
10. ไข่เนื้อและผลิตภัณฑ์	ราชบุรี
11. โคนมและผลิตภัณฑ์	สระบุรี, นครราชสีมา และราชบุรี
12. โคนเนื้อและผลิตภัณฑ์	นครราชสีมา
13. ไหม	นครราชสีมา
สินค้าในกลุ่มประมงและอื่นๆ	
14. กุ้ง	สมุทรสาครและสุราษฎร์ธานี
15. ปลาทะเล(ทูน่า)	สมุทรสาคร
16. ชา	เชียงใหม่
17. กาแฟ	สุราษฎร์ธานี

2.4.3 หลักการสุ่มตัวอย่าง

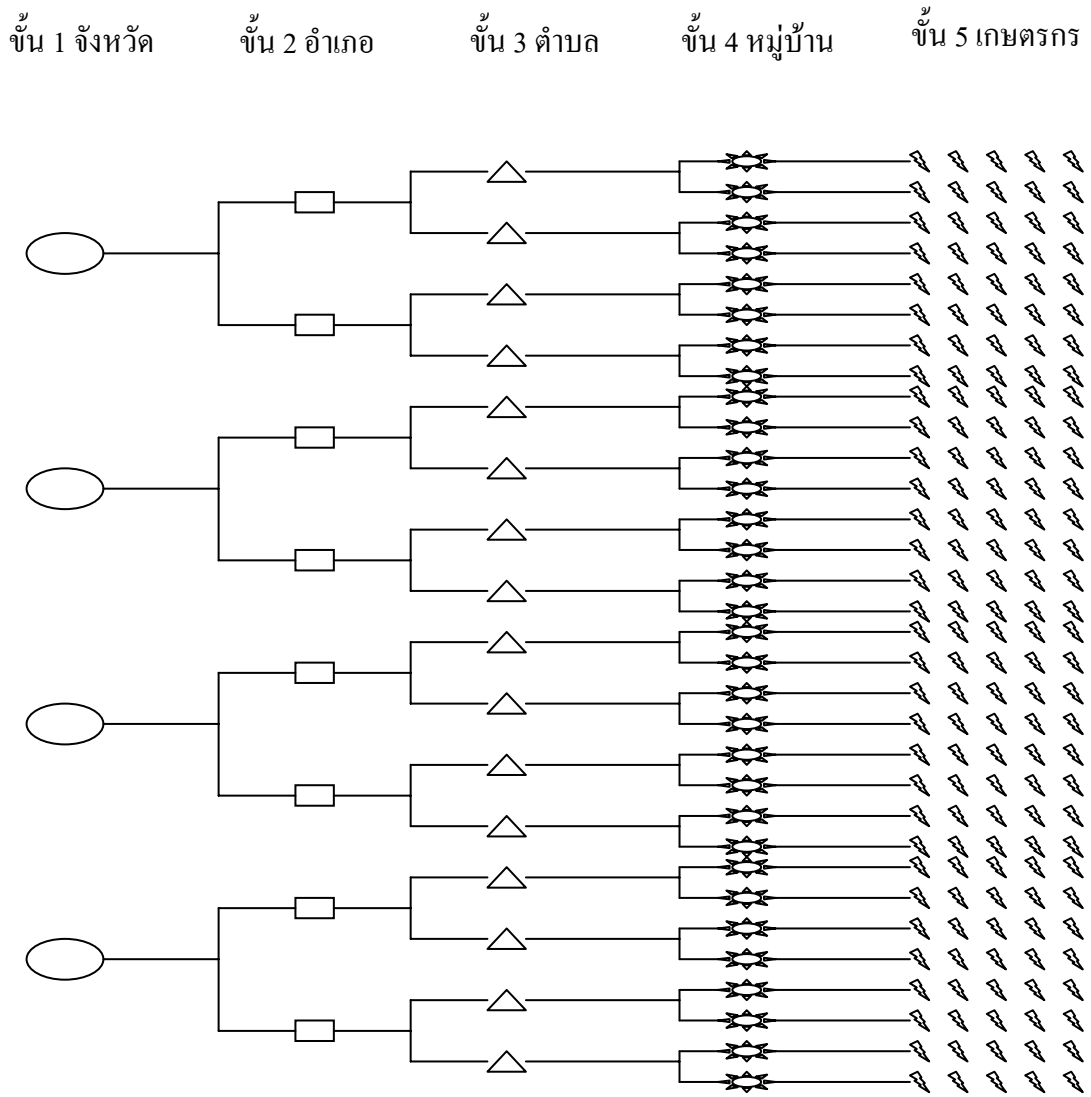
ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิที่มาจาก การสำรวจข้อมูลภาคสนาม โดยก่อนที่จะทำการสำรวจข้อมูลภาคสนามจำเป็นต้องทำการสุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ (Reliability) ความถูกต้องสมบูรณ์ (Validity) ความเกี่ยวข้อง (Relevancy) และความไม่มีอคติ (Unbiasness) สำหรับการศึกษานี้ ได้ทำการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ตามหลักวิธีการทางสถิติ โดยมีหลักการสุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

(1) การกำหนดประชากร

การศึกษานี้ประชากร คือ ครัวเรือนเกษตรกรที่ทำการผลิตในกลุ่มสินค้าที่สำคัญที่ได้รับผลกระทบจาก FTA จำนวน 17 สินค้าตั้งที่กล่าวมาข้างต้น โดยใช้หัวหน้าครัวเรือนเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ ในกรณีที่หัวหน้าครัวเรือนไม่อยู่ให้ใช้ผู้แทนหัวหน้าครัวเรือนได้แก่ ภรรยา หรือสามี หรือบุตรคนโต ที่ตัดสินใจได้ หรือผู้มีอำนาจตัดสินใจในครัวเรือน

(2) วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างประชากรโดยแบ่งประชากรออกเป็นลำดับชั้นต่าง ๆ แบบลดหลั่น เช่น ภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน เป็นต้น โดยทำการสุ่มประชากรจากหน่วยหรือลำดับชั้นที่ใหญ่ก่อนจากหน่วยที่สุ่มได้ก็ทำการสุ่มหน่วยที่มีลำดับใหญ่รองลงไปทีละชั้นๆ จนถึงกลุ่มตัวอย่างในชั้นที่ต้องการ การสุ่มแบบนี้จึงมีลักษณะการกระจายเป็นร่างแหที่ขยายออกไปเรื่อยๆ จนถึงหน่วยที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล ถ้าใช้การสุ่ม 2 ครั้ง ก็เรียก Two-stage sampling ถ้า 3 ครั้ง ก็เป็น Three-stage sampling เป็นต้น (ศิริชัย กาญจนวาสี)

ภาพที่ 2.4.1 แสดงวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

ภาพวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนนี้แสดงการสุ่มตัวอย่างแบบ 5 ขั้นตอน (Five-stage sampling) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 การสุ่มจังหวัด

ทำการสุ่มจังหวัดที่มีความสำคัญในการผลิต ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยเป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรเป้าหมายที่แบ่งเป็นกลุ่ม (จังหวัด) โดยภายในกลุ่ม (จังหวัดเดียวกัน) ลักษณะของประชากรมีความหลากหลาย แต่ระหว่างกลุ่ม (จังหวัด) ประชากรมีความคล้ายคลึง (ทั้งนี้การพิจารณาเลือกจังหวัดที่จะทำการสุ่มเพื่อเป็นตัวแทน คัดเลือกจากจังหวัดที่มีความหนาแน่นในการผลิตจากข้อมูลการผลิตของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรและกรมส่งเสริมการเกษตร)

ขั้นที่ 2 การสุ่มอำเภอ

ทำการสุ่มอำเภอจากจังหวัดที่สุ่มได้ในขั้นที่ 1 ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) เช่นกัน โดยเป็นการสุ่มอำเภอจากจังหวัดที่สุ่มในขั้นตอนก่อนหน้านี้ (ทั้งนี้การพิจารณาเลือกอำเภอที่จะทำการสุ่มเพื่อเป็นตัวแทน คัดเลือกจากอำเภอที่มีความหนาแน่นในการผลิตจากข้อมูลการผลิตของกรมส่งเสริมการเกษตร)

ขั้นที่ 3 การสุ่มตำบล

ทำการสุ่มตำบลจากอำเภอที่สุ่มได้ในขั้นที่ 2 ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) เช่นเดียวกับการสุ่มจังหวัดและการสุ่มอำเภอ โดยเป็นการสุ่มตำบลจากอำเภอที่สุ่มได้ (ทั้งนี้การพิจารณาเลือกตำบลที่จะทำการสุ่มเพื่อเป็นตัวแทน คัดเลือกจากตำบลที่มีความหนาแน่นในการผลิตจากข้อมูลการผลิตของกรมส่งเสริมการเกษตร)

ขั้นที่ 4 การสุ่มหมู่บ้าน

ทำการสุ่มหมู่บ้านจากตำบลที่สุ่มได้ในขั้นที่ 3 ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) เช่นเดียวกับการสุ่มจังหวัด การสุ่มอำเภอ และการสุ่มตำบล โดยเป็นการสุ่มตำบลจากอำเภอที่สุ่มได้ (ทั้งนี้การพิจารณาเลือกหมู่บ้านที่จะทำการสุ่มเพื่อเป็นตัวแทน คัดเลือกจากหมู่บ้านที่มีความหนาแน่นในการผลิตจากข้อมูลการผลิตของกรมส่งเสริมการเกษตร)

ขั้นที่ 5 การสุ่มเกษตรกร

ทำการสุ่มเกษตรกรจากหมู่บ้านที่สุ่มได้ในขั้นที่ 4 ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบนี้จะแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มๆ ตามลักษณะที่แตกต่างกันในที่นี้เป็นการแบ่งตามชั้นรายได้ ประชากรที่อยู่ภายในกลุ่มรายได้เดียวกันจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่ประชากรต่างกลุ่มกันจะมีความแตกต่างกัน เมื่อแบ่งกลุ่มตามชั้นรายได้แล้วให้สุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) หรือการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Sampling) ก็ได้ สำหรับขนาดตัวอย่างที่จะได้ในแต่ละชั้นภูมิให้กำหนดเป็นสัดส่วนกับขนาดประชากรเป้าหมาย

สำหรับข้อดีและข้อจำกัดของวิธีการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.4.8 ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีการสุ่มตัวอย่าง

วิธีการสุ่ม	ลักษณะการสุ่ม	ข้อดี	ข้อจำกัด
1. วิธีสุ่มแบบง่าย	<ul style="list-style-type: none"> • สุ่มจากหน่วยย่อยของประชากร • ทำการสุ่มโดยการจับสลาก ใช้ตารางเลขสุ่มหรือใช้คอมพิวเตอร์ 	<ul style="list-style-type: none"> • วิธีการไม่สลับซับซ้อน • ปฏิบัติได้ง่าย 	<ul style="list-style-type: none"> • ต้องมีบัญชีรายชื่อสมาชิกทุกหน่วยของประชากร • ถ้าประชากรขนาดใหญ่ใช้เวลาดำเนินการมาก และมีค่าใช้จ่ายสูง • อาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้มาก
2. วิธีสุ่มแบบเป็นระบบ	<ul style="list-style-type: none"> • สุ่มจากหน่วยย่อยของประชากร • ทำการสุ่มตัวเริ่มต้นและสุ่มตัวอย่างถัดไปตามช่วงของการสุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> • วิธีการไม่สลับซับซ้อน • ปฏิบัติได้ง่าย และสะดวก แม้จะไม่มีรายชื่อสมาชิกทุกหน่วยของประชากร • ถ้าประชากรจัดเรียงไว้อย่างสุ่มวิธีนี้จะมีประสิทธิภาพสูงกว่าวิธีสุ่มแบบง่าย 	<ul style="list-style-type: none"> • ถ้าบัญชีรายชื่อของประชากรจัดเรียงอย่างเป็นระบบ อาจทำให้เกิดความลำเอียงในการสุ่ม • ถ้าหน่วยของประชากรมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงเป็นวงจรหรือช่วง อาจได้ตัวอย่างที่ลำเอียง
3. วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น	<ul style="list-style-type: none"> • มีการแบ่งประชากรเป็นชั้น/พวก หรือประชากรย่อยที่มีลักษณะภายในชั้นคล้ายคลึงกัน แต่มีความแตกต่างกันระหว่างชั้น • สุ่มตัวอย่างจากแต่ละชั้นหรือประชากรย่อย 	<ul style="list-style-type: none"> • วิธีนี้ช่วยควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนได้ • กลุ่มตัวอย่างที่ได้มีความเป็นตัวแทนประชากรย่อย • สามารถเลือกใช้วิธีการสุ่มที่แตกต่างกันในแต่ละชั้น • มีประสิทธิภาพสูงในเชิงการวิเคราะห์ทางสถิติ 	<ul style="list-style-type: none"> • การแบ่งประชากรเป็นประชากรย่อยอาจปฏิบัติได้ยาก ขาดขอบเขตที่ชัดเจน • การประมาณค่าพารามิเตอร์มีความสลับซับซ้อน ถ้าแต่ละชั้นใช้วิธีสุ่มแตกต่างกัน
4. วิธีสุ่มแบบกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> • หน่วยย่อยของประชากรอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งมีความหลากหลายภายในกลุ่ม แต่มีความคล้ายคลึงกันระหว่างกลุ่ม • สุ่มกลุ่มขึ้นมา ทำการศึกษาทั้งกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> • ปฏิบัติได้ง่ายและสะดวก แม้จะไม่มีรายชื่อสมาชิกทุกหน่วยของประชากร • สามารถสุ่มโดยใช้พื้นที่เป็นหน่วยของการสุ่ม • ประหยัดค่าใช้จ่ายในการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่อยู่รวมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> • ยากที่จะหากกลุ่มที่มีลักษณะความหลากหลายภายใน และมีความเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่ม • ประสิทธิภาพจะต่ำ ถ้าระหว่างกลุ่มมีความแตกต่างกันมาก
5. วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน	<ul style="list-style-type: none"> • ประชากรแบ่งเป็นลำดับชั้นแบบลดหลั่น • สุ่มตามลำดับชั้น จนถึงหน่วยย่อยของประชากรที่ต้องการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> • ใช้ได้ดีกับประชากรขนาดใหญ่ที่แบ่งเป็นลำดับชั้นลดหลั่น • สามารถประมาณค่าพารามิเตอร์ตามลำดับชั้นจนเป็นภาพรวมได้ 	<ul style="list-style-type: none"> • มีค่าใช้จ่ายสูงในการติดตามกลุ่มตัวอย่างที่อยู่อย่างกระจัดกระจาย • การประมาณค่าพารามิเตอร์จะสลับซับซ้อนถ้ามีจำนวนชั้นของการสุ่มมาก

บทที่ 3

สถานการณ์สินค้าเกษตรของโลกและของไทย

ในบทนี้ได้อธิบายถึงสถานการณ์สินค้าเกษตรทั้งของโลกและของไทย รวมถึงความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ สำหรับสินค้าเกษตรที่ได้อธิบายนั้นเป็นสินค้าเกษตรที่ได้ทำการสำรวจภาคสนาม โดยสามารถแบ่งเป็นกลุ่มสินค้าได้ดังนี้

1. สินค้าในกลุ่มธัญพืชและพืชไร่ ได้แก่ ข้าว ถั่วเหลือง และมันสำปะหลัง
2. สินค้าในกลุ่มพืชผัก ได้แก่ มันฝรั่ง กระเทียม และข้าวโพดหวาน
3. สินค้าในกลุ่มผลไม้ ได้แก่ ลำไย ส้ม และองุ่น
4. สินค้าในกลุ่มปศุสัตว์ ได้แก่ ไข่เนื้อและผลิตภัณฑ์ โคนมและผลิตภัณฑ์ ไข่เนื้อและผลิตภัณฑ์ และไหม
5. สินค้าในกลุ่มประมงและสินค้าอื่นๆ ได้แก่ กุ้ง ปลาทะเล ไข่ และกาแฟ

3.1 ข้าว

3.1.1 สถานการณ์ข้าวของโลก

กระทรวงเกษตรสหรัฐฯ ประมาณการผลผลิตข้าวโลกปีการผลิต 2550/51 (ณ เดือนพฤศจิกายน 2550) จะมีประมาณ 421.2 ล้านตัน สูงกว่าการประมาณการไว้ก่อนในเดือนตุลาคมที่ผ่านมา (418.6 ล้านตัน) ประมาณ 2.6 ล้านตัน เนื่องจากผลผลิตข้าวของจีนเพิ่มขึ้น ขณะที่การบริโภคข้าวโลกจะมีประมาณ 424.2 ล้านตัน ต่ำกว่าการประมาณการไว้ก่อนในเดือนตุลาคมที่ผ่านมา (424.8 ล้านตัน) ประมาณ 0.6 ล้านตัน เนื่องจากการบริโภคข้าวของอินเดียลดลง ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2549/50 ผลผลิตดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.8 เนื่องจากเกือบทุกภูมิภาคมีผลผลิตข้าวเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะภูมิภาคเอเชีย (จีน อินเดีย เอเชีย ญี่ปุ่น เวียดนาม และไทย) แอฟริกา และตะวันออกกลาง แต่การบริโภคข้าวโลกจะมีประมาณ 424.2 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2549/50 ประมาณ 5.9 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.4

อัตราการเพิ่มขึ้นของการบริโภคข้าวโลกที่สูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของผลผลิตข้าวโลกดังกล่าว ประกอบกับสต็อกข้าวโลกคงเหลือต้นปี (Carryover Stock) ยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ จะส่งผลให้การค้าข้าวโลกมีประมาณ 29.6 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ประมาณ 0.9 ล้านตัน หรือ

เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.1 ทั้งนี้ คาดว่าประเทศผู้นำเข้าหลักในแถบแอฟริกาตะวันตกและตะวันออกกลาง จะยังคงนำเข้ามากขึ้น ในขณะที่ประเทศผู้ส่งออกส่วนใหญ่จะส่งออกข้าวมากขึ้น ยกเว้นอินเดียจะ ส่งออกข้าวลดลงเหลือประมาณ 3.4 ล้านตัน เนื่องจากอินเดียยังมีข้าวในสต็อกค่อนข้างต่ำและจะ ยังคงห้ามการส่งออกข้าวในครั้งแรกของปี 2551 สำหรับเวียดนาม ปากีสถานและจีนจะส่งออกข้าว ประมาณ 5.0 ล้านตัน 3.2 ล้านตัน และ 1.6 ล้านตัน ตามลำดับ จะส่งผลให้ไทยมีแนวโน้มการ ส่งออกข้าวเพิ่มสูงขึ้นเป็นประมาณ 9.0 ล้านตัน (ตารางที่ 3.1.1)

ตารางที่ 3.1.1 ผลผลิต การใช้ การค้า และสต็อกข้าวโลก

ประเทศ	ผลผลิต	การบริโภค	การนำเข้า	การส่งออก	หน่วย : ล้านตัน
					สต็อก ปลายปี
โลกปี 2548/49	418.1	415.6	28.9	28.9	77.4
โลกปี * 2549/50	418.0	418.3	28.7	28.7	77.2
โลกปี * 2550/51	421.2	424.2	29.6	29.6	74.1
Δ ปี 2550/2551 (%)	0.8	1.4	3.1	3.1	-4.0
ประเทศผู้ส่งออกปี 2550/51					
สาธารณรัฐประชาชนจีน	129.5	129.1	0.7	1.6	35.6
อินเดีย	92.0	88.8	-	3.4	10.2
เวียดนาม	23.3	18.7	-	5.0	1.4
ไทย	18.4	9.6	**	9.0	3.3
สหรัฐอเมริกา	6.3	4.0	0.7	3.4	0.9
ปากีสถาน	5.3	2.1	-	3.2	0.3
ประเทศผู้นำเข้าปี 2550					
ฟิลิปปินส์	10.0	12.1	1.9	-	5.4
ไนจีเรีย	3.0	4.7	1.7	-	0.6
อินโดนีเซีย	34.0	36.2	1.6	-	2.3
อิรัก	0.2	1.5	1.1	-	0.1
อิหร่าน	2.5	3.3	0.9	-	1.7

หมายเหตุ: *ประมาณการเบื้องต้น

** การนำเข้าข้าวจากการเปิดตลาดนำเข้าข้าวตามความตกลงองค์การการค้าโลก (WTO)

ที่มา: กระทรวงเกษตรสหรัฐฯ ณ เดือนพฤศจิกายน 2550

3.1.2 สถานการณ์ข้าวของไทย

1) การผลิต

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้พยากรณ์ว่าในปีการผลิต 2550/51 ผลผลิตข้าวรวมจะมีประมาณ 29.90 ล้านตัน เป็นข้าวนาปี 23.39 ล้านตัน และนาปรัง 6.51 ล้านตัน เมื่อเปรียบเทียบกับปีการผลิต 2549/50 ผลผลิตข้าวรวมและข้าวนาปีจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.88 และ 2.41 ตามลำดับ แต่ข้าวนาปรังจะลดลงร้อยละ 4.26 และเกษตรกรจะเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวนาปีฤดูใหม่และจำหน่ายออกสู่ตลาดมากที่สุดในช่วงเดือนธันวาคม 2550 (ตารางที่ 3.1.2)

2) ราคาและการบริโภค

ราคาข้าวนาปี 5% มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมาโดยตลอด จนกระทั่งในปีการผลิต 2550/51 ข้าวนาปี 5% ที่เกษตรกรขายได้มีราคาตันละ 6,822 บาทต่อตัน ลดลงจากปีการผลิต 2549/50 ร้อยละ 1.24 ในขณะที่ราคาข้าวเปลือกเจ้านาปรังความชื้น 14-15% ในปีการผลิต 2550/51 ราคาตันละ 6,500 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 1.14 ทั้งนี้จากการที่ผลผลิตข้าวนาปรังออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง แต่ภาครัฐได้ดำเนินการรับจำนำข้าวเปลือกนาปรัง ปีการผลิต 2550/51 ตลอดจนมีการส่งมอบตลาดต่างประเทศเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ราคาข้าวเปลือกอยู่ในเกณฑ์ดี สำหรับการบริโภคข้าวภายในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี 2550 มีการบริโภคภายในประเทศ 11.21 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2549 ร้อยละ 3.99 (ตารางที่ 3.1.2)

3) การค้าข้าวของไทย

ในการส่งออกและราคาข้าว ปี 2550 กระทรวงพาณิชย์กำหนดเป้าหมายการส่งออกข้าวปริมาณ 8.5 ล้านตัน ในปี 2550 มีการส่งออก 9.20 ล้านตัน มูลค่า 119,304 ล้านบาท โดยส่งออกข้าวคุณภาพดีมากที่สุด 5.82 ล้านตัน รองลงมาคือข้าวหนึ่ง 1.94 ล้านตัน ข้าวคุณภาพปานกลาง-ต่ำ 1.26 ล้านตัน และข้าวเหนียว 0.18 ล้านตัน เมื่อเปรียบเทียบกับการส่งออกในปีที่ผ่านมา พบว่า ปริมาณและมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.83 และ 21.52 ตามลำดับ โดยที่ปริมาณการส่งออกข้าวคุณภาพปานกลาง-ต่ำขยายตัวมากที่สุดถึงร้อยละ 85.29 รองลงมาคือ ข้าวคุณภาพดี และข้าวหนึ่ง ร้อยละ 19.26 และ 18.29 แต่สำหรับข้าวเหนียวมีการส่งออกลดลงร้อยละ 37.93 สำหรับราคาส่งออกข้าวในปี 2550 พบว่า ข้าวหอมมะลิ 100% ชั้น 2 (เก่า) ข้าวขาว 25% และข้าวหนึ่ง 5% มีราคาส่งออกสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ร้อยละ 6.48, 2.73 และ 0.24 ตามลำดับ แต่ราคาส่งออกข้าวขาว 5% ลดลงร้อยละ 2.94 (ตารางที่ 3.1.2)

โดยภาพรวมของปริมาณ มูลค่า และราคาส่งออก ในปี 2550 มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากตลาดต่างประเทศมีความต้องการนำเข้าข้าวค่อนข้างมาก ประกอบกับการระงับการส่งออกข้าวของอินเดียและเวียดนาม และเงินบาทมีความผันผวนไม่มากนัก จึงทำให้ประเทศผู้นำเข้าสั่งซื้อข้าวจากไทยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะตลาดแถบภูมิภาคแอฟริกา ทั้งนี้ผู้ส่งออกต้องเร่งส่งมอบข้าวตามสัญญาก่อนวันหยุดหลายวันในช่วงเทศกาลคริสต์มาสและเทศกาลปีใหม่ ซึ่งจะช่วยระบายหรือส่งออกผลผลิตข้าวฤดูใหม่ที่จะออกสู่ตลาดได้มาก

ตารางที่ 3.1.2 ผลผลิต และการค้าข้าวของไทย

ปีการผลิต	2545/46	2546/47	2547/48	2548/49	2549/50	2550/51	Δ2550(%)
1. การผลิต ¹							
- ผลผลิต (ล้านตันข้าวเปลือก)	27.99	29.47	28.54	30.29	29.64	29.90	0.88
1) นาปี	21.57	23.14	22.65	23.54	22.84	23.39	2.41
2) นาปรัง	6.43	6.33	5.89	6.75	6.80	6.51	-4.26
2. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/ตัน) ¹							
1) ข้าวนาปี 5%		5,400	6,406	6,729	6,908	6,822	-1.24
2) ข้าวเปลือกเจ้านาปรังความชื้น 14-15%	4,693	5,349	6,617	6,726	6,427	6,500	1.14
ปีการค้า	2545	2546	2547	2548	2549	2550	Δ2550(%)
3. การบริโภคในประเทศ (ล้านตันข้าวสาร) ¹		10.12	10.27	10.46	10.78	11.21	3.99
4. การส่งออก (ล้านตันข้าวสาร) ²	7.25	7.35	9.99	7.50	7.49	9.20	22.83
- มูลค่า (ล้านบาท)	67,193	76,699	108,393	92,993	98,179	119,304	21.52
- ชนิดข้าวส่งออก (ล้านตันข้าวสาร)							
1) ข้าวคุณภาพดี	n.a.	4.17	5.78	4.24	4.88	5.82	19.26
2) ข้าวคุณภาพปานกลาง-ต่ำ	n.a.	1.38	1.77	1.08	0.68	1.26	85.29
3) ข้าวแข็ง	n.a.	1.50	2.23	1.89	1.64	1.94	18.29
4) ข้าวเหนียว	n.a.	0.29	0.21	0.29	0.29	0.18	-37.93

ตารางที่ 3.1.2 (ต่อ)

รายการ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	Δ2550(%)
- ราคาส่งออก (บาท/ตัน) ³							
1) ราคาข้าวหอมมะลิชั้น 2 (เก่า)	n.a.	19,781	19,100	16,647	18,094	19,267	6.48
2) ราคาข้าวขาว 5%	n.a.	8,185	9,520	11,554	11,582	11,242	-2.94
3) ราคาข้าวขาว 25%	n.a.	7,564	8,944	10,321	10,200	10,478	2.73
4) ราคาข้าวเหนียว 5%	n.a.	8,052	9,662	11,490	11,574	11,602	0.24

ที่มา: 1. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
 2. กรมศุลกากร
 3. สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

3.1.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

ความสามารถในการแข่งขันพิจารณาได้จากดัชนีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) ซึ่งเป็นดัชนีที่พิจารณาได้ทั้งในด้านการส่งออกและการนำเข้า สำหรับกรณีสินค้าข้าวของไทย เมื่อพิจารณาจากประเทศคู่ค้า 14 กลุ่มประเทศ ได้แก่ อาเซียน 5 (สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย เวียดนาม) นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย เปรู อินเดีย ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา BIMSTEC EFTA จีน เกาหลีใต้ ประเทศอื่นๆ ที่เหลือ (บาร์เรน ภูฏาน พม่า เนปาล) พบว่า ในปี 2548 ค่าดัชนี RCA ในข้าวสารและผลิตภัณฑ์ข้าว ข้าวกล้องและข้าวเปลือกมีค่าที่สูงมากถึง 2422 และ 226 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าสินค้าข้าวของไทยมีความสามารถในการแข่งขันสูง และหากพิจารณาแยกรายประเทศแล้ว พบว่า ประเทศที่ไทยได้เปรียบกรณีข้าวกล้องและข้าวเปลือก ได้แก่ ออสเตรเลีย อินเดีย ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ส่วนกรณีข้าวสารและผลิตภัณฑ์ข้าว ได้แก่ อาเซียน 5 ออสเตรเลีย อินเดีย (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549) นอกจากนี้จากการศึกษาของ สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง (2548) พบว่า สินค้าข้าวของไทยมีศักยภาพในเชิงพาณิชย์

2) นโยบายภายในประเทศ

ภาครัฐมีนโยบายในปี 2550 เกี่ยวกับสินค้าเกษตรรวมทั้งข้าว คือ การปรับโครงสร้างการผลิต ในด้านการส่งเสริมพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตร โดยใช้งบประมาณในแผนประมาณ 222 ล้านบาท

สำหรับนโยบายด้านราคาข้าว คณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ (กขช.) ได้มีมติเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2550 กำหนดมาตรการรับจำนำข้าวเปลือกในปี ปีการผลิต 2550/51 จำนวน 8 ล้านตัน และได้กำหนดราคารับจำนำข้าวเปลือกหอมมะลิ ข้าวเปลือกหอมจังหวัด ข้าวเปลือกเจ้าในปี 25%-100% และข้าวเปลือกปทุมธานี สูงกว่าปีที่ผ่านมา ต้นละ 200 - 300 บาท สำหรับข้าวเปลือกเหนียว ซึ่งขณะนั้นมีราคาอยู่ในระดับสูงมาก (ต้นละ 12,600 - 12,800 บาท) จึงยังไม่มีกำหนดราคารับจำนำแต่ให้มีการติดตามภาวะตลาดอย่างใกล้ชิด หากมีกรณีผิดปกติจะพิจารณาแนวทางช่วยเหลือโดยด่วน

ในช่วงเวลาต่อมา ราคาข้าวเปลือกเหนียวมีแนวโน้มตกต่ำลง โดยเฉพาะข้าวเปลือกเหนียวที่เริ่มเก็บเกี่ยวออกสู่ตลาด ซึ่งเป็นข้าวที่มีความชื้นสูง โดยภาคเหนือความชื้นประมาณ 25 - 30 % ราคาต้นละ 5,600 - 5,800 บาท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือความชื้นประมาณ 17 - 18 % ราคาต้นละ 8,000 - 8,200 บาท และปริมาณผลผลิตจะมีแนวโน้มออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมากในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน 2550 เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกร โดยเร่งด่วน กขช.

จึงได้มีมติเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2550 กำหนดให้รับจำนำข้าวเปลือกเหนียว ปีการผลิต 2550/51 เฉพาะที่ยุ้งทางเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรในราคาเพิ่มขึ้นจากปีการผลิต 2549/50 ต้นละ 400 บาท เป็นราคา ณ ความชื้นไม่เกิน 15% ชนิด 10% เมล็ดยาว ต้นละ 8,100 บาท และ ชนิด 10% คละ ต้นละ 7,900 บาท โดย ธ.ก.ส.เริ่มรับจำนำตั้งแต่วันที่ 23 พฤศจิกายน 2550

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

มาตรการทางภาษี

มาตรการทางภาษีที่ไทยต้องเผชิญกับประเทศคู่ค้าก่อนจะมีการเปิดเสรีทางการค้า พบว่า ภาษีของข้าวสารและผลิตภัณฑ์ข้าวที่มีมูลค่าการส่งออกสูง พบว่าไทยถูกเก็บภาษีในอัตราที่สูงมาก ประมาณ ร้อยละ 43 ส่วนกรณีข้าวเปลือกและข้าวกล้องซึ่งมูลค่าการส่งออกไม่สูงมากประมาณ ร้อยละ 74 เมื่อพิจารณาในรายประเทศคู่ค้าพบว่า ประเทศที่มีอัตรากาฬนำเข้าสูงมาก ได้แก่ ญี่ปุ่น (1000%) เกาหลีใต้ (1000%) อินเดีย (74%) กลุ่ม BIMSTEC และกลุ่ม EFTA (20%) เมื่อมีการเปิดการค้าเสรีก็จะมีผลกระทบลงเป็นร้อยละศูนย์ ภายใน 5-10 ปี สำหรับแผนการลดภาษีของประเทศคู่ค้าที่เอื้อต่อสินค้าข้าว ได้แก่ ข้าวกล้องและข้าวเปลือก ข้าวสารและผลิตภัณฑ์ข้าว ได้แก่ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ซึ่งลดภาษีเหลือร้อยละ 0 ทันที (ปี 2548) การเก็บค่าธรรมเนียมการนำเข้า และมาตรการ Price band or variable levy ของเปรู ส่วนญี่ปุ่นยอมลดให้เฉพาะข้าวกล้องและข้าวเปลือก สำหรับจีน ข้าวเป็นสินค้าอ่อนไหวสูงของจีน ซึ่งยังไม่มีการลดภาษีในปัจจุบันเลย

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่สำคัญและที่เกี่ยวข้องกับสินค้าข้าว เช่น มาตรการการสนับสนุนการเกษตร เช่น Farm Act ของสหรัฐอเมริกา มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของ EFTA เปรู ญี่ปุ่น มาตรการกีดกันอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Technical Barriers to Trade: TBT) ของญี่ปุ่น การกำหนดโควตานำเข้าของญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ มาตรการการขออนุญาตนำเข้าของอินโดนีเซียและมาเลเซียมาตรการห้ามนำเข้าของอินโดนีเซีย เป็นต้น

สรุปในภาพรวมพบว่า สินค้าข้าวมีความสามารถในการแข่งขันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในตลาดส่งออกข้าวของไทยที่มีมูลค่าสูง ได้แก่ จีน ยุโรป สหรัฐอเมริกา อินเดีย รวมทั้งตลาดอื่นๆ ได้แก่ อาเซียน 5 ออสเตรเลีย สำหรับกรณีประเทศคู่ค้าที่มีมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ประเทศไทยควรดำเนินการปรับปรุงข้าวไทยให้ได้มาตรฐานและสอดคล้องกับมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีต่างๆ ที่ประเทศคู่ค้าแต่ละประเทศนำมาใช้กับข้าวไทยด้วย

3.2 ถั่วเหลือง

3.2.1 สถานการณ์ของโลก

ถั่วเหลืองเป็นพืชที่สำคัญทางเศรษฐกิจ เป็นพืชน้ำมันอันดับหนึ่งของโลก ในปี 2550 มีผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 58 ของผลผลิตพืชน้ำมันของโลก รองลงมาได้แก่ เรปซีด และ เมล็ดฝ้าย ซึ่งมีผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 12 และ 11 ของผลผลิตพืชน้ำมันของโลก ตามลำดับ โดยถั่วเหลืองมีแหล่งกำเนิดดั้งเดิมอยู่ในเขตบอบูน ซึ่งสามารถผลิตได้ผลผลิตดี แต่ในปัจจุบันมีการปลูกกันแพร่หลายทั้งในเขตร้อนและเขตบอบูน

1) การผลิต

ในปี 2549 เนื้อที่เก็บเกี่ยวถั่วเหลืองของโลกมีประมาณ 584.98 ล้านไร่ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวทั้งสิ้น 577.69 ล้านไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.26 ขณะที่ผลผลิตเมล็ดถั่วเหลืองมีประมาณ 218.86 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีผลผลิตทั้งสิ้น 212.57 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.96 ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 374 กิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 368 กิโลกรัม หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.63 โดยมีสหรัฐอเมริกา เป็นผู้นำการผลิต รองลงมา คือ บราซิล อาร์เจนตินา จีน และอินเดีย ตามลำดับ (ตารางที่ 3.2.1)

2) การบริโภค

ความต้องการใช้ถั่วเหลืองของโลกปี 2549 อยู่ในระดับประมาณ 151.53 ล้านตัน โดยแยกเป็นการใช้เพื่อผลิตผลิตภัณฑ์จากถั่วเหลือง 1.08 ล้านตัน ใช้เพื่อเป็นอาหาร 0.586 ล้านตัน และใช้ในรูปสกัดน้ำมัน 149.87 ล้านตัน (United States Department of Agriculture Foreign Agricultural Service, 2006)

3) การส่งออกและนำเข้า

ปี 2549 การส่งออกเมล็ดถั่วเหลืองของโลก ประมาณ 70.57 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนซึ่งมีการส่งออก 64.42 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.55 โดยมีบราซิลเป็นผู้นำในการส่งออก รองลงมาได้แก่ สหรัฐอเมริกา และอาร์เจนตินา ประเทศนำเข้า คือ ประเทศกลุ่มเอเชีย ซึ่งนำเข้าร้อยละ 57 ของปริมาณนำเข้าถั่วเหลืองของโลก รองลงมา ได้แก่ ยุโรป และลาตินอเมริกา ตามลำดับ ประเทศจีนมีการนำเข้ามากที่สุดรองลงมาได้แก่ ญี่ปุ่น เม็กซิโก และไต้หวัน ตามลำดับ

ตารางที่ 3.2.1 เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของประเทศผู้ผลิตถั่วเหลืองที่สำคัญ
ปี 2547 – 2549

ประเทศ	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (1000 ไร่)			ผลผลิต (1000 ตัน)			ผลผลิตต่อไร่ (กก.)		
	2547	2548	2549	2547	2548	2549	2547	2548	2549
รวมทั้งโลก	575,225	577,687	584,977	204,272	212,569	218,858	355	368	374
สหรัฐอเมริกา	187,063	180,213	181,148	85,013	83,368	83,375	454	463	460
บราซิล	134,619	143,430	137,542	49,550	51,182	52,356	368	357	381
อาร์เจนตินา	89,500	87,731	94,359	31,500	38,300	40,467	352	437	429
จีน	59,888	59,957	59,957	17,400	16,800	16,800	291	280	280
อินเดีย	49,938	48,376	48,188	5,850	6,300	8,270	117	130	172
ปารากวัย	11,688	12,313	13,760	3,584	3,988	3,800	307	324	276
แคนาดา	7,359	7,308	7,661	3,048	3,161	3,533	414	433	461
โบลิเวีย	5,414	5,835	5,250	1,612	1,690	1,350	298	290	257
ยูเครน	1,602	2,636	4,531	363	613	889	227	233	196
รัสเซีย	3,471	4,099	5,063	555	689	807	160	168	159
ไทย	912	901	899	218	226	225	238	250	250
อื่นๆ	23,771	24,889	26,629	5,579	6,252	6,986	235	251	262

ที่มา: องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ, 2550

ปี 2548 ราคาเมล็ดถั่วเหลืองซื้อขายล่วงหน้าในตลาดชิคาโก เฉลี่ยตันละ 223.86 เหรียญสหรัฐ ลดลงจากปี 2547 ที่มีราคาเฉลี่ยตันละ 276.02 เหรียญสหรัฐ โดยในช่วงกลางปี 2548 ระดับราคาโน้มสูงขึ้นจนถึงระดับราคาที่สูงที่สุดในเดือนมิถุนายน 2548 เนื่องจากคาดว่าผลผลิตถั่วเหลืองอาจจะลดลง ซึ่งมีผลมาจากภาวะภัยแล้งในสหรัฐอเมริกา และอเมริกาใต้ โดยเฉพาะบราซิล ประกอบกับการเกิดโรคเชื้อราถั่วเหลือง ในแหล่งปลูกถั่วเหลืองของสหรัฐอเมริกา แต่ต่อมาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2548 ระดับราคาเมล็ดถั่วเหลืองซื้อขายล่วงหน้าในตลาดชิคาโกกลับโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจนถึงเดือนพฤศจิกายน 2548 เนื่องจากสภาพอากาศที่เอื้อต่อการเพาะปลูกถั่วเหลืองของแหล่งผลิตที่สำคัญของโลก ส่งผลให้ผลผลิตถั่วเหลืองโลกมีปริมาณมากกว่าที่คาดการณ์ไว้ ส่วนราคาเมล็ดถั่วเหลืองซื้อขายล่วงหน้าในตลาดชิคาโกปี 2549 ลดลงจากปี 2548 เฉลี่ยตันละ 212.71 เหรียญสหรัฐ หรือลดลงร้อยละ 4.98 เนื่องจากภาวะการส่งออกที่ซบเซาของสหรัฐอเมริกา ประกอบกับ ภาวะการระบาดของโรคไขหวัดคนในสัตว์ปีกแถบยุโรป ส่งผลให้ความต้องการใช้ถั่วเหลืองลดลงด้วย

3.2.2 สถานการณ์ของไทย

1) การผลิต

ถั่วเหลืองมีการเพาะปลูกในประเทศไทยอย่างจริงจังตั้งแต่ปี 2526 เป็นต้นมา เนื่องจากความต้องการใช้ในการผลิตอาหารสัตว์สูงขึ้นจากการขยายตัวของการส่งออกเนื้อไก่ รวมทั้งนโยบายและมาตรการของรัฐที่ควบคุมการนำเข้าเมล็ดถั่วเหลืองและผลิตภัณฑ์ จึงมีผลให้ราคาเมล็ดถั่วเหลืองอยู่ในเกณฑ์ดี เป็นที่พอใจของเกษตรกร มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้นจากประมาณ 1 ล้านไร่ ในปี 2526 เป็น 3.21 ล้านไร่ ในปี 2532 ซึ่งเป็นปีที่มีผลผลิตสูงสุดถึง 672.37 พันตัน หลังจากนั้นพื้นที่เพาะปลูกลดลงมาโดยลำดับอยู่ที่ประมาณ 1 ล้านไร่ ปี 2550 เนื้อที่เพาะปลูกรวมทั้งประเทศ 873 พันไร่ ลดลงจากปีที่แล้ว 13 พันไร่ หรือลดลงร้อยละ 1.47 เนื้อที่เก็บเกี่ยว 861 พันไร่ ลดลงจากปีที่แล้ว 1 พันไร่ หรือลดลงร้อยละ 0.12 ด้านผลผลิตอยู่ที่ประมาณ 213 พันตัน ลดลงจากปีที่แล้ว 1 พันตัน หรือลดลงร้อยละ 0.47 ส่วนผลผลิตต่อไร่ทั้งประเทศเฉลี่ย 247 กิโลกรัม ลดลงจากปีที่แล้ว 2 กิโลกรัม หรือลดลงร้อยละ 0.58 โดยภาพรวมเนื้อที่เพาะปลูกถั่วเหลืองลดลงจากปีที่ผ่านมาเนื่องจากราคาของถั่วเหลืองที่เกษตรกรขายได้ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมาอยู่ในระดับทรงตัว โดยมีราคาเฉลี่ยอยู่ที่กิโลกรัมละ 10-11 บาท ประกอบกับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น เมล็ดพันธุ์ขาดแคลนและมีราคาแพง รวมทั้งถั่วเหลืองเป็นพืชที่ต้องดูแลรักษามากแต่ผลตอบแทนที่ได้รับไม่คุ้มค่า เมื่อเทียบกับพืชชนิดอื่นจึงทำให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง และข้าวนาปรัง ซึ่งราคาสูงใจและให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า ส่วนทางด้านผลผลิตในภาพรวมทั้งประเทศลดลงเล็กน้อย เนื่องจากการลดลงของพื้นที่เพาะปลูก (ตารางที่ 3.2.2)

ในส่วนของแหล่งผลิตที่สำคัญสามารถสรุปได้ดังนี้

- ภาคเหนือ: เชียงใหม่ สุโขทัย แม่ฮ่องสอน แพร่ ตาก อุตรดิตถ์ พิษณุโลก กำแพงเพชร น่าน เชียงราย ลำปาง เพชรบูรณ์ พิจิตร นครสวรรค์
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: ชัยภูมิ ขอนแก่น เลย หนองบัวลำภู อุดรธานี
- ภาคกลาง: สระแก้ว ฉะเชิงเทรา

ตารางที่ 3.2.2 เนื้อที่ ผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของถั่วเหลืองในปี 2540 – 2550

ปี	เนื้อที่เพาะปลูก (1000 ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (1000 ไร่)	ผลผลิต (1000 ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)
2540	1,548	1,475	338	229
2541	1,467	1,370	321	234
2542	1,451	1,404	319	227
2543	1,396	1,344	312	232
2544	1,154	1,103	261	237
2545	1,130	1,093	260	238
2546	961	936	231	247
2547	945	912	218	239
2548	929	901	226	251
2549	886	860	214	249
2550	873	861	213	247

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

2) ต้นทุนการผลิต

ต้นทุนการผลิตถั่วเหลืองของประเทศไทย ในช่วงปี 2539 -2543 มีแนวโน้มสูงขึ้นมาโดยตลอด ก่อนที่จะปรับตัวลดลงในช่วงปี 2544-2547 ซึ่งเป็นผลมาจากการลดลงของต้นทุนค่าแรงงาน และการปรับลดอัตราดอกเบี้ยของเงินลงทุนลงในปี 2547 ต่อมาในช่วงปี 2547-2549 ต้นทุนการผลิตถั่วเหลืองปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอีกครั้ง และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้เป็นผลมาจากการปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นของต้นทุนค่าแรงงาน ภาวะราคาน้ำมันที่ปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับเกิดการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ ทำให้ราคาเมล็ดพันธุ์ที่ดีมีราคาแพง ส่งผลให้ต้นทุนค่าเมล็ดพันธุ์เพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ขณะเดียวกัน ต้นทุนค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืชก็ยังคงอยู่ในระดับที่สูงอยู่ ในปี 2548-2550 ต้นทุนรวมต่อไร่ เท่ากับ 2,173.75 2,291.55 และ 2,379.65 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.85 22.12 และ 26.82 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับปี 2547

ตารางที่ 3.2.3 ต้นทุนการผลิตถั่วเหลืองของประเทศไทย ปี 2546-2550

หน่วย : บาท/ตัน

รายการ	2546	2547	2548	2549	2550
ต้นทุนผันแปร	1,696.22	1,683.40	1,980.40	2,098.20	2,186.30
ต้นทุนคงที่	193.00	193.00	193.35	193.35	193.35
ต้นทุนการผลิตทั้งหมด	1,889.22	1,876.40	2,173.75	2,291.55	2,379.65

ที่มา: สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

3) การบริโภค

ถั่วเหลืองเป็นพืชมีคุณค่าทางโภชนาการ มีสารอาหารหลายประเภทที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ และช่วยป้องกันโรค สารอาหารเหล่านี้ได้แก่ โปรตีน ไขมัน คาร์โบไฮเดรต แคลเซียม ฟอสฟอรัส วิตามิน และเลซิทิน ดังนั้นถั่วเหลืองจึงถูกนำมาใช้ประโยชน์มากมายหลายทาง โดยความต้องการใช้เมล็ดถั่วเหลืองในประเทศไทย ปี 2549 มีดังนี้

- ใช้ทำพันธุ์ ประมาณ ปีละ 17.97 พันตัน
- อุตสาหกรรมการสกัดน้ำมันพืช ประมาณ ปีละ 1,260 พันตัน ซึ่งมีผลิตภัณฑ์ ได้แก่
 - 1) น้ำมันถั่วเหลือง เพื่อใช้ในการปรุงอาหารบริโภค และใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ได้แก่ สีทาบ้าน ปลูกท่อน้ำกรอง น้ำพริกเผา น้ำสลัด อุตสาหกรรมทำเนยเทียม (มาการีน) วิตามิน ยาต่างๆ กระดาษ ผ้าฉนวนไฟฟ้า หมึกพิมพ์ สบู่ เครื่องสำอาง เบียร์ เส้นใย เป็นต้น
 - 2) กากถั่วเหลือง เป็นแหล่งโปรตีนสำหรับอุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์และนำมาผลิตอาหารมนุษย์
- อุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ โดยการนำเมล็ดถั่วเหลืองแปรรูปเป็นถั่วเหลืองนึ่ง (Full Fat Soy) ใช้ผสมอาหารสัตว์
- อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร และการบริโภค มีผลิตภัณฑ์ ได้แก่ แป้งถั่วเหลือง น้านมถั่วเหลือง เต้าหู้ ฟองเต้าหู้ เต้าฮวยผง ถั่วเหลืองงอก ซีอิ๊ว เต้าเจี้ยว เต้าหู้ยี้ ขนมะขบกล้วยโปรตีนสูง บะหมี่เกี๊ยว และขนมผิงเกี๊ยว เป็นต้น

โดยความต้องการใช้รวมของอุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร และการบริโภค มีประมาณ ปีละ 534.41 พันตัน นอกจากนี้ถั่วเหลืองยังถูกนำไปใช้ทำปุ๋ยหรือบำรุงดิน การไถกลบถั่วเหลืองลงในดินจะเป็นปุ๋ยพืชสด ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ และมีคุณสมบัติดีขึ้น โดยที่รากของถั่วเหลืองจะมีปมซึ่งมีเชื้อแบคทีเรียไรโซเบียมที่สามารถดูดไนโตรเจนให้มาอยู่ในรูปของสารประกอบซึ่งพืชสามารถใช้เป็นปุ๋ยได้ เมื่อเก็บถั่วแล้ว ใบ ลำต้น เปลือก ไถกลบ

ลงสู่ดิน รวมทั้งรากและปมที่ตกค้างอยู่ในดินจะกลายเป็นปุ๋ยอินทรีย์ที่ดีของพืชชนิดอื่นที่จะปลูกต่อไป

4) ราคา

ภาวะราคาถั่วเหลืองของไทย ในช่วงปี 2542-2547 มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ราคาเฉลี่ยอยู่ที่ 9.92 บาท/กิโลกรัม ซึ่งเป็นผลมาจากการขยายตัวอย่างเนื่องของอุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ที่มีการใช้ส่วนประกอบของเมล็ดและกากถั่วเหลือง ประกอบกับในช่วงปี 2547 เศรษฐกิจโลกขยายตัว ประเทศจีนมีความต้องการใช้เมล็ดถั่วเหลืองเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ราคาถั่วเหลืองในตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้น ราคาถั่วเหลืองภายในประเทศจึงปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ขณะเดียวกัน เกิดปัญหาภัยแล้งขึ้นในประเทศ ทำให้ราคาผลผลิตที่เกษตรกรขายได้เพิ่มสูงขึ้นอยู่ที่ระดับ 10.88 บาท/กิโลกรัม จึงจูงใจให้เกษตรกรหันมาปลูกถั่วเหลืองมากขึ้น

ในช่วงปลายปี 2547 เกิดการระบาดของไข้หวัดนก ส่งผลกระทบต่อการลดลงของการเลี้ยงปศุสัตว์ภายในประเทศ ทำให้ความต้องการใช้ถั่วเหลืองเป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ลดลง ราคาถั่วเหลืองปรับตัวลดลงมาอยู่ที่ระดับ 10.15 บาท/กิโลกรัม ในปี 2548 โดยลดลงร้อยละ 6.71 เมื่อเทียบกับปี 2547

ในช่วงปี 2548-2550 ราคาถั่วเหลืองมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี 2550 ราคาถั่วเหลืองชนิดคละที่เกษตรกรขายได้เท่ากับ 11.87 บาท/กิโลกรัม ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึง 1.15 บาท/กิโลกรัม หรือคิดเป็นร้อยละ 10.73 คาดว่า ราคาถั่วเหลืองจะยังคงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอีกในปี 2551 เนื่องจากประเทศที่เพาะปลูกถั่วเหลืองที่สำคัญของโลก เช่น สหรัฐอเมริกา และบราซิล ประสบภาวะอากาศร้อนและแห้งแล้งนานกว่าปกติ ทำให้ปริมาณผลผลิตลดลง ส่งผลให้ราคาถั่วเหลืองในตลาดต่างประเทศ และราคาในประเทศปรับตัวสูงขึ้น แต่จากสถานการณ์เงินบาทที่แข็งค่าขึ้นอย่างต่อเนื่อง อาจจะชะลอให้ราคาเมล็ดถั่วเหลืองภายในประเทศไม่สูงขึ้นมากนัก

5) การส่งออกและนำเข้า

ผลผลิตถั่วเหลืองในประเทศไทยมีไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ที่เพิ่มขึ้นจึงต้องมีการนำเข้าจากต่างประเทศ โดยแนวโน้มการนำเข้าถั่วเหลืองของไทยสูงขึ้นโดยลำดับตั้งแต่ปี 2541 แต่กลับลดลงเหลือจำนวน 1.44 ล้านตันในปี 2547 สืบเนื่องจากการระบาดของโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีก ส่งผลให้ความต้องการใช้เมล็ดถั่วเหลือง และกากถั่วเหลืองในอุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ลดลง ต่อมาในปี 2548 การนำเข้าถั่วเหลืองสูงขึ้น เป็นจำนวน 1.61 ล้านตัน ตามปริมาณความต้องการใช้ที่มีมากขึ้น สำหรับปี 2549 มีการนำเข้าอยู่ที่ 1.51 ล้านตัน หรือลดลงร้อยละ 6.21 เมื่อเทียบกับปีก่อน โดยเป็นการนำเข้าจากประเทศบราซิล อาร์เจนตินา สหรัฐอเมริกา กัมพูชา และแคนาดา

ทางด้าน การส่งออก ถั่วเหลืองของไทยส่งออกได้น้อยมากประมาณ ปีละ 300 – 1,000 ตัน โดยส่งออกไปประเทศเวียดนาม มัลดีฟ ญี่ปุ่น ฮองกง และอินโดนีเซีย

3.2.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

ผลผลิตถั่วเหลืองที่ไทยผลิตได้มีไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ในประเทศ ถั่วเหลืองเป็นพืชเศรษฐกิจที่นับว่ามีความสำคัญ เพราะนอกจากมีการใช้ถั่วเหลืองในอุตสาหกรรมน้ำมันพืชแล้ว ถั่วเหลืองยังถูกนำมาใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ และบริโภคเป็นอาหารโปรตีนที่สำคัญ ทำให้ต้องมีการนำเข้าถั่วเหลืองจากต่างประเทศเป็นจำนวนมากในแต่ละปี อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาต้นทุนการผลิตถั่วเหลือง พบว่าถั่วเหลืองของไทยมีต้นทุนการผลิตค่อนข้างสูง และราคาถั่วเหลืองที่จำหน่ายในตลาดต่างประเทศก็สูงค่อนข้างมาก โดยในปี 2549 ราคาเมล็ดถั่วเหลืองในตลาดต่างประเทศ (ตลาดซีกาโก) อยู่ที่เฉลี่ย 8.26 บาทต่อกก. ซึ่งเป็นราคาที่ต่ำกว่าต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อกก. ของไทยที่อยู่ที่ประมาณ 9.17 บาทต่อกก. สะท้อนให้เห็นว่าความสามารถในการแข่งขันของถั่วเหลืองไทยสู้ต่างประเทศไม่ได้โดยเฉพาะด้านราคา

2) นโยบายภายในประเทศ

รัฐบาลไทยมีนโยบายส่งเสริมการแปรรูปอาหารถั่วเหลืองเชิงวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยมีเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นผู้นำในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร และการผลิตถั่วเหลืองสายพันธุ์ธรรมชาติ (Non – Genetically Modified Organisms: Non - GMOs) ซึ่งปัจจุบันถั่วเหลืองไทยเป็นถั่ว Non – GMOs ในขณะที่ถั่วเหลืองนำเข้าเป็นถั่ว GMOs โดยไทยมีนโยบายการเปิดเสรีนำเข้าเมล็ดถั่วเหลืองตามข้อมูลของ WTO และให้ผู้มีสิทธินำเข้าต้องรับซื้อถั่วเหลืองที่ผลิตได้ในประเทศตามราคาที่กำหนด

การกำหนดนโยบายและมาตรการนำเข้าเมล็ดถั่วเหลืองเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการน้ำมันพืชและพืชน้ำมัน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรี โดยมี รองนายกรัฐมนตรีที่รับผิดชอบการปรับโครงสร้างภาคเกษตรและการตลาดสินค้าเกษตร เป็นประธาน ผู้แทนจากหน่วยราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เป็นกรรมการ เลขานุการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นกรรมการและเลขานุการ

นโยบายและมาตรการนำเข้าเมล็ดถั่วเหลือง ปี 2550

1. ภายใต้กรอบองค์การการค้าโลก (WTO)

1) ปริมาณเปิดตลาดและอัตรานำเข้าไม่จำกัดปริมาณและช่วงเวลานำเข้า อัตรานำเข้าในโควตาร้อยละ 0 อัตรานำเข้านอกโควตาร้อยละ 80

2) ให้ผู้มีสิทธินำเข้าในโควตา รวม 12 ราย คือ 1. สมาคมผู้ผลิตน้ำมันถั่วเหลืองและรำข้าว 2. สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย 3. สมาคมส่งเสริมผู้ใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์ 4. สมาคมปศุสัตว์ไทย 5. สมาคมผู้เลี้ยงไก่เนื้อเพื่อการส่งออก 6. สมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อส่งออกไทย 7. บริษัท กรีนสปอต จำกัด 8. บริษัท แลคตาซอย จำกัด 9. บริษัท ไทยเทพรสผลิตภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) 10. บริษัท แครี่ พลัส จำกัด 11. บริษัท ไทยซิม จำกัด 12. ห้างหุ้นส่วนจำกัดคิกโคเคน และหากมีผู้ยื่นขอสิทธิรายใหม่ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการกำกับ ดูแล เมล็ดถั่วเหลือง และแจ้งคณะกรรมการทราบ

3) ผู้มีสิทธินำเข้าต้องรับซื้อถั่วเหลืองที่ผลิตในประเทศจากเกษตรกรทั้งหมดในราคาตามกลไกตลาดแต่ไม่ต่ำกว่าที่กำหนด ดังนี้

- ถั่วเหลืองเกรดสกัดน้ำมัน ราคาไม่ต่ำกว่า กก.ละ 10.50 บาท ณ ไร่นา หรือ 11.50 บาท ณ หน้าโรงงาน ตลาดกรุงเทพมหานคร
- ถั่วเหลืองเกรดผลิตอาหารสัตว์ ราคาไม่ต่ำกว่า กก.ละ 11.00 บาท ณ ไร่นา หรือ 12.00 บาท ณ หน้าโรงงาน ตลาดกรุงเทพมหานคร
- ถั่วเหลืองเกรดแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร ราคาไม่ต่ำกว่า กก.ละ 13.00 บาท ณ ไร่นา หรือ 14.00 บาท ณ หน้าโรงงาน ตลาดกรุงเทพมหานคร

4) ผู้มีสิทธินำเข้าต้องทำสัญญาการรับซื้อถั่วเหลืองภายในประเทศกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงพาณิชย์ โดยใช้ร่างสัญญาเช่นเดียวกับปี 2550

5) แต่งตั้งคณะกรรมการ กำกับ ดูแล เมล็ดถั่วเหลือง โดยมีองค์ประกอบ และอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับปี 2550

2. ภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS)

การนำเข้าให้ใช้หลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติเช่นเดียวกับการนำเข้าภายใต้กรอบ WTO

3. ภายใต้กรอบเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA)

การนำเข้าให้ใช้หลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติเช่นเดียวกับการนำเข้าภายใต้กรอบ WTO

4. ภายใต้กรอบเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน

ปริมาณนำเข้าในโควตา 10,922 ตัน อัตราภาษีในโควตา 20% นอกโควตา 80% การนำเข้าให้ใช้หลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติเช่นเดียวกับการนำเข้าภายใต้กรอบ WTO

อนึ่ง การเปิดตลาดเมล็ดถั่วเหลืองปี 2551 ต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติ เนื่องจากปริมาณเปิดตลาดและอัตราภาษีไม่เป็นไปตามที่ผูกพันไว้กับองค์การการค้าโลก

คณะกรรมการพืชน้ำมันและน้ำมันพืช ได้แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการกำกับ ดูแล เมล็ดถั่วเหลือง เพื่อกำกับดูแลและติดตามการรับซื้อเมล็ดถั่วเหลืองที่ผลิตในประเทศ การใช้เมล็ดถั่วเหลืองนำเข้าของผู้มีสิทธินำเข้าเมล็ดถั่วเหลืองในโควตาให้เป็นไปตามนโยบาย เงื่อนไข และมาตรการนำเข้าเมล็ดถั่วเหลือง ตามมติคณะกรรมการพืชน้ำมันและน้ำมันพืช และที่ทางราชการกำหนด โดยมี เลขานุการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นประธาน ผู้แทนจากหน่วยงานราชการ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง เป็นอนุกรรมการ และผู้อำนวยการสำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

มาตรการที่มีใช้ภาษีที่สำคัญของประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น หรือ เกาหลี คือ การกำหนดให้ผู้นำเข้าปิดตลาดสินค้า สำหรับประเทศที่ไทยมีการจัดทำการค้าเสรีด้วย คือ ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์นั้น ทั้งสองประเทศตกลงที่จะลดภาษีเหลือร้อยละ 0 ทันที โดยที่ประเทศไทยจะมีระยะเวลาการลดภาษีที่ยาวกว่าออสเตรเลีย คือ ค่อยๆลดภาษีเป็น 0 ภายใน 5 ปี (ปี พ.ศ. 2553) สำหรับกรณีนิวซีแลนด์ ประเทศไทยยกเลิกโควตาภาษีสินค้าเกษตร 18 รายการจาก 23 รายการที่ประเทศไทยได้ผูกพันไว้ภายใต้ WTO ซึ่งเป็นสินค้าที่ไทยไม่ได้นำเข้าจากนิวซีแลนด์ ทั้งนี้ มีเมล็ดถั่วเหลืองเป็นสินค้า 1 ใน 18 รายการด้วย

ถั่วเหลืองเป็นพืชที่มีความสำคัญในอุตสาหกรรมหลายประเภท โดยสัดส่วนการใช้ประโยชน์ผลผลิตถั่วเหลืองส่วนใหญ่ใช้ในอุตสาหกรรมการสกัดน้ำมัน อาหารบริโภคมนุษย์และผลิตเป็นอาหารสัตว์โดยตรง นอกจากนี้ในปัจจุบันความต้องการถั่วเหลืองในรูปเมล็ดและกากของอุตสาหกรรมมีมากกว่าผลผลิตภายในประเทศ ดังนั้นจึงต้องมีการนำเข้าเมล็ดและกากถั่วเหลืองปีละไม่น้อยกว่า 1 ล้านตัน สำหรับด้านการส่งออกถั่วเหลืองมีประมาณ 1 พันตันเท่านั้น หรือคิดเป็นร้อยละ 1 ของผลผลิตถั่วเหลืองในประเทศ ทั้งนี้การที่ถั่วเหลืองของไทยไม่มีขีดความสามารถในการแข่งขันเนื่องจากผลผลิตต่ำและมีต้นทุนการผลิตสูงกว่าราคานำเข้า ดังนั้นหากมีการเปิดเสรีทางการค้าจะทำให้ปริมาณการนำเข้าถั่วเหลืองและผลิตภัณฑ์เพิ่มสูงขึ้น

3.3 มันสำปะหลัง

3.3.1 สถานการณ์ของโลก

มันสำปะหลังถือเป็นพืชอาหารที่สำคัญของโลกชนิดหนึ่ง เกษตรกรในหลายประเทศนิยมปลูกกันอย่างแพร่หลาย เพราะนอกจากจะใช้บริโภคแล้ว มันสำปะหลังส่วนเกินยังสามารถแปรรูปเป็นสินค้าอื่นที่ทำรายได้อีกทางหนึ่ง

1) การผลิต

ปี 2549 เนื้อที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังรวมทั้งโลกมีประมาณ 113.84 ล้านไร่ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวทั้งสิ้น 112.57 ล้านไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.13 ขณะที่ผลผลิตของมันสำปะหลังของโลกมีประมาณ 218.57 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีผลผลิตทั้งสิ้น 205.74 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.24 โดยในส่วนของผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่อยู่ที่ 1,920 กิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 1,828 กิโลกรัม หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.03 สำหรับประเทศอินเดียที่ถึงแม้จะมีเนื้อที่เก็บเกี่ยวมากเป็นอันดับที่ 10 อยู่ที่ประมาณ 1.5 ล้านไร่ แต่มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงสุดเป็นอันดับแรกที่ประมาณ 5 พันกิโลกรัม ทั้งนี้ประเทศที่มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวและผลผลิตมันสำปะหลังสูงเป็นอันดับที่ 1 และ 2 ได้แก่ ไนจีเรีย และ บราซิล ตามลำดับ ในส่วนของประเทศไทย เมื่อปี 2549 มีผลผลิตของมันสำปะหลังมากเป็นอันดับที่ 3 อยู่ที่ 22.58 ล้านตัน จากเนื้อที่เก็บเกี่ยวทั้งหมด 6.69 ล้านไร่ (ตารางที่ 3.3.1)

ตารางที่ 3.3.1 เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของประเทศผู้ผลิตมันสำปะหลังที่สำคัญ
ในปี 2547 – 2549

ประเทศ	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (1000 ไร่)			ผลผลิต (1000 ตัน)			ผลผลิตต่อไร่ (กก.)		
	2547	2548	2549	2547	2548	2549	2547	2548	2549
รวมทั้งโลก	111,903	112,573	113,840	206,782	205,736	218,569	1,848	1,828	1,920
ไนจีเรีย	22,069	23,638	23,638	38,845	41,565	41,565	1,760	1,758	1,758
บราซิล	10,968	11,790	11,885	23,927	25,725	26,713	2,182	2,182	2,248
ไทย	6,608	6,162	6,693	21,440	16,938	22,584	3,244	2,749	3,375
อินโดนีเซีย	7,849	7,648	7,643	19,425	19,459	19,928	2,475	2,544	2,607
คองโก	11,516	11,534	11,534	14,951	14,974	14,974	1,298	1,298	1,298
โมซัมบิก	6,678	6,906	6,906	6,413	11,458	11,458	960	1,659	1,659
กานา	4,900	4,688	4,688	9,739	9,567	9,567	1,988	2,041	2,041
อังกโกลา	4,273	4,679	4,679	8,587	8,606	8,606	2,010	1,839	1,839
เวียดนาม	2,429	2,705	2,968	5,821	6,646	7,714	2,396	2,457	2,599
อินเดีย	1,509	1,512	1,515	6,906	6,977	7,620	4,577	4,614	5,030
อื่นๆ	33,104	31,311	31,691	50,728	43,821	47,840	1,532	1,400	1,510

ที่มา: องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ, 2550

2) การบริโภค

ความต้องการใช้มันสำปะหลังของโลกโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับประมาณ 203 - 204 ล้านตัน คาดว่าในอนาคตจะเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากปัญหาคาบน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีการปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ในระยะต่อไปคาดว่าความต้องการใช้มันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบในการผลิตเอทานอลจะมากขึ้น แต่สำหรับภาวะปัจจุบันยังคงเป็นความต้องการในระดับเดิมที่ใช้มันสำปะหลังเพื่อแปรรูปป้อนอุตสาหกรรมการบริโภคและวัตถุดิบอาหารสัตว์เป็นหลักเช่นที่ผ่านมา

3) การส่งออกและนำเข้า

ปัจจุบันไทยมีฐานะเป็นผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังรายใหญ่เป็นอันดับหนึ่งของโลก เป็นผู้ครอบครองส่วนแบ่งการตลาดโลกมากที่สุดถึงร้อยละ 75 ทั้งนี้มีคู่แข่งที่สำคัญ คือ ประเทศเวียดนาม และ ประเทศอินโดนีเซีย

ในปี 2550 ความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในตลาดโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอันเป็นผลมาจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมต่อเนื่องต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรม

อาหาร และอุตสาหกรรมกระดาษ ซึ่งมีความต้องการใช้แปงมันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบเพิ่มมากขึ้น ขณะที่ อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ก็มีความต้องการใช้มันเส้นและมันอัดเม็ดเป็นจำนวนมากเพื่อเป็นส่วนผสมของอาหารสัตว์ รวมทั้งการเติบโตของอุตสาหกรรมการผลิตเอทานอล ซึ่งใช้มันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบในการผลิตเพื่อใช้เป็นพลังงานทดแทนน้ำมันที่ราคามีแนวโน้มสูงขึ้นในปัจจุบัน

3.3.2 สถานการณ์ของไทย

1) การผลิต

ประเทศไทยได้มีการผลิตมันสำปะหลังเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีสภาพภูมิอากาศที่เอื้ออำนวย โดยในปี 2550 มีเนื้อที่เก็บเกี่ยว 7.34 ล้านไร่ เมื่อเทียบกับปีที่แล้วเพิ่มขึ้น 0.65 ล้านไร่ หรือร้อยละ 9.65 ส่วนทางด้านผลผลิตเท่ากับ 26.92 ล้านตัน เมื่อเทียบกับปีที่แล้วเพิ่มขึ้น 4.33 ล้านตัน หรือร้อยละ 19.81 ผลผลิตต่อไร่ได้ประมาณ 3,668 กิโลกรัม เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้นไร่ละ 293 กิโลกรัม หรือร้อยละ 8.68 (ตารางที่ 3.3.2)

ส่วนสถานการณ์การผลิตเนื้อที่เก็บเกี่ยวภาพรวมทั้งประเทศในปี 2551 คาดว่าจะใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมาแม้ว่าราคาจะจูงใจให้เกษตรกรปลูกแต่เกษตรกรก็ไม่สามารถขยายพื้นที่เพาะปลูกได้มากนัก เนื่องจากพื้นที่ทางการเกษตรมีอยู่อย่างจำกัด รวมทั้งขาดแคลนท่อนพันธุ์ อย่างไรก็ตามการตัดสินใจเพาะปลูกของเกษตรกรในแต่ละแหล่งผลิตนั้นแตกต่างกันตามสภาพอากาศและภาวะตลาดของพืชแข่งขันเดิม คือ อ้อยโรงงานและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีราคาอยู่ในเกณฑ์ดีเช่นกัน ทั้งนี้ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพาะปลูก สามารถสรุปได้ดังนี้

- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือบางจังหวัด เช่น หนองคาย เลย และหนองบัวลำภู มีเนื้อที่ปลูกมันสำปะหลังลดลง เนื่องจากต้นยางพาราโตทำให้เกษตรกรไม่สามารถปลูกมันสำปะหลังในร่องยางพาราได้ ในขณะที่จังหวัดมหาสารคาม ขอนแก่น นครราชสีมา มีเนื้อที่ปลูกมันสำปะหลังเพิ่มขึ้นจากการปลูกทดแทนอ้อยโรงงาน และในจังหวัดพิจิตร นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ อุตรธานี ชัยภูมิ ก็มีพื้นที่เพาะปลูกที่เพิ่มขึ้นเช่นกันจากการปลูกในพื้นที่รกร้างว่างเปล่า รวมถึงปลูกทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือบางจังหวัด เช่น ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี เกษตรกรได้หันไปปลูกยางพาราและยูคาลิปตัสมากขึ้น แต่ในบางจังหวัด เช่น ชลบุรี และ ระยอง เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังเพิ่มขึ้นแทนสับปะรดและอ้อยโรงงาน

สำหรับผลผลิตต่อไร่ ยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วเนื่องจากเกษตรกรใช้ท่อนพันธุ์ดี ดูแลรักษาดี ใส่ปุ๋ยมากขึ้น ส่งผลให้ภาพรวมการผลิตเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 3.3.2 เนื้อที่ ผลิต และผลิตต่อไร่ ของมันสำปะหลังในปี 2541 – 2550

ปี	เนื้อที่เพาะปลูก (1000 ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (1000 ไร่)	ผลิต (1000 ตัน)	ผลิตต่อไร่ (กก.)
2541	6,694	6,527	15,591	2,388
2542	7,200	6,659	16,507	2,479
2543	7,406	7,068	19,064	2,697
2544	6,918	6,558	18,396	2,805
2545	6,224	6,176	16,858	2,731
2546	6,435	6,386	19,718	3,087
2547	6,757	6,608	21,440	3,244
2548	6,524	6,162	16,938	2,749
2549	6,933	6,693	22,584	3,375
2550	7,623	7,339	26,916	3,668

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

2) ต้นทุนการผลิต

ต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังของประเทศไทย ในช่วงปี 2540-2550 มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ตามการปรับตัวเพิ่มขึ้นของต้นทุนค่าแรงงาน และต้นทุนค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช ซึ่งต้องมีการนำเข้าจากต่างประเทศ ภายหลังจากการลอยตัวค่าเงินบาท ทำให้เกษตรกรต้องรับภาระต้นทุนในส่วนนี้เพิ่มขึ้น ประกอบกับภาวะด้านดอกเบี้ยของเงินลงทุนที่ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี 2544 ต้นทุนค่าพันธุ์มันสำปะหลังปรับตัวสูงขึ้นอย่างมาก อยู่ที่ระดับ 323.30 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 104.81 เมื่อเทียบกับปี 2543 เนื่องจากเกิดภาวะขาดแคลนพันธุ์มันสำปะหลัง ก่อนที่จะปรับตัวลดลงมาอยู่ที่ระดับ 247.93 บาท/ไร่ ในปี 2550

ในปี 2548 ต้นทุนการผลิตรวมเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 29.73 จาก 710.12 บาท/ตัน ในปี 2547 เป็น 921.22 บาท/ตัน ในปี 2548 เนื่องจากการขาดท่อนพันธุ์และการเกิดปัญหาภัยแล้งอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับต้นทุนค่าปุ๋ย และค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืชปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำหรับในปัจจุบัน ปี 2550 มีต้นทุนรวมเท่ากับ 824.17 บาท/ตัน ลดลงร้อยละ 2.26 เมื่อเทียบกับปีก่อน

ตารางที่ 3.3.3 ต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังของประเทศไทย ปี 2546-2550

หน่วย : บาท/ตัน

รายการ	2546	2547	2548	2549	2550
ต้นทุนผันแปร	632.61	606.82	799.32	743.98	732.81
ต้นทุนคงที่	108.56	103.30	121.90	99.29	91.36
ต้นทุนการผลิตทั้งหมด	741.17	710.12	921.22	843.27	824.17

ที่มา: สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

3) การบริโภคน้ำมัน

สำหรับความต้องการใช้มันสำปะหลังในประเทศนั้นโดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณร้อยละ 20 ของผลผลิตทั้งหมด โดยในปี 2550 มีการใช้ในประเทศเท่ากับ 6.5 ล้านตันหัวมันสด เพิ่มขึ้นจากปีก่อนซึ่งอยู่ที่ 4.2 ล้านตันหัวมันสด คิดเป็นร้อยละ 54.76 เนื่องจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมต่อเนื่องภายในประเทศ โดยเฉพาะความต้องการใช้แป้งมันสำปะหลัง ซึ่งส่วนใหญ่จะถูกนำไปใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมสิ่งทอ และ อุตสาหกรรมกระดาษ ทำให้การบริโภคน้ำมันภายในประเทศเพิ่มขึ้น สำหรับความต้องการใช้มันเส้นและมันอัดเม็ดภายในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกัน ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นส่วนผสมในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ทดแทนข้าวโพดซึ่งผลผลิตมีปริมาณไม่เพียงพอและมีราคาค่อนข้างสูง รวมทั้งความต้องการมันเส้นในการผลิตเอทานอล ซึ่งเป็นผลมาจากการมีโรงงานเอทานอลที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการเอทานอลแห่งชาติในการผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลัง จำนวน 29 โรง มีกำลังการผลิตรวม 8,640,000 ลิตรต่อวัน อย่างไรก็ตามนั้นเป็นจำนวนโรงงานที่ได้รับอนุญาตให้ตั้งขึ้นได้ ตัวเลข ณ ปี 2550 มีโรงงานผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังเพียง 1 โรง คือโรงงานของบริษัท ไทยง้วน เอทานอล จำกัด ซึ่งมีกำลังผลิต 130,000 ลิตรต่อวัน

4) ราคา

ภาวะราคามันสำปะหลังของไทย มีความผันผวนอยู่ตลอดเวลา ในช่วงปี 2531-2540 ภาวะราคามันสำปะหลังปรับตัวอยู่ในกรอบแคบ ราคาเฉลี่ยอยู่ที่ 0.74 บาท/กิโลกรัม ก่อนที่จะปรับตัวสูงเพิ่มขึ้นแต่ละระดับ ราคาเฉลี่ยอยู่ที่ 1.01 บาท/กิโลกรัม ในช่วงปี 2541-2550

โดยในช่วงปี 2542-2544 เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังประสบปัญหาภาวะขาดทุนอย่างหนัก เป็นผลสืบเนื่องมาจากภาวะราคาที่ปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง ต่อมาผู้ประกอบการได้มีการปรับตัวและพัฒนากระบวนการผลิตให้ได้ตามมาตรฐานที่สหภาพยุโรปกำหนดไว้ ประกอบกับปริมาณ

มันสำปะหลังในตลาดโลกลดลง และการนำเข้าจากประเทศจีนเพิ่มขึ้น ส่งผลราคารมันสำปะหลัง ในช่วงปี 2545 ปรับตัวสูงขึ้นคิดเป็นร้อยละ 52.17 เมื่อเทียบกับปี 2544

ในช่วงปี 2547-2548 ราคารมันสำปะหลังปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นมาก จากราคา 0.80 บาท/กิโลกรัม เป็น 1.33 บาท/กิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 66.25 ซึ่งเป็นราคาสูงที่สุดในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา เป็นผลสืบเนื่องมาจากความต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของตลาดส่งออกสำคัญขยายตัวอย่างมาก โดยเฉพาะจีนที่ยังคงมีแนวโน้มความต้องการการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังจากไทยเพิ่มขึ้น จากการที่จีนลดอัตราภาษีศุลกากรจากเดิมร้อยละ 60 ปรับลดลงเหลือร้อยละ 0 ตามกรอบข้อตกลงใน Early Harvest Program ขณะที่ความต้องการใช้มันเส้นในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในประเทศมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากภาวะราคาข้าวโพดและถั่วเหลืองในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้น เป็นเหตุให้ผู้นำเข้าหันกลับมาใช้ผลิตภัณฑ์สำปะหลังทดแทนในการผสมอาหารสัตว์มากขึ้น และแปรงมันสำปะหลังในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น สิ่งทอ กระดาษ และอาหาร ก็มีแนวโน้มขยายตัวสูงขึ้น รวมทั้งรัฐบาลได้มีนโยบายผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังเพื่อทดแทนพลังงาน ประกอบกับในช่วงปี 2547-2548 เกิดภัยแล้งอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการขาดแคลนผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งในตลาดภายในประเทศและตลาดภายนอกประเทศ ส่งผลให้ราคารมันสำปะหลังปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น โดยราคารมันสำปะหลังในปี 2550 เท่ากับ 1.38 บาท/กิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปี 2549 0.09 บาท/กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 6.98

5) การส่งออกและนำเข้า

ตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่สำคัญของไทย ได้แก่ จีนและญี่ปุ่น ซึ่งไทยมีมูลค่าการส่งออกไปยังประเทศทั้งสองรวมกันมากกว่าร้อยละ 50 ของมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งหมด

สำหรับประเทศจีนนั้นมีแหล่งเพาะปลูกมันสำปะหลังที่สำคัญอยู่ที่มณฑลกว่างสี ไหนาน กวางตุ้ง ยูนาน และฟูเจี้ยน แต่ผลผลิตมันสำปะหลังภายในประเทศยังมีปริมาณไม่เพียงพอ กับความต้องการใช้ของอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ทำให้จีนจำเป็นต้องพึ่งพาการนำเข้าเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมันเส้น ซึ่งจีนมีการนำเข้าจากไทยมากเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมแอลกอฮอล์ และอุตสาหกรรมเอทานอล โดยทางการจีนมีนโยบายลดการใช้กากน้ำตาลเพื่อผลิตเอทานอล เนื่องจากการใช้กากน้ำตาลก่อให้เกิดมลภาวะในระหว่างการผลิตมากกว่าการใช้มันเส้น นอกจากนี้ จีนยังมีความต้องการใช้แป้งมันสำปะหลังในอุตสาหกรรมอื่นๆอีกหลายประเภท เช่น ใช้เป็นสารให้ความหวานในอุตสาหกรรมอาหารและอุตสาหกรรมยาสีฟัน รวมทั้งใช้เป็นวัตถุดิบประกอบในอุตสาหกรรมสิ่งทอและอุตสาหกรรมกระดาษ

สำหรับญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศที่ไม่มีการปลูกมันสำปะหลังภายในประเทศ เพราะสภาพภูมิอากาศไม่เอื้ออำนวย จึงต้องอาศัยการนำเข้าเป็นหลัก ปัจจุบัน ญี่ปุ่นเป็นตลาดส่งออกที่มี

ความสำคัญมากเป็นอันดับสองรองจากจีน โดยผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่นำเข้าส่วนใหญ่จะถูกนำไปแปรรูปเพิ่มเติมก่อนป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมต่อเนื่องต่างๆ ได้แก่ อุตสาหกรรมกระดาษ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมผลิตสารให้ความหวาน อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันผู้ประกอบการญี่ปุ่นหลายรายได้ร่วมลงทุนกับผู้ประกอบการไทยเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของญี่ปุ่น ขณะเดียวกันก็มีแนวโน้มที่จะนำเข้าผลิตภัณฑ์แป้งมันสำปะหลังจากไทยเพิ่มขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้แป้งข้าวโพดแปรรูป เนื่องจากเกรงว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่มาจากข้าวโพดที่ผ่านการตัดแต่งทางพันธุกรรม ในขณะที่มันสำปะหลังของไทยเป็นที่ยอมรับว่าปลอดภัย ขบวนการตัดแต่งทางพันธุกรรมจึงเป็นผลิตภัณฑ์ที่ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางในอุตสาหกรรมอาหารและอุตสาหกรรมอื่นๆ

ในปี 2550 ประเทศไทยมีปริมาณและราคาการส่งออกมันสำปะหลังประเภทต่างๆ ดังนี้

- **มันเส้น** มีปริมาณการส่งออกเท่ากับ 2.68 ล้านตัน ลดลงจากปี 2549 ถึงร้อยละ 29.84 ซึ่งเป็นไปตามราคาส่งออกมันเส้นที่สูงขึ้นจาก 4,130 บาท/ตัน ในปี 2549 เป็น 4,309 บาท/ตัน ในปี 2550 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.33 ทั้งนี้มีประเทศคู่ค้าที่สำคัญ คือ ประเทศจีน

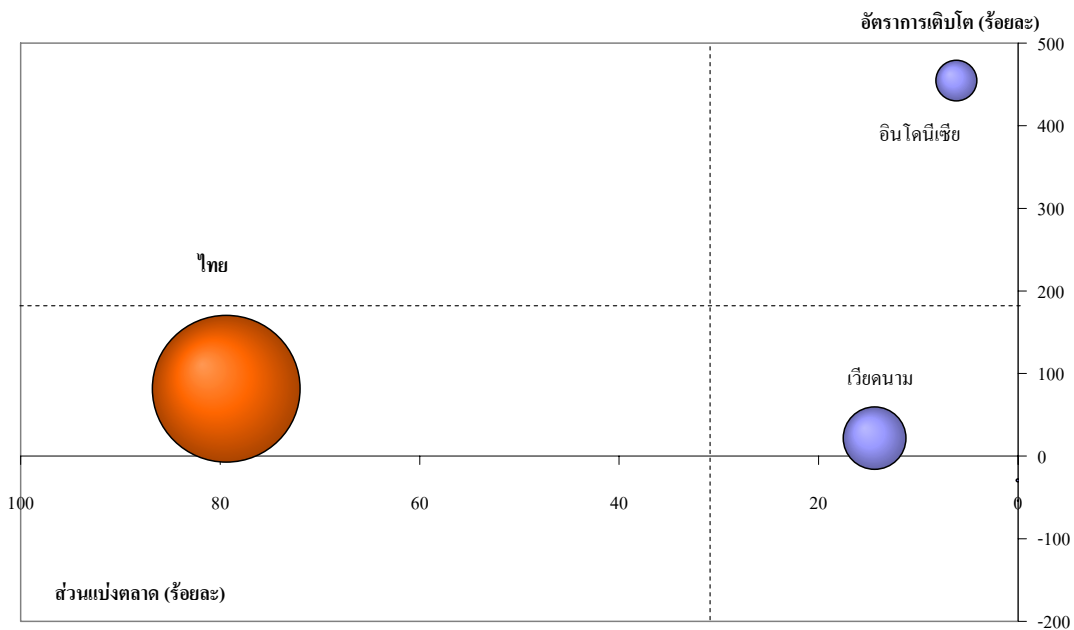
- **มันสำปะหลังอัดเม็ด** มีปริมาณการส่งออกอยู่ที่ 1.65 ล้านตันเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 323.08 ถึงแม้ว่าราคาส่งออกมันสำปะหลังอัดเม็ดจะสูงขึ้นจาก 4,089 บาท/ตัน ในปี 2549 เป็น 4,318 บาท/ตัน ในปีถัดมา หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.60 ด้านประเทศคู่ค้าที่สำคัญ คือ สหภาพยุโรป เนื่องจากรัฐพิธีของสหภาพยุโรปประสพภัยธรรมชาติทำให้ผลผลิตเสียหาย จึงหันมานำเข้ามันอัดเม็ดจากไทยในปริมาณมากขึ้น

- **แป้งมันสำปะหลัง** สำหรับตลาดส่งออกแป้งมันสำปะหลังมีประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น ไต้หวัน จีน และอินโดนีเซีย ในส่วนของปริมาณการส่งออกเท่ากับ 2.23 ล้านตัน ลดลงจากปี 2549 ในอัตราร้อยละ 4.42 เป็นไปตามราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังที่สูงขึ้นร้อยละ 16.58 จาก 8,274 บาท/ตัน เมื่อปี 2549 เหลืออยู่ที่ 9,646 บาท/ตัน ในปี 2550

3.3.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

จีนมีการนำเข้้ำมันสำปะหลังจาก 3 ประเทศหลัก ได้แก่ ไทย (ร้อยละ 79) เวียดนาม (ร้อยละ 14.4) และอินโดนีเซีย (ร้อยละ 6.2) แม้ว่าอินโดนีเซียจะมีอัตราการขยายตัวสูงถึงร้อยละ 455 แต่ก็จัดอยู่ในประเภท Question Mark เนื่องจากมีมูลค่าการนำเข้าค่อนข้างต่ำ ส่วนเวียดนามจัดอยู่ในประเภท Dog เนื่องจากมีมูลค่าการนำเข้าและอัตราการเติบโตค่อนข้างต่ำ (ภาพที่ 3.3.1) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากไทยได้เปิดเสรีการค้ามันสำปะหลังกับจีนตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.2546 ภายใต้กรอบ Early Harvest Program ทำให้มีการเลิกเก็บภาษีนำเข้า จึงทำให้ประเทศไทยสามารถขยายตัวในตลาดจีนได้อย่างต่อเนื่อง และยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคตหากอุปสงค์ในตลาดจีนยังคงเติบโตเช่นในปัจจุบัน

ภาพที่ 3.3.1 ตำแหน่งของมันสำปะหลังในตลาดนำเข้าของประเทศจีน

ที่มา : กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2550

2) นโยบายภายในประเทศ

คณะกรรมการพัฒนามันสำปะหลังได้กำหนดแผนปฏิบัติการพัฒนามันสำปะหลัง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการและเพิ่มรายได้ของเกษตรกร แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วน โดยการเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรและผู้ประกอบการในบทบาทของภาครัฐและอนาคตของมันสำปะหลัง โดยการประชาสัมพันธ์และการจัดสัมมนาในภูมิภาค เพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ส่วนระยะสั้น จะดำเนินการติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการจัดระบบพื้นที่เฉพาะมันสำปะหลังใน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเสิงสาง นครบุรี จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอหนองกี่ ปะคำ โนนสุวรรณ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ร่วมกับกระทรวงพาณิชย์ในการดำเนินการเชื่อมโยงการผลิตการตลาดในปี 2550 / 2551 เพื่อกำหนดรูปแบบการดำเนินการ รวมถึงเทคโนโลยีที่เหมาะสม ในการขยายผลไปยังพื้นที่การผลิตมันสำปะหลังอื่น ๆ ซึ่งขณะนี้คณะกรรมการฯ อยู่ระหว่างพิจารณาจัดทำโครงการ เพื่อเร่งรัดการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเชื่อมโยงการผลิตการตลาด

สำหรับระยะยาว เป็นการสร้างเสถียรภาพของราคาโดยอาศัยกลไกตลาด ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนามันสำปะหลังประสบความสำเร็จในระยะยาว โดยจะมีศูนย์ (Focal Point) ที่จะรวบรวมและกระจายข้อมูลด้านการผลิต สถานการณ์การตลาด ราคา และแนวโน้ม รวมถึงการเชื่อมโยงข้อมูลและสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการในห่วงโซ่อุปทาน เพื่อให้ผู้ประกอบการทุกระดับ ตั้งแต่เกษตรกรสามารถปรับตัวรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของราคาได้อย่างทันทั่วถึง ซึ่งจะส่งผลดีต่อวงการมันสำปะหลังทั้งระบบ

นอกจากนี้ในแผนยุทธศาสตร์มันสำปะหลังมีนโยบายเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่เกษตรกรและโรงงานแปรรูป ให้มีศูนย์ตรวจสอบและรับรองคุณภาพมันเส้นสะอาด เพื่อเป็นการรักษาความเป็นผู้นำในการส่งออก รวมทั้งการสนับสนุนงบลงทุนในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต เช่น บรรจุภัณฑ์ย่อยสลายได้ Bioplastic เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

ประเทศไทยได้มีการทำการค้ามันสำปะหลังกับประเทศต่างๆ ได้แก่ จีน สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เกาหลี ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ซึ่งมาตรการทางการค้าที่ประเทศไทยต้องเผชิญ มีดังนี้

จีน

การเปลี่ยนแปลงมาตรการการค้าของมันสำปะหลังของไทยคือ การลดอัตราภาษีศุลกากร จากเดิมที่เคยมีอัตราภาษีร้อยละ 60 ก็ได้ปรับลดลงเหลือร้อยละศูนย์ตาม Early Harvest

ตารางที่ 3.3.4 อัตราภาษีศุลกากรมันสำปะหลังของจีน

พิกัด ศุลกากร	รายละเอียดของสินค้า	อัตราภาษี ศุลกากร	ประเภทสินค้า	อัตราภาษีตาม กรอบ
0714	มันสำปะหลัง รากสามสิบ และ รากหรือหัวที่คล้ายกัน	0	Early Harvest	Early Harvest

สหรัฐอเมริกา

จากข้อมูลสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ณ กรุงวอชิงตัน (มกราคม 2547) รายละเอียด
มาตรการภาษีศุลกากร มีดังนี้

ตารางที่ 3.3.5 อัตราภาษีศุลกากรมันสำปะหลังของสหรัฐอเมริกา

ผลิตภัณฑ์	อัตราภาษี		
	(1)	(2)	
	ทั่วไป	พิเศษ	
(HS.071410) มันเส้นแช่แข็ง	ร้อยละ 7.9	ร้อยละ 0	ร้อยละ 35
(HS.07141020) มันตากแห้ง	ร้อยละ 11.3	ร้อยละ 0	ร้อยละ 50
(HS.11062000) แป้งมันสำปะหลังหยาบ	ร้อยละ 0	-	ร้อยละ 0
(HS.11081400) สตาร์ชจากมัน สำปะหลัง	ร้อยละ 0	-	ร้อยละ 0
(HS.35051000) แป้งแปรรูป	0.007 เหรียญสหรัฐ/กก.	ร้อยละ 0	0.066 เหรียญสหรัฐ/กก.

หมายเหตุ : (1) ประเทศอื่น ๆ (รวมทั้งไทย) นอกเหนือจาก (2)

พิเศษ: ประเทศที่มีข้อตกลงพิเศษกับสหรัฐฯ

(2) ประเทศอาฟกานิสถาน คิวบา เกาหลีเหนือและลาว

เนื่องจากสหรัฐฯ นำเข้้ำมันสำปะหลังเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการประกอบอาหารเป็นส่วนใหญ่ กฎระเบียบและมาตรการนำเข้าที่สำคัญ จึงเน้นในด้านสุขอนามัย และความปลอดภัยของผู้บริโภค ดังนี้

- **สินค้ามันเส้น มันตากแห้ง แป้งมันสำปะหลังหยาบ และสตาร์ชจากมันสำปะหลัง**
 - กฎหมาย Plant Quarantine ควบคุมการนำเข้าพืชและผลไม้สดที่อาจมีปัญหาแมลงศัตรูพืช สินค้านำเข้าจะต้องถูกตรวจสอบและได้รับใบอนุญาตจากหน่วยงาน Animal and Plant Health Inspection Service ภายใต้กระทรวงเกษตรสหรัฐฯ (U.S. Department of Agriculture)
 - กฎหมาย Federal Insecticide, Fungicide, and Rodenticide (FIFRA) ควบคุมการใช้ยาฆ่าแมลง สินค้านำเข้าจะต้องได้รับการตรวจสอบระดับสารพิษตกค้างจากการใช้ยาฆ่าแมลงเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค
- **สินค้าประเภทแป้งแปรรูป**
 - กฎหมาย Toxic Substance Control (TSCA) สินค้านำเข้าจะต้องได้รับการตรวจสอบโดยหน่วยงาน U.S. Environmental Protection Agency หากสินค้านี้ถูกกล่าวหาว่าเป็นอันตรายผู้บริโภค ผู้นำเข้าจะต้องปิดฉลากเตือนและแนะนำวิธีการใช้

ญี่ปุ่น

อุปสรรคที่สำคัญต่อการส่งออกสินค้าไทยไปญี่ปุ่น มาตรการกีดกันทางการค้าต่างๆ ในการควบคุมปริมาณนำเข้า ได้แก่ โควตาภาษี (Tariff Quota) ดังนี้

- โควตานำเข้าแป้งดิบปีละ 157,000 ตัน โดยเสียภาษีนำเข้าในโควตาร้อยละ 25 หากเกินกว่านั้นต้องเสียภาษีนำเข้าในอัตรา 119 เยน/กก.
- โควตานำเข้าแป้งแปรรูปปีละ 200,000 ตัน โดยเสียภาษีนำเข้าในโควตาร้อยละ 0 หากเกินกว่านี้ต้องเสียภาษีนำเข้าร้อยละ 6.8

เกาหลี

มาตรการกีดกันทางการค้า ทั้งในด้านภาษีและมิใช่ภาษีของเกาหลี ทำให้สินค้าหลักของไทย เช่น มันสำปะหลัง ไม่สามารถเข้าไปขายในตลาดเกาหลีได้เท่าเทียมกับสินค้าอุตสาหกรรมจากเกาหลีที่เข้ามาสู่ตลาดไทย ตัวอย่างเช่น

- **มาตรการทางภาษี**
 - นอกจากจะถูกเก็บภาษีนำเข้าปกติในอัตราที่ค่อนข้างสูง ยังต้องเสียภาษีปรับปรุง (adjustment duty) เพื่อปกป้องตลาดสินค้านั้นๆ ภายในประเทศอีกด้วยหาก

- มาตรการที่มีใช้ภายใน

- มาตรการด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับมันสำปะหลังอัดเม็ด กำหนดให้ขนถ่ายได้ 2 ท่าเรือ คือ อินชอนและคุนซาน เนื่องจากปัญหาฝุ่นละอองในการขนถ่าย ทำให้ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้บริเวณท่าเรือร้องเรียนทำให้ต้นทุนการขนส่งภายในประเทศของผู้ซื้อเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากโรงงานส่วนใหญ่อยู่ห่างจากท่าเรือคุนซาน

- การกำหนดวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ (end user requirement) สำหรับแป้งมันสำปะหลังต้องนำไปใช้ในอุตสาหกรรมกระดาษ สิ่งทอ กาว และเภสัชภัณฑ์ เท่านั้น โดยห้ามใช้เพื่อการบริโภค

ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์

ภายใต้ความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ออสเตรเลียจะลดภาษีเหลือร้อยละ 0 ทันที โดยมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม 2548 สำหรับนิวซีแลนด์การตกลงที่จะให้มีความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้น (Closer Economic Partnership: CEP) มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2548 โดยทางนิวซีแลนด์จะลดภาษีเหลือร้อยละ 0 ทันที

โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่าการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยยังคงมีโอกาสขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องต่อไป อย่างไรก็ตามควรมีการคำนึงถึงข้อจำกัดด้านตลาดส่งออกที่มักกระจุกตัวอยู่เพียงไม่กี่ประเทศ อันจะทำให้เกิดความเสี่ยงในการส่งออกต่อไปได้ในอนาคต ดังนั้นการหาแนวทางที่จะขยายการส่งออกไปยังตลาดใหม่ๆจึงเป็นสิ่งเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทยในตลาดโลกอย่างยั่งยืน

3.4 มั่นฝรั่ง

3.4.1 สถานการณ์มັນฝรั่งของโลก

1) การผลิต

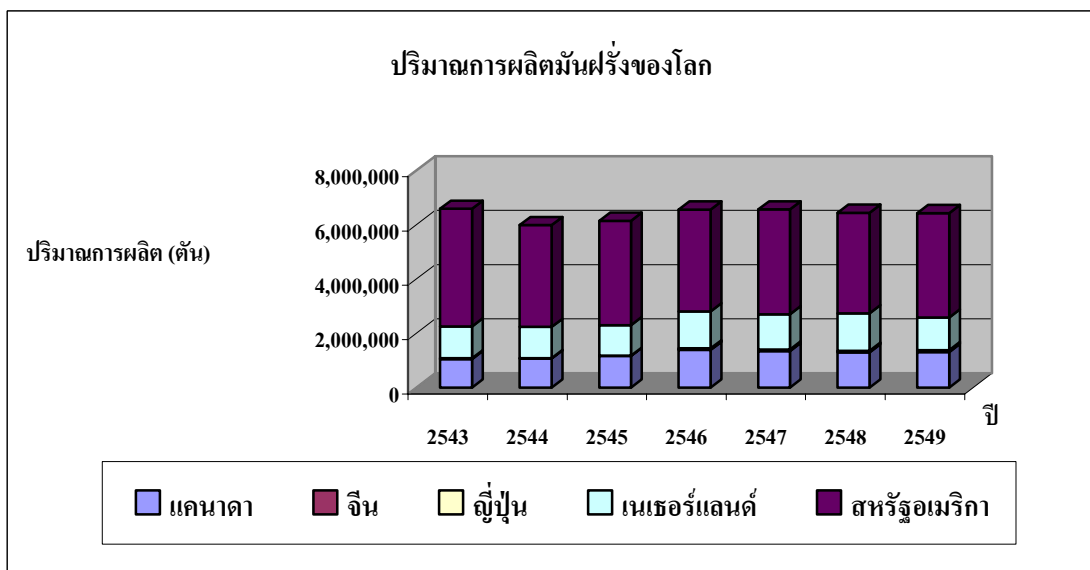
ประเทศที่มีการผลิตมັນฝรั่งมากที่สุดคือประเทศสหรัฐอเมริกาโดยในปี 2549 ประเทศสหรัฐอเมริกามีการผลิตมັນฝรั่งได้ 3,841,932 ตัน คิดเป็นร้อยละ 59.79 รองลงมาคือประเทศแคนาดาผลิตมັນฝรั่งได้ 1,310,000 ตัน คิดเป็นร้อยละ 20.39 และประเทศเนเธอร์แลนด์มีการผลิตมັນฝรั่งได้ 1,200,000 ตันคิดเป็นร้อยละ 18.68 ที่เหลือคือประเทศญี่ปุ่นและจีน ดังตารางที่ 3.4.1

ตารางที่ 3.4.1 ปริมาณการผลิตมັນฝรั่งของโลก

หน่วย: ตัน

ปี	แคนาดา	จีน	ญี่ปุ่น	เนเธอร์แลนด์	สหรัฐอเมริกา
2543	1,050,000	0	31,000	1,175,000	4,330,706
2544	1,080,000	0	7,888	1,150,000	3,749,850
2545	1,170,000	0	6,527	1,127,400	3,837,591
2546	1,390,000	30,000	29,094	1,358,300	3,751,746
2547	1,350,000	30,000	27,395	1,300,000	3,856,776
2548	1,300,000	35,000	27,632	1,380,000	3,693,369
2549	1,310,000	45,000	28,000	1,200,000	3,841,932

ที่มา: USDA, 2550

ภาพที่ 3.4.1 ปริมาณการผลิตมັນฝรั่งของโลก ปี 2543-2549

2) การบริโภค

ประเทศที่มีการบริโภคมันฝรั่งมากที่สุดคือ สหรัฐอเมริกา โดยในปี 2549 สหรัฐอเมริกามีการบริโภคมันฝรั่ง 4,000,713 ตัน คิดเป็นร้อยละ 78.78 รองลงมาคือแคนาดา มีการบริโภคมันฝรั่งเท่ากับ 285,000 ตันซึ่งคิดเป็นร้อยละ 7.58 ของปริมาณการบริโภคทั้งหมดดังตารางที่ 3.4.2

ตารางที่ 3.4.2 ปริมาณการบริโภคมันฝรั่งของโลก

ปี	แคนาดา	จีน	ญี่ปุ่น	เนเธอร์แลนด์	หน่วย: ตัน
					สหรัฐอเมริกา
2543	432,823	0	296,000	230,000	4,263,587
2544	370,401	0	228,779	240,000	3,994,993
2545	433,286	0	211,383	230,000	4,045,095
2546	411,313	80,437	242,032	270,000	4,121,123
2547	401,316	82,916	295,015	277,000	4,095,210
2548	388,467	78,230	326,650	277,000	3,698,724
2549	385,000	86,000	328,670	275,000	4,000,713

ที่มา :USDA, 2550

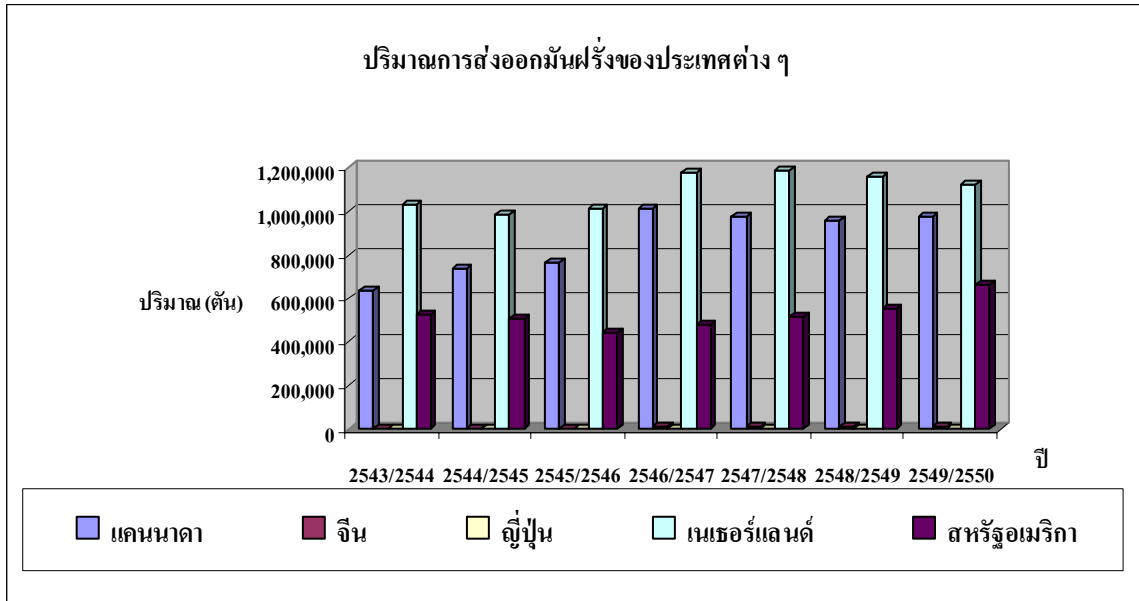
3) การส่งออก

ประเทศที่มีการส่งออกมันฝรั่งมากที่สุดคือเนเธอร์แลนด์โดยในปี 2549 เนเธอร์แลนด์มีการส่งออกมันฝรั่งได้ 1,125,000 ตัน คิดเป็นร้อยละ 40.55 ของการส่งออกมันฝรั่งทั้งหมด รองลงมาคือแคนาดาส่งออกมันฝรั่งได้ 975,000 ตัน คิดเป็นร้อยละ 35.14 และสหรัฐอเมริกามีการส่งออกมันฝรั่งได้ 661,000 ตันคิดเป็นร้อยละ 23.82 ที่เหลือคือญี่ปุ่นและจีนดังตารางที่ 3.4.3

ตารางที่ 3.4.3 ปริมาณการส่งออกมันฝรั่งของประเทศต่าง ๆ

ประเทศ	หน่วย: ตัน						
	2543/2544	2544/2545	2545/2546	2546/2547	2547/2548	2548/2549	2549/2550
แคนาดา	634,297	735,867	767,702	1,015,465	979,310	955,597	975,000
จีน	0	0	0	7,982	8,866	11,552	13,000
ญี่ปุ่น	0	0	0	184	275	309	330
เนเธอร์แลนด์	1,030,000	990,000	1,010,800	1,176,836	1,192,492	1,164,420	1,125,000
สหรัฐอเมริกา	523,461	508,056	441,360	481,644	513,600	555,000	661,000

ที่มา: USDA, 2550

ภาพที่ 3.4.2 ปริมาณการส่งออกน้ำมันฝรั่งของประเทศต่างๆ

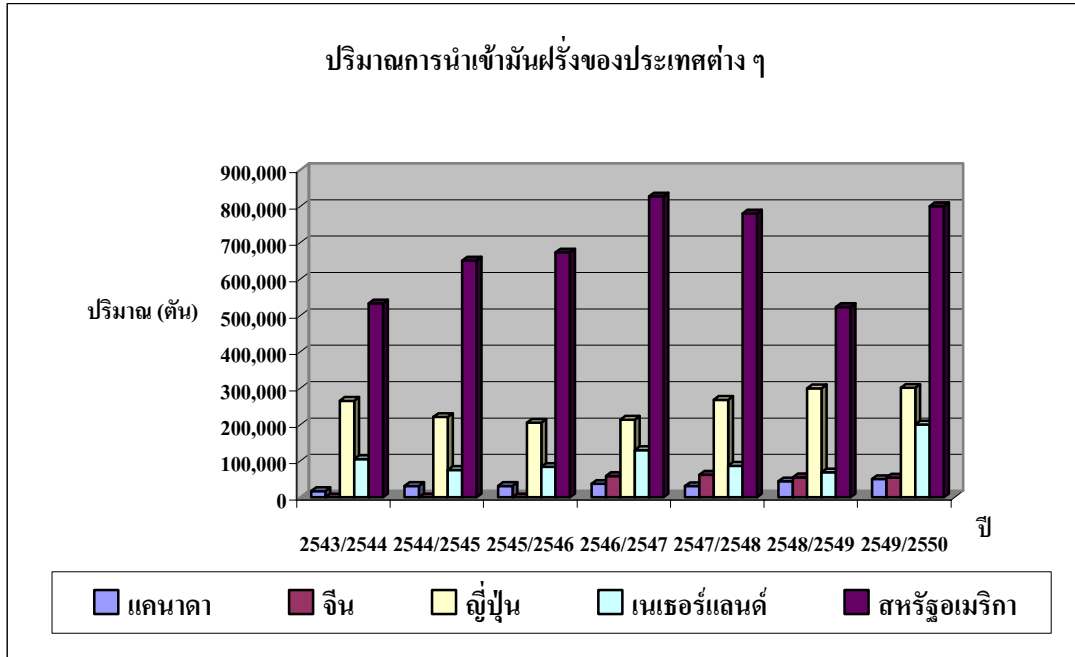
4) การนำเข้า

ประเทศที่มีการนำเข้าน้ำมันฝรั่งมากที่สุดคือสหรัฐอเมริกาโดยในปี 2549 สหรัฐอเมริกามีการนำเข้าน้ำมันฝรั่ง 800, 000 ตัน คิดเป็นร้อยละ 56.94 รองลงมาคือญี่ปุ่นมีการนำเข้าน้ำมันฝรั่ง 301,000 ตัน คิดเป็นร้อยละ 21.42 และเนเธอร์แลนด์มีการนำเข้าน้ำมันฝรั่ง 200,000 ตันคิดเป็นร้อยละ 14,23 ที่เหลือคือจีนและแคนาดาดังตารางที่ 3.4.4

ตารางที่ 3.4.4 ปริมาณการนำเข้าน้ำมันฝรั่งของประเทศต่าง ๆ

ประเทศ	หน่วย: ตัน						
	2543/2544	2544/2545	2545/2546	2546/2547	2547/2548	2548/2549	2549/2550
แคนาดา	17,120	31,268	30,988	36,778	30,626	44,064	50,000
จีน	0	0	0	58,419	61,782	54,782	54,000
ญี่ปุ่น	265,000	220,891	204,856	213,122	267,895	299,327	301,000
เนเธอร์แลนด์	105,000	75,000	83,400	130,026	86,421	68,494	200,000
สหรัฐอเมริกา	532,868	650,541	672,934	826,951	780,071	523,000	800,000

ที่มา: USDA, 2550

ภาพที่ 3.4.3 ปริมาณการนำเข้ามันฝรั่งของประเทศต่างๆ

3.4.2 สถานการณ์มันฝรั่งของไทย

1) การผลิต

การผลิตมันฝรั่งในประเทศไทยแบ่งได้ 2 ประเภท คือ เพื่อการบริโภค และเพื่อป้อนโรงงาน โดยเฉพาะโรงงานทำมันฝรั่งทอดกรอบ (Potato Chip) โดยพันธุ์ที่ใช้ในการบริโภคได้แก่พันธุ์ Spunta และพันธุ์ที่นิยมปลูกเพื่อส่งโรงงานได้แก่พันธุ์ Atlantic และ Kennebec ประเทศไทยสามารถผลิตมันฝรั่งได้ 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงฤดูแล้งระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนมีนาคม และช่วงฤดูฝนระหว่างเดือนเมษายนถึงกันยายน ผลผลิตมันฝรั่งจะเก็บได้ตั้งแต่ เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนพฤษภาคม โดยเก็บเกี่ยวมากที่สุดในเดือนมีนาคม โดยในปี 2546 คิดเป็นร้อยละ 37.34 รองลงมาคือเดือนเมษายน คิดเป็นร้อยละ 23.35 ของผลผลิตรวมทั้งปี โดยในช่วงนอกฤดูการผลิตจะมีการนำเข้ามามันฝรั่งจากต่างประเทศ

การผลิตมันฝรั่งของไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาค่อนข้างคงที่ ปริมาณการผลิตมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงเล็กน้อยในแต่ละปี เช่นเดียวกับพื้นที่เพาะปลูกมันฝรั่งมีการขยายตัวสลับกับหดตัวเป็นระยะตลอดช่วงปี 2541 – 2550 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาแนวโน้มระยะยาว จะเห็นว่า ทั้งพื้นที่เพาะปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยวมันฝรั่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากพื้นที่เพาะปลูกมันฝรั่งรวมทั้งประเทศที่เพิ่มขึ้นจาก 35,305 ไร่ในปี 2541 เป็น 50,601 ไร่ในปี 2550 (ตารางที่ 3.4.5) ในขณะที่พื้นที่เก็บเกี่ยวก็เพิ่มขึ้นจาก 34,986 ไร่ในปี 2541 เป็น 49,880 ไร่ ในปี 2550 ปริมาณผลผลิตมันฝรั่งรวมทั้งประเทศมีการเคลื่อนไหวในทิศทางเดียวกับพื้นที่เพาะปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยว โดยเพิ่มขึ้นจาก 93,318 ตันในปี 2541 เป็น 125,703 ตันในปี 2550 ถึงแม้ว่าผลผลิตมันฝรั่ง

โดยรวมจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ในช่วงปี 2541-2545 ผลผลิตต่อไร่กลับลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยลดลงจาก 2,667 กิโลกรัมต่อไร่ในปี 2541 เหลือ 1,931 กิโลกรัมต่อไร่ในปี 2545 แต่หลังจากนั้นเป็นต้นมา ผลผลิตต่อไร่กลับเพิ่มสูงขึ้นจนกระทั่งในปี 2550 มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 2,484 กิโลกรัมต่อไร่ แสดงถึงผลิตภาพการผลิตมันฝรั่งของไทยที่สูงขึ้น

ลักษณะเฉพาะประการหนึ่งของการผลิตมันฝรั่งในประเทศไทย คือ การผลิตจะมีการกระจุกตัวสูงมาก โดยการผลิตเกือบทั้งหมดอยู่ในเขตพื้นที่ภาคเหนือ เนื่องจากมีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสม พื้นที่เพาะปลูกมันฝรั่งในภาคเหนือในปี 2540 สูงถึง 32,403 ไร่ คิดเป็นประมาณร้อยละ 99 ของพื้นที่เพาะปลูกมันฝรั่งรวมทั้งประเทศ สัดส่วนนี้ค่อนข้างคงที่ตลอดช่วงปี 2540-2550 ผลผลิตมันฝรั่งของภาคเหนือก็เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยคิดเป็นประมาณร้อยละ 98-99 ของผลผลิตมันฝรั่งรวมทั้งประเทศในปี 2540-2550 เนื่องจากผลผลิตมันฝรั่งของภาคเหนือคิดเป็นสัดส่วนที่สูงมากต่อผลผลิตรวมทั้งประเทศ ทำให้ผลผลิตต่อไร่ของการผลิตมันฝรั่งในภาคเหนือแทบจะไม่ต่างจากค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศ กล่าวคือในปี 2540 ผลผลิตต่อไร่ของภาคเหนือเท่ากับ 2,744 กิโลกรัม และลดลงเป็น 2,513 กิโลกรัม ในปี 2550

ตารางที่ 3.4.5 เนื้อที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตเฉลี่ยมันฝรั่งของประเทศไทย ปี 2541-2550

ปีเพาะปลูก	ครัวเรือน	เนื้อที่ปลูก	เนื้อที่เก็บเกี่ยว	ผลผลิต	ผลผลิต
		(ไร่)	(ไร่)	(ตัน)	เฉลี่ยต่อไร่ (กก.)
2541	0	35,305	34,986	93,318	2,667
2542	0	45,790	45,750	90,382	1,976
2543	0	59,153	47,850	100,122	2,092
2544	0	58,074	47,013	90,944	1,934
2545	9,838	51,510	50,415	97,370	1,931
2546	11,408	42,184	41,684	86,732	2,081
2547	8,762	43,890	43,559	99,813	2,291
2548	11,412	47,494	47,111	113,881	2,417
2549	11,988	48,982	48,494	118,569	2,445
2550	14,192	50,601	49,880	125,703	2,520
อัตราเพิ่ม	6.62	0.96	1.90	3.32	1,749

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, 2551

2) ต้นทุนการผลิต

ต้นทุนในการผลิตมันฝรั่งสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 12,620.17 บาทต่อไร่ในปี 2545 เป็น 18,076.12 บาทต่อไร่ในปี 2550 เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 42 ในช่วงเวลา 5 ปี สำหรับโครงสร้างต้นทุนการผลิตนั้น ค่าวัสดุในการผลิต เช่น ค่าพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืช คิดเป็นสัดส่วนสูงถึงประมาณร้อยละ 68-70 ของต้นทุนรวมในการผลิตมันฝรั่ง และต้นทุนในส่วนนี้เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 45 ในช่วงเวลาเดียวกัน คือ จาก 8,605.62 บาทต่อไร่ในปี 2545 เป็น 12,489.22 บาทต่อไร่ในปี 2550 ดังตารางที่ 3.4.6

ตารางที่ 3.4.6 ต้นทุนการผลิตมันฝรั่งของประเทศไทย ปี 2541-2550

หน่วย: บาท

รายการ	2545	2546	2547	2548	2549	2550
1. ต้นทุนผันแปร	11,867.37	12,620.41	13,184.29	15,725.21	16,479.68	17,216.71
2. ต้นทุนคงที่	752.80	752.81	752.81	859.41	859.41	859.41
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	12,620.17	13,373.22	13,937.10	16,584.62	17,339.09	18,076.12
4. ต้นทุนรวมต่อกก.	6.13	6.50	6.13	6.92	7.16	7.44
5. ผลผลิตต่อไร่(กก/ไร่)	2,059.00	2,056	2,274	2,398	2,421	2,428.00

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

3) ราคา

ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา ราคามันฝรั่งโดยรวมที่เกษตรกรขายได้มีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก โดยเกษตรกรสามารถขายมันฝรั่งส่งโรงงานคละได้ในราคาที่ค่อนข้างคงที่ คือ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยในปี 2545 เท่ากับ 10.58 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงเหลือ 8.37 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2546 และค่อนข้างคงที่โดยตลอด โดยในปี 2551 ราคาเฉลี่ย (ราคาเดือนมกราคมถึงเมษายน) เท่ากับ 8.72 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนมันฝรั่งบริโภคคละก็มีแนวโน้มราคาที่ค่อนข้างคงที่เช่นเดียวกัน ในปี 2545 ราคาที่เกษตรกรขายได้เท่ากับ 13.87 บาทต่อกิโลกรัม ราคาลดลงเล็กน้อยในช่วงระหว่างปี 2546-2548 ก่อนที่จะกลับเพิ่มสูงขึ้นในปี 2549 โดยราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรได้รับจากมันฝรั่งบริโภคคละเท่ากับ 14.29 บาทต่อกิโลกรัม ต่อมาในปี 2550 ราคากลับลดลงอย่างมากเหลือ 3.01 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งต่ำกว่าราคามันฝรั่งส่งโรงงานคละ และในปี 2551 ราคาที่เกษตรกรได้รับ (ราคาเดือนมกราคมถึงเมษายน) กลับเพิ่มสูงขึ้นเป็น 10.53 บาทต่อกิโลกรัม ดังตารางที่ 3.4.7

ตารางที่ 3.4.7 ราคาเฉลี่ยในแต่ละปีของน้ำมันฝรั่งที่เกษตรกรได้รับ จำแนกตามชนิด

หน่วย: บาทต่อกิโลกรัม

ปีการผลิต	ชนิดของการผลิต	
	น้ำมันฝรั่งส่งโรงงานคละ	น้ำมันฝรั่งบริโภคนคละ
2541	10.81	-
2542	8.66	15.37
2543	6.93	9.47
2544	9.9	11
2545	10.58	13.87
2546	8.37	9.22
2547	8.01	11.87
2548	8.18	11.28
2549	8.43	14.29
2550	7.84	3.01
2551	8.72 ^{/*}	10.53 [*]

หมายเหตุ: ^{*} ราคาโดยเฉลี่ยตั้งแต่เดือนมกราคม - เมษายน ปี 2551

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

4) การส่งออกและการนำเข้า

ในช่วงปี 2541- 2549 สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศในสินค้ามันฝรั่งของไทยมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก การส่งออกมันฝรั่งของไทยมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงเล็กน้อยในแต่ละปี โดยในปี 2541 ไทยส่งออกมันฝรั่งเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 32.03 ล้านบาท ต่อมาในปี 2544 มูลค่าการส่งออกของไทยขยายตัวอย่างรวดเร็วเป็น 44.92 ล้านบาท หลังจากนั้นเป็นต้นมา มูลค่าการส่งออกมันฝรั่งของไทยมีแนวโน้มลดลง จนกระทั่งปี 2549 มีมูลค่าการส่งออก เท่ากับ 0.24 ล้านบาท (ตารางที่ 3.4.8) สถานการณ์ดังกล่าวแตกต่างจากกรณีการนำเข้าที่มูลค่าการนำเข้ามันฝรั่งของไทยเพิ่มสูงขึ้นในช่วงแรกจากปี 2541 ถึงปี 2544 โดยเพิ่มจาก 720.69 ล้านบาทในปี 720.69 เป็น 1,491.49 ล้านบาท ในปี 2544 และนับจากปี 2544 เป็นต้นมา มูลค่าการนำเข้ามันฝรั่งของไทยมีแนวโน้มลดลงจาก 354.16 ล้านบาทในปี 2546 เป็น 267.23 ล้านบาท ในปี 2549 ดังตารางที่ 3.4.9

ตารางที่ 3.4.8 ปริมาณและมูลค่าส่งออกพืช/ผลิตภัณฑ์มันฝรั่ง 0701 แยกตามประเทศผู้ส่งออก ปี 2546– 2549

ปริมาณ: ตัน ,มูลค่า :ล้านบาท

ประเทศ	2546		2547		2548		2549		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ลาว	152.63	2.35	179.00	1.64	2.74	0.13	2.08	0.14	-81.85	-66.60
สิงคโปร์	12.48	1.25	0.03	0.00	0.05	0.00	0.08	0.01	-	-
ญี่ปุ่น	12.92	1.34	-	-	-	-	-	-	-	-
สหรัฐอเมริกา	-	-	-	-	-	-	0.02	0.00	-	-
ออสเตรเลีย	-	-	-	-	0.00	0.00	-	-	-	-
อินโดนีเซีย	-	-	611.00	9.26	-	-	-	-	-	-
มาเลเซีย	-	-	-	-	41.40	0.41	-	-	-	-
ประเทศอื่นๆ	0.36	0.09	0.12	0.00	9.46	0.43	1.00	0.09	110.39	84.36
รวม	178.39	5.03	790.15	10.90	53.66	0.97	3.18	0.24	-77.17	-68.45

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.4.9 ปริมาณและมูลค่านำเข้าพืช/ผลิตภัณฑ์ มันฝรั่ง 0701 แยกตามประเทศผู้นำเข้า ปี 2546-2549

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท

ประเทศ	2546		2547		2548		2549		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
แคนาดา	1,502.62	26.44	3,877.50	75.26	5,301.50	104.58	5,520.00	102.06	52.44	54.98
สหราชอาณาจักร	13,617.60	85.91	4,373.54	94.61	3,842.50	91.07	2,829.88	66.19	-38.39	-7.88
ออสเตรเลีย	4,736.82	91.20	4,101.49	99.42	2,667.24	70.37	1,550.42	40.68	-31.48	-24.18
สาธารณรัฐประชาชนจีน	10,251.94	79.24	6,073.26	24.54	2,810.44	15.24	7,961.03	31.17	-14.18	-27.93
สหรัฐอเมริกา	8,658.60	22.52	386.00	9.20	21.77	0.44	877.66	13.41	-62.25	-36.82
เนเธอร์แลนด์	125.00	4.58	187.50	7.28	175.00	6.08	201.25	6.76	14.56	10.40
ลาว	770.00	13.86	768.00	13.97	1,656.05	27.74	310.40	6.14	-17.78	-16.10
สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน	1,924.98	29.33	831.34	14.37	0.00	0.00	0.00	0.00	-	-
นิวซีแลนด์	0.18	0.04	n.a.	n.a.	0.08	0.05	24.24	0.60	-	-
ประเทศอื่นๆ	83.00	1.05	305.75	7.45	50.31	1.27	61.11	0.21	-23.84	-48.21
รวม	41,670.75	354.16	20,904.38	346.10	16,524.90	316.85	19,335.98	267.23	-22.42	-8.91

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

3.4.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

จากข้อมูลในโครงการศึกษายุทธศาสตร์การทำ FTA ของไทย พบว่า มันฝรั่งเป็นสินค้าที่พอจะมีศักยภาพในเชิงพาณิชย์ แต่เมล็ดพันธุ์มันฝรั่งเป็นสินค้าที่ไม่มีศักยภาพ (สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง, 2548) เมื่อพิจารณาถึงผลผลิตมันฝรั่งของไทย ในช่วงปี 2547-2550 พบว่า มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลผลิตมันฝรั่งต่อไร่เพิ่มขึ้นจาก 1,934 กิโลกรัมต่อไร่ในปี 2544 เป็น 2,520 กิโลกรัมต่อไร่ในปี 2550 ถึงแม้ว่าต้นทุนการผลิตจะมีแนวโน้มที่สูงขึ้นแต่เพิ่มขึ้นไม่มากนัก ส่งผลให้การนำเข้มันฝรั่งของไทยมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่การส่งออกมันฝรั่งของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทั้งนี้มาจากการที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตมันฝรั่งทดแทนหอมหัวใหญ่และกระเทียมที่มีราคาตกต่ำ

2) นโยบายภายในประเทศ

นโยบายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับมันฝรั่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับนโยบายในด้านการผลิต ดังต่อไปนี้

1. สนับสนุนให้มีการผลิตหัวพันธุ์ทดแทนการนำเข้า
2. ส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งพันธุ์โรงงานในช่วงฤดูฝนเพื่อทดแทนการนำเข้า
3. ทดสอบสายพันธุ์ที่เหมาะสม
4. ให้มีการนำเข้าหัวมันฝรั่งสด เพื่อใช้ในการแปรรูป ช่วงฤดูฝน (ก.ค. – ธ.ค.)
5. จัดทำมาตรฐานมันฝรั่ง

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นผู้นำเข้าสุทธิ (Net importer) ในสินค้ามันฝรั่ง เนื่องจากความต้องการบริโภคที่สูงกว่ากำลังการผลิตในประเทศทำให้ต้องมีการนำเข้าทั้งมันฝรั่งสดและแช่แข็งจากต่างประเทศ โดยที่จีนจะเป็นแหล่งนำเข้ามันฝรั่งราคาถูก และออสเตรเลียจะเป็นแหล่งนำเข้าหัวพันธุ์ที่สำคัญ อย่างไรก็ตามในการนำเข้ามันฝรั่งมีระเบียบและกฎเกณฑ์การนำเข้ามันฝรั่ง โดยมีรายละเอียดดังนี้

มันฝรั่งอยู่ในพิกัดศุลกากรที่ 07.01 และสามารถแยกรายละเอียดได้เป็นมันฝรั่งสดหรือแช่แข็ง มีพิกัดอยู่ที่ 07.01.100 สำหรับหัวพันธุ์มีพิกัดศุลกากรอยู่ที่ 07.01.900 โดยการนำเข้าสินค้าพิกัดศุลกากรที่ 07.01 มีการกำหนดโควตาการนำเข้าภาษีร้อยละ 0 ไร่ที่ 297.33 ตัน (ปี 2544) หากนำเข้านอกโควตาต้องเสียภาษีนำเข้าร้อยละ 27 และต้องผ่านการพิจารณาความร่วมมือระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับระเบียบและกฎเกณฑ์การนำเข้ามันฝรั่ง โดยที่หัวมันฝรั่งสดหรือแช่แข็งเป็นสินค้าในการควบคุมโดยรัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์ ตาม

ประกาศกระทรวงฯ ฉบับที่ 49 พ.ศ. 2530 ลงวันที่ 27 มีนาคม 2530 โดยจะให้นำเข้าเฉพาะมันฝรั่งที่ใช้ทำพันธุ์ในปริมาณที่จังหวัดในแหล่งปลูกรับรองเท่านั้น โดยให้องค์การคลังสินค้าเป็นผู้นำเข้าแต่เพียงผู้เดียว โดยที่โรงงานแปรรูปมันฝรั่งจะต้องทำเรื่องยื่นพร้อมทั้งรายชื่อของเกษตรกรที่โรงงานจะนำเอาหัวพันธุ์ไปให้ปลูกโดยจะรับซื้อในราคาประกันที่ 14 บาท ต่อกก. ความล่าช้าในการอนุญาตและการนำเข้าจะมีผลเสียต่อเกษตรกรเนื่องจากฤดูกาลเพาะปลูกที่ค่อนข้างสั้น

ภายหลังจากการเปิดเสรีทางการค้าส่งผลกระทบต่อการผลิตและการนำเข้ามันฝรั่งของไทย โดยมีข้อตกลงทางการค้าระหว่างไทยกับออสเตรเลียเกี่ยวกับมันฝรั่งและผลิตภัณฑ์ มีดังนี้

มันฝรั่งเป็นสินค้าที่ไทยจะระบุปริมาณที่ให้แก่ออสเตรเลียเป็นการเฉพาะ (Specific Quota) นอกเหนือจากที่เปิดให้กับสมาชิก WTO โดยมีสัดส่วนร้อยละ 10 ของปริมาณโควตาที่ไทยผูกพันไว้กับ WTO และกำหนดอัตราเพิ่มของโควตาในแต่ละปีร้อยละ 5 หรือ 10 สำหรับมันฝรั่งแปรรูปเป็นสินค้าอ่อนไหวที่ไม่มีโควตาทันทีจำนวน 41 รายการ จะกำหนดเกณฑ์ปริมาณการนำเข้า ที่เรียกว่ามาตรการปกป้องพิเศษ (Special Safeguard) เป็นเวลา 10-15 ปี

โดยสรุป มันฝรั่งเป็นสินค้าที่ไทยมีความต้องการบริโภคสูงกว่าศักยภาพการผลิต ในแต่ละปี ไทยจึงต้องนำเข้าจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก การเปิดการค้าเสรีนำมีผลกระทบต่อให้นำเข้ามันฝรั่งจากประเทศที่ไทยได้ทำความตกลงการค้าเสรีด้วยแล้ว เช่น ออสเตรเลีย จีน และนิวซีแลนด์ เพิ่มสูงขึ้น แต่จากตัวเลขการนำเข้า พบว่า การนำเข้ามันฝรั่งของไทยมีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเข้าจากออสเตรเลีย เนื่องจากไทยได้มีการระบุปริมาณที่ให้แก่ออสเตรเลียเป็นการเฉพาะและอยู่ในโควตาที่ผูกพันไว้กับ WTO ตลอดจนผลผลิตมันฝรั่งของไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ถึงแม้ว่าการนำเข้าจากจีนและนิวซีแลนด์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแต่มีสัดส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับปริมาณการนำเข้ามันฝรั่งทั้งหมด

3.5 กระเทียม

3.5.1 สถานการณ์กระเทียมของไทย

1) การผลิต

การผลิตกระเทียมของไทยในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาไม่ค่อนข่งที่ ปริมาณการผลิตมีความผันผวนเล็กน้อย พื้นที่เพาะปลูกกระเทียมมีการขยายตัวสลับกับหดตัวเป็นระยะตลอดช่วงปีการเพาะปลูก 2530/31-2549/50 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาการเปลี่ยนแปลงในระยะยาว จะเห็นว่า ทั้งพื้นที่เพาะปลูก และพื้นที่เก็บเกี่ยวกระเทียมมีการเปลี่ยนแปลงลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากพื้นที่เพาะปลูกกระเทียมรวมทั้งประเทศที่ลดลงจาก 233,411 ไร่ในปี 2531/32 เป็น 136,561 ไร่ในปี 2541/42 และเหลือเพียง 76,324 ไร่ในปี 2550 (ตารางที่ 3.5.1) ในขณะที่พื้นที่เก็บเกี่ยวก็ลดลงจาก 233,208 ไร่ในปี 2532 เหลือ 134,813 ไร่ และ 75,587 ไร่ ในปี 2542 และปี 2550 ตามลำดับ ปริมาณผลผลิตกระเทียมรวมทั้งประเทศมีการเคลื่อนไหวในทิศทางเดียวกับพื้นที่เพาะปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยว โดยลดลงจาก 133,692 ตันในปี 2531/32 เป็น 117,755 ตันในปี 2541/42 และเหลือเพียง 74,711 ตันในปี 2549/50 ถึงแม้ว่าการผลิตกระเทียมโดยรวมจะลดลง แต่ผลผลิตต่อไร่กลับสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง นั่นคือ เพิ่มจาก 573 กิโลกรัมต่อไร่ในปี 2531/32 เป็น 862 กิโลกรัมต่อไร่ และเป็น 979 กิโลกรัมต่อไร่ ในปี 2541/42 และปี 2549/50 ตามลำดับ ผลผลิตต่อไร่ที่สูงขึ้นนี้แสดงถึงผลผลิตภาพการผลิตกระเทียมโดยรวมของไทยสูงขึ้น

ลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของการผลิตกระเทียมในประเทศไทย คือ การผลิตจะมีการกระจุกตัวค่อนข้างสูง โดยการผลิส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตพื้นที่ภาคเหนือ พื้นที่เพาะปลูกกระเทียมในภาคเหนือในปี 2532 สูงถึง 195,835 ไร่ คิดเป็นประมาณร้อยละ 84 ของพื้นที่เพาะปลูกกระเทียมรวมทั้งประเทศ สัดส่วนนี้สูงขึ้นเป็นถึงร้อยละ 96-97 ในปี 2542 และปี 2550 ผลผลิตกระเทียมของภาคเหนือก็เข้าไปในทิศทางเดียวกัน โดยคิดเป็นประมาณร้อยละ 86, 97 และ 97 ของผลผลิตกระเทียมรวมทั้งประเทศในปี 2532, 2542 และปี 2550 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ผลผลิตต่อไร่ของการผลิตกระเทียมในภาคเหนือสูงกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศโดยตลอด กล่าวคือในปี 2532 ผลผลิตต่อไร่ของภาคเหนือเท่ากับ 589 กิโลกรัม และเพิ่มขึ้นเป็น 878 กิโลกรัม และ 999 กิโลกรัม ในปี 2542 และปี 2550 ตามลำดับ

ตารางที่ 3.5.1 พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ของกระเทียมในประเทศไทย ปีการเพาะปลูก
2530/31 – 2549/50

ปี	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิต (ตันสด)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/ปี)
2530/31	215,597	121,660	566
2531/32	233,411	133,631	573
2532/33	181,284	110,951	612
2533/34	160,699	104,094	628
2534/35	150,772	107,886	717
2535/36	157,033	115,575	736
2536/37	154,391	110,433	715
2537/38	159,766	121,252	759
2538/39	166,541	132,062	793
2539/40	171,212	147,263	860
2540/41	148,116	119,428	806
2541/42	136,561	117,755	862
2542/43	137,814	126,119	915
2543/44	149,690	131,453	879
2544/45	149,730	126,423	897
2545/46	131,686	104,832	796
2546/47	97,629	95,909	982
2547/48	105,986	106,598	1,006
2548/49	84,178	81,376	967
2549/50	76,324	74,711	979

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

2) ต้นทุนการผลิต

ต้นทุนในการผลิตกระเทียมสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 12,746.59 บาทต่อไร่ในปี 2546 เป็น 16,183.44 บาทต่อไร่ในปี 2550 เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 27 ในช่วงปี 2546 - 2550 สำหรับโครงสร้างต้นทุนการผลิตนั้น ค่าวัสดุในการผลิต เช่น ค่าพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืช คิดเป็นสัดส่วนสูงถึงประมาณร้อยละ 60 ของต้นทุนรวมในการผลิตกระเทียม และต้นทุนในส่วนนี้เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 30 ในช่วงเวลาเดียวกัน คือ จาก 6,849.28 บาทต่อไร่ในปี 2546 เป็น 8,891.62 บาทต่อไร่ในปี 2550 อย่างไรก็ตามราคากระเทียมที่เกษตรกรขายได้มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ทำให้ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ของการผลิตกระเทียมเพิ่มขึ้นจาก 2,775.41 บาทต่อไร่ในปี 2546 เป็น 17,690.53 บาทต่อไร่ในปี 2550 ดังตารางที่ 3.5.2

ตารางที่ 3.5.2 ต้นทุนการผลิต ปี 2541- 2545 เฉลี่ยทั้งประเทศ

หน่วย: บาท

รายการ	2546	2547	2548	2549	2550
1. ต้นทุนผันแปร	12,133.78	13,389.89	14,900.00	15,111.19	15,583.09
2. ต้นทุนคงที่	612.81	612.81	600.35	600.35	600.35
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	12,746.59	14,002.70	15,500.35	15,711.54	16,183.44
4. ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัม (บาท/กก.)	16.01	14.26	15.41	16.25	16.53
5. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)	19.50	21.50	21.80	27.50	34.60
6. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่	2,775.41	7,110.30	6,430.45	10,880.96	17,690.53
7. ผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัม (บาท/กก.)	3.49	7.24	6.39	11.25	18.07

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

3) การบริโภค

ความต้องการกระเทียมของประเทศไทยที่สำคัญมีดังนี้

1) ความต้องการเพื่อการบริโภค เป็นความต้องการสำหรับประกอบอาหารทั้งในครัวเรือนและตามร้านอาหารต่างๆ โดยประมาณว่าแต่ละปีคนไทยบริโภคกระเทียมเฉลี่ยประมาณคนละ 1.39 กิโลกรัม แต่เกิดการสูญเสียระหว่างการเก็บไว้บริโภคประมาณร้อยละ 10 ดังนั้นความต้องการเพื่อการบริโภคของคนไทยทั้งหมดประมาณ 1.60 กิโลกรัม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2543) จะเห็นว่าการบริโภคกลุ่มนี้ถึงแม้จะไม่มากนักแต่เป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ที่สุดและมีความต้องการสม่ำเสมอตลอดทั้งปี ความต้องการขายของกลุ่มนี้มีปริมาณมากและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเป็นลำดับ และทำให้มีความสำคัญที่สุดของการค้ากระเทียม

2) ความต้องการกระเทียมของโรงงานแปรรูปต่างๆ เช่น โรงงานอาหารสำเร็จรูป โรงงานบะหมี่สำเร็จรูป โรงงานอาหารกระป๋อง โรงงานน้ำพริก และโรงงานกระเทียมดอง รวมทั้งโรงงานที่ใช้กระเทียมเป็นส่วนประกอบอื่นๆ เช่น ยาสมุนไพร และกระเทียมสกัดบรรจุแคปซูล

แต่อย่างไรก็ตาม ความต้องการทางด้านนี้ ความต้องการของโรงงานกระเทียมดองนับว่ามีความสำคัญและมีปริมาณมากที่สุด โดยเฉพาะกระเทียมสดในช่วงต้นฤดูปลูกเก็บเกี่ยวความต้องการกระเทียมทางด้านนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับความต้องการกระเทียมเพื่อการบริโภค

3) ความต้องการกระเทียมเพื่อทำพันธุ์ เนื่องจากกระเทียมในช่วงที่เกษตรกรจะทำการเพาะปลูก กระเทียมมักจะมีราคาแพง ดังนั้นเกษตรกรจึงนิยมเก็บไว้เอง ตั้งแต่ช่วงการเก็บเกี่ยว ซึ่งเกษตรกรจะเก็บกระเทียมพันธุ์ไว้มากน้อยขนาดไหนนั้น นอกจากขึ้นอยู่กับราคากระเทียมในปีนั้นๆ แล้ว ยังขึ้นอยู่กับราคาคะเนผลผลิตกระเทียมโดยรวมว่าจะมีปริมาณมากน้อยเพียงใด เพราะถ้าผลผลิตกระเทียมในปีนั้นน้อย ระยะเวลาต่อไปราคาจะเพิ่มสูงขึ้น จะกระตุ้นให้เกษตรกรเก็บกระเทียมไว้มากขึ้นทั้งเพื่อการเพาะปลูกและเพื่อขายเอากำไรในช่วงที่เกษตรกรจะทำการเพาะปลูก โดยในพื้นที่ 1 ไร่ จะใช้กระเทียมยังไม่แกะกลีบประมาณ 100 กิโลกรัม

4) ความต้องการเพื่อการส่งออก แต่ละปีมีความต้องการทางด้านนี้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น เนื่องจากกระเทียมของไทยมีหัวเล็กและมีคุณภาพต่ำ แต่อาจมีแนวโน้มการส่งออกมากขึ้นในปัจจุบันตามข้อตกลงการค้าเสรีต่างๆ

4) ราคา

ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา ราคากระเทียมโดยรวมที่เกษตรกรขายได้มีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก กระเทียมบางประเภท เช่น กระเทียมแห้งใหญ่ระดับดี และกระเทียมแห้งใหญ่คละ มีราคาขายอยู่ในระดับดี ในปี 2549 กระเทียมแห้งใหญ่ระดับดี และกระเทียมแห้งใหญ่คละมีราคาสูงขึ้นจากปี 2545 กล่าวคือ เพิ่มจาก 30 บาทต่อกิโลกรัมเป็น 32.11 บาทต่อกิโลกรัม และเพิ่มจาก 24.59 บาทต่อกิโลกรัมเป็น 27.52 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ ส่วนกระเทียมแห้งใหญ่ระดับรองนั้น ราคาที่เกษตรกรขายได้มีแนวโน้มลดลง โดยลดจาก 32.65 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2545 เหลือเพียง 27.58 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2549 สำหรับกระเทียมสดคละนั้น ราคาอ่อนข้างคงที่ตลอด 4 ปีที่ผ่านมา ประมาณ 6-8 บาทต่อกิโลกรัม ดังตารางที่ 3.5.3

ตารางที่ 3.5.3 ราคากระเทียมแห้งใหญ่คละที่เกษตรกรขายได้

หน่วย: บาทต่อกิโลกรัม

ปี	ชนิดของกระเทียม			
	กระเทียมแห้งใหญ่ดี	กระเทียมแห้งใหญ่รอง	กระเทียมแห้งใหญ่คละ	กระเทียมสด คละ
2545	30.00	32.65	24.59	7.42
2546	38.69	30.75	27.41	8.32
2547	24.8	21.56	19.4	6.48
2548	24.73	22.45	21.96	5.12
2549	32.11	27.58	27.52	8.91

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550

5) การส่งออกและการนำเข้า

ในช่วงปี 2541-2549 สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศในสินค้ากระเทียมของไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก การส่งออกกระเทียมของไทยมีความผันผวนสูงมาก ในปี 2541 ไทยส่งออกกระเทียมเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 4,209,509 บาท ต่อมาในปี 2543 มูลค่าการส่งออกของไทยขยายตัวอย่างรวดเร็วเป็น 16,390,300 บาท การส่งออกกระเทียมของไทยเพิ่มสูงสุดในปี 2545 โดยมีมูลค่าทั้งสิ้น 113,864,328 บาท หลังจากนั้นเป็นต้นมา มูลค่าการส่งออกกระเทียมของไทยได้ลดลงโดยตลอดจนเหลือเพียง 18,070,117 บาทในปี 2549 และในปี 2550 มูลค่าการส่งออกกระเทียมของไทยกลับเพิ่มขึ้นเป็น 31,268,753 บาท สถานการณ์ดังกล่าวตรงกันข้ามกับกรณีการนำเข้าที่มูลค่าการนำเข้ากระเทียมของไทยเพิ่มสูงขึ้นโดยตลอด โดยเพิ่มจาก 8,129 บาทในปี 2541 เป็น 297,701,835 บาทในปี 2547 และ 282,336,219 บาทในปี 2550 ปี 2546 เป็นปีที่เป็จุดผกผันสำคัญในสถานการณ์การค้ากระเทียมระหว่างประเทศของไทย โดยไทยได้เปลี่ยนจากการเป็นผู้ส่งออกกระเทียมสุทธิเป็นผู้นำเข้ากระเทียมสุทธิ ในปี 2546 ไทยได้นำเข้ากระเทียมทั้งสิ้นเป็นมูลค่า 271,222,580 บาท ในขณะที่ส่งออกเป็นมูลค่า 24,388,261 บาท ไทยได้กลายมาเป็นประเทศผู้นำเข้ากระเทียมสุทธิโดยตลอด โดยมูลค่าการนำเข้ากระเทียมสุทธิในปี 2550 สูงถึง 251,067,466 บาท ดังตารางที่ 3.5.4

ตารางที่ 3.5.4 การส่งออกและราคา FOB กระเทียม ปี 2541 - 2550

ปริมาณ :ก.ก ,มูลค่า :บาท

รายการ	0703200007			0712900115			0712900128			รวมกระเทียม		รวมกระเทียม	
	กระเทียมสดหรือแช่เย็น			กระเทียมแห้งเป็นผง			กระเทียมแห้งไม่เป็นผง					ปรับค่าแล้ว ^{1/}	
ปี	ปริมาณ	มูลค่า	ราคา FOB	ปริมาณ	มูลค่า	ราคา FOB	ปริมาณ	มูลค่า	ราคา FOB	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2541	18,004	393,311	21.85	25,142	3,543,096	140.92	5,090	273,102	53.65	48,236	4,209,509	234,425	4,209,509
2542	26,689	1,350,452	50.60	9,118	965,181	105.85	2,559	251,679	98.35	38,366	2,567,312	107,318	2,567,312
2543	245,547	13,970,989	56.90	46,287	2,261,999	48.87	2,161	157,312	72.80	293,995	16,390,300	622,332	16,390,300
2544	1,313,610	82,497,344	62.80	6,450	1,024,647	158.86	1,521	233,931	153.80	1,321,581	83,755,922	1,369,778	83,755,922
2545	1,552,112	90,598,052	58.37	1,316,624	22,530,669	17.11	26,185	735,607	28.09	2,894,921	113,864,328	12,163,738	113,864,328
2546	364,844	4,637,402	12.71	763,549	12,595,789	16.50	428,959	7,155,070	16.68	1,557,352	24,388,261	7,761,401	24,388,261
2547	514,321	14,004,994	27.23	7,210	1,217,082	168.80	53,754	1,154,579	21.48	575,285	16,376,655	733,424	16,376,655
2548	690,046	18,396,937	26.66	30,604	2,476,096	80.91	30,461	1,067,467	35.04	751,111	21,940,500	1,026,352	21,940,500
2549	706,174	12,335,722	17.47	40,755	3,165,666	77.68	88,741	2,568,729	28.95	835,670	18,070,117	1,298,703	18,070,117
2550	346,375	13,180,893	38.05	153,098	11,845,936	77.37	574,775	6,241,924	10.86	1,074,248	31,268,753	3,297,210	31,268,753

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

หมายเหตุ: ^{1/} รวมกระเทียมปรับค่าแล้ว หมายถึง ผลรวมของกระเทียมที่ทำการปรับปริมาณกระเทียมแห้งเป็นผงและไม่เป็นผงให้อยู่ในรูปของกระเทียมสด

ตารางที่ 3.5.5 การนำเข้าและราคา CIF กระเทียม ปี 2541 - 2550

ปริมาณ: กิโลกรัม, มูลค่า: บาท

รายการ	703200007			712900115			712900128			รวมกระเทียม		รวมกระเทียมปรับค่าแล้ว ^{1/}	
	กระเทียมสดหรือแช่เย็น			กระเทียมแห้งเป็นผง			กระเทียมแห้งไม่เป็นผง			ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ปี	ปริมาณ	มูลค่า	ราคา CIF	ปริมาณ	มูลค่า	ราคา CIF	ปริมาณ	มูลค่า	ราคา CIF	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2541	440	8,129	18.48	0	-	-	0	0	0.00	440	8,129	440	8,129
2542	93	23,964	257.68	3,000	116,605	38.87	0	0	0.00	3,093	140,569	24,093	140,569
2543	78	67,741	868.47	18,946	746,162	39.38	0	0	0.00	19,024	813,903	151,646	813,903
2544	65,050	989,976	15.22	149	41,668	279.65	0	0	0.00	65,199	1,031,644	66,242	1,031,644
2545	14,506,631	92,543,478	6.38	3,262	233,952	71.72	315,780	2,951,688	9.35	14,825,673	95,729,118	15,481,015	95,729,118
2546	44,057,820	258,901,022	5.88	17,934	434,341	24.22	1,247,991	11,887,217	9.53	45,323,745	271,222,580	47,949,013	271,222,580
2547	55,503,359	264,157,026	4.76	26,920	1,863,979	69.24	2,860,568	31,680,830	11.08	58,390,847	297,701,835	64,309,013	297,701,835
2548	44,098,914	179,497,479	4.07	43,813	2,624,785	59.91	2,198,142	21,882,787	9.96	46,340,869	204,005,051	51,050,445	204,005,051
2549	28,530,473	180,703,938	6.33	42,710	2,098,336	49.13	1,484,261	20,209,053	13.62	30,057,444	203,011,327	33,329,393	203,011,327
2550	21,461,256	238,023,781	11.09	479,326	26,714,012	55.73	1,607,335	17,598,426	10.95	23,547,917	282,336,219	30,122,696	282,336,219

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

หมายเหตุ: ^{1/} รวมกระเทียมปรับค่าแล้ว หมายถึง ผลรวมของกระเทียมที่ทำการปรับปริมาณกระเทียมแห้งเป็นผงและไม่เป็นผงให้อยู่ในรูปของกระเทียมสด

ตารางที่ 3.5.6 ปริมาณและมูลค่านำเข้ากระเทียมแห้งเป็นผงจากประเทศต่างๆ ปี 2545-2549

ประเทศ	ปริมาณ : กก., มูลค่า : บาท											
	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สาธารณรัฐประชาชนจีน	2,000	50,724	17,650	393,073	16,000	479,848	33,550	1,452,534	32,043	672,154	85.71	91.1
สหรัฐอเมริกา	29	7,328	0	0	10,620	1,350,376	10,087	1,149,066	8,895	1,134,894	-	-
สหราชอาณาจักร	1,000	130,310	0	0	0	0	15	14,948	0	0	-	-
มาเลเซีย	0	0	0	0	0	0	51	6,314	20	2,741	-	-
อินเดีย	0	0	272	35,925	300	33,755	110	1,923	0	0	-	-
ญี่ปุ่น	40	10,276	12	5,343	0	0	0	0	0	0	-	-
สาธารณรัฐแอฟริกาใต้	2	63	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-
สิงคโปร์	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-
ออสเตรเลีย	150	29,418	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-
ออสเตรีย	41	5,833	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-
อื่นๆ	0	0	0	0	0	0	0	0	1,752	289,245	-	-
รวม	3,262	233,952	17,934	434,341	26,920	1,863,979	43,813	2,624,785	42,710	2,098,336	81.37	80.23

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.5.7 ปริมาณและมูลค่านำเข้ากระเทียมแห้งไม่เป็นผงจากประเทศต่างๆ ปี 2545 – 2549

ปริมาณ: กก., มูลค่า: บาท

ประเทศ	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สาธารณรัฐประชาชนจีน	315,780	2,951,688	1,225,791	11,332,217	2,835,957	31,434,720	2,170,965	20,909,892	1,459,251	19,413,689	43.8	54.95
สหรัฐอเมริกา	0	0	0	0	0	0	2,177	898,487	3,010	531,364	0	0
ไต้หวัน	0	0	0	0	0	0	25,000	74,408	22,000	264,000	0	0
เมียนมาร์	0	0	22,200	555,000	17,766	177,660	0	0	0	0	0	0
ลาว	0	0	0	0	6,845	68,450	0	0	0	0	0	0
รวม	315,780	2,951,688	1,247,991	11,887,217	2,860,568	31,680,830	2,198,142	21,882,787	1,484,261	20,209,053	44.21	56.17

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.5.8 ปริมาณและมูลค่านำเข้าพืช/ผลิตภัณฑ์ กระเทียมสดหรือแช่เย็นแยกตามประเทศผู้ส่งออก ปี 2545-2550

ปริมาณ: กก., มูลค่า: บาท

ประเทศ	2546		2547		2548		2549		2550		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สาธารณรัฐประชาชนจีน	40,516,936	233,477,995	48,479,403	214,541,667	40,098,807	153,847,771	25,645,560	157,808,247	19,803,137	216,420,426	-18.69	-4.48
ลาว	1,996,065	14,938,436	3,662,177	26,042,938	977,000	6,555,555	135,000	2,112,872	34,364	424,912	-68.10	-61.83
เมียนมาร์	975,263	6,306,960	2,802,812	21,035,191	2,795,861	18,353,940	2,616,599	19,033,359	1,294,857	16,426,071	5.11	19.89
อินโดนีเซีย	203,750	1,274,935	162,400	908,905	0	0	107,700	1,342,230	82,500	1,925,564	-	-
สวิตเซอร์แลนด์	141,670	951,229	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-
ไต้หวัน	24,000	621,751	0	0	107,575	313,860	0	0	0	0	-	-
มาเลเซีย	83,146	533,959	40	416	30	300	14,000	71,755	40,015	541,290	55.20	67.83
แกมเบรูน	58,000	401,586	0	0	119,600	408,548	0	0	0	0	-	-
อินเดีย	30,400	186,237	0	0	0	0	10,000	110,501	0	0	-	-
แคนาดา	18,000	128,080	0	0	0	0	0	0	23,818	166,726	-	-
ประเทศอื่นๆ	10,590	79,854	260,000	1,141,980	0	0	28	2,487	182,565	2,118,792	-	-
รวม	44,057,820	258,901,022	55,366,832	263,671,097	44,098,873	179,479,974	28,528,887	180,481,451	21,461,256	238,023,781	-18.95	-5.33

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

ตารางที่ 3.5.9 ปริมาณและมูลค่าส่งออกพืช/ผลิตภัณฑ์ กระเทียมสดหรือแช่เย็นแยกตามประเทศผู้ส่งออก ปี 2545-2550

ปริมาณ: กก., มูลค่า: บาท

ประเทศ	2546		2547		2548		2549		2550		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
มาเลเซีย	0	0	110	3,440	190,795	381,154	3,240	17,864	0	0	-	-
อินโดนีเซีย	0	0	248,600	992,000	25,108	212,428	0	0	140,100	1,640,708	-	-
แคนาดา	74,000	487,136	80	13,383	490	25,686	569,374	3,365,804	0	0	-	-
ญี่ปุ่น	199	4,736	123,710	9,711,792	127,252	8,830,861	99,422	6,520,924	163,632	9,940,037	274.55	343.71
ออสเตรเลีย	0	0	196	19,895	660	73,039	573	78,720	60	11,726	-	-
สิงคโปร์	381	49,803	17	755	64	4,659	1	153	280	61,192	-29.17	-11.17
สหราชอาณาจักร	0	0	100	20,342	1	400	1,280	61,657	0	0	-	-
อิสราเอล	0	0	0	0	2,054	105,358	4,560	228,834	4,381	238,956	-	-
สหรัฐอเมริกา	0	0	0	0	9,071	657,874	20,532	1,556,808	2,291	124,608	-	-
ไต้หวัน	266,100	3,730,329	0	0	28,662	797,121	2,588	93,473	4,780	643,092	-	-
ประเทศอื่นๆ	24,191	369,149	141,508	3,243,387	305,889	7,308,357	4,604	411,485	30,851	520,574	-25.47	-12.87
รวม	364,871	4,641,153	514,321	14,004,994	690,046	18,396,937	706,174	12,335,722	346,375	13,180,893	2.15	21.66

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

3.5.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขันของกระเทียม

พื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตกระเทียมของไทยมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากการนำเข้ากระเทียมราคาถูกจากจีน ประกอบกับเกษตรกรผู้ผลิตกระเทียมของไทยไม่สามารถแข่งขันในด้านต้นทุนการผลิตกับกระเทียมที่นำเข้าจากจีนได้ เพราะต้นทุนการผลิตกระเทียมของไทยสูงกว่าและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตลอดจนความสามารถในการแข่งขันของกระเทียมไทยในตลาดโลกนั้นค่อนข้างต่ำ ดังจะเห็นได้จากค่า RCA ของกระเทียมที่น้อยกว่า 1 ตลอดระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา ทำให้กระเทียมถูกจัดอยู่ในกลุ่มสินค้าที่มีความอ่อนไหว (sensitive list) ดังนั้น ประเทศไทยอยู่ในฐานะผู้นำเข้ากระเทียมสุทธิตั้งตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นมา

2) นโยบายของรัฐบาล

เนื่องจากไทยไม่สามารถแข่งขันด้านต้นทุนการผลิตกระเทียมกับต่างประเทศได้ รัฐบาลโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงมีนโยบายลดพื้นที่ปลูกกระเทียม โดยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 ก.ค. 2540 เพื่อแก้ไขปัญหาสินค้าเกษตรภาคเหนือ ทำให้เกิด “โครงการลดพื้นที่ปลูกหอมหัวใหญ่และกระเทียม ปี 2541/2542 – 2543/2544” ขึ้น โดยจังหวัดเชียงใหม่ถูกเลือกเป็นพื้นที่หลักในการดำเนินโครงการ แล้วให้ปลูกมันฝรั่งพันธุ์โรงงานแทน ต่อมากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ขยายผลการควบคุมปริมาณการผลิตกระเทียมในประเทศภายใต้ “โครงการลดพื้นที่ปลูกกระเทียมปี 2546/2547” โดยครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ทั้งภาคเหนือ อีสาน และกลาง รวม 15 จังหวัด

ทั้งนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินโครงการลดพื้นที่ปลูกกระเทียม โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายไว้ 50,000 ไร่ และสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการปลูกพืชชนิดอื่นๆ ทดแทนเช่นพืชอายุสั้น 1,500 บาทและไม้ผล 2,000 บาทต่อไร่ ผลจากการดำเนินงานสามารถลดพื้นที่ปลูกได้ 19,316 ไร่จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ 6,282 ราย และใช้จ่ายเงินไปจำนวน 321.26 ล้านบาท ส่งผลให้ก่อนมีโครงการมีพื้นที่ปลูกกระเทียม 131,656 ไร่ และลดเหลือ 97,629 ไร่ หรือลดลงร้อยละ 25.86 ทั้งนี้กระทรวงเกษตรฯ กำหนดเป้าหมายที่จะให้มีพื้นที่เพาะปลูกเพียง 80,000 ไร่

ในปี 2547/48 โครงการลดพื้นที่การปลูกกระเทียมอย่างถาวร 4 จังหวัด ได้แก่ แม่ฮ่องสอน พะเยา เชียงใหม่ และเชียงราย เกษตรกรได้รับเงินจาก คชก. จำนวน 4,324 ราย ครอบคลุมพื้นที่ปลูกกระเทียมทั้งสิ้น 15,694.77 ไร่

สำหรับนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลในการพัฒนาการผลิตกระเทียมของไทย ได้แก่

1. การปรับโครงสร้างการผลิต โดยสนับสนุนให้เกษตรกรเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น เช่น มันฝรั่งพันธุ์โรงงาน พริกหวาน และยางพารา ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความผันผวนในราคากระเทียม การขาดความสามารถในการแข่งขันของกระเทียมไทยเมื่อเปรียบเทียบกับกระเทียมนำเข้าจากต่างประเทศ

2. การรณรงค์ให้มีการบริโภคกระเทียมไทยมากขึ้น ทั้งในและต่างประเทศ

3. การสนับสนุนให้มีการแปรรูปกระเทียม เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต เช่น การทำกระเทียมดอง กระเทียมผง กระเทียมและกลีบบรรจุด้วยสุญญากาศ

4. การจัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์กระเทียม

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นผู้นำเข้ากระเทียมสุทธิตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นมา เนื่องจากกรณีการเร่งลดภาษีสินค้าผักผลไม้ไทย-จีน (FTA) ภายใต้กรอบ Early Harvest หรือการเปิดเสรีล่วงหน้าของความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ในสินค้าพิกัดศุลกากร 07 และ 08 คือผักผลไม้ มีผลให้ภาษีนำเข้าระหว่างไทย-จีน เป็นร้อยละ 0 นับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 อย่างไรก็ตาม กระเทียมจัดเป็นสินค้าอ่อนไหวสูงของไทย การลดภาษีเหลือร้อยละ 0 ในปี 2546 เป็นการลดให้เฉพาะภาษีในโควตาเท่านั้น ซึ่งมีปริมาณโควตาเพียง 65 ตัน/ปี และไทยยังคงภาษีนอกโควตาไว้เท่าเดิม

นอกจากนี้ ประเทศไทยมีมาตรการเพื่อปกป้องคุ้มครองเกษตรกรผู้ผลิตกระเทียมไทย โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อปี 2523 อนุมัติในหลักการ การควบคุมการนำเข้ากระเทียมเข้ามาในราชอาณาจักร โดยกำหนดให้สินค้ากระเทียมทั้งสดและแห้งเป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร กับกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการอนุญาตนำเข้า ในกรณีที่เกิดภาวะขาดแคลนกระเทียมภายในประเทศจะผ่อนผันให้นำเข้าในบริเวณที่เหมาะสม ทั้งนี้ผู้นำเข้าจะต้องแสดงหลักฐานว่าเป็นผู้ที่เคยนำกระเทียมเข้ามาในราชอาณาจักรก่อนประกาศควบคุมการนำเข้าและจะอนุญาตให้นำเข้ามาได้ในบริเวณไม่เกินปริมาณในประวัติการนำเข้าของแต่ละราย ตามที่กระทรวงพาณิชย์ เสนอ

โดยสรุป กระเทียมของไทยไม่สามารถแข่งขันกับกระเทียมนำเข้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากจีนได้ ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายลดพื้นที่ปลูกกระเทียมลง จึงส่งผลทำให้พื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตกระเทียมของไทยลดลง ผลดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อเกษตรกรผู้ผลิตกระเทียมซึ่งได้ล้มเลิกและเปลี่ยนไปผลิตสินค้าชนิดอื่น ซึ่งถึงแม้ว่าประเทศไทยมีมาตรการควบคุมการนำเข้ากระเทียมจากต่างประเทศ สิ่งที่รัฐบาลต้องเร่งดำเนินการ คือ การนำมาตรการด้านสุขอนามัยและตรวจสอบคุณภาพสินค้าที่เข้มงวดยิ่งขึ้นมาใช้กับสินค้านำเข้าจากจีน เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรผู้ผลิตกระเทียมที่ไม่สามารถแข่งขันกับจีนได้

3.6 ข้าวโพดหวาน

3.6.1 สถานการณ์ข้าวโพดหวานของไทย

1) การผลิต

การผลิตข้าวโพดหวานของไทยในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาขึ้นค่อนข้างคงที่ ปริมาณการผลิตมีเสถียรภาพสูง พื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดหวานมีการขยายตัวสลับกับหดตัวเล็กน้อยเป็นระยะตลอดช่วงปี 2545 – 2549 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาการเปลี่ยนแปลงในระยะยาว จะเห็นว่า พื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดหวานมีแนวโน้มคงที่ ดังจะเห็นได้จากพื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดหวานรวมทั้งประเทศที่เปลี่ยนแปลงจาก 233,753 ไร่ในปี 2545 ลดลงเล็กน้อยเป็น 230,000 ไร่ในปี 2549 (ตารางที่ 3.6.1) ในขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดหวานรวมทั้งประเทศมีการเคลื่อนไหวในทิศทางตรงกันข้ามกับพื้นที่เพาะปลูก โดยผลผลิตรวมของข้าวโพดหวานเพิ่มขึ้นจาก 387,452 ตันในปี 2545 เป็น 414,000 ตันในปี 2549 การเพิ่มขึ้นของผลผลิตรวมทั้งๆ ที่พื้นที่เพาะปลูกลดลงนั้น เป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ผลผลิตต่อไร่ของข้าวโพดหวานสูงขึ้นจาก 1,675 กิโลกรัมต่อไร่ในปี 2545 เป็น 1,800 กิโลกรัมต่อไร่ ในปี 2549 คิดเป็นการเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 2.97 ผลผลิตต่อไร่ที่สูงขึ้นนี้แสดงถึงผลิตภาพการผลิตข้าวโพดหวานโดยรวมของไทยสูงขึ้น

ตารางที่ 3.6.1 เนื้อที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ปี 2545-2549

ปีเพาะปลูก	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ (กก.)
2545	233,753	387,452	1,675
2546	213,256	327,232	1,534
2547	200,000	361,760	1,501
2548	201,300	360,333	1,790
2549	230,000	414,000	1,800
อัตราเพิ่ม	-0.9	2.32	2.97

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550

2) ราคา

ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา ราคาข้าวโพดหวานโดยรวมที่เกษตรกรขายได้มีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก ข้าวโพดหวานพันธุ์ลูกผสมทั้ง 3 ขนาด คือฝักใหญ่ ฝักกลาง และฝักเล็ก ล้วนแต่มีราคาขายที่สูงขึ้น กล่าวคือ ข้าวโพดหวานพันธุ์ลูกผสมฝักใหญ่มีราคาขายสูงขึ้นจาก 1.18 บาทต่อฝักในปี 2545 เป็น 2.27 บาทต่อฝักในปี 2549 ในขณะที่ราคาขายของข้าวโพดหวานพันธุ์ลูกผสมฝักกลางเพิ่มขึ้นจาก 0.66 บาทต่อฝักในปี 2545 เป็น 1.48 บาทต่อฝักในปี 2549 ส่วนข้าวโพดหวานพันธุ์ลูกผสมฝักเล็กนั้นมีราคาขายสูงขึ้นจาก 0.38 บาทต่อฝักในปี 2545 เป็น 1.01 บาทต่อฝักในปี 2549 ดังตารางที่ 3.6.2

ตารางที่ 3.6.2 ราคาที่เกษตรกรขายได้ ปี 2544-2549

หน่วย: บาท/ฝัก

ปีการผลิต	ชนิดของข้าวโพดหวาน		
	ข้าวโพดหวานพันธุ์ลูกผสม (ซูเปอร์สวีทฝักใหญ่)	ข้าวโพดหวานพันธุ์ลูกผสม (ซูเปอร์สวีทฝักกลาง)	ข้าวโพดหวานพันธุ์ลูกผสม (ซูเปอร์สวีทฝักเล็ก)
2545	1.18	0.66	0.38
2546	1.28	0.6	0.2
2547	1.44	1.03	1.16
2548	1.75	1.32	1.01
2549	2.27	1.48	1.01
อัตราเพิ่ม	17.6	27.17	42.97

หมายเหตุ: อัตราแปร 3 ฝัก : 1 กก.

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550

3) การส่งออกและการนำเข้า

ในช่วงปี 2541-2550 สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศในสินค้าข้าวโพดหวานของไทยมีการเปลี่ยนแปลงไป การส่งออกข้าวโพดหวานของไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตลอด 10 ปี โดยในปี 2541 ไทยส่งออกข้าวโพดหวานเป็นมูลค่าประมาณ 704.54 ล้านบาท มูลค่าการส่งออกข้าวโพดหวานของไทยได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องทุกปี และในปี 2550 มูลค่าการส่งออกของไทยสูงถึงประมาณ 4,592.12 ล้านบาท (ตารางที่ 3.6.3) สถานการณ์ดังกล่าวตรงกันกับกรณีการนำเข้าที่มูลค่าการนำเข้าข้าวโพดหวานของไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในช่วงปี 2541-2545 แต่กลับลดลงในปี 2546 ภายหลังจากนั้นการนำเข้ามีทิศทางที่เพิ่มขึ้น โดยในปี 2548 ไทยได้นำเข้าข้าวโพดหวานเป็นมูลค่าประมาณ 6.06 ล้านบาท แต่ทว่าในปี 2549 มูลค่าการนำเข้าลดลงเหลือ 2.51 ล้านบาท อย่างไรก็ตามในปี 2550 มูลค่าการนำเข้าข้าวโพดหวานของไทยเพิ่มสูงขึ้นมากถึง 12.93 ล้านบาท ดังตารางที่ 3.6.4

ตารางที่ 3.6.3 ปริมาณและมูลค่าการส่งออก ข้าวโพดหวาน ปี 2541 - 2550

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท

ปี	ข้าวโพดหวานดิบหรือสุกแช่แข็ง		ราคา FOB	ข้าวโพดหวานปรุงแต่งไม่แช่เย็นจนแข็ง		ราคา FOB	รวม		รวม (ปรับค่าแล้ว)	
	ปริมาณ	มูลค่า		ปริมาณ	มูลค่า		ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณน้ำหนักสด	มูลค่า
2541	559,491	24.35	44	21,951,765	680.19	31	22,511,256	704.54	41,514,276	704.54
2542	1,416,392	62.90	44	26,238,014	666.11	25	27,654,406	729.00	50,367,911	729.00
2543	1,756,345	56.44	32	25,868,591	626.85	24	27,624,936	683.30	50,018,642	683.30
2544	1,205,016	47.96	40	76,118,371	2,078.46	27	77,323,387	2,126.42	143,216,902	2,126.42
2545	1,180,973	51.82	44	95,806,495	2,709.79	28	96,987,468	2,761.61	179,924,434	2,761.61
2546	1,313,998	44.31	34	94,899,584	2,752.94	29	96,213,582	2,797.25	178,365,461	2,797.25
2547	5,094,466	113.55	22	95,806,495	2,709.79	28	100,900,961	2,823.34	183,837,927	2,823.34
2548	5,798,549	168.55	29	103,975,438	3,031.89	29	109,773,987	3,200.44	199,782,575	3,200.44
2549	4,729,870	166.55	35	125,308,121	4,290.97	34	130,037,991	4,457.53	238,513,678	4,457.53
2550	6,436,493	220.31	34	142,783,129	4,371.81	31	149,219,622	4,592.12	272,822,928	4,592.12

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

ตาราง 3.6.4 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้า ข้าวโพดหวาน ปี 2541 – 2550

ปี	ข้าวโพดหวานดิบหรือสุกแช่แข็ง		ราคา CIF	ข้าวโพดหวานปรุงแต่งไม่แช่เย็นจนแข็ง		ราคา CIF	รวม		รวม (ปรับค่าแล้ว)	
	ปริมาณ	มูลค่า		ปริมาณ	มูลค่า		ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณน้ำหนักรวม	มูลค่า
2541	49,657	3.52	71	5,940	0.21	35	55,597	3.73	60,739	3.73
2542	73,852	3.74	51	28,923	1.03	35	102,775	4.77	127,813	4.77
2543	50,721	3.39	67	7,793	0.24	31	58,514	3.63	65,260	3.63
2544	25,473	4.52	178	8,069	1.01	125	33,542	5.53	40,527	5.53
2545	40,340	4.83	120	25,685	1.31	51	66,025	6.14	88,260	6.14
2546	1,411	0.52	365	41,856	0.89	21	43,267	1.40	79,501	1.40
2547	36,830	3.16	86	5,018	0.29	57	41,848	3.45	46,192	3.45
2548	74,996	3.93	52	25,017	2.13	85	100,013	6.06	121,670	6.06
2549	49,111	2.03	41	5,693	0.48	84	54,804	2.51	59,732	2.51
2550	53,118	4.33	82	389,607	8.59	22	442,725	12.93	779,997	12.93

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

ตารางที่ 3.6.5 ปริมาณและมูลค่านำเข้าข้าวโพดหวานดิบหรือทำให้สุกแช่แข็งจากประเทศต่างๆ ปี 2545-2549

ปริมาณ : กิโลกรัม, มูลค่า : บาท

ประเทศผู้ส่งออก	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สหรัฐอเมริกา	5,289	3,120,998	1,000	489,780	2,011	1,779,095	36,228	2,168,131	1,135	522,278	5.25	-18.84
ญี่ปุ่น	20	17,009	0	369	0	0	12,875	1,030,812	10	1,535	-	-
สาธารณรัฐประชาชนจีน	0	0	0	0	900	493,563	23,001	644,653	46,910	1,368,640	-	-
นิวซีแลนด์	0	0	0	0	0	0	33	37,699	69	36,572	-	-
ออสเตรเลีย	0	365	0	0	498	28,214	720	37,610	822	44,006	-	-
ลาว	0	0	0	0	14,000	44,151	2,129	8,851	0	0	-	-
เนเธอร์แลนด์	0	0	0	0	0	0	5	4,694	0	0	-	-
สหราชอาณาจักร	0	0	0	0	0	0	3	1,120	0	0	-	-
ฮังการี	0	0	0	0	0	0	2	1,012	0	0	-	-
ไต้หวัน	0	0	0	0	250	159,241	0	0	100	41,820	-	-
ประเทศอื่นๆ	35,031	1,695,823	411	25,184	19,171	657,505	0	0	0	0	-	-
รวม	40,340	4,834,195	1,411	515,333	36,830	3,161,769	74,996	3,934,582	49,046	2,014,851	54.71	2.86

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.6.6 ปริมาณและมูลค่านำเข้าข้าวโพดหวานหวานปรุงแต่งไม่แช่เย็นจนแข็งจากประเทศต่างๆ ปี 2545-2549

ปริมาณ : กิโลกรัม, มูลค่า : บาท

ประเทศผู้ส่งออก	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สาธารณรัฐประชาชนจีน	0	0	0	0	0	0	1,550	830,286	500	276,174	-	-
ไทย	18,370	432,743	36,740	694,329	0	0	14,968	644,131	6	2,795	-	-
เคนมาร์ก	0	0	0	0	0	0	4,083	481,120	0	0	-	-
สหรัฐอเมริกา	7,312	874,390	5,115	193,713	4,409	154,463	4,409	168,050	5,186	199,673	-8.02	-26.62
สหราชอาณาจักร	0	0	0	0	7	2,096	2	3,254	0	0	-	-
สาธารณรัฐเกาหลี	3	1,253	0	0	0	0	4	1,101	0	0	-	-
มาเลเซีย	0	0	0	0	0	0	1	151	0	0	-	-
ออสเตรเลีย	0	0	0	0	640	120,852	0	0	0	0	-	-
ประเทศอื่น ๆ	0	318	1	507	25	7,986	0	0	1	298		
รวม	25,685	1,308,704	41,856	888,549	5,081	285,397	25,017	2,128,093	5,693	478,940	-29.73	-10.75

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.6.7 ปริมาณและมูลค่าส่งออกพืช/ผลิตภัณฑ์ ข้าวโพดหวาน คีบหรือทำให้สุกแช่แข็งแยกตามประเทศผู้นำเข้า ปี 2545-2549

ปริมาณ : กิโลกรัม, มูลค่า : บาท

ประเทศ	2546		2547		2548		2549		2550		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
แคนาดา	194,792	9,851,430	1,281,825	52,525,619	2,928,146	112,878,000	3,669,690	138,551,249	5,211,090	188,038,982	114.36	98.73
ซาอุดีอาระเบีย	409,165	18,305,676	181,998	8,540,955	13,200	709,633	26,310	1,040,981	456,795	16,505,620	-15.75	-20.64
ญี่ปุ่น	29,517	805,399	107,669	5,063,011	106,826	3,649,626	277,775	9,756,939	231,619	8,211,450	66.00	69.89
ไต้หวัน	0	0	0	0	11,734	399,258	71,000	2,033,101	65,737	2,573,392	-	-
มาเลเซีย	351,200	2,575,807	2,823,088	25,287,494	1,342,751	21,851,675	172,460	3,311,209	105,140	1,512,409	-40.59	-26.64
สหรัฐ อเมริกา	44,770	257,905	268,221	547,560	359,400	955,100	200,100	403,200	277,500	578,100	39.87	13.98
สิงคโปร์	0	0	1,021	25,524	16,745	821,774	132,588	6,096,624	7,965	305,118	-	-
ออสเตรเลีย	0	0	2,326	1,128,436	12,680	1,515,867	5,466	139,588	8,051	209,573	-	-
ประเทศอื่นๆ	284,554	12,512,034	428,318	20,433,168	1,007,067	25,767,671	174,481	5,220,013	72,596	2,376,676	-30.44	-37.42
รวม	1,313,998	44,308,251	5,094,466	113,551,767	5,798,549	168,548,604	4,729,870	166,552,904	6,436,493	220,311,320	36.39	43.20

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

ตารางที่ 3.6.8 ปริมาณและมูลค่าส่งออกข้าวโพดหวานปรุงแต่งไม่แช่เย็นจนแข็งแยกตามประเทศผู้นำเข้า ปี 2545-2549

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท

ประเทศ	2546		2547		2548		2549		2550		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สหราชอาณาจักร	12,575.95	390.66	16,987.95	584.01	16,686.41	529.58	16,969.72	588.43	20,608.31	735.59	10.37	13.58
สหภาพโซเวียต(รัสเซีย)	3,012.68	82.87	4,555.14	128.07	7,341.76	220.13	21,299.71	664.05	18,622.62	574.63	67.96	73.65
สาธารณรัฐเกาหลี	10,618.28	225.61	9,257.11	184.93	8,957.35	187.40	12,557.81	279.61	12,746.15	290.58	6.93	9.63
ไต้หวัน	4,740.69	141.05	5,313.10	146.40	4,717.07	134.96	6,522.50	197.78	9,539.65	282.11	17.39	18.38
ญี่ปุ่น	3,440.25	102.42	3,882.19	124.27	4,378.96	153.89	5,913.55	699.00	7,623.71	262.60	22.29	43.48
สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน	7,439.14	189.71	9,255.61	230.92	8,664.11	215.79	7,813.19	205.62	6,302.55	189.66	-4.89	-1.16
สวีเดน	1,591.82	42.92	3,195.69	91.39	2,248.42	71.84	3,453.20	111.70	4,849.08	152.71	25.93	31.51
เลบานอน	1,985.63	58.38	2,439.09	71.90	2,984.78	89.27	2,582.99	85.26	4,373.31	143.06	17.78	21.69
เนเธอร์แลนด์	3,610.42	99.64	7,362.35	231.52	8,110.03	275.60	2,670.89	83.64	3,517.75	122.96	-10.11	-5.80
ออสเตรเลีย	228.70	5.52	767.58	18.82	2,568.33	68.47	4,147.28	118.54	3,660.00	101.27	106.11	115.10
นอร์เว	665.57	18.86	1,524.61	44.63	1,901.51	58.07	2,583.41	85.10	2,785.63	90.50	40.36	45.97
ฟิลิปปินส์	1,786.52	38.63	2,612.80	57.03	3,236.11	73.16	4,560.63	112.44	3,184.69	80.31	18.69	23.89
ซาอุดีอาระเบีย	839.45	23.53	1,262.93	34.18	1,402.69	42.17	1,807.41	54.78	2,512.19	74.43	29.06	31.98
สาธารณรัฐเอสโตเนีย	2,179.68	58.00	586.01	15.60	1,523.06	47.38	4,544.99	141.05	1,593.56	50.70	15.28	21.32
สาธารณรัฐยูเครน	29.86	0.79	18.09	0.46	303.87	9.19	2,315.13	75.21	893.25	29.20	220.54	242.49
สเปน	5,198.46	190.52	4,241.43	173.97	3,797.86	170.35	2,467.87	120.65	494.15	13.91	-40.83	-42.88
ประเทศอื่นๆ	16,175.27	409.35	22,544.82	571.70	25,153.12	684.64	23,097.86	668.12	49,227.23	1,445.44	25.23	30.72
รวม	76,118.37	2,078.46	95,806.50	2,709.79	103,975.44	3,031.89	125,308.12	4,290.97	152,533.81	4,639.70	18.04	22.95

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

3.6.3 ความสามารถในการแข่งขัน และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขันของข้าวโพดหวาน

ความสามารถในการแข่งขันของข้าวโพดหวานไทยในตลาดโลกมีพัฒนาการค่อนข้างดี ดังจะเห็นได้จากค่า RCA ของข้าวโพดหวานที่สูงขึ้นเรื่อยๆ จาก 0.23 ในปี 2536 เป็น 1.99 ในปี 2540 (<http://www.ryt9.com/news/2001-01-08/iq90d4bfb264e31164ef305e982dcdf304/>) และยังคงมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ แสดงถึงศักยภาพในการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น และความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้นนี้สะท้อนให้เห็นได้ในมูลค่าการส่งออกข้าวโพดหวานของไทยที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มที่จะสามารถพัฒนาความสามารถในการแข่งขันให้สูงยิ่งขึ้นไปอีกได้ ซึ่งจะเห็นได้จากผลผลิตต่อไร่ที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2) นโยบายภายในประเทศ

นโยบายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับข้าวโพดหวาน มีดังนี้

- การส่งเสริมการผลิตข้าวโพดหวาน ได้มีการกำหนดพื้นที่เป้าหมายสำหรับโครงการปลูกข้าวโพดหวาน โดยกรมส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุนงบประมาณมาซื้อเมล็ดพันธุ์ไปจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในราคาถูก โดยเกษตรกรต้องขายผลผลิตคืนให้โรงงาน

- การใช้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่เกษตรกรเพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนซึ่งสนับสนุนโดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.)

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

ไทยได้มีการผลักดันการส่งออกข้าวโพดหวาน จากการกำหนดควีสัญลักษณ์และทิศทางการพัฒนาที่ดิน ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ในหัวข้อที่ 4 ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานในเรื่องการวางแผนและกำหนดเขตความเหมาะสมของดินกับการปลูกพืช โดยกำหนดให้มีการผลักดันการส่งออกสินค้าเกษตรใหม่ 35 ชนิด ที่มีศักยภาพในการส่งออก ซึ่งข้าวโพดหวานเป็น 1 ในผัก 7 ชนิดที่มีการผลักดันการส่งออกสินค้าเกษตรใหม่

ข้าวโพดหวานจัดได้ว่าเป็นสินค้าดาวรุ่งในแง่มูลค่าการส่งออกชนิดหนึ่ง ความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกของข้าวโพดหวานไทยอยู่ในเกณฑ์ดี อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการแข่งขันดังกล่าวนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศที่ประเทศผู้นำเข้านำมาปฏิบัติต่อข้าวโพดหวานของไทย ซึ่งหลายประเทศต่างก็มีมาตรการเฉพาะ เช่น ออสเตรเลียที่ได้กำหนดให้ต้องมีการขออนุญาตก่อนนำเข้าข้าวโพดหวานจากไทย และเมื่อได้รับอนุญาตแล้ว สินค้าจะต้องมีใบรับรองสุขอนามัย และต้องปลอดจากแมลงมีชีวิต และสิ่งปนเปื้อนต่างๆ ก่อนถึงออสเตรเลีย และต้องอยู่ในบรรจุภัณฑ์ที่สะอาดและใหม่ สำหรับบรรจุภัณฑ์ไม้ต้องได้รับการตรวจว่าปราศจากเศษดิน พืช หรือสิ่งเจือปนจากสัตว์

โดยสรุป ข้าวโพดหวานของไทยเป็นสินค้าที่มีศักยภาพในตลาดโลกสูง ความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลผลิตต่อไร่ที่สูงขึ้นล้วนบ่งบอกถึงโอกาสและแนวโน้มที่ดีของข้าวโพดหวานของไทย ในฐานะที่ไทยเป็นผู้ส่งออกสุทธิข้าวโพดหวาน การเปิดเสรีน่าจะส่งผลดีต่อผู้ผลิตและผู้ส่งออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งออกไปยังญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศผู้นำเข้าข้าวโพดหวานรายใหญ่จากไทย

3.7 ลำไย

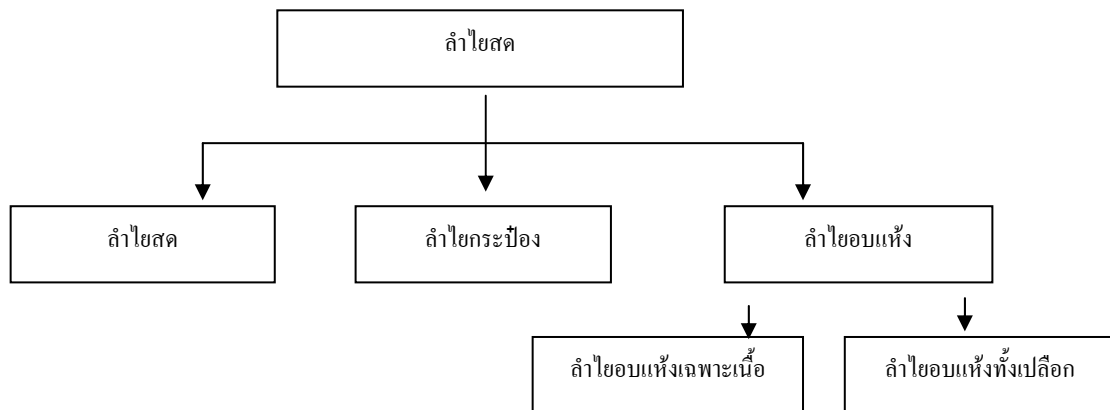
3.7.1 สถานการณ์ลำไยของโลก

1) การค้าลำไยและผลิตภัณฑ์ในตลาดโลก

ปริมาณการค้าลำไยและผลิตภัณฑ์ในตลาดโลกมีจำนวน 0.46 ล้านตันในปี 2547 และเพิ่มขึ้นเป็น 0.57 ล้านตันในปี 2548 และลดลงเป็น 0.26 ล้านตันในปี 2549 โดยที่ประเทศไทยมีส่วนแบ่งการตลาดในตลาดโลกประมาณร้อยละ 80 ของปริมาณลำไยและผลิตภัณฑ์ในตลาดโลก (องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO), 2550)

3.7.2 สถานการณ์การผลิต การบริโภค และการส่งออกลำไยของไทย

ลำไยนั้นนอกจากเป็นสินค้าที่บริโภคสดแล้วยังนำไปแปรรูปในรูปของการอบแห้ง และการทำในรูปของลำไยกระป๋อง ดังนั้นสินค้านี้เป็นทั้งสินค้าที่เป็นสินค้าบริโภคสดโดยตรงหรือเป็นสินค้าปลายทางหรือเป็นปัจจัยที่ใช้ในการผลิตหรือเป็นสินค้าขั้นกลางเพื่อผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปของผลไม้กระป๋องและผลไม้อบแห้งเพื่อเพิ่มมูลค่า โดยมีโครงสร้างดังภาพที่ 3.7.1

ภาพที่ 3.7.1 โครงสร้างลำไยและผลิตภัณฑ์ ปี 2550

ที่มา: ปรับปรุงจาก วรนุช และคณะ (2546)

1) การผลิต

โดยทั่วไปลำไยจะให้ผลผลิตตั้งแต่อายุ 3 ปีขึ้นไปโดยให้ผลผลิตเต็มที่เมื่ออายุ 7 ปีขึ้นไปและสามารถให้ผลผลิตได้มากกว่า 30 ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การดูแลรักษา โดยเฉลี่ยผลผลิตของลำไยจะอยู่ที่ประมาณ 200 กิโลกรัม/ต้น หรืออยู่ปริมาณของผลผลิตอยู่ระหว่าง 60-90 ผล/กิโลกรัม และฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตอยู่ระหว่างเดือนกรกฎาคม-เดือนสิงหาคม โดยสายพันธุ์ที่นิยมปลูก และมีความสำคัญในเชิงการค้า คือ พันธุ์อีดอ ซึ่งมีผลผลิตคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 80 ของผลผลิตทั้งหมด เนื่องจากเป็นพันธุ์ที่

ดูแลรักษาง่าย ทนทานต่อโรค ให้ผลผลิตสม่ำเสมอ และผลผลิตที่ได้รับมีคุณภาพดี จึงเป็นที่ต้องการของตลาด โดยเฉพาะตลาดต่างประเทศ และโรงงานลำไยกระป๋อง ลำไยอบแห้ง ส่วนพันธุ์ที่ปลูกมากรองลงมาได้แก่ พันธุ์แก้ว (ร้อยละ 7) สีชมพู (ร้อยละ 5) เบี้ยวเขียว (ร้อยละ 5) และพันธุ์พื้นเมือง (ร้อยละ 3) ซึ่งมีแนวโน้มที่ลดความสำคัญลง เนื่องจากให้ผลผลิตไม่สม่ำเสมอ และไม่เป็นที่ต้องการของตลาด (กองส่งเสริมพืชสวน, 2543)

พื้นที่ปลูก และผลผลิตลำไยในประเทศไทย

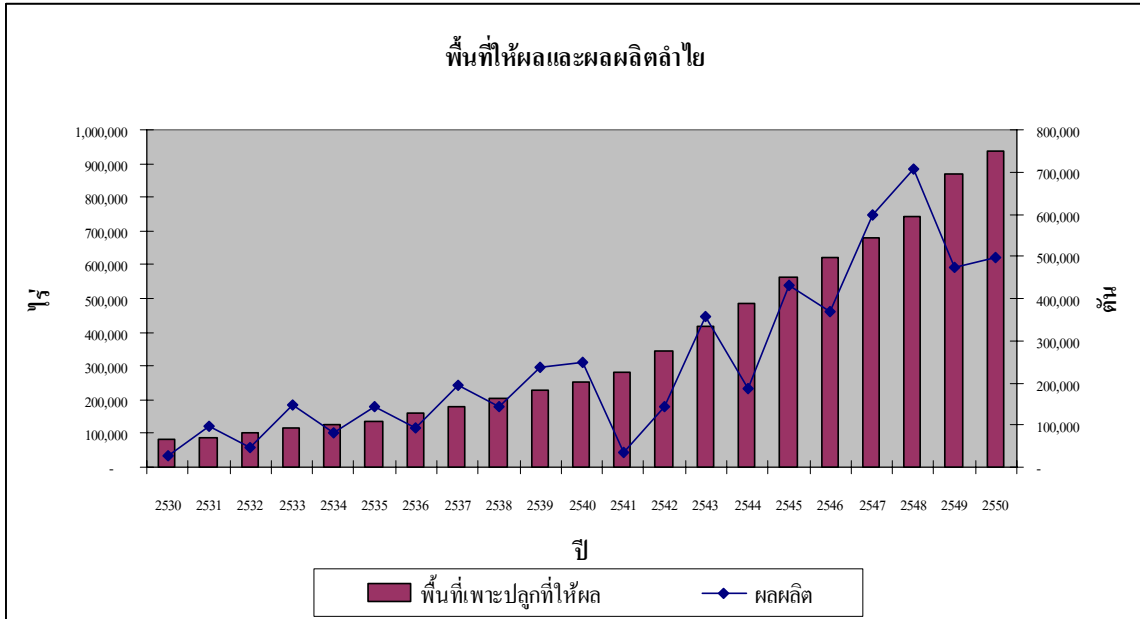
แหล่งเพาะปลูกลำไยที่สำคัญของประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ในเขตภาคเหนือ ในช่วงปี 2547-2548 พบว่าจังหวัดในภาคเหนือที่มีผลผลิตมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และเชียงราย คิดเป็นร้อยละ 35.01, 25.77 และ 10.79 ของปริมาณผลผลิตทั้งหมดตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีการปลูกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี และปัจจุบันลำไยได้แพร่กระจายไปในจังหวัดต่างๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดเลย หนองคาย ขอนแก่น และหนองบัวลำภู เป็นต้น (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2549)

เมื่อพิจารณาพื้นที่เพาะปลูกลำไยพบว่าพื้นที่ที่ให้ผลผลิตมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นโดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 13.55 ต่อปีในช่วงปี 2530-2550 โดยผลผลิตลำไยมีแบบแผนการให้ผลผลิตสลับกันในแต่ละปี ในช่วงปี 2530-2540 แบบแผนการให้ผลผลิตจะสูงต่ำสลับกันโดยในปี 2530 มีผลผลิตน้อย ส่วนในปี 2531 มีผลผลิตมากและในปีต่อๆมาจะมีปริมาณผลผลิตที่สลับกันไปจนถึงปี 2540 ต่อมาแบบแผนการผลิตหรือปริมาณการผลิตจะเปลี่ยนไปโดยในช่วง 2541-2549 ผลผลิตจะมีปริมาณที่มากขึ้นติดกันสองปีตั้งแต่ปี 2541-2543 และลดเพิ่มสลับกันในช่วงปี 2544-2546 และเพิ่มขึ้นติดกันสองปีในช่วงปี 2546-2548 และพบว่าผลผลิตเฉลี่ยมีความผันผวนในช่วงปี 2530 และ 2548 โดยในช่วงปี 2546 ถึง 2548 พบว่ามีแนวโน้มผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นแต่ยังมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำกว่าปี 2540 นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ในช่วงปี 2530 และ 2539 มีผลผลิตต่อไร่จากต่ำไปสูงสลับกันและมีผลผลิตต่อไร่ลดลงโดยเฉลี่ยในช่วงปี 2530 – 2550 ในอัตราร้อยละ 0.66 ต่อปี (ดังตารางที่ 3.7.1 ภาพที่ 3.7.2 และ 3.7.3)

ตารางที่ 3.7.1 พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตเฉลี่ยของลำไยไทย ปี 2530 – 2550

ปี	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)			ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/ปี)
	ให้ผลแล้ว	ยังไม่ให้ผล	รวม		
2530	84,665	36,432	121,097	26,178	309
2531	88,571	45,999	134,570	97,990	1,106
2532	102,393	39,777	142,170	44,662	436
2533	115,866	34,212	150,078	145,871	1,259
2534	123,799	48,333	172,132	81,843	661
2535	135,769	67,127	202,896	145,048	1,068
2536	159,981	66,915	226,896	92,742	580
2537	180,843	68,437	249,280	193,079	1,068
2538	204,865	71,399	276,264	143,592	701
2539	227,280	75,461	302,741	236,428	1,040
2540	254,263	86,038	340,301	250,359	985
2541	280,780	125,828	406,608	33,771	120
2542	344,043	163,968	508,011	142,553	414
2543	416,189	173,627	589,816	358,420	861
2544	484,308	172,562	656,870	186,803	386
2545	564,102	166,469	730,571	429,518	761
2546	619,430	235,395	854,825	369,323	596
2547	680,294	232,640	912,934	597,272	878
2548	740,851	216,582	957,433	705,534	952
2549	870,125	137,945	1,008,070	471,892	542
2550	939,029	70,801	1,009,830	495,497	528
อัตราเพิ่มร้อยละ	13.545	10.948	12.964	12.788	-0.665

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

ภาพที่ 3.7.2 พื้นที่ให้ผลและผลผลิตลำไยของไทย ปี 2530-2550

ภาพที่ 3.7.3 พื้นที่ให้ผลและผลผลิตลำไยเฉลี่ยต่อไร่ของไทย ปี 2530-2550

2) ต้นทุนการผลิตลำไยสด

ต้นทุนการผลิตมีความสำคัญเนื่องจากมีผลต่อความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าเกษตรที่ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตเนื่องจากมีปัจจัยทางกายภาพสนับสนุนและการที่จะประสบความสำเร็จในการแข่งขันในตลาดโลกส่วนหนึ่งมาจากการที่มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าโดยเปรียบเทียบกับประเทศคู่ค้าอื่นๆ หรือความสามารถในการแข่งขันในเรื่องราคาผลผลิต ดังนั้นต้นทุน

การผลิตลำไย จึงมีบทบาทในการกำหนดราคาลำไยและผลิตภัณฑ์ลำไย จากการทบทวนเอกสารทางวิชาการของกองส่งเสริมพืชสวน กรมส่งเสริมการเกษตร (2550) พบว่า ในปี 2544 ต้นทุนการผลิตส่วนใหญ่ คือ ต้นทุนผันแปรในรูปของค่าแรงเตรียมดินและเก็บเกี่ยว ค่าวัสดุปัจจัยการผลิตต่างๆ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 79.00 ของต้นทุนทั้งหมด โดยค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ส่วนใหญ่เป็นค่าวัสดุปัจจัยต่างๆ รองลงมา คือ ค่าแรงเก็บเกี่ยว และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ตามลำดับ ส่วนที่เหลือร้อยละ 21.00 ของต้นทุนทั้งหมดเป็นต้นทุนคงที่สำหรับค่าใช้ที่ดิน/ค่าเช่าที่ดิน ค่าภาษีที่ดิน และค่าอุปกรณ์ทางการเกษตร เป็นต้น โดยคิดเป็นต้นทุนการผลิตลำไยสดโดยเฉลี่ยจำนวน 10.50 บาท/กิโลกรัม

สำหรับโครงสร้างของต้นทุนการผลิตในช่วงปี 2547-2549 พบว่าต้นทุนส่วนใหญ่ยังคงมีโครงสร้างเหมือนในปี 2544 คือต้นทุนการผลิตส่วนใหญ่เป็นต้นทุนผันแปร และมีแนวโน้มที่ลดลงจากปี 2547 ถึง 2549 และเพิ่มขึ้นในปี 2550 โดยในปี 2548 ต้นทุนผันแปรลดลงร้อยละ 2.01 จากปี 2547 และลดลงถึงร้อยละ 21.68 ในปี 2549 จากปี 2548 และในปี 2550 ต้นทุนผันแปรมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 14.71 และต้นทุนรวมในช่วงปี 2548 – 2550 มีอัตราที่ลดลงโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 0.81 ต่อปี โดยที่พบว่าในปี 2549 มีอัตราที่ลดลงถึงร้อยละ 16.47 และเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 11.67 ในปี 2550 ทำให้ต้นทุนเฉลี่ยต่อกิโลกรัมในปี 2550 เพิ่มมากขึ้น (ตารางที่ 3.7.2)

ตารางที่ 3.7.2 ต้นทุนการผลิตลำไยปี 2544 และ 2547- 2550

	หน่วย: บาท/ตัน				
ต้นทุนการผลิต	2544 ^{1/}	2547	2548	2549	2550
ต้นทุนการผลิตรวม	10,502	12,633	12,928	10,799	12,059
- ต้นทุนคงที่	2,186	2,333	2,847	2,904	3,003
- ต้นทุนผันแปร	8,316	10,300	10,081	7,895	9,056
	(79.18%)	(81.53%)	(77.98%)	(73.11%)	(75.09%)
อัตราการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนการผลิตรวมช่วงปี 2548-50 (-0.81% ต่อปี)			2.34%	-16.47%	11.67%
ต้นทุนเฉลี่ยต่อกิโลกรัม	10.50	12.63	12.93	10.80	12.06

ที่มา :^{1/} กองส่งเสริมพืชสวน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2544

ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

3) การบริโภคลำไยภายในประเทศ

ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2549) พบว่า การบริโภคลำไยส่วนใหญ่เป็นการบริโภคจากต่างประเทศ (คิดเป็นร้อยละ 61.32) ในขณะที่การบริโภคภายในประเทศสามารถแบ่งได้เป็นการบริโภคในรูปของลำไยสดซึ่งคิดเป็นร้อยละ 10.50 ของการบริโภคลำไยโดยรวม ความต้องการเพื่อใช้เป็นปัจจัยการผลิตประมาณร้อยละ 2.81 ของการบริโภคลำไยโดยรวม และร้อยละ 7.30 ของการบริโภคลำไยโดยรวมเป็นส่วนที่นำไปเลี้ยงสัตว์และคัดทิ้ง (ตารางที่ 3.7.3)

ตารางที่ 3.7.3 บัญชีสมดุล (Balance Sheet) ของลำไย ปี 2548

รายการ	2548 (ตัน)
1. อุปทานลำไยสดทั้งหมด	712,178
ภาคเหนือ	669,621
ภาคอื่นๆ	42,557
2. อุปสงค์ทั้งหมด	712,178
2.1 บริโภคภายในประเทศ	74,785
2.1.1 ตลาดไท	21,535
2.1.2 ตลาดสี่มุมเมือง	17,121
2.1.3 การบริโภคลาดอื่นทั่วประเทศ	24,120
2.1.4 การบริโภคลำไยนอกฤดูกลาง	12,009
2.2 ส่งออกลำไยสดและลำไยแช่แข็ง ม.ค. – ธ.ค. 48	134,433
2.3 ส่งออกลำไยอบแห้ง	302,286
2.3.1 ส่งออก ก.ค.48 – 16 มี.ค.49 : 89,354 ตันแห้ง	294,868
2.3.2 ส่งออก 17 มี.ค. – มี.ย.49 : 2,248 ตันแห้ง	7,418
2.4 แปรรูปลำไยกระป๋อง ม.ค. – ธ.ค.48	15,000
2.5 ลำไยอบแห้งสีทอง	5,000
2.6 สต็อกลำไยแห้ง (31 ธ.ค.48)	128,700
2.6.1 สหกรณ์ 29,000 ตันแห้ง	95,700
2.6.2 เอกชน 10,000 ตันแห้ง	33,000
2.7 ลำไยเกรด C ประมาณ 7.3% ไม่เข้าจำหน่ายในตลาด (คัดทิ้ง/เลี้ยงสัตว์)	51,974

หมายเหตุ: ข้อมูลการบริโภคลำไยนอกฤดู/ตลาดอื่นทั่วประเทศ ส่งออกลำไยแห้ง 17 มี.ค. – มี.ย.49

ลำไยแห้งคิดคำนวณในอัตราส่วน ลำไยสด (กก.): ลำไยแห้ง = 3.3 : 1

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2549

4) ระดับราคาลำไย

จากตาราง 3.7.4 พบว่าราคาลำไยสดที่เกษตรกรได้รับมีด้วยกัน 3 ราคาตามเกรดคือราคาลำไยสดชนิดดี (ชนิด AA) ราคาลำไยสดชนิดรอง (ชนิด A) และราคาลำไยสดชนิดคละ (ชนิด B) โดยที่ในปี 2546 ลำไยสดเฉลี่ยชนิดดีมีราคา 18.52 บาทต่อกิโลกรัมและเพิ่มเป็น 18.78 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2547 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.58 จากปีก่อน) และลดลงเป็น 17.87 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2548 (ลดลงร้อยละ 4.85 จากปีก่อน) และเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.72 เป็น 20.68 ในปี 2549 ในขณะที่ลำไยสดชนิดรองมีราคาเพิ่มขึ้นจากปี 2546-2548 และเพิ่มด้วยอัตราเฉลี่ยร้อยละ 23.89 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2549 ในขณะที่ราคาลำไยสดที่เกษตรกรได้รับชนิด A ในปี 2549 มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น แต่ราคาลำไยสดชนิดคละหรือชนิด B ในปี 2549 กลับมีแนวโน้มที่ลดลงจากปีก่อน นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าราคาขายส่ง ณ ตลาดกรุงเทพฯ มีความแตกต่างจากราคาที่เกษตรกรได้รับ ราคาขายส่งต่างจากราคาเกษตรกรได้รับด้วยส่วนเหลือการตลาด โดยพบว่าเป็นปี 2546 ลำไยชนิดดีมีส่วนเหลือมราคาค่าประมาณ 8.39 และราคาลำไยชนิดรองและคละมีส่วนเหลือมราคาค่านี้ 7.45 และ 8.40 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาจะพบว่าส่วนเหลือมของราคาลำไยชนิด AA และชนิด A มีแนวโน้มที่ลดลงตั้งแต่ปี 2546 -2548

สำหรับราคาลำไยอบแห้งที่เกษตรกรได้รับพบว่าลำไยชนิด AA มีมูลค่าเพิ่มมากกว่าโดยเปรียบเทียบกับลำไยชนิด A และลำไยชนิด B และลำไยชนิดคละหรือชนิด B จะมีมูลค่าเพิ่มน้อยที่สุดโดยเปรียบเทียบ (ตารางที่ 3.7.4 และภาพที่ 3.7.4)

ตารางที่ 3.7.4 ราคาที่เกษตรกรขายได้และราคาขายส่งตลาดกรุงเทพฯ ปี 2546 - 2550

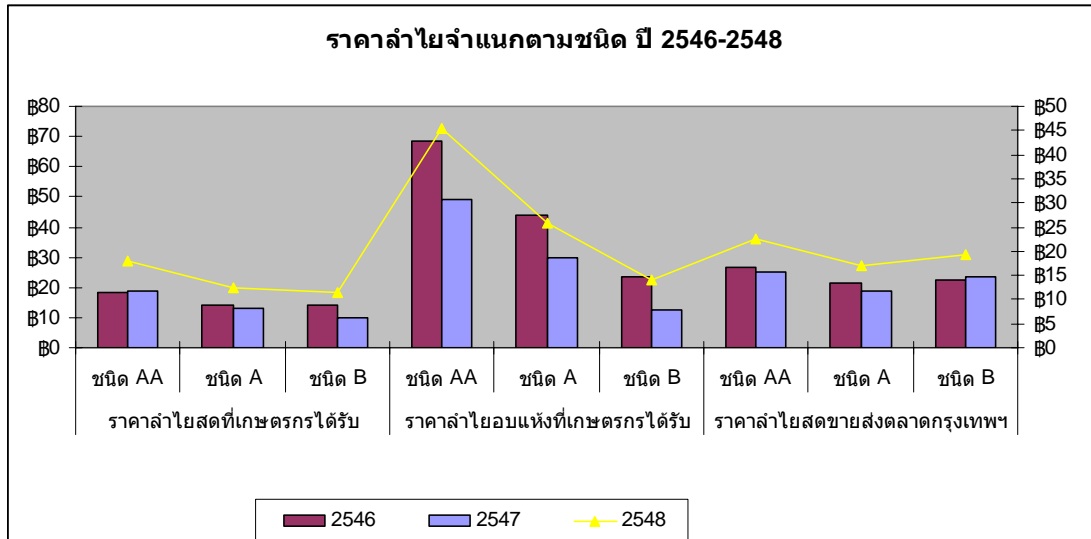
ปี	ราคาลำไยสด						ราคาลำไยอบแห้ง		
	ที่เกษตรกรได้รับ ^{1/}			ราคาขายส่งตลาดกรุงเทพฯ ^{2/}			ที่เกษตรกรได้รับ ^{3/}		
	ชนิด AA	ชนิด A	ชนิด B	ชนิด AA	ชนิด A	ชนิด B	ชนิด AA	ชนิด A	ชนิด B
2546	18.52	14.10	14.03	26.91	21.55	22.43	68.61	43.91	23.52
2547	18.78	13.02	10.02	25.20	18.60	23.78	49.08	29.67	12.37
2548	17.87	12.56	11.30	22.53	17.15	19.37	45.52	25.69	14.17
2549	20.68	17.14	11.20	n/a	n/a	25.25	46.71	27.60	17.88
2550	20.18	16.06	10.08	n/a	20.75	21.62	42.82	29.21	18.95

หมายเหตุ: n/a คือไม่มีการรายงานราคา

ที่มา: ^{1/} ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550

^{2/} ตลาดสี่มุมเมือง กรมการค้าภายใน, 2550

^{3/} สำนักงานการค้าภายในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน กรมการค้าภายใน, 2551

ภาพที่ 3.7.4 ราคาลำไยจำแนกตามชนิด ปี 2546-2548

จากข้อมูลราคาส่งออกลำไยสดและผลิตภัณฑ์ในตารางที่ 5.7.5 พบว่าราคาส่งออกของลำไยสดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอัตราเฉลี่ยร้อยละ 17.30 ต่อปี ในขณะที่ราคาลำไยอบแห้งนั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 20.74 ต่อปี ส่วนราคาส่งออกลำไยกระป๋องมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 3.94 ต่อปี ในขณะที่ราคาลำไยแช่แข็งนั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 59.96 (ตารางที่ 3.7.5)

ตารางที่ 3.7.5 ราคาส่งออกลำไยสดและผลิตภัณฑ์ ปี 2547 - 2549

หน่วย: บาท/ตัน

ชนิดลำไย	ราคาส่งออก		
	2547	2548	2549
ลำไยสด	18,756	16,440	22,000
ลำไยอบแห้ง	21,533	29,106	26,000
ลำไยกระป๋อง	35,597	35,182	37,000
ลำไยแช่แข็ง	38,135	45,992	61,000

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

5) การส่งออกลำไยสดและผลิตภัณฑ์

กลุ่มประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยจำแนกตามชนิดของลำไยและผลิตภัณฑ์ได้แก่ ประเทศจีน อินโดนีเซีย และฮ่องกง เป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญสำหรับลำไยสด ในขณะที่ประเทศที่เป็นคู่ค้าสำหรับลำไยอบแห้งได้แก่ ประเทศจีน ฮ่องกง สิงคโปร์ เมียนมาร์ และลาว ส่วนลำไยกระป๋องประเทศคู่ค้าที่

สำคัญได้แก่ ประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และสหรัฐอเมริกา และประเทศคู่แข่งสำหรับลำไยแช่แข็ง ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และประเทศเกาหลี ในขณะที่ประเทศคู่แข่งที่สำคัญของไทย ได้แก่ เวียดนามและจีน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และกรมศุลกากร, 2550) โดยมีรายละเอียดของปริมาณและมูลค่าการส่งออกดังต่อไปนี้

ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยสดและผลิตภัณฑ์โดยรวม

ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยมีอัตราการส่งออกเพิ่มขึ้นในช่วงปี 2540-2550 โดยเฉพาะอย่างยิ่งลำไยอบแห้งที่มีอัตราการส่งออกเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยในอัตราร้อยละ 34 และ ร้อยละ 15 ต่อปี ตามลำดับ รองลงมาคือลำไยสด และลำไยกระป๋อง ส่วนลำไยแช่แข็งมีปริมาณและมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยที่สุดคือประมาณร้อยละ 0.17 และร้อยละ -2.38 ต่อปี ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าปริมาณการส่งออกมีอัตราที่เพิ่มมากกว่าอัตราการเพิ่มของมูลค่าการส่งออกเนื่องจากราคาที่ส่งออกมีอัตราที่เพิ่มไม่มากเท่าปริมาณการส่งออกที่เพิ่ม และเมื่อพิจารณาปริมาณและมูลค่าการส่งออกแยกตามชนิดของลำไยพบว่าในปี 2550 ลำไยสดมีปริมาณและมูลค่าการส่งออกมากเป็นอันดับแรกหรือคิดเป็นร้อยละ 56.27 ของปริมาณการส่งออกทั้งหมด (ร้อยละ 49.81 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด) รองลงมาคือลำไยอบแห้ง (ร้อยละ 39.63 ของปริมาณการส่งออกทั้งหมดและร้อยละ 41.36 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด) ลำไยกระป๋องและลำไยแช่แข็ง ตามลำดับ (ตารางที่ 3.7.6)

ตารางที่ 3.7.6 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยสดและผลิตภัณฑ์ ปี 2540-2550

ปี	ปริมาณ :ตัน ,มูลค่า :ล้านบาท									
	ลำไยสด		ลำไยอบแห้ง		ลำไยแช่แข็ง		ลำไยกระป๋อง		รวม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2540	81,632	2,119.855	38,075	2,142.864	241	14.770	15,975	753.142	135,923	5,030.631
2541	2,581	149.508	946	85.457	219	19.897	4,861	272.630	8,607	527.492
2542	43,998	1,146.972	6,770	436.727	749	44.874	8,822	468.931	60,339	2,097.504
2543	98,950	2,041.404	55,904	2,414.867	3,977	119.148	11,715	476.319	170,546	5,051.738
2544	101,305	1,910.995	26,837	1,309.963	1,594	63.967	8,971	367.154	138,707	3,652.079
2545	113,167	1,940.325	29,917	1,326.128	1,235	46.509	11,506	412.728	155,825	3,725.690
2546	81,924	1,697.515	59,157	2,511.646	807	20.768	13,542	495.707	155,430	4,725.636
2547	115,479	2,166.023	71,562	1,541.058	708	27.213	11,321	403.295	199,070	4,137.589
2548	133,646	2,164.858	94,773	2,350.850	787	33.173	12,669	443.448	241,875	4,992.329
2549	119,430	2,116.043	78,390	1,606.626	354	21.308	11,206	400.055	209,380	4,144.032
2550	160,137	2,430.763	112,784	2,018.014	378	22.466	11,285	408.386	284,583	4,879.628
อัตราเพิ่มร้อยละ	22.292	12.739	34.129	15.907	0.166	-2.348	2.795	-1.557	21.089	10.069

ที่มา :กรมศุลกากร, 2551

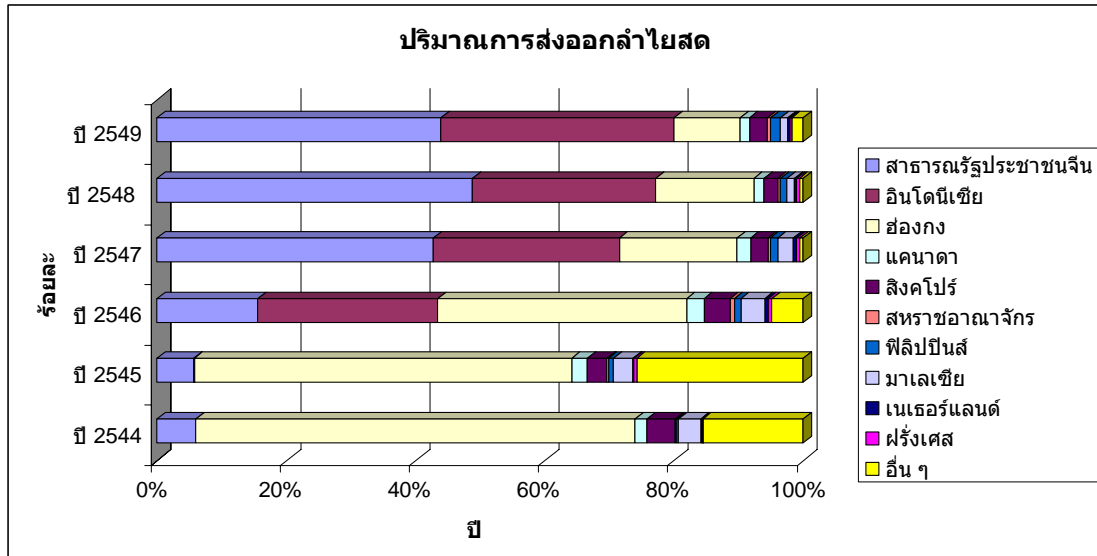
ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยสดและผลิตภัณฑ์ แยกรายประเทศ

จากตารางที่ 3.7.7 พบว่าในช่วงปี 2544-2548 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยสดไปยังประเทศจีน และอินโดนีเซียมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น โดยที่ปริมาณการส่งออกไปยังประเทศจีนมีแนวโน้มการส่งออกทั้งปริมาณและมูลค่าในอัตราที่เพิ่มอย่างมากเมื่อเทียบกับปริมาณและมูลค่าการส่งออกที่ยังประเทศอินโดนีเซีย ในขณะที่ปริมาณและมูลค่าการส่งออกไปยังฮ่องกงมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างรวดเร็ว โดยในปี 2549 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกคิดเป็น 1.2 และ 1.1 เท่าของปี 2544 ตามลำดับ โดยที่ไทยส่งออกไปยังประเทศจีน อินโดนีเซียและฮ่องกงคิดเป็นปริมาณและมูลค่าของการส่งออกลำไยสดทั้งหมดประมาณร้อยละ 90 และ 89 ตามลำดับ และพบว่าประเทศจีนเป็นประเทศคู่ค้าลำไยสดที่สำคัญเป็นอันดับแรกของไทย รองลงมาคืออินโดนีเซีย และฮ่องกง ตามลำดับ (ภาพที่ 3.7.5 และ 3.7.6)

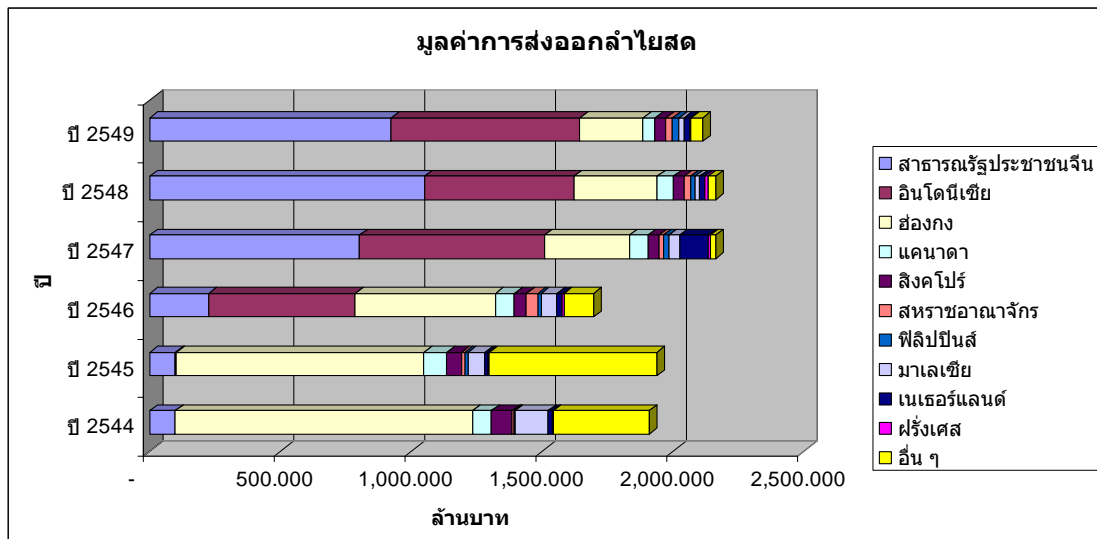
ตารางที่ 3.7.7 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกล้วยสด แยกรายประเทศ ปี 2544-2549

ประเทศ	ปริมาณ :ตัน ,มูลค่า :ล้านบาท											
	ปี 2544		ปี 2545		ปี 2546		ปี 2547		ปี 2548		ปี 2549	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สาธารณรัฐประชาชนจีน	6,144	99.306	6,407	99.285	12,771	226.449	49,427	803.965	65,285	1,051.149	52,523	925.373
อินโดนีเซีย	25	0.473	147	3.532	22,872	560.415	33,190	707.863	37,853	571.980	43,064	720.684
ฮ่องกง	68,743	1,136.390	66,046	947.598	31,528	536.338	21,081	323.382	20,288	319.051	12,260	242.564
แคนาดา	1,922	72.679	2,776	87.403	2,165	73.293	2,389	70.288	2,124	63.113	1,699	44.491
สิงคโปร์	4,410	78.087	3,425	56.162	3,288	45.457	3,083	42.506	2,868	37.943	3,327	42.946
สหราชอาณาจักร	186	6.449	306	11.062	560	43.321	423	16.270	515	24.763	491	24.441
ฟิลิปปินส์	328	4.503	836	12.958	811	13.615	1,345	20.791	1,314	18.811	1,805	24.855
มาเลเซีย	3,510	127.690	3,456	65.087	3,055	60.171	2,786	41.959	1,598	18.495	1,405	17.893
เนเธอร์แลนด์	193	13.403	190	9.952	427	20.137	566	108.666	415	18.850	460	22.386
ฝรั่งเศส	130	4.147	412	6.625	482	6.249	551	8.083	627	12.763	296	6.448
อื่นๆ	15,714	367.868	29,166	640.661	3,965	112.070	638	22.250	759	27.940	2,100	43.962
รวม	101,305	1,910.995	113,167	1,940.325	81,924	1,697.515	115,479	2,166.023	133,646	2,164.858	119,430	2,116.043

ที่มา :กรมศุลกากร, 2550

ภาพที่ 3.7.5 ปริมาณการส่งออกลำไยสด ปี 2544-2549 จำแนกตามประเทศ

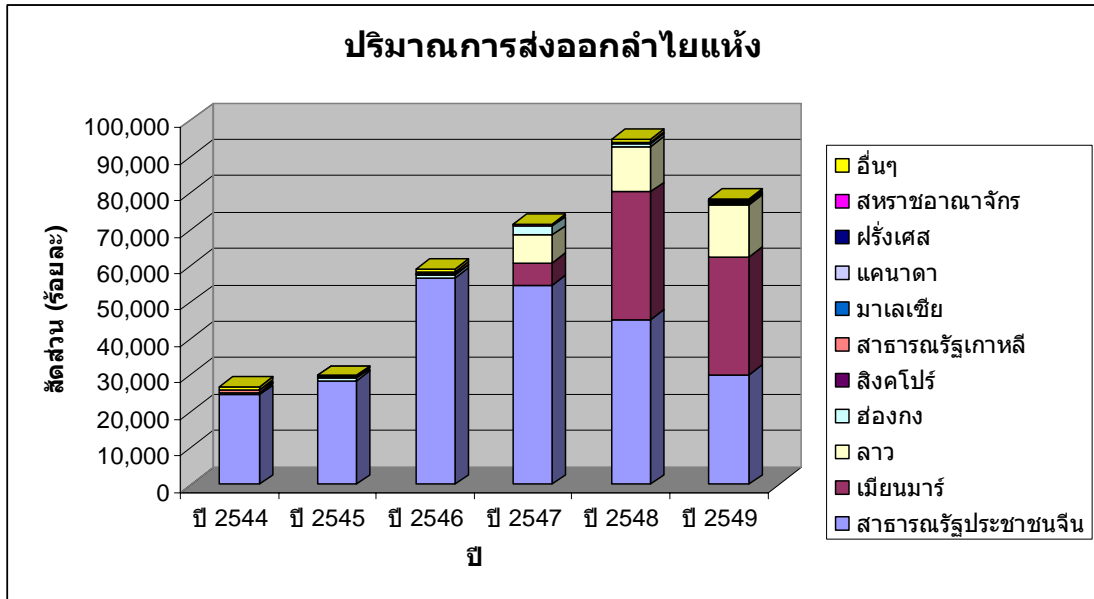
ภาพที่ 3.7.6 มูลค่าการส่งออกลำไยสด ปี 2544-2549 จำแนกตามประเทศ

จากตารางที่ 3.7.8 พบว่าในช่วงปี 2544-2546 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยแห้งไปยังประเทศจีนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ในช่วงปี 2547-2549 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยแห้งไปยังประเทศจีนมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด และปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยแห้งไปยังประเทศเมียนมาและลาวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างโดดเด่น ในปี 2549 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกของทั้งสามประเทศคิดเป็นสัดส่วนของปริมาณและมูลค่าของการส่งออกลำไยแห้งทั้งหมดประมาณร้อยละ 98 และ 89 ตามลำดับ และพบว่าประเทศจีนเป็นประเทศคู่ค้าลำไยแห้งที่สำคัญเป็นอันดับแรกของไทย รองลงมาคือประเทศเมียนมาและลาว ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยอบแห้งไปยังจีนมีแนวโน้มที่ลดลง (ภาพที่ 3.7.7 และ 3.7.8)

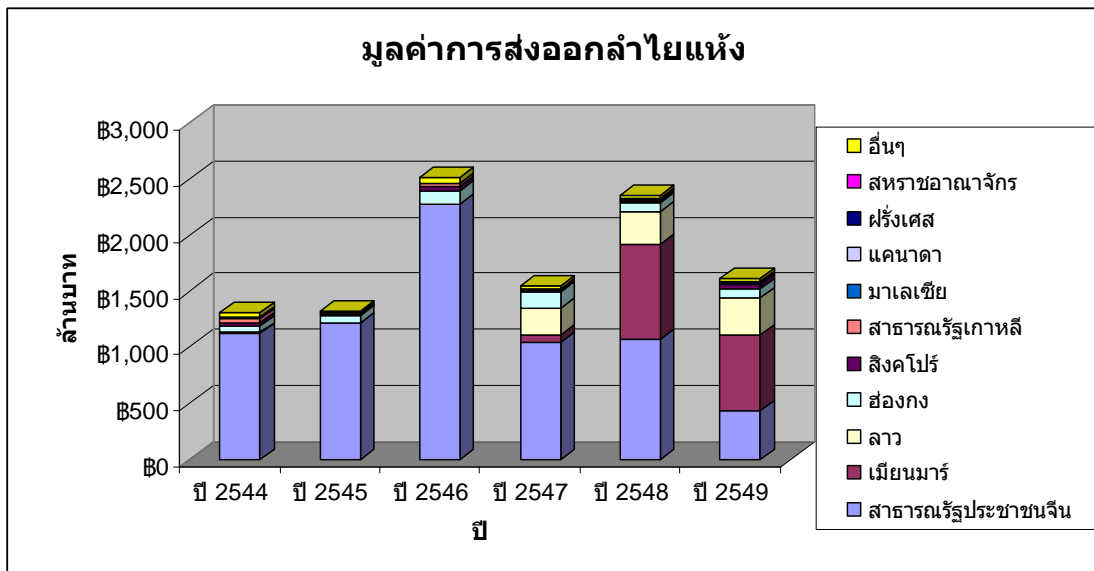
ตารางที่ 3.7.8 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกล้วยอบแห้ง แยกรายประเทศ ปี 2544-2549

ประเทศ	ปริมาณ :ตัน ,มูลค่า :ล้านบาท											
	ปี 2544		ปี 2545		ปี 2546		ปี 2547		ปี 2548		ปี 2549	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สาธารณรัฐประชาชนจีน	24,609	1,126.265	28,546	1,210.144	56,788	2,268.973	54,787	1,038.546	45,430	1,073.256	30,051	440.226
เมียนมาร์	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	119	2.670	6,098	75.802	34,921	846.451	32,542	671.07
ลาว	79	3.028	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	7,552	233.883	12,499	282.825	14,114	326.289
ฮ่องกง	441	64.206	523	65.486	706	122.292	2,434	143.142	800	82.924	644	87.590
สิงคโปร์	120	22.485	125	14.893	205	43.591	96	13.774	126	17.432	187	31.379
สาธารณรัฐเกาหลี	599	36.651	333	12.905	447	16.290	162	6.041	306	10.162	246	9.855
มาเลเซีย	8	0.278	11	0.942	2	0.229	102	5.584	60	4.889	39	3.060
แคนาดา	134	12.056	45	2.547	21	4.522	29	4.452	27	3.901	60	7.462
ฝรั่งเศส	6	1.074	5	0.674	4	0.568	5	0.600	6	0.655	17	1.622
สหราชอาณาจักร	8	0.390	0.6	0.077	0.6	0.071	4	0.244	0.7	0.086	15	1.120
อื่นๆ	833	43.530	328	18.460	864	52.440	293	18.990	597	28.269	475	26.947
รวม	26,837	1,309.963	29,917	1,326.128	59,157	2,511.646	71,562	1,541.058	94,773	2,350.850	78,390	1,606.626

ที่มา :กรมศุลกากร, 2550

ภาพที่ 3.7.7 ปริมาณการส่งออกลำไยแห้ง ปี 2544-2549 จำแนกตามประเทศ

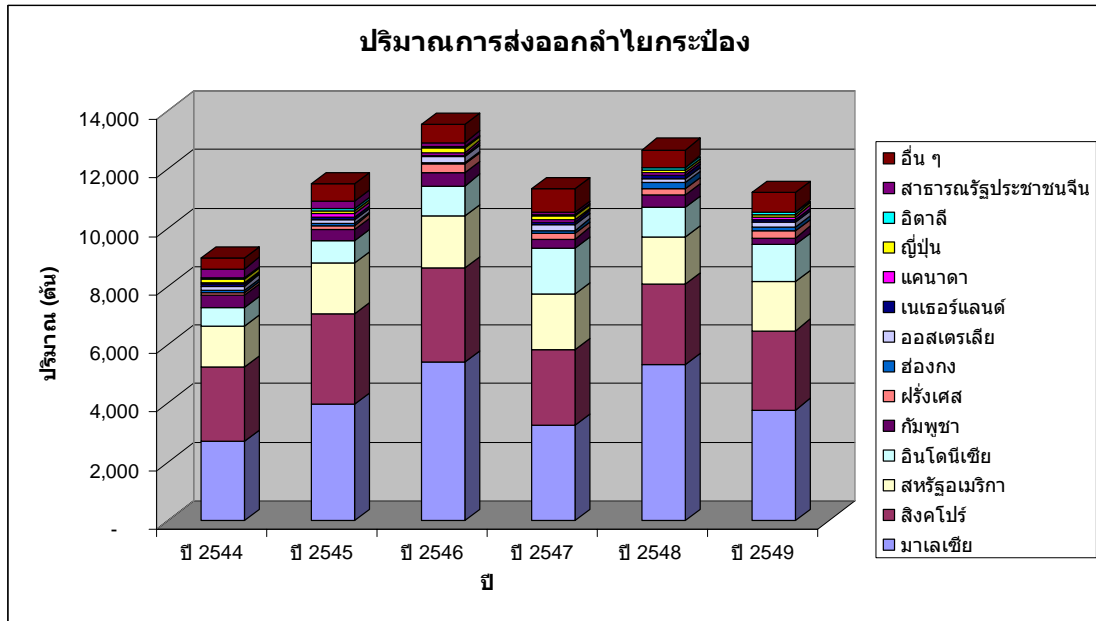
ภาพที่ 3.7.8 มูลค่าการส่งออกลำไยแห้ง ปี 2544-2549 จำแนกตามประเทศ

จากตารางที่ 3.7.9 พบว่าในช่วงปี 2544-2546 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยกระป๋องไปยังประเทศมาเลเซียมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วแต่ในช่วงปี 2547-2549 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยกระป๋องไปยังประเทศมาเลเซียมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในตอนแรกและลดลงในปี 2549 โดยปริมาณและมูลค่าในการส่งออกลำไยกระป๋องไปยังสิงคโปร์และสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง แต่อย่างไรก็ตาม ในปี 2549 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกของทั้งสามประเทศคิดเป็นสัดส่วนของปริมาณและมูลค่าของการส่งออกลำไยกระป๋องทั้งหมดประมาณร้อยละ 73 และ 71 ตามลำดับ (ภาพที่ 3.7.9 และ 3.7.10)

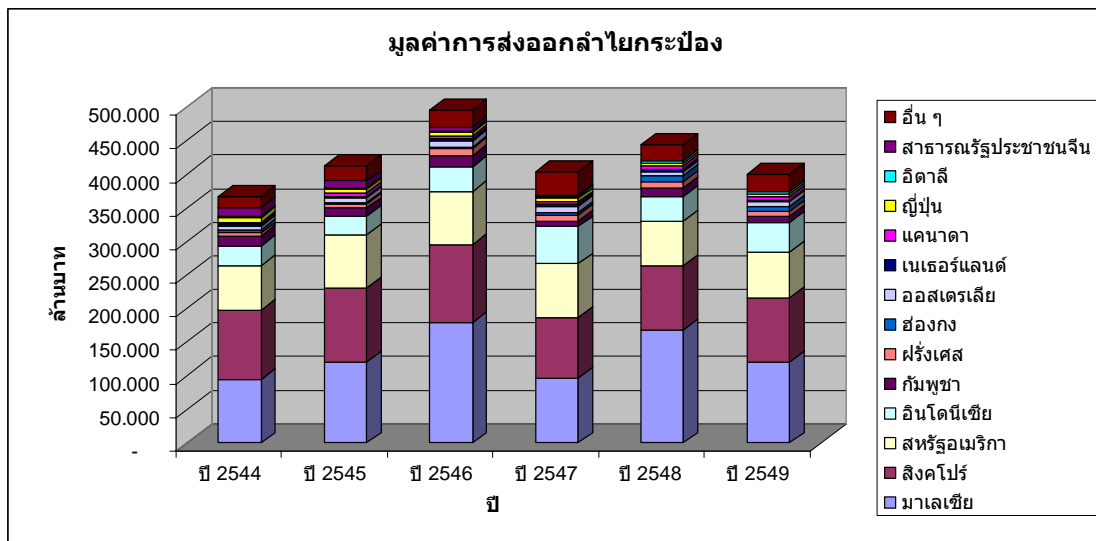
ตารางที่ 3.7.9 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกถ้วยกระป๋อง แยกรายประเทศ ปี 2544-2549

ประเทศ	ปริมาณ :ตัน ,มูลค่า :ล้านบาท											
	ปี 2544		ปี 2545		ปี 2546		ปี 2547		ปี 2548		ปี 2549	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
มาเลเซีย	2,713	95.249	3,986	119.588	5,430	178.870	3,262	95.892	5,313	168.706	3,790	120.179
สิงคโปร์	2,529	101.678	3,083	110.973	3,197	116.871	2,590	89.919	2,775	95.166	2,702	95.044
สหรัฐอเมริกา	1,399	67.340	1,730	79.580	1,778	78.727	1,902	80.743	1,611	65.449	1,685	68.219
อินโดนีเซีย	633	29.105	760	26.979	1,035	37.240	1,566	55.058	1,002	36.895	1,252	45.396
กัมพูชา	415	14.869	387	12.204	442	15.054	301	8.809	428	13.689	240	7.919
ฝรั่งเศส	105	4.381	142	6.113	304	11.915	200	8.525	223	9.179	218	8.412
ฮ่องกง	86	4.336	71	2.886	43	1.910	98	4.010	186	8.275	141	6.336
ออสเตรเลีย	139	6.445	134	6.089	193	8.354	202	8.464	134	5.575	170	7.247
เนเธอร์แลนด์	52	2.569	54	2.293	79	3.523	95	3.948	118	4.665	73	3.009
แคนาดา	58	2.688	137	5.683	85	3.963	69	3.149	106	4.611	112	4.725
ญี่ปุ่น	123	6.331	88	4.757	143	6.727	108	5.415	89	4.147	87	3.927
อิตาลี	52	2.421	74	2.668	29	1.312	62	3.113	81	3.400	78	3.321
สาธารณรัฐประชาชนจีน	305	12.398	263	9.964	167	5.545	78	2.355	8	0.271	7	0.249
อื่นๆ	362	17.344	597	22.951	617	25.696	788	33.859	595	23.420	651	26.072
รวม	8,971	367.154	11,506	412.728	13,542	495.707	11,321	403.259	12,669	443.448	11,206	400.055

ที่มา :กรมศุลกากร, 2550

ภาพที่ 3.7.9 ปริมาณการส่งออกลำไยกระป๋อง ปี 2544-2549 จำแนกตามประเทศ

ภาพที่ 3.7.10 มูลค่าการส่งออกลำไยกระป๋อง ปี 2544-2549 จำแนกตามประเทศ

สำหรับปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยแช่แข็งนั้นตลาดใหญ่ของไทยในช่วง ปี 2544-2546 คือตลาดสหรัฐอเมริกา และฮ่องกง แต่ในช่วงปี 2547-2549 พบว่าปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยแช่แข็งไปยังประเทศสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มลดลง ในขณะที่มีตลาดใหม่คือตลาดในสหภาพยุโรปคือฝรั่งเศส และประเทศเนเธอร์แลนด์ และมีแนวโน้มที่สูงขึ้น ส่วนตลาดเดิมเช่น ตลาดฮ่องกง กลับไม่มีส่วนแบ่งการตลาดเลย (กรมศุลกากร, 2550)

3.7.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

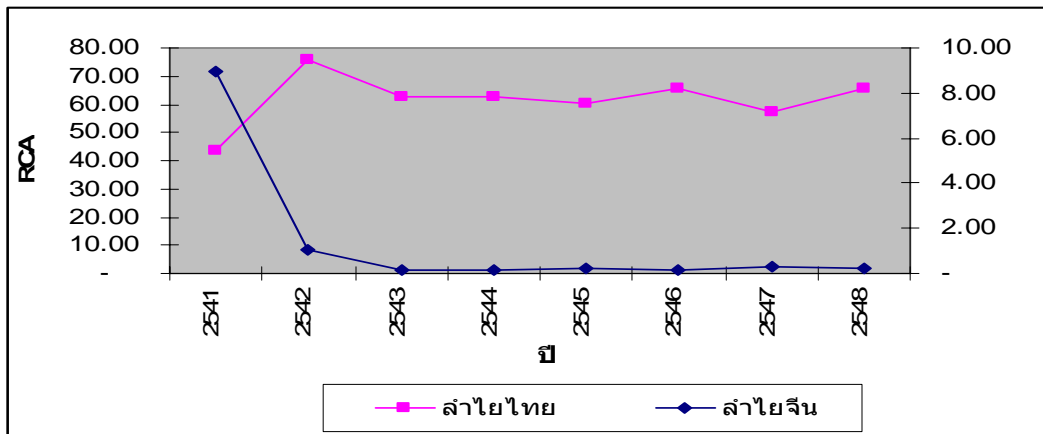
ในการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันลำไยของไทยและจีน โดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Revealed Comparative Advantage: RCA) พบว่า ค่า RCA สำหรับสินค้าลำไยของไทยในช่วงปี 2541-2548 มีค่าอยู่ระหว่าง 43.86-76.01 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 61.85 หมายความว่า สัดส่วนการส่งออกลำไยของไทยต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของไทยมีค่าเท่ากับ 61.85 เท่าของสัดส่วนการส่งออกลำไยของโลกต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก ซึ่งถือได้ว่าประเทศไทยอยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าลำไยค่อนข้างสูง ส่วนค่า RCA สำหรับสินค้าลำไยของจีนในช่วงปี 2541-2548 มีค่าอยู่ระหว่าง 0.15-8.92 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 1.39 หมายความว่า สัดส่วนการส่งออกลำไยของจีนต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของจีนมีค่าเท่ากับ 1.39 เท่าของสัดส่วนการส่งออกลำไยของโลกต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก ซึ่งหากพิจารณาจากค่าเฉลี่ยหมายความว่าจีนยังอยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบสำหรับสินค้าลำไย แต่หากพิจารณาค่า RCA ในสินค้าลำไยของจีนตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมากลับพบว่า มีค่าน้อยกว่า 1 มาโดยตลอด ซึ่งหมายความว่าประเทศจีนอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าลำไยในช่วงเวลาปี 2543 จนถึงปัจจุบัน

หากพิจารณาแนวโน้มของค่า RCA สำหรับสินค้าลำไยของไทยเปรียบเทียบกับจีน จะเห็นได้ว่าปี 2541 ค่า RCA สินค้าลำไยของไทยมีค่าต่ำมาก เนื่องจากในปี 2541 ลำไยมีผลผลิตเฉลี่ยต่ำมากเพียง 123 กก./ไร่/ปี เนื่องจากเหตุการณ์อัลณีโหล ทำให้เกิดความร้อนและแห้งแล้งในช่วงฤดูหนาวลำไยจึงไม่ออกดอกและติดผล ส่งผลให้มูลค่าการส่งออกลำไยในปี 2541 ลดลงจาก 2,120 ล้านบาทในปี 2540 เหลือเพียง 149 ล้านบาทในปี 2541 (สำนักงานสถิติการเกษตร, 2549) ทำให้ค่า RCA ในปี 2541 ต่ำส่วนทางด้านประเทศจีนในช่วงปีเดียวกันนี้กลับมีค่า RCA สำหรับสินค้าลำไยเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากมูลค่าการส่งออกของไทยซึ่งเป็นผู้ส่งออกลำไยรายใหญ่ในตลาดโลกลดลงนั่นเอง แต่หากพิจารณาแนวโน้มในภาพรวม พบว่าระหว่างปี 2542-2548 ค่า RCA ของทั้งสองประเทศไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก กล่าวคือ ค่า RCA สินค้าลำไยของไทยค่อนข้างทรงตัวในระดับที่สูง แต่ค่า RCA สินค้าลำไยของจีนมีค่าทรงตัวในระดับต่ำ (ตารางที่ 3.7.10 และภาพที่ 3.7.11)

ตารางที่ 3.7.10 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ในการส่งออกลำไยของไทยและจีนในตลาดโลก

ปี	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	เฉลี่ย
ไทย	43.86	76.01	62.79	62.86	60.58	65.92	57.34	65.42	61.85
จีน	8.92	1.04	0.18	0.15	0.20	0.18	0.27	0.22	1.39

ที่มา: จากการคำนวณ

ภาพที่ 3.7.11 แนวโน้มค่า RCA สินค้าลำไยของไทยและจีน กรณีเปรียบเทียบกับสินค้าทั้งหมดที่ส่งออก

2) นโยบายภายในประเทศ

นโยบายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับสินค้าลำไยของรัฐประกอบด้วย นโยบายในเรื่องการรักษาเสถียรภาพของราคาและการแก้ไขปัญหาราคาลำไยตกต่ำของเกษตรกร นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านการตลาด และนโยบายด้านการบริหารจัดการ โดยที่นโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการตลาดของลำไยในช่วงแรกเป็นการดำเนินการโดยกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อแก้ไขปัญหาราคาลำไยตกต่ำ โดยกระทรวงพาณิชย์ได้กำหนดมาตรการในการดำเนินการแทรกแซงตลาดลำไย โดยการใช้มาตรการการรับจำนำลำไยอบแห้งในปี 2539, ปี 2543, ปี 2545 และปี 2546 ต่อมาในปี 2547 คณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) ได้มอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องสินค้าลำไยทั้งหมดเพื่อให้การแก้ไขเป็นไปอย่างเป็นระบบ

โดยที่นโยบายเกี่ยวกับสินค้าลำไยในช่วงปี 2545-2549 สามารถแบ่งเป็นนโยบายด้านต่างๆ และมีรายละเอียดตามตาราง 3.7.11 ดังนี้

ตารางที่ 3.7.11 นโยบายและมาตรการลำไยของไทย ปี 2545 – 2549

ปี	นโยบาย	มาตรการดำเนินการ
2545	นโยบายแก้ไข ปัญหาการค้า ลำไย ปี 2545	<p>1) มาตรการกระจายผลผลิตออกนอกแหล่งผลิต</p> <p>1.1 รัฐได้สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนปลอดดอกเบี้ยจำนวน 450 ล้านบาทให้กับกระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการค้าภายในเพื่อนำไปจัดสรรเงินให้กับจังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตที่สำคัญต้นทาง เช่น เชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย และอื่น ๆ เพื่อให้เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ หอการค้าจังหวัดและ ให้องค์การคลังสินค้า (อคส.) ยืมเพื่อใช้ในการรวบรวมผลผลิตลำไยจากเกษตรกรในราคาที่กำหนดและขนส่งไปจำหน่ายยังจังหวัดปลายทางหรือส่งออกต่างประเทศ</p> <p>1.2 การกำหนดราคารับซื้อตามสถานการณ์ตลาด โดยใช้เกณฑ์รายได้ที่เหมาะสมและคุ้มทุนเป็นหลักในการพิจารณา</p> <p>1.3 ก่อให้เกิดการประสานการดำเนินงานระหว่างกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงมหาดไทย เพื่อแก้ไขปัญหาการค้าลำไยตกต่ำร่วมกัน</p>
		<p>2) มาตรการการแปรรูปลำไยอบแห้ง</p> <p>2.1 รัฐได้สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนปลอดดอกเบี้ยจำนวน 450 ล้านบาทให้กับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมวิชาการเกษตรและกรมส่งเสริมสหกรณ์นำไปจัดสรรให้กับกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์นำไปซื้อลำไยสดจากเกษตรกรในราคาที่กำหนดเพื่อนำมาแปรรูปเป็นลำไยอบแห้ง</p> <p>2.2 รัฐได้สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนปลอดดอกเบี้ยจำนวน 80 ล้านบาทให้กับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมวิชาการเกษตรและกรมส่งเสริมสหกรณ์ เพื่อนำไปให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรกู้ยืมเพื่อจัดซื้อเตาอบเป็นของตนเองจำนวน 1,600 เตา โดยมีระยะเวลาผ่อนชำระไม่เกิน 4 ปี</p>
		<p>3) มาตรการการรับจำนำลำไยอบแห้ง</p> <p>รัฐให้องค์การคลังสินค้า (อคส.) และองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อ.ต.ก.) รับจำนำลำไยอบแห้งจากเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร กำหนดราคารับจำนำลำไยอบแห้งทั้งเปลือกความชื้นไม่เกิน 13.5 % โดยกำหนดราคาดังนี้ เกรด AA กิโลกรัมละ 72 บาท เกรด A กิโลกรัมละ 54 บาท และเกรด B กิโลกรัมละ 36 บาท ณ ปี 2545 และกำหนดวงเงินในการรับจำนำลำไยอบแห้งทั้งเปลือกดังนี้ คือ เกษตรกรรายบุคคล ในวงเงินไม่เกินรายละ 250,000 บาท กลุ่มเกษตรกร ในวงเงินไม่เกินกลุ่มละ 20,000,000 บาท และสหกรณ์ ในวงเงินไม่เกินสหกรณ์ละ 100,000,000 บาท</p>

2546 นโยบายการ แก้ไขปัญหา ราคาลำไย ปี 2546	<p>1) มาตรการกระจายผลผลิตออกนอกแหล่งผลิต รัฐได้สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนปลอดดอกเบี้ยจำนวน 600 ล้านบาท ให้กับกระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการค้าภายในเพื่อนำไปจัดสรรเงินให้กับ จังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตและปลายทางจำนวน 500 ล้านบาท และ ให้องค์การคลังสินค้า (อคส.) จำนวน 100 ล้านบาท เพื่อนำไปใช้ในการกระจายผลผลิตออกนอกแหล่งผลิต</p> <p>2) มาตรการส่งเสริมการจำหน่ายผลไม้ในและต่างประเทศ รัฐสนับสนุนเงินจำนวน 22.5 ล้านบาทให้แก่ กรมการค้าภายใน และ อคส. เพื่อใช้ในการส่งเสริมการตลาดในรูปแบบของ การจัดงานเทศกาล การรณรงค์และประชาสัมพันธ์การส่งเสริมการบริโภคลำไยไทยทั้งในตลาดภายในและต่างประเทศ</p> <p>3) มาตรการการแปรรูปลำไยอบแห้ง รัฐสนับสนุนเงินจำนวน 450 ล้านบาทให้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์นำไปให้กลุ่มแม่บ้านและสถาบันเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรกู้ยืมนำไปใช้เพื่อการแปรรูปลำไยสดเป็นลำไยอบแห้ง</p> <p>4) มาตรการรับจํานาลำไยอบแห้ง ปี 2546 รัฐให้องค์การคลังสินค้า (อคส.) และองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อ.ต.ก.) รับจํานาลำไยอบแห้งเฉพาะเกษตรกรรายย่อยและสหกรณ์ กำหนดราคารับจํานาลำไยอบแห้งทั้งเปลือกความชื้นไม่เกิน 13.5 % โดยกำหนดราคา ดังนี้ เกรด AA กิโลกรัมละ 72 บาท เกรด A กิโลกรัมละ 54 บาท และเกรด B กิโลกรัมละ 36 บาท ณ ปี 2545 และกำหนดวงเงินในการรับจํานาลำไยอบแห้งทั้งเปลือกดังนี้ คือ เกษตรกรรายบุคคล ในวงเงินไม่เกินรายละ 250,000 บาท และสหกรณ์ ในวงเงินไม่เกินสหกรณ์ละ 100,000,000 บาท</p>
2547 นโยบายการ จัดการตลาด ลำไย ปี 2547	<p>1) มาตรการกระจายผลผลิตออกนอกแหล่งผลิต (เป้าหมาย 20,000 ตัน) รัฐได้สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนปลอดดอกเบี้ยจำนวน 158 ล้านบาท ให้กับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินการกระจายผลผลิตลำไยสดออกนอกแหล่งผลิตไปสู่มือผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ</p> <p>2) มาตรการแปรรูปลำไยบรรจุกระป๋อง (เป้าหมาย 20,000 ตัน) รัฐได้สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนปลอดดอกเบี้ยจำนวน 200 ล้านบาท ให้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์นำไปให้กลุ่มแม่บ้านและสถาบันเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนเครื่องมือในการบรรจุกระป๋องกู้ยืมนำไปใช้เพื่อการแปรรูปลำไยสดเป็นลำไยบรรจุกระป๋อง</p>

		<p>3) มาตรการผลักดันการส่งออกลำไยสด (เป้าหมาย 150,000 ตัน)</p> <p>กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมวิชาการเกษตรให้ความสะดวกในการดำเนินการตรวจสอบสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์และเร่งให้ออกใบรับรองเร็วขึ้น</p>
		<p>4) มาตรการส่งเสริมการบริโภคในประเทศและต่างประเทศ</p> <p>รัฐสนับสนุนเงินจำนวน 20 ล้านบาทให้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อใช้ในการส่งเสริมการตลาดในรูปแบบของ การจัดงานเทศกาล การรณรงค์และประชาสัมพันธ์การส่งเสริมการบริโภคลำไยไทยทั้งในตลาดภายในและต่างประเทศ</p>
		<p>5) มาตรการแปรรูปและการตลาดลำไยอบแห้ง</p> <p>มาตรการที่แตกต่างจากปี 2546 คือ รัฐบาลยกเลิกการรับจำนำลำไยอบแห้งโดยการรับซื้อผลลำไยสดเพื่อการแปรรูปและการตลาดลำไยอบแห้ง โดยอนุมัติวงเงินกู้ไม่เกิน 4,631 ล้านบาทในการรับซื้อลำไยสดจากเกษตรกร ในราคาที่กำหนดแล้วนำมาแปรรูปลำไยอบแห้งในปริมาณไม่เกิน 100,000 ตันแห้ง</p>
2548	นโยบายการบริหารจัดการลำไย ปี 2548	<p>1) มาตรการกระจายลำไยสดในประเทศ (เป้าหมาย 100,000 ตัน)</p> <p>1.1 กำหนดให้สถาบันเกษตรกรรวบรวมผลผลิตและกระจายผลผลิตจำนวน 20,000 ตัน ไปยังปลายทางทั่วทุกจังหวัดโดยผ่านเครือข่ายสถาบันเกษตรกรร่วมกับกระทรวงมหาดไทย โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์เป็นผู้ให้เงินสนับสนุนจำนวน 125 ล้านบาทด้วยอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อปี ส่วนกลุ่มเกษตรกรใช้เงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจำนวน 50 ล้านบาท</p> <p>1.2 ให้องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อ.ต.ก.) รวบรวมผลผลิตจำนวน 10,000 ตันเพื่อกระจายผลผลิตไปยังตลาด อ.ต.ก. ตลาดสมัยใหม่ (modern trade) ตลาดอื่นๆ</p> <p>1.3 .ให้ผู้ประกอบการค้าส่งออกในท้องถิ่นและจังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตทำการรวบรวมและจำหน่ายตลาดปลายทางโดยผ่านระบบตลาดปกติจำนวน 70,000 ตัน</p>
		<p>2) มาตรการผลักดันการส่งออกลำไยสด (เป้าหมาย 230,000 ตัน)</p> <p>2.1 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมกับกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงคมนาคมและผู้ส่งออกกระจายผลผลิตจำนวน 180,000 ตันไปยังต่างประเทศ โดยเร่งในการส่งออกทำได้เร็วขึ้น</p> <p>2.2 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมกับกระทรวงพาณิชย์ ประสาน</p>

จัดหาตลาดให้กับผู้ส่งออกในเงินจำนวน 50,000 ตัน

2.3 สนับสนุนการส่งออกโดยชดเชยค่าใช้จ่ายเหมาจ่ายรวมค่าขนส่งให้สถาบันเกษตรกรและเอกชนที่ทำการส่งออก

3) มาตรการแปรรูปลำไยอบแห้ง (เป้าหมาย 245,000 ตันสด หรือ 64,240 ตันแห้ง)

3.1 สนับสนุนสถาบันเกษตรกรที่มีศักยภาพและตลาดรองรับในการผลิตและรวบรวมลำไยอบแห้งจากสมาชิกเพื่อจำหน่ายเองจำนวน 115,500 ตันสด

3.2 จัดหาแหล่งเงินกู้จากธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ชพว.) ให้กับโรงอบเอกชนทำการผลิตและจำหน่ายจำนวน 96,500 ตันสด

3.3 ให้สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร) เป็นผู้รับซื้อลำไยสดจากเกษตรกรและทำการอบแห้งรวมทั้งทำการจำหน่ายให้กับผู้ส่งออกที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดหาให้โดยตรงหรือจำหน่ายให้กับผู้ซื้อภายในประเทศและผู้ส่งออก

4) มาตรการแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง (เป้าหมาย 50,000 ตันสด)

สนับสนุนภาคเอกชนและองค์กรเกษตรกรในการผลิตและจำหน่ายลำไยเนื้อสีทองโดยการจัดหาแหล่งเงินกู้จาก ชพว. ให้

5) การส่งเสริมการตลาดภายในประเทศ

รัฐสนับสนุนเงินจำนวน 49.55 ล้านบาทให้แก่ กรมการค้าภายใน และ อคส. ร่วมกับกระทรวงมหาดไทยเพื่อใช้ในการส่งเสริมการตลาดภายในประเทศโดยการจัดงานเทศกาล แจกชิมในจังหวัดต่าง ๆ การรณรงค์และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ

6) การส่งเสริมการตลาดต่างประเทศ

รัฐสนับสนุนเงินจำนวน 152 ล้านบาทเพื่อใช้ในการส่งเสริมการตลาดในประเทศจีนและอินโดนีเซีย รวมทั้งการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ

7) มาตรการเก็บรักษาลำไยในห้องเย็น

ส่งเสริมให้เอกชนหรือสถาบันเกษตรกรเก็บรักษาลำไยสดในห้องเย็นในช่วงลำไยออกสู่ตลาดมากเพื่อรักษาระดับราคา

8) การบริหารจัดการลำไย ปี 2548

จัดให้มีคณะกรรมการทำหน้าที่บริหารจัดการลำไยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำเนิมนการบริหารจัดการสินค้าลำไยอย่างเป็นระบบ

2549 นโยบายการ 1) มาตรการบริโภคภายในประเทศ (เป้าหมายจำนวน 100,000 ตัน)

<p>บริหารจัดการ ลำไย ปี 2549</p>	<p>1.1 กำหนดให้สถาบันเกษตรกรรวบรวมผลผลิตและกระจายผลผลิต จำนวน 10,000 ตัน ไปยังปลายทางทั่วทุกจังหวัด</p> <p>1.2 ให้ผู้ประกอบการค้าส่งออกในท้องถิ่นและจังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตทำ การรวบรวมและจำหน่ายตลาดปลายทางโดยผ่านกลไกตลาดปกติจำนวน 90,000 ตัน</p>
<p>2) มาตรการผลักดันการส่งออกลำไยสด (เป้าหมายจำนวน 130,000 ตัน)</p>	<p>2.1 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมกับกระทรวงพาณิชย์ กระทรวง คมนาคม กระทรวงมหาดไทยและผู้ส่งออกกระจายผลผลิตจำนวน 85,000 ตัน ไปยังต่างประเทศ โดยเร่งให้ขั้นตอนในการดำเนินการเพื่อการส่งออกทำได้เร็ว ขึ้น</p> <p>2.2 สนับสนุนการส่งออกโดยชดเชยค่าใช้จ่ายเหมาจ่ายรวมค่าขนส่งให้ สถาบันเกษตรกรและเอกชนที่ทำการส่งออกที่เข้าร่วม โครงการจำนวน 45,000 ตัน</p>
<p>3) มาตรการแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง</p>	<p>จัดหาแหล่งเงินทุนหมุนเวียนอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อปีจาก คชก. ให้กับสถาบันเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแปรรูป ลำไยเนื้อสีทองจำนวน 3,000 ตันแห้ง (30,000 ตันสด)</p>
<p>4) มาตรการแปรรูปลำไยกระป๋อง</p>	<p>รัฐได้สนับสนุนและดำเนินการประสานงานระหว่างผู้ประกอบการและ สถาบันเกษตรกรและเกษตรกรเพื่อให้ผู้ประกอบการเข้าไปรับซื้อจากผู้ผลิต โดยตรง และส่งเสริมให้มีการบริโภคลำไยกระป๋องทั้งในและต่างประเทศมาก ขึ้น</p>
<p>5) มาตรการแปรรูปลำไยอบแห้งทั้งเปลือก</p>	<p>สนับสนุนแหล่งเงินกู้ให้กับภาคเอกชนและสถาบันเกษตรกรเพื่อนำไป ดำเนินการอบแห้งลำไยและจำหน่ายตามกลไกของตลาดในประเทศและ ต่างประเทศ</p>
<p>6) มาตรการส่งเสริมการตลาดในประเทศ</p>	<p>รัฐสนับสนุนเงินจำนวน 35 ล้านบาทเพื่อใช้ในการส่งเสริมการตลาด ภายในประเทศ โดยการจัดงานเทศกาล แจกชิมในจังหวัดต่าง ๆ การรณรงค์ และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุและสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ</p>
<p>7) มาตรการส่งเสริมการตลาดต่างประเทศ</p>	

รัฐสนับสนุนเงินจำนวน 30 ล้านบาทเพื่อประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมการตลาดในประเทศจีนและอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นตลาดเก่า และตลาดใหม่เช่นตลาดในสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย อินเดีย ฝรั่งเศส และเนเธอร์แลนด์ รวมทั้งร่วมกับภาคเอกชนจัดงานแสดงสินค้าและแจกชิมในตลาดค้าส่งและตลาดสมัยใหม่และซูเปอร์มาเก็ตในต่างประเทศ

8) มาตรการส่งเสริมการปลูกลำไยนอกฤดูกาล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีมาตรการส่งเสริมให้มีการผลิตนอกฤดูกาลในช่วงตุลาคมถึงมิถุนายนเพื่อลดปริมาณการผลิตในฤดูกาลในช่วงกรกฎาคมถึงสิงหาคมเพื่อไม่ให้ผลผลิตล้นตลาดใน 3 จังหวัดได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูนและเชียงราย (เป้าหมาย 30,000 ไร่) และให้มีการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการและผู้ส่งออก

9) มาตรการควบคุมพื้นที่ปลูกลำไย

10) การบริหารจัดการลำไยปี 2549

จัดให้มีคณะกรรมการทำหน้าที่บริหารจัดการลำไยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำเนิมนการบริหารจัดการสินค้าลำไยอย่างเป็นระบบ

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2550) ปรับปรุงมาจาก งานวิจัยชื่อ แนวทางการจัดการสินค้าลำไยของคณิต ลีจิตวิทย์วุฒิ

จากนโยบายและมาตรการที่รัฐกำหนดในช่วงปี 2545-2549 ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ในปี 2545-2546 รัฐเน้นนโยบายเรื่องการแก้ไขปัญหาพืชรากผลไม้สดต่ำในขณะที่นโยบายและมาตรการในช่วงปี 2547-2549 รัฐได้เน้นนโยบายและมาตรการด้านการบริหารจัดการลำไยอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะด้านการตลาดและการแปรรูป โดยมาตรการต่างๆ สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

นโยบายและมาตรการที่รัฐใช้ในการแก้ไขปัญหาพืชรากผลไม้สดต่ำ

สำหรับนโยบายในการแก้ไขปัญหาพืชรากผลไม้สดต่ำนั้นรัฐได้มีการกำหนดมาตรการต่างๆ พอสรุปประเด็นได้ดังนี้

● มาตรการในการกระตุ้นการบริโภค

มาตรการที่ใช้คือใช้มาตรการในการกระตุ้นการบริโภค ได้แก่ มาตรการส่งเสริมการกระจายผลผลิตจากแหล่งต้นน้ำหรือแหล่งผลิตไปยังแหล่งปลายทางที่อยู่นอกเขตการผลิต ซึ่งมาตรการนี้ได้ทำอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2545-2549 เพื่อเพิ่มปริมาณการบริโภคภายในประเทศ และมาตรการส่งเสริมการบริโภคทั้งภายในและต่างประเทศ ซึ่งเริ่มดำเนินการในปี 2546 และมีการใช้อย่างต่อเนื่องจนถึงปี 2549 เพื่อกระตุ้นให้มีการบริโภคทั้งภายในและต่างประเทศมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการณรงค์ให้มีการจัดการร่วมกับภาคเอกชนในตลาดใหม่ ๆ ในต่างประเทศอีกด้วย

● มาตรการเพิ่มมูลค่าและการเก็บรักษาผลผลิต

มาตรการในการเพิ่มมูลค่าโดยการกระตุ้นให้มีการแปรรูปเป็นลำไยอบแห้ง ซึ่งทำอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2545-2549 ส่วนมาตรการส่งเสริมการแปรรูปลำไยกระป๋องได้ทำในปี 2547 และปี 2549 สำหรับการส่งเสริมการแปรรูปลำไยเนื้อสีทองได้มีการจัดทำในปี 2548 และ 2549 เพื่อให้สามารถเก็บผลผลิตและเพิ่มมูลค่าของผลผลิตได้

มาตรการในการจัดเก็บรักษาลำไยสดเพื่อชะลอการออกสู่ตลาดในช่วงฤดูกลางเพื่อไม่ให้มีสินค้าล้นตลาดในช่วงดังกล่าวได้มีการจัดทำในปี 2548 และไม่ได้มีมาตรการดังกล่าวอีกในปี 2549 ทั้งนี้ อาจเนื่องจากในปี 2548 ผลผลิตอาจมาก ในขณะที่ผลผลิตอาจน้อย

● มาตรการการรับจำนำลำไยอบแห้ง

มาตรการการรับจำนำลำไยอบแห้งเป็นการที่รัฐเข้าแทรกแซงตลาดโดยการรับซื้อลำไยอบแห้งเพื่อเก็บไว้และจำหน่ายในช่วงที่ราคาดีและสามารถส่งมอบได้ตามจำนวนที่กำหนด

นโยบายและมาตรการที่รัฐใช้ในการควบคุมปริมาณการผลิต

สำหรับนโยบายในการควบคุมปริมาณการผลิตลำไยที่รัฐกำหนดสามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้

● มาตรการในการควบคุมพื้นที่เพาะปลูกลำไย

รัฐใช้มาตรการการควบคุมพื้นที่เพาะปลูกลำไยในการควบคุมปริมาณการผลิตเพื่อป้องกันลำไยล้นตลาด

● มาตรการส่งเสริมการปลูกลำไยนอกฤดูกาล

รัฐใช้มาตรการการส่งเสริมให้มีการผลิตนอกฤดูกาลในช่วงตุลาคมถึงมิถุนายนเพื่อลดปริมาณการผลิตในฤดูกาลในช่วงกรกฎาคมถึงสิงหาคมเพื่อไม่ให้ผลผลิตล้นตลาด และให้มีการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการและผู้ส่งออกเพื่อช่วยให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

มาตรการทางการค้าลำไยระหว่างประเทศที่สำคัญสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

มาตรการด้านภาษี

ประเทศ	รายละเอียด
จีน	- ในปี 2548 ยังคงเสียภาษีนำเข้าลำไยสด ร้อยละ 12 ส่วนลำไยแห้ง ร้อยละ 20 - ปัจจุบัน (ปี 2551) ลำไยสด/แช่แข็ง/แห้งภาษี 0 + ภาษีมูลค่าเพิ่ม VAT ร้อยละ 13
ฮ่องกง	- ลำไยสดไม่เก็บภาษี
สิงคโปร์	- ไม่เก็บภาษี
ออสเตรเลีย	- ไม่เก็บภาษี

มาตรการที่มีใช้ภาษี

ประเทศ	กฎระเบียบการนำเข้า	
	ข้อกำหนด	รายละเอียด
จีน	มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● ลำไยต้องไม่มีสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์เกิน 50 mg/kg ● ต้องไม่พบสารเมธามีโนฟอส ● ต้องมาจากสวนและโรงบรรจุหีบห่อที่จดทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตรฯ โดยสามารถสอบย้อนกลับได้ ● ภาชนะบรรจุต้องติดฉลากตามข้อความตามที่จีนกำหนด เช่น ชื่อบริษัท ชนิดผลไม้ หมายเลขทะเบียนสวน หมายเลขทะเบียนโรงบรรจุหีบห่อ วันบรรจุ

		<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องมีใบอนุญาตนำเข้า ● ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช
มาเลเซีย	มาตรการสุขอนามัย และสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● มีการตรวจสอบสารพิษในกรณีที่ผู้บริโภคร้องเรียน ● ต้องมีการปิดฉลากหีบห่อและบรรจุในลังพลาสติกตามที่กำหนด ● ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช
สิงคโปร์	มาตรการสุขอนามัย และสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องมีการจดทะเบียนเป็นผู้นำเข้า ● ต้องไม่มีสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์บนเปลือกกล้วยเกินกว่า 200-300 ppm,
ฮ่องกง	มาตรการสุขอนามัย และสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช
อินโดนีเซีย	มาตรการสุขอนามัย และสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช
ออสเตรเลีย	มาตรการสุขอนามัย และสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องปราศจากแมลงและสิ่งเจือปนต่างๆ ● ต้องผ่านการกำจัดแมลงด้วยความเย็นในระหว่างขนส่ง ● ต้องมาจากสวนที่จดทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตรฯ ● โรงบรรจุหีบห่อต้องขึ้นทะเบียนไว้กับกรมวิชาการเกษตรฯ
	มาตรการควบคุมการนำเข้า	<ul style="list-style-type: none"> ● มีการกำหนดมาตรการการตรวจสอบการนำเข้าอย่างเข้มงวด ● มีใบรับรองปลอดศัตรูพืช
แคนาดา	มาตรการสุขอนามัย และสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องมีใบอนุญาตนำเข้า ● ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช ● ต้องไม่มีสารซัลเฟอร์ตกค้าง ● การบรรจุหีบห่อและฉลากต้องมีการระบุชื่อสามัญสินค้า น้ำหนักระบบเมตริก ชื่อผู้ขาย ประเทศส่งออก
สหรัฐอเมริกา	มาตรการสุขอนามัย และสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● มีกฎหมาย Plant Quarantine โดยกำหนดห้ามนำเข้าลำไยที่มีโรคพืชและแมลงศัตรูพืช ● สามารถนำเข้าลำไยที่ผ่านการฉายรังสีเนื่องจากได้มีการ

		ลงนามใน Framework Equivalency Work Plan (FEWP) ร่วมกัน
		● ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช
	มาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า	<ul style="list-style-type: none"> ● กำหนดมาตรฐานสินค้าและกฎระเบียบทางเทคนิค ● ต้องคัดเลือกรักษาคุณภาพ ขนาดเกรดสินค้า ระดับความสุกหอม และการ Treatment ● ต้องผ่านการตรวจสอบและมีใบรับรองจาก Food Safety and Inspection Service USDA
สหภาพยุโรป	มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช (Phytosanitary Certificate) ● กำหนดมาตรฐานขนาดเกรดสินค้า ความสดและบรรจุภัณฑ์ ● ภาชนะบรรจุต้องติดฉลากระบุ ชื่อผู้ผลิต ลักษณะสินค้า ประเทศต้นกำเนิดและ ขนาดของผลิตภัณฑ์ให้ชัดเจน
ญี่ปุ่น	มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องผ่านการอบไอน้ำร้อนเพื่อกำจัดแมลงวันในผลไม้ ● ต้องมีใบรับรองสุขอนามัยจากกรมวิชาการเกษตรกำกับมาพร้อมการนำเข้า ● ต้องติดฉลากระบุชื่อสินค้าและแหล่งผลิต
เกาหลี	มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● การนำเข้าลำไยแห้งต้องขออนุญาตนำเข้าจากสมาคมเกษตรกรรมเกาหลีได้เนื่องจากเป็นสมุนไพรชนิดหนึ่งและต้องนำเข้าเพื่อใช้เป็นส่วนผสมของยาเท่านั้น

จากการวิเคราะห์มาตรการทั้งด้านภาษี ด้านที่มิใช่ภาษี และการศึกษาผลที่เกิดขึ้นภายหลังจากการเปิดการค้าเสรีกับประเทศจีนพบว่า ถึงแม้ประเทศจีนจะยังคงเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 13 แต่มีการลดภาษีนำเข้าลำไยลงเหลือ 0 จึงคาดว่าไทยจะสามารถส่งออกลำไยไปยังประเทศจีนได้มากขึ้น ทั้งลำไยสด ลำไยแช่แข็งและลำไยอบแห้ง ส่วนประเทศอื่นๆ ที่อยู่ในขั้นเจรจาเปิดการค้าเสรีกับประเทศไทยนั้น คาดว่าหากมีการเปิดการค้าเสรีกับประเทศเหล่านั้นแล้ว จะทำให้ประเทศไทยสามารถส่งออกลำไยได้มากขึ้น เนื่องจากมีมาตรการลดภาษีนำเข้าลำไยลงเหลือ 0 เช่นกัน

3.8 สัมเขี้ยวหวาน

3.8.1 สถานการณ์สัมเขี้ยวหวานของโลก

1) การผลิต

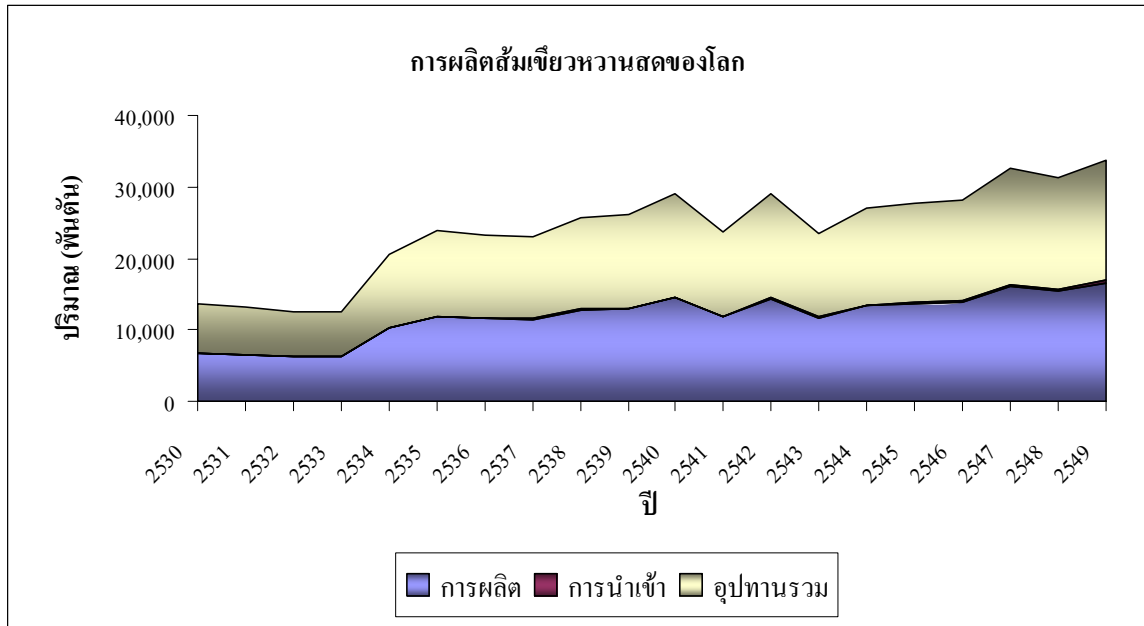
ปริมาณผลผลิตสัมสดของโลกมีปริมาณที่ผันแปรไม่มากนักแต่อย่างไรก็ตามมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นและมีสัดส่วนที่มากของอุปทานในโลกทั้งหมด (ภาพที่ 3.8.1) โดยประเทศที่มีผลผลิตมากเป็นอันดับหนึ่งคือประเทศบราซิล รองลงมาคือประเทศสหรัฐอเมริกาและเม็กซิโกในช่วงปี 2539-2545 และในช่วงปี 2546-2549 ประเทศที่มีปริมาณการผลิตอยู่ในอันดับต้น ๆ คือประเทศบราซิล ประเทศสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐประชาชนจีน และเม็กซิโก (USDA, 2550)

ตารางที่ 3.8.1 ปริมาณอุปทานและอุปสงค์รวมสัมสดของโลกปี 2530-2549

หน่วย: พันตัน

ปี	การผลิต	การนำเข้า	อุปทานรวม	การส่งออก	การบริโภคในครัวเรือน	ความต้องการเพื่อการแปรรูป	อุปสงค์รวม
2530	6,789	23	6,812	1,075	4,301	1,436	6,812
2531	6,553	23	6,576	1,262	4,173	1,141	6,576
2532	6,206	19	6,225	1,035	3,968	1,222	6,225
2533	6,284	27	6,311	1,431	3,928	952	6,311
2534	10,206	24	10,230	1,400	7,706	1,124	10,230
2535	11,890	21	11,911	1,626	9,127	1,158	11,911
2536	11,532	58	11,590	1,677	8,763	1,150	11,590
2537	11,441	83	11,524	1,693	8,855	976	11,524
2538	12,841	62	12,903	1,738	9,928	1,237	12,903
2539	12,932	94	13,026	1,914	9,965	1,147	13,026
2540	14,415	92	14,507	2,101	11,154	1,252	14,507
2541	11,734	138	11,872	1,844	8,953	1,075	11,872
2542	14,367	205	14,572	2,107	10,859	1,606	14,572
2543	11,562	185	11,747	1,888	8,733	1,126	11,747
2544	13,372	140	13,512	2,017	10,305	1,190	13,512
2545	13,680	210	13,890	2,305	10,326	1,259	13,890
2546	13,838	225	14,063	2,342	10,369	1,352	14,063
2547	16,052	236	16,288	2,630	12,190	1,468	16,288
2548	15,416	216	15,632	2,576	11,569	1,487	15,632
2549	16,631	260	16,891	3,072	12,116	1,703	16,891

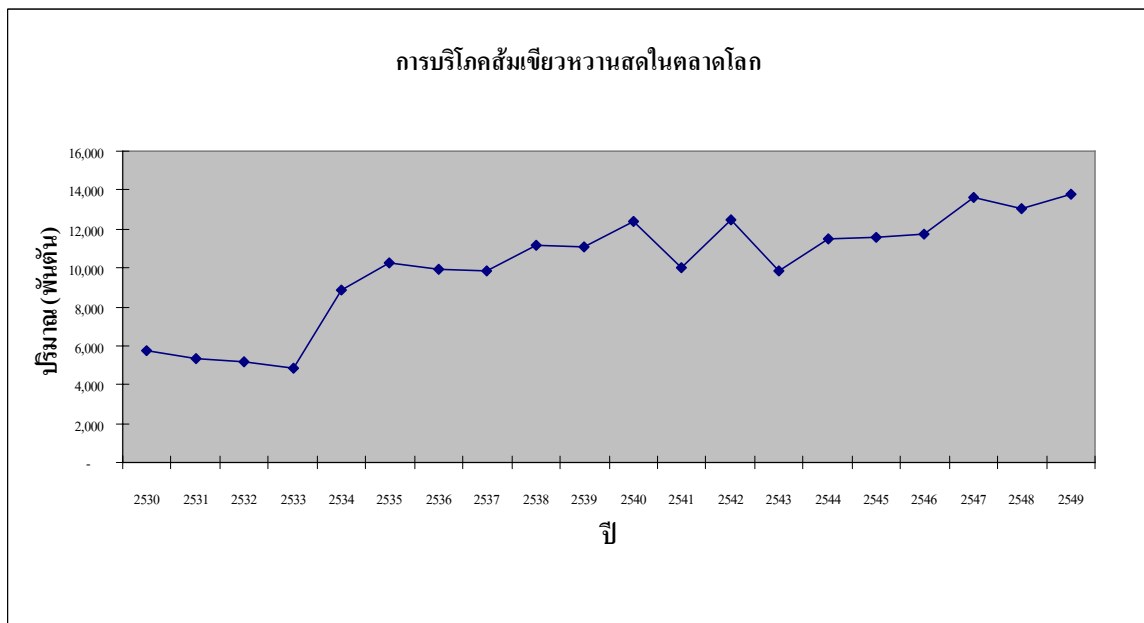
ที่มา: USDA, 2550

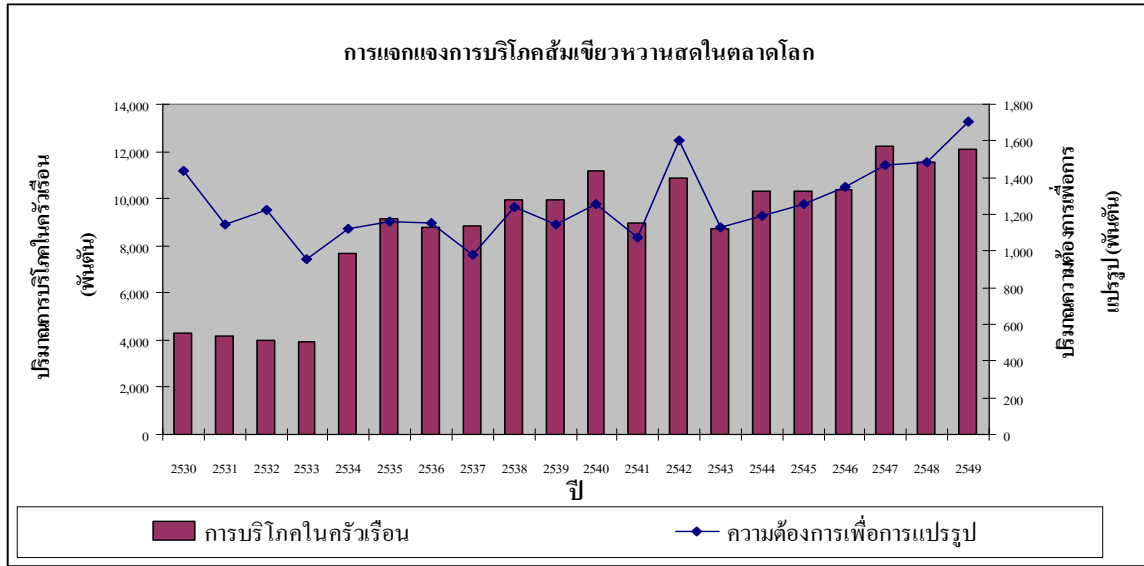
ภาพที่ 3.8.1 ปริมาณการผลิตส้มเขียวหวานสดของโลก ปี 2530-2549

2) การบริโภคส้มเขียวหวานในตลาดโลก

ปริมาณการบริโภคส้มเขียวหวานสดของโลกมีแนวโน้มที่ลดลงในช่วงปี 2530-2534 และมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในช่วงปี 2535- 2549 แต่อย่างไรก็ตามจะไม่มี ความผันแปรมากนัก โดยปริมาณความต้องการส้มสดส่วนใหญ่ต้องการใช้เพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน รองลงมาคือความต้องการเพื่อการแปรรูป (USDA, 2550) (ภาพที่ 3.8.2 และ 3.8.3)

ภาพที่ 3.8.2 ปริมาณความต้องการส้มสดของโลก ปี 2530-2549

ภาพที่ 3.8.3 การแจกแจงปริมาณความต้องการส้มสดของโลก ปี 2530-2549

3) การค้าส้มเขียวหวานและผลิตภัณฑ์ในตลาดโลก

ปริมาณการค้าส้มเขียวหวานและผลิตภัณฑ์ในตลาดโลกมีจำนวน 6.31 ล้านตันในปี 2547 และเพิ่มขึ้นเป็น 6.39 และ 6.43 ล้านตันในปี 2548 และปี 2549 ตามลำดับโดยที่ประเทศไทยมีส่วนแบ่งการตลาดในตลาดโลกน้อยมากหรือเกือบเป็นศูนย์ (องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ, 2550)

3.8.2 สถานการณ์ส้มเขียวหวานของไทย

1) การผลิต

ส้มเขียวหวานเป็นผลไม้กิ่งเมืองร้อนส่วนใหญ่จะผลิตขึ้นเพื่อการบริโภคภายในประเทศ สำหรับถิ่นกำเนิดสามารถ แบ่งออกได้เป็น ส้มเขียวหวาน Satsuma mandarins มีถิ่นกำเนิดอยู่ในญี่ปุ่น ส้มเขียวหวาน King mandarins มีถิ่นกำเนิดในจีน ส้มเขียวหวาน Mediterranean mandarins มีถิ่นกำเนิดในอิตาลี และส้มเขียวหวาน Common mandarins มีถิ่นกำเนิดในฟิลิปปินส์ ส้มเขียวหวานปลูกได้ดีในทุกภาคของประเทศไทย ต้องใช้เวลาประมาณ 3 ปี จึงจะให้ผลผลิตและเก็บเกี่ยวได้ (กองส่งเสริมพืชสวน, 2545) พันธุ์ที่นิยมปลูกได้แก่ส้มเขียวหวานพันธุ์แหลมทอง เป็นสายพันธุ์ที่ปลูกกันอยู่เดิมในเขตจังหวัดราชบุรี ส้มเขียวหวานบางมด เป็นสายพันธุ์ส้มเขียวหวานที่ปลูกกันมาแต่เดิมในเขตบางมด บางขุนเทียน ปัจจุบันมีผู้นำไปปลูกในภาคเหนือเป็น ส้มเขียวหวานผิวทอง หรือส้มเขียวหวานสีทอง เป็นต้น ส้มเขียวหวานโชกุน เป็นพันธุ์ส้มเขียวหวานเปลือกอ่อนที่กำลังได้รับความนิยม อาจรู้จักในนามของ ส้มเขียวหวานสายน้ำผึ้ง หรือ ส้มเขียวหวานเพชรยะลา

พื้นที่ปลูก และผลผลิตส้มเขียวหวานในประเทศ

ส้มเขียวหวานสามารถปลูกได้ทุกภาคในประเทศ โดยมีภาคกลางเป็นแหล่งเพาะปลูกที่สำคัญที่สุด รองลงมาคือภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคใต้ ภาคตะวันตกและภาคเหนือ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2544) พันธุ์ส้มเขียวหวานที่นิยมปลูกกันมาก ได้แก่ พันธุ์รังสิต ส้มเขียวหวานสีทอง ส้มเขียวหวานโชกุน และส้มเขียวหวานพริมองค์ ส่วนพันธุ์ส่งเสริมมี บางมด และสายน้ำผึ้ง ซึ่งชื่อเรียกขึ้นอยู่กับแหล่งปลูกหรือเพื่อการค้า เช่น ส้มเขียวหวานสีทอง ส้มเขียวหวานผิวทอง และส้มเขียวหวานสายน้ำผึ้ง เป็นต้น ในช่วงปี 2530-2549 พบว่าพื้นที่เพาะปลูกส้มเขียวหวานมีอัตราเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 3.02 ต่อปี ในขณะที่พื้นที่ให้ผลผลิตหรือเก็บเกี่ยวได้มีอัตราการเพิ่มร้อยละ 3.09 ต่อปี ขณะเดียวกันยังพบว่าผลผลิตทั้งหมดเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.26 ต่อปี และผลผลิตต่อไร่มีแนวโน้มที่ลดลงในอัตราร้อยละ 1.77 ต่อปี เมื่อพิจารณาในช่วง 2530-2550 พบว่าพื้นที่ที่ให้ผลผลิตหรือเก็บเกี่ยวได้มีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.12 ต่อปี ผลผลิตทั้งหมดเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.39 ต่อปี และผลผลิตต่อไร่มีแนวโน้มที่ลดลงร้อยละ 1.67 ต่อปีซึ่งลดลงน้อยกว่าในช่วงในช่วง 2530-2549 (ตารางที่ 3.8.2 และภาพที่ 3.8.4-3.8.5)

2) ต้นทุนการผลิตส้มเขียวหวานสด

เนื่องจากต้นทุนการผลิตมีความสำคัญและมีผลต่อความสามารถในการแข่งขัน ดังนั้นประเทศไทยที่มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าก็จะได้เปรียบกว่าประเทศที่มีต้นทุนการผลิตที่สูง ดังนั้นต้นทุนการผลิตส้มเขียวหวานจึงมีบทบาทในการกำหนดราคาส้มเขียวหวานและผลิตภัณฑ์ จากการทบทวนเอกสารทางวิชาการของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2550) พบว่าต้นทุนการผลิตส่วนใหญ่คือต้นทุนผันแปร (คิดเป็นร้อยละ 75.62 ของต้นทุนทั้งหมดต่อปี ในช่วงปี 2547-2550) และอยู่ในรูปของค่าแรงในส่วนของ การดูแลและเก็บเกี่ยวเป็นส่วนใหญ่ สำหรับค่าวัสดุโดยส่วนใหญ่เป็นค่าปุ๋ยและค่ายาปราบศัตรูพืชคิดเป็นร้อยละ 75.00 ของต้นทุนผันแปรในส่วนของค่าวัสดุทั้งหมด โดยในปี 2550 พบว่าต้นทุนการผลิตส้มเขียวหวานสดโดยเฉลี่ยมีต้นทุนทั้งหมด 6.86 บาท/กิโลกรัม ซึ่งมีอัตราที่ลดลงจากปี 2549 ประมาณร้อยละ 11.26

สำหรับโครงสร้างของต้นทุนการผลิตในช่วงปี 2547-2550 พบว่าต้นทุนผันแปรมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตามต้นทุนนี้มีสัดส่วนของต้นทุนที่ลดลงในปี 2550 (ตารางที่ 3.8.3)

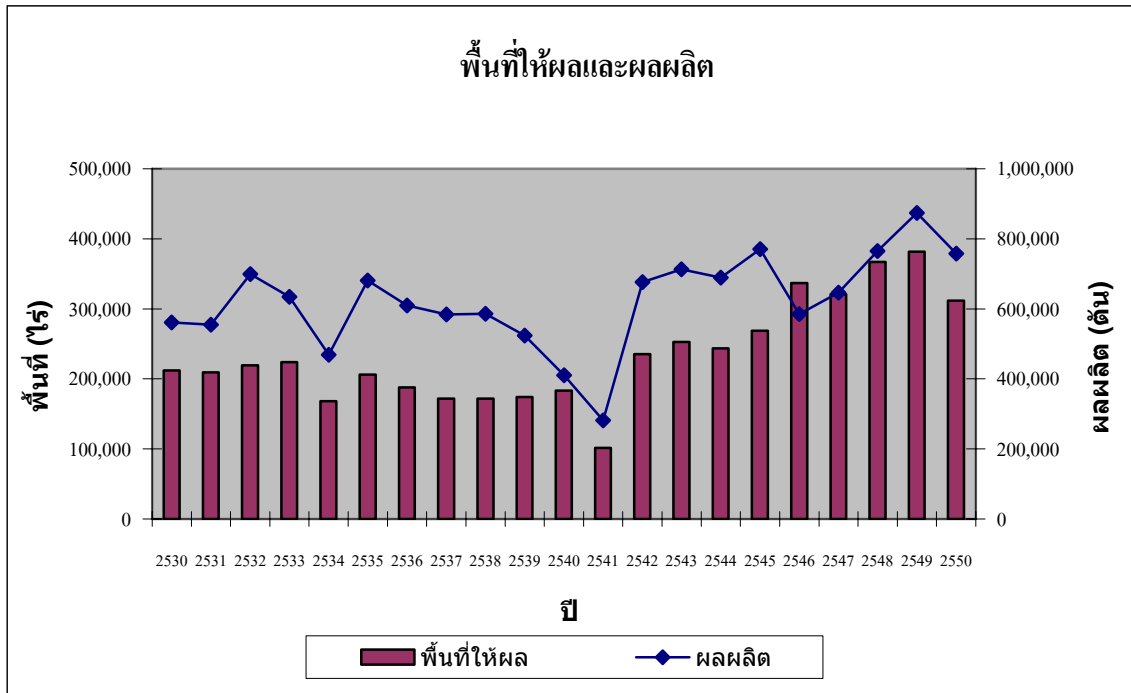
3) การบริโภคส้มเขียวหวานภายในประเทศ

ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2550) พบว่า การบริโภคส้มเขียวหวานส่วนใหญ่เป็นการบริโภคภายในประเทศ โดยในปี 2547 คิดเป็นร้อยละ 98.99 ของปริมาณการผลิตทั้งหมด และในปี 2549 คิดเป็นร้อยละ 98.89 ของปริมาณการผลิตทั้งหมด และการบริโภคส้มในประเทศไทยในช่วงปี 2533-2547 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี 2537 ปริมาณการบริโภคส้มมีจำนวน 296.15 พันตัน และเพิ่มขึ้นเป็น 338.68 พันตัน ในปี 2547 (ตารางที่ 3.8.4 และภาพที่ 3.8.6)

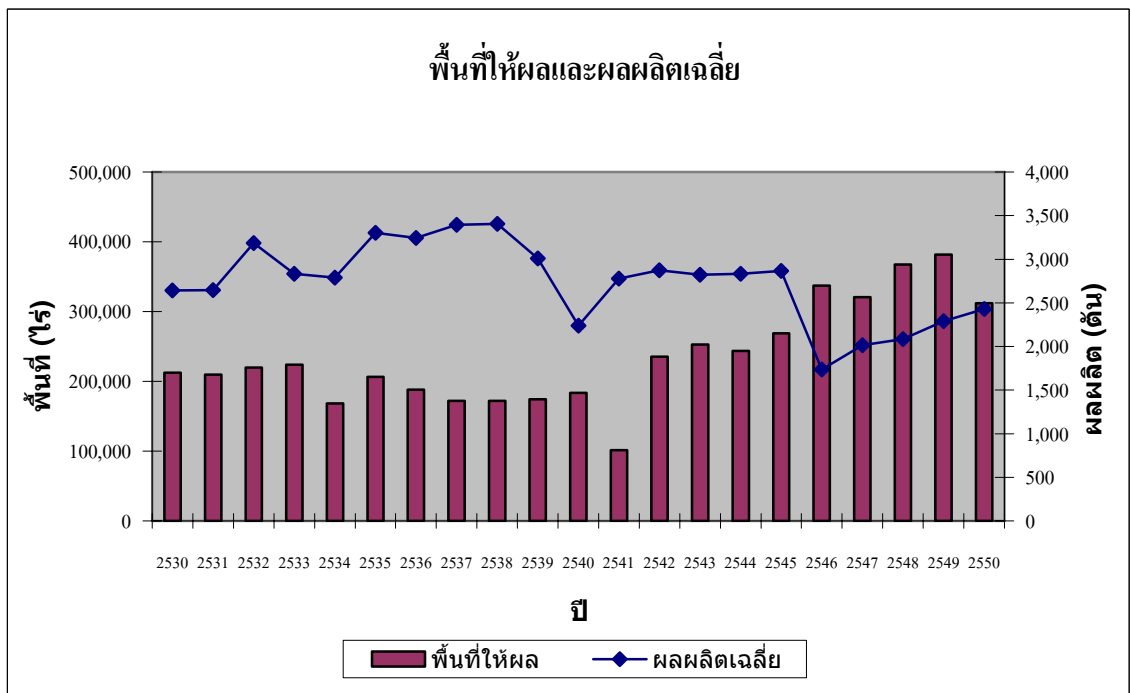
ตารางที่ 3.8.2 พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตเฉลี่ยส้มเขียวหวานเขียวหวาน ปี 2530 - 2550

ปี	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)			ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย ให้ผลแล้ว
	ให้ผลแล้ว	ยังไม่ให้ผล	รวม		
2530	212,186	70,003	282,189	560,828	2,643
2531	209,548	74,160	283,708	554,668	2,647
2532	219,547	86,777	306,324	699,173	3,185
2533	223,956	76,561	300,517	634,464	2,833
2534	168,120	126,417	294,537	468,976	2,790
2535	206,320	45,379	251,699	680,970	3,301
2536	187,948	51,196	251,144	609,813	3,245
2537	172,033	49,463	221,496	584,230	3,396
2538	171,983	92,056	264,039	585,469	3,404
2539	174,132	97,788	271,920	523,729	3,008
2540	183,330	46,605	229,935	410,723	2,240
2541	101,285	77,613	178,898	281,311	2,777
2542	235,421	103,511	338,932	676,169	2,872
2543	252,614	92,493	345,107	713,027	2,823
2544	243,401	35,264	278,665	689,211	2,832
2545	268,844	13,560	282,404	770,553	2,866
2546	336,951	102,382	439,333	585,395	1,737
2547	320,844	138,897	459,741	646,046	2,014
2548	367,228	172,807	540,035	765,195	2,084
2549	381,489	202,892	584,381	873,660	2,290
2550	311,851	26,263	338,114	757,328	2,428
ในช่วงปี 2530-2549					
อัตราเพิ่มร้อยละ	3.087	1.912	3.023	1.257	-1.775
ในช่วงปี 2530-2550					
อัตราเพิ่มร้อยละ	3.118	0.263	2.741	1.392	-1.674

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

ภาพที่ 3.8.4 พื้นที่ให้ผลและผลผลิตส้มเขียวหวานของไทย ปี 2530-2550

ภาพที่ 3.8.5 พื้นที่ให้ผลและผลผลิตส้มเขียวหวานต่อไร่ของไทย ปี 2530-2550

ตารางที่ 3.8.3 ต้นทุนการผลิตส้มเขียวหวานปี 2547- 2550

หน่วย: บาท/ตัน

ต้นทุนการผลิต	2547	2548	2549	2550
ต้นทุนการผลิตรวม	7,924	7,412	6,982	6,859
- ต้นทุนคงที่	1,800	1,578	1,364	2,331
- ต้นทุนผันแปร	6,124	5,834	5,618	4,528
	(77.28%)	(78.71%)	(80.46%)	(66.01%)
ต้นทุนเฉลี่ยต่อกิโลกรัม	7.92	7.32	7.73	6.86

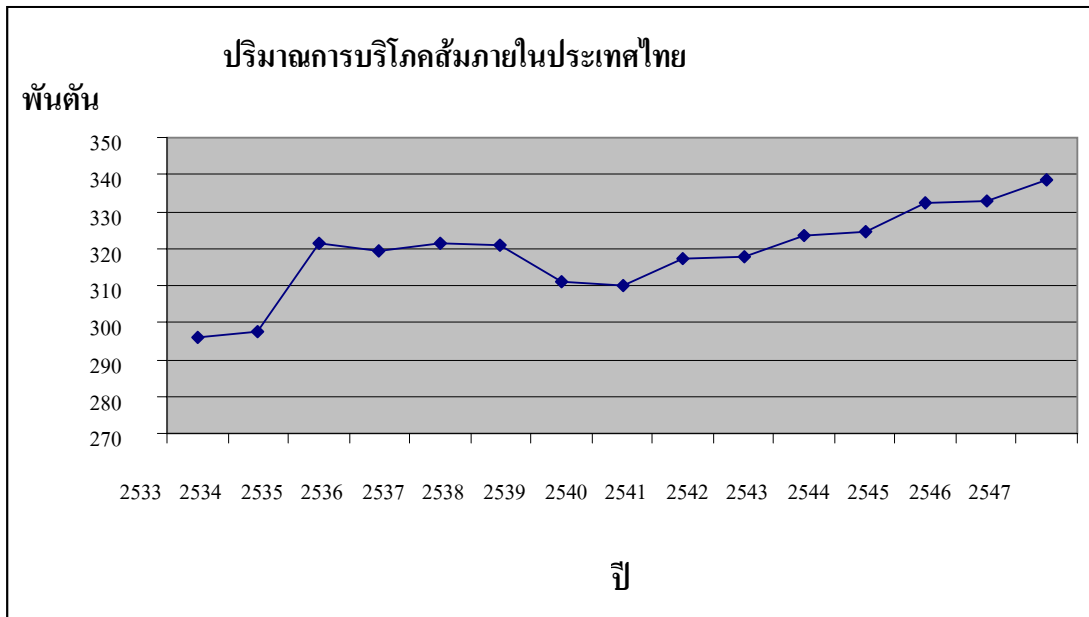
ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

ตารางที่ 3.8.4 ปริมาณการบริโภคส้มในไทย ปี 2533 - 2547

หน่วย : พันตัน

ปี	ปริมาณการบริโภคส้มในไทย
2533	296.15
2534	297.47
2535	321.29
2536	319.18
2537	321.17
2538	321.00
2539	311.16
2540	309.96
2541	317.15
2542	317.88
2543	323.6
2544	324.74
2545	332.44
2546	332.84
2547	338.68

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2549

ภาพที่ 3.8.6 ปริมาณการบริโภคส้มภายในประเทศไทย ปี 2533-2547

4) ระดับราคาส้มเขียวหวาน

จากตารางที่ 3.8.5 พบว่าราคาส้มเขียวหวานสดที่เกษตรกรได้รับมีด้วยกัน 4 ราคาตามขนาด คือ ราคาส้มเขียวหวานสดขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก และคละขนาด โดยที่ราคาส้มเขียวหวานทั้งสี่ขนาดนั้นมีแนวโน้มที่ลดลง โดยพบว่าจากปี 2546-2549 ส้มเขียวหวานสดขนาดใหญ่มีราคาที่ลดลงในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 11.94 ต่อปี ในขณะที่ส้มเขียวหวานสดขนาดกลางลดลงในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 13.52 ต่อปี และราคาส้มเขียวหวานสดที่เกษตรกรได้รับขนาดเล็กและชนิดคละมีแนวโน้มที่ลดลงในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 13.63 และ 11.35 ต่อปีตามลำดับ (ภาพที่ 3.8.7) นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าราคาขายส่ง ณ ตลาดกรุงเทพฯ มีด้วยกัน 3 ขนาดคือ ราคาเบอร์ 0 (ใหญ่สุด) ราคาเบอร์ 1 และราคาเบอร์ 2 โดยราคามีแนวโน้มลดลงในช่วงปี 2546-2548 แต่ราคาส้มทุกเบอร์เพิ่มขึ้นในปี 2549 โดยในช่วง 2546-2549 ส้มเบอร์ 0 มีอัตราเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 8.13 ส่วนส้มเบอร์ 1 และ 2 มีอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 11.17 และ 14.26 ต่อปี (ภาพที่ 3.8.7)

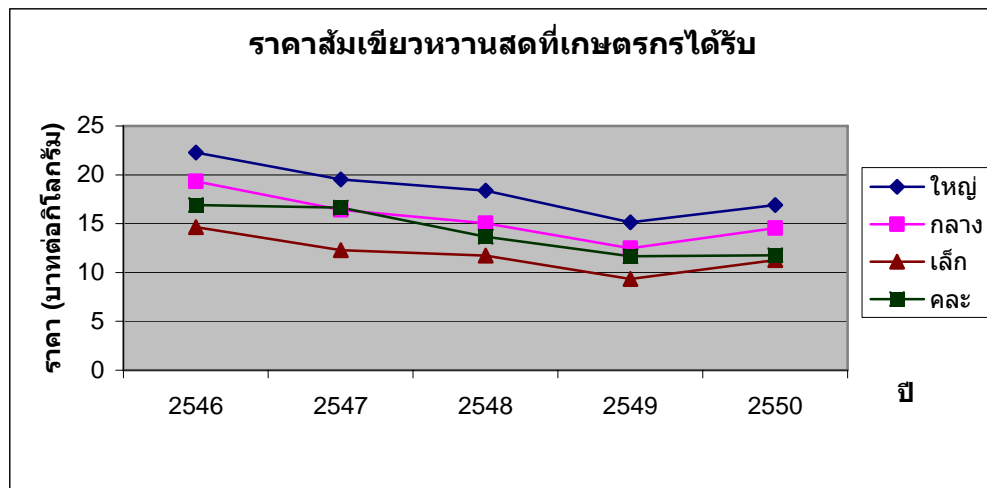
ตารางที่ 3.8.5 ราคาที่เกษตรกรขายได้และราคาขายส่งที่ตลาดกรุงเทพฯ ปี 2546- 2550

หน่วย: บาท/กิโลกรัม

ปี	ราคาส้มเขียวหวานสดที่เกษตรกรได้รับ ^{1/}				ราคาส้มเขียวหวานขายส่ง ณ ตลาดกรุงเทพฯ ^{2/}		
	ใหญ่	กลาง	เล็ก	คละ	เบอร์ 0	เบอร์ 1	เบอร์ 2
2546	22.28	19.33	14.64	16.91	26.81	20.21	14.66
2547	19.54	16.40	12.30	16.65	18.54	14.75	11.75
2548	18.37	15.05	11.74	13.66	16.64	13.91	10.67
2549	15.15	12.47	9.35	11.67	27.54	23.12	18.33
2550	16.90	14.54	11.28	11.76	28.60	22.49	17.20

ที่มา: ^{1/} ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

^{2/} กรมการค้าภายใน, 2551

ภาพที่ 3.8.7 ราคาส้มเขียวหวานที่เกษตรกรขายได้ จำแนกตามชนิด ปี 2546-2550

สำหรับราคาส่งออกส้มเขียวหวานสดและผลิตภัณฑ์ พบว่าราคาส่งออกส้มเขียวหวานสดในปี 2548 มีราคาที่สูงขึ้นอย่างมากจากปี 2547 ถึงร้อยละ 119.72 แต่ในปี 2549 ราคาส่งออกส้มเขียวหวานสดลดลงจากปี 2548 ร้อยละ 28.00 และลดลงร้อยละ 31.40 ในปี 2550 ส่วนราคาส่งออกของน้ำส้มแช่แข็ง น้ำส้มอื่นๆ และน้ำผลไม้จำพวกส้มมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยในอัตรา 12.33, 8.00 และ 23.17 ต่อปี ในช่วงปี 2548 – 2550 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.8.6)

ตารางที่ 3.8.6 ราคาส่งออกส้มเขียวหวานและผลิตภัณฑ์ ปี 2547- 2550

หน่วย: บาท/ตัน

ชนิดส้มเขียวหวาน	ราคาส่งออก			
	2547	2548	2549	2550
ส้มเขียวหวานสด	10,716	23,545	16,952	16,151
น้ำส้มแช่แข็ง	17,064	15,495	20,385	22,946
น้ำส้มอื่นๆ	17,378	20,548	20,269	22,567
น้ำผลไม้จำพวกส้ม	11,477	13,839	15,688	22,048

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

5) การส่งออกส้มเขียวหวานและผลิตภัณฑ์

กลุ่มประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยจำแนกตามชนิดของส้มเขียวหวานและผลิตภัณฑ์ได้แก่ ประเทศเมียนมาร์ ลาว จีน และอินโดนีเซีย เป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญสำหรับส้มเขียวหวานสด ในขณะที่ประเทศที่เป็นคู่ค้าสำหรับน้ำส้มได้แก่ ประเทศลาว กัมพูชา และเมียนมาร์ และ ประเทศคู่แข่งที่สำคัญของไทยได้แก่ จีน เวียดนามและฟิลิปปินส์ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และกรมศุลกากร, 2550) โดยมีรายละเอียดของปริมาณและมูลค่าการส่งออกดังต่อไปนี้

ปริมาณและมูลค่าการส่งออกส้มเขียวหวานสดและผลิตภัณฑ์โดยรวม

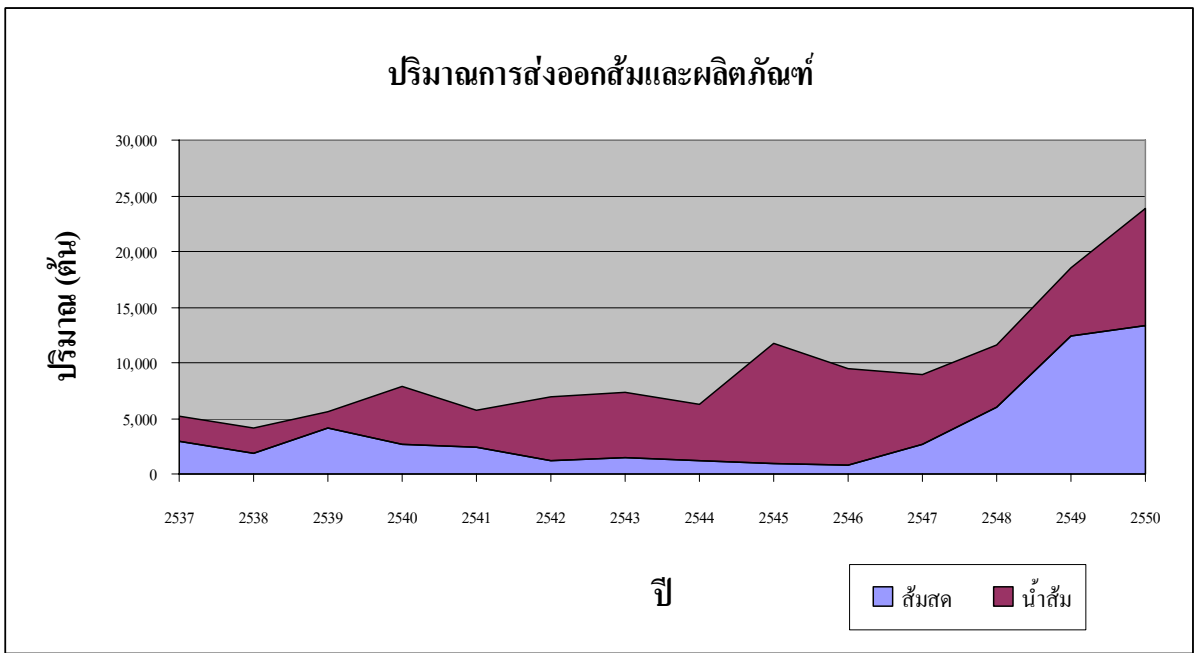
ปริมาณและมูลค่าการส่งออกส้มและผลิตภัณฑ์มีอัตราการส่งออกเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 11.92 และ 15.17 ต่อปี ในช่วงปี 2537-2550 ตามลำดับ โดยที่ส้มสดมีปริมาณที่ส่งออกเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 11.30 ต่อปี ในขณะที่มูลค่าการส่งออกเพิ่มถึงร้อยละ 16.24 ต่อปี ส่วนปริมาณการส่งออกน้ำส้มมีปริมาณและมูลค่าการส่งออกในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 11.77 และ 13.35 ต่อปีตามลำดับ โดยจะพบว่าปริมาณและมูลค่าการส่งออกของส้มสดในช่วงปี 2547-2549 จะมีอัตราการเพิ่มขึ้นในอัตราที่เพิ่ม และในปี 2550 ปริมาณการส่งออกส้มสดมีการเพิ่มในอัตราที่ลดลงแต่มีมูลค่าการส่งออกลดลง ส่วนปริมาณและมูลค่าการส่งออกของน้ำส้มมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่เพิ่มในช่วงปี 2547 – 2549 แต่จะมีอัตราที่เพิ่มในอัตราที่ลดลงในปี 2550 (ตารางที่ 3.8.7 และภาพที่ 3.8.8 และ 3.8.9)

ตารางที่ 3.8.7 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกส้มเขียวหวานสดและผลิตภัณฑ์ ปี 2537 - 2550

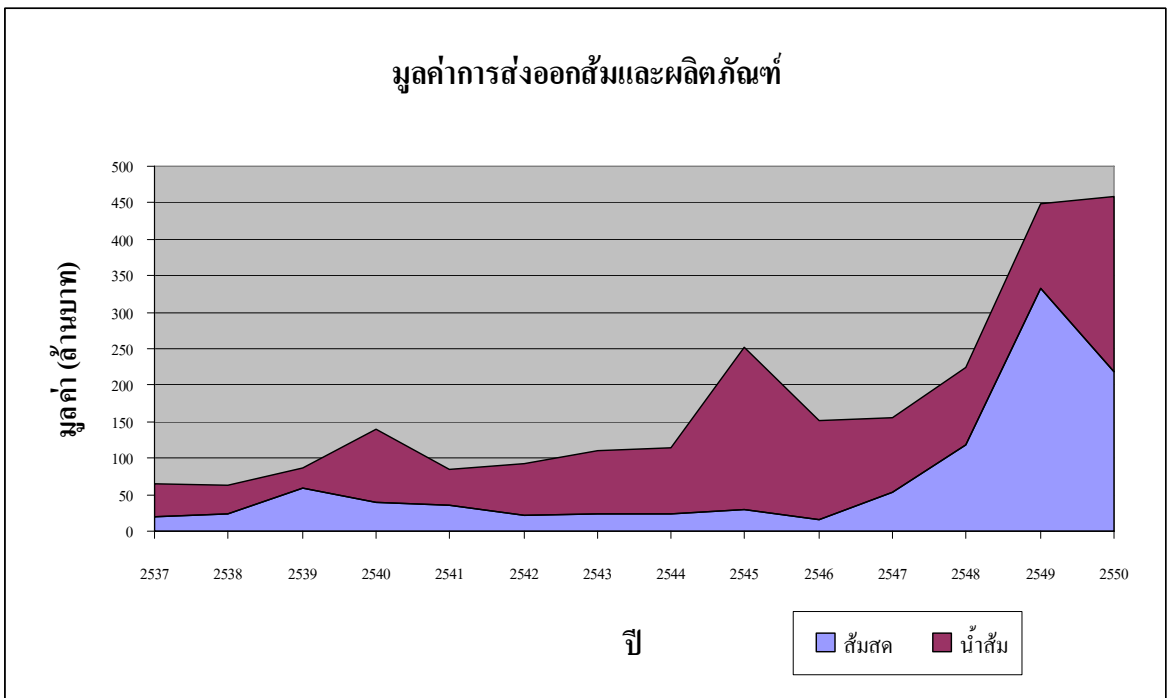
ปริมาณ :ตัน, มูลค่า :ล้านบาท

ปี	ส้มสดรวม		น้ำส้มรวม		รวม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2537	2,917	19.037	2,252	46.322	5,169	65.359
2538	1,838	22.705	2,342	39.999	4,180	62.704
2539	4,175	59.554	1,373	26.198	5,548	85.752
2540	2,663	39.778	5,232	100.573	7,895	140.351
2541	2,412	35.968	3,272	48.355	5,684	84.323
2542	1,232	22.575	5,649	70.506	6,881	93.081
2543	1,486	23.452	5,786	87.366	7,272	110.818
2544	1,241	24.115	4,961	89.952	6,202	114.067
2545	949	29.058	10,728	222.259	11,677	251.317
2546	797	16.653	8,697	134.394	9,494	151.047
2547	2,621	54.003	6,329	100.975	8,950	154.978
2548	5,992	118.682	5,624.0	105.223	11,616	223.905
2549	12,398	333.655	6,136.6	115.660	18,534	449.315
2550	13,289	218.00	10,540	240.77	23,829	458.770
อัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ						
ละ ช่วงปี 2537- 49	4.064	12.903	11.785	11.546	9.534	13.412
อัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ						
ละ ช่วงปี 2537- 50	11.300	16.238	11.775	13.351	11.922	15.169

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

ภาพที่ 3.8.8 ปริมาณการส่งออกส้มและผลิตภัณฑ์ ปี 2537-2550

ภาพที่ 3.8.9 มูลค่าการส่งออกส้มและผลิตภัณฑ์ ปี 2537-2550

ปริมาณและมูลค่าการส่งออกส้มเขียวหวานสดและผลิตภัณฑ์ แยกรายประเทศ

จากตารางที่ 3.8.8 พบว่าในปี 2546 ตลาดคู่ค้าที่สำคัญได้แก่ ตลาดในประเทศลาวและอินโดนีเซีย โดยมีปริมาณการส่งออกไปยังประเทศลาวมากที่สุดแต่น้อยกว่ามูลค่าการส่งออกที่ส่งไปยังประเทศอินโดนีเซีย ในปี 2547 ตลาดที่สำคัญได้แก่ตลาดลาว มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ตามลำดับ สำหรับปี 2548 ตลาดคู่ค้าที่สำคัญกลับเป็นอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาชนจีน เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ และลาว ตามลำดับ ส่วนในปี 2549 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกส้มเขียวหวานสดไปยังประเทศเมียนมาร์มีจำนวนที่มากเป็นอันดับหนึ่งแทนประเทศอินโดนีเซีย แต่ในปี 2550 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกส้มเขียวหวานสดไปยังประเทศกัมพูชามีจำนวนที่มากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ส่องกง อินโดนีเซีย และเมียนมาร์ ตามลำดับ

ตารางที่ 3.8.8 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกส้มเขียวหวานสด แยกรายประเทศ ปี 2546 - 2550

ประเทศ	ปริมาณ :ตัน, มูลค่า :ล้านบาท									
	ปี 2546		ปี 2547		ปี 2548		ปี 2549		ปี 2550	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
กัมพูชา	-	-	-	-	-	-	-	-	7,365	83.189
ฮ่องกง	-	-	-	-	-	-	0.20	0.008	2,304	60.998
อินโดนีเซีย	127	4.462	81	0.814	319	5.983	185	1.887	1,061	22.301
เมียนมาร์	1	0.028	1	0.022	129	2.057	1,067	15.627	1,047	20.718
ฟิลิปปินส์	-	-	-	-	57	1.830	20	0.240	585	11.512
สาธารณรัฐประชาชนจีน	1	0.043	0.01	0.002	248	5.438	136	2.625	381	6.652
ลาว	232	3.340	367	4.085	26	0.445	501	3.048	45	0.509
มาเลเซีย	6	0.076	83	0.840	15	0.153	13	0.163	14	0.191
สหรัฐอเมริกา	1	0.127	0.24	0.038	0.05	0.031	0.04	0.005	-	-
อื่นๆ	42	0.630	19	0.115	15	3.114	68	6.854	487	12.506
รวม	409	8.706	551	5.915	809	19.051	1,990	30.449	13,289	218.578

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

จากตารางที่ 3.8.9 พบว่าในช่วงปี 2540-2550 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกน้ำส้มแช่เย็นจนแข็งมีอัตราการเติบโตร้อยละ 34 และ 19 ต่อปีตามลำดับ และมีอัตราการเติบโตมากที่สุด ในขณะที่ปริมาณและมูลค่าการส่งออกน้ำผลไม้จำพวกส้มอื่นๆมีอัตราการเติบโตน้อยที่สุด โดยที่ตลาดคู่ค้าที่สำคัญสำหรับน้ำส้มแช่เย็นจนแข็งคือประเทศเนเธอร์แลนด์และมาเลเซียในปี 2545-2546 ในปี 2547 ประเทศคู่ค้าที่สำคัญคือประเทศเนเธอร์แลนด์ อินโดนีเซีย เวียดนามและมาเลเซีย และในช่วงปี 2548-2549 ประเทศคู่ค้าน้ำส้มแช่เย็นจนแข็งที่นำเป็นอันดับหนึ่งคือประเทศเวียดนาม แต่ในปี 2550 ประเทศลาวกลับเป็นคู่ค้าน้ำส้มแช่เย็นจนแข็งอันดับหนึ่ง

ตารางที่ 3.8.9 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกน้ำส้ม แยกตามรายประเภท ปี 2542-2550

ปริมาณ :ตัน, มูลค่า :ล้านบาท

ปี	น้ำส้มแช่เย็นจนแข็ง		น้ำส้มอื่น ๆ		น้ำผลไม้จำพวกส้ม อื่น ๆ		รวม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2542	26	1.123	1,980	36.339	3,643	33.044	5,649	70.506
2543	16	0.582	2,335	46.776	3,436	40.009	5,786	87.366
2544	117	4.671	2,821	58.225	2,023	27.056	4,961	89.952
2545	4,756	62.483	2,580	53.886	3,391	105.890	10,728	222.259
2546	4,977	72.999	2,786	51.546	934	9.848	8,697	134.394
2547	327	5.584	4,492	78.060	1,510	17.330	6,329	100.975
2548	142	2.195	4,334	87.425	1,148	15.603	5,624	105.223
2549	93	1.891	4,361	86.538	1,683	27.231	6,137	115.660
2550	276	5.779	5,594	129.404	4,666	105.922	10,536	241.105
อัตราเพิ่ม ร้อยละ	33.846	18.979	12.166	11.443	-3.405	1.375	6.322	9.271

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

6) การนำเข้าส้มและผลิตภัณฑ์

การนำเข้าส้มและผลิตภัณฑ์ของไทยอยู่ในรูปของส้มสดหรือแห้งและน้ำส้ม โดยที่น้ำส้มมีปริมาณและมูลค่าการนำเข้าที่สูงกว่าส้มสดหรือแห้ง (ตารางที่ 3.8.10) สำหรับการนำเข้าส้มสดหรือแห้งของไทยส่วนใหญ่ ได้แก่ ส้มแมนดาริน และส้มเขียวหวาน โดยที่การนำเข้าส้มแมนดารินและส้มเขียวหวานส่วนใหญ่มาจากประเทศจีน ส่วนการนำเข้าน้ำส้มส่วนใหญ่ของไทยมาจากบราซิล และจีน โดยมีรายละเอียดของปริมาณและมูลค่าการส่งออกดังต่อไปนี้

ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มและผลิตภัณฑ์

ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มและผลิตภัณฑ์ ในช่วงปี 2541-2549 มีการนำเข้าเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 32.00 และ 29.61 ต่อปี ตามลำดับ โดยที่ส้มสดหรือแห้งมีปริมาณและมูลค่าการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 42.54 และ 45.64 ต่อปี ตามลำดับ ส่วนปริมาณการนำเข้าน้ำส้มมีปริมาณและมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 28.77 และ 26.40 ต่อปี ตามลำดับ โดยตลอดช่วงปี 2541-2550 พบว่าปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มสดหรือแห้งมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยสูงชันเป็นร้อยละ 45.77 และ 51.08 ต่อปี ตามลำดับ จากข้อมูลการนำเข้าส้มและผลิตภัณฑ์แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ว่าน้ำส้มจะมี

ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าที่สูงกว่าสัมสดหรือแห้งในภาพรวม แต่ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าสัมสดหรือแห้งมีอัตราเพิ่มที่สูงกว่าปริมาณและมูลค่าการนำเข้าน้ำส้ม (ตารางที่ 3.8.10)

ตารางที่ 3.8.10 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มและผลิตภัณฑ์ ปี 2541 - 2550

ปี	ปริมาณ :ตัน, มูลค่า :ล้านบาท					
	สัมสดหรือแห้งรวม		น้ำส้มรวม		รวม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2541	879	20.01	1,016	59.62	1,896	79.64
2542	813	21.44	1,890	89.25	2,703	110.69
2543	1,245	30.51	3,020	115.49	4,265	146.00
2544	911	26.47	3,849	152.58	4,761	179.05
2545	814	18.35	2,947	127.06	3,761	145.41
2546	1,805	37.27	3,127	145.26	4,932	182.52
2547	2,387	39.56	3,465	174.38	5,852	213.94
2548	3,826	96.12	4,283	216.60	8,110	312.71
2549	8,338	199.31	5,988	342.48	14,326	541.79
2550	14,307	387.94	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
อัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ						
ละ ช่วงปี 2541- 49	42.54	45.64	28.77	26.40	32.00	29.61
อัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ						
ละ ช่วงปี 2541- 50	45.77	51.08	-	-	-	-

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มแมนดารินและส้มเขียวหวาน แยกรายประเทศ

จากตารางที่ 3.8.11 พบว่า ในช่วงปี 2546-2550 ประเทศไทยนำเข้าส้มแมนดารินและส้มเขียวหวานส่วนใหญ่จากประเทศจีน โดยที่ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มแมนดารินมีอัตราเพิ่มเฉลี่ย 385.02 และ 412.87 ต่อปี ตามลำดับ ส่วนปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มเขียวหวานมีอัตราเพิ่มเฉลี่ย 297.13 และ 391.37 ต่อปี ตามลำดับ จากข้อมูลในตารางที่ 3.8.11 แสดงให้เห็นว่า ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มแมนดารินและส้มเขียวหวานมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยสูงมาก ทั้งนี้เป็นผลมาจากการนำเข้าจากจีนมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยสูงมากนั่นเอง โดยที่ในช่วงปี 2546-2550 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มแมนดารินจากจีนมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยสูงถึง 437.74 และ 477.74 ต่อปี ตามลำดับ ส่วนปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มเขียวหวานจากจีนมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยสูงถึง 309.61 และ 399.67 ต่อปี ตามลำดับ

ตารางที่ 3.8.11 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มแมนดารินและส้มเขียวหวาน แยกรายประเทศ
ปี 2546 - 2550

	ปริมาณ :ตัน, มูลค่า :ล้านบาท											
	ส้มแมนดาริน						ส้มเขียวหวาน					
	จีน		อื่นๆ		รวม		จีน		อื่นๆ		รวม	
ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	
2546	639	14.01	269	7.02	909	21.03	364	7.20	0	0.00	364	7.20
2547	629	17.24	166	3.26	795	20.49	244	6.06	5	0.13	249	6.19
2548	1,377	45.34	33	0.97	1,411	46.30	604	20.73	0	0.00	604	20.73
2549	3,856	123.59	79	1.09	3,935	124.68	845	25.95	163	2.07	1,007	28.02
2550	9,272	270.79	215	3.79	9,487	274.58	2,156	64.37	51	1.56	2,208	65.93
อัตรา												
เพิ่ม	437.74	477.74	192.10	136.69	385.02	412.87	309.61	399.67	-	-	297.13	391.37

ที่มา :กรมศุลกากร, 2551

จากตารางที่ 3.8.12 พบว่าในช่วงปี 2545-2550 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มมีอัตราการเติบโตร้อยละ 34 และ 19 ต่อปีตามลำดับ โดยที่ประเทศคู่ค้าสำคัญที่ไทยนำเข้าส้ม คือ ประเทศบราซิลและจีน

ตารางที่ 3.8.12 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าน้ำส้ม แยกตามรายประเทศ ปี 2546-2549

	ปริมาณ :ตัน, มูลค่า :ล้านบาท									
	2546		2547		2548		2549		อัตราเพิ่มเฉลี่ย	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
บราซิล	752,197	42,818,427	1,195,423	58,376,880	1,488,873	67,934,373	2,528,240	151,396,989	153	176
สาธารณรัฐประชาชนจีน	12	1,402	4	1,430	755,662	38,560,475	1,304,463	60,236,578	18,891,456	2,696,495
เนเธอร์แลนด์	79,501	4,557,713	61,298	3,344,226	135,105	7,128,518	645,654	41,397,384	475	567
อิสราเอล	562,598	28,652,419	500,352	24,069,326	487,588	24,249,890	518,835	26,554,156	-7	-6
สหรัฐอเมริกา	177,689	12,984,285	172,673	14,946,648	196,220	18,880,545	99,171	15,791,895	-39	25
อื่น	1,554,879	56,243,309	1,535,189	73,638,573	1,219,948	59,841,718	891,680	47,099,880	-49	-9
รวม	3,126,876	145,257,555	3,464,939	174,377,083	4,283,396	216,595,519	5,988,043	342,476,882	74	102

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

3.8.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

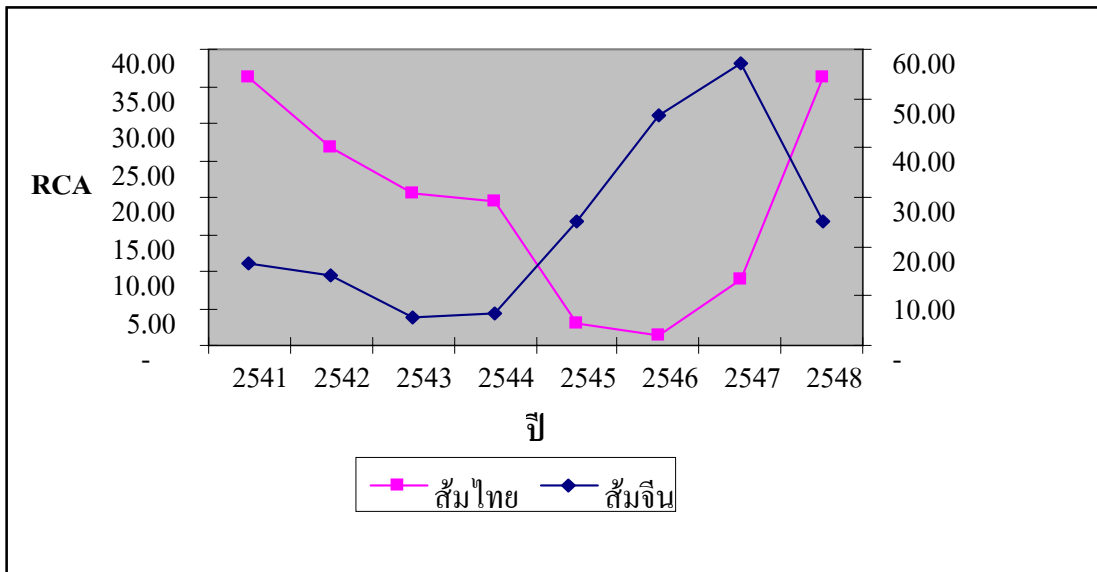
ในการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันสัมพัทธ์ของสินค้า โดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Revealed Comparative Advantage: RCA) พบว่า ค่า RCA สำหรับสินค้าสัมของประเทศไทยในช่วงปี 2541-2548 มีค่าอยู่ระหว่าง 1.18-33.01 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 16.38 หมายความว่า สัดส่วนการส่งออกสัมของประเทศไทยต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของประเทศไทยมีค่าเท่ากับ 16.38 เท่าของสัดส่วนการส่งออกสัมของโลกต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก ซึ่งถือได้ว่าประเทศไทยอยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าสัม ส่วนค่า RCA สำหรับสินค้าสัมของจีนในช่วงปี 2541-2548 มีค่าอยู่ระหว่าง 9.60-147.40 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 53.43 หมายความว่า สัดส่วนการส่งออกสัมของจีนต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของจีนมีค่าเท่ากับ 53.43 เท่าของสัดส่วนการส่งออกสัมของโลกต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก ซึ่งถือได้ว่าประเทศจีนอยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าสัมเช่นเดียวกับประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าว

หากพิจารณาแนวโน้มของค่า RCA สำหรับสินค้าสัมของประเทศไทยเปรียบเทียบกับจีน จะเห็นได้ว่า ปี 2541-2544 ค่า RCA ของทั้งสองประเทศมีแนวโน้มลดลงมาตลอด สำหรับประเทศไทยค่า RCA สินค้าสัมมีแนวโน้มลดลงทุกปี ในช่วงปี 2541-2545 เนื่องจากมูลค่าการส่งออกสัมสดและผลิตภัณฑ์ของประเทศไทยในตลาดโลกมีมูลค่าลดลง จนกระทั่งในปี 2546-2548 ค่า RCA สินค้าสัมของประเทศไทยเริ่มมีแนวโน้มสูงขึ้นอันเนื่องมาจากมูลค่าการส่งออกสัมสดและผลิตภัณฑ์ของประเทศไทยในตลาดโลกมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทางด้านค่า RCA ของจีนที่ทิศทางเพิ่มขึ้นอย่างมากในปี 2544-2547 ซึ่งอาจเกิดจากการที่ประเทศจีนเริ่มเปิดประเทศและสามารถขยายตลาดส่งออกสัมได้มากขึ้น แต่ในปี 2548 มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของจีนในตลาดโลกมีมูลค่าที่เพิ่มสูงขึ้นในสัดส่วนที่มากกว่าในช่วงปี 2544-2547 ค่า RCA สินค้าสัมของจีนจึงมีทิศทางที่ลดลงอย่างมากอีกครั้ง (ตารางที่ 3.8.13 และภาพที่ 3.8.10)

ตารางที่ 3.8.13 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ในการส่งออกสัมของประเทศไทยและจีนในตลาดโลก

ปี	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	เฉลี่ย
ไทย	29.60	23.02	18.74	15.38	2.48	1.18	7.61	33.01	16.38
จีน	27.06	24.33	9.60	10.43	45.79	96.35	147.40	66.48	53.43

ที่มา: จากการคำนวณ

ภาพที่ 3.8.10 แนวโน้มค่า RCA สินค้าส้มของไทยและจีน กรณีเปรียบเทียบกับสินค้าทั้งหมดที่ส่งออก

2) นโยบายภายในประเทศ

นโยบายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับสินค้าส้มเขียวหวานของรัฐนั้นประกอบด้วย นโยบายในเรื่องการปรับโครงสร้างการผลิตส้มเขียวหวานเพื่อให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน มีการสร้างมาตรฐานสุขอนามัยและระบบรับรองคุณภาพ มีการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการพัฒนาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ และสร้างระบบการบริหารจัดการด้านการผลิตและการตลาด

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศที่สำคัญสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ประเทศ	กฎระเบียบการนำเข้า	
	ข้อกำหนด	รายละเอียด
สหรัฐอเมริกา	มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> • มีกฎหมาย Plant Quarantine โดยกำหนดห้ามนำเข้าลำไยที่มีโรคพืชและแมลงศัตรูพืช • สามารถนำเข้าส้มที่ผ่านการฉายรังสีเนื่องจากการลงนามใน Framework Equivalency Work Plan (FEWP) ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ • ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช

	มาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า	<ul style="list-style-type: none"> ● กำหนดมาตรฐานสินค้าและกฎระเบียบทางเทคนิค ● ต้องคัดเลือกรูปภาพ ขนาดเกรดสินค้า ระดับความสุกหอม ● ต้องผ่านการตรวจสอบและมีใบรับรองจาก Food Safety and Inspection Service USDA
สหภาพยุโรป	มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช (Phytosanitary Certificate) ● ระบุว่ามาจากแหล่งที่ปราศจาก <i>Cercopora angolensis</i> , <i>Guignardia citricarpa</i>, <i>Tephritidae</i>
ญี่ปุ่น	มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องผ่านการอบไอน้ำร้อนเพื่อกำจัดแมลงวันในผลไม้ ● ต้องมีใบรับรองสุขอนามัยจากกรมวิชาการเกษตรกำกับมาพร้อมการนำเข้า ● ต้องติดฉลากระบุชื่อสินค้าและแหล่งผลิต
	มาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องติดฉลากเป็นอาหารก่อนภูมิแพ้

จากการวิเคราะห์ปริมาณการค้าระหว่างประเทศของสินค้าส้ม พบว่า การผลิตสินค้าส้มจะผลิตเพื่อตอบสนองการบริโภคภายในประเทศเป็นส่วนใหญ่ การค้าระหว่างประเทศของสินค้าส้มมีปริมาณที่น้อยทั้งการนำเข้าและการส่งออก ถึงแม้ว่าภายหลังการเปิดการค้าเสรีกับจีน ประเทศไทยมีปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มและผลิตภัณฑ์จากจีนเพิ่มขึ้นด้วยอัตราเพิ่มที่สูงมาก แต่เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณและมูลค่าการผลิตส้มของไทยแล้วยังอยู่ในสัดส่วนที่ต่ำกว่ามาก ดังนั้น สินค้าส้มจึงไม่น่าจะได้รับผลกระทบจากการเจรจาเปิดเสรีทางการค้า

5.9 อุ่น

3.9.1 สถานการณ์อุณหภูมิและผลิตภัณ์ของโลก

1) การผลิต

การผลิตอุณหภูมิในตลาดโลกนั้นส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อการค้า โดยในช่วงปีการผลิต 2530/31-2549/50 คิดเป็นร้อยละประมาณ 98.40 ของผลผลิตทั้งหมด ในช่วงปี 2540/41-2545/46 คิดเป็นร้อยละ 98.71 ของผลผลิตทั้งหมด และในช่วงปี 2546/47-2549/50 คิดเป็นร้อยละ 99.22 ของผลผลิตทั้งหมด โดยประเทศที่ทำการผลิตเพื่อการค้าเป็นรายใหญ่ในปี 2537/38 – 2549/50 ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศตุรกี อิตาลี และประเทศชิลี (USDA, 2007) แต่อย่างไรก็ตามการผลิตอุณหภูมิเพื่อการค้านั้นในช่วงปี 2530/31-2536/37 มีปริมาณที่เพิ่มไม่มากนัก แต่ในช่วง 2537/38-2547/48 มีปริมาณการผลิตอุณหภูมิเพื่อการค้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและลดลงในช่วงปี 2548/49-2549/50 (ตารางที่ 3.9.1 และ ภาพที่ 3.9.1)

2) การบริโภคอุณหภูมิในตลาดโลก

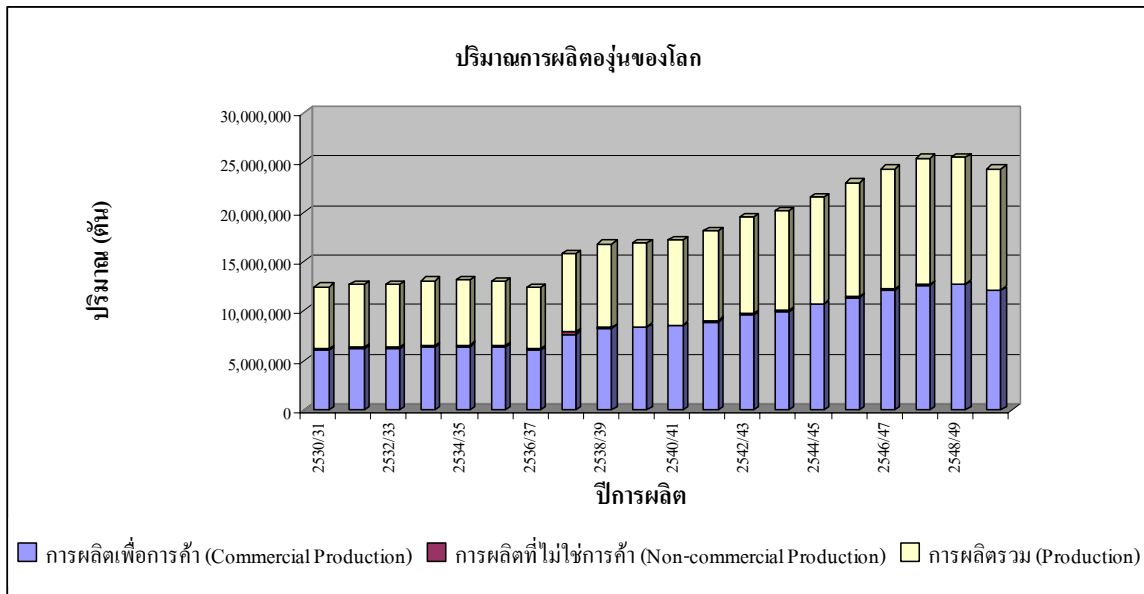
จากข้อมูลของ USDA (2007) พบว่า ในตลาดโลกส่วนใหญ่ปริมาณความต้องการอุณหภูมินั้นเป็นความต้องการบริโภคอุณหภูมิสด รองลงมาได้แก่ปริมาณการส่งออก และความต้องการอุณหภูมิเพื่อการแปรรูปตามลำดับ ในช่วงปี 2530/31 – 2544/45 และในช่วงปี 2545/46 – 2549/50 ความต้องการบริโภคอุณหภูมิสดยังคงมีส่วนที่มาก แต่ความต้องการอุณหภูมิเพื่อการแปรรูปเริ่มมีความสำคัญและมีปริมาณที่มากขึ้นแต่ยังคงมีอันดับเป็นที่สอง โดยเฉลี่ยการเติบโตของความต้องการบริโภคอุณหภูมิสดภายในตลาดโลกโดยรวมในช่วงปี 2530/31-2549/50 มีอัตราร้อยละ 4.53 ต่อปี โดที่ความต้องการอุณหภูมิสดเพื่อการแปรรูปมีอัตราความเติบโตอยู่ร้อยละ 7.14 และความต้องการเพื่อการบริโภคสดภายในตลาดโลกอยู่ที่อัตราร้อยละ 3.93 ต่อปี (ตารางที่ 3.9.1 และ ภาพที่ 3.9.2)

ตารางที่ 3.9.1 การผลิต การนำเข้า-ส่งออก และการบริโภคของตลาดโลกตั้งแต่ปี 2530/31 – 2549/2550

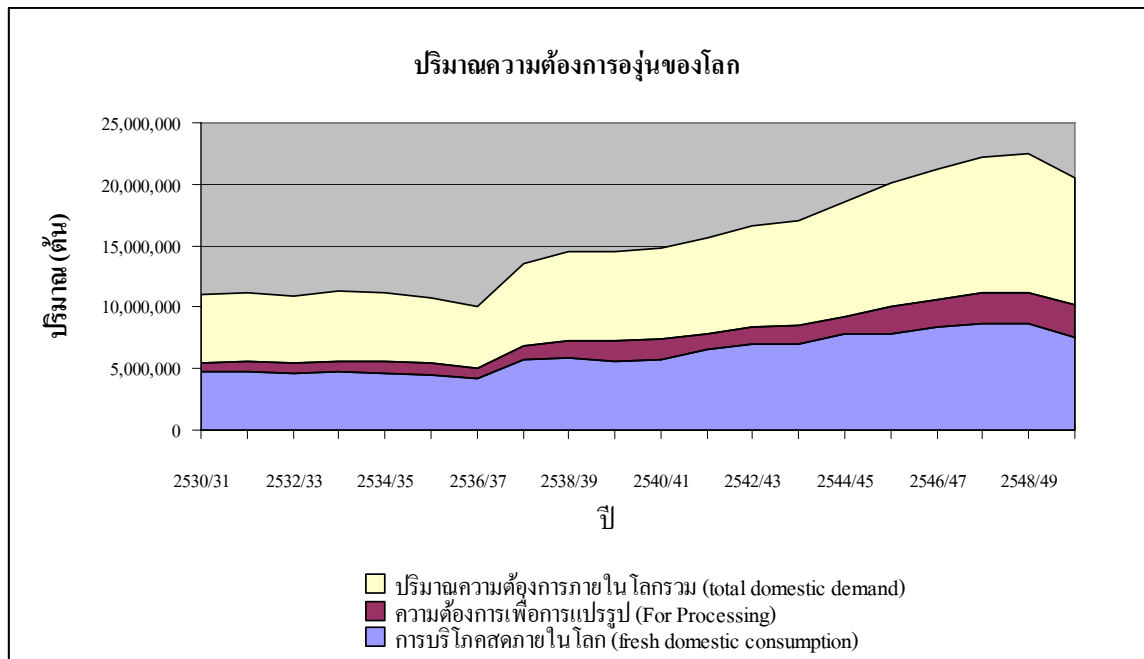
หน่วย: 1000 เมตริกตัน

ปี	การผลิต เพื่อการค้า (Commercial Production)	การผลิต ที่ไม่ใช่การค้า (Non-commercial Production)	การผลิตรวม (Production)	การบริโภคสดใน โลก (fresh domestic consumption)	ความต้องการ เพื่อการแปรรูป (For Processing)	ปริมาณความ ต้องการในโลกรวม (total domestic demand)
2530/31	6,069,054	150,545	6,219,599	4,689,578	819,242	5,508,820
2531/32	6,184,338	168,200	6,352,538	4,774,049	814,208	5,588,257
2532/33	6,181,859	144,100	6,325,959	4,667,636	778,124	5,445,760
2533/34	6,378,464	164,874	6,543,338	4,803,619	839,489	5,643,108
2534/35	6,417,428	145,298	6,562,726	4,632,131	954,905	5,587,036
2535/36	6,361,575	120,283	6,481,858	4,532,015	845,400	5,377,415
2536/37	6,055,719	127,800	6,183,519	4,229,699	786,699	5,016,398
2537/38	7,664,610	216,925	7,881,535	5,720,186	1,065,375	6,785,561
2538/39	8,278,433	117,700	8,396,133	5,864,365	1,374,339	7,238,704
2539/40	8,327,849	81,700	8,409,549	5,652,088	1,576,079	7,228,167
2540/41	8,460,051	100,400	8,560,451	5,711,756	1,684,713	7,396,469
2541/42	8,901,086	129,400	9,030,486	6,578,321	1,212,839	7,791,160
2542/43	9,566,765	154,640	9,721,405	6,949,014	1,363,902	8,312,916
2543/44	9,919,431	136,800	10,056,231	6,997,338	1,533,165	8,530,503
2544/45	10,631,614	126,400	10,758,014	7,867,994	1,413,844	9,281,838
2545/46	11,358,434	116,200	11,474,634	7,847,266	2,223,832	10,071,098
2546/47	12,078,688	106,600	12,185,288	8,328,687	2,279,335	10,608,022
2547/48	12,602,646	108,100	12,710,746	8,721,614	2,415,695	11,137,309
2548/49	12,650,089	89,200	12,739,289	8,648,078	2,567,957	11,216,035
2549/50	12,078,700	85,400	12,164,100	7,548,800	2,701,385	10,250,185
อัตรา						
เติบโต	4.609	-2.544	4.498	3.932	7.138	4.532
เฉลี่ย						

ที่มา: USDA, World Market and Trade, November 2005

ภาพที่ 3.9.1 ปริมาณการผลิตอุ้งุ่นของโลก ปีการผลิต 2530/31-2549/50

ภาพที่ 3.9.2 ปริมาณความต้องการอุ้งุ่นของโลก ปี 2530/31-2549/50

3.9.2 สถานการณ์อุ้งุ่นของไทย

1) การผลิต

โดยทั่วไปอุ้งุ่นจะสามารถเจริญเติบโตได้ดีในเขตนานและกึ่งร้อนกึ่งหนาว ในปัจจุบันไทยมีการปลูกอุ้งุ่นในจังหวัดในแถบตะวันตก เช่น จังหวัดราชบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดสมุทรสาคร และ

จังหวัดในแถบตะวันออกเฉียงเหนือ เช่นจังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น และพันธุ์ที่ปลูกเป็นการค้าและเป็นที่ยอมรับของโลกได้แก่ พันธุ์ไวท์มะละกา และพันธุ์แบล็กโอปอหรือพันธุ์แบล็กควิน ส่วนพันธุ์ที่ปลูกเพื่อทำไวน์ได้แก่พันธุ์ชีราหรือพันธุ์ชีราส (กองส่งเสริมพืชสวน, 2549)

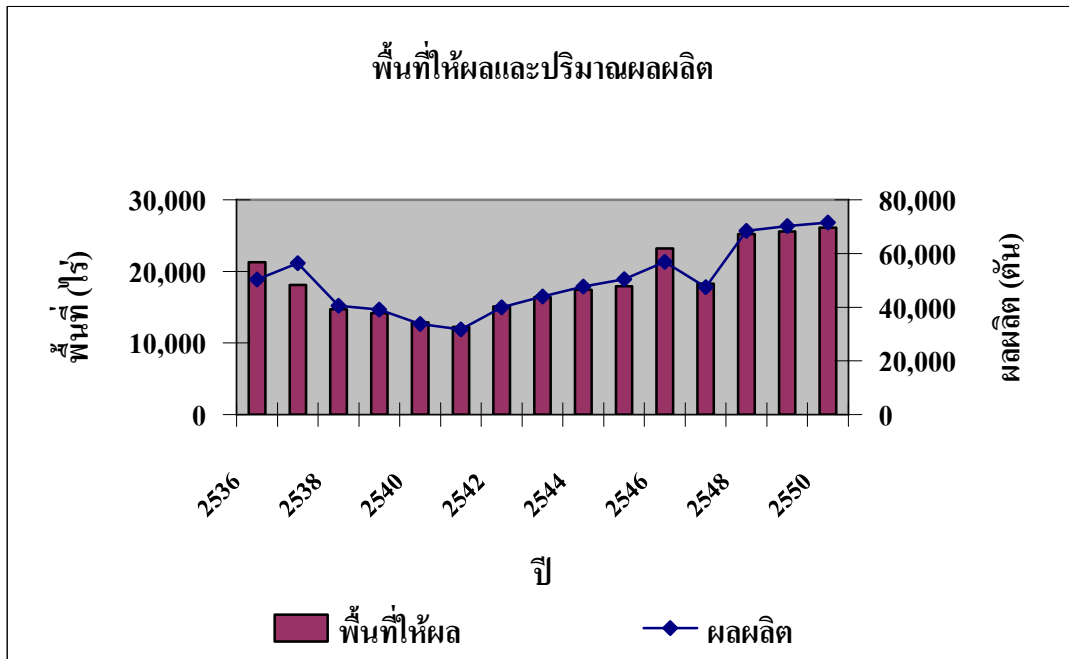
พื้นที่ปลูก และผลผลิตองุ่นในประเทศ

จากข้อมูลที่ได้จากกรมส่งเสริมการเกษตร (2550) พบว่า ในช่วงปี 2536-2550 พื้นที่เพาะปลูกองุ่นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วยอัตราเฉลี่ยร้อยละ 3.4 ต่อปี โดยพื้นที่ที่ให้ผลมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยกว่าพื้นที่ที่ไม่ให้ผล นอกจากนี้ยังพบว่าพื้นที่ที่ให้ผลมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นโดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 3.6 ต่อปี ในขณะที่ผลผลิตเฉลี่ยมีแนวโน้มลดลงในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 0.02 ต่อปี (ตารางที่ 3.9.2 ภาพที่ 3.9.3 และภาพที่ 3.9.4)

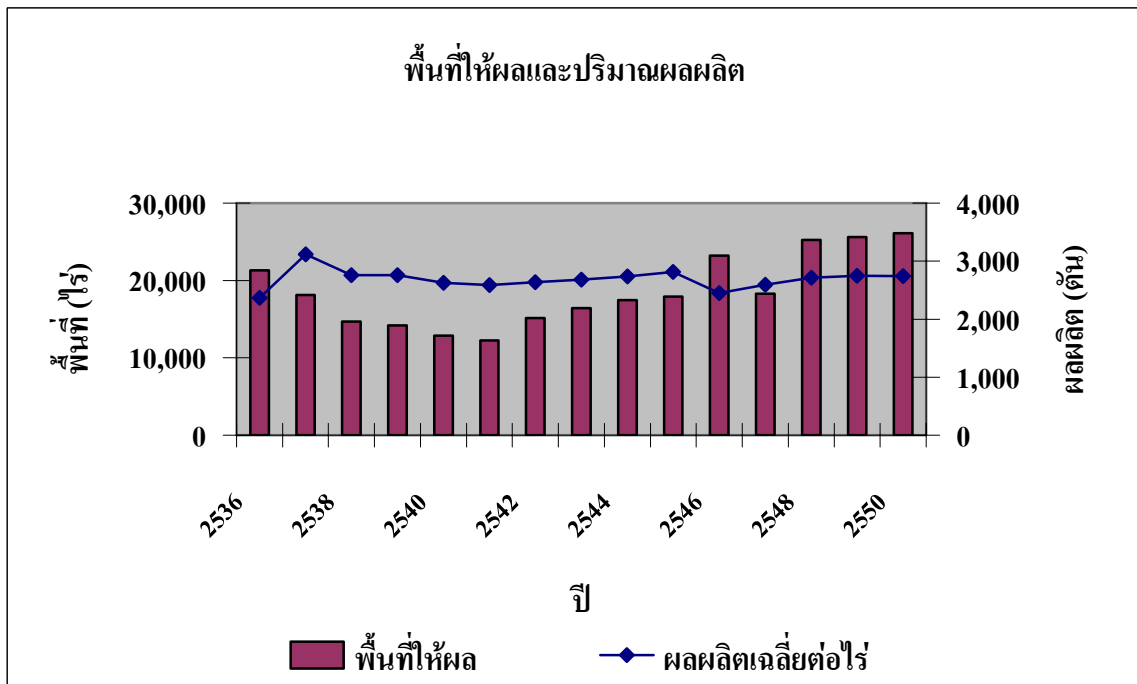
ตารางที่ 3.9.2 พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ขององุ่นไทย ปี 2536 - 2550

ปี	ให้ผลแล้ว	ยังไม่ให้ผล	รวม	(ตัน)	(กก./ไร่)
2536	21,295	784	22,079	50,367	2,365
2537	18,108	438	18,546	56,416	3,116
2538	14,689	1,067	15,756	40,491	2,757
2539	14,175	2,341	16,516	39,095	2,758
2540	12,877	2,939	15,816	33,800	2,625
2541	12,239	4,708	16,947	31,677	2,588
2542	15,127	9,488	24,615	39,886	2,637
2543	16,407	3,775	20,182	43,983	2,681
2544	17,457	2,453	19,910	47,733	2,734
2545	17,935	3,782	21,717	50,469	2,814
2546	23,216	1,711	24,927	56,831	2,448
2547	18,304	5,929	24,233	47,465	2,593
2548	25,237	706	25,943	68,468	2,713
2549	25,596	1,110	26,706	70,261	2,745
2550	26,108	1,308	27,416	71,561	2,741
อัตราเพิ่มร้อยละ	3.602	2.678	3.406	3.580	-0.021

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, 2551

ภาพที่ 3.9.3 พื้นที่ให้ผลและผลผลิตอู่นของไทย ปี 2536-2550

ภาพที่ 3.9.4 พื้นที่ให้ผลและผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่อู่นของไทย ปี 2536-2550

2) ระดับราคาอู๋น

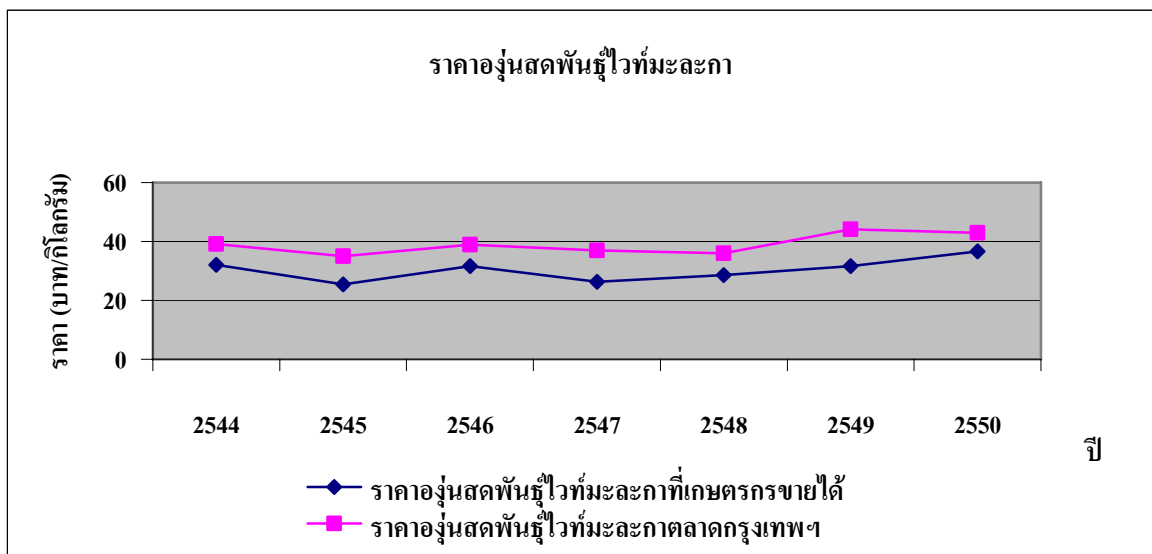
จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร(2550) พบว่าราคาที่เกษตรกรได้รับและราคาขายส่งอู๋นสดพันธุ์ไวมะละกามีแนวโน้มที่สูงขึ้นในช่วงปี 2547 – 2550 โดยในปี 2544 มีส่วนเหลือมการตลาด 7.07 บาทต่อกิโลกรัม และเพิ่มขึ้นเป็น 10.67 และ 12.45 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2547 และปี 2549 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามส่วนเหลือมการตลาดได้ลดลงเหลือ 6.26 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2550 ตามลำดับทั้งนี้เนื่องมาจากราคาน้ำมันที่มีราคาที่สูงขึ้น (ตารางที่ 3.9.3 และภาพที่ 3.9.5)

ตารางที่ 3.9.3 ราคาที่เกษตรกรขายได้และราคาขายส่งตลาดกรุงเทพฯ ปี 2544 - 2550

หน่วย: บาท/กิโลกรัม

ปี	ราคาอู๋นสดพันธุ์ไวมะละกาที่เกษตรกรขายได้	ราคาขายส่งอู๋นสดพันธุ์ไวมะละกาตลาดกรุงเทพฯ	ส่วนเหลือมการตลาด
2544	32.08	39.15	7.07
2545	25.44	34.99	9.55
2546	31.67	38.87	7.20
2547	26.29	36.96	10.67
2548	28.62	36.03	7.41
2549	31.68	44.13	12.45
2550	36.68	42.92	6.26

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

ภาพที่ 3.9.5 ราคาอู๋นจำแนกตามระดับตลาด ปี 2544-2550

3) การนำเข้าอู่นและผลิตภัณฑ์

ไทยได้นำเข้าอู่นในหลายรูปแบบทั้งในรูปของอู่นสด อู่นแห้ง และน้ำอู่น โดยประเทศที่ไทยนำเข้าอู่นสดในช่วงปี 2544 – 2548 ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลียและประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งในปี 2549 ไทยได้นำเข้าอู่นสดจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นอันดับสองรองจากประเทศสหรัฐอเมริกา และในปี 2550 ไทยนำเข้าจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นอันดับหนึ่ง สำหรับอู่นแห้งและน้ำอู่นของไทย ในช่วงปี 2547 – 2550 ไทยนำเข้าอู่นแห้งจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนและสหรัฐอเมริกาเป็นหลัก และไทยนำเข้าน้ำอู่นจากสเปน ได้หวันและสหรัฐเป็นส่วนใหญ่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และกรมศุลกากร, 2551) โดยมีรายละเอียดของปริมาณและมูลค่าการนำเข้าดังต่อไปนี้

ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าอู่นสดและผลิตภัณฑ์โดยรวม

จากตารางที่ 3.9.4 พบว่าปริมาณและมูลค่าการนำเข้าอู่นในรูปของอู่นสดและผลิตภัณฑ์มีแนวโน้มที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอู่นแห้งมีอัตราการนำเข้าทั้งปริมาณและมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 25.82 และ 24.99 ต่อปี ในช่วงปี 2534-2549 ตามลำดับ ส่วนน้ำอู่นค่าบริกซ์ไม่เกิน 30 มีแนวโน้มที่ลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมูลค่าการนำเข้าที่มีอัตราลดลงถึงร้อยละ 35.98 ต่อปีในช่วงปี 2545 – 2549

ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าอู่นสดและผลิตภัณฑ์ แยกรายประเทศ

จากตารางที่ 3.9.5 พบว่าในช่วงปี 2545-2549 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าอู่นสดของไทย ส่วนใหญ่นำเข้าจากประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน และแอฟริกาใต้ โดยที่ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าอู่นสดของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยตลอด และนอกจากนี้ไทยยังมีการนำเข้าจากชิลีอีกด้วย ส่วนปริมาณและมูลค่าการนำเข้าอู่นแห้งของไทยในช่วงปี 2545-2550 ที่นำเข้าจากสหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐประชาชนจีน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 3.9.6) สำหรับปริมาณและมูลค่าการนำเข้าน้ำอู่นอื่นๆ ของไทยที่มาจากสหรัฐอเมริกาในช่วงปี 2545-2549 มีแนวโน้มลดลง แต่ในปี 2550 กลับเพิ่มขึ้นอย่างมากเมื่อเทียบกับปี 2549 ในขณะที่ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าน้ำอู่นของไทยจากสเปนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และในปี 2550 ไทยมีปริมาณและมูลค่าการนำเข้าน้ำอู่นอื่นๆ มาจากสเปนมากที่สุด สำหรับปริมาณและมูลค่าการนำเข้าน้ำอู่นอื่นๆ ของไทยที่มาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงปี 2548-2549 ลดลงโดยตลอด (ตารางที่ 3.9.7)

จากตารางที่ 3.9.8 พบว่าในช่วงปี 2545-2549 ไทยมีปริมาณและมูลค่าการนำเข้าน้ำอู่นค่าบริกซ์ไม่เกิน 30 มาจากประเทศออสเตรเลียมากที่สุด รองลงมาคือประเทศสเปนและแอฟริกาใต้ แต่ในปี 2550 กลับมีการนำเข้าน้ำอู่นค่าบริกซ์ไม่เกิน 30 จากประเทศได้หวันมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศออสเตรเลียและสเปน

ตารางที่ 3.9.4 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าอัญมณีและผลิตภัณฑ์ปี 2534 – 2550

ปี	ปริมาณ :ตัน ,มูลค่า :ล้านบาท									
	อัญมณี		อัญมณีแท้		น้ำอัญมณีอื่นๆ		น้ำอัญมณี ค่าปริกซ์ไม่เกิน 30		รวม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2534	455	32.731	35	1.962	-	-	-	-	490	34.693
2535	845	65.136	8	0.517	-	-	-	-	853	65.653
2536	1,633	131.785	81	4.997	-	-	-	-	1,714	136.782
2537	2,326	177.474	53	2.573	-	-	-	-	2,379	180.047
2538	2,318	183.479	80	3.579	-	-	-	-	2,398	187.058
2539	2,591	191.240	189	6.992	-	-	-	-	2,780	198.232
2540	3,640	262.769	206	9.366	-	-	-	-	3,846	272.135
2541	1,004	89.910	172	10.336	-	-	-	-	1,176	100.246
2542	1,831	156.209	180	10.675	431	33.128	-	-	2,442	200.012
2543	3,008	246.949	177	10.456	623	45.333	-	-	3,808	302.738
2544	3,680	279.908	217	12.554	713	51.355	-	-	4,610	343.817
2545	4,331	302.714	204	10.657	645	40.749	75	4.546	5,255	358.666
2546	8,994	605.821	271	14.220	589	30.620	22	1.763	9,876	652.424
2547	12,067	720.269	393	22.325	820	45.502	36	0.744	13,316	788.840
2548	11,469	709.328	1,060	59.355	902	51.016	8	0.372	13,439	820.071
2549	16,817	991.233	877	45.851	1,108	60.727	67	1.064	18,869	1,098.875
2550	24,247	1,242.461	1,468	67.684	1,680	91.573	66	2.659	27,461	1,404.376
อัตราเพิ่ม										
ปี 2540-2550	31.272	25.313	23.784	22.849	14.036	8.765	3.499	-13.038	30.535	25.030
(ร้อยละ)										

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

ตารางที่ 3.9.5 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าอัญมณีตามรายประเทศ ปี 2545 - 2550

ประเทศ	ปริมาณ: ตัน ,มูลค่า :ล้านบาท													
	2545		2546		2547		2548		2549		2550		อัตราเพิ่ม ปี 2546-2550	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
จีน	35	1.030	734	31.475	1,161	49.842	1,155	62.546	5,090	271.989	11,610	531.575	131.61	128.54
สหรัฐอเมริกา	2,210	171.811	4,196	294.687	5,042	304.365	5,329	341.759	5,373	350.123	5,836	305.975	8.82	1.35
ออสเตรเลีย	1,042	70.712	1,663	128.767	2,295	146.217	2,862	188.680	3,136	207.342	2,903	185.149	16.21	10.44
แอฟริกาใต้	0	0.065	1,509	103.301	1,912	110.644	1,027	56.428	2,030	109.311	2,686	150.974	27.60	22.48
ซิติ	220	13.251	466	22.556	651	29.049	343	15.471	731	30.035	490	25.587	18.13	15.34
มาเลเซีย					0	0.002	9	0.876			97	9.739		
เปรู					82	3.969	187	7.775	267	10.636	142	7.098		
อินเดีย			0	0.002	30	0.709	10	0.446			96	5.413		
อียิปต์					14	1.241	13	0.890	102	6.699	64	4.699		
อื่นๆ	824	45.845	426	25.035	881	74.233	535	34.457	88	5.099	323	16.252	62.76	69.12
รวม	4,331	302.714	8,994	605.823	12,067	720.271	11,469	709.328	16,817	991.233	24,247	1,242.461	30.01	20.61

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

ตารางที่ 3.9.6 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าอัญมณีแห่งจำแนกตามรายประเทศ ปี 2545 – 2550

ประเทศ	ปริมาณ :ตัน ,มูลค่า :ล้านบาท													
	2545		2546		2547		2548		2549		2550		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สหรัฐอเมริกา	185	9.587	264	13.947	352	20.068	400	24.160	339	20.312	799	44.654	42.02	42.73
จีน	-	-	1	0.030	24	1.660	652	34.770	477	23.649	657	0.395	1,231.89	1,824.40
มาเลเซีย	2	0.067	6	0.141	9	0.205	3	0.078	1	0.024	7	22.353	143.33	18,612.43
อื่น ๆ	17	1.003	1	0.102	8	0.392	5	0.347	60	1.866	5	0.281	315.34	107.16
รวม	204	10.657	272	14.220	393	22.325	1,060	59.355	877	45.851	1,468	67.683	59.53	56.23

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

ตารางที่ 3.9.7 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าน้ำอุนอื่นจำแนกตามรายประเทศ ปี 2545 - 2550

ประเทศ	ปริมาณ :ตัน ,มูลค่า :ล้านบาท													
	2545		2546		2547		2548		2549		2550		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สเปน	109	4.968	204	10.687	268	13.647	185	9.227	260	13.735	603	30.125	52.00	55.72
ไต้หวัน			-	-	18	0.560	159	9.982	290	13.735	352	21.104	177.42	354.75
สหรัฐอเมริกา	381	25.735	261	13.838	387	23.251	267	18.843	15	0.775	363	17.408	442.28	410.63
อิตาลี	-	-	0	0.156	0.2	0.045	-	-	-	-	94	6.733		
จีน			-	-	10	0.437	100	3.979	52	2.656	119	6.588	196.17	185.06
ออสเตรเลีย	1	0.103	14	0.348	-	-	28	1.570	75	5.864	11	0.519		
อื่น ๆ	154	9.943	110	5.591	137	7.562	163	7.415	416	23.962	137	9.096	20.62	30.13
รวม	645	40.749	589	30.620	820	45.502	902	51.016	1,108	60.727	1,680	91.573	23.00	21.14

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

ตารางที่ 3.9.8 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าน้ำอุนค่าบริโภคไม่เกิน 30 จำแนกตามรายประเทศ ปี 2545 - 2550

ประเทศ	ปริมาณ :ตัน ,มูลค่า :ล้านบาท													
	2545		2546		2547		2548		2549		2550		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ไต้หวัน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26	1.037		
ออสเตรเลีย	30	2.460	15	1.640	-	-	6	0.330	7	0.190	19	0.819		
สเปน	30	0.800	5	0.100	19	0.490	2	0.040	1	0.014	3	0.349	106.44	507.70
แอฟริกาใต้	5	0.680	2	0.020	-	-	0	0.000	59	0.840	-	-		
อื่น ๆ	10	0.606	-	-	17	0.250	0	0.000	1	0.020	18	0.454		
รวม	75	4.546	22	1.763	36	0.744	8	0.372	67	1.064	18	0.454	115.91	-8.07

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

3.9.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

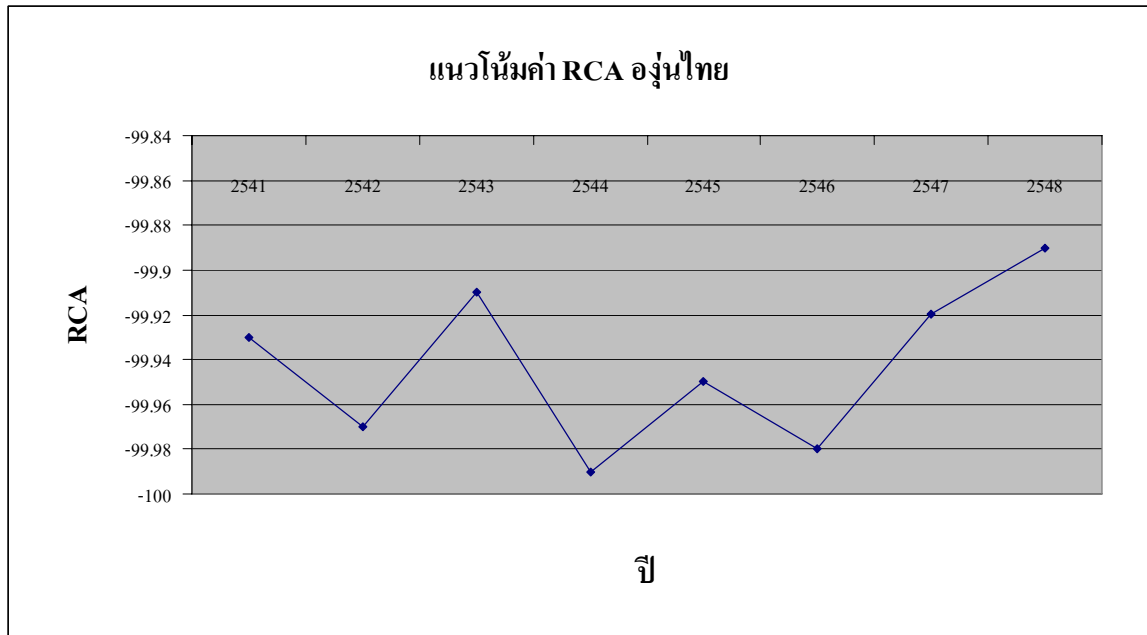
ในการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันอ่อน โดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Revealed Comparative Advantage: RCA) พบว่า ค่า RCA สำหรับสินค้าอ่อนของไทยในช่วงปี 2541-2548 มีค่าอยู่ระหว่าง -99.99 ถึง -99.89 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย -99.94 หมายความว่า ประเทศไทยอยู่ในฐานะที่มีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าอ่อน

หากพิจารณาแนวโน้มของค่า RCA สำหรับสินค้าอ่อนของไทย จะเห็นได้ว่าปี 2541-2548 ค่า RCA ของประเทศไทยแทบจะไม่มีเปลี่ยนแปลงเลย เนื่องจากมูลค่าการส่งออกอ่อนสดและผลิตภัณฑ์ของไทยในตลาดโลกมีมูลค่าค่อนข้างคงที่และแกว่งอยู่ระหว่าง -99.99 – -99.89 (ตารางที่ 3.9.9 และภาพที่ 3.9.6)

ตารางที่ 3.9.9 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ในการส่งออกอ่อนของไทยในตลาดโลก

ปี	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	เฉลี่ย
ไทย	-99.93	-99.97	-99.91	-99.99	-99.95	-99.98	-99.92	-99.89	-99.94

ที่มา: จากการคำนวณ

ภาพที่ 3.9.6 แนวโน้มค่า RCA สินค้าอ่อนของไทย

2) นโยบายภายในประเทศ

จากการศึกษา พบว่า ประเทศไทยไม่มีนโยบายและมาตรการภายในประเทศในสินค้าอ่อน

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

ภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีในสินค้าอ่อน ประเทศไทยมีการดำเนินการในสินค้าอ่อนภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีกับประเทศต่างๆ ดังนี้

ออสเตรเลีย

ภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าไทย-ออสเตรเลีย อ่อนเป็น 1 ในสินค้าอ่อนไหวไม่มีโควตาทักษิ จำนวน 41 รายการที่ไทยมีมาตรการปกป้องพิเศษ (Special Safeguard) คือได้กำหนดปริมาณนำเข้าไว้จำนวนหนึ่ง ถ้ามีการนำเข้าเกินกว่าปริมาณที่กำหนด จะขึ้นภาษีไปที่อัตราปกติ โดยที่อัตราภาษีนำเข้าจากออสเตรเลียภายใต้ปริมาณที่กำหนดสำหรับอ่อนสด อัตราภาษีนำเข้าจะลดลงเหลือ 0 ในปี 2015 ส่วนอัตราภาษีนำเข้าอ่อนแห้งและน้ำอ่อนจะลดลงเหลือ 0 ในปี 2010

นิวซีแลนด์

ภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าไทย-นิวซีแลนด์ อ่อนเป็น 1 ในสินค้าเกษตรอ่อนไหวของไทย จำนวน 25 รายการที่มีมาตรการปกป้องพิเศษ (Special Safeguard) โดยที่อัตราภาษีนำเข้าจากนิวซีแลนด์ภายใต้ปริมาณที่กำหนดสำหรับสินค้าอ่อนใช้อัตราเดียวกันกับกรณีของออสเตรเลีย

จีน

ภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าไทย-จีน อัตราภาษีนำเข้าน้ำอ่อนจากจีนจะลดลงเหลือ 0 ในปี 2010

จากการวิเคราะห์ปริมาณการค้าระหว่างประเทศของสินค้าอ่อน พบว่า ก่อนที่จะมีการเจรจาเปิดการค้าเสรีกับจีนและออสเตรเลีย ไทยนำเข้าอ่อนจากสหรัฐอเมริกาเป็นจำนวนมาก แต่ภายหลังจากที่ไทยเปิดเสรีทางการค้ากับจีนและออสเตรเลียแล้ว ไทยนำเข้าอ่อนจากจีนและออสเตรเลียเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัว ส่วนการนำเข้าอ่อนจากสหรัฐอเมริกามีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย ดังนั้นการเปิดเสรีทางการค้ากับจีนและออสเตรเลีย ส่งผลทำให้ประเทศไทยนำเข้าอ่อนจากจีนและออสเตรเลียเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก

3.10 เนื้อไก่และผลิตภัณฑ์

3.10.1 สถานการณ์ไก่เนื้อและผลิตภัณฑ์ของโลก

1) การผลิต

การผลิตไก่ของประเทศผู้ผลิตที่สำคัญของโลกยังคงมีแนวโน้มที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บราซิล จีน สหภาพยุโรป อินเดีย และสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญถึงแม้ว่าน้ำมันและพลังงาน รวมทั้งวัตถุดิบอาหารสัตว์ ได้แก่ ถั่วเหลืองและข้าวโพดจะมีราคาสูงขึ้น เมื่อพิจารณาถึงประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา บราซิล และเม็กซิโก พบว่า ปริมาณการผลิตไก่ที่เพิ่มขึ้นของสหรัฐอเมริกาส່วนใหญ่จะใช้บริโภคภายในประเทศ ขณะที่การส่งออกจะเพิ่มขึ้นตามการผลิตที่เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน สำหรับบราซิลนั้น ผลผลิตที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากการส่งออกที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นในหลายๆ ตลาด เช่น ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป และรัสเซีย ส่วนเม็กซิโก การผลิตไก่เนื้อที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมไก่เนื้อที่เป็นแบบครบวงจรและทันสมัย แต่ก็ยังไม่สามารถรองรับการบริโภคที่เพิ่มขึ้นซึ่งมีสาเหตุมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและการบริโภคเพื่อทดแทนเนื้อสัตว์อื่น ทั้งนี้เมื่อพิจารณาด้านการบริโภคไก่ของโลก พบว่า สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีการบริโภคไก่มากที่สุด รองลงมาได้แก่ จีน สหภาพยุโรป และบราซิล (ตารางที่ 3.10.1)

ตารางที่ 3.10.1 การผลิตเนื้อไก่ในประเทศหลักของโลก

ประเทศ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	ปริมาณ : พันตัน
							การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 5 ปี (2546-2550) (ร้อยละ)
1. สหรัฐฯ	14,467	14,696	15,286	15,870	15,930	16,211	2.31
2. จีน	9,558	9,898	9,998	10,200	10,350	11,500	3.83
3. บราซิล	7,449	7,645	8,408	9,350	9,355	10,305	6.80
4. สหภาพยุโรป 27	7,788	7,916	7,852	8,169	7,740	8,111	0.88
5. เม็กซิโก	2,157	2,290	2,389	2,498	2,592	2,730	4.83
6. อินเดีย	1,400	1,500	1,650	1,900	2,000	2,300	10.51
7. ญี่ปุ่น	1,107	1,127	1,124	1,166	1,227	1,241	2.33
8. อาร์เจนตินา	640	750	910	1,030	1,200	1,280	14.98
9. ไทย	1,275	1,340	900	950	1,100	1,050	-2.19
10. อื่นๆ	8,314	7,715	7,826	8,512	12,303	13,025	10.68
รวมทั้งโลก	54,155	54,877	56,343	59,645	63,797	67,753	4.61

ที่มา: USDA, World Market and Trade, November 2008

ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตไก่อันดับที่ 9 ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา จีน บราซิล สหภาพยุโรป เม็กซิโก อินเดีย ญี่ปุ่น และอาร์เจนตินา โดยไทยผลิตไก่ได้ 679.36 ล้านตัว หรือคิดเป็นน้ำหนักเนื้อไก่ประมาณ 900 พันตันในปี พ.ศ. 2547 และในปี พ.ศ. 2548 ผลิตไก่ได้ 817.24 ล้านตัวหรือคิดเป็นเนื้อไก่น้ำหนักประมาณ 950 พันตัน สำหรับปี พ.ศ. 2549 ไทยจะผลิตไก่ได้ 849.88 ล้านตัว ซึ่งคิดเป็นเนื้อไก่น้ำหนัก 1,100 พันตัน เมื่อคิดเป็นผลผลิตเนื้อไก่เฉลี่ยที่ผ่านระหว่างปี พ.ศ. 2546-2549 พบว่าลดลงในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 1.60 สาเหตุหลักของผลผลิตที่ลดลงจากการระบาดของไข้หวัดนก ตั้งแต่วันที่ 23 มกราคม 2547 ขณะที่ผลผลิตเนื้อไก่รวมของโลกช่วงเดียวกันเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.84 โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาร์เจนตินาและอินเดียที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 17.05 และ 9.39 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.10.1)

สำหรับปี พ.ศ. 2550 พบว่า ประเทศไทยยังคงเป็นผู้ผลิตไก่อันดับที่ 9 ของโลกเช่นเดิม โดยผลิตไก่ได้จำนวน 884.68 ตัว หรือคิดเป็นน้ำหนัก 1,050 พันตัน เป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนไก่ที่เลี้ยงเพิ่มขึ้น แต่ปริมาณเนื้อไก่ที่ผลิตได้กลับลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ส่งผลให้ผลผลิตเนื้อไก่เฉลี่ยที่ผ่านระหว่างปี พ.ศ. 2546-2550 ลดลงในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 2.19

เมื่อพิจารณาการผลิตเนื้อไก่ของประเทศผู้ผลิตของโลกปี พ.ศ. 2548 มีปริมาณการผลิตรวม 59.65 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 ที่ปริมาณ การผลิต 56.34 ล้านตัน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.88 โดยมีการผลิตเพิ่มขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา จีน บราซิล เม็กซิโก อินเดีย อาร์เจนตินา และไทย เป็นหลัก สำหรับปี พ.ศ. 2549 มีปริมาณการผลิตรวม 63.80 ล้านตัน คิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.96 จากปี พ.ศ. 2548 การผลิตที่เพิ่มขึ้นเป็นผลจาก จีน อินเดีย และเม็กซิโก รวมถึงประเทศในแถบเอเชียมีผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญแม้ว่าน้ำมันและพลังงานจะมีราคาสูง ส่วนอาหารสัตว์นั้นมีราคาทรงตัว โดยที่การผลิตเนื้อไก่ของสหรัฐอเมริกา ปี พ.ศ. 2549 เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.38 และยังคงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.76 ในปี พ.ศ. 2550 การเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เพื่อใช้บริโภคภายในประเทศ ขณะเดียวกันการส่งออกก็คาดหวังว่าจะได้รับผลประโยชน์จากการผลิตที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน

สถานการณ์การผลิตเนื้อไก่ของบราซิลปี พ.ศ. 2549 ผลิตไก่เนื้อเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2548 ร้อยละ 0.05 เป็นผลมาจากการส่งออกที่เพิ่มขึ้นในหลาย ๆ ตลาด อาทิ ญี่ปุ่นนำเข้าจากบราซิลเพิ่มขึ้นเพื่อทดแทนการนำเข้าจากประเทศอื่น ๆ ที่มีการระบาดของโรคไข้หวัดนกในช่วง 8 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2548 โดยญี่ปุ่นนำเข้าจากประเทศบราซิลเพิ่มขึ้นร้อยละ 35 รวมทั้งการบริโภคภายในที่เพิ่มขึ้นและการเพิ่มผลผลิตตัวเหลืองมีส่วนช่วยสนับสนุนการเติบโตของอุตสาหกรรมการผลิตไก่ของบราซิล โดยปริมาณการผลิตเนื้อไก่ของบราซิลยังคงเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2550 สูงถึงร้อยละ 10.15 เทียบกับปีก่อนหน้า ส่งผลให้ในช่วง 6 ปีที่ผ่านผลผลิตเนื้อไก่เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.80 สำหรับเม็กซิโกในช่วงปี พ.ศ. 2547-2550 ผลผลิตเนื้อไก่เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.41 โดยปี พ.ศ. 2549 มีผลผลิตเนื้อไก่เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.76 และร้อยละ 5.32 ในปี พ.ศ. 2550 การผลิตที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของเม็กซิโกมิเป็นผลจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นและการบริโภคทดแทนเนื้อสัตว์อื่นรวมทั้งผลของการทำตลาด ขณะเดียวกันการ

เพิ่มขึ้นของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปและคุณภาพของผลผลิตที่ดีขึ้นจากการผลิตแบบครบวงจรและทันสมัยมากขึ้น

การผลิตเนื้อไก่ของสหภาพยุโรปฟื้นตัวหลังจากเกิดโรคไข้หวัดนกในปี พ.ศ. 2546 ใน BENELUX และปัญหาสารตกค้างไนโตรฟูแรนส์ในโปรตุเกส ขณะเดียวกันผู้ผลิตภายในยังปรับตัวด้านการตลาดหลังจากที่มีการขยายสมาชิกภาพใหม่อีก 10 ประเทศในปี พ.ศ. 2547 สำหรับ ปริมาณผลผลิตในสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2549 ลดลงร้อยละ 5.25 ขณะที่การบริโภคเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย

จากวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2545 ทำให้อาร์เจนตินาต้องลดค่าเงิน ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตถูกลงจนสามารถส่งออกแข่งขันกับต่างประเทศได้ พลอยให้การผลิตเนื้อไก่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา โดยผลผลิตเนื้อไก่ในปี พ.ศ. 2549 เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 16.50 จากปี พ.ศ. 2548 และร้อยละ 6.67 ในปี พ.ศ. 2550 ส่งผลให้อัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 6 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2550 ร้อยละ 14.98 นอกจากนั้นอาร์เจนตินาได้รับประโยชน์จากโรคไข้หวัดนกช่วงปี พ.ศ. 2547-2548 ทำให้สามารถเปิดตลาดส่งออกประเทศใหม่ๆ ได้ ขณะที่ไทยได้รับผลกระทบจากโรคไข้หวัดนกทำให้ผู้ผลิตรายเล็ก รายกลางของไทย และอินโดนีเซียไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะทำธุรกิจต่อไปได้ เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการทำลายสัตว์ เพื่อการควบคุมโรคโดยรับค่าชดเชยที่ต่ำหรือไม่ได้รับเลย นอกจากนี้ยังได้รับผลกระทบจากราคาไก่ตกต่ำและการสูญเสียตลาดส่งออก ประเทศไทยสูญเสียประมาณร้อยละ 20-25 ของปริมาณสินค้าคงคลัง คาดว่าประมาณร้อยละ 23 ของผู้ผลิตรายเล็กและรายกลางต้องเลิกกิจการไป โดยผลผลิตเนื้อไก่ในปี พ.ศ. 2549 เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.79 จากปีก่อนหน้า แต่ก็ยังต่ำกว่าผลผลิตช่วงก่อนที่จะเกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนกในปี พ.ศ. 2547

2) การบริโภค

ความต้องการบริโภคเนื้อไก่โลกเฉลี่ย 4 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2550 ร้อยละ 6.07 โดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการที่เพิ่มขึ้นของรัสเซียและอินเดียที่เฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 11.78 และ 11.43 ตามลำดับ นอกจากนั้นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ประชากรมีรายได้สูงจึงมักนิยมการบริโภคอาหารแปรรูปมากขึ้น เนื่องจากความต้องการความสะดวกสบาย อาทิ สหรัฐอเมริกามีความต้องการบริโภคเนื้อสัตว์ปีกสูงต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงการบริโภคเนื้อไก่เฉลี่ย 4 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2550 ร้อยละ 2.11 ดังนั้นจึงนับว่าเป็นโอกาสสำหรับสินค้าแปรรูป (ตารางที่ 3.10.2) อนึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าสหภาพยุโรปเฉลี่ยในช่วง 4 ปีแทบจะไม่มีเปลี่ยนแปลงของความต้องการในการบริโภคเนื้อไก่ โดยปี พ.ศ. 2547 และ 2549 การบริโภคเนื้อไก่ของสหภาพยุโรปลดลงเทียบกับปีก่อนหน้า ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการระบาดของโรคไข้หวัดนกชนิดรุนแรงที่สหภาพยุโรปประสบส่งผลกระทบต่อความมั่นใจในความปลอดภัยจากการบริโภคเนื้อไก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกที่ทำให้การบริโภคเนื้อไก่ในสหภาพยุโรปลดลง

ตารางที่ 3.10.2 การบริโภคเนื้อไก่ในประเทศหลักของโลก

ประเทศ	2546	2547	2548	2549	2550	ปริมาณ : พันตัน
						การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 4 ปี (2547-2550) (ร้อยละ)
1. สหรัฐอเมริกา	12,540	13,080	13,430	13,671	13,624	2.11
2. จีน	9,963	9,931	10,088	10,371	11,624	4.04
3. สหภาพยุโรป 27	7,739	7,613	8,082	7,661	8,128	1.35
4. บราซิล	5,742	5,992	6,612	6,853	7,384	6.52
5. เม็กซิโก	2,627	2,713	2,871	3,016	3,121	4.41
6. รัสเซีย	1,680	1,675	2,139	2,373	2,581	11.78
7. อินเดีย	1,496	1,648	1,899	2,000	2,300	11.43
8. ญี่ปุ่น	1,841	1,713	1,880	1,939	1,936	1.44
9. แอฟริกาใต้	928	956	1,010	1,141	1,182	6.31
10. แคนาดา	941	961	966	984	989	1.25
11. อื่นๆ	7,977	8,299	8,925	13,642	14,723	18.09
รวมทั้งโลก	53,474	54,581	57,902	63,651	67,592	6.07

ที่มา: USDA, World Market and Trade, November 2008

3) การส่งออกและนำเข้า

การส่งออก

การส่งออกเนื้อไก่โลก พบว่า การส่งออกไก่ของโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยที่ประเทศผู้ส่งออกไก่ที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา บราซิล สหภาพยุโรป จีน และไทย โดยในปี พ.ศ. 2547 การส่งออกเนื้อไก่ของจีนและไทยซึ่งเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ของโลกถูกระงับการนำเข้าจากประเทศผู้นำเข้า เนื่องจากการระบาดของโรคไข้หวัดนก ส่งผลให้บราซิลได้รับผลดีโดยส่งออกเพื่อทดแทนสินค้าไก่สดจากประเทศที่ประสบปัญหาไข้หวัดนก ซึ่งเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 26.96 และ 13.37 ในปี พ.ศ. 2547 และ 2548 เทียบกับปีก่อนหน้า ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ภายใต้อิทธิพลของความต้องการบริโภคเนื้อไก่ในประเทศซึ่งเป็นตลาดหลักลดลง (ตารางที่ 5.10.2) ทำให้ปริมาณการส่งออกเนื้อไก่ในปี พ.ศ. 2549 ลดลงร้อยละ 8.65 จากปี พ.ศ. 2548 (ตารางที่ 3.10.3) สาเหตุจากการที่ค่าเงินของบราซิลแข็งขึ้นและต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น รวมถึงการเกิดโรคไข้หวัดนกซึ่งทำให้ประเทศผู้นำเข้าเปลี่ยนไปบริโภคเนื้อสัตว์ชนิดอื่นแทนเนื้อไก่ แต่ความต้องการบริโภคเนื้อไก่ที่คงเพิ่มขึ้นจากภาวะการระบาดของโรคไข้หวัดนกที่บรรเทาความรุนแรงลงและจากการส่งออกไปประเทศรัสเซียที่เพิ่มขึ้นด้วยการทำตลาดเนวรุก (ตารางที่ 3.10.4)

ตารางที่ 3.10.3 การส่งออกเนื้อไก่ในประเทศหลักของโลก

ประเทศ	2546	2547	2548	2549	2550	ปริมาณ : พันตัน
						การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 4 ปี (2547-2550) (ร้อยละ)
1. สหรัฐอเมริกา	2,232	2,170	2,360	2,361	2,618	4.23
2. บราซิล	1,903	2,416	2,739	2,502	2,922	12.12
3. สหภาพยุโรป 27	723	728	696	684	623	-3.59
4. จีน	388	241	331	322	358	1.98
5. ไทย	485	200	240	261	297	-4.05
6. อื่นๆ	222	228	360	364	418	19.14
รวมทั้งโลก	5,953	5,983	6,726	6,494	7,236	5.22

ที่มา: USDA, World Market and Trade, November 2008

การนำเข้า

การนำเข้าเนื้อไก่โลก พบว่า ประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ รัสเซีย ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป เม็กซิโก และจีน โดยคาดว่าประเทศที่มีแนวโน้มนำเข้าไก่เพิ่มขึ้น คือ จีน และเม็กซิโก เนื่องจากจีนได้รับผลกระทบจากโรคไข้หวัดนก และเม็กซิโกมีความต้องการเนื้อไก่สดเพื่อแปรรูปเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความต้องการบริโภคเนื้อไก่ของประเทศดังกล่าวเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าปริมาณเนื้อไก่ที่ผลิตได้ ขณะเดียวกันสหภาพยุโรปก็เป็นอีกประเทศที่มีแนวโน้มการนำเข้าเนื้อไก่ที่เพิ่มขึ้น จากเหตุผลที่สหภาพยุโรปพ่ายแพ้ในข้อร้องเรียนต่อองค์การการค้าโลกเรื่องการนำเข้าเนื้อไก่หมักเกลือจากบราซิล และไทยทำให้ต้องเก็บภาษีในอัตราที่ต่ำลงเมื่อเดือนมิถุนายน 2549 ส่งผลให้สหภาพยุโรปได้นำมาตรการโควตาภาษีมาใช้กับเนื้อไก่ที่นำเข้าจากบราซิลและไทยเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมการเลี้ยงไก่ภายในประเทศ แม้ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2548-2550 ปริมาณการนำเข้าของสหภาพยุโรปจะลดลงจากความไม่มั่นใจในความปลอดภัยจากโรคไข้หวัดนกในไก่ (ตารางที่ 3.10.4)

ตารางที่ 3.10.4 การนำเข้าเนื้อไก่ในประเทศหลักของโลก

ประเทศ	ปริมาณ : พันตัน				การเปลี่ยนแปลง เฉลี่ย 3 ปี (ร้อยละ)
	2546	2547	2548	2549	
1. รัสเซีย	1,081	1,016	1,225	1,189	3.87
2. ญี่ปุ่น	695	582	748	716	2.66
3. สหภาพยุโรป 27	723	728	696	690	-1.52
4. เม็กซิโก	338	326	374	430	8.72
5. จีน	453	174	219	343	6.96
6. อื่นๆ	1,241	1,505	1,745	1,837	14.16
รวมทั้งโลก	4,531	4,331	5,007	5,205	5.05

ที่มา: USDA, World Market and Trade, November 2006

ในขณะที่รัสเซียมีแนวโน้มของการนำเข้าลดลง เนื่องจากปริมาณการผลิตไก่ที่เพิ่มขึ้นอย่างมากของรัสเซียในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยที่รัสเซียนำเข้าจากสหรัฐอเมริการ้อยละ 60 ส่วนที่เหลือนำเข้าจากบราซิล เช่นเดียวกับญี่ปุ่นที่มีการนำเข้าในปี พ.ศ. 2549 ลดลงร้อยละ 2.94 จากปี พ.ศ. 2548 ที่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20.57 เทียบกับปีก่อนหน้า อาจเป็นผลจากการระบาดของเชื้อไข้หวัดนกอีกครั้ง อย่างไรก็ตาม ภาวการณ์การนำเข้าเนื้อไก่โดยทั่วไปจากประเทศนำเข้าหลักของโลกฟื้นตัวจากปัญหาไข้หวัดนกในไก่ (ตารางที่ 3.10.4)

3.10.2 สถานการณ์ไก่เนื้อของไทย

สินค้าไก่อยู่ในกลุ่มสินค้าปศุสัตว์ที่มีความสำคัญอย่างมากต่อประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตและยังเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ของโลก โดยที่ผลิตภัณฑ์ไก่เป็นสินค้าเกษตรส่งออกอันดับต้นของไทยที่มีอัตราการเติบโตที่สูงอย่างต่อเนื่องเสมอมา ผลิตภัณฑ์ไก่ที่ไทยส่งออกได้แก่ ไก่สดแช่เย็นแช่แข็งและไก่แปรรูป ในอดีตไก่สดแช่เย็นแช่แข็งและไก่แปรรูปมีส่วนการส่งออกที่ใกล้เคียงกัน แต่ภายหลังสถานการณ์ไข้หวัดนก ประเทศผู้นำเข้าห้ามการนำเข้าไก่สดแช่เย็นแช่แข็ง ดังนั้น ผู้ส่งออกได้ปรับเปลี่ยนการส่งออกจากไก่สดแช่เย็นแช่แข็งไปเป็นไก่แปรรูป ซึ่งประเทศไทยมีทักษะและความชำนาญในการผลิตไก่แปรรูปอยู่แล้ว นอกจากจะทำให้ไก่แปรรูปมีส่วนการส่งออกที่สูงขึ้นอย่างมากแล้วมูลค่าการส่งออกก็เพิ่มขึ้นตามรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

1) การผลิต

พื้นที่การเลี้ยง

พื้นที่เลี้ยงไก่เนื้อกระจายอยู่ทุกภูมิภาคในประเทศไทย ส่วนใหญ่พื้นที่เลี้ยงไก่เนื้อมากที่สุด คือ ภาคกลาง รองลงมาได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ โดยคิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ย 4 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2549 คิดเป็นร้อยละ 68.19 19.79 8.08 และ 3.94 จากจำนวนไก่เนื้อทั้งประเทศ โดยที่ภาคกลางมีแนวโน้มลดลง ในทางกลับกันอีก 3 ภูมิภาคมีสัดส่วนการเลี้ยงไก่เนื้อที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ในช่วงที่ผ่านมาดังกล่าว ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการพบเชื้อไข้หวัดในภาคกลางซึ่งต้องมีการทำลายสัตว์ปีกในบริเวณที่ตรวจพบเชื้อไข้หวัดนกจึงส่งผลให้สัดส่วนจำนวนไก่เนื้อปรับลดลงโดยเปรียบเทียบกับอีก 3 ภูมิภาค

การผลิตไก่เนื้อและผลิตภัณฑ์เนื้อไก่

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการผลิตไก่เนื้อเป็นอันดับที่ 9 ของโลก จากการประสบกับปัญหาการแพร่ระบาดของไข้หวัดนกในสัตว์ปีกช่วงที่ผ่านมา ส่งผลให้ผู้ผลิตรายเล็ก รายกลางของไทยไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะทำธุรกิจต่อไปได้ เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการทำลายสัตว์ เพื่อการควบคุมโรคโดยรับค่าชดเชยที่ต่ำหรือไม่ได้รับเลย นอกจากนี้ยังได้รับผลกระทบจากราคาไก่ตกต่ำและการสูญเสียตลาดส่งออก ประเทศไทยสูญเสียประมาณร้อยละ 20-25 ของปริมาณสินค้าคงคลัง และประมาณร้อยละ 23 ของผู้ผลิตรายเล็กและรายกลางต้องเลิกกิจการไป แม้ว่าไทยจะยังไม่สามารถประกาศเป็นเขตปลอดโรคไข้หวัดนกได้ แต่ผู้บริโภคมีความมั่นใจในมาตรฐานการผลิตและคุณภาพของสินค้า ทำให้การบริโภคและการส่งออกขยายตัวเพิ่มขึ้นจากการที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีนโยบายปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งไก่เนื้อซึ่งเป็นสินค้าที่อยู่ในกลุ่มสร้างรายได้จากการส่งออกซึ่งจะเน้นระบบการผลิตที่ได้มาตรฐานปลอดภัยจากเชื้อโรคและสัตว์ปีกทุกชนิด ต้องเข้าระบบฟาร์มทั้งไก่ชน ไก่พื้นเมืองและเป็ดไล่ทุ่ง

แม้ว่าปัญหาการระบาดของไข้หวัดนกในไก่ของไทยบรรเทาความรุนแรงลงภายหลังจากระบาดครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2548 เนื่องจากการเฝ้าระวังและควบคุมอย่างเข้มงวดนับตั้งแต่ที่เริ่มระบาดในปี พ.ศ. 2547 รวมทั้งมีการปรับปรุงความร่วมมือกับเกษตรกรรายย่อยในการรายงานการเกิดโรค อย่างไรก็ดี คริวเรือนที่เลี้ยงไก่เนื้อเชิงพาณิชย์ได้ลดจำนวนลงต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2550 และ 2549 มีจำนวน 7,484 และ 9,766 คริวเรือน ลดลงจากปี พ.ศ. 2548 ที่ 12,097 คริวเรือน ทั้งนี้ จำนวนคริวเรือนที่เลี้ยงไก่เนื้อลดลงอาจเป็นผลมาจากการปรับแบบแผนการทำฟาร์มไก่เนื้อของรัฐบาลให้เป็นแบบโรงเรือนปิดเท่านั้น เพื่อรองรับกับมาตรฐานด้านสุขอนามัย และการแก้ไขปัญหาการระบาดของไข้หวัด รวมทั้งการเลิกกิจการของผู้เลี้ยงที่ประสบผลกระทบจากการระบาดของโรคดังกล่าว (ตารางที่ 3.10.5)

ตารางที่ 3.10.5 จำนวนครัวเรือนผู้เลี้ยงไก่เนื้อไทย

หน่วย : ครัวเรือน

ปี	2547	2548	2549	2550
จำนวนครัวเรือน	10,098	12,443	9,766	7,484
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	-	23.22	-21.51	-23.37

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

โดยทั่วไปปริมาณการผลิตไก่เนื้อในแต่ละปีขึ้นอยู่กับไก่พันธุ์ที่นำเข้าจากต่างประเทศเป็นหลัก เนื่องจากประเทศไทยยังไม่สามารถผลิตไก่พันธุ์เนื้อคุณภาพดีได้เอง การกำหนดเป้าหมายการผลิตหรือวางแผนการผลิตไก่เนื้อในแต่ละปี เพื่อการบริโภคภายในประเทศและเพื่อการส่งออกสามารถพิจารณาหรือกำหนดได้จากจำนวนไก่พันธุ์ที่นำเข้าจากต่างประเทศที่มีทั้งพ่อ-แม่พันธุ์ (Parent Stocks) และปู่-ย่าพันธุ์ (Grand Parent Stocks) เนื่องจากจำนวนพ่อ-แม่ และปู่-ย่าพันธุ์จะส่งผลโดยตรงต่อการผลิตไก่เนื้อในปีถัดไปและแน่นอนมีผลต่อปริมาณการผลิตเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ จากสถิติกรมปศุสัตว์ในปี พ.ศ. 2548 มีการนำเข้าแม่พันธุ์รวมทั้งสิ้น 1.91 ล้านตัว เพิ่มขึ้นจากปี 2547 ที่นำเข้า 1.16 ล้านตัว คิดเป็นร้อยละ 65.31 และแม่พันธุ์ไก่เนื้อที่นำเข้าในปี พ.ศ. 2548 จะมีผลโดยตรงต่อการผลิตไก่เนื้อปี พ.ศ. 2549 ส่วน Grand Parent เพศเมียที่นำเข้าปี พ.ศ. 2548 มีการนำเข้าแม่พันธุ์รวม 381,542 ตัว เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 ที่นำเข้า 126,521 ตัว การนำเข้าเพิ่มขึ้น 2.02 เท่า นอกจากจำนวนพ่อ-แม่ และปู่-ย่าพันธุ์

นอกจากนั้น การผลิตยังขึ้นอยู่กับจำนวนการผลิตลูกไก่พันธุ์ ดังเช่นปริมาณการผลิตไก่เนื้อที่คาดการณ์ไว้ในปี พ.ศ. 2549 ถูกปรับลดลงเนื่องจากต้องเผชิญกับเหตุการณ์การปรับลดปริมาณการผลิตลูกไก่ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2549 โดยการผลิตลูกไก่ในช่วงครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2549 เป็น 19-21 ล้านตัว ต่อสัปดาห์เพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อนที่ผลิตสัปดาห์ละ 17- 8 ล้านตัว อย่างไรก็ตาม ราคาลูกไก่เนื้อและราคาไก่เนื้อได้ลดลงอย่างรวดเร็วเมื่อการส่งออกและการบริโภคภายในประเทศไม่สามารถรองรับปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้นได้ ในเดือนกรกฎาคมปี พ.ศ. 2549 กลุ่มผู้ผลิตลูกไก่ได้ประชุมหารือร่วมกันเพื่อควบคุมปริมาณลูกไก่ โดยมีเป้าหมายเพื่อลดการผลิตลูกไก่จากสัปดาห์ละ 21 ล้านตัว เหลือสัปดาห์ละ 18 ล้านตัว ซึ่งกิจกรรมควบคุมการผลิตนี้มีผลในเดือนกันยายน 2549 ทั้งนี้ปริมาณลูกไก่ส่วนเกินที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2549 เกิดจากผู้ผลิตไก่เนื้อของไทยนำเข้าปู่ย่าพันธุ์และพ่อแม่พันธุ์เพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2548 เพื่อตอบสนองต่อการฟื้นตัวของตลาดภายในและตลาดต่างประเทศ กรมปศุสัตว์รายงานจำนวนลูกไก่พันธุ์ในปี พ.ศ. 2548 เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 40 เป็น 9.18 ล้านตัว จากเดิมในปี พ.ศ. 2547 ที่มีจำนวนลูกไก่พันธุ์ 6.56 ล้านตัว

2) ต้นทุนการผลิตและราคาขายไก่เนื้อ

ปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในช่วง 2 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2550 เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 8.59 แต่เป็นการเพิ่มขึ้นในอัตราที่ชะลอลงต่อเนื่อง สอดคล้องกับภาวะการผลิตไก่เนื้อ โดยเป็นที่สังเกตว่าน้ำหนักเฉลี่ยไก่เนื้อที่ให้ผลิตเนื้อไก่ต่อตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.04 ในปี พ.ศ. 2549 และ 2550 จากปีก่อนหน้า และเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.04 ซึ่งสะท้อนประสิทธิภาพการผลิตไก่เนื้อของไทยสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเพิ่มขึ้นของปริมาณและประสิทธิภาพการผลิตค่อนข้างน้อย หากเทียบกับอัตราการปรับขึ้นต้นทุนที่ปรับขึ้นต่อเนื่อง โดยในช่วง 3 ปี หรือระหว่างปี พ.ศ. 2548-2550 ต้นทุนการผลิตรวมเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าการเพิ่มขึ้นของปริมาณและน้ำหนักเฉลี่ยต่อตัว สืบเนื่องจากการปรับขึ้นของต้นทุนผันแปร โดยเฉพาะค่าอาหารและค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าน้ำค่าไฟฟ้าตามราคาน้ำมันโลก รวมทั้งนโยบายมาตรฐานฟาร์มให้เป็นแบบปิดซึ่งเพิ่มต้นทุนคงที่ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ

ตารางที่ 3.10.6 ต้นทุนการผลิตและราคาขายเนื้อไก่ไทย

รายการ	การผลิต				อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)			
	2547	2548	2549	2550	2548	2549	2550	เฉลี่ย 3 ปี
ปริมาณการผลิต (ล้านตัน)	0.87	1.01	1.07	1.11	16.09	5.94	3.74	8.59
น้ำหนักเฉลี่ย (กก./ตัว)	1.99	1.96	2.00	2.00	-1.51	2.04	0.00	0.18
ต้นทุนการผลิต (บาท/กก.)								
1. ต้นทุนรวม	23.32	30.32	31.00	31.03	30.02	2.24	0.10	10.79
2. ต้นทุนผันแปร	22.66	29.62	30.3	30.37	30.71	2.30	0.23	11.08
3. ต้นทุนผันคงที่	0.66	0.70	0.70	0.66	6.06	0.00	-5.71	0.12
ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)	28.33	35.89	35.55	33.67	26.69	-0.95	-5.29	6.82
ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/กก.)	5.01	5.57	4.55	2.64	11.18	-18.31	-41.98	-16.37

หมายเหตุ: ต้นทุนการผลิตเป็นโรงเรือนระบบปิด

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

สืบเนื่องจากต้นทุนการผลิตที่ปรับตัวในอัตราที่สูงกว่าผลผลิตเนื้อไก่ต่อตัว ในขณะเดียวกันราคาที่เกษตรกรขายเนื้อไก่ได้ แม้ว่าเฉลี่ย 3 ปี ปรับขึ้นถึงกว่าร้อยละ 6.82 แต่ราคาขายในปี พ.ศ. 2549 และ 2550 ลดลงร้อยละ 0.95 และ 5.29 ตามลำดับ ภาวะการดังกล่าวส่งผลให้ผลตอบแทนสุทธิที่ผู้เลี้ยงไก่เนื้อได้รับต่อเนื้อไก่ 1 กิโลกรัม เฉลี่ยลดลงร้อยละ 16.37 โดยเป็นการปรับลดลงอย่างมากในปี พ.ศ. 2549 และ 2550 (ตารางที่ 3.10.6) อนึ่งเป็นที่สังเกตว่า คราวเรือนผู้เลี้ยงไก่เนื้อมีจำนวนลดลงแต่ปริมาณ

การผลิตและนำหนักรถต่อตัวไก่เนื้อเพิ่มขึ้น สะท้อนถึงการปรับโครงสร้างการผลิตของไก่เนื้อโดยมีขนาดฟาร์มใหญ่ขึ้น ส่วนการเลี้ยงไก่เนื้อในรายย่อยอาจต้องปิดกิจการไป กรอบกับการจัดการด้านการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

3) การส่งออกและนำเข้าไก่เนื้อและผลิตภัณฑ์เนื้อไก่

การส่งออกไก่เนื้อและผลิตภัณฑ์เนื้อไก่

ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกเนื้อไก่อันดับที่ 5 ของโลก รองจากบราซิล สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และจีนที่เป็นคู่แข่งสำคัญของการส่งออกเนื้อไก่ไทยในตลาดโลก โดยตลาดส่งออกเนื้อไก่ที่สำคัญของไทยได้แก่ ญี่ปุ่นที่มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 48 และสหภาพยุโรปที่มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 47 ของมูลค่าการส่งออกเนื้อไก่ทั้งหมดของไทย เมื่อพิจารณาข้อมูลสถิติการส่งออกเนื้อไก่ไทยในช่วงที่ผ่านมาสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระยะอย่างชัดเจน คือ ก่อนปัญหาการระบาดของไข้หวัดนกในไก่หรือก่อนปี พ.ศ. 2547 และหลังปัญหาการระบาดของไข้หวัดนกในไก่บรรเทาลงหรือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตเนื้อไก่ของไทยและความต้องการของผู้บริโภคเนื้อไก่ทั้งในและต่างประเทศ

ก่อนเกิดโรคไข้หวัดนกระบาดประเทศไทยส่งออกเนื้อไก่ได้ 4-5 แสนตัน/ปี คิดเป็นมูลค่าประมาณ 3.5-4 หมื่นล้านบาท/ปี โดยคิดเป็นสัดส่วนส่งออกเนื้อไก่ประมาณร้อยละ 8-9 ของปริมาณการส่งออกเนื้อไก่โลก ทั้งนี้แบ่งออกเป็นการส่งออกเนื้อไก่สดแช่แข็งประมาณร้อยละ 64 และไก่แปรรูปร้อยละ 36 ของมูลค่าการส่งออกเนื้อไก่ทั้งหมดของไทย หลังจากเกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนกในปี พ.ศ. 2547 สัดส่วนการส่งออกเนื้อไก่ไทยลดลงจากก่อนการระบาดของโรคไข้หวัดนก โดยคิดเป็นส่วนแบ่งการตลาดประมาณร้อยละ 3-4 ของปริมาณการส่งออกเนื้อไก่โลก การส่งออกได้เปลี่ยนจากการส่งออกไก่สดแช่แข็งเป็นไก่ปรุงสุกเพิ่มมากขึ้น

นับตั้งแต่ที่ประเทศไทยประกาศว่ามีโรคไข้หวัดนกระบาดเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2547 เป็นต้นมา ประเทศคู่ค้าต่างพากันห้ามนำเข้าไก่สดแช่เย็นแช่แข็งจากไทย ยกเว้นบางประเทศที่ยังอนุญาตให้นำเข้าไก่แปรรูปปรุงสุกจากประเทศไทยได้ เช่น ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป และเกาหลีใต้ เป็นต้น โดยจะต้องส่งออกจากโรงงานที่ได้รับการตรวจสอบและรับรองโรงงานจากหน่วยงานด้านสุขอนามัยของประเทศผู้นำเข้าแล้วเท่านั้น ผู้ส่งออกของไทยได้ทำการปรับปรุงโรงงานให้สามารถผลิตเป็นไก่แปรรูปปรุงสุกเพื่อส่งออกทดแทนการส่งออกไก่สดแช่เย็นแช่แข็งที่ไม่สามารถส่งออกภายหลังจากการระบาดของโรคไข้หวัดนก เมื่อเปรียบเทียบการส่งออกของปี พ.ศ. 2547 กับปี พ.ศ. 2546 ที่ยังไม่มีการระบาดของโรคไข้หวัดนก โดยปริมาณและมูลค่าการส่งออกไก่สดแช่เย็นแช่แข็งลดลงร้อยละ 92.26 และ 93.18 ส่วนเนื้อไก่สุกเพิ่มขึ้นร้อยละ 25.44 และ 28.34 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การส่งออกเนื้อไก่สดแช่แข็งเริ่มฟื้นตัวขึ้นในปี พ.ศ. 2549 (ตารางที่ 3.10.7)

การส่งออกไก่ของไทยก็ยังคงมีข้อจำกัดอยู่ คือ ส่งออกได้เฉพาะเนื้อไก่ปรุงสุกเท่านั้น ทำให้ต้องมีการปรับปรุงอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อไก่เพื่อการส่งออก อุตสาหกรรมไก่เนื้อของไทยในช่วงของการปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหาการระบาดของไข้หวัดต้องประสบการขาดทุนอย่างหนัก โดยเฉพาะผู้ผลิตไก่เนื้อขนาดเล็กและขนาดกลาง หลังจากที่จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงเครื่องจักรสำหรับการผลิตเนื้อไก่สดแช่แข็งเป็นเนื้อไก่ปรุงสุก ซึ่งผู้ประกอบการเหล่านี้ไม่เคยส่งออกเนื้อไก่ปรุงสุกมาก่อน ดังนั้น ผู้ประกอบการดังกล่าวจึงไม่มีศักยภาพในการส่งออกเนื้อไก่ปรุงสุกตามมาตรฐานของประเทศผู้นำเข้า นอกจากนี้ยังเผชิญการปรับการผลิตเนื้อไก่ปรุงสุกตามความต้องการของผู้บริโภคอย่างสม่ำเสมอ ดังเช่นในปี พ.ศ. 2547 ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการส่งออกเนื้อไก่ปรุงสุกไปจำหน่ายในตลาดฮ่องกง ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ เป็นต้น

สำหรับการส่งออกไก่เนื้อมีชีวิตของไทยก็ได้รับผลกระทบจากการระบาดของไข้หวัดนก ทำให้ปริมาณและมูลค่าการส่งออกไก่เนื้อมีชีวิตลดลงร้อยละ 91.37 และ 90.37 จากปี พ.ศ. 2546 ตามลำดับ ซึ่งได้บรรเทาลงเป็นลำดับ (ตารางที่ 3.10.7) ก่อนการระบาดของโรคไข้หวัดนกตลาดนำเข้าไก่เนื้อมีชีวิตที่สำคัญจากไทยได้แก่ มาเลเซีย รองลงมาคือบังคลาเทศและเวียดนาม เมื่อเกิดปัญหาการระบาดขึ้นประเทศมาเลเซีย บังคลาเทศและเวียดนาม รวมถึงประเทศผู้นำเข้าอื่นมีการระงับหรือนำเข้าไก่เนื้อมีชีวิตจากไทยน้อยลง ยกเว้นพม่าและกัมพูชาที่ไทยสามารถส่งออกไก่เนื้อมีชีวิตและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

การนำเข้าไก่เนื้อและผลิตภัณฑ์เนื้อไก่

เนื่องจากปริมาณการผลิตเนื้อไก่ของไทยสูงกว่าความต้องการในประเทศ ดังนั้น ทำให้ไทยไม่มีการนำเข้าเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์เนื้อไก่เลย แต่ไทยยังคงต้องมีการนำเข้าไก่เนื้อมีชีวิต โดยเป็นการนำเข้าลูกไก่พันธุ์เกือบทั้งหมด คิดอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยช่วง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2549 ของปริมาณการนำเข้าลดลงร้อยละ 8.38 ขณะที่มูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 7.54 จากค่าเฉลี่ยดังกล่าวเบื้องต้นบ่งชี้ว่าในช่วงเวลานั้นราคานำเข้าไก่เนื้อมีชีวิตปรับตัวขึ้นอย่างมาก แต่ปริมาณการนำเข้าปรับลดลง ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อภาคต่างประเทศของไทย (ตารางที่ 3.10.8)

ตารางที่ 3.10.7 การส่งออกไก่เนื้อและเนื้อไก่ไทย

รายการ	หน่วย (พัน)	2546		2547		2548		2549		การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 3 ปี (ร้อยละ)	
		ปริมาณ	มูลค่า (พันบาท)	ปริมาณ	มูลค่า (พันบาท)	ปริมาณ	มูลค่า (พันบาท)	ปริมาณ	มูลค่า (พันบาท)	ปริมาณ	มูลค่า
1. ไก่มีชีวิต	ตัว	4,954.99	101,531.25	427.67	9,778.33	243.33	6,753.70	293.32	4,824.90	-37.98	-49.95
- ลูกไก่พันธุ์	ตัว	2,570.66	71,934.06	132.08	1,188.71	31.60	705.70	-	-	-85.47	-69.49
- ไก่เนื้อ	ตัว	-	-	87.83	7,025.20	57.63	4,221.10	26.46	675.50	-44.23	-61.96
- ลูกไก่เนื้อ	ตัว	79.81	1,873.30	207.30	1,334.92	154.10	1,826.90	237.00	1,760.60	62.62	1.50
- อื่นๆ	ตัว	2,384.34	29,597.19	295.59	8,589.62	211.73	6,048.00	293.32	4,824.90	-25.81	-40.26
2. เนื้อไก่แช่แข็ง	ตัน	331,044.90	22,685,891.03	22,567.99	1,597,043.52	64.53	2,172.00	2,285.45	95,662.94	1,082.93	1,370.51
3. ผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่	ตัน	192,089.97	22,108,938.70	195,152.46	24,051,152.36	263,418.95	31,550,827.84	270,345.45	32,074,611.55	13.07	13.88
-เนื้อไก่สุก	ตัน	154,463.99	18,630,910.31	193,766.71	23,910,057.90	263,418.95	31,550,827.84	270,345.45	32,074,611.55	21.34	20.65
-เนื้อไก่กึ่งสุก	ตัน	37,625.98	3,478,028.39	1,385.75	141,094.46	-	-	-	-	-96.32	-95.94
4. ผลิตภัณฑ์แปรรูปอื่น (บะหมี่, ซุปไก่, อาหารกระป๋อง)	ตัน	2,860.523	169,387.14	869.84	76,058.42	-	-	-	-	-69.59	-55.10
รวมมูลค่าทั้งหมด		-	45,065,748.12	-	25,734,032.63	-	31,559,753.54	-	32,175,099.40	-	-6.10

หมายเหตุ: การเปลี่ยนแปลงของลูกไก่พันธุ์เป็นค่าเฉลี่ย 2 ปี, การเปลี่ยนแปลงของเนื้อไก่กึ่งสุกและผลิตภัณฑ์อื่นเป็นค่าเฉลี่ย 1 ปี

ที่มา: กรมปศุสัตว์, 2550

ตารางที่ 3.10.8 การนำเข้าไก่เนื้อและเนื้อไก่ไทย

รายการ	หน่วย (พัน)	2546		2547		2548		2549		การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 3 ปี (ร้อยละ)	
		ปริมาณ	มูลค่า (พันบาท)	ปริมาณ	มูลค่า (พันบาท)	ปริมาณ	มูลค่า (พันบาท)	ปริมาณ	มูลค่า (พันบาท)	ปริมาณ	มูลค่า
1. ไก่มีชีวิต	ตัว	2,752.61	699,211.55	1,588.02	284,213.24	2,736.51	631,244.43	1,227.10	377,871.50	-8.38	7.54
- ลูกไก่พันธุ์	ตัว	2,752.59	699,204.35	1,588.02	284,211.74	2,736.51	631,244.43	1,227.10	377,871.49	-8.38	7.54
- ไก่เนื้อ	ตัว	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- ลูกไก่เนื้อ	ตัว	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- อื่นๆ	ตัว	.02	0.07	0.005	1.50	-	-	-	-	-72.22	-79.17
2. เนื้อไก่แช่แข็ง	ตัน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. ผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่	ตัน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- เนื้อไก่สุก	ตัน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- เนื้อไก่กึ่งสุก	ตัน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. ผลิตภัณฑ์แปรรูปอื่น (บะหมี่, ซุปไก่, อาหารกระป๋อง)	ตัน	1.60	145.24	-	-	-	-	-	-	-	-
รวมมูลค่าทั้งหมด		-		699,356.79		284,213.24		631,244.43		377,871.49	-

หมายเหตุ การเปลี่ยนแปลงของไก่มีชีวิตชนิดอื่นเป็นค่าเฉลี่ย 1 ปี

ที่มา: กรมปศุสัตว์, 2550

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในตารางที่ 3.10.8 พบว่าการนำเข้าลูกไก่พันธุ์ได้รับผลกระทบจากการระบาดของไข้หวัดนกในไทย โดยปริมาณและมูลค่าการนำเข้าในปี พ.ศ. 2547 ลดลงร้อยละ 42.31 และ 59.35 เทียบกับปี พ.ศ. 2546 จากมาตรการการแก้ไขการระบาดของไข้หวัดนกโดยการทำลายสัตว์ปีกในรอบบริเวณที่พบการระบาด แต่ในปี พ.ศ. 2548 ได้กลับมานำเข้าลูกไก่พันธุ์เพิ่มขึ้นในปริมาณที่ใกล้เคียงกับก่อนเกิดการระบาดของไข้หวัดนกแม้ว่าจะมีการระบาดครั้งที่ 3 เมื่อ 3 กรกฎาคม 2548 ก็ตาม สืบเนื่องจากปริมาณลูกไก่ส่วนเกินที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2549 เพราะผู้ผลิตไก่เนื้อของไทยนำเข้าปุ๋ยฆ่าพันธุ์และพ่อแม่พันธุ์เพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2548 เพื่อตอบสนองต่อการฟื้นตัวของตลาดภายในและตลาดต่างประเทศ แต่การบริโภคในประเทศและต่างประเทศไม่สามารถรองรับการปริมาณการผลิตเนื้อไก่ที่เพิ่มขึ้นได้ ส่งผลให้การนำเข้าลูกไก่พันธุ์ไทยลดลง โดยในปี พ.ศ. 2549 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าลูกไก่พันธุ์ของไทยลดลงร้อยละ 55.16 และ 40.14 เทียบกับปีก่อนหน้าตามลำดับ

3.10.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

จากผลการศึกษาดัชนีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในส่วนของสินค้าเกษตรจากโครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาเกษตร (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549) พบว่าในกลุ่มของผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์อื่นๆ ซึ่งรวมทั้งผลิตภัณฑ์ของเนื้อไก่มีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบสูง โดยมีค่าดัชนีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบเท่ากับ 197 และคิดเป็นค่าดัชนีการได้เปรียบเชิงการค้า (ผลต่างระหว่างค่า RCA และ RCDA) เท่ากับ 2.78 กล่าวคือ สินค้าเนื้อไก่เป็นสินค้าที่ได้เปรียบในด้านการส่งออกหรือมีความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกและในตลาดภายในประเทศ แม้ว่าผลตอบแทนสุทธิจะมีทิศทางที่ปรับลดลงเนื่องจากต้นทุนที่เพิ่มขึ้น สวนทางกับราคาขายที่ลดลง แต่เป็นผลมาจากปัญหาการระบาดของไข้หวัดนกที่ส่งผลต่อความต้องการบริโภคทั้งภายในประเทศและต่างประเทศลดลง ประกอบกับการปรับตัวของเกษตรกรในระดับฟาร์มที่ต้องมีการเปลี่ยนวิธีการจัดการฟาร์มให้เป็นระบบฟาร์มปิด ซึ่งส่งผลให้ต้นทุนการผลิตปรับขึ้นอย่างมากเมื่อเทียบกับในช่วงที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพการผลิตในระดับฟาร์มก็เป็นประเด็นที่ควรติดตามอย่างต่อเนื่อง และได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดรวมทั้งมาตรฐานการผลิต เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันในเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์ไก่เนื้อในอนาคต

2) นโยบายภายในประเทศ

นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับไก่เนื้อและผลิตภัณฑ์เนื้อไก่จากที่ไก่เนื้อเป็นสัตว์เศรษฐกิจรายการหนึ่งที่สำคัญต่อไทยคงจะเห็นได้จากการส่งออกเนื้อไก่สด ปรุงสุกและผลิตภัณฑ์เนื้อไก่อื่นๆ ที่มีมูลค่าการส่งออกสูงเมื่อเทียบกับสัตว์ปีกชนิดอื่น โดยที่การส่งออกเนื้อไก่ของไทยจะเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และองค์ประกอบหลายอย่างด้วยกัน เช่น

สถานการณ์ของโรคไข้หวัดนกภายในและภายนอกประเทศ การเจรจาการค้าแบบแลกเปลี่ยน (Barter trade) การทำ FTA กับประเทศต่างๆ การเปิดตลาดส่งออกใหม่ๆ รวมทั้งการตรวจรับรองโรงงานผลิตไก่ของไทยเพิ่มขึ้นจากประเทศผู้นำเข้าเป็นสำคัญ ทำให้รัฐบาลไทยจำเป็นต้องมีการดำเนินนโยบายทั้งภายในและภายนอกเพื่อดูแล ปรับปรุงและรักษาเสถียรภาพทางการผลิตและการค้าระหว่างประเทศ ประกอบด้วยทั้งนโยบายภายในและนโยบายภายนอก

ยุทธศาสตร์การพัฒนาและแก้ไขปัญหาการส่งออกสินค้าไก่

ด้านการผลิต

1. การสนับสนุนการผลิตวัตถุดิบอาหารสัตว์ในประเทศเพื่อนบ้าน และปรับโควตานำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์
2. การพัฒนาและปรับปรุงพ่อแม่พันธุ์ภายในประเทศ เพื่อให้ได้พ่อแม่พันธุ์ไก่ของไทยเอง
3. การเพิ่มบุคลากรของรัฐที่ดูแลในระดับฟาร์ม
4. การเพิ่มมาตรการเข้มงวดด้านสารตกค้าง โดยเพิ่มบทลงโทษผู้ที่ใช้สารตกค้าง รวมถึงลงโทษบุคคลหรือบริษัทใดๆ ที่ชักจูงหรือหลอกลวงเกษตรกรที่ขาดความรู้ให้ใช้สารต้องห้าม

ด้านการตลาด

1. การพัฒนาศักยภาพของห้องตรวจวิเคราะห์เพื่อให้ผลตรวจวิเคราะห์รวดเร็วและทันต่อปริมาณการส่งออก
2. การพัฒนาเป็นสินค้าเพิ่มมูลค่ามากขึ้น เช่น สินค้าพร้อมรับประทาน ไก่ปลอดสารพิษ และไก่อินทรีย์ การเพิ่ม R&D ด้านความหลากหลายของสินค้า เป็นต้น
3. การเร่งเปิดตลาดใหม่ที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะตลาดสหรัฐอเมริกา และได้วัน
4. การขยายตลาดส่งออกให้เพิ่มขึ้น (Market Diversification)
5. การเจรจาต่อรองเรื่องมาตรการกีดกันทางการค้ากับประเทศผู้นำเข้า โดยใช้ประโยชน์จากเวทีการค้าโลก อาทิ WTO เป็นต้น

โดยยุทธศาสตร์ข้างต้นยังสอดคล้องกับนโยบายการสร้างตราสัญลักษณ์และพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การควบคุมป้องกันโรคระบาดสัตว์ปีก การพัฒนาโรงฆ่าชำแหละ และ โรงงานแปรรูปให้ได้ตามมาตรฐาน รวมถึงการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ และการเป็นสินค้าที่มีผู้รับผิดชอบปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนที่เรียกว่า “มิสเตอร์ไก่” โดยนโยบายดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อมูลค่าการผลิตโดยการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และเพื่อเป็นสินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐานและปลอดภัยในการบริโภค

จากที่ไทยเผชิญปัญหาโรคระบาดไข้หวัดนกที่ผ่านมาส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับสัตว์ปีกซึ่งรวมไก่เนื้อ โดยรัฐบาลไทยมีมาตรการให้ใช้ระบบ Compartment ที่ริเริ่มโดยองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (OIE) ในประเทศเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประเทศนำเข้าเนื้อไก่

ชนิดไม้ปรุงรสหลักในเนื้อไก่ไทย และยังมีออกมาตราการต่างๆ เพื่อจัดการกับโรคไข้หวัดนกและ สันนิษฐานอุตสาหกรรมสัตว์ปีกภายในประเทศทั้งเกษตรกรรายย่อยและผู้แปรรูป ซึ่งเป็นมาตรการที่รวมถึง การรณรงค์เพื่อกำจัดโรคไข้หวัดนก การจ่ายชดเชยให้ฟาร์มสัตว์ปีกที่ได้รับผลกระทบ การยกเว้น ค่าธรรมเนียมให้โรงฆ่าสัตว์ปีก และการขยายเวลาช่วยเหลือแรงงานว่างงาน ซึ่งเป็นมาตรการเฉพาะหน้า เพื่อบรรเทาผลกระทบของการระบาดของโรคไข้หวัดนกที่มีต่อระบบเศรษฐกิจไทยในระดับมหภาค

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

การสรุปภาพรวมเพียงมาตรการที่มีใช้ภายในหลักๆ ซึ่ง รวบรวมจากโครงการศึกษาผลกระทบ จากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาเกษตร (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) การจัดระเบียบการค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศ (ปีทมาวดี โพนนกุล ชูชุกิ , โครงการ WTO Watch) โครงการศึกษาผลกระทบจากการทำ FTA สำหรับภาคเกษตรกรรม (ศูนย์วิจัย เศรษฐศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์) และรายงานของสำนักบริหารการนำเข้าส่งออก ทั่วไป มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศจะเป็นทั้งด้านภาษีและมิใช่ภาษี โดยมาตรการที่มีใช้ภายใน ส่วนใหญ่ที่ประเทศต่างๆ ใช้ ซึ่งเป็นอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อมได้แก่ 1) การอุดหนุนในประเทศและการอุดหนุนการส่งออก (Domestic Support and Export Subsidy) 2) การ เปิดตลาด/การเข้าถึงตลาด (Market Access) และ 3) มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) สำหรับมาตรการที่เป็นภาษีนั้นทุกประเทศยังคงดำเนินอยู่ ยกเว้นประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ที่ได้ การทำเปิดตลาดการค้าเสรีกับไทยเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

เนื่องจากประเทศไทยมีศักยภาพการผลิตที่สูงจึงอยู่ในฐานะผู้ส่งออกมากกว่านำเข้า ทำให้การ เปิดเสรีการค้าทั้งที่เปิดแล้ว อยู่ระหว่างการเจรจา และคาดว่าจะมีการเจรจา น่าจะเป็นผลดีต่อประเทศ ไทยในเชิงการเพิ่มโอกาสด้านอาณาเขตตลาดส่งออกที่ใหญ่ขึ้น จากประโยชน์ทางด้านภาษี อย่างไรก็ตาม ประเทศต่างๆ ยังคงมีมาตรการที่มีใช้ภายในที่สามารถพิจารณาให้ไก่และผลิตภัณฑ์จัดอยู่ในกลุ่มเป็น สินค้าอ่อนไหวมาก ดังที่ไทยได้พิจารณาในสินค้าโคนม โคเนื้อ และผลิตภัณฑ์ ทำให้ผลประโยชน์ที่ ไทยจะได้รับจากการเปิดตลาดในระยะสั้นยังจำกัดอยู่ นอกจากนั้น ไทยยังเผชิญกับมาตรการที่มีใช้ภายใน สำคัญได้แก่ SPS จากออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ที่ทำให้ไม่สามารถส่งออกได้เพราะติดขั้นตอน กระบวนการวิเคราะห์ตรวจสอบความเสี่ยงสำหรับการนำเข้า (Import Risk Analysis, IRS) ที่ล่าช้า ขณะที่ประเทศญี่ปุ่น สหภาพยุโรป และเกาหลีใต้ โรงงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการตรวจสอบและ รับรองจากหน่วยงานสุขอนามัยของทางการจากประเทศผู้นำเข้าก่อน และยังคงมีหนังสือรับรอง สุขอนามัย (Health Certificate) เป็นต้น ทำให้กระบวนการการส่งออกใช้เวลาและต้นทุนในการส่งออก ที่สูงซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการค้าแม้ว่าจะมีการเปิดเสรีทางการค้าขึ้นแล้วก็ตาม

เมื่อพิจารณาสินค้าและประเทศที่ใช้มาตรการ SPS จะพบว่าสินค้าและปัญหาทางด้าน SPS ซึ่งเป็นปัญหาเฉพาะและอ่อนไหวมากสำหรับสินค้าเกษตร โดยอาหารแปรรูปจะมีปัญหา 2 ด้าน ได้แก่ 1)

ด้านแบคทีเรียที่ประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สหรัฐฯ แคนาดาและสหภาพยุโรปใช้ 2) สารตกค้างในอาหารแปรรูป ประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ สำหรับสินค้าไก่ หลังจากมีปัญหาการระบาดของไข้หวัดนกในประเทศผู้ผลิตทำให้มีความเข้มงวดในมาตรการ SPS โดยจะมีปัญหา 2 ด้าน ได้แก่ 1) โรคสัตว์และข้อกำหนดในกระบวนการด้านความร้อน ที่สหภาพยุโรป ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และไต้หวันใช้ และ 2) ด้านสารตกค้าง ประเทศฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ใช้ในมาตรการ SPS ในสินค้าไก่จะพบว่าผู้ประกอบการได้มีการปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับ SPS ได้แล้ว โดยมีการเปลี่ยนจากการส่งออกไก่สด แช่เย็น แช่แข็ง เป็นไก่ต้มสุกและแปรรูป ในขณะที่การผลิตในระดับฟาร์มได้มีการปรับตัวรองรับปัญหาเช่นกัน โดยมีการใช้เป็นการเลี้ยงในโรงเรือนระบบปิดมากขึ้น ซึ่งคาดว่ามาตรการ SPS ในสินค้าไก่และผลิตภัณฑ์ไม่น่าจะเป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่ตลาดภายหลังจากการเปิดตลาดของไทยกับต่างประเทศ

จากผลการศึกษาต่างๆ อาทิ การศึกษาผลกระทบการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ต่อสินค้าเกษตร (อะครีว อนันต์, 2546) การศึกษาโอกาสและผลกระทบจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีน กรณี Early Harvest การเกษตร (ศิริวรรณ ประเสริฐฐานนท์, 2546) การศึกษาการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-บาหลีเรน: กรณีสินค้าเกษตร ตอนที่ 01-24 (วินิต อธิสุข, 2547) เป็นต้น จากผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า ไก่เนื้อและผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ไทยมีโอกาสการได้มาซึ่งผลประโยชน์จากภาษีที่ปรับลดลงในกรณีที่มีการเปิดตลาดค่อนข้างสูง เนื่องจากจะทำให้ไทยมีโอกาสในการส่งออกได้มากขึ้นเนื่องจากไทยมีศักยภาพในการผลิตที่สูงกว่าประเทศอื่นๆ โดยเปรียบเทียบ ขณะเดียวกันรัฐบาลไทยก็ควรจะมีการตระหนักถึงมาตรการที่มีใช้ภาษี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของสุขอนามัยควบคู่ รวมทั้งมาตรการภายในประเทศดังกล่าวข้างที่ควรเร่งรัดและเข้มงวดขึ้น

3.11 โคนมและผลิตภัณฑ์

3.11.1 สถานการณ์โคนมและผลิตภัณฑ์ของโลก

1) การผลิต

จำนวนโคนมในประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีแนวโน้มลดลง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา สาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากเรือการระบาดของโรควัวบ้า มีเพียงอินเดีย เม็กซิโก ออสเตรีย และ นิวซีแลนด์เท่านั้นที่ยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อัตราการเลี้ยงโคนมเฉลี่ยในช่วง 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2549 ใน 15 ประเทศสำคัญลดลงประมาณร้อยละ 0.04 อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ. 2549 จะมีจำนวนโคนมรวมประมาณ 126.01 ล้านตัว เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.08 จากปี 2548 ที่มีปริมาณ 125.91 ล้านตัว ประเทศที่มีการเลี้ยงโคนม มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ อินเดีย สหภาพยุโรป บราซิล รัสเซีย สหรัฐอเมริกา และจีน ตามลำดับ (ตารางที่ 3.11.1) ยังมีข้อสังเกตได้อีกว่า การเลี้ยงโคนมยังขึ้นอยู่กับ การขยายตัวของ อุตสาหกรรมผลิตเอทานอลเพิ่มขึ้นที่ส่งผลให้ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์เพิ่มขึ้น จากต้นทุนอาหารสัตว์เพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้ปริมาณการผลิตน้ำนมลดลง ดังเกิดขึ้นกับสหรัฐอเมริกา สภาพอากาศก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อปริมาณการผลิตน้ำนมดิบ เช่นที่เกิดขึ้นในออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ เป็นต้น

ตารางที่ 3.11.1 จำนวนโคนมในประเทศที่สำคัญ

ประเทศ	หน่วย: พันตัว					
	2544	2545	2546	2547	2548*	2549**
1. อินเดีย	35,900	36,000	36,500	37,000	38,000	38,600
2. สหภาพยุโรป	25,747	25,140	24,456	23,963	23,533	22,677
3. บราซิล	15,900	15,600	15,300	15,200	15,100	15,050
4. รัสเซีย	12,500	12,200	11,700	11,200	10,400	9,770
5. สหรัฐอเมริกา	9,103	9,139	9,083	9,012	9,041	9,150
6. จีน	2,848	3,420	4,466	5,466	6,700	8,100
7. เม็กซิโก	6,800	6,800	6,800	6,800	6,850	6,875
8. นิวซีแลนด์	3,557	3,749	3,842	3,920	3,970	4,100
9. ยูเครน	4,958	4,918	4,715	4,313	3,950	3,910
10. อาร์เจนตินา	2,450	2,150	2,000	2,000	2,100	2,150
11. ออสเตรเลีย	2,281	2,369	2,050	2,036	2,041	2,045
12. โรมาเนีย	1,564	1,550	1,684	1,694	1,587	1,650
13. แคนาดา	1,091	1,084	1,065	1,055	1,066	1,049
14. ญี่ปุ่น	971	966	964	936	910	910
15. เปรู	610	620	630	650	660	-
รวม 15 ประเทศ	126,280	125,705	125,255	125,245	125,908	126,006

หมายเหตุ: * ประมาณการ ** คาดคะเน

ที่มา: Counselor and attaché reports, official statistics, and results of office research, 2006

แม้ว่าปริมาณการเลี้ยงโคนมมีแนวโน้มลดลง ปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ของประเทศต่างๆ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น นั่นอาจหมายถึงแนวโน้มประสิทธิภาพการผลิตน้ำนมดิบที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้รวม 9 ประเทศหลัก ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2549 คิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ 2.05 โดยในปี พ.ศ. 2549 มีปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ 425,873 พันตัน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2548 ที่ผลิตได้ 414,850 พันตัน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.66 สำหรับประเทศที่ผลิตน้ำนมดิบมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา อินเดีย จีน รัสเซีย และบราซิล ตามลำดับ ประเทศที่ผลิตน้ำนมดิบได้ปริมาณมากที่สุดได้แก่ สหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 40 ของปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ทั้งหมดของโลก สำหรับออสเตรเลียและนิวซีแลนด์มีปริมาณน้ำนมดิบผลิตได้รวมกันคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 5 ของปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ทั้งหมดของโลก ขณะที่อินเดียมีปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 9 ของปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ทั้งหมดของโลก (ตารางที่ 3.11.2) หากเปรียบเทียบจำนวนโคนมที่เลี้ยงกับปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ สะท้อนได้ว่าประสิทธิภาพการผลิตน้ำนมดิบของอินเดียอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำโดยเปรียบเทียบกับสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา

ตารางที่ 3.11.2 ผลผลิตน้ำนมดิบในประเทศที่สำคัญ

หน่วย: พันตัน

ประเทศ	2544	2545	2546	2547	2548	2549
1. สหภาพยุโรป	130,069	131,040	131,847	130,620	132,027	132,300
2. สหรัฐอเมริกา	74,994	77,140	77,290	77,535	80,282	82,582
3. อินเดีย	34,400	35,300	38,300	38,500	38,500	39,450
4. รัสเซีย	33,000	33,500	33,000	32,000	32,000	32,200
5. บราซิล	22,300	22,635	22,860	23,317	24,025	24,680
6. ยูเครน	13,169	13,860	13,400	13,787	13,800	13,800
7. นิวซีแลนด์	13,162	13,925	14,346	15,000	14,500	14,900
8. ออสเตรเลีย	10,864	10,608	10,636	10,377	10,429	10,250
9. จีน	10,255	12,998	17,463	22,606	28,000	33,800
รวมทั้งหมด	384,808	392,465	396,610	403,823	414,850	425,873

ที่มา: Counselors and attaché reports, official statistics, and results of office research, 2007

เมื่อพิจารณาปริมาณน้ำนมที่แม่โคผลิตได้ในแต่ละปีของ 15 ประเทศหลัก พบว่าอัตราการให้นมของแม่โคส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น ยกเว้นอินเดีย โดยประเทศที่แม่โคผลิตน้ำนมได้มากที่สุดคือ สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น โดยมีอัตราเฉลี่ย 8.83 และ 8.62 ตัน/ตัว/ปี หรือ 24.18 และ 23.62 กิโลกรัม/ตัว/วัน รองลงมาได้แก่ แคนาดา สหภาพยุโรป ออสเตรเลีย อาร์เจนตินา และจีน (ตารางที่ 3.11.3) เนื่องจากปริมาณการผลิตน้ำนมของแม่โคสามารถเป็นเครื่องชี้วัดถึงประสิทธิภาพการผลิตน้ำนมของ

ประเทศนั้น จากตัวเลขสถิติดังกล่าวบ่งชี้ได้ว่าอินเดียเป็นประเทศที่มีประสิทธิภาพการผลิตน้ำมันของแม่โคแต่ละตัวต่ำที่สุด ขณะที่สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีประสิทธิภาพการผลิตน้ำมันของแม่โคสูงสุดโดยเปรียบเทียบอันเป็นเหตุผลให้สหรัฐอเมริกามีปริมาณการผลิตน้ำมันดิบอยู่ในอันดับที่ 2 แม้ว่าจำนวนโคนมที่เลี้ยงทั้งหมดจะอยู่ในลำดับที่ 5

ด้านการผลิตนมพร้อมดื่มของโลกนั้น สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศผู้ผลิตนมพร้อมดื่มมากที่สุด รองลงมา คือ สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น เม็กซิโก แคนาดา และออสเตรเลีย โดยผลิตภัณฑ์นมประเภทอื่นๆ อาทิ นมผงเต็มมันเนย และเคซีนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ขณะที่นมผงพร่องมันเนย หางนมมีแนวโน้มลดลง

ตารางที่ 3.11.3 ผลผลิตน้ำมันของแม่โคในประเทศที่สำคัญ

หน่วย: ตัน/ตัว/ปี

ประเทศ	2544	2545	2546	2547	2548*	2549**
1. แคนาดา	7.43	7.35	7.26	7.49	7.31	7.36
2. เม็กซิโก	1.40	1.41	1.44	1.45	1.44	1.45
3. สหรัฐอเมริกา	8.24	8.44	8.51	8.60	8.88	9.06
4. อาร์เจนตินา	3.88	3.95	3.98	4.63	4.69	4.79
5. บราซิล	1.40	1.45	1.49	1.53	1.59	1.64
6. เปรู	1.80	1.93	1.95	1.97	2.00	-
7. สหภาพยุโรป	5.05	5.21	5.39	5.45	5.61	5.83
8. โรมานี	3.32	3.32	3.21	3.38	3.47	3.45
9. รัสเซีย	2.64	2.75	2.82	2.86	3.08	3.30
10. ยูเครน	2.66	2.82	2.84	3.20	3.49	3.53
11. อินเดีย	1.01	1.01	1.01	1.01	1.01	0.02
12. จีน	3.60	3.80	3.91	4.14	4.18	4.17
13. ญี่ปุ่น	8.55	8.68	8.71	8.90	9.10	9.02
14. ออสเตรเลีย	4.76	4.90	5.19	5.10	5.11	5.01
15. นิวซีแลนด์	3.70	3.71	3.73	3.83	3.65	3.63

หมายเหตุ:* ประมาณการ ** คาดคะเน

ที่มา: Counselors and attaché reports, official statistics, and results of office research, 2006

2) การบริโภค

น้ำนม

ประเทศที่มีปริมาณการบริโภคน้ำนมมากที่สุด 5 อันดับแรกของโลก ได้แก่ อินเดีย สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา บราซิลและรัสเซีย ตามลำดับ ซึ่งเป็นประเทศที่มีการผลิตน้ำนมดิบในปริมาณที่สูงเช่นกัน สะท้อนเบื้องต้นได้ว่าประเทศทั้ง 5 ประเทศที่มีระดับการบริโภคน้ำนมสูงมีภาวะ การพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศน้อย อัตราการบริโภคในช่วง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2549 มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างน้อย หรือคิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยที่ร้อยละ 1.07 โดยอินเดียมีอัตราการเพิ่มขึ้นของการบริโภคน้ำนมมากที่สุดในช่วงดังกล่าว ขณะที่รัสเซียกลับมีการบริโภคน้ำนมลดลงอย่างต่อเนื่อง (ตารางที่ 3.11.4)

ตารางที่ 3.11.4 การบริโภคน้ำนมในประเทศที่สำคัญของโลก

ประเทศ	2546	2547	2548	2549	หน่วย: พันเมตริกซ์ตัน
					การเปลี่ยนแปลง(2547-2549) เฉลี่ย 3 ปี(ร้อยละ)
1. อินเดีย	34,000	35,500	36,600	38,840	4.54
2. สหภาพยุโรป	34,633	34,234	34,064	34,030	-0.58
3. สหรัฐอเมริกา	27,173	27,288	27,231	27,310	0.17
4. บราซิล	12,391	12,743	13,175	13,309	2.42
5. รัสเซีย	13,350	12,900	12,850	12,000	-3.46
รวมทั้งโลก	121,547	122,665	123,920	125,489	1.07

ผลิตภัณฑ์นมอื่น

การบริโภคผลิตภัณฑ์นมอื่น คือ นมผง ชีส และ เนย เพิ่มขึ้นต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2547-2550 ของประเทศที่บริโภคมากที่สุด 5 อันดับแรกของโลก โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.59 4.13 และ 2.68 ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายประเทศพบว่าส่วนใหญ่มีการบริโภคที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องเช่นกัน ยกเว้น รัสเซียที่เฉลี่ยแล้วบริโภคนมผงและเนยในอัตราลดลง และสหภาพยุโรปที่บริโภคเนยในอัตราลดลง ในขณะที่เดียวกันแคนาดาก็มีการบริโภคชีสในอัตราลดลงโดยเฉลี่ยในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา (ตารางที่ 3.11.5)

ตารางที่ 3.11.5 การบริโภคผลิตภัณฑ์นมอื่นในประเทศที่สำคัญของโลก

ประเทศ	2546	2547	2548	2549	2550	หน่วย: พันเมตริกซ์ตัน
						การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 4 ปี (2547-2550) (ร้อยละ)
นมผง						
1. จีน	821	898	951	1,071	1,142	8.63
2. บราซิล	430	440	449	479	498	3.75
3. สหภาพยุโรป 25	368	343	367	382	377	0.75
4. แอลจีเรีย	118	140	175	176	180	11.62
5. รัสเซีย	124	109	110	100	115	-1.32
รวม	1,861	1,930	2,052	2,208	2,312	5.59
เนย						
1. อินเดีย	2,449	2,608	2,743	3,055	3,360	8.26
2. สหภาพยุโรป 25	1,983	1,937	1,924	1,948	1,952	-0.38
3. สหรัฐอเมริกา	594	604	611	641	654	2.45
5. รัสเซีย	440	437	385	400	420	-0.92
5. เม็กซิโก	117	141	144	158	171	10.15
รวม	5,583	5,727	5,807	6,202	6,557	4.13
ชีส						
1. สหภาพยุโรป 25	5,713	5,961	6,083	6,152	6,250	2.28
2. สหรัฐอเมริกา	4,054	4,175	4,274	4,433	4,509	2.70
3. รัสเซีย	498	528	615	625	660	7.43
4. บราซิล	463	468	472	529	578	5.82
5. แคนาดา	348	358	365	307	314	-2.20
รวม	11,076	11,490	11,809	12,046	12,311	2.68

ที่มา: USDA, World Market and Trade, November 2008

3) การส่งออกและการนำเข้า

ปริมาณการนำเข้าและส่งออก ขึ้นอยู่กับปริมาณนํ้านมดิบที่ประเทศผู้ผลิตสำคัญและภาวะการณ์การผลิตนํ้านมดิบของประเทศนั้นๆ เป็นสำคัญที่ไม่แน่นอนอันเนื่องมาจากความเหมาะสมกับสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ขณะที่ความต้องการในการบริโภคนั้นส่วนใหญ่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง นอกจากนั้นยังขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกอื่นๆ อาทิ ความไม่แน่นอนของค่าเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกา อัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ โดยเฉพาะประเทศที่นิยมบริโภคอาหารแปรรูป นโยบายการ

สนับสนุนการส่งออกและการบริโภคนมของรัฐบาล เป็นต้น ที่ทำให้ภาวะการณ์การส่งออกและนำเข้าทั้ง นํ้านมและผลิตภัณฑ์นมมีเปลี่ยนแปลง

นํ้านม

สหภาพยุโรปเป็นกลุ่มประเทศที่ส่งออกนํ้านมมากที่สุดในโลกโดยมีสัดส่วนเฉลี่ยช่วงปี พ.ศ. 2546-2550 กว่าร้อยละ 30 จากปริมาณการส่งออกรวมของโลกโดยเฉลี่ย แม้ว่าจะเป็นประเทศที่มีการบริโภคนํ้านมมากเป็นอันดับที่ 3 ของโลกก็ตาม ทั้งนี้คงเป็นผลมาจากความสามารถในการผลิต นํ้านมดิบได้ในปริมาณที่มากกว่าความต้องการใช้ในประเทศ ดังจะเป็นได้จากปริมาณโคนมที่เลี้ยง มีจำนวนมากที่สุดของโลก ขณะที่รัสเซียเป็นประเทศที่พึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศมากที่สุด ตาม ความต้องการในการบริโภคนํ้านมดิบที่สูงกว่าความสามารถในการผลิตได้ (ตารางที่ 3.11.6)

ตารางที่ 3.11.6 ตลาดส่งออกและนำเข้านํ้านมที่สำคัญของโลก

ประเทศ	2546	2547	2548	2549	2550	หน่วย: พันเมตริกซ์ตัน
						การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 4 ปี (2547-2550) (ร้อยละ)
ปริมาณการส่งออก						
1. สหภาพยุโรป25	194	175	132	142	135	-7.93
2. ออสเตรเลีย	88	86	84	86	82	-1.72
3. นิวซีแลนด์	47	50	55	53	61	6.96
4. จีน	27	31	34	37	44	-
5. ไทย	22	30	40	0	-	-
รวม	378	372	345	318	322	-3.85
รวมทั้งหมด	396	396	423	494	504	6.41
ปริมาณการนำเข้า						
1. รัสเซีย	100	100	110	120	120	4.77
2. เม็กซิโก	58	70	77	43	50	0.70
3. ฟิลิปปินส์	40	45	49	40	53	8.88
4. อาร์เจนตินา	34	37	4	0	-	-
5. ใต้หวัน	9	11	10	11	10	3.51
รวม	241	263	250	214	233	-0.33
รวมทั้งหมด	264	285	283	264	284	2.03

ที่มา: USDA, World Market and Trade, November 2008

เนยแข็ง (Cheese)

คาดว่า การส่งออกเนยแข็งของออสเตรเลียปี พ.ศ. 2549 (ก.ค.-มิ.ย.) เป็น 201,000 ตัน ซึ่งต่ำที่สุดในรอบ 8 ปี เนื่องจากการผลิตนมต่ำที่สุดซึ่งเกิดจากภัยแล้ง ในขณะที่การส่งออกเนยแข็งของนิวซีแลนด์เป็น 300,000 ตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 15 เนื่องจากปริมาณการผลิตนมเพิ่มขึ้น โดยในช่วงปี พ.ศ. 2546-2549 การส่งออกเนยแข็งของนิวซีแลนด์ลดลงร้อยละ 3 ต่อปี

ปริมาณการผลิตเนยแข็งในสหภาพยุโรปช่วงไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2550 เพิ่มขึ้นร้อยละ 4 อย่างไรก็ตาม ปริมาณการผลิตน้ำมันดิบที่คงจะลดลงเนื่องจากภาวะอากาศร้อนในช่วงฤดูร้อน การผลิตเนยแข็งของสหภาพยุโรปจะเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 2 เป็น 6,700,000 ตัน ถึงแม้ว่าการส่งออกเนยแข็งของสหภาพยุโรปไปยังสหรัฐอเมริกาจะลดลงในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา แต่การส่งออกไปรัสเซียเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 14 ต่อปี และคาดว่า การส่งออกเนยแข็งของสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2550 จะเพิ่มขึ้นร้อยละ 11 เป็น 550,000 ตัน จากการผลิตเนยแข็งเพิ่มขึ้น ทำให้ความต้องการน้ำมันดิบในอุตสาหกรรมแปรรูปเนยแข็งเพิ่มขึ้นตามไปด้วย อันส่งผลให้ปริมาณน้ำมันดิบที่ใช้ในการแปรรูปเป็นนมผงขาดมันเนยและเนยสดจึงมีข้อจำกัด

รัสเซียกลายเป็นตลาดเนยแข็งที่ใหญ่ที่สุดของโลกในรอบ 3 ปีที่ผ่านมาแทนประเทศญี่ปุ่นและสหรัฐฯ โดยมีอัตราการเติบโตร้อยละ 9 ต่อปี โดยการนำเข้าเนยแข็งของสหรัฐฯ ในช่วงเดือนมกราคม ถึง พฤษภาคม 2550 ลดลงร้อยละ 6 จากช่วงเวลาเดียวกันของปี พ.ศ. 2548 ในขณะที่การส่งออกเนยแข็งของสหรัฐฯ ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 35 โดยตลาดเนยแข็งที่สำคัญคือ ประเทศเม็กซิโก ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 50 ในขณะที่การส่งออกเนยแข็งไปประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีใต้เพิ่มขึ้นร้อยละ 43 และร้อยละ 24 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.11.7)

ตารางที่ 3.11.7 ตลาดเนยแข็งที่สำคัญของโลก

หน่วย : ตัน

ประเทศผู้ส่งออก	2546	2547	2548	2549	การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 3 ปี (2547-2549) (ร้อยละ)
รัสเซีย	171,380	211,854	246,844	214,966	9.10
ญี่ปุ่น	193,791	231,131	213,042	210,971	3.50
สหรัฐอเมริกา	214,843	215,108	204,668	201,008	-2.20
เม็กซิโก	66,574	72,938	72,083	66,334	0.10
ซาอุดีอาระเบีย	75,507	75,040	73,934	65,195	-4.60
ออสเตรเลีย	44,026	50,953	51,743	63,460	13.30
เกาหลีใต้	35,481	44,215	43,767	43,067	7.30
สวิสเซอร์แลนด์	31,532	32,844	31,440	32,607	1.20
แคนาดา	25,255	26,068	28,338	28,724	4.40
อิตาลี	22,811	22,884	23,867	28,091	7.40
รวมทั้งหมด	881,200	983,035	989,726	954,423	2.90

หมายเหตุ: รวมปริมาณการส่งออก fresh cheese

ที่มา: GTIS (Global Trade Information System)

นมผงเต็มมันเนย (Whole Milk Powder) คาดว่าการส่งออกนมผงเต็มมันเนยในปี พ.ศ. 2550 ของประเทศสำคัญเป็น 1.6 ล้านตัน โดยคาดว่า การส่งออกของออสเตรเลียจะลดลงร้อยละ 10 จากปี พ.ศ. 2549 เนื่องจากปริมาณการผลิตที่ลดลง และคาดว่า การส่งออกของนิวซีแลนด์จะเพิ่มขึ้นร้อยละ 4 จากปีก่อน สำหรับสหภาพยุโรป คาดว่าการส่งออกจะเท่ากับปี พ.ศ. 2549 โดยในปีนี้ได้มีการยกเลิกการสนับสนุนการส่งออกและราคานมผงเต็มมันเนยในตลาดโลกเพิ่มขึ้นซึ่งส่งผลกระทบต่อ การซื้อนมผงเต็มมันเนยจากสหภาพยุโรป (ตารางที่ 3.11.8)

ตารางที่ 3.11.8 ตลาดส่งออกนมผงเต็มมันเนยที่สำคัญของโลก

หน่วย : ตัน

ประเทศผู้ส่งออก	2546	2547	2548	2549	การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 3 ปี (2547-2549) (ร้อยละ)
แอลจีเรีย	136,419	171,562	170,067	167,264	-10.30
เวเนซุเอลา	92,081	123,407	96,849	120,479	1.40
ซาอุดีอาระเบีย	84,780	109,870	92,070	90,493	-9.00
ไนจีเรีย	54,722	70,634	56,294	67,945	0.20
จีน	98,774	96,145	76,093	73,458	-2.20
ศรีลังกา	54,520	57,220	65,377	65,144	6.90
อินโดนีเซีย	79,301	68,850	78,505	77,714	6.50
มาเลเซีย	92,748	91,302	70,610	71,227	-0.90
สหรัฐอเมริกา	29,439	42,559	43,696	52,819	11.80
คิวบา	28,376	39,392	51,148	46,042	9.90
รวมทั้งหมด	751,160	870,941	800,709	832,585	-2.00

ที่มา: GTIS (Global Trade Information System), 2007

3.11.2 สถานการณ์โคนมของไทย

1) พื้นที่การเลี้ยง

พื้นที่เลี้ยงโคนมกระจายอยู่ทุกภูมิภาคในประเทศไทย และส่วนใหญ่หรือประมาณ 46 จังหวัดจัดอยู่ในฟาร์มขนาดเล็ก และจำนวน 7 จังหวัดไม่มีการเลี้ยงโคนมเลย สำหรับพื้นที่เลี้ยงโคนมที่สำคัญในแต่ละภูมิภาค มีดังนี้

ภาคกลาง ได้แก่ ราชบุรี สระบุรี ลพบุรี ประจวบคีรีขันธ์ นครปฐม สระแก้ว

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ นครราชสีมา หนองคาย ขอนแก่น อุดรธานี และสกลนคร

ภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ และเพชรบูรณ์

ภาคใต้ ได้แก่ พัทลุง นครศรีธรรมราช และสงขลา

ผู้เลี้ยงโคนมเป็นเกษตรกรรวม 23,429 ครัวเรือน แบ่งออกเป็นครัวเรือนที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์ 117 สหกรณ์ จำนวน 18,048 ครัวเรือน และไม่ได้เป็นสมาชิกสหกรณ์ (ภาคเอกชน) 5,391 ครัวเรือน ในปี พ.ศ. 2549

2) การผลิตนํ้านมดิบ

ปี พ.ศ. 2549 ได้มีการคาดการณ์ว่าจะมีการเลี้ยงโคนมทั้งหมด 501,464 ตัว ลดลงจาก 517,995 ตัวในปี 2548 ร้อยละ 3.19 โดยจำแนกเป็นแม่โค 299,473 ตัว โครุ่น 105,409 ตัว และโคเล็ก 96,582 ตัว สำหรับผลผลิตนํ้านมดิบมีปริมาณ 775,976 ตันต่อปี หรือ 2,125 ตันต่อวัน ลดลงจากปริมาณการผลิตในปี พ.ศ. 2548 ที่ 888,220 ตันต่อปี หรือคิดเป็นอัตราการลดลงร้อยละ 12.64 ส่วนอัตราการให้นมของแม่โคเฉลี่ยตัวละ 10.65 กิโลกรัมต่อวัน ต่ำกว่าในปี พ.ศ. 2548 ร้อยละ 8.19 ซึ่งมีอัตราการให้นมของแม่โคเฉลี่ยตัวละ 11.60 กิโลกรัมต่อวัน

สาเหตุสำคัญที่ทำให้จำนวนโคนมและนํ้านมดิบลดลง เนื่องจากต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เกษตรกรรายย่อยที่มีแม่โคให้นมจำนวนน้อย ไม่สามารถผลิตนํ้านมให้คุ้มกับต้นทุนได้ จึงเลิกกิจการไป บางรายหันไปผสมน้ำเชื้อโคพันธุ์เนื้อเข้าไปแทนโคนมเพื่อที่จะได้มีลูกโคเนื้อไว้ขายในโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อด้านครอบครัว จึงเป็นสาเหตุให้จำนวนโคนมและนํ้านมดิบลดลง (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550) ทำให้ปริมาณนํ้านมดิบที่ส่งเข้าโรงงานมีปริมาณลดลงเหลือ 744,935 ตัน จาก 852,690 ตันในปี พ.ศ. 2548 ลดลงคิดเป็นร้อยละ 12.64

จากข้อมูลนํ้านมดิบที่ทำการรวบรวม โดยกรมปศุสัตว์จากสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจำนวน 96 แห่ง และศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบของภาคเอกชนจำนวน 62 แห่ง พบว่า ปริมาณนํ้านมดิบในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2549 มีนํ้านมดิบที่ผลิตได้รวมทั้งหมด 1,985.917 ตันต่อวัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 71.00 และ 29.00 จากปริมาณการผลิตทั้งหมด เป็นของสหกรณ์ฯ และของศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบภาคเอกชนตามลำดับ ซึ่งกระจายไปยังแหล่งแปรรูปนํ้านมดิบสองแห่ง ได้แก่ ผู้ประกอบการรายใหญ่ 16 ราย จำนวน 1,588.167 ตันต่อวัน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 80.00 และ ผู้ประกอบการนมพาสเจอร์ไรส์ 397.750 ตันต่อวัน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20.00 ของปริมาณนํ้านมดิบทั้งหมด โดยในช่วง 7 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2550 พบว่า ปริมาณนํ้านมที่เกษตรกรผลิตได้ส่งไปยังโรงงานกว่าร้อยละ 96 จากปริมาณนํ้านมทั้งหมด หรืออีกแง่มุมหนึ่งมีการเก็บเพื่อบริโภคภายในครัวเรือนประมาณร้อยละ 4 จากปริมาณนํ้านมทั้งหมด ซึ่งเป็นส่วนการนำมารับประทานในครัวเรือนเองและการขายปลีก รวมทั้งการดื่มให้ลูกโคกิน ดังนั้น นํ้านมดิบที่ผลิตได้ในประเทศไทยนั้นถูกนำมาใช้ภายในประเทศทั้งสิ้น นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการผลิตนํ้านมดิบ พบว่า ปริมาณการผลิตในปี พ.ศ. 2549 ลดลงประมาณร้อยละ 4.00 จากปี พ.ศ. 2548 ที่เคยมีปริมาณการผลิตเป็นวันละ 2,077.02 ตัน ดังสาเหตุข้างต้น (ตารางที่ 3.11.9)

ตารางที่ 3.11.9 ปริมาณโคนมเพศเมีย นำนมดิบที่ผลิตทั้งหมดและที่ส่งเข้าโรงงาน (31 ธันวาคม)

ปี	จำนวนโคนมเพศเมียปลายปี (ตัว)				นํานมดิบ (ตัน)	
	ลูกโค	โคสาว โคท้อง	แม่โค	รวม	ผลิต ทั้งหมด	ส่ง โรงงาน
2544	53,621	120,529	199,417	373,567	587,700	564,200
2545	55,213	123,988	207,444	388,646	660,297	633,885
2546	88,422	87,238	265,827	441,487	731,923	702,646
2547	95,048	101,336	296,472	492,856	842,611	808,905
2548	99,240	108,670	310,085	517,995	888,220	852,690
2549*	96,582	105,409	229,473	501,464	775,976	744,935
2550**	98,000	105,200	297,135	500,335	770,000	739,200
การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 5 ปี (ร้อยละ)	11.48	-1.82	7.73	5.68	4.85	4.85

หมายเหตุ: * ประมาณการ ** คาดคะเน

ข้อมูลปี 2546 จากกรมปศุสัตว์

ข้อมูลโคนมและนํานมดิบรวบรวมจากสหกรณ์โคนม อ.ส.ค. ศูนย์เอกชนและ
สถาบันการศึกษา

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550

3) ต้นทุนการผลิตและราคานํานมดิบ

ต้นทุนการผลิตนํานมดิบส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับค่าอาหารชั้นที่ใช้เลี้ยงแม่วัว หรือคิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยประมาณร้อยละ 35.22-45.00 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด และต้นทุนที่เป็นต้นทุนอาหารหยาบมีสัดส่วนเฉลี่ยประมาณร้อยละ 22.66-30.00 ซึ่งต้นทุนจะผันแปรตามปริมาณนํานมดิบของแม่โคในแต่ละวัยด้วย โดยที่ปริมาณนํานมดิบของแม่โคยิ่งมากเท่าใด ต้นทุนการผลิตก็ยิ่งลดลงเป็นปฏิภาคกลับกัน

ต้นทุนการผลิตนํานมดิบในปี พ.ศ. 2549 เฉลี่ยกิโลกรัมละ 10.60 บาท เพิ่มขึ้นจาก 9.16 บาท ในปี พ.ศ. 2548 หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.72 นับว่าเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นค่อนข้างสูง สาเหตุหลักคือจากราคาอาหารชั้นเพิ่มขึ้นจาก 6.81 บาทต่อกิโลกรัม ในปีพ.ศ. 2548 เป็น 7.11 บาทต่อกิโลกรัม ในปี พ.ศ. 2549 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.41 นอกจากนั้นยังอาจเป็นผลมาจากราคานํานํันเชื้อเพลิงที่เพิ่มขึ้น ราคานํานํันโลกในตลาดโลกที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่อัตราการให้นมกลับลดลงจาก 11.60 กิโลกรัมต่อตัวต่อวันเป็น 10.65 กิโลกรัมต่อตัวต่อวัน หรือลดลงร้อยละ 8.19 จึงส่งผลให้ต้นทุนการผลิตนํานมดิบต่อ 1 กิโลกรัมสูงขึ้น (ตารางที่ 3.11.10) ส่วนราคารับซื้อนํานมดิบหน้าโรงงานถูกตรึงไว้ที่กิโลกรัมละ 12.50 บาท และปรับขึ้นในปี พ.ศ. 2550 เป็น 14.50 บาท ส่งผลให้ราคานํานมดิบเฉลี่ยในช่วง 6 ปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2545-2550) สูงกว่าเมื่อเทียบกับช่วง 5 ปี และยังคงคาดว่าจะมีแนวโน้มปรับขึ้นอีกตามต้นทุนที่

เพิ่มขึ้น โดยที่ราคาซื้อขายจริงหน้าโรงงานแปรผันตามคุณภาพของนํ้านมดิบ ทำให้เกษตรกรขายนํ้านมดิบได้ในราคาที่อาจจะต่ำกว่าระดับราคาที่จริงไว้ ราคาเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับต้นทุนการผลิตนํ้านมดิบกับราคาที่เกษตรกรขายได้ต่อกิโลกรัมในรูปตัวเงินในแต่ละปี แม้ว่าราคาจะปรับตัวสูงขึ้นแต่ก็เพิ่มขึ้นในอัตราส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น โดยที่ระหว่างปี พ.ศ. 2544-2549 พบว่าต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.93 และยังคงปรับเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2550 ส่งผลให้ต้นทุนเฉลี่ยรวม 6 ปีเพิ่มขึ้นมาที่ร้อยละ 6.67 ซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่าการเพิ่มขึ้นของราคาขายที่เฉลี่ยเพียงร้อยละ 0.30 ส่งผลให้ผลตอบแทนสุทธิต่อนํ้านมดิบ 1 กิโลกรัมลดลงเฉลี่ยประมาณ 5.06 โดยในปี พ.ศ. 2549 ลดลงถึงร้อยละ 13.43 จากปีก่อนหน้า อันเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรบางส่วนต้องล้มเลิกการเลี้ยงโคนมไป และเกษตรกรรุ่นใหม่ก็ไม่ให้ความสนใจในการเลี้ยงโคนมอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากจำนวนคริวเรือนที่เลี้ยงโคนมลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ. 2549 มีจำนวน 21,801 คริวเรือนลดลงจากจำนวน 23,903 และ 24,083 คริวเรือนในปี พ.ศ. 2547 และ 2548 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.11.10)

ตารางที่ 3.11.10 ต้นทุนการผลิตและราคารนํ้านมดิบ

ปี	ต้นทุนนํ้านมดิบ (บาท/กก.)	ราคาเกษตรกร ขายได้ (บาท/กก.)	ราคาอาหารชั้น (บาท/กก.)	อัตรากาไรหั่นมของ แม่โคเฉลี่ยทั้ง ประเทศ (กก./ตัว/วัน)
2544	8.00	11.33	5.93	10.13
2545	8.15	11.34	6.05	10.30
2546	8.20	11.35	6.16	10.50
2547	8.51	11.38	6.67	11.38
2548	9.16	11.48	6.81	11.60
2549	10.60	11.50	7.11	10.65
2550	11.70	11.79	-	-
การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 5 ปี (2545-2549) (ร้อยละ)	5.93 (6.67)	0.30 (0.67)	3.91	1.98

หมายเหตุ : เลขในวงเล็บ คือ อัตรากาไรเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

สำหรับผู้รับซื้อนํ้านมดิบที่สำคัญ ได้แก่ องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) สหกรณ์โคนม และโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์นม โดยเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์แต่ละแห่งจะส่งนมให้ศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบของสหกรณ์ หรือที่จุดรับนํ้านมที่ตนเป็นสมาชิก ซึ่งปัจจุบันมี

ศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบซึ่งเป็นศูนย์ของสหกรณ์อยู่ประมาณ 104 ศูนย์ และถ้าสหกรณ์ไม่มีโรงงานของตนเองก็จะส่งนมให้กับ อ.ส.ค. หรือ โรงงานผลิตผลิตภัณฑ์นมต่อไป

4) การบริโภคนม

ผลผลิตนมพร้อมดื่ม แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ นมสดพาสเจอร์ไรซ์ นมสดสเตอริไรซ์ และนมยูเอชที มีโรงงานประมาณ 81 โรง ที่ทำการผลิตนมพร้อมดื่ม การบริโภคนมพร้อมดื่มในประเทศไทยมีความต้องการเพิ่มขึ้นต่อเนื่องคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2544-2550 ประมาณร้อยละ 7.12 ตามอัตราการบริโภคนมพร้อมดื่มต่อคนที่เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ส่วนหนึ่งมาจากการส่งเสริมการดื่มนมและโครงการนมโรงเรียนของรัฐบาลไทยที่ผ่านมา โดยในปี พ.ศ. 2549 ปริมาณการผลิตมีประมาณ 867,602 ตัน หรือประมาณวันละ 2,377 ตัน ซึ่งเป็นตัวเลขที่ได้รวมนมพร้อมดื่มที่ผลิตเพื่อโครงการนมโรงเรียนแล้ว นมพร้อมดื่มนี้มีทั้งชนิดรสจืด และนมปรุงแต่ง แต่ถ้าเป็นนมที่ผลิตให้กับโครงการอาหารเสริมนมโรงเรียนจะเป็นนมที่ผลิตจากนํ้านมดิบและเป็นรสจืดเท่านั้น (ตารางที่ 5.11.11) จากสาเหตุการเพิ่มขึ้นของการบริโภคนมพร้อมดื่มดังกล่าว ตลอดจนผู้ประกอบการรายใหญ่ของนิวซีแลนด์ คือ Fonterra ซึ่งเดิมจำหน่ายเพียงนมผงสำหรับผู้ใหญ่เท่านั้น ได้จ้างบริษัท คัมมิลค์ ซึ่งเป็นผู้ประกอบการไทยที่ผลิตนมเปรี้ยวพร้อมดื่ม ผลิตนมพร้อมดื่มภายใต้แบรนด์เดิมคือ Anlene ส่งผลให้ความต้องการนํ้านมดิบเพิ่มขึ้นตาม ซึ่งคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 7.13 ขณะที่ปริมาณนํ้านมดิบที่ส่งเข้าโรงงานแปรรูปโดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างปี พ.ศ. 2549-2550 คาดว่าจะไม่เพียงพอต่อความต้องการ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ปริมาณผลผลิตนํ้านมดิบไม่เพียงพอต่อความต้องการเพราะความต้องการในการบริโภคนมพร้อมดื่มที่เพิ่มขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงมีนํ้านมดิบส่วนที่ขาดอยู่อีกประมาณ 147,935 ตัน ซึ่งต้องนํ้านมผงมาใช้ทดแทนส่วนที่ขาดไปนี้ สืบเนื่องจากภาวะความไม่เพียงพอของนํ้านมดิบ ก็อาจจะเป็นสาเหตุประการหนึ่งนอกเหนือจากภาวะราคานํ้ามันที่ปรับเพิ่มขึ้น ที่ทำให้ราคานมพร้อมดื่มรวมถึงผลิตภัณฑ์นมประเภทอื่นมีราคาเพิ่มสูงขึ้น

ถึงแม้ว่าจะมีโครงการอาหารเสริมนมโรงเรียน และ โครงการรณรงค์ให้ประชาชนบริโภคนมมากขึ้นก็ตาม จนส่งผลให้เกิดภาวะขาดแคลนนํ้านมดิบ ปริมาณการบริโภคนมพร้อมดื่มก็ยังคงคาดว่าจะเพิ่มได้ไม่มากนัก ทั้งนี้เป็นเพราะมีเครื่องดื่มนมชนิดอื่นเข้ามามีส่วนแบ่งการตลาดจำนวนมาก เช่น นมถั่วเหลือง ชาเขียว นํ้าผัก นํ้าผลไม้ เป็นต้น ซึ่งมีคุณลักษณะในด้านการรักษาสุขภาพและบำรุงร่างกาย

ตารางที่ 3.11.11 ความต้องการน้ำมันดิบ ผลผลิตนวมพร้อมคัม และอัตราการบริโภค

หน่วย: ตัน

ปี	(1) ความต้องการ น้ำมันดิบ	(2) น้ำมันดิบส่ง เข้าโรงงาน	(3) น้ำมันดิบ ส่วนที่ขาด	(4) ผลผลิตนวม พร้อมคัม	การบริโภค นวมพร้อม คัม	อัตราการบริโภค นวมพร้อมคัม (กก./คน/ปี)
2544	627,769	564,200	63,569	610,000	602,070	9.57
2545	679,740	633,885	45,855	660,500	651,910	10.19
2546	703,510	702,646	864	683,600	674,700	10.46
2547	796,120	808,905	-12,785	773,582	763,526	12.03
2548	833,350	852,690	-46,150	809,760	799,078	12.63
2549*	892,870	744,935	147,935	867,602	856,150	13.36
2550**	956,680	739,200	217,480	929,630	917,360	14.00
การเปลี่ยนแปลง เฉลี่ย 6 ปี (2545-2550) (ร้อยละ)	7.32	4.85	-	7.15	7.15	6.91

หมายเหตุ: * ประมาณการ ** คาดคะเน (1) = (2) + (3) ไม่เท่ากับ (4)

(2) ใช้เพื่อผลิตนวมพร้อมคัมทั้งหมด (3) รวมนวมพร้อมคัมที่ผลิตจากนวมผงขาดมันเนย

ที่มา: สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550

5) ราคา

น้ำมันดิบที่เกษตรกรขายได้ในปี พ.ศ. 2549 มีราคา กิโลกรัมละ 11.50 บาท เพิ่มขึ้นจาก กิโลกรัมละ 11.48 บาท ในปี พ.ศ. 2548 หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.17 ซึ่งราคาน้ำมันดิบที่เกษตรกรแต่ละรายได้รับนั้นแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ความสะอาด ปริมาณไขมัน เชื้อจุลินทรีย์ เป็นต้น (ตารางที่ 3.11.10)

ราคาน้ำมันดิบหน้าโรงงานที่เอกชนรับซื้อจากเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรหรือศูนย์รวบรวมนม ได้มีการกำหนดราคากลางไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 กิโลกรัมละ 12.50 ส่วนราคาจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงต่ำกว่านี้นั้นจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของน้ำมัน โดยพิจารณาจากปริมาณของแข็งไม่รวมไขมัน (Solid not fat หรือ SNF) ที่ระดับ 8.25% หาก SNF ต่ำกว่าระดับที่กำหนดทุกร้อยละ 0.1 ก็จะปรับราคาลดจากฐานราคากลาง 0.10 บาท รวมทั้งองค์ประกอบอื่นๆ ตามที่แต่ละโรงงานกำหนด

จากรายงานของสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ รายงานภาวะราคาขายปลีกผลิตภัณฑ์นมในตลาดกรุงเทพฯ ประกอบด้วย นมสด นมข้นหวาน นมผง นมเปรี้ยว และเนยแข็ง พบว่าราคาเฉลี่ยในช่วงเดือนมกราคม – กันยายน ปี พ.ศ. 2549 ปรับเพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อนทุกรายการ ยกเว้นราคาเนยแข็งภายในประเทศที่ลดลงถึงร้อยละ 26.73 ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์นมที่ราคาปรับเพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ นมเปรี้ยว เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.15 รองลงมาเป็นราคานมข้นหวานที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.86

สาเหตุสำคัญการปรับเพิ่มขึ้นของราคาผลิตภัณฑ์นม คือต้นทุนค่าขนส่งที่เพิ่มขึ้นตามราคาน้ำมันในตลาดโลก และ ความต้องการของตลาดที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นตามการโฆษณาประชาสัมพันธ์

6) การส่งออกและการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นม

การนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นม

การนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นมต่างๆ นั้น นมผงขาดมันเนยเป็นผลิตภัณฑ์นมนำเข้าที่สำคัญประเทศคู่ค้าที่สำคัญ 3 อันดับแรกได้แก่ นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา โดยคิดเป็นสัดส่วนมูลค่าการนำเข้าเฉลี่ยร้อยละ 65-70 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมด การนำเข้าจากทั้ง 3 ประเทศคู่ค้าหลักมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง (ตารางที่ 3.11.12)

ตารางที่ 3.11.12 มูลค่าการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นม

หน่วย: ตัน

ประเทศ	มูลค่าการนำเข้า			
	2546	2547	2548	2549*
นิวซีแลนด์	3,620.0	4,298.1	4,343.1	5,089.2
ออสเตรเลีย	1,833.6	2,055.3	3,234.5	3,406.1
สหรัฐอเมริกา	548.4	717.9	1,121.1	1,290.4
เนเธอร์แลนด์	670.0	848.5	1,155.9	677.3
ฝรั่งเศส	622.9	556.9	614.6	568.8
สาธารณรัฐจีนฯ	863.2	715.1	878.2	550.3
ไอร์แลนด์	233.7	244.3	170.5	298.4
เดนมาร์ก	113.2	154.8	324.9	268.8
อินเดีย	13.7	2.0	28.9	183.8
เยอรมัน	426.0	493.7	166.2	138.7
รวม 10 ประเทศ	8,974.8	10,086.7	12,038.0	12,471.9
อื่นๆ	1,619.1	2,122.6	1,616.6	540.8
มูลค่ารวม	10,593.9	12,209.3	13,654.6	13,012.7

หมายเหตุ: * ประมาณการ

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารร่วมมือของกรมศุลกากร, 2549

โดยมีสัดส่วนการนำเข้าสูงกว่าผลิตภัณฑ์นมนำเข้าอื่นๆ คือ ประมาณร้อยละ 37 ของปริมาณนมและผลิตภัณฑ์นมนำเข้าทั้งหมด เนื่องจากสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น ผลิตภัณฑ์พร้อมดื่ม นมข้น นมผง ไอศกรีม นมข้นหวาน ช็อกโกแลต และอาหารสัตว์ เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2549

ประเทศไทยนำเข้าผลิตภัณฑ์นมทั้งหมด 182,281 ตัน คิดเป็นมูลค่า 13,012 ล้านบาท และเป็นนมผงขาดมันเนยจำนวน 66,834 ตัน คิดเป็นมูลค่า 5,535 ล้านบาท (ตารางที่ 3.11.13) เมื่อพิจารณาที่อัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยระหว่างปี พ.ศ. 2543-2549 พบว่าปริมาณการนำเข้าเพิ่มขึ้นแต่เพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยกว่าการเพิ่มขึ้นของมูลค่าการนำเข้า อาจเป็นผลมาจากราคานำเข้าเพิ่มขึ้น ประกอบกับค่าเงินบาทที่อ่อนค่าลงในช่วงดังกล่าว แต่ในปี พ.ศ. 2549 ปริมาณการนำเข้าเพิ่มขึ้น ขณะที่มูลค่าการนำเข้าเพิ่มแต่เพิ่มในอัตราที่น้อยกว่าถึงลดลง ทั้งนี้ คงเป็นผลมาจากการปรับค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้นเทียบกับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ

ตารางที่ 3.11.13 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นม

ปี	นมผงขาดมันเนย		นมผงและผลิตภัณฑ์นม		รวม	
	ตัน	พันบาท	ตัน	พันบาท	ตัน	พันบาท
2543	53,024	3,661,539	108,399	6,356,053	161,423	10,017,593
2544	58,823	5,824,162	103,296	7,048,967	162,119	12,873,129
2545	76,466	4,928,541	104,283	5,500,268	180,749	10,428,809
2546	73,631	5,037,513	111,409	5,555,334	185,041	10,592,847
2547	67,970	5,443,506	115,755	6,740,329	183,725	12,183,835
2548	69,370	6,353,833	110,054	7,274,029	179,424	13,627,862
2549	66,834	5,535,032	115,447	7,477,669	182,281	13,012,702
การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 6 ปี (2544-2549) (ร้อยละ)	4.66	9.63	1.16	3.66	2.14	5.57

หมายเหตุ: ปี 2547 รวมผลิตภัณฑ์นมในพิกัดอัตราศุลกากร 1901909004

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

จากรายงานราคานำเข้า (c.i.f.) ของกรมศุลกากร ซึ่งเป็นราคาที่ยังไม่รวมอัตราภาษีนำเข้า โดยเฉลี่ยในช่วง 8 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2549 นี้ พบว่า ผลิตภัณฑ์นมที่มีราคานำเข้าเฉลี่ยลดลงได้แก่ นมผงขาดมันเนยและนมผงเต็มมันเนย ลดลงร้อยละ 4.74 และ 0.52 ตามลำดับ ในขณะที่ราคานำเข้าผลิตภัณฑ์หางนม (เวย์) หวาน เพิ่มขึ้นร้อยละ 19.77 ส่วนราคานำเข้าผลิตภัณฑ์อาหารปนนมเลี้ยงทารกชนิดขายปลีกและขายส่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 19.77 และ ร้อยละ 3.49 ตามลำดับ ปัจจัยที่ทำให้ราคานำเข้าลดลงคืออัตราแลกเปลี่ยนที่แข็งค่าขึ้น

นอกจากนั้น กรมศุลกากรยังรายงานอีกว่า ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 2549 วันที่ 6 ตุลาคม 2549 การนำเข้าผลิตภัณฑ์นมภายใต้มาตรการปกป้องพิเศษ (Special Safeguard) จากประเทศออสเตรเลีย นั้น มีผลิตภัณฑ์นมจำนวน 2 ชนิดที่นำเข้าเกินกว่าที่กำหนดไว้ (Trigger Volume) คือ เนยแข็งชนิดผง (0406200) กำหนดไว้ 52.50 ตัน แต่นำเข้าแล้วจำนวนกว่า 108.28 ตัน และเนยแข็งชนิด

อื่นๆ กำหนดไว้ 378 ตัน มีปริมาณนำเข้าแล้วกว่า 395.93 ตัน ในขณะที่ชนิดผลิตภัณฑ์นมที่นำเข้าจาก นิวซีแลนด์เกินกว่าที่กำหนดไว้มีจำนวนมากกว่า ได้แก่ นมและครีมเข้มข้นไม่เติมน้ำตาลหรือสารหวาน (0402910) กำหนดไว้ 64.07 ตัน มีปริมาณนำเข้าแล้วกว่า 94.19 ตัน เนยกำหนดไว้ 158.81 ตัน มีปริมาณนำเข้าแล้วกว่า 290.35 ตัน และเนยแข็งอื่นๆ กำหนดไว้ 148.13 ตัน มีปริมาณนำเข้าแล้วกว่า 318.18 ตัน ซึ่งการนำเข้าเนยแข็งจากทั้งสองประเทศในปริมาณเพิ่มขึ้นดังกล่าว น่าจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ราคา ขยายปลีกเนยแข็งในประเทศลดลงถึงร้อยละ 26.73

การส่งออกผลิตภัณฑ์นม

ประเทศไทยมีการส่งออกผลิตภัณฑ์นมหลายชนิด ซึ่งมีบางชนิดที่เป็นการ re-export สินค้า ส่งออกส่วนมากมีสภาพเป็นครีมหรือนมผงในรูปของเหลวหรือข้นเติมน้ำตาล เนยที่ได้จากนม นมผง ขาดมันเนย นมข้นหวาน นมเปรี้ยว โยเกิร์ต เป็นต้น ประเทศคู่ค้าสำคัญเป็นประเทศใกล้เคียง อาทิ ลาว กัมพูชา พม่า สิงคโปร์ ฮองกงและฟิลิปปินส์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามนมผงขาดมันเนยซึ่งมีการนำเข้า จำนวนมากนั้น ส่วนหนึ่งเป็นการนำเข้านมผงเพื่อการ re-export กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2549 มีปริมาณการ ส่งออกนมผง 1,124 ตัน คิดเป็นมูลค่า 119 ล้านบาท ส่วนผลิตภัณฑ์นมอื่นๆ มีปริมาณการส่งออกรวม 113,073 ตัน คิดเป็นมูลค่า 4,004 ล้านบาท รวมปริมาณผลิตภัณฑ์นมส่งออกทั้งหมด 114,197 ตัน มูลค่า 4,124 ล้านบาท (ตารางที่ 3.11.14)

เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่าปริมาณการส่งออกนมผงขาดมันเนยของประเทศไทยเพิ่มขึ้น อย่างมาก เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า คิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 302.05 ขณะที่มูลค่าการส่งออก เพิ่มขึ้นร้อยละ 170.62 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกเฉลี่ยช่วง 6 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2544-2549 มีอัตราการ เพิ่มขึ้นที่ใกล้เคียงกันที่ร้อยละ 365.61 และ 344.91 ตามลำดับ กล่าวอีกนัยคือ การเพิ่มขึ้นของการ ส่งออกเป็นผลทั้งจากปริมาณและราคา ยกเว้นในปี พ.ศ. 2549 ที่เป็นผลจากด้านปริมาณเป็นหลัก แต่ ปริมาณการนำเข้านมผงขาดมันเนยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยกว่ามูลค่าการนำเข้านมผงขาดมันเนย ความแตกต่างของอัตราดังกล่าวสะท้อนเบื้องต้นถึงการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นเป็นผลจากด้านราคามากกว่า ปริมาณ และสืบเนื่องจากการนำเข้าส่วนใหญ่เพื่อการ re-export และเป็นวัตถุดิบในการผลิตนมพร้อมดื่ม (Combine Milk) ทำให้ส่วนต่างราคาระหว่างราคานำเข้าและส่งออกที่ประเทศไทยจากมีแนวโน้มที่แคบ ขึ้น ขณะที่ต้นทุนการผลิตนมพร้อมดื่มอาจมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

จากรายงานราคาส่งออก (f.o.b.) ที่ไม่รวมค่าส่งสินค้าลงเรือ พบว่าราคาส่งออกของผลิตภัณฑ์ นมเฉลี่ยในช่วง 8 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2549 ที่เพิ่มขึ้นได้แก่ นมข้นหวาน(สูตรเดิม) เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.10 และราคาส่งออกผลิตภัณฑ์นมข้นหวานสูตรแปลงไขมันเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.02 ขณะเดียวกันราคาส่งออก ผลิตภัณฑ์นมและครีมไขมัน 1 – 6 เปอร์เซ็นต์และนมข้นจืดลดลงร้อยละ 1.70 ตามลำดับ ปัจจัยที่ทำให้ ราคาส่งออกเพิ่มขึ้นเกิดจากต้นทุนการผลิตภายในประเทศที่เพิ่มขึ้นตามค่าน้ำมันเชื้อเพลิงที่เพิ่มขึ้นและ ราคาวัตถุดิบ เป็นหลัก

ตารางที่ 3.11.14 ปริมาณและมูลค่าขนมอบและผลิตภัณฑ์ขนมอบส่งออก

ปี	นมผงขาดมันเนย		นมผงและผลิตภัณฑ์นม		นม	
	ตัน	พันบาท	ตัน	พันบาท	ตัน	พันบาท
2543	25.52	3,725	43,591	1,440,741	43,617	1,444,466
2544	17.98	2,122	117,982	3,967,664	118,000	3,969,786
2545	34.14	2,924	213,983	5,975,647	214,017	5,978,570
2546	17.69	1,659	117,196	3,689,817	117,214	3,691,476
2547	353.88	33,435	150,655	4,682,289	151,009	4,715,724
2548	279.57	44,133	145,467	4,900,232	145,747	4,944,365
2549	1,124.00	119,432	113,073	4,004,286	114,197	4,123,718

หมายเหตุ: ปี 2547 รวมผลิตภัณฑ์นมในพิกัดอัตราศุลกากร 1901909004

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

3.11.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

จากผลการศึกษาดังนี้ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในส่วนของสินค้าเกษตรจากโครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาเกษตร (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) พบว่าในกลุ่มนมไม่มีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ โดยมีค่าดัชนีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบเท่ากับ -99 และคิดเป็นค่าดัชนีการได้เปรียบเชิงการค้า (ผลต่างระหว่างค่า RCA และ RCDA) เท่ากับ -0.78 กล่าวคือ ประเทศไทยไม่สามารถแข่งขันในสินค้านมทั้งในตลาดโลกและตลาดภายในประเทศ ซึ่งอาจเป็นผลจากต้นทุนการผลิตน้ำมันที่สูงโดยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศที่มีภูมิอากาศที่หนาว แม้จะสามารถผลิตน้ำมันได้ในปริมาณที่มากและต้นทุนในการดูแลรักษาคุณภาพของน้ำมันดิบก็ต่ำกว่าประเทศในแถบร้อน (โครงการศึกษาผลกระทบจากการทำ FTA สำหรับสินค้าเกษตร, ศูนย์วิจัยประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปี พ.ศ. 2550 ในส่วนของกรณีศึกษา Best Practice สินค้าโคนมในประเทศและประเทศญี่ปุ่น) จากสาเหตุของลักษณะภูมิอากาศที่เป็นปัจจัยทางธรรมชาติที่ไม่สามารถแก้ไขได้ จึงทำให้การลงทุนในระดับฟาร์มเพื่อให้ได้มาตรฐานและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้เทียบเท่ากับประเทศอื่นจึงไม่เป็นที่ได้รับความสนใจจากเกษตรกรเพราะต้นทุนเริ่มแรกและต้นทุนผันแปรในด้านพลังงานในการรักษาอุณหภูมิสูงและมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นในอนาคต ดังนั้น แนวโน้มด้านความสามารถในการแข่งขันในสินค้านมโค มีความเป็นไปได้ในทิศทางที่ต่ำและค่อนข้างลำบากที่จะปรับให้สูงขึ้นได้

2) นโยบายภายในประเทศ

นโยบายภายในรัฐบาลเกี่ยวกับนมและผลิตภัณฑ์นม

นโยบายและการส่งเสริมครอบคลุมในด้านมาตรฐานฟาร์ม คุณภาพน้ำนมดิบ และการลดต้นทุนการผลิต ตลอดจนการส่งเสริมการบริโภคนมสดในประเทศ การสร้างสมดุลระหว่างความต้องการและการผลิตน้ำนมดิบ และการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและสายพันธุ์เกี่ยวกับโคนม

- ด้านมาตรฐานฟาร์ม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ออกมาตรฐานฟาร์ม โคนมและการผลิตน้ำนมดิบในปี พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นมาตรฐานสมัครใจ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพ การอำนวยความสะดวกของการค้าและการคุ้มครองผู้บริโภค

- ด้านคุณภาพน้ำนมดิบ กระทรวงสาธารณสุขได้มีความพยายามควบคุมและปรับปรุงมาตรฐานน้ำนมดิบโดยการกำหนดมาตรฐานน้ำนมดิบในปี พ.ศ. 2545 และ มอ.อช. ได้จัดทำมาตรฐานน้ำนมดิบขึ้นเป็นมาตรฐานสมัครใจแบ่งออกเป็น 3 ระดับได้แก่ ขึ้นมาตรฐาน ชั้นดี และชั้นดีมาก ในปี พ.ศ. 2548 และ 2549 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ออกมาตรฐานการรับซื้อน้ำนมดิบ ตามเงื่อนไขคุณภาพทั่วไปของน้ำนม องค์ประกอบของน้ำนม คุณสมบัติทางจำนวนจุลินทรีย์ และจุดเยือกแข็ง

กรมปศุสัตว์ สำนักพัฒนาปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี ได้จัดทำระบบการประกันคุณภาพการผลิตน้ำนมดิบให้องค์กรเกษตรกรผู้ผลิตน้ำนมได้มีการประเมินคุณภาพการผลิตภายใต้แผนการลดต้นทุนการผลิต โคนมและน้ำนม โดยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ตั้งแต่ระดับฟาร์ม ศูนย์รวมนม การขนส่งน้ำนมเพื่อให้มีน้ำนมดิบไปสู่โรงงานมีคุณภาพสูงอย่างสม่ำเสมอ โดยให้มีการจูงใจเพิ่มราคาน้ำนมตามคุณภาพและมีการวางหลักเกณฑ์การปฏิเสธการรับซื้อน้ำนมที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และยังมีแผนยกระดับการพัฒนาสินค้านมที่ผลิตจากนมสดให้เป็นสินค้าในเชิงคุณภาพและเพื่อสุขภาพ โดยการจัดตั้งคณะกรรมการให้เป็นคณะกรรมการหลักชุดเดียวเพื่อให้การรับรองผลิตภัณฑ์นมที่ใช้นมสดในการผลิต และการกำหนดเกณฑ์ผลิตภัณฑ์นมเพื่อสุขภาพเพื่อยกระดับสินค้านมสำหรับทุกเพศทุกวัยในการบำรุงและเสริมสร้างสุขภาพ รวมทั้งเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าระยะเวลาการดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. 2548-2557

- ด้านการบริโภค กรมปศุสัตว์ สำนักพัฒนาปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี ได้จัดทำแผนการเพิ่มการบริโภคนมสดในประเทศโดยการรณรงค์ให้ความรู้ด้านคุณค่าทางโภชนาการของน้ำนมสดจากแม่โคซึ่งมีระยะเวลาการดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. 2548-2557

- ด้านการผลิต กรมปศุสัตว์ สำนักพัฒนาปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี มีระยะเวลาการดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. 2548-2557 ได้จัดทำแผนการลดต้นทุนการผลิต โคนมและน้ำนมโดยเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิต แบ่งออกเป็นการจัดระบบการจัดการฟาร์มผู้เลี้ยง โคนมเข้าสู่ระบบมาตรฐานฟาร์ม โคนมและให้มีระบบจัดการให้เป็น Best Practice Farm การผลิตเพื่อให้ฟาร์มเกษตรกรผู้เลี้ยง โคนมทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็กสามารถปรับปรุงระบบการจัดการของตนให้มีประสิทธิภาพได้อย่างมีขั้นตอน จากจุดที่มีอยู่แล้วขยายไปยังจุดต่างๆในองค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่งมีผลต่อการลดต้นทุนการผลิต โดยให้มี

การติดตามประเมินผลทุกๆ ระยะ และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โคนมและน้ำนม โดยการวางระบบการผลิตโคสาวคุณภาพดี และการคัดแม่โคคุณภาพต่ำหรือเสื่อมสภาพออกจากฟาร์ม รวมทั้งการผลิตอาหารหยาบและอาหาร TMR คุณภาพดีเพื่อให้แม่โคนมมีอาหารหยาบและอาหาร TMR คุณภาพและราคาเหมาะสมกันอย่างพอเพียงตลอดปี และการเพิ่มศักยภาพการบริการผสมเทียมเพื่อให้สามารถสนองต่อความต้องการของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม เพราะระยะเวลาที่เหมาะสมในการผสมติดอาจเป็นทั้งในเวลาและนอกเวลาราชการ โดยให้ห้องปฏิบัติการเกษตรกรเข้ามามีส่วนในการให้บริการสมาชิก

นอกจากนั้น ยังได้จัดทำแผนแผนสร้างความสมดุลระหว่างปริมาณการผลิตและความต้องการใช้น้ำนม โดยให้มีคณะกรรมการกลางที่เป็นทางการเพื่อร่วมกับฝ่ายเกษตรกรและผู้ประกอบการในการกำหนดปริมาณการผลิตและความต้องการใช้น้ำนมล่วงหน้า เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและจำนวนโคนมเพื่อให้สามารถคาดการณ์การผลิตและกำหนดแผนรองรับในแต่ละปีได้อย่างถูกต้อง และการกำหนดราคาสมดุลภายใต้ความร่วมมือระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กับองค์กรเกษตรกรและตัวแทนผู้ประกอบการกำหนดสูตรราคาสมดุลของน้ำนมดิบ โดยกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องและเป็นที่ยอมรับ ทั้งนี้ราคาสมดุลจะเป็นตัวบอกให้เกษตรกรได้ทราบว่าราคาน้ำนมดิบที่ควรจะเป็นราคาเท่าไร เมื่อเทียบกับราคากลางที่ใช้อยู่ คือ กก.ละ 14.50 บาท ณ หน้าโรงงาน ทั้งนี้ราคาสมดุลจะมีการทำทุกปีให้เกษตรกรได้รู้สภาพราคาที่เกิดขึ้นจริงในช่วงเตรียมการก่อนเปิดเสรีใน 15-20 ปี

แผนการผลิตโคนม ผลิตภัณฑ์นมและสินค้าที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งออก โดยการคัดเลือก Core Business ที่มีศักยภาพการส่งออก และผู้ผลิตที่เข้มแข็งเพื่อเปิดตลาดในประเทศอาเซียน เช่น การผลิตพันธุ์โคนมจำหน่าย การผลิตน้ำเชื้อแช่แข็ง การผลิตผลิตภัณฑ์ที่ใช้น้ำนมสด และพวกอุปกรณ์เครื่องมือการเลี้ยงโคนม การทำการประชาสัมพันธ์จากการจัด Road Show แสดงสินค้าในประเทศอาเซียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อผลักดันพันธุ์โคนม ผลิตภัณฑ์นม และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องส่งออก และให้มีองค์กรระดับชาติในการรับรองพันธุ์ประวัติโคนมของประเทศไทย

จากแผนพัฒนาโคนมของกรมปศุสัตว์ สำนักพัฒนาปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการผลิตข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ยังได้ออกมาตรฐานระบบการผลิต GMP ขึ้นบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 โดยครอบคลุมทั้งระบบการผลิต ได้แก่ สถานที่ตั้งและอาคารผลิต เครื่องมือเครื่องจักร และอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต การควบคุมกระบวนการผลิต การทำความสะอาด การฆ่าเชื้อโรค และการบำรุงรักษา การสุขาภิบาล ผู้ปฏิบัติงาน บุคคลากร และสุขลักษณะ และการบันทึกและการรายงานให้กับ อย. การผลักดันดังกล่าวจะเป็นการสนับสนุนการปรับปรุงและยกคุณภาพของนมและผลิตภัณฑ์นมให้สามารถเทียบเท่ากับระดับมาตรฐานสากล ส่งผลดีต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยได้ในระยะกลางถึงยาว

- การพัฒนาด้านเทคโนโลยีและสายพันธุ์ กรมปศุสัตว์ สำนักพัฒนาปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยีมีการจัดทำแผนการศึกษาวิจัยพัฒนาโคนมและผลิตภัณฑ์นม รวมทั้งธุรกิจต่อเนื่อง ตั้งแต่การ

วิจัยพัฒนาพันธุ์โคนมเพศเมียและพ่อพันธุ์เพื่อให้ได้สายพันธุ์ที่เหมาะสมกับเขตร้อนชื้นที่ดีขึ้น อันทำให้ผลผลิตน้ำนมที่คุ้มค่าในการลงทุนในแต่ละระดับการจัดการฟาร์ม นอกจากนี้ เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต จึงมีการวางยุทธศาสตร์การวิจัยพัฒนาอาหารสัตว์เพื่อให้ได้อาหารสัตว์สำหรับโคนมชนิดใหม่ๆ ทั้งอาหารข้น อาหารหยาบ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายการผลิตและขยายพันธุ์พืชอาหารสัตว์ การผลิตอาหารข้น หรืออาหาร TMR โดยงานวิจัยไปมุ่งเน้นเชิงเศรษฐกิจ ตลอดจนมีการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์นมที่ใช้นมสดเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์นมใหม่ๆ เป็นการเพิ่มมูลค่าน้ำนม รวมทั้งให้มีแผนการสาธิตการบริโภคหรือสูตรอาหารที่ใช้ผลิตภัณฑ์นมตัวใหม่ เป็นต้น เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันสำหรับอุตสาหกรรมการแปรรูปนมและความเชื่อมโยงของอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องในประเทศไทย สุดท้ายได้มีทำการวิจัยพัฒนาอุปกรณ์และเครื่องมือฟาร์มเป็นการวิจัยสร้างโมเดลต้นแบบเพื่อสร้างธุรกิจต่อเนื่อง เพื่อผลิตใช้ในประเทศและการส่งออก อาทิ โรงเรือน หรืออุปกรณ์ที่ใช้ในฟาร์ม เป็นต้น เพื่อเป็นการลดต้นทุนการดำเนินงานในฟาร์มลง ซึ่งมีระยะเวลาการดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. 2548-2557

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

สรุปภาพรวมเพียงมาตรการที่มีใช้ภายในหลักๆ ซึ่ง รวบรวมจาก โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาเกษตร (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) การจัดระเบียบการค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศ (ปีทมาวดี โพนนกุล ชูชุกิ, โครงการ WTO Watch) โครงการศึกษาผลกระทบจากการทำ FTA สำหรับภาคเกษตรกรรม (ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์) และรายงานของสำนักบริหารการนำเข้าส่งออกทั่วไป

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่ศักยภาพในสินค้านมดังกล่าวข้างต้น ทำให้มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศจึงเป็นมาตรการที่จะมุ่งเน้นไปยังในด้านของประเทศไทยมากกว่าต่างประเทศที่มีต่อสินค้านี้ โดยทั่วไปแล้วประเทศไทยได้ใช้ทั้งด้านภาษีและมิใช่ภาษี โดยมาตรการที่มีใช้ภายในใหญ่ที่ประเทศต่างๆ ใช้ ซึ่งเป็นอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อมได้แก่ 1) การอุดหนุนในประเทศและการอุดหนุนการส่งออก (Domestic Support and Export Subsidy) 2) การเปิดตลาด/การเข้าถึงตลาด (Market Access) และ 3) มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) สำหรับมาตรการที่เป็นภาษีนี้นั้นก็ยังคงดำเนินอยู่ยกเว้นกับประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ที่ไทยทำสัญญาการค้าเสรีแล้ว จากการเปิดเสรีการค้าครั้งนี้ประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ก็ได้รับประโยชน์ในสินค้าโคนมและผลิตภัณฑ์ แม้ว่าจะถูกจัดอยู่ในส่วนของสินค้าอ่อนไหวมากเป็นพิเศษ ที่ต้องค่อยๆ มีการปรับลดภาษีเป็น 0 ผ่านมาตรการมิใช่ภาษีด้านโควตาพิเศษเป็นการเฉพาะ (Special Quota) นอกเหนือที่เปิดให้กับสมาชิก WTO ขณะเดียวกันไทยยังมีการใช้มาตรการปกป้องพิเศษ (Special Safeguard Provision) เพื่อให้ภาคการผลิตในประเทศไทยมีเวลาปรับตัวจนถึงปี พ.ศ. 2568 โดยไทยสามารถใช้มาตรการนี้ในสินค้านมและครีม หางนม เนย ไขมัน เนยแข็ง (สด ผง แปรรูปและไม่แปรรูป) บัตเตอร์มิลค์

สหรัฐอเมริกา รัฐบาลสหรัฐฯ ได้มีโครงการการอุดหนุนการส่งออกสินค้าเกษตรภายใต้โครงการ Dairy Incentive Export Program (DIEP) ผงนม เนย ชีสชนิดต่างๆ อยู่ในโครงการ DIEP ที่นับว่าเป็นมาตรการที่ส่งเสริมศักยภาพการส่งออกของสหรัฐฯ ทางอ้อม นอกจากนี้ รัฐบาลสหรัฐฯ ยังได้มีการกำหนดแหล่งกำเนิดแหล่งผลิต (Rule of Origin) ซึ่งสร้างต้นทุนจากกระบวนการการส่งออกไปยังสหรัฐฯ เพิ่มขึ้น เมื่อมีการเปิดตลาดการค้าที่เข้าสู่โยบายการค้าเสรีกับสหรัฐฯ ประเทศไทยอาจจะได้รับผลดีเนื่องจากสหรัฐฯ มีศักยภาพในการผลิตนมสูง คงจะช่วยให้ระดับราคานมนำเข้าโดยเฉลี่ยปรับลดลงได้หากมีการเปิดตลาดร่วมกัน

สหภาพยุโรป แม้ว่าจะได้มีการปฏิรูปนโยบายการเกษตรร่วมเพื่อลดการอุดหนุนภายในประเทศที่ส่วนใหญ่เป็นการจ่ายเงิน โดยตรงและการจ่ายเงินไม่ขึ้นอยู่กับปริมาณการผลิตจริง สำหรับสินค้านมได้มีการปฏิรูปเป็นไปอย่างช้าๆ และคาดว่า การแยกการจ่ายเงินออกจากการผลิตจะขึ้นอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2552 การอุดหนุนภายในของสินค้าดังกล่าวยังอยู่ในกล่องสีฟ้าที่มีผลต่อการบิดเบือนราคาตลาด การเปิดตลาดกับสหภาพยุโรปก่อนความสำเร็จในทางปฏิบัติของการปฏิรูปนโยบายการเกษตรร่วมแน่นอนว่าประเทศไทยอาจจะประสบกับปัญหาความสามารถในการแข่งขันภายในประเทศกับนมและผลิตภัณฑ์ที่นำเข้าจากสหภาพยุโรป แต่อิมมูมมองหนึ่งก็คงจะเป็นผลดีในด้านราคานำเข้าที่ลดลง ก็เป็นไปได้

นอกจากนโยบายด้านภาษีและมิใช่ภาษีแล้ว รัฐบาลไทยได้มีการดำเนินนโยบายภายนอกที่มุ่งเน้นไปยังการดูแลสถานการณ์การนำเข้าและส่งออก การสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศผ่านความร่วมมือ FTA และการร่วมมือกับประเทศที่ทำความตกลง FTA เพื่อให้ไทยการเป็นศูนย์กลางการผลิตสำหรับประเทศในแถบอาเซียน โดยกรมปศุสัตว์ สำนักพัฒนาปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยีได้มีการจัดทำแผนความร่วมมือกับประเทศที่ทำความตกลงการเปิดเสรีการค้า FTA โดยที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประสานกับประเทศที่เป็นคู่ทำความตกลงเปิดการค้าเสรี FTA เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรของเกษตรกรไทยกับองค์กรเกษตรกรต่างประเทศ หรือเอกชน เพื่อให้มีการร่วมลงทุนทำธุรกิจโดยใช้ประเทศไทยเป็นฐาน เช่น การผลิตพันธุ์โคนมไทยที่ปรับตัวได้ในเขตร้อนชื้น จำหน่ายกับประเทศในแถบเอเชีย หรือร่วมลงทุนในการผลิตน้ำเชื้อ โคนมพ่อพันธุ์จำหน่ายหรือผลิตภัณฑ์นมจำหน่าย หรืออาจเป็นอุปกรณ์เครื่องมือการเกษตร โดยอาศัยศักยภาพการตลาดของประเทศคู่สัญญา และแผนการติดตามการนำเข้าส่งออกผลิตภัณฑ์นม โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดตั้งคณะทำงานติดตามผลการนำเข้าหรือส่งออกผลิตภัณฑ์นมของประเทศที่ทำความตกลงเปิดเสรีทางการค้า FTA เพื่อประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นทุกระยะ สำหรับเป็นข้อมูลในการปรับแผนรองรับให้เหมาะสมขึ้นมีระยะเวลาการดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. 2548-2557 นอกจากนี้ รัฐบาลไทยยังคงมีความพยายามเจรจาข้อตกลง FTA กับประเทศอื่นๆ อาทิ เกาหลีใต้ บาห์เรน อาเจนตินา และแอฟริกาใต้ เป็นต้น ซึ่งเป็นตลาดที่ไทยมีศักยภาพในการส่งออกผลิตภัณฑ์นม อันจะส่งผลให้ราคานมและผลิตภัณฑ์ที่นำเข้าจากต่างประเทศนั้น ไน้มเย็งลงได้ ตามภาวะการแข่งขันที่สูงขึ้น อันจะเป็นผลดีต่อผู้บริโภคในประเทศ ในทางกลับกันอาจไม่เป็นผลดีต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในประเทศ

3.12 โคนื้อและผลิตภัณฑ์

3.12.1 สถานการณ์โคนื้อและผลิตภัณฑ์ของโลก

1) การผลิต

การผลิตโคนื้อของโลกช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2549 มีจำนวนโคนื้อเฉลี่ยปีละประมาณ 222.77 ล้านตัวหรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.76 โดยจีนเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ของโลก รองลงไปได้แก่ บราซิลและสหรัฐอเมริกา คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 65 ของจำนวนโคนื้อทั้งหมดของโลก จำนวนโคนื้อของ 3 ประเทศหลักเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในช่วง 3 ปี คิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.16 2.47 และ 0.01 ตามลำดับ ทั้งนี้แคนาดามีจำนวนการเลี้ยงโคนื้อเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงที่สุด ขณะที่สหภาพยุโรปมีปริมาณการเลี้ยงโคนื้อลดลง (ตารางที่ 3.12.1)

ตารางที่ 3.12.1 จำนวนการผลิตโคนื้อของโลก

ประเทศ	2546	2547	2548	2549	หน่วย: พันตัว
					การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 3 ปี (2547-2549) (ร้อยละ)
จีน	60,501	62,830	65,640	66,500	3.16
บราซิล	45,210	46,338	47,749	48,668	2.47
สหรัฐอเมริกา	32,983	32,861	32,915	32,994	0.01
อาร์เจนตินา	19,000	20,500	21,000	21,000	3.25
ออสเตรเลีย	12,245	12,245	12,570	13,021	2.08
สหภาพยุโรป	12,260	12,281	12,274	12,073	-0.51
เม็กซิโก	11,300	11,350	11,500	11,700	1.17
แอฟริกาใต้	7,140	6,810	7,125	7,465	1.52
แคนาดา	4,752	5,019	5,284	5,247	3.30
อื่นๆ	11,076	10,584	9,563	9,505	-4.97
รวมทั้งโลก	216,467	220,818	225,620	228,173	1.76

ที่มา: USDA-FAS attache report, official statistics, and results of office research, 2007

การผลิตเนื้อโค (ซากโคนื้อไม่รวมเครื่องใน) ของโลกช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2550 มีปริมาณเฉลี่ยปีละประมาณ 52.74 พันล้านตัน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.48 ภาวะการผลิตเนื้อโคโดยทั่วไปมีความสอดคล้องกับภาวะการเลี้ยงโคนื้อดังกล่าวข้างต้น โดยสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ของโลก รองลงไปได้แก่ บราซิล จีน สหภาพยุโรป อาร์เจนตินา อินเดีย ออสเตรเลีย เม็กซิโก รัสเซีย แคนาดา และนิวซีแลนด์ ตามลำดับ ปริมาณการผลิตเนื้อโคโลกในปี พ.ศ. 2550 มีน้ำหนักรวม 60.42 พันล้านตัน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าเท่ากับร้อยละ 1.69 โดยประเทศจีน บราซิลและสหรัฐฯ จะผลิตเนื้อโคมากที่สุด

การผลิตเนื้อโคของจีนเติบโตร้อยละ 5-7 ต่อปี ตั้งแต่ ปี 2545 ตามจำนวนโคเนื้อที่เพิ่มขึ้นเป็นต้นมา และยังคงมีปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2550 ประมาณร้อยละ 6.10 เนื่องจากการขยายขนาดฝูงโค ปริมาณการผลิตเนื้อโคของจีนเติบโตอย่างต่อเนื่องด้วยปัจจัยความต้องการบริโภคภายในประเทศที่สูงขึ้นจากรายได้ที่ใช้จ่ายได้ของประชาชนเพิ่มขึ้น และผู้บริโภคที่เคยบริโภคเนื้อไก่หันมาบริโภคเนื้อโคแทนเนื่องจากเกิดโรคไข้หวัดนก ในทำนองเดียวกัน การผลิตเนื้อโคของบราซิลมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน โดยในปี พ.ศ. 2550 เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 4.99 จากปีก่อนหน้า เนื่องจากความต้องการบริโภคภายในประเทศที่เพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่ายังคงเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยในบราซิล แต่เกษตรกรยังคงขยายฝูงโคเนื้อ โดยการลงทุนด้านพันธุกรรมและการสนับสนุนของรัฐบาลเพื่อปรับปรุงการผลิต (ตารางที่ 3.12.2)

ตารางที่ 3.12.2 การผลิตเนื้อโคของโลก

ประเทศ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	หน่วย: พันตัน
							การเปลี่ยนแปลง เฉลี่ย 5 ปี (2546-2550) (ร้อยละ)
สหรัฐอเมริกา	12,427	12,039	11,261	11,317	11,981	12,096	-0.45
บราซิล	7,240	7,385	7,975	8,592	9,020	9,470	5.54
จีน	5,846	6,305	6,759	7,115	7,050	7,480	5.10
สหภาพยุโรป 25	8,145	8,061	8,007	7,770	7,880	7,880	-0.65
อาร์เจนตินา	2,700	2,800	3,130	3,200	3,100	3,200	3.57
อินเดีย	1,810	1,960	2,130	2,250	2,375	2,500	6.68
ออสเตรเลีย	2,089	2,730	2,081	2,102	2,183	2,197	2.48
เม็กซิโก	1,930	1,950	2,099	2,125	2,175	2,200	2.68
รัสเซีย	1,740	1,670	1,590	1,525	1,430	1,370	-4.67
แคนาดา	1,294	1,190	1,496	1,523	1,391	1,310	1.00
นิวซีแลนด์	589	693	720	705	645	610	1.11
อื่นๆ	5,431	3,312	4,079	4,230	10,190	10,110	25.59
รวมทั้งโลก	51,241	50,095	51,327	52,454	59,420	60,423	3.48

ที่มา: USDA-FAS attache report, official statistics, and results of office research, 2008

2) การบริโภค

การบริโภคเนื้อโคเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของประชากรโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตหนาวจะเป็นที่นิยมบริโภคมากกว่าในเขตร้อน และอาจจะรวมถึงวัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนค่านิยมที่ทำให้พฤติกรรมบริโภคเนื้อโคในแต่ละพื้นที่แตกต่างกันการบริโภคเนื้อโคของโลกช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2550 ประเทศต่างๆ ในโลกมีการบริโภคเนื้อโคเฉลี่ยปีละประมาณ 53.77 พันล้านตัน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.76 ภาวะการผลิตเนื้อโคโดยทั่วไปมีความสอดคล้องกับภาวะการผลิตเนื้อโคที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวข้างต้น ปริมาณการบริโภคเนื้อโคโลกในปี พ.ศ. 2550 เท่ากับเป็น 59.99 พันล้านตัน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.71 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยสหรัฐอเมริกาเป็นผู้บริโภครายใหญ่ที่สุดในโลก รองลงมาได้แก่ สหภาพยุโรป จีน บราซิล อาร์เจนตินา เม็กซิโก รัสเซีย อินเดีย ญี่ปุ่น แคนาดา และออสเตรเลีย ตามลำดับ ทั้งนี้ การบริโภคของจีนปรับเปลี่ยนขึ้นในอัตราที่สูงอย่างต่อเนื่องเมื่อเทียบกับประเทศอื่น โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 6.27 ซึ่งเป็นอัตราที่ใกล้เคียงกับการผลิตเนื้อโคของจีน จากข้อมูลสถิติการบริโภคยังพบอีกว่าญี่ปุ่นมีความต้องการในการบริโภคเนื้อโคสูงเป็นอันดับที่ 9 ของโลก แต่สามารถผลิตเนื้อโคได้ไม่มาก เป็นข้อสังเกตเบื้องต้นได้ว่าจีนไม่ต้องการนำเข้าจากต่างประเทศ ขณะที่ญี่ปุ่นต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศค่อนข้างสูง (ตารางที่ 3.12.3)

ตารางที่ 3.12.3 การบริโภคเนื้อโคของโลก

ประเทศ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	หน่วย : พันตัน
							การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 5 ปี (2546-2550) (ร้อยละ)
สหรัฐอเมริกา	12,737	12,340	12,667	12,663	12,834	12,830	0.16
สหภาพยุโรป 25	8,187	8,315	8,292	8,114	8,220	8,240	0.14
จีน	5,818	6,281	6,712	7,041	6,967	7,404	4.99
บราซิล	6,437	6,285	6,417	6,795	6,964	7,311	2.62
อาร์เจนตินา	2,362	2,430	2,519	2,451	2,553	2,673	2.54
เม็กซิโก	2,409	2,319	2,376	2,428	2,519	2,568	1.32
รัสเซีย	2,450	2,369	2,300	2,492	2,361	2,392	-0.36
อินเดีย	1,393	1,528	1,638	1,633	1,694	1,765	4.90
ญี่ปุ่น	1,319	1,348	1,169	1,186	1,159	1,182	-1.98
แคนาดา	991	1,059	1,023	1,079	1,086	1,099	2.16
ออสเตรเลีย	696	808	771	759	747	743	1.57
อื่นๆ	5,478	4,080	4,103	4,357	11,607	11,778	29.82
รวมทั้งโลก	50,277	49,162	49,987	50,998	58,711	59,985	3.76

ที่มา: USDA-FAS attache report, official statistics, and results of office research, 2008

3) การส่งออกและการนำเข้า

การส่งออกเนื้อโคของโลกในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ระหว่างปีพ.ศ. 2546-2550 ประเทศต่างๆ มีการส่งออกเนื้อโครวมทั้งสิ้นเฉลี่ยปีละประมาณ 6.96 พันล้านตัน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ 3.98 และการส่งออกเนื้อโคโลกในปี พ.ศ. 2550 รวมทั้งสิ้นประมาณ 7.61 พันล้านตัน โดยบราซิลเป็นประเทศที่มีการส่งออกมากที่สุด รองลงไปได้แก่ ออสเตรเลีย อินเดีย สหรัฐอเมริกา อาร์เจนตินา นิวซีแลนด์ อูรุกวัย แคนาดา สหภาพยุโรป จีน และเม็กซิโก ตามลำดับ (ตารางที่ 3.12.4)

ออสเตรเลียนับเป็นผู้ส่งออกเนื้อโครายใหญ่ที่สุดของโลก สหรัฐอเมริกาเป็นผู้ส่งออกลำดับที่ 2 ตามด้วย บราซิล แต่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา การส่งออกเนื้อโคของบราซิลได้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น จนปัจจุบันบราซิลกลายเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ที่สุดของโลก ขณะที่ออสเตรเลียซึ่งเป็นผู้ส่งออกอันดับที่ 1 ของโลก แม้ว่าการส่งออกจะมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังน้อยกว่าบราซิล ออสเตรเลียจึงทำให้การส่งออกเนื้อโคมาอยู่ในอันดับที่ 2 ในปัจจุบันรองจากบราซิล สำหรับในปี พ.ศ. 2545 สหรัฐอเมริกาที่เป็นผู้ส่งออกอันดับที่ 2 รองจากออสเตรเลีย นับ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมาสหรัฐอเมริกาประสบปัญหาจากโรควัวบ้า ประเทศผู้นำเข้าหลายประเทศห้ามนำเข้าเนื้อโคจากสหรัฐอเมริกาส่งผลให้การส่งออกลดลงอย่างมาก โดยลดลงจากที่เคยส่งออกได้ปีละประมาณ 1.42 ล้านตันในช่วงปี พ.ศ. 2546 เหลือเพียงปีละประมาณ 2-3 แสนตัน ในปี พ.ศ. 2547 และปี พ.ศ. 2548 อย่างไรก็ตามการส่งออกเนื้อโคของสหรัฐอเมริกาเริ่มฟื้นตัวขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถส่งออกได้ถึงประมาณ 6.5 แสนตันในปี พ.ศ. 2550 เนื่องจากสถานการณ์การระบาดของโรควัวบ้าบรรเทาลง แคนาดาก็ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรควัวบ้าเช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา แม้ว่าข้อจำกัดด้านโรคระบาดจะลดลง แต่แต่ได้รับผลดีจากการลดข้อจำกัดการค้า ส่วนปริมาณการส่งออกเนื้อโคของสหรัฐฯ และ แคนาดายังฟื้นตัวไม่เต็มที่

จากการระบาดของโรคติดต่อทำให้ประเทศผู้นำเข้าไม่มั่นใจในความปลอดภัยของเนื้อโค เมื่อข้อจำกัดการค้าด้านโรคติดต่อดังกล่าวลดลง ปริมาณการขายเนื้อโคถูกทำให้ลดลงด้วยผลกระทบด้านลบจากโรควัวบ้าและโรคปากและเท้าเปื่อยดีขึ้นเป็นลำดับ ในขณะที่ผู้ค้าเนื้อโคสำคัญบางราย ได้แก่ อาร์เจนตินา ออสเตรเลีย อินเดีย และ นิวซีแลนด์ซึ่งไม่เกิดโรคระบาดดังกล่าว ก็ได้รับผลดีจากการลดข้อจำกัดการค้าเช่นกัน

ตารางที่ 3.12.4 ประเทศผู้ส่งออกเนื้อโคหลักของโลก

ประเทศ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	หน่วย : พันตัน
							การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 5 ปี (2546-2550) (ร้อยละ)
บราซิล	881	1,162	1,610	1,845	2,084	2,189	20.61
ออสเตรเลีย	1,366	1,241	1,369	1,388	1430	1400	0.70
อินเดีย	417	432	492	617	681	735	12.24
สหรัฐอเมริกา	1,110	1,142	209	317	519	649	12.33
อาร์เจนตินา	348	382	616	754	552	532	12.60
นิวซีแลนด์	486	548	594	577	530	496	0.75
อุรุกวัย	262	282	354	417	460	385	8.99
แคนาดา	609	413	603	596	477	457	-2.30
สหภาพยุโรป 27	485	438	363	253	218	139	-21.44
จีน	44	36	52	76	85	81	15.91
เม็กซิโก	10	12	19	32	39	42	35.26
อื่นๆ	256	227	133	99	412	500	51.84
รวมทั้งโลก	6,274	6,315	6,414	6,971	7,487	7,605	3.98

ที่มา: USDA-FAS attaché report, official statistics, and results of office research, 2008

การนำเข้าเนื้อโคของโลกในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2550 ประเทศต่างๆ มีการนำเข้าเนื้อโครวมเพื่อใช้บริโภคภายในประเทศรวมทั้งสิ้นเฉลี่ยปีละประมาณ 5.92 พันล้านตัน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ 7.18 และการนำเข้าเนื้อโคในปี พ.ศ. 2550 รวมทั้งสิ้นประมาณ 7.24 พันล้านตัน โดยสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำเข้ารายใหญ่ของโลกรองลงไปได้แก่ รัสเซีย ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป เม็กซิโก อียิปต์ เกาหลีใต้ แคนาดา ฟิลิปปินส์ ใต้หวัน และฮ่องกง ตามลำดับ ทั้งนี้ แคนาดา เกาหลีใต้และเม็กซิโกมีปริมาณการนำเข้าเนื้อโคลดลงตามลำดับ ขณะที่ประเทศอื่นมีการนำเข้าในปริมาณที่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย เมื่อพิจารณาสถานการณ์การนำเข้าและส่งออกของประเทศจีนและญี่ปุ่น สอดคล้องกับปริมาณการผลิตและการบริโภคที่สะท้อนว่าประเทศจีนมีอัตราการเพิ่มทั้งสองด้านใกล้เคียงกัน ขณะที่ญี่ปุ่นสะท้อนถึงภาวะขาดแคลนเนื้อโคเพื่อการบริโภค ซึ่งส่งผลให้ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีการนำเข้าเนื้อโคในปริมาณที่มากเป็นอันดับที่ 3 ของโลก

อย่างไรก็ดี ปริมาณการนำเข้าเนื้อโคของญี่ปุ่นได้ชะลอลงในปี พ.ศ. 2550 เนื่องจากราคาเนื้อโคภายในประเทศที่สูงขึ้นส่งผลให้ความต้องการบริโภคเนื้อโคภายในประเทศญี่ปุ่นลดลง แต่การที่เนื้อโคสหรัฐอเมริกาสามารถกลับมาขายในญี่ปุ่นได้อีกครั้ง ภายหลังจากที่โรควัวบ้าได้บรรเทาลง ก็อาจช่วยทำให้ราคาเนื้อโคในญี่ปุ่นลดลง นอกจากนี้ การที่เนื้อโคออสเตรเลียไม่เหมาะสมกับการปรุงอาหาร

ประเภท beef bowl และ barbeque คาดว่าการที่เนื้อโคสหรัฐฯ สามารถขายได้ในญี่ปุ่น จะส่งผลให้การส่งออกเนื้อโคออสเตรเลียมาญี่ปุ่นลดลง อย่างไรก็ตามการเริ่มต้นส่งออกเนื้อโคสหรัฐอเมริกาไปยังญี่ปุ่น อาจจะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับราคาเนื้อโคในสหรัฐอเมริกาที่สูง ตลอดจนความกังวลของผู้บริโภคและความเข้มงวดในการตรวจสอบที่ทำเรือ (ตารางที่ 3.12.5)

ตารางที่ 3.12.5 ประเทศผู้นำเข้าเนื้อโคหลักของโลก

ประเทศ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	หน่วย : พันตัน
							การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 5 ปี (2546-2550) (ร้อยละ)
สหรัฐอเมริกา	1,459	1,363	1,669	1,632	1,399	1,384	-0.34
รัสเซีย	719	709	719	978	939	1,030	8.35
ญี่ปุ่น	712	833	634	686	678	686	0.26
สหภาพยุโรป 25	461	463	584	599	540	560	4.60
เม็กซิโก	489	381	296	335	383	410	-1.97
อียิปต์	173	127	173	221	291	300	14.43
เกาหลีใต้	430	457	224	250	298	308	-2.11
แคนาดา	308	304	123	151	180	242	3.12
ฟิลิปปินส์	126	127	161	137	136	153	4.89
ไต้หวัน	89	101	82	95	104	102	3.62
ฮ่องกง	71	92	88	95	97	110	9.74
อื่นๆ	205	213	168	266	1,796	1,952	125.00
รวมทั้งโลก	5,242	5,170	4,921	5,445	6,841	7,237	7.18

ที่มา: USDA-FAS attaché report, official statistics, and results of office research, 2007

3.12.2 สถานการณ์โคเนื้อของไทย

1) พื้นที่การเลี้ยงโคเนื้อ

พื้นที่เลี้ยงโคเนื้อกระจายอยู่ทุกภูมิภาคในประเทศไทย และส่วนใหญ่จะเป็นฟาร์มขนาดเล็ก สำหรับพื้นที่เลี้ยงโคเนื้อที่สำคัญจะอยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 50.40 จากจำนวนโคเนื้อทั้งประเทศไทย รองลงได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ โดยมีสัดส่วนการเลี้ยงโคเนื้อประมาณ 20.60 16.20 และ 9.90 จากจำนวนโคเนื้อทั้งประเทศไทย ตามลำดับ

2) การผลิต

โคเนื้อเป็นสินค้าที่ไทยมีศักยภาพในการผลิตต่ำกว่าหลายๆ ประเทศ อาทิ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น เนื่องจากการวิจัยและพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ในประเทศไทยยังด้อยกว่าประเทศดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับโคที่เลี้ยงขาดความสมบูรณ์ทำให้อัตราการผสมติดต่ำ อัตราการให้ลูกต่ำ และอัตราการตายสูง อันมีสาเหตุมาจากการขาดน้ำในหลายๆ พื้นที่ทำให้ขาดแคลนทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ที่มีความอุดมสมบูรณ์หรือทุ่งหญ้าที่มีการจัดการแปลงหญ้าแบบประณีตและถูกต้องเหมาะสมกับการเลี้ยงโค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูแล้งที่สภาพอากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของหญ้าธรรมชาติจึงเป็นผลทำให้ขาดแคลนอาหารสัตว์ รวมทั้งเกษตรกรขาดแคลนความรู้ในการผลิตอาหารชั้นที่มีคุณค่าทางโภชนาการต่อการเจริญเติบโตที่มีต้นทุนการผลิตต่ำ

ตารางที่ 3.12.6 ปริมาณโคเนื้อที่ผลิตทั้งหมดของประเทศไทย

		หน่วย: ล้านตัว						
การผลิต	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	
1. จำนวนโค ณ ต้นปี	4.64	4.82	5.048	5.297	5.61	6.042	6.481	
การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	-	3.88	4.73	4.93	5.91	7.70	7.27	
2. จำนวนที่ผลิตได้ระหว่างปี	0.881	0.914	0.952	1.022	1.097	1.173	1.222	
การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	-	3.75	4.16	7.35	7.34	6.93	4.18	

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

การโคเนื้อที่ผลิตได้ของไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในช่วง 5 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2545-2550 คิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.62 สอดคล้องกับจำนวนครวเรือนที่เลี้ยงโคเนื้อที่เพิ่มขึ้น โดยการเลี้ยงโคเนื้อของไทยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยมีรูปแบบการเลี้ยงของฟาร์มขนาดเล็ก มีความรู้ค่อนข้างน้อย ทำให้การดำเนินงาน การจัดการเลี้ยงดูและป้องกันโรคยังไม่ได้มาตรฐาน การรับเทคโนโลยีเป็นไปได้ช้า อีกทั้งภาครัฐไม่ได้มีการดำเนินงานในเรื่องมาตรฐานของการเลี้ยงอย่างเข้มงวดทำให้ไม่

สามารถสร้างระบบการเลี้ยงการป้องกันโรคที่ได้มาตรฐาน นอกจากนี้ เกษตรกรยังขาดสภาพคล่องด้านเงินทุน ขาดแหล่งเงินทุนหมุนเวียน เนื่องจากการเลี้ยงโคเป็นอาชีพหลักต้องใช้เงินลงทุนสูง เพื่อจัดซื้อโคพันธุ์ดีไว้เลี้ยง ประกอบกับอาหารและยาป้องกันโรคก็มีความจำเป็นต้องใช้ทุนสูงเช่นกัน ซึ่งนับได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพการเลี้ยงและประสิทธิผลของผลผลิตเนื้อโคและผลิตภัณฑ์ ส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนสุทธิที่ลดลงได้ (ตารางที่ 3.12.6)

การผลิตโคเนื้อส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 จะเข้าสู่ตลาดกลางและตลาดล่าง มีเพียงร้อยละ 20 เท่านั้นที่เข้าสู่ตลาดบน โดยที่ตลาดกลางและตลาดล่างจะเป็นโคทุกชนิด ไม่มีข้อจำกัดใดๆ ในด้านการเลี้ยง ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์พื้นเมืองในประเทศไทย ในตลาดกลางจะส่งขายในตลาดสด เป็นเนื้อสดหรือเนื้อแข็ง และส่งตามร้านอาหารทั่วไป จะไม่เน้นคุณภาพของเนื้อมากนัก ในตลาดล่างจะส่งขายทำลูกชิ้นซึ่งถือว่าเป็นส่วนใหญ่ของเนื้อโคซึ่งจะไม่เน้นที่คุณภาพของเนื้อ จะเน้นที่ราคาถูกมากกว่า ส่วนในตลาดบนจะเป็นโคขุน เป็นพันธุ์ลูกผสมกับพันธุ์โคต่างประเทศอย่างน้อยร้อยละ 50 มีการดูแลเอาใจใส่อย่างดี ใช้อาหารข้นและอาหารหยาบในการขุน กลุ่มผู้บริโภคในตลาดนี้จะเน้นในเรื่องคุณภาพ โดยจะส่งขายในซูเปอร์มาร์เกต ห้างอาหาร โรคมาร์เก็ต และแหล่งท่องเที่ยวของคนต่างชาติ

3) ต้นทุนการผลิตและราคาโคเนื้อ

ต้นทุนการผลิตโคเนื้อ (โคขุนลูกผสมบราห์มัน) เพิ่มขึ้นต่อเนื่องในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2550 ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตโคเนื้อสูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 6.24 เป็นการเพิ่มขึ้นจากต้นทุนผันแปรเฉลี่ยร้อยละ 6.25 และต้นทุนคงที่เฉลี่ยร้อยละ 4.83 โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารหยาบที่ปรับขึ้นเฉลี่ยถึงร้อยละ 78.12 ทั้งนี้อาจเป็นผลพลอยได้จากราคาน้ำมันโลกที่ปรับขึ้น และความต้องการวัตถุดิบของอาหารหยาบเพื่ออุตสาหกรรมและการปศุสัตว์ของประเทศอื่นเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันราคาขายโคเนื้อ (บาทต่อกิโลกรัม) ก็ปรับขึ้นเช่นกัน คิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.25 อย่างไรก็ตามราคาขายโคเนื้อในช่วงดังกล่าวก็ปรับตัวขึ้นในอัตราที่น้อยกว่าเมื่อเทียบกับการเพิ่มขึ้นของต้นทุนการผลิต ส่งผลให้ผลตอบแทนสุทธิของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อลดลง จากภาวะข้างต้นไม่น่าเป็นผลดีต่อสถานการณ์การผลิตโคเนื้อของไทยที่ยังคงต้องมีการพึ่งพิงการนำเข้าทั้งโคเนื้อมีชีวิตและผลิตภัณฑ์เนื้อจากต่างประเทศอยู่นั้น เพราะว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อรายย่อยบางส่วนต้องเลิกการเลี้ยงโคเนื้อและยังอาจทำให้เกษตรกรรายใหม่ไม่มีแรงจูงใจในการเลี้ยงโคเนื้อก็เป็นได้ ก็จะเป็นการตอกย้ำภาระการพึ่งพิงที่มากขึ้น (ตารางที่ 3.12.7)

ตารางที่ 3.12.7 ต้นทุนการผลิตโคขุนลูกผสมบราห์มัน

รายการ	หน่วย : บาท/ตัว					การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)				
	2546	2547	2548	2549	2550	2547	2548	2549	2550	เฉลี่ย
ต้นทุนผันแปร	17,594.35	18,994.79	19,744.03	21,506.13	22,401.11	7.96	3.94	8.92	4.16	6.25
ค่าพันธุ์	11,400.00	12,500.00	13,419.55	14,028	14,486	9.65	7.36	4.53	3.26	6.20
ค่าอาหารหยาบ	847.00	968.00	3,634.83	4,254	4,494.66	14.29	275.50	17.03	5.66	78.12
ค่าอาหารข้น	3,888.00	4,077.00	1,361.57	1,833	1,974.5	4.86	-66.60	34.66	7.69	-4.85
อื่นๆ (ค่าแรง ข้าราชการโรค เป็นต้น)	1,459.35	1,449.79	1,328.08	1,390.67	1,445.95	-0.66	-8.40	4.71	3.98	-0.09
ต้นทุนคงที่ (ที่ดิน, ค่าเสื่อม และค่าเสียโอกาส)	107.55	107.55	101.95	126.96	126.96	0.00	-5.21	24.53	0.00	4.83
รวมต้นทุนการผลิตทั้งหมด	17,701.90	19,102.34	19,845.98	21,633.09	22,528.07	7.91	3.89	9.00	4.14	6.24
ราคาขาย (บาท/กก.)	46.00	46.50	47.32	49.92	48.25	1.09	1.76	5.49	-3.35	1.25

หมายเหตุ: โดยใช้เปลือกสับประดเป็นอาหารหยาบ ระยะเวลาขุน 5 เดือน ปี พ.ศ. 2546-2547

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

4) การส่งออกและการนำเข้าโคเนื้อและผลิตภัณฑ์โคเนื้อ

การส่งออกโคเนื้อและผลิตภัณฑ์โคเนื้อ

ประเทศไทยมีการส่งออกโคเนื้อ กระบือมีชีวิต และเนื้อโค ออกไปตลาดต่างประเทศน้อยมาก ตลาดส่งออกโคเนื้อมีชีวิตที่สำคัญของไทย ได้แก่ มาเลเซีย กัมพูชาและลาว สำหรับเนื้อโค (เนื้อโคสุก) ได้แก่ ลาว ส่องกง ญี่ปุ่น และกัมพูชา ทั้งนี้เนื่องมาจากผลผลิตภายในยังไม่เพียงพอกับความต้องการภายในประเทศ ดังจะเห็นได้จากปริมาณการนำเข้าเนื้อโคของไทยที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ประกอบกับการเลี้ยงโคเนื้อของไทยยังมีปัญหาเรื่องโรคระบาด ทำให้ไม่สามารถส่งออกไปแข่งขันในตลาดโลกได้ โดยในระหว่างปี พ.ศ. 2544-2548 ประเทศไทยมีการส่งออกโคมีชีวิต และเนื้อโคไปต่างประเทศลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ. 2548 ทั้งนี้การส่งออกของไทยฟื้นตัวขึ้นในปี พ.ศ. 2549 อย่างมาก โดยเฉพาะการปรับขึ้นของราคาในตลาดโลก ดังจะเห็นได้ว่ามูลค่าการส่งออกโคมีชีวิต เนื้อโค และผลิตภัณฑ์โคเนื้ออื่นๆ มีอัตราเพิ่มสูง ขณะที่ปริมาณการส่งออกนั้นมีอัตราที่ลดลง โดยอัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกเฉลี่ย 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2549 เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูง ราคาส่งออกเนื้อโคและผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นที่ 120.06 บาทต่อกิโลกรัมในปี พ.ศ. 2548 จาก 90.13 บาทต่อกิโลกรัมในปี พ.ศ. 2549 แต่อัตราการเปลี่ยนแปลงปริมาณการส่งออกช่วงเวลาเดียวกันกลับลดลง ยกเว้นหนังโค เยื่อไขมัน กระดูกบดแตก และกระดูกตากแห้งที่ปรับเพิ่มขึ้นทั้งปริมาณและมูลค่าการส่งออก(ตารางที่ 3.12.8) จากข้อมูลสถานการณ์โคเนื้อไทยที่รวบรวมโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่าราคาส่งออกโคเนื้อปรับเพิ่มขึ้นอย่างมากในปี พ.ศ. 2548 จาก 7,407 บาทต่อตัวในปี พ.ศ. 2547 มาที่ 19,166 บาทต่อตัว แม้ว่าจะปรับลงมาที่ 6,000 บาทต่อตัวในปี พ.ศ. 2549 ก็ตาม

ตารางที่ 3.12.8 การส่งออกโคเนื้อและผลิตภัณฑ์โคเนื้อไทย

รายการ	หน่วย	2546		2547		2548		2549		การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 3 ปี (2547-2549) (ร้อยละ)	
		ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)
1. โคมีชีวิต	ตัว	4,112	50,340,000	4,739	67,265,000	1,074	334,987,858	814	9,374,820	-28.77	111.48
-โคเนื้อพ่อแม่พันธุ์	ตัว)	850	10,239,000	-	-	-	-	-	-	-	-
-โคเนื้อ	ตัว	3,262	40,101,000	4,739	67,265,000	1,074	334,987,858	814	9,374,820	-28.13	184.27
2.เนื้อโค	กก.	-	-	2,362	338,841	870	225,650,486	1,051	123,208	-21.18*	33197.43*
-เนื้อโคแช่แข็ง	กก.	-	-	2,362	338,841	870	225,650,486	1,051	123,208	-21.18*	33197.43*
-เนื้อโคแช่เย็น	กก.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-อื่น ๆ	กก.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.ผลิตภัณฑ์จากเนื้อ	ก.ก.	698,546	61,466,346	46,705	545,245	-	-	69,989	7,284,666	-71.58*	568.46*
-เนื้อโคสุก	กก.	251,474	20,610,743	46,705	545,245	-	-	69,989	7,284,666	-65.64*	569.34*
-อื่นๆ (เช่นตากแห้ง, อาหารกระป๋อง)	กก.	447,072	40,855,603	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 3.12.8 การส่งออกโคเนื้อและผลิตภัณฑ์โคเนื้อไทย (ต่อ)

รายการ	หน่วย	2546		2547		2548		2549		การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 3 ปี (2547-2549) (ร้อยละ)	
		ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)
4. ผลิตภัณฑ์อื่นๆ											
-น้ำเชื้อ	โด้ส									-	-
-หนังโคฟอกสำเร็จ	กก.	-	-	-	-	-	34,357,212	-	-	-	-
-หนังโค	กก.	1,794,130	886,623,191	5,654,948	1,283,058,552	3,761,749	2,290,059,983	4,487,263	205,156,454	67.00	10.72
-หนังชั้นใน	กก.	7,577,439	331,845,608	8,521,004	282,877,902	6,843,903	390,918,900	1,219,554	95,896,334	-29.80	-17.34
-เยื่อไขมันโค	กก.	525,308	8,317,309	57,000	989,788	53,982	5,276,524,843	929,935	16,129,953	509.41	177602.9
-กระดูก กีบ โท/กระบือ	กก.	-	-	-	-	-	89,645	289,609	4,956,903	-	-
-กระดูกบดแตก (Ossein)	กก.	16,423	1,200,429	20,111	1,523,902	9,491	48,774	960,532	48,568,031	3330.03	33135.95
-กระดูกตากแห้ง	กก.	916,248	51,550,492	2,581,633	136,675,390	825,550	21,964,868	1,134,850	49,283,748	50.40	68.53
-เขาโค	กก.	2,018,852	85,615,072	25,234	1,773,086	1,035,689	-	274,951	15,192,052	-	-
-เครื่องใน	กก.	429	248,675	-	-	83	-	-	-	-	-

หมายเหตุ: * การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 2 ปี (ร้อยละ)

ที่มา: ข้อ 1, 2 และ 4 ด้านกักกันสัตว์ระหว่างประเทศ, สำนักควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์

ข้อ 3 สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์

การนำเข้าโคเนื้อและผลิตภัณฑ์โคเนื้อ

เนื่องจากผลผลิตโคเนื้อของไทยยังไม่เพียงพอกับความต้องการภายในประเทศ จึงยังคงต้องมีการนำเข้าโคเนื้อมีชีวิต โดยแหล่งนำเข้าโคเนื้อที่มีชีวิต ได้แก่ พม่า ลาว และกัมพูชา แต่จำนวนโคเนื้อที่มีชีวิตที่นำเข้าลดลงต่อเนื่องในช่วง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2549 คิดปริมาณการนำเข้าลดลงเฉลี่ยร้อยละ 22.19 และมูลค่าลดลงเฉลี่ยร้อยละ 13.05 การลดลงเป็นผลจากปริมาณการนำเข้าโคเนื้อที่มีชีวิตที่ลดลงมากกว่าผลจากการปรับลงของราคาระหว่างปี พ.ศ. 2547-2548 กล่าวคือ จากราคา 4.05 พันบาทต่อตัวในปี พ.ศ. 2547 ปรับลดลงมาที่ 3.99 และ 3.79 พันบาทต่อตัวในปี พ.ศ. 2548 และ 2549 ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นผลจากจำนวนการผลิตโคเนื้อระหว่างปีของไทยเพิ่มขึ้นส่งผลให้มีความต้องการโคเนื้อที่มีชีวิตจากต่างประเทศน้อยลง (ตารางที่ 3.12.9)

อย่างไรก็ตาม การนำเข้าเนื้อโคจากต่างประเทศ โดยแหล่งนำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ซึ่งเป็นปริมาณการนำเข้าเนื้อโคแช่แข็งเกือบทั้งหมดเพื่อทดแทนส่วนที่ขาดแคลนในตลาดบน (เช่น โรงแรม ร้านอาหาร แหล่งท่องเที่ยวของชาวต่างชาติ) ที่ต้องการเนื้อโคที่มีคุณภาพ แต่เนื้อโคที่ผลิตในประเทศไทยยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควรและขายให้กับตลาดในระดับล่าง (เช่น โรงงานทำลูกชิ้น) และตลาดกลาง (เช่น เจียงเนื้อในตลาดสด) จึงส่งผลให้ต้องมีการนำเข้าเนื้อคุณภาพจากต่างประเทศ โดยที่ปริมาณการนำเข้าเนื้อโคแช่แข็งเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.84 ขณะที่มูลค่าลดลงเฉลี่ยร้อยละ 15.22 การเพิ่มขึ้นของปริมาณการนำเข้าเนื้อโคแช่แข็งที่สูงกว่ามูลค่าอาจสะท้อนได้ว่าเป็นผลจากทางด้านปริมาณมากกว่าด้านราคานำเข้า ทั้งนี้ อาจเป็นผลจากการเปิดการค้าเสรีกับประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ก็เป็นไปได้

ตารางที่ 3.12.9 การนำเข้าโคเนื้อและผลิตภัณฑ์โคเนื้อไทย

รายการ	หน่วย	2546		2547		2548		2549		การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 3 ปี (2547-2549) (ร้อยละ)	
		ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)
1. โคมีชีวิต	ตัว	71,844	581,183,405	102,589	839,173,701	83,784	607,820,111	47,653	334,987,858	-29.59	-17.40
-โคเนื้อพ่อแม่พันธุ์	ตัว	3	-	-	-	-	-	-	-		
-โคเนื้อ	ตัว	71,841	581,183,405	102,589	839,173,701	83,784	607,820,111	47,653	334,987,858	-11.87	-17.40
2.เนื้อโค	กก.	1,183,456	149,823,418	1,711,437	158,928,925	1,581,115	170,803,926	1,842,528	225,650,486	17.84	15.22
-เนื้อโคแช่แข็ง	กก.	1,183,456	149,823,418	1,711,437	158,928,925	1,581,115	170,803,926	1,842,528	225,650,486	17.84	15.22
-เนื้อโคแช่เย็น	กก.	-	-	-	-	-	-	-	-		
-อื่น ๆ	กก.	-	-	-	-	-	-	-	-		
3.ผลิตภัณฑ์จากเนื้อ	กก.	-	-	-	-	-	-	-	-		
-เนื้อโคสุก	กก.	-	-	-	-	-	-	-	-		
-อื่นๆ (เช่นตากแห้ง, กระป๋อง)	กก.	-	-	-	-	-	-	-	-		

ที่มา : ข้อ 1 และ 2 ด้านกักกันสัตว์ระหว่างประเทศ, สำนักควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์

ข้อ 3 สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์

3.12.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

จากผลการศึกษาดัชนีความสามารถเปรียบเทียบเชิงเปรียบเทียบในส่วนของสินค้าเกษตรจากโครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาเกษตร (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) พบว่าในกลุ่มโคและเนื้อโคไม่มีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ โดยมีค่าดัชนีความสามารถเปรียบเทียบเท่ากับ -93 และ -98 และคิดเป็นค่าดัชนีการได้เปรียบเชิงการค้า (ผลต่างระหว่างค่า RCA และ RCDA) เท่ากับ -0.46 และ -0.07 ตามลำดับ กล่าวคือ ประเทศไทยไม่สามารถแข่งขันในสินค้าโคเนื้อทั้งในตลาดโลกและตลาดภายในประเทศ ซึ่งอาจเป็นผลจากต้นทุนการผลิตโคเนื้อที่สูงโดยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศที่มีภูมิอากาศที่หนาว ที่เอื้อต่อการเจริญเติบโต นอกจากนี้ ประเทศไทยยังประสบกับปัญหาด้านสายพันธุ์ที่ต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศในระดับที่สูง ประกอบอากาศที่แห้งแล้งไม่เอื้อต่อการปลูกหญ้าธรรมชาติ ขณะที่ระบบการชลประทานในประเทศไทยไม่ทั่วถึงทำให้เกษตรกรต้องประสบกับปัญหาการขาดแคลนด้านอาหารสัตว์จากธรรมชาติ ทำให้ต้องพึ่งพาอาหารสัตว์แปรรูปทำให้ต้นทุนการผลิตสูง นอกจากนี้ เกษตรกรยังขาดองค์ความรู้และเงินทุน ส่งผลให้ระบบการจัดการในฟาร์มและการตลาด รวมทั้งขนาดของฟาร์มที่มีขนาดเล็ก (ดังรายละเอียดในหัวข้อด้านการผลิตและการตลาด) ไม่อำนวยต่อความสามารถในการแข่งขันของสินค้าโคเนื้อและเนื้อโคของไทย

2) นโยบายภายในประเทศ

รัฐบาลไทยยังได้มีนโยบายเพื่อผลิตโคเนื้อคุณภาพดีในการทดแทนการนำเข้าและเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนเกษตรกรเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตลาดระดับล่างให้กับเกษตรกรที่เลี้ยงเพื่อรองรับในตลาดดังกล่าว ได้แก่

1. นโยบายเพิ่มผลผลิตโคเนื้อ
2. ควบคุมป้องกันโรคและร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน
3. วิจัยและพัฒนาพันธุ์โค
4. พัฒนาระบบตลาด
5. นโยบายส่งเสริม GAP

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

สรุปภาพรวมเพียงมาตรการที่มีใช้ภายในหลักๆ ซึ่ง รวบรวมจากโครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาเกษตร (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) การจัดระเบียบการค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศ (ปีทมาวดี โพชนุกูล ชูชุกิ , โครงการ WTO Watch) โครงการศึกษาผลกระทบจากการทำ FTA สำหรับภาคเกษตรกรรม (ศูนย์วิจัย

เศรษฐศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์) และรายงานของสำนักบริหารการนำเข้าส่งออก
ทั่วไป

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่ศึกษาภาพในสินค้าโคเนื้อและผลิตภัณฑ์ ทำให้มาตรการทาง
การค้าระหว่างประเทศจึงเป็นมาตรการในด้านของประเทศไทยมากกว่าต่างประเทศที่มีต่อสินค้านี้
โดยทั่วไปแล้วประเทศไทยได้ใช้ทั้งด้านภาษีและมิใช่ภาษี โดยมีมาตรการด้านสุขอนามัย (SPS) ได้แก่
การขออนุญาตนำเข้า การมีหนังสือรับรองสุขอนามัยสัตว์ (Health Certificate) จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ของประเทศต้นทาง และการห้ามนำเข้าจากประเทศที่มีการระบาดของโรคในสัตว์ตามประกาศของ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมปศุสัตว์ เพื่อดูแลและป้องกันการ
ระบาดของโรคในโคเนื้อภายในประเทศ นอกจากนี้ รัฐบาลไทยยังมีมาตรการปกป้องพิเศษที่ใช้กรณี
นำเข้าจากประเทศที่มีข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) เช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ได้กำหนดให้เป็น
สินค้าที่มาตรการปกป้องพิเศษ (Special Safeguard Provision) โดยจะกำหนดปริมาณโควตา และอัตรา
ภาษีสำหรับการนำเข้าในแต่ละปี ทั้งนี้ ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ก็ได้รับประโยชน์ในสินค้าโคเนื้อและ
ผลิตภัณฑ์ แม้ว่าจะถูกจัดอยู่ในส่วนของสินค้านอโควตาเป็นพิเศษ ที่ต้องค่อยๆ มีการปรับลดภาษี
เป็น 0 ผ่านมาตรการมิใช่ภาษีด้านโควตาพิเศษเป็นการเฉพาะ (Special Quota) นอกเหนือที่เปิดให้กับ
สมาชิก WTO ขณะเดียวกันไทยยังมีโดยจะมีการใช้การปกป้องพิเศษ เพื่อให้ภาคการผลิตในประเทศ
ไทยมีเวลาปรับตัวจนถึงปี พ.ศ. 2558 โดยไทยสามารถใช้มาตรการนี้ในสินค้านเนื้อวัว และเครื่องในวัว
(สด แช่เย็น แช่แข็ง) ซึ่งเป็นมาตรการที่จะลดผลกระทบที่จะมีต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในประเทศไทย
สำหรับโคเพื่อทำพันธุ์นั้นจะไม่มีภาษีนำเข้า คงเป็นผลมาจากการพึ่งพิงพันธุ์โคจากต่างประเทศสูง

เมื่อพิจารณามาตรการที่มีใช้ภาษีส่วนใหญ่ที่ประเทศต่างๆ ใช้ ซึ่งเป็นอุปสรรคหรือประโยชน์
ทางการค้าระหว่างประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อมได้แก่ 1) การอุดหนุนในประเทศและการอุดหนุน
การส่งออก (Domestic Support and Export Subsidy) 2) การเปิดตลาด/การเข้าถึงตลาด (Market Access)
และ 3) มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) อาทิ สหภาพยุโรป แม้ว่าจะได้มีการปฏิรูปนโยบาย
การเกษตรร่วมเพื่อลดการอุดหนุนภายในประเทศที่ส่วนใหญ่เป็นการจ่ายเงินโดยตรงและการจ่ายเงินไม่
ขึ้นอยู่กับปริมาณการผลิตจริง สำหรับสินค้านเนื้อวัวได้มีการปฏิรูปเป็นไปอย่างช้าๆ และคาดว่า การแยก
การจ่ายเงินออกจากการผลิตจะขึ้นอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2552 การอุดหนุนภายในของสินค้านดังกล่าวยัง
อยู่ในกล่องสีฟ้าที่มีผลต่อการบิดเบือนราคาตลาด การเปิดตลาดกับสหภาพยุโรปก่อนความสำเร็จในทาง
ปฏิบัติของการปฏิรูปนโยบายการเกษตรร่วม ประเทศไทยอาจจะประสบกับปัญหาความสามารถในการ
แข่งขันภายในประเทศที่เพิ่มขึ้น แต่คงจะส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันตลาดโคเนื้อและผลิตภัณฑ์
ภายในประเทศไทยสูงขึ้น แน่นอคงเป็นผลดีต่อผู้บริโภคที่สามารถบริโภคเนื้อโคและผลิตภัณฑ์ที่มี
คุณภาพในราคาที่ถูกลงหากมีการเปิดตลาดกับสหภาพยุโรปในสินค้านมและผลิตภัณฑ์เนื่องจากเป็น
สินค้าที่ทดแทนการผลิตภายในประเทศ

จากผลการศึกษาต่างๆ อาทิ การศึกษาโอกาสและผลกระทบจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีน กรณี Early Harvest การเกษตร (ศิริวรรณ ประเสริฐฐานนท์, 2546) พบว่า ผลจากการลดภาษีจะทำให้ไทยมีการนำเข้าโคมีชีวิตและเนื้อโค เนื่องจากต้นทุนการผลิตของไทยสูงกว่าโดยเปรียบเทียบกับจีน เพราะศักยภาพของพื้นที่และแหล่งน้ำที่ค่อนข้างดีของจีน โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี (สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง, 2548) พบว่า เกษตรกรไทยคงประสบกับปัญหาหากมีการเปิดตลาดกับอินเดีย โดยเฉพาะตลาดล่างในกรณีของซากโคที่อินเดียมีราคาขายต่ำกว่าไทย และบทความการศึกษาเรื่องผลกระทบจากการทำความตกลงการค้าเสรีไทย-สหรัฐฯ (TDRI, 2546) กล่าวถึงความตกลงทางการค้าเสรีไทย-สหรัฐฯ แม้จะช่วยให้มีปริมาณการค้าที่เพิ่มขึ้นซึ่งส่งผลดีต่อเนื่องไปยังเศรษฐกิจโดยรวม แต่ผู้ประกอบการธุรกิจโคอาจจะต้องปิดกิจการได้เนื่องจากการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันกับสินค้าโคเนื้อและผลิตภัณฑ์ที่นำเข้าจากสหรัฐฯ ได้ เป็นต้น ดังนั้น หากมีการดำเนินการเปิดเสรีทางการค้ากับต่างประเทศในสินค้าโคเนื้อและผลิตภัณฑ์คงไม่เป็นผลดีต่อผู้ประกอบการในระดับฟาร์ม แต่คงเป็นผลประโยชน์ต่อผู้บริโภคภายในประเทศ

3.13 ฝั่ม

3.13.1 สถานการณ์ฝั่มของโลก

ประเทศจีนเป็นผู้ผลิตและส่งออกฝั่มรายใหญ่ที่สุดในโลกมาโดยตลอด ในปี พ.ศ.2547 จีนมีปริมาณการผลิตฝั่ม 95,001 ตัน คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 70 ของผลผลิตฝั่มทั้งโลก โดยผู้ผลิตอันดับรองลงมาได้แก่ อินเดียและเวียดนาม ซึ่งมีการผลิตฝั่ม 17,341 ตันและ 12,000 ตัน ตามลำดับ สำหรับไทยมีปริมาณการผลิตฝั่มเป็นอันดับ 10 ของโลก ดังแสดงในตารางที่ 3.13.1

3.13.2 สถานการณ์ฝั่มของไทย

การเลี้ยงฝั่มของไทยกระจายอยู่ทั่วประเทศ ส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการปลูกหม่อนเลี้ยงฝั่มมีการดำเนินงานหลายรูปแบบ ทั้งการเลี้ยงฝั่มหัตถกรรมที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการเลี้ยงฝั่มอุตสาหกรรมที่ได้นำเทคโนโลยีแบบใหม่มาปรับใช้ ตลอดจนมีการใช้พันธุ์หม่อนและพันธุ์ฝั่มหลายพันธุ์ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของพื้นที่ วิธีการเลี้ยง แรงงาน ในครัวเรือนและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ร่างยุทธศาสตร์หม่อนฝั่ม)

- ฝั่มหัตถกรรม ประกอบด้วย

- ฝั่มพันธุ์ไทยพื้นบ้านและพันธุ์ไทยปรับปรุง

วิธีการเลี้ยงอาศัยความรู้ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เลี้ยงโดยใช้หม่อนพันธุ์พื้นเมืองได้รับผลผลิตหม่อนประมาณ 1,200-1,500 กิโลกรัมต่อไร่ สำหรับพันธุ์ฝั่ม เกษตรกรผลิตไข่ฝั่มไว้เลี้ยงเองเป็นส่วนใหญ่ ผลผลิตที่ได้รังมีสีเหลือง ขนาดรังเล็ก ให้เส้นใยยาวประมาณ 300 เมตรต่อรัง เกษตรกรสาวเส้นฝั่มด้วยมือ ได้ผลผลิตเส้นฝั่มปีละประมาณ 630 ตัน และนำไปจำหน่ายให้ผู้บริโภคทั่วไปและโครงการพระราชดำริ เส้นฝั่มบางส่วนเกษตรกรนำไปทอผ้าใช้เอง เกษตรกรกลุ่มนี้มีเป็นเกษตรกรรายย่อยที่กระจายอยู่ในพื้นที่ 35 จังหวัดทั่วประเทศ ส่วนมากอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายได้ 3,000-4,000 บาท/ครัวเรือน/ปี ในจำนวนนี้เป็นเกษตรกรภายใต้โครงการพระราชดำริประมาณ 3,000 ครัวเรือน

ในด้านการแปรรูป เกษตรกรผู้เลี้ยงฝั่มพันธุ์ไทยพื้นบ้านและพันธุ์ไทยปรับปรุง ดำเนินการสาวเส้นฝั่มด้วยมือ โดยเกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่มผู้สาวฝั่มและจำหน่ายให้ผู้ซื้อทั่วไป

- ฝั่มพันธุ์ไทยลูกผสม

วิธีการเลี้ยงและการจัดการมีการพัฒนามากขึ้น โดยนำเทคนิควิชาการสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการปลูกหม่อนและเลี้ยงฝั่ม ตั้งแต่การจัดการแปลงปลูกหม่อน การใช้พันธุ์ที่มีวิธีการและเทคนิคปรับปรุงพันธุ์ที่ให้ปริมาณเส้นใยยาวขึ้น ประมาณ 600-800 เมตร ต่อรัง รังมีลักษณะเป็นรูปไข่ เกษตรกรกลุ่มนี้มีประมาณ 24,500 ครัวเรือน โดยสาวเส้นฝั่มจากโรงสาวฝั่มชุมชนและมีการสาวฝั่มด้วยมือบ้าง ผลิตเส้นฝั่มได้ปีละประมาณ 450 ตัน เพื่อจำหน่ายให้พ่อค้าท้องถิ่นและทอผ้าไว้ใช้เองบ้าง

รวมทั้งเกษตรกรบางส่วนจำหน่ายรังไหมให้กับโรงสาวไหมที่เป็นสมาชิกกัน เกษตรกรมีรายได้ประมาณ 5,000-35,000 บาท/ครัวเรือน/ปี

ในด้านการแปรรูปเกษตรกรผู้เลี้ยงไหมพันธุ์ไทยถูกผสมมีการสาวเส้นไหมด้วยมือรวมทั้งจำหน่ายรังไหมให้แก่โรงสาวไหมชุมชนและโรงสาวไหมเอกชน เกษตรกรมีการรวมตัวกันจัดตั้งโรงสาวไหมชุมชน จำนวน 16 โรง รับซื้อรังไหมจากสมาชิกเครือข่ายเพื่อนำมาสาวเส้นไหมแล้วจำหน่ายให้ผู้ซื้อทั่วไป โรงสาวดังกล่าวมีศักยภาพในการพัฒนา จำนวน 5 โรง

- ไหมอุตสาหกรรม ประกอบด้วย

- ไหมพันธุ์ลูกผสมรังสีขาว

วิธีการเลี้ยงเป็นการเลี้ยงแผนใหม่ในเชิงพาณิชย์ ที่มีการดูแลแปลงหม่อนให้มีปริมาณและคุณภาพสูง โดยเลี้ยงปีละ 8-12 ครั้ง ใช้หม่อนพันธุ์ส่งเสริม ผลผลิตหม่อน 2,800-3,500 กิโลกรัมต่อไร่ สำหรับพันธุ์ไหมใช้พันธุ์ลูกผสมที่มีการปรับปรุงพันธุ์ในประเทศไทยและบางส่วนนำเข้าจากต่างประเทศ รังมีสีขาว ลักษณะเป็นรูปไข่ ขนาดรังโต ให้เส้นใยยาวมากกว่า 1,100-1,200 เมตรต่อรัง การเลี้ยงต้องมีโรงเรือนแยกจากที่อยู่อาศัย มีการจัดการดูแลการเลี้ยงไหมและป้องกันโรคอย่างเหมาะสม เกษตรกรเป็นสมาชิกของโรงสาวไหมโดยรับพันธุ์หม่อน ไข่ไหม และปัจจัยการผลิตจากโรงสาวไหมแล้วจำหน่ายผลผลิตรังไหมสีขาวให้โรงสาวไหม โดยราคาขึ้นกับคุณภาพรัง เกษตรกรกลุ่มนี้มีประมาณ 7,000 ครัวเรือน ผลิตรังไหมขาวปีละ 3,000 ดัน รายได้ปีละประมาณ 50,000-120,000 บาท/ครัวเรือน/ปี โรงสาวไหมผลิตเส้นไหมได้ปีละประมาณ 320 ดัน

- ไหมพันธุ์ลูกผสมรังสีเหลือง (ไหมทอง : Golden Silk)

วิธีการเลี้ยงเป็นการเลี้ยงแผนใหม่ในเชิงพาณิชย์ ใช้เทคนิคปรับปรุงพันธุ์ในประเทศไทยเพื่อเพิ่มผลผลิต รังไหมสีเหลืองเป็นรูปไข่ ให้เส้นใยยาวและเหนียวนุ่ม โดยความยาว เส้นไหมประมาณ 1,100 เมตรต่อรัง สามารถสาวได้ด้วยเครื่องจักร พันธุ์ไหมมาจากการพัฒนาพันธุ์ของ ทางราชการหรือเอกชน เกษตรกรกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้เลี้ยงไหมที่มีศักยภาพ โดยขายผลผลิตเป็นรังไหมให้กับโรงสาวไหม เพื่อสาวเส้นไหมสีเหลืองคุณภาพดีเยี่ยม (Top grade) และเน้นตลาดระดับสูง (High ends)

ทั้งเกษตรกรผู้เลี้ยงไหมพันธุ์ลูกผสมรังสีขาวและรังสีเหลือง จำหน่ายรังไหมให้โรงสาวไหมที่เป็นสมาชิกที่มีข้อผูกพันในการรับซื้อรังไหมไว้ด้วยกันตั้งแต่เกษตรกรเริ่มเลี้ยงแล้วโรงสาวไหมนำเส้นไหมไปสาวด้วยเครื่องจักร ผลิตทั้งเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่ง ขณะนี้มีโรงสาวไหมมาตรฐานจำนวน 8 โรงงาน

1) การผลิต

ในช่วง 2546-2549 จำนวนครัวเรือนเกษตรกรผู้เลี้ยงไหมและเนื้อที่ปลูกหม่อนมีแนวโน้มลดลงด้วยอัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละ -0.49 และ -11.98 ตามลำดับ โดยในปี 2546 มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรผู้เลี้ยงไหม 136,000 ครัวเรือน และเนื้อที่ปลูกหม่อน 214,000 ไร่ จนกระทั่งในปี 2549 จำนวน

ครัวเรือนเกษตรกรผู้เลี้ยงไหมและเนื้อที่ปลูกหม่อนลดลงเหลือ 134,000 ครัวเรือนและ 142,083 ไร่ ตามลำดับ เช่นเดียวกันกับผลผลิตเส้นไหมที่ลดลงเช่นกันจากผลผลิตเส้นไหม 1,400 ตันในปี 2546 ลดลงเหลือ 1,367 ตันในปี 2549 โดยผลผลิตเส้นไหมมีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 0.54 (ตารางที่ 3.13.2)

2) ต้นทุนการผลิต

ต้นทุนการผลิตรังไหมทั้งลูกผสมต่างประเทศและไทยลูกผสมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ในช่วงปี 2546-2549 โดยในปี 2546 การผลิตรังไหมลูกผสมต่างประเทศและไทยลูกผสมมีต้นทุนการผลิตเท่ากับ 108.41 บาทต่อกิโลกรัมและ 93.51 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ จนในปี 2549 ต้นทุนการผลิตรังไหมลูกผสมต่างประเทศและไทยลูกผสมเพิ่มขึ้นเป็น 112.95 บาทต่อกิโลกรัมและ 102.88 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ ทั้งนี้ต้นทุนการผลิตรังไหมไทยลูกผสมมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่สูงกว่าต้นทุนการผลิตรังไหมลูกผสมต่างประเทศ (ตารางที่ 3.13.2)

3) ราคา

ในช่วงปี 2546-2549 ทั้งราคารังไหมลูกผสมรังสีขาวและราคาเส้นไหมพื้นเมืองชั้นหนึ่งมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 10.25 และ 7.46 จากปี 2546 รังไหมลูกผสมรังสีขาวและเส้นไหมพื้นเมืองชั้นหนึ่งมีราคา 100 บาทต่อกิโลกรัม และ 845 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ ราคารังไหมลูกผสมรังสีขาวและราคาเส้นไหมพื้นเมืองชั้นหนึ่งได้ปรับตัวสูงขึ้นเป็น 132 บาทต่อกิโลกรัม และ 1,042 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ (ตารางที่ 3.13.2)

ตารางที่ 3.13.1 ปริมาณการผลิตเส้นไหมโลก

ประเทศ	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547
ผลผลิตโลก (หน่วย : ตัน)	135,361	82,618	79,458	95,600	97,403	107,005	131,825	140,652	137,010	135,361
จีน	95,001	51,451	50,751	67,701	70,201	78,201	94,201	100,101	97,001	95,001
อัฟกานิสถาน	17,341	13,909	14,126	15,236	15,544	15,214	15,857	17,341	17,341	17,341
บราซิล	12,000	1,500	1,000	862	780	3,000	10,000	12,124	11,582	12,000
อินเดีย	4,500	4,600	4,600	4,700	5,000	4,700	5,000	4,500	4,500	4,500
อินโดนีเซีย	1,580	2,270	2,120	1,821	1,554	1,389	1,554	1,560	1,580	1,580
อิหร่าน	1,550	1,144	1,039	900	1,000	955	1,510	1,550	1,550	1,550
ญี่ปุ่น	1,200	2,500	2,000	1,500	923	1,100	1,260	1,200	1,200	1,200
สาธารณรัฐประชาธิปไตยเกาหลี	900	680	720	760	800	840	900	900	900	900
สาธารณรัฐเกาหลี	220	2,579	1,902	1,108	650	650	559	391	287	220
ไทย	200	360	200	150	150	150	150	200	200	200
ตุรกี	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120
เตอร์กเมนิสถาน	50	40	27	21	22	30	47	50	50	50
อุซเบกิสถาน	4	149	46	40	29	15	6	4	4	4
เวียดนาม		50	50	50	50	50	50	50		
อื่นๆ	695	1,266	757	631	580	591	611	561	695	695

ที่มา: FAO production (silk, raw and waste), 2008

ตารางที่ 3.13.2 จำนวนครัวเรือนเกษตรกรผู้เลี้ยงไหม เนื้อที่เพาะปลูกหม่อนที่ให้ผล ผลผลิตเส้นไหม ต้นทุนการผลิต และราคาขายที่เกษตรกรขายได้ปี 2547 – 2549

รายการ	2546	2547	2548	2549	อัตราการเปลี่ยนแปลง
1. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรผู้เลี้ยงไหม (ครัวเรือน)	136,000	135,884	135,000	134,000	-0.49
1. เนื้อที่เพาะปลูกหม่อนที่ให้ผล (ไร่)	214,000	155,510	141,748	142,083	-11.98
2. ผลผลิตเส้นไหม (ตัน)	1,400	1,420	1,280	1,367	-0.54
3. ต้นทุนการผลิตรังไหม (บาท/กก.)					
ลูกผสมต่างประเทศ	108.41	108.11	113.79	112.95	1.41
ไทยลูกผสม	93.51	94.98	100.36	102.88	3.25
4. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)					
รังไหมลูกผสมรังสีขาว	100.34	102.07	130.62	132.00	10.25
เส้นไหมพื้นเมืองชั้นหนึ่ง	845	973	1,058	1,042	7.46

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550

4) การส่งออกและการนำเข้า

การส่งออก

การส่งออกไหมของไทยที่มีปริมาณและมูลค่ามากที่สุด คือ ผ้าไหม และเส้นด้ายไหม ในช่วง 2547-2549 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผ้าไหมและเส้นด้ายไหมของไทยมีการเคลื่อนไหวขึ้นลงจนในปี 2550 ปริมาณการส่งออกเส้นด้ายไหมเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาอยู่ที่ 407.40 ตัน แต่มูลค่าการส่งออกกลับลดลงจากปีที่ผ่านมาอยู่ 291.57 ล้านบาท ในขณะที่การส่งออกผ้าไหมมีปริมาณลดลงไม่มากเท่ากับ 221.47 ตัน แต่มีมูลค่าเพิ่มขึ้นเป็น 559.26 ล้านบาท (ตารางที่ 3.13.3)

ภาพรวมของการส่งออกไหมของไทยอยู่ในภาวะทรงตัว มีเพิ่มขึ้นและลดลงบ้างเล็กน้อย โดยในช่วงปี 2546-2550 มีทิศทางขยายตัวเพิ่มขึ้นเพราะประเทศคู่แข่งสำคัญของไทยโดยเฉพาะจีนที่เป็นทั้งผู้ผลิตและผู้ส่งออกไหมรายใหญ่ที่สุดในปัจจุบัน ลดการส่งออกเส้นไหมลงประกอบกับผู้บริโภคในตลาดโลกหันมานิยมไหมและผลิตภัณฑ์ไหมเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะตลาดหลักคือ ญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้สินค้าไหมของไทยที่มีปริมาณมูลค่าการส่งออกสูงสุดคือ ผ้าทอด้วยไหม รองลงมาคือ เส้นด้ายไหม เศษไหม เส้นไหมดิบ และรังไหม โดยผ้าไหมสามารถนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์หรือสินค้าได้อีกหลายประเภทด้วยกัน สำหรับสินค้าที่มีโอกาสในการขยายตัวดีในอนาคตคือ ผ้าไหมทอด้วยมือ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ผ้าเช็ดหน้า ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าคลุมผม และเน็คไท เป็นต้น

ตลาดส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปทำจากไหมสามารถแบ่งออกเป็น 2 ตลาด คือตลาดหลัก ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป ตลาดใหม่ ได้แก่ ออสเตรเลีย ยุโรปตะวันออก และเอเชีย

ผู้บริโภคในตลาดส่งออกที่สำคัญนิยมผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยมากขึ้น เนื่องจากผ้าไหมของไทยมีการผลิตทั้งแบบที่เป็นงานฝีมือทอด้วยมือ และแบบที่ทอด้วยเครื่องจักร แบบผ้าไหมที่ทอด้วยมือ จะเป็นผ้าค่อนข้างหนา แต่มีความละเอียดอ่อนสวยงาม ประณีต โดยเฉพาะผ้าไหมไทยที่ใช้เส้นพุ่งที่สาวด้วยมือจะมีลักษณะเป็นปุ่มปม มีความแวววาวในตัวเอง มีลวดลายและสีสันสวยงามเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของผ้าไหมไทยที่แตกต่างจากผ้าไหมของประเทศอื่น ประเทศไทยจึงสามารถครองตลาดต่างประเทศสำหรับผ้าประเภทนี้ได้ และรสนิยมของตลาดหลัก พบว่า

- ประเทศญี่ปุ่น เป็นตลาดที่นิยมใช้และนำเข้าผ้าไหม และผลิตภัณฑ์ผ้าไหมรายใหญ่อีกแห่งหนึ่งของโลก และเป็นตลาดใหญ่ที่สุดของไทย ชาวญี่ปุ่นจะนิยมผ้าไหมที่มีเนื้อนุ่ม ถ้าเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปต้องเป็นแบบเรียบง่าย สามารถใช้ได้ทุกโอกาสและราคาไม่สูงจนเกินไป

- ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นตลาดที่นำเข้าผ้าไหมจากประเทศไทยเป็นอันดับสอง รองจากญี่ปุ่น สินค้าที่นิยมสั่งจะเป็นผ้าไหมและเสื้อผ้าสำเร็จรูป

- ประเทศสหภาพยุโรป เป็นตลาดใหญ่อีกแห่งหนึ่ง ที่นิยมใช้ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมจากไทย มากเป็นอันดับ 3 รองจากญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา ซึ่งประกอบด้วยตลาดสำคัญ ได้แก่ สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส อิตาลี เยอรมัน สเปน และเนเธอร์แลนด์

นอกจากตลาดส่งออกหลักที่สำคัญดังกล่าว ยังมีตลาดอื่นๆอีก เช่น เกาหลีใต้ สิงคโปร์ ออสเตรเลีย ฮองกง จีน และไต้หวัน ซึ่งเป็นตลาดที่มีศักยภาพเพียงพอ ฐานะเศรษฐกิจดี และถือว่าเป็นลูกค้าประจำที่ประเทศไทยมีการส่งออกอย่างต่อเนื่อง และคาดว่า การส่งออกไหมและผลิตภัณฑ์ไหมไปยังตลาดดังกล่าว จะมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การนำเข้า

ด้านการนำเข้าจะพบว่าไทยมีการนำเข้าเส้นด้ายไหมกับเศษไหมจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ (ตารางที่ 3.13.4) เมื่อพิจารณาถึงประเทศคู่ค้าที่ไทยนำเข้าไหม พบว่า ในการนำเข้าเส้นด้ายไหม ไทยนำเข้าจากจีนมากที่สุด ส่วนการนำเข้าเศษไหม ไทยนำเข้าจากอินเดียมากที่สุด ในช่วงปี 2546-2550 การนำเข้าเศษไหมของไทยมีทิศทางที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก โดย ในปี 2549 มีปริมาณและมูลค่าการนำเข้าสูงที่สุด เท่ากับ 2,192.66 ตันและ 249,87 ล้านบาท ตามลำดับ สำหรับการนำเข้าเส้นด้ายไหมของไทย ในช่วงปี 2546-2550 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วง 3 ปีแรก และลดลงภายหลังปี 2548 เป็นต้นมา จนในปี 2550 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าเส้นด้ายไหมลดลงเหลือ 172.99 ตันและ 173.86 ล้านบาท ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาถึงภาพรวมการค้าไหมของไทย พบว่า ไทยยังคงมีการเกินดุลการค้าในสินค้าไหม

ตารางที่ 3.13.3 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกไหมทุกประเภท ปี 2526 -2550

หน่วย: ปริมาณ (ตัน) มูลค่า (พันบาท)

ปี	รังไหม		เศษไหม		เส้นไหมดิบ		เส้นด้ายไหม				ผ้าไหม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ด้ายไหม		ด้ายไหมปั่น		ปริมาณ	มูลค่า
							ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า		
2526	20	593	-	-	-	-	*	2	-	-	ปี2531-2536 ปริมาณ : พันตาราง หลา	
2527	16	549	8	1,340	-	-	-	-	-	-	ปี2537-2541 ปริมาณ : ตัน	
2528	2	267	17	1,650	-	-	-	-	-	-		
2529	1	96	15	1,184	-	-	*	16	-	-		
2530	-	-	-	-	-	-	18	1,627	-	-		
2531	5	427	6	574	2	3,186	*	217	-	-	406.9	58,029
2532	54	30,510	97	18,859	4	5,896	*	281	52	52,412	126.2	32,698
2533	162	95,099	150	12,486	18	22,800	4	6,232	156	188,275	68.1	19,172
2534	411	164,268	214	9,679	27	21,735	20	21,423	260	244,086	1,613.9	421,481
2535	184	72,824	302	12,337	124	67,021	16	15,274	280	256,285	1,820.9	479,409
2536	99.8	32,541	375	25,417	309	121,895	141	63,235	178	124,384	2,120.7	426,002

ตารางที่ 3.13.3 (ต่อ)

หน่วย: ปริมาณ (ตัน) มูลค่า (ล้านบาท)

ปี	รังไหม		เศษไหม		เส้นไหมดิบ		เส้นด้ายไหม				ผ้าไหม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ด้ายไหม		ด้ายไหมปั่น		ปริมาณ	มูลค่า
							ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า		
2537	12.90	3,636	427.00	87,546	0.20	373	285.00	158,056	215.00	122,742	206.10	434,509
2538	4.20	1,276	454.80	108,132	0.00	0	17.50	10,486	408.50	229,799	184.40	404,599
2539	44.70	9,835	296.30	85,026	4.80	2,209	31.10	17,533	617.70	363,900	161.20	384,261
2540	5.20	2,061	334.10	77,725	2.75	2,943	0.89	285	495.00	329,185	164.40	500,029
2541	6.00	3,450	262.10	142,090	2.66	3,640	4.50	1,662	237.60	230,233	154.00	565,633
2542	0.20	38	281.00	159,245	7.99	13,698	9.70	2,283	379.00	326,193	145.50	507,274
2543	0.20	33	699.60	166,983	0.36	669	44.40	4,304	631.80	425,009	177.30	620,053
2544	0.20	87	271.40	146,909	0.22	329	16.00	230	498.90	353,232	159.20	612,604
2545	0.00	0	177.70	89,053	0.12	251	16.28	299	287.90	278,245	181.90	553,725
2546	0.00	0	106.60	15,971	1.20	1,231	1.00	725	322.90	272,042	159.20	512,924
2547	0.00	0	4.60	10,156	0.20	228	0.80	443	385.04	387,494	199.80	562,363
2448	0.04	32	113.14	13,205	10.33	9,646	4.88	3,459	409.17	462,126	249.56	570,130
2549	0.21	1,332	140.89	17,142	32.31	26,473	1.58	1,330	367.56	408,886	227.27	551,220
2550	0.00	0	84.70	9,950	6.86	9,200	0.14	22	407.40	291,574	221.47	559,256

หมายเหตุ: การส่งออกผ้าไหม ปี 2526 - 2536 หน่วยเป็นพันตารางหลา

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

ตารางที่ 3.13.4 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าไหมทุกประเภท ปี 2526 -2550

หน่วย: ปริมาณ (ตัน) มูลค่า (ล้านบาท)

ปี	รังไหม		เศษไหม		เส้นไหมดิบ		เส้นด้ายไหม				ผ้าไหม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ด้ายไหม		ด้ายไหมปั่น		ปริมาณ	มูลค่า
							ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า		
2526	1	741			205	107,813	295	179,361	*	17	4	232
2527	3	247			167	107,801	182	127,671	29	2,388	63	2,833
2528	51	5,659			206	96,212	204	139,343	25	9,864	50	6,443
2529	*	14			284	110,782	288	175,872	75	18,385	45	5,418
2530	3	1,381			503	148,964	510	273,825	*	-	30	3,418
2531	260	72,439	260	72,459	594	250,573	442	323,934	39	21,589	18	3,477
2532	579	93,905	157	71,576	555	380,515	291	306,295	28	8,647	20	1,314
2533	-	-	859	297,130	417	409,591	293	312,293	4	1,387	37	2,047
2534	*	36	472	135,151	254	239,163	164	160,764	*	180	59.0	2,326
2535	13	2,942	1,240	207,689	222	196,453	223	195,213	1	761	141.0	21,704
2536	51	11,273	2,072	316,421	109	93,705	103	81,978	18	8,883	128.0	22,913

ตารางที่ 3.13.4 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าไหมทุกประเภท ปี 2526 -2550 (ต่อ)

ปี	รังไหม		เศษไหม		เส้นไหมดิบ		เส้นด้ายไหม				ผ้าไหม	
							ด้ายไหม		ด้ายไหมปั่น			
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2537	9	1,740	1,355	134,452	188	119,629	211	133,186	11	5,193	2	4,065
2538	58.7	9,691	1,217	130,275	224.9	158,256	215	147,607	18	7,164	38	54,107
2539	298.9	47,152	1,062	122,376	203.5	118,007	227.8	153,500	26	9,782	24.8	37,137
2540	65.7	14,460	1,112	164,096	94.2	66,156	226.3	117,332	3.5	4,134	22.7	3,950
2541	19.5	3,276	1,917	471,626	51.3	51,589	83	92,832	8.8	6,708	20.8	29,497
2542	30.7	4,988	2,155	352,975	75.3	57,978	148.2	138,791	10.8	9,503	335.1	64,046
2543	10.3	2,266	1,692	234,180	138.6	125,252	189.8	184,185	36.4	8,209	148.6	73,020
2544	45.3	9,939	1,535	338,173	134.2	143,926	210.8	242,958	35.2	6,217	45.4	79,331
2545	7.2	1,993	1,052	165,683	48.0	35,428	185.9	160,043	0.39	1,028	24.6	51,432
2546	0.00	0	627.00	91,087	27.20	14,893	297.70	215,785	9.80	11,625	67.90	111,861
2547	33.60	8,203	575.86	77,132	96.02	68,679	418.55	372,381	64.11	65,440	96.54	226,362
2548	64.23	17,053	1,001.36	133,645	127.25	106,397	519.11	401,124	54.22	48,047	102.57	163,013
2549	35.60	13,607	2,192.66	249,874	47.58	51,582	204.67	246,618	109.42	97,688	77.75	138,008
2550	2.14	2,224	1,279.69	160,146	32.88	26,499	172.99	173,864	31.84	33,830	92.62	153,862

หมายเหตุ: การส่งออกผ้าไหม ปี 2526 - 2536 หน่วยเป็นพันตารางหลา

ที่มา: <http://www.oae.go.th/thaisilk/download/003.xls> (21 ธันวาคม 2550)

3.13.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

กรณีของไหมนั้น โดยส่วนมากนั้นไหมนั้นนำเข้าเส้นไหมจากต่างประเทศ และเมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีความเสียเปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Disadvantage: RCDA) ปรากฏว่า กลุ่มขนสัตว์ ไหม และดักแต่นั้นไม่มีความได้เปรียบจากการค้า (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาค่า RCA ในรายประเทศแล้วพบว่า ไหมเสียเปรียบในสินค้าไหมกับประเทศต่างๆ ได้แก่ อินเดีย จีน เกาหลีใต้ ส่วนที่ไหมได้เปรียบ ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ยุโรป นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย

2) นโยบายภายในประเทศ

รัฐบาลได้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาม่อนไหมมีเป้าหมายในการพัฒนาดังต่อไปนี้

1. ขยายปริมาณการผลิตเส้นไหมจาก 1,500 ตัน ในปี 2547 เป็น 2,600 ตัน ในปี 2551 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 15 ต่อปี จำแนกเป็น

- เส้นไหมสีเหลือง 2,150 ตัน หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 17 ต่อปี
- เส้นไหมสีขาว 450 ตัน หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 8 ต่อปี

2. เพิ่มสัดส่วนการผลิตไหมหัตถกรรมและไหมอุตสาหกรรมจาก 75 : 25 เป็น 85:15

3. เพิ่มสัดส่วนการผลิตไหมหัตถกรรมคุณภาพดี จากร้อยละ 15 เป็นร้อยละ 30 โดยเน้นคุณภาพผลผลิตที่ใช้สะดวกและเหมาะสมในระดับอุตสาหกรรม และสร้างโอกาสเพื่อการส่งออก

4. เพิ่มมูลค่าการส่งออกจาก 900 ล้านบาท ในปี 2547 เป็น 1,800 ล้านบาทในปี 2551

ยุทธศาสตร์การพัฒนาม่อนไหม ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่

1. การเพิ่มผลิตภาพ (Productivity)

มุ่งเพิ่มปริมาณและคุณภาพม่อนไหมและผลิตภัณฑ์ ทั้งไหมหัตถกรรมและไหมอุตสาหกรรม โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมการวิจัย พัฒนา การใช้เทคโนโลยี การพัฒนาองค์ความรู้ และส่งเสริมการผลิตที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

2. การสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value added)

ปรับเปลี่ยนการผลิตม่อนไหมและผลิตภัณฑ์ รูปแบบเดิมที่มีมูลค่าต่ำ ไปสู่สินค้าที่มีมูลค่าสูง โดยเน้นระบบการจัดการคุณภาพสินค้าด้านการจัดแบ่งชั้นคุณภาพ การตกแต่งสำเร็จ การจัดทำมาตรฐานเส้นไหม การสร้างภาพลักษณ์ วิธีการใช้ที่ง่ายต่อการดูแลรักษาและความเชื่อมั่นในคุณภาพสินค้า

3. การนำสินค้าม่อนไหมและผลิตภัณฑ์สู่ตลาดโลก

ส่งเสริมตลาดม่อนไหมและผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศร่วมกับกระทรวงพาณิชย์

4. การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะปรับโครงสร้างองค์กร ที่ดูแลรับผิดชอบด้านสินค้าหม่อนไหม ให้เป็นที่ยอมรับด้านบุคลากร การบริการ มีความโปร่งใสในการบริหารและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสร้างฐานข้อมูล

นอกจากการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและผลิตไหม รัฐบาลได้มีการจัดทำโครงการที่สำคัญ 3 โครงการ ได้แก่

- 1) โครงการเร่งรัดการผลิตไหมคุณภาพดี โดยพัฒนาการเลี้ยง การแปรรูป การจัดกลุ่มเกษตรกร และสนับสนุนอุปกรณ์สาวไหม ฟอกย้อม ทอผ้า และทำการอบรมออกแบบ พัฒนาผลิตภัณฑ์
- 2) โครงการจัดมหกรรมเพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ไหมไทย เพื่อประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้มีการใช้มากขึ้น โดยจัดแสดงสินค้าผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ แสดงแฟชั่น รวมทั้งจัดประชุมหารือ สร้างเครือข่ายระหว่างผู้ผลิต ผู้ค้า ทั้งในและต่างประเทศ
- 3) โครงการวิจัยและพัฒนาการผลิตหม่อนไหม เพื่อวิจัยปรับปรุงพันธุ์หม่อนไหม พัฒนาอุปกรณ์และเทคโนโลยีการสาวไหม การแปรรูปและการผลิตผลิตภัณฑ์จากหม่อนไหม เช่น เครื่องสำอาง อาหารเสริม เป็นต้น

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

มาตรการทางภาษี

มาตรการทางภาษีที่ไทยต้องเผชิญกับประเทศคู่ค้าก่อนจะมีการเปิดเสรีทางการค้านั้นพบว่ากรณีของกลุ่มขนสัตว์ ใหม และดักแด้นั้นพบว่าไทยถูกเก็บภาษีในอัตราประมาณ ร้อยละ 6 ส่วน เมื่อพิจารณาในรายประเทศคู่ค้าพบว่า ประเทศที่มีอัตราภาษีนำเข้าสูง ได้แก่ อินเดีย (15%) และกลุ่ม BIMSTEC (15%) (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549)

เมื่อมีการเปิดเสรีทางการค้าในสินค้าไหมแล้วก็จะพบว่า ความตกลงเขตการค้าเสรี ไทย-ออสเตรเลียซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2548 โดยการลดภาษีเป็นศูนย์ นั้นมีผลบังคับใช้ทันที ยกเว้น HS 5007.90.10 HS 6213.10.00 HS 6215.10.00 จัดเก็บภาษีอัตรา ร้อยละ 5 ในปี 2549 จนถึง 2552 และอัตราภาษีเป็นศูนย์ในปี 2553 นอกจากนี้ HS 6206.10 ซึ่งเกี่ยวกับสิ่งทอที่ทำจากไหม นั้น มีแผนการลดภาษีตั้งแต่ปี 2548 จนกระทั่งปี 2557 คือ 12.5% 12.5% 12.5% 12.5% 12.5% 5% 5% 5% 5% ตามลำดับ และหลังปี 2558 อัตราภาษีเป็นศูนย์

ความตกลงเขตการค้าเสรี ไทย-นิวซีแลนด์ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2548 โดยการลดภาษีเป็นศูนย์นั้น มีผลบังคับใช้ทันที ยกเว้น HS 6206.10 HS 6214.10 HS 6215.10 ซึ่งเกี่ยวกับสิ่ง

ทอที่ทำจากไหมนั้น มีแผนการลดภาษีตั้งแต่ปี 2548 จนกระทั่งปี 2557 คือ 19% 17% 16% 14% 12% 9% 8% 7% 6% 5% 5% ตามลำดับ และหลังปี 2558 อัตราภาษีเป็นศูนย์

ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน ไทย-จีน ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 Normal Track I ลดอัตราภาษีเป็น 0 ภายใน 5 ปี (2553) ได้แก่ HS 50 Normal Track II ลดอัตราภาษีเป็น 0 ภายใน 7 ปี (2555) ได้แก่ HS 6206.10 HS 6213.10 HS 6214.10 และ HS 6215.10

ความตกลงเขตการค้าเสรี ไทย-ญี่ปุ่นซึ่งคาดว่าจะมีผลบังคับใช้เดือนตุลาคม 2548 โดยการลดภาษีเป็นศูนย์นั้นมีผลบังคับใช้ทันที

ความตกลงเขตการค้าเสรี ไทย-อินเดียซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2547 โดยสินค้าไหมไม่อยู่ในรายการเร่งลดภาษี

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่สำคัญและที่เกี่ยวข้องกับสินค้าไหม เช่น มาตรการการสนับสนุน การเกษตร เช่น Farm Act ของสหรัฐอเมริกา มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช การใช้กฎแหล่งกำเนิดสินค้า (rules of origin) มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping Measures) มาตรการกีดกันอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Technical Barriers to Trade: TBT) ของญี่ปุ่น การกำหนดโควตานำเข้าของญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ เป็นต้น (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549)

การเปิดเสรีทางการค้าส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับสินค้าไหมที่แตกต่างกัน ผู้ผลิตผ้าไหมและผลิตภัณฑ์จากไหมส่งออกได้รับประโยชน์จากการส่งออกไปยังตลาดที่ไทยมีการเปิดการค้าเสรี เช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และญี่ปุ่น และได้รับประโยชน์จากการนำเข้าเส้นด้ายไหมและเศษไหมที่มีราคาถูกจากจีนและอินเดีย เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ ซึ่งประเทศไทยมีการเปิดการค้าเสรีกับประเทศดังกล่าว อย่างไรก็ตาม เกษตรกรผู้เลี้ยงไหมของไทยเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบทางด้านลบ จากการที่ไม่สามารถแข่งขันด้านราคากับไหมที่นำเข้าจากจีนและอินเดียได้ ดังนั้นเมื่อเปิดตลาดแล้วไทยควรจะมุ่งเน้นการส่งออกไปที่ตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ซึ่งประเทศคู่ค้าที่ควรเปิดตลาดคือ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา เนื่องจากเป็นประเทศที่ไทยส่งออกไหมและผลิตภัณฑ์ไหมที่สำคัญอยู่แล้ว รวมถึงมุ่งเน้นไปยังตลาดไหมอื่นที่ไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ เช่น ASEAN5 EFTA BIMSTEC เปรู (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549) และไทยควรให้ความสำคัญกับเกษตรกรผู้เลี้ยงไหมของไทยในการช่วยเหลือเพื่อที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไหมสามารถปรับตัวและแข่งขันกับไหมนำเข้าจากต่างประเทศไทยได้

3.14 กุ้ง

3.14.1 สถานการณ์กุ้งของโลก

1) การผลิต

ผลผลิตกุ้งของโลกจากประเทศต่างๆ มาจาก 2 แหล่งด้วยกัน คือ กุ้งที่จับจากแหล่งธรรมชาติ และกุ้งที่เพาะเลี้ยงในฟาร์ม โดยที่จำนวนกุ้งที่จับจากแหล่งธรรมชาติมีประมาณร้อยละ 76 ของจำนวนการจับกุ้งทั้งหมด ส่วนกุ้งที่เพาะเลี้ยงในฟาร์มมีสัดส่วนที่น้อยกว่าประมาณร้อยละ 24 ของจำนวนการจับกุ้งทั้งหมด ประเทศส่วนใหญ่จะเป็นการจับกุ้งจากธรรมชาติเพื่อส่งออกมากกว่าการจับกุ้งจากการเพาะเลี้ยง จะมีเพียงไทยและเอกวาดอร์เท่านั้นที่สัดส่วนของการเพาะเลี้ยงกุ้งสูงกว่าการจับจากธรรมชาติ โดยกุ้งที่มีการเพาะเลี้ยงและเป็นสินค้าออกได้นั้น พบว่า มีเพียง 4 ชนิดเท่านั้น ได้แก่ กุ้งกุลาดำ (Giant Tiger Shrimp) กุ้งขาว (ทางตะวันตก) (White Shrimp) กุ้งขาวจีน (Chinese White Shrimp) และกุ้งน้ำเงินตะวันตก (West Blue Shrimp) เมื่อพิจารณาถึงพื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้งแล้วพบว่า อินโดนีเซียมีพื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้งมากที่สุด รองลงมาคือเวียดนาม จีน อินเดีย เอกวาดอร์ และไทย โดยที่ประเทศที่มีปริมาณผลผลิตกุ้งทั้งหมดมากที่สุดคือ จีน อินเดียเป็นอันดับที่สอง ส่วนลำดับที่ 3 จะผลัดเปลี่ยนกันระหว่างไทยกับอินโดนีเซีย (รายงานชิ้นสุดท้ายโครงการศึกษาผลกระทบจากการทำ FTA สำหรับภาคเกษตรกรรม, 2550)

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาเฉพาะผลผลิตกุ้งที่มาจาก การเพาะเลี้ยงแต่เพียงอย่างเดียว พบว่า ในระหว่างปี 2548-2550 ไทยเป็นประเทศที่มีผลผลิตกุ้งที่ได้จากการเพาะเลี้ยงสูงสุด รองลงมาคือ จีน อินเดีย เอกวาดอร์ เวียดนาม อินโดนีเซีย และบราซิล ตามลำดับ โดยในปี 2550 ไทยมีผลผลิตกุ้งจากการเพาะเลี้ยง 530,000 ตัน รองลงมาคือ จีน 480,000 ตัน อินโดนีเซีย 285,000 ตัน เอกวาดอร์ 150,000 ตัน เวียดนาม 145,000 ตัน อินเดีย 110,000 ตัน และบราซิล 60,000 ตัน (ตารางที่ 3.14.1)

2) การส่งออกและการนำเข้า

การส่งออก

ในตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งของโลก ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งมากที่สุดในโลกทั้งในด้านปริมาณและมูลค่า รองลงมา คือ จีน อินเดีย อินโดนีเซีย และแคนาดา ตามลำดับ โดยในปี 2550 ไทยส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งมากที่สุดในปริมาณ 364,613 ตัน คิดเป็นมูลค่า 2,558.75 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อันดับที่สอง คือ จีนส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งในปริมาณ 238,387 ตัน คิดเป็นมูลค่า 1,132.54 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อันดับต่อมา คือ อินเดีย ส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งในปริมาณ 200,000 ตัน คิดเป็นมูลค่า 1,048.70 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อินโดนีเซียส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งในปริมาณ 180,000 ตัน คิดเป็นมูลค่า 1,195.52 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และแคนาดาส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งในปริมาณ

134,425 ตัน คิดเป็นมูลค่า 591.56 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยในช่วงปี 2547-2550 ประเทศผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งที่สำคัญดังกล่าวมีแนวโน้มของการส่งออกที่สูงขึ้นทั้งในด้านปริมาณและมูลค่า ทั้งนี้เมื่อพิจารณาได้จากอัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งของโลกร้อยละ 5.43 และ 5.35 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.14.2)

การนำเข้า

เมื่อพิจารณาถึงประเทศผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์กุ้งที่สำคัญ พบว่า สหภาพยุโรปเป็นประเทศผู้นำเข้ากุ้งมากที่สุดในโลก รองลงมาคือ สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น โดยสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มของปริมาณการนำเข้าผลิตภัณฑ์กุ้งที่เพิ่มขึ้น แต่ญี่ปุ่นมีแนวโน้มของปริมาณการนำเข้าผลิตภัณฑ์กุ้งที่ลดลง

ตารางที่ 3.14.1 ผลผลิตกุ้งจากการเพาะเลี้ยงของโลกรายประเทศผู้ผลิต ปี 2546-2550

ประเทศ	หน่วย: ตัน					อัตราเพิ่ม
	2546	2547	2548	2549	2550	
ไทย	350,000	360,000	419,000	507,000	530,000	17.28
จีน	400,000	352,000	380,000	400,000	480,000	5.25
อินโดนีเซีย	168,000	205,000	230,000	260,000	285,000	24.43
เอกวาดอร์	70,000	50,000	120,000	140,000	150,000	9.85
เวียดนาม	110,000	106,000	115,000	133,000	145,000	-3.82
อินเดีย	100,250	100,250	100,000	103,000	110,000	2.15
บราซิล	95,000	80,000	55,000	50,000	60,000	-12.97
อื่นๆ	233,000	333,000	283,000	330,000	340,000	7.75
รวม	1,526,250	1,586,250	1,702,000	1,923,000	2,100,000	9.86

หมายเหตุ: * ตัวเลขประมาณการ

ที่มา: สมาคมกุ้งไทย, 2551

ตารางที่ 3.14.2 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งของโลกรายประเทศ ปี 2547-2550

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ประเทศ	2547		2548		2549		2550*		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ไทย	240,850	1,661	283,006	1,779	346,965	2,300	364,613	2,559	11.30	11.91
จีน	220,480	1,032	224,554	1,110	270,110	1,340	238,387	1,133	2.60	3.19
อินเดีย	165,545	837	199,904	980	194,933	1,029	200,000	1,049	5.22	5.99
อินโดนีเซีย	130,482	851	145,108	919	161,812	1,087	180,000	1,196	8.49	9.07
แคนาดา	99,288	469	101,123	557	114,101	567	134,425	592	8.12	6.19
เอกวาดอร์	69,602	337	93,725	466	117,842	591	120,000	611	15.56	17.11
สหภาพยุโรป	87,733	259	104,081	302	36,873	334	23,443	229	-20.59	-1.07
มาเลเซีย	63,989	323	70,731	349	62,958	306	67,959	345	1.87	2.07
เม็กซิโก	30,754	353	29,314	349	109,837	326	131,713	405	72.48	4.12
บราซิล	54,479	220	45,056	191	33,999	155	22,689	95	-18.78	-17.78
สหรัฐอเมริกา	17,193	128	15,220	118	15,250	130	16,269	145	-1.15	3.42
อื่นๆ	564,497	3,355	830,664	3,218	613,507	3,724	619,074	3,673	5.48	2.57
รวม	1,744,892	9,827	2,142,486	10,337	2,078,187	11,889	2,118,572	12,029	5.43	5.35

ที่มา: World Trade Atlas, 2551

หมายเหตุ: * ค่าประมาณ

3.14.2 สถานการณ์กุ้งของไทย

1) การผลิต

การผลิตกุ้งทะเลของไทยได้มาจาก 2 แหล่งด้วยกัน คือ การจับจากธรรมชาติ และการเพาะเลี้ยง โดยที่แนวโน้มการผลิตกุ้งของไทยจะมาจากการเพาะเลี้ยงในสัดส่วนที่มากขึ้น จากตารางที่ 5.14.3 พบว่า ในปี 2545 กุ้งทะเลจับจากธรรมชาติมีปริมาณ 76,383 ตัน คิดเป็นร้อยละ 22.38 ของผลผลิตกุ้งทะเลทั้งหมด ส่วนกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงมีปริมาณ 264,924 ตัน คิดเป็นร้อยละ 77.62 ของผลผลิตกุ้งทะเลทั้งหมด และกุ้งทะเลจากการเพาะเลี้ยงมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นมาโดยตลอดทั้งในด้านปริมาณและสัดส่วนจากกุ้งทะเลทั้งหมด จนกระทั่งในปี 2549 กุ้งทะเลจับจากธรรมชาติมีปริมาณ 79,000 ตัน คิดเป็นร้อยละ 13.48 ของผลผลิตกุ้งทะเลทั้งหมด กุ้งทะเลเพาะเลี้ยงมีปริมาณ 507,000 ตัน คิดเป็นร้อยละ 86.52 ของผลผลิตกุ้งทะเลทั้งหมด โดยมีอัตราการขยายตัวของกุ้งทะเลจับจากธรรมชาติและกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงเท่ากับร้อยละ 1.76 และ 16.59 จากข้อมูล พบว่า ผลผลิตกุ้งทะเลของไทยเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลของไทยเพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่าในช่วงปี 2545-2549 (ตารางที่ 3.14.3) ในปี 2549 ผลผลิตของไทยที่ได้จากการเพาะเลี้ยงจัดว่าอยู่ในระดับดีมาก โดยเป็นกุ้งขาวแวนนาไมประมาณร้อยละ 99 และกุ้งกุลาดำประมาณร้อยละ 1

แนวโน้มการผลิตกุ้งทะเลไทยเพิ่มมากขึ้นในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสายพันธุ์กุ้งเพาะเลี้ยงจากกุ้งกุลาดำมาเป็นกุ้งขาวแวนนาไม ซึ่งใช้ระยะเวลาเลี้ยงสั้นกว่า ให้ผลตอบแทนค่อนข้างสูง และยังไม่มีความเสี่ยงที่รุนแรง นอกจากนี้ ปัจจัยทางอ้อม เช่น ปริมาณการผลิตกุ้งในตลาดโลกมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากประเทศผู้ผลิตกุ้งรายใหญ่ต้องเผชิญปัญหาโรคระบาดและภาวะอากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิตกุ้ง ทำให้โอกาสของกุ้งทะเลไทยในตลาดมีเพิ่มขึ้น การผลิตกุ้งทะเลที่เพิ่มขึ้นมากนี้ นอกจากจะมีปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญคือ การมีลูกกุ้งคุณภาพดี การมีอาหารกุ้งคุณภาพสูง และอื่นๆ แล้ว ปัจจัยสำเร็จสำคัญที่นำมาซึ่งการผลิตกุ้งทะเลได้จำนวนเพิ่มขึ้น คือ การที่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลไทยส่วนใหญ่มีวิชาการ ความรู้ทักษะและประสบการณ์การเลี้ยงกุ้งทะเล และความสามารถในการปรับตัวที่ดีมากซึ่งเป็นจุดเด่นของผู้เลี้ยงกุ้งทะเลไทยที่อยู่เหนือประเทศคู่แข่ง

ขณะนี้กุ้งกุลาดำเป็นสินค้าที่เป็นลักษณะตลาดสินค้าเกษตรเฉพาะ (Niche Market) เนื่องจากปริมาณความต้องการแม้จะมีปริมาณสูงแต่ปริมาณการผลิตมีน้อยเนื่องจากผู้ผลิตไม่กล้าลงทุนเพราะต้องเสี่ยงต่อปัจจัยลบหลายด้านประกอบกับปัจจุบันการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่น้ำจืดเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ผู้เลี้ยงกุ้งจึงหันมาเลี้ยงกุ้งขาวและกุ้งก้ามกรามแทนกุ้งกุลาดำ โดยแหล่งเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลที่สำคัญของประเทศไทย แบ่งออกเป็น 2 แห่ง คือ พื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่น้ำจืด ปัจจุบันแหล่งผลิตกุ้งทะเลแถบชายฝั่งที่สำคัญ ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามลำดับ ส่วนพื้นที่น้ำจืดมีบ้างแต่อยู่ในปริมาณจำกัด โดยการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลจะใช้ระยะเวลาประมาณ 3-4 เดือน และช่วงที่ผลผลิตกุ้งทะเลออกสู่ตลาดมาก คือ ระหว่างพฤษภาคมถึงสิงหาคม และตุลาคมถึงพฤศจิกายน

ตารางที่ 3.14.3 ปริมาณผลผลิตกุ้งทะเลของไทยจากการจับธรรมชาติและการเพาะเลี้ยง ปี 2545-2549

ปี	กุ้งทะเลทั้งหมด				รวม
	จับจากธรรมชาติ		เพาะเลี้ยง		
	ตัน	ร้อยละ	ตัน	ร้อยละ	
2545	76,383	22.38	264,924	77.62	341,307
2546	74,149	18.31	330,725	81.69	404,874
2547	66,155	15.51	360,289	84.49	426,444
2548	82,500	16.45	419,000	83.55	501,500
2549	79,000	13.48	507,000	86.52	586,000
อัตราขยายตัว	1.76		16.59		13.83

หมายเหตุ: * ตัวเลขประมาณการ

กุ้งทะเลจากการเพาะเลี้ยง คือ กุ้งกุลาดำและกุ้งขาวแวนนาไม

ที่มา: กรมประมง, 2550

2) ต้นทุนการผลิต

เมื่อพิจารณาถึงต้นทุนการผลิตกุ้งขาวแวนนาไมเฉลี่ยทั้งประเทศ ในช่วงปี 2547-2549 พบว่าการผลิตกุ้งขาวแวนนาไมมีแนวโน้มของต้นทุนรวมต่อไร่ที่สูงขึ้นอย่างมาก โดยเพิ่มขึ้นถึงเกือบร้อยละ 50 จาก 106,523.54 บาทต่อไร่ในปี 2548 เป็น 197,964.52 บาทต่อไร่ในปี 2549 ทั้งนี้ทุนส่วนใหญ่มาจากต้นทุนผันแปรในหมวดค่าวัสดุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าอาหาร โดยในปี 2549 มีต้นทุนค่าอาหารเท่ากับ 101,284.54 คิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 50 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าต้นทุนรวมต่อไร่จะสูงขึ้นมากแต่ต้นทุนทั้งหมดต่อกิโลกรัมกลับเพิ่มสูงขึ้นไม่มากนัก จาก 94.37 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2548 เป็น 100.92 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2549 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผลผลิตต่อไร่ได้เพิ่มขึ้นอย่างมาก จาก 1,128.79 กิโลกรัมต่อไร่ เป็น 1,962.00 กิโลกรัมต่อไร่ ประกอบกับราคาที่เกษตรกรขายได้สูงขึ้นจาก 109.00 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2548 เป็น 113.95 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2549 ส่งผลทำให้ผลตอบแทนต่อไร่ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 123,081.11 บาทต่อไร่ เป็น 223,534.37 บาทต่อไร่ (ตารางที่ 3.14.4)

ตารางที่ 3.14.4 ต้นทุนการผลิตกุ้งขาวแวนนาไมเฉลี่ยทั่วประเทศ ปี 2547-2549

รายการ	ปี		
	2547	2548	2549
1. ต้นทุนผันแปร	62,895.38	96,394.90	182,812.52
1.1 ค่าแรงงาน	7,014.92	7,497.70	11,463.80
- การเตรียมบ่อ	2,106.61	1,756.57	2,894.01
- การดูแลรักษา (เลี้ยง)	4,134.34	4,685.86	7,047.02
- การเก็บผลผลิต (จับกุ้ง+คัดขนาด)	773.97	1,055.27	1,522.77
1.2 ค่าวัสดุ	52,792.28	83,934.11	162,229.77
- ค่าพันธุ์	6,398.25	13,649.78	14,559.83
- ค่าอาหาร	31,367.97	46,644.91	101,248.54
- ค่าวัสดุปรับปรุงสภาพดิน	2,266.44	2,251.88	8,744.07
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	7,861.47	17,118.58	23,482.15
- ค่าไฟฟ้า	3,411.91	2,816.31	9,273.73
- ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์	584.97	650.35	3,179.84
- ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	901.27	802.30	1,741.61
1.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	3,088.18	4,963.08	9,118.94
2. ต้นทุนคงที่	9,550.24	10,128.64	15,151.99
2.1 ค่าเช่าที่ดินหรือเช่าบ่อ	1,935.94	2,060.43	2,893.55
2.2 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์	6,070.38	6,419.66	9,962.16
2.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์	1,543.92	1,648.55	2,296.28
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	72,445.62	106,523.54	197,964.52
4. ผลผลิตต่อไร่	594.85	1,128.79	1,962.00
5. ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัม	121.79	94.37	100.92
6. ราคาที่เกษตรกรขายได้	142.48	109.00	113.95
7. ผลตอบแทนต่อไร่	84,754.23	123,038.11	223,534.37

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550

3) การบริโภค

การตลาดกุ้งภายในประเทศสามารถแยกพิจารณาเป็น 2 ลักษณะ (สถาบันอาหาร) คือ

1) กุ้งที่ส่งไปจำหน่ายในตลาดสดเพื่อการบริโภคภายในประเทศ มีปริมาณเพียงร้อยละ 15 ของปริมาณกุ้งที่ผลิตได้ทั้งหมด และเป็นกุ้งที่มีขนาดเล็กหรือมีขนาดและลักษณะที่โรงงานแปรรูปหรือห้องเย็นไม่ต้องการรับซื้อ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นกุ้งติดโรคที่ต้องจับก่อนกำหนด (ก่อนอายุ 4 เดือน) การจำหน่ายกุ้งในตลาดสดนี้จะจำหน่ายผ่านแพกุ้งในตลาดกลางไปยังผู้ค้าส่งและผู้ค้าปลีกในตลาดสด

2) กุ้งที่จำหน่ายให้ห้องเย็นหรือโรงงานแปรรูปเพื่อการแปรรูปส่งออก มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 85 ของปริมาณผลผลิตกุ้งทั้งหมด

สำหรับตลาดกุ้งในประเทศสามารถแบ่งออกได้ เป็น 3 ระดับตามขนาดของธุรกิจและลักษณะทางกายภาพของตลาดแต่ละแห่ง ดังนี้ คือ ตลาดท้องถิ่นหรือตลาดระดับฟาร์ม ตลาดท้องถิ่น และตลาดปลายทาง ซึ่งตลาดเหล่านี้มีผลต่อปริมาณการบริโภคกุ้งภายในประเทศ จากสถานการณ์ราคาวัตถุดิบกุ้งในประเทศในช่วง 2-3 ปีนี้ (พ.ศ.2546-2548) พบว่าราคาเฉลี่ยต่อกิโลกรัมของกุ้งมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่อง สืบเนื่องจากปัญหาการส่งออกและปริมาณผลผลิตกุ้งขาวในประเทศและตลาดโลกที่เพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้เกิดผลผลิตมากเกินไปความต้องการของตลาด รัฐบาลจึงต้องมีมาตรการรับจำนำกุ้งและส่งเสริมการบริโภคกุ้งภายในประเทศเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร

4) ราคา

ราคากุ้งกุลาดำ

ราคากุ้งกุลาดำที่เกษตรกรขายได้ ขนาดใหญ่และขนาดกลาง ได้แก่ ขนาด 15-30 ตัวต่อกิโลกรัม ขนาด 31-40 ตัวต่อกิโลกรัม และขนาด 41-50 ตัวต่อกิโลกรัม มีแนวโน้มลดลง ตั้งแต่ปี 2547-2548 ในขณะที่ราคากุ้งกุลาดำที่เกษตรกรขายได้ ขนาดเล็ก ได้แก่ ขนาด 51-60 ตัวต่อกิโลกรัม ขนาด 61-70 ตัวต่อกิโลกรัม และขนาด 71-80 ตัวต่อกิโลกรัม เพิ่มสูงขึ้นจากปี 2547 ถึงปี 2548 อย่างไรก็ตามในปี 2548 ราคากุ้งกุลาดำที่เกษตรกรขายได้ทุกขนาดมีราคาลดลง (ตารางที่ 3.14.5)

เมื่อพิจารณาถึงราคากุ้งกุลาดำ ณ ตลาดกลางสัตว์น้ำจังหวัดสมุทรสาคร (ตลาดทะเลไทย) จากข้อมูลในตารางที่ 3.14.7 ราคากุ้งกุลาดำ ณ ตลาดกลางสัตว์น้ำจังหวัดสมุทรสาคร (ตลาดทะเลไทย) ปี 2545-2549 มีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับราคากุ้งกุลาดำที่เกษตรกรขายได้ (ตารางที่ 3.14.7)

ราคากุ้งขาวแวนนาไม

สำหรับราคากุ้งขาวแวนนาไม ราคาเริ่มมีการเก็บตั้งแต่เดือนมีนาคม 2547 เนื่องจากแต่เดิมการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลของไทยเป็นการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำ และได้ปรับเปลี่ยนมาทำการเพาะเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไมอย่างมาก โดยปัจจุบันสัดส่วนของกุ้งขาวแวนนาไมต่อกุ้งกุลาดำอยู่ที่ 99 ต่อ 1

ตารางที่ 3.14.5 ราคาทุ้งกลาดำที่เกษตรกรขายได้ ปี 2545-2549

หน่วย: บาท/กก.

ปี	ขนาด					
	ทุ้งกลาดำ (15-30 ตั้ว/กก.)	ทุ้งกลาดำ (31-40 ตั้ว/กก.)	ทุ้งกลาดำ (41-50 ตั้ว/กก.)	ทุ้งกลาดำ (51-60 ตั้ว/กก.)	ทุ้งกลาดำ (61-70 ตั้ว/กก.)	ทุ้งกลาดำ (71-80 ตั้ว/กก.)
2545	325	282	224			
2546	288	248	190			
2547	272	231	187	159	129	115
2548	283	216	184	162	147	131
2549	n.a.	213	174	150	133	120

หมายเหตุ: เริ่มเก็บราคาตั้งแต่เดือนมีนาคม 2547

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550

ตารางที่ 3.14.6 ราคาทุ้งขาวแวนนาไมที่เกษตรกรขายได้ ปี 2547-2549

หน่วย: บาท/กก.

ปี	ขนาด				
	ทุ้งขาวขนาด 31-40 ตั้ว/กก.	ทุ้งขาวขนาด 41-50 ตั้ว/กก.	ทุ้งขาวขนาด 51-60 ตั้ว/กก.	ทุ้งขาวขนาด 61-70 ตั้ว/กก.	ทุ้งขาวขนาด 71-80 ตั้ว/กก.
2547	189	156	135	121	111
2548	183	154	135	122	109
2549	189	151	129	117	104

หมายเหตุ: เริ่มเก็บราคาตั้งแต่เดือนมีนาคม 2547

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550

ตารางที่ 3.14.7 ราคาทุเรียนดำ ณ ตลาดกลางสี่ตัวน้ำจังหวัดสมุทรสาคร (ตลาดทะเลไทย) ปี 2545-2549

หน่วย: บาท/กก.

ปี	ขนาด					
	ทุเรียนดำขนาด 30 ตัว/กก.	ทุเรียนดำขนาด 40 ตัว/กก.	ทุเรียนดำขนาด 50 ตัว/กก.	ทุเรียนดำขนาด 60 ตัว/กก.	ทุเรียนดำขนาด 70 ตัว/กก.	ทุเรียนดำขนาด 80 ตัว/กก.
2545	341	281	243	212	187	169
2546	301	243	201	158	134	122
2547	275	234	185	159	133	119
2548	281	224	181	164	148	133
2549	n.a.	203	165	148	136	124

ที่มา: กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์, 2550

ตารางที่ 3.14.8 ราคาทุเรียนขาวแวนนาไม ณ ตลาดกลางสี่ตัวน้ำสมุทรสาคร (ตลาดทะเลไทย) ปี 2546-2549

หน่วย: บาท/กก.

ปี	ขนาด				
	ทุเรียนขาวขนาด 40 ตัว/กก.	ทุเรียนขาวขนาด 50 ตัว/กก.	ทุเรียนขาวขนาด 60 ตัว/กก.	ทุเรียนขาวขนาด 70 ตัว/กก.	ทุเรียนขาวขนาด 80 ตัว/กก.
2546	191	140	117	104	97
2547	185	152	128	114	106
2548	184	152	132	119	108
2549	181	146	125	115	104

ที่มา: กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์, 2550

เมื่อพิจารณาถึงราคากุ้งขาวแวนนาไมที่เกษตรกรขายได้ พบว่า ราคากุ้งขาวแวนนาไมที่เกษตรกรขายได้มีแนวโน้มลดลงตลอดปี 2547-2549 มีเพียงแต่กุ้งขาวแวนนาไม ขนาด 31-40 ตัวต่อกิโลกรัมเท่านั้นที่ค่อนข้างทรงตัว โดยที่ ราคาได้ลดลงจาก 189 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2547 เป็น 183 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2548 และได้ปรับตัวสูงขึ้นเป็น 189 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2549 (ตารางที่ 3.14.6) ในขณะที่ราคากุ้งขาวแวนนาไม ณ ตลาดกลางสัตว์น้ำจังหวัดสมุทรสาคร (ตลาดทะเลไทย) ลดลงในทุกขนาดจากปี 2548 ถึงปี 2549 (ตารางที่ 3.14.8)

ราคาส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็ง

ในช่วงปี 2545-2549 ราคาส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็งของไทยมีแนวโน้มลดลง โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละ -8.36 จากราคาส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็ง 343.88 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2545 ลดลงเหลือ 240.59 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2549 (ตารางที่ 3.14.9)

ตารางที่ 3.14.9 ราคาส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็ง ปี 2540-2549

ปี	ขนาด
	หน่วย: บาท/กก.
2545	343.88
2546	304.81
2547	267.96
2548	235.83
2549	240.59
อัตราการเปลี่ยนแปลง	
	-8.36

ที่มา: กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์, 2550

5) การส่งออกและการนำเข้า

การส่งออก

ผลผลิตกุ้งของไทยร้อยละ 85 ของผลผลิตทั้งหมดถูกส่งไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศ ที่ผ่านมาส่วนใหญ่ส่งออกในลักษณะกุ้งแช่เย็นแช่แข็ง แต่ในระยะหลังไทยเริ่มส่งออกกุ้งในรูปสินค้าที่เพิ่มมูลค่ามากขึ้น ผลิตภัณฑ์ที่สำคัญที่ประเทศไทยส่งออก คือ กุ้งแช่เย็นแช่แข็งและกุ้งแปรรูป โดยที่ประเทศคู่แข่งที่สำคัญของไทย ได้แก่ จีน เวียดนาม อินเดีย อินโดนีเซีย และเอกวาดอร์

ในช่วงปี 2546-2550 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อัตราการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 13.01 และ 5.51 ตามลำดับ โดยมีอัตราการขยายตัวร้อยละ -13.23 และ -14.71 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาถึงการส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็งของไทย พบว่า ตลาดสำคัญที่ไทยส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็ง คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ไทยส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็งมากที่สุด โดยตลอดช่วงปี 2546-2550 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็งของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมากใน สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐเกาหลี แคนาดา และสหภาพยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสหภาพยุโรปมีอัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าถึงร้อยละ 69.64 และ 54.61 ตามลำดับ ในขณะที่การส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็งไปยังญี่ปุ่นและจีนมีแนวโน้มทรงตัว และการส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็งไปยังไต้หวันและฮ่องกงมีแนวโน้มลดลงอย่างมาก ทั้งนี้ อัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าการส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็งเท่ากับร้อยละ 15.95 และ 5.67 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.14.11)

สำหรับการส่งออกกุ้งปรุงแต่งของไทยนั้น พบว่า ตลาดสำคัญที่ไทยส่งออกกุ้งปรุงแต่งส่วนใหญ่เป็นตลาดเดียวกันกับการส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็ง ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป แคนาดา และออสเตรเลีย ซึ่งสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ไทยส่งออกกุ้งปรุงแต่งมากที่สุดเช่นเดียวกับกับกุ้งแช่เย็นแช่แข็ง ทั้งนี้ตลอดช่วงปี 2545-2549 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกุ้งปรุงแต่งของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกประเทศ ยกเว้น แคนาดาที่มีแนวโน้มทรงตัว และสิงคโปร์ซึ่งมีแนวโน้มลดลงอย่างมาก ในภาพรวมของการส่งออกกุ้งปรุงแต่ง พบว่า อัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าการส่งออกเท่ากับร้อยละ 9.87 และ 1.88 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.14.12)

การนำเข้า

ในการนำเข้ากุ้งทะเลของไทยส่วนใหญ่จะเป็นกุ้งแช่เย็นแช่แข็ง เพื่อนำมาแปรรูป โดยรับจ้างแปรรูปอีกครั้ง และเพื่อชดเชยในภาวะที่ผลผลิตกุ้งของไทยไม่เพียงพอ อีกทั้งบางส่วนเป็นกุ้งสายพันธุ์อื่นเพื่อการบริโภคในภัตตาคาร ในช่วงปี 2546-2550 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์กุ้งของไทยมีแนวโน้มลดลง ร้อยละ 14.42 และ 26.63 ตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากุ้งแช่เย็นแช่แข็งของไทยลดลงอย่างมาก ซึ่งมีอัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละ -25.13 และ -28.03 ตามลำดับ ในขณะที่การนำเข้ากุ้งปรุงแต่งของไทยมีปริมาณและมูลค่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับการนำเข้ากุ้งแช่เย็นแช่แข็ง (ตารางที่ 3.14.13)

ในส่วนของ การนำเข้ากุ้งแช่เย็นแช่แข็งของไทยจากประเทศต่างๆ จากตารางที่ 3.14.14 พบว่า ในปี 2545 ประเทศไทยนำเข้ากุ้งแช่เย็นแช่แข็งจากอินเดียมากที่สุด ในปริมาณ 4,173 ตัน คิดเป็นมูลค่า 1,479 ล้านบาท รองลงมา คือ กรีนแลนด์ มาเลเซีย และจีน แต่ในปัจจุบันไทยนำเข้ากุ้งทะเลจากกรีนแลนด์มากที่สุด ในปริมาณ 2,734 ตัน คิดเป็นมูลค่า 402 ล้านบาท รองลงมา คือ แคนาดา และเมียนมาร์ สำหรับเมียนมาร์แล้วส่วนใหญ่เป็นการนำเข้ากุ้งกุลาดำแช่แข็งซึ่งแนวโน้มว่ามูลค่าการนำเข้า

ปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้ว่าทั้งปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากุ้งแช่เย็นแช่แข็งของไทยลดลงอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเข้าจากอินเดีย มาเลเซีย และจีน ปริมาณการนำเข้าลดลงในอัตราร้อยละ 42.13 40.39 และ 67.51 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.14.14)

3.14.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

ประเทศไทยมีศักยภาพสูงในการผลิตกุ้งทะเล พิจารณาได้จากแนวโน้มการผลิตกุ้งทะเลที่เพิ่มมากขึ้นอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนสายพันธุ์กุ้งจากกุ้งกุลาดำมาเป็นกุ้งขาวแวนนาไม ที่ใช้ระยะเวลาเลี้ยงสั้นกว่า ให้ผลตอบแทนค่อนข้างสูง และยังไม่มีการระบาดของโรคระบาด ประกอบกับมีปัจจัยการผลิตที่เอื้ออำนวย ไม่ว่าจะเป็นการมีลูกกุ้งคุณภาพดี การมีอาหารกุ้งคุณภาพสูง และอื่นๆ ปัจจัยสำคัญที่นำมาซึ่งการผลิตกุ้งทะเลได้จำนวนเพิ่มขึ้น คือ การที่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลไทยส่วนใหญ่มีวิชาการความรู้ทักษะและประสบการณ์การเลี้ยงกุ้งทะเล และความสามารถในการปรับตัวที่ดีมากซึ่งเป็นจุดเด่นของผู้เลี้ยงกุ้งทะเลไทยที่อยู่เหนือประเทศคู่แข่ง อีกทั้งปริมาณการผลิตกุ้งในตลาดโลกมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากประเทศผู้ผลิตกุ้งรายใหญ่ต้องเผชิญปัญหาโรคระบาด และภาวะอากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิตกุ้ง ทำให้โอกาสของกุ้งทะเลไทยในตลาดมีเพิ่มขึ้น นอกจากนี้อุตสาหกรรมกุ้งแช่เย็นแช่แข็งเน้นวัตถุดิบที่ผลิตได้เองในประเทศ ประกอบกับมีเทคโนโลยีที่ได้รับการถ่ายทอดมาและการพัฒนาของคนไทยเอง

เมื่อพิจารณาถึงความสามารถในการแข่งขันสินค้ากุ้งของไทย พบว่า ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Revealed Comparative Advantage: RCA) ของกลุ่มสินค้าประมง มีค่าเท่ากับ 43 แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนการส่งออกสินค้าประมงของไทยต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของไทยมีค่าเท่ากับ 61.85 เท่าของสัดส่วนการส่งออกสินค้าประมงของโลกต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก ซึ่งถือได้ว่าประเทศไทยอยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าประมง

2) นโยบายภายในประเทศ

รัฐบาลมีมาตรการรับจํานํากุ้งเพื่อรักษาเสถียรภาพของราคาภายในประเทศและช่วยเหลือเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง โดยที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) ครั้งที่ 4/2550 มีมติเห็นชอบโครงการรับจํานํากุ้งขาวแวนนาไมด์ จํานวน 1 หมื่นตันจากปริมาณกุ้งที่สามารถผลิตได้ทั้งหมด 5 แสนตัน ภายในเวลา 3 เดือน เริ่มตั้งแต่ 1 สิงหาคม-31 ตุลาคม 2550 ในวงเงินรวม 300 ล้านบาท โดยกำหนดราคาจํานํากุ้งขนาด 40 ตัวต่อกิโลกรัม ราคา 140 บาท ขนาด 50 ตัวต่อกิโลกรัม ราคา 120 บาท และขนาด 60 ตัวต่อกิโลกรัม ราคา 105 บาท ซึ่งทั้งหมดเป็นราคาที่สูงกว่าราคาตลาดเฉลี่ย 10-20%

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

ประเทศไทยประสบกับมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศของประเทศคู่ค้าเพื่อควบคุมการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของไทย ดังนี้

ภายหลังจากการเปิดการค้าเสรีกับประเทศคู่เจรจาต่างๆ ส่งผลต่อมาตรการทางการค้าที่เป็นภาษี ดังนี้

1) การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน และไทย-จีน

ภายใต้กรอบอาเซียน-จีน เริ่มลดภาษีสินค้าบางรายการเร็วกว่าปกติ โดยเริ่มลดตั้งแต่วันที่ 1 มค.47 ในสินค้าเกษตรทุกรายการในตอนที่ 01-08

2) การจัดทำการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ออสเตรเลียจะลดภาษีเป็นร้อยละ 0 ทันทีในวันแรกที่มีความตกลงจำนวน 99.87% ของรายการสินค้าเกษตรทั้งหมด สำหรับมาตรการที่มีใช้ภายในสินค้ากุ้งจะเกี่ยวข้องกับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและมาตรฐานอาหาร (Expert Group) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎระเบียบและร่วมมือการแก้ไขปัญหาของสินค้าที่ติดมาตรการด้านสุขอนามัยและสัตว์ในการนำเข้าให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปี โดยไทยระบุให้สินค้ากุ้งเป็นส่วนหนึ่งที่เป็น Priority products ที่ต้องการให้ออสเตรเลียเร่งตรวจสอบให้นำเข้าได้ (Import Risk Analysis)

3) การจัดทำการค้าเสรีไทย-นิวซีแลนด์

นิวซีแลนด์ลดภาษีสินค้าเกษตรเกือบทุกรายการเป็น 0 % ในวันแรกที่ข้อตกลงมีผลบังคับใช้

4) การจัดทำการค้าเสรีไทย-ญี่ปุ่น

กุ้งเป็นสินค้าในกลุ่มที่ 1 คือ สินค้าที่ญี่ปุ่นลดภาษีให้ไทยทันที

5) การจัดทำการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา

การเจรจายังไม่มีความคืบหน้า และกุ้งจัดอยู่ในกลุ่มสินค้าอื่นๆ นอกเหนือจากกลุ่มสินค้าอ่อนไหว และยังไม่มีความคืบหน้าในการเจรจา

6) การจัดทำการค้าเสรีไทย-อินเดีย

การเจรจาระหว่างไทยและอินเดียยังไม่มีความคืบหน้า โดยสินค้ากุ้งเป็นสินค้าอ่อนไหวของอินเดีย

โดยสรุป กุ้งเป็นสินค้าที่ประเทศไทยมีศักยภาพการผลิตและความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลไทยส่วนใหญ่มีทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถในการปรับตัวที่ดีมาก ประกอบกับมีปัจจัยการผลิตที่ดีทั้งลูกกุ้งคุณภาพดี การมีอาหารกุ้งคุณภาพสูง นอกจากนี้ดัชนีชี้วัดความสามารถในการแข่งขันบ่งบอกถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

ในสินค้ากึ่งอย่างดี ลักษณะดังกล่าวส่งผลให้การผลิตกึ่งทะเลเพาะเลี้ยงและการส่งออกกึ่งและผลิตภัณฑ์ของไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมาโดยตลอด อย่างไรก็ตามการส่งออกกึ่งของไทยยังต้องประสบปัญหาด้านมาตรการต่างๆ ที่มีใช้ภาษีของประเทศคู่เจรจาที่ปรากฏเป็นระยะๆ เช่น มาตรการด้านสุขอนามัย (SPS) ของออสเตรเลีย และมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (AD) ของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ประกอบกับอัตราภาษีที่ประเทศคู่เจรจาเก็บต่ำอยู่แล้ว ดังนั้นการเปิดตลาดการค้ากับประเทศคู่เจรจาไม่สามารถช่วยให้เพิ่มการส่งออกกึ่งของไทยได้มากนัก トラบดีที่สินค้ากึ่งของไทยยังประสบกับมาตรการ ที่มีใช้ภาษีต่างๆ ของประเทศคู่เจรจา นอกจากนี้การส่งออกกึ่งในปัจจุบันยังได้มีการเก็บ Continuous bond จากผู้ส่งออก และกำลังจะมีกรณีของการใช้แรงงานเด็ก (Child Abused) ซึ่งอเมริกากำลังจะยกประเด็นขึ้นฟ้องร้องไทยอีกด้วย ดังนั้น ภาครัฐควรมีบทบาทเข้ามาตรวจสอบถึงความเหมาะสมของมาตรการต่างๆ ที่ประเทศคู่ค้าใช้กับไทย ซึ่งจะช่วยลดมาตรการกีดกันทางการค้าต่างๆ ลงได้

ตารางที่ 3.14.10 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งของไทย ปี 2546-2550

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท

ประเทศ	2546		2547		2548		2549		2550*		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
กุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง	118,921	35,921	122,486	32,526	161,187	37,841	178,573	42,917	199,080	43,798	15.11	6.97
กุ้งปรุงแต่ง	114,715	35,754	117,795	34,620	121,053	33,594	165,831	43,153	157,644	37,835	10.27	3.39
กุ้งปรุงแต่งไม่บรรจุภาชนะอัดลม	108,270	34,201	112,431	33,268	116,782	32,493	161,281	41,980	124,884	31,221	6.68	0.50
กุ้งปรุงแต่งบรรจุภาชนะอัดลม	6,436	1,549	5,355	1,348	4,259	1,096	4,496	1,159	29,808	6,558	33.52	31.45
กุ้งปรุงแต่งทำไว้มีให้เสียบ	9	4	9	4	12	5	54	13	2,952	679	281.60	222.58
กุ้งแห้ง	363	101	490	126	540	126	754	168	72	26	-24.46	-21.70
กุ้งต้ม	101	27	163	30	158	32	1,064	290	1,008	222	91.12	90.90
กุ้งอื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	324	113	-	-
กุ้งทำพันธุ์	-	-	-	-	-	-	-	-	648	78	-	-
กุ้งมีชีวิต	-	-	-	-	0	1	1	0	1,224	208	-	-
รวม	234,100	71,804	240,934	67,301	282,938	71,595	346,223	86,528	360,000	82,800	13.01	5.51

หมายเหตุ: กุ้งปรุงแต่งทำไว้มีให้เสียบมีการปรับเปลี่ยนพิกัดศุลกากรใหม่ในช่วงปี 2543 ทำให้ปริมาณและมูลค่าส่งออกในปีต่อๆ มามีปริมาณน้อยลง

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.14.11 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็งของไทยรายประเทศ ปี 2545-2549

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท

ประเทศ	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สหรัฐอเมริกา	41,820	15,529	62,921	18,706	59,481	14,999	87,613	20,076	92,897	21,884	20.98	7.84
ญี่ปุ่น	23,392	9,620	22,381	8,524	22,495	8,166	22,552	7,371	24,476	7,313	0.99	-6.70
สาธารณรัฐเกาหลี	3,924	1,111	6,431	1,670	8,318	1,931	11,157	2,261	12,795	2,599	33.84	22.17
แคนาดา	4,901	1,819	6,696	2,071	7,975	1,998	8,355	2,005	9,579	2,563	16.90	4.12
สหภาพยุโรป	1,813	536	697	237	2,280	686	5,083	1,087	9,432	2,210	69.64	54.61
ออสเตรเลีย	3,208	1,017	4,034	1,068	4,518	1,074	6,008	1,231	4,824	1,104	12.91	3.11
ฮ่องกง	3,006	679	2,082	509	2,503	674	3,443	838	3,475	1,037	8.25	14.39
จีน	3,059	719	2,781	690	2,837	639	3,267	591	2,702	549	2.17	-0.34
ไต้หวัน	4,804	1,237	2,599	682	3,210	565	2,220	553	1,160	338	-25.92	-24.45
สิงคโปร์	6,676	1,536	4,936	967	3,777	632	2,417	366	1,908	291	-27.52	-34.97
นิวซีแลนด์	453	145	1,013	187	751	201	567	149	584	137	-0.72	-3.38
ประเทศอื่นๆ	2,163	458	2,350	611	4,341	961	8,505	1,313	14,741	3,192	61.28	48.81
รวม	99,219	34,406	118,921	35,921	122,486	32,526	161,187	37,841	178,573	43,217	15.95	5.67

หมายเหตุ: กุ้งปรุงแต่งทำให้มิให้เสียมีการปรับเปลี่ยนพิภคศุลกากรใหม่ในช่วงปี 2543 ทำให้ปริมาณและมูลค่าส่งออกในปีต่อๆ มามีปริมาณน้อยลง
ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.14.12 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกุ้งปรุงแต่งไม่บรรจุภาชนะอัดลมของไทยรายประเทศ ปี 2545-2549

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท

ประเทศ	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สหรัฐอเมริกา	61,850	22,477	65,568	20,793	69,073	19,867	68,203	18,553	94,743	26,134	9.33	1.89
ญี่ปุ่น	21,276	8,358	22,892	8,048	23,509	8,038	26,507	8,158	29,145	8,074	8.07	8.69
สหภาพยุโรป	2,686	713	2,525	780	3,915	1,132	4,944	1,434	9,899	2,879	38.83	40.50
แคนาดา	6,394	1,618	7,216	2,005	5,909	1,745	5,978	1,612	6,666	1,854	-1.04	0.55
ออสเตรเลีย	2,869	726	3,614	862	3,947	975	4,177	1,124	12,838	1,149	36.91	12.57
สาธารณรัฐเกาหลี	1,196	383	1,973	581	2,060	622	2,063	593	2,671	742	17.96	14.41
ไต้หวัน	727	173	1,006	223	1,075	189	1,726	266	1,643	260	24.24	10.40
นิวซีแลนด์	638	123	802	144	954	170	1,231	246	1,015	195	14.54	15.71
สิงคโปร์	5,280	1,701	1,040	364	159	43	246	69	377	108	-48.93	-51.24
ประเทศอื่นๆ	1,726	1,014	1,634	402	1,830	487	1,707	438	2,284	584	6.23	-9.67
รวม	104,642	37,286	108,270	34,201	112,431	33,268	116,782	32,493	161,281	41,980	9.87	1.88

หมายเหตุ: กุ้งปรุงแต่งทำไว้มิให้เสียมีการปรับเปลี่ยนพิภดศุลกากรใหม่ในช่วงปี 2543 ทำให้ปริมาณและมูลค่าส่งออกในปีต่อๆ มามีปริมาณน้อยลง
ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.14.13 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์กุ้งของไทย ปี 2545-2549

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท

ประเทศ	2546		2547		2548		2549		2550		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
กุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง	26,524	6,346	17,789	3,499	14,613	2,986	12,636	2,864	7,403	1,354	-25.13	-28.03
กุ้งปรุงแต่ง	5,003	53	4,563	114	5,410	59	4,321	69	4,687	54	-1.83	-4.77
กุ้งปรุงแต่งไม่บรรจุภาชนะอัดลม	4,981	50	4,556	113	5,397	59	4,316	69	28	4	-64.71	-43.50
กุ้งปรุงแต่งบรรจุภาชนะอัดลม	22	4	7	1	13	0	5	0	67	14	20.81	7.91
กุ้งปรุงแต่งทำให้มีให้เสีย	-	-	-	-	0	0	-	-	-	-	-	-
กุ้งแห้ง	1,708	10	1,094	13	3,509	28	3,717	28	121	2	-33.45	-19.11
กุ้งต้ม	20	11	0	0	-	-	-	-	3,253	20	-	-
กุ้งอื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	660	29	-	-
กุ้งทำพันธุ์	-	-	-	-	-	-	-	-	66	14	-	-
กุ้งมีชีวิต	-	-	1	2	1	1	0	2	66	37	-	-
รวม	33,255	6,421	23,447	3,628	23,533	3,074	20,674	2,963	16,256	1,511	-14.42	-26.63

หมายเหตุ: กุ้งปรุงแต่งทำให้มีให้เสียมีการปรับเปลี่ยนพิกัดศุลกากรใหม่ในช่วงปี 2543 ทำให้ปริมาณและมูลค่าส่งออกในปีต่อๆ มามีปริมาณน้อยลง
ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.14.14 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากุ้งแช่เย็นแช่แข็งของไทยรายประเทศ ปี 2545-2549

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท

ประเทศ	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
อินเดีย	4,173	1,479	4,304	1,404	1,396	304	869	192	603	455	-42.13	-35.26
กรีนแลนด์	3,837	524	4,800	658	4,659	574	4,663	638	2,734	402	-6.82	-5.48
แคนาดา	2,058	258	1,847	268	1,481	193	1,314	220	2,003	290	-3.87	0.36
อาร์เจนตินา	1,748	439	1,177	443	1,177	412	110	49	647	241	-35.33	-28.79
เมียนมาร์	2,360	613	1,921	349	1,253	238	1,017	182	1,104	206	-19.39	-24.64
สหภาพโซเวียต	367	84	1,002	235	750	204	1,219	365	641	159	14.10	18.62
มาเลเซีย	3,766	529	2,403	409	1,557	222	672	108	536	139	-40.39	-33.05
เวียดนาม	836	387	1,440	553	448	155	585	230	328	123	-24.21	-27.10
อินโดนีเซีย	1,376	459	1,529	437	1,349	328	623	138	931	112	-15.46	-32.76
สหภาพยุโรป	589	148	648	126	490	85	305	46	171	30	-27.58	-34.37
จีน	3,240	796	1,522	362	965	187	145	28	38	6	-67.51	-70.63
ประเทศอื่นๆ	5,306	1,396	3,720	984	2,385	597	3,251	830	2,900	701	-14.56	-17.80
รวม	29,656	7,113	26,313	6,228	17,910	3,500	14,773	3,026	12,636	2,864	-20.66	-22.83

หมายเหตุ: กุ้งปรุงแต่งทำให้มีให้เสียมีการปรับเปลี่ยนพิคัดศุลกากรใหม่ในช่วงปี 2543 ทำให้ปริมาณและมูลค่าส่งออกในปีต่อๆ มามีปริมาณน้อยลง
ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

3.15 ปลาทะเล (ปลาทูน่า)

ปลาทูน่าเป็นปลาที่มีความสำคัญมากในวงการการค้าสัตว์น้ำของโลก ปลาทูน่าเป็นแหล่งอาหารโปรตีนที่มีคุณภาพและราคาถูกเมื่อเทียบกับอาหารโปรตีนจากสัตว์ชนิดอื่นๆ ซึ่งนิยมบริโภคทั้งในรูปเนื้อปลาสดหรือซาซิมิ โดยเฉพาะปลาทูน่าบรรจุกระป๋องเป็นผลิตภัณฑ์จากปลาที่ได้รับความนิยมกว้างขวางทั่วโลก นอกจากนี้ทูน่ายังถูกนำไปแปรรูปเป็นอาหารสัตว์เลี้ยงด้วย ในช่วง 6 ปีที่ผ่านมาปริมาณการจับปลาทูน่าของโลกมีแนวโน้มว่าจะขยายตัวเพิ่มขึ้นในอนาคต เนื่องจากปลาทูน่าเป็นอาหารที่รับประทานได้ทุกเพศและศาสนา โดยเฉพาะศาสนาอิสลามที่ต้องได้รับการรับรองเครื่องหมายฮาลาล ประกอบกับผู้บริโภคบางส่วนหันมาบริโภคอาหารทะเลมากขึ้น เพื่อทดแทนการบริโภคเนื้อสัตว์ปีก เนื่องจากวิตกกังวลถึงการระบาดของไข้หวัดนก โดยเฉพาะสหภาพยุโรป ซึ่งสถานการณ์การแพร่ระบาดของไข้หวัดนกทวีความรุนแรงขึ้นจนทำให้การบริโภคเนื้อไก่ของสหภาพยุโรปลดลงถึงร้อยละ 50 ในช่วงต้นปี 2549 (สถาบันอาหาร)

3.15.1 สถานการณ์ปลาทูน่าของโลก

1) การผลิต

สถานการณ์การผลิตปลาทูน่าโลก ในช่วงปี พ.ศ. 2542 -2544 นั้นปริมาณผลผลิตปลาทูน่าของโลกลดลงอย่างต่อเนื่องตลอด 3 ปี แต่ภายหลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2545 สถานการณ์การผลิตเริ่มปรับตัวดีขึ้น โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2546 ปริมาณการผลิตปลาทูน่าปรับตัวขึ้นสูงสุดเมื่อเทียบกับปีอื่นๆ ทั้งนี้เพราะปริมาณความต้องการปลาทูน่าโลกเพิ่มสูงขึ้น เนื่องมาจากภาวะสงครามระหว่างสหรัฐอเมริกา และอิรัก ตลอดจนการระบาดของโรค SARS ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2546 ทำให้มีการกักตุนอาหารกระป๋องมากขึ้น โดยเฉพาะปลากระป๋องซึ่งมี ราคาค่อนข้างถูก นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2547 เกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนกและโรควัวบ้าในหลายประเทศ ทำให้ทั่วโลกหันมาบริโภคอาหารทะเลมากขึ้น

แหล่งจับปลาทูน่าที่สำคัญและใหญ่ที่สุดของโลกอยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิกตะวันตก (Pacific Western Central) มีปริมาณปลาทูน่าที่จับได้มากที่สุดประมาณร้อยละ 37 ของปริมาณปลาทูน่าสดที่จับได้ทั้งหมด โดยในแต่ละปีจะจับปลาทูน่าได้ มากกว่า 1.5 ล้านตัน ปลาทูน่าพันธุ์ที่จับได้มากที่สุด คือ Skipjack Tuna รองลงมาเป็น Yellowfin Tuna, Albacore Tuna, Bigeye Tuna และพันธุ์ Bluefin Tuna ประเทศที่มีกองเรือประมงจับปลาทูน่ารายใหญ่ของโลกได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา สเปน ฝรั่งเศส เกาหลี และไต้หวัน

ประเทศผู้ผลิตปลาทูน่าที่สำคัญของโลก ได้แก่ ญี่ปุ่น ไต้หวัน อินโดนีเซีย สเปน ฟิลิปปินส์ และสาธารณรัฐเกาหลี โดยในช่วงปี 2545-2547 ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีผลผลิตปลาทูน่ามากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งของโลก รองลงมา คือ ไต้หวัน อินโดนีเซีย สเปน ฟิลิปปินส์ และสาธารณรัฐเกาหลี แต่

หลังจากปี 2547 เป็นต้นมา ประเทศญี่ปุ่นมีการจับปลาหน้ลดลงในขณะที่ประเทศผู้ผลิตปลาหน้ที่สำคัญอื่นๆ มีการจับปลาหน้มากขึ้น ส่งผลให้ไต้หวันเป็นประเทศที่มีผลผลิตปลาหน้มากที่สุดแทนที่ญี่ปุ่น โดยที่ในปี 2549 ประเทศไต้หวันจับปลาหน้มากที่สุดในโลก มีปริมาณผลผลิตปลาหน้ 543,325 ตัน รองลงมา คือญี่ปุ่น มีปริมาณผลผลิตปลาหน้ 492,162 ตัน อินโดนีเซีย มีปริมาณผลผลิตปลาหน้ 358,321 ตัน สเปน มีปริมาณผลผลิตปลาหน้ 304,277 ตัน ฟิลิปปินส์ มีปริมาณการจับ 259,002 ตัน และสาธารณรัฐเกาหลี มีปริมาณผลผลิตปลาหน้ 220,475 ตัน ทั้งนี้ผลผลิตปลาหน้ตลอดช่วงปี 2545-2549 มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 2.47 (ตารางที่ 3.15.1)

ตารางที่ 3.15.1 ผลผลิตปลาหน้ของโลกรายประเทศผู้ผลิต ปี 2545-2549

						หน่วย: ตัน
ประเทศ	2545	2546	2547	2548	2549*	อัตราการขยายตัว
ญี่ปุ่น	599,417	541,787	524,713	508,177	492,162	-3.15
ไต้หวัน	466,896	484,931	503,663	523,118	543,325	3.86
อินโดนีเซีย	277,066	295,465	315,085	336,008	358,321	6.64
สเปน	278,865	285,000	291,270	297,678	304,227	2.20
ฟิลิปปินส์	223,000	231,502	240,328	249,490	259,002	3.81
สาธารณรัฐเกาหลี	219,154	219,483	219,813	220,144	220,475	0.15
อื่นๆ	1,809,571	1,866,798	1,925,834	1,986,738	2,049,567	3.16
รวม	3,833,969	3,924,966	4,020,706	4,121,353	4,227,079	2.47

หมายเหตุ: * จากการประมาณการ

ที่มา: ยุทธศาสตร์ปลาหน้และผลิตภัณฑ์ ปี 2547-2551, กรมประมง

2) การบริโภค

ปลาทูน่าเป็นอาหารทะเลที่เป็นที่นิยมบริโภคในหลายประเทศทั่วโลก เนื่องจากมีโปรตีนสูง คอเลสเตอรอลต่ำ แต่ราคาถูกเมื่อเทียบกับอาหารทะเลชนิดอื่น โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ทูน่าแปรรูป มีปริมาณการบริโภคที่แพร่หลายเพิ่มขึ้นเห็นได้จากปริมาณการนำเข้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในตลาดหลักที่สำคัญของโลก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น เมื่อพิจารณาถึงสหรัฐอเมริกา พบว่า ช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนพฤศจิกายน ปี 2549 สหรัฐอเมริกามีมูลค่าการนำเข้านำเข้า 656.30 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมาคิดเป็นร้อยละ 6.87 ส่วนตลาดสหภาพยุโรป (25 ประเทศ) ในเดือนตุลาคม 2549 นำเข้าทูน่าแปรรูปเพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมาร้อยละ 16.57 สำหรับตลาดญี่ปุ่นเป็นตลาดทูน่าดิบที่เรียกว่า “sashimi” (เนื้อปลาดิบแล่) ที่ใหญ่ที่สุดของโลก ผลผลิตจากการทำประมงทูน่าจากธรรมชาติของญี่ปุ่นปีหนึ่งประมาณ 3 แสนตัน ก็ยังไม่พอกับปริมาณความต้องการบริโภค ทำให้ญี่ปุ่นต้องนำเข้าทูน่าสด แซ่เย็น แซ่แข็งอีกปีละมากกว่า 3 แสนตัน ซึ่งมากกว่า 50% ของปริมาณการบริโภคทั้งหมดในประเทศ ปลาทูน่าที่นำเข้าส่วนใหญ่ 74 % เป็นปลาที่ผ่าท้องควักไส้และเอาเหงือกออกแล้วแช่แข็ง เพราะจะทำให้นำมาผลิตเป็นซาซิมิที่มีคุณภาพได้ดีกว่า (สถาบันอาหาร)

3) การส่งออกและการนำเข้า

การส่งออก

ประเทศผู้ส่งออกปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งที่สำคัญของโลก ได้แก่ ไต้หวัน ฝรั่งเศส สเปน และสาธารณรัฐเกาหลี โดยในช่วงปี 2546-2549 ไต้หวันเป็นประเทศที่มีปริมาณการส่งออกปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งของโลก รองลงมา คือ ฝรั่งเศส สเปน และสาธารณรัฐเกาหลี เมื่อพิจารณาถึงมูลค่าการส่งออกปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็ง พบว่า ไต้หวันยังคงเป็นประเทศที่มีมูลค่าการส่งออกปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งของโลกเช่น แต่ประเทศรองลงมาคือสเปน สาธารณรัฐเกาหลี และฝรั่งเศส ตามลำดับ ในปี 2549 ประเทศไต้หวันมีการส่งออกปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งปริมาณ 550,867 ตัน มูลค่า 80,450 ล้านบาท ฝรั่งเศสมีการส่งออกปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งปริมาณ 201,631 ตัน มูลค่า 5,261 ล้านบาท สเปนมีการส่งออกปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งปริมาณ 195,262 ตัน มูลค่า 20,021 ล้านบาท และสาธารณรัฐเกาหลีมีการส่งออกปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งปริมาณ 54,309 ตัน มูลค่า 13,748 ล้านบาท ทั้งนี้ปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งของโลกตลอดช่วงปี 2545-2549 มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 1.43 และ 9.64 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.15.2)

สำหรับการส่งออกปลาทูน่ากระป๋อง ประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญของโลก ได้แก่ ไทย สเปน เอกวาดอร์ เซเชล และไอวอรีโคสต์ โดยตลอดช่วงปี 2545-2549 ประเทศไทยมีปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งของโลก สำหรับประเทศผู้ส่งออกปลาทูน่ากระป๋อง

ในลำดับรองลงมานั้น พบว่า ในช่วงปี 2545-2547 ประเทศสเปนมีปริมาณการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องเป็นอันดับสองของโลก รองลงมา คือ เอกวาดอร์ เซเชล และไอวอรีโคสต์ แต่ภายหลังปี 2547 เป็นต้นมา ประเทศเอกวาดอร์มีปริมาณการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องมากกว่าสเปน ในปี 2549 ประเทศไทยมีการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องปริมาณ 373,045 ตัน มูลค่า 34,621 ล้านบาท สเปนมีการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องปริมาณ 180,805 ตัน มูลค่า 23,943 ล้านบาท เอกวาดอร์มีการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องปริมาณ 197,591 ตัน มูลค่า 13,648 ล้านบาท เซเชลมีการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องปริมาณ 147,756 ตัน มูลค่า 18,798 ล้านบาท และไอวอรีโคสต์มีการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องปริมาณ 48,508 ตัน มูลค่า 2,530 ล้านบาท ทั้งนี้ปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องของโลกตลอดช่วงปี 2545-2549 มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 8.65 และ 8.44 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.15.3)

การนำเข้า

ประเทศผู้นำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งที่สำคัญของโลก ได้แก่ ไทย ญี่ปุ่น สเปน ไอวอรีโคสต์ และสหรัฐอเมริกา ซึ่งประเทศไทยได้นำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตเป็นปลาทูน่ากระป๋องเพื่อการส่งออก โดยตลอดช่วงปี 2545-2549 ไทยเป็นประเทศที่มีปริมาณการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งของโลก รองลงมา คือ ญี่ปุ่น สเปน ไอวอรีโคสต์ และสหรัฐอเมริกา แต่เมื่อพิจารณาถึงมูลค่าการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งกลับ พบว่า ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีมูลค่าการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งมากที่สุด รองลงมา คือ ไทย สหรัฐอเมริกา สเปน และไอวอรีโคสต์ ในปี 2549 ประเทศไทยมีการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งปริมาณ 568,716 ตัน มูลค่า 16,926 ล้านบาท ญี่ปุ่นมีการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งปริมาณ 421,254 ตัน มูลค่า 133,141 ล้านบาท สเปนมีการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งปริมาณ 333,358 ตัน มูลค่า 13,641 ล้านบาท ไอวอรีโคสต์มีการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งปริมาณ 77,452 ตัน มูลค่า 1,726 ล้านบาท และสหรัฐอเมริกามีการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งปริมาณ 29,551 ตัน มูลค่า 16,774 ล้านบาท จะเห็นได้ว่ามูลค่าการนำเข้าของญี่ปุ่นสูงกว่าไทยถึงเกือบสิบเท่า เนื่องจากปลาทูน่าที่ญี่ปุ่นนำเข้าเป็นปลาที่มีคุณภาพสูงเพื่อใช้ในการบริโภคในประเทศ ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งของโลกตลอดช่วงปี 2545-2549 มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 2.27 และ 7.33 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.15.4)

ตารางที่ 3.15.2 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งของโลกรายประเทศ ปี 2545-2549

ประเทศ	2545*		2546*		2547*		2548*		2549*		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ไต้หวัน	466,619	57,272	486,388	62,351	506,996	67,879	528,477	73,898	550,867	80,450	4.24	8.87
ฝรั่งเศส	158,305	5,189	168,174	5,207	178,659	5,225	189,798	5,243	201,631	5,261	6.24	0.37
สเปน	158,847	12,648	167,258	14,187	176,116	15,913	185,442	17,849	195,262	20,021	5.30	12.17
สาธารณรัฐเกาหลี	79,149	12,066	72,036	12,466	65,563	12,879	59,671	13,306	54,309	13,748	-8.99	3.32
อื่นๆ	463,344	54,218	447,144	60,644	431,510	67,831	416,423	75,870	401,863	84,862	-3.50	11.85
รวม	1,326,264	141,393	1,341,000	154,854	1,358,844	169,727	1,379,811	186,167	1,403,932	204,342	1.43	9.64

หมายเหตุ: * จากการประมาณการ

ที่มา: ยุทธศาสตร์ปลาทูน่าและผลิตภัณฑ์ ปี 2547-2551, กรมประมง

ตารางที่ 3.15.3 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาทุ่นำกระป๋องของโลกรายประเทศ ปี 2545-2549

ประเทศ	2545*		2546*		2547*		2548*		2549*		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ไทย	289,653	27,005	308,567	28,735	328,715	30,577	350,179	32,536	373,045	34,621	6.53	6.41
สเปน	102,558	13,529	118,176	15,370	136,173	17,817	156,910	20,654	180,805	23,943	15.23	15.92
เอกวาดอร์	83,395	6,779	103,465	8,075	128,367	9,619	159,261	11,457	197,591	13,648	24.07	19.12
เซเชล	61,353	7,117	76,430	9,073	95,212	11,566	118,609	14,745	147,756	18,798	24.57	27.49
ไอวอรีโคสต์	50,117	4,024	49,710	3,583	49,306	3,191	48,905	2,841	48,508	2,530	-0.81	-10.95
อื่นๆ	263,107	25,180	256,394	24,275	249,852	23,404	243,477	22,563	237,265	21,753	-2.55	-3.59
รวม	850,183	83,632.78	91,2742	89,111.31	987,625	96,173.02	1,077,341	104,797.23	1,184,970	115,292.51	8.65	8.44

หมายเหตุ: * จากการประมาณการ

ที่มา: ยุทธศาสตร์ปลาทู่นำและผลิตภัณฑ์ ปี 2547-2551, กรมประมง

ตารางที่ 3.15.4 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งของโลกรายประเทศ ปี 2545-2549

ประเทศ	2545*		2546*		2547*		2548*		2549*		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ไทย	466,224	15,664	489,970	15,970	514,926	16,283	541,153	16,601	568,716	16,926	5.09	1.96
ญี่ปุ่น	386,621	90,041	395,003	99,291	403,566	109,490	412,315	120,738	421,254	133,141	2.17	10.27
สเปน	229,303	9,538	251,789	10,430	276,478	11,406	303,589	12,474	333,358	13,641	9.81	9.36
ไอวอรีโคสต์	75,919	2,236	76,300	2,095	76,682	1,964	77,066	1,841	77,452	1,726	0.50	-6.27
สหรัฐอเมริกา	59,531	14,484	49,969	15,025	41,943	15,587	35,206	16,169	29,551	16,774	-16.06	3.74
อื่นๆ	285,621	14,128	265,669	13,458	247,111	12,820	229,849	12,213	213,793	11,634	-6.99	-4.74
รวม	1,503,219	146,089.73	1,528,700	156,269.94	1,560,706	167,550.61	1,599,178	180,035.97	1,644,124	193,841.16	2.27	7.33

หมายเหตุ: * จากการประมาณการ

ที่มา: ยุทธศาสตร์ปลาทูน่าและผลิตภัณฑ์ ปี 2547-2551, กรมประมง

3.15.2 สถานการณ์ปลาทูน่าของไทย

1) การผลิต

ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกปลาทูน่ากระป๋องรายใหญ่ของโลก ปัจจุบันมีโรงงานผลิตอาหารทะเลกระป๋องควบคู่กับปลาทูน่ากระป๋องเพื่อการส่งออกจำนวน 29 ราย และที่ผลิตปลาทูน่ากระป๋องเพียงอย่างเดียว 24 ราย มีกำลังการผลิตรวม 230,000 ตันต่อปี คิดเป็น ร้อยละ 40 ของกำลังการผลิตอาหารทะเลกระป๋องทั้งหมด แต่ใช้กำลังการผลิตจริงประมาณร้อยละ 50 มีการจ้างแรงงานประมาณ 40,000 คน (สำนักบริหารการนำเข้าส่งออกสินค้าทั่วไป กระทรวงพาณิชย์, 2550)

นอกจากจะเป็นผู้ผลิตและส่งออกปลาทูน่ากระป๋องรายใหญ่ของโลกแล้ว ประเทศไทยยังเป็นผู้นำเข้าวัตถุดิบปลาทูน่ารายใหญ่ของโลกด้วย เนื่องจากกว่าร้อยละ 80 ของปลาทูน่า ที่ใช้ในการผลิตปลาทูน่ากระป๋องต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะปลาทูน่าที่จับได้จากการทำประมงของไทยมีเพียงร้อยละ 20-25

ผลิตภัณฑ์ปลาทูน่ากระป๋องของไทยส่วนใหญ่ผลิตจากปลาทูน่าพันธุ์ท้องแถบ (Skipjack) ครีบบเหลือง (Yellow Fin) และครีบบยาว (Albacore) โดยแหล่งนำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ใต้หวัน วานัวตู ญีปุ่น มัลดีฟส์ สาธารณรัฐเกาหลีใต้ และจีน เป็นต้น

2) ต้นทุนการผลิต

ต้นทุนการผลิตปลาทูน่ากระป๋องของไทยส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 55-57 เป็นต้นทุนวัตถุดิบ ซึ่งต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ จึงทำให้ความผันผวนของปริมาณและราคาวัตถุดิบ ในตลาดโลก ส่งผลต่อต้นทุนการผลิตปลาทูน่ากระป๋องของไทยโดยตรง ส่วนต้นทุนที่เหลือประมาณร้อยละ 43-47 เป็นต้นทุนประกอบการ ได้แก่ แรงงานร้อยละ 18-20 บรรจุภัณฑ์ร้อยละ 6 สาธารณูปโภค (ค่าน้ำ ค่าไฟ) ขนส่ง และอื่นๆ ร้อยละ 18-21 (ตารางที่ 3.15.5)

ตารางที่ 3.15.5 โครงสร้างต้นทุนในการผลิตปลาทูน่ากระป๋องของไทย (ในน้ำเกลือหรือน้ำมัน)

ต้นทุน	สัดส่วนต่อต้นทุนทั้งหมด (ร้อยละ)
- วัตถุดิบ	55-57
- บรรจุภัณฑ์	6
- แรงงาน	18-20
- สาธารณูปโภค (ค่าน้ำ ค่าไฟ) ขนส่งและอื่นๆ	18-21
รวม	100

ที่มา: แผนแม่บทอุตสาหกรรมรายสาขา (สาขาอาหาร) สถาบันอาหาร, 2550

3) การส่งออกและการนำเข้า

การส่งออกปลาทูน่ากระป๋อง

ไทยเป็นประเทศที่มีการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องมากเป็นอันดับหนึ่งของโลกและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ผลิตภัณฑ์ปลาทูน่ากระป๋องที่ส่งออกแบ่งเป็น 2 รูปแบบหลัก คือ ปลาทูน่าในน้ำมันพืช (Tuna in oil) และปลาทูน่าในน้ำเกลือ (Tuna in Brine) ตลาดส่งออกหลักของไทยในการส่งออกปลาทูน่ากระป๋อง คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป ออสเตรเลีย และแคนาดา โดยในช่วงปี 2545-2549 การส่งออกปลาทูน่ากระป๋องมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น โดยมีอัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าการนำเข้าปลาทูน่ากระป๋องร้อยละ 8.93 และ 12.56 ตามลำดับ ในช่วงปี 2545-2549 ไทยมีปริมาณการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องไปยังญี่ปุ่นมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ออสเตรเลีย และแคนาดา แต่เมื่อพิจารณาถึงมูลค่าการส่งออกแล้ว พบว่ามูลค่าการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องของไทยไปยังสหรัฐอเมริกาส่งออกสูงกว่าญี่ปุ่น โดยในปี 2549 ไทยส่งออกปลาทูน่ากระป๋องไปยังญี่ปุ่นในปริมาณ 84,135 ตัน คิดเป็นมูลค่า 7,158 ล้านบาท สหรัฐอเมริกาในปริมาณ 80,233 ตัน คิดเป็นมูลค่า 8,303 ล้านบาท สหภาพยุโรปในปริมาณ 76,630 ตัน คิดเป็นมูลค่า 7,276 ล้านบาท ออสเตรเลียในปริมาณ 39,915 ตัน คิดเป็นมูลค่า 4,024 ล้านบาท และแคนาดาในปริมาณ 27,724 ตัน คิดเป็นมูลค่า 3,242 ล้านบาท (ตารางที่ 3.15.6)

การนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็ง

จากการที่ปริมาณปลาทูน่าที่ได้จากการประมงของไทยเองนั้น มีปริมาณเพียงร้อยละ 20-25 ของปริมาณวัตถุดิบปลาทูน่าทั้งหมดที่ใช้ในการผลิต ทำให้ประเทศไทยต้องนำเข้าปลาทูน่ามาเป็นวัตถุดิบในการผลิตปลาทูน่ากระป๋อง ซึ่งปลาทูน่าที่ไทยนำเข้าส่วนใหญ่จะเป็น yellow fin, skipjack และ albacore ประเทศคู่ค้าสำคัญที่ไทยนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็ง ได้แก่ ใต้หวัน วานัวตู ญี่ปุ่น ตุรกี และ สาธารณรัฐเกาหลี โดยที่การนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งของในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2541-2549) มีแนวโน้มสูงขึ้นทั้งปริมาณและมูลค่า ในระหว่างปี 2547-2549 ไทยมีปริมาณและมูลค่าการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งของไทยจากใต้หวันมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง อันดับที่สองคือ วานัวตู ส่วนลำดับถัดไปอยู่ในกลุ่มประเทศ ญี่ปุ่น ตุรกี มัลดีฟส์ และสาธารณรัฐเกาหลี โดยในปี 2549 ไทยนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งจากประเทศใต้หวันในปริมาณ 170,133 ตัน คิดเป็นมูลค่า 7,053 ล้านบาท รองลงมาคือ วานัวตูในปริมาณ 160,125 ตัน คิดเป็นมูลค่า 5,972 ล้านบาท สาธารณรัฐเกาหลีในปริมาณ 70,118 ตัน คิดเป็นมูลค่า 2,619 ล้านบาท ญี่ปุ่นในปริมาณ 68,737 ตัน คิดเป็นมูลค่า 3,188 ล้านบาท และมัลดีฟส์ในปริมาณ 66,481 ตัน คิดเป็นมูลค่า 2,313 ล้านบาท ในช่วงปี 2545-2549 ประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งร้อยละ 10.36 และ 13.55 ตามลำดับ(ตารางที่ 3.15.7)

ตารางที่ 3.15.6 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาหมึกกระป๋องของไทยรายประเทศ ปี 2545-2549

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท

ประเทศ	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สหรัฐอเมริกา	68,999	6,261	99,117	7,880	79,155	8,011	88,575	8,643	80,233	8,303	1.91	6.79
ญี่ปุ่น	73,292	6,325	81,645	6,732	99,008	7,945	90,742	8,185	84,135	7,158	3.89	4.53
สหภาพยุโรป	56,179	5,327	61,329	4,611	49,787	4,264	60,949	5,822	76,630	7,276	6.34	8.95
ออสเตรเลีย	25,572	2,319	34,258	3,035	34,893	3,133	40,365	4,023	39,915	4,024	11.12	14.84
แคนาดา	24,015	2,458	23,814	2,308	24,151	2,657	26,525	3,041	27,724	3,242	4.03	8.64
ซาอุดีอาระเบีย	12,376	1,239	11,854	1,096	13,923	1,305	14,998	1,504	20,101	1,919	12.81	12.65
อียิปต์	21,203	1,411	23,010	1,377	18,695	1,175	23,677	1,722	32,714	2,325	9.37	13.00
สวีเดน	2,983	319	6,425	645	5,133	561	6,844	750	6,194	704	16.47	18.94
แอฟริกาใต้	2,827	245	5,074	419	5,301	509	6,711	650	9,548	974	31.18	37.74
นิวซีแลนด์	3,432	328	3,953	369	4,350	428	4,904	530	4,172	464	6.25	11.18
อื่นๆ	59,372	3,331	77,771	5,439	79,621	5,963	107,132	8,595	130,692	10,800	20.91	32.45
รวม	350,250	29,563	428,250	33,911	414,017	35,951	471,422	43,4655	512,058	47,189	8.93	12.56

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.15.7 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งของไทยรายประเทศ ปี 2545-2549

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท

ประเทศ	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ไต้หวัน	117,433	4,551	121,581	4,177	135,186	5,362	151,399	6,185	170,133	7,053	10.08	13.53
วานัวตู	14,431	487	33,227	1,138	113,689	4,260	125,984	4,825	160,125	5,972	84.89	90.72
ญี่ปุ่น	47,650	2,199	93,337	3,574	42,034	2,324	114,876	4,887	68,737	3,188	9.86	11.13
ตุรกี	51,783	1,713	70,329	2,136	46,626	1,751	45,196	1,734	25296	930	-17.2	-13.38
มัลดีฟส์	30,340	936	38,744	1,110	37,664	1,295	52,674	1,824	66,481	2,313	20.64	25.93
สหภาพยุโรป	5,689	208	6,255	257	1,204	36	18,087	673	11,919	457	28.93	28.83
สาธารณรัฐเกาหลี	17,200	723	29,302	1,019	34,350	1,241	54,940	2,263	70,118	2,619	41.05	40.11
หมู่เกาะโซโลมอน	5,709	218	7,607	238	25,541	985	15,626	570	11,700	407	24.05	23.64
หมู่เกาะมาร์แชลล์	86,261	2,894	36,631	1,177	22,200	860	26,688	1,087	9,195	333	-38.09	-35.63
ปาปัวนิวกินี	29,595	1,030	58,324	1,639	19,479	866	13,049	621	23,823	993	-17.56	-9.91
จีน	9,332	296	13,579	416	21,538	770	19,368	699	32,382	1,163	32.89	38.53
อื่นๆ	103,843	4,237	118,197	4,568	79,452	3,487	101,123	4,381	133,117	5,823	3.47	6.12
รวม	519,266	19,492	627,113	21,449	578,963	23,237	739,010	29,749	783,026	31,251	10.36	13.55

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

3.15.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกปลาทูน่ากระป๋องรายใหญ่ของโลก ในขณะที่เดียวกัน ประเทศไทยยังเป็นผู้นำเข้าปลาทูน่ารายใหญ่ของโลกด้วยเช่นกัน ถึงแม้ว่าต้นทุนการผลิตปลาทูน่ากระป๋องของไทยกว่าร้อยละ 55-57 เป็นต้นทุนวัตถุดิบซึ่งต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ แต่ต้นทุนส่วนที่เหลือร้อยละ 43-47 เป็นเป็นต้นทุนจากการใช้ปัจจัยการผลิตในประเทศ ประกอบกับผู้ประกอบการไทยมีความชำนาญในอุตสาหกรรมนี้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ไทยเป็นประเทศที่มีการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องมากเป็นอันดับหนึ่งของโลกและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด

เมื่อพิจารณาถึงความสามารถในการแข่งขันปลาทูน่ากระป๋องของไทย พบว่า ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Revealed Comparative Advantage: RCA) ของกลุ่มสินค้าประมง มีค่าเท่ากับ 43 แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนการส่งออกสินค้าประมงของไทยต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของไทยมีค่าเท่ากับ 61.85 เท่าของสัดส่วนการส่งออกสินค้าประมงของโลกต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก ซึ่งถือว่าประเทศไทยอยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าประมง

2) นโยบายภายในประเทศ

ในด้านนโยบายภายในประเทศประกอบด้วยมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าและการส่งออก ดังนี้

1) การนำเข้า ประกอบด้วย

มาตรการทางภาษี

(1) ปลาทูน่าสดแช่เย็นแช่แข็ง

- อัตราทั่วไป ร้อยละ 60 ตามราคา
- WTO และ AFTA ร้อยละ 5 ตามราคา

(2) ปลาทูน่ากระป๋อง

- อัตราทั่วไป ร้อยละ 60 ตามราคา หรือ 200 บาท/กก. ตามสภาพ
- WTO ร้อยละ 40 ตามราคา หรือ 133.33 บาท ตามสภาพ
- AFTA ร้อยละ 5 ตามราคา หรือ 15 บาทตามสภาพ

มาตรการที่มิใช่ภาษี : ไม่มี

2) การส่งออก ประกอบด้วย

มาตรการทางภาษี : ไม่มี

มาตรการที่มิใช่ภาษี : ผู้ส่งออกต้องเป็นสมาชิกสมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

สำหรับมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศของไทยที่ประเทศคู่ค้ากระทำเพื่อควบคุมการนำเข้าปลาทูน่ากระป๋องนำเข้าจากไทย มีดังนี้

สหรัฐอเมริกา

มาตรการทางภาษี

- ปริมาณในโควตาร้อยละ 6 นอกโควตาร้อยละ 12.5 โดยคำนวณจากโควตานำเข้าโดยใช้อัตราร้อยละ 4.8 ของปริมาณการบริโภคในสหรัฐฯ ของปีที่ผ่านมา

- ประเทศในกลุ่ม ANDEAN (โบลิเวีย เอกวาดอร์ โคลัมเบีย และเปรู) ได้สิทธิในการนำเข้าปลาทูน่าบรรจุในถุง Pouch โดยเสียภาษีนำเข้าร้อยละ 0 ไม่จำกัดจำนวน แต่จะต้องเป็นไปตามกฎแหล่งกำเนิดสินค้าคือวัตถุดิบที่ใช้ต้องเป็นปลาในท้องถิ่นหรือมาจากสหรัฐฯ

มาตรการที่มีไฟภาษี

- กฎหมายป้องกันการก่อการร้ายทางชีวภาพ (Bioterrorism Act) ควบคุมโดยหน่วยงานอาหารและยาสหรัฐฯ (US Food and Drug Administration: USFDA)

- กฎหมายคุ้มครองปลาโลมา โดยกำหนดให้ปลาทูน่ากระป๋องที่วางจำหน่ายในสหรัฐอเมริกาต้องติดฉลาก Dolphin Safe บนกระป๋อง และห้ามนำเข้าผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าจากประเทศที่ซื้อวัตถุดิบจากประเทศผู้จับที่ใช้เครื่องมือทำลายปลาโลมา

- กฎหมาย Marine Mammal Protection

ออสเตรเลีย

ตามความตกลงเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (TAFTA) ที่มีผลบังคับใช้ไปแล้วตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2548 ได้ตกลงที่จะให้มีการใช้มาตรการปกป้องพิเศษ หรือ Special Safeguard Measures (SSG) สำหรับสินค้าปลาทูน่ากระป๋อง (พิกัดศุลกากร 1604.140) โดยได้ตกลงลดภาษีนำเข้าภายใต้ TAFTA ลงเหลือร้อยละ 2.5 ของมูลค่า จากอัตราปกติร้อยละ 5 สำหรับปี 2548 และ 2549 และลดเหลือ 0 ตั้งแต่วันที่ 2550 เป็นต้นไป โดยกำหนดปริมาณโควตา (Trigger Volume) รายปี เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 2548 ปริมาณ 21,366.277 ตัน และเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี จนถึงปี 2551 (ตารางที่ 3.15.8) ทั้งนี้ หากมีการนำเข้าสินค้าดังกล่าวเกินโควตาที่กำหนด ออสเตรเลียสามารถเรียกเก็บภาษีปกติที่อัตราร้อยละ 5

ตารางที่ 3.15.8 ปริมาณโควตาสำหรับสินค้าปลาทูน่ากระป๋องของไทยภายใต้มาตรการปกป้องพิเศษ (SSG)

Tariff Reference	Description	Unit	2005 (2548)	2006 (2549)	2007 (2550)	2008 (2551)
1604.14.00	Prepared or preserved tunas, skipjack and bonito (Sarda spp.).	kilograms	21,366,277	22,434,591	23,556,320	24,734,136

สหภาพยุโรป**มาตรการทางภาษี**

- ปลาทูน่ากระป๋อง ภาษีนำเข้าปกติ ร้อยละ 24
- ไทยได้รับสิทธิประโยชน์ภายใต้ข้อตกลง Cotonou เสียภาษีนำเข้า ร้อยละ 12 โดยปี 2549 มีปริมาณ โควตา 13,340 ตัน และได้สิทธิ GSP เสียภาษีนำเข้า ร้อยละ 20.5
- ปลาทูน่ากระป๋องที่นำเข้าจากประเทศในกลุ่ม Africa Caribbean และ Pacific (ACP)

ภาษีนำเข้าร้อยละ 0

มาตรการที่มีใช้ภาษี

- ผู้ผลิตสินค้าจะต้องมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้ผลิตหรือสถานประกอบการผลิต (Establishment) ที่จะทำขึ้น โดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของหน่วยงานที่รับผิดชอบ (Competent Authority) ของไทย คือ กรมประมง จัดส่งให้สหภาพยุโรปและบัญชีรายชื่อดังกล่าวจะต้องได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการจากเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของสหภาพยุโรป

- ต้องมีใบรับรองสุขอนามัย (Health Certificate)

ญี่ปุ่น**มาตรการทางภาษี**

- ปลาทูน่า Skipjack และปลาทูน่า Bonito ภาษีนำเข้าร้อยละ 9.6

มาตรการที่มีใช้ภาษี

- กฎหมายว่าด้วยสุขอนามัยอาหาร (Food Sanitation Law)

- ต้องมีใบรับรองสุขอนามัย (Health Certificate) โดยหน่วยงานของรัฐบาลไทยที่ผ่านการเห็นชอบจากรัฐบาลญี่ปุ่น

ซาอุดีอาระเบีย**มาตรการทางภาษี**

- ปลาทูน่ากระป๋อง ภาษีนำเข้าร้อยละ 5

มาตรการที่มีใช้ภายใน

- เอกสารที่ใช้กำกับสินค้าทุกฉบับจะต้องได้รับการรับรอง (Legalize) จากสถานเอกอัครราชทูตอิตาลีประจำประเทศไทย

อาร์เจนตินา

มาตรการที่มีใช้ภายใน

- โรงงานต้องได้รับการตรวจสอบและรับรองจากสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรของอาร์เจนตินา (Servicio Nacional de Sadedady Calidad Agrolimentaria)

โดยสรุป ประเทศไทยมีศักยภาพการผลิตและความสามารถในการแข่งขันปลาทูน่ากระป๋องในตลาดโลก เนื่องจากไทยมีความได้เปรียบด้านต้นทุนการผลิตปลาทูน่ากระป๋องที่ต่ำ ประกอบกับมีความชำนาญในอุตสาหกรรมนี้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ไทยเป็นประเทศที่มีการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องมากเป็นอันดับหนึ่งของโลกและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ดังนั้นการเปิดตลาดการค้าเสรีกับประเทศคู่เจรจาจะช่วยให้ไทยสามารถส่งออกปลาทูน่ากระป๋องได้มากขึ้นจากอัตราภาษีที่ลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่ไทยมีการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามภาครัฐและผู้ประกอบการพึงระมัดระวังถึงมาตรการที่มีใช้ภายในต่างๆ ที่ประเทศคู่เจรจาจะนำขึ้นมาใช้ รวมถึงเรื่อง ROOs ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญของการได้สิทธิในการส่งออกภายใต้ข้อตกลง FTAs ต่างๆ ด้วย

3.16 ชา

3.16.1 สถานการณ์ชาของโลก

1) การผลิต

ปริมาณการผลิตชาทั่วโลกในปี 2548 มีประมาณ 3.4 ล้านตัน ซึ่งแยกเป็นการผลิตชาดำประมาณร้อยละ 73 ของปริมาณการผลิตชาทั้งหมด ชาเขียวร้อยละ 23 และชาอู่หลงเพียงร้อยละ 4 ประเทศที่เป็นแหล่งผลิตชาที่สำคัญ คือ จีน อินเดีย และศรีลังกา เนื่องจากปัจจัยความแตกต่างในเรื่องสภาพภูมิอากาศ ดิน ฤดูกาล และกรรมวิธีการผลิต ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ชาที่ผลิตได้จากแหล่งต่างๆ ของโลกนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมาก ในปี 2548 จีนเป็นประเทศที่ผลิตชาได้มากที่สุด คือ 900,500 ตัน คิดเป็นร้อยละ 26 ของผลผลิตชาทั่วโลก รองลงมา คือ อินเดียซึ่งผลิตชาได้ 830,700 ตัน คิดเป็นร้อยละ 24 ของผลผลิตชาทั่วโลก และเคนยาซึ่งผลิตชาได้ 295,000 ตัน คิดเป็นร้อยละ 9 ของผลผลิตชาทั่วโลก

จีนไม่เพียงแต่มีผลผลิตชาเป็นอันดับหนึ่งของโลกเท่านั้น ยังมีความชำนาญเป็นพิเศษในการปลูกชาเขียวอีกด้วย ชาเขียวแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ชาเขียวแบบญี่ปุ่น และชาเขียวแบบจีน โดยที่จีนเป็นผู้ผลิตชาเขียวและส่งออกรายใหญ่ที่สุดในโลก สำหรับประเทศที่มีกำลังการผลิตชาเขียวรองลงมาคือ ญี่ปุ่น เวียดนาม และอินโดนีเซีย ตามลำดับ จุดแข็งของอุตสาหกรรมชาของจีนคือ มีพื้นที่สำหรับการปลูกชามาก จึงสามารถเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับชาแต่ละชนิดได้ และยังสามารถขยายพื้นที่การปลูกได้ตามแนวโน้มตลาดโลก และรัฐบาลกลางเริ่มให้การสนับสนุนทางวิชาการในการผลิตชา โดยมีการจัดประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับชาขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2548 เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับอุปสงค์และอุปทาน (รายงานชิ้นสุดท้ายโครงการศึกษาผลกระทบจากการทำ FTA สำหรับภาคเกษตรกรรม, 2550)

2) การบริโภค

ปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อตลาดชาของโลก คือ ปริมาณการผลิตและความต้องการบริโภคชาของแต่ละประเทศและพฤติกรรมการบริโภคและแนวโน้มการดำเนินชีวิตที่เอื้อต่อการบริโภคชา โดยเฉพาะในโลกตะวันตกนั้นมีแนวโน้มของการดำเนินชีวิตที่น่าสนใจ คือ แนวโน้มความต้องการความสะดวกสบายและหรูหรา (Convenience and Luxury) และแนวโน้มความห่วงใยในเรื่องสุขภาพหรือความต้องการกินคืออยู่ดี (Wellness) ซึ่งเป็นจุดสร้างกระแสก่อให้เกิดร้านจำหน่ายชาโดยเฉพาะ (Specialty Tea Shops) ทำให้ความนิยมในการดื่มชานั้นเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่หรืออายุระหว่าง 20-30 ปี ที่แนวโน้มจะเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคจากการดื่มกาแฟและน้ำอัดลมมาเป็นการดื่มชาทดแทน (รายงานชิ้นสุดท้ายโครงการศึกษาผลกระทบจากการทำ FTA สำหรับภาคเกษตรกรรม, 2550)

ในปัจจุบันและอนาคต ชาเขียวมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นสินค้าสำคัญที่มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีการนำเทคโนโลยีการแปรรูปสินค้าชาเขียวมาเป็นส่วนผสมเพื่อสร้างจุดขายและผู้บริโภคยอมรับแพร่หลายไปทั่วโลก ตลาดผลิตภัณฑ์อุปโภคบริโภคที่ใช้ชาเขียวเป็นวัตถุดิบก็มีแนวโน้มเติบโตสูงด้วยเช่นกัน โดยปัจจุบันมีการนำชาเขียวไปผสมในอุตสาหกรรมเครื่องดื่ม เครื่องสำอาง อาหารเสริมสุขภาพ ยา และใช้ในการแต่งสีและกลิ่นของผลิตภัณฑ์อุปโภคบริโภค โดยมี การจำหน่ายชาเขียวอัดเม็ด บรรจุแคปซูล และเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ ซึ่ง ส่งผลต่อเนื่องให้เกิดอุตสาหกรรมการสกัดสารจากชาเขียว(Extractives Industry) คาดหมายกันว่าอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพจากชาเขียวนี้จะมีอัตราการขยายตัวอย่างรวดเร็วกว่าอุตสาหกรรมชาเขียวประเภทอื่นๆ และจะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชาเขียวได้อย่างมาก FAO คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ.2553 จะมีการบริโภคชาเขียวทั่วโลกประมาณ 900,000 ตัน (Fourteenth Session of the Intergovernmental Group on Tea, 2001) โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยถึงร้อยละ 2.6

3) การส่งออกและการนำเข้า

จากการที่จีนมีความชำนาญเป็นพิเศษในการปลูกชาเขียว ทำให้จีนเป็นผู้ส่งออกชาเขียวซึ่งมีสัดส่วนถึงร้อยละ 85 ของการค้าในตลาดโลก รวมทั้ง ประเทศไทยเองก็มีการนำเข้าชาจากจีนจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาเขียว นอกจากนี้รัฐบาลมณฑลยูนนาน ได้กำหนดให้ชาเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมส่งออกที่จะได้รับการสนับสนุนเป็นพิเศษ และส่งเสริมให้มีการผลิตชาที่ปลอดจากสารเคมีและประกาศให้ชาเป็นหนึ่งในสินค้าที่มีการควบคุมการส่งออก (Quota of Export Commodities)

3.16.2 สถานการณ์ชาของไทย

1) การผลิต

การผลิตชาในประเทศไทยได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ จากเดิมไทยมีพื้นที่ปลูกชาพันธุ์พื้นเมืองหรือชาลูกผสมซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของตลาดมากถึง 75% ในภายหลังรัฐบาลได้สนับสนุนให้มีการปรับปรุงพันธุ์และพัฒนาคุณภาพชาอย่างต่อเนื่อง โดยขยายพื้นที่ปลูกชาพันธุ์ดี เช่น พันธุ์อัสสัม พันธุ์ชิงฉงฮูลง และพันธุ์ฮูลงก้านอ่อน เพื่อรองรับความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ การปลูกชาในประเทศไทย มีการเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ โดยเฉพาะนักลงทุนจากไต้หวันซึ่งลงทุนอย่างครบวงจร ตั้งแต่การเพาะปลูกชาพันธุ์ดีซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดโลก จนถึงการผลิตเพื่อส่งออก ส่งผลให้มีการส่งออกใบชาและชาผงสำเร็จรูปจำนวนมากจากผู้ประกอบการกลุ่มนี้ในประเทศไทย

แหล่งผลิตชาของไทยส่วนใหญ่อยู่ในเขตภาคเหนือ ผลิตมากที่สุดในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ และแม่ฮ่องสอน ตามลำดับ การผลิตชาของไทยแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่ ชาอัสสัมและชาจีน โดยที่การผลิตชาอัสสัมร้อยละ 83 และเป็นชาจีนร้อยละ 17 เมื่อพิจารณาถึงพื้นที่

และผลผลิตในช่วง 9 ปีที่ผ่านมา (2541-2549) พบว่า พื้นที่เพาะปลูกและพื้นที่ให้ผลชาสด มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 79,762 ไร่และ 77,067 ไร่ ในปี 2541 เป็น 114,051 ไร่และ 100,152 ไร่ ในปี 2549 หรือเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 4.60 และ 3.37 ตามลำดับ สำหรับผลผลิตใบชาสดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของพื้นที่เพาะปลูกเช่น จากปี 2541 มีผลผลิตใบชาสด 27,282 ตัน และได้เพิ่มขึ้นเป็น 53,782 ตัน ในปี 2549 หรือเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 12.19 อย่างไรก็ตาม เมื่อคำนึงถึงผลผลิตต่อไร่ พบว่าไม่ได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมากนักในช่วงปี 2541 – 2546 แต่ผลผลิตต่อไร่กลับเพิ่มขึ้นอย่างมากหลังจากนั้น เป็นต้นมา (ตารางที่ 3.16.1)

ตารางที่ 3.16.1 พื้นที่เพาะปลูก พื้นที่ให้ผล ผลผลิต(ใบชาสด) และผลผลิตต่อไร่ชาของไทย ปี 2541-2549

ปี	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	พื้นที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิต(ใบชาสด) (ตันสด)	ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)
2541	79,762	77,067	27,282	354
2542	81,143	78,443	38,538	491
2543	85,658	84,158	50,354	598
2544	89,272	87,972	32,290	367
2545	92,354	89,754	33,384	372
2546	97,355	95,326	33,961	356
2547	98,533	93,702	51,763	552
2548	105,374	95,555	51,570	540
2549	114,051	100,152	53,782	537
อัตราเพิ่มร้อยละ	4.60	3.37	12.19	8.91

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, 2550

2) ต้นทุนการผลิต

ในการผลิตชาได้ทำการพิจารณาด้านต้นทุนการผลิตเฉลี่ยทั้งประเทศของชาจีนใบสด และชาอัสสัมใบสด ในช่วงปี 2547-2549 พบว่า ทั้งการผลิตชาจีนใบสดและชาอัสสัมใบสดมีแนวโน้มของต้นทุนรวมต่อไร่และต้นทุนรวมต่อกิโลกรัมที่สูงขึ้นไม่มากนัก (ตารางที่ 3.16.2 และ 3.16.3) โดยต้นทุนส่วนใหญ่มาจากต้นทุนผันแปร ได้แก่ ค่าแรงงานในการดูแลรักษา ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว และค่าปุ๋ย(ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี) โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าแรงงานในการดูแลรักษาและค่าปุ๋ย (ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยคอก)

ตารางที่ 3.16.2 ต้นทุนการผลิตชาจีนใบสดเฉลี่ยทั้งประเทศ ปี 2548-2550

รายการ	2548	2549	2550
1. ต้นทุนผันแปร	15,536.56	16,390.31	16,645.30
1.1. ค่าแรงงาน	6,537.45	6,774.84	6,838.49
ดูแลรักษา	5,215.81	5,435.44	5,499.93
เก็บเกี่ยว	1,321.64	1,339.40	1,338.56
1.2. ค่าวัสดุ	7,915.16	8,471.96	8,645.51
ค่าน้ำยาคอก	1,880.00	1,995.56	2,033.48
ค่าน้ำยาคามี	2,953.33	3,217.18	3,281.52
ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช	561.32	571.55	582.92
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	908.89	1,034.31	1,065.86
ค่าวัสดุการเกษตรและวัสดุสิ้นเปลือง	661.62	675.84	689.36
ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	950.00	977.52	992.37
1.3. ค่าดอกเบี้ยเงินลงทุน	1,083.95	1,143.51	1,161.30
2. ต้นทุนคงที่	3,854.98	3,854.98	3,865.84
ค่าเช่าที่ดิน	665.56	665.56	665.56
ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	1,570.22	1,570.22	1,570.22
ค่าดอกเบี้ยเงินลงทุนเครื่องมืออุปกรณ์	144.82	144.82	144.82
ต้นทุนก่อนให้ผล	1,474.38	1,474.38	1,485.24
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	19,391.54	20,245.29	20,511.14
4. ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัม	27.08	28.39	28.81
5. ผลผลิตต่อไร่(กก.ใบสด)	716.00	713.00	712.00

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

ตารางที่ 3.16.3 ต้นทุนการผลิตชาอัสสัมใบสดเฉลี่ยทั่วประเทศ ปี 2548-2550

รายการ	2548	2549	2550
1. ต้นทุนผันแปร	1,728.72	1,942.55	1,976.00
1.1. ค่าแรงงาน	1,039.48	1,079.97	1,096.71
ดูแลรักษา	434.50	448.77	454.36
เก็บเกี่ยว	604.98	631.20	642.35
1.2. ค่าวัสดุ	568.63	727.05	741.43
ค่าปุ๋ยคอก	125.00	128.43	130.87
ค่าปุ๋ยเคมี	135.27	151.24	154.26
ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช	127.07	136.98	139.71
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	3.58	4.26	4.39
ค่าวัสดุการเกษตรและวัสดุสิ้นเปลือง	175.41	293.64	299.51
ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	2.30	12.50	12.69
1.3. ค่าดอกเบี้ยเงินลงทุน	120.61	135.53	137.86
2. ต้นทุนคงที่	987.70	987.70	989.44
ค่าเช่าที่ดิน	469.81	469.81	469.81
ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	31.77	31.77	31.77
ค่าดอกเบี้ยเงินลงทุนเครื่องมืออุปกรณ์	2.05	2.05	2.05
ต้นทุนก่อนให้ผล	484.07	484.07	485.81
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	2,716.42	2,930.25	2,965.44
4. ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัม	5.24	5.70	5.72
5. ผลผลิตต่อไร่(กก.ใบสด)	518.00	514.00	518.00

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

3) การบริโภค

ผลผลิตขาใบและผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ประมาณร้อยละ 85 นำมาบริโภคภายในประเทศ แนวโน้มความต้องการบริโภคขา และผลิตภัณฑ์ขาในช่วง 9 ปีที่ผ่านมา (2541-2549) เพิ่มขึ้นจาก 5,460 ตันในปี 2541 เป็น 9,408 ตันในปี 2549 หรือเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 14.98 ต่อปี (ตารางที่ 3.16.4) เนื่องจากมีการขยายตัวของตลาดขาพร้อมดื่มมากขึ้น เพราะมีการนำเสนอและโฆษณาที่หลากหลาย ทำให้ดึงดูดผู้บริโภคโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่

ตารางที่ 3.16.4 ปริมาณการส่งออก ปริมาณการนำเข้า ความต้องการขาใบและชาผงในประเทศ ปี 2541-2549

หน่วย: ตัน			
ปี	ปริมาณการส่งออก	ปริมาณการนำเข้า	ความต้องการขาใบและชาผง
2541	489	493	5,460
2542	805	499	7,402
2543	834	511	9,748
2544	1,746	867	5,579
2545	2,072	1,453	6,058
2546	1,191	5,463	11,064
2547	1,738	8,093	16,708
2548	4,280	2,276	10,262
2549	3,466	2,118	9,408
อัตราเพิ่มร้อยละ	40.86	48.27	14.98

ที่มา: กรมศุลกากร, จากการคำนวณ, 2550

4) ราคา

จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า ราคาที่เกษตรกรขายได้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดช่วงปี 2546-2549 โดยที่ราคาชาจีนที่เกษตรกรขายได้ คือ 50,000 บาทต่อตัน ส่วนราคาชาอัสสัมที่เกษตรกรขายได้ คือ 13,000 บาทต่อตัน ทั้งนี้ราคาที่เกษตรกรขายได้สำหรับชาจีนมีราคาสูงกว่าชาอัสสัมถึงตันละ 37,000 บาท (ตารางที่ 3.16.5)

ตารางที่ 3.16.5 ราคาซาที่เกษตรกรขายได้ ปี 2546-2549

หน่วย: บาท/ตัน

ปี	ซาจีน (ชาสด)	ซาอัสสัม (ชาสด)
2546	50,000	13,000
2547	50,000	13,000
2548	50,000	13,000
2549	50,000	14,000

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550

5) การส่งออกและการนำเข้า

ไทยมีการนำเข้าชามากกว่าส่งออก เนื่องจากซาที่ผลิตได้ในประเทศยังมีคุณภาพต่ำและไม่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ทั้งนี้การส่งออกและนำเข้าซาของไทยมีอยู่ 2 ลักษณะด้วยกัน คือ ซาใบ และซาสำเร็จรูป

การส่งออก

การส่งออกซาใบของไทยมีอัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าการส่งออกเพียงเล็กน้อย คือ ร้อยละ 5.63 และ 2.76 ตามลำดับ ในขณะที่การส่งออกซาสำเร็จรูปของไทยมีอัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าการส่งออกที่สูงกว่าถึง ร้อยละ 81.27 และ 28.16 ตามลำดับ โดยที่การส่งออกซาใบของไทยไปยังได้หวันมีมูลค่ามากที่สุด รองลงมาคือ เนเธอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา กัมพูชา และญี่ปุ่น ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในด้านปริมาณการส่งออก พบว่า ได้หวันเป็นประเทศที่ไทยส่งออกซาใบในปริมาณมากที่สุด รองลงมาคือ กัมพูชา สหรัฐอเมริกา เนเธอร์แลนด์ และญี่ปุ่นตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ไทยจะส่งออกไปยังกัมพูชาและสหรัฐอเมริกาในปริมาณที่มากกว่าเนเธอร์แลนด์ แต่มูลค่าการส่งออกไปยังเนเธอร์แลนด์กลับสูงกว่ามูลค่าการส่งออกไปยังกัมพูชาและสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เนื่องจากการส่งออกไปยังเนเธอร์แลนด์ราคาได้รับราคาที่สูงกว่า (ตารางที่ 3.16.6) ส่วนการส่งออกซาสำเร็จรูปนั้น พบว่า การส่งออกซาสำเร็จรูปของไทยไปยังสหรัฐอเมริกามีมูลค่ามากที่สุด รองลงมา คือ กัมพูชา จาเมกา ลาว และออสเตรเลีย (ตารางที่ 3.16.7)

การส่งออกซาและผลิตภัณฑ์ซาของไทยมีแนวโน้มขยายตัวสูงขึ้น เนื่องมาจากการผลิตซาในประเทศไทยมีการพัฒนาการแปรรูปซาให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของต่างประเทศและประเทศคู่ค้ามากขึ้น ผลิตภัณฑ์ซาที่ส่งออกมีความหลากหลายขึ้น อาทิ ใบชา มีกรรมวิธีการผลิตและปรุงแต่งรสที่หลากหลายเพื่อให้เกิดชาชนิดต่างๆ อาทิ ชาดำหรือชาฝรั่ง ชาเขียว และชาจีน ชาผงสำเร็จรูป ผู้บริโภคสามารถนำมาผสมน้ำเป็นเครื่องดื่มได้ทันที นอกจากนี้ยังมีชาปรุงสำเร็จที่ มีการปรุงแต่งรสในลักษณะ

พร้อมดื่มและบรรจุในภาชนะที่ปิดสนิท นอกจากนี้ความต้องการบริโภคและผลิตภัณฑ์ชาในต่างประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นเครื่องดื่มสากลที่มีรสชาติเป็นที่ถูกใจของผู้บริโภคทั่วโลก รวมทั้งมีสรรพคุณในการรักษาโรคได้หลายชนิด (รายงานขั้นสุดท้ายโครงการศึกษาผลกระทบจากการทำ FTA สำหรับภาคเกษตรกรรม, 2550)

การนำเข้า

ในทำนองเดียวกันกับการส่งออกประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวของการนำเข้าชาสำเร็จรูปที่สูงกว่าชาใบ โดยที่อัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าการนำเข้าชาใบ คือ ร้อยละ 22.46 และ 4.46 ตามลำดับ ในขณะที่อัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าการนำเข้าชาสำเร็จรูป คือ ร้อยละ 135.52 และ 11.13 ตามลำดับ ในการนำเข้าชาใบของไทยจากประเทศต่างๆ นั้น พบว่า การนำเข้าชาใบของไทยจากอินเดียมีมูลค่ามากที่สุด รองลงมาคือ สาธารณรัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย และสหราชอาณาจักร แต่เมื่อพิจารณาถึงปริมาณการนำเข้า พบว่า ไทยนำเข้าจากสาธารณรัฐประชาชนจีนในปริมาณที่มากที่สุด รองลงมา คือ อินเดีย อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น และเวียดนาม (ตารางที่ 3.16.8) สำหรับการนำเข้าชาสำเร็จรูปนั้น พบว่า การนำเข้าชาสำเร็จรูปของไทยจากสหรัฐอเมริกามีมูลค่ามากที่สุด รองลงมาคือ ไอร์แลนด์ สาธารณรัฐประชาชนจีน สิงคโปร์ และญี่ปุ่น เช่นเดียวกันไทยนำเข้าชาสำเร็จรูปจากสหรัฐอเมริกาในปริมาณมากที่สุด แต่ลำดับรองลงมาคือ สิงคโปร์ ไอร์แลนด์ สาธารณรัฐประชาชนจีน และญี่ปุ่น (ตารางที่ 3.16.9)

ตารางที่ 3.16.6 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกขาใบของไทยรายประเทศ ปี 2545-2549

ประเทศ	ปริมาณ: กิโลกรัม, มูลค่า: บาท											
	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ไต้หวัน	773,447	35,613,761	613,251	28,881,666	534,624	26,883,943	588,440	27,878,932	607,404	27,141,795	-5.06	-6.19
เนเธอร์แลนด์	7,076	8,251,618	9,707	11,335,374	15,346	19,048,315	31,951	20,071,610	14,695	18,746,052	37.37	26.05
สหรัฐอเมริกา	163,563	13,534,695	49,944	4,177,076	113,638	8,640,996	132,691	11,050,381	114,442	10,303,201	15.27	14.71
กัมพูชา	6,475	419,574	2,975	210,959	40,581	1,204,892	54,309	1,523,858	440,048	8,396,406	488.53	224.72
ญี่ปุ่น	13,029	3,376,211	3,525	1,492,646	4,779	3,216,940	2,222	1,006,324	7,592	4,059,573	37.70	73.60
ฝรั่งเศส	888	562,900	1,853	1,174,513	1,849	794,474	3,001	1,478,270	3,480	2,428,259	46.68	56.66
สวีเดน	1,884	2,260,505	2,769	2,295,919	1,475	1,899,708	13,366	2,216,473	7,244	2,309,655	190.15	1.30
ฮ่องกง	16,674	3,228,487	426	52,042	17,005	1,863,523	15,296	1,315,678	24,347	2,185,585	960.87	854.78
ลาว	401	67,840	957	132,516	16,760	422,264	113,422	2,501,865	70,210	1,973,048	582.15	196.33
อินโดนีเซีย	0	0	107	75,560	2,414	432,647	1,499	156,000	15,033	1,912,674	1,007.01	511.57
อื่นๆ	704,069	35,411,277	65,543	10,949,836	65,591	11,441,869	219,049	19,618,515	167,803	18,216,434	29.99	-0.07
รวม	1,687,506	102,726,868	751,057	60,778,107	814,062	75,849,571	1,175,246	88,817,906	1,472,298	97,672,682	5.63	2.76

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.16.7 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกขาสสำเร็จรูปของไทยรายประเทศ ปี 2545-2549

ประเทศ	ปริมาณ: กิโลกรัม, มูลค่า: บาท											
	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สหรัฐอเมริกา	274,438	26,728,173	351,888	31,693,266	415,858	36,853,041	438,575	39,648,345	589,017	46,063,032	21.54	14.66
กัมพูชา	6,083	479,806	8,866	939,666	185,307	3,790,578	1,175,860	26,234,373	592,359	13,404,654	630.19	235.61
จามเกา	0	0	0	0	0	0	7,353	952,860	83,215	8,461,592	1,031.71	788.02
ลาว	547	119,474	927	480,778	146,284	3,467,149	1,103,635	26,160,250	243,265	6,753,419	4,081.58	375.97
ออสเตรเลีย	3,939	518,594	9,057	883,134	5,926	638,976	166,231	5,003,901	113,529	3,019,246	692.19	171.52
สาธารณรัฐเกาหลี	0	0	26,554	4,554,266	0	0	0	0	87,156	2,422,572	228.22	-46.81
เวียดนาม	1,031	582,194	581	414,022	537	208,005	31,030	575,698	122,484	2,368,982	1,480.48	102.41
สิงคโปร์	4,195	172,578	1,043	165,102	2,868	531,236	10,729	1,100,210	33,287	2,317,569	146.05	108.80
สวีเดน	389	326,489	588	424,506	1,231	933,942	3,222	1,315,513	4,136	2,142,357	87.65	63.43
นอร์เว	248	107,839	405	38,943	17	30,174	949	691,143	1,594	1,862,072	1,379.46	568.38
อื่นๆ	92,686	15,287,593	39,747	9,713,782	165,796	22,167,453	167,395	17,981,138	124,236	16,320,423	58.80	15.91
รวม	383,556	44,322,740	439,656	49,307,465	923,824	68,620,554	3,104,979	119,663,431	1,994,278	105,135,918	81.27	28.16

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.16.8 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าขาไปของไทยรายประเทศ ปี 2545-2549

ประเทศ	ปริมาณ: กิโลกรัม, มูลค่า: บาท											
	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
อินเดีย	28,132	4,002,872	50,206	8,694,093	112,043	24,036,609	135,934	29,933,045	130,210	28,650,989	54.69	78.48
สาธารณรัฐประชาชนจีน	484,431	23,991,885	1,349,925	37,395,348	2,107,374	48,038,260	1,147,035	33,000,872	590,836	21,052,507	35.18	4.20
ญี่ปุ่น	12,813	4,132,147	18,892	5,901,127	32,256	14,504,990	18,186	6,761,072	42,158	15,533,036	51.59	66.24
อินโดนีเซีย	34,195	1,748,550	141,077	14,482,190	159,593	11,936,046	131,569	13,855,128	112,215	12,936,429	73.36	180.03
สหราชอาณาจักร	27,385	12,516,864	21,901	14,110,372	22,242	14,042,981	30,543	16,429,053	26,393	12,260,771	1.32	0.97
ศรีลังกา	49,366	6,706,855	29,364	5,810,432	13,329	4,289,775	20,651	4,362,773	22,792	7,781,910	-7.46	10.13
ไต้หวัน	2,103	159,249	22,374	3,272,145	21,047	4,050,940	15,831	3,449,182	18,680	3,128,353	237.80	488.59
สหรัฐอเมริกา	2,237	1,497,584	1,786	1,303,165	4,322	1,354,138	3,320	1,277,235	4,785	2,183,205	35.69	14.05
เวียดนาม	0	0	0	0	17,150	849,887	0	0	39,500	1,432,290	130.32	68.53
แคนาดา	0	0	0	0	0	3,588	125	477,837	505	861,084	15,727.00	6,648.92
อื่นๆ	186,473	41,459,497	134,181	6,617,634	171,436	8,354,404	224,275	5,064,034	59,036	2,506,855	-10.78	-36.92
รวม	827,135	96,215,503	1,769,706	97,586,506	2,660,792	131,461,618	1,727,469	114,610,231	1,047,110	108,327,429	22.46	4.46

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.16.9 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าสินค้าสำเร็จรูปของไทยรายประเทศ ปี 2545-2549

ประเทศ	ปริมาณ: กิโลกรัม, มูลค่า: บาท											
	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สหรัฐอเมริกา	108,970	50,578,815	66,084	29,246,669	99,902	56,790,476	72,194	51,828,719	781,868	75,518,397	241.77	22.24
ไอร์แลนด์	96,247	53,743,493	35,102	21,010,260	7,024	4,234,069	57,132	32,560,027	64,671	31,514,235	145.76	131.26
สาธารณรัฐประชาชนจีน	35,445	938,595	13,997	14,620,760	67,443	36,636,671	84,494	39,923,210	47,113	22,165,451	75.59	393.20
สิงคโปร์	61,692	2,669,690	65,043	2,031,001	85,792	3,594,017	116,677	4,988,009	115,905	7,494,113	18.17	35.52
ญี่ปุ่น	3,319	5,730,385	26,846	18,225,538	22,899	14,442,727	30,698	9,226,217	34,356	6,205,806	185.03	32.11
สวีเดน	905	2,543,897	621	1,626,911	8,481	5,808,352	6,307	3,616,642	4,833	3,449,627	296.33	44.65
มาเลเซีย	6,309	821,249	5,075	864,198	17,479	3,062,689	11,301	3,097,192	8,528	3,039,756	41.24	64.72
สหราชอาณาจักร	0	0	0	0	84	43,570	20	21,166	2,155	1,974,635	2,649.70	2,294.46
สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน	936	506,973	0	0	7,471	4,378,664	3,086	2,101,594	4,428	1,793,083	170.74	174.25
เนเธอร์แลนด์	0	0	0	0	0	0	3	329	3,030	1,617,524	25,225.00	122,887.16
อื่นๆ	312,389	7,275,812	3,480,581	64,679,894	5,115,575	112,008,125	167,010	13,318,987	4,081	2,028,800	216.72	172.32
รวม	626,212	124,808,909	3,693,349	152,305,231	5,432,150	240,999,360	548,922	160,682,092	1,070,968	156,801,427	135.52	11.13

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

3.16.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

ในการพิจารณาถึงความสามารถในการแข่งขัน เมื่อคำนึงถึงต้นทุนการผลิตของไทย พบว่า ต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัมของชาจีนใบสดและชาอัสสัมใบสดเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ในช่วงปี 2547-2549 แต่ผลผลิตชาต่อไร่มีแนวโน้มสูงขึ้นมาก ในช่วงปี 2547-2549 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาในอดีต ประกอบกับการผลิตชาในประเทศได้รับการพัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับ จากเดิมไทยมีพื้นที่ปลูกชาพันธุ์พื้นเมืองหรือชาลูกผสมซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของตลาดมากถึง 75% ในภายหลังรัฐบาลได้สนับสนุนให้มีการปรับปรุงพันธุ์และพัฒนาคุณภาพชาอย่างต่อเนื่อง โดยขยายพื้นที่ปลูกชาพันธุ์ดี เช่น พันธุ์อัสสัม พันธุ์ชิงชงอุหลง และพันธุ์อุหลงก้านอ่อน เพื่อรองรับความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้การปลูกชาในประเทศไทย มีการเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ โดยเฉพาะนักลงทุนจากไต้หวันซึ่งลงทุนอย่างครบวงจร ตั้งแต่การเพาะปลูกชาพันธุ์ดีซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดโลกจนถึงการผลิตเพื่อส่งออก ส่งผลให้มีการส่งออกใบชาและชาผงสำเร็จรูปจำนวนมาก จนทำให้ในปัจจุบันประเทศไทยสามารถส่งออกชาและผลิตภัณฑ์ในปริมาณที่มากกว่าการนำเข้า แต่เมื่อคิดเป็นมูลค่าแล้ว การส่งออกชายังมีมูลค่าน้อยกว่าการนำเข้าชา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าชานำเข้าจากต่างประเทศยังมีคุณภาพและราคาที่สูงกว่าชาส่งออกของไทย อย่างไรก็ตามคุณภาพชาของไทยมีแนวโน้มดีขึ้นเมื่อเทียบกับในอดีต

ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ไทยยังมีศักยภาพในการผลิตชา โดยมีความสามารถในการผลิตชาที่สูงขึ้น สามารถทำการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดทั้งภายในประเทศและตลาดภายนอกประเทศ

2) นโยบายภายในประเทศ

ในด้านการผลิตการผลิตชา ไทยเริ่มมีการอุดหนุนภายใน ช่วงปี 2529-2531 โดยรัฐบาลให้การอุดหนุนโดยตรงต่อผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชาของไทยโดยไม่มีข้อผูกพันเกี่ยวกับการซื้อใบชาสดจากเกษตรกรแต่อย่างใด ได้แก่ การแทรกแซงราคาผลิตภัณฑ์ชา ซึ่งองค์การคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์ ได้กำหนดราคาชาที่ผลิตในประเทศและฝากขายผ่านองค์การฯ โดยจำหน่ายให้แก่ผู้นำเข้าชาจากต่างประเทศในราคาสูงกว่าราคาตลาด ส่งผลให้การผลิตผลิตภัณฑ์ชาภายในประเทศเพิ่มขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 1.97 ของปริมาณผลผลิตรวม เนื่องจากการอุดหนุนมีผลบิดเบือนต้นทุนให้ต่ำกว่าความเป็นจริง หลังจากนั้นเป็นต้นมารัฐบาลลดเลิกการอุดหนุน ส่งผลกระทบโดยตรง ต่อผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชาและส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ผลิตใบชาสดที่มีคุณภาพต่ำ เนื่องจากใบชาสด คุณภาพดียังผลิตได้น้อยและเป็นที่ต้องการของตลาด

ในปัจจุบันไทยได้มีการอุดหนุนภายใน ได้แก่ การแทรกแซงราคาผลิตภัณฑ์ฯ ซึ่งองค์การคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์ ได้กำหนดราคาขาที่ผลิตในประเทศและฝากขายผ่านองค์การฯ โดยจำหน่ายให้แก่ผู้นำเข้าจากต่างประเทศในราคาสูงกว่าราคาตลาด

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

สำหรับมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศของไทยเพื่อควบคุมการนำเข้าผลิตภัณฑ์ฯ ใบและชาผงจากต่างประเทศ มีดังนี้

(1) ผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ฯ ต้องชำระภาษีอากรนำเข้า

(2) ผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ฯ ต้องขออนุญาตนำเข้า โดยกำหนดอัตราส่วนให้ซื้อชาที่ผลิตได้ในประเทศ (Local content) ผ่านองค์การคลังสินค้า ในสัดส่วนชาใบร้อยละ 60 และชาผงร้อยละ 50 ของปริมาณที่ขออนุญาตนำเข้า

ในด้านพันธกรณีที่ไทยจำเป็นต้องเปิดตลาดตามข้อผูกพัน โดยที่ไทยต้องเปิดตลาดนำเข้าชาใบและชาผง ดังนี้

(1) ยกเลิกมาตรการควบคุมการนำเข้าชาใบและชาผงในลักษณะการกำหนดอัตราส่วนให้ผู้นำเข้าซื้อผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ และปรับไปใช้มาตรการภาษีศุลกากรแทน โดยมีผลบังคับใช้ระหว่างปี 2538-2547 จะกำหนดให้มีโควตานำเข้าชาใบและชาผงในปริมาณขั้นต่ำ 596 ตัน ณ อัตราภาษีร้อยละ 30 หากนำเข้าในปริมาณที่เกินกว่า 596 ตัน หรือนอกโควตาจะต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 30 หากนำเข้าในปริมาณที่เกินกว่า 625 ตัน จะต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 90

(2) ชาสำเร็จรูป ซึ่งมีการใช้มาตรการภาษีอยู่แล้ว ให้เก็บภาษีนำเข้าในอัตราร้อยละ 60 ในระหว่างปี 2538-2547 และอัตราผูกพันในปี 2547 ให้เก็บลดลงเหลือร้อยละ 40

โดยสรุป ประเทศไทยมีการพัฒนาการผลิตและแปรรูปชา โดยมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของต่างประเทศและประเทศคู่ค้ามากขึ้น สามารถทำการผลิตชาให้มีความหลากหลายมากขึ้น สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ประกอบกับความต้องการบริโภคชาและผลิตภัณฑ์ชาทั้งในประเทศและต่างประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การผลิตและการส่งออกชาของไทยมีแนวโน้มขยายตัวสูงขึ้น ดังนั้นการเปิดตลาดการค้ากับประเทศที่ไทยมีการส่งออกชาและผลิตภัณฑ์อยู่แล้วจะช่วยทำให้ไทยสามารถส่งออกชาและผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น แต่การเปิดตลาดการค้ากับประเทศที่ไทยนำเข้าชาและผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จีน สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น จะส่งผลให้สินค้าชาและผลิตภัณฑ์นำเข้ามายังประเทศไทยได้มากขึ้นเช่นกัน

3.17 กาแฟ

3.17.1 สถานการณ์กาแฟของโลก

ปี 2550/51 กระทรวงเกษตรสหรัฐฯ คาดการณ์ปริมาณสต็อกต้นปี 1.34 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2549/50 จำนวน 0.15 ล้านตันหรือคิดเป็นร้อยละ 12.62 ปี 2550/51 มีปริมาณผลผลิต 7.37 ล้านตันและความต้องการใช้ 7.85 ล้านตัน ลดลงจากปี 2549/50 จำนวน 0.26 ล้านตันหรือคิดเป็นร้อยละ 3.32 ตามลำดับ ส่วนราคาตลาดโลก เฉลี่ยตันละ 2,276 ดอลลาร์สหรัฐฯ เฉลี่ยเป็นเงินบาท 74.21 บาท สำหรับผลผลิตกาแฟของโลกแสดงในตารางที่ 3.17.1

ตารางที่ 3.17.1 ผลผลิตและความต้องการใช้เมล็ดกาแฟ

1. ผลผลิตและความต้องการใช้	2545/46	254/47	2547/48	2548/49	2549/50	2550/51 (ประมาณการ)
1.1 ผลผลิตโลก (ล้านตัน)	7.59	6.55	7.27	6.24	8.06	7.37
1.2 ผลผลิตไทย (ตัน)	53,902	61,765	59,644	46,873	55,660	50,442
1.3 ความต้องการใช้ภายใน (ตัน)	44,800	47,100	42,300	45,000	48,000	50,880
1.4 ปริมาณการส่งออก (ตัน)	7,434	22,957	16,117	25,784	11,239	-
1.5 มูลค่าการส่งออก (ล้านบาท)	1163	484	552	1,059	616	-

หมายเหตุ (1) ปริมาณผลผลิตโลก กระทรวงเกษตรสหรัฐฯ

(2) ปริมาณผลผลิตของไทย สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรฯ

(3) ความต้องการใช้ภายในประเทศ สอบถามโรงงานผู้ผลิตกาแฟสำเร็จรูปและกาแฟคั่วบด (ม.ค.-พ.ค.)

(4) ปริมาณส่งออก กรมศุลกากรและผลผลิตหักความต้องการใช้ภายในประเทศ

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์, 2551

3.17.2 สถานการณ์กาแฟของไทย

(1) ผลผลิต สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรรายงานผลการสำรวจของผลผลิตกาแฟ ปี 2550/51 50,442 ตัน ลดลงจากปี 2549/5 ร้อยละ 9.37 ผลผลิตออกสู่ตลาดมากในเดือนธ.ค.50 – ก.พ. 51 ขณะนี้เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตและจำหน่ายผลผลิตร้อยละ 90 ของผลผลิตทั้งหมด และจำหน่ายผลผลิตได้ราคา กก.ละ 66 บาท

(2) ความต้องการใช้ คาดว่าจะมีประมาณ 50,800 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2549/50 ร้อยละ 6.00

(3) ด้านการส่งออก ดังแสดงในตารางที่ 3.17.2 และด้านการนำเข้า ดังแสดงในตารางที่ 3.17.3, 3.17.4, และ 3.17.5 ตามลำดับ ซึ่งจะพบว่าส่วนมากนั้นประเทศไทยจะส่งออกกาแฟมากกว่านำเข้า โดยตลาดที่สำคัญ คือ สหรัฐอเมริกา สวิตเซอร์แลนด์ สิงคโปร์ มาเลเซีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ มาเลเซีย โปแลนด์ ออสเตรเลีย เยอรมัน ลาว เมียนมาร์ และด้านการนำเข้าส่วนมากจะนำเข้ากาแฟสำเร็จรูป กาแฟคั่ว กาแฟดิบตามลำดับ โดยมีคู่ค้าที่สำคัญ คือ มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ กาแฟคั่วนำเข้าจากสหรัฐอเมริกา อิตาลี และกาแฟดิบนำเข้าจากประเทศต่างๆ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ โคลัมเบีย อิตาลี บราซิล ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย จีน ลาว ออสเตรเลีย กัวเตมาลา ฮองกง

ตารางที่ 3.17.2 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกาแฟไทย

ปี	HS.CODE : 090111*		HS.CODE : 090112**		ประเทศคู่ค้า
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	
2543	58,408	1,654	40	7.01	USA สวิตเซอร์แลนด์ สิงคโปร์ สวิตเซอร์แลนด์
2544	65,372	1,137	263	11.48	USA มาเลเซีย สหรัฐอาหรับฯ สวิตเซอร์แลนด์
2545	7,042	231	53	8.66	มาเลเซีย โปแลนด์, อาหรับฯ สวิตเซอร์แลนด์
2546	7,392	156	14	2.56	โปแลนด์ USA , อาหรับฯ สวิตเซอร์แลนด์
2547	22,907	475	0.21	0.02	โปแลนด์ USA , ออสเตรเลีย
2548	15,980	536	63	2.48	USA เยอรมัน, ลาว เมียนมาร์
2549	25,647	1,023	14	0.73	USA เยอรมัน , ลาว เมียนมาร์

หมายเหตุ: * กาแฟที่ไม่ได้คั่ว ไม่ได้แยกเอากาแฟอื่นออก

** กาแฟที่ไม่ได้คั่ว แยกเอากาแฟอื่นออก

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.17.3 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากาแฟดิบ

ปี	HS.CODE : 090111*		HS.CODE : 090112**		ประเทศคู่ค้า
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	
2543	7	1.21	6	1.890	สิงคโปร์ โคลัมเบีย , อิตาลี โคลัมเบีย
2544	11	2.70	1	0.350	บราซิล ญี่ปุ่น , อิตาลี โคลัมเบีย
2545	3	0.50	0.18	0.046	โคลัมเบีย บราซิล , อินโดนีเซีย
2546	78	1.77	1.12	0.243	จีน ลาว , อิตาลี USA
2547	44	1.01	-	-	ลาว ออสเตรเลีย
2548	57	2.72	0.20	0.072	กัวเตมาลา ลาว , อิตาลี ฮองกง
2549	374	7.44	2	0.646	ลาว กัวเตมาลา , อิตาลี สิงคโปร์

หมายเหตุ: * กาแฟที่ไม่ได้คั่ว ไม่ได้แยกเอากาแฟอื่นออก

** กาแฟที่ไม่ได้คั่ว แยกเอากาแฟอื่นออก

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.17.4 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากาแฟคั่ว

ปี	HS.CODE : 090111*		HS.CODE : 090112**		ประเทศคู่ค้า
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	
2543	36	14.5	7	1.66	สหรัฐอเมริกา อิตาลี
2544	60	26.72	6	2.82	สหรัฐอเมริกา อิตาลี
2545	63	28.74	5	2.36	สหรัฐอเมริกา อิตาลี
2546	98	43.49	6	3.5	สหรัฐอเมริกา อิตาลี
2547	112	42.76	7	3.14	สหรัฐอเมริกา อิตาลี
2548	260	59.06	9	3.61	สหรัฐอเมริกา อิตาลี
2549	167	64	13	4.6	สหรัฐอเมริกา อิตาลี

หมายเหตุ: * กาแฟที่ไม่ได้คั่ว ไม่ได้แยกเอากาแฟอื่นออก

** กาแฟที่ไม่ได้คั่ว แยกเอากาแฟอื่นออก

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.17.5 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากาแฟสำเร็จรูป

ปี	HS.CODE : 090111*		HS.CODE : 090112**		ประเทศคู่ค้า
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	
2543	848	111	1,615	67	มาเลเซีย อินโดนีเซีย , สิงคโปร์ USA
2544	2,407	396	4,239	164	มาเลเซีย อินโดนีเซีย , สิงคโปร์ USA
2545	2,703	446	5,515	201	มาเลเซีย อินโดนีเซีย , สิงคโปร์ มาเลเซีย
2546	1,091	181	8,254	318	มาเลเซีย อินโดนีเซีย , สิงคโปร์ มาเลเซีย
2547	1,018	132	11,860	540	มาเลเซีย อินโดนีเซีย , สิงคโปร์ มาเลเซีย
2548	1,020	164	15,227	727	มาเลเซีย อินโดนีเซีย , สิงคโปร์ มาเลเซีย
					มาเลเซีย อินโดนีเซีย , มาเลเซีย
2549	2,175	457	7,805	633	สาธารณรัฐชเวด

หมายเหตุ: * กาแฟที่ไม่ได้คั่ว ไม่ได้แยกเอากาแฟีนออก

** กาแฟที่ไม่ได้คั่ว แยกเอากาแฟีนออก

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

3.18.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

การศึกษาของศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550) พบว่าสินค้ากาแฟนั้นต้องพัฒนาและปรับตัวให้มีความสามารถแข่งขันเนื่องจากคู่แข่งที่สำคัญคือ เวียดนาม และตลาดที่มีศักยภาพในการแข่งขัน คือ สหรัฐอเมริกา เยอรมันนี เบลเยียม โดยกาแฟที่ส่งออกส่วนใหญ่เป็นกาแฟดิบ ส่วนกาแฟคั่วส่วนใหญ่ส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกาหรับเอมิเรตส์ ได้หวันและประเทศเพื่อนบ้าน

2) นโยบายภายในประเทศ

รัฐบาลมีมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาราคาคั่วตามมติคณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) วันที่ 7 ธันวาคม 2548 อนุมัติแทรกแซงตลาดเมล็ดกาแฟดูการผลิต ปี 2548/49 ด้วยวิธีรับจำนำเมล็ดกาแฟพันธุ์โรบัสต้าจากเกษตรกรรายบุคคลในจังหวัดแหล่งผลิตรวมทั้งสิ้น 30,000 ตัน สัดส่วนปริมาณเมล็ดกาแฟที่รับจำนำแต่ละเกรดเป็นไปตามปริมาณที่เกษตรกรนำมาจำหน่ายจริง โดยให้องค์การคลังสินค้า (อคส.) รับฝากเก็บและออกใบประทวน ธนาคารเพื่อ

การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ช.ก.ส.) รับจำนำใบประทวนที่ ออกส. ออกให้แก่เกษตรกร ราคารับจำนำเกรดดี กก.ละ 36 บาท เกรดหนึ่ง กก.ละ 33 บาท และเกรดสอง กก.ละ 27 บาท ระยะเวลารับจำนำ ธันวาคม 2548 - มีนาคม 2549 ระยะเวลาไถ่ถอนภายใน 4 เดือน นับถัดจากเดือนที่รับจำนำ ระยะเวลาโครงการ ธันวาคม 2548 - กันยายน 2549 แต่เนื่องจากเกษตรกรจำหน่ายเมล็ดกาแฟตามกลไกตลาดได้สูงกว่าราคาจำนำ จึงไม่มีเกษตรกรนำเมล็ดกาแฟไปจำนำ

สำหรับฤดูกาลผลิต ปี 2549/2550 กรมการค้าภายในได้ประเมินสถานการณ์และเตรียมมาตรการแทรกแซงตลาดแต่เนื่องจากราคาตลาดโลกเคลื่อนไหวอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง ประกอบกับปริมาณผลผลิตและความต้องการใช้มีปริมาณใกล้เคียงกัน ทำให้ผู้ซื้อเกิดการแข่งขัน ส่งผลให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้ราคาอยู่ในเกณฑ์สูง อย่างไรก็ตาม กรมการค้าภายในได้กำกับดูแลให้เกษตรกรได้รับความเป็นธรรมในการจำหน่ายผลผลิต โดยได้มีการตรวจสอบเครื่องชั่งและติดตามให้มีการซื้อขายตามคุณภาพ (สำนักส่งเสริมสินค้าเกษตร กรมการค้าภายใน, กุมภาพันธ์ 2551)

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

มาตรการทางภาษี

อัตราภาษีขาเข้าเฉลี่ย ที่สินค้าเกษตรไทยต้องเผชิญ ในการส่งออกไปยังประเทศต่างๆ พบว่า สินค้าไทยถูกกีดกันด้วยมาตรการภาษี เรียงจากมากไปน้อย คือ อินเดีย ญี่ปุ่น เกาหลี EFTA อาเซียน 5 BIMSTEC เปรู จีน สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

เมื่อมีการเปิดการค้าเสรีตามความตกลงต่างๆ มีแผนการปรับลดภาษี ได้แก่ ความตกลงเขตการค้าเสรี ไทย-ออสเตรเลียซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2548 โดยการลดภาษีเป็นศูนย์นั้น มีผลบังคับใช้ทันที

ความตกลงเขตการค้าเสรี ไทย-นิวซีแลนด์ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2548 โดยการลดภาษีเป็นศูนย์นั้น มีผลบังคับใช้ทันที

ความตกลงเขตการค้าเสรี อาเซียน (ไทย) - จีน ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 และอยู่ในรายการ Sensitive List (HSL) ลดอัตราภาษีเป็น 20% ในปี 2555 และเหลือ 0-5% ในปี 2558

ความตกลงเขตการค้าเสรี ไทย-ญี่ปุ่นซึ่งคาดว่าจะมีผลบังคับใช้เดือนตุลาคม 2548 โดยการลดภาษีเป็นศูนย์นั้น มีผลบังคับใช้ทันที

ความตกลงเขตการค้าเสรี ไทย-อินเดียซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2547 โดยกาแฟไม่อยู่ในรายการเร่งลดภาษี เนื่องจากเป็นสินค้าอ่อนไหว (sensitive list) กำหนดให้ภาษีขาเข้าคงเดิม

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่สำคัญและที่เกี่ยวข้องกับกาแพ เช่น มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของสหภาพยุโรป มาตรการโควตาภาษีและระเบียบการขอใบอนุญาตนำเข้า(Import Licenses) ของมาเลเซีย

เนื่องจากการส่งออกกาแพของไทยมีตลาดส่งออกที่สำคัญและมีศักยภาพ คือ สหรัฐอเมริกา เยอรมันนี เบลเยียม โดยกาแพที่ส่งออกส่วนใหญ่เป็นกาแพดิบ ส่วนกาแพคั่วนั้นส่วนใหญ่ส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกา-เอมิเรตส์ ได้หวันและประเทศเพื่อนบ้าน (ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550) ดังนั้นในการเปิดตลาดจึงควรมุ่งไปที่ตลาดที่สำคัญดังกล่าว

3.18 ประมงปลาน้ำจืด

3.18.1 สถานการณ์สัตว์น้ำของโลก

1) การผลิต

ในช่วงปี พ.ศ. 2546-2548 จำนวนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำปลาในประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีแนวโน้มลดลง สาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากสภาพอากาศและภัยทางธรรมชาติที่ไม่อำนวยต่อการเลี้ยงมีเพียงประเทศไทยเท่านั้นที่มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2548 เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.54 จากที่ชะลอการเพาะเลี้ยงในช่วงปี พ.ศ. 2547 ตามผลตอบแทนที่สูงขึ้นและการส่งเสริมจากภาครัฐบาลการเลี้ยงปลาให้เป็นในเชิงพาณิชย์ ประกอบกับความต้องการที่เพิ่มขึ้นจากต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ประเทศเวียดนามเป็นประเทศที่มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยสูงสุดในช่วง 4 ปี หรือระหว่างปี พ.ศ. 2545-2548 ถึงร้อยละ 25.17 สำหรับประเทศที่มีปริมาณการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ จีน อินเดีย เวียดนาม ไทย และอินโดนีเซีย ตามลำดับ ซึ่งเป็นประเทศในเขตร้อนทั้งหมดที่มีสภาพอากาศในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ตารางที่ 3.18.1)

ตารางที่ 3.18.1 ปริมาณการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศต่างๆ ที่สำคัญทั่วโลก ปี พ.ศ. 2544 – 2548

ประเทศ	ปริมาณ (พันตัน)				อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)				เฉลี่ย 4 ปี	
	2544	2545	2546	2547	2548	2545	2546	2547		2548
1. จีน	26,050	27,767	28,884	30,613	32,414	6.59	4.02	5.99	5.88	5.62
2. อินเดีย	2,120	2,187	2,313	2,795	2,838	3.18	5.75	20.82	1.55	7.82
3. เวียดนาม	588	703	938	1,199	1,437	19.54	33.36	27.85	19.91	25.17
4. ไทย	864	914	997	1,045	1,197	5.76	9.04	4.86	14.54	8.55
5. อินโดนีเซีย	814	955	1,064	1,260	1,144	17.27	11.49	18.38	-9.21	9.48
6. ประเทศอื่นๆ	7,519	7,863	8,487	9,013	9,120	4.57	7.94	6.20	1.18	4.97
รวมทั่วโลก	37,955	40,389	42,682	45,924	48,150	6.41	5.68	7.60	4.85	6.13

ที่มา: FAO yearbook 2005, Aquaculture production Statistics.

GLOBEFISH: Aquaculture Production and Markets รายงานว่า การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้มีการพัฒนาและขยายพื้นที่การเพาะเลี้ยงเพิ่มขึ้นทั่วโลก ตามความต้องการบริโภคที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่สัตว์น้ำตามธรรมชาติมีไม่เพียงพอและการจับอยู่ในภาวะจำกัด ทำให้การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับกับความต้องการและทดแทนปริมาณความต้องการบริโภคส่วนเกิน ยกเว้นในแอฟริกาที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจำเป็นต้องมีการพัฒนาด้านระบบการบริหารจัดการฟาร์ม ด้านสุขอนามัยและความปลอดภัยทางอาหาร ให้สอดคล้องกับความต้องการ ดังจะเห็นได้จากประเทศผู้บริโภคมลพิษสัตว์น้ำสำคัญของโลกได้มีการกำหนดกฎระเบียบมากขึ้น

ปลาตระกูลปลานิลเป็นชนิดที่การเพาะเลี้ยงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในแถบอเมริกากลางและอเมริกาใต้ เม็กซิโก และอินเดีย และเป็นสัตว์น้ำเพาะเลี้ยงที่สร้างรายได้จากการค้าระหว่างประเทศเป็นอันดับที่ 3 รองจากปลาเซลมอนและกุ้ง ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา หรือระหว่างปี พ.ศ. 2539-2549 ปริมาณการจับปลาตระกูลปลานิลจากธรรมชาติอยู่ในระดับคงที่หรือประมาณ 0.60 ล้านตันรวมทั้งหมดของโลก ขณะที่การเพาะเลี้ยงเพิ่มขึ้น จาก 0.55 ล้านตัน เป็น 1.67 ล้านตัน ส่วนตระกูลปลาตะเพียนมีการเพาะเลี้ยงมากที่สุดในประเทศจีน แต่เป็นการรองรับกับความต้องการบริโภคในประเทศเป็นส่วนใหญ่ หรือประมาณร้อยละ 80 ของปริมาณการผลิตปลานิลทั้งหมด และส่วนเกินจากการบริโภคภายในประเทศจะส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ

2) การส่งออกและนำเข้า

INFOFISH Trade News และ GLOBEFISH: Tilapia Market Report รวมทั้งเศรษฐกิจการประมง รายงานว่า สหรัฐอเมริกา ยุโรป และรัสเซียเป็นประเทศผู้นำเข้าปลาเขตร้อนที่สำคัญที่สุด ตามรสนิยมของผู้บริโภคในประเทศดังกล่าวที่หันมานิยมบริโภคปลาจากเขตร้อนเนื้อขาวมากขึ้น เพราะราคาต่ำกว่าเมื่อเทียบกับราคาปลาเขตนาน โดยยุโรปและรัสเซียจะนำเข้าในรูปปลาแช่แข็ง และแช่แข็ง สำหรับสหรัฐอเมริกานำเข้าในรูปปลาแช่แข็งเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่นำเข้าปลานิลมากที่สุดในโลก และยังคงมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2550 นำเข้าปลานิลปริมาณ 173.76 พันตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.76 จากปี พ.ศ. 2549 ที่นำเข้าปริมาณ 158.30 พันตัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าจากประเทศจีนจำนวน 120.01 พันตัน (หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 69.11) รองลงมา คือ ใต้หวันจำนวน 16.01 พันตัน (9.27) เอกวาดอร์จำนวน 12.39 พันตัน (7.13) อินโดนีเซียจำนวน 8.65 พันตัน (4.98) และไทยจำนวน 0.18 พันตัน (0.11)

สำหรับการส่งออกปลานิลของโลกขยายตัวต่อเนื่องและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามความต้องการในตลาดโลก อนัญญา (2551) รายงานว่าผลผลิตรวมปลานิลโลกมีจำนวนประมาณ 200,000 ล้านตันเพิ่มขึ้น 2 เท่าจากปริมาณผลผลิตเดิมช่วง 3 ปีที่ผ่านมา หรือระหว่างปี พ.ศ. 2547-2549 โดยประเทศในแถบลาตินอเมริกาเป็นประเทศที่มีการขยายตัวของอุตสาหกรรมเพาะเลี้ยงปลานิลในอัตราสูงที่สุดและตลาดสหรัฐอเมริกาเป็นตลาดนำเข้าหลัก รองลงมา คือ ประเทศอินโดนีเซียและไทยที่มีตลาดยุโรปเป็นตลาดนำเข้าหลัก อย่างไรก็ตาม ประเทศจีนก็ยังคงเป็นประเทศที่ส่งออกมากที่สุดของโลก โดยมีตลาดยุโรปเป็นตลาดนำเข้าหลัก

3.18.2 สถานการณ์สัตว์น้ำของไทย

1) พื้นที่การเลี้ยง

พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำโดยเฉพาะสัตว์น้ำจืดที่ให้ผลผลิตทั้งประเทศในปี พ.ศ. 2548 มีขนาด 934,844 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 84.49 ของจำนวนเนื้อที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดทั้งหมดทั่วประเทศ และมีขนาดเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.23 จากปี พ.ศ. 2547 ที่มีขนาดพื้นที่เลี้ยงสัตว์น้ำจืดที่ให้ผลผลิต 898,879 ไร่ โดยแบ่งเป็นเนื้อที่ที่ใช้เลี้ยงในบ่อขนาด 810,105 ไร่ เพิ่มขึ้นในอัตราที่ชะลอลงหรือคิดเป็นร้อยละ 9.84 จากปี พ.ศ. 2547 พื้นที่เลี้ยงในนา 112,226 ไร่ ลดลง 23.37 จากปี พ.ศ. 2547 เนื่องจากเนื้อที่เลี้ยงในบ่อและในนาประสบเหตุอุทกภัยทุกภาคในประเทศไทย สำหรับเนื้อที่เลี้ยงในร่องสวนขนาด 12,090 ไร่ ลดลงร้อยละ 3.60 และพื้นที่เลี้ยงในกระชังขนาด 423 ไร่ เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.32 จากปี พ.ศ. 2547 การเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชังเพิ่มมากขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ขอนแก่น หนองคาย) ภาคกลาง (ชัยนาท สระบุรี และปทุมธานี) ภาคตะวันออก (ฉะเชิงเทรา) ตะวันตก (นครปฐม) และภาคใต้ (พัทลุง และยะลา) ส่วนใหญ่จะเป็นการเลี้ยงปลานิล ปลาตะกุง ปลาช่อน ปลาแคบ และปลาแรด จังหวัดที่มีการเลี้ยงปลาน้ำจืดที่ให้ผลผลิตมากที่สุด คือ จังหวัดสมุทรปราการในปี พ.ศ. 2547 มีเนื้อที่เลี้ยงขนาด 135,343 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 14.48 ของเนื้อที่ที่ให้ผลผลิตทั้งประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นการเลี้ยงปลาสด รองลงมาคือ จังหวัดนครปฐมมีพื้นที่เลี้ยงขนาด 61,216 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.55 ของพื้นที่ทั้งหมด และจังหวัดชัยภูมิมีพื้นที่เลี้ยงสัตว์น้ำจืดมากเป็นอันดับสาม ด้วยขนาด 42,519 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.55 ของพื้นที่ทั้งหมด (ตารางที่ 3.18.2)

จำนวนฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำจืดที่มีผลผลิตในปี พ.ศ. 2548 มีทิศทางที่สอดคล้องกับขนาดพื้นที่เลี้ยงสัตว์น้ำจืดที่มีผลผลิตดังกล่าวข้างต้น โดยในปี พ.ศ. 2548 มีจำนวนฟาร์มเท่ากับ 468,929 ฟาร์มเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.84 จากปีก่อนหน้า แต่เป็นอัตราที่ชะลอลงหากเทียบกับการเปลี่ยนแปลงในปี พ.ศ. 2547 ทั้งนี้ คงเป็นผลจากอุทกภัยที่เกิดขึ้นในประเทศช่วงปี พ.ศ. 2548 โดยจำนวนฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำจืดในนาที่ลดลงมากที่สุดคือการเลี้ยงในนาที่ลดลงร้อยละ 18.46 จากปีก่อน สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเป็นการเปลี่ยนทั้งขนาดพื้นที่เลี้ยงและจำนวนฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำจืดในทิศทางเดียวกัน ทำให้ขนาดของฟาร์มต่อครัวเรือนโดยเฉลี่ยในช่วง 5 ปีแทบไม่เปลี่ยนแปลง (ตาราง.3.18.2)

ตารางที่ 3.18.2 จำนวนฟาร์ม เนื้อที่เลี้ยงปลาน้ำจืด (เฉพาะที่มีผลผลิต) จำแนกตามประเภทการเลี้ยง ระหว่างปี พ.ศ. 2544 - 2548

ปี	บ่อ		ในนา		ร่องสวน		กระชัง	
	จำนวนฟาร์ม (ครัวเรือน)	เนื้อที่ (ไร่)	จำนวนฟาร์ม (ครัวเรือน)	เนื้อที่ (ไร่)	จำนวนฟาร์ม (ครัวเรือน)	เนื้อที่ (ไร่)	จำนวนฟาร์ม (ครัวเรือน)	เนื้อที่ (ไร่)
จำนวนฟาร์ม								
2544	252,672	461,973	10,983	152,915	4,090	13,342	846	228
2545	264,984	471,847	10,905	151,533	4,119	13,652	1,191	168
2546	315,981	543,553	11,975	144,163	3,643	11,321	1,938	354
2547	407,145	737,517	9,200	146,452	3,428	12,541	3,310	370
2548	452,869	810,105	7,502	112,226	3,605	12,090	4,953	423
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)								
2545	4.87	2.14	-0.71	-0.90	0.71	2.32	40.78	-26.32
2546	19.25	15.20	9.81	-4.86	-11.56	-17.07	62.72	110.71
2547	28.85	35.68	-23.17	1.59	-5.90	10.78	70.79	4.52
2548	11.23	9.84	-18.46	-23.37	5.16	-3.60	49.64	14.32

ที่มา : กรมประมง, 2551

2) การผลิตสัตว์น้ำจืด

ปลาน้ำจืดที่นิยมเลี้ยงมี 4 ชนิด คือ ปลานิล ปลาสลิด ปลาดุก และปลาดุก ผลผลิตการเลี้ยงสัตว์น้ำจืดทั่วประเทศเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา หรือระหว่างปี พ.ศ. 2545-2548 โดยปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 18.99 และมูลค่าผลผลิตทั้งหมดเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 22.32 จากมูลค่าเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าปริมาณผลผลิต สะท้อนการเพิ่มขึ้นของราคาสัตว์น้ำจืดในอัตราที่สูงกว่าเทียบกับปริมาณการผลิตในช่วงเวลาดังกล่าว ผลผลิตที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากการเพิ่มปริมาณการเลี้ยงในกระชังเป็นหลัก และผลผลิตการเลี้ยงสัตว์น้ำส่วนใหญ่ หรือประมาณร้อยละ 80.00 มาจากการเลี้ยงในบ่อ ที่เหลือจะมาจากการเลี้ยงในนา กระชัง และร่องสวน ตามลำดับ (ตาราง.3.18.3) อย่างไรก็ดี ในช่วงระยะ 5 ปีที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนจากการเลี้ยงในบ่อดินและปูนมาเป็นการเลี้ยงในกระชังเพิ่มขึ้นอย่างมาก เนื่องจากผลตอบแทนที่อยู่ในเกณฑ์สูงเทียบกับวิธีการเลี้ยงแบบอื่น

ในปี พ.ศ. 2548 ผลผลิตการเลี้ยงสัตว์น้ำจืดมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 539,474 ตัน คิดเป็นมูลค่า 20,162 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.01 และ 4.40 เทียบกับปีก่อนหน้า ตามลำดับ ทั้งนี้ แบ่งเป็นผลผลิตที่

ได้จากการเลี้ยงในบ่อจำนวน 478,121 ตัน (คิดเป็นร้อยละ 88.63 ของผลผลิตทั้งหมด) และมีมูลค่าประมาณ 17,695 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 87.77 ของมูลค่ารวมทั้งหมด) ผลผลิตที่ได้จากการเลี้ยงในนาจำนวน 31,703 ตัน (5.88) และมูลค่าประมาณ 1,208.5 ล้านบาท (5.99) ผลผลิตที่ได้จากการเลี้ยงในกระชังจำนวน 24,739 ตัน (4.58) และมูลค่าประมาณ 1,105 ล้านบาท (5.48) และสุดท้ายผลผลิตที่ได้จากการเลี้ยงในร่องสวนจำนวน 4,911 ตัน (0.91) และมูลค่าประมาณ 153 ล้านบาท (0.76) เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างอัตราการเปลี่ยนแปลงปริมาณผลผลิตกับมูลค่าผลผลิตจะพบว่า การเปลี่ยนมูลค่าของผลผลิตที่ได้จากการเลี้ยงทั้ง 4 ประเภทจะเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงด้านราคาเป็นหลัก โดยเฉพาะการเลี้ยงในกระชังที่ได้รับผลประโยชน์จากราคาที่สูงขึ้น ดังจะเห็นได้จากปริมาณผลผลิตที่ได้จากการเลี้ยงลดลงร้อยละ 8.72 แต่มูลค่าที่ได้จากผลผลิตกลับเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 10.80 ซึ่งอาจเป็นสาเหตุการเลี้ยงในกระชังที่ให้ผลตอบแทนในเกณฑ์สูงได้ขยายพื้นที่และจำนวนฟาร์มที่มากขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 3.18.2

ตารางที่ 3.18.3 ผลผลิตของฟาร์มเลี้ยงปลาน้ำจืดจำแนกตามประเภทการเลี้ยงระหว่างปี พ.ศ. 2544 – 2548

ปี	บ่อ		นา		ร่องสวน		กระชัง		รวม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: พันบาท										
2544	251,995	8,346,929	20,371	711,515	4,406	96,238	2,924	125,104	279,696	9,279,786
2545	266,461	9,899,436	20,602	823,125	4,113	119,478	3,325	145,721	294,501	10,987,761
2546	319,149	11,690,457	31,582	1,139,310	4,296	115,055	6,097	240,620	361,125	13,185,443
2547	455,981	16,799,953	34,967	1,329,305	5,659	185,998	27,102	997,636	523,709	19,312,892
2548	478,121	17,695,488	31,703	1,208,469	4,911	153,197	24,739	1,105,337	539,474	20,162,491
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)										
2545	5.74	18.60	1.13	15.69	-6.65	24.15	13.71	16.48	5.29	18.41
2546	19.77	18.09	53.30	38.41	4.45	-3.70	83.37	65.12	22.62	20.00
2547	42.87	43.71	10.72	16.68	31.73	61.66	344.51	314.61	45.02	46.47
2548	4.86	5.33	-9.33	-9.09	-13.22	-17.64	-8.72	10.80	3.01	4.40

ที่มา: กรมประมง, 2551

อย่างไรก็ดี ส่วนเศรษฐกิจการประมง (พ.ย. 2549) รายงานว่า ปัญหาอุทกภัยส่งผลกระทบต่อ การเลี้ยงปลาน้ำจืด ทำให้เกิดปัญหาความไม่พอเพียงของผลผลิต นอกจากนั้น ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย (มี.ค. 2550) ยังบ่งชี้ถึงปัจจัยเสี่ยงต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืด โดยเฉพาะการเลี้ยงในกระชัง ได้แก่ ปัญหาน้ำเน่าเสีย ในแม่น้ำเจ้าพระยาจากการปล่อยน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมหรืออุบัติเหตุจากการเดินเรือขนส่งสินค้าในแม่น้ำบริเวณใกล้เคียงที่เลี้ยงปลาน้ำจืด ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืดใน

กระชัง และปัญหาภัยแล้งจากสภาวะเอลนินโญ่ทำให้เกิดสภาพภูมิอากาศในประเทศไทยร้อนและแล้ง ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืด

สัตว์น้ำจืดที่ผลิตได้และมีมูลค่ามากที่สุดได้แก่ปลานิล รองลงมา คือปลาดุก ปลาดูบ ปลาตะเพียน ปลา สลิด และปลาสร้อย-เทโพ โดยในปี พ.ศ. 2548 ผลผลิตปลานิลที่รวมการเพาะเลี้ยงมีปริมาณ 244.30 พันตัน (คิดเป็นร้อยละ 34.92 ของปริมาณการผลิตทั้งหมด) รวมมูลค่าทั้งสิ้น 7,254.10 ล้านบาท (ตาราง ที่ 3.18.4) เนื่องจากปลานิลมีลักษณะที่เลี้ยงง่ายและเติบโตเร็ว รวมทั้งเป็นที่นิยมของผู้บริโภค ทำให้ เกษตรกรเลี้ยงปลานิลเพิ่มขึ้นมาก และมีคุณค่าทางเศรษฐกิจมาก ดังจะเห็นได้จากปริมาณการผลิต เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างอัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณที่ผลิตได้และมูลค่าจะ พบว่า มูลค่าผลผลิตปลานิลช่วงปี พ.ศ. 2545-2547 เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าปริมาณสะท้อนถึงราคาขาย ปลานิลปรับเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ยกเว้นในปี พ.ศ. 2548 ที่ปริมาณเพิ่มในอัตราที่สูงกว่ามูลค่าที่เพิ่มขึ้น แสดง ถึงเกษตรกรทำการผลิตปลานิลเพิ่มขึ้นอย่างมากและมากกว่าการปรับขึ้นของราคา ดังแสดงในตารางที่ 3.18.4

ตารางที่ 3.18.4 ปริมาณและมูลค่าสัตว์น้ำจืดที่จับได้ทั้งหมด (รวมเพาะเลี้ยง) จำแนกรายชนิดระหว่างปี พ.ศ. 2544 – 2548

ชนิดสัตว์น้ำ	ปริมาณ: พันตัน มูลค่า: ล้านบาท									
	2544		2545		2546		2547		2548	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ปลานิล	127.60	3,679.00	120.90	3,882.10	123.60	3,629.40	203.10	6,298.50	244.30	7,254.10
ปลาดุก	92.00	2,716.50	94.50	2,813.70	115.40	3,702.20	166.10	5,102.70	149.00	4,998.90
ปลาดูบ	85.60	2,551.50	88.50	2,735.00	88.00	2,735.60	106.80	3,294.70	108.90	3,218.90
ปลา สลิด	23.00	917.40	25.30	1,143.90	36.10	1,417.60	37.80	1,511.60	37.00	1,468.90
ปลาสร้อย- เทโพ	15.70	246.50	16.50	325.80	26.00	578.00	33.70	858.50	37.20	803.30
ปลาอื่น ๆ	121.00	4,443.60	127.50	4,065.80	136.10	4,603.20	140.80	5,283.60	123.20	5,406.90
รวมทั้งรวม	464.90	14,554.50	473.20	14,966.30	525.20	16,666.00	688.30	22,349.60	699.60	23,151.00
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)										
ปลานิล	-	-	-5.25	5.52	2.23	-6.51	64.32	73.54	20.29	15.17
ปลาดุก	-	-	2.72	3.58	22.12	31.58	43.93	37.83	-10.30	-2.03
ปลาดูบ	-	-	3.39	7.19	-0.56	0.02	21.36	20.44	1.97	-2.30
ปลา สลิด	-	-	10.00	24.69	42.69	23.93	4.71	6.63	-2.12	-2.82
ปลาสร้อย- เทโพ	-	-	5.10	32.17	57.58	77.41	29.62	48.53	10.39	-6.43
ปลาอื่น ๆ	-	-	5.37	-8.50	6.75	13.22	3.45	14.78	-12.50	2.33
รวมทั้งรวม	-	-	1.79	2.83	10.99	11.36	31.05	34.10	1.64	3.59

ที่มา: กรมประมง, 2551

3) ต้นทุนการผลิต การบริโภค และราคา

บริษัทศูนย์วิจัยกสิกรไทย (ก.ย. 2550) อ้างถึงกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รายงานว่าต้นทุนการผลิตประมงกับปัญหาต้นทุนการเลี้ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นทุนอาหารปลาที่สูงกว่าประเทศคู่แข่งสำคัญอย่างประเทศจีน สำหรับราคา ณ สะพานปลากรุงเทพฯ (ตารางที่ 3.18.5) พบว่าราคาของปลาทั้ง 5 ชนิดสำคัญของประเทศไทยเฉลี่ยในช่วง 4 ปี หรือระหว่างปี พ.ศ. 2545-2548 เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นทุกประเภท แต่ในปี พ.ศ. 2548 ราคาที่ขายได้ลดลงยกเว้นราคาขายปลาตะเพียนที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.00 จากปีก่อนหน้า โดยกำไรสุทธิที่เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืดโดยทั่วไปเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 6.00-8.00 บาทต่อกิโลกรัม ทั้งนี้ กำไรสุทธิที่ได้รับจะแตกต่างกันค่อนข้างมากขึ้นอยู่กับประเภทปลาที่เลี้ยงและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการฟาร์มของเกษตรกร

ตารางที่ 3.18.5 ราคาสัตว์น้ำจืด ที่จำหน่าย ณ สะพานปลากรุงเทพฯ ระหว่างปี พ.ศ. 2544 – 2548

ปี	ปลานิล	ปลาดุก (บิกอูย)	ปลาตะเพียน	ปลาสลิด	ปลาซิว
ราคาบาทต่อกิโลกรัม					
2544	25	20	30	40	16
2545	25	25	28	45	16
2546	25	20	25	44	16
2547	30	30	30	48	19
2548	25	28	33	45	17
เฉลี่ย 5 ปี	26	24.6	29.2	44.4	16.8
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)					
2544	0.00	0.00	0.00	-11.11	0.00
2545	0.00	25.00	-6.67	12.50	0.00
2546	0.00	-20.00	-10.71	-2.22	0.00
2547	20.00	50.00	20.00	9.09	18.75
2548	-16.67	-6.67	10.00	-6.25	-10.53
เฉลี่ย 4 ปี	5.87	14.59	8.36	11.50	5.00

ที่มา : องค์การสะพานปลา, 2550

บริษัทศูนย์วิจัยกสิกรไทย (ก.ย. 2550) อ้างถึงกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รายงานว่าผลผลิตของปลานิลซึ่งเป็นปลาน้ำจืดที่สำคัญเชิงเศรษฐกิจ จำนวนประมาณร้อยละ 70.00 ของปริมาณการผลิตทั้งหมดใช้บริโภคภายในประเทศ และที่เหลือเป็นผลผลิตเพื่อการส่งออก ผลผลิตส่วนใหญ่จะเป็นการบริโภคสดร้อยละ 81.00 ในรูปทำเค็มและตากแห้งร้อยละ 8.00 นึ่งหรือย่างร้อยละ 7.00 และที่เหลือร้อยละ

ละ 4.00 เป็นการบริโภคในรูปแบบอื่นๆ นอกจากนี้ ราคาและลักษณะของปลานิลจะมีความแตกต่างกันในแต่ละตลาด กล่าวคือ ตลาดในต่างจังหวัดมีความต้องการปลานิลขนาดเล็กเพื่อการบริโภคซึ่งตรงกันข้ามกับตลาดในเมืองมีความต้องการปลานิลขนาดใหญ่ ราคาของปลาจึงแตกต่างกันขึ้นอยู่กับขนาดของปลา อย่างไรก็ตาม ราคาที่เกษตรกรขายได้และราคาขายส่งเป็นไปในลักษณะทิศทางเดียวกันและขึ้นอยู่กับฤดูกาล โดยราคาจะสูงในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนกันยายน การจำหน่ายเกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายให้กับผู้บริโภคโดยตรง หรือผ่านผู้รวบรวมจะนำไปแปรรูปแล้วจึงจำหน่ายให้กับผู้บริโภค นอกจากนี้ ยังมีการจำหน่ายปลานิลทั้งตัวและในรูปแช่แข็งเพื่อจำหน่ายต่อให้กับภัตตาคารหรือร้านอาหารโดยตรง

4) การส่งออกและการนำเข้า

การส่งออกและการนำเข้า

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพในสินค้าสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ ดังจะเห็นได้จากสถานการณ์เกินดุลการค้าตลอดในช่วง 6 ปีที่ผ่านมา หรือระหว่างปี พ.ศ. 2544-2548 โดยมูลค่าการเกินดุลเฉลี่ย 130,900 ล้านบาท แม้ว่าจะมีแนวโน้มปริมาณการนำเข้าเพิ่มขึ้นและเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าปริมาณการส่งออกโดยเปรียบเทียบ แต่มูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่าปริมาณการนำเข้าสะท้อนได้ว่าราคานำเข้าเพิ่มขึ้นในอัตราที่ช้ากว่าปริมาณที่นำเข้าจากต่างประเทศ ขณะที่ด้านการส่งออกสินค้าและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ การเพิ่มขึ้นของมูลค่าการส่งออกมากกว่าปริมาณการส่งออก อาจเป็นผลจากราคาส่งออกเป็นหลัก (ตารางที่ 3.18.6) ซึ่งแสดงถึงประเทศที่ได้รับประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศในสินค้าและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ค่าเฉลี่ยของอัตรากำไรเปลี่ยนแปลงในช่วง 6 ปีที่ผ่านมา บ่งชี้ว่า มูลค่าส่งออกที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากปริมาณการส่งออก ตรงข้ามกับมูลค่าการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นเพราะราคาที่สูงขึ้นมากกว่าปริมาณที่นำเข้า ทั้งนี้อาจเป็นผลจากราคาส่งออกที่ปรับลดลงอย่างมากในปี พ.ศ. 2545 ดังจะเห็นได้จากปริมาณส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.64 ขณะที่มูลค่าส่งออกลดลงร้อยละ 11.37 จากปีก่อน

ตารางที่ 3.18.6 คุณลักษณะสินค้าสดตัวน้ำและผลิตภัณฑ์สดตัวน้ำ ปี พ.ศ. 2544 - 2548

ปี	สินค้าส่งออก		สินค้านำเข้า		คุณลักษณะ
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	มูลค่า
ปริมาณ (ตัน) และมูลค่า (ล้านบาท)					
2544	1,398,997	190,901	991,425	47,038	143,862
2545	1,449,959	169,186	1,010,658	46,397	122,790
2546	1,647,866	175,101	1,095,059	47,675	127,426
2547	1,657,140	176,516	1,254,194	51,246	125,271
2548	1,762,484	194,422	1,458,296	59,272	135,151
เฉลี่ย 5 ปี	1,583,289	181,225	1,161,926	50,325	130,900
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)					
2544	3.12	2.77	17.65	38.37	-
2545	3.64	-11.37	1.94	-1.36	-
2546	13.65	3.50	8.35	2.76	-
2547	0.56	0.81	14.53	7.49	-
2548	6.36	10.14	16.27	15.66	-
เฉลี่ย 5 ปี	5.47	1.17	11.75	12.58	-

ที่มา: กรมประมง, 2550

ราคาการส่งออกและนำเข้า

เมื่อพิจารณาราคาส่งออกและนำเข้าสินค้าและผลิตภัณฑ์สดตัวน้ำระหว่างปี พ.ศ. 2544-2548 พบว่าราคาส่งออกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ดังจะพบว่า ราคาส่งออกปรับเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2547-2548 จากที่ลดลงต่อเนื่องช่วง 3 ปีก่อนหน้า ขณะที่ราคานำเข้ายังคงปรับลดลงตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตามการปรับลดลงของราคานำเข้ามีแนวโน้มชะลอลง หากพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างราคานำเข้า-ส่งออก พบว่า ราคาส่งออกสินค้าและผลิตภัณฑ์สดตัวน้ำมากกว่าราคานำเข้าประมาณ 3 เท่า ซึ่งสะท้อนได้ว่าประเทศไทยยังคงได้รับประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศในสินค้าและผลิตภัณฑ์สดตัวน้ำจากความแตกต่างระหว่างราคาส่งออกที่สูงกว่าราคานำเข้า

ตารางที่ 3.18.7 ราคาส่งออกและนำเข้าสินค้าสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำระหว่างปี พ.ศ. 2544-2548

ปี	สินค้าส่งออก		สินค้านำเข้า	
	บาทต่อกิโลกรัม	ร้อยละ	บาทต่อกิโลกรัม	ร้อยละ
2544	136.46	-0.33	47.45	17.61
2545	116.68	-14.49	45.91	-3.24
2546	106.26	-8.93	43.54	-5.16
2547	106.52	0.24	40.86	-6.15
2548	110.31	3.56	40.64	-0.53
เฉลี่ย 5 ปี	115.25	-3.99	43.68	0.51

หมายเหตุ: จากการคำนวณ

ประเทศการส่งออกและนำเข้า

ตลาดส่งออกหลักสินค้าประมงของไทย 5 ประเทศแรก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย แคนาดาและอิตาลี โดยมีสัดส่วนการส่งออกเฉลี่ยในช่วง 5 ปี คิดเป็นกว่าร้อยละ 90.00 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดในตลาดโลก เมื่อพิจารณาจากตัวเลขสถิติการเติบโตแล้ว จะพบว่า อิตาลีเป็นตลาดที่เติบโตมากที่สุด รองลงมาได้แก่ออสเตรเลียและแคนาดา แต่หากพิจารณาที่ปริมาณการนำเข้าแล้ว สหรัฐอเมริกาจะเป็นประเทศที่นำเข้ามากที่สุด โดยเฉพาะการนำเข้าปลานิลที่เป็นปลาเนื้อขาวที่เป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ เนื่องจากราคาปลาเขตร้อนมีราคาที่ถูกกว่าปลาเขตหนาว และการนำเข้าส่วนใหญ่จะเป็นอยู่ในรูปแช่เย็น ขณะเดียวกันประเทศไทยประสบกับปัญหาความไม่เพียงพอของวัตถุดิบปลาเนื้อขาวหรืออัตราการให้เนื้อจากการแปรรูปค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะปลานิลซึ่งเป็นปลาเศรษฐกิจที่สำคัญของประมงน้ำจืดไทย (ตารางที่.3.18.8.)

นอกจากนั้น ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป และรัฐเซีย ยังเป็นตลาดส่งออกที่มีแนวโน้มเติบโตอย่างมาก ที่ประเทศไทยสามารถได้รับประโยชน์จากการส่งออกได้ ทั้งนี้ จาก INFOFISH Trade News และส่วนเศรษฐกิจการประมง รายงานว่า ผู้บริโภคในประเทศดังกล่าว หันมาบริโภคปลาเขตร้อนเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากราคาถูกกว่าปลาเขตหนาว โดยเฉพาะกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรปที่เป็นตลาดนำเข้าเนื้อปลาฟิลเล่แช่แข็งใหญ่ที่สุดในโลก และมีอัตราการขยายตัวเร็วมาก แต่การผลิตในประเทศไม่เพียงพอจึงได้มีการนำเข้าปลาน้ำจืดเขตร้อนเพิ่ม เช่น ปลาตะกรุดปลานิลและตะกรุดปลาทรายมาชดเชยผลผลิตส่วนขาด อย่างไรก็ตาม ประเทศจีนก็เป็นประเทศคู่แข่งสำคัญในการส่งออกปลานิล และเวียดนามเป็นประเทศคู่แข่งในการส่งออกปลาทรายเนื้อขาวที่สำคัญของไทย

ตารางที่ 3.18.8 ตลาดส่งออกสินค้าประมงของไทยที่สำคัญ 5 ประเทศ ปี พ.ศ. 2544-2548

ประเทศ	2544	2545	2546	2547	2548	ค่าเฉลี่ย
มูลค่า (ล้านบาท)						
1.สหรัฐอเมริกา	66,279	55,350	59,243	62,922	61,669	61,093
2. ญี่ปุ่น	54,113	51,545	49,872	56,853	49,880	52,452
3. ออสเตรเลีย	6,905	6,544	7,569	8,506	9,296	7,764
4. แคนาดา	8,181	7,395	7,415	7,960	7,837	7,758
5. อิตาลี	2,355	3,272	4,034	5,104	5,681	4,089
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)						
1.สหรัฐอเมริกา	-2.36	-16.49	7.03	6.21	-1.99	-1.52
2. ญี่ปุ่น	3.98	-4.75	-3.25	14.00	-12.27	-0.46
3. ออสเตรเลีย	13.13	-5.23	15.67	12.38	9.28	9.05
4. แคนาดา	12.68	-9.61	0.27	7.34	-1.53	1.83
5. อิตาลี	12.81	38.97	23.28	26.53	11.29	22.58
สัดส่วนแต่ละประเทศ (ร้อยละ)						
1.สหรัฐอเมริกา	34.72	32.72	33.83	30.72	31.77	32.75
2. ญี่ปุ่น	28.35	30.47	28.48	27.76	25.70	28.15
3. ออสเตรเลีย	3.62	3.87	4.32	45.62	4.79	12.44
4. แคนาดา	4.29	4.37	4.23	42.69	4.04	11.92
5. อิตาลี	1.23	1.93	2.30	27.38	2.93	7.15

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์การค้าสินค้าประมงระหว่างประเทศ กองประมงต่างประเทศ กรมประมง, 2551

ตารางที่ 3.18.9 ตลาดนำเข้าสินค้าประมงของไทยที่สำคัญ 5 ประเทศ ปี พ.ศ. 2544-2548

ประเทศ	2544	2545	2546	2547	2548	ค่าเฉลี่ย
	มูลค่า (ล้านบาท)					
1. อินโดนีเซีย	5580	6615	6458	8059	9018	7,146
2. ใต้หวัน	6122	4650	4243	5419	6316	5,350
3. ญี่ปุ่น	2819	3295	4494	3210	5854	3,934
4. สหรัฐอเมริกา	2364	1585	2190	2052	2020	2,042
5. MICRONESIA (TRUK)	2538	1720	2137	1751	1734	1,976
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)						
1. อินโดนีเซีย	27.42	18.56	-2.37	24.79	11.90	16.06
2. ใต้หวัน	105.12	-24.05	-8.74	27.72	16.55	23.32
3. ญี่ปุ่น	33.72	16.87	36.39	-28.58	82.38	28.16
4. สหรัฐอเมริกา	50.17	-32.95	38.20	-6.31	-1.57	9.51
5. MICRONESIA (TRUK)	83.07	-32.23	24.23	-18.05	-0.97	11.21
สัดส่วนแต่ละประเทศ (ร้อยละ)						
1. อินโดนีเซีย	11.99	14.26	13.55	15.70	15.22	14.14
2. ใต้หวัน	13.16	10.02	8.90	10.56	10.66	10.66
3. ญี่ปุ่น	6.06	7.10	9.43	6.25	9.88	7.74
4. สหรัฐอเมริกา	5.08	3.42	4.59	4.00	3.41	4.10
5. MICRONESIA (TRUK)	5.46	3.71	4.48	3.41	2.93	4.00

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์การค้าสินค้าประมงระหว่างประเทศ กองประมงต่างประเทศ กรมประมง, 2551

ตลาดนำเข้าหลักสินค้าประมงของไทย 5 ประเทศแรก ได้แก่ อินโดนีเซีย ใต้หวัน ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และ Micronesia โดยมีสัดส่วนการนำเข้าเฉลี่ยในช่วง 5 ปี คิดเป็นกว่าร้อยละ 41.00 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดจากตลาดโลก เมื่อพิจารณาจากตัวเลขสถิติการเติบโตแล้ว จะพบว่า ประเทศไทยนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นอย่างมากและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 5 ปี ประมาณร้อยละ 28.16 และสัดส่วนมูลค่านำเข้าจากมูลค่าทั้งหมดก็เพิ่มขึ้นต่อเนื่องเมื่อเทียบกับมูลค่าการนำเข้าจากอินโดนีเซียที่ถึงแม้จะมีมูลค่ามากที่สุด แต่อัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 5 ปี เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.06 น้อยกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของการนำเข้าจากญี่ปุ่น (ตารางที่ 3.18.9)

3.18.3 นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) นโยบายภายในประเทศ

จากการเปิดการค้าเสรีทั้งจีน ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์และบางส่วนกับอินเดีย รวมทั้งสินค้าจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ภายใต้ประกาศเขตการค้าเสรีอาเซียนที่มีข้อกำหนดให้สินค้าต้องลดภาษีเหลือร้อยละศูนย์ในปี พ.ศ. 2553 ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืดที่ส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดเล็ก จากจำนวนสินค้านำเข้าจากประเทศเหล่านั้น โดยเฉพาะสินค้าจำพวกปลาสดแช่แข็งจากจีนที่มีต้นทุนในการผลิตที่ต่ำกว่า รัฐบาลไทยจึงได้มีการมุ่งเน้นการพัฒนาฟาร์มเลี้ยงปลาน้ำจืดให้เข้าสู่มาตรฐานการปฏิบัติทางประมงที่ดี (GAP) เพื่อการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ โภชนาการสูงและมีความปลอดภัยในกระบวนการผลิต ตลอดจนการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมปลาน้ำจืด ให้เป็นไปตามมาตรฐานของตลาดโลก เพื่อรองรับผลกระทบจากการค้าเสรีภายใต้ข้อตกลงข้างต้น นอกจากนี้ ปัญหาต้นทุนการเลี้ยงที่สูง รัฐบาลโดยกรมประมงได้มีแนวทางการแก้ไขปัญหา คือ การผลักดันให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มตั้งโรงงานผลิตอาหารสัตว์ร่วมกันเพื่อลดต้นทุนเพื่อรองรับกับผลจากการเปิดเสรีทางการค้า และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก

2) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

ประเทศไทยประสบกับมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศจากประเทศคู่ค้าเพื่อควบคุมการนำเข้าสินค้าประมงและผลิตภัณฑ์ของไทย ดังนี้

ภายหลังจากการเปิดการค้าเสรีกับประเทศคู่เจรจาต่างๆ ส่งผลต่อมาตรการทางการค้าด้านภาษี ดังนี้

1) การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน และไทย-จีน

ภายใต้กรอบอาเซียน-จีน เริ่มลดภาษีสินค้าบางรายการเร็วกว่าปกติ โดยกลุ่มสินค้าประมงทั้งสดและแช่เย็นจะเริ่มลดตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค. 2549 เหลือ 0%

2) การจัดทำการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ออสเตรเลียจะลดภาษีเป็น 0% ทันทีในวันแรกที่ความตกลงจำนวน 99.87% ของรายการสินค้าเกษตรทั้งหมด รวมกลุ่มสินค้าประมงมีชีวิตสดและแช่เย็นแช่แข็งให้อัตราภาษีลดลงเหลือร้อยละศูนย์ ภายในปี พ.ศ. 2553

3) การจัดทำการค้าเสรีไทย-นิวซีแลนด์

นิวซีแลนด์ลดภาษีสินค้าเกษตรเกือบทุกรายการเป็น 0% ในวันแรกที่ข้อตกลงมีผลบังคับใช้ กลุ่มสินค้าประมงมีชีวิตสดและแช่เย็นแช่แข็งให้อัตราภาษีลดลงเหลือ 0% เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค. 2548

4) มาตรการที่มีใช้ภาษี

กลุ่มสหภาพยุโรปได้มีการใช้มาตรฐานสุขอนามัยใหม่ เมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2550 โดยปรับปรุงข้อกำหนดด้านสุขภาพสัตว์น้ำเพาะเลี้ยงและผลิตภัณฑ์ ขยายขอบเขตการตรวจสอบถึงผลิต (Animal Health Certificate) โดยมีสาระสำคัญของมาตรฐานใหม่ คือ สินค้าครอบคลุมสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงและผลิตภัณฑ์ส่งไปประเทศสมาชิกกลุ่มสหภาพยุโรปจะต้องแนบ Animal Health Certificate พารัมเลี้ยงและสถานแปรรูปสัตว์น้ำต้องจดทะเบียนกับหน่วยงานที่มีอำนาจ กำหนดระเบียบสำหรับการขนส่งและตรวจสอบย้อนกลับสัตว์น้ำ ประเทศที่จะส่งสินค้าเข้าจะต้องมีชื่อปรากฏในรายการประเทศที่ได้รับอนุญาต และกรณีสงสัยสัตว์น้ำอาจเป็นโรคหรือพบว่าสัตว์น้ำที่เลี้ยงตายเป็นจำนวนมากจะต้องแจ้งกรมวิชาการและประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปภายใน 24 ชั่วโมง ซึ่งเป็นมาตรการที่มีใช้ภายใต้คำคว่าจะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมทั้งกุ้งและปลาสดแช่เย็นแช่แข็งที่ส่งไปประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป

โดยสรุป สัตว์ประมงน้ำจืดเป็นสินค้าที่ประเทศไทยมีศักยภาพการผลิตและความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกตามความต้องการในตลาดโลกที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามการส่งออกสัตว์ประมงน้ำจืดของไทยยังต้องประสบปัญหาด้านมาตรการต่างๆ ที่เกิดจากมาตรการภาษีและมิใช่ภาษีของประเทศคู่เจรจาที่ปรากฏเป็นระยะๆ เช่น มาตรการด้านสุขอนามัย (SPS) ใหม่ของสหภาพยุโรป เป็นต้น และปัญหาจากความพยามลดภาษีจากมาตรการการค้าระหว่างประเทศ เช่นการค้าเสรีอาเซียน-จีน ภายใต้กรอบอาเซียน-จีน ที่มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า ประกอบกับอัตราภาษีที่ประเทศคู่เจรจากำหนดไว้ในระดับที่ต่ำอยู่แล้ว ดังนั้นการเปิดตลาดการค้ากับประเทศคู่เจรจาไม่สามารถช่วยให้เพิ่มการส่งออกสัตว์ประมงน้ำจืดของไทยได้มากนัก トラบดีที่สินค้าสัตว์ประมงน้ำจืดของไทยยังประสบกับมาตรการที่มีใช้ภาษีต่างๆ ของประเทศคู่เจรจา ภาครัฐควรมีบทบาทเข้ามาตรวจสอบถึงความเหมาะสมของมาตรการต่างๆ ที่ประเทศคู่ค้าใช้กับไทย ซึ่งจะช่วยลดมาตรการกีดกันทางการค้าต่างๆ ลงได้

บทที่ 3

สถานการณ์สินค้าเกษตรของโลกและของไทย

ในบทนี้ได้อธิบายถึงสถานการณ์สินค้าเกษตรทั้งของโลกและของไทย รวมถึงความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ สำหรับสินค้าเกษตรที่ได้อธิบายนั้นเป็นสินค้าเกษตรที่ได้ทำการสำรวจภาคสนาม โดยสามารถแบ่งเป็นกลุ่มสินค้าได้ดังนี้

1. สินค้าในกลุ่มธัญพืชและพืชไร่ ได้แก่ ข้าว ถั่วเหลือง และมันสำปะหลัง
2. สินค้าในกลุ่มพืชผัก ได้แก่ มันฝรั่ง กระเทียม และข้าวโพดหวาน
3. สินค้าในกลุ่มผลไม้ ได้แก่ ลำไย ส้ม และองุ่น
4. สินค้าในกลุ่มปศุสัตว์ ได้แก่ ไข่เนื้อและผลิตภัณฑ์ โคนมและผลิตภัณฑ์ ไข่เนื้อและผลิตภัณฑ์ และไหม
5. สินค้าในกลุ่มประมงและสินค้าอื่นๆ ได้แก่ กุ้ง ปลาทะเล ไข่ และกาแฟ

3.1 ข้าว

3.1.1 สถานการณ์ข้าวของโลก

กระทรวงเกษตรสหรัฐฯ ประมาณการผลผลิตข้าวโลกปีการผลิต 2550/51 (ณ เดือนพฤศจิกายน 2550) จะมีประมาณ 421.2 ล้านตัน สูงกว่าการประมาณการไว้ก่อนในเดือนตุลาคมที่ผ่านมา (418.6 ล้านตัน) ประมาณ 2.6 ล้านตัน เนื่องจากผลผลิตข้าวของจีนเพิ่มขึ้น ขณะที่การบริโภคข้าวโลกจะมีประมาณ 424.2 ล้านตัน ต่ำกว่าการประมาณการไว้ก่อนในเดือนตุลาคมที่ผ่านมา (424.8 ล้านตัน) ประมาณ 0.6 ล้านตัน เนื่องจากการบริโภคข้าวของอินเดียลดลง ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2549/50 ผลผลิตดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.8 เนื่องจากเกือบทุกภูมิภาคมีผลผลิตข้าวเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะภูมิภาคเอเชีย (จีน อินเดีย เอเชีย ญี่ปุ่น เวียดนาม และไทย) แอฟริกา และตะวันออกกลาง แต่การบริโภคข้าวโลกจะมีประมาณ 424.2 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2549/50 ประมาณ 5.9 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.4

อัตราการเพิ่มขึ้นของการบริโภคข้าวโลกที่สูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของผลผลิตข้าวโลกดังกล่าว ประกอบกับสต็อกข้าวโลกคงเหลือต้นปี (Carryover Stock) ยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ จะส่งผลให้การค้าข้าวโลกมีประมาณ 29.6 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ประมาณ 0.9 ล้านตัน หรือ

เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.1 ทั้งนี้ คาดว่าประเทศผู้นำเข้าหลักในแถบแอฟริกาตะวันตกและตะวันออกกลาง จะยังคงนำเข้ามากขึ้น ในขณะที่ประเทศผู้ส่งออกส่วนใหญ่จะส่งออกข้าวมากขึ้น ยกเว้นอินเดียจะ ส่งออกข้าวลดลงเหลือประมาณ 3.4 ล้านตัน เนื่องจากอินเดียยังมีข้าวในสต็อกค่อนข้างต่ำและจะ ยังคงห้ามการส่งออกข้าวในครั้งแรกของปี 2551 สำหรับเวียดนาม ปากีสถานและจีนจะส่งออกข้าว ประมาณ 5.0 ล้านตัน 3.2 ล้านตัน และ 1.6 ล้านตัน ตามลำดับ จะส่งผลให้ไทยมีแนวโน้มการ ส่งออกข้าวเพิ่มสูงขึ้นเป็นประมาณ 9.0 ล้านตัน (ตารางที่ 3.1.1)

ตารางที่ 3.1.1 ผลผลิต การใช้ การค้า และสต็อกข้าวโลก

ประเทศ	ผลผลิต	การบริโภค	การนำเข้า	การส่งออก	หน่วย : ล้านตัน
					สต็อก ปลายปี
โลกปี 2548/49	418.1	415.6	28.9	28.9	77.4
โลกปี * 2549/50	418.0	418.3	28.7	28.7	77.2
โลกปี * 2550/51	421.2	424.2	29.6	29.6	74.1
Δ ปี 2550/2551 (%)	0.8	1.4	3.1	3.1	-4.0
ประเทศผู้ส่งออกปี 2550/51					
สาธารณรัฐประชาชนจีน	129.5	129.1	0.7	1.6	35.6
อินเดีย	92.0	88.8	-	3.4	10.2
เวียดนาม	23.3	18.7	-	5.0	1.4
ไทย	18.4	9.6	**	9.0	3.3
สหรัฐอเมริกา	6.3	4.0	0.7	3.4	0.9
ปากีสถาน	5.3	2.1	-	3.2	0.3
ประเทศผู้นำเข้าปี 2550					
ฟิลิปปินส์	10.0	12.1	1.9	-	5.4
ไนจีเรีย	3.0	4.7	1.7	-	0.6
อินโดนีเซีย	34.0	36.2	1.6	-	2.3
อิรัก	0.2	1.5	1.1	-	0.1
อิหร่าน	2.5	3.3	0.9	-	1.7

หมายเหตุ: *ประมาณการเบื้องต้น

** การนำเข้าข้าวจากการเปิดตลาดนำเข้าข้าวตามความตกลงองค์การการค้าโลก (WTO)

ที่มา: กระทรวงเกษตรสหรัฐฯ ณ เดือนพฤศจิกายน 2550

3.1.2 สถานการณ์ข้าวของไทย

1) การผลิต

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้พยากรณ์ว่าในปีการผลิต 2550/51 ผลผลิตข้าวรวมจะมีประมาณ 29.90 ล้านตัน เป็นข้าวนาปี 23.39 ล้านตัน และนาปรัง 6.51 ล้านตัน เมื่อเปรียบเทียบกับปีการผลิต 2549/50 ผลผลิตข้าวรวมและข้าวนาปีจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.88 และ 2.41 ตามลำดับ แต่ข้าวนาปรังจะลดลงร้อยละ 4.26 และเกษตรกรจะเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวนาปีฤดูใหม่และจำหน่ายออกสู่ตลาดมากที่สุดในช่วงเดือนธันวาคม 2550 (ตารางที่ 3.1.2)

2) ราคาและการบริโภค

ราคาข้าวนาปี 5% มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมาโดยตลอด จนกระทั่งในปีการผลิต 2550/51 ข้าวนาปี 5% ที่เกษตรกรขายได้มีราคาตันละ 6,822 บาทต่อตัน ลดลงจากปีการผลิต 2549/50 ร้อยละ 1.24 ในขณะที่ราคาข้าวเปลือกเจ้านาปรังความชื้น 14-15% ในปีการผลิต 2550/51 ราคาตันละ 6,500 บาทต่อตัน เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 1.14 ทั้งนี้จากการที่ผลผลิตข้าวนาปรังออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง แต่ภาครัฐได้ดำเนินการรับจำนำข้าวเปลือกนาปรัง ปีการผลิต 2550/51 ตลอดจนมีการส่งมอบตลาดต่างประเทศเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ราคาข้าวเปลือกอยู่ในเกณฑ์ดี สำหรับการบริโภคข้าวภายในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี 2550 มีการบริโภคภายในประเทศ 11.21 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2549 ร้อยละ 3.99 (ตารางที่ 3.1.2)

3) การค้าข้าวของไทย

ในการส่งออกและราคาข้าว ปี 2550 กระทรวงพาณิชย์กำหนดเป้าหมายการส่งออกข้าวปริมาณ 8.5 ล้านตัน ในปี 2550 มีการส่งออก 9.20 ล้านตัน มูลค่า 119,304 ล้านบาท โดยส่งออกข้าวคุณภาพดีมากที่สุด 5.82 ล้านตัน รองลงมาคือข้าวหนึ่ง 1.94 ล้านตัน ข้าวคุณภาพปานกลาง-ต่ำ 1.26 ล้านตัน และข้าวเหนียว 0.18 ล้านตัน เมื่อเปรียบเทียบกับการส่งออกในปีที่ผ่านมา พบว่า ปริมาณและมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.83 และ 21.52 ตามลำดับ โดยที่ปริมาณการส่งออกข้าวคุณภาพปานกลาง-ต่ำขยายตัวมากที่สุดถึงร้อยละ 85.29 รองลงมาคือ ข้าวคุณภาพดี และข้าวหนึ่ง ร้อยละ 19.26 และ 18.29 แต่สำหรับข้าวเหนียวมีการส่งออกลดลงร้อยละ 37.93 สำหรับราคาส่งออกข้าวในปี 2550 พบว่า ข้าวหอมมะลิ 100% ชั้น 2 (เก่า) ข้าวขาว 25% และข้าวหนึ่ง 5% มีราคาส่งออกสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ร้อยละ 6.48, 2.73 และ 0.24 ตามลำดับ แต่ราคาส่งออกข้าวขาว 5% ลดลงร้อยละ 2.94 (ตารางที่ 3.1.2)

โดยภาพรวมของปริมาณ มูลค่า และราคาส่งออก ในปี 2550 มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากตลาดต่างประเทศมีความต้องการนำเข้าข้าวค่อนข้างมาก ประกอบกับการระงับการส่งออกข้าวของอินเดียและเวียดนาม และเงินบาทมีความผันผวนไม่มากนัก จึงทำให้ประเทศผู้นำเข้าสั่งซื้อข้าวจากไทยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะตลาดแถบภูมิภาคแอฟริกา ทั้งนี้ผู้ส่งออกต้องเร่งส่งมอบข้าวตามสัญญาก่อนวันหยุดหลายวันในช่วงเทศกาลคริสต์มาสและเทศกาลปีใหม่ ซึ่งจะช่วยระบายหรือส่งออกผลผลิตข้าวฤดูใหม่ที่จะออกสู่ตลาดได้มาก

ตารางที่ 3.1.2 ผลผลิต และการค้าข้าวของไทย

ปีการผลิต	2545/46	2546/47	2547/48	2548/49	2549/50	2550/51	Δ2550(%)
1. การผลิต ¹							
- ผลผลิต (ล้านตันข้าวเปลือก)	27.99	29.47	28.54	30.29	29.64	29.90	0.88
1) นาปี	21.57	23.14	22.65	23.54	22.84	23.39	2.41
2) นาปรัง	6.43	6.33	5.89	6.75	6.80	6.51	-4.26
2. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/ตัน) ¹							
1) ข้าวนาปี 5%		5,400	6,406	6,729	6,908	6,822	-1.24
2) ข้าวเปลือกเจ้านาปรังความชื้น 14-15%	4,693	5,349	6,617	6,726	6,427	6,500	1.14
ปีการค้า	2545	2546	2547	2548	2549	2550	Δ2550(%)
3. การบริโภคในประเทศ (ล้านตันข้าวสาร) ¹		10.12	10.27	10.46	10.78	11.21	3.99
4. การส่งออก (ล้านตันข้าวสาร) ²	7.25	7.35	9.99	7.50	7.49	9.20	22.83
- มูลค่า (ล้านบาท)	67,193	76,699	108,393	92,993	98,179	119,304	21.52
- ชนิดข้าวส่งออก (ล้านตันข้าวสาร)							
1) ข้าวคุณภาพดี	n.a.	4.17	5.78	4.24	4.88	5.82	19.26
2) ข้าวคุณภาพปานกลาง-ต่ำ	n.a.	1.38	1.77	1.08	0.68	1.26	85.29
3) ข้าวหนึ่ง	n.a.	1.50	2.23	1.89	1.64	1.94	18.29
4) ข้าวเหนียว	n.a.	0.29	0.21	0.29	0.29	0.18	-37.93

ตารางที่ 3.1.2 (ต่อ)

รายการ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	Δ2550(%)
- ราคาส่งออก (บาท/ตัน) ³							
1) ราคาข้าวหอมมะลิชั้น 2 (เก่า)	n.a.	19,781	19,100	16,647	18,094	19,267	6.48
2) ราคาข้าวขาว 5%	n.a.	8,185	9,520	11,554	11,582	11,242	-2.94
3) ราคาข้าวขาว 25%	n.a.	7,564	8,944	10,321	10,200	10,478	2.73
4) ราคาข้าวเหนียว 5%	n.a.	8,052	9,662	11,490	11,574	11,602	0.24

ที่มา: 1. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
 2. กรมศุลกากร
 3. สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

3.1.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

ความสามารถในการแข่งขันพิจารณาได้จากดัชนีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) ซึ่งเป็นดัชนีที่พิจารณาได้ทั้งในด้านการส่งออกและการนำเข้า สำหรับกรณีสินค้าข้าวของไทย เมื่อพิจารณาจากประเทศคู่ค้า 14 กลุ่มประเทศ ได้แก่ อาเซียน 5 (สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย เวียดนาม) นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย เปรู อินเดีย ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา BIMSTEC EFTA จีน เกาหลีใต้ ประเทศอื่นๆ ที่เหลือ (บาร์เรน ภูฏาน พม่า เนปาล) พบว่า ในปี 2548 ค่าดัชนี RCA ในข้าวสารและผลิตภัณฑ์ข้าว ข้าวกล้องและข้าวเปลือกมีค่าที่สูงมากถึง 2422 และ 226 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าสินค้าข้าวของไทยมีความสามารถในการแข่งขันสูง และหากพิจารณาแยกรายประเทศแล้ว พบว่า ประเทศที่ไทยได้เปรียบกรณีข้าวกล้องและข้าวเปลือก ได้แก่ ออสเตรเลีย อินเดีย ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ส่วนกรณีข้าวสารและผลิตภัณฑ์ข้าว ได้แก่ อาเซียน 5 ออสเตรเลีย อินเดีย (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549) นอกจากนี้จากการศึกษาของ สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง (2548) พบว่า สินค้าข้าวของไทยมีศักยภาพในเชิงพาณิชย์

2) นโยบายภายในประเทศ

ภาครัฐมีนโยบายในปี 2550 เกี่ยวกับสินค้าเกษตรรวมทั้งข้าว คือ การปรับโครงสร้างการผลิต ในด้านการส่งเสริมพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตร โดยใช้งบประมาณในแผนประมาณ 222 ล้านบาท

สำหรับนโยบายด้านราคาข้าว คณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ (กขช.) ได้มีมติเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2550 กำหนดมาตรการรับจำนำข้าวเปลือกในปี ปีการผลิต 2550/51 จำนวน 8 ล้านตัน และได้กำหนดราคารับจำนำข้าวเปลือกหอมมะลิ ข้าวเปลือกหอมจังหวัด ข้าวเปลือกเจ้าในปี 25%-100% และข้าวเปลือกปทุมธานี สูงกว่าปีที่ผ่านมา ต้นละ 200 - 300 บาท สำหรับข้าวเปลือกเหนียว ซึ่งขณะนั้นมีราคาอยู่ในระดับสูงมาก (ต้นละ 12,600 - 12,800 บาท) จึงยังไม่มีกำหนดราคารับจำนำแต่ให้มีการติดตามภาวะตลาดอย่างใกล้ชิด หากมีกรณีผิดปกติจะพิจารณาแนวทางช่วยเหลือโดยด่วน

ในช่วงเวลาต่อมา ราคาข้าวเปลือกเหนียวมีแนวโน้มตกต่ำลง โดยเฉพาะข้าวเปลือกเหนียวที่เริ่มเก็บเกี่ยวออกสู่ตลาด ซึ่งเป็นข้าวที่มีความชื้นสูง โดยภาคเหนือความชื้นประมาณ 25 - 30 % ราคาต้นละ 5,600 - 5,800 บาท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือความชื้นประมาณ 17 - 18 % ราคาต้นละ 8,000 - 8,200 บาท และปริมาณผลผลิตจะมีแนวโน้มออกสู่ตลาดเป็นจำนวนมากในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน 2550 เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรโดยเร่งด่วน กขช.

จึงได้มีมติเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2550 กำหนดให้รับจำนำข้าวเปลือกเหนียว ปีการผลิต 2550/51 เฉพาะที่ยุ้งทางเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรในราคาเพิ่มขึ้นจากปีการผลิต 2549/50 ต้นละ 400 บาท เป็นราคา ณ ความชื้นไม่เกิน 15% ชนิด 10% เมล็ดยาว ต้นละ 8,100 บาท และ ชนิด 10% คละ ต้นละ 7,900 บาท โดย ธ.ก.ส.เริ่มรับจำนำตั้งแต่วันที่ 23 พฤศจิกายน 2550

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

มาตรการทางภาษี

มาตรการทางภาษีที่ไทยต้องเผชิญกับประเทศคู่ค้าก่อนจะมีการเปิดเสรีทางการค้า พบว่ากรณีของข้าวสารและผลิตภัณฑ์ข้าวที่มีมูลค่าการส่งออกสูง พบว่าไทยถูกเก็บภาษีในอัตราที่สูงมาก ประมาณ ร้อยละ 43 ส่วนกรณีข้าวเปลือกและข้าวกล้องซึ่งมูลค่าการส่งออกไม่สูงมากประมาณ ร้อยละ 74 เมื่อพิจารณาในรายประเทศคู่ค้าพบว่า ประเทศที่มีอัตรากาสิโนำเข้าสูงมาก ได้แก่ ญี่ปุ่น (1000%) เกาหลีใต้ (1000%) อินเดีย (74%) กลุ่ม BIMSTEC และกลุ่ม EFTA (20%) เมื่อมีการเปิดการค้าเสรีก็จะมีผลกระทบลงเป็นร้อยละศูนย์ ภายใน 5-10 ปี สำหรับแผนการลดภาษีของประเทศคู่ค้าที่เอื้อต่อสินค้าข้าว ได้แก่ ข้าวกล้องและข้าวเปลือก ข้าวสารและผลิตภัณฑ์ข้าว ได้แก่ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ซึ่งลดภาษีเหลือร้อยละ 0 ทันที (ปี 2548) การเก็บค่าธรรมเนียมการนำเข้า และมาตรการ Price band or variable levy ของเปรู ส่วนญี่ปุ่นยอมลดให้เฉพาะข้าวกล้องและข้าวเปลือก สำหรับจีน ข้าวเป็นสินค้าอ่อนไหวสูงของจีน ซึ่งยังไม่มีการลดภาษีในปัจจุบันเลย

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่สำคัญและที่เกี่ยวข้องกับสินค้าข้าว เช่น มาตรการการสนับสนุนการเกษตร เช่น Farm Act ของสหรัฐอเมริกา มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของ EFTA เปรู ญี่ปุ่น มาตรการกีดกันอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Technical Barriers to Trade: TBT) ของญี่ปุ่น การกำหนดโควตานำเข้าของญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ มาตรการการขออนุญาตนำเข้าของอินโดนีเซียและมาเลเซียมาตรการห้ามนำเข้าของอินโดนีเซีย เป็นต้น

สรุปในภาพรวมพบว่า สินค้าข้าวมีความสามารถในการแข่งขันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในตลาดส่งออกข้าวของไทยที่มีมูลค่าสูง ได้แก่ จีน ยุโรป สหรัฐอเมริกา อินเดีย รวมทั้งตลาดอื่นๆ ได้แก่ อาเซียน 5 ออสเตรเลีย สำหรับกรณีประเทศคู่ค้าที่มีมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ประเทศไทยควรดำเนินการปรับปรุงข้าวไทยให้ได้มาตรฐานและสอดคล้องกับมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีต่างๆ ที่ประเทศคู่ค้าแต่ละประเทศนำมาใช้กับข้าวไทยด้วย

3.2 ถั่วเหลือง

3.2.1 สถานการณ์ของโลก

ถั่วเหลืองเป็นพืชที่สำคัญทางเศรษฐกิจ เป็นพืชน้ำมันอันดับหนึ่งของโลก ในปี 2550 มีผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 58 ของผลผลิตพืชน้ำมันของโลก รองลงมาได้แก่ เรปซีด และ เมล็ดฝ้าย ซึ่งมีผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 12 และ 11 ของผลผลิตพืชน้ำมันของโลก ตามลำดับ โดยถั่วเหลืองมีแหล่งกำเนิดดั้งเดิมอยู่ในเขตบอบูน ซึ่งสามารถผลิตได้ผลผลิตดี แต่ในปัจจุบันมีการปลูกกันแพร่หลายทั้งในเขตร้อนและเขตบอบูน

1) การผลิต

ในปี 2549 เนื้อที่เก็บเกี่ยวถั่วเหลืองของโลกมีประมาณ 584.98 ล้านไร่ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวทั้งสิ้น 577.69 ล้านไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.26 ขณะที่ผลผลิตเมล็ดถั่วเหลืองมีประมาณ 218.86 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีผลผลิตทั้งสิ้น 212.57 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.96 ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 374 กิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 368 กิโลกรัม หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.63 โดยมีสหรัฐอเมริกา เป็นผู้นำการผลิต รองลงมา คือ บราซิล อาร์เจนตินา จีน และอินเดีย ตามลำดับ (ตารางที่ 3.2.1)

2) การบริโภค

ความต้องการใช้ถั่วเหลืองของโลกปี 2549 อยู่ในระดับประมาณ 151.53 ล้านตัน โดยแยกเป็นการใช้เพื่อผลิตผลิตภัณฑ์จากถั่วเหลือง 1.08 ล้านตัน ใช้เพื่อเป็นอาหาร 0.586 ล้านตัน และใช้ในรูปสกัดน้ำมัน 149.87 ล้านตัน (United States Department of Agriculture Foreign Agricultural Service, 2006)

3) การส่งออกและนำเข้า

ปี 2549 การส่งออกเมล็ดถั่วเหลืองของโลก ประมาณ 70.57 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนซึ่งมีการส่งออก 64.42 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.55 โดยมีบราซิลเป็นผู้นำในการส่งออก รองลงมาได้แก่ สหรัฐอเมริกา และอาร์เจนตินา ประเทศนำเข้า คือ ประเทศกลุ่มเอเชีย ซึ่งนำเข้าร้อยละ 57 ของปริมาณนำเข้าถั่วเหลืองของโลก รองลงมา ได้แก่ ยุโรป และลาตินอเมริกา ตามลำดับ ประเทศจีนมีการนำเข้ามากที่สุดรองลงมาได้แก่ ญี่ปุ่น เม็กซิโก และไต้หวัน ตามลำดับ

ตารางที่ 3.2.1 เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของประเทศผู้ผลิตถั่วเหลืองที่สำคัญ
ปี 2547 – 2549

ประเทศ	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (1000 ไร่)			ผลผลิต (1000 ตัน)			ผลผลิตต่อไร่ (กก.)		
	2547	2548	2549	2547	2548	2549	2547	2548	2549
รวมทั้งโลก	575,225	577,687	584,977	204,272	212,569	218,858	355	368	374
สหรัฐอเมริกา	187,063	180,213	181,148	85,013	83,368	83,375	454	463	460
บราซิล	134,619	143,430	137,542	49,550	51,182	52,356	368	357	381
อาร์เจนตินา	89,500	87,731	94,359	31,500	38,300	40,467	352	437	429
จีน	59,888	59,957	59,957	17,400	16,800	16,800	291	280	280
อินเดีย	49,938	48,376	48,188	5,850	6,300	8,270	117	130	172
ปารากวัย	11,688	12,313	13,760	3,584	3,988	3,800	307	324	276
แคนาดา	7,359	7,308	7,661	3,048	3,161	3,533	414	433	461
โบลิเวีย	5,414	5,835	5,250	1,612	1,690	1,350	298	290	257
ยูเครน	1,602	2,636	4,531	363	613	889	227	233	196
รัสเซีย	3,471	4,099	5,063	555	689	807	160	168	159
ไทย	912	901	899	218	226	225	238	250	250
อื่นๆ	23,771	24,889	26,629	5,579	6,252	6,986	235	251	262

ที่มา: องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ, 2550

ปี 2548 ราคาเมล็ดถั่วเหลืองซื้อขายล่วงหน้าในตลาดชิคาโก เฉลี่ยตันละ 223.86 เหรียญสหรัฐ ลดลงจากปี 2547 ที่มีราคาเฉลี่ยตันละ 276.02 เหรียญสหรัฐ โดยในช่วงกลางปี 2548 ระดับราคาโน้มสูงขึ้นจนถึงระดับราคาที่สูงที่สุดในเดือนมิถุนายน 2548 เนื่องจากคาดว่าผลผลิตถั่วเหลืองอาจจะลดลง ซึ่งมีผลมาจากภาวะภัยแล้งในสหรัฐอเมริกา และอเมริกาใต้ โดยเฉพาะบราซิล ประกอบกับการเกิดโรคเชื้อราถั่วเหลือง ในแหล่งปลูกถั่วเหลืองของสหรัฐอเมริกา แต่ต่อมาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2548 ระดับราคาเมล็ดถั่วเหลืองซื้อขายล่วงหน้าในตลาดชิคาโกกลับโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจนถึงเดือนพฤศจิกายน 2548 เนื่องจากสภาพอากาศที่เอื้อต่อการเพาะปลูกถั่วเหลืองของแหล่งผลิตที่สำคัญของโลก ส่งผลให้ผลผลิตถั่วเหลืองโลกมีปริมาณมากกว่าที่คาดการณ์ไว้ ส่วนราคาเมล็ดถั่วเหลืองซื้อขายล่วงหน้าในตลาดชิคาโกปี 2549 ลดลงจากปี 2548 เฉลี่ยตันละ 212.71 เหรียญสหรัฐ หรือลดลงร้อยละ 4.98 เนื่องจากภาวะการส่งออกที่ซบเซาของสหรัฐอเมริกา ประกอบกับ ภาวะการระบาดของโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีกแถบยุโรป ส่งผลให้ความต้องการใช้ถั่วเหลืองลดลงด้วย

3.2.2 สถานการณ์ของไทย

1) การผลิต

ถั่วเหลืองมีการเพาะปลูกในประเทศไทยอย่างจริงจังตั้งแต่ปี 2526 เป็นต้นมา เนื่องจากความต้องการใช้ในการผลิตอาหารสัตว์สูงขึ้นจากการขยายตัวของการส่งออกเนื้อไก่ รวมทั้งนโยบายและมาตรการของรัฐที่ควบคุมการนำเข้าเมล็ดถั่วเหลืองและผลิตภัณฑ์ จึงมีผลให้ราคาเมล็ดถั่วเหลืองอยู่ในเกณฑ์ดี เป็นที่พอใจของเกษตรกร มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้นจากประมาณ 1 ล้านไร่ ในปี 2526 เป็น 3.21 ล้านไร่ ในปี 2532 ซึ่งเป็นปีที่มีผลผลิตสูงสุดถึง 672.37 พันตัน หลังจากนั้นพื้นที่เพาะปลูกลดลงมาโดยลำดับอยู่ที่ประมาณ 1 ล้านไร่ ปี 2550 เนื้อที่เพาะปลูกรวมทั้งประเทศ 873 พันไร่ ลดลงจากปีที่แล้ว 13 พันไร่ หรือลดลงร้อยละ 1.47 เนื้อที่เก็บเกี่ยว 861 พันไร่ ลดลงจากปีที่แล้ว 1 พันไร่ หรือลดลงร้อยละ 0.12 ด้านผลผลิตอยู่ที่ประมาณ 213 พันตัน ลดลงจากปีที่แล้ว 1 พันตัน หรือลดลงร้อยละ 0.47 ส่วนผลผลิตต่อไร่ทั้งประเทศเฉลี่ย 247 กิโลกรัม ลดลงจากปีที่แล้ว 2 กิโลกรัม หรือลดลงร้อยละ 0.58 โดยภาพรวมเนื้อที่เพาะปลูกถั่วเหลืองลดลงจากปีที่ผ่านมาเนื่องจากราคาของถั่วเหลืองที่เกษตรกรขายได้ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมาอยู่ในระดับทรงตัว โดยมีราคาเฉลี่ยอยู่ที่กิโลกรัมละ 10-11 บาท ประกอบกับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น เมล็ดพันธุ์ขาดแคลนและมีราคาแพง รวมทั้งถั่วเหลืองเป็นพืชที่ต้องดูแลรักษามากแต่ผลตอบแทนที่ได้รับไม่คุ้มค่า เมื่อเทียบกับพืชชนิดอื่นจึงทำให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง และข้าวนาปรัง ซึ่งราคาสูงใจและให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า ส่วนทางด้านผลผลิตในภาพรวมทั้งประเทศลดลงเล็กน้อย เนื่องจากการลดลงของพื้นที่เพาะปลูก (ตารางที่ 3.2.2)

ในส่วนของแหล่งผลิตที่สำคัญสามารถสรุปได้ดังนี้

- ภาคเหนือ: เชียงใหม่ สุโขทัย แม่ฮ่องสอน แพร่ ตาก อุตรดิตถ์ พิษณุโลก กำแพงเพชร น่าน เชียงราย ลำปาง เพชรบูรณ์ พิจิตร นครสวรรค์
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: ชัยภูมิ ขอนแก่น เลย หนองบัวลำภู อุดรธานี
- ภาคกลาง: สระแก้ว ฉะเชิงเทรา

ตารางที่ 3.2.2 เนื้อที่ ผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของถั่วเหลืองในปี 2540 – 2550

ปี	เนื้อที่เพาะปลูก (1000 ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (1000 ไร่)	ผลผลิต (1000 ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)
2540	1,548	1,475	338	229
2541	1,467	1,370	321	234
2542	1,451	1,404	319	227
2543	1,396	1,344	312	232
2544	1,154	1,103	261	237
2545	1,130	1,093	260	238
2546	961	936	231	247
2547	945	912	218	239
2548	929	901	226	251
2549	886	860	214	249
2550	873	861	213	247

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

2) ต้นทุนการผลิต

ต้นทุนการผลิตถั่วเหลืองของประเทศไทย ในช่วงปี 2539 -2543 มีแนวโน้มสูงขึ้นมาโดยตลอด ก่อนที่จะปรับตัวลดลงในช่วงปี 2544-2547 ซึ่งเป็นผลมาจากการลดลงของต้นทุนค่าแรงงาน และการปรับลดอัตราดอกเบี้ยของเงินลงทุนลงในปี 2547 ต่อมาในช่วงปี 2547-2549 ต้นทุนการผลิตถั่วเหลืองปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอีกครั้ง และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้เป็นผลมาจากการปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นของต้นทุนค่าแรงงาน ภาวะราคาน้ำมันที่ปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับเกิดการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ ทำให้ราคาเมล็ดพันธุ์ที่ดีมีราคาแพง ส่งผลให้ต้นทุนค่าเมล็ดพันธุ์เพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ขณะเดียวกัน ต้นทุนค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืชก็ยังคงอยู่ในระดับที่สูงอยู่ ในปี 2548-2550 ต้นทุนรวมต่อไร่ เท่ากับ 2,173.75 2,291.55 และ 2,379.65 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.85 22.12 และ 26.82 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับปี 2547

ตารางที่ 3.2.3 ต้นทุนการผลิตถั่วเหลืองของประเทศไทย ปี 2546-2550

หน่วย : บาท/ตัน

รายการ	2546	2547	2548	2549	2550
ต้นทุนผันแปร	1,696.22	1,683.40	1,980.40	2,098.20	2,186.30
ต้นทุนคงที่	193.00	193.00	193.35	193.35	193.35
ต้นทุนการผลิตทั้งหมด	1,889.22	1,876.40	2,173.75	2,291.55	2,379.65

ที่มา: สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

3) การบริโภค

ถั่วเหลืองเป็นพืชมีคุณค่าทางโภชนาการ มีสารอาหารหลายประเภทที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ และช่วยป้องกันโรค สารอาหารเหล่านี้ได้แก่ โปรตีน ไขมัน คาร์โบไฮเดรต แคลเซียม ฟอสฟอรัส วิตามิน และเลซิทิน ดังนั้นถั่วเหลืองจึงถูกนำมาใช้ประโยชน์มากมายหลายทาง โดยความต้องการใช้เมล็ดถั่วเหลืองในประเทศไทยปี 2549 มีดังนี้

- ใช้ทำพันธุ์ ประมาณ ปีละ 17.97 พันตัน
- อุตสาหกรรมการสกัดน้ำมันพืช ประมาณ ปีละ 1,260 พันตัน ซึ่งมีผลิตภัณฑ์ ได้แก่
 - 1) น้ำมันถั่วเหลือง เพื่อใช้ในการปรุงอาหารบริโภค และใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ได้แก่ สีทาบ้าน ปลูกท่อน้ำกรอง น้ำพริกเผา น้ำสลัด อุตสาหกรรมทำเนยเทียม (มาการีน) วิตามิน ยาต่างๆ กระดาษ ฝ้ายฉนวนไฟฟ้า หมึกพิมพ์ สบู่ เครื่องสำอาง เบียร์ เส้นใย เป็นต้น
 - 2) กากถั่วเหลือง เป็นแหล่งโปรตีนสำหรับอุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์และนำมาผลิตอาหารมนุษย์
- อุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ โดยการนำเมล็ดถั่วเหลืองแปรรูปเป็นถั่วเหลืองนึ่ง (Full Fat Soy) ใช้ผสมอาหารสัตว์
- อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร และการบริโภค มีผลิตภัณฑ์ ได้แก่ แป้งถั่วเหลือง น้านมถั่วเหลือง เต้าหู้ ฟองเต้าหู้ เต้าฮวยผง ถั่วเหลืองงอก ซีอิ้ว เต้าเจี้ยว เต้าหู้ยี้ ขนมะขบกล้วยโปรตีนสูง บะหมี่เกี๊ยว และขนมผิงเกี๊ยว เป็นต้น

โดยความต้องการใช้รวมของอุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร และการบริโภค มีประมาณ ปีละ 534.41 พันตัน นอกจากนี้ถั่วเหลืองยังถูกนำไปใช้ทำปุ๋ยหรือบำรุงดิน การไถกลบถั่วเหลืองลงในดินจะเป็นปุ๋ยพืชสด ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ และมีคุณสมบัติดีขึ้น โดยที่รากของถั่วเหลืองจะมีปมซึ่งมีเชื้อแบคทีเรียไรโซเบียมที่สามารถดูดไนโตรเจนให้มาอยู่ในรูปของสารประกอบซึ่งพืชสามารถใช้เป็นปุ๋ยได้ เมื่อเก็บถั่วแล้ว ใบ ลำต้น เปลือก ไถกลบ

ลงสู่ดิน รวมทั้งรากและปมที่ตกค้างอยู่ในดินจะกลายเป็นปุ๋ยอินทรีย์ที่ดีของพืชชนิดอื่นที่จะปลูกต่อไป

4) ราคา

ภาวะราคาถั่วเหลืองของไทย ในช่วงปี 2542-2547 มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ราคาเฉลี่ยอยู่ที่ 9.92 บาท/กิโลกรัม ซึ่งเป็นผลมาจากการขยายตัวอย่างเนื่องของอุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ที่มีการใช้ส่วนประกอบของเมล็ดและกากถั่วเหลือง ประกอบกับในช่วงปี 2547 เศรษฐกิจโลกขยายตัว ประเทศจีนมีความต้องการใช้เมล็ดถั่วเหลืองเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ราคาถั่วเหลืองในตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้น ราคาถั่วเหลืองภายในประเทศจึงปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ขณะเดียวกัน เกิดปัญหาภัยแล้งขึ้นในประเทศ ทำให้ราคาผลผลิตที่เกษตรกรขายได้เพิ่มสูงขึ้นอยู่ที่ระดับ 10.88 บาท/กิโลกรัม จึงจูงใจให้เกษตรกรหันมาปลูกถั่วเหลืองมากขึ้น

ในช่วงปลายปี 2547 เกิดการระบาดของไข้หวัดนก ส่งผลกระทบต่อการลดลงของการเลี้ยงปศุสัตว์ภายในประเทศ ทำให้ความต้องการใช้ถั่วเหลืองเป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ลดลง ราคาถั่วเหลืองปรับตัวลดลงมาอยู่ที่ระดับ 10.15 บาท/กิโลกรัม ในปี 2548 โดยลดลงร้อยละ 6.71 เมื่อเทียบกับปี 2547

ในช่วงปี 2548-2550 ราคาถั่วเหลืองมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี 2550 ราคาถั่วเหลืองชนิดคละที่เกษตรกรขายได้เท่ากับ 11.87 บาท/กิโลกรัม ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึง 1.15 บาท/กิโลกรัม หรือคิดเป็นร้อยละ 10.73 คาดว่า ราคาถั่วเหลืองจะยังคงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอีกในปี 2551 เนื่องจากประเทศที่เพาะปลูกถั่วเหลืองที่สำคัญของโลก เช่น สหรัฐอเมริกา และบราซิล ประสบภาวะอากาศร้อนและแห้งแล้งนานกว่าปกติ ทำให้ปริมาณผลผลิตลดลง ส่งผลให้ราคาถั่วเหลืองในตลาดต่างประเทศ และราคาในประเทศปรับตัวสูงขึ้น แต่จากสถานการณ์เงินบาทที่แข็งค่าขึ้นอย่างต่อเนื่อง อาจจะชะลอให้ราคาเมล็ดถั่วเหลืองภายในประเทศไม่สูงขึ้นมากนัก

5) การส่งออกและนำเข้า

ผลผลิตถั่วเหลืองในประเทศไทยมีไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ที่เพิ่มขึ้นจึงต้องมีการนำเข้าจากต่างประเทศ โดยแนวโน้มการนำเข้าถั่วเหลืองของไทยสูงขึ้นโดยลำดับตั้งแต่ปี 2541 แต่กลับลดลงเหลือจำนวน 1.44 ล้านตันในปี 2547 สืบเนื่องจากการระบาดของโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีก ส่งผลให้ความต้องการใช้เมล็ดถั่วเหลือง และกากถั่วเหลืองในอุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ลดลง ต่อมาในปี 2548 การนำเข้าถั่วเหลืองสูงขึ้น เป็นจำนวน 1.61 ล้านตัน ตามปริมาณความต้องการใช้ที่มีมากขึ้น สำหรับปี 2549 มีการนำเข้าอยู่ที่ 1.51 ล้านตัน หรือลดลงร้อยละ 6.21 เมื่อเทียบกับปีก่อน โดยเป็นการนำเข้าจากประเทศบราซิล อาร์เจนตินา สหรัฐอเมริกา กัมพูชา และแคนาดา

ทางด้าน การส่งออก ถั่วเหลืองของไทยส่งออกได้น้อยมากประมาณ ปีละ 300 – 1,000 ตัน โดยส่งออกไปประเทศเวียดนาม มัลดีฟ ญี่ปุ่น ฮองกง และอินโดนีเซีย

3.2.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

ผลผลิตถั่วเหลืองที่ไทยผลิตได้มีไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ในประเทศ ถั่วเหลืองเป็นพืชเศรษฐกิจที่นับว่ามีความสำคัญ เพราะนอกจากมีการใช้ถั่วเหลืองในอุตสาหกรรมน้ำมันพืชแล้ว ถั่วเหลืองยังถูกนำมาใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ และบริโภคเป็นอาหารโปรตีนที่สำคัญ ทำให้ต้องมีการนำเข้าถั่วเหลืองจากต่างประเทศเป็นจำนวนมากในแต่ละปี อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาต้นทุนการผลิตถั่วเหลือง พบว่าถั่วเหลืองของไทยมีต้นทุนการผลิตค่อนข้างสูง และราคาถั่วเหลืองที่จำหน่ายในตลาดต่างประเทศก็สูงค่อนข้างมาก โดยในปี 2549 ราคาเมล็ดถั่วเหลืองในตลาดต่างประเทศ (ตลาดซีกาโก) อยู่ที่เฉลี่ย 8.26 บาทต่อกก. ซึ่งเป็นราคาที่ต่ำกว่าต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อ กก. ของไทยที่อยู่ประมาณ 9.17 บาทต่อกก. สะท้อนให้เห็นว่าความสามารถในการแข่งขันของถั่วเหลืองไทยสู้ต่างประเทศไม่ได้โดยเฉพาะด้านราคา

2) นโยบายภายในประเทศ

รัฐบาลไทยมีนโยบายส่งเสริมการแปรรูปอาหารถั่วเหลืองเชิงวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยมีเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นผู้นำในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร และการผลิตถั่วเหลืองสายพันธุ์ธรรมชาติ (Non – Genetically Modified Organisms: Non - GMOs) ซึ่งปัจจุบันถั่วเหลืองไทยเป็นถั่ว Non – GMOs ในขณะที่ถั่วเหลืองนำเข้าเป็นถั่ว GMOs โดยไทยมีนโยบายการเปิดเสรีนำเข้าเมล็ดถั่วเหลืองตามข้อมูลของ WTO และให้ผู้มีสิทธินำเข้าต้องรับซื้อถั่วเหลืองที่ผลิตได้ในประเทศตามราคาที่กำหนด

การกำหนดนโยบายและมาตรการนำเข้าเมล็ดถั่วเหลืองเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการน้ำมันพืชและพืชน้ำมัน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรี โดยมี รองนายกรัฐมนตรีที่รับผิดชอบการปรับโครงสร้างภาคเกษตรและการตลาดสินค้าเกษตร เป็นประธาน ผู้แทนจากหน่วยราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เป็นกรรมการ เลขานุการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นกรรมการและเลขานุการ

นโยบายและมาตรการนำเข้าเมล็ดถั่วเหลือง ปี 2550

1. ภายใต้กรอบองค์การการค้าโลก (WTO)

1) ปริมาณเปิดตลาดและอัตรานำเข้าไม่จำกัดปริมาณและช่วงเวลานำเข้า อัตรานำเข้าในโควตาร้อยละ 0 อัตรานำเข้านอกโควตาร้อยละ 80

2) ให้ผู้มีสิทธินำเข้าในโควตา รวม 12 ราย คือ 1. สมาคมผู้ผลิตน้ำมันถั่วเหลืองและรำข้าว 2. สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย 3. สมาคมส่งเสริมผู้ใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์ 4. สมาคมปศุสัตว์ไทย 5. สมาคมผู้เลี้ยงไก่เนื้อเพื่อการส่งออก 6. สมาคมผู้ผลิตไก่เพื่อส่งออกไทย 7. บริษัท กรีนสปอต จำกัด 8. บริษัท แลคตาซอย จำกัด 9. บริษัท ไทยเทพรสผลิตภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) 10. บริษัท แครี่ พลัส จำกัด 11. บริษัท ไทยซิม จำกัด 12. ห้างหุ้นส่วนจำกัดคิกโคเคน และหากมีผู้ยื่นขอสิทธิรายใหม่ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการกำกับ ดูแล เมล็ดถั่วเหลือง และแจ้งคณะกรรมการทราบ

3) ผู้มีสิทธินำเข้าต้องรับซื้อถั่วเหลืองที่ผลิตในประเทศจากเกษตรกรทั้งหมดในราคาตามกลไกตลาดแต่ไม่ต่ำกว่าที่กำหนด ดังนี้

- ถั่วเหลืองเกรดสกัดน้ำมัน ราคาไม่ต่ำกว่า กก.ละ 10.50 บาท ณ ไร่นา หรือ 11.50 บาท ณ หน้าโรงงาน ตลาดกรุงเทพมหานคร
- ถั่วเหลืองเกรดผลิตอาหารสัตว์ ราคาไม่ต่ำกว่า กก.ละ 11.00 บาท ณ ไร่นา หรือ 12.00 บาท ณ หน้าโรงงาน ตลาดกรุงเทพมหานคร
- ถั่วเหลืองเกรดแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร ราคาไม่ต่ำกว่า กก.ละ 13.00 บาท ณ ไร่นา หรือ 14.00 บาท ณ หน้าโรงงาน ตลาดกรุงเทพมหานคร

4) ผู้มีสิทธินำเข้าต้องทำสัญญาการรับซื้อถั่วเหลืองภายในประเทศกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงพาณิชย์ โดยใช้ร่างสัญญาเช่นเดียวกับปี 2550

5) แต่งตั้งคณะกรรมการ กำกับ ดูแล เมล็ดถั่วเหลือง โดยมีองค์ประกอบ และอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับปี 2550

2. ภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS)

การนำเข้าให้ใช้หลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติเช่นเดียวกับการนำเข้าภายใต้กรอบ WTO

3. ภายใต้กรอบเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA)

การนำเข้าให้ใช้หลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติเช่นเดียวกับการนำเข้าภายใต้กรอบ WTO

4. ภายใต้กรอบเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน

ปริมาณนำเข้าในโควตา 10,922 ตัน อัตราภาษีในโควตา 20% นอกโควตา 80% การนำเข้าให้ใช้หลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติเช่นเดียวกับการนำเข้าภายใต้กรอบ WTO

อนึ่ง การเปิดตลาดเมล็ดถั่วเหลืองปี 2551 ต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติ เนื่องจากปริมาณเปิดตลาดและอัตราภาษีไม่เป็นไปตามที่ผูกพันไว้กับองค์การการค้าโลก

คณะกรรมการพืชน้ำมันและน้ำมันพืช ได้แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการกำกับ ดูแล เมล็ดถั่วเหลือง เพื่อกำกับดูแลและติดตามการรับซื้อเมล็ดถั่วเหลืองที่ผลิตในประเทศ การใช้เมล็ดถั่วเหลืองนำเข้าของผู้มีสิทธินำเข้าเมล็ดถั่วเหลืองในโควตาให้เป็นไปตามนโยบาย เงื่อนไข และมาตรการนำเข้าเมล็ดถั่วเหลือง ตามมติคณะกรรมการพืชน้ำมันและน้ำมันพืช และที่ทางราชการกำหนด โดยมี เลขานุการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นประธาน ผู้แทนจากหน่วยงานราชการ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง เป็นอนุกรรมการ และผู้อำนวยการสำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

มาตรการที่มีใช้ภาษีที่สำคัญของประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น หรือ เกาหลี คือ การกำหนดให้ผู้นำเข้าปิดตลาดสินค้า สำหรับประเทศที่ไทยมีการจัดทำการค้าเสรีด้วย คือ ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์นั้น ทั้งสองประเทศตกลงที่จะลดภาษีเหลือร้อยละ 0 ทันที โดยที่ประเทศไทยจะมีระยะเวลาการลดภาษีที่ยาวกว่าออสเตรเลีย คือ ค่อยๆลดภาษีเป็น 0 ภายใน 5 ปี (ปี พ.ศ. 2553) สำหรับกรณีนิวซีแลนด์ ประเทศไทยยกเลิกโควตาภาษีสินค้าเกษตร 18 รายการจาก 23 รายการที่ประเทศไทยได้ผูกพันไว้ภายใต้ WTO ซึ่งเป็นสินค้าที่ไทยไม่ได้นำเข้าจากนิวซีแลนด์ ทั้งนี้ มีเมล็ดถั่วเหลืองเป็นสินค้า 1 ใน 18 รายการด้วย

ถั่วเหลืองเป็นพืชที่มีความสำคัญในอุตสาหกรรมหลายประเภท โดยสัดส่วนการใช้ประโยชน์ผลผลิตถั่วเหลืองส่วนใหญ่ใช้ในอุตสาหกรรมการสกัดน้ำมัน อาหารบริโภคมนุษย์และผลิตเป็นอาหารสัตว์โดยตรง นอกจากนี้ในปัจจุบันความต้องการถั่วเหลืองในรูปเมล็ดและกากของอุตสาหกรรมมีมากกว่าผลผลิตภายในประเทศ ดังนั้นจึงต้องมีการนำเข้าเมล็ดและกากถั่วเหลืองปีละไม่น้อยกว่า 1 ล้านตัน สำหรับด้านการส่งออกถั่วเหลืองมีประมาณ 1 พันตันเท่านั้น หรือคิดเป็นร้อยละ 1 ของผลผลิตถั่วเหลืองในประเทศ ทั้งนี้การที่ถั่วเหลืองของไทยไม่มีขีดความสามารถในการแข่งขันเนื่องจากผลผลิตต่ำและมีต้นทุนการผลิตสูงกว่าราคานำเข้า ดังนั้นหากมีการเปิดเสรีทางการค้าจะทำให้ปริมาณการนำเข้าถั่วเหลืองและผลิตภัณฑ์เพิ่มสูงขึ้น

3.3 มันสำปะหลัง

3.3.1 สถานการณ์ของโลก

มันสำปะหลังถือเป็นพืชอาหารที่สำคัญของโลกชนิดหนึ่ง เกษตรกรในหลายประเทศนิยมปลูกกันอย่างแพร่หลาย เพราะนอกจากจะใช้บริโภคแล้ว มันสำปะหลังส่วนเกินยังสามารถแปรรูปเป็นสินค้าอื่นที่ทำรายได้อีกทางหนึ่ง

1) การผลิต

ปี 2549 เนื้อที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังรวมทั้งโลกมีประมาณ 113.84 ล้านไร่ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวทั้งสิ้น 112.57 ล้านไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.13 ขณะที่ผลผลิตของมันสำปะหลังของโลกมีประมาณ 218.57 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีผลผลิตทั้งสิ้น 205.74 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.24 โดยในส่วนของผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่อยู่ที่ 1,920 กิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 1,828 กิโลกรัม หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.03 สำหรับประเทศอินเดียที่ถึงแม้จะมีเนื้อที่เก็บเกี่ยวมากเป็นอันดับที่ 10 อยู่ที่ประมาณ 1.5 ล้านไร่ แต่มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงสุดเป็นอันดับแรกที่ประมาณ 5 พันกิโลกรัม ทั้งนี้ประเทศที่มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวและผลผลิตมันสำปะหลังสูงเป็นอันดับที่ 1 และ 2 ได้แก่ ไนจีเรีย และ บราซิล ตามลำดับ ในส่วนของประเทศไทย เมื่อปี 2549 มีผลผลิตของมันสำปะหลังมากเป็นอันดับที่ 3 อยู่ที่ 22.58 ล้านตัน จากเนื้อที่เก็บเกี่ยวทั้งหมด 6.69 ล้านไร่ (ตารางที่ 3.3.1)

ตารางที่ 3.3.1 เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ของประเทศผู้ผลิตมันสำปะหลังที่สำคัญ
ในปี 2547 – 2549

ประเทศ	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (1000 ไร่)			ผลผลิต (1000 ตัน)			ผลผลิตต่อไร่ (กก.)		
	2547	2548	2549	2547	2548	2549	2547	2548	2549
รวมทั้งโลก	111,903	112,573	113,840	206,782	205,736	218,569	1,848	1,828	1,920
ไนจีเรีย	22,069	23,638	23,638	38,845	41,565	41,565	1,760	1,758	1,758
บราซิล	10,968	11,790	11,885	23,927	25,725	26,713	2,182	2,182	2,248
ไทย	6,608	6,162	6,693	21,440	16,938	22,584	3,244	2,749	3,375
อินโดนีเซีย	7,849	7,648	7,643	19,425	19,459	19,928	2,475	2,544	2,607
คองโก	11,516	11,534	11,534	14,951	14,974	14,974	1,298	1,298	1,298
โมซัมบิก	6,678	6,906	6,906	6,413	11,458	11,458	960	1,659	1,659
กานา	4,900	4,688	4,688	9,739	9,567	9,567	1,988	2,041	2,041
อังกโกลา	4,273	4,679	4,679	8,587	8,606	8,606	2,010	1,839	1,839
เวียดนาม	2,429	2,705	2,968	5,821	6,646	7,714	2,396	2,457	2,599
อินเดีย	1,509	1,512	1,515	6,906	6,977	7,620	4,577	4,614	5,030
อื่นๆ	33,104	31,311	31,691	50,728	43,821	47,840	1,532	1,400	1,510

ที่มา: องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ, 2550

2) การบริโภค

ความต้องการใช้มันสำปะหลังของโลกโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับประมาณ 203 - 204 ล้านตัน คาดว่าในอนาคตจะเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากปัญหาคาบน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีการปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ในระยะต่อไปคาดว่าความต้องการใช้มันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบในการผลิตเอทานอลจะมีมากขึ้น แต่สำหรับภาวะปัจจุบันยังคงเป็นความต้องการในระดับเดิมที่ใช้มันสำปะหลังเพื่อแปรรูปป้อนอุตสาหกรรมการบริโภคและวัตถุดิบอาหารสัตว์เป็นหลักเช่นที่ผ่านมา

3) การส่งออกและนำเข้า

ปัจจุบันไทยมีฐานะเป็นผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังรายใหญ่เป็นอันดับหนึ่งของโลก เป็นผู้ครอบครองส่วนแบ่งการตลาดโลกมากที่สุดถึงร้อยละ 75 ทั้งนี้มีคู่แข่งที่สำคัญ คือ ประเทศเวียดนาม และ ประเทศอินโดนีเซีย

ในปี 2550 ความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในตลาดโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอันเป็นผลมาจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมต่อเนื่องต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรม

อาหาร และอุตสาหกรรมกระดาษ ซึ่งมีความต้องการใช้แปงมันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบเพิ่มมากขึ้น ขณะที่ อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ก็มีความต้องการใช้มันเส้นและมันอัดเม็ดเป็นจำนวนมากเพื่อเป็นส่วนผสมของอาหารสัตว์ รวมทั้งการเติบโตของอุตสาหกรรมการผลิตเอทานอล ซึ่งใช้มันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบในการผลิตเพื่อใช้เป็นพลังงานทดแทนน้ำมันที่ราคามีแนวโน้มสูงขึ้นในปัจจุบัน

3.3.2 สถานการณ์ของไทย

1) การผลิต

ประเทศไทยได้มีการผลิตมันสำปะหลังเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีสภาพภูมิอากาศที่เอื้ออำนวย โดยในปี 2550 มีเนื้อที่เก็บเกี่ยว 7.34 ล้านไร่ เมื่อเทียบกับปีที่แล้วเพิ่มขึ้น 0.65 ล้านไร่ หรือร้อยละ 9.65 ส่วนทางด้านผลผลิตเท่ากับ 26.92 ล้านตัน เมื่อเทียบกับปีที่แล้วเพิ่มขึ้น 4.33 ล้านตัน หรือร้อยละ 19.81 ผลผลิตต่อไร่ได้ประมาณ 3,668 กิโลกรัม เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้นไร่ละ 293 กิโลกรัม หรือร้อยละ 8.68 (ตารางที่ 3.3.2)

ส่วนสถานการณ์การผลิตเนื้อที่เก็บเกี่ยวภาพรวมทั้งประเทศในปี 2551 คาดว่าจะใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมาแม้ว่าราคาจะจูงใจให้เกษตรกรปลูกแต่เกษตรกรก็ไม่สามารถขยายพื้นที่เพาะปลูกได้มากนัก เนื่องจากพื้นที่ทางการเกษตรมีอยู่อย่างจำกัด รวมทั้งขาดแคลนท่อนพันธุ์ อย่างไรก็ตามการตัดสินใจเพาะปลูกของเกษตรกรในแต่ละแหล่งผลิตนั้นแตกต่างกันตามสภาพอากาศและภาวะตลาดของพืชแข่งขันเดิม คือ อ้อยโรงงานและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีราคาอยู่ในเกณฑ์ดีเช่นกัน ทั้งนี้ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพาะปลูก สามารถสรุปได้ดังนี้

- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือบางจังหวัด เช่น หนองคาย เลย และหนองบัวลำภู มีเนื้อที่ปลูกมันสำปะหลังลดลง เนื่องจากต้นยางพาราโตทำให้เกษตรกรไม่สามารถปลูกมันสำปะหลังในร่องยางพาราได้ ในขณะที่จังหวัดมหาสารคาม ขอนแก่น นครราชสีมา มีเนื้อที่ปลูกมันสำปะหลังเพิ่มขึ้นจากการปลูกทดแทนอ้อยโรงงาน และในจังหวัดพิจิตร นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ อุตรธานี ชัยภูมิ ก็มีพื้นที่เพาะปลูกที่เพิ่มขึ้นเช่นกันจากการปลูกในพื้นที่รกร้างว่างเปล่า รวมถึงปลูกทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

- ภาคตะวันออกบางจังหวัด เช่น ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี เกษตรกรได้หันไปปลูกยางพาราและยูคาลิปตัสมากขึ้น แต่ในบางจังหวัด เช่น ชลบุรี และ ระยอง เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังเพิ่มขึ้นแทนสับปะรดและอ้อยโรงงาน

สำหรับผลผลิตต่อไร่ ยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วเนื่องจากเกษตรกรใช้ท่อนพันธุ์ดี ดูแลรักษาดี ใส่ปุ๋ยมากขึ้น ส่งผลให้ภาพรวมการผลิตเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 3.3.2 เนื้อที่ ผลิต และผลิตต่อไร่ ของมันสำปะหลังในปี 2541 – 2550

ปี	เนื้อที่เพาะปลูก (1000 ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (1000 ไร่)	ผลิต (1000 ตัน)	ผลิตต่อไร่ (กก.)
2541	6,694	6,527	15,591	2,388
2542	7,200	6,659	16,507	2,479
2543	7,406	7,068	19,064	2,697
2544	6,918	6,558	18,396	2,805
2545	6,224	6,176	16,858	2,731
2546	6,435	6,386	19,718	3,087
2547	6,757	6,608	21,440	3,244
2548	6,524	6,162	16,938	2,749
2549	6,933	6,693	22,584	3,375
2550	7,623	7,339	26,916	3,668

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

2) ต้นทุนการผลิต

ต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังของประเทศไทย ในช่วงปี 2540-2550 มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ตามการปรับตัวเพิ่มขึ้นของต้นทุนค่าแรงงาน และต้นทุนค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช ซึ่งต้องมีการนำเข้าจากต่างประเทศ ภายหลังจากการลอยตัวค่าเงินบาท ทำให้เกษตรกรต้องรับภาระต้นทุนในส่วนนี้เพิ่มขึ้น ประกอบกับภาวะด้านดอกเบี้ยของเงินลงทุนที่ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี 2544 ต้นทุนค่าพันธุ์มันสำปะหลังปรับตัวสูงขึ้นอย่างมาก อยู่ที่ระดับ 323.30 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 104.81 เมื่อเทียบกับปี 2543 เนื่องจากเกิดภาวะขาดแคลนพันธุ์มันสำปะหลัง ก่อนที่จะปรับตัวลดลงมาอยู่ที่ระดับ 247.93 บาท/ไร่ ในปี 2550

ในปี 2548 ต้นทุนการผลิตรวมเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 29.73 จาก 710.12 บาท/ตัน ในปี 2547 เป็น 921.22 บาท/ตัน ในปี 2548 เนื่องจากการขาดท่อนพันธุ์และการเกิดปัญหาภัยแล้งอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับต้นทุนค่าปุ๋ย และค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืชปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำหรับในปัจจุบัน ปี 2550 มีต้นทุนรวมเท่ากับ 824.17 บาท/ตัน ลดลงร้อยละ 2.26 เมื่อเทียบกับปีก่อน

ตารางที่ 3.3.3 ต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังของประเทศไทย ปี 2546-2550

หน่วย : บาท/ตัน

รายการ	2546	2547	2548	2549	2550
ต้นทุนผันแปร	632.61	606.82	799.32	743.98	732.81
ต้นทุนคงที่	108.56	103.30	121.90	99.29	91.36
ต้นทุนการผลิตทั้งหมด	741.17	710.12	921.22	843.27	824.17

ที่มา: สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

3) การบริโภคน้ำมัน

สำหรับความต้องการใช้มันสำปะหลังในประเทศนั้นโดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณร้อยละ 20 ของผลผลิตทั้งหมด โดยในปี 2550 มีการใช้ในประเทศเท่ากับ 6.5 ล้านตันหัวมันสด เพิ่มขึ้นจากปีก่อนซึ่งอยู่ที่ 4.2 ล้านตันหัวมันสด คิดเป็นร้อยละ 54.76 เนื่องจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมต่อเนื่องภายในประเทศ โดยเฉพาะความต้องการใช้แป้งมันสำปะหลัง ซึ่งส่วนใหญ่จะถูกนำไปใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมสิ่งทอ และ อุตสาหกรรมกระดาษ ทำให้การบริโภคน้ำมันภายในประเทศเพิ่มขึ้น สำหรับความต้องการใช้มันเส้นและมันอัดเม็ดภายในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกัน ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นส่วนผสมในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ทดแทนข้าวโพดซึ่งผลผลิตมีปริมาณไม่เพียงพอและมีราคาค่อนข้างสูง รวมทั้งความต้องการมันเส้นในการผลิตเอทานอล ซึ่งเป็นผลมาจากการมีโรงงานเอทานอลที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการเอทานอลแห่งชาติในการผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลัง จำนวน 29 โรง มีกำลังการผลิตรวม 8,640,000 ลิตรต่อวัน อย่างไรก็ตามนั้นเป็นจำนวนโรงงานที่ได้รับอนุญาตให้ตั้งขึ้นได้ ตัวเลข ณ ปี 2550 มีโรงงานผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังเพียง 1 โรง คือโรงงานของบริษัท ไทยง้วน เอทานอล จำกัด ซึ่งมีกำลังผลิต 130,000 ลิตรต่อวัน

4) ราคา

ภาวะราคามันสำปะหลังของไทย มีความผันผวนอยู่ตลอดเวลา ในช่วงปี 2531-2540 ภาวะราคามันสำปะหลังปรับตัวอยู่ในกรอบแคบ ราคาเฉลี่ยอยู่ที่ 0.74 บาท/กิโลกรัม ก่อนที่จะปรับตัวสูงเพิ่มขึ้นแต่ละระดับ ราคาเฉลี่ยอยู่ที่ 1.01 บาท/กิโลกรัม ในช่วงปี 2541-2550

โดยในช่วงปี 2542-2544 เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังประสบปัญหาภาวะขาดทุนอย่างหนัก เป็นผลสืบเนื่องมาจากภาวะราคาที่ปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง ต่อมาผู้ประกอบการได้มีการปรับตัวและพัฒนากระบวนการผลิตให้ได้ตามมาตรฐานที่สหภาพยุโรปกำหนดไว้ ประกอบกับปริมาณ

มันสำปะหลังในตลาดโลกลดลง และการนำเข้าจากประเทศจีนเพิ่มขึ้น ส่งผลราคารมันสำปะหลัง ในช่วงปี 2545 ปรับตัวสูงขึ้นคิดเป็นร้อยละ 52.17 เมื่อเทียบกับปี 2544

ในช่วงปี 2547-2548 ราคารมันสำปะหลังปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นมาก จากราคา 0.80 บาท/กิโลกรัม เป็น 1.33 บาท/กิโลกรัม เพิ่มขึ้นร้อยละ 66.25 ซึ่งเป็นราคาสูงที่สุดในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา เป็นผลสืบเนื่องมาจากความต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของตลาดส่งออกสำคัญขยายตัวอย่างมาก โดยเฉพาะจีนที่ยังคงมีแนวโน้มความต้องการการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังจากไทยเพิ่มขึ้น จากการที่จีนลดอัตราภาษีศุลกากรจากเดิมร้อยละ 60 ปรับลดลงเหลือร้อยละ 0 ตามกรอบข้อตกลงใน Early Harvest Program ขณะที่ความต้องการใช้มันเส้นในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในประเทศมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากภาวะราคาข้าวโพดและถั่วเหลืองในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้น เป็นเหตุให้ผู้นำเข้าหันกลับมาใช้ผลิตภัณฑ์สำปะหลังทดแทนในการผสมอาหารสัตว์มากขึ้น และแป้งมันสำปะหลังในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น สิ่งทอ กระดาษ และอาหาร ก็มีแนวโน้มขยายตัวสูงขึ้น รวมทั้งรัฐบาลได้มีนโยบายผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังเพื่อทดแทนพลังงาน ประกอบกับในช่วงปี 2547-2548 เกิดภัยแล้งอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการขาดแคลนผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งในตลาดภายในประเทศและตลาดภายนอกประเทศ ส่งผลให้ราคารมันสำปะหลังปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น โดยราคารมันสำปะหลังในปี 2550 เท่ากับ 1.38 บาท/กิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปี 2549 0.09 บาท/กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 6.98

5) การส่งออกและนำเข้า

ตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่สำคัญของไทย ได้แก่ จีนและญี่ปุ่น ซึ่งไทยมีมูลค่าการส่งออกไปยังประเทศทั้งสองรวมกันมากกว่าร้อยละ 50 ของมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งหมด

สำหรับประเทศจีนนั้นมีแหล่งเพาะปลูกมันสำปะหลังที่สำคัญอยู่ที่มณฑลกว่างสี ไหนาน กวางตุ้ง ยูนาน และฟูเจี้ยน แต่ผลผลิตมันสำปะหลังภายในประเทศยังมีปริมาณไม่เพียงพอ กับความต้องการใช้ของอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ทำให้จีนจำเป็นต้องพึ่งพาการนำเข้าเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมันเส้น ซึ่งจีนมีการนำเข้าจากไทยมากเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมแอลกอฮอล์ และอุตสาหกรรมเอทานอล โดยทางการจีนมีนโยบายลดการใช้กากน้ำตาลเพื่อผลิตเอทานอล เนื่องจากการใช้กากน้ำตาลก่อให้เกิดมลภาวะในระหว่างการผลิตมากกว่าการใช้มันเส้น นอกจากนี้ จีนยังมีความต้องการใช้แป้งมันสำปะหลังในอุตสาหกรรมอื่นๆอีกหลายประเภท เช่น ใช้เป็นสารให้ความหวานในอุตสาหกรรมอาหารและอุตสาหกรรมยาสีฟัน รวมทั้งใช้เป็นวัตถุดิบประกอบในอุตสาหกรรมสิ่งทอและอุตสาหกรรมกระดาษ

สำหรับญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศที่ไม่มีการปลูกมันสำปะหลังภายในประเทศ เพราะสภาพภูมิอากาศไม่เอื้ออำนวย จึงต้องอาศัยการนำเข้าเป็นหลัก ปัจจุบัน ญี่ปุ่นเป็นตลาดส่งออกที่มี

ความสำคัญมากเป็นอันดับสองรองจากจีน โดยผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่นำเข้าส่วนใหญ่จะถูกนำไปแปรรูปเพิ่มเติมก่อนป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมต่อเนื่องต่างๆ ได้แก่ อุตสาหกรรมกระดาษ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมผลิตสารให้ความหวาน อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันผู้ประกอบการญี่ปุ่นหลายรายได้ร่วมลงทุนกับผู้ประกอบการไทยเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของญี่ปุ่น ขณะเดียวกันก็มีแนวโน้มที่จะนำเข้าผลิตภัณฑ์แป้งมันสำปะหลังจากไทยเพิ่มขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้แป้งข้าวโพดแปรรูป เนื่องจากเกรงว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่มาจากข้าวโพดที่ผ่านการตัดแต่งทางพันธุกรรม ในขณะที่มันสำปะหลังของไทยเป็นที่ยอมรับว่าปลอดภัย ขบวนการตัดแต่งทางพันธุกรรมจึงเป็นผลิตภัณฑ์ที่ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางในอุตสาหกรรมอาหารและอุตสาหกรรมอื่นๆ

ในปี 2550 ประเทศไทยมีปริมาณและราคาการส่งออกมันสำปะหลังประเภทต่างๆ ดังนี้

- **มันเส้น** มีปริมาณการส่งออกเท่ากับ 2.68 ล้านตัน ลดลงจากปี 2549 ถึงร้อยละ 29.84 ซึ่งเป็นไปตามราคาส่งออกมันเส้นที่สูงขึ้นจาก 4,130 บาท/ตัน ในปี 2549 เป็น 4,309 บาท/ตัน ในปี 2550 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.33 ทั้งนี้มีประเทศคู่ค้าที่สำคัญ คือ ประเทศจีน

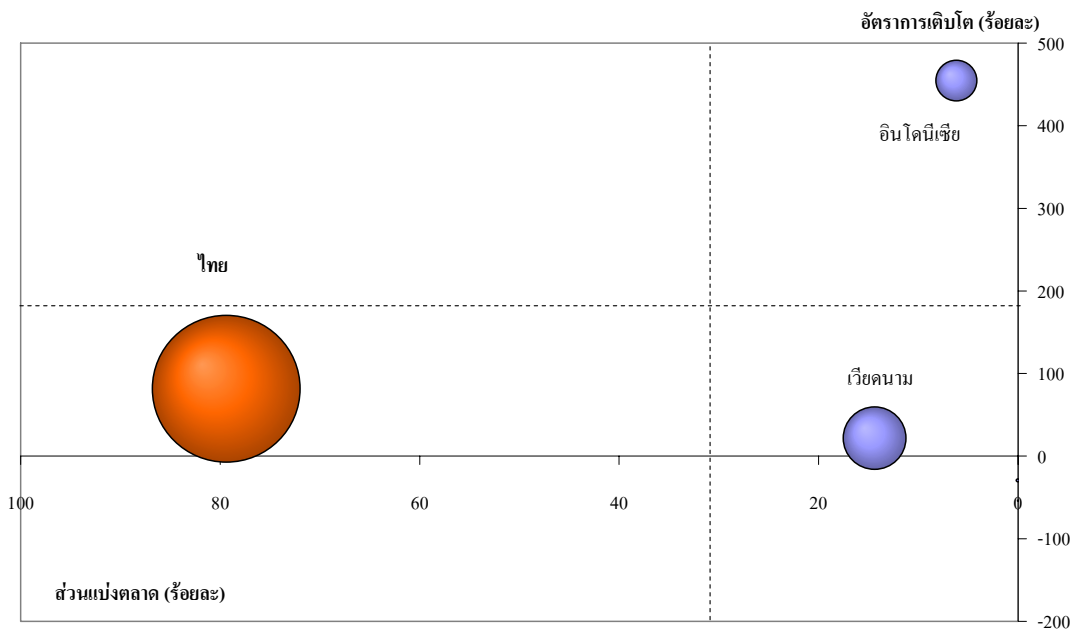
- **มันสำปะหลังอัดเม็ด** มีปริมาณการส่งออกอยู่ที่ 1.65 ล้านตันเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 323.08 ถึงแม้ว่าราคาส่งออกมันสำปะหลังอัดเม็ดจะสูงขึ้นจาก 4,089 บาท/ตัน ในปี 2549 เป็น 4,318 บาท/ตัน ในปีถัดมา หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.60 ด้านประเทศคู่ค้าที่สำคัญ คือ สหภาพยุโรป เนื่องจากรัฐพิธีของสหภาพยุโรปประสพภัยธรรมชาติทำให้ผลผลิตเสียหาย จึงหันมานำเข้ามันอัดเม็ดจากไทยในปริมาณมากขึ้น

- **แป้งมันสำปะหลัง** สำหรับตลาดส่งออกแป้งมันสำปะหลังมีประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น ไต้หวัน จีน และอินโดนีเซีย ในส่วนของปริมาณการส่งออกเท่ากับ 2.23 ล้านตัน ลดลงจากปี 2549 ในอัตราร้อยละ 4.42 เป็นไปตามราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังที่สูงขึ้นร้อยละ 16.58 จาก 8,274 บาท/ตัน เมื่อปี 2549 เหลืออยู่ที่ 9,646 บาท/ตัน ในปี 2550

3.3.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

จีนมีการนำเข้้ำมันสำปะหลังจาก 3 ประเทศหลัก ได้แก่ ไทย (ร้อยละ 79) เวียดนาม (ร้อยละ 14.4) และอินโดนีเซีย (ร้อยละ 6.2) แม้ว่าอินโดนีเซียจะมีอัตราการขยายตัวสูงถึงร้อยละ 455 แต่ก็จัดอยู่ในประเภท Question Mark เนื่องจากมีมูลค่าการนำเข้าค่อนข้างต่ำ ส่วนเวียดนามจัดอยู่ในประเภท Dog เนื่องจากมีมูลค่าการนำเข้าและอัตราการเติบโตค่อนข้างต่ำ (ภาพที่ 3.3.1) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากไทยได้เปิดเสรีการค้ามันสำปะหลังกับจีนตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.2546 ภายใต้กรอบ Early Harvest Program ทำให้มีการเลิกเก็บภาษีนำเข้า จึงทำให้ประเทศไทยสามารถขยายตัวในตลาดจีนได้อย่างต่อเนื่อง และยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคตหากอุปสงค์ในตลาดจีนยังคงเติบโตเช่นในปัจจุบัน

ภาพที่ 3.3.1 ตำแหน่งของมันสำปะหลังในตลาดนำเข้าของประเทศจีน

ที่มา : กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2550

2) นโยบายภายในประเทศ

คณะกรรมการพัฒนามันสำปะหลังได้กำหนดแผนปฏิบัติการพัฒนามันสำปะหลัง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการและเพิ่มรายได้ของเกษตรกร แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วน โดยการเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรและผู้ประกอบการในบทบาทของภาครัฐและอนาคตของมันสำปะหลัง โดยการประชาสัมพันธ์และการจัดสัมมนาในภูมิภาค เพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ส่วนระยะสั้น จะดำเนินการติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการจัดระบบพื้นที่เฉพาะมันสำปะหลังใน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเสิงสาง นครบุรี จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอหนองกี่ ปะคำ โนนสุวรรณ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ร่วมกับกระทรวงพาณิชย์ในการดำเนินการเชื่อมโยงการผลิตการตลาดในปี 2550 / 2551 เพื่อกำหนดรูปแบบการดำเนินการ รวมถึงเทคโนโลยีที่เหมาะสม ในการขยายผลไปยังพื้นที่การผลิตมันสำปะหลังอื่น ๆ ซึ่งขณะนี้คณะกรรมการฯ อยู่ระหว่างพิจารณาจัดทำโครงการ เพื่อเร่งรัดการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเชื่อมโยงการผลิตการตลาด

สำหรับระยะยาว เป็นการสร้างเสถียรภาพของราคาโดยอาศัยกลไกตลาด ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนามันสำปะหลังประสบความสำเร็จในระยะยาว โดยจะมีศูนย์ (Focal Point) ที่จะรวบรวมและกระจายข้อมูลด้านการผลิต สถานการณ์การตลาด ราคา และแนวโน้ม รวมถึงการเชื่อมโยงข้อมูลและสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการในห่วงโซ่อุปทาน เพื่อให้ผู้ประกอบการทุกระดับ ตั้งแต่เกษตรกรสามารถปรับตัวรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของราคาได้อย่างทันทั่วถึง ซึ่งจะส่งผลดีต่อวงการมันสำปะหลังทั้งระบบ

นอกจากนี้ในแผนยุทธศาสตร์มันสำปะหลังมีนโยบายเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่เกษตรกรและโรงงานแปรรูป ให้มีศูนย์ตรวจสอบและรับรองคุณภาพมันเส้นสะอาด เพื่อเป็นการรักษาความเป็นผู้นำในการส่งออก รวมทั้งการสนับสนุนงบลงทุนในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต เช่น บรรจุภัณฑ์ย่อยสลายได้ Bioplastic เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

ประเทศไทยได้มีการทำการค้ามันสำปะหลังกับประเทศต่างๆ ได้แก่ จีน สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เกาหลี ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ซึ่งมาตรการทางการค้าที่ประเทศไทยต้องเผชิญ มีดังนี้

จีน

การเปลี่ยนแปลงมาตรการการค้าของมันสำปะหลังของไทยคือ การลดอัตราภาษีศุลกากร จากเดิมที่เคยมีอัตราภาษีร้อยละ 60 ก็ได้ปรับลดลงเหลือร้อยละศูนย์ตาม Early Harvest

ตารางที่ 3.3.4 อัตราภาษีศุลกากรมันสำปะหลังของจีน

พิกัด ศุลกากร	รายละเอียดของสินค้า	อัตราภาษี ศุลกากร	ประเภทสินค้า	อัตราภาษีตาม กรอบ
0714	มันสำปะหลัง รากสามสิบ และ รากหรือหัวที่คล้ายกัน	0	Early Harvest	Early Harvest

สหรัฐอเมริกา

จากข้อมูลสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ณ กรุงวอชิงตัน (มกราคม 2547) รายละเอียด
มาตรการภาษีศุลกากร มีดังนี้

ตารางที่ 3.3.5 อัตราภาษีศุลกากรมันสำปะหลังของสหรัฐอเมริกา

ผลิตภัณฑ์	อัตราภาษี		
	(1)	(2)	
	ทั่วไป	พิเศษ	
(HS.071410) มันเส้นแช่แข็ง	ร้อยละ 7.9	ร้อยละ 0	ร้อยละ 35
(HS.07141020) มันตากแห้ง	ร้อยละ 11.3	ร้อยละ 0	ร้อยละ 50
(HS.11062000) แป้งมันสำปะหลังหยาบ	ร้อยละ 0	-	ร้อยละ 0
(HS.11081400) สตาร์ชจากมัน สำปะหลัง	ร้อยละ 0	-	ร้อยละ 0
(HS.35051000) แป้งแปรรูป	0.007 เหรียญสหรัฐ/กก.	ร้อยละ 0	0.066 เหรียญสหรัฐ/กก.

หมายเหตุ : (1) ประเทศอื่น ๆ (รวมทั้งไทย) นอกเหนือจาก (2)

พิเศษ: ประเทศที่มีข้อตกลงพิเศษกับสหรัฐฯ

(2) ประเทศอาฟกานิสถาน คิวบา เกาหลีเหนือและลาว

เนื่องจากสหรัฐฯ นำเข้้ำมันสำปะหลังเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการประกอบอาหารเป็นส่วนใหญ่ กฎระเบียบและมาตรการนำเข้าที่สำคัญ จึงเน้นในด้านสุขอนามัย และความปลอดภัยของผู้บริโภค ดังนี้

- **สินค้ามันเส้น มันตากแห้ง แป้งมันสำปะหลังหยาบ และสตาร์ชจากมันสำปะหลัง**
 - กฎหมาย Plant Quarantine ควบคุมการนำเข้าพืชและผลไม้สดที่อาจมีปัญหาแมลงศัตรูพืช สินค้านำเข้าจะต้องถูกตรวจสอบและได้รับใบอนุญาตจากหน่วยงาน Animal and Plant Health Inspection Service ภายใต้กระทรวงเกษตรสหรัฐฯ (U.S. Department of Agriculture)
 - กฎหมาย Federal Insecticide, Fungicide, and Rodenticide (FIFRA) ควบคุมการใช้ยาฆ่าแมลง สินค้านำเข้าจะต้องได้รับการตรวจสอบระดับสารพิษตกค้างจากการใช้ยาฆ่าแมลงเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค
- **สินค้าประเภทแป้งแปรรูป**
 - กฎหมาย Toxic Substance Control (TSCA) สินค้านำเข้าจะต้องได้รับการตรวจสอบโดยหน่วยงาน U.S. Environmental Protection Agency หากสินค้านี้ถูกกล่าวหาว่าเป็นอันตรายผู้บริโภค ผู้นำเข้าจะต้องปิดฉลากเตือนและแนะนำวิธีการใช้

ญี่ปุ่น

อุปสรรคที่สำคัญต่อการส่งออกสินค้าไทยไปญี่ปุ่น มาตรการกีดกันทางการค้าต่างๆ ในการควบคุมปริมาณนำเข้า ได้แก่ โควตาภาษี (Tariff Quota) ดังนี้

- โควตานำเข้าแป้งดิบปีละ 157,000 ตัน โดยเสียภาษีนำเข้าในโควตาร้อยละ 25 หากเกินกว่านั้นต้องเสียภาษีนำเข้าในอัตรา 119 เยน/กก.
- โควตานำเข้าแป้งแปรรูปปีละ 200,000 ตัน โดยเสียภาษีนำเข้าในโควตาร้อยละ 0 หากเกินกว่านี้ต้องเสียภาษีนำเข้าร้อยละ 6.8

เกาหลี

มาตรการกีดกันทางการค้า ทั้งในด้านภาษีและมิใช่ภาษีของเกาหลี ทำให้สินค้าหลักของไทย เช่น มันสำปะหลัง ไม่สามารถเข้าไปขายในตลาดเกาหลีได้เท่าเทียมกับสินค้าอุตสาหกรรมจากเกาหลีที่เข้ามาสู่ตลาดไทย ตัวอย่างเช่น

- **มาตรการทางภาษี**
 - นอกจากจะถูกเก็บภาษีนำเข้าปกติในอัตราที่ค่อนข้างสูง ยังต้องเสียภาษีปรับปรุง (adjustment duty) เพื่อปกป้องตลาดสินค้านั้นๆ ภายในประเทศอีกด้วยหาก

- มาตรการที่มีใช้ภายใน

- มาตรการด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับมันสำปะหลังอัดเม็ด กำหนดให้ขนถ่ายได้ 2 ท่าเรือ คือ อินชอนและคุนซาน เนื่องจากปัญหาฝุ่นละอองในการขนถ่าย ทำให้ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้บริเวณท่าเรือร้องเรียนทำให้ต้นทุนการขนส่งภายในประเทศของผู้ซื้อเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากโรงงานส่วนใหญ่อยู่ห่างจากท่าเรือคุนซาน

- การกำหนดวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ (end user requirement) สำหรับแป้งมันสำปะหลังต้องนำไปใช้ในอุตสาหกรรมกระดาษ สิ่งทอ กาว และเภสัชภัณฑ์ เท่านั้น โดยห้ามใช้เพื่อการบริโภค

ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์

ภายใต้ความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ออสเตรเลียจะลดภาษีเหลือร้อยละ 0 ทันที โดยมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม 2548 สำหรับนิวซีแลนด์การตกลงที่จะให้มีความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้น (Closer Economic Partnership: CEP) มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2548 โดยทางนิวซีแลนด์จะลดภาษีเหลือร้อยละ 0 ทันที

โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่าการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยยังคงมีโอกาสขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องต่อไป อย่างไรก็ตามควรมีการคำนึงถึงข้อจำกัดด้านตลาดส่งออกที่มักกระจุกตัวอยู่เพียงไม่กี่ประเทศ อันจะทำให้เกิดความเสี่ยงในการส่งออกต่อไปได้ในอนาคต ดังนั้นการหาแนวทางที่จะขยายการส่งออกไปยังตลาดใหม่ๆจึงเป็นสิ่งเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทยในตลาดโลกอย่างยั่งยืน

3.4 มั่นฝรั่ง

3.4.1 สถานการณ์มັນฝรั่งของโลก

1) การผลิต

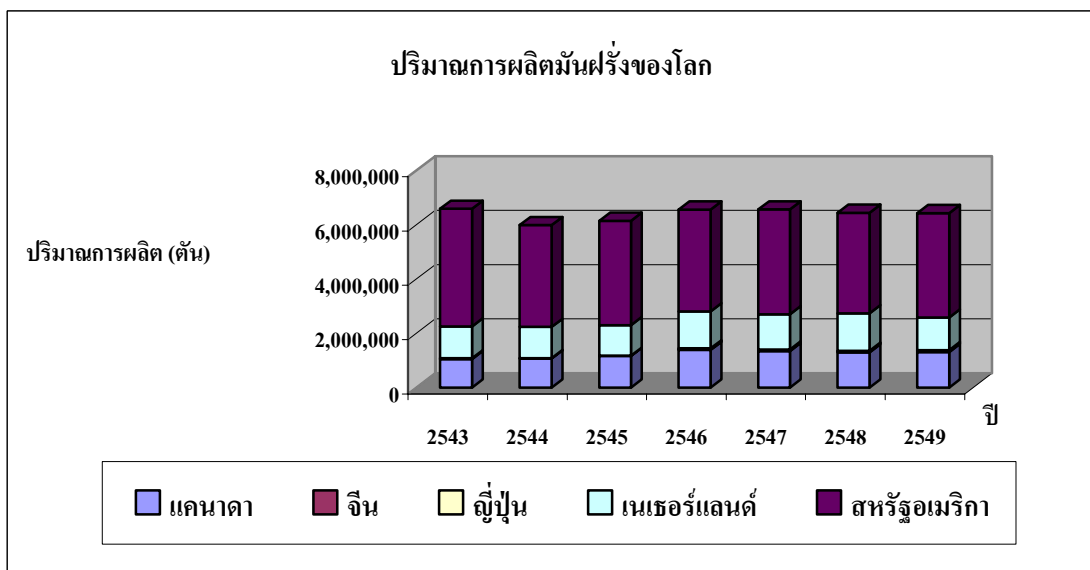
ประเทศที่มีการผลิตมັນฝรั่งมากที่สุดคือประเทศสหรัฐอเมริกาโดยในปี 2549 ประเทศสหรัฐอเมริกามีการผลิตมັນฝรั่งได้ 3,841,932 ตัน คิดเป็นร้อยละ 59.79 รองลงมาคือประเทศแคนาดาผลิตมັນฝรั่งได้ 1,310,000ตัน คิดเป็นร้อยละ 20.39 และประเทศเนเธอร์แลนด์มีการผลิตมັນฝรั่งได้ 1,200,000 ตันคิดเป็นร้อยละ18.68 ที่เหลือคือประเทศญี่ปุ่นและจีน ดังตารางที่ 3.4.1

ตารางที่ 3.4.1 ปริมาณการผลิตมັນฝรั่งของโลก

หน่วย: ตัน

ปี	แคนาดา	จีน	ญี่ปุ่น	เนเธอร์แลนด์	สหรัฐอเมริกา
2543	1,050,000	0	31,000	1,175,000	4,330,706
2544	1,080,000	0	7,888	1,150,000	3,749,850
2545	1,170,000	0	6,527	1,127,400	3,837,591
2546	1,390,000	30,000	29,094	1,358,300	3,751,746
2547	1,350,000	30,000	27,395	1,300,000	3,856,776
2548	1,300,000	35,000	27,632	1,380,000	3,693,369
2549	1,310,000	45,000	28,000	1,200,000	3,841,932

ที่มา: USDA, 2550

ภาพที่ 3.4.1 ปริมาณการผลิตมັນฝรั่งของโลก ปี 2543-2549

2) การบริโภค

ประเทศที่มีการบริโภคมันฝรั่งมากที่สุดคือ สหรัฐอเมริกา โดยในปี 2549 สหรัฐอเมริกามีการบริโภคมันฝรั่ง 4,000,713 ตัน คิดเป็นร้อยละ 78.78 รองลงมาคือแคนาดา มีการบริโภคมันฝรั่งเท่ากับ 285,000 ตันซึ่งคิดเป็นร้อยละ 7.58 ของปริมาณการบริโภคทั้งหมดดังตารางที่ 3.4.2

ตารางที่ 3.4.2 ปริมาณการบริโภคมันฝรั่งของโลก

ปี	แคนาดา	จีน	ญี่ปุ่น	เนเธอร์แลนด์	หน่วย: ตัน
					สหรัฐอเมริกา
2543	432,823	0	296,000	230,000	4,263,587
2544	370,401	0	228,779	240,000	3,994,993
2545	433,286	0	211,383	230,000	4,045,095
2546	411,313	80,437	242,032	270,000	4,121,123
2547	401,316	82,916	295,015	277,000	4,095,210
2548	388,467	78,230	326,650	277,000	3,698,724
2549	385,000	86,000	328,670	275,000	4,000,713

ที่มา :USDA, 2550

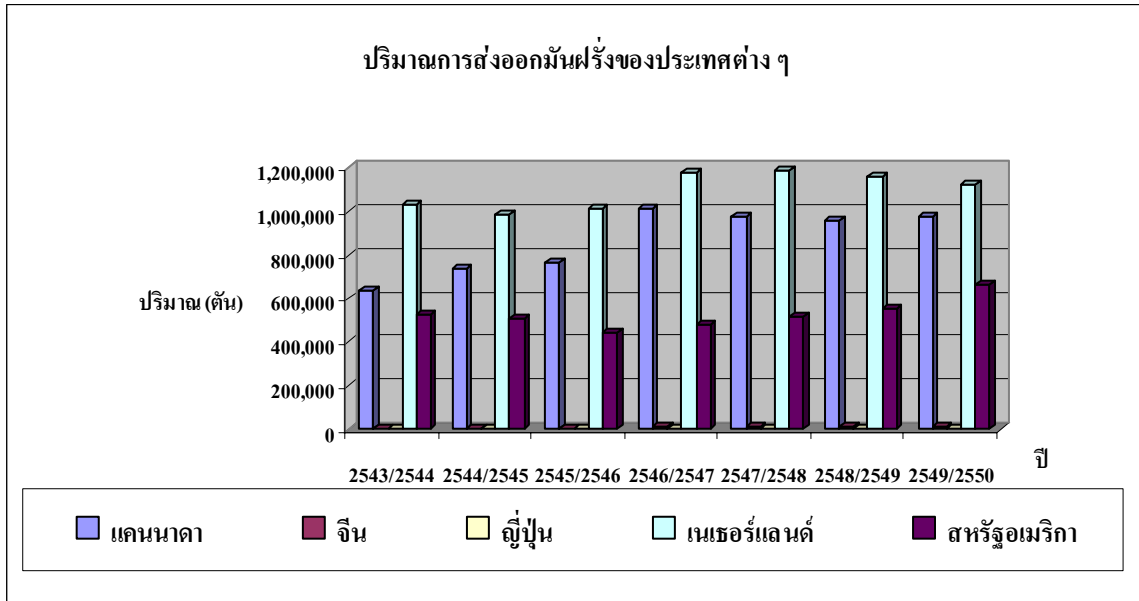
3) การส่งออก

ประเทศที่มีการส่งออกมันฝรั่งมากที่สุดคือเนเธอร์แลนด์โดยในปี 2549 เนเธอร์แลนด์มีการส่งออกมันฝรั่งได้ 1,125,000 ตัน คิดเป็นร้อยละ 40.55 ของการส่งออกมันฝรั่งทั้งหมด รองลงมาคือแคนาดาส่งออกมันฝรั่งได้ 975,000 ตัน คิดเป็นร้อยละ 35.14 และสหรัฐอเมริกามีการส่งออกมันฝรั่งได้ 661,000 ตันคิดเป็นร้อยละ 23.82 ที่เหลือคือญี่ปุ่นและจีนดังตารางที่ 3.4.3

ตารางที่ 3.4.3 ปริมาณการส่งออกมันฝรั่งของประเทศต่าง ๆ

ประเทศ	หน่วย: ตัน						
	2543/2544	2544/2545	2545/2546	2546/2547	2547/2548	2548/2549	2549/2550
แคนาดา	634,297	735,867	767,702	1,015,465	979,310	955,597	975,000
จีน	0	0	0	7,982	8,866	11,552	13,000
ญี่ปุ่น	0	0	0	184	275	309	330
เนเธอร์แลนด์	1,030,000	990,000	1,010,800	1,176,836	1,192,492	1,164,420	1,125,000
สหรัฐอเมริกา	523,461	508,056	441,360	481,644	513,600	555,000	661,000

ที่มา: USDA, 2550

ภาพที่ 3.4.2 ปริมาณการส่งออกน้ำมันฝรั่งของประเทศต่างๆ

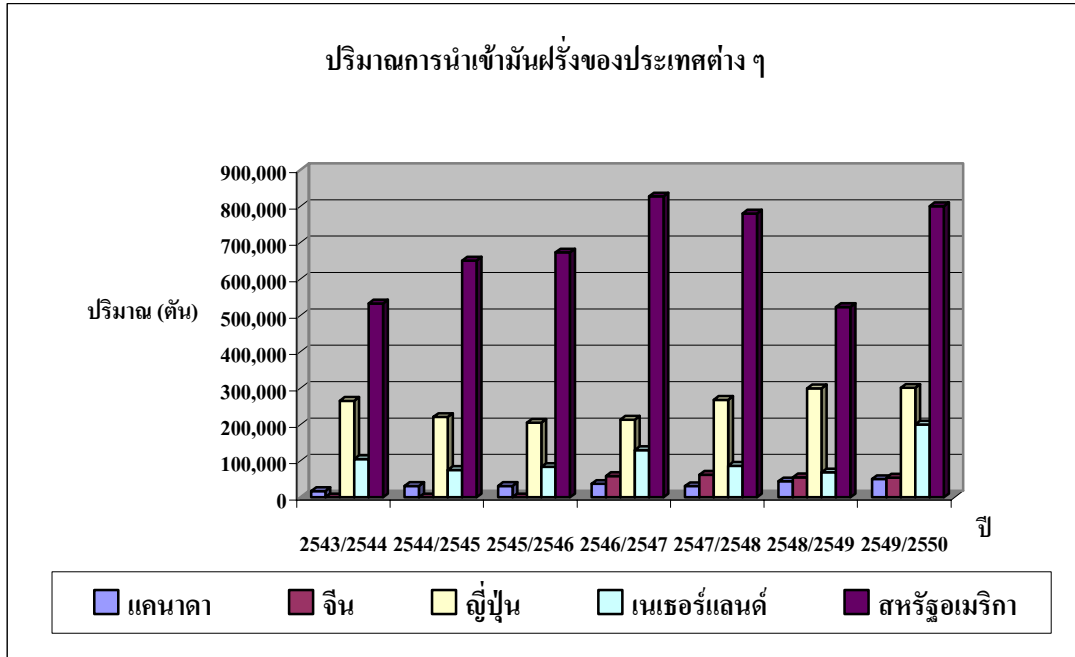
4) การนำเข้า

ประเทศที่มีการนำเข้าน้ำมันฝรั่งมากที่สุดคือสหรัฐอเมริกาโดยในปี 2549 สหรัฐอเมริกามีการนำเข้าน้ำมันฝรั่ง 800, 000 ตัน คิดเป็นร้อยละ 56.94 รองลงมาคือญี่ปุ่นมีการนำเข้าน้ำมันฝรั่ง 301,000 ตัน คิดเป็นร้อยละ 21.42 และเนเธอร์แลนด์มีการนำเข้าน้ำมันฝรั่ง 200,000 ตันคิดเป็นร้อยละ 14,23 ที่เหลือคือจีนและแคนาดาดังตารางที่ 3.4.4

ตารางที่ 3.4.4 ปริมาณการนำเข้าน้ำมันฝรั่งของประเทศต่าง ๆ

ประเทศ	หน่วย: ตัน						
	2543/2544	2544/2545	2545/2546	2546/2547	2547/2548	2548/2549	2549/2550
แคนาดา	17,120	31,268	30,988	36,778	30,626	44,064	50,000
จีน	0	0	0	58,419	61,782	54,782	54,000
ญี่ปุ่น	265,000	220,891	204,856	213,122	267,895	299,327	301,000
เนเธอร์แลนด์	105,000	75,000	83,400	130,026	86,421	68,494	200,000
สหรัฐอเมริกา	532,868	650,541	672,934	826,951	780,071	523,000	800,000

ที่มา: USDA, 2550

ภาพที่ 3.4.3 ปริมาณการนำเข้ามันฝรั่งของประเทศต่างๆ

3.4.2 สถานการณ์มันฝรั่งของไทย

1) การผลิต

การผลิตมันฝรั่งในประเทศไทยแบ่งได้ 2 ประเภท คือ เพื่อการบริโภค และเพื่อป้อนโรงงาน โดยเฉพาะโรงงานทำมันฝรั่งทอดกรอบ (Potato Chip) โดยพันธุ์ที่ใช้ในการบริโภคได้แก่พันธุ์ Spunta และพันธุ์ที่นิยมปลูกเพื่อส่งโรงงานได้แก่พันธุ์ Atlantic และ Kennebec ประเทศไทยสามารถผลิตมันฝรั่งได้ 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงฤดูแล้งระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนมีนาคม และช่วงฤดูฝนระหว่างเดือนเมษายนถึงกันยายน ผลผลิตมันฝรั่งจะเก็บได้ตั้งแต่ เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนพฤษภาคม โดยเก็บเกี่ยวมากที่สุดในเดือนมีนาคม โดยในปี 2546 คิดเป็นร้อยละ 37.34 รองลงมาคือเดือนเมษายน คิดเป็นร้อยละ 23.35 ของผลผลิตรวมทั้งปี โดยในช่วงนอกฤดูการผลิตจะมีการนำเข้ามามันฝรั่งจากต่างประเทศ

การผลิตมันฝรั่งของไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาค่อนข้างคงที่ ปริมาณการผลิตมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงเล็กน้อยในแต่ละปี เช่นเดียวกับพื้นที่เพาะปลูกมันฝรั่งมีการขยายตัวสลับกับหดตัวเป็นระยะตลอดช่วงปี 2541 – 2550 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาแนวโน้มระยะยาว จะเห็นว่า ทั้งพื้นที่เพาะปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยวมันฝรั่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากพื้นที่เพาะปลูกมันฝรั่งรวมทั้งประเทศที่เพิ่มขึ้นจาก 35,305 ไร่ในปี 2541 เป็น 50,601 ไร่ในปี 2550 (ตารางที่ 3.4.5) ในขณะที่พื้นที่เก็บเกี่ยวก็เพิ่มขึ้นจาก 34,986 ไร่ในปี 2541 เป็น 49,880 ไร่ ในปี 2550 ปริมาณผลผลิตมันฝรั่งรวมทั้งประเทศมีการเคลื่อนไหวในทิศทางเดียวกับพื้นที่เพาะปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยว โดยเพิ่มขึ้นจาก 93,318 ตันในปี 2541 เป็น 125,703 ตันในปี 2550 ถึงแม้ว่าผลผลิตมันฝรั่ง

โดยรวมจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ในช่วงปี 2541-2545 ผลผลิตต่อไร่กลับลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยลดลงจาก 2,667 กิโลกรัมต่อไร่ในปี 2541 เหลือ 1,931 กิโลกรัมต่อไร่ในปี 2545 แต่หลังจากนั้นเป็นต้นมา ผลผลิตต่อไร่กลับเพิ่มสูงขึ้นจนกระทั่งในปี 2550 มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 2,484 กิโลกรัมต่อไร่ แสดงถึงผลิตภาพการผลิตมันฝรั่งของไทยที่สูงขึ้น

ลักษณะเฉพาะประการหนึ่งของการผลิตมันฝรั่งในประเทศไทย คือ การผลิตจะมีการกระจุกตัวสูงมาก โดยการปลูกเกือบทั้งหมดอยู่ในเขตพื้นที่ภาคเหนือ เนื่องจากมีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสม พื้นที่เพาะปลูกมันฝรั่งในภาคเหนือในปี 2540 สูงถึง 32,403 ไร่ คิดเป็นประมาณร้อยละ 99 ของพื้นที่เพาะปลูกมันฝรั่งรวมทั้งประเทศ สัดส่วนนี้ค่อนข้างคงที่ตลอดช่วงปี 2540-2550 ผลผลิตมันฝรั่งของภาคเหนือก็เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยคิดเป็นประมาณร้อยละ 98-99 ของผลผลิตมันฝรั่งรวมทั้งประเทศในปี 2540-2550 เนื่องจากผลผลิตมันฝรั่งของภาคเหนือคิดเป็นสัดส่วนที่สูงมากต่อผลผลิตรวมทั้งประเทศ ทำให้ผลผลิตต่อไร่ของการผลิตมันฝรั่งในภาคเหนือแทบจะไม่ต่างจากค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศ กล่าวคือในปี 2540 ผลผลิตต่อไร่ของภาคเหนือเท่ากับ 2,744 กิโลกรัม และลดลงเป็น 2,513 กิโลกรัม ในปี 2550

ตารางที่ 3.4.5 เนื้อที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตเฉลี่ยมันฝรั่งของประเทศไทย ปี 2541-2550

ปีเพาะปลูก	ครัวเรือน	เนื้อที่ปลูก	เนื้อที่เก็บเกี่ยว	ผลผลิต	ผลผลิต
		(ไร่)	(ไร่)	(ตัน)	เฉลี่ยต่อไร่ (กก.)
2541	0	35,305	34,986	93,318	2,667
2542	0	45,790	45,750	90,382	1,976
2543	0	59,153	47,850	100,122	2,092
2544	0	58,074	47,013	90,944	1,934
2545	9,838	51,510	50,415	97,370	1,931
2546	11,408	42,184	41,684	86,732	2,081
2547	8,762	43,890	43,559	99,813	2,291
2548	11,412	47,494	47,111	113,881	2,417
2549	11,988	48,982	48,494	118,569	2,445
2550	14,192	50,601	49,880	125,703	2,520
อัตราเพิ่ม	6.62	0.96	1.90	3.32	1,749

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, 2551

2) ต้นทุนการผลิต

ต้นทุนในการผลิตมันฝรั่งสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 12,620.17 บาทต่อไร่ในปี 2545 เป็น 18,076.12 บาทต่อไร่ในปี 2550 เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 42 ในช่วงเวลา 5 ปี สำหรับโครงสร้างต้นทุนการผลิตนั้น ค่าวัสดุในการผลิต เช่น ค่าพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืช คิดเป็นสัดส่วนสูงถึงประมาณร้อยละ 68-70 ของต้นทุนรวมในการผลิตมันฝรั่ง และต้นทุนในส่วนนี้เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 45 ในช่วงเวลาเดียวกัน คือ จาก 8,605.62 บาทต่อไร่ในปี 2545 เป็น 12,489.22 บาทต่อไร่ในปี 2550 ดังตารางที่ 3.4.6

ตารางที่ 3.4.6 ต้นทุนการผลิตมันฝรั่งของประเทศไทย ปี 2541-2550

หน่วย: บาท

รายการ	2545	2546	2547	2548	2549	2550
1. ต้นทุนผันแปร	11,867.37	12,620.41	13,184.29	15,725.21	16,479.68	17,216.71
2. ต้นทุนคงที่	752.80	752.81	752.81	859.41	859.41	859.41
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	12,620.17	13,373.22	13,937.10	16,584.62	17,339.09	18,076.12
4. ต้นทุนรวมต่อกก.	6.13	6.50	6.13	6.92	7.16	7.44
5. ผลผลิตต่อไร่(กก/ไร่)	2,059.00	2,056	2,274	2,398	2,421	2,428.00

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

3) ราคา

ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา ราคามันฝรั่งโดยรวมที่เกษตรกรขายได้มีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก โดยเกษตรกรสามารถขายมันฝรั่งส่งโรงงานคละได้ในราคาที่ค่อนข้างคงที่ คือ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยในปี 2545 เท่ากับ 10.58 บาทต่อกิโลกรัม ลดลงเหลือ 8.37 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2546 และค่อนข้างคงที่โดยตลอด โดยในปี 2551 ราคาเฉลี่ย (ราคาเดือนมกราคมถึงเมษายน) เท่ากับ 8.72 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนมันฝรั่งบริโภคคละก็มีแนวโน้มราคาที่ค่อนข้างคงที่เช่นเดียวกัน ในปี 2545 ราคาที่เกษตรกรขายได้เท่ากับ 13.87 บาทต่อกิโลกรัม ราคาลดลงเล็กน้อยในช่วงระหว่างปี 2546-2548 ก่อนที่จะกลับเพิ่มสูงขึ้นในปี 2549 โดยราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรได้รับจากมันฝรั่งบริโภคคละเท่ากับ 14.29 บาทต่อกิโลกรัม ต่อมาในปี 2550 ราคากลับลดลงอย่างมากเหลือ 3.01 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งต่ำกว่าราคามันฝรั่งส่งโรงงานคละ และในปี 2551 ราคาที่เกษตรกรได้รับ (ราคาเดือนมกราคมถึงเมษายน) กลับเพิ่มสูงขึ้นเป็น 10.53 บาทต่อกิโลกรัม ดังตารางที่ 3.4.7

ตารางที่ 3.4.7 ราคาเฉลี่ยในแต่ละปีของน้ำมันฝรั่งที่เกษตรกรได้รับ จำแนกตามชนิด

หน่วย: บาทต่อกิโลกรัม

ปีการผลิต	ชนิดของการผลิต	
	น้ำมันฝรั่งส่งโรงงานคละ	น้ำมันฝรั่งบริโภคนคละ
2541	10.81	-
2542	8.66	15.37
2543	6.93	9.47
2544	9.9	11
2545	10.58	13.87
2546	8.37	9.22
2547	8.01	11.87
2548	8.18	11.28
2549	8.43	14.29
2550	7.84	3.01
2551	8.72 ^{/*}	10.53 ^{/*}

หมายเหตุ: ^{/*} ราคาโดยเฉลี่ยตั้งแต่เดือนมกราคม - เมษายน ปี 2551

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

4) การส่งออกและการนำเข้า

ในช่วงปี 2541- 2549 สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศในสินค้ามันฝรั่งของไทยมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก การส่งออกมันฝรั่งของไทยมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงเล็กน้อยในแต่ละปี โดยในปี 2541 ไทยส่งออกมันฝรั่งเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 32.03 ล้านบาท ต่อมาในปี 2544 มูลค่าการส่งออกของไทยขยายตัวอย่างรวดเร็วเป็น 44.92 ล้านบาท หลังจากนั้นเป็นต้นมา มูลค่าการส่งออกมันฝรั่งของไทยมีแนวโน้มลดลง จนกระทั่งปี 2549 มีมูลค่าการส่งออก เท่ากับ 0.24 ล้านบาท (ตารางที่ 3.4.8) สถานการณ์ดังกล่าวแตกต่างจากกรณีการนำเข้าที่มูลค่าการนำเข้ามันฝรั่งของไทยเพิ่มสูงขึ้นในช่วงแรกจากปี 2541 ถึงปี 2544 โดยเพิ่มจาก 720.69 ล้านบาทในปี 720.69 เป็น 1,491.49 ล้านบาท ในปี 2544 และนับจากปี 2544 เป็นต้นมา มูลค่าการนำเข้ามันฝรั่งของไทยมีแนวโน้มลดลงจาก 354.16 ล้านบาทในปี 2546 เป็น 267.23 ล้านบาท ในปี 2549 ดังตารางที่ 3.4.9

ตารางที่ 3.4.8 ปริมาณและมูลค่าส่งออกพืช/ผลิตภัณฑ์มันฝรั่ง 0701 แยกตามประเทศผู้ส่งออก ปี 2546– 2549

ปริมาณ: ตัน ,มูลค่า :ล้านบาท

ประเทศ	2546		2547		2548		2549		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ลาว	152.63	2.35	179.00	1.64	2.74	0.13	2.08	0.14	-81.85	-66.60
สิงคโปร์	12.48	1.25	0.03	0.00	0.05	0.00	0.08	0.01	-	-
ญี่ปุ่น	12.92	1.34	-	-	-	-	-	-	-	-
สหรัฐอเมริกา	-	-	-	-	-	-	0.02	0.00	-	-
ออสเตรเลีย	-	-	-	-	0.00	0.00	-	-	-	-
อินโดนีเซีย	-	-	611.00	9.26	-	-	-	-	-	-
มาเลเซีย	-	-	-	-	41.40	0.41	-	-	-	-
ประเทศอื่นๆ	0.36	0.09	0.12	0.00	9.46	0.43	1.00	0.09	110.39	84.36
รวม	178.39	5.03	790.15	10.90	53.66	0.97	3.18	0.24	-77.17	-68.45

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.4.9 ปริมาณและมูลค่านำเข้าพืช/ผลิตภัณฑ์ มันฝรั่ง 0701 แยกตามประเทศผู้นำเข้า ปี 2546-2549

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท

ประเทศ	2546		2547		2548		2549		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
แคนาดา	1,502.62	26.44	3,877.50	75.26	5,301.50	104.58	5,520.00	102.06	52.44	54.98
สหราชอาณาจักร	13,617.60	85.91	4,373.54	94.61	3,842.50	91.07	2,829.88	66.19	-38.39	-7.88
ออสเตรเลีย	4,736.82	91.20	4,101.49	99.42	2,667.24	70.37	1,550.42	40.68	-31.48	-24.18
สาธารณรัฐประชาชนจีน	10,251.94	79.24	6,073.26	24.54	2,810.44	15.24	7,961.03	31.17	-14.18	-27.93
สหรัฐอเมริกา	8,658.60	22.52	386.00	9.20	21.77	0.44	877.66	13.41	-62.25	-36.82
เนเธอร์แลนด์	125.00	4.58	187.50	7.28	175.00	6.08	201.25	6.76	14.56	10.40
ลาว	770.00	13.86	768.00	13.97	1,656.05	27.74	310.40	6.14	-17.78	-16.10
สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน	1,924.98	29.33	831.34	14.37	0.00	0.00	0.00	0.00	-	-
นิวซีแลนด์	0.18	0.04	n.a.	n.a.	0.08	0.05	24.24	0.60	-	-
ประเทศอื่นๆ	83.00	1.05	305.75	7.45	50.31	1.27	61.11	0.21	-23.84	-48.21
รวม	41,670.75	354.16	20,904.38	346.10	16,524.90	316.85	19,335.98	267.23	-22.42	-8.91

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

3.4.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

จากข้อมูลในโครงการศึกษายุทธศาสตร์การทำ FTA ของไทย พบว่า มันฝรั่งเป็นสินค้าที่พอจะมีศักยภาพในเชิงพาณิชย์ แต่เมล็ดพันธุ์มันฝรั่งเป็นสินค้าที่ไม่มีศักยภาพ (สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง, 2548) เมื่อพิจารณาถึงผลผลิตมันฝรั่งของไทย ในช่วงปี 2547-2550 พบว่า มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลผลิตมันฝรั่งต่อไร่เพิ่มขึ้นจาก 1,934 กิโลกรัมต่อไร่ในปี 2544 เป็น 2,520 กิโลกรัมต่อไร่ในปี 2550 ถึงแม้ว่าต้นทุนการผลิตจะมีแนวโน้มที่สูงขึ้นแต่เพิ่มขึ้นไม่มากนัก ส่งผลให้การนำเข้มันฝรั่งของไทยมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่การส่งออกมันฝรั่งของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทั้งนี้มาจากการที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตมันฝรั่งทดแทนหอมหัวใหญ่และกระเทียมที่มีราคาตกต่ำ

2) นโยบายภายในประเทศ

นโยบายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับมันฝรั่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับนโยบายในด้านการผลิต ดังต่อไปนี้

1. สนับสนุนให้มีการผลิตหัวพันธุ์ทดแทนการนำเข้า
2. ส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งพันธุ์โรงงานในช่วงฤดูฝนเพื่อทดแทนการนำเข้า
3. ทดสอบสายพันธุ์ที่เหมาะสม
4. ให้มีการนำเข้าหัวมันฝรั่งสด เพื่อใช้ในการแปรรูป ช่วงฤดูฝน (ก.ค. – ธ.ค.)
5. จัดทำมาตรฐานมันฝรั่ง

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นผู้นำเข้าสุทธิ (Net importer) ในสินค้ามันฝรั่ง เนื่องจากความต้องการบริโภคที่สูงกว่ากำลังการผลิตในประเทศทำให้ต้องมีการนำเข้าทั้งมันฝรั่งสดและแช่แข็งจากต่างประเทศ โดยที่จีนจะเป็นแหล่งนำเข้ามันฝรั่งราคาถูก และออสเตรเลียจะเป็นแหล่งนำเข้าหัวพันธุ์ที่สำคัญ อย่างไรก็ตามในการนำเข้ามันฝรั่งมีระเบียบและกฎเกณฑ์การนำเข้ามันฝรั่ง โดยมีรายละเอียดดังนี้

มันฝรั่งอยู่ในพิกัดศุลกากรที่ 07.01 และสามารถแยกรายละเอียดได้เป็นมันฝรั่งสดหรือแช่แข็ง มีพิกัดอยู่ที่ 07.01.100 สำหรับหัวพันธุ์มีพิกัดศุลกากรอยู่ที่ 07.01.900 โดยการนำเข้าสินค้าพิกัดศุลกากรที่ 07.01 มีการกำหนดโควตาการนำเข้าภาษีร้อยละ 0 ไร่ที่ 297.33 ตัน (ปี 2544) หากนำเข้านอกโควตาต้องเสียภาษีนำเข้าร้อยละ 27 และต้องผ่านการพิจารณาความร่วมมือระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับระเบียบและกฎเกณฑ์การนำเข้ามันฝรั่ง โดยที่หัวมันฝรั่งสดหรือแช่แข็งเป็นสินค้าในการควบคุมโดยรัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์ ตาม

ประกาศกระทรวงฯ ฉบับที่ 49 พ.ศ. 2530 ลงวันที่ 27 มีนาคม 2530 โดยจะให้นำเข้าเฉพาะมันฝรั่งที่ใช้ทำพันธุ์ในปริมาณที่จังหวัดในแหล่งปลูกรับรองเท่านั้น โดยให้องค์การคลังสินค้าเป็นผู้นำเข้าแต่เพียงผู้เดียว โดยที่โรงงานแปรรูปมันฝรั่งจะต้องทำเรื่องยื่นพร้อมทั้งรายชื่อของเกษตรกรที่โรงงานจะนำเอาหัวพันธุ์ไปให้ปลูกโดยจะรับซื้อในราคาประกันที่ 14 บาท ต่อกก. ความล่าช้าในการอนุญาตและการนำเข้าจะมีผลเสียต่อเกษตรกรเนื่องจากฤดูกาลเพาะปลูกที่ค่อนข้างสั้น

ภายหลังจากการเปิดเสรีทางการค้าส่งผลกระทบต่อการผลิตและการนำเข้ามันฝรั่งของไทย โดยมีข้อตกลงทางการค้าระหว่างไทยกับออสเตรเลียเกี่ยวกับมันฝรั่งและผลิตภัณฑ์ มีดังนี้

มันฝรั่งเป็นสินค้าที่ไทยจะระบุปริมาณที่ให้แก่ออสเตรเลียเป็นการเฉพาะ (Specific Quota) นอกเหนือจากที่เปิดให้กับสมาชิก WTO โดยมีสัดส่วนร้อยละ 10 ของปริมาณโควตาที่ไทยผูกพันไว้กับ WTO และกำหนดอัตราเพิ่มของโควตาในแต่ละปีร้อยละ 5 หรือ 10 สำหรับมันฝรั่งแปรรูปเป็นสินค้าอ่อนไหวที่ไม่มีโควตาทันทีจำนวน 41 รายการ จะกำหนดเกณฑ์ปริมาณการนำเข้า ที่เรียกว่ามาตรการปกป้องพิเศษ (Special Safeguard) เป็นเวลา 10-15 ปี

โดยสรุป มันฝรั่งเป็นสินค้าที่ไทยมีความต้องการบริโภคสูงกว่าศักยภาพการผลิต ในแต่ละปี ไทยจึงต้องนำเข้าจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก การเปิดการค้าเสรีนำมีผลกระทบต่อให้นำเข้ามันฝรั่งจากประเทศที่ไทยได้ทำความตกลงการค้าเสรีด้วยแล้ว เช่น ออสเตรเลีย จีน และนิวซีแลนด์ เพิ่มสูงขึ้น แต่จากตัวเลขการนำเข้า พบว่า การนำเข้ามันฝรั่งของไทยมีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเข้าจากออสเตรเลีย เนื่องจากไทยได้มีการระบุปริมาณที่ให้แก่ออสเตรเลียเป็นการเฉพาะและอยู่ในโควตาที่ผูกพันไว้กับ WTO ตลอดจนผลผลิตมันฝรั่งของไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ถึงแม้ว่าการนำเข้าจากจีนและนิวซีแลนด์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแต่มีสัดส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับปริมาณการนำเข้ามันฝรั่งทั้งหมด

3.5 กระเทียม

3.5.1 สถานการณ์กระเทียมของไทย

1) การผลิต

การผลิตกระเทียมของไทยในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาไม่ค่อนข่งที่ ปริมาณการผลิตมีความผันผวนเล็กน้อย พื้นที่เพาะปลูกกระเทียมมีการขยายตัวสลับกับหดตัวเป็นระยะตลอดช่วงปีการเพาะปลูก 2530/31-2549/50 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาการเปลี่ยนแปลงในระยะยาว จะเห็นว่า ทั้งพื้นที่เพาะปลูก และพื้นที่เก็บเกี่ยวกระเทียมมีการเปลี่ยนแปลงลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากพื้นที่เพาะปลูกกระเทียมรวมทั้งประเทศที่ลดลงจาก 233,411 ไร่ในปี 2531/32 เป็น 136,561 ไร่ในปี 2541/42 และเหลือเพียง 76,324 ไร่ในปี 2550 (ตารางที่ 3.5.1) ในขณะที่พื้นที่เก็บเกี่ยวก็ลดลงจาก 233,208 ไร่ในปี 2532 เหลือ 134,813 ไร่ และ 75,587 ไร่ ในปี 2542 และปี 2550 ตามลำดับ ปริมาณผลผลิตกระเทียมรวมทั้งประเทศมีการเคลื่อนไหวในทิศทางเดียวกับพื้นที่เพาะปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยว โดยลดลงจาก 133,692 ตันในปี 2531/32 เป็น 117,755 ตันในปี 2541/42 และเหลือเพียง 74,711 ตันในปี 2549/50 ถึงแม้ว่าการผลิตกระเทียมโดยรวมจะลดลง แต่ผลผลิตต่อไร่กลับสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง นั่นคือ เพิ่มจาก 573 กิโลกรัมต่อไร่ในปี 2531/32 เป็น 862 กิโลกรัมต่อไร่ และเป็น 979 กิโลกรัมต่อไร่ ในปี 2541/42 และปี 2549/50 ตามลำดับ ผลผลิตต่อไร่ที่สูงขึ้นนี้แสดงถึงผลผลิตภาพการผลิตกระเทียมโดยรวมของไทยสูงขึ้น

ลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของการผลิตกระเทียมในประเทศไทย คือ การผลิตจะมีการกระจุกตัวค่อนข้างสูง โดยการผลิส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตพื้นที่ภาคเหนือ พื้นที่เพาะปลูกกระเทียมในภาคเหนือในปี 2532 สูงถึง 195,835 ไร่ คิดเป็นประมาณร้อยละ 84 ของพื้นที่เพาะปลูกกระเทียมรวมทั้งประเทศ สัดส่วนนี้สูงขึ้นเป็นถึงร้อยละ 96-97 ในปี 2542 และปี 2550 ผลผลิตกระเทียมของภาคเหนือก็เข้าไปในทิศทางเดียวกัน โดยคิดเป็นประมาณร้อยละ 86, 97 และ 97 ของผลผลิตกระเทียมรวมทั้งประเทศในปี 2532, 2542 และปี 2550 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ผลผลิตต่อไร่ของการผลิตกระเทียมในภาคเหนือสูงกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศโดยตลอด กล่าวคือในปี 2532 ผลผลิตต่อไร่ของภาคเหนือเท่ากับ 589 กิโลกรัม และเพิ่มขึ้นเป็น 878 กิโลกรัม และ 999 กิโลกรัม ในปี 2542 และปี 2550 ตามลำดับ

ตารางที่ 3.5.1 พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ของกระเทียมในประเทศไทย ปีการเพาะปลูก
2530/31 – 2549/50

ปี	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิต (ตันสด)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/ปี)
2530/31	215,597	121,660	566
2531/32	233,411	133,631	573
2532/33	181,284	110,951	612
2533/34	160,699	104,094	628
2534/35	150,772	107,886	717
2535/36	157,033	115,575	736
2536/37	154,391	110,433	715
2537/38	159,766	121,252	759
2538/39	166,541	132,062	793
2539/40	171,212	147,263	860
2540/41	148,116	119,428	806
2541/42	136,561	117,755	862
2542/43	137,814	126,119	915
2543/44	149,690	131,453	879
2544/45	149,730	126,423	897
2545/46	131,686	104,832	796
2546/47	97,629	95,909	982
2547/48	105,986	106,598	1,006
2548/49	84,178	81,376	967
2549/50	76,324	74,711	979

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

2) ต้นทุนการผลิต

ต้นทุนในการผลิตกระเทียมสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 12,746.59 บาทต่อไร่ในปี 2546 เป็น 16,183.44 บาทต่อไร่ในปี 2550 เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 27 ในช่วงปี 2546 - 2550 สำหรับโครงสร้างต้นทุนการผลิตนั้น ค่าวัสดุในการผลิต เช่น ค่าพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืช คิดเป็นสัดส่วนสูงถึงประมาณร้อยละ 60 ของต้นทุนรวมในการผลิตกระเทียม และต้นทุนในส่วนนี้เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 30 ในช่วงเวลาเดียวกัน คือ จาก 6,849.28 บาทต่อไร่ในปี 2546 เป็น 8,891.62 บาทต่อไร่ในปี 2550 อย่างไรก็ตามราคากระเทียมที่เกษตรกรขายได้มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ทำให้ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ของการผลิตกระเทียมเพิ่มขึ้นจาก 2,775.41 บาทต่อไร่ในปี 2546 เป็น 17,690.53 บาทต่อไร่ในปี 2550 ดังตารางที่ 3.5.2

ตารางที่ 3.5.2 ต้นทุนการผลิต ปี 2541- 2545 เฉลี่ยทั้งประเทศ

รายการ	หน่วย: บาท				
	2546	2547	2548	2549	2550
1. ต้นทุนผันแปร	12,133.78	13,389.89	14,900.00	15,111.19	15,583.09
2. ต้นทุนคงที่	612.81	612.81	600.35	600.35	600.35
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	12,746.59	14,002.70	15,500.35	15,711.54	16,183.44
4. ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัม (บาท/กก.)	16.01	14.26	15.41	16.25	16.53
5. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)	19.50	21.50	21.80	27.50	34.60
6. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่	2,775.41	7,110.30	6,430.45	10,880.96	17,690.53
7. ผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัม (บาท/กก.)	3.49	7.24	6.39	11.25	18.07

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

3) การบริโภค

ความต้องการกระเทียมของประเทศไทยที่สำคัญมีดังนี้

1) ความต้องการเพื่อการบริโภค เป็นความต้องการสำหรับประกอบอาหารทั้งในครัวเรือนและตามร้านอาหารต่างๆ โดยประมาณว่าแต่ละปีคนไทยบริโภคกระเทียมเฉลี่ยประมาณคนละ 1.39 กิโลกรัม แต่เกิดการสูญเสียระหว่างการเก็บไว้บริโภคประมาณร้อยละ 10 ดังนั้นความต้องการเพื่อการบริโภคของคนไทยทั้งหมดประมาณ 1.60 กิโลกรัม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2543) จะเห็นว่าการบริโภคกลุ่มนี้ถึงแม้จะไม่มากนักแต่เป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ที่สุดและมีความต้องการสม่ำเสมอตลอดทั้งปี ความต้องการขายของกลุ่มนี้มีปริมาณมากและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเป็นลำดับ และทำให้มีความสำคัญที่สุดของการค้ากระเทียม

2) ความต้องการกระเทียมของโรงงานแปรรูปต่างๆ เช่น โรงงานอาหารสำเร็จรูป โรงงานบะหมี่สำเร็จรูป โรงงานอาหารกระป๋อง โรงงานน้ำพริก และโรงงานกระเทียมดอง รวมทั้งโรงงานที่ใช้กระเทียมเป็นส่วนประกอบอื่นๆ เช่น ยาสมุนไพร และกระเทียมสกัดบรรจุแคปซูล

แต่อย่างไรก็ตาม ความต้องการทางด้านนี้ ความต้องการของโรงงานกระเทียมดองนับว่ามีความสำคัญและมีปริมาณมากที่สุด โดยเฉพาะกระเทียมสดในช่วงต้นฤดูปลูกเก็บเกี่ยวความต้องการกระเทียมทางด้านนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับความต้องการกระเทียมเพื่อการบริโภค

3) ความต้องการกระเทียมเพื่อทำพันธุ์ เนื่องจากกระเทียมในช่วงที่เกษตรกรจะทำการเพาะปลูก กระเทียมมักจะมีราคาแพง ดังนั้นเกษตรกรจึงนิยมเก็บไว้เอง ตั้งแต่ช่วงการเก็บเกี่ยว ซึ่งเกษตรกรจะเก็บกระเทียมพันธุ์ไว้มากน้อยขนาดไหนนั้น นอกจากขึ้นอยู่กับราคากะเทียมในปีนั้นๆ แล้ว ยังขึ้นอยู่กับราคาคะเนผลผลิตกระเทียมโดยรวมว่าจะมีปริมาณมากน้อยเพียงใด เพราะถ้าผลผลิตกระเทียมในปีนั้นน้อย ระยะเวลาต่อไปราคาจะเพิ่มสูงขึ้น จะกระตุ้นให้เกษตรกรเก็บกระเทียมไว้มากขึ้นทั้งเพื่อการเพาะปลูกและเพื่อขายเอากำไรในช่วงที่เกษตรกรจะทำการเพาะปลูก โดยในพื้นที่ 1 ไร่ จะใช้กระเทียมยังไม่แกะกลีบประมาณ 100 กิโลกรัม

4) ความต้องการเพื่อการส่งออก แต่ละปีมีความต้องการทางด้านนี้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น เนื่องจากกระเทียมของไทยมีหัวเล็กและมีคุณภาพต่ำ แต่อาจมีแนวโน้มการส่งออกมากขึ้นในปัจจุบันตามข้อตกลงการค้าเสรีต่างๆ

4) ราคา

ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา ราคากะเทียมโดยรวมที่เกษตรกรขายได้มีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก กระเทียมบางประเภท เช่น กระเทียมแห้งใหญ่ระดับดี และกระเทียมแห้งใหญ่คละ มีราคาขายอยู่ในระดับดี ในปี 2549 กระเทียมแห้งใหญ่ระดับดี และกระเทียมแห้งใหญ่คละมีราคาสูงขึ้นจากปี 2545 กล่าวคือ เพิ่มจาก 30 บาทต่อกิโลกรัมเป็น 32.11 บาทต่อกิโลกรัม และเพิ่มจาก 24.59 บาทต่อกิโลกรัมเป็น 27.52 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ ส่วนกระเทียมแห้งใหญ่ระดับรองนั้น ราคาที่เกษตรกรขายได้มีแนวโน้มลดลง โดยลดจาก 32.65 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2545 เหลือเพียง 27.58 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2549 สำหรับกระเทียมสดคละนั้น ราคาอ่อนข้างคงที่ตลอด 4 ปีที่ผ่านมา ประมาณ 6-8 บาทต่อกิโลกรัม ดังตารางที่ 3.5.3

ตารางที่ 3.5.3 ราคากระเทียมแห้งใหญ่คละที่เกษตรกรขายได้

หน่วย: บาทต่อกิโลกรัม

ปี	ชนิดของกระเทียม			
	กระเทียมแห้งใหญ่ดี	กระเทียมแห้งใหญ่รอง	กระเทียมแห้งใหญ่คละ	กระเทียมสด คละ
2545	30.00	32.65	24.59	7.42
2546	38.69	30.75	27.41	8.32
2547	24.8	21.56	19.4	6.48
2548	24.73	22.45	21.96	5.12
2549	32.11	27.58	27.52	8.91

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550

5) การส่งออกและการนำเข้า

ในช่วงปี 2541-2549 สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศในสินค้ากระเทียมของไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก การส่งออกกระเทียมของไทยมีความผันผวนสูงมาก ในปี 2541 ไทยส่งออกกระเทียมเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 4,209,509 บาท ต่อมาในปี 2543 มูลค่าการส่งออกของไทยขยายตัวอย่างรวดเร็วเป็น 16,390,300 บาท การส่งออกกระเทียมของไทยเพิ่มสูงสุดในปี 2545 โดยมีมูลค่าทั้งสิ้น 113,864,328 บาท หลังจากนั้นเป็นต้นมา มูลค่าการส่งออกกระเทียมของไทยได้ลดลงโดยตลอดจนเหลือเพียง 18,070,117 บาทในปี 2549 และในปี 2550 มูลค่าการส่งออกกระเทียมของไทยกลับเพิ่มขึ้นเป็น 31,268,753 บาท สถานการณ์ดังกล่าวตรงกันข้ามกับกรณีการนำเข้าที่มูลค่าการนำเข้ากระเทียมของไทยเพิ่มสูงขึ้นโดยตลอด โดยเพิ่มจาก 8,129 บาทในปี 2541 เป็น 297,701,835 บาทในปี 2547 และ 282,336,219 บาทในปี 2550 ปี 2546 เป็นปีที่เป็จุดผกผันสำคัญในสถานการณ์การค้ากระเทียมระหว่างประเทศของไทย โดยไทยได้เปลี่ยนจากการเป็นผู้ส่งออกกระเทียมสุทธิเป็นผู้นำเข้ากระเทียมสุทธิ ในปี 2546 ไทยได้นำเข้ากระเทียมทั้งสิ้นเป็นมูลค่า 271,222,580 บาท ในขณะที่ส่งออกเป็นมูลค่า 24,388,261 บาท ไทยได้กลายมาเป็นประเทศผู้นำเข้ากระเทียมสุทธิโดยตลอด โดยมูลค่าการนำเข้ากระเทียมสุทธิในปี 2550 สูงถึง 251,067,466 บาท ดังตารางที่ 3.5.4

ตารางที่ 3.5.4 การส่งออกและราคา FOB กระเทียม ปี 2541 - 2550

ปริมาณ :ก.ก ,มูลค่า :บาท

รายการ	0703200007			0712900115			0712900128			รวมกระเทียม		รวมกระเทียม	
	กระเทียมสดหรือแช่เย็น			กระเทียมแห้งเป็นผง			กระเทียมแห้งไม่เป็นผง					ปรับค่าแล้ว ^{1/}	
ปี	ปริมาณ	มูลค่า	ราคา FOB	ปริมาณ	มูลค่า	ราคา FOB	ปริมาณ	มูลค่า	ราคา FOB	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2541	18,004	393,311	21.85	25,142	3,543,096	140.92	5,090	273,102	53.65	48,236	4,209,509	234,425	4,209,509
2542	26,689	1,350,452	50.60	9,118	965,181	105.85	2,559	251,679	98.35	38,366	2,567,312	107,318	2,567,312
2543	245,547	13,970,989	56.90	46,287	2,261,999	48.87	2,161	157,312	72.80	293,995	16,390,300	622,332	16,390,300
2544	1,313,610	82,497,344	62.80	6,450	1,024,647	158.86	1,521	233,931	153.80	1,321,581	83,755,922	1,369,778	83,755,922
2545	1,552,112	90,598,052	58.37	1,316,624	22,530,669	17.11	26,185	735,607	28.09	2,894,921	113,864,328	12,163,738	113,864,328
2546	364,844	4,637,402	12.71	763,549	12,595,789	16.50	428,959	7,155,070	16.68	1,557,352	24,388,261	7,761,401	24,388,261
2547	514,321	14,004,994	27.23	7,210	1,217,082	168.80	53,754	1,154,579	21.48	575,285	16,376,655	733,424	16,376,655
2548	690,046	18,396,937	26.66	30,604	2,476,096	80.91	30,461	1,067,467	35.04	751,111	21,940,500	1,026,352	21,940,500
2549	706,174	12,335,722	17.47	40,755	3,165,666	77.68	88,741	2,568,729	28.95	835,670	18,070,117	1,298,703	18,070,117
2550	346,375	13,180,893	38.05	153,098	11,845,936	77.37	574,775	6,241,924	10.86	1,074,248	31,268,753	3,297,210	31,268,753

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

หมายเหตุ: ^{1/} รวมกระเทียมปรับค่าแล้ว หมายถึง ผลรวมของกระเทียมที่ทำการปรับปริมาณกระเทียมแห้งเป็นผงและไม่เป็นผงให้อยู่ในรูปของกระเทียมสด

ตารางที่ 3.5.5 การนำเข้าและราคา CIF กระจก ปี 2541 - 2550

ปริมาณ: กิโลกรัม, มูลค่า: บาท

รายการ	703200007			712900115			712900128			รวมกระจก		รวมกระจกปรับค่าแล้ว ^{1/}	
	กระจกใสหรือแช่เย็น			กระจกแข็งเป็นผง			กระจกแข็งไม่เป็นผง			ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ปี	ปริมาณ	มูลค่า	ราคา CIF	ปริมาณ	มูลค่า	ราคา CIF	ปริมาณ	มูลค่า	ราคา CIF	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2541	440	8,129	18.48	0	-	-	0	0	0.00	440	8,129	440	8,129
2542	93	23,964	257.68	3,000	116,605	38.87	0	0	0.00	3,093	140,569	24,093	140,569
2543	78	67,741	868.47	18,946	746,162	39.38	0	0	0.00	19,024	813,903	151,646	813,903
2544	65,050	989,976	15.22	149	41,668	279.65	0	0	0.00	65,199	1,031,644	66,242	1,031,644
2545	14,506,631	92,543,478	6.38	3,262	233,952	71.72	315,780	2,951,688	9.35	14,825,673	95,729,118	15,481,015	95,729,118
2546	44,057,820	258,901,022	5.88	17,934	434,341	24.22	1,247,991	11,887,217	9.53	45,323,745	271,222,580	47,949,013	271,222,580
2547	55,503,359	264,157,026	4.76	26,920	1,863,979	69.24	2,860,568	31,680,830	11.08	58,390,847	297,701,835	64,309,013	297,701,835
2548	44,098,914	179,497,479	4.07	43,813	2,624,785	59.91	2,198,142	21,882,787	9.96	46,340,869	204,005,051	51,050,445	204,005,051
2549	28,530,473	180,703,938	6.33	42,710	2,098,336	49.13	1,484,261	20,209,053	13.62	30,057,444	203,011,327	33,329,393	203,011,327
2550	21,461,256	238,023,781	11.09	479,326	26,714,012	55.73	1,607,335	17,598,426	10.95	23,547,917	282,336,219	30,122,696	282,336,219

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

หมายเหตุ: ^{1/} รวมกระจกปรับค่าแล้ว หมายถึง ผลรวมของกระจกที่ทำการปรับปริมาณกระจกแข็งเป็นผงและไม่เป็นผงให้อยู่ในรูปของกระจกใส

ตารางที่ 3.5.6 ปริมาณและมูลค่านำเข้ากระเทียมแห้งเป็นผงจากประเทศต่างๆ ปี 2545-2549

ประเทศ	ปริมาณ : กก., มูลค่า : บาท											
	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สาธารณรัฐประชาชนจีน	2,000	50,724	17,650	393,073	16,000	479,848	33,550	1,452,534	32,043	672,154	85.71	91.1
สหรัฐอเมริกา	29	7,328	0	0	10,620	1,350,376	10,087	1,149,066	8,895	1,134,894	-	-
สหราชอาณาจักร	1,000	130,310	0	0	0	0	15	14,948	0	0	-	-
มาเลเซีย	0	0	0	0	0	0	51	6,314	20	2,741	-	-
อินเดีย	0	0	272	35,925	300	33,755	110	1,923	0	0	-	-
ญี่ปุ่น	40	10,276	12	5,343	0	0	0	0	0	0	-	-
สาธารณรัฐแอฟริกาใต้	2	63	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-
สิงคโปร์	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-
ออสเตรเลีย	150	29,418	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-
ออสเตรีย	41	5,833	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-
อื่นๆ	0	0	0	0	0	0	0	0	1,752	289,245	-	-
รวม	3,262	233,952	17,934	434,341	26,920	1,863,979	43,813	2,624,785	42,710	2,098,336	81.37	80.23

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.5.7 ปริมาณและมูลค่านำเข้ากระเทียมแห้งไม่เป็นผงจากประเทศต่างๆ ปี 2545 – 2549

ปริมาณ: กก., มูลค่า: บาท

ประเทศ	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สาธารณรัฐประชาชนจีน	315,780	2,951,688	1,225,791	11,332,217	2,835,957	31,434,720	2,170,965	20,909,892	1,459,251	19,413,689	43.8	54.95
สหรัฐอเมริกา	0	0	0	0	0	0	2,177	898,487	3,010	531,364	0	0
ไต้หวัน	0	0	0	0	0	0	25,000	74,408	22,000	264,000	0	0
เมียนมาร์	0	0	22,200	555,000	17,766	177,660	0	0	0	0	0	0
ลาว	0	0	0	0	6,845	68,450	0	0	0	0	0	0
รวม	315,780	2,951,688	1,247,991	11,887,217	2,860,568	31,680,830	2,198,142	21,882,787	1,484,261	20,209,053	44.21	56.17

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.5.8 ปริมาณและมูลค่านำเข้าพืช/ผลิตภัณฑ์ กระเทียมสดหรือแช่เย็นแยกตามประเทศผู้ส่งออก ปี 2545-2550

ปริมาณ: กก., มูลค่า: บาท

ประเทศ	2546		2547		2548		2549		2550		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สาธารณรัฐประชาชนจีน	40,516,936	233,477,995	48,479,403	214,541,667	40,098,807	153,847,771	25,645,560	157,808,247	19,803,137	216,420,426	-18.69	-4.48
ลาว	1,996,065	14,938,436	3,662,177	26,042,938	977,000	6,555,555	135,000	2,112,872	34,364	424,912	-68.10	-61.83
เมียนมาร์	975,263	6,306,960	2,802,812	21,035,191	2,795,861	18,353,940	2,616,599	19,033,359	1,294,857	16,426,071	5.11	19.89
อินโดนีเซีย	203,750	1,274,935	162,400	908,905	0	0	107,700	1,342,230	82,500	1,925,564	-	-
สวิตเซอร์แลนด์	141,670	951,229	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-
ไต้หวัน	24,000	621,751	0	0	107,575	313,860	0	0	0	0	-	-
มาเลเซีย	83,146	533,959	40	416	30	300	14,000	71,755	40,015	541,290	55.20	67.83
แอมเอรูน	58,000	401,586	0	0	119,600	408,548	0	0	0	0	-	-
อินเดีย	30,400	186,237	0	0	0	0	10,000	110,501	0	0	-	-
แคนาดา	18,000	128,080	0	0	0	0	0	0	23,818	166,726	-	-
ประเทศอื่นๆ	10,590	79,854	260,000	1,141,980	0	0	28	2,487	182,565	2,118,792	-	-
รวม	44,057,820	258,901,022	55,366,832	263,671,097	44,098,873	179,479,974	28,528,887	180,481,451	21,461,256	238,023,781	-18.95	-5.33

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

ตารางที่ 3.5.9 ปริมาณและมูลค่าส่งออกพืช/ผลิตภัณฑ์ กระเทียมสดหรือแช่เย็นแยกตามประเทศผู้ส่งออก ปี 2545-2550

ปริมาณ: กก., มูลค่า: บาท

ประเทศ	2546		2547		2548		2549		2550		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
มาเลเซีย	0	0	110	3,440	190,795	381,154	3,240	17,864	0	0	-	-
อินโดนีเซีย	0	0	248,600	992,000	25,108	212,428	0	0	140,100	1,640,708	-	-
แคนาดา	74,000	487,136	80	13,383	490	25,686	569,374	3,365,804	0	0	-	-
ญี่ปุ่น	199	4,736	123,710	9,711,792	127,252	8,830,861	99,422	6,520,924	163,632	9,940,037	274.55	343.71
ออสเตรเลีย	0	0	196	19,895	660	73,039	573	78,720	60	11,726	-	-
สิงคโปร์	381	49,803	17	755	64	4,659	1	153	280	61,192	-29.17	-11.17
สหราชอาณาจักร	0	0	100	20,342	1	400	1,280	61,657	0	0	-	-
อิสราเอล	0		0	0	2,054	105,358	4,560	228,834	4,381	238,956	-	-
สหรัฐอเมริกา	0	0	0	0	9,071	657,874	20,532	1,556,808	2,291	124,608	-	-
ไต้หวัน	266,100	3,730,329	0	0	28,662	797,121	2,588	93,473	4,780	643,092	-	-
ประเทศอื่นๆ	24,191	369,149	141,508	3,243,387	305,889	7,308,357	4,604	411,485	30,851	520,574	-25.47	-12.87
รวม	364,871	4,641,153	514,321	14,004,994	690,046	18,396,937	706,174	12,335,722	346,375	13,180,893	2.15	21.66

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

3.5.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขันของกระเทียม

พื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตกระเทียมของไทยมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากการนำเข้ากระเทียมราคาถูกจากจีน ประกอบกับเกษตรกรผู้ผลิตกระเทียมของไทยไม่สามารถแข่งขันในด้านต้นทุนการผลิตกับกระเทียมที่นำเข้าจากจีนได้ เพราะต้นทุนการผลิตกระเทียมของไทยสูงกว่าและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตลอดจนความสามารถในการแข่งขันของกระเทียมไทยในตลาดโลกนั้นค่อนข้างต่ำ ดังจะเห็นได้จากค่า RCA ของกระเทียมที่น้อยกว่า 1 ตลอดระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา ทำให้กระเทียมถูกจัดอยู่ในกลุ่มสินค้าที่มีความอ่อนไหว (sensitive list) ดังนั้น ประเทศไทยอยู่ในฐานะผู้นำเข้ากระเทียมสุทธิตั้งตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นมา

2) นโยบายของรัฐบาล

เนื่องจากไทยไม่สามารถแข่งขันด้านต้นทุนการผลิตกระเทียมกับต่างประเทศได้ รัฐบาลโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงมีนโยบายลดพื้นที่ปลูกกระเทียม โดยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 ก.ค. 2540 เพื่อแก้ไขปัญหาสินค้าเกษตรภาคเหนือ ทำให้เกิด “โครงการลดพื้นที่ปลูกหอมหัวใหญ่และกระเทียม ปี 2541/2542 – 2543/2544” ขึ้น โดยจังหวัดเชียงใหม่ใหม่ถูกเลือกเป็นพื้นที่หลักในการดำเนินโครงการ แล้วให้ปลูกมันฝรั่งพันธุ์โรงงานแทน ต่อมากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ขยายผลการควบคุมปริมาณการผลิตกระเทียมในประเทศภายใต้ “โครงการลดพื้นที่ปลูกกระเทียมปี 2546/2547” โดยครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ทั้งภาคเหนือ อีสาน และกลาง รวม 15 จังหวัด

ทั้งนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินโครงการลดพื้นที่ปลูกกระเทียม โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายไว้ 50,000 ไร่ และสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการปลูกพืชชนิดอื่นๆ ทดแทนเช่นพืชอายุสั้น 1,500 บาทและไม้ผล 2,000 บาทต่อไร่ ผลจากการดำเนินงานสามารถลดพื้นที่ปลูกได้ 19,316 ไร่จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ 6,282 ราย และใช้จ่ายเงินไปจำนวน 321.26 ล้านบาท ส่งผลให้ก่อนมีโครงการมีพื้นที่ปลูกกระเทียม 131,656 ไร่ และลดเหลือ 97,629 ไร่ หรือลดลงร้อยละ 25.86 ทั้งนี้กระทรวงเกษตรฯ กำหนดเป้าหมายที่จะให้มีพื้นที่เพาะปลูกเพียง 80,000 ไร่

ในปี 2547/48 โครงการลดพื้นที่การปลูกกระเทียมอย่างถาวร 4 จังหวัด ได้แก่ แม่ฮ่องสอน พะเยา เชียงใหม่ และเชียงราย เกษตรกรได้รับเงินจาก คชก. จำนวน 4,324 ราย ครอบคลุมพื้นที่ปลูกกระเทียมทั้งสิ้น 15,694.77 ไร่

สำหรับนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลในการพัฒนาการผลิตกระเทียมของไทย ได้แก่

1. การปรับโครงสร้างการผลิต โดยสนับสนุนให้เกษตรกรเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น เช่น มันฝรั่งพันธุ์โรงงาน พริกหวาน และยางพารา ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความผันผวนในราคากระเทียม การขาดความสามารถในการแข่งขันของกระเทียมไทยเมื่อเปรียบเทียบกับกระเทียมนำเข้าจากต่างประเทศ

2. การรณรงค์ให้มีการบริโภคกระเทียมไทยมากขึ้น ทั้งในและต่างประเทศ

3. การสนับสนุนให้มีการแปรรูปกระเทียม เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต เช่น การทำกระเทียมดอง กระเทียมผง กระเทียมและกลีบบรรจุด้วยสุญญากาศ

4. การจัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์กระเทียม

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นผู้นำเข้ากระเทียมสุทธิตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นมา เนื่องจากกรณีการเร่งลดภาษีสินค้าผักผลไม้ไทย-จีน (FTA) ภายใต้กรอบ Early Harvest หรือการเปิดเสรีล่วงหน้าของความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ในสินค้าพิกัดศุลกากร 07 และ 08 คือผักผลไม้ มีผลให้ภาษีนำเข้าระหว่างไทย-จีน เป็นร้อยละ 0 นับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 อย่างไรก็ตาม กระเทียมจัดเป็นสินค้าอ่อนไหวสูงของไทย การลดภาษีเหลือร้อยละ 0 ในปี 2546 เป็นการลดให้เฉพาะภาษีในโควตาเท่านั้น ซึ่งมีปริมาณโควตาเพียง 65 ตัน/ปี และไทยยังคงภาษีนอกโควตาไว้เท่าเดิม

นอกจากนี้ ประเทศไทยมีมาตรการเพื่อปกป้องคุ้มครองเกษตรกรผู้ผลิตกระเทียมไทย โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อปี 2523 อนุมัติในหลักการ การควบคุมการนำเข้ากระเทียมเข้ามาในราชอาณาจักร โดยกำหนดให้สินค้ากระเทียมทั้งสดและแห้งเป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร กับกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการอนุญาตนำเข้า ในกรณีที่เกิดภาวะขาดแคลนกระเทียมภายในประเทศจะผ่อนผันให้นำเข้าในบริเวณที่เหมาะสม ทั้งนี้ผู้นำเข้าจะต้องแสดงหลักฐานว่าเป็นผู้ที่เคยนำกระเทียมเข้ามาในราชอาณาจักรก่อนประกาศควบคุมการนำเข้าและจะอนุญาตให้นำเข้ามาได้ในบริเวณไม่เกินปริมาณในประวัติการนำเข้าของแต่ละราย ตามที่กระทรวงพาณิชย์ เสนอ

โดยสรุป กระเทียมของไทยไม่สามารถแข่งขันกับกระเทียมนำเข้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากจีนได้ ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายลดพื้นที่ปลูกกระเทียมลง จึงส่งผลทำให้พื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตกระเทียมของไทยลดลง ผลดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อเกษตรกรผู้ผลิตกระเทียมซึ่งได้ล้มเลิกและเปลี่ยนไปผลิตสินค้าชนิดอื่น ซึ่งถึงแม้ว่าประเทศไทยมีมาตรการควบคุมการนำเข้ากระเทียมจากต่างประเทศ สิ่งที่รัฐบาลต้องเร่งดำเนินการ คือ การนำมาตรการด้านสุขอนามัยและตรวจสอบคุณภาพสินค้าที่เข้มงวดยิ่งขึ้นมาใช้กับสินค้านำเข้าจากจีน เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรผู้ผลิตกระเทียมที่ไม่สามารถแข่งขันกับจีนได้

3.6 ข้าวโพดหวาน

3.6.1 สถานการณ์ข้าวโพดหวานของไทย

1) การผลิต

การผลิตข้าวโพดหวานของไทยในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาขึ้นก่อนข้างคงที่ ปริมาณการผลิตมีเสถียรภาพสูง พื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดหวานมีการขยายตัวสลับกับหดตัวเล็กน้อยเป็นระยะตลอดช่วงปี 2545 – 2549 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาการเปลี่ยนแปลงในระยะยาว จะเห็นว่า พื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดหวานมีแนวโน้มคงที่ ดังจะเห็นได้จากพื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดหวานรวมทั้งประเทศที่เปลี่ยนแปลงจาก 233,753 ไร่ในปี 2545 ลดลงเล็กน้อยเป็น 230,000 ไร่ในปี 2549 (ตารางที่ 3.6.1) ในขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดหวานรวมทั้งประเทศมีการเคลื่อนไหวในทิศทางตรงกันข้ามกับพื้นที่เพาะปลูก โดยผลผลิตรวมของข้าวโพดหวานเพิ่มขึ้นจาก 387,452 ตันในปี 2545 เป็น 414,000 ตันในปี 2549 การเพิ่มขึ้นของผลผลิตรวมทั้งๆ ที่พื้นที่เพาะปลูกลดลงนั้น เป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ผลผลิตต่อไร่ของข้าวโพดหวานสูงขึ้นจาก 1,675 กิโลกรัมต่อไร่ในปี 2545 เป็น 1,800 กิโลกรัมต่อไร่ ในปี 2549 คิดเป็นการเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 2.97 ผลผลิตต่อไร่ที่สูงขึ้นนี้แสดงถึงผลิตภาพการผลิตข้าวโพดหวานโดยรวมของไทยสูงขึ้น

ตารางที่ 3.6.1 เนื้อที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ปี 2545-2549

ปีเพาะปลูก	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ (กก.)
2545	233,753	387,452	1,675
2546	213,256	327,232	1,534
2547	200,000	361,760	1,501
2548	201,300	360,333	1,790
2549	230,000	414,000	1,800
อัตราเพิ่ม	-0.9	2.32	2.97

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550

2) ราคา

ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา ราคาข้าวโพดหวานโดยรวมที่เกษตรกรขายได้มีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก ข้าวโพดหวานพันธุ์ลูกผสมทั้ง 3 ขนาด คือ ฝักใหญ่ ฝักกลาง และฝักเล็ก ล้วนแต่มีราคาขายที่สูงขึ้น กล่าวคือ ข้าวโพดหวานพันธุ์ลูกผสมฝักใหญ่มีราคาขายสูงขึ้นจาก 1.18 บาทต่อฝักในปี 2545 เป็น 2.27 บาทต่อฝักในปี 2549 ในขณะที่ราคาขายของข้าวโพดหวานพันธุ์ลูกผสมฝักกลางเพิ่มขึ้นจาก 0.66 บาทต่อฝักในปี 2545 เป็น 1.48 บาทต่อฝักในปี 2549 ส่วนข้าวโพดหวานพันธุ์ลูกผสมฝักเล็กนั้นมีราคาขายสูงขึ้นจาก 0.38 บาทต่อฝักในปี 2545 เป็น 1.01 บาทต่อฝักในปี 2549 ดังตารางที่ 3.6.2

ตารางที่ 3.6.2 ราคาที่เกษตรกรขายได้ ปี 2544-2549

หน่วย: บาท/ฝัก

ปีการผลิต	ชนิดของข้าวโพดหวาน		
	ข้าวโพดหวานพันธุ์ลูกผสม (ซูเปอร์สวีทฝักใหญ่)	ข้าวโพดหวานพันธุ์ลูกผสม (ซูเปอร์สวีทฝักกลาง)	ข้าวโพดหวานพันธุ์ลูกผสม (ซูเปอร์สวีทฝักเล็ก)
2545	1.18	0.66	0.38
2546	1.28	0.6	0.2
2547	1.44	1.03	1.16
2548	1.75	1.32	1.01
2549	2.27	1.48	1.01
อัตราเพิ่ม	17.6	27.17	42.97

หมายเหตุ: อัตราแปร 3 ฝัก : 1 กก.

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550

3) การส่งออกและการนำเข้า

ในช่วงปี 2541-2550 สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศในสินค้าข้าวโพดหวานของไทยมีการเปลี่ยนแปลงไป การส่งออกข้าวโพดหวานของไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตลอด 10 ปี โดยในปี 2541 ไทยส่งออกข้าวโพดหวานเป็นมูลค่าประมาณ 704.54 ล้านบาท มูลค่าการส่งออกข้าวโพดหวานของไทยได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องทุกปี และในปี 2550 มูลค่าการส่งออกของไทยสูงถึงประมาณ 4,592.12 ล้านบาท (ตารางที่ 3.6.3) สถานการณ์ดังกล่าวตรงกับกับกรณีการนำเข้าที่มูลค่าการนำเข้าข้าวโพดหวานของไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในช่วงปี 2541-2545 แต่กลับลดลงในปี 2546 ภายหลังจากนั้นการนำเข้ามีทิศทางที่เพิ่มขึ้น โดยในปี 2548 ไทยได้นำเข้าข้าวโพดหวานเป็นมูลค่าประมาณ 6.06 ล้านบาท แต่ทว่าในปี 2549 มูลค่าการนำเข้าลดลงเหลือ 2.51 ล้านบาท อย่างไรก็ตามในปี 2550 มูลค่าการนำเข้าข้าวโพดหวานของไทยเพิ่มสูงขึ้นมากถึง 12.93 ล้านบาท ดังตารางที่ 3.6.4

ตารางที่ 3.6.3 ปริมาณและมูลค่าการส่งออก ข้าวโพดหวาน ปี 2541 - 2550

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท

ปี	ข้าวโพดหวานดิบหรือสุกแช่แข็ง		ราคา FOB	ข้าวโพดหวานปรุงแต่งไม่แช่เย็นจนแข็ง		ราคา FOB	รวม		รวม (ปรับค่าแล้ว)	
	ปริมาณ	มูลค่า		ปริมาณ	มูลค่า		ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณน้ำหนักสด	มูลค่า
2541	559,491	24.35	44	21,951,765	680.19	31	22,511,256	704.54	41,514,276	704.54
2542	1,416,392	62.90	44	26,238,014	666.11	25	27,654,406	729.00	50,367,911	729.00
2543	1,756,345	56.44	32	25,868,591	626.85	24	27,624,936	683.30	50,018,642	683.30
2544	1,205,016	47.96	40	76,118,371	2,078.46	27	77,323,387	2,126.42	143,216,902	2,126.42
2545	1,180,973	51.82	44	95,806,495	2,709.79	28	96,987,468	2,761.61	179,924,434	2,761.61
2546	1,313,998	44.31	34	94,899,584	2,752.94	29	96,213,582	2,797.25	178,365,461	2,797.25
2547	5,094,466	113.55	22	95,806,495	2,709.79	28	100,900,961	2,823.34	183,837,927	2,823.34
2548	5,798,549	168.55	29	103,975,438	3,031.89	29	109,773,987	3,200.44	199,782,575	3,200.44
2549	4,729,870	166.55	35	125,308,121	4,290.97	34	130,037,991	4,457.53	238,513,678	4,457.53
2550	6,436,493	220.31	34	142,783,129	4,371.81	31	149,219,622	4,592.12	272,822,928	4,592.12

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

ตาราง 3.6.4 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้า ข้าวโพดหวาน ปี 2541 – 2550

ปี	ข้าวโพดหวานดิบหรือสุกแช่แข็ง		ราคา CIF	ข้าวโพดหวานปรุงแต่งไม่แช่เย็นจนแข็ง		ราคา CIF	ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท			
	ปริมาณ	มูลค่า		ปริมาณ	มูลค่า		รวม		รวม (ปรับค่าแล้ว)	
							ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณน้ำหนักสด	มูลค่า
2541	49,657	3.52	71	5,940	0.21	35	55,597	3.73	60,739	3.73
2542	73,852	3.74	51	28,923	1.03	35	102,775	4.77	127,813	4.77
2543	50,721	3.39	67	7,793	0.24	31	58,514	3.63	65,260	3.63
2544	25,473	4.52	178	8,069	1.01	125	33,542	5.53	40,527	5.53
2545	40,340	4.83	120	25,685	1.31	51	66,025	6.14	88,260	6.14
2546	1,411	0.52	365	41,856	0.89	21	43,267	1.40	79,501	1.40
2547	36,830	3.16	86	5,018	0.29	57	41,848	3.45	46,192	3.45
2548	74,996	3.93	52	25,017	2.13	85	100,013	6.06	121,670	6.06
2549	49,111	2.03	41	5,693	0.48	84	54,804	2.51	59,732	2.51
2550	53,118	4.33	82	389,607	8.59	22	442,725	12.93	779,997	12.93

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

ตารางที่ 3.6.5 ปริมาณและมูลค่านำเข้าข้าวโพดหวานดิบหรือทำให้สุกแช่แข็งจากประเทศต่างๆ ปี 2545-2549

ปริมาณ : กิโลกรัม, มูลค่า : บาท

ประเทศผู้ส่งออก	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สหรัฐอเมริกา	5,289	3,120,998	1,000	489,780	2,011	1,779,095	36,228	2,168,131	1,135	522,278	5.25	-18.84
ญี่ปุ่น	20	17,009	0	369	0	0	12,875	1,030,812	10	1,535	-	-
สาธารณรัฐประชาชนจีน	0	0	0	0	900	493,563	23,001	644,653	46,910	1,368,640	-	-
นิวซีแลนด์	0	0	0	0	0	0	33	37,699	69	36,572	-	-
ออสเตรเลีย	0	365	0	0	498	28,214	720	37,610	822	44,006	-	-
ลาว	0	0	0	0	14,000	44,151	2,129	8,851	0	0	-	-
เนเธอร์แลนด์	0	0	0	0	0	0	5	4,694	0	0	-	-
สหราชอาณาจักร	0	0	0	0	0	0	3	1,120	0	0	-	-
ฮังการี	0	0	0	0	0	0	2	1,012	0	0	-	-
ไต้หวัน	0	0	0	0	250	159,241	0	0	100	41,820	-	-
ประเทศอื่นๆ	35,031	1,695,823	411	25,184	19,171	657,505	0	0	0	0	-	-
รวม	40,340	4,834,195	1,411	515,333	36,830	3,161,769	74,996	3,934,582	49,046	2,014,851	54.71	2.86

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.6.6 ปริมาณและมูลค่านำเข้าข้าวโพดหวานหวานปรุงแต่งไม่แช่เย็นจนแข็งจากประเทศต่างๆ ปี 2545-2549

ปริมาณ : กิโลกรัม, มูลค่า : บาท

ประเทศผู้ส่งออก	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สาธารณรัฐประชาชนจีน	0	0	0	0	0	0	1,550	830,286	500	276,174	-	-
ไทย	18,370	432,743	36,740	694,329	0	0	14,968	644,131	6	2,795	-	-
เคนมาร์ก	0	0	0	0	0	0	4,083	481,120	0	0	-	-
สหรัฐอเมริกา	7,312	874,390	5,115	193,713	4,409	154,463	4,409	168,050	5,186	199,673	-8.02	-26.62
สหราชอาณาจักร	0	0	0	0	7	2,096	2	3,254	0	0	-	-
สาธารณรัฐเกาหลี	3	1,253	0	0	0	0	4	1,101	0	0	-	-
มาเลเซีย	0	0	0	0	0	0	1	151	0	0	-	-
ออสเตรเลีย	0	0	0	0	640	120,852	0	0	0	0	-	-
ประเทศอื่น ๆ	0	318	1	507	25	7,986	0	0	1	298		
รวม	25,685	1,308,704	41,856	888,549	5,081	285,397	25,017	2,128,093	5,693	478,940	-29.73	-10.75

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.6.7 ปริมาณและมูลค่าส่งออกพืช/ผลิตภัณฑ์ ข้าวโพดหวาน คีบหรือทำให้สุกแช่แข็งแยกตามประเทศผู้นำเข้า ปี 2545-2549

ปริมาณ : กิโลกรัม, มูลค่า : บาท

ประเทศ	2546		2547		2548		2549		2550		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
แคนาดา	194,792	9,851,430	1,281,825	52,525,619	2,928,146	112,878,000	3,669,690	138,551,249	5,211,090	188,038,982	114.36	98.73
ซาอุดีอาระเบีย	409,165	18,305,676	181,998	8,540,955	13,200	709,633	26,310	1,040,981	456,795	16,505,620	-15.75	-20.64
ญี่ปุ่น	29,517	805,399	107,669	5,063,011	106,826	3,649,626	277,775	9,756,939	231,619	8,211,450	66.00	69.89
ไต้หวัน	0	0	0	0	11,734	399,258	71,000	2,033,101	65,737	2,573,392	-	-
มาเลเซีย	351,200	2,575,807	2,823,088	25,287,494	1,342,751	21,851,675	172,460	3,311,209	105,140	1,512,409	-40.59	-26.64
สหรัฐ อเมริกา	44,770	257,905	268,221	547,560	359,400	955,100	200,100	403,200	277,500	578,100	39.87	13.98
สิงคโปร์	0	0	1,021	25,524	16,745	821,774	132,588	6,096,624	7,965	305,118	-	-
ออสเตรเลีย	0	0	2,326	1,128,436	12,680	1,515,867	5,466	139,588	8,051	209,573	-	-
ประเทศอื่นๆ	284,554	12,512,034	428,318	20,433,168	1,007,067	25,767,671	174,481	5,220,013	72,596	2,376,676	-30.44	-37.42
รวม	1,313,998	44,308,251	5,094,466	113,551,767	5,798,549	168,548,604	4,729,870	166,552,904	6,436,493	220,311,320	36.39	43.20

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

ตารางที่ 3.6.8 ปริมาณและมูลค่าส่งออกข้าวโพดหวานปรุงแต่งไม่แช่เย็นจนแข็งแยกตามประเทศผู้นำเข้า ปี 2545-2549

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท

ประเทศ	2546		2547		2548		2549		2550		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สหราชอาณาจักร	12,575.95	390.66	16,987.95	584.01	16,686.41	529.58	16,969.72	588.43	20,608.31	735.59	10.37	13.58
สหภาพโซเวียต(รัสเซีย)	3,012.68	82.87	4,555.14	128.07	7,341.76	220.13	21,299.71	664.05	18,622.62	574.63	67.96	73.65
สาธารณรัฐเกาหลี	10,618.28	225.61	9,257.11	184.93	8,957.35	187.40	12,557.81	279.61	12,746.15	290.58	6.93	9.63
ไต้หวัน	4,740.69	141.05	5,313.10	146.40	4,717.07	134.96	6,522.50	197.78	9,539.65	282.11	17.39	18.38
ญี่ปุ่น	3,440.25	102.42	3,882.19	124.27	4,378.96	153.89	5,913.55	699.00	7,623.71	262.60	22.29	43.48
สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน	7,439.14	189.71	9,255.61	230.92	8,664.11	215.79	7,813.19	205.62	6,302.55	189.66	-4.89	-1.16
สวีเดน	1,591.82	42.92	3,195.69	91.39	2,248.42	71.84	3,453.20	111.70	4,849.08	152.71	25.93	31.51
เลบานอน	1,985.63	58.38	2,439.09	71.90	2,984.78	89.27	2,582.99	85.26	4,373.31	143.06	17.78	21.69
เนเธอร์แลนด์	3,610.42	99.64	7,362.35	231.52	8,110.03	275.60	2,670.89	83.64	3,517.75	122.96	-10.11	-5.80
ออสเตรเลีย	228.70	5.52	767.58	18.82	2,568.33	68.47	4,147.28	118.54	3,660.00	101.27	106.11	115.10
นอร์เว	665.57	18.86	1,524.61	44.63	1,901.51	58.07	2,583.41	85.10	2,785.63	90.50	40.36	45.97
ฟิลิปปินส์	1,786.52	38.63	2,612.80	57.03	3,236.11	73.16	4,560.63	112.44	3,184.69	80.31	18.69	23.89
ซาอุดีอาระเบีย	839.45	23.53	1,262.93	34.18	1,402.69	42.17	1,807.41	54.78	2,512.19	74.43	29.06	31.98
สาธารณรัฐเอสโตเนีย	2,179.68	58.00	586.01	15.60	1,523.06	47.38	4,544.99	141.05	1,593.56	50.70	15.28	21.32
สาธารณรัฐยูเครน	29.86	0.79	18.09	0.46	303.87	9.19	2,315.13	75.21	893.25	29.20	220.54	242.49
สเปน	5,198.46	190.52	4,241.43	173.97	3,797.86	170.35	2,467.87	120.65	494.15	13.91	-40.83	-42.88
ประเทศอื่นๆ	16,175.27	409.35	22,544.82	571.70	25,153.12	684.64	23,097.86	668.12	49,227.23	1,445.44	25.23	30.72
รวม	76,118.37	2,078.46	95,806.50	2,709.79	103,975.44	3,031.89	125,308.12	4,290.97	152,533.81	4,639.70	18.04	22.95

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

3.6.3 ความสามารถในการแข่งขัน และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขันของข้าวโพดหวาน

ความสามารถในการแข่งขันของข้าวโพดหวานไทยในตลาดโลกมีพัฒนาการค่อนข้างดี ดังจะเห็นได้จากค่า RCA ของข้าวโพดหวานที่สูงขึ้นเรื่อยๆ จาก 0.23 ในปี 2536 เป็น 1.99 ในปี 2540 (<http://www.ryt9.com/news/2001-01-08/iq90d4bfb264e31164ef305e982dcdf304/>) และยังคงมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ แสดงถึงศักยภาพในการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น และความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้นนี้สะท้อนให้เห็นได้ในมูลค่าการส่งออกข้าวโพดหวานของไทยที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มที่จะสามารถพัฒนาความสามารถในการแข่งขันให้สูงยิ่งขึ้นไปอีกได้ ซึ่งจะเห็นได้จากผลผลิตต่อไร่ที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2) นโยบายภายในประเทศ

นโยบายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับข้าวโพดหวาน มีดังนี้

- การส่งเสริมการผลิตข้าวโพดหวาน ได้มีการกำหนดพื้นที่เป้าหมายสำหรับโครงการปลูกข้าวโพดหวาน โดยกรมส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุนงบประมาณมาซื้อเมล็ดพันธุ์ไปจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในราคาถูก โดยเกษตรกรต้องขายผลผลิตคืนให้โรงงาน

- การใช้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่เกษตรกรเพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนซึ่งสนับสนุนโดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.)

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

ไทยได้มีการผลักดันการส่งออกข้าวโพดหวาน จากการกำหนดควีสัญลักษณ์และทิศทางการพัฒนาที่ดิน ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ในหัวข้อที่ 4 ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานในเรื่องการวางแผนและกำหนดเขตความเหมาะสมของดินกับการปลูกพืช โดยกำหนดให้มีการผลักดันการส่งออกสินค้าเกษตรใหม่ 35 ชนิด ที่มีศักยภาพในการส่งออก ซึ่งข้าวโพดหวานเป็น 1 ในผัก 7 ชนิดที่มีการผลักดันการส่งออกสินค้าเกษตรใหม่

ข้าวโพดหวานจัดได้ว่าเป็นสินค้าดาวรุ่งในแง่มูลค่าการส่งออกชนิดหนึ่ง ความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกของข้าวโพดหวานไทยอยู่ในเกณฑ์ดี อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการแข่งขันดังกล่าวนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศที่ประเทศผู้นำเข้านำมาปฏิบัติต่อข้าวโพดหวานของไทย ซึ่งหลายประเทศต่างก็มีมาตรการเฉพาะ เช่น ออสเตรเลียที่ได้กำหนดให้ต้องมีการขออนุญาตก่อนนำเข้าข้าวโพดหวานจากไทย และเมื่อได้รับอนุญาตแล้ว สินค้าจะต้องมีใบรับรองสุขอนามัย และต้องปลอดจากแมลงมีชีวิต และสิ่งปนเปื้อนต่างๆ ก่อนถึงออสเตรเลีย และต้องอยู่ในบรรจุภัณฑ์ที่สะอาดและใหม่ สำหรับบรรจุภัณฑ์ไม้ต้องได้รับการตรวจว่าปราศจากเศษดิน พืช หรือสิ่งเจือปนจากสัตว์

โดยสรุป ข้าวโพดหวานของไทยเป็นสินค้าที่มีศักยภาพในตลาดโลกสูง ความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลผลิตต่อไร่ที่สูงขึ้นล้วนบ่งบอกถึงโอกาสและแนวโน้มที่ดีของข้าวโพดหวานของไทย ในฐานะที่ไทยเป็นผู้ส่งออกสุทธิข้าวโพดหวาน การเปิดเสรีน่าจะส่งผลดีต่อผู้ผลิตและผู้ส่งออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งออกไปยังญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศผู้นำเข้าข้าวโพดหวานรายใหญ่จากไทย

3.7 ลำไย

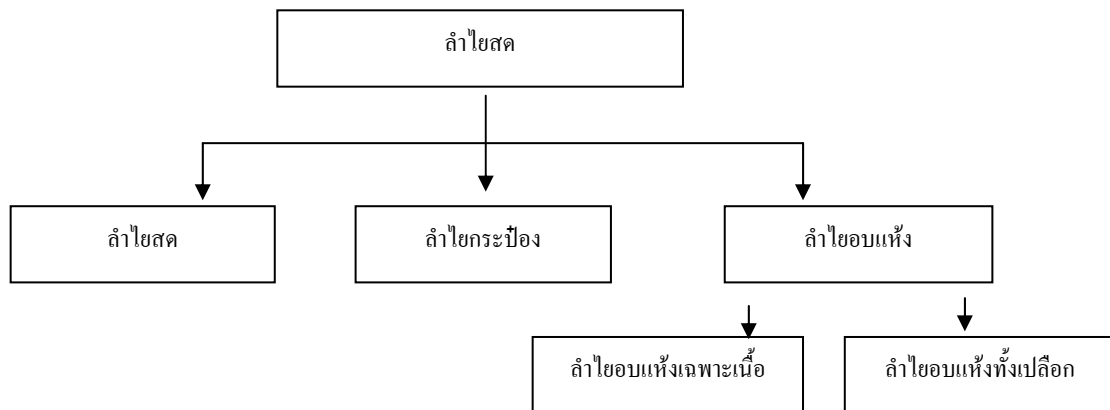
3.7.1 สถานการณ์ลำไยของโลก

1) การค้าลำไยและผลิตภัณฑ์ในตลาดโลก

ปริมาณการค้าลำไยและผลิตภัณฑ์ในตลาดโลกมีจำนวน 0.46 ล้านตันในปี 2547 และเพิ่มขึ้นเป็น 0.57 ล้านตันในปี 2548 และลดลงเป็น 0.26 ล้านตันในปี 2549 โดยที่ประเทศไทยมีส่วนแบ่งการตลาดในตลาดโลกประมาณร้อยละ 80 ของปริมาณลำไยและผลิตภัณฑ์ในตลาดโลก (องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO), 2550)

3.7.2 สถานการณ์การผลิต การบริโภค และการส่งออกลำไยของไทย

ลำไยนั้นนอกจากเป็นสินค้าที่บริโภคสดแล้วยังนำไปแปรรูปในรูปของการอบแห้ง และการทำในรูปของลำไยกระป๋อง ดังนั้นสินค้านี้เป็นทั้งสินค้าที่เป็นสินค้าบริโภคสดโดยตรงหรือเป็นสินค้าปลายทางหรือเป็นปัจจัยที่ใช้ในการผลิตหรือเป็นสินค้าขั้นกลางเพื่อผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปของผลไม้กระป๋องและผลไม้อบแห้งเพื่อเพิ่มมูลค่า โดยมีโครงสร้างดังภาพที่ 3.7.1

ภาพที่ 3.7.1 โครงสร้างลำไยและผลิตภัณฑ์ ปี 2550

ที่มา: ปรับปรุงจาก วรนุช และคณะ (2546)

1) การผลิต

โดยทั่วไปลำไยจะให้ผลผลิตตั้งแต่อายุ 3 ปีขึ้นไปโดยให้ผลผลิตเต็มที่เมื่ออายุ 7 ปีขึ้นไปและสามารถให้ผลผลิตได้มากกว่า 30 ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การดูแลรักษา โดยเฉลี่ยผลผลิตของลำไยจะอยู่ที่ประมาณ 200 กิโลกรัม/ต้น หรืออยู่ปริมาณของผลผลิตอยู่ระหว่าง 60-90 ผล/กิโลกรัม และฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตอยู่ระหว่างเดือนกรกฎาคม-เดือนสิงหาคม โดยสายพันธุ์ที่นิยมปลูก และมีความสำคัญในเชิงการค้า คือ พันธุ์อีดอ ซึ่งมีผลผลิตคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 80 ของผลผลิตทั้งหมด เนื่องจากเป็นพันธุ์ที่

ดูแลรักษาง่าย ทนทานต่อโรค ให้ผลผลิตสม่ำเสมอ และผลผลิตที่ได้รับมีคุณภาพดี จึงเป็นที่ต้องการของตลาด โดยเฉพาะตลาดต่างประเทศ และโรงงานลำไยกระป๋อง ลำไยอบแห้ง ส่วนพันธุ์ที่ปลูกมากรองลงมาได้แก่ พันธุ์แก้ว (ร้อยละ 7) สีชมพู (ร้อยละ 5) เบี้ยวเขียว (ร้อยละ 5) และพันธุ์พื้นเมือง (ร้อยละ 3) ซึ่งมีแนวโน้มที่ลดความสำคัญลง เนื่องจากให้ผลผลิตไม่สม่ำเสมอ และไม่เป็นที่ต้องการของตลาด (กองส่งเสริมพืชสวน, 2543)

พื้นที่ปลูก และผลผลิตลำไยในประเทศไทย

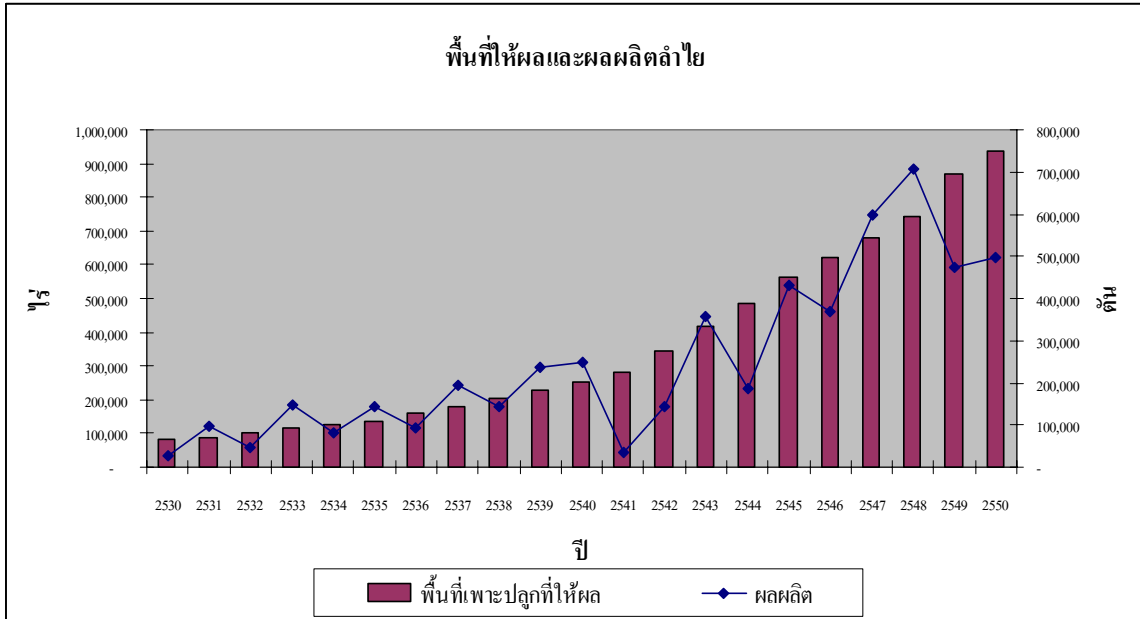
แหล่งเพาะปลูกลำไยที่สำคัญของประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ในเขตภาคเหนือ ในช่วงปี 2547-2548 พบว่าจังหวัดในภาคเหนือที่มีผลผลิตมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และเชียงราย คิดเป็นร้อยละ 35.01, 25.77 และ 10.79 ของปริมาณผลผลิตทั้งหมดตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีการปลูกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี และปัจจุบันลำไยได้แพร่กระจายไปในจังหวัดต่างๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดเลย หนองคาย ขอนแก่น และหนองบัวลำภู เป็นต้น (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2549)

เมื่อพิจารณาพื้นที่เพาะปลูกลำไยพบว่าพื้นที่ที่ให้ผลผลิตมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นโดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 13.55 ต่อปีในช่วงปี 2530-2550 โดยผลผลิตลำไยมีแบบแผนการให้ผลผลิตสลับกันในแต่ละปี ในช่วงปี 2530-2540 แบบแผนการให้ผลผลิตจะสูงต่ำสลับกันโดยในปี 2530 มีผลผลิตน้อย ส่วนในปี 2531 มีผลผลิตมากและในปีต่อๆมาจะมีปริมาณผลผลิตที่สลับกันไปจนถึงปี 2540 ต่อมาแบบแผนการผลิดหรือปริมาณการผลิดจะเปลี่ยนไปโดยในช่วง 2541-2549 ผลผลิตจะมีปริมาณที่มากขึ้นติดกันสองปีตั้งแต่ปี 2541-2543 และลดเพิ่มสลับกันในช่วงปี 2544-2546 และเพิ่มขึ้นติดกันสองปีในช่วงปี 2546-2548 และพบว่าผลผลิตเฉลี่ยมีความผันผวนในช่วงปี 2530 และ 2548 โดยในช่วงปี 2546 ถึง 2548 พบว่ามีแนวโน้มผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นแต่ยังมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำกว่าปี 2540 นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ในช่วงปี 2530 และ 2539 มีผลผลิตต่อไร่จากต่ำไปสูงสลับกันและมีผลผลิตต่อไร่ลดลงโดยเฉลี่ยในช่วงปี 2530 – 2550 ในอัตราร้อยละ 0.66 ต่อปี (ดังตารางที่ 3.7.1 ภาพที่ 3.7.2 และ 3.7.3)

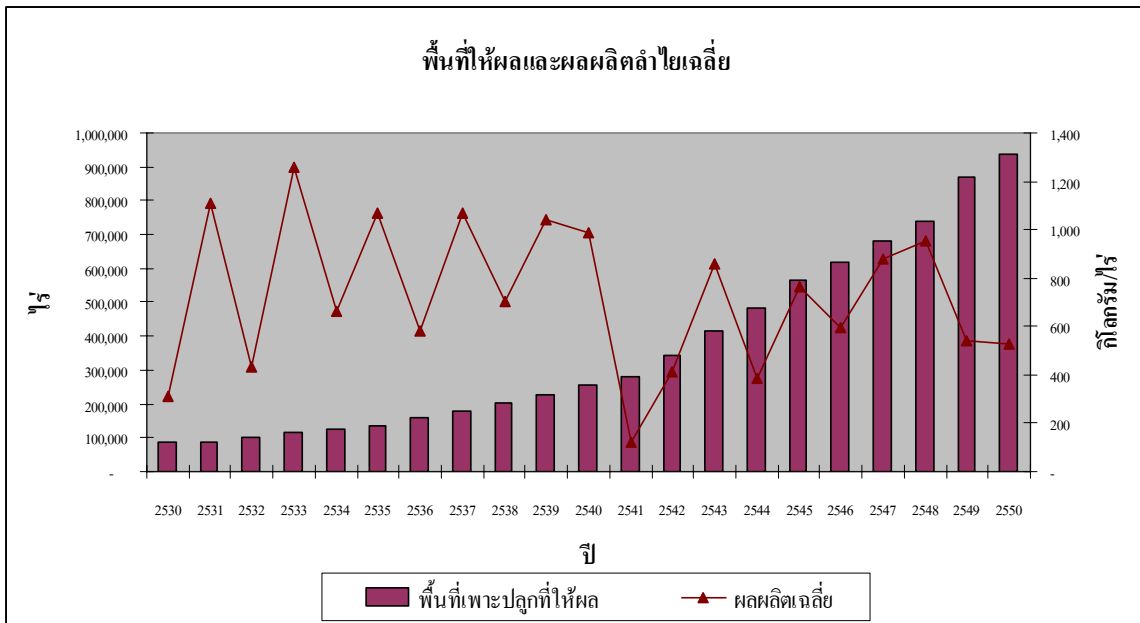
ตารางที่ 3.7.1 พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตเฉลี่ยของลำไยไทย ปี 2530 – 2550

ปี	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)			ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/ปี)
	ให้ผลแล้ว	ยังไม่ให้ผล	รวม		
2530	84,665	36,432	121,097	26,178	309
2531	88,571	45,999	134,570	97,990	1,106
2532	102,393	39,777	142,170	44,662	436
2533	115,866	34,212	150,078	145,871	1,259
2534	123,799	48,333	172,132	81,843	661
2535	135,769	67,127	202,896	145,048	1,068
2536	159,981	66,915	226,896	92,742	580
2537	180,843	68,437	249,280	193,079	1,068
2538	204,865	71,399	276,264	143,592	701
2539	227,280	75,461	302,741	236,428	1,040
2540	254,263	86,038	340,301	250,359	985
2541	280,780	125,828	406,608	33,771	120
2542	344,043	163,968	508,011	142,553	414
2543	416,189	173,627	589,816	358,420	861
2544	484,308	172,562	656,870	186,803	386
2545	564,102	166,469	730,571	429,518	761
2546	619,430	235,395	854,825	369,323	596
2547	680,294	232,640	912,934	597,272	878
2548	740,851	216,582	957,433	705,534	952
2549	870,125	137,945	1,008,070	471,892	542
2550	939,029	70,801	1,009,830	495,497	528
อัตราเพิ่มร้อยละ	13.545	10.948	12.964	12.788	-0.665

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

ภาพที่ 3.7.2 พื้นที่ให้ผลและผลผลิตลำไยของไทย ปี 2530-2550

ภาพที่ 3.7.3 พื้นที่ให้ผลและผลผลิตลำไยเฉลี่ยต่อไร่ของไทย ปี 2530-2550

2) ต้นทุนการผลิตลำไยสด

ต้นทุนการผลิตมีความสำคัญเนื่องจากมีผลต่อความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าเกษตรที่ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตเนื่องจากมีปัจจัยทางกายภาพสนับสนุนและการที่จะประสบความสำเร็จในการแข่งขันในตลาดโลกส่วนหนึ่งมาจากการที่มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าโดยเปรียบเทียบกับประเทศคู่ค้าอื่นๆ หรือความสามารถในการแข่งขันในเรื่องราคาผลผลิต ดังนั้นต้นทุน

การผลิตลำไย จึงมีบทบาทในการกำหนดราคาลำไยและผลิตภัณฑ์ลำไย จากการทบทวนเอกสารทางวิชาการของกองส่งเสริมพืชสวน กรมส่งเสริมการเกษตร (2550) พบว่า ในปี 2544 ต้นทุนการผลิตส่วนใหญ่ คือ ต้นทุนผันแปรในรูปของค่าแรงเตรียมดินและเก็บเกี่ยว ค่าวัสดุปัจจัยการผลิตต่างๆ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 79.00 ของต้นทุนทั้งหมด โดยค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ส่วนใหญ่เป็นค่าวัสดุปัจจัยต่างๆ รองลงมา คือ ค่าแรงเก็บเกี่ยว และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ตามลำดับ ส่วนที่เหลือร้อยละ 21.00 ของต้นทุนทั้งหมดเป็นต้นทุนคงที่สำหรับค่าใช้ที่ดิน/ค่าเช่าที่ดิน ค่าภาษีที่ดิน และค่าอุปกรณ์ทางการเกษตร เป็นต้น โดยคิดเป็นต้นทุนการผลิตลำไยสดโดยเฉลี่ยจำนวน 10.50 บาท/กิโลกรัม

สำหรับโครงสร้างของต้นทุนการผลิตในช่วงปี 2547-2549 พบว่าต้นทุนส่วนใหญ่ยังคงมีโครงสร้างเหมือนในปี 2544 คือต้นทุนการผลิตส่วนใหญ่เป็นต้นทุนผันแปร และมีแนวโน้มที่ลดลงจากปี 2547 ถึง 2549 และเพิ่มขึ้นในปี 2550 โดยในปี 2548 ต้นทุนผันแปรลดลงร้อยละ 2.01 จากปี 2547 และลดลงถึงร้อยละ 21.68 ในปี 2549 จากปี 2548 และในปี 2550 ต้นทุนผันแปรมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 14.71 และต้นทุนรวมในช่วงปี 2548 – 2550 มีอัตราที่ลดลงโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 0.81 ต่อปี โดยที่พบว่าในปี 2549 มีอัตราที่ลดลงถึงร้อยละ 16.47 และเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 11.67 ในปี 2550 ทำให้ต้นทุนเฉลี่ยต่อกิโลกรัมในปี 2550 เพิ่มมากขึ้น (ตารางที่ 3.7.2)

ตารางที่ 3.7.2 ต้นทุนการผลิตลำไยปี 2544 และ 2547- 2550

	หน่วย: บาท/ตัน				
ต้นทุนการผลิต	2544 ^{1/}	2547	2548	2549	2550
ต้นทุนการผลิตรวม	10,502	12,633	12,928	10,799	12,059
- ต้นทุนคงที่	2,186	2,333	2,847	2,904	3,003
- ต้นทุนผันแปร	8,316	10,300	10,081	7,895	9,056
	(79.18%)	(81.53%)	(77.98%)	(73.11%)	(75.09%)
อัตราการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนการผลิตรวมช่วงปี 2548-50 (-0.81% ต่อปี)			2.34%	-16.47%	11.67%
ต้นทุนเฉลี่ยต่อกิโลกรัม	10.50	12.63	12.93	10.80	12.06

ที่มา :^{1/} กองส่งเสริมพืชสวน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2544

ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

3) การบริโภคลำไยภายในประเทศ

ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2549) พบว่า การบริโภคลำไยส่วนใหญ่เป็นการบริโภคจากต่างประเทศ (คิดเป็นร้อยละ 61.32) ในขณะที่การบริโภคภายในประเทศสามารถแบ่งได้เป็นการบริโภคในรูปของลำไยสดซึ่งคิดเป็นร้อยละ 10.50 ของการบริโภคลำไยโดยรวม ความต้องการเพื่อใช้เป็นปัจจัยการผลิตประมาณร้อยละ 2.81 ของการบริโภคลำไยโดยรวม และร้อยละ 7.30 ของการบริโภคลำไยโดยรวมเป็นส่วนที่นำไปเลี้ยงสัตว์และคัดทิ้ง (ตารางที่ 3.7.3)

ตารางที่ 3.7.3 บัญชีสมดุล (Balance Sheet) ของลำไย ปี 2548

รายการ	2548 (ตัน)
1. อุปทานลำไยสดทั้งหมด	712,178
ภาคเหนือ	669,621
ภาคอื่นๆ	42,557
2. อุปสงค์ทั้งหมด	712,178
2.1 บริโภคภายในประเทศ	74,785
2.1.1 ตลาดไท	21,535
2.1.2 ตลาดสี่มุมเมือง	17,121
2.1.3 การบริโภคลาดอื่นทั่วประเทศ	24,120
2.1.4 การบริโภคลำไยนอกฤดูกลาง	12,009
2.2 ส่งออกลำไยสดและลำไยแช่แข็ง ม.ค. – ธ.ค. 48	134,433
2.3 ส่งออกลำไยอบแห้ง	302,286
2.3.1 ส่งออก ก.ค.48 – 16 มี.ค.49 : 89,354 ตันแห้ง	294,868
2.3.2 ส่งออก 17 มี.ค. – มี.ย.49 : 2,248 ตันแห้ง	7,418
2.4 แปรรูปลำไยกระป๋อง ม.ค. – ธ.ค.48	15,000
2.5 ลำไยอบแห้งสีทอง	5,000
2.6 สต็อกลำไยแห้ง (31 ธ.ค.48)	128,700
2.6.1 สหกรณ์ 29,000 ตันแห้ง	95,700
2.6.2 เอกชน 10,000 ตันแห้ง	33,000
2.7 ลำไยเกรด C ประมาณ 7.3% ไม่เข้าจำหน่ายในตลาด (คัดทิ้ง/เลี้ยงสัตว์)	51,974

หมายเหตุ: ข้อมูลการบริโภคลำไยนอกฤดู/ตลาดอื่นทั่วประเทศ ส่งออกลำไยแห้ง 17 มี.ค. – มี.ย.49

ลำไยแห้งคิดคำนวณในอัตราส่วน ลำไยสด (กก.): ลำไยแห้ง = 3.3 : 1

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2549

4) ระดับราคาลำไย

จากตาราง 3.7.4 พบว่าราคาลำไยสดที่เกษตรกรได้รับมีด้วยกัน 3 ราคาตามเกรดคือราคาลำไยสดชนิดดี (ชนิด AA) ราคาลำไยสดชนิดรอง (ชนิด A) และราคาลำไยสดชนิดคละ (ชนิด B) โดยที่ในปี 2546 ลำไยสดเฉลี่ยชนิดดีมีราคา 18.52 บาทต่อกิโลกรัมและเพิ่มเป็น 18.78 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2547 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.58 จากปีก่อน) และลดลงเป็น 17.87 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2548 (ลดลงร้อยละ 4.85 จากปีก่อน) และเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.72 เป็น 20.68 ในปี 2549 ในขณะที่ลำไยสดชนิดรองมีราคาเพิ่มขึ้นจากปี 2546-2548 และเพิ่มด้วยอัตราเฉลี่ยร้อยละ 23.89 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2549 ในขณะที่ราคาลำไยสดที่เกษตรกรได้รับชนิด A ในปี 2549 มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น แต่ราคาลำไยสดชนิดคละหรือชนิด B ในปี 2549 กลับมีแนวโน้มที่ลดลงจากปีก่อน นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าราคาขายส่ง ณ ตลาดกรุงเทพฯ มีความแตกต่างจากราคาที่เกษตรกรได้รับ ราคาขายส่งต่างจากราคาเกษตรกรได้รับด้วยส่วนเหลือการตลาด โดยพบว่าเป็นปี 2546 ลำไยชนิดดีมีส่วนเหลือมราคาค่าประมาณ 8.39 และราคาลำไยชนิดรองและคละมีส่วนเหลือมราคาค่านี้ 7.45 และ 8.40 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาจะพบว่าส่วนเหลือมของราคาลำไยชนิด AA และชนิด A มีแนวโน้มที่ลดลงตั้งแต่ปี 2546 -2548

สำหรับราคาลำไยอบแห้งที่เกษตรกรได้รับพบว่าลำไยชนิด AA มีมูลค่าเพิ่มมากกว่าโดยเปรียบเทียบกับลำไยชนิด A และลำไยชนิด B และลำไยชนิดคละหรือชนิด B จะมีมูลค่าเพิ่มน้อยที่สุดโดยเปรียบเทียบ (ตารางที่ 3.7.4 และภาพที่ 3.7.4)

ตารางที่ 3.7.4 ราคาที่เกษตรกรขายได้และราคาขายส่งตลาดกรุงเทพฯ ปี 2546 - 2550

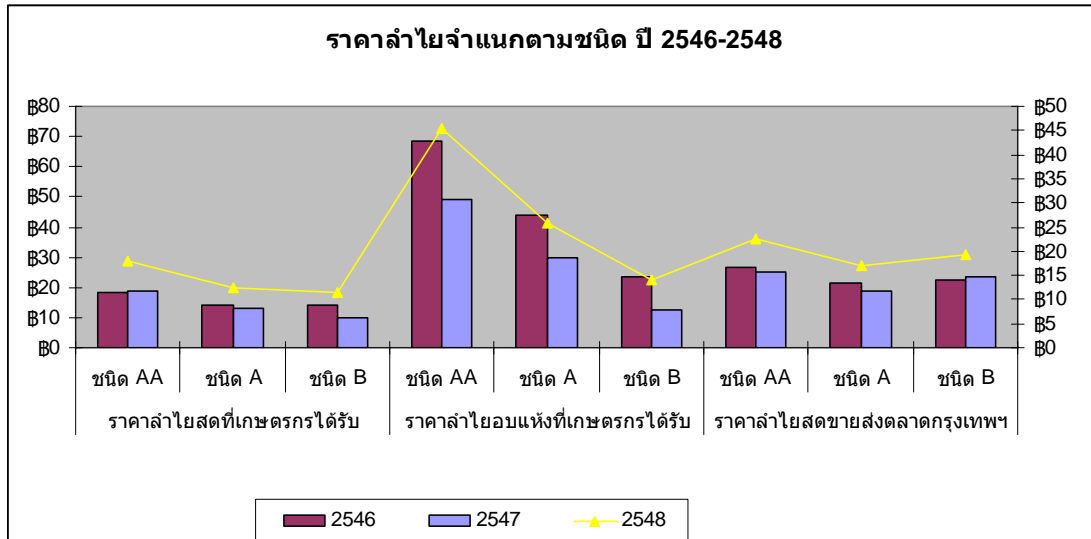
ปี	ราคาลำไยสด						ราคาลำไยอบแห้ง		
	ที่เกษตรกรได้รับ ^{1/}			ราคาขายส่งตลาดกรุงเทพฯ ^{2/}			ที่เกษตรกรได้รับ ^{3/}		
	ชนิด AA	ชนิด A	ชนิด B	ชนิด AA	ชนิด A	ชนิด B	ชนิด AA	ชนิด A	ชนิด B
2546	18.52	14.10	14.03	26.91	21.55	22.43	68.61	43.91	23.52
2547	18.78	13.02	10.02	25.20	18.60	23.78	49.08	29.67	12.37
2548	17.87	12.56	11.30	22.53	17.15	19.37	45.52	25.69	14.17
2549	20.68	17.14	11.20	n/a	n/a	25.25	46.71	27.60	17.88
2550	20.18	16.06	10.08	n/a	20.75	21.62	42.82	29.21	18.95

หมายเหตุ: n/a คือไม่มีการรายงานราคา

ที่มา: ^{1/} ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550

^{2/} ตลาดสี่มุมเมือง กรมการค้าภายใน, 2550

^{3/} สำนักงานการค้าภายในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน กรมการค้าภายใน, 2551

ภาพที่ 3.7.4 ราคาลำไยจำแนกตามชนิด ปี 2546-2548

จากข้อมูลราคาส่งออกลำไยสดและผลิตภัณฑ์ในตารางที่ 5.7.5 พบว่าราคาส่งออกของลำไยสดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอัตราเฉลี่ยร้อยละ 17.30 ต่อปีในขณะที่ราคาลำไยอบแห้งนั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 20.74 ต่อปี ส่วนราคาส่งออกลำไยกระป๋องมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 3.94 ต่อปี ในขณะที่ราคาลำไยแช่แข็งนั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 59.96 (ตารางที่ 3.7.5)

ตารางที่ 3.7.5 ราคาส่งออกลำไยสดและผลิตภัณฑ์ ปี 2547 - 2549

หน่วย: บาท/ตัน

ชนิดลำไย	ราคาส่งออก		
	2547	2548	2549
ลำไยสด	18,756	16,440	22,000
ลำไยอบแห้ง	21,533	29,106	26,000
ลำไยกระป๋อง	35,597	35,182	37,000
ลำไยแช่แข็ง	38,135	45,992	61,000

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

5) การส่งออกลำไยสดและผลิตภัณฑ์

กลุ่มประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยจำแนกตามชนิดของลำไยและผลิตภัณฑ์ได้แก่ ประเทศจีน อินโดนีเซีย และฮ่องกง เป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญสำหรับลำไยสด ในขณะที่ประเทศที่เป็นคู่ค้าสำหรับลำไยอบแห้งได้แก่ ประเทศจีน ฮ่องกง สิงคโปร์ เมียนมาร์ และลาว ส่วนลำไยกระป๋องประเทศคู่ค้าที่

สำคัญได้แก่ ประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และสหรัฐอเมริกา และประเทศคู่แข่งสำหรับลำไยแช่แข็ง ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และประเทศเกาหลี ในขณะที่ประเทศคู่แข่งที่สำคัญของไทย ได้แก่ เวียดนามและจีน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และกรมศุลกากร, 2550) โดยมีรายละเอียดของปริมาณและมูลค่าการส่งออกดังต่อไปนี้

ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยสดและผลิตภัณฑ์โดยรวม

ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยมีอัตราการส่งออกเพิ่มขึ้นในช่วงปี 2540-2550 โดยเฉพาะอย่างยิ่งลำไยอบแห้งที่มีอัตราการส่งออกเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยในอัตราร้อยละ 34 และ ร้อยละ 15 ต่อปี ตามลำดับ รองลงมาคือลำไยสด และลำไยกระป๋อง ส่วนลำไยแช่แข็งมีปริมาณและมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยที่สุดคือประมาณร้อยละ 0.17 และร้อยละ -2.38 ต่อปี ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าปริมาณการส่งออกมีอัตราที่เพิ่มมากกว่าอัตราการเพิ่มของมูลค่าการส่งออกเนื่องจากราคาที่ส่งออกมีอัตราที่เพิ่มไม่มากเท่าปริมาณการส่งออกที่เพิ่ม และเมื่อพิจารณาปริมาณและมูลค่าการส่งออกแยกตามชนิดของลำไยพบว่าในปี 2550 ลำไยสดมีปริมาณและมูลค่าการส่งออกมากเป็นอันดับแรกหรือคิดเป็นร้อยละ 56.27 ของปริมาณการส่งออกทั้งหมด (ร้อยละ 49.81 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด) รองลงมาคือลำไยอบแห้ง (ร้อยละ 39.63 ของปริมาณการส่งออกทั้งหมดและร้อยละ 41.36 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด) ลำไยกระป๋องและลำไยแช่แข็ง ตามลำดับ (ตารางที่ 3.7.6)

ตารางที่ 3.7.6 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยสดและผลิตภัณฑ์ ปี 2540-2550

ปี	ปริมาณ :ตัน ,มูลค่า :ล้านบาท									
	ลำไยสด		ลำไยอบแห้ง		ลำไยแช่แข็ง		ลำไยกระป๋อง		รวม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2540	81,632	2,119.855	38,075	2,142.864	241	14.770	15,975	753.142	135,923	5,030.631
2541	2,581	149.508	946	85.457	219	19.897	4,861	272.630	8,607	527.492
2542	43,998	1,146.972	6,770	436.727	749	44.874	8,822	468.931	60,339	2,097.504
2543	98,950	2,041.404	55,904	2,414.867	3,977	119.148	11,715	476.319	170,546	5,051.738
2544	101,305	1,910.995	26,837	1,309.963	1,594	63.967	8,971	367.154	138,707	3,652.079
2545	113,167	1,940.325	29,917	1,326.128	1,235	46.509	11,506	412.728	155,825	3,725.690
2546	81,924	1,697.515	59,157	2,511.646	807	20.768	13,542	495.707	155,430	4,725.636
2547	115,479	2,166.023	71,562	1,541.058	708	27.213	11,321	403.295	199,070	4,137.589
2548	133,646	2,164.858	94,773	2,350.850	787	33.173	12,669	443.448	241,875	4,992.329
2549	119,430	2,116.043	78,390	1,606.626	354	21.308	11,206	400.055	209,380	4,144.032
2550	160,137	2,430.763	112,784	2,018.014	378	22.466	11,285	408.386	284,583	4,879.628
อัตราเพิ่มร้อยละ	22.292	12.739	34.129	15.907	0.166	-2.348	2.795	-1.557	21.089	10.069

ที่มา :กรมศุลกากร, 2551

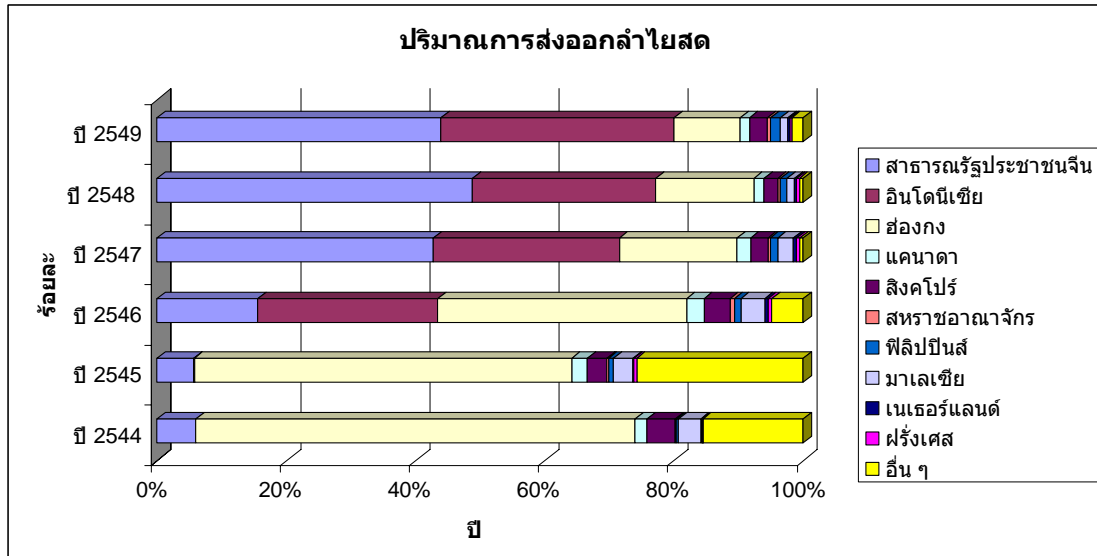
ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยสดและผลิตภัณฑ์ แยกรายประเทศ

จากตารางที่ 3.7.7 พบว่าในช่วงปี 2544-2548 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยสดไปยังประเทศจีน และอินโดนีเซียมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น โดยที่ปริมาณการส่งออกไปยังประเทศจีนมีแนวโน้มการส่งออกทั้งปริมาณและมูลค่าในอัตราที่เพิ่มอย่างมากเมื่อเทียบกับปริมาณและมูลค่าการส่งออกที่ไปยังประเทศอินโดนีเซีย ในขณะที่ปริมาณและมูลค่าการส่งออกไปยังฮ่องกงมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างรวดเร็ว โดยในปี 2549 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกคิดเป็น 1.2 และ 1.1 เท่าของปี 2544 ตามลำดับ โดยที่ไทยส่งออกไปยังประเทศจีน อินโดนีเซียและฮ่องกงคิดเป็นปริมาณและมูลค่าของการส่งออกลำไยสดทั้งหมดประมาณร้อยละ 90 และ 89 ตามลำดับ และพบว่าประเทศจีนเป็นประเทศคู่ค้าลำไยสดที่สำคัญเป็นอันดับแรกของไทย รองลงมาคืออินโดนีเซีย และฮ่องกง ตามลำดับ (ภาพที่ 3.7.5 และ 3.7.6)

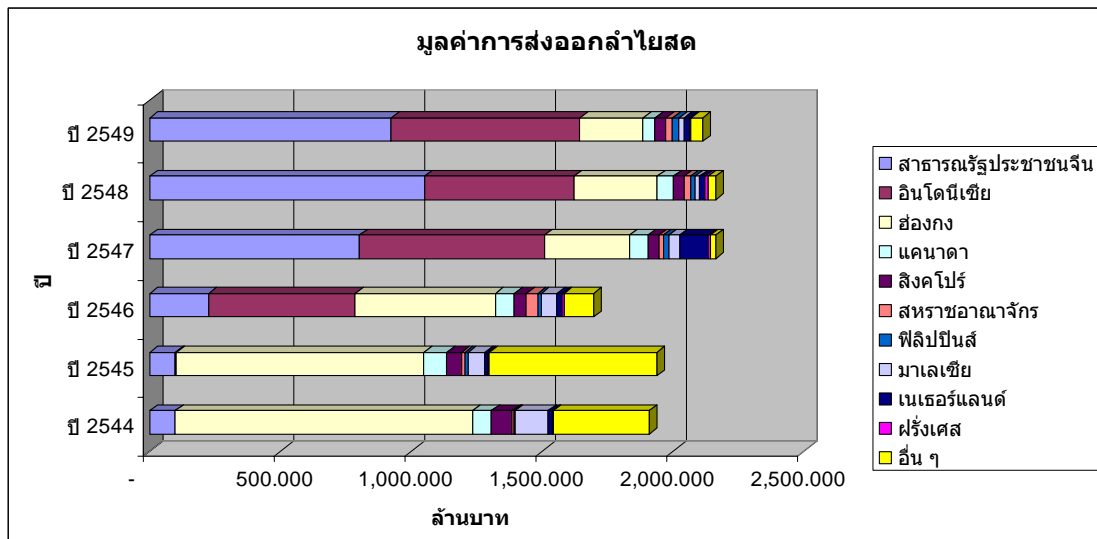
ตารางที่ 3.7.7 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกล้วยสด แยกรายประเทศ ปี 2544-2549

ประเทศ	ปริมาณ :ตัน ,มูลค่า :ล้านบาท											
	ปี 2544		ปี 2545		ปี 2546		ปี 2547		ปี 2548		ปี 2549	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สาธารณรัฐประชาชนจีน	6,144	99.306	6,407	99.285	12,771	226.449	49,427	803.965	65,285	1,051.149	52,523	925.373
อินโดนีเซีย	25	0.473	147	3.532	22,872	560.415	33,190	707.863	37,853	571.980	43,064	720.684
ฮ่องกง	68,743	1,136.390	66,046	947.598	31,528	536.338	21,081	323.382	20,288	319.051	12,260	242.564
แคนาดา	1,922	72.679	2,776	87.403	2,165	73.293	2,389	70.288	2,124	63.113	1,699	44.491
สิงคโปร์	4,410	78.087	3,425	56.162	3,288	45.457	3,083	42.506	2,868	37.943	3,327	42.946
สหราชอาณาจักร	186	6.449	306	11.062	560	43.321	423	16.270	515	24.763	491	24.441
ฟิลิปปินส์	328	4.503	836	12.958	811	13.615	1,345	20.791	1,314	18.811	1,805	24.855
มาเลเซีย	3,510	127.690	3,456	65.087	3,055	60.171	2,786	41.959	1,598	18.495	1,405	17.893
เนเธอร์แลนด์	193	13.403	190	9.952	427	20.137	566	108.666	415	18.850	460	22.386
ฝรั่งเศส	130	4.147	412	6.625	482	6.249	551	8.083	627	12.763	296	6.448
อื่นๆ	15,714	367.868	29,166	640.661	3,965	112.070	638	22.250	759	27.940	2,100	43.962
รวม	101,305	1,910.995	113,167	1,940.325	81,924	1,697.515	115,479	2,166.023	133,646	2,164.858	119,430	2,116.043

ที่มา :กรมศุลกากร, 2550

ภาพที่ 3.7.5 ปริมาณการส่งออกลำไยสด ปี 2544-2549 จำแนกตามประเทศ

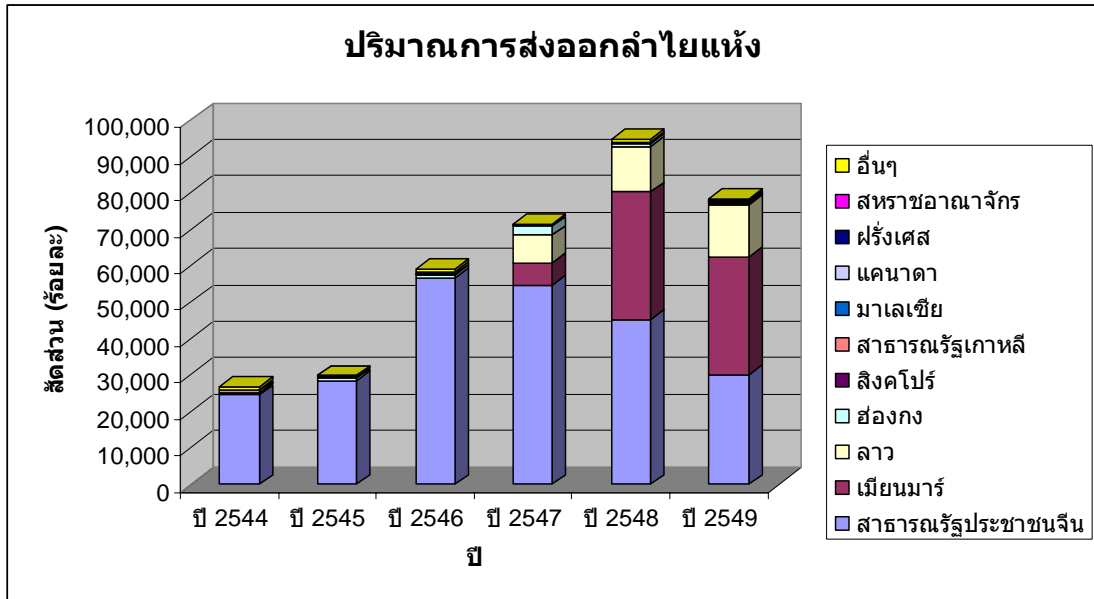
ภาพที่ 3.7.6 มูลค่าการส่งออกลำไยสด ปี 2544-2549 จำแนกตามประเทศ

จากตารางที่ 3.7.8 พบว่าในช่วงปี 2544-2546 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยแห้งไปยังประเทศจีนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ในช่วงปี 2547-2549 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยแห้งไปยังประเทศจีนมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด และปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยแห้งไปยังประเทศเมียนมาและลาวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างโดดเด่น ในปี 2549 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกของทั้งสามประเทศคิดเป็นสัดส่วนของปริมาณและมูลค่าของการส่งออกลำไยแห้งทั้งหมดประมาณร้อยละ 98 และ 89 ตามลำดับ และพบว่าประเทศจีนเป็นประเทศคู่ค้าลำไยแห้งที่สำคัญเป็นอันดับแรกของไทย รองลงมาคือประเทศเมียนมาและลาว ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยอบแห้งไปยังจีนมีแนวโน้มที่ลดลง (ภาพที่ 3.7.7 และ 3.7.8)

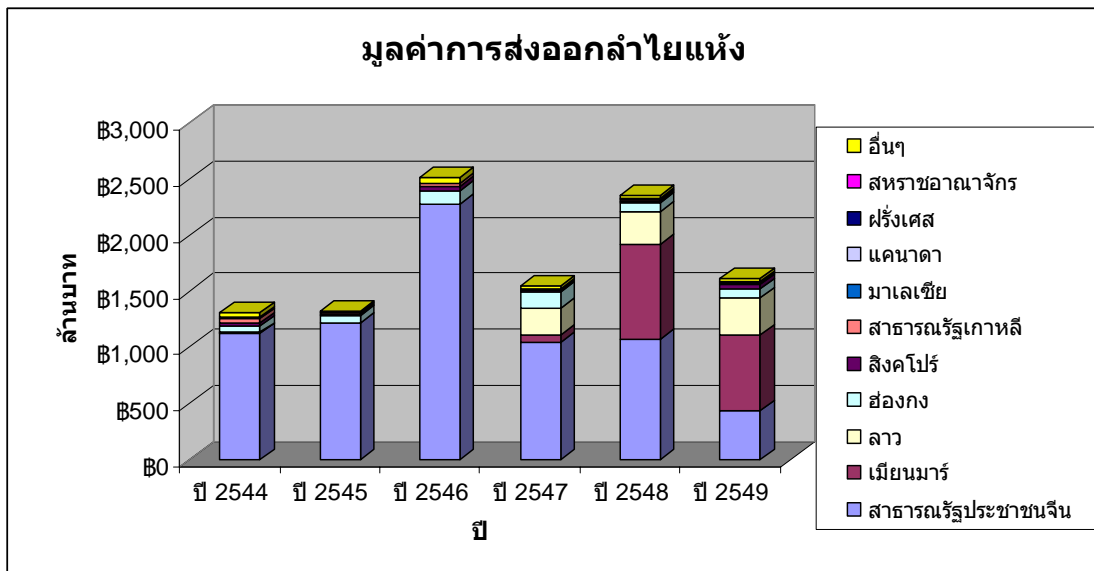
ตารางที่ 3.7.8 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกล้วยอบแห้ง แยกรายประเทศ ปี 2544-2549

ประเทศ	ปริมาณ :ตัน ,มูลค่า :ล้านบาท											
	ปี 2544		ปี 2545		ปี 2546		ปี 2547		ปี 2548		ปี 2549	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สาธารณรัฐประชาชนจีน	24,609	1,126.265	28,546	1,210.144	56,788	2,268.973	54,787	1,038.546	45,430	1,073.256	30,051	440.226
เมียนมาร์	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	119	2.670	6,098	75.802	34,921	846.451	32,542	671.07
ลาว	79	3.028	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	7,552	233.883	12,499	282.825	14,114	326.289
ฮ่องกง	441	64.206	523	65.486	706	122.292	2,434	143.142	800	82.924	644	87.590
สิงคโปร์	120	22.485	125	14.893	205	43.591	96	13.774	126	17.432	187	31.379
สาธารณรัฐเกาหลี	599	36.651	333	12.905	447	16.290	162	6.041	306	10.162	246	9.855
มาเลเซีย	8	0.278	11	0.942	2	0.229	102	5.584	60	4.889	39	3.060
แคนาดา	134	12.056	45	2.547	21	4.522	29	4.452	27	3.901	60	7.462
ฝรั่งเศส	6	1.074	5	0.674	4	0.568	5	0.600	6	0.655	17	1.622
สหราชอาณาจักร	8	0.390	0.6	0.077	0.6	0.071	4	0.244	0.7	0.086	15	1.120
อื่นๆ	833	43.530	328	18.460	864	52.440	293	18.990	597	28.269	475	26.947
รวม	26,837	1,309.963	29,917	1,326.128	59,157	2,511.646	71,562	1,541.058	94,773	2,350.850	78,390	1,606.626

ที่มา :กรมศุลกากร, 2550

ภาพที่ 3.7.7 ปริมาณการส่งออกลำไยแห้ง ปี 2544-2549 จำแนกตามประเทศ

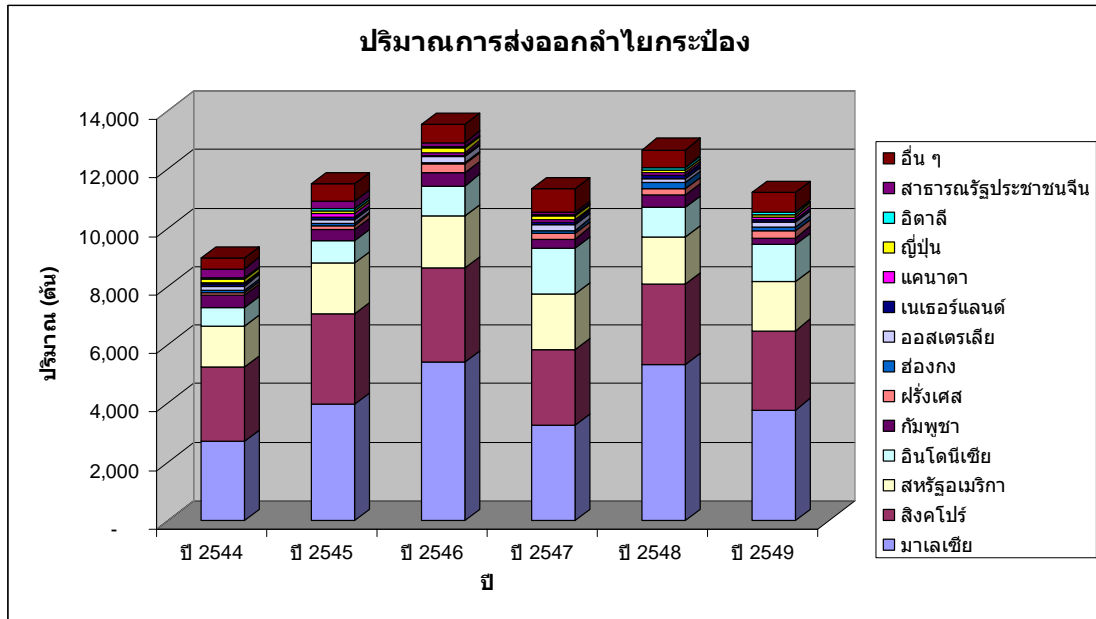
ภาพที่ 3.7.8 มูลค่าการส่งออกลำไยแห้ง ปี 2544-2549 จำแนกตามประเทศ

จากตารางที่ 3.7.9 พบว่าในช่วงปี 2544-2546 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยกระป๋องไปยังประเทศมาเลเซียมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วแต่ในช่วงปี 2547-2549 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยกระป๋องไปยังประเทศมาเลเซียมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในตอนแรกและลดลงในปี 2549 โดยปริมาณและมูลค่าในการส่งออกลำไยกระป๋องไปยังสิงคโปร์และสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง แต่อย่างไรก็ตาม ในปี 2549 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกของทั้งสามประเทศคิดเป็นสัดส่วนของปริมาณและมูลค่าของการส่งออกลำไยกระป๋องทั้งหมดประมาณร้อยละ 73 และ 71 ตามลำดับ (ภาพที่ 3.7.9 และ 3.7.10)

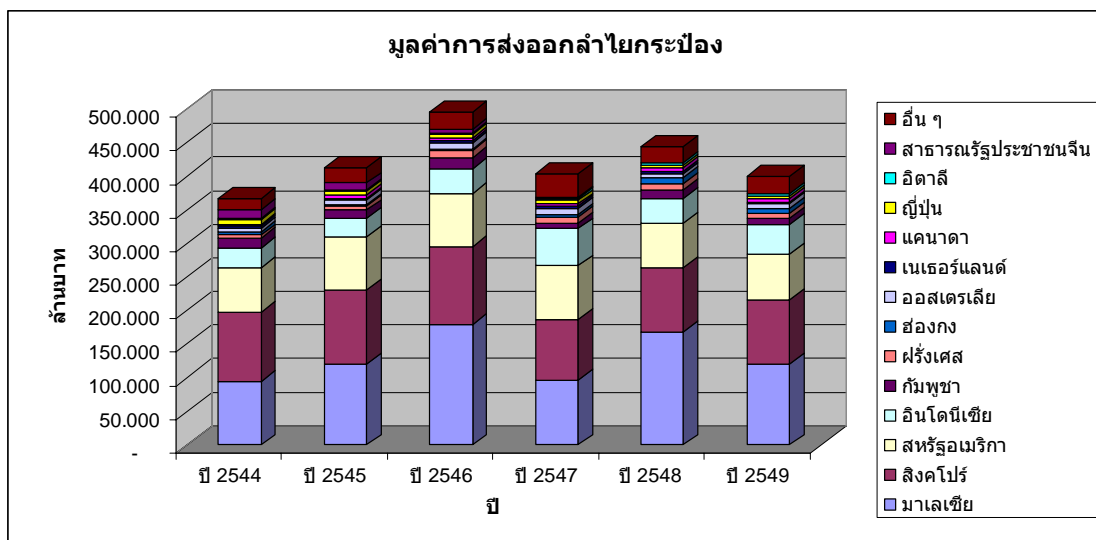
ตารางที่ 3.7.9 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกถ้วยกระป๋อง แยกรายประเทศ ปี 2544-2549

ประเทศ	ปริมาณ :ตัน ,มูลค่า :ล้านบาท											
	ปี 2544		ปี 2545		ปี 2546		ปี 2547		ปี 2548		ปี 2549	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
มาเลเซีย	2,713	95.249	3,986	119.588	5,430	178.870	3,262	95.892	5,313	168.706	3,790	120.179
สิงคโปร์	2,529	101.678	3,083	110.973	3,197	116.871	2,590	89.919	2,775	95.166	2,702	95.044
สหรัฐอเมริกา	1,399	67.340	1,730	79.580	1,778	78.727	1,902	80.743	1,611	65.449	1,685	68.219
อินโดนีเซีย	633	29.105	760	26.979	1,035	37.240	1,566	55.058	1,002	36.895	1,252	45.396
กัมพูชา	415	14.869	387	12.204	442	15.054	301	8.809	428	13.689	240	7.919
ฝรั่งเศส	105	4.381	142	6.113	304	11.915	200	8.525	223	9.179	218	8.412
ฮ่องกง	86	4.336	71	2.886	43	1.910	98	4.010	186	8.275	141	6.336
ออสเตรเลีย	139	6.445	134	6.089	193	8.354	202	8.464	134	5.575	170	7.247
เนเธอร์แลนด์	52	2.569	54	2.293	79	3.523	95	3.948	118	4.665	73	3.009
แคนาดา	58	2.688	137	5.683	85	3.963	69	3.149	106	4.611	112	4.725
ญี่ปุ่น	123	6.331	88	4.757	143	6.727	108	5.415	89	4.147	87	3.927
อิตาลี	52	2.421	74	2.668	29	1.312	62	3.113	81	3.400	78	3.321
สาธารณรัฐประชาชนจีน	305	12.398	263	9.964	167	5.545	78	2.355	8	0.271	7	0.249
อื่นๆ	362	17.344	597	22.951	617	25.696	788	33.859	595	23.420	651	26.072
รวม	8,971	367.154	11,506	412.728	13,542	495.707	11,321	403.259	12,669	443.448	11,206	400.055

ที่มา :กรมศุลกากร, 2550

ภาพที่ 3.7.9 ปริมาณการส่งออกลำไยกระป๋อง ปี 2544-2549 จำแนกตามประเทศ

ภาพที่ 3.7.10 มูลค่าการส่งออกลำไยกระป๋อง ปี 2544-2549 จำแนกตามประเทศ

สำหรับปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยแช่แข็งนั้นตลาดใหญ่ของไทยในช่วง ปี 2544-2546 คือตลาดสหรัฐอเมริกา และฮ่องกง แต่ในช่วงปี 2547-2549 พบว่าปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไยแช่แข็งไปยังประเทศสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มลดลง ในขณะที่มีตลาดใหม่คือตลาดในสหภาพยุโรปคือฝรั่งเศส และประเทศเนเธอร์แลนด์ และมีแนวโน้มที่สูงขึ้น ส่วนตลาดเดิมเช่น ตลาดฮ่องกงกลับไม่มีส่วนแบ่งการตลาดเลย (กรมศุลกากร, 2550)

3.7.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

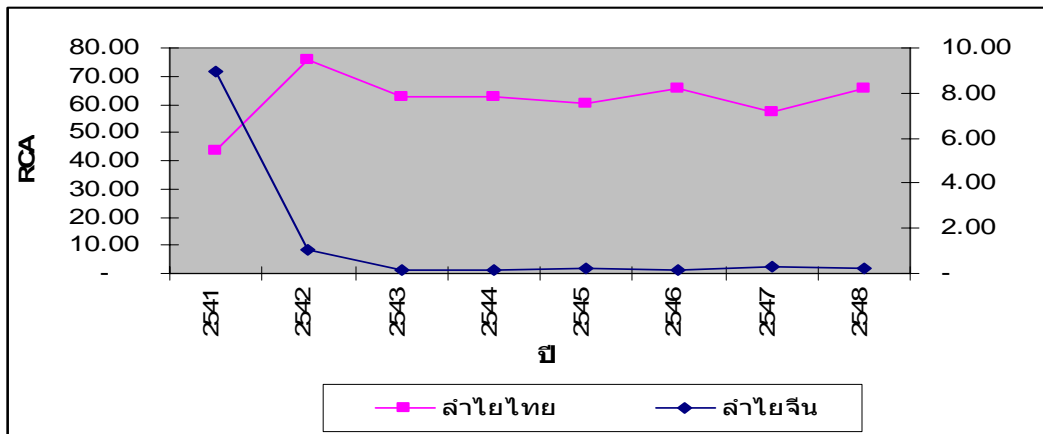
ในการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันลำไยของไทยและจีน โดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Revealed Comparative Advantage: RCA) พบว่า ค่า RCA สำหรับสินค้าลำไยของไทยในช่วงปี 2541-2548 มีค่าอยู่ระหว่าง 43.86-76.01 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 61.85 หมายความว่า สัดส่วนการส่งออกลำไยของไทยต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของไทยมีค่าเท่ากับ 61.85 เท่าของสัดส่วนการส่งออกลำไยของโลกต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก ซึ่งถือได้ว่าประเทศไทยอยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าลำไยค่อนข้างสูง ส่วนค่า RCA สำหรับสินค้าลำไยของจีนในช่วงปี 2541-2548 มีค่าอยู่ระหว่าง 0.15-8.92 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 1.39 หมายความว่า สัดส่วนการส่งออกลำไยของจีนต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของจีนมีค่าเท่ากับ 1.39 เท่าของสัดส่วนการส่งออกลำไยของโลกต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก ซึ่งหากพิจารณาจากค่าเฉลี่ยหมายความว่าจีนยังอยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบสำหรับสินค้าลำไย แต่หากพิจารณาค่า RCA ในสินค้าลำไยของจีนตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมากลับพบว่า มีค่าน้อยกว่า 1 มาโดยตลอด ซึ่งหมายความว่าประเทศจีนอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าลำไยในช่วงเวลาปี 2543 จนถึงปัจจุบัน

หากพิจารณาแนวโน้มของค่า RCA สำหรับสินค้าลำไยของไทยเปรียบเทียบกับจีน จะเห็นได้ว่าปี 2541 ค่า RCA สินค้าลำไยของไทยมีค่าต่ำมาก เนื่องจากในปี 2541 ลำไยมีผลผลิตเฉลี่ยต่ำมากเพียง 123 กก./ไร่/ปี เนื่องจากเหตุการณ์อัลณีโหล ทำให้เกิดความร้อนและแห้งแล้งในช่วงฤดูหนาวลำไยจึงไม่ออกดอกและติดผล ส่งผลให้มูลค่าการส่งออกลำไยในปี 2541 ลดลงจาก 2,120 ล้านบาทในปี 2540 เหลือเพียง 149 ล้านบาทในปี 2541 (สำนักงานสถิติการเกษตร, 2549) ทำให้ค่า RCA ในปี 2541 ต่ำส่วนทางด้านประเทศจีนในช่วงปีเดียวกันนี้กลับมีค่า RCA สำหรับสินค้าลำไยเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากมูลค่าการส่งออกของไทยซึ่งเป็นผู้ส่งออกลำไยรายใหญ่ในตลาดโลกลดลงนั่นเอง แต่หากพิจารณาแนวโน้มในภาพรวม พบว่าระหว่างปี 2542-2548 ค่า RCA ของทั้งสองประเทศไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก กล่าวคือ ค่า RCA สินค้าลำไยของไทยค่อนข้างทรงตัวในระดับที่สูง แต่ค่า RCA สินค้าลำไยของจีนมีค่าทรงตัวในระดับต่ำ (ตารางที่ 3.7.10 และภาพที่ 3.7.11)

ตารางที่ 3.7.10 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ในการส่งออกลำไยของไทยและจีนในตลาดโลก

ปี	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	เฉลี่ย
ไทย	43.86	76.01	62.79	62.86	60.58	65.92	57.34	65.42	61.85
จีน	8.92	1.04	0.18	0.15	0.20	0.18	0.27	0.22	1.39

ที่มา: จากการคำนวณ

ภาพที่ 3.7.11 แนวโน้มค่า RCA สินค้าลำไยของไทยและจีน กรณีเปรียบเทียบกับสินค้าทั้งหมดที่ส่งออก

2) นโยบายภายในประเทศ

นโยบายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับสินค้าลำไยของรัฐประกอบด้วย นโยบายในเรื่องการรักษาเสถียรภาพของราคาและการแก้ไขปัญหาราคาลำไยตกต่ำของเกษตรกร นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านการตลาด และนโยบายด้านการบริหารจัดการ โดยที่นโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการตลาดของลำไยในช่วงแรกเป็นการดำเนินการโดยกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อแก้ไขปัญหาราคาลำไยตกต่ำ โดยกระทรวงพาณิชย์ได้กำหนดมาตรการในการดำเนินการแทรกแซงตลาดลำไย โดยการใช้มาตรการการรับจำนำลำไยอบแห้งในปี 2539, ปี 2543, ปี 2545 และปี 2546 ต่อมาในปี 2547 คณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) ได้มอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องสินค้าลำไยทั้งหมดเพื่อให้การแก้ไขเป็นไปอย่างเป็นระบบ

โดยที่นโยบายเกี่ยวกับสินค้าลำไยในช่วงปี 2545-2549 สามารถแบ่งเป็นนโยบายด้านต่างๆ และมีรายละเอียดตามตาราง 3.7.11 ดังนี้

ตารางที่ 3.7.11 นโยบายและมาตรการลำไยของไทย ปี 2545 – 2549

ปี	นโยบาย	มาตรการดำเนินการ
2545	นโยบายแก้ไข ปัญหาการค้า ลำไย ปี 2545	<p>1) มาตรการกระจายผลผลิตออกนอกแหล่งผลิต</p> <p>1.1 รัฐได้สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนปลอดดอกเบี้ยจำนวน 450 ล้านบาทให้กับกระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการค้าภายในเพื่อนำไปจัดสรรเงินให้กับจังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตที่สำคัญต้นทาง เช่น เชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย และอื่น ๆ เพื่อให้เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ หอการค้าจังหวัดและ ให้องค์การคลังสินค้า (อคส.) ยืมเพื่อใช้ในการรวบรวมผลผลิตลำไยจากเกษตรกรในราคาที่กำหนดและขนส่งไปจำหน่ายยังจังหวัดปลายทางหรือส่งออกต่างประเทศ</p> <p>1.2 การกำหนดราคารับซื้อตามสถานการณ์ตลาด โดยใช้เกณฑ์รายได้ที่เหมาะสมและคุ้มทุนเป็นหลักในการพิจารณา</p> <p>1.3 ก่อให้เกิดการประสานการดำเนินงานระหว่างกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงมหาดไทย เพื่อแก้ไขปัญหาการค้าลำไยตกต่ำร่วมกัน</p>
		<p>2) มาตรการการแปรรูปลำไยอบแห้ง</p> <p>2.1 รัฐได้สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนปลอดดอกเบี้ยจำนวน 450 ล้านบาทให้กับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมวิชาการเกษตรและกรมส่งเสริมสหกรณ์นำไปจัดสรรให้กับกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์นำไปซื้อลำไยสดจากเกษตรกรในราคาที่กำหนดเพื่อนำมาแปรรูปเป็นลำไยอบแห้ง</p> <p>2.2 รัฐได้สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนปลอดดอกเบี้ยจำนวน 80 ล้านบาทให้กับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมวิชาการเกษตรและกรมส่งเสริมสหกรณ์ เพื่อนำไปให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรกู้ยืมเพื่อจัดซื้อเตาอบเป็นของตนเองจำนวน 1,600 เตา โดยมีระยะเวลาผ่อนชำระไม่เกิน 4 ปี</p>
		<p>3) มาตรการการรับจำนำลำไยอบแห้ง</p> <p>รัฐให้องค์การคลังสินค้า (อคส.) และองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อ.ต.ก.) รับจำนำลำไยอบแห้งจากเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร กำหนดราคารับจำนำลำไยอบแห้งทั้งเปลือกความชื้นไม่เกิน 13.5 % โดยกำหนดราคาดังนี้ เกรด AA กิโลกรัมละ 72 บาท เกรด A กิโลกรัมละ 54 บาท และเกรด B กิโลกรัมละ 36 บาท ณ ปี 2545 และกำหนดวงเงินในการรับจำนำลำไยอบแห้งทั้งเปลือกดังนี้ คือ เกษตรกรรายบุคคล ในวงเงินไม่เกินรายละ 250,000 บาท กลุ่มเกษตรกร ในวงเงินไม่เกินกลุ่มละ 20,000,000 บาท และสหกรณ์ ในวงเงินไม่เกินสหกรณ์ละ 100,000,000 บาท</p>

2546 นโยบายการ แก้ไขปัญหา ราคาลำไย ปี 2546	<p>1) มาตรการกระจายผลผลิตออกนอกแหล่งผลิต รัฐได้สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนปลอดดอกเบี้ยจำนวน 600 ล้านบาท ให้กับกระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการค้าภายในเพื่อนำไปจัดสรรเงินให้กับ จังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตและปลายทางจำนวน 500 ล้านบาท และ ให้องค์การคลังสินค้า (อคส.) จำนวน 100 ล้านบาท เพื่อนำไปใช้ในการกระจายผลผลิตออกนอกแหล่งผลิต</p> <p>2) มาตรการส่งเสริมการจำหน่ายผลไม้ในและต่างประเทศ รัฐสนับสนุนเงินจำนวน 22.5 ล้านบาทให้แก่ กรมการค้าภายใน และ อคส. เพื่อใช้ในการส่งเสริมการตลาดในรูปแบบของ การจัดงานเทศกาล การรณรงค์และประชาสัมพันธ์การส่งเสริมการบริโภคลำไยไทยทั้งในตลาดภายในและต่างประเทศ</p> <p>3) มาตรการการแปรรูปลำไยอบแห้ง รัฐสนับสนุนเงินจำนวน 450 ล้านบาทให้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์นำไปให้กลุ่มแม่บ้านและสถาบันเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรกู้ยืมนำไปใช้เพื่อการแปรรูปลำไยสดเป็นลำไยอบแห้ง</p> <p>4) มาตรการรับจํานาลำไยอบแห้ง ปี 2546 รัฐให้องค์การคลังสินค้า (อคส.) และองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อ.ต.ก.) รับจํานาลำไยอบแห้งเฉพาะเกษตรกรรายย่อยและสหกรณ์ กำหนดราคาจํานาลำไยอบแห้งทั้งเปลือกความชื้นไม่เกิน 13.5 % โดยกำหนดราคา ดังนี้ เกรด AA กิโลกรัมละ 72 บาท เกรด A กิโลกรัมละ 54 บาท และเกรด B กิโลกรัมละ 36 บาท ณ ปี 2545 และกำหนดวงเงินในการรับจํานาลำไยอบแห้งทั้งเปลือกดังนี้ คือ เกษตรกรรายบุคคล ในวงเงินไม่เกินรายละ 250,000 บาท และสหกรณ์ ในวงเงินไม่เกินสหกรณ์ละ 100,000,000 บาท</p>
2547 นโยบายการ จัดการตลาด ลำไย ปี 2547	<p>1) มาตรการกระจายผลผลิตออกนอกแหล่งผลิต (เป้าหมาย 20,000 ตัน) รัฐได้สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนปลอดดอกเบี้ยจำนวน 158 ล้านบาท ให้กับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินการกระจายผลผลิตลำไยสดออกนอกแหล่งผลิตไปสู่มือผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ</p> <p>2) มาตรการแปรรูปลำไยบรรจุกระป๋อง (เป้าหมาย 20,000 ตัน) รัฐได้สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนปลอดดอกเบี้ยจำนวน 200 ล้านบาท ให้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์นำไปให้กลุ่มแม่บ้านและสถาบันเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนเครื่องมือในการบรรจุกระป๋องกู้ยืมนำไปใช้เพื่อการแปรรูปลำไยสดเป็นลำไยบรรจุกระป๋อง</p>

		<p>3) มาตรการผลักดันการส่งออกลำไยสด (เป้าหมาย 150,000 ตัน)</p> <p>กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมวิชาการเกษตรให้ความสะดวกในการดำเนินการตรวจสอบสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์และเร่งให้ออกใบรับรองเร็วขึ้น</p>
		<p>4) มาตรการส่งเสริมการบริโภคในประเทศและต่างประเทศ</p> <p>รัฐสนับสนุนเงินจำนวน 20 ล้านบาทให้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อใช้ในการส่งเสริมการตลาดในรูปแบบของ การจัดงานเทศกาล การรณรงค์และประชาสัมพันธ์การส่งเสริมการบริโภคลำไยไทยทั้งในตลาดภายในและต่างประเทศ</p>
		<p>5) มาตรการแปรรูปและการตลาดลำไยอบแห้ง</p> <p>มาตรการที่แตกต่างจากปี 2546 คือ รัฐบาลยกเลิกการรับจำนำลำไยอบแห้งโดยการรับซื้อผลลำไยสดเพื่อการแปรรูปและการตลาดลำไยอบแห้ง โดยอนุมัติวงเงินกู้ไม่เกิน 4,631 ล้านบาทในการรับซื้อลำไยสดจากเกษตรกร ในราคาที่กำหนดแล้วนำมาแปรรูปลำไยอบแห้งในปริมาณไม่เกิน 100,000 ตันแห้ง</p>
2548	นโยบายการบริหารจัดการลำไย ปี 2548	<p>1) มาตรการกระจายลำไยสดในประเทศ (เป้าหมาย 100,000 ตัน)</p> <p>1.1 กำหนดให้สถาบันเกษตรกรรวบรวมผลผลิตและกระจายผลผลิตจำนวน 20,000 ตัน ไปยังปลายทางทั่วทุกจังหวัดโดยผ่านเครือข่ายสถาบันเกษตรกรร่วมกับกระทรวงมหาดไทย โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์เป็นผู้ให้เงินสนับสนุนจำนวน 125 ล้านบาทด้วยอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อปี ส่วนกลุ่มเกษตรกรใช้เงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจำนวน 50 ล้านบาท</p> <p>1.2 ให้องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อ.ต.ก.) รวบรวมผลผลิตจำนวน 10,000 ตันเพื่อกระจายผลผลิตไปยังตลาด อ.ต.ก. ตลาดสมัยใหม่ (modern trade) ตลาดอื่นๆ</p> <p>1.3 .ให้ผู้ประกอบการค้าส่งออกในท้องถิ่นและจังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตทำการรวบรวมและจำหน่ายตลาดปลายทางโดยผ่านระบบตลาดปกติจำนวน 70,000 ตัน</p>
		<p>2) มาตรการผลักดันการส่งออกลำไยสด (เป้าหมาย 230,000 ตัน)</p> <p>2.1 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมกับกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงคมนาคมและผู้ส่งออกกระจายผลผลิตจำนวน 180,000 ตันไปยังต่างประเทศ โดยเร่งในการส่งออกทำได้เร็วขึ้น</p> <p>2.2 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมกับกระทรวงพาณิชย์ ประสาน</p>

จัดหาตลาดให้กับผู้ส่งออกในเงินจำนวน 50,000 ตัน

2.3 สนับสนุนการส่งออกโดยชดเชยค่าใช้จ่ายเหมาจ่ายรวมค่าขนส่งให้สถาบันเกษตรกรและเอกชนที่ทำการส่งออก

3) มาตรการแปรรูปลำไยอบแห้ง (เป้าหมาย 245,000 ตันสด หรือ 64,240 ตันแห้ง)

3.1 สนับสนุนสถาบันเกษตรกรที่มีศักยภาพและตลาดรองรับในการผลิตและรวบรวมลำไยอบแห้งจากสมาชิกเพื่อจำหน่ายเองจำนวน 115,500 ตันสด

3.2 จัดหาแหล่งเงินกู้จากธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ธพว.) ให้กับโรงอบเอกชนทำการผลิตและจำหน่ายจำนวน 96,500 ตันสด

3.3 ให้สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร) เป็นผู้รับซื้อลำไยสดจากเกษตรกรและทำการอบแห้งรวมทั้งทำการจำหน่ายให้กับผู้ส่งออกที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดหาให้โดยตรงหรือจำหน่ายให้กับผู้ซื้อภายในประเทศและผู้ส่งออก

4) มาตรการแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง (เป้าหมาย 50,000 ตันสด)

สนับสนุนภาคเอกชนและองค์กรเกษตรกรในการผลิตและจำหน่ายลำไยเนื้อสีทองโดยการจัดหาแหล่งเงินกู้จาก ธพว. ให้

5) การส่งเสริมการตลาดภายในประเทศ

รัฐสนับสนุนเงินจำนวน 49.55 ล้านบาทให้แก่ กรมการค้าภายใน และ อคส. ร่วมกับกระทรวงมหาดไทยเพื่อใช้ในการส่งเสริมการตลาดภายในประเทศโดยการจัดงานเทศกาล แจกชิมในจังหวัดต่าง ๆ การรณรงค์และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ

6) การส่งเสริมการตลาดต่างประเทศ

รัฐสนับสนุนเงินจำนวน 152 ล้านบาทเพื่อใช้ในการส่งเสริมการตลาดในประเทศจีนและอินโดนีเซีย รวมทั้งการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ

7) มาตรการเก็บรักษาลำไยในห้องเย็น

ส่งเสริมให้เอกชนหรือสถาบันเกษตรกรเก็บรักษาลำไยสดในห้องเย็นในช่วงลำไยออกสู่ตลาดมากเพื่อรักษาระดับราคา

8) การบริหารจัดการลำไย ปี 2548

จัดให้มีคณะกรรมการทำหน้าที่บริหารจัดการลำไยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำเนิมนการบริหารจัดการสินค้าลำไยอย่างเป็นระบบ

2549 นโยบายการ 1) มาตรการบริโภคภายในประเทศ (เป้าหมายจำนวน 100,000 ตัน)

<p>บริหารจัดการ ลำไย ปี 2549</p>	<p>1.1 กำหนดให้สถาบันเกษตรกรรวบรวมผลผลิตและกระจายผลผลิต จำนวน 10,000 ตัน ไปยังปลายทางทั่วทุกจังหวัด</p> <p>1.2 ให้ผู้ประกอบการค้าส่งออกในท้องถิ่นและจังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตทำ การรวบรวมและจำหน่ายตลาดปลายทางโดยผ่านกลไกตลาดปกติจำนวน 90,000 ตัน</p>
<p>2) มาตรการผลักดันการส่งออกลำไยสด (เป้าหมายจำนวน 130,000 ตัน)</p>	<p>2.1 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมกับกระทรวงพาณิชย์ กระทรวง คมนาคม กระทรวงมหาดไทยและผู้ส่งออกกระจายผลผลิตจำนวน 85,000 ตัน ไปยังต่างประเทศ โดยเร่งให้ขั้นตอนในการดำเนินการเพื่อการส่งออกทำได้เร็ว ขึ้น</p> <p>2.2 สนับสนุนการส่งออกโดยชดเชยค่าใช้จ่ายเหมาจ่ายรวมค่าขนส่งให้ สถาบันเกษตรกรและเอกชนที่ทำการส่งออกที่เข้าร่วม โครงการจำนวน 45,000 ตัน</p>
<p>3) มาตรการแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง</p>	<p>จัดหาแหล่งเงินทุนหมุนเวียนอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อปีจาก คชก. ให้กับสถาบันเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแปรรูป ลำไยเนื้อสีทองจำนวน 3,000 ตันแห้ง (30,000 ตันสด)</p>
<p>4) มาตรการแปรรูปลำไยกระป๋อง</p>	<p>รัฐได้สนับสนุนและดำเนินการประสานงานระหว่างผู้ประกอบการและ สถาบันเกษตรกรและเกษตรกรเพื่อให้ผู้ประกอบการเข้าไปรับซื้อจากผู้ผลิต โดยตรง และส่งเสริมให้มีการบริโภคลำไยกระป๋องทั้งในและต่างประเทศมาก ขึ้น</p>
<p>5) มาตรการแปรรูปลำไยอบแห้งทั้งเปลือก</p>	<p>สนับสนุนแหล่งเงินกู้ให้กับภาคเอกชนและสถาบันเกษตรกรเพื่อนำไป ดำเนินการอบแห้งลำไยและจำหน่ายตามกลไกของตลาดในประเทศและ ต่างประเทศ</p>
<p>6) มาตรการส่งเสริมการตลาดในประเทศ</p>	<p>รัฐสนับสนุนเงินจำนวน 35 ล้านบาทเพื่อใช้ในการส่งเสริมการตลาด ภายในประเทศ โดยการจัดงานเทศกาล แจกชิมในจังหวัดต่าง ๆ การรณรงค์ และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุและสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ</p>
<p>7) มาตรการส่งเสริมการตลาดต่างประเทศ</p>	

รัฐสนับสนุนเงินจำนวน 30 ล้านบาทเพื่อประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมการตลาดในประเทศจีนและอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นตลาดเก่า และตลาดใหม่เช่นตลาดในสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย อินเดีย ฝรั่งเศส และเนเธอร์แลนด์ รวมทั้งร่วมกับภาคเอกชนจัดงานแสดงสินค้าและแจกชิมในตลาดค้าส่งและตลาดสมัยใหม่และซูเปอร์มาเก็ตในต่างประเทศ

8) มาตรการส่งเสริมการปลูกลำไยนอกฤดูกาล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีมาตรการส่งเสริมให้มีการผลิตนอกฤดูกาลในช่วงตุลาคมถึงมิถุนายนเพื่อลดปริมาณการผลิตในฤดูกาลในช่วงกรกฎาคมถึงสิงหาคมเพื่อไม่ให้ผลผลิตล้นตลาดใน 3 จังหวัดได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูนและเชียงราย (เป้าหมาย 30,000 ไร่) และให้มีการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการและผู้ส่งออก

9) มาตรการควบคุมพื้นที่ปลูกลำไย

10) การบริหารจัดการลำไยปี 2549

จัดให้มีคณะกรรมการทำหน้าที่บริหารจัดการลำไยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำเนียบการบริหารจัดการสินค้าลำไยอย่างเป็นระบบ

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2550) ปรับปรุงมาจาก งานวิจัยชื่อ แนวทางการจัดการสินค้าลำไยของคณิต ลีจิตวิทย์วุฒิ

จากนโยบายและมาตรการที่รัฐกำหนดในช่วงปี 2545-2549 ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ในปี 2545-2546 รัฐเน้นนโยบายเรื่องการแก้ไขปัญหาพืชรากผลไม้สดต่ำในขณะที่นโยบายและมาตรการในช่วงปี 2547-2549 รัฐได้เน้นนโยบายและมาตรการด้านการบริหารจัดการลำไยอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะด้านการตลาดและการแปรรูป โดยมาตรการต่างๆ สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

นโยบายและมาตรการที่รัฐใช้ในการแก้ไขปัญหาพืชรากผลไม้สดต่ำ

สำหรับนโยบายในการแก้ไขปัญหาพืชรากผลไม้สดต่ำนั้นรัฐได้มีการกำหนดมาตรการต่างๆ พอสรุปประเด็นได้ดังนี้

● มาตรการในการกระตุ้นการบริโภค

มาตรการที่ใช้คือใช้มาตรการในการกระตุ้นการบริโภค ได้แก่ มาตรการส่งเสริมการกระจายผลผลิตจากแหล่งต้นน้ำหรือแหล่งผลิตไปยังแหล่งปลายทางที่อยู่นอกเขตการผลิต ซึ่งมาตรการนี้ได้ทำอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2545-2549 เพื่อเพิ่มปริมาณการบริโภคภายในประเทศ และมาตรการส่งเสริมการบริโภคทั้งภายในและต่างประเทศ ซึ่งเริ่มดำเนินการในปี 2546 และมีการใช้อย่างต่อเนื่องจนถึงปี 2549 เพื่อกระตุ้นให้มีการบริโภคทั้งภายในและต่างประเทศมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการณรงค์ให้มีการจัดการร่วมกับภาคเอกชนในตลาดใหม่ ๆ ในต่างประเทศอีกด้วย

● มาตรการเพิ่มมูลค่าและการเก็บรักษาผลผลิต

มาตรการในการเพิ่มมูลค่าโดยการกระตุ้นให้มีการแปรรูปเป็นลำไยอบแห้ง ซึ่งทำอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2545-2549 ส่วนมาตรการส่งเสริมการแปรรูปลำไยกระป๋องได้ทำในปี 2547 และปี 2549 สำหรับการส่งเสริมการแปรรูปลำไยเนื้อสีทองได้มีการจัดทำในปี 2548 และ 2549 เพื่อให้สามารถเก็บผลผลิตและเพิ่มมูลค่าของผลผลิตได้

มาตรการในการจัดเก็บรักษาลำไยสดเพื่อชะลอการออกสู่ตลาดในช่วงฤดูกลางเพื่อไม่ให้มีสินค้าล้นตลาดในช่วงดังกล่าวได้มีการจัดทำในปี 2548 และไม่ได้มีมาตรการดังกล่าวอีกในปี 2549 ทั้งนี้ อาจเนื่องจากในปี 2548 ผลผลิตอาจมาก ในขณะที่ผลผลิตอาจน้อย

● มาตรการการรับจำนำลำไยอบแห้ง

มาตรการการรับจำนำลำไยอบแห้งเป็นการที่รัฐเข้าแทรกแซงตลาดโดยการรับซื้อลำไยอบแห้งเพื่อเก็บไว้และจำหน่ายในช่วงที่ราคาดีและสามารถส่งมอบได้ตามจำนวนที่กำหนด

นโยบายและมาตรการที่รัฐใช้ในการควบคุมปริมาณการผลิต

สำหรับนโยบายในการควบคุมปริมาณการผลิตลำไยที่รัฐกำหนดสามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้

● มาตรการในการควบคุมพื้นที่เพาะปลูกลำไย

รัฐใช้มาตรการการควบคุมพื้นที่เพาะปลูกลำไยในการควบคุมปริมาณการผลิตเพื่อป้องกันลำไยล้นตลาด

● มาตรการส่งเสริมการปลูกลำไยนอกฤดูกาล

รัฐใช้มาตรการการส่งเสริมให้มีการผลิตนอกฤดูกาลในช่วงตุลาคมถึงมิถุนายนเพื่อลดปริมาณการผลิตในฤดูกาลในช่วงกรกฎาคมถึงสิงหาคมเพื่อไม่ให้ผลผลิตล้นตลาด และให้มีการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการและผู้ส่งออกเพื่อช่วยให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

มาตรการทางการค้าลำไยระหว่างประเทศที่สำคัญสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

มาตรการด้านภาษี

ประเทศ	รายละเอียด
จีน	- ในปี 2548 ยังคงเสียภาษีนำเข้าลำไยสด ร้อยละ 12 ส่วนลำไยแห้ง ร้อยละ 20 - ปัจจุบัน (ปี 2551) ลำไยสด/แช่แข็ง/แห้งภาษี 0 + ภาษีมูลค่าเพิ่ม VAT ร้อยละ 13
ฮ่องกง	- ลำไยสดไม่เก็บภาษี
สิงคโปร์	- ไม่เก็บภาษี
ออสเตรเลีย	- ไม่เก็บภาษี

มาตรการที่มีใช้ภาษี

ประเทศ	กฎระเบียบการนำเข้า	
	ข้อกำหนด	รายละเอียด
จีน	มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● ลำไยต้องไม่มีสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์เกิน 50 mg/kg ● ต้องไม่พบสารเมธามีโนฟอส ● ต้องมาจากสวนและโรงบรรจุหีบห่อที่จดทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตรฯ โดยสามารถสอบย้อนกลับได้ ● ภาชนะบรรจุต้องติดฉลากตามข้อความตามที่จีนกำหนด เช่น ชื่อบริษัท ชนิดผลไม้ หมายเลขทะเบียนสวน หมายเลขทะเบียนโรงบรรจุหีบห่อ วันบรรจุ

		<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องมีใบอนุญาตนำเข้า ● ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช
มาเลเซีย	มาตรการสุขอนามัย และสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● มีการตรวจสอบสารพิษในกรณีที่ผู้บริโภคร้องเรียน ● ต้องมีการปิดฉลากหีบห่อและบรรจุในลังพลาสติกตามที่กำหนด ● ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช
สิงคโปร์	มาตรการสุขอนามัย และสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องมีการจดทะเบียนเป็นผู้นำเข้า ● ต้องไม่มีสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์บนเปลือกกล้วยเกินกว่า 200-300 ppm,
ฮ่องกง	มาตรการสุขอนามัย และสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช
อินโดนีเซีย	มาตรการสุขอนามัย และสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช
ออสเตรเลีย	มาตรการสุขอนามัย และสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องปราศจากแมลงและสิ่งเจือปนต่างๆ ● ต้องผ่านการกำจัดแมลงด้วยความเย็นในระหว่างขนส่ง ● ต้องมาจากสวนที่จดทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตรฯ ● โรงบรรจุหีบห่อต้องขึ้นทะเบียนไว้กับกรมวิชาการเกษตรฯ
	มาตรการควบคุมการนำเข้า	<ul style="list-style-type: none"> ● มีการกำหนดมาตรการการตรวจสอบการนำเข้าอย่างเข้มงวด ● มีใบรับรองปลอดศัตรูพืช
แคนาดา	มาตรการสุขอนามัย และสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องมีใบอนุญาตนำเข้า ● ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช ● ต้องไม่มีสารซัลเฟอร์ตกค้าง ● การบรรจุหีบห่อและฉลากต้องมีการระบุชื่อสามัญสินค้า น้ำหนักระบบเมตริก ชื่อผู้ขาย ประเทศส่งออก
สหรัฐอเมริกา	มาตรการสุขอนามัย และสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● มีกฎหมาย Plant Quarantine โดยกำหนดห้ามนำเข้าลำไยที่มีโรคพืชและแมลงศัตรูพืช ● สามารถนำเข้าลำไยที่ผ่านการฉายรังสีเนื่องจากได้มีการ

		ลงนามใน Framework Equivalency Work Plan (FEWP) ร่วมกัน
		● ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช
	มาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า	<ul style="list-style-type: none"> ● กำหนดมาตรฐานสินค้าและกฎระเบียบทางเทคนิค ● ต้องคัดเลือกรูปภาพ ขนาดเกรดสินค้า ระดับความสุก งาม และการ Treatment ● ต้องผ่านการตรวจสอบและมีใบรับรองจาก Food Safety and Inspection Service USDA
สหภาพยุโรป	มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช (Phytosanitary Certificate) ● กำหนดมาตรฐานขนาดเกรดสินค้า ความสดและบรรจุภัณฑ์ ● ภาชนะบรรจุต้องติดฉลากระบุ ชื่อผู้ผลิต ลักษณะสินค้า ประเทศต้นกำเนิดและ ขนาดของผลิตภัณฑ์ให้ชัดเจน
ญี่ปุ่น	มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องผ่านการอบไอน้ำร้อนเพื่อกำจัดแมลงวันในผลไม้ ● ต้องมีใบรับรองสุขอนามัยจากกรมวิชาการเกษตรกำกับมาพร้อมการนำเข้า ● ต้องติดฉลากระบุชื่อสินค้าและแหล่งผลิต
เกาหลี	มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● การนำเข้าลำไยแห้งต้องขออนุญาตนำเข้าจากสมาคมเกษตรกรรมเกาหลีได้เนื่องจากเป็นสมุนไพรชนิดหนึ่ง และต้องนำเข้าเพื่อใช้เป็นส่วนผสมของยาเท่านั้น

จากการวิเคราะห์มาตรการทั้งด้านภาษี ด้านที่มิใช่ภาษี และการศึกษาผลที่เกิดขึ้นภายหลังจากการเปิดการค้าเสรีกับประเทศจีนพบว่า ถึงแม้ประเทศจีนจะยังคงเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 13 แต่มีการลดภาษีนำเข้าลำไยลงเหลือ 0 จึงคาดว่าไทยจะสามารถส่งออกลำไยไปยังประเทศจีนได้มากขึ้น ทั้งลำไยสด ลำไยแช่แข็งและลำไยอบแห้ง ส่วนประเทศอื่นๆ ที่อยู่ในขั้นเจรจาเปิดการค้าเสรีกับประเทศไทยนั้น คาดว่าหากมีการเปิดการค้าเสรีกับประเทศเหล่านั้นแล้ว จะทำให้ประเทศไทยสามารถส่งออกลำไยได้มากขึ้น เนื่องจากมีมาตรการลดภาษีนำเข้าลำไยลงเหลือ 0 เช่นกัน

3.8 สัมเขี้ยวหวาน

3.8.1 สถานการณ์สัมเขี้ยวหวานของโลก

1) การผลิต

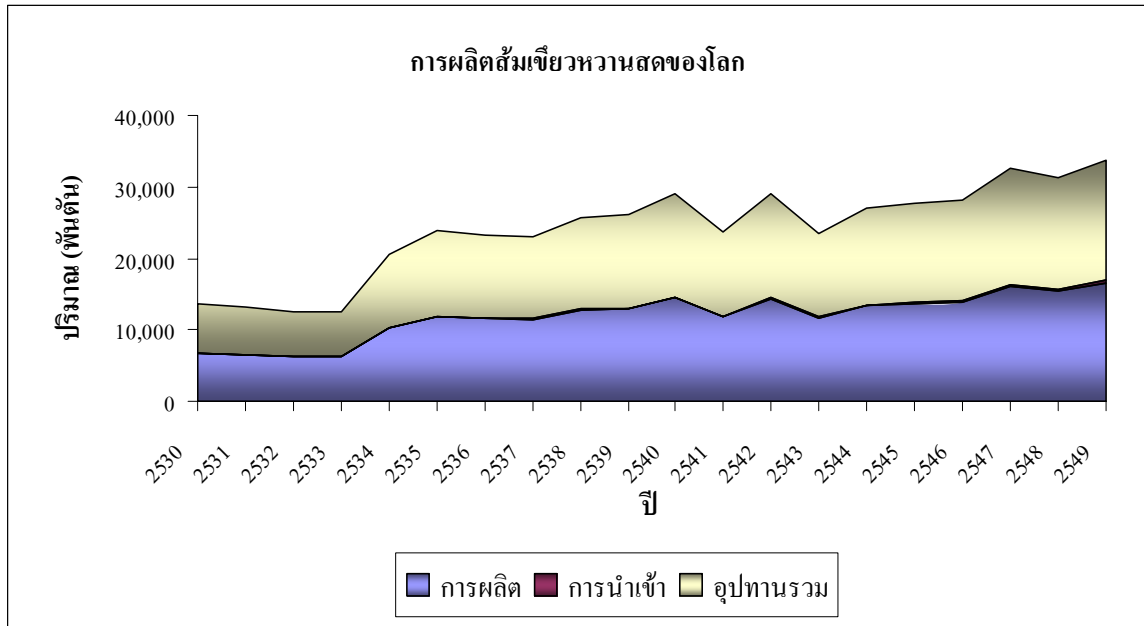
ปริมาณผลผลิตสัมสดของโลกมีปริมาณที่ผันแปรไม่มากนักแต่อย่างไรก็ตามมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นและมีสัดส่วนที่มากของอุปทานในโลกทั้งหมด (ภาพที่ 3.8.1) โดยประเทศที่มีผลผลิตมากเป็นอันดับหนึ่งคือประเทศบราซิล รองลงมาคือประเทศสหรัฐอเมริกาและเม็กซิโกในช่วงปี 2539-2545 และในช่วงปี 2546-2549 ประเทศที่มีปริมาณการผลิตอยู่ในอันดับต้น ๆ คือประเทศบราซิล ประเทศสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐประชาชนจีน และเม็กซิโก (USDA, 2550)

ตารางที่ 3.8.1 ปริมาณอุปทานและอุปสงค์รวมสัมสดของโลกปี 2530-2549

หน่วย: พันตัน

ปี	การผลิต	การนำเข้า	อุปทานรวม	การส่งออก	การบริโภคในครัวเรือน	ความต้องการเพื่อการแปรรูป	อุปสงค์รวม
2530	6,789	23	6,812	1,075	4,301	1,436	6,812
2531	6,553	23	6,576	1,262	4,173	1,141	6,576
2532	6,206	19	6,225	1,035	3,968	1,222	6,225
2533	6,284	27	6,311	1,431	3,928	952	6,311
2534	10,206	24	10,230	1,400	7,706	1,124	10,230
2535	11,890	21	11,911	1,626	9,127	1,158	11,911
2536	11,532	58	11,590	1,677	8,763	1,150	11,590
2537	11,441	83	11,524	1,693	8,855	976	11,524
2538	12,841	62	12,903	1,738	9,928	1,237	12,903
2539	12,932	94	13,026	1,914	9,965	1,147	13,026
2540	14,415	92	14,507	2,101	11,154	1,252	14,507
2541	11,734	138	11,872	1,844	8,953	1,075	11,872
2542	14,367	205	14,572	2,107	10,859	1,606	14,572
2543	11,562	185	11,747	1,888	8,733	1,126	11,747
2544	13,372	140	13,512	2,017	10,305	1,190	13,512
2545	13,680	210	13,890	2,305	10,326	1,259	13,890
2546	13,838	225	14,063	2,342	10,369	1,352	14,063
2547	16,052	236	16,288	2,630	12,190	1,468	16,288
2548	15,416	216	15,632	2,576	11,569	1,487	15,632
2549	16,631	260	16,891	3,072	12,116	1,703	16,891

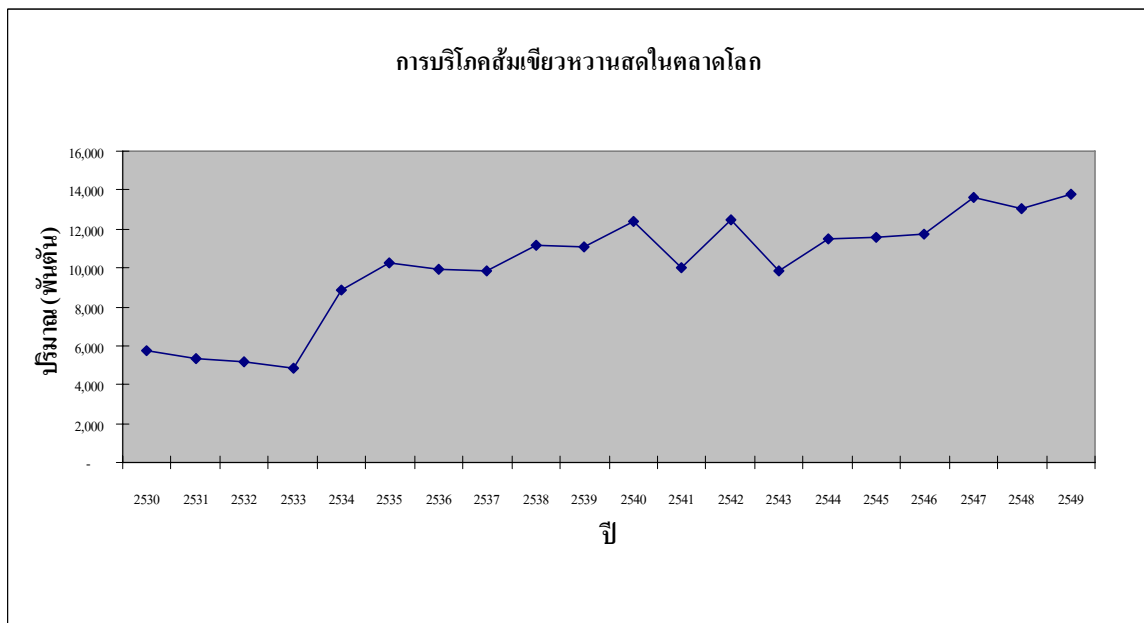
ที่มา: USDA, 2550

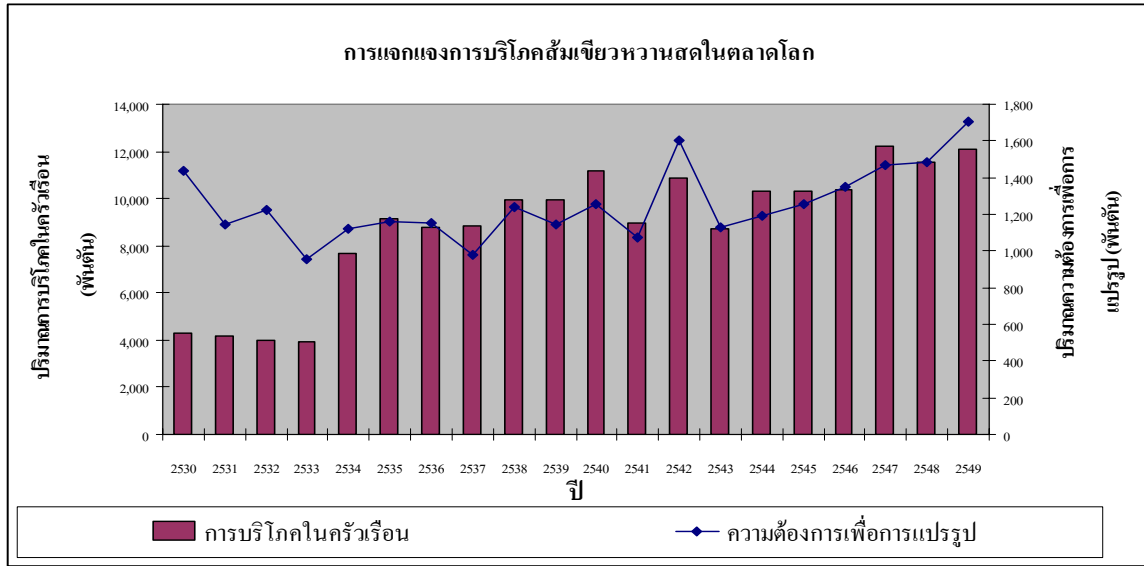
ภาพที่ 3.8.1 ปริมาณการผลิตส้มเขียวหวานสดของโลก ปี 2530-2549

2) การบริโภคส้มเขียวหวานในตลาดโลก

ปริมาณการบริโภคส้มเขียวหวานสดของโลกมีแนวโน้มที่ลดลงในช่วงปี 2530-2534 และมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในช่วงปี 2535- 2549 แต่อย่างไรก็ตามจะไม่มี ความผันแปรมากนัก โดยปริมาณความต้องการส้มสดส่วนใหญ่ต้องการใช้เพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน รองลงมาคือความต้องการเพื่อการแปรรูป (USDA, 2550) (ภาพที่ 3.8.2 และ 3.8.3)

ภาพที่ 3.8.2 ปริมาณความต้องการส้มสดของโลก ปี 2530-2549

ภาพที่ 3.8.3 การแจกแจงปริมาณความต้องการส้มสดของโลก ปี 2530-2549

3) การค้าส้มเขียวหวานและผลิตภัณฑ์ในตลาดโลก

ปริมาณการค้าส้มเขียวหวานและผลิตภัณฑ์ในตลาดโลกมีจำนวน 6.31 ล้านตันในปี 2547 และเพิ่มขึ้นเป็น 6.39 และ 6.43 ล้านตันในปี 2548 และปี 2549 ตามลำดับ โดยที่ประเทศไทยมีส่วนแบ่งการตลาดในตลาดโลกน้อยมากหรือเกือบเป็นศูนย์ (องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ, 2550)

3.8.2 สถานการณ์ส้มเขียวหวานของไทย

1) การผลิต

ส้มเขียวหวานเป็นผลไม้กิ่งเมืองร้อนส่วนใหญ่จะผลิตขึ้นเพื่อการบริโภคภายในประเทศ สำหรับถิ่นกำเนิดสามารถ แบ่งออกได้เป็น ส้มเขียวหวาน Satsuma mandarins มีถิ่นกำเนิดอยู่ในญี่ปุ่น ส้มเขียวหวาน King mandarins มีถิ่นกำเนิดในจีน ส้มเขียวหวาน Mediterranean mandarins มีถิ่นกำเนิดในอิตาลี และส้มเขียวหวาน Common mandarins มีถิ่นกำเนิดในฟิลิปปินส์ ส้มเขียวหวานปลูกได้ดีในทุกภาคของประเทศไทย ต้องใช้เวลาประมาณ 3 ปี จึงจะให้ผลผลิตและเก็บเกี่ยวได้ (กองส่งเสริมพืชสวน, 2545) พันธุ์ที่นิยมปลูกได้แก่ส้มเขียวหวานพันธุ์แหลมทอง เป็นสายพันธุ์ที่ปลูกกันอยู่เดิมในเขตจังหวัดราชบุรี ส้มเขียวหวานบางมด เป็นสายพันธุ์ส้มเขียวหวานที่ปลูกกันมาแต่เดิมในเขตบางมด บางขุนเทียน ปัจจุบันมีผู้นำไปปลูกในภาคเหนือเป็น ส้มเขียวหวานผิวทอง หรือส้มเขียวหวานสีทอง เป็นต้น ส้มเขียวหวานโชกุน เป็นพันธุ์ส้มเขียวหวานเปลือกอ่อนที่กำลังได้รับความนิยม อาจรู้จักในนามของ ส้มเขียวหวานสายน้ำผึ้ง หรือ ส้มเขียวหวานเพชรยะลา

พื้นที่ปลูก และผลผลิตส้มเขียวหวานในประเทศ

ส้มเขียวหวานสามารถปลูกได้ทุกภาคในประเทศ โดยมีภาคกลางเป็นแหล่งเพาะปลูกที่สำคัญที่สุด รองลงมาคือภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคใต้ ภาคตะวันตกและภาคเหนือ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2544) พันธุ์ส้มเขียวหวานที่นิยมปลูกกันมาก ได้แก่ พันธุ์รังสิต ส้มเขียวหวานสีทอง ส้มเขียวหวานโชกุน และส้มเขียวหวานพริมองค์ ส่วนพันธุ์ส่งเสริมมี บางมด และสายน้ำผึ้ง ซึ่งชื่อเรียกขึ้นอยู่กับแหล่งปลูกหรือเพื่อการค้า เช่น ส้มเขียวหวานสีทอง ส้มเขียวหวานผิวทอง และส้มเขียวหวานสายน้ำผึ้ง เป็นต้น ในช่วงปี 2530-2549 พบว่าพื้นที่เพาะปลูกส้มเขียวหวานมีอัตราเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 3.02 ต่อปี ในขณะที่พื้นที่ให้ผลผลิตหรือเก็บเกี่ยวได้มีอัตราการเพิ่มร้อยละ 3.09 ต่อปี ขณะเดียวกันยังพบว่าผลผลิตทั้งหมดเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.26 ต่อปี และผลผลิตต่อไร่มีแนวโน้มที่ลดลงในอัตราร้อยละ 1.77 ต่อปี เมื่อพิจารณาในช่วง 2530-2550 พบว่าพื้นที่ที่ให้ผลผลิตหรือเก็บเกี่ยวได้มีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.12 ต่อปี ผลผลิตทั้งหมดเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.39 ต่อปี และผลผลิตต่อไร่มีแนวโน้มที่ลดลงร้อยละ 1.67 ต่อปีซึ่งลดลงน้อยกว่าในช่วงในช่วง 2530-2549 (ตารางที่ 3.8.2 และภาพที่ 3.8.4-3.8.5)

2) ต้นทุนการผลิตส้มเขียวหวานสด

เนื่องจากต้นทุนการผลิตมีความสำคัญและมีผลต่อความสามารถในการแข่งขัน ดังนั้นประเทศไทยที่มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าก็จะได้เปรียบกว่าประเทศที่มีต้นทุนการผลิตที่สูง ดังนั้นต้นทุนการผลิตส้มเขียวหวานจึงมีบทบาทในการกำหนดราคาส้มเขียวหวานและผลิตภัณฑ์ จากการทบทวนเอกสารทางวิชาการของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2550) พบว่าต้นทุนการผลิตส่วนใหญ่คือต้นทุนผันแปร (คิดเป็นร้อยละ 75.62 ของต้นทุนทั้งหมดต่อปี ในช่วงปี 2547-2550) และอยู่ในรูปของค่าแรงในส่วนของ การดูแลและเก็บเกี่ยวเป็นส่วนใหญ่ สำหรับค่าวัสดุโดยส่วนใหญ่เป็นค่าปุ๋ยและค่ายาปราบศัตรูพืชคิดเป็นร้อยละ 75.00 ของต้นทุนผันแปรในส่วนของค่าวัสดุทั้งหมด โดยในปี 2550 พบว่าต้นทุนการผลิตส้มเขียวหวานสดโดยเฉลี่ยมีต้นทุนทั้งหมด 6.86 บาท/กิโลกรัม ซึ่งมีอัตราที่ลดลงจากปี 2549 ประมาณร้อยละ 11.26

สำหรับโครงสร้างของต้นทุนการผลิตในช่วงปี 2547-2550 พบว่าต้นทุนผันแปรมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตามต้นทุนนี้มีสัดส่วนของต้นทุนที่ลดลงในปี 2550 (ตารางที่ 3.8.3)

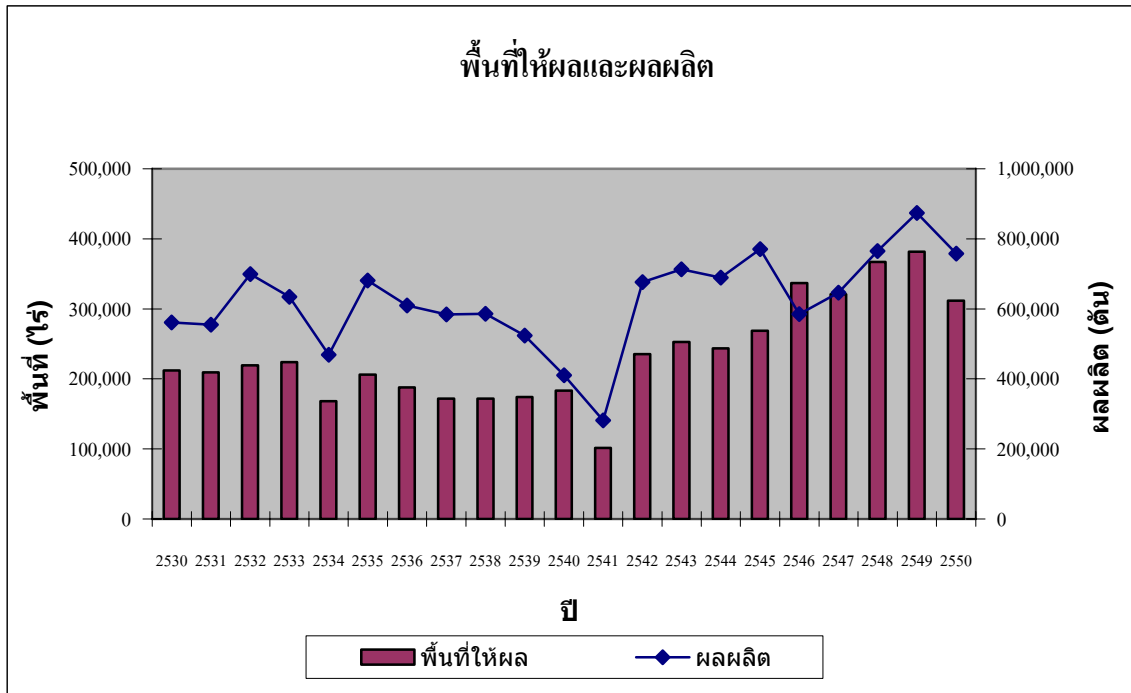
3) การบริโภคส้มเขียวหวานภายในประเทศ

ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2550) พบว่า การบริโภคส้มเขียวหวานส่วนใหญ่เป็นการบริโภคภายในประเทศ โดยในปี 2547 คิดเป็นร้อยละ 98.99 ของปริมาณการผลิตทั้งหมด และในปี 2549 คิดเป็นร้อยละ 98.89 ของปริมาณการผลิตทั้งหมด และการบริโภคส้มในประเทศไทยในช่วงปี 2533-2547 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี 2537 ปริมาณการบริโภคส้มมีจำนวน 296.15 พันตัน และเพิ่มขึ้นเป็น 338.68 พันตัน ในปี 2547 (ตารางที่ 3.8.4 และภาพที่ 3.8.6)

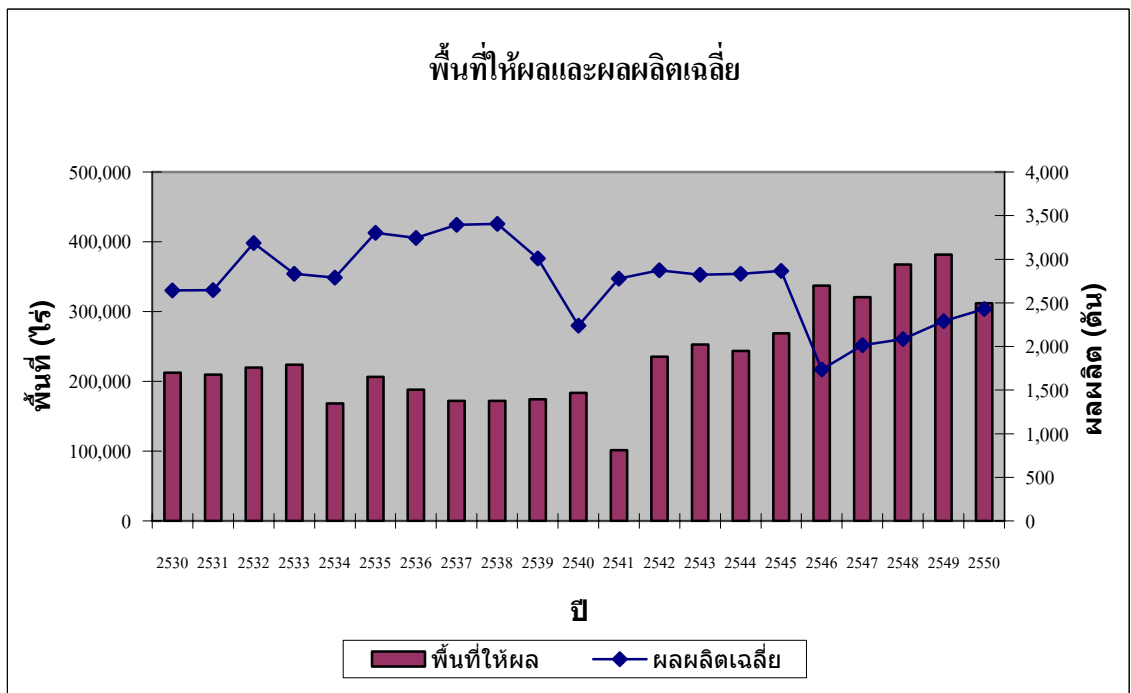
ตารางที่ 3.8.2 พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตเฉลี่ยส้มเขียวหวานเขียวหวาน ปี 2530 - 2550

ปี	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)			ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย ให้ผลแล้ว
	ให้ผลแล้ว	ยังไม่ให้ผล	รวม		
2530	212,186	70,003	282,189	560,828	2,643
2531	209,548	74,160	283,708	554,668	2,647
2532	219,547	86,777	306,324	699,173	3,185
2533	223,956	76,561	300,517	634,464	2,833
2534	168,120	126,417	294,537	468,976	2,790
2535	206,320	45,379	251,699	680,970	3,301
2536	187,948	51,196	251,144	609,813	3,245
2537	172,033	49,463	221,496	584,230	3,396
2538	171,983	92,056	264,039	585,469	3,404
2539	174,132	97,788	271,920	523,729	3,008
2540	183,330	46,605	229,935	410,723	2,240
2541	101,285	77,613	178,898	281,311	2,777
2542	235,421	103,511	338,932	676,169	2,872
2543	252,614	92,493	345,107	713,027	2,823
2544	243,401	35,264	278,665	689,211	2,832
2545	268,844	13,560	282,404	770,553	2,866
2546	336,951	102,382	439,333	585,395	1,737
2547	320,844	138,897	459,741	646,046	2,014
2548	367,228	172,807	540,035	765,195	2,084
2549	381,489	202,892	584,381	873,660	2,290
2550	311,851	26,263	338,114	757,328	2,428
ในช่วงปี 2530-2549					
อัตราเพิ่มร้อยละ	3.087	1.912	3.023	1.257	-1.775
ในช่วงปี 2530-2550					
อัตราเพิ่มร้อยละ	3.118	0.263	2.741	1.392	-1.674

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

ภาพที่ 3.8.4 พื้นที่ให้ผลและผลผลิตส้มเขียวหวานของไทย ปี 2530-2550

ภาพที่ 3.8.5 พื้นที่ให้ผลและผลผลิตส้มเขียวหวานต่อไร่ของไทย ปี 2530-2550

ตารางที่ 3.8.3 ต้นทุนการผลิตส้มเขียวหวานปี 2547- 2550

หน่วย: บาท/ตัน

ต้นทุนการผลิต	2547	2548	2549	2550
ต้นทุนการผลิตรวม	7,924	7,412	6,982	6,859
- ต้นทุนคงที่	1,800	1,578	1,364	2,331
- ต้นทุนผันแปร	6,124	5,834	5,618	4,528
	(77.28%)	(78.71%)	(80.46%)	(66.01%)
ต้นทุนเฉลี่ยต่อกิโลกรัม	7.92	7.32	7.73	6.86

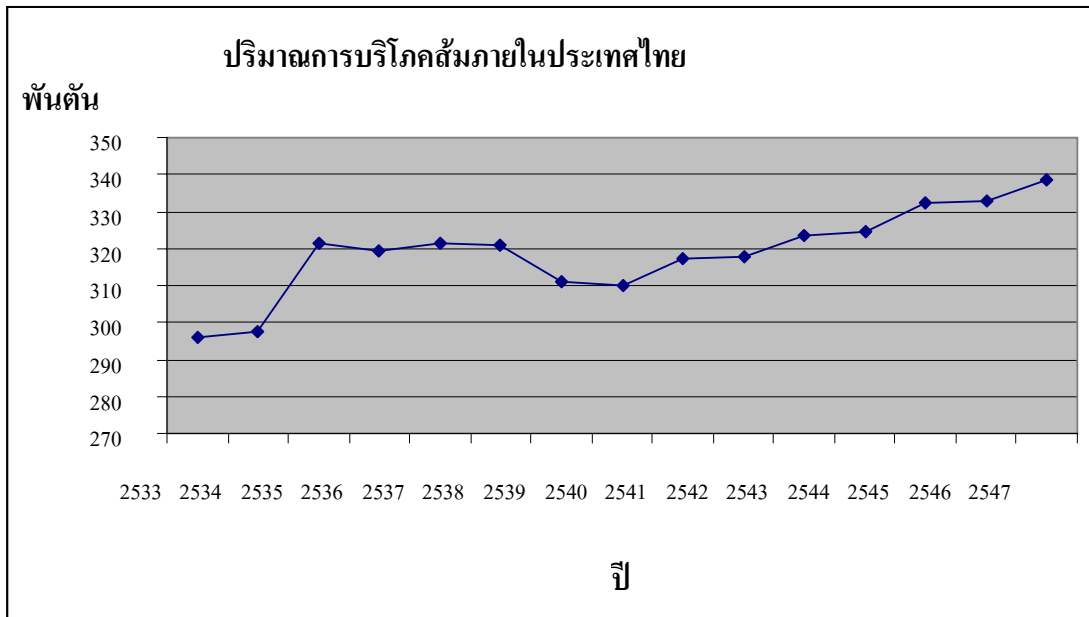
ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

ตารางที่ 3.8.4 ปริมาณการบริโภคส้มในไทย ปี 2533 - 2547

หน่วย : พันตัน

ปี	ปริมาณการบริโภคส้มในไทย
2533	296.15
2534	297.47
2535	321.29
2536	319.18
2537	321.17
2538	321.00
2539	311.16
2540	309.96
2541	317.15
2542	317.88
2543	323.6
2544	324.74
2545	332.44
2546	332.84
2547	338.68

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2549

ภาพที่ 3.8.6 ปริมาณการบริโภคส้มภายในประเทศไทย ปี 2533-2547

4) ระดับราคาส้มเขียวหวาน

จากตารางที่ 3.8.5 พบว่าราคาส้มเขียวหวานสดที่เกษตรกรได้รับมีด้วยกัน 4 ราคาตามขนาด คือ ราคาส้มเขียวหวานสดขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก และคละขนาด โดยที่ราคาส้มเขียวหวานทั้งสี่ขนาดนั้นมีแนวโน้มที่ลดลง โดยพบว่าจากปี 2546-2549 ส้มเขียวหวานสดขนาดใหญ่มีราคาที่ลดลงในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 11.94 ต่อปี ในขณะที่ส้มเขียวหวานสดขนาดกลางลดลงในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 13.52 ต่อปี และราคาส้มเขียวหวานสดที่เกษตรกรได้รับขนาดเล็กและชนิดคละมีแนวโน้มที่ลดลงในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 13.63 และ 11.35 ต่อปีตามลำดับ (ภาพที่ 3.8.7) นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าราคาขายส่ง ณ ตลาดกรุงเทพฯ มีด้วยกัน 3 ขนาดคือ ราคาเบอร์ 0 (ใหญ่สุด) ราคาเบอร์ 1 และราคาเบอร์ 2 โดยราคามีแนวโน้มลดลงในช่วงปี 2546-2548 แต่ราคาส้มทุกเบอร์เพิ่มขึ้นในปี 2549 โดยในช่วง 2546-2549 ส้มเบอร์ 0 มีอัตราเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 8.13 ส่วนส้มเบอร์ 1 และ 2 มีอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 11.17 และ 14.26 ต่อปี (ภาพที่ 3.8.7)

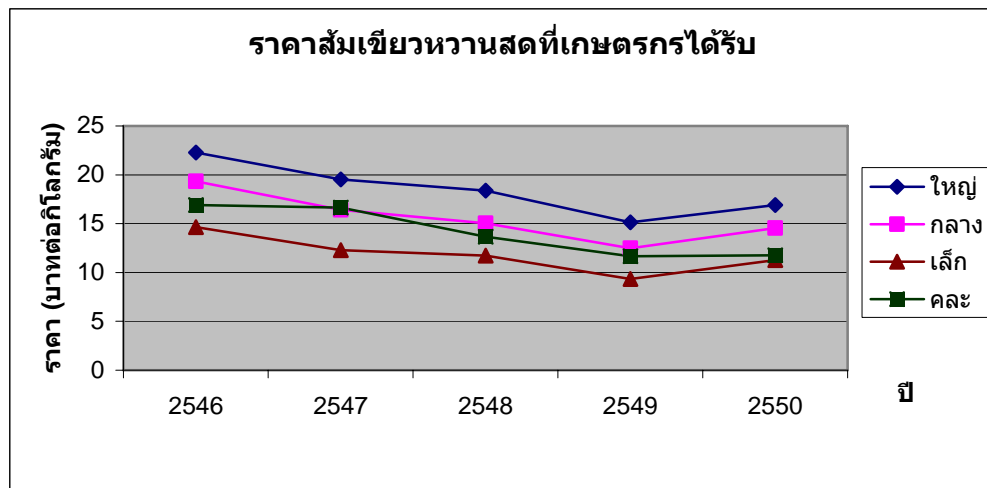
ตารางที่ 3.8.5 ราคาที่เกษตรกรขายได้และราคาขายส่งที่ตลาดกรุงเทพฯ ปี 2546- 2550

หน่วย: บาท/กิโลกรัม

ปี	ราคาส้มเขียวหวานสดที่เกษตรกรได้รับ ^{1/}				ราคาส้มเขียวหวานขายส่ง ณ ตลาดกรุงเทพฯ ^{2/}		
	ใหญ่	กลาง	เล็ก	คละ	เบอร์ 0	เบอร์ 1	เบอร์ 2
2546	22.28	19.33	14.64	16.91	26.81	20.21	14.66
2547	19.54	16.40	12.30	16.65	18.54	14.75	11.75
2548	18.37	15.05	11.74	13.66	16.64	13.91	10.67
2549	15.15	12.47	9.35	11.67	27.54	23.12	18.33
2550	16.90	14.54	11.28	11.76	28.60	22.49	17.20

ที่มา: ^{1/} ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

^{2/} กรมการค้าภายใน, 2551

ภาพที่ 3.8.7 ราคาส้มเขียวหวานที่เกษตรกรขายได้ จำแนกตามชนิด ปี 2546-2550

สำหรับราคาส่งออกส้มเขียวหวานสดและผลิตภัณฑ์ พบว่าราคาส่งออกส้มเขียวหวานสดในปี 2548 มีราคาที่สูงขึ้นอย่างมากจากปี 2547 ถึงร้อยละ 119.72 แต่ในปี 2549 ราคาส่งออกส้มเขียวหวานสดลดลงจากปี 2548 ร้อยละ 28.00 และลดลงร้อยละ 31.40 ในปี 2550 ส่วนราคาส่งออกของน้ำส้มแช่แข็ง น้ำส้มอื่นๆ และน้ำผลไม้จำพวกส้มมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยในอัตรา 12.33, 8.00 และ 23.17 ต่อปี ในช่วงปี 2548 – 2550 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.8.6)

ตารางที่ 3.8.6 ราคาส่งออกส้มเขียวหวานและผลิตภัณฑ์ ปี 2547- 2550

หน่วย: บาท/ตัน

ชนิดส้มเขียวหวาน	ราคาส่งออก			
	2547	2548	2549	2550
ส้มเขียวหวานสด	10,716	23,545	16,952	16,151
น้ำส้มแช่แข็ง	17,064	15,495	20,385	22,946
น้ำส้มอื่นๆ	17,378	20,548	20,269	22,567
น้ำผลไม้จำพวกส้ม	11,477	13,839	15,688	22,048

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

5) การส่งออกส้มเขียวหวานและผลิตภัณฑ์

กลุ่มประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยจำแนกตามชนิดของส้มเขียวหวานและผลิตภัณฑ์ได้แก่ ประเทศเมียนมาร์ ลาว จีน และอินโดนีเซีย เป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญสำหรับส้มเขียวหวานสด ในขณะที่ประเทศที่เป็นคู่ค้าสำหรับน้ำส้มได้แก่ ประเทศลาว กัมพูชา และเมียนมาร์ และ ประเทศคู่แข่งที่สำคัญของไทยได้แก่ จีน เวียดนามและฟิลิปปินส์ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และกรมศุลกากร, 2550) โดยมีรายละเอียดของปริมาณและมูลค่าการส่งออกดังต่อไปนี้

ปริมาณและมูลค่าการส่งออกส้มเขียวหวานสดและผลิตภัณฑ์โดยรวม

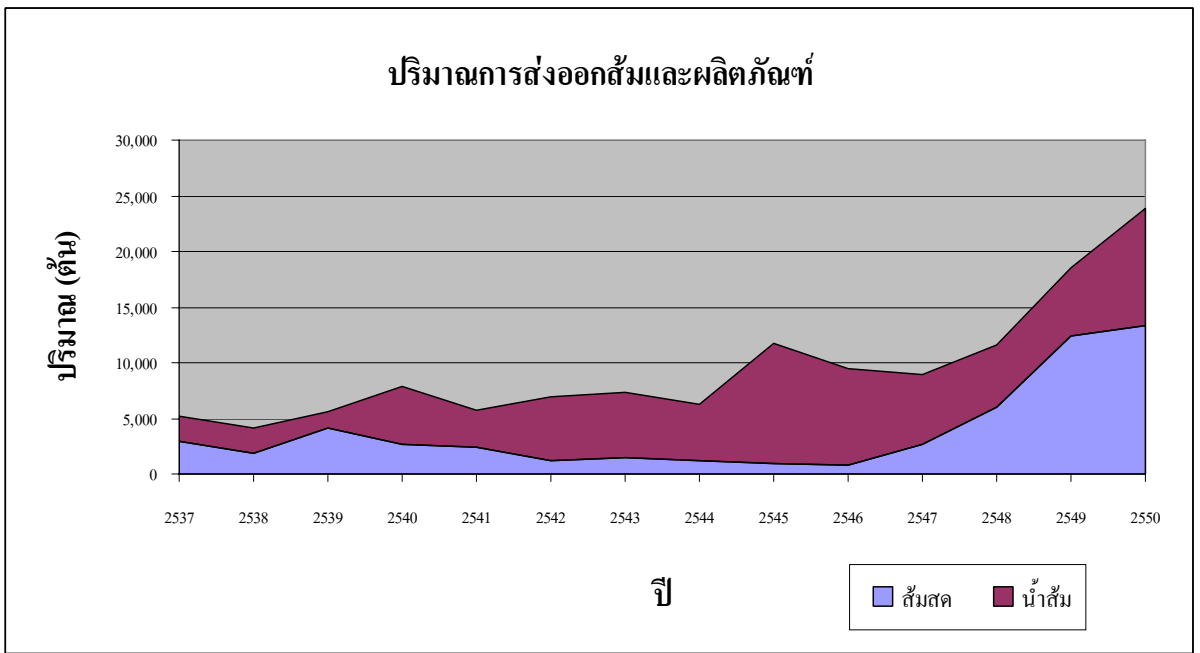
ปริมาณและมูลค่าการส่งออกส้มและผลิตภัณฑ์มีอัตราการส่งออกเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 11.92 และ 15.17 ต่อปี ในช่วงปี 2537-2550 ตามลำดับ โดยที่ส้มสดมีปริมาณที่ส่งออกเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 11.30 ต่อปี ในขณะที่มูลค่าการส่งออกเพิ่มถึงร้อยละ 16.24 ต่อปี ส่วนปริมาณการส่งออกน้ำส้มมีปริมาณและมูลค่าการส่งออกในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 11.77 และ 13.35 ต่อปีตามลำดับ โดยจะพบว่าปริมาณและมูลค่าการส่งออกของส้มสดในช่วงปี 2547-2549 จะมีอัตราการเพิ่มขึ้นในอัตราที่เพิ่ม และในปี 2550 ปริมาณการส่งออกส้มสดมีการเพิ่มในอัตราที่ลดลงแต่มีมูลค่าการส่งออกลดลง ส่วนปริมาณและมูลค่าการส่งออกของน้ำส้มมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่เพิ่มในช่วงปี 2547 – 2549 แต่จะมีอัตราที่เพิ่มในอัตราที่ลดลงในปี 2550 (ตารางที่ 3.8.7 และภาพที่ 3.8.8 และ 3.8.9)

ตารางที่ 3.8.7 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกส้มเขียวหวานสดและผลิตภัณฑ์ ปี 2537 - 2550

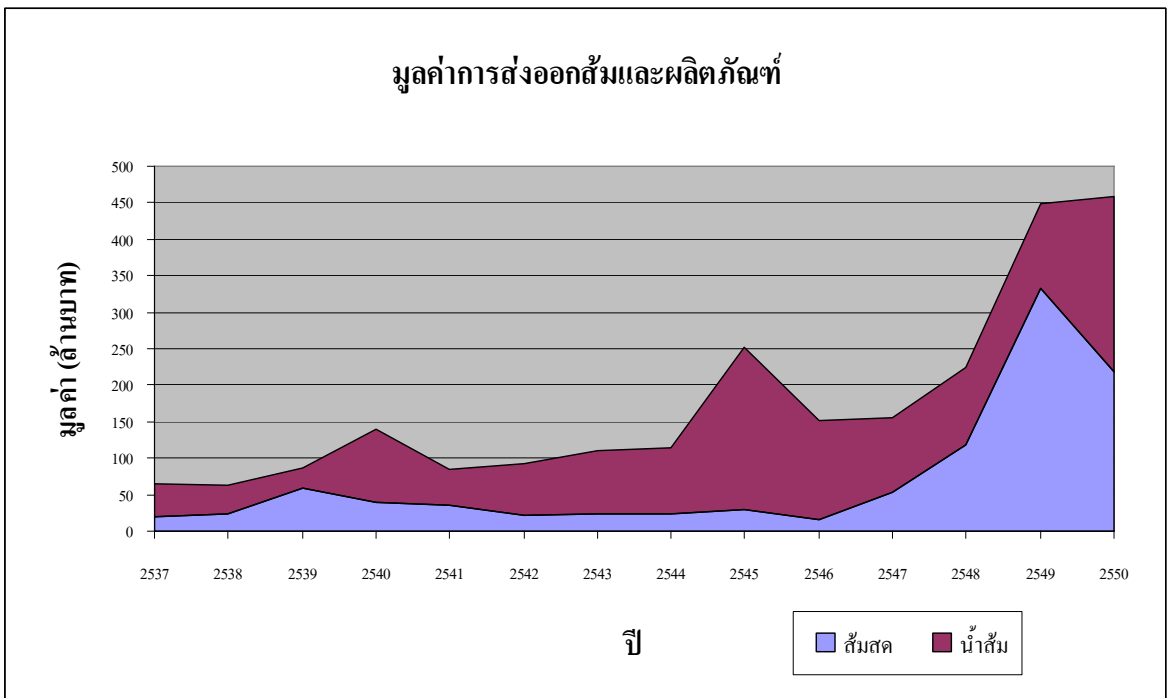
ปริมาณ :ตัน, มูลค่า :ล้านบาท

ปี	ส้มสดรวม		น้ำส้มรวม		รวม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2537	2,917	19.037	2,252	46.322	5,169	65.359
2538	1,838	22.705	2,342	39.999	4,180	62.704
2539	4,175	59.554	1,373	26.198	5,548	85.752
2540	2,663	39.778	5,232	100.573	7,895	140.351
2541	2,412	35.968	3,272	48.355	5,684	84.323
2542	1,232	22.575	5,649	70.506	6,881	93.081
2543	1,486	23.452	5,786	87.366	7,272	110.818
2544	1,241	24.115	4,961	89.952	6,202	114.067
2545	949	29.058	10,728	222.259	11,677	251.317
2546	797	16.653	8,697	134.394	9,494	151.047
2547	2,621	54.003	6,329	100.975	8,950	154.978
2548	5,992	118.682	5,624.0	105.223	11,616	223.905
2549	12,398	333.655	6,136.6	115.660	18,534	449.315
2550	13,289	218.00	10,540	240.77	23,829	458.770
อัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ						
ละ ช่วงปี 2537- 49	4.064	12.903	11.785	11.546	9.534	13.412
อัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ						
ละ ช่วงปี 2537- 50	11.300	16.238	11.775	13.351	11.922	15.169

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

ภาพที่ 3.8.8 ปริมาณการส่งออกส้มและผลิตภัณฑ์ ปี 2537-2550

ภาพที่ 3.8.9 มูลค่าการส่งออกส้มและผลิตภัณฑ์ ปี 2537-2550

ปริมาณและมูลค่าการส่งออกส้มเขียวหวานสดและผลิตภัณฑ์ แยกรายประเทศ

จากตารางที่ 3.8.8 พบว่าในปี 2546 ตลาดคู่ค้าที่สำคัญได้แก่ ตลาดในประเทศลาวและอินโดนีเซีย โดยมีปริมาณการส่งออกไปยังประเทศลาวมากที่สุดแต่น้อยกว่ามูลค่าการส่งออกที่ส่งไปยังประเทศอินโดนีเซีย ในปี 2547 ตลาดที่สำคัญได้แก่ตลาดลาว มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ตามลำดับ สำหรับปี 2548 ตลาดคู่ค้าที่สำคัญกลับเป็นอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาชนจีน เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ และลาว ตามลำดับ ส่วนในปี 2549 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกส้มเขียวหวานสดไปยังประเทศเมียนมาร์มีจำนวนที่มากเป็นอันดับหนึ่งแทนประเทศอินโดนีเซีย แต่ในปี 2550 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกส้มเขียวหวานสดไปยังประเทศกัมพูชามีจำนวนที่มากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ส่องกง อินโดนีเซีย และเมียนมาร์ ตามลำดับ

ตารางที่ 3.8.8 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกส้มเขียวหวานสด แยกรายประเทศ ปี 2546 - 2550

ประเทศ	ปริมาณ :ตัน, มูลค่า :ล้านบาท									
	ปี 2546		ปี 2547		ปี 2548		ปี 2549		ปี 2550	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
กัมพูชา	-	-	-	-	-	-	-	-	7,365	83.189
ฮ่องกง	-	-	-	-	-	-	0.20	0.008	2,304	60.998
อินโดนีเซีย	127	4.462	81	0.814	319	5.983	185	1.887	1,061	22.301
เมียนมาร์	1	0.028	1	0.022	129	2.057	1,067	15.627	1,047	20.718
ฟิลิปปินส์	-	-	-	-	57	1.830	20	0.240	585	11.512
สาธารณรัฐประชาชนจีน	1	0.043	0.01	0.002	248	5.438	136	2.625	381	6.652
ลาว	232	3.340	367	4.085	26	0.445	501	3.048	45	0.509
มาเลเซีย	6	0.076	83	0.840	15	0.153	13	0.163	14	0.191
สหรัฐอเมริกา	1	0.127	0.24	0.038	0.05	0.031	0.04	0.005	-	-
อื่นๆ	42	0.630	19	0.115	15	3.114	68	6.854	487	12.506
รวม	409	8.706	551	5.915	809	19.051	1,990	30.449	13,289	218.578

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

จากตารางที่ 3.8.9 พบว่าในช่วงปี 2540-2550 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกน้ำส้มแช่เย็นจนแข็งมีอัตราการเติบโตร้อยละ 34 และ 19 ต่อปีตามลำดับ และมีอัตราการเติบโตมากที่สุด ในขณะที่ปริมาณและมูลค่าการส่งออกน้ำผลไม้จำพวกส้มอื่นๆมีอัตราการเติบโตน้อยที่สุด โดยที่ตลาดคู่ค้าที่สำคัญสำหรับน้ำส้มแช่เย็นจนแข็งคือประเทศเนเธอร์แลนด์และมาเลเซียในปี 2545-2546 ในปี 2547 ประเทศคู่ค้าที่สำคัญคือประเทศเนเธอร์แลนด์ อินโดนีเซีย เวียดนามและมาเลเซีย และในช่วงปี 2548-2549 ประเทศคู่ค้าน้ำส้มแช่เย็นจนแข็งที่นำเป็นอันดับหนึ่งคือประเทศเวียดนาม แต่ในปี 2550 ประเทศลาวกลับเป็นคู่ค้าน้ำส้มแช่เย็นจนแข็งอันดับหนึ่ง

ตารางที่ 3.8.9 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกน้ำส้ม แยกตามรายประเภท ปี 2542-2550

ปริมาณ :ตัน, มูลค่า :ล้านบาท

ปี	น้ำส้มแช่เย็นจนแข็ง		น้ำส้มอื่น ๆ		น้ำผลไม้จำพวกส้ม อื่น ๆ		รวม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2542	26	1.123	1,980	36.339	3,643	33.044	5,649	70.506
2543	16	0.582	2,335	46.776	3,436	40.009	5,786	87.366
2544	117	4.671	2,821	58.225	2,023	27.056	4,961	89.952
2545	4,756	62.483	2,580	53.886	3,391	105.890	10,728	222.259
2546	4,977	72.999	2,786	51.546	934	9.848	8,697	134.394
2547	327	5.584	4,492	78.060	1,510	17.330	6,329	100.975
2548	142	2.195	4,334	87.425	1,148	15.603	5,624	105.223
2549	93	1.891	4,361	86.538	1,683	27.231	6,137	115.660
2550	276	5.779	5,594	129.404	4,666	105.922	10,536	241.105
อัตราเพิ่ม ร้อยละ	33.846	18.979	12.166	11.443	-3.405	1.375	6.322	9.271

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

6) การนำเข้าส้มและผลิตภัณฑ์

การนำเข้าส้มและผลิตภัณฑ์ของไทยอยู่ในรูปของส้มสดหรือแห้งและน้ำส้ม โดยที่น้ำส้มมีปริมาณและมูลค่าการนำเข้าที่สูงกว่าส้มสดหรือแห้ง (ตารางที่ 3.8.10) สำหรับการนำเข้าส้มสดหรือแห้งของไทยส่วนใหญ่ ได้แก่ ส้มแมนดาริน และส้มเขียวหวาน โดยที่การนำเข้าส้มแมนดารินและส้มเขียวหวานส่วนใหญ่มาจากประเทศจีน ส่วนการนำเข้าน้ำส้มส่วนใหญ่ของไทยมาจากบราซิล และจีน โดยมีรายละเอียดของปริมาณและมูลค่าการส่งออกดังต่อไปนี้

ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มและผลิตภัณฑ์

ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มและผลิตภัณฑ์ ในช่วงปี 2541-2549 มีการนำเข้าเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 32.00 และ 29.61 ต่อปี ตามลำดับ โดยที่ส้มสดหรือแห้งมีปริมาณและมูลค่าการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 42.54 และ 45.64 ต่อปี ตามลำดับ ส่วนปริมาณการนำเข้าน้ำส้มมีปริมาณและมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 28.77 และ 26.40 ต่อปี ตามลำดับ โดยตลอดช่วงปี 2541-2550 พบว่าปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มสดหรือแห้งมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยสูงชันเป็นร้อยละ 45.77 และ 51.08 ต่อปี ตามลำดับ จากข้อมูลการนำเข้าส้มและผลิตภัณฑ์แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ว่าน้ำส้มจะมี

ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าที่สูงกว่าสัมสดหรือแห้งในภาพรวม แต่ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าสัมสดหรือแห้งมีอัตราเพิ่มที่สูงกว่าปริมาณและมูลค่าการนำเข้าน้ำส้ม (ตารางที่ 3.8.10)

ตารางที่ 3.8.10 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มและผลิตภัณฑ์ ปี 2541 - 2550

ปี	ปริมาณ :ตัน, มูลค่า :ล้านบาท					
	สัมสดหรือแห้งรวม		น้ำส้มรวม		รวม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2541	879	20.01	1,016	59.62	1,896	79.64
2542	813	21.44	1,890	89.25	2,703	110.69
2543	1,245	30.51	3,020	115.49	4,265	146.00
2544	911	26.47	3,849	152.58	4,761	179.05
2545	814	18.35	2,947	127.06	3,761	145.41
2546	1,805	37.27	3,127	145.26	4,932	182.52
2547	2,387	39.56	3,465	174.38	5,852	213.94
2548	3,826	96.12	4,283	216.60	8,110	312.71
2549	8,338	199.31	5,988	342.48	14,326	541.79
2550	14,307	387.94	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
อัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ						
ละ ช่วงปี 2541- 49	42.54	45.64	28.77	26.40	32.00	29.61
อัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ						
ละ ช่วงปี 2541- 50	45.77	51.08	-	-	-	-

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มแมนดารินและส้มเขียวหวาน แยกรายประเทศ

จากตารางที่ 3.8.11 พบว่า ในช่วงปี 2546-2550 ประเทศไทยนำเข้าส้มแมนดารินและส้มเขียวหวานส่วนใหญ่จากประเทศจีน โดยที่ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มแมนดารินมีอัตราเพิ่มเฉลี่ย 385.02 และ 412.87 ต่อปี ตามลำดับ ส่วนปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มเขียวหวานมีอัตราเพิ่มเฉลี่ย 297.13 และ 391.37 ต่อปี ตามลำดับ จากข้อมูลในตารางที่ 3.8.11 แสดงให้เห็นว่า ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มแมนดารินและส้มเขียวหวานมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยสูงมาก ทั้งนี้เป็นผลมาจากการนำเข้าจากจีนมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยสูงมากนั่นเอง โดยที่ในช่วงปี 2546-2550 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มแมนดารินจากจีนมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยสูงถึง 437.74 และ 477.74 ต่อปี ตามลำดับ ส่วนปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มเขียวหวานจากจีนมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยสูงถึง 309.61 และ 399.67 ต่อปี ตามลำดับ

ตารางที่ 3.8.11 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มแมนดารินและส้มเขียวหวาน แยกรายประเทศ
ปี 2546 - 2550

	ปริมาณ :ตัน, มูลค่า :ล้านบาท											
	ส้มแมนดาริน						ส้มเขียวหวาน					
	จีน		อื่นๆ		รวม		จีน		อื่นๆ		รวม	
ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	
2546	639	14.01	269	7.02	909	21.03	364	7.20	0	0.00	364	7.20
2547	629	17.24	166	3.26	795	20.49	244	6.06	5	0.13	249	6.19
2548	1,377	45.34	33	0.97	1,411	46.30	604	20.73	0	0.00	604	20.73
2549	3,856	123.59	79	1.09	3,935	124.68	845	25.95	163	2.07	1,007	28.02
2550	9,272	270.79	215	3.79	9,487	274.58	2,156	64.37	51	1.56	2,208	65.93
อัตรา												
เพิ่ม	437.74	477.74	192.10	136.69	385.02	412.87	309.61	399.67	-	-	297.13	391.37

ที่มา :กรมศุลกากร, 2551

จากตารางที่ 3.8.12 พบว่าในช่วงปี 2545-2550 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มมีอัตราการเติบโตร้อยละ 34 และ 19 ต่อปีตามลำดับ โดยที่ประเทศคู่ค้าสำคัญที่ไทยนำเข้าส้ม คือ ประเทศบราซิลและจีน

ตารางที่ 3.8.12 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าน้ำส้ม แยกตามรายประเทศ ปี 2546-2549

	ปริมาณ :ตัน, มูลค่า :ล้านบาท									
	2546		2547		2548		2549		อัตราเพิ่มเฉลี่ย	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
บราซิล	752,197	42,818,427	1,195,423	58,376,880	1,488,873	67,934,373	2,528,240	151,396,989	153	176
สาธารณรัฐประชาชนจีน	12	1,402	4	1,430	755,662	38,560,475	1,304,463	60,236,578	18,891,456	2,696,495
เนเธอร์แลนด์	79,501	4,557,713	61,298	3,344,226	135,105	7,128,518	645,654	41,397,384	475	567
อิสราเอล	562,598	28,652,419	500,352	24,069,326	487,588	24,249,890	518,835	26,554,156	-7	-6
สหรัฐอเมริกา	177,689	12,984,285	172,673	14,946,648	196,220	18,880,545	99,171	15,791,895	-39	25
อื่น	1,554,879	56,243,309	1,535,189	73,638,573	1,219,948	59,841,718	891,680	47,099,880	-49	-9
รวม	3,126,876	145,257,555	3,464,939	174,377,083	4,283,396	216,595,519	5,988,043	342,476,882	74	102

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

3.8.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

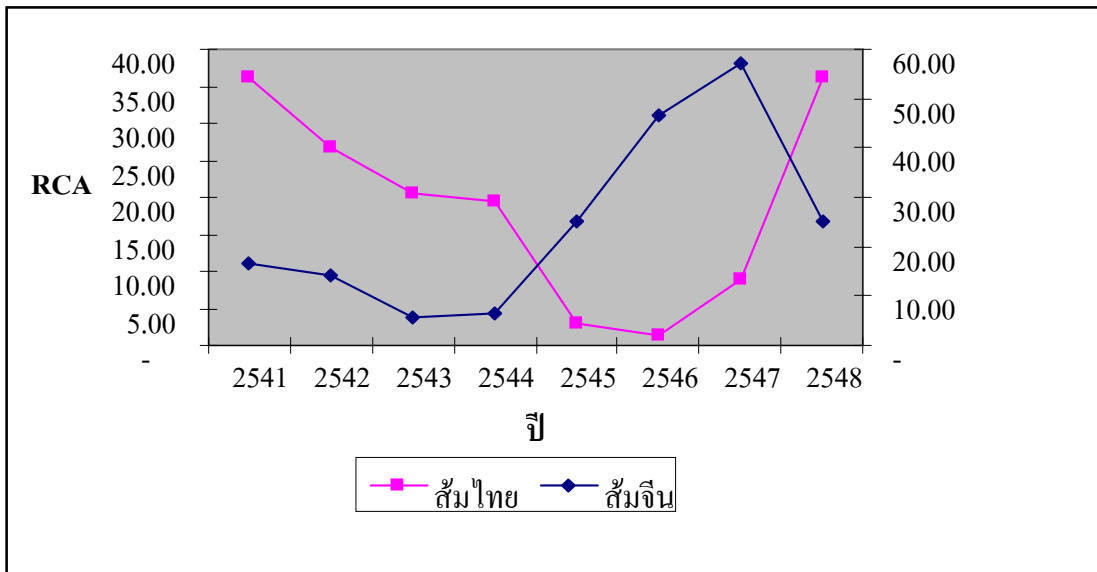
ในการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันสัมพัทธ์ของสินค้า โดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Revealed Comparative Advantage: RCA) พบว่า ค่า RCA สำหรับสินค้าสัมของประเทศไทยในช่วงปี 2541-2548 มีค่าอยู่ระหว่าง 1.18-33.01 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 16.38 หมายความว่า สัดส่วนการส่งออกสัมของประเทศไทยต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของประเทศไทยมีค่าเท่ากับ 16.38 เท่าของสัดส่วนการส่งออกสัมของโลกต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก ซึ่งถือได้ว่าประเทศไทยอยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าสัม ส่วนค่า RCA สำหรับสินค้าสัมของจีนในช่วงปี 2541-2548 มีค่าอยู่ระหว่าง 9.60-147.40 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 53.43 หมายความว่า สัดส่วนการส่งออกสัมของจีนต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของจีนมีค่าเท่ากับ 53.43 เท่าของสัดส่วนการส่งออกสัมของโลกต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก ซึ่งถือได้ว่าประเทศจีนอยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าสัมเช่นเดียวกับประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าว

หากพิจารณาแนวโน้มของค่า RCA สำหรับสินค้าสัมของประเทศไทยเปรียบเทียบกับจีน จะเห็นได้ว่า ปี 2541-2544 ค่า RCA ของทั้งสองประเทศมีแนวโน้มลดลงมาตลอด สำหรับประเทศไทยค่า RCA สินค้าสัมมีแนวโน้มลดลงทุกปี ในช่วงปี 2541-2545 เนื่องจากมูลค่าการส่งออกสัมสดและผลิตภัณฑ์ของประเทศไทยในตลาดโลกมีมูลค่าลดลง จนกระทั่งในปี 2546-2548 ค่า RCA สินค้าสัมของประเทศไทยเริ่มมีแนวโน้มสูงขึ้นอันเนื่องมาจากมูลค่าการส่งออกสัมสดและผลิตภัณฑ์ของประเทศไทยในตลาดโลกมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทางด้านค่า RCA ของจีนที่ทิศทางเพิ่มขึ้นอย่างมากในปี 2544-2547 ซึ่งอาจเกิดจากการที่ประเทศจีนเริ่มเปิดประเทศและสามารถขยายตลาดส่งออกสัมได้มากขึ้น แต่ในปี 2548 มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของจีนในตลาดโลกมีมูลค่าที่เพิ่มสูงขึ้นในสัดส่วนที่มากกว่าในช่วงปี 2544-2547 ค่า RCA สินค้าสัมของจีนจึงมีทิศทางที่ลดลงอย่างมากอีกครั้ง (ตารางที่ 3.8.13 และภาพที่ 3.8.10)

ตารางที่ 3.8.13 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ในการส่งออกสัมของประเทศไทยและจีนในตลาดโลก

ปี	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	เฉลี่ย
ไทย	29.60	23.02	18.74	15.38	2.48	1.18	7.61	33.01	16.38
จีน	27.06	24.33	9.60	10.43	45.79	96.35	147.40	66.48	53.43

ที่มา: จากการคำนวณ

ภาพที่ 3.8.10 แนวโน้มค่า RCA สินค้าส้มของไทยและจีน กรณีเปรียบเทียบกับสินค้าทั้งหมดที่ส่งออก

2) นโยบายภายในประเทศ

นโยบายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับสินค้าส้มเขียวหวานของรัฐนั้นประกอบด้วย นโยบายในเรื่องการปรับโครงสร้างการผลิตส้มเขียวหวานเพื่อให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน มีการสร้างมาตรฐานสุขอนามัยและระบบรับรองคุณภาพ มีการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการพัฒนาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ และสร้างระบบการบริหารจัดการด้านการผลิตและการตลาด

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศที่สำคัญสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ประเทศ	กฎระเบียบการนำเข้า	
	ข้อกำหนด	รายละเอียด
สหรัฐอเมริกา	มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> • มีกฎหมาย Plant Quarantine โดยกำหนดห้ามนำเข้าลำไยที่มีโรคพืชและแมลงศัตรูพืช • สามารถนำเข้าส้มที่ผ่านการฉายรังสีเนื่องจากการลงนามใน Framework Equivalency Work Plan (FEWP) ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ • ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช

	มาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า	<ul style="list-style-type: none"> ● กำหนดมาตรฐานสินค้าและกฎระเบียบทางเทคนิค ● ต้องคัดเลือกรุ่นคุณภาพ ขนาดเกรดสินค้า ระดับความสุกหอม ● ต้องผ่านการตรวจสอบและมีใบรับรองจาก Food Safety and Inspection Service USDA
สหภาพยุโรป	มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืช (Phytosanitary Certificate) ● ระบุว่ามาจากแหล่งที่ปราศจาก <i>Cercopora angolensis</i> , <i>Guignardia citricarpa</i>, <i>Tephritidae</i>
ญี่ปุ่น	มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS)	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องผ่านการอบไอน้ำร้อนเพื่อกำจัดแมลงวันในผลไม้ ● ต้องมีใบรับรองสุขอนามัยจากกรมวิชาการเกษตรกำกับมาพร้อมการนำเข้า ● ต้องติดฉลากระบุชื่อสินค้าและแหล่งผลิต
	มาตรการอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า	<ul style="list-style-type: none"> ● ต้องติดฉลากเป็นอาหารก่อนภูมิแพ้

จากการวิเคราะห์ปริมาณการค้าระหว่างประเทศของสินค้าส้ม พบว่า การผลิตสินค้าส้มจะผลิตเพื่อตอบสนองการบริโภคภายในประเทศเป็นส่วนใหญ่ การค้าระหว่างประเทศของสินค้าส้มมีปริมาณที่น้อยทั้งการนำเข้าและการส่งออก ถึงแม้ว่าภายหลังการเปิดการค้าเสรีกับจีน ประเทศไทยมีปริมาณและมูลค่าการนำเข้าส้มและผลิตภัณฑ์จากจีนเพิ่มขึ้นด้วยอัตราเพิ่มที่สูงมาก แต่เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณและมูลค่าการผลิตส้มของไทยแล้วยังอยู่ในสัดส่วนที่ต่ำกว่ามาก ดังนั้น สินค้าส้มจึงไม่น่าจะได้รับผลกระทบจากการเจรจาเปิดเสรีทางการค้า

5.9 อุ่น

3.9.1 สถานการณ์อุณหภูมิและผลิตภัณ์ของโลก

1) การผลิต

การผลิตอุณหภูมิในตลาดโลกนั้นส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อการค้า โดยในช่วงปีการผลิต 2530/31-2549/50 คิดเป็นร้อยละประมาณ 98.40 ของผลผลิตทั้งหมด ในช่วงปี 2540/41-2545/46 คิดเป็นร้อยละ 98.71 ของผลผลิตทั้งหมด และในช่วงปี 2546/47-2549/50 คิดเป็นร้อยละ 99.22 ของผลผลิตทั้งหมด โดยประเทศที่ทำการผลิตเพื่อการค้าเป็นรายใหญ่ในปี 2537/38 – 2549/50 ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศตุรกี อิตาลี และประเทศชิลี (USDA, 2007) แต่อย่างไรก็ตามการผลิตอุณหภูมิเพื่อการค้านั้นในช่วงปี 2530/31-2536/37 มีปริมาณที่เพิ่มไม่มากนัก แต่ในช่วง 2537/38-2547/48 มีปริมาณการผลิตอุณหภูมิเพื่อการค้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและลดลงในช่วงปี 2548/49-2549/50 (ตารางที่ 3.9.1 และ ภาพที่ 3.9.1)

2) การบริโภคอุณหภูมิในตลาดโลก

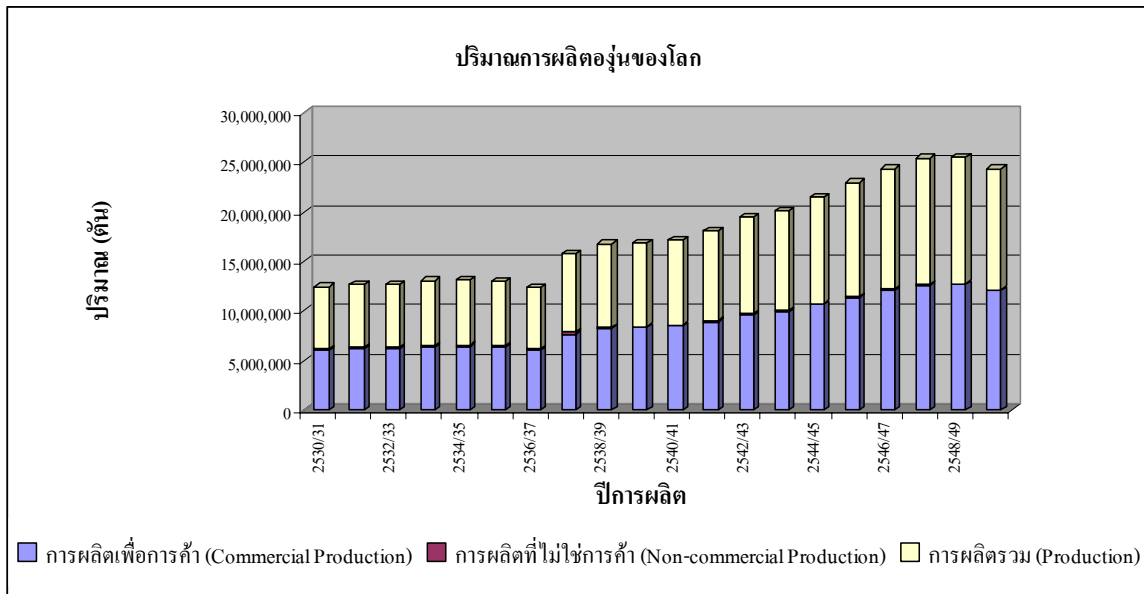
จากข้อมูลของ USDA (2007) พบว่า ในตลาดโลกส่วนใหญ่ปริมาณความต้องการอุณหภูมินั้นเป็นความต้องการบริโภคอุณหภูมิสด รองลงมาได้แก่ปริมาณการส่งออก และความต้องการอุณหภูมิเพื่อการแปรรูปตามลำดับ ในช่วงปี 2530/31 – 2544/45 และในช่วงปี 2545/46 – 2549/50 ความต้องการบริโภคอุณหภูมิสดยังคงมีส่วนที่มาก แต่ความต้องการอุณหภูมิเพื่อการแปรรูปเริ่มมีความสำคัญและมีปริมาณที่มากขึ้นแต่ยังคงมีอันดับเป็นที่สอง โดยเฉลี่ยการเติบโตของความต้องการบริโภคอุณหภูมิสดภายในตลาดโลกโดยรวมในช่วงปี 2530/31-2549/50 มีอัตราร้อยละ 4.53 ต่อปี โดที่ความต้องการอุณหภูมิสดเพื่อการแปรรูปมีอัตราความเติบโตอยู่ร้อยละ 7.14 และความต้องการเพื่อการบริโภคสดภายในตลาดโลกอยู่ที่อัตราร้อยละ 3.93 ต่อปี (ตารางที่ 3.9.1 และ ภาพที่ 3.9.2)

ตารางที่ 3.9.1 การผลิต การนำเข้า-ส่งออก และการบริโภคของตลาดโลกตั้งแต่ปี 2530/31 – 2549/2550

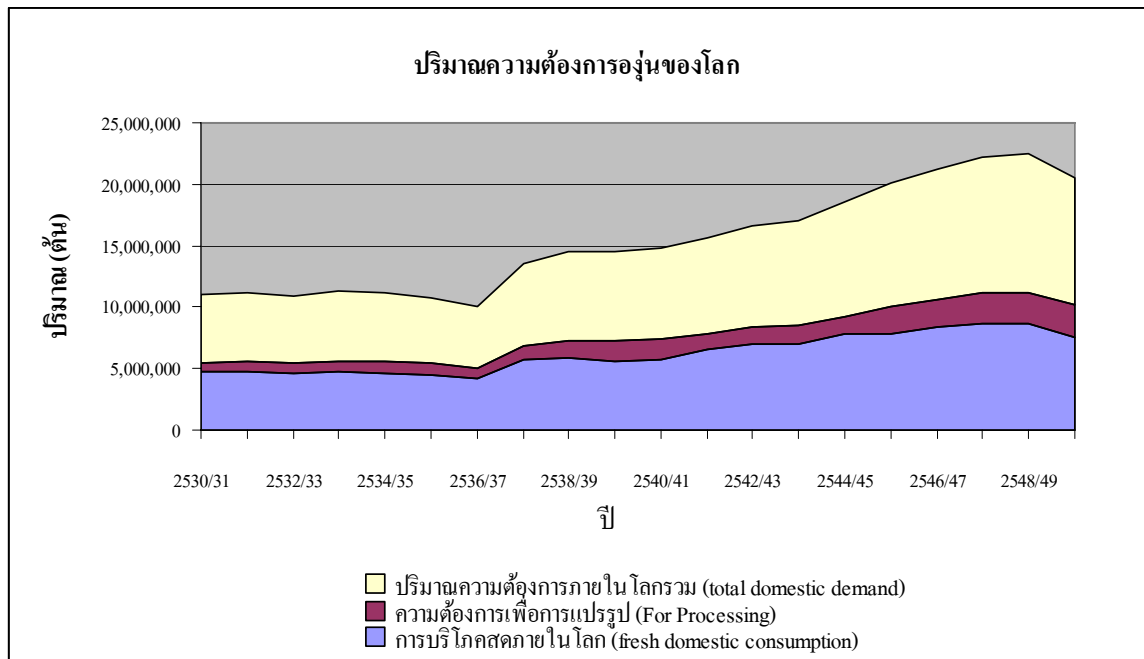
หน่วย: 1000 เมตริกตัน

ปี	การผลิต เพื่อการค้า (Commercial Production)	การผลิต ที่ไม่ใช่การค้า (Non-commercial Production)	การผลิตรวม (Production)	การบริโภคสดใน โลก (fresh domestic consumption)	ความต้องการ เพื่อการแปรรูป (For Processing)	ปริมาณความ ต้องการในโลกรวม (total domestic demand)
2530/31	6,069,054	150,545	6,219,599	4,689,578	819,242	5,508,820
2531/32	6,184,338	168,200	6,352,538	4,774,049	814,208	5,588,257
2532/33	6,181,859	144,100	6,325,959	4,667,636	778,124	5,445,760
2533/34	6,378,464	164,874	6,543,338	4,803,619	839,489	5,643,108
2534/35	6,417,428	145,298	6,562,726	4,632,131	954,905	5,587,036
2535/36	6,361,575	120,283	6,481,858	4,532,015	845,400	5,377,415
2536/37	6,055,719	127,800	6,183,519	4,229,699	786,699	5,016,398
2537/38	7,664,610	216,925	7,881,535	5,720,186	1,065,375	6,785,561
2538/39	8,278,433	117,700	8,396,133	5,864,365	1,374,339	7,238,704
2539/40	8,327,849	81,700	8,409,549	5,652,088	1,576,079	7,228,167
2540/41	8,460,051	100,400	8,560,451	5,711,756	1,684,713	7,396,469
2541/42	8,901,086	129,400	9,030,486	6,578,321	1,212,839	7,791,160
2542/43	9,566,765	154,640	9,721,405	6,949,014	1,363,902	8,312,916
2543/44	9,919,431	136,800	10,056,231	6,997,338	1,533,165	8,530,503
2544/45	10,631,614	126,400	10,758,014	7,867,994	1,413,844	9,281,838
2545/46	11,358,434	116,200	11,474,634	7,847,266	2,223,832	10,071,098
2546/47	12,078,688	106,600	12,185,288	8,328,687	2,279,335	10,608,022
2547/48	12,602,646	108,100	12,710,746	8,721,614	2,415,695	11,137,309
2548/49	12,650,089	89,200	12,739,289	8,648,078	2,567,957	11,216,035
2549/50	12,078,700	85,400	12,164,100	7,548,800	2,701,385	10,250,185
อัตรา						
เติบโต	4.609	-2.544	4.498	3.932	7.138	4.532
เฉลี่ย						

ที่มา: USDA, World Market and Trade, November 2005

ภาพที่ 3.9.1 ปริมาณการผลิตอู่นของโลก ปีการผลิต 2530/31-2549/50

ภาพที่ 3.9.2 ปริมาณความต้องการอู่นของโลก ปี 2530/31-2549/50

3.9.2 สถานการณ์อู่นของไทย

1) การผลิต

โดยทั่วไปอู่นจะสามารถเจริญเติบโตได้ดีในเขตนานและกึ่งร้อนกึ่งหนาว ในปัจจุบันไทยมีการปลูกอู่นในจังหวัดในแถบตะวันตก เช่น จังหวัดราชบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดสมุทรสาคร และ

จังหวัดในแถบตะวันออกเฉียงเหนือ เช่นจังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น และพันธุ์ที่ปลูกเป็นการค้าและเป็นที่ยอมรับของโลกได้แก่ พันธุ์ไวท์มะละกา และพันธุ์แบล็กโอปอหรือพันธุ์แบล็กควิน ส่วนพันธุ์ที่ปลูกเพื่อทำไวน์ได้แก่พันธุ์ชีราหรือพันธุ์ชีราส (กองส่งเสริมพืชสวน, 2549)

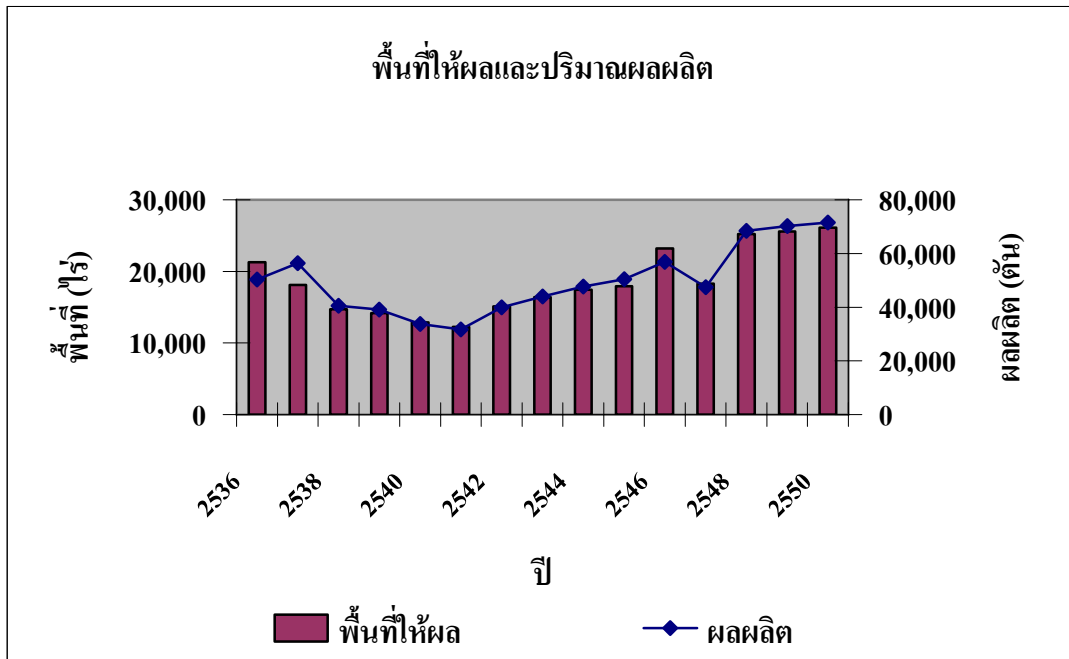
พื้นที่ปลูก และผลผลิตองุ่นในประเทศ

จากข้อมูลที่ได้จากกรมส่งเสริมการเกษตร (2550) พบว่า ในช่วงปี 2536-2550 พื้นที่เพาะปลูกองุ่นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วยอัตราเฉลี่ยร้อยละ 3.4 ต่อปี โดยพื้นที่ที่ให้ผลมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยกว่าพื้นที่ที่ไม่ให้ผล นอกจากนี้ยังพบว่าพื้นที่ที่ให้ผลมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นโดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 3.6 ต่อปี ในขณะที่ผลผลิตเฉลี่ยมีแนวโน้มลดลงในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 0.02 ต่อปี (ตารางที่ 3.9.2 ภาพที่ 3.9.3 และภาพที่ 3.9.4)

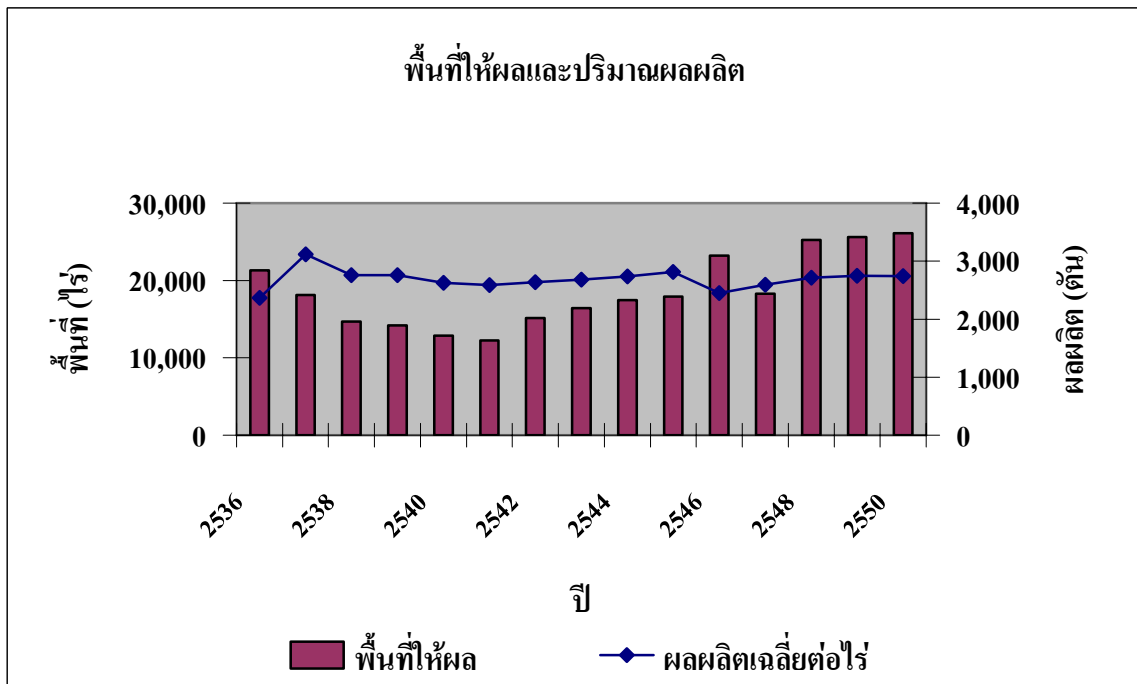
ตารางที่ 3.9.2 พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ขององุ่นไทย ปี 2536 - 2550

ปี	ให้ผลแล้ว	ยังไม่ให้ผล	รวม	(ตัน)	(กก./ไร่)
2536	21,295	784	22,079	50,367	2,365
2537	18,108	438	18,546	56,416	3,116
2538	14,689	1,067	15,756	40,491	2,757
2539	14,175	2,341	16,516	39,095	2,758
2540	12,877	2,939	15,816	33,800	2,625
2541	12,239	4,708	16,947	31,677	2,588
2542	15,127	9,488	24,615	39,886	2,637
2543	16,407	3,775	20,182	43,983	2,681
2544	17,457	2,453	19,910	47,733	2,734
2545	17,935	3,782	21,717	50,469	2,814
2546	23,216	1,711	24,927	56,831	2,448
2547	18,304	5,929	24,233	47,465	2,593
2548	25,237	706	25,943	68,468	2,713
2549	25,596	1,110	26,706	70,261	2,745
2550	26,108	1,308	27,416	71,561	2,741
อัตราเพิ่มร้อยละ	3.602	2.678	3.406	3.580	-0.021

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, 2551

ภาพที่ 3.9.3 พื้นที่ให้ผลและผลผลิตอู่นของไทย ปี 2536-2550

ภาพที่ 3.9.4 พื้นที่ให้ผลและผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่อู่นของไทย ปี 2536-2550

2) ระดับราคาอู๋น

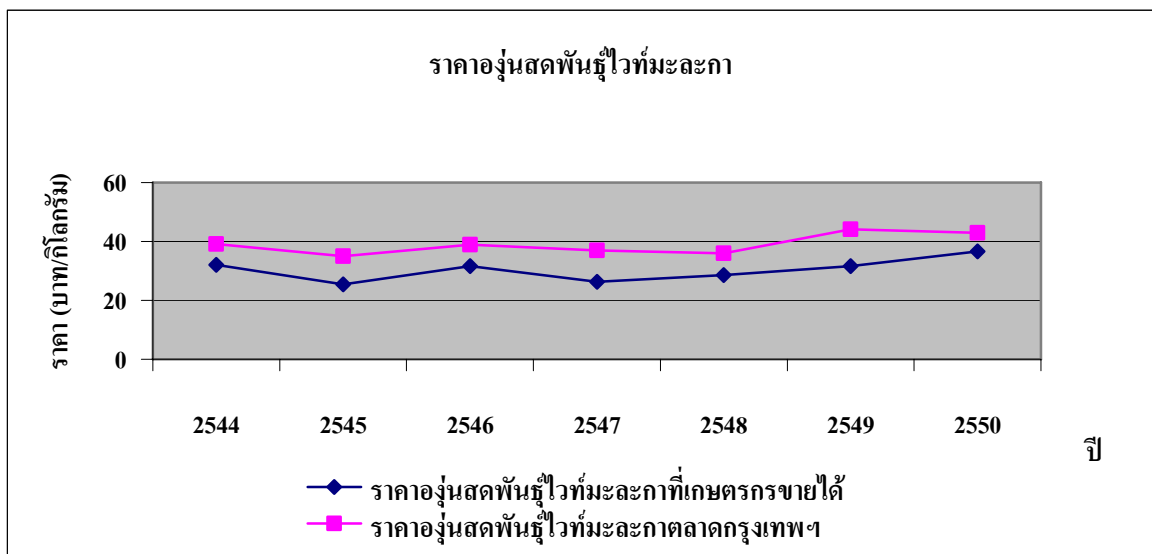
จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร(2550) พบว่าราคาที่เกษตรกรได้รับและราคาขายส่งอู๋นสดพันธุ์ไวมะละกามีแนวโน้มที่สูงขึ้นในช่วงปี 2547 – 2550 โดยในปี 2544 มีส่วนเหลือมการตลาด 7.07 บาทต่อกิโลกรัม และเพิ่มขึ้นเป็น 10.67 และ 12.45 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2547 และปี 2549 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามส่วนเหลือมการตลาดได้ลดลงเหลือ 6.26 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2550 ตามลำดับทั้งนี้เนื่องมาจากราคาน้ำมันที่มีราคาที่สูงขึ้น (ตารางที่ 3.9.3 และภาพที่ 3.9.5)

ตารางที่ 3.9.3 ราคาที่เกษตรกรขายได้และราคาขายส่งตลาดกรุงเทพฯ ปี 2544 - 2550

หน่วย: บาท/กิโลกรัม

ปี	ราคาอู๋นสดพันธุ์ไวมะละกา ที่เกษตรกรขายได้	ราคาขายส่งอู๋นสด พันธุ์ไวมะละกา ตลาดกรุงเทพฯ	ส่วนเหลือมการตลาด
2544	32.08	39.15	7.07
2545	25.44	34.99	9.55
2546	31.67	38.87	7.20
2547	26.29	36.96	10.67
2548	28.62	36.03	7.41
2549	31.68	44.13	12.45
2550	36.68	42.92	6.26

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

ภาพที่ 3.9.5 ราคาอู๋นจำแนกตามระดับตลาด ปี 2544-2550

3) การนำเข้าอู่นและผลิตภัณฑ์

ไทยได้นำเข้าอู่นในหลายรูปแบบทั้งในรูปของอู่นสด อู่นแห้ง และน้ำอู่น โดยประเทศที่ไทยนำเข้าอู่นสดในช่วงปี 2544 – 2548 ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลียและประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งในปี 2549 ไทยได้นำเข้าอู่นสดจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นอันดับสองรองจากประเทศสหรัฐอเมริกา และในปี 2550 ไทยนำเข้าจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นอันดับหนึ่ง สำหรับอู่นแห้งและน้ำอู่นของไทย ในช่วงปี 2547 – 2550 ไทยนำเข้าอู่นแห้งจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนและสหรัฐอเมริกาเป็นหลัก และไทยนำเข้าน้ำอู่นจากสเปน ได้หวันและสหรัฐเป็นส่วนใหญ่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และกรมศุลกากร, 2551) โดยมีรายละเอียดของปริมาณและมูลค่าการนำเข้าดังต่อไปนี้

ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าอู่นสดและผลิตภัณฑ์โดยรวม

จากตารางที่ 3.9.4 พบว่าปริมาณและมูลค่าการนำเข้าอู่นในรูปของอู่นสดและผลิตภัณฑ์มีแนวโน้มที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอู่นแห้งมีอัตราการนำเข้าทั้งปริมาณและมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 25.82 และ 24.99 ต่อปี ในช่วงปี 2534-2549 ตามลำดับ ส่วนน้ำอู่นค่าบริกซ์ไม่เกิน 30 มีแนวโน้มที่ลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมูลค่าการนำเข้าที่มีอัตราลดลงถึงร้อยละ 35.98 ต่อปีในช่วงปี 2545 – 2549

ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าอู่นสดและผลิตภัณฑ์ แยกรายประเทศ

จากตารางที่ 3.9.5 พบว่าในช่วงปี 2545-2549 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าอู่นสดของไทย ส่วนใหญ่นำเข้าจากประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน และแอฟริกาใต้ โดยที่ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าอู่นสดของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยตลอด และนอกจากนี้ไทยยังมีการนำเข้าจากชิลีอีกด้วย ส่วนปริมาณและมูลค่าการนำเข้าอู่นแห้งของไทยในช่วงปี 2545-2550 ที่นำเข้าจากสหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐประชาชนจีน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 3.9.6) สำหรับปริมาณและมูลค่าการนำเข้าน้ำอู่นอื่นๆ ของไทยที่มาจากสหรัฐอเมริกาในช่วงปี 2545-2549 มีแนวโน้มลดลง แต่ในปี 2550 กลับเพิ่มขึ้นอย่างมากเมื่อเทียบกับปี 2549 ในขณะที่ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าน้ำอู่นของไทยจากสเปนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และในปี 2550 ไทยมีปริมาณและมูลค่าการนำเข้าน้ำอู่นอื่นๆ มาจากสเปนมากที่สุด สำหรับปริมาณและมูลค่าการนำเข้าน้ำอู่นอื่นๆ ของไทยที่มาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงปี 2548-2549 ลดลงโดยตลอด (ตารางที่ 3.9.7)

จากตารางที่ 3.9.8 พบว่าในช่วงปี 2545-2549 ไทยมีปริมาณและมูลค่าการนำเข้าน้ำอู่นค่าบริกซ์ไม่เกิน 30 มาจากประเทศออสเตรเลียมากที่สุด รองลงมาคือประเทศสเปนและแอฟริกาใต้ แต่ในปี 2550 กลับมีการนำเข้าน้ำอู่นค่าบริกซ์ไม่เกิน 30 จากประเทศได้หวันมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศออสเตรเลียและสเปน

ตารางที่ 3.9.4 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าอัญมณีและผลิตภัณฑ์ปี 2534 – 2550

ปี	ปริมาณ :ตัน ,มูลค่า :ล้านบาท									
	อัญมณี		อัญมณีแท้		น้ำอัญมณีอื่นๆ		น้ำอัญมณี ค่าปริกซ์ไม่เกิน 30		รวม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2534	455	32.731	35	1.962	-	-	-	-	490	34.693
2535	845	65.136	8	0.517	-	-	-	-	853	65.653
2536	1,633	131.785	81	4.997	-	-	-	-	1,714	136.782
2537	2,326	177.474	53	2.573	-	-	-	-	2,379	180.047
2538	2,318	183.479	80	3.579	-	-	-	-	2,398	187.058
2539	2,591	191.240	189	6.992	-	-	-	-	2,780	198.232
2540	3,640	262.769	206	9.366	-	-	-	-	3,846	272.135
2541	1,004	89.910	172	10.336	-	-	-	-	1,176	100.246
2542	1,831	156.209	180	10.675	431	33.128	-	-	2,442	200.012
2543	3,008	246.949	177	10.456	623	45.333	-	-	3,808	302.738
2544	3,680	279.908	217	12.554	713	51.355	-	-	4,610	343.817
2545	4,331	302.714	204	10.657	645	40.749	75	4.546	5,255	358.666
2546	8,994	605.821	271	14.220	589	30.620	22	1.763	9,876	652.424
2547	12,067	720.269	393	22.325	820	45.502	36	0.744	13,316	788.840
2548	11,469	709.328	1,060	59.355	902	51.016	8	0.372	13,439	820.071
2549	16,817	991.233	877	45.851	1,108	60.727	67	1.064	18,869	1,098.875
2550	24,247	1,242.461	1,468	67.684	1,680	91.573	66	2.659	27,461	1,404.376
อัตราเพิ่ม										
ปี 2540-2550	31.272	25.313	23.784	22.849	14.036	8.765	3.499	-13.038	30.535	25.030
(ร้อยละ)										

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

ตารางที่ 3.9.5 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าอัญมณีตามรายประเทศ ปี 2545 - 2550

ประเทศ	ปริมาณ: ตัน ,มูลค่า :ล้านบาท													
	2545		2546		2547		2548		2549		2550		อัตราเพิ่ม ปี 2546-2550	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
จีน	35	1.030	734	31.475	1,161	49.842	1,155	62.546	5,090	271.989	11,610	531.575	131.61	128.54
สหรัฐอเมริกา	2,210	171.811	4,196	294.687	5,042	304.365	5,329	341.759	5,373	350.123	5,836	305.975	8.82	1.35
ออสเตรเลีย	1,042	70.712	1,663	128.767	2,295	146.217	2,862	188.680	3,136	207.342	2,903	185.149	16.21	10.44
แอฟริกาใต้	0	0.065	1,509	103.301	1,912	110.644	1,027	56.428	2,030	109.311	2,686	150.974	27.60	22.48
ชิลี	220	13.251	466	22.556	651	29.049	343	15.471	731	30.035	490	25.587	18.13	15.34
มาเลเซีย					0	0.002	9	0.876			97	9.739		
เปรู					82	3.969	187	7.775	267	10.636	142	7.098		
อินเดีย			0	0.002	30	0.709	10	0.446			96	5.413		
อียิปต์					14	1.241	13	0.890	102	6.699	64	4.699		
อื่นๆ	824	45.845	426	25.035	881	74.233	535	34.457	88	5.099	323	16.252	62.76	69.12
รวม	4,331	302.714	8,994	605.823	12,067	720.271	11,469	709.328	16,817	991.233	24,247	1,242.461	30.01	20.61

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

ตารางที่ 3.9.6 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าอัญมณีแห่งจำแนกตามรายประเทศ ปี 2545 – 2550

ประเทศ	ปริมาณ :ตัน ,มูลค่า :ล้านบาท													
	2545		2546		2547		2548		2549		2550		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สหรัฐอเมริกา	185	9.587	264	13.947	352	20.068	400	24.160	339	20.312	799	44.654	42.02	42.73
จีน	-	-	1	0.030	24	1.660	652	34.770	477	23.649	657	0.395	1,231.89	1,824.40
มาเลเซีย	2	0.067	6	0.141	9	0.205	3	0.078	1	0.024	7	22.353	143.33	18,612.43
อื่น ๆ	17	1.003	1	0.102	8	0.392	5	0.347	60	1.866	5	0.281	315.34	107.16
รวม	204	10.657	272	14.220	393	22.325	1,060	59.355	877	45.851	1,468	67.683	59.53	56.23

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

ตารางที่ 3.9.7 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าน้ำอุนอื่นจำแนกตามรายประเทศ ปี 2545 - 2550

ประเทศ	ปริมาณ :ตัน ,มูลค่า :ล้านบาท													
	2545		2546		2547		2548		2549		2550		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สเปน	109	4.968	204	10.687	268	13.647	185	9.227	260	13.735	603	30.125	52.00	55.72
ไต้หวัน			-	-	18	0.560	159	9.982	290	13.735	352	21.104	177.42	354.75
สหรัฐอเมริกา	381	25.735	261	13.838	387	23.251	267	18.843	15	0.775	363	17.408	442.28	410.63
อิตาลี	-	-	0	0.156	0.2	0.045	-	-	-	-	94	6.733		
จีน			-	-	10	0.437	100	3.979	52	2.656	119	6.588	196.17	185.06
ออสเตรเลีย	1	0.103	14	0.348	-	-	28	1.570	75	5.864	11	0.519		
อื่น ๆ	154	9.943	110	5.591	137	7.562	163	7.415	416	23.962	137	9.096	20.62	30.13
รวม	645	40.749	589	30.620	820	45.502	902	51.016	1,108	60.727	1,680	91.573	23.00	21.14

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

ตารางที่ 3.9.8 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าน้ำอุนค่าบริโภคไม่เกิน 30 จำแนกตามรายประเทศ ปี 2545 - 2550

ประเทศ	ปริมาณ :ตัน ,มูลค่า :ล้านบาท													
	2545		2546		2547		2548		2549		2550		อัตราเพิ่ม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ไต้หวัน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26	1.037		
ออสเตรเลีย	30	2.460	15	1.640	-	-	6	0.330	7	0.190	19	0.819		
สเปน	30	0.800	5	0.100	19	0.490	2	0.040	1	0.014	3	0.349	106.44	507.70
แอฟริกาใต้	5	0.680	2	0.020	-	-	0	0.000	59	0.840	-	-		
อื่น ๆ	10	0.606	-	-	17	0.250	0	0.000	1	0.020	18	0.454		
รวม	75	4.546	22	1.763	36	0.744	8	0.372	67	1.064	18	0.454	115.91	-8.07

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

3.9.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

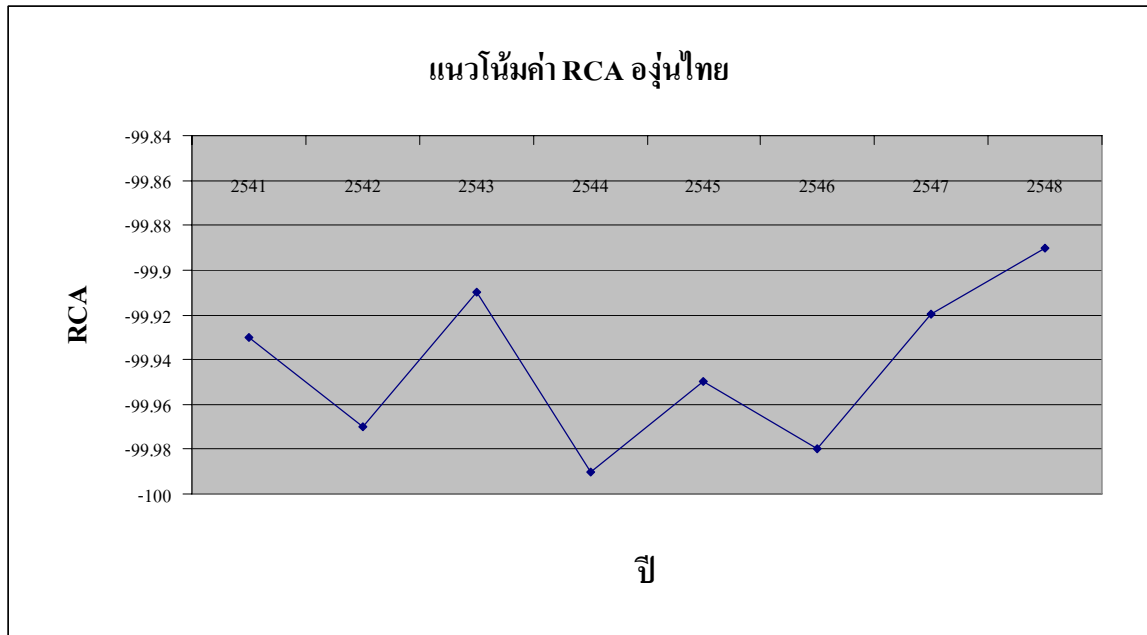
ในการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันอ่อน โดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Revealed Comparative Advantage: RCA) พบว่า ค่า RCA สำหรับสินค้าอ่อนของไทยในช่วงปี 2541-2548 มีค่าอยู่ระหว่าง -99.99 ถึง -99.89 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย -99.94 หมายความว่า ประเทศไทยอยู่ในฐานะที่มีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าอ่อน

หากพิจารณาแนวโน้มของค่า RCA สำหรับสินค้าอ่อนของไทย จะเห็นได้ว่าปี 2541-2548 ค่า RCA ของประเทศไทยแทบจะไม่มีเปลี่ยนแปลงเลย เนื่องจากมูลค่าการส่งออกอ่อนสดและผลิตภัณฑ์ของไทยในตลาดโลกมีมูลค่าค่อนข้างคงที่และแกว่งอยู่ระหว่าง -99.99 – -99.89 (ตารางที่ 3.9.9 และภาพที่ 3.9.6)

ตารางที่ 3.9.9 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ในการส่งออกอ่อนของไทยในตลาดโลก

ปี	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	เฉลี่ย
ไทย	-99.93	-99.97	-99.91	-99.99	-99.95	-99.98	-99.92	-99.89	-99.94

ที่มา: จากการคำนวณ

ภาพที่ 3.9.6 แนวโน้มค่า RCA สินค้าอ่อนของไทย

2) นโยบายภายในประเทศ

จากการศึกษา พบว่า ประเทศไทยไม่มีนโยบายและมาตรการภายในประเทศในสินค้าอ่อน

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

ภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีในสินค้าอ่อน ประเทศไทยมีการดำเนินการในสินค้าอ่อนภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีกับประเทศต่างๆ ดังนี้

ออสเตรเลีย

ภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าไทย-ออสเตรเลีย อ่อนเป็น 1 ในสินค้าอ่อนไหวไม่มีโควตาทักษิ จำนวน 41 รายการที่ไทยมีมาตรการปกป้องพิเศษ (Special Safeguard) คือได้กำหนดปริมาณนำเข้าไว้จำนวนหนึ่ง ถ้ามีการนำเข้าเกินกว่าปริมาณที่กำหนด จะขึ้นภาษีไปที่อัตราปกติ โดยที่อัตราภาษีนำเข้าจากออสเตรเลียภายใต้ปริมาณที่กำหนดสำหรับอ่อนสด อัตราภาษีนำเข้าจะลดลงเหลือ 0 ในปี 2015 ส่วนอัตราภาษีนำเข้าอ่อนแห้งและน้ำอ่อนจะลดลงเหลือ 0 ในปี 2010

นิวซีแลนด์

ภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าไทย-นิวซีแลนด์ อ่อนเป็น 1 ในสินค้าเกษตรอ่อนไหวของไทย จำนวน 25 รายการที่มีมาตรการปกป้องพิเศษ (Special Safeguard) โดยที่อัตราภาษีนำเข้าจากนิวซีแลนด์ภายใต้ปริมาณที่กำหนดสำหรับสินค้าอ่อนใช้อัตราเดียวกันกับกรณีของออสเตรเลีย

จีน

ภายใต้ข้อตกลงเขตการค้าไทย-จีน อัตราภาษีนำเข้าน้ำอ่อนจากจีนจะลดลงเหลือ 0 ในปี 2010

จากการวิเคราะห์ปริมาณการค้าระหว่างประเทศของสินค้าอ่อน พบว่า ก่อนที่จะมีการเจรจาเปิดการค้าเสรีกับจีนและออสเตรเลีย ไทยนำเข้าอ่อนจากสหรัฐอเมริกาเป็นจำนวนมาก แต่ภายหลังจากที่ไทยเปิดเสรีทางการค้ากับจีนและออสเตรเลียแล้ว ไทยนำเข้าอ่อนจากจีนและออสเตรเลียเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัว ส่วนการนำเข้าอ่อนจากสหรัฐอเมริกามีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย ดังนั้นการเปิดเสรีทางการค้ากับจีนและออสเตรเลีย ส่งผลทำให้ประเทศไทยนำเข้าอ่อนจากจีนและออสเตรเลียเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก

3.10 เนื้อไก่และผลิตภัณฑ์

3.10.1 สถานการณ์ไก่เนื้อและผลิตภัณฑ์ของโลก

1) การผลิต

การผลิตไก่ของประเทศผู้ผลิตที่สำคัญของโลกยังคงมีแนวโน้มที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บราซิล จีน สหภาพยุโรป อินเดีย และสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญถึงแม้ว่าน้ำมันและพลังงาน รวมทั้งวัตถุดิบอาหารสัตว์ ได้แก่ ถั่วเหลืองและข้าวโพดจะมีราคาสูงขึ้น เมื่อพิจารณาถึงประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา บราซิล และเม็กซิโก พบว่า ปริมาณการผลิตไก่ที่เพิ่มขึ้นของสหรัฐอเมริกาส່ว่นใหญ่จะใช้บริโภคภายในประเทศ ขณะที่การส่งออกจะเพิ่มขึ้นตามการผลิตที่เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน สำหรับบราซิลนั้น ผลผลิตที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากการส่งออกที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นในหลายๆ ตลาด เช่น ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป และรัสเซีย ส่วนเม็กซิโก การผลิตไก่เนื้อที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมไก่เนื้อที่เป็นแบบครบวงจรและทันสมัย แต่ก็ยังไม่สามารถรองรับการบริโภคที่เพิ่มขึ้นซึ่งมีสาเหตุมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและการบริโภคเพื่อทดแทนเนื้อสัตว์อื่น ทั้งนี้เมื่อพิจารณาด้านการบริโภคไก่ของโลก พบว่า สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีการบริโภคไก่มากที่สุด รองลงมาได้แก่ จีน สหภาพยุโรป และบราซิล (ตารางที่ 3.10.1)

ตารางที่ 3.10.1 การผลิตเนื้อไก่ในประเทศหลักของโลก

ประเทศ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	ปริมาณ : พันตัน
							การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 5 ปี (2546-2550) (ร้อยละ)
1. สหรัฐฯ	14,467	14,696	15,286	15,870	15,930	16,211	2.31
2. จีน	9,558	9,898	9,998	10,200	10,350	11,500	3.83
3. บราซิล	7,449	7,645	8,408	9,350	9,355	10,305	6.80
4. สหภาพยุโรป 27	7,788	7,916	7,852	8,169	7,740	8,111	0.88
5. เม็กซิโก	2,157	2,290	2,389	2,498	2,592	2,730	4.83
6. อินเดีย	1,400	1,500	1,650	1,900	2,000	2,300	10.51
7. ญี่ปุ่น	1,107	1,127	1,124	1,166	1,227	1,241	2.33
8. อาร์เจนตินา	640	750	910	1,030	1,200	1,280	14.98
9. ไทย	1,275	1,340	900	950	1,100	1,050	-2.19
10. อื่นๆ	8,314	7,715	7,826	8,512	12,303	13,025	10.68
รวมทั้งโลก	54,155	54,877	56,343	59,645	63,797	67,753	4.61

ที่มา: USDA, World Market and Trade, November 2008

ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตไก่อันดับที่ 9 ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา จีน บราซิล สหภาพยุโรป เม็กซิโก อินเดีย ญี่ปุ่น และอาร์เจนตินา โดยไทยผลิตไก่ได้ 679.36 ล้านตัว หรือคิดเป็นน้ำหนักเนื้อไก่ประมาณ 900 พันตันในปี พ.ศ. 2547 และในปี พ.ศ. 2548 ผลิตไก่ได้ 817.24 ล้านตัวหรือคิดเป็นเนื้อไก่น้ำหนักประมาณ 950 พันตัน สำหรับปี พ.ศ. 2549 ไทยจะผลิตไก่ได้ 849.88 ล้านตัว ซึ่งคิดเป็นเนื้อไก่น้ำหนัก 1,100 พันตัน เมื่อคิดเป็นผลผลิตเนื้อไก่เฉลี่ยที่ผ่านระหว่างปี พ.ศ. 2546-2549 พบว่าลดลงในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 1.60 สาเหตุหลักของผลผลิตที่ลดลงจากการระบาดของไข้หวัดนก ตั้งแต่วันที่ 23 มกราคม 2547 ขณะที่ผลผลิตเนื้อไก่รวมของโลกช่วงเดียวกันเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.84 โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาร์เจนตินาและอินเดียที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 17.05 และ 9.39 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.10.1)

สำหรับปี พ.ศ. 2550 พบว่า ประเทศไทยยังคงเป็นผู้ผลิตไก่อันดับที่ 9 ของโลกเช่นเดิม โดยผลิตไก่ได้จำนวน 884.68 ตัว หรือคิดเป็นน้ำหนัก 1,050 พันตัน เป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนไก่ที่เลี้ยงเพิ่มขึ้น แต่ปริมาณเนื้อไก่ที่ผลิตได้กลับลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ส่งผลให้ผลผลิตเนื้อไก่เฉลี่ยที่ผ่านระหว่างปี พ.ศ. 2546-2550 ลดลงในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 2.19

เมื่อพิจารณาการผลิตเนื้อไก่ของประเทศผู้ผลิตของโลกปี พ.ศ. 2548 มีปริมาณการผลิตรวม 59.65 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 ที่ปริมาณ การผลิต 56.34 ล้านตัน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.88 โดยมีการผลิตเพิ่มขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา จีน บราซิล เม็กซิโก อินเดีย อาร์เจนตินา และไทย เป็นหลัก สำหรับปี พ.ศ. 2549 มีปริมาณการผลิตรวม 63.80 ล้านตัน คิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.96 จากปี พ.ศ. 2548 การผลิตที่เพิ่มขึ้นเป็นผลจาก จีน อินเดีย และเม็กซิโก รวมถึงประเทศในแถบเอเชียมีผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญแม้ว่าน้ำมันและพลังงานจะมีราคาสูง ส่วนอาหารสัตว์นั้นมีราคาทรงตัว โดยที่การผลิตเนื้อไก่ของสหรัฐอเมริกา ปี พ.ศ. 2549 เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.38 และยังคงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.76 ในปี พ.ศ. 2550 การเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เพื่อใช้บริโภคภายในประเทศ ขณะเดียวกันการส่งออกก็คาดหวังว่าจะได้รับผลประโยชน์จากการผลิตที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน

สถานการณ์การผลิตเนื้อไก่ของบราซิลปี พ.ศ. 2549 ผลิตไก่เนื้อเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2548 ร้อยละ 0.05 เป็นผลมาจากการส่งออกที่เพิ่มขึ้นในหลาย ๆ ตลาด อาทิ ญี่ปุ่นนำเข้าจากบราซิลเพิ่มขึ้นเพื่อทดแทนการนำเข้าจากประเทศอื่น ๆ ที่มีการระบาดของโรคไข้หวัดนกในช่วง 8 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2548 โดยญี่ปุ่นนำเข้าจากประเทศบราซิลเพิ่มขึ้นร้อยละ 35 รวมทั้งการบริโภคภายในที่เพิ่มขึ้นและการเพิ่มผลผลิตตัวเหลืองมีส่วนช่วยสนับสนุนการเติบโตของอุตสาหกรรมการผลิตไก่ของบราซิล โดยปริมาณการผลิตเนื้อไก่ของบราซิลยังคงเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2550 สูงถึงร้อยละ 10.15 เทียบกับปีก่อนหน้า ส่งผลให้ในช่วง 6 ปีที่ผ่านผลผลิตเนื้อไก่เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.80 สำหรับเม็กซิโกในช่วงปี พ.ศ. 2547-2550 ผลผลิตเนื้อไก่เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.41 โดยปี พ.ศ. 2549 มีผลผลิตเนื้อไก่เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.76 และร้อยละ 5.32 ในปี พ.ศ. 2550 การผลิตที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของเม็กซิโกมิเป็นผลจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นและการบริโภคทดแทนเนื้อสัตว์อื่นรวมทั้งผลของการทำตลาด ขณะเดียวกันการ

เพิ่มขึ้นของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปและคุณภาพของผลผลิตที่ดีขึ้นจากการผลิตแบบครบวงจรและทันสมัยมากขึ้น

การผลิตเนื้อไก่ของสหภาพยุโรปฟื้นตัวหลังจากเกิดโรคไข้หวัดนกในปี พ.ศ. 2546 ใน BENELUX และปัญหาสารตกค้างไนโตรฟูแรนส์ในโปรตุเกส ขณะเดียวกันผู้ผลิตภายในยังปรับตัวด้านการตลาดหลังจากที่มีการขยายสมาชิกภาพใหม่อีก 10 ประเทศในปี พ.ศ. 2547 สำหรับ ปริมาณผลผลิตในสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2549 ลดลงร้อยละ 5.25 ขณะที่การบริโภคเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย

จากวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2545 ทำให้อาร์เจนตินาต้องลดค่าเงิน ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตถูกลงจนสามารถส่งออกแข่งขันกับต่างประเทศได้ พลอยให้การผลิตเนื้อไก่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา โดยผลผลิตเนื้อไก่ในปี พ.ศ. 2549 เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 16.50 จากปี พ.ศ. 2548 และร้อยละ 6.67 ในปี พ.ศ. 2550 ส่งผลให้อัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 6 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2550 ร้อยละ 14.98 นอกจากนั้นอาร์เจนตินาได้รับประโยชน์จากโรคไข้หวัดนกช่วงปี พ.ศ. 2547-2548 ทำให้สามารถเปิดตลาดส่งออกประเทศใหม่ๆ ได้ ขณะที่ไทยได้รับผลกระทบจากโรคไข้หวัดนกทำให้ผู้ผลิตรายเล็ก รายกลางของไทย และอินโดนีเซียไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะทำธุรกิจต่อไปได้ เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการทำลายสัตว์ เพื่อการควบคุมโรคโดยรับค่าชดเชยที่ต่ำหรือไม่ได้รับเลย นอกจากนี้ยังได้รับผลกระทบจากราคาไก่ตกต่ำและการสูญเสียตลาดส่งออก ประเทศไทยสูญเสียประมาณร้อยละ 20-25 ของปริมาณสินค้าคงคลัง คาดว่าประมาณร้อยละ 23 ของผู้ผลิตรายเล็กและรายกลางต้องเลิกกิจการไป โดยผลผลิตเนื้อไก่ในปี พ.ศ. 2549 เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.79 จากปีก่อนหน้า แต่ก็ยังต่ำกว่าผลผลิตช่วงก่อนที่จะเกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนกในปี พ.ศ. 2547

2) การบริโภค

ความต้องการบริโภคเนื้อไก่โลกเฉลี่ย 4 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2550 ร้อยละ 6.07 โดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการที่เพิ่มขึ้นของรัสเซียและอินเดียที่เฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 11.78 และ 11.43 ตามลำดับ นอกจากนั้นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ประชากรมีรายได้สูงจึงมักนิยมการบริโภคอาหารแปรรูปมากขึ้น เนื่องจากความต้องการความสะดวกสบาย อาทิ สหรัฐอเมริกามีความต้องการบริโภคเนื้อสัตว์ปีกสูงต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงการบริโภคเนื้อไก่เฉลี่ย 4 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2550 ร้อยละ 2.11 ดังนั้นจึงนับว่าเป็นโอกาสสำหรับสินค้าแปรรูป (ตารางที่ 3.10.2) อนึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าสหภาพยุโรปเฉลี่ยในช่วง 4 ปีแทบจะไม่มีเปลี่ยนแปลงของความต้องการในการบริโภคเนื้อไก่ โดยปี พ.ศ. 2547 และ 2549 การบริโภคเนื้อไก่ของสหภาพยุโรปลดลงเทียบกับปีก่อนหน้า ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการระบาดของโรคไข้หวัดนกชนิดรุนแรงที่สหภาพยุโรปประสบส่งผลกระทบต่อความมั่นใจในความปลอดภัยจากการบริโภคเนื้อไก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกที่ทำให้การบริโภคเนื้อไก่ในสหภาพยุโรปลดลง

ตารางที่ 3.10.2 การบริโภคเนื้อไก่ในประเทศหลักของโลก

ประเทศ	2546	2547	2548	2549	2550	ปริมาณ : พันตัน
						การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 4 ปี (2547-2550) (ร้อยละ)
1. สหรัฐอเมริกา	12,540	13,080	13,430	13,671	13,624	2.11
2. จีน	9,963	9,931	10,088	10,371	11,624	4.04
3. สหภาพยุโรป 27	7,739	7,613	8,082	7,661	8,128	1.35
4. บราซิล	5,742	5,992	6,612	6,853	7,384	6.52
5. เม็กซิโก	2,627	2,713	2,871	3,016	3,121	4.41
6. รัสเซีย	1,680	1,675	2,139	2,373	2,581	11.78
7. อินเดีย	1,496	1,648	1,899	2,000	2,300	11.43
8. ญี่ปุ่น	1,841	1,713	1,880	1,939	1,936	1.44
9. แอฟริกาใต้	928	956	1,010	1,141	1,182	6.31
10. แคนาดา	941	961	966	984	989	1.25
11. อื่นๆ	7,977	8,299	8,925	13,642	14,723	18.09
รวมทั้งโลก	53,474	54,581	57,902	63,651	67,592	6.07

ที่มา: USDA, World Market and Trade, November 2008

3) การส่งออกและนำเข้า

การส่งออก

การส่งออกเนื้อไก่โลก พบว่า การส่งออกไก่ของโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยที่ประเทศผู้ส่งออกไก่ที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา บราซิล สหภาพยุโรป จีน และไทย โดยในปี พ.ศ. 2547 การส่งออกเนื้อไก่ของจีนและไทยซึ่งเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ของโลกถูกระงับการนำเข้าจากประเทศผู้นำเข้า เนื่องจากการระบาดของโรคไข้หวัดนก ส่งผลให้บราซิลได้รับผลดีโดยส่งออกเพื่อทดแทนสินค้าไก่สดจากประเทศที่ประสบปัญหาไข้หวัดนก ซึ่งเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 26.96 และ 13.37 ในปี พ.ศ. 2547 และ 2548 เทียบกับปีก่อนหน้า ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ภายใต้อิทธิพลของความต้องการบริโภคเนื้อไก่ในประเทศซึ่งเป็นตลาดหลักลดลง (ตารางที่ 5.10.2) ทำให้ปริมาณการส่งออกเนื้อไก่ในปี พ.ศ. 2549 ลดลงร้อยละ 8.65 จากปี พ.ศ. 2548 (ตารางที่ 3.10.3) สาเหตุจากการที่ค่าเงินของบราซิลแข็งขึ้นและต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น รวมถึงการเกิดโรคไข้หวัดนกซึ่งทำให้ประเทศผู้นำเข้าเปลี่ยนไปบริโภคเนื้อสัตว์ชนิดอื่นแทนเนื้อไก่ แต่ความต้องการบริโภคเนื้อไก่ที่คงเพิ่มขึ้นจากภาวะการระบาดของโรคไข้หวัดนกที่บรรเทาความรุนแรงลงและจากการส่งออกไปประเทศรัสเซียที่เพิ่มขึ้นด้วยการทำตลาดเนวรุก (ตารางที่ 3.10.4)

ตารางที่ 3.10.3 การส่งออกเนื้อไก่ในประเทศหลักของโลก

ประเทศ	2546	2547	2548	2549	2550	ปริมาณ : พันตัน
						การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 4 ปี (2547-2550) (ร้อยละ)
1. สหรัฐอเมริกา	2,232	2,170	2,360	2,361	2,618	4.23
2. บราซิล	1,903	2,416	2,739	2,502	2,922	12.12
3. สหภาพยุโรป 27	723	728	696	684	623	-3.59
4. จีน	388	241	331	322	358	1.98
5. ไทย	485	200	240	261	297	-4.05
6. อื่นๆ	222	228	360	364	418	19.14
รวมทั้งโลก	5,953	5,983	6,726	6,494	7,236	5.22

ที่มา: USDA, World Market and Trade, November 2008

การนำเข้า

การนำเข้าเนื้อไก่โลก พบว่า ประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ รัสเซีย ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป เม็กซิโก และจีน โดยคาดว่าประเทศที่มีแนวโน้มนำเข้าไก่เพิ่มขึ้น คือ จีน และเม็กซิโก เนื่องจากจีนได้รับผลกระทบจากโรคไข้หวัดนก และเม็กซิโกมีความต้องการเนื้อไก่สดเพื่อแปรรูปเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความต้องการบริโภคเนื้อไก่ของประเทศดังกล่าวเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าปริมาณเนื้อไก่ที่ผลิตได้ ขณะเดียวกันสหภาพยุโรปก็เป็นอีกประเทศที่มีแนวโน้มการนำเข้าเนื้อไก่ที่เพิ่มขึ้น จากเหตุผลที่สหภาพยุโรปพ่ายแพ้ในข้อร้องเรียนต่อองค์การการค้าโลกเรื่องการนำเข้าเนื้อไก่หมักเกลือจากบราซิล และไทยทำให้ต้องเก็บภาษีในอัตราที่ต่ำลงเมื่อเดือนมิถุนายน 2549 ส่งผลให้สหภาพยุโรปได้นำมาตรการโควตาภาษีมาใช้กับเนื้อไก่ที่นำเข้าจากบราซิลและไทยเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมการเลี้ยงไก่ภายในประเทศ แม้ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2548-2550 ปริมาณการนำเข้าของสหภาพยุโรปจะลดลงจากความไม่มั่นใจในความปลอดภัยจากโรคไข้หวัดนกในไก่ (ตารางที่ 3.10.4)

ตารางที่ 3.10.4 การนำเข้าเนื้อไก่ในประเทศหลักของโลก

ประเทศ	ปริมาณ : พันตัน				การเปลี่ยนแปลง เฉลี่ย 3 ปี (ร้อยละ)
	2546	2547	2548	2549	
1. รัสเซีย	1,081	1,016	1,225	1,189	3.87
2. ญี่ปุ่น	695	582	748	716	2.66
3. สหภาพยุโรป 27	723	728	696	690	-1.52
4. เม็กซิโก	338	326	374	430	8.72
5. จีน	453	174	219	343	6.96
6. อื่นๆ	1,241	1,505	1,745	1,837	14.16
รวมทั้งโลก	4,531	4,331	5,007	5,205	5.05

ที่มา: USDA, World Market and Trade, November 2006

ในขณะที่รัสเซียมีแนวโน้มของการนำเข้าลดลง เนื่องจากปริมาณการผลิตไก่ที่เพิ่มขึ้นอย่างมากของรัสเซียในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยที่รัสเซียนำเข้าจากสหรัฐอเมริการ้อยละ 60 ส่วนที่เหลือนำเข้าจากบราซิล เช่นเดียวกับญี่ปุ่นที่มีการนำเข้าในปี พ.ศ. 2549 ลดลงร้อยละ 2.94 จากปี พ.ศ. 2548 ที่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20.57 เทียบกับปีก่อนหน้า อาจเป็นผลจากการระบาดของเชื้อไข้หวัดนกอีกครั้ง อย่างไรก็ตาม ภาวการณ์การนำเข้าเนื้อไก่โดยทั่วไปจากประเทศนำเข้าหลักของโลกฟื้นตัวจากปัญหาไข้หวัดนกในไก่ (ตารางที่ 3.10.4)

3.10.2 สถานการณ์ไก่เนื้อของไทย

สินค้าไก่อยู่ในกลุ่มสินค้าปศุสัตว์ที่มีความสำคัญอย่างมากต่อประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตและยังเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ของโลก โดยที่ผลิตภัณฑ์ไก่เป็นสินค้าเกษตรส่งออกอันดับต้นของไทยที่มีอัตราการเติบโตที่สูงอย่างต่อเนื่องเสมอมา ผลิตภัณฑ์ไก่ที่ไทยส่งออกได้แก่ ไก่สดแช่เย็นแช่แข็งและไก่แปรรูป ในอดีตไก่สดแช่เย็นแช่แข็งและไก่แปรรูปมีส่วนการส่งออกที่ใกล้เคียงกัน แต่ภายหลังสถานการณ์ไข้หวัดนก ประเทศผู้นำเข้าห้ามการนำเข้าไก่สดแช่เย็นแช่แข็ง ดังนั้น ผู้ส่งออกได้ปรับเปลี่ยนการส่งออกจากไก่สดแช่เย็นแช่แข็งไปเป็นไก่แปรรูป ซึ่งประเทศไทยมีทักษะและความชำนาญในการผลิตไก่แปรรูปอยู่แล้ว นอกจากจะทำให้ไก่แปรรูปมีส่วนการส่งออกที่สูงขึ้นอย่างมากแล้วมูลค่าการส่งออกก็เพิ่มขึ้นตามรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

1) การผลิต

พื้นที่การเลี้ยง

พื้นที่เลี้ยงไก่เนื้อกระจายอยู่ทุกภูมิภาคในประเทศไทย ส่วนใหญ่พื้นที่เลี้ยงไก่เนื้อมากที่สุด คือ ภาคกลาง รองลงมาได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ โดยคิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ย 4 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2549 คิดเป็นร้อยละ 68.19 19.79 8.08 และ 3.94 จากจำนวนไก่เนื้อทั้งประเทศ โดยที่ภาคกลางมีแนวโน้มลดลง ในทางกลับกันอีก 3 ภูมิภาคมีสัดส่วนการเลี้ยงไก่เนื้อที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ในช่วงที่ผ่านมาดังกล่าว ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการพบเชื้อไข้หวัดในภาคกลางซึ่งต้องมีการทำลายสัตว์ปีกในบริเวณที่ตรวจพบเชื้อไข้หวัดนกจึงส่งผลให้สัดส่วนจำนวนไก่เนื้อปรับลดลงโดยเปรียบเทียบกับอีก 3 ภูมิภาค

การผลิตไก่เนื้อและผลิตภัณฑ์เนื้อไก่

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการผลิตไก่เนื้อเป็นอันดับที่ 9 ของโลก จากการประสบกับปัญหาการแพร่ระบาดของไข้หวัดนกในสัตว์ปีกช่วงที่ผ่านมา ส่งผลให้ผู้ผลิตรายเล็ก รายกลางของไทยไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะทำธุรกิจต่อไปได้ เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการทำลายสัตว์ เพื่อการควบคุมโรคโดยรับค่าชดเชยที่ต่ำหรือไม่ได้รับเลย นอกจากนี้ยังได้รับผลกระทบจากราคาไก่ตกต่ำและการสูญเสียตลาดส่งออก ประเทศไทยสูญเสียประมาณร้อยละ 20-25 ของปริมาณสินค้าคงคลัง และประมาณร้อยละ 23 ของผู้ผลิตรายเล็กและรายกลางต้องเลิกกิจการไป แม้ว่าไทยจะยังไม่สามารถประกาศเป็นเขตปลอดโรคไข้หวัดนกได้ แต่ผู้บริโภคมีความมั่นใจในมาตรฐานการผลิตและคุณภาพของสินค้า ทำให้การบริโภคและการส่งออกขยายตัวเพิ่มขึ้นจากการที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีนโยบายปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งไก่เนื้อซึ่งเป็นสินค้าที่อยู่ในกลุ่มสร้างรายได้จากการส่งออกซึ่งจะเน้นระบบการผลิตที่ได้มาตรฐานปลอดภัยจากเชื้อโรคและสัตว์ปีกทุกชนิด ต้องเข้าระบบฟาร์มทั้งไก่ชน ไก่พื้นเมืองและเป็ดไล่ทุ่ง

แม้ว่าปัญหาการระบาดของไข้หวัดนกในไก่ของไทยบรรเทาความรุนแรงลงภายหลังจากระบาดครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2548 เนื่องจากการเฝ้าระวังและควบคุมอย่างเข้มงวดนับตั้งแต่ที่เริ่มระบาดในปี พ.ศ. 2547 รวมทั้งมีการปรับปรุงความร่วมมือกับเกษตรกรรายย่อยในการรายงานการเกิดโรค อย่างไรก็ดี คริวเรือนที่เลี้ยงไก่เนื้อเชิงพาณิชย์ได้ลดจำนวนลงต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2550 และ 2549 มีจำนวน 7,484 และ 9,766 คริวเรือน ลดลงจากปี พ.ศ. 2548 ที่ 12,097 คริวเรือน ทั้งนี้ จำนวนคริวเรือนที่เลี้ยงไก่เนื้อลดลงอาจเป็นผลมาจากการปรับแบบแผนการทำฟาร์มไก่เนื้อของรัฐบาลให้เป็นแบบโรงเรือนปิดเท่านั้น เพื่อรองรับกับมาตรฐานด้านสุขอนามัย และการแก้ไขปัญหาการระบาดของไข้หวัด รวมทั้งการเลิกกิจการของผู้เลี้ยงที่ประสบผลกระทบจากการระบาดของโรคดังกล่าว (ตารางที่ 3.10.5)

ตารางที่ 3.10.5 จำนวนครัวเรือนผู้เลี้ยงไก่เนื้อไทย

หน่วย : ครัวเรือน

ปี	2547	2548	2549	2550
จำนวนครัวเรือน	10,098	12,443	9,766	7,484
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	-	23.22	-21.51	-23.37

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

โดยทั่วไปปริมาณการผลิตไก่เนื้อในแต่ละปีขึ้นอยู่กับไก่พันธุ์ที่นำเข้าจากต่างประเทศเป็นหลัก เนื่องจากประเทศไทยยังไม่สามารถผลิตไก่พันธุ์เนื้อคุณภาพดีได้เอง การกำหนดเป้าหมายการผลิตหรือวางแผนการผลิตไก่เนื้อในแต่ละปี เพื่อการบริโภคภายในประเทศและเพื่อการส่งออกสามารถพิจารณาหรือกำหนดได้จากจำนวนไก่พันธุ์ที่นำเข้าจากต่างประเทศที่มีทั้งพ่อ-แม่พันธุ์ (Parent Stocks) และปู่-ย่าพันธุ์ (Grand Parent Stocks) เนื่องจากจำนวนพ่อ-แม่ และปู่-ย่าพันธุ์จะส่งผลโดยตรงต่อการผลิตไก่เนื้อในปีถัดไปและแน่นอนมีผลต่อปริมาณการผลิตเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ จากสถิติกรมปศุสัตว์ในปี พ.ศ. 2548 มีการนำเข้าแม่พันธุ์รวมทั้งสิ้น 1.91 ล้านตัว เพิ่มขึ้นจากปี 2547 ที่นำเข้า 1.16 ล้านตัว คิดเป็นร้อยละ 65.31 และแม่พันธุ์ไก่เนื้อที่นำเข้าในปี พ.ศ. 2548 จะมีผลโดยตรงต่อการผลิตไก่เนื้อปี พ.ศ. 2549 ส่วน Grand Parent เพศเมียที่นำเข้าปี พ.ศ. 2548 มีการนำเข้าแม่พันธุ์รวม 381,542 ตัว เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 ที่นำเข้า 126,521 ตัว การนำเข้าเพิ่มขึ้น 2.02 เท่า นอกจากจำนวนพ่อ-แม่ และปู่-ย่าพันธุ์

นอกจากนั้น การผลิตยังขึ้นอยู่กับจำนวนการผลิตลูกไก่พันธุ์ ดังเช่นปริมาณการผลิตไก่เนื้อที่คาดการณ์ไว้ในปี พ.ศ. 2549 ถูกปรับลดลงเนื่องจากต้องเผชิญกับเหตุการณ์การปรับลดปริมาณการผลิตลูกไก่ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2549 โดยการผลิตลูกไก่ในช่วงครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2549 เป็น 19-21 ล้านตัว ต่อสัปดาห์เพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อนที่ผลิตสัปดาห์ละ 17- 8 ล้านตัว อย่างไรก็ตาม ราคาลูกไก่เนื้อและราคาไก่เนื้อได้ลดลงอย่างรวดเร็วเมื่อการส่งออกและการบริโภคภายในประเทศไม่สามารถรองรับปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้นได้ ในเดือนกรกฎาคมปี พ.ศ. 2549 กลุ่มผู้ผลิตลูกไก่ได้ประชุมหารือร่วมกันเพื่อควบคุมปริมาณลูกไก่ โดยมีเป้าหมายเพื่อลดการผลิตลูกไก่จากสัปดาห์ละ 21 ล้านตัว เหลือสัปดาห์ละ 18 ล้านตัว ซึ่งกิจกรรมควบคุมการผลิตนี้มีผลในเดือนกันยายน 2549 ทั้งนี้ปริมาณลูกไก่ส่วนเกินที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2549 เกิดจากผู้ผลิตไก่เนื้อของไทยนำเข้าปู่ย่าพันธุ์และพ่อแม่พันธุ์เพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2548 เพื่อตอบสนองต่อการฟื้นตัวของตลาดภายในและตลาดต่างประเทศ กรมปศุสัตว์รายงานจำนวนลูกไก่พันธุ์ในปี พ.ศ. 2548 เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 40 เป็น 9.18 ล้านตัว จากเดิมในปี พ.ศ. 2547 ที่มีจำนวนลูกไก่พันธุ์ 6.56 ล้านตัว

2) ต้นทุนการผลิตและราคาขายไก่เนื้อ

ปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในช่วง 2 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2550 เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 8.59 แต่เป็นการเพิ่มขึ้นในอัตราที่ชะลอลงต่อเนื่อง สอดคล้องกับภาวะการผลิตไก่เนื้อ โดยเป็นที่สังเกตว่าน้ำหนักเฉลี่ยไก่เนื้อที่ให้ผลิตเนื้อไก่ต่อตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.04 ในปี พ.ศ. 2549 และ 2550 จากปีก่อนหน้า และเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.04 ซึ่งสะท้อนประสิทธิภาพการผลิตไก่เนื้อของไทยสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเพิ่มขึ้นของปริมาณและประสิทธิภาพการผลิตค่อนข้างน้อย หากเทียบกับอัตราการปรับขึ้นต้นทุนที่ปรับขึ้นต่อเนื่อง โดยในช่วง 3 ปี หรือระหว่างปี พ.ศ. 2548-2550 ต้นทุนการผลิตรวมเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าการเพิ่มขึ้นของปริมาณและน้ำหนักเฉลี่ยต่อตัว สืบเนื่องจากการปรับขึ้นของต้นทุนผันแปร โดยเฉพาะค่าอาหารและค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าน้ำค่าไฟฟ้าตามราคาน้ำมันโลก รวมทั้งนโยบายมาตรฐานฟาร์มให้เป็นแบบปิดซึ่งเพิ่มต้นทุนคงที่ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ

ตารางที่ 3.10.6 ต้นทุนการผลิตและราคาขายเนื้อไก่ไทย

รายการ	การผลิต				อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)			
	2547	2548	2549	2550	2548	2549	2550	เฉลี่ย 3 ปี
ปริมาณการผลิต (ล้านตัน)	0.87	1.01	1.07	1.11	16.09	5.94	3.74	8.59
น้ำหนักเฉลี่ย (กก./ตัว)	1.99	1.96	2.00	2.00	-1.51	2.04	0.00	0.18
ต้นทุนการผลิต (บาท/กก.)								
1. ต้นทุนรวม	23.32	30.32	31.00	31.03	30.02	2.24	0.10	10.79
2. ต้นทุนผันแปร	22.66	29.62	30.3	30.37	30.71	2.30	0.23	11.08
3. ต้นทุนผันคงที่	0.66	0.70	0.70	0.66	6.06	0.00	-5.71	0.12
ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)	28.33	35.89	35.55	33.67	26.69	-0.95	-5.29	6.82
ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/กก.)	5.01	5.57	4.55	2.64	11.18	-18.31	-41.98	-16.37

หมายเหตุ: ต้นทุนการผลิตเป็นโรงเรือนระบบปิด

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

สืบเนื่องจากต้นทุนการผลิตที่ปรับตัวในอัตราที่สูงกว่าผลผลิตเนื้อไก่ต่อตัว ในขณะเดียวกันราคาที่เกษตรกรขายเนื้อไก่ได้ แม้ว่าเฉลี่ย 3 ปี ปรับขึ้นถึงกว่าร้อยละ 6.82 แต่ราคาขายในปี พ.ศ. 2549 และ 2550 ลดลงร้อยละ 0.95 และ 5.29 ตามลำดับ ภาวะการดังกล่าวส่งผลให้ผลตอบแทนสุทธิที่ผู้เลี้ยงไก่เนื้อได้รับต่อเนื้อไก่ 1 กิโลกรัม เฉลี่ยลดลงร้อยละ 16.37 โดยเป็นการปรับลดลงอย่างมากในปี พ.ศ. 2549 และ 2550 (ตารางที่ 3.10.6) อนึ่งเป็นที่สังเกตว่า คริวเรือนผู้เลี้ยงไก่เนื้อมีจำนวนลดลงแต่ปริมาณ

การผลิตและนำหนักต่อตัวไก่เนื้อเพิ่มขึ้น สะท้อนถึงการปรับโครงสร้างการผลิตของไก่เนื้อโดยมีขนาดฟาร์มใหญ่ขึ้น ส่วนการเลี้ยงไก่เนื้อในรายย่อยอาจต้องปิดกิจการไป กรอบกับการจัดการด้านการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

3) การส่งออกและนำเข้าไก่เนื้อและผลิตภัณฑ์เนื้อไก่

การส่งออกไก่เนื้อและผลิตภัณฑ์เนื้อไก่

ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกเนื้อไก่อันดับที่ 5 ของโลก รองจากบราซิล สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และจีนที่เป็นคู่แข่งสำคัญของการส่งออกเนื้อไก่ไทยในตลาดโลก โดยตลาดส่งออกเนื้อไก่ที่สำคัญของไทยได้แก่ ญี่ปุ่นที่มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 48 และสหภาพยุโรปที่มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 47 ของมูลค่าการส่งออกเนื้อไก่ทั้งหมดของไทย เมื่อพิจารณาข้อมูลสถิติการส่งออกเนื้อไก่ไทยในช่วงที่ผ่านมาสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระยะอย่างชัดเจน คือ ก่อนปัญหาการระบาดของไข้หวัดนกในไก่หรือก่อนปี พ.ศ. 2547 และหลังปัญหาการระบาดของไข้หวัดนกในไก่บรรเทาลงหรือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตเนื้อไก่ของไทยและความต้องการของผู้บริโภคเนื้อไก่ทั้งในและต่างประเทศ

ก่อนเกิดโรคไข้หวัดนกระบาดประเทศไทยส่งออกเนื้อไก่ได้ 4-5 แสนตัน/ปี คิดเป็นมูลค่าประมาณ 3.5-4 หมื่นล้านบาท/ปี โดยคิดเป็นสัดส่วนส่งออกเนื้อไก่ประมาณร้อยละ 8-9 ของปริมาณการส่งออกเนื้อไก่โลก ทั้งนี้แบ่งออกเป็นการส่งออกเนื้อไก่สดแช่แข็งประมาณร้อยละ 64 และไก่แปรรูปร้อยละ 36 ของมูลค่าการส่งออกเนื้อไก่ทั้งหมดของไทย หลังจากเกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนกในปี พ.ศ. 2547 สัดส่วนการส่งออกเนื้อไก่ไทยลดลงจากก่อนการระบาดของโรคไข้หวัดนก โดยคิดเป็นส่วนแบ่งการตลาดประมาณร้อยละ 3-4 ของปริมาณการส่งออกเนื้อไก่โลก การส่งออกได้เปลี่ยนจากการส่งออกไก่สดแช่แข็งเป็นไก่ปรุงสุกเพิ่มมากขึ้น

นับตั้งแต่ที่ประเทศไทยประกาศว่ามีโรคไข้หวัดนกระบาดเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2547 เป็นต้นมา ประเทศคู่ค้าต่างพากันห้ามนำเข้าไก่สดแช่เย็นแช่แข็งจากไทย ยกเว้นบางประเทศที่ยังอนุญาตให้นำเข้าไก่แปรรูปปรุงสุกจากประเทศไทยได้ เช่น ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป และเกาหลีใต้ เป็นต้น โดยจะต้องส่งออกจากโรงงานที่ได้รับการตรวจสอบและรับรองโรงงานจากหน่วยงานด้านสุขอนามัยของประเทศผู้นำเข้าแล้วเท่านั้น ผู้ส่งออกของไทยได้ทำการปรับปรุงโรงงานให้สามารถผลิตเป็นไก่แปรรูปปรุงสุกเพื่อส่งออกทดแทนการส่งออกไก่สดแช่เย็นแช่แข็งที่ไม่สามารถส่งออกภายหลังจากการระบาดของโรคไข้หวัดนก เมื่อเปรียบเทียบการส่งออกของปี พ.ศ. 2547 กับปี พ.ศ. 2546 ที่ยังไม่มีการระบาดของโรคไข้หวัดนก โดยปริมาณและมูลค่าการส่งออกไก่สดแช่เย็นแช่แข็งลดลงร้อยละ 92.26 และ 93.18 ส่วนเนื้อไก่สุกเพิ่มขึ้นร้อยละ 25.44 และ 28.34 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การส่งออกเนื้อไก่สดแช่แข็งเริ่มฟื้นตัวขึ้นในปี พ.ศ. 2549 (ตารางที่ 3.10.7)

การส่งออกไก่ของไทยก็ยังคงมีข้อจำกัดอยู่ คือ ส่งออกได้เฉพาะเนื้อไก่ปรุงสุกเท่านั้น ทำให้ต้องมีการปรับปรุงอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อไก่เพื่อการส่งออก อุตสาหกรรมไก่เนื้อของไทยในช่วงของการปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหาการระบาดของไข้หวัดต้องประสบการขาดทุนอย่างหนัก โดยเฉพาะผู้ผลิตไก่เนื้อขนาดเล็กและขนาดกลาง หลังจากที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงเครื่องจักรสำหรับการผลิตเนื้อไก่สดแช่แข็งเป็นเนื้อไก่ปรุงสุก ซึ่งผู้ประกอบการเหล่านี้ไม่เคยส่งออกเนื้อไก่ปรุงสุกมาก่อน ดังนั้น ผู้ประกอบการดังกล่าวจึงไม่มีศักยภาพในการส่งออกเนื้อไก่ปรุงสุกตามมาตรฐานของประเทศผู้นำเข้า นอกจากนี้ยังเผชิญการปรับการผลิตเนื้อไก่ปรุงสุกตามความต้องการของผู้บริโภคอย่างสม่ำเสมอ ดังเช่นในปี พ.ศ. 2547 ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการส่งออกเนื้อไก่ปรุงสุกไปจำหน่ายในตลาดฮ่องกง ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ เป็นต้น

สำหรับการส่งออกไก่เนื้อมีชีวิตของไทยก็ได้รับผลกระทบจากการระบาดของไข้หวัดนก ทำให้ปริมาณและมูลค่าการส่งออกไก่เนื้อมีชีวิตลดลงร้อยละ 91.37 และ 90.37 จากปี พ.ศ. 2546 ตามลำดับ ซึ่งได้บรรเทาลงเป็นลำดับ (ตารางที่ 3.10.7) ก่อนการระบาดของโรคไข้หวัดนกตลาดนำเข้าไก่เนื้อมีชีวิตที่สำคัญจากไทยได้แก่ มาเลเซีย รองลงมาคือบังคลาเทศและเวียดนาม เมื่อเกิดปัญหาการระบาดขึ้นประเทศมาเลเซีย บังคลาเทศและเวียดนาม รวมถึงประเทศผู้นำเข้าอื่นมีการระงับหรือนำเข้าไก่เนื้อมีชีวิตจากไทยน้อยลง ยกเว้นพม่าและกัมพูชาที่ไทยสามารถส่งออกไก่เนื้อมีชีวิตและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

การนำเข้าไก่เนื้อและผลิตภัณฑ์เนื้อไก่

เนื่องจากปริมาณการผลิตเนื้อไก่ของไทยสูงกว่าความต้องการในประเทศ ดังนั้น ทำให้ไทยไม่มีการนำเข้าเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์เนื้อไก่เลย แต่ไทยยังคงต้องมีการนำเข้าไก่เนื้อมีชีวิต โดยเป็นการนำเข้าลูกไก่พันธุ์เกือบทั้งหมด คิดอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยช่วง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2549 ของปริมาณการนำเข้าลดลงร้อยละ 8.38 ขณะที่มูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 7.54 จากค่าเฉลี่ยดังกล่าวเบื้องต้นบ่งชี้ว่าในช่วงเวลานั้นราคานำเข้าไก่เนื้อมีชีวิตปรับตัวขึ้นอย่างมาก แต่ปริมาณการนำเข้าปรับลดลง ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อภาคต่างประเทศของไทย (ตารางที่ 3.10.8)

ตารางที่ 3.10.7 การส่งออกไก่เนื้อและเนื้อไก่ไทย

รายการ	หน่วย (พัน)	2546		2547		2548		2549		การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 3 ปี (ร้อยละ)	
		ปริมาณ	มูลค่า (พันบาท)	ปริมาณ	มูลค่า (พันบาท)	ปริมาณ	มูลค่า (พันบาท)	ปริมาณ	มูลค่า (พันบาท)	ปริมาณ	มูลค่า
1. ไก่มีชีวิต	ตัว	4,954.99	101,531.25	427.67	9,778.33	243.33	6,753.70	293.32	4,824.90	-37.98	-49.95
- ลูกไก่พันธุ์	ตัว	2,570.66	71,934.06	132.08	1,188.71	31.60	705.70	-	-	-85.47	-69.49
- ไก่เนื้อ	ตัว	-	-	87.83	7,025.20	57.63	4,221.10	26.46	675.50	-44.23	-61.96
- ลูกไก่เนื้อ	ตัว	79.81	1,873.30	207.30	1,334.92	154.10	1,826.90	237.00	1,760.60	62.62	1.50
- อื่นๆ	ตัว	2,384.34	29,597.19	295.59	8,589.62	211.73	6,048.00	293.32	4,824.90	-25.81	-40.26
2. เนื้อไก่แช่แข็ง	ตัน	331,044.90	22,685,891.03	22,567.99	1,597,043.52	64.53	2,172.00	2,285.45	95,662.94	1,082.93	1,370.51
3. ผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่	ตัน	192,089.97	22,108,938.70	195,152.46	24,051,152.36	263,418.95	31,550,827.84	270,345.45	32,074,611.55	13.07	13.88
-เนื้อไก่สุก	ตัน	154,463.99	18,630,910.31	193,766.71	23,910,057.90	263,418.95	31,550,827.84	270,345.45	32,074,611.55	21.34	20.65
-เนื้อไก่กึ่งสุก	ตัน	37,625.98	3,478,028.39	1,385.75	141,094.46	-	-	-	-	-96.32	-95.94
4. ผลิตภัณฑ์แปรรูปอื่น (บะหมี่, ซุปไก่, อาหารกระป๋อง)	ตัน	2,860.523	169,387.14	869.84	76,058.42	-	-	-	-	-69.59	-55.10
รวมมูลค่าทั้งหมด		-	45,065,748.12	-	25,734,032.63	-	31,559,753.54	-	32,175,099.40	-	-6.10

หมายเหตุ: การเปลี่ยนแปลงของลูกไก่พันธุ์เป็นค่าเฉลี่ย 2 ปี, การเปลี่ยนแปลงของเนื้อไก่กึ่งสุกและผลิตภัณฑ์อื่นเป็นค่าเฉลี่ย 1 ปี

ที่มา: กรมปศุสัตว์, 2550

ตารางที่ 3.10.8 การนำเข้าไก่เนื้อและเนื้อไก่ไทย

รายการ	หน่วย (พัน)	2546		2547		2548		2549		การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 3 ปี (ร้อยละ)	
		ปริมาณ	มูลค่า (พันบาท)	ปริมาณ	มูลค่า (พันบาท)	ปริมาณ	มูลค่า (พันบาท)	ปริมาณ	มูลค่า (พันบาท)	ปริมาณ	มูลค่า
1. ไก่มีชีวิต	ตัว	2,752.61	699,211.55	1,588.02	284,213.24	2,736.51	631,244.43	1,227.10	377,871.50	-8.38	7.54
- ลูกไก่พันธุ์	ตัว	2,752.59	699,204.35	1,588.02	284,211.74	2,736.51	631,244.43	1,227.10	377,871.49	-8.38	7.54
- ไก่เนื้อ	ตัว	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- ลูกไก่เนื้อ	ตัว	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- อื่นๆ	ตัว	.02	0.07	0.005	1.50	-	-	-	-	-72.22	-79.17
2. เนื้อไก่แช่แข็ง	ตัน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. ผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่	ตัน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- เนื้อไก่สุก	ตัน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- เนื้อไก่กึ่งสุก	ตัน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. ผลิตภัณฑ์แปรรูปอื่น (บะหมี่, ซุปไก่, อาหารกระป๋อง)	ตัน	1.60	145.24	-	-	-	-	-	-	-	-
รวมมูลค่าทั้งหมด		-		699,356.79		284,213.24		631,244.43		377,871.49	-

หมายเหตุ การเปลี่ยนแปลงของไก่มีชีวิตชนิดอื่นเป็นค่าเฉลี่ย 1 ปี

ที่มา: กรมปศุสัตว์, 2550

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในตารางที่ 3.10.8 พบว่าการนำเข้าลูกไก่พันธุ์ได้รับผลกระทบจากการระบาดของไข้หวัดนกในไทย โดยปริมาณและมูลค่าการนำเข้าในปี พ.ศ. 2547 ลดลงร้อยละ 42.31 และ 59.35 เทียบกับปี พ.ศ. 2546 จากมาตรการการแก้ไขการระบาดของไข้หวัดนกโดยการทำลายสัตว์ปีกในรอบบริเวณที่พบการระบาด แต่ในปี พ.ศ. 2548 ได้กลับมานำเข้าลูกไก่พันธุ์เพิ่มขึ้นในปริมาณที่ใกล้เคียงกับก่อนเกิดการระบาดของไข้หวัดนกแม้ว่าจะมีการระบาดครั้งที่ 3 เมื่อ 3 กรกฎาคม 2548 ก็ตาม สืบเนื่องจากปริมาณลูกไก่ส่วนเกินที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2549 เพราะผู้ผลิตไก่เนื้อของไทยนำเข้าปุ๋ยฆ่าพันธุ์และพ่อแม่พันธุ์เพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2548 เพื่อตอบสนองต่อการฟื้นตัวของตลาดภายในและตลาดต่างประเทศ แต่การบริโภคในประเทศและต่างประเทศไม่สามารถรองรับการปริมาณการผลิตเนื้อไก่ที่เพิ่มขึ้นได้ ส่งผลให้การนำเข้าลูกไก่พันธุ์ไทยลดลง โดยในปี พ.ศ. 2549 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าลูกไก่พันธุ์ของไทยลดลงร้อยละ 55.16 และ 40.14 เทียบกับปีก่อนหน้าตามลำดับ

3.10.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

จากผลการศึกษาดัชนีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในส่วนของสินค้าเกษตรจากโครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาเกษตร (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549) พบว่าในกลุ่มของผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์อื่นๆ ซึ่งรวมทั้งผลิตภัณฑ์ของเนื้อไก่มีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบสูง โดยมีค่าดัชนีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบเท่ากับ 197 และคิดเป็นค่าดัชนีการได้เปรียบเชิงการค้า (ผลต่างระหว่างค่า RCA และ RCDA) เท่ากับ 2.78 กล่าวคือ สินค้าเนื้อไก่เป็นสินค้าที่ได้เปรียบในด้านการส่งออกหรือมีความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกและในตลาดภายในประเทศ แม้ว่าผลตอบแทนสุทธิจะมีทิศทางที่ปรับลดลงเนื่องจากต้นทุนที่เพิ่มขึ้น สวนทางกับราคาขายที่ลดลง แต่เป็นผลมาจากปัญหาการระบาดของไข้หวัดนกที่ส่งผลต่อความต้องการบริโภคทั้งภายในประเทศและต่างประเทศลดลง ประกอบกับการปรับตัวของเกษตรกรในระดับฟาร์มที่ต้องมีการเปลี่ยนวิธีการจัดการฟาร์มให้เป็นระบบฟาร์มปิด ซึ่งส่งผลให้ต้นทุนการผลิตปรับขึ้นอย่างมากเมื่อเทียบกับในช่วงที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพการผลิตในระดับฟาร์มก็เป็นประเด็นที่ควรติดตามอย่างต่อเนื่อง และได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดรวมทั้งมาตรฐานการผลิต เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันในเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์ไก่เนื้อในอนาคต

2) นโยบายภายในประเทศ

นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับไก่เนื้อและผลิตภัณฑ์เนื้อไก่จากที่ไก่เนื้อเป็นสัตว์เศรษฐกิจรายการหนึ่งที่สำคัญต่อไทยคงจะเห็นได้จากการส่งออกเนื้อไก่สด ปรุงสุกและผลิตภัณฑ์เนื้อไก่อื่นๆ ที่มีมูลค่าการส่งออกสูงเมื่อเทียบกับสัตว์ปีกชนิดอื่น โดยที่การส่งออกเนื้อไก่ของไทยจะเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และองค์ประกอบหลายอย่างด้วยกัน เช่น

สถานการณ์ของโรคไข้หวัดนกภายในและภายนอกประเทศ การเจรจาการค้าแบบแลกเปลี่ยน (Barter trade) การทำ FTA กับประเทศต่างๆ การเปิดตลาดส่งออกใหม่ๆ รวมทั้งการตรวจรับรองโรงงานผลิตไก่ของไทยเพิ่มขึ้นจากประเทศผู้นำเข้าเป็นสำคัญ ทำให้รัฐบาลไทยจำเป็นต้องมีการดำเนินนโยบายทั้งภายในและภายนอกเพื่อดูแล ปรับปรุงและรักษาเสถียรภาพทางการผลิตและการค้าระหว่างประเทศ ประกอบด้วยทั้งนโยบายภายในและนโยบายภายนอก

ยุทธศาสตร์การพัฒนาและแก้ไขปัญหาการส่งออกสินค้าไก่

ด้านการผลิต

1. การสนับสนุนการผลิตวัตถุดิบอาหารสัตว์ในประเทศเพื่อนบ้าน และปรับโควตานำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์
2. การพัฒนาและปรับปรุงพ่อแม่พันธุ์ภายในประเทศ เพื่อให้ได้พ่อแม่พันธุ์ไก่ของไทยเอง
3. การเพิ่มบุคลากรของรัฐที่ดูแลในระดับฟาร์ม
4. การเพิ่มมาตรการเข้มงวดด้านสารตกค้าง โดยเพิ่มบทลงโทษผู้ที่ใช้สารตกค้าง รวมถึงลงโทษบุคคลหรือบริษัทใดๆ ที่ชักจูงหรือหลอกลวงเกษตรกรที่ขาดความรู้ให้ใช้สารต้องห้าม

ด้านการตลาด

1. การพัฒนาศักยภาพของห้องตรวจวิเคราะห์เพื่อให้ผลตรวจวิเคราะห์รวดเร็วและทันต่อปริมาณการส่งออก
2. การพัฒนาเป็นสินค้าเพิ่มมูลค่ามากขึ้น เช่น สินค้าพร้อมรับประทาน ไก่ปลอดสารพิษ และไก่อินทรีย์ การเพิ่ม R&D ด้านความหลากหลายของสินค้า เป็นต้น
3. การเร่งเปิดตลาดใหม่ที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะตลาดสหรัฐอเมริกา และได้วัน
4. การขยายตลาดส่งออกให้เพิ่มขึ้น (Market Diversification)
5. การเจรจาต่อรองเรื่องมาตรการกีดกันทางการค้ากับประเทศผู้นำเข้า โดยใช้ประโยชน์จากเวทีการค้าโลก อาทิ WTO เป็นต้น

โดยยุทธศาสตร์ข้างต้นยังสอดคล้องกับนโยบายการสร้างตราสัญลักษณ์และพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การควบคุมป้องกันโรคระบาดสัตว์ปีก การพัฒนาโรงฆ่าชำแหละ และ โรงงานแปรรูปให้ได้ตามมาตรฐาน รวมถึงการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ และการเป็นสินค้าที่มีผู้รับผิดชอบปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนที่เรียกว่า “มิสเตอร์ไก่” โดยนโยบายดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อมูลค่าการผลิตโดยการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และเพื่อเป็นสินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐานและปลอดภัยในการบริโภค

จากที่ไทยเผชิญปัญหาโรคระบาดไข้หวัดนกที่ผ่านมาส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับสัตว์ปีกซึ่งรวมไก่เนื้อ โดยรัฐบาลไทยมีมาตรการให้ใช้ระบบ Compartment ที่ริเริ่มโดยองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (OIE) ในประเทศเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประเทศนำเข้าเนื้อไก่

ชนิดไม้ปรุงรสหลักในเนื้อไก่ไทย และยังมีออกมาตราการต่างๆ เพื่อจัดการกับโรคไข้หวัดนกและ สันับสนุนอุตสาหกรรมสัตว์ปีกภายในประเทศทั้งเกษตรกรรายย่อยและผู้แปรรูป ซึ่งเป็นมาตรการที่รวมถึง การรณรงค์เพื่อกำจัดโรคไข้หวัดนก การจ่ายชดเชยให้ฟาร์มสัตว์ปีกที่ได้รับผลกระทบ การยกเว้น ค่าธรรมเนียมให้โรงฆ่าสัตว์ปีก และการขยายเวลาช่วยเหลือแรงงานว่างงาน ซึ่งเป็นมาตรการเฉพาะหน้า เพื่อบรรเทาผลกระทบของการระบาดของไข้หวัดนกที่มีต่อระบบเศรษฐกิจไทยในระดับมหภาค

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

การสรุปภาพรวมเพียงมาตรการที่มีใช้ภายในหลักๆ ซึ่ง รวบรวมจากโครงการศึกษาผลกระทบ จากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาเกษตร (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) การจัดระเบียบการค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศ (ปีทมาวดี โพนนกุล ชูชุกิ , โครงการ WTO Watch) โครงการศึกษาผลกระทบจากการทำ FTA สำหรับภาคเกษตรกรรม (ศูนย์วิจัย เศรษฐศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์) และรายงานของสำนักบริหารการนำเข้าส่งออก ทั่วไป มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศจะเป็นทั้งด้านภาษีและมิใช่ภาษี โดยมาตรการที่มีใช้ภายใน ส่วนใหญ่ที่ประเทศต่างๆ ใช้ ซึ่งเป็นอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อมได้แก่ 1) การอุดหนุนในประเทศและการอุดหนุนการส่งออก (Domestic Support and Export Subsidy) 2) การ เปิดตลาด/การเข้าถึงตลาด (Market Access) และ 3) มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) สำหรับมาตรการที่เป็นภาษีนั้นทุกประเทศยังคงดำเนินอยู่ ยกเว้นประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ที่ได้ การทำเปิดตลาดการค้าเสรีกับไทยเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

เนื่องจากประเทศไทยมีศักยภาพการผลิตที่สูงจึงอยู่ในฐานะผู้ส่งออกมากกว่านำเข้า ทำให้การ เปิดเสรีการค้าทั้งที่เปิดแล้ว อยู่ระหว่างการเจรจา และคาดว่าจะมีการเจรจา น่าจะเป็นผลดีต่อประเทศ ไทยในเชิงการเพิ่มโอกาสด้านอาณาเขตตลาดส่งออกที่ใหญ่ขึ้น จากประโยชน์ทางด้านภาษี อย่างไรก็ตาม ประเทศต่างๆ ยังคงมีมาตรการที่มีใช้ภายในที่สามารถพิจารณาให้ไก่และผลิตภัณฑ์จัดอยู่ในกลุ่มเป็น สินค้าอ่อนไหวมาก ดังที่ไทยได้พิจารณาในสินค้าโคนม โคนเนื้อ และผลิตภัณฑ์ ทำให้ผลประโยชน์ที่ ไทยจะได้รับจากการเปิดตลาดในระยะสั้นยังจำกัดอยู่ นอกจากนั้น ไทยยังเผชิญกับมาตรการที่มีใช้ภายใน สำคัญได้แก่ SPS จากออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ที่ทำให้ไม่สามารถส่งออกได้เพราะติดขั้นตอน กระบวนการวิเคราะห์ตรวจสอบความเสี่ยงสำหรับการนำเข้า (Import Risk Analysis, IRS) ที่ล่าช้า ขณะที่ประเทศญี่ปุ่น สหภาพยุโรป และเกาหลีใต้ โรงงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการตรวจสอบและ รับรองจากหน่วยงานสุขอนามัยของทางการจากประเทศผู้นำเข้าก่อน และยังคงมีหนังสือรับรอง สุขอนามัย (Health Certificate) เป็นต้น ทำให้กระบวนการการส่งออกใช้เวลาและต้นทุนในการส่งออก ที่สูงซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการค้าแม้ว่าจะมีการเปิดเสรีทางการค้าขึ้นแล้วก็ตาม

เมื่อพิจารณาสินค้าและประเทศที่ใช้มาตรการ SPS จะพบว่าสินค้าและปัญหาทางด้าน SPS ซึ่งเป็นปัญหาเฉพาะและอ่อนไหวมากสำหรับสินค้าเกษตร โดยอาหารแปรรูปจะมีปัญหา 2 ด้าน ได้แก่ 1)

ด้านแบคทีเรียที่ประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สหรัฐฯ แคนาดาและสหภาพยุโรปใช้ 2) สารตกค้างในอาหารแปรรูป ประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ สำหรับสินค้าไก่ หลังจากมีปัญหาการระบาดของไข้หวัดนกในประเทศผู้ผลิตทำให้มีความเข้มงวดในมาตรการ SPS โดยจะมีปัญหา 2 ด้าน ได้แก่ 1) โรคสัตว์และข้อกำหนดในกระบวนการด้านความร้อน ที่สหภาพยุโรป ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และไต้หวันใช้ และ 2) ด้านสารตกค้าง ประเทศฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ใช้ในมาตรการ SPS ในสินค้าไก่จะพบว่าผู้ประกอบการได้มีการปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับ SPS ได้แล้ว โดยมีการเปลี่ยนจากการส่งออกไก่สด แช่เย็น แช่แข็ง เป็นไก่ต้มสุกและแปรรูป ในขณะที่การผลิตในระดับฟาร์มได้มีการปรับตัวรองรับปัญหาเช่นกัน โดยมีการใช้เป็นการเลี้ยงในโรงเรือนระบบปิดมากขึ้น ซึ่งคาดว่ามาตรการ SPS ในสินค้าไก่และผลิตภัณฑ์ไม่น่าจะเป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่ตลาดภายหลังจากการเปิดตลาดของไทยกับต่างประเทศ

จากผลการศึกษาต่างๆ อาทิ การศึกษาผลกระทบการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ต่อสินค้าเกษตร (อะครีว อนันต์, 2546) การศึกษาโอกาสและผลกระทบจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีน กรณี Early Harvest การเกษตร (ศิริวรรณ ประเสริฐฐานนท์, 2546) การศึกษาการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-บาหลีเรน: กรณีสินค้าเกษตร ตอนที่ 01-24 (วินิต อธิสุข, 2547) เป็นต้น จากผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า ไก่เนื้อและผลิตภัณฑ์เนื้อไก่ไทยมีโอกาสการได้มาซึ่งผลประโยชน์จากภาษีที่ปรับลดลงในกรณีที่มีการเปิดตลาดค่อนข้างสูง เนื่องจากจะทำให้ไทยมีโอกาสในการส่งออกได้มากขึ้นเนื่องจากไทยมีศักยภาพในการผลิตที่สูงกว่าประเทศอื่นๆ โดยเปรียบเทียบ ขณะเดียวกันรัฐบาลไทยก็ควรจะมีการตระหนักถึงมาตรการที่มีใช้ภาษี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของสุขอนามัยควบคู่ รวมทั้งมาตรการภายในประเทศดังกล่าวข้างที่ควรเร่งรัดและเข้มงวดขึ้น

3.11 โคนมและผลิตภัณฑ์

3.11.1 สถานการณ์โคนมและผลิตภัณฑ์ของโลก

1) การผลิต

จำนวนโคนมในประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีแนวโน้มลดลง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา สาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากเรือการระบาดของโรควัวบ้า มีเพียงอินเดีย เม็กซิโก ออสเตรเลีย และ นิวซีแลนด์เท่านั้นที่ยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อัตราการเลี้ยงโคนมเฉลี่ยในช่วง 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2549 ใน 15 ประเทศสำคัญลดลงประมาณร้อยละ 0.04 อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ. 2549 จะมีจำนวนโคนมรวมประมาณ 126.01 ล้านตัว เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.08 จากปี 2548 ที่มีปริมาณ 125.91 ล้านตัว ประเทศที่มีการเลี้ยงโคนม มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ อินเดีย สหภาพยุโรป บราซิล รัสเซีย สหรัฐอเมริกา และจีน ตามลำดับ (ตารางที่ 3.11.1) ยังมีข้อสังเกตได้อีกว่า การเลี้ยงโคนมยังขึ้นอยู่กับ การขยายตัวของ อุตสาหกรรมผลิตเอทานอลเพิ่มขึ้นที่ส่งผลให้ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์เพิ่มขึ้น จากต้นทุนอาหารสัตว์เพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้ปริมาณการผลิตน้ำนมลดลง ดังเกิดขึ้นกับสหรัฐอเมริกา สภาพอากาศก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อปริมาณการผลิตน้ำนมดิบ เช่นที่เกิดขึ้นในออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ เป็นต้น

ตารางที่ 3.11.1 จำนวนโคนมในประเทศที่สำคัญ

ประเทศ	หน่วย: พันตัว					
	2544	2545	2546	2547	2548*	2549**
1. อินเดีย	35,900	36,000	36,500	37,000	38,000	38,600
2. สหภาพยุโรป	25,747	25,140	24,456	23,963	23,533	22,677
3. บราซิล	15,900	15,600	15,300	15,200	15,100	15,050
4. รัสเซีย	12,500	12,200	11,700	11,200	10,400	9,770
5. สหรัฐอเมริกา	9,103	9,139	9,083	9,012	9,041	9,150
6. จีน	2,848	3,420	4,466	5,466	6,700	8,100
7. เม็กซิโก	6,800	6,800	6,800	6,800	6,850	6,875
8. นิวซีแลนด์	3,557	3,749	3,842	3,920	3,970	4,100
9. ยูเครน	4,958	4,918	4,715	4,313	3,950	3,910
10. อาร์เจนตินา	2,450	2,150	2,000	2,000	2,100	2,150
11. ออสเตรเลีย	2,281	2,369	2,050	2,036	2,041	2,045
12. โรมาเนีย	1,564	1,550	1,684	1,694	1,587	1,650
13. แคนาดา	1,091	1,084	1,065	1,055	1,066	1,049
14. ญี่ปุ่น	971	966	964	936	910	910
15. เปรู	610	620	630	650	660	-
รวม 15 ประเทศ	126,280	125,705	125,255	125,245	125,908	126,006

หมายเหตุ: * ประมาณการ ** คาดคะเน

ที่มา: Counselor and attaché reports, official statistics, and results of office research, 2006

แม้ว่าปริมาณการเลี้ยงโคนมมีแนวโน้มลดลง ปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ของประเทศต่างๆ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น นั่นอาจหมายถึงแนวโน้มประสิทธิภาพการผลิตน้ำนมดิบที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้รวม 9 ประเทศหลัก ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2549 คิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ 2.05 โดยในปี พ.ศ. 2549 มีปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ 425,873 พันตัน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2548 ที่ผลิตได้ 414,850 พันตัน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.66 สำหรับประเทศที่ผลิตน้ำนมดิบมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา อินเดีย จีน รัสเซีย และบราซิล ตามลำดับ ประเทศที่ผลิตน้ำนมดิบได้ปริมาณมากที่สุดได้แก่ สหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 40 ของปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ทั้งหมดของโลก สำหรับออสเตรเลียและนิวซีแลนด์มีปริมาณน้ำนมดิบผลิตได้รวมกันคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 5 ของปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ทั้งหมดของโลก ขณะที่อินเดียมีปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 9 ของปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ทั้งหมดของโลก (ตารางที่ 3.11.2) หากเปรียบเทียบจำนวนโคนมที่เลี้ยงกับปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ สะท้อนได้ว่าประสิทธิภาพการผลิตน้ำนมดิบของอินเดียอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำโดยเปรียบเทียบกับสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา

ตารางที่ 3.11.2 ผลผลิตน้ำนมดิบในประเทศที่สำคัญ

หน่วย: พันตัน

ประเทศ	2544	2545	2546	2547	2548	2549
1. สหภาพยุโรป	130,069	131,040	131,847	130,620	132,027	132,300
2. สหรัฐอเมริกา	74,994	77,140	77,290	77,535	80,282	82,582
3. อินเดีย	34,400	35,300	38,300	38,500	38,500	39,450
4. รัสเซีย	33,000	33,500	33,000	32,000	32,000	32,200
5. บราซิล	22,300	22,635	22,860	23,317	24,025	24,680
6. ยูเครน	13,169	13,860	13,400	13,787	13,800	13,800
7. นิวซีแลนด์	13,162	13,925	14,346	15,000	14,500	14,900
8. ออสเตรเลีย	10,864	10,608	10,636	10,377	10,429	10,250
9. จีน	10,255	12,998	17,463	22,606	28,000	33,800
รวมทั้งหมด	384,808	392,465	396,610	403,823	414,850	425,873

ที่มา: Counselors and attaché reports, official statistics, and results of office research, 2007

เมื่อพิจารณาปริมาณน้ำนมที่แม่โคผลิตได้ในแต่ละปีของ 15 ประเทศหลัก พบว่าอัตราการให้นมของแม่โคส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น ยกเว้นอินเดีย โดยประเทศที่แม่โคผลิตน้ำนมได้มากที่สุดคือ สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น โดยมีอัตราเฉลี่ย 8.83 และ 8.62 ตัน/ตัว/ปี หรือ 24.18 และ 23.62 กิโลกรัม/ตัว/วัน รองลงมาได้แก่ แคนาดา สหภาพยุโรป ออสเตรเลีย อาร์เจนตินา และจีน (ตารางที่ 3.11.3) เนื่องจากปริมาณการผลิตน้ำนมของแม่โคสามารถเป็นเครื่องชี้วัดถึงประสิทธิภาพการผลิตน้ำนมของ

ประเทศนั้น จากตัวเลขสถิติดังกล่าวบ่งชี้ได้ว่าอินเดียเป็นประเทศที่มีประสิทธิภาพการผลิตน้ำมันของแม่โคแต่ละตัวต่ำที่สุด ขณะที่สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีประสิทธิภาพการผลิตน้ำมันของแม่โคสูงสุดโดยเปรียบเทียบอันเป็นเหตุผลให้สหรัฐอเมริกามีปริมาณการผลิตน้ำมันดิบอยู่ในอันดับที่ 2 แม้ว่าจำนวนโคนมที่เลี้ยงทั้งหมดจะอยู่ในลำดับที่ 5

ด้านการผลิตนมพร้อมดื่มของโลกนั้น สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศผู้ผลิตนมพร้อมดื่มมากที่สุด รองลงมา คือ สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น เม็กซิโก แคนาดา และออสเตรเลีย โดยผลิตภัณฑ์นมประเภทอื่นๆ อาทิ นมผงเต็มมันเนย และเคซีนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ขณะที่นมผงพร่องมันเนย หางนมมีแนวโน้มลดลง

ตารางที่ 3.11.3 ผลผลิตน้ำมันของแม่โคในประเทศที่สำคัญ

หน่วย: ตัน/ตัว/ปี

ประเทศ	2544	2545	2546	2547	2548*	2549**
1. แคนาดา	7.43	7.35	7.26	7.49	7.31	7.36
2. เม็กซิโก	1.40	1.41	1.44	1.45	1.44	1.45
3. สหรัฐอเมริกา	8.24	8.44	8.51	8.60	8.88	9.06
4. อาร์เจนตินา	3.88	3.95	3.98	4.63	4.69	4.79
5. บราซิล	1.40	1.45	1.49	1.53	1.59	1.64
6. เปรู	1.80	1.93	1.95	1.97	2.00	-
7. สหภาพยุโรป	5.05	5.21	5.39	5.45	5.61	5.83
8. โรมานี	3.32	3.32	3.21	3.38	3.47	3.45
9. รัสเซีย	2.64	2.75	2.82	2.86	3.08	3.30
10. ยูเครน	2.66	2.82	2.84	3.20	3.49	3.53
11. อินเดีย	1.01	1.01	1.01	1.01	1.01	0.02
12. จีน	3.60	3.80	3.91	4.14	4.18	4.17
13. ญี่ปุ่น	8.55	8.68	8.71	8.90	9.10	9.02
14. ออสเตรเลีย	4.76	4.90	5.19	5.10	5.11	5.01
15. นิวซีแลนด์	3.70	3.71	3.73	3.83	3.65	3.63

หมายเหตุ:* ประมาณการ ** คาดคะเน

ที่มา: Counselors and attaché reports, official statistics, and results of office research, 2006

2) การบริโภค

น้ำนม

ประเทศที่มีปริมาณการบริโภคน้ำนมมากที่สุด 5 อันดับแรกของโลก ได้แก่ อินเดีย สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา บราซิลและรัสเซีย ตามลำดับ ซึ่งเป็นประเทศที่มีการผลิตน้ำนมดิบในปริมาณที่สูงเช่นกัน สะท้อนเบื้องต้นได้ว่าประเทศทั้ง 5 ประเทศที่มีระดับการบริโภคน้ำนมสูงมีภาวะ การพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศน้อย อัตราการบริโภคในช่วง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2549 มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างน้อย หรือคิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยที่ร้อยละ 1.07 โดยอินเดียมีอัตราการเพิ่มขึ้นของการบริโภคน้ำนมมากที่สุดในช่วงดังกล่าว ขณะที่รัสเซียกลับมีการบริโภคน้ำนมลดลงอย่างต่อเนื่อง (ตารางที่ 3.11.4)

ตารางที่ 3.11.4 การบริโภคน้ำนมในประเทศที่สำคัญของโลก

ประเทศ	2546	2547	2548	2549	หน่วย: พันเมตริกซ์ตัน
					การเปลี่ยนแปลง(2547-2549) เฉลี่ย 3 ปี(ร้อยละ)
1. อินเดีย	34,000	35,500	36,600	38,840	4.54
2. สหภาพยุโรป	34,633	34,234	34,064	34,030	-0.58
3. สหรัฐอเมริกา	27,173	27,288	27,231	27,310	0.17
4. บราซิล	12,391	12,743	13,175	13,309	2.42
5. รัสเซีย	13,350	12,900	12,850	12,000	-3.46
รวมทั้งโลก	121,547	122,665	123,920	125,489	1.07

ผลิตภัณฑ์นมอื่น

การบริโภคผลิตภัณฑ์นมอื่น คือ นมผง ชีส และ เนย เพิ่มขึ้นต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2547-2550 ของประเทศที่บริโภคมากที่สุด 5 อันดับแรกของโลก โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.59 4.13 และ 2.68 ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายประเทศพบว่าส่วนใหญ่มีการบริโภคที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องเช่นกัน ยกเว้น รัสเซียที่เฉลี่ยแล้วบริโภคนมผงและเนยในอัตราลดลง และสหภาพยุโรปที่บริโภคเนยในอัตราลดลง ในขณะที่เดียวกันแคนาดาก็มีการบริโภคชีสในอัตราลดลงโดยเฉลี่ยในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา (ตารางที่ 3.11.5)

ตารางที่ 3.11.5 การบริโภคผลิตภัณฑ์นมอื่นในประเทศที่สำคัญของโลก

ประเทศ	2546	2547	2548	2549	2550	หน่วย: พันเมตริกซ์ตัน
						การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 4 ปี (2547-2550) (ร้อยละ)
นมผง						
1. จีน	821	898	951	1,071	1,142	8.63
2. บราซิล	430	440	449	479	498	3.75
3. สหภาพยุโรป 25	368	343	367	382	377	0.75
4. แอลจีเรีย	118	140	175	176	180	11.62
5. รัสเซีย	124	109	110	100	115	-1.32
รวม	1,861	1,930	2,052	2,208	2,312	5.59
เนย						
1. อินเดีย	2,449	2,608	2,743	3,055	3,360	8.26
2. สหภาพยุโรป 25	1,983	1,937	1,924	1,948	1,952	-0.38
3. สหรัฐอเมริกา	594	604	611	641	654	2.45
5. รัสเซีย	440	437	385	400	420	-0.92
5. เม็กซิโก	117	141	144	158	171	10.15
รวม	5,583	5,727	5,807	6,202	6,557	4.13
ชีส						
1. สหภาพยุโรป 25	5,713	5,961	6,083	6,152	6,250	2.28
2. สหรัฐอเมริกา	4,054	4,175	4,274	4,433	4,509	2.70
3. รัสเซีย	498	528	615	625	660	7.43
4. บราซิล	463	468	472	529	578	5.82
5. แคนาดา	348	358	365	307	314	-2.20
รวม	11,076	11,490	11,809	12,046	12,311	2.68

ที่มา: USDA, World Market and Trade, November 2008

3) การส่งออกและการนำเข้า

ปริมาณการนำเข้าและส่งออก ขึ้นอยู่กับปริมาณนํ้านมดิบที่ประเทศผู้ผลิตสำคัญและภาวะการณ์การผลิตนํ้านมดิบของประเทศนั้นๆ เป็นสำคัญที่ไม่แน่นอนอันเนื่องมาจากความเหมาะสมกับสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ขณะที่ความต้องการในการบริโภคนั้นส่วนใหญ่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกอื่นๆ อาทิ ความไม่แน่นอนของค่าเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกา อัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ โดยเฉพาะประเทศที่นิยมบริโภคอาหารแปรรูป นโยบายการ

สนับสนุนการส่งออกและการบริโภคนมของรัฐบาล เป็นต้น ที่ทำให้ภาวะการณ์การส่งออกและนำเข้าทั้ง นํ้านมและผลิตภัณฑ์นมมีเปลี่ยนแปลง

นํ้านม

สหภาพยุโรปเป็นกลุ่มประเทศที่ส่งออกนํ้านมมากที่สุดในโลกโดยมีสัดส่วนเฉลี่ยช่วงปี พ.ศ. 2546-2550 กว่าร้อยละ 30 จากปริมาณการส่งออกรวมของโลกโดยเฉลี่ย แม้ว่าจะเป็นประเทศที่มีการบริโภคนํ้านมมากเป็นอันดับที่ 3 ของโลกก็ตาม ทั้งนี้คงเป็นผลมาจากความสามารถในการผลิต นํ้านมดิบได้ในปริมาณที่มากกว่าความต้องการใช้ในประเทศ ดังจะเป็นได้จากปริมาณโคนมที่เลี้ยง มีจำนวนมากที่สุดของโลก ขณะที่รัสเซียเป็นประเทศที่พึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศมากที่สุด ตาม ความต้องการในการบริโภคนํ้านมดิบที่สูงกว่าความสามารถในการผลิตได้ (ตารางที่ 3.11.6)

ตารางที่ 3.11.6 ตลาดส่งออกและนำเข้านํ้านมที่สำคัญของโลก

ประเทศ	2546	2547	2548	2549	2550	หน่วย: พันเมตริกซ์ตัน
						การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 4 ปี (2547-2550) (ร้อยละ)
ปริมาณการส่งออก						
1. สหภาพยุโรป25	194	175	132	142	135	-7.93
2. ออสเตรเลีย	88	86	84	86	82	-1.72
3. นิวซีแลนด์	47	50	55	53	61	6.96
4. จีน	27	31	34	37	44	-
5. ไทย	22	30	40	0	-	-
รวม	378	372	345	318	322	-3.85
รวมทั้งหมด	396	396	423	494	504	6.41
ปริมาณการนำเข้า						
1. รัสเซีย	100	100	110	120	120	4.77
2. เม็กซิโก	58	70	77	43	50	0.70
3. ฟิลิปปินส์	40	45	49	40	53	8.88
4. อาร์เจนตินา	34	37	4	0	-	-
5. ใต้หวัน	9	11	10	11	10	3.51
รวม	241	263	250	214	233	-0.33
รวมทั้งหมด	264	285	283	264	284	2.03

ที่มา: USDA, World Market and Trade, November 2008

เนยแข็ง (Cheese)

คาดว่า การส่งออกเนยแข็งของออสเตรเลียปี พ.ศ. 2549 (ก.ค.-มิ.ย.) เป็น 201,000 ตัน ซึ่งต่ำที่สุดในรอบ 8 ปี เนื่องจากการผลิตนมต่ำที่สุดซึ่งเกิดจากภัยแล้ง ในขณะที่การส่งออกเนยแข็งของนิวซีแลนด์เป็น 300,000 ตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 15 เนื่องจากปริมาณการผลิตนมเพิ่มขึ้น โดยในช่วงปี พ.ศ. 2546-2549 การส่งออกเนยแข็งของนิวซีแลนด์ลดลงร้อยละ 3 ต่อปี

ปริมาณการผลิตเนยแข็งในสหภาพยุโรปช่วงไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2550 เพิ่มขึ้นร้อยละ 4 อย่างไรก็ตาม ปริมาณการผลิตน้ำมันดิบที่คงจะลดลงเนื่องจากภาวะอากาศร้อนในช่วงฤดูร้อน การผลิตเนยแข็งของสหภาพยุโรปจะเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 2 เป็น 6,700,000 ตัน ถึงแม้ว่าการส่งออกเนยแข็งของสหภาพยุโรปไปยังสหรัฐอเมริกาจะลดลงในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา แต่การส่งออกไปรัสเซียเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 14 ต่อปี และคาดว่า การส่งออกเนยแข็งของสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2550 จะเพิ่มขึ้นร้อยละ 11 เป็น 550,000 ตัน จากการผลิตเนยแข็งเพิ่มขึ้น ทำให้ความต้องการน้ำมันดิบในอุตสาหกรรมแปรรูปเนยแข็งเพิ่มขึ้นตามไปด้วย อันส่งผลให้ปริมาณน้ำมันดิบที่ใช้ในการแปรรูปเป็นนมผงขาดมันเนยและเนยสดจึงมีข้อจำกัด

รัสเซียกลายเป็นตลาดเนยแข็งที่ใหญ่ที่สุดของโลกในรอบ 3 ปีที่ผ่านมาแทนประเทศญี่ปุ่นและสหรัฐฯ โดยมีอัตราการเติบโตร้อยละ 9 ต่อปี โดยการนำเข้าเนยแข็งของสหรัฐฯ ในช่วงเดือนมกราคม ถึง พฤษภาคม 2550 ลดลงร้อยละ 6 จากช่วงเวลาเดียวกันของปี พ.ศ. 2548 ในขณะที่การส่งออกเนยแข็งของสหรัฐฯ ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 35 โดยตลาดเนยแข็งที่สำคัญคือ ประเทศเม็กซิโก ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 50 ในขณะที่การส่งออกเนยแข็งไปประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีใต้เพิ่มขึ้นร้อยละ 43 และร้อยละ 24 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.11.7)

ตารางที่ 3.11.7 ตลาดเนยแข็งที่สำคัญของโลก

หน่วย : ตัน

ประเทศผู้ส่งออก	2546	2547	2548	2549	การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 3 ปี (2547-2549) (ร้อยละ)
รัสเซีย	171,380	211,854	246,844	214,966	9.10
ญี่ปุ่น	193,791	231,131	213,042	210,971	3.50
สหรัฐอเมริกา	214,843	215,108	204,668	201,008	-2.20
เม็กซิโก	66,574	72,938	72,083	66,334	0.10
ซาอุดีอาระเบีย	75,507	75,040	73,934	65,195	-4.60
ออสเตรเลีย	44,026	50,953	51,743	63,460	13.30
เกาหลีใต้	35,481	44,215	43,767	43,067	7.30
สวิสเซอร์แลนด์	31,532	32,844	31,440	32,607	1.20
แคนาดา	25,255	26,068	28,338	28,724	4.40
อิตาลี	22,811	22,884	23,867	28,091	7.40
รวมทั้งหมด	881,200	983,035	989,726	954,423	2.90

หมายเหตุ: รวมปริมาณการส่งออก fresh cheese

ที่มา: GTIS (Global Trade Information System)

นมผงเต็มมันเนย (Whole Milk Powder) คาดว่าการส่งออกนมผงเต็มมันเนยในปี พ.ศ. 2550 ของประเทศสำคัญเป็น 1.6 ล้านตัน โดยคาดว่า การส่งออกของออสเตรเลียจะลดลงร้อยละ 10 จากปี พ.ศ. 2549 เนื่องจากปริมาณการผลิตที่ลดลง และคาดว่า การส่งออกของนิวซีแลนด์จะเพิ่มขึ้นร้อยละ 4 จากปีก่อน สำหรับสหภาพยุโรป คาดว่าการส่งออกจะเท่ากับปี พ.ศ. 2549 โดยในปีนี้ได้มีการยกเลิกการสนับสนุนการส่งออกและราคานมผงเต็มมันเนยในตลาดโลกเพิ่มขึ้นซึ่งส่งผลกระทบต่อ การซื้อนมผงเต็มมันเนยจากสหภาพยุโรป (ตารางที่ 3.11.8)

ตารางที่ 3.11.8 ตลาดส่งออกนมผงเต็มมันเนยที่สำคัญของโลก

หน่วย : ตัน

ประเทศผู้ส่งออก	2546	2547	2548	2549	การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 3 ปี (2547-2549) (ร้อยละ)
แอลจีเรีย	136,419	171,562	170,067	167,264	-10.30
เวเนซุเอลา	92,081	123,407	96,849	120,479	1.40
ซาอุดีอาระเบีย	84,780	109,870	92,070	90,493	-9.00
ไนจีเรีย	54,722	70,634	56,294	67,945	0.20
จีน	98,774	96,145	76,093	73,458	-2.20
ศรีลังกา	54,520	57,220	65,377	65,144	6.90
อินโดนีเซีย	79,301	68,850	78,505	77,714	6.50
มาเลเซีย	92,748	91,302	70,610	71,227	-0.90
สหรัฐอเมริกา	29,439	42,559	43,696	52,819	11.80
คิวบา	28,376	39,392	51,148	46,042	9.90
รวมทั้งหมด	751,160	870,941	800,709	832,585	-2.00

ที่มา: GTIS (Global Trade Information System), 2007

3.11.2 สถานการณ์โคนมของไทย

1) พื้นที่การเลี้ยง

พื้นที่เลี้ยงโคนมกระจายอยู่ทุกภูมิภาคในประเทศไทย และส่วนใหญ่หรือประมาณ 46 จังหวัดจัดอยู่ในฟาร์มขนาดเล็ก และจำนวน 7 จังหวัดไม่มีการเลี้ยงโคนมเลย สำหรับพื้นที่เลี้ยงโคนมที่สำคัญในแต่ละภูมิภาค มีดังนี้

ภาคกลาง ได้แก่ ราชบุรี สระบุรี ลพบุรี ประจวบคีรีขันธ์ นครปฐม สระแก้ว

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ นครราชสีมา หนองคาย ขอนแก่น อุดรธานี และสกลนคร

ภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ และเพชรบูรณ์

ภาคใต้ ได้แก่ พัทลุง นครศรีธรรมราช และสงขลา

ผู้เลี้ยงโคนมเป็นเกษตรกรรวม 23,429 ครัวเรือน แบ่งออกเป็นครัวเรือนที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์ 117 สหกรณ์ จำนวน 18,048 ครัวเรือน และไม่ได้เป็นสมาชิกสหกรณ์ (ภาคเอกชน) 5,391 ครัวเรือน ในปี พ.ศ. 2549

2) การผลิตน้ำมันดิบ

ปี พ.ศ. 2549 ได้มีการคาดการณ์ว่าจะมีการเลี้ยงโคนมทั้งหมด 501,464 ตัว ลดลงจาก 517,995 ตัวในปี 2548 ร้อยละ 3.19 โดยจำแนกเป็นแม่โค 299,473 ตัว โครุ่น 105,409 ตัว และโคเล็ก 96,582 ตัว สำหรับผลผลิตน้ำมันดิบมีปริมาณ 775,976 ตันต่อปี หรือ 2,125 ตันต่อวัน ลดลงจากปริมาณการผลิตในปี พ.ศ. 2548 ที่ 888,220 ตันต่อปี หรือคิดเป็นอัตราการลดลงร้อยละ 12.64 ส่วนอัตราการให้นมของแม่โคเฉลี่ยตัวละ 10.65 กิโลกรัมต่อวัน ต่ำกว่าในปี พ.ศ. 2548 ร้อยละ 8.19 ซึ่งมีอัตราการให้นมของแม่โคเฉลี่ยตัวละ 11.60 กิโลกรัมต่อวัน

สาเหตุสำคัญที่ทำให้จำนวนโคนมและน้ำมันดิบลดลง เนื่องจากต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เกษตรกรรายย่อยที่มีแม่โคให้นมจำนวนน้อย ไม่สามารถผลิตน้ำมันให้คุ้มกับต้นทุนได้ จึงเลิกกิจการไป บางรายหันไปผสมน้ำเชื้อโคพันธุ์เนื้อเข้าไปแทนโคนมเพื่อที่จะได้มีลูกโคเนื้อไว้ขายในโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อด้านครอบครัว จึงเป็นสาเหตุให้จำนวนโคนมและน้ำมันดิบลดลง (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550) ทำให้ปริมาณน้ำมันดิบที่ส่งเข้าโรงงานมีปริมาณลดลงเหลือ 744,935 ตัน จาก 852,690 ตันในปี พ.ศ. 2548 ลดลงคิดเป็นร้อยละ 12.64

จากข้อมูลน้ำมันดิบที่ทำการรวบรวม โดยกรมปศุสัตว์จากสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมจำนวน 96 แห่ง และศูนย์รวบรวมน้ำมันดิบของภาคเอกชนจำนวน 62 แห่ง พบว่า ปริมาณน้ำมันดิบในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2549 มีน้ำมันดิบที่ผลิตได้รวมทั้งหมด 1,985.917 ตันต่อวัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 71.00 และ 29.00 จากปริมาณการผลิตทั้งหมด เป็นของสหกรณ์ฯ และของศูนย์รวบรวมน้ำมันดิบภาคเอกชนตามลำดับ ซึ่งกระจายไปยังแหล่งแปรรูปน้ำมันดิบสองแห่ง ได้แก่ ผู้ประกอบการรายใหญ่ 16 ราย จำนวน 1,588.167 ตันต่อวัน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 80.00 และ ผู้ประกอบการนมพาสเจอร์ไรส์ 397.750 ตันต่อวัน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20.00 ของปริมาณน้ำมันดิบทั้งหมด โดยในช่วง 7 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2550 พบว่า ปริมาณน้ำมันที่เกษตรกรผลิตได้ส่งไปยังโรงงานกว่าร้อยละ 96 จากปริมาณน้ำมันทั้งหมด หรืออีกแง่มุมหนึ่งมีการเก็บเพื่อบริโภคภายในครัวเรือนประมาณร้อยละ 4 จากปริมาณน้ำมันทั้งหมด ซึ่งเป็นส่วนการนำมารับประทานในครัวเรือนเองและการขายปลีก รวมทั้งการดื่มให้ลูกโคกิน ดังนั้น น้ำมันดิบที่ผลิตได้ในประเทศไทยนั้นถูกนำมาใช้ภายในประเทศทั้งสิ้น นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการผลิตน้ำมันดิบ พบว่า ปริมาณการผลิตในปี พ.ศ. 2549 ลดลงประมาณร้อยละ 4.00 จากปี พ.ศ. 2548 ที่เคยมีปริมาณการผลิตเป็นวันละ 2,077.02 ตัน ดังสาเหตุข้างต้น (ตารางที่ 3.11.9)

ตารางที่ 3.11.9 ปริมาณโคนมเพศเมีย นำนมดิบที่ผลิตทั้งหมดและที่ส่งเข้าโรงงาน (31 ธันวาคม)

ปี	จำนวนโคนมเพศเมียปลายปี (ตัว)				นํานมดิบ (ตัน)	
	ลูกโค	โคสาว โคท้อง	แม่โค	รวม	ผลิต ทั้งหมด	ส่ง โรงงาน
2544	53,621	120,529	199,417	373,567	587,700	564,200
2545	55,213	123,988	207,444	388,646	660,297	633,885
2546	88,422	87,238	265,827	441,487	731,923	702,646
2547	95,048	101,336	296,472	492,856	842,611	808,905
2548	99,240	108,670	310,085	517,995	888,220	852,690
2549*	96,582	105,409	229,473	501,464	775,976	744,935
2550**	98,000	105,200	297,135	500,335	770,000	739,200
การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 5 ปี (ร้อยละ)	11.48	-1.82	7.73	5.68	4.85	4.85

หมายเหตุ: * ประมาณการ ** คาดคะเน

ข้อมูลปี 2546 จากกรมปศุสัตว์

ข้อมูลโคนมและนํานมดิบรวบรวมจากสหกรณ์โคนม อ.ส.ค. ศูนย์เอกชนและ
สถาบันการศึกษา

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550

3) ต้นทุนการผลิตและราคานํานมดิบ

ต้นทุนการผลิตนํานมดิบส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับค่าอาหารชั้นที่ใช้เลี้ยงแม่วัว หรือคิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยประมาณร้อยละ 35.22-45.00 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด และต้นทุนที่เป็นต้นทุนอาหารหยาบมีสัดส่วนเฉลี่ยประมาณร้อยละ 22.66-30.00 ซึ่งต้นทุนจะผันแปรตามปริมาณนํานมดิบของแม่โคในแต่ละวัยด้วย โดยที่ปริมาณนํานมดิบของแม่โคยิ่งมากเท่าใด ต้นทุนการผลิตก็ยิ่งลดลงเป็นปฏิภาคกลับกัน

ต้นทุนการผลิตนํานมดิบในปี พ.ศ. 2549 เฉลี่ยกิโลกรัมละ 10.60 บาท เพิ่มขึ้นจาก 9.16 บาท ในปี พ.ศ. 2548 หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.72 นับว่าเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นค่อนข้างสูง สาเหตุหลักคือจากราคาอาหารชั้นเพิ่มขึ้นจาก 6.81 บาทต่อกิโลกรัม ในปีพ.ศ. 2548 เป็น 7.11 บาทต่อกิโลกรัม ในปี พ.ศ. 2549 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.41 นอกจากนั้นยังอาจเป็นผลมาจากราคานํานํันเชื้อเพลิงที่เพิ่มขึ้น ราคานํานํันโลกในตลาดโลกที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่อัตราการให้นมกลับลดลงจาก 11.60 กิโลกรัมต่อตัวต่อวันเป็น 10.65 กิโลกรัมต่อตัวต่อวัน หรือลดลงร้อยละ 8.19 จึงส่งผลให้ต้นทุนการผลิตนํานมดิบต่อ 1 กิโลกรัมสูงขึ้น (ตารางที่ 3.11.10) ส่วนราคาปรับชื้อนํานมดิบหน้าโรงงานถูกต้องที่ว่าที่กิโลกรัมละ 12.50 บาท และปรับขึ้นในปี พ.ศ. 2550 เป็น 14.50 บาท ส่งผลให้ราคานํานมดิบเฉลี่ยในช่วง 6 ปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2545-2550) สูงกว่าเมื่อเทียบกับช่วง 5 ปี และยังคงคาดว่าจะมีแนวโน้มปรับขึ้นอีกตามต้นทุนที่

เพิ่มขึ้น โดยที่ราคาซื้อขายจริงหน้าโรงงานแปรผันตามคุณภาพของนํ้านมดิบ ทำให้เกษตรกรขายนํ้านมดิบได้ในราคาที่อาจจะต่ำกว่าระดับราคาที่จริงไว้ ราคาเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับต้นทุนการผลิตนํ้านมดิบกับราคาที่เกษตรกรขายได้ต่อกิโลกรัมในรูปตัวเงินในแต่ละปี แม้ว่าราคาจะปรับตัวสูงขึ้นแต่ก็เพิ่มขึ้นในอัตราส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น โดยที่ระหว่างปี พ.ศ. 2544-2549 พบว่าต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.93 และยังคงปรับเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2550 ส่งผลให้ต้นทุนเฉลี่ยรวม 6 ปีเพิ่มขึ้นมาที่ร้อยละ 6.67 ซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่าการเพิ่มขึ้นของราคาขายที่เฉลี่ยเพียงร้อยละ 0.30 ส่งผลให้ผลตอบแทนสุทธิต่อนํ้านมดิบ 1 กิโลกรัมลดลงเฉลี่ยประมาณ 5.06 โดยในปี พ.ศ. 2549 ลดลงถึงร้อยละ 13.43 จากปีก่อนหน้า อันเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรบางส่วนต้องล้มเลิกการเลี้ยงโคนมไป และเกษตรกรรุ่นใหม่ก็ไม่ให้ความสนใจในการเลี้ยงโคนมอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากจำนวนคริวเรือนที่เลี้ยงโคนมลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ. 2549 มีจำนวน 21,801 คริวเรือนลดลงจากจำนวน 23,903 และ 24,083 คริวเรือนในปี พ.ศ. 2547 และ 2548 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.11.10)

ตารางที่ 3.11.10 ต้นทุนการผลิตและราคารนํ้านมดิบ

ปี	ต้นทุนนํ้านมดิบ (บาท/กก.)	ราคาเกษตรกร ขายได้ (บาท/กก.)	ราคาอาหารชั้น (บาท/กก.)	อัตรากาไรขั้นนํ้าของ แม่โคเฉลี่ยทั้ง ประเทศ (กก./ตัว/วัน)
2544	8.00	11.33	5.93	10.13
2545	8.15	11.34	6.05	10.30
2546	8.20	11.35	6.16	10.50
2547	8.51	11.38	6.67	11.38
2548	9.16	11.48	6.81	11.60
2549	10.60	11.50	7.11	10.65
2550	11.70	11.79	-	-
การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 5 ปี (2545-2549) (ร้อยละ)	5.93 (6.67)	0.30 (0.67)	3.91	1.98

หมายเหตุ : เลขในวงเล็บ คือ อัตรากาไรเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

สำหรับผู้รับซื้อนํ้านมดิบที่สำคัญ ได้แก่ องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) สหกรณ์โคนม และโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์นม โดยเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์แต่ละแห่งจะส่งนมให้ศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบของสหกรณ์ หรือที่จุดรับนํ้านมที่ตนเป็นสมาชิก ซึ่งปัจจุบันมี

ศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบซึ่งเป็นศูนย์ของสหกรณ์อยู่ประมาณ 104 ศูนย์ และถ้าสหกรณ์ไม่มีโรงงานของตนเองก็จะส่งนมให้กับ อ.ส.ค. หรือ โรงงานผลิตผลิตภัณฑ์นมต่อไป

4) การบริโภคนม

ผลผลิตนมพร้อมดื่ม แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ นมสดพาสเจอร์ไรซ์ นมสดสเตอริไรซ์ และนมยูเอชที มีโรงงานประมาณ 81 โรง ที่ทำการผลิตนมพร้อมดื่ม การบริโภคนมพร้อมดื่มในประเทศไทยมีความต้องการเพิ่มขึ้นต่อเนื่องคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2544-2550 ประมาณร้อยละ 7.12 ตามอัตราการบริโภคนมพร้อมดื่มต่อคนที่เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ส่วนหนึ่งมาจากการส่งเสริมการดื่มนมและโครงการนมโรงเรียนของรัฐบาลไทยที่ผ่านมา โดยในปี พ.ศ. 2549 ปริมาณการผลิตมีประมาณ 867,602 ตัน หรือประมาณวันละ 2,377 ตัน ซึ่งเป็นตัวเลขที่ได้รวมนมพร้อมดื่มที่ผลิตเพื่อโครงการนมโรงเรียนแล้ว นมพร้อมดื่มนี้มีทั้งชนิดรสจืด และนมปรุงแต่ง แต่ถ้าเป็นนมที่ผลิตให้กับโครงการอาหารเสริมนมโรงเรียนจะเป็นนมที่ผลิตจากนํ้านมดิบและเป็นรสจืดเท่านั้น (ตารางที่ 5.11.11) จากสาเหตุการเพิ่มขึ้นของการบริโภคนมพร้อมดื่มดังกล่าว ตลอดจนผู้ประกอบการรายใหญ่ของนิวซีแลนด์ คือ Fonterra ซึ่งเดิมจำหน่ายเพียงนมผงสำหรับผู้ใหญ่เท่านั้น ได้จ้างบริษัท คัมมิลค์ ซึ่งเป็นผู้ประกอบการไทยที่ผลิตนมเปรี้ยวพร้อมดื่ม ผลิตนมพร้อมดื่มภายใต้แบรนด์เดิมคือ Anlene ส่งผลให้ความต้องการนํ้านมดิบเพิ่มขึ้นตาม ซึ่งคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 7.13 ขณะที่ปริมาณนํ้านมดิบที่ส่งเข้าโรงงานแปรรูปโดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างปี พ.ศ. 2549-2550 คาดว่าจะไม่เพียงพอต่อความต้องการ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ปริมาณผลผลิตนํ้านมดิบไม่เพียงพอต่อความต้องการเพราะความต้องการในการบริโภคนมพร้อมดื่มที่เพิ่มขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงมีนํ้านมดิบส่วนที่ขาดอยู่อีกประมาณ 147,935 ตัน ซึ่งต้องนํ้านมผงมาใช้ทดแทนส่วนที่ขาดไปนี้ สืบเนื่องจากภาวะความไม่เพียงพอของนํ้านมดิบ ก็อาจจะเป็นสาเหตุประการหนึ่งนอกเหนือจากภาวะราคานํ้ามันที่ปรับเพิ่มขึ้น ที่ทำให้ราคานมพร้อมดื่มรวมถึงผลิตภัณฑ์นมประเภทอื่นมีราคาเพิ่มสูงขึ้น

ถึงแม้ว่าจะมีโครงการอาหารเสริมนมโรงเรียน และโครงการรณรงค์ให้ประชาชนบริโภคนมมากขึ้นก็ตาม จนส่งผลให้เกิดภาวะขาดแคลนนํ้านมดิบ ปริมาณการบริโภคนมพร้อมดื่มก็ยังคงคาดว่าจะเพิ่มได้ไม่มากนัก ทั้งนี้เป็นเพราะมีเครื่องดื่มนมชนิดอื่นเข้ามามีส่วนแบ่งการตลาดจำนวนมาก เช่น นมถั่วเหลือง ชาเขียว นํ้าผัก นํ้าผลไม้ เป็นต้น ซึ่งมีคุณลักษณะในด้านการรักษาสุขภาพและบำรุงร่างกาย

ตารางที่ 3.11.11 ความต้องการน้ำมันดิบ ผลผลิตนมพร้อมดื่ม และอัตราการบริโภค

หน่วย: ตัน

ปี	(1) ความต้องการ น้ำมันดิบ	(2) น้ำมันดิบส่ง เข้าโรงงาน	(3) น้ำมันดิบ ส่วนที่ขาด	(4) ผลผลิตนม พร้อมดื่ม	การบริโภค นมพร้อม ดื่ม	อัตราการบริโภค นมพร้อมดื่ม (กก./คน/ปี)
2544	627,769	564,200	63,569	610,000	602,070	9.57
2545	679,740	633,885	45,855	660,500	651,910	10.19
2546	703,510	702,646	864	683,600	674,700	10.46
2547	796,120	808,905	-12,785	773,582	763,526	12.03
2548	833,350	852,690	-46,150	809,760	799,078	12.63
2549*	892,870	744,935	147,935	867,602	856,150	13.36
2550**	956,680	739,200	217,480	929,630	917,360	14.00
การเปลี่ยนแปลง เฉลี่ย 6 ปี (2545-2550) (ร้อยละ)	7.32	4.85	-	7.15	7.15	6.91

หมายเหตุ: * ประมาณการ ** คาดคะเน (1) = (2) + (3) ไม่เท่ากับ (4)

(2) ใช้เพื่อผลิตนมพร้อมดื่มทั้งหมด (3) รวมนมพร้อมดื่มที่ผลิตจากนมผงขาดมันเนย

ที่มา: สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550

5) ราคา

น้ำมันดิบที่เกษตรกรขายได้ในปี พ.ศ. 2549 มีราคา กิโลกรัมละ 11.50 บาท เพิ่มขึ้นจาก กิโลกรัมละ 11.48 บาท ในปี พ.ศ. 2548 หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.17 ซึ่งราคาน้ำมันดิบที่เกษตรกรแต่ละรายได้รับนั้นแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ความสะอาด ปริมาณไขมัน เชื้อจุลินทรีย์ เป็นต้น (ตารางที่ 3.11.10)

ราคาน้ำมันดิบหน้าโรงงานที่เอกชนรับซื้อจากเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรหรือศูนย์รวบรวมนม ได้มีการกำหนดราคากลางไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 กิโลกรัมละ 12.50 ส่วนราคาจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงต่ำกว่านี้นั้นจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของน้ำมัน โดยพิจารณาจากปริมาณของแข็งไม่รวมไขมัน (Solid not fat หรือ SNF) ที่ระดับ 8.25% หาก SNF ต่ำกว่าระดับที่กำหนดทุกร้อยละ 0.1 ก็จะปรับราคาลดจากฐานราคากลาง 0.10 บาท รวมทั้งองค์ประกอบอื่นๆ ตามที่แต่ละโรงงานกำหนด

จากรายงานของสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ รายงานภาวะราคาขายปลีกผลิตภัณฑ์นมในตลาดกรุงเทพฯ ประกอบด้วย นมสด นมข้นหวาน นมผง นมเปรี้ยว และเนยแข็ง พบว่าราคาเฉลี่ยในช่วงเดือนมกราคม – กันยายน ปี พ.ศ. 2549 ปรับเพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อนทุกรายการ ยกเว้นราคาเนยแข็งภายในประเทศที่ลดลงถึงร้อยละ 26.73 ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์นมที่ราคาปรับเพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ นมเปรี้ยว เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.15 รองลงมาเป็นราคานมข้นหวานที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.86

สาเหตุสำคัญการปรับเพิ่มขึ้นของราคาผลิตภัณฑ์นม คือต้นทุนค่าขนส่งที่เพิ่มขึ้นตามราคาน้ำมันในตลาดโลก และ ความต้องการของตลาดที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นตามการโฆษณาประชาสัมพันธ์

6) การส่งออกและการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นม

การนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นม

การนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นมต่างๆ นั้น นมผงขาดมันเนยเป็นผลิตภัณฑ์นมนำเข้าที่สำคัญประเทศคู่ค้าที่สำคัญ 3 อันดับแรกได้แก่ นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา โดยคิดเป็นสัดส่วนมูลค่าการนำเข้าเฉลี่ยร้อยละ 65-70 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมด การนำเข้าจากทั้ง 3 ประเทศคู่ค้าหลักมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง (ตารางที่ 3.11.12)

ตารางที่ 3.11.12 มูลค่าการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นม

หน่วย: ตัน

ประเทศ	มูลค่าการนำเข้า			
	2546	2547	2548	2549*
นิวซีแลนด์	3,620.0	4,298.1	4,343.1	5,089.2
ออสเตรเลีย	1,833.6	2,055.3	3,234.5	3,406.1
สหรัฐอเมริกา	548.4	717.9	1,121.1	1,290.4
เนเธอร์แลนด์	670.0	848.5	1,155.9	677.3
ฝรั่งเศส	622.9	556.9	614.6	568.8
สาธารณรัฐจีนฯ	863.2	715.1	878.2	550.3
ไอร์แลนด์	233.7	244.3	170.5	298.4
เดนมาร์ก	113.2	154.8	324.9	268.8
อินเดีย	13.7	2.0	28.9	183.8
เยอรมัน	426.0	493.7	166.2	138.7
รวม 10 ประเทศ	8,974.8	10,086.7	12,038.0	12,471.9
อื่นๆ	1,619.1	2,122.6	1,616.6	540.8
มูลค่ารวม	10,593.9	12,209.3	13,654.6	13,012.7

หมายเหตุ: * ประมาณการ

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารร่วมมือของกรมศุลกากร, 2549

โดยมีสัดส่วนการนำเข้าสูงกว่าผลิตภัณฑ์นมนำเข้าอื่นๆ คือ ประมาณร้อยละ 37 ของปริมาณนมและผลิตภัณฑ์นมนำเข้าทั้งหมด เนื่องจากสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น ผลิตภัณฑ์พร้อมดื่ม นมข้น นมผง ไอศกรีม นมข้นหวาน ช็อกโกแลต และอาหารสัตว์ เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2549

ประเทศไทยนำเข้าผลิตภัณฑ์นมทั้งหมด 182,281 ตัน คิดเป็นมูลค่า 13,012 ล้านบาท และเป็นนมผงขาดมันเนยจำนวน 66,834 ตัน คิดเป็นมูลค่า 5,535 ล้านบาท (ตารางที่ 3.11.13) เมื่อพิจารณาที่อัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยระหว่างปี พ.ศ. 2543-2549 พบว่าปริมาณการนำเข้าเพิ่มขึ้นแต่เพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยกว่าการเพิ่มขึ้นของมูลค่าการนำเข้า อาจเป็นผลมาจากราคานำเข้าเพิ่มขึ้น ประกอบกับค่าเงินบาทที่อ่อนค่าลงในช่วงดังกล่าว แต่ในปี พ.ศ. 2549 ปริมาณการนำเข้าเพิ่มขึ้น ขณะที่มูลค่าการนำเข้าเพิ่มแต่เพิ่มในอัตราที่น้อยกว่าถึงลดลง ทั้งนี้ คงเป็นผลมาจากการปรับค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้นเทียบกับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ

ตารางที่ 3.11.13 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นม

ปี	นมผงขาดมันเนย		นมผงและผลิตภัณฑ์นม		รวม	
	ตัน	พันบาท	ตัน	พันบาท	ตัน	พันบาท
2543	53,024	3,661,539	108,399	6,356,053	161,423	10,017,593
2544	58,823	5,824,162	103,296	7,048,967	162,119	12,873,129
2545	76,466	4,928,541	104,283	5,500,268	180,749	10,428,809
2546	73,631	5,037,513	111,409	5,555,334	185,041	10,592,847
2547	67,970	5,443,506	115,755	6,740,329	183,725	12,183,835
2548	69,370	6,353,833	110,054	7,274,029	179,424	13,627,862
2549	66,834	5,535,032	115,447	7,477,669	182,281	13,012,702
การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 6 ปี (2544-2549) (ร้อยละ)	4.66	9.63	1.16	3.66	2.14	5.57

หมายเหตุ: ปี 2547 รวมผลิตภัณฑ์นมในพิกัดอัตราศุลกากร 1901909004

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

จากรายงานราคานำเข้า (c.i.f.) ของกรมศุลกากร ซึ่งเป็นราคาที่ยังไม่รวมอัตราภาษีนำเข้า โดยเฉลี่ยในช่วง 8 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2549 นี้ พบว่า ผลิตภัณฑ์นมที่มีราคานำเข้าเฉลี่ยลดลงได้แก่ นมผงขาดมันเนยและนมผงเต็มมันเนย ลดลงร้อยละ 4.74 และ 0.52 ตามลำดับ ในขณะที่ราคานำเข้าผลิตภัณฑ์หางนม (เวย์) หวาน เพิ่มขึ้นร้อยละ 19.77 ส่วนราคานำเข้าผลิตภัณฑ์อาหารปนนมเลี้ยงทารกชนิดขายปลีกและขายส่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 19.77 และ ร้อยละ 3.49 ตามลำดับ ปัจจัยที่ทำให้ราคานำเข้าลดลงคืออัตราแลกเปลี่ยนที่แข็งค่าขึ้น

นอกจากนั้น กรมศุลกากรยังรายงานอีกว่า ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 2549 วันที่ 6 ตุลาคม 2549 การนำเข้าผลิตภัณฑ์นมภายใต้มาตรการปกป้องพิเศษ (Special Safeguard) จากประเทศออสเตรเลีย นั้น มีผลิตภัณฑ์นมจำนวน 2 ชนิดที่นำเข้าเกินกว่าที่กำหนดไว้ (Trigger Volume) คือ เนยแข็งชนิดผง (0406200) กำหนดไว้ 52.50 ตัน แต่นำเข้าแล้วจำนวนกว่า 108.28 ตัน และเนยแข็งชนิด

อื่นๆ กำหนดไว้ 378 ตัน มีปริมาณนำเข้าแล้วกว่า 395.93 ตัน ในขณะที่ชนิดผลิตภัณฑ์นมที่นำเข้าจาก นิวซีแลนด์เกินกว่าที่กำหนดไว้มีจำนวนมากกว่า ได้แก่ นมและครีมเข้มข้นไม่เติมน้ำตาลหรือสารหวาน (0402910) กำหนดไว้ 64.07 ตัน มีปริมาณนำเข้าแล้วกว่า 94.19 ตัน เนยกำหนดไว้ 158.81 ตัน มีปริมาณนำเข้าแล้วกว่า 290.35 ตัน และเนยแข็งอื่นๆ กำหนดไว้ 148.13 ตัน มีปริมาณนำเข้าแล้วกว่า 318.18 ตัน ซึ่งการนำเข้าเนยแข็งจากทั้งสองประเทศในปริมาณเพิ่มขึ้นดังกล่าว น่าจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ราคา ขยายปลีกเนยแข็งในประเทศลดลงถึงร้อยละ 26.73

การส่งออกผลิตภัณฑ์นม

ประเทศไทยมีการส่งออกผลิตภัณฑ์นมหลายชนิด ซึ่งมีบางชนิดที่เป็นการ re-export สินค้า ส่งออกส่วนมากมีสภาพเป็นครีมหรือนมผงในรูปของเหลวหรือข้นเติมน้ำตาล เนยที่ได้จากนม นมผง ขาดมันเนย นมข้นหวาน นมเปรี้ยว โยเกิร์ต เป็นต้น ประเทศคู่ค้าสำคัญเป็นประเทศใกล้เคียง อาทิ ลาว กัมพูชา พม่า สิงคโปร์ ฮองกงและฟิลิปปินส์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามนมผงขาดมันเนยซึ่งมีการนำเข้า จำนวนมากนั้น ส่วนหนึ่งเป็นการนำเข้านมผงเพื่อการ re-export กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2549 มีปริมาณการ ส่งออกนมผง 1,124 ตัน คิดเป็นมูลค่า 119 ล้านบาท ส่วนผลิตภัณฑ์นมอื่นๆ มีปริมาณการส่งออกรวม 113,073 ตัน คิดเป็นมูลค่า 4,004 ล้านบาท รวมปริมาณผลิตภัณฑ์นมส่งออกทั้งหมด 114,197 ตัน มูลค่า 4,124 ล้านบาท (ตารางที่ 3.11.14)

เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่าปริมาณการส่งออกนมผงขาดมันเนยของประเทศไทยเพิ่มขึ้น อย่างมาก เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า คิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 302.05 ขณะที่มูลค่าการส่งออก เพิ่มขึ้นร้อยละ 170.62 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกเฉลี่ยช่วง 6 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2544-2549 มีอัตราการ เพิ่มขึ้นที่ใกล้เคียงกันที่ร้อยละ 365.61 และ 344.91 ตามลำดับ กล่าวอีกนัยคือ การเพิ่มขึ้นของการ ส่งออกเป็นผลทั้งจากปริมาณและราคา ยกเว้นในปี พ.ศ. 2549 ที่เป็นผลจากด้านปริมาณเป็นหลัก แต่ ปริมาณการนำเข้านมผงขาดมันเนยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยกว่ามูลค่าการนำเข้านมผงขาดมันเนย ความแตกต่างของอัตราดังกล่าวสะท้อนเบื้องต้นถึงการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นเป็นผลจากด้านราคามากกว่า ปริมาณ และสืบเนื่องจากการนำเข้าส่วนใหญ่เพื่อการ re-export และเป็นวัตถุดิบในการผลิตนมพร้อมดื่ม (Combine Milk) ทำให้ส่วนต่างราคาระหว่างราคานำเข้าและส่งออกที่ประเทศไทยจากมีแนวโน้มที่แคบ ขึ้น ขณะที่ต้นทุนการผลิตนมพร้อมดื่มอาจมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

จากรายงานราคาส่งออก (f.o.b.) ที่ไม่รวมค่าส่งสินค้าลงเรือ พบว่าราคาส่งออกของผลิตภัณฑ์ นมเฉลี่ยในช่วง 8 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2549 ที่เพิ่มขึ้นได้แก่ นมข้นหวาน(สูตรเดิม) เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.10 และราคาส่งออกผลิตภัณฑ์นมข้นหวานสูตรแปลงไขมันเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.02 ขณะเดียวกันราคาส่งออก ผลิตภัณฑ์นมและครีมไขมัน 1 – 6 เปอร์เซ็นต์และนมข้นจืดลดลงร้อยละ 1.70 ตามลำดับ ปัจจัยที่ทำให้ ราคาส่งออกเพิ่มขึ้นเกิดจากต้นทุนการผลิตภายในประเทศที่เพิ่มขึ้นตามค่าน้ำมันเชื้อเพลิงที่เพิ่มขึ้นและ ราคาวัตถุดิบ เป็นหลัก

ตารางที่ 3.11.14 ปริมาณและมูลค่าขนมอบและผลิตภัณฑ์ขนมอบส่งออก

ปี	นมผงขาดมันเนย		นมผงและผลิตภัณฑ์นม		นม	
	ตัน	พันบาท	ตัน	พันบาท	ตัน	พันบาท
2543	25.52	3,725	43,591	1,440,741	43,617	1,444,466
2544	17.98	2,122	117,982	3,967,664	118,000	3,969,786
2545	34.14	2,924	213,983	5,975,647	214,017	5,978,570
2546	17.69	1,659	117,196	3,689,817	117,214	3,691,476
2547	353.88	33,435	150,655	4,682,289	151,009	4,715,724
2548	279.57	44,133	145,467	4,900,232	145,747	4,944,365
2549	1,124.00	119,432	113,073	4,004,286	114,197	4,123,718

หมายเหตุ: ปี 2547 รวมผลิตภัณฑ์นมในพิกัดอัตราศุลกากร 1901909004

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

3.11.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

จากผลการศึกษาดังนี้ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในส่วนของสินค้าเกษตรจากโครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาเกษตร (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) พบว่าในกลุ่มนมไม่มีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ โดยมีค่าดัชนีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบเท่ากับ -99 และคิดเป็นค่าดัชนีการได้เปรียบเชิงการค้า (ผลต่างระหว่างค่า RCA และ RCDA) เท่ากับ -0.78 กล่าวคือ ประเทศไทยไม่สามารถแข่งขันในสินค้านมทั้งในตลาดโลกและตลาดภายในประเทศ ซึ่งอาจเป็นผลจากต้นทุนการผลิตน้ำมันที่สูงโดยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศที่มีภูมิอากาศที่หนาว แม้จะสามารถผลิตน้ำมันได้ในปริมาณที่มากและต้นทุนในการดูแลรักษาคุณภาพของน้ำมันดิบก็ต่ำกว่าประเทศในแถบร้อน (โครงการศึกษาผลกระทบจากการทำ FTA สำหรับสินค้าเกษตร, ศูนย์วิจัยประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปี พ.ศ. 2550 ในส่วนของกรณีศึกษา Best Practice สินค้าโคนมในประเทศและประเทศญี่ปุ่น) จากสาเหตุของลักษณะภูมิอากาศที่เป็นปัจจัยทางธรรมชาติที่ไม่สามารถแก้ไขได้ จึงทำให้การลงทุนในระดับฟาร์มเพื่อให้ได้มาตรฐานและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้เทียบเท่ากับประเทศอื่นจึงไม่เป็นที่ได้รับความสนใจจากเกษตรกรเพราะต้นทุนเริ่มแรกและต้นทุนผันแปรในด้านพลังงานในการรักษาอุณหภูมิสูงและมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นในอนาคต ดังนั้น แนวโน้มด้านความสามารถในการแข่งขันในสินค้านมโค มีความเป็นไปได้ในทิศทางที่ต่ำและค่อนข้างลำบากที่จะปรับให้สูงขึ้นได้

2) นโยบายภายในประเทศ

นโยบายภายในรัฐบาลเกี่ยวกับนมและผลิตภัณฑ์นม

นโยบายและการส่งเสริมครอบคลุมในด้านมาตรฐานฟาร์ม คุณภาพน้ำนมดิบ และการลดต้นทุนการผลิต ตลอดจนการส่งเสริมการบริโภคนมสดในประเทศ การสร้างสมดุลระหว่างความต้องการและการผลิตน้ำนมดิบ และการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและสายพันธุ์เกี่ยวกับโคนม

- ด้านมาตรฐานฟาร์ม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ออกมาตรฐานฟาร์ม โคนมและการผลิตน้ำนมดิบในปี พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นมาตรฐานสมัครใจ เพื่อการนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพ การอำนวยความสะดวกของการค้าและการคุ้มครองผู้บริโภค

- ด้านคุณภาพน้ำนมดิบ กระทรวงสาธารณสุขได้มีความพยายามควบคุมและปรับปรุงมาตรฐานน้ำนมดิบโดยการกำหนดมาตรฐานน้ำนมดิบในปี พ.ศ. 2545 และ มอ.อช. ได้จัดทำมาตรฐานน้ำนมดิบขึ้นเป็นมาตรฐานสมัครใจแบ่งออกเป็น 3 ระดับได้แก่ ขึ้นมาตรฐาน ชั้นดี และชั้นดีมาก ในปี พ.ศ. 2548 และ 2549 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ออกมาตรฐานการรับซื้อน้ำนมดิบ ตามเงื่อนไขคุณภาพทั่วไปของน้ำนม องค์ประกอบของน้ำนม คุณสมบัติทางจำนวนจุลินทรีย์ และจุดเยือกแข็ง

กรมปศุสัตว์ สำนักพัฒนาปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี ได้จัดทำระบบการประกันคุณภาพการผลิตน้ำนมดิบให้องค์กรเกษตรกรผู้ผลิตน้ำนมได้มีการประเมินคุณภาพการผลิตภายใต้แผนการลดต้นทุนการผลิต โคนมและน้ำนม โดยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ตั้งแต่ระดับฟาร์ม ศูนย์รวมนม การขนส่งน้ำนมเพื่อให้ น้ำนมดิบไปสู่โรงงานมีคุณภาพสูงอย่างสม่ำเสมอ โดยให้มีการจูงใจเพิ่มราคาน้ำนมตามคุณภาพและมีการวางหลักเกณฑ์การปฏิเสธการรับซื้อน้ำนมที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และยังมีแผนยกระดับการพัฒนาสินค้านมที่ผลิตจากนมสดให้เป็นสินค้าในเชิงคุณภาพและเพื่อสุขภาพ โดยการจัดตั้งคณะกรรมการให้เป็นคณะกรรมการหลักชุดเดียวเพื่อให้การรับรองผลิตภัณฑ์นมที่ใช้นมสดในการผลิต และการกำหนดเกณฑ์ผลิตภัณฑ์นมเพื่อสุขภาพเพื่อยกระดับสินค้านมสำหรับทุกเพศทุกวัยในการบำรุงและเสริมสร้างสุขภาพ รวมทั้งเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าระยะเวลาการดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. 2548-2557

- ด้านการบริโภค กรมปศุสัตว์ สำนักพัฒนาปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี ได้จัดทำแผนการเพิ่มการบริโภคนมสดในประเทศโดยการรณรงค์ให้ความรู้ด้านคุณค่าทางโภชนาการของน้ำนมสดจากแม่โคซึ่งมีระยะเวลาการดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. 2548-2557

- ด้านการผลิต กรมปศุสัตว์ สำนักพัฒนาปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี มีระยะเวลาการดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. 2548-2557 ได้จัดทำแผนการลดต้นทุนการผลิต โคนมและน้ำนมโดยเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิต แบ่งออกเป็นการจัดระบบการจัดการฟาร์มผู้เลี้ยง โคนมเข้าสู่ระบบมาตรฐานฟาร์ม โคนมและให้มีระบบจัดการให้เป็น Best Practice Farm การผลิตเพื่อให้ฟาร์มเกษตรกรผู้เลี้ยง โคนมทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็กสามารถปรับปรุงระบบการจัดการของตนให้มีประสิทธิภาพได้อย่างมีขั้นตอน จากจุดที่มีอยู่แล้วขยายไปยังจุดต่างๆในองค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่งมีผลต่อการลดต้นทุนการผลิต โดยให้มี

การติดตามประเมินผลทุกๆ ระยะ และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โคนมและน้ำนม โดยการวางระบบการผลิตโคสาวคุณภาพดี และการคัดแม่โคคุณภาพต่ำหรือเสื่อมสภาพออกจากฟาร์ม รวมทั้งการผลิตอาหารหยาบและอาหาร TMR คุณภาพดีเพื่อให้แม่โคนมมีอาหารหยาบและอาหาร TMR คุณภาพและราคาเหมาะสมกันอย่างพอเพียงตลอดปี และการเพิ่มศักยภาพการบริการผสมเทียมเพื่อให้สามารถสนองต่อความต้องการของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม เพราะระยะเวลาที่เหมาะสมในการผสมติดอาจเป็นทั้งในเวลาและนอกเวลาราชการ โดยให้ห้องปฏิบัติการเกษตรกรเข้ามามีส่วนในการให้บริการสมาชิก

นอกจากนั้น ยังได้จัดทำแผนแผนสร้างความสมดุลระหว่างปริมาณการผลิตและความต้องการใช้น้ำนม โดยให้มีคณะกรรมการกลางที่เป็นทางการเพื่อร่วมกับฝ่ายเกษตรกรและผู้ประกอบการในการกำหนดปริมาณการผลิตและความต้องการใช้น้ำนมล่วงหน้า เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและจำนวนโคนมเพื่อให้สามารถคาดการณ์การผลิตและกำหนดแผนรองรับในแต่ละปีได้อย่างถูกต้อง และการกำหนดราคาสมดุลภายใต้ความร่วมมือระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กับองค์กรเกษตรกรและตัวแทนผู้ประกอบการกำหนดสูตรราคาสมดุลของน้ำนมดิบ โดยกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องและเป็นที่ยอมรับ ทั้งนี้ราคาสมดุลจะเป็นตัวบอกให้เกษตรกรได้ทราบว่าราคาน้ำนมดิบที่ควรจะเป็นราคาเท่าไร เมื่อเทียบกับราคากลางที่ใช้อยู่ คือ กก.ละ 14.50 บาท ณ หน้าโรงงาน ทั้งนี้ราคาสมดุลจะมีการทำทุกปีให้เกษตรกรได้รู้สภาพราคาที่เกิดขึ้นจริงในช่วงเตรียมการก่อนเปิดเสรีใน 15-20 ปี

แผนการผลิตโคนม ผลิตภัณฑ์นมและสินค้าที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งออก โดยการคัดเลือก Core Business ที่มีศักยภาพการส่งออก และผู้ผลิตที่เข้มแข็งเพื่อเปิดตลาดในประเทศอาเซียน เช่น การผลิตพันธุ์โคนมจำหน่าย การผลิตน้ำเชื้อแช่แข็ง การผลิตผลิตภัณฑ์ที่ใช้น้ำนมสด และพวกอุปกรณ์เครื่องมือการเลี้ยงโคนม การทำการประชาสัมพันธ์จากการจัด Road Show แสดงสินค้าในประเทศอาเซียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อผลักดันพันธุ์โคนม ผลิตภัณฑ์นม และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องส่งออก และให้มีองค์กรระดับชาติในการรับรองพันธุ์ประวัติโคนมของประเทศไทย

จากแผนพัฒนาโคนมของกรมปศุสัตว์ สำนักพัฒนาปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการผลิตข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ยังได้ออกมาตรฐานระบบการผลิต GMP ขึ้นบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 โดยครอบคลุมทั้งระบบการผลิต ได้แก่ สถานที่ตั้งและอาคารผลิต เครื่องมือเครื่องจักร และอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต การควบคุมกระบวนการผลิต การทำความสะอาด การฆ่าเชื้อโรค และการบำรุงรักษา การสุขาภิบาล ผู้ปฏิบัติงาน บุคคลากร และสุขลักษณะ และการบันทึกและการรายงานให้กับ อย. การผลักดันดังกล่าวจะเป็นการสนับสนุนการปรับปรุงและยกคุณภาพของนมและผลิตภัณฑ์นมให้สามารถเทียบเท่ากับระดับมาตรฐานสากล ส่งผลดีต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยได้ในระยะกลางถึงยาว

- การพัฒนาด้านเทคโนโลยีและสายพันธุ์ กรมปศุสัตว์ สำนักพัฒนาปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยีมีการจัดทำแผนการศึกษาวิจัยพัฒนาโคนมและผลิตภัณฑ์นม รวมทั้งธุรกิจต่อเนื่อง ตั้งแต่การ

วิจัยพัฒนาพันธุ์โคนมเพศเมียและพ่อพันธุ์เพื่อให้ได้สายพันธุ์ที่เหมาะสมกับเขตร้อนชื้นที่ดีขึ้น อันทำให้ผลผลิตน้ำนมที่คุ้มค่าในการลงทุนในแต่ละระดับการจัดการฟาร์ม นอกจากนี้ เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต จึงมีการวางยุทธศาสตร์การวิจัยพัฒนาอาหารสัตว์เพื่อให้ได้อาหารสัตว์สำหรับโคนมชนิดใหม่ๆ ทั้งอาหารข้น อาหารหยาบ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายการผลิตและขยายพันธุ์พืชอาหารสัตว์ การผลิตอาหารข้น หรืออาหาร TMR โดยงานวิจัยไปมุ่งเน้นเชิงเศรษฐกิจ ตลอดจนมีการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์นมที่ใช้นมสดเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์นมใหม่ๆ เป็นการเพิ่มมูลค่าน้ำนม รวมทั้งให้มีแผนการสาธิตการบริโภคหรือสูตรอาหารที่ใช้ผลิตภัณฑ์นมตัวใหม่ เป็นต้น เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันสำหรับอุตสาหกรรมการแปรรูปนมและความเชื่อมโยงของอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องในประเทศไทย สุดท้ายได้มีทำการวิจัยพัฒนาอุปกรณ์และเครื่องมือฟาร์มเป็นการวิจัยสร้างโมเดลต้นแบบเพื่อสร้างธุรกิจต่อเนื่อง เพื่อผลิตใช้ในประเทศและการส่งออก อาทิ โรงเรือน หรืออุปกรณ์ที่ใช้ในฟาร์ม เป็นต้น เพื่อเป็นการลดต้นทุนการดำเนินงานในฟาร์มลง ซึ่งมีระยะเวลาการดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. 2548-2557

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

สรุปภาพรวมเพียงมาตรการที่มีใช้ภายในหลักๆ ซึ่ง รวบรวมจาก โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาเกษตร (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) การจัดระเบียบการค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศ (ปีทมาวดี โพนนกุล ชูชุกิ, โครงการ WTO Watch) โครงการศึกษาผลกระทบจากการทำ FTA สำหรับภาคเกษตรกรรม (ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์) และรายงานของสำนักบริหารการนำเข้าส่งออกทั่วไป

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่ศักยภาพในสินค้านมดังกล่าวข้างต้น ทำให้มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศจึงเป็นมาตรการที่จะมุ่งเน้นไปยังในด้านของประเทศไทยมากกว่าต่างประเทศที่มีต่อสินค้านี้ โดยทั่วไปแล้วประเทศไทยได้ใช้ทั้งด้านภาษีและมิใช่ภาษี โดยมาตรการที่มีใช้ภายในใหญ่ที่ประเทศต่างๆ ใช้ ซึ่งเป็นอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อมได้แก่ 1) การอุดหนุนในประเทศและการอุดหนุนการส่งออก (Domestic Support and Export Subsidy) 2) การเปิดตลาด/การเข้าถึงตลาด (Market Access) และ 3) มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) สำหรับมาตรการที่เป็นภาษีนี้นั้นก็ยังคงดำเนินอยู่ยกเว้นกับประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ที่ไทยทำสัญญาการค้าเสรีแล้ว จากการเปิดเสรีการค้าครั้งนี้ประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ก็ได้รับประโยชน์ในสินค้าโคนมและผลิตภัณฑ์ แม้ว่าจะถูกจัดอยู่ในส่วนของสินค้านมไขมันสูงเป็นพิเศษ ที่ต้องค่อยๆ มีการปรับลดภาษีเป็น 0 ผ่านมาตรการมิใช่ภาษีด้านโควตาพิเศษเป็นการเฉพาะ (Special Quota) นอกเหนือที่เปิดให้กับสมาชิก WTO ขณะเดียวกันไทยยังมีการใช้มาตรการปกป้องพิเศษ (Special Safeguard Provision) เพื่อให้ภาคการผลิตในประเทศไทยมีเวลาปรับตัวจนถึงปี พ.ศ. 2568 โดยไทยสามารถใช้มาตรการนี้ในสินค้านมและครีม หางนม เนย ไขมัน เนยแข็ง (สด ผง แปรรูปและไม่แปรรูป) บัตเตอร์มิลค์

สหรัฐอเมริกา รัฐบาลสหรัฐฯ ได้มีโครงการการอุดหนุนการส่งออกสินค้าเกษตรภายใต้โครงการ Dairy Incentive Export Program (DIEP) ผงนม เนย ชีสชนิดต่างๆ อยู่ในโครงการ DIEP ที่นับว่าเป็นมาตรการที่ส่งเสริมศักยภาพการส่งออกของสหรัฐฯ ทางอ้อม นอกจากนี้ รัฐบาลสหรัฐฯ ยังได้มีการกำหนดแหล่งกำเนิดแหล่งผลิต (Rule of Origin) ซึ่งสร้างต้นทุนจากกระบวนการการส่งออกไปยังสหรัฐฯ เพิ่มขึ้น เมื่อมีการเปิดตลาดการค้าที่เข้าสู่โยบายการค้าเสรีกับสหรัฐฯ ประเทศไทยอาจจะได้รับผลดีเนื่องจากสหรัฐฯ มีศักยภาพในการผลิตนมสูง คงจะช่วยให้ระดับราคานมนำเข้าโดยเฉลี่ยปรับลดลงได้หากมีการเปิดตลาดร่วมกัน

สหภาพยุโรป แม้ว่าจะได้มีการปฏิรูปนโยบายการเกษตรร่วมเพื่อลดการอุดหนุนภายในประเทศที่ส่วนใหญ่เป็นการจ่ายเงิน โดยตรงและการจ่ายเงินไม่ขึ้นอยู่กับปริมาณการผลิตจริง สำหรับสินค้านมได้มีการปฏิรูปเป็นไปอย่างช้าๆ และคาดว่า การแยกการจ่ายเงินออกจากการผลิตจะขึ้นอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2552 การอุดหนุนภายในของสินค้าดังกล่าวยังอยู่ในกล่องสีฟ้าที่มีผลต่อการบิดเบือนราคาตลาด การเปิดตลาดกับสหภาพยุโรปก่อนความสำเร็จในทางปฏิบัติของการปฏิรูปนโยบายการเกษตรร่วมแน่นอนว่าประเทศไทยอาจจะประสบกับปัญหาความสามารถในการแข่งขันภายในประเทศกับนมและผลิตภัณฑ์ที่นำเข้าจากสหภาพยุโรป แต่อิมมูมมองหนึ่งก็คงจะเป็นผลดีในด้านราคานำเข้าที่ลดลง ก็เป็นไปได้

นอกจากนโยบายด้านภาษีและมิใช่ภาษีแล้ว รัฐบาลไทยได้มีการดำเนินนโยบายภายนอกที่มุ่งเน้นไปยังการดูแลสถานการณ์การนำเข้าและส่งออก การสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศผ่านความร่วมมือ FTA และการร่วมมือกับประเทศที่ทำความตกลง FTA เพื่อให้ไทยการเป็นศูนย์กลางการผลิตสำหรับประเทศในแถบอาเซียน โดยกรมปศุสัตว์ สำนักพัฒนาปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยีได้มีการจัดทำแผนความร่วมมือกับประเทศที่ทำความตกลงการเปิดเสรีการค้า FTA โดยที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประสานกับประเทศที่เป็นคู่ทำความตกลงเปิดการค้าเสรี FTA เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรของเกษตรกรไทยกับองค์กรเกษตรกรต่างประเทศ หรือเอกชน เพื่อให้มีการร่วมลงทุนทำธุรกิจโดยใช้ประเทศไทยเป็นฐาน เช่น การผลิตพันธุ์โคนมไทยที่ปรับตัวได้ในเขตร้อนชื้น จำหน่ายกับประเทศในแถบเอเชีย หรือร่วมลงทุนในการผลิตน้ำเชื้อ โคนมพ่อพันธุ์จำหน่ายหรือผลิตภัณฑ์นมจำหน่าย หรืออาจเป็นอุปกรณ์เครื่องมือการเกษตร โดยอาศัยศักยภาพการตลาดของประเทศคู่สัญญา และแผนการติดตามการนำเข้าส่งออกผลิตภัณฑ์นม โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดตั้งคณะทำงานติดตามผลการนำเข้าหรือส่งออกผลิตภัณฑ์นมของประเทศที่ทำความตกลงเปิดเสรีทางการค้า FTA เพื่อประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นทุกระยะ สำหรับเป็นข้อมูลในการปรับแผนรองรับให้เหมาะสมขึ้นมีระยะเวลาการดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. 2548-2557 นอกจากนี้ รัฐบาลไทยยังคงมีความพยายามเจรจาข้อตกลง FTA กับประเทศอื่นๆ อาทิ เกาหลีใต้ บาห์เรน อาเจนตินา และแอฟริกาใต้ เป็นต้น ซึ่งเป็นตลาดที่ไทยมีศักยภาพในการส่งออกผลิตภัณฑ์นม อันจะส่งผลให้ราคานมและผลิตภัณฑ์ที่นำเข้าจากต่างประเทศนั้น โนม์เอียงลงได้ ตามภาวะการแข่งขันที่สูงขึ้น อันจะเป็นผลดีต่อผู้บริโภคในประเทศ ในทางกลับกันอาจไม่เป็นผลดีต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในประเทศ

3.12 โคนื้อและผลิตภัณฑ์

3.12.1 สถานการณ์โคนื้อและผลิตภัณฑ์ของโลก

1) การผลิต

การผลิตโคนื้อของโลกช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2549 มีจำนวนโคนื้อเฉลี่ยปีละประมาณ 222.77 ล้านตัวหรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.76 โดยจีนเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ของโลก รองลงไปได้แก่ บราซิลและสหรัฐอเมริกา คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 65 ของจำนวนโคนื้อทั้งหมดของโลก จำนวนโคนื้อของ 3 ประเทศหลักเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในช่วง 3 ปี คิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.16 2.47 และ 0.01 ตามลำดับ ทั้งนี้แคนาดามีจำนวนการเลี้ยงโคนื้อเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงที่สุด ขณะที่สหภาพยุโรปมีปริมาณการเลี้ยงโคนื้อลดลง (ตารางที่ 3.12.1)

ตารางที่ 3.12.1 จำนวนการผลิตโคนื้อของโลก

ประเทศ	2546	2547	2548	2549	หน่วย: พันตัว
					การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 3 ปี (2547-2549) (ร้อยละ)
จีน	60,501	62,830	65,640	66,500	3.16
บราซิล	45,210	46,338	47,749	48,668	2.47
สหรัฐอเมริกา	32,983	32,861	32,915	32,994	0.01
อาร์เจนตินา	19,000	20,500	21,000	21,000	3.25
ออสเตรเลีย	12,245	12,245	12,570	13,021	2.08
สหภาพยุโรป	12,260	12,281	12,274	12,073	-0.51
เม็กซิโก	11,300	11,350	11,500	11,700	1.17
แอฟริกาใต้	7,140	6,810	7,125	7,465	1.52
แคนาดา	4,752	5,019	5,284	5,247	3.30
อื่นๆ	11,076	10,584	9,563	9,505	-4.97
รวมทั้งโลก	216,467	220,818	225,620	228,173	1.76

ที่มา: USDA-FAS attache report, official statistics, and results of office research, 2007

การผลิตเนื้อโค (ซากโคนื้อไม่รวมเครื่องใน) ของโลกช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2550 มีปริมาณเฉลี่ยปีละประมาณ 52.74 พันล้านตัน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.48 ภาวะการผลิตเนื้อโคโดยทั่วไปมีความสอดคล้องกับภาวะการผลิตเนื้อโคเนื้อดังกล่าวข้างต้น โดยสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ของโลก รองลงไปได้แก่ บราซิล จีน สหภาพยุโรป อาร์เจนตินา อินเดีย ออสเตรเลีย เม็กซิโก รัสเซีย แคนาดา และนิวซีแลนด์ ตามลำดับ ปริมาณการผลิตเนื้อโคโลกในปี พ.ศ. 2550 มีน้ำหนักรวม 60.42 พันล้านตัน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าเท่ากับร้อยละ 1.69 โดยประเทศจีน บราซิลและสหรัฐฯ จะผลิตเนื้อโคมากที่สุด

การผลิตเนื้อโคของจีนเติบโตร้อยละ 5-7 ต่อปี ตั้งแต่ ปี 2545 ตามจำนวนโคเนื้อที่เพิ่มขึ้นเป็นต้นมา และยังคงมีปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2550 ประมาณร้อยละ 6.10 เนื่องจากการขยายขนาดฝูงโค ปริมาณการผลิตเนื้อโคของจีนเติบโตอย่างต่อเนื่องด้วยปัจจัยความต้องการบริโภคภายในประเทศที่สูงขึ้นจากรายได้ที่ใช้จ่ายได้ของประชาชนเพิ่มขึ้น และผู้บริโภคที่เคยบริโภคเนื้อไก่หันมาบริโภคเนื้อโคแทนเนื่องจากเกิดโรคไข้หวัดนก ในทำนองเดียวกัน การผลิตเนื้อโคของบราซิลมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน โดยในปี พ.ศ. 2550 เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 4.99 จากปีก่อนหน้า เนื่องจากความต้องการบริโภคภายในประเทศที่เพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่ายังคงเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยในบราซิล แต่เกษตรกรยังคงขยายฝูงโคเนื้อ โดยการลงทุนด้านพันธุกรรมและการสนับสนุนของรัฐบาลเพื่อปรับปรุงการผลิต (ตารางที่ 3.12.2)

ตารางที่ 3.12.2 การผลิตเนื้อโคของโลก

ประเทศ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	หน่วย: พันตัน
							การเปลี่ยนแปลง เฉลี่ย 5 ปี (2546-2550) (ร้อยละ)
สหรัฐอเมริกา	12,427	12,039	11,261	11,317	11,981	12,096	-0.45
บราซิล	7,240	7,385	7,975	8,592	9,020	9,470	5.54
จีน	5,846	6,305	6,759	7,115	7,050	7,480	5.10
สหภาพยุโรป 25	8,145	8,061	8,007	7,770	7,880	7,880	-0.65
อาร์เจนตินา	2,700	2,800	3,130	3,200	3,100	3,200	3.57
อินเดีย	1,810	1,960	2,130	2,250	2,375	2,500	6.68
ออสเตรเลีย	2,089	2,730	2,081	2,102	2,183	2,197	2.48
เม็กซิโก	1,930	1,950	2,099	2,125	2,175	2,200	2.68
รัสเซีย	1,740	1,670	1,590	1,525	1,430	1,370	-4.67
แคนาดา	1,294	1,190	1,496	1,523	1,391	1,310	1.00
นิวซีแลนด์	589	693	720	705	645	610	1.11
อื่นๆ	5,431	3,312	4,079	4,230	10,190	10,110	25.59
รวมทั้งโลก	51,241	50,095	51,327	52,454	59,420	60,423	3.48

ที่มา: USDA-FAS attache report, official statistics, and results of office research, 2008

2) การบริโภค

การบริโภคเนื้อโคเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของประชากรโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตหนาวจะเป็นที่นิยมบริโภคมากกว่าในเขตร้อน และอาจจะรวมถึงวัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนค่านิยมที่ทำให้พฤติกรรมบริโภคเนื้อโคในแต่ละพื้นที่แตกต่างกันการบริโภคเนื้อโคของโลกช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2550 ประเทศต่างๆ ในโลกมีการบริโภคเนื้อโคเฉลี่ยปีละประมาณ 53.77 พันล้านตัน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.76 ภาวะการผลิตเนื้อโคโดยทั่วไปมีความสอดคล้องกับภาวะการผลิตเนื้อโคที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวข้างต้น ปริมาณการบริโภคเนื้อโคโลกในปี พ.ศ. 2550 เท่ากับเป็น 59.99 พันล้านตัน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.71 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยสหรัฐอเมริกาเป็นผู้บริโภครายใหญ่ที่สุดในโลก รองลงมาได้แก่ สหภาพยุโรป จีน บราซิล อาร์เจนตินา เม็กซิโก รัสเซีย อินเดีย ญี่ปุ่น แคนาดา และออสเตรเลีย ตามลำดับ ทั้งนี้ การบริโภคของจีนปรับเปลี่ยนขึ้นในอัตราที่สูงอย่างต่อเนื่องเมื่อเทียบกับประเทศอื่น โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 6.27 ซึ่งเป็นอัตราที่ใกล้เคียงกับการผลิตเนื้อโคของจีน จากข้อมูลสถิติการบริโภคยังพบอีกว่าญี่ปุ่นมีความต้องการในการบริโภคเนื้อโคสูงเป็นอันดับที่ 9 ของโลก แต่สามารถผลิตเนื้อโคได้ไม่มาก เป็นข้อสังเกตเบื้องต้นได้ว่าจีนไม่ต้องการนำเข้าจากต่างประเทศ ขณะที่ญี่ปุ่นต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศค่อนข้างสูง (ตารางที่ 3.12.3)

ตารางที่ 3.12.3 การบริโภคเนื้อโคของโลก

ประเทศ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	หน่วย : พันตัน
							การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 5 ปี (2546-2550) (ร้อยละ)
สหรัฐอเมริกา	12,737	12,340	12,667	12,663	12,834	12,830	0.16
สหภาพยุโรป 25	8,187	8,315	8,292	8,114	8,220	8,240	0.14
จีน	5,818	6,281	6,712	7,041	6,967	7,404	4.99
บราซิล	6,437	6,285	6,417	6,795	6,964	7,311	2.62
อาร์เจนตินา	2,362	2,430	2,519	2,451	2,553	2,673	2.54
เม็กซิโก	2,409	2,319	2,376	2,428	2,519	2,568	1.32
รัสเซีย	2,450	2,369	2,300	2,492	2,361	2,392	-0.36
อินเดีย	1,393	1,528	1,638	1,633	1,694	1,765	4.90
ญี่ปุ่น	1,319	1,348	1,169	1,186	1,159	1,182	-1.98
แคนาดา	991	1,059	1,023	1,079	1,086	1,099	2.16
ออสเตรเลีย	696	808	771	759	747	743	1.57
อื่นๆ	5,478	4,080	4,103	4,357	11,607	11,778	29.82
รวมทั้งโลก	50,277	49,162	49,987	50,998	58,711	59,985	3.76

ที่มา: USDA-FAS attache report, official statistics, and results of office research, 2008

3) การส่งออกและการนำเข้า

การส่งออกเนื้อโคของโลกในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ระหว่างปีพ.ศ. 2546-2550 ประเทศต่างๆ มีการส่งออกเนื้อโครวมทั้งสิ้นเฉลี่ยปีละประมาณ 6.96 พันล้านตัน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ 3.98 และการส่งออกเนื้อโคโลกในปี พ.ศ. 2550 รวมทั้งสิ้นประมาณ 7.61 พันล้านตัน โดยบราซิลเป็นประเทศที่มีการส่งออกมากที่สุด รองลงไปได้แก่ ออสเตรเลีย อินเดีย สหรัฐอเมริกา อาร์เจนตินา นิวซีแลนด์ อูรุกวัย แคนาดา สหภาพยุโรป จีน และเม็กซิโก ตามลำดับ (ตารางที่ 3.12.4)

ออสเตรเลียนับเป็นผู้ส่งออกเนื้อโครายใหญ่ที่สุดของโลก สหรัฐอเมริกาเป็นผู้ส่งออกลำดับที่ 2 ตามด้วย บราซิล แต่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา การส่งออกเนื้อโคของบราซิลได้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น จนปัจจุบันบราซิลกลายเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ที่สุดของโลก ขณะที่ออสเตรเลียซึ่งเป็นผู้ส่งออกอันดับที่ 1 ของโลก แม้ว่าการส่งออกจะมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังน้อยกว่าบราซิล ออสเตรเลียจึงทำให้การส่งออกเนื้อโคมาอยู่ในอันดับที่ 2 ในปัจจุบันรองจากบราซิล สำหรับในปี พ.ศ. 2545 สหรัฐอเมริกาที่เป็นผู้ส่งออกอันดับที่ 2 รองจากออสเตรเลีย นับ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมาสหรัฐอเมริกาประสบปัญหาจากโรควัวบ้า ประเทศผู้นำเข้าหลายประเทศห้ามนำเข้าเนื้อโคจากสหรัฐอเมริกาส่งผลให้การส่งออกลดลงอย่างมาก โดยลดลงจากที่เคยส่งออกได้ปีละประมาณ 1.42 ล้านตันในช่วงปี พ.ศ. 2546 เหลือเพียงปีละประมาณ 2-3 แสนตัน ในปี พ.ศ. 2547 และปี พ.ศ. 2548 อย่างไรก็ตามการส่งออกเนื้อโคของสหรัฐอเมริกาเริ่มฟื้นตัวขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถส่งออกได้ถึงประมาณ 6.5 แสนตันในปี พ.ศ. 2550 เนื่องจากสถานการณ์การระบาดของโรควัวบ้าบรรเทาลง แคนาดาก็ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรควัวบ้าเช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา แม้ว่าข้อจำกัดด้านโรคระบาดจะลดลง แต่แต่ได้รับผลดีจากการลดข้อจำกัดการค้า ส่วนปริมาณการส่งออกเนื้อโคของสหรัฐฯ และ แคนาดายังฟื้นตัวไม่เต็มที่

จากการระบาดของโรคติดต่อทำให้ประเทศผู้นำเข้าไม่มั่นใจในความปลอดภัยของเนื้อโค เมื่อข้อจำกัดการค้าด้านโรคติดต่อดังกล่าวลดลง ปริมาณการขายเนื้อโคถูกทำให้ลดลงด้วยผลกระทบด้านลบจากโรควัวบ้าและโรคปากและเท้าเปื่อยดีขึ้นเป็นลำดับ ในขณะที่ผู้ค้าเนื้อโคสำคัญบางราย ได้แก่ อาร์เจนตินา ออสเตรเลีย อินเดีย และ นิวซีแลนด์ซึ่งไม่เกิดโรคระบาดดังกล่าว ก็ได้รับผลดีจากการลดข้อจำกัดการค้าเช่นกัน

ตารางที่ 3.12.4 ประเทศผู้ส่งออกเนื้อโคหลักของโลก

ประเทศ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	หน่วย : พันตัน
							การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 5 ปี (2546-2550) (ร้อยละ)
บราซิล	881	1,162	1,610	1,845	2,084	2,189	20.61
ออสเตรเลีย	1,366	1,241	1,369	1,388	1430	1400	0.70
อินเดีย	417	432	492	617	681	735	12.24
สหรัฐอเมริกา	1,110	1,142	209	317	519	649	12.33
อาร์เจนตินา	348	382	616	754	552	532	12.60
นิวซีแลนด์	486	548	594	577	530	496	0.75
อุรุกวัย	262	282	354	417	460	385	8.99
แคนาดา	609	413	603	596	477	457	-2.30
สหภาพยุโรป 27	485	438	363	253	218	139	-21.44
จีน	44	36	52	76	85	81	15.91
เม็กซิโก	10	12	19	32	39	42	35.26
อื่นๆ	256	227	133	99	412	500	51.84
รวมทั้งโลก	6,274	6,315	6,414	6,971	7,487	7,605	3.98

ที่มา: USDA-FAS attaché report, official statistics, and results of office research, 2008

การนำเข้าเนื้อโคของโลกในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2550 ประเทศต่างๆ มีการนำเข้าเนื้อโครวมเพื่อใช้บริโภคภายในประเทศรวมทั้งสิ้นเฉลี่ยปีละประมาณ 5.92 พันล้านตัน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ 7.18 และการนำเข้าเนื้อโคในปี พ.ศ. 2550 รวมทั้งสิ้นประมาณ 7.24 พันล้านตัน โดยสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำเข้ารายใหญ่ของโลกรองลงไปได้แก่ รัสเซีย ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป เม็กซิโก อียิปต์ เกาหลีใต้ แคนาดา ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน และฮ่องกง ตามลำดับ ทั้งนี้ แคนาดา เกาหลีใต้และเม็กซิโกมีปริมาณการนำเข้าเนื้อโคลดลงตามลำดับ ขณะที่ประเทศอื่นมีการนำเข้าในปริมาณที่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย เมื่อพิจารณาสถานการณ์การนำเข้าและส่งออกของประเทศจีนและญี่ปุ่น สอดคล้องกับปริมาณการผลิตและการบริโภคที่สะท้อนว่าประเทศจีนมีอัตราการเพิ่มทั้งสองด้านใกล้เคียงกัน ขณะที่ญี่ปุ่นสะท้อนถึงภาวะขาดแคลนเนื้อโคเพื่อการบริโภค ซึ่งส่งผลให้ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีการนำเข้าเนื้อโคในปริมาณที่มากเป็นอันดับที่ 3 ของโลก

อย่างไรก็ดี ปริมาณการนำเข้าเนื้อโคของญี่ปุ่นได้ชะลอลงในปี พ.ศ. 2550 เนื่องจากราคาเนื้อโคภายในประเทศที่สูงขึ้นส่งผลให้ความต้องการบริโภคเนื้อโคภายในประเทศญี่ปุ่นลดลง แต่การที่เนื้อโคสหรัฐอเมริกาสามารถกลับมาขายในญี่ปุ่นได้อีกครั้ง ภายหลังจากที่โรควัวบ้าได้บรรเทาลง ก็อาจช่วยทำให้ราคาเนื้อโคในญี่ปุ่นลดลง นอกจากนี้ การที่เนื้อโคออสเตรเลียไม่เหมาะสมกับการปรุงอาหาร

ประเภท beef bowl และ barbeque คาดว่าการที่เนื้อโคสหรัฐฯ สามารถขายได้ในญี่ปุ่น จะส่งผลให้การส่งออกเนื้อโคออสเตรเลียมาญี่ปุ่นลดลง อย่างไรก็ตามการเริ่มต้นส่งออกเนื้อโคสหรัฐอเมริกาไปยังญี่ปุ่น อาจจะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับราคาเนื้อโคในสหรัฐอเมริกาที่สูง ตลอดจนความกังวลของผู้บริโภคและความเข้มงวดในการตรวจสอบที่ทำเรือ (ตารางที่ 3.12.5)

ตารางที่ 3.12.5 ประเทศผู้นำเข้าเนื้อโคหลักของโลก

ประเทศ	2545	2546	2547	2548	2549	2550	หน่วย : พันตัน
							การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 5 ปี (2546-2550) (ร้อยละ)
สหรัฐอเมริกา	1,459	1,363	1,669	1,632	1,399	1,384	-0.34
รัสเซีย	719	709	719	978	939	1,030	8.35
ญี่ปุ่น	712	833	634	686	678	686	0.26
สหภาพยุโรป 25	461	463	584	599	540	560	4.60
เม็กซิโก	489	381	296	335	383	410	-1.97
อียิปต์	173	127	173	221	291	300	14.43
เกาหลีใต้	430	457	224	250	298	308	-2.11
แคนาดา	308	304	123	151	180	242	3.12
ฟิลิปปินส์	126	127	161	137	136	153	4.89
ไต้หวัน	89	101	82	95	104	102	3.62
ฮ่องกง	71	92	88	95	97	110	9.74
อื่นๆ	205	213	168	266	1,796	1,952	125.00
รวมทั้งโลก	5,242	5,170	4,921	5,445	6,841	7,237	7.18

ที่มา: USDA-FAS attaché report, official statistics, and results of office research, 2007

3.12.2 สถานการณ์โคเนื้อของไทย

1) พื้นที่การเลี้ยงโคเนื้อ

พื้นที่เลี้ยงโคเนื้อกระจายอยู่ทุกภูมิภาคในประเทศไทย และส่วนใหญ่จะเป็นฟาร์มขนาดเล็ก สำหรับพื้นที่เลี้ยงโคเนื้อที่สำคัญจะอยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 50.40 จากจำนวนโคเนื้อทั้งประเทศไทย รองลงได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ โดยมีสัดส่วนการเลี้ยงโคเนื้อประมาณ 20.60 16.20 และ 9.90 จากจำนวนโคเนื้อทั้งประเทศไทย ตามลำดับ

2) การผลิต

โคเนื้อเป็นสินค้าที่ไทยมีศักยภาพในการผลิตต่ำกว่าหลายๆ ประเทศ อาทิ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น เนื่องจากการวิจัยและพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ในประเทศไทยยังด้อยกว่าประเทศดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับโคที่เลี้ยงขาดความสมบูรณ์ทำให้อัตราการผสมติดต่ำ อัตราการให้ลูกต่ำ และอัตราการตายสูง อันมีสาเหตุมาจากการขาดน้ำในหลายๆ พื้นที่ทำให้ขาดแคลนทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ที่มีความอุดมสมบูรณ์หรือทุ่งหญ้าที่มีการจัดการแปลงหญ้าแบบประณีตและถูกต้องเหมาะสมกับการเลี้ยงโค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูแล้งที่สภาพอากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของหญ้าธรรมชาติจึงเป็นผลทำให้ขาดแคลนอาหารสัตว์ รวมทั้งเกษตรกรขาดแคลนความรู้ในการผลิตอาหารชั้นที่มีคุณค่าทางโภชนาการต่อการเจริญเติบโตที่มีต้นทุนการผลิตต่ำ

ตารางที่ 3.12.6 ปริมาณโคเนื้อที่ผลิตทั้งหมดของประเทศไทย

	หน่วย: ล้านตัว						
การผลิต	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550
1. จำนวนโค ณ ต้นปี	4.64	4.82	5.048	5.297	5.61	6.042	6.481
การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	-	3.88	4.73	4.93	5.91	7.70	7.27
2. จำนวนที่ผลิตได้ระหว่างปี	0.881	0.914	0.952	1.022	1.097	1.173	1.222
การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	-	3.75	4.16	7.35	7.34	6.93	4.18

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

การโคเนื้อที่ผลิตได้ของไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในช่วง 5 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2545-2550 คิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.62 สอดคล้องกับจำนวนครวเรือนที่เลี้ยงโคเนื้อที่เพิ่มขึ้น โดยการเลี้ยงโคเนื้อของไทยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยมีรูปแบบการเลี้ยงของฟาร์มขนาดเล็ก มีความรู้ค่อนข้างน้อย ทำให้การดำเนินงาน การจัดการเลี้ยงดูและป้องกันโรคยังไม่ได้มาตรฐาน การรับเทคโนโลยีเป็นไปได้ช้า อีกทั้งภาครัฐไม่ได้มีการดำเนินงานในเรื่องมาตรฐานของการเลี้ยงอย่างเข้มงวดทำให้ไม่

สามารถสร้างระบบการเลี้ยงการป้องกันโรคที่ได้มาตรฐาน นอกจากนี้ เกษตรกรยังขาดสภาพคล่องด้านเงินทุน ขาดแหล่งเงินทุนหมุนเวียน เนื่องจากการเลี้ยงโคเป็นอาชีพหลักต้องใช้เงินลงทุนสูง เพื่อจัดซื้อโคพันธุ์ดีไว้เลี้ยง ประกอบกับอาหารและยาป้องกันโรคก็มีความจำเป็นต้องใช้ทุนสูงเช่นกัน ซึ่งนับได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพการเลี้ยงและประสิทธิผลของผลผลิตเนื้อโคและผลิตภัณฑ์ ส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนสุทธิที่ลดลงได้ (ตารางที่ 3.12.6)

การผลิตโคเนื้อส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 จะเข้าสู่ตลาดกลางและตลาดล่าง มีเพียงร้อยละ 20 เท่านั้นที่เข้าสู่ตลาดบน โดยที่ตลาดกลางและตลาดล่างจะเป็นโคทุกชนิด ไม่มีข้อจำกัดใดๆ ในด้านการเลี้ยง ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์พื้นเมืองในประเทศไทย ในตลาดกลางจะส่งขายในตลาดสด เป็นเนื้อสดหรือเนื้อแข็ง และส่งตามร้านอาหารทั่วไป จะไม่เน้นคุณภาพของเนื้อมากนัก ในตลาดล่างจะส่งขายทำลูกชิ้นซึ่งถือว่าเป็นส่วนใหญ่ของเนื้อโคซึ่งจะไม่เน้นที่คุณภาพของเนื้อ จะเน้นที่ราคาถูกมากกว่า ส่วนในตลาดบนจะเป็นโคขุน เป็นพันธุ์ลูกผสมกับพันธุ์โคต่างประเทศอย่างน้อยร้อยละ 50 มีการดูแลเอาใจใส่อย่างดี ใช้อาหารข้นและอาหารหยาบในการขุน กลุ่มผู้บริโภคในตลาดนี้จะเน้นในเรื่องคุณภาพ โดยจะส่งขายในซูเปอร์มาร์เกต ห้างอาหาร โรคมาร์เก็ต และแหล่งท่องเที่ยวของคนต่างชาติ

3) ต้นทุนการผลิตและราคาโคเนื้อ

ต้นทุนการผลิตโคเนื้อ (โคขุนลูกผสมบราห์มัน) เพิ่มขึ้นต่อเนื่องในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2550 ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตโคเนื้อสูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 6.24 เป็นการเพิ่มขึ้นจากต้นทุนผันแปรเฉลี่ยร้อยละ 6.25 และต้นทุนคงที่เฉลี่ยร้อยละ 4.83 โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารหยาบที่ปรับขึ้นเฉลี่ยถึงร้อยละ 78.12 ทั้งนี้อาจเป็นผลพลอยได้จากราคาน้ำมันโลกที่ปรับขึ้น และความต้องการวัตถุดิบของอาหารหยาบเพื่ออุตสาหกรรมและการปศุสัตว์ของประเทศอื่นเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันราคาขายโคเนื้อ (บาทต่อกิโลกรัม) ก็ปรับขึ้นเช่นกัน คิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.25 อย่างไรก็ตามราคาขายโคเนื้อในช่วงดังกล่าวก็ปรับตัวขึ้นในอัตราที่น้อยกว่าเมื่อเทียบกับการเพิ่มขึ้นของต้นทุนการผลิต ส่งผลให้ผลตอบแทนสุทธิของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อลดลง จากภาวะข้างต้นไม่น่าเป็นผลดีต่อสถานการณ์การผลิตโคเนื้อของไทยที่ยังคงต้องมีการพึ่งพิงการนำเข้าทั้งโคเนื้อมีชีวิตและผลิตภัณฑ์เนื้อจากต่างประเทศอยู่นั้น เพราะว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อรายย่อยบางส่วนต้องเลิกการเลี้ยงโคเนื้อและยังอาจทำให้เกษตรกรรายใหม่ไม่มีแรงจูงใจในการเลี้ยงโคเนื้อก็เป็นได้ ก็จะเป็นการตอกย้ำภาระการพึ่งพิงที่มากขึ้น (ตารางที่ 3.12.7)

ตารางที่ 3.12.7 ต้นทุนการผลิตโคขุนลูกผสมบราห์มัน

รายการ	หน่วย : บาท/ตัว					การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)				
	2546	2547	2548	2549	2550	2547	2548	2549	2550	เฉลี่ย
ต้นทุนผันแปร	17,594.35	18,994.79	19,744.03	21506.13	22401.11	7.96	3.94	8.92	4.16	6.25
ค่าพันธุ์	11,400.00	12,500.00	13,419.55	14,028	14486	9.65	7.36	4.53	3.26	6.20
ค่าอาหารหยาบ	847.00	968.00	3,634.83	4,254	4494.66	14.29	275.50	17.03	5.66	78.12
ค่าอาหารข้น	3,888.00	4,077.00	1,361.57	1,833	1974.5	4.86	-66.60	34.66	7.69	-4.85
อื่นๆ (ค่าแรง ข้าราชการโรค เป็นต้น)	1,459.35	1,449.79	1,328.08	1,390.67	1,445.95	-0.66	-8.40	4.71	3.98	-0.09
ต้นทุนคงที่ (ที่ดิน, ค่าเสื่อม และค่าเสียโอกาส)	107.55	107.55	101.95	126.96	126.96	0.00	-5.21	24.53	0.00	4.83
รวมต้นทุนการผลิตทั้งหมด	17,701.90	19,102.34	19,845.98	21633.09	22528.07	7.91	3.89	9.00	4.14	6.24
ราคาขาย (บาท/กก.)	46.00	46.50	47.32	49.92	48.25	1.09	1.76	5.49	-3.35	1.25

หมายเหตุ: โดยใช้เปลือกสับประดเป็นอาหารหยาบ ระยะเวลาขุน 5 เดือน ปี พ.ศ. 2546-2547

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

4) การส่งออกและการนำเข้าโคเนื้อและผลิตภัณฑ์โคเนื้อ

การส่งออกโคเนื้อและผลิตภัณฑ์โคเนื้อ

ประเทศไทยมีการส่งออกโคเนื้อ กระบือมีชีวิต และเนื้อโค ออกไปตลาดต่างประเทศน้อยมาก ตลาดส่งออกโคเนื้อมีชีวิตที่สำคัญของไทย ได้แก่ มาเลเซีย กัมพูชาและลาว สำหรับเนื้อโค (เนื้อโคสุก) ได้แก่ ลาว สอนกง ญี่ปุ่น และกัมพูชา ทั้งนี้เนื่องมาจากผลผลิตภายในยังไม่เพียงพอกับความต้องการภายในประเทศ ดังจะเห็นได้จากปริมาณการนำเข้าเนื้อโคของไทยที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ประกอบกับการเลี้ยงโคเนื้อของไทยยังมีปัญหาเรื่องโรคระบาด ทำให้ไม่สามารถส่งออกไปแข่งขันในตลาดโลกได้ โดยในระหว่างปี พ.ศ. 2544-2548 ประเทศไทยมีการส่งออกโคมีชีวิต และเนื้อโคไปต่างประเทศลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ. 2548 ทั้งนี้การส่งออกของไทยฟื้นตัวขึ้นในปี พ.ศ. 2549 อย่างมาก โดยเฉพาะการปรับขึ้นของราคาในตลาดโลก ดังจะเห็นได้ว่ามูลค่าการส่งออกโคมีชีวิต เนื้อโค และผลิตภัณฑ์โคเนื้ออื่นๆ มีอัตราเพิ่มสูง ขณะที่ปริมาณการส่งออกนั้นมีอัตราที่ลดลง โดยอัตราการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกเฉลี่ย 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2549 เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูง ราคาส่งออกเนื้อโคและผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นที่ 120.06 บาทต่อกิโลกรัมในปี พ.ศ. 2548 จาก 90.13 บาทต่อกิโลกรัมในปี พ.ศ. 2549 แต่อัตราการเปลี่ยนแปลงปริมาณการส่งออกช่วงเวลาเดียวกันกลับลดลง ยกเว้นหนังโค เยื่อไขมัน กระดูกบดแตก และกระดูกตากแห้งที่ปรับเพิ่มขึ้นทั้งปริมาณและมูลค่าการส่งออก(ตารางที่ 3.12.8) จากข้อมูลสถานการณ์โคเนื้อไทยที่รวบรวมโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่าราคาส่งออกโคเนื้อปรับเพิ่มขึ้นอย่างมากในปี พ.ศ. 2548 จาก 7,407 บาทต่อตัวในปี พ.ศ. 2547 มาที่ 19,166 บาทต่อตัว แม้ว่าจะปรับลงมาที่ 6,000 บาทต่อตัวในปี พ.ศ. 2549 ก็ตาม

ตารางที่ 3.12.8 การส่งออกโคเนื้อและผลิตภัณฑ์โคเนื้อไทย

รายการ	หน่วย	2546		2547		2548		2549		การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 3 ปี (2547-2549) (ร้อยละ)	
		ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)
1. โคมีชีวิต	ตัว	4,112	50,340,000	4,739	67,265,000	1,074	334,987,858	814	9,374,820	-28.77	111.48
-โคเนื้อพ่อแม่พันธุ์	ตัว)	850	10,239,000	-	-	-	-	-	-	-	-
-โคเนื้อ	ตัว	3,262	40,101,000	4,739	67,265,000	1,074	334,987,858	814	9,374,820	-28.13	184.27
2.เนื้อโค	กก.	-	-	2,362	338,841	870	225,650,486	1,051	123,208	-21.18*	33197.43*
-เนื้อโคแช่แข็ง	กก.	-	-	2,362	338,841	870	225,650,486	1,051	123,208	-21.18*	33197.43*
-เนื้อโคแช่เย็น	กก.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-อื่น ๆ	กก.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.ผลิตภัณฑ์จากเนื้อ	ก.ก.	698,546	61,466,346	46,705	545,245	-	-	69,989	7,284,666	-71.58*	568.46*
-เนื้อโคสุก	กก.	251,474	20,610,743	46,705	545,245	-	-	69,989	7,284,666	-65.64*	569.34*
-อื่นๆ (เช่นตากแห้ง, อาหารกระป๋อง)	กก.	447,072	40,855,603	-	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 3.12.8 การส่งออกโคเนื้อและผลิตภัณฑ์โคเนื้อไทย (ต่อ)

รายการ	หน่วย	2546		2547		2548		2549		การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 3 ปี (2547-2549) (ร้อยละ)	
		ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)
4. ผลิตภัณฑ์อื่นๆ											
-น้ำเชื้อ	โด้ส									-	-
-หนังโคฟอกสำเร็จ	กก.	-	-	-	-	-	34,357,212	-	-	-	-
-หนังโค	กก.	1,794,130	886,623,191	5,654,948	1,283,058,552	3,761,749	2,290,059,983	4,487,263	205,156,454	67.00	10.72
-หนังชั้นใน	กก.	7,577,439	331,845,608	8,521,004	282,877,902	6,843,903	390,918,900	1,219,554	95,896,334	-29.80	-17.34
-เยื่อไขมันโค	กก.	525,308	8,317,309	57,000	989,788	53,982	5,276,524,843	929,935	16,129,953	509.41	177602.9
-กระดูก กีบ โท/กระบือ	กก.	-	-	-	-	-	89,645	289,609	4,956,903	-	-
-กระดูกบดแตก (Ossein)	กก.	16,423	1,200,429	20,111	1,523,902	9,491	48,774	960,532	48,568,031	3330.03	33135.95
-กระดูกตากแห้ง	กก.	916,248	51,550,492	2,581,633	136,675,390	825,550	21,964,868	1,134,850	49,283,748	50.40	68.53
-เขาโค	กก.	2,018,852	85,615,072	25,234	1,773,086	1,035,689	-	274,951	15,192,052	-	-
-เครื่องใน	กก.	429	248,675	-	-	83	-	-	-	-	-

หมายเหตุ: * การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 2 ปี (ร้อยละ)

ที่มา: ข้อ 1, 2 และ 4 ด้านกักกันสัตว์ระหว่างประเทศ, สำนักควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์

ข้อ 3 สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์

การนำเข้าโคเนื้อและผลิตภัณฑ์โคเนื้อ

เนื่องจากผลผลิตโคเนื้อของไทยยังไม่เพียงพอกับความต้องการภายในประเทศ จึงยังคงต้องมีการนำเข้าโคเนื้อมีชีวิต โดยแหล่งนำเข้าโคเนื้อที่มีชีวิต ได้แก่ พม่า ลาว และกัมพูชา แต่จำนวนโคเนื้อที่มีชีวิตที่นำเข้าลดลงต่อเนื่องในช่วง 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2549 คิดปริมาณการนำเข้าลดลงเฉลี่ยร้อยละ 22.19 และมูลค่าลดลงเฉลี่ยร้อยละ 13.05 การลดลงเป็นผลจากปริมาณการนำเข้าโคเนื้อที่มีชีวิตที่ลดลงมากกว่าผลจากการปรับลงของราคาระหว่างปี พ.ศ. 2547-2548 กล่าวคือ จากราคา 4.05 พันบาทต่อตัว ในปี พ.ศ. 2547 ปรับลดลงมาที่ 3.99 และ 3.79 พันบาทต่อตัวในปี พ.ศ. 2548 และ 2549 ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นผลจากจำนวนการผลิตโคเนื้อระหว่างปีของไทยเพิ่มขึ้นส่งผลให้มีความต้องการโคเนื้อที่มีชีวิตจากต่างประเทศน้อยลง (ตารางที่ 3.12.9)

อย่างไรก็ตาม การนำเข้าเนื้อโคจากต่างประเทศ โดยแหล่งนำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ซึ่งเป็นปริมาณการนำเข้าเนื้อโคแช่แข็งเกือบทั้งหมดเพื่อทดแทนส่วนที่ขาดแคลนในตลาดบน (เช่น โรงแรม ร้านอาหาร แหล่งท่องเที่ยวของชาวต่างชาติ) ที่ต้องการเนื้อโคที่มีคุณภาพ แต่เนื้อโคที่ผลิตในประเทศไทยยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควรและขายให้กับตลาดในระดับล่าง (เช่น โรงงานทำลูกชิ้น) และตลาดกลาง (เช่น เจียงเนื้อในตลาดสด) จึงส่งผลให้ต้องมีการนำเข้าเนื้อคุณภาพจากต่างประเทศ โดยที่ปริมาณการนำเข้าเนื้อโคแช่แข็งเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.84 ขณะที่มูลค่าลดลงเฉลี่ยร้อยละ 15.22 การเพิ่มขึ้นของปริมาณการนำเข้าเนื้อโคแช่แข็งที่สูงกว่ามูลค่าอาจสะท้อนได้ว่าเป็นผลจากทางด้านปริมาณมากกว่าด้านราคานำเข้า ทั้งนี้ อาจเป็นผลจากการเปิดการค้าเสรีกับประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ก็เป็นไปได้

ตารางที่ 3.12.9 การนำเข้าโคเนื้อและผลิตภัณฑ์โคเนื้อไทย

รายการ	หน่วย	2546		2547		2548		2549		การเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 3 ปี (2547-2549) (ร้อยละ)	
		ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)	ปริมาณ	มูลค่า(บาท)
1. โคมีชีวิต	ตัว	71,844	581,183,405	102,589	839,173,701	83,784	607,820,111	47,653	334,987,858	-29.59	-17.40
-โคเนื้อพ่อแม่พันธุ์	ตัว	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-โคเนื้อ	ตัว	71,841	581,183,405	102,589	839,173,701	83,784	607,820,111	47,653	334,987,858	-11.87	-17.40
2.เนื้อโค	กก.	1,183,456	149,823,418	1,711,437	158,928,925	1,581,115	170,803,926	1,842,528	225,650,486	17.84	15.22
-เนื้อโคแช่แข็ง	กก.	1,183,456	149,823,418	1,711,437	158,928,925	1,581,115	170,803,926	1,842,528	225,650,486	17.84	15.22
-เนื้อโคแช่เย็น	กก.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-อื่น ๆ	กก.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.ผลิตภัณฑ์จากเนื้อ	กก.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-เนื้อโคสุก	กก.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-อื่นๆ (เช่นตากแห้ง, กระป๋อง)	กก.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา : ข้อ 1 และ 2 ด้านกักกันสัตว์ระหว่างประเทศ, สำนักควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์

ข้อ 3 สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์

3.12.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

จากผลการศึกษาดัชนีความสามารถเปรียบเทียบเชิงเปรียบเทียบในส่วนของสินค้าเกษตรจากโครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาเกษตร (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) พบว่าในกลุ่มโคและเนื้อโคไม่มีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ โดยมีค่าดัชนีความสามารถเปรียบเทียบเท่ากับ -93 และ -98 และคิดเป็นค่าดัชนีการได้เปรียบเชิงการค้า (ผลต่างระหว่างค่า RCA และ RCDA) เท่ากับ -0.46 และ -0.07 ตามลำดับ กล่าวคือ ประเทศไทยไม่สามารถแข่งขันในสินค้าโคเนื้อทั้งในตลาดโลกและตลาดภายในประเทศ ซึ่งอาจเป็นผลจากต้นทุนการผลิตโคเนื้อที่สูงโดยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศที่มีภูมิอากาศที่หนาว ที่เอื้อต่อการเจริญเติบโต นอกจากนี้ ประเทศไทยยังประสบกับปัญหาด้านสายพันธุ์ที่ต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศในระดับที่สูง ประกอบอากาศที่แห้งแล้งไม่เอื้อต่อการปลูกหญ้าธรรมชาติ ขณะที่ระบบการชลประทานในประเทศไทยไม่ทั่วถึงทำให้เกษตรกรต้องประสบกับปัญหาการขาดแคลนด้านอาหารสัตว์จากธรรมชาติ ทำให้ต้องพึ่งพาอาหารสัตว์แปรรูปทำให้ต้นทุนการผลิตสูง นอกจากนี้ เกษตรกรยังขาดองค์ความรู้และเงินทุน ส่งผลให้ระบบการจัดการในฟาร์มและการตลาด รวมทั้งขนาดของฟาร์มที่มีขนาดเล็ก (ดังรายละเอียดในหัวข้อด้านการผลิตและการตลาด) ไม่อำนวยต่อความสามารถในการแข่งขันของสินค้าโคเนื้อและเนื้อโคของไทย

2) นโยบายภายในประเทศ

รัฐบาลไทยยังได้มีนโยบายเพื่อผลิตโคเนื้อคุณภาพดีในการทดแทนการนำเข้าและเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนเกษตรกรเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตลาดระดับล่างให้กับเกษตรกรที่เลี้ยงเพื่อรองรับในตลาดดังกล่าว ได้แก่

1. นโยบายเพิ่มผลผลิตโคเนื้อ
2. ควบคุมป้องกันโรคและร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน
3. วิจัยและพัฒนาพันธุ์โค
4. พัฒนาระบบตลาด
5. นโยบายส่งเสริม GAP

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

สรุปภาพรวมเพียงมาตรการที่มีใช้ภายในหลักๆ ซึ่ง รวบรวมจากโครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาเกษตร (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) การจัดระเบียบการค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศ (ปีทมาวดี โพชนุกูล ชูชุกิ , โครงการ WTO Watch) โครงการศึกษาผลกระทบจากการทำ FTA สำหรับภาคเกษตรกรรม (ศูนย์วิจัย

เศรษฐศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์) และรายงานของสำนักบริหารการนำเข้าส่งออก
ทั่วไป

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่ศึกษาภาพในสินค้าโคเนื้อและผลิตภัณฑ์ ทำให้มาตรการทาง
การค้าระหว่างประเทศจึงเป็นมาตรการในด้านของประเทศไทยมากกว่าต่างประเทศที่มีต่อสินค้านี้
โดยทั่วไปแล้วประเทศไทยได้ใช้ทั้งด้านภาษีและมิใช่ภาษี โดยมีมาตรการด้านสุขอนามัย (SPS) ได้แก่
การขออนุญาตนำเข้า การมีหนังสือรับรองสุขอนามัยสัตว์ (Health Certificate) จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ของประเทศต้นทาง และการห้ามนำเข้าจากประเทศที่มีการระบาดของโรคในสัตว์ตามประกาศของ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมปศุสัตว์ เพื่อดูแลและป้องกันการ
ระบาดของโรคในโคเนื้อภายในประเทศ นอกจากนี้ รัฐบาลไทยยังมีมาตรการปกป้องพิเศษที่ใช้กรณี
นำเข้าจากประเทศที่มีข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) เช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ได้กำหนดให้เป็น
สินค้าที่มาตรการปกป้องพิเศษ (Special Safeguard Provision) โดยจะกำหนดปริมาณโควตา และอัตรา
ภาษีสำหรับการนำเข้าในแต่ละปี ทั้งนี้ ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ก็ได้รับประโยชน์ในสินค้าโคเนื้อและ
ผลิตภัณฑ์ แม้ว่าจะถูกจัดอยู่ในส่วนของสินค้าน้อยกว่ามากเป็นพิเศษ ที่ต้องคอยๆ มีการปรับลดภาษี
เป็น 0 ผ่านมาตรการมิใช่ภาษีด้านโควตาพิเศษเป็นการเฉพาะ (Special Quota) นอกเหนือที่เปิดให้กับ
สมาชิก WTO ขณะเดียวกันไทยยังมีโดยจะมีการใช้การปกป้องพิเศษ เพื่อให้ภาคการผลิตในประเทศ
ไทยมีเวลาปรับตัวจนถึงปี พ.ศ. 2558 โดยไทยสามารถใช้มาตรการนี้ในสินค้านี้ออว และเครื่องในวัว
(สด แช่เย็น แช่แข็ง) ซึ่งเป็นมาตรการที่จะลดผลกระทบที่จะมีต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในประเทศไทย
สำหรับโคเพื่อทำพันธุ์นั้นจะไม่มีภาษีนำเข้า คงเป็นผลมาจากการพึ่งพิงพันธุ์โคจากต่างประเทศสูง

เมื่อพิจารณามาตรการที่มีใช้ภาษีส่วนใหญ่ที่ประเทศต่างๆ ใช้ ซึ่งเป็นอุปสรรคหรือประโยชน์
ทางการค้าระหว่างประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อมได้แก่ 1) การอุดหนุนในประเทศและการอุดหนุน
การส่งออก (Domestic Support and Export Subsidy) 2) การเปิดตลาด/การเข้าถึงตลาด (Market Access)
และ 3) มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) อาทิ สหภาพยุโรป แม้ว่าจะได้มีการปฏิรูปนโยบาย
การเกษตรร่วมเพื่อลดการอุดหนุนภายในประเทศที่ส่วนใหญ่เป็นการจ่ายเงินโดยตรงและการจ่ายเงินไม่
ขึ้นอยู่กับปริมาณการผลิตจริง สำหรับสินค้านี้ออวได้มีการปฏิรูปเป็นไปอย่างช้าๆ และคาดว่าจะการแยก
การจ่ายเงินออกจากการผลิตจะขึ้นอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2552 การอุดหนุนภายในของสินค้านี้ดังกล่าวยัง
อยู่ในกล่องสีฟ้าที่มีผลต่อการบิดเบือนราคาตลาด การเปิดตลาดกับสหภาพยุโรปก่อนความสำเร็จในทาง
ปฏิบัติของการปฏิรูปนโยบายการเกษตรร่วม ประเทศไทยอาจจะประสบกับปัญหาความสามารถในการ
แข่งขันภายในประเทศที่เพิ่มขึ้น แต่คงจะส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันตลาดโคเนื้อและผลิตภัณฑ์
ภายในประเทศไทยสูงขึ้น แน่นอคงเป็นผลดีต่อผู้บริโภคที่สามารถบริโภคเนื้อโคและผลิตภัณฑ์ที่มี
คุณภาพในราคาที่ถูกลงหากมีการเปิดตลาดกับสหภาพยุโรปในสินค้านี้และผลิตภัณฑ์เนื่องจากเป็น
สินค้าที่ทดแทนการผลิตภายในประเทศ

จากผลการศึกษาต่างๆ อาทิ การศึกษาโอกาสและผลกระทบจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีน กรณี Early Harvest การเกษตร (ศิริวรรณ ประเสริฐฐานนท์, 2546) พบว่า ผลจากการลดภาษีจะทำให้ไทยมีการนำเข้าโคมีชีวิตและเนื้อโค เนื่องจากต้นทุนการผลิตของไทยสูงกว่าโดยเปรียบเทียบกับจีน เพราะศักยภาพของพื้นที่และแหล่งน้ำที่ค่อนข้างดีของจีน โครงการเตรียมความพร้อมรองรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวิภาคี (สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง, 2548) พบว่า เกษตรกรไทยคงประสบกับปัญหาหากมีการเปิดตลาดกับอินเดีย โดยเฉพาะตลาดล่างในกรณีของซากโคที่อินเดียมีราคาขายต่ำกว่าไทย และบทความการศึกษาเรื่องผลกระทบจากการทำความตกลงการค้าเสรีไทย-สหรัฐฯ (TDRI, 2546) กล่าวถึงความตกลงทางการค้าเสรีไทย-สหรัฐฯ แม้จะช่วยให้มีปริมาณการค้าที่เพิ่มขึ้นซึ่งส่งผลดีต่อเนื่องไปยังเศรษฐกิจโดยรวม แต่ผู้ประกอบการธุรกิจโคอาจจะต้องปิดกิจการได้เนื่องจากการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันกับสินค้าโคเนื้อและผลิตภัณฑ์ที่นำเข้าจากสหรัฐฯ ได้ เป็นต้น ดังนั้น หากมีการดำเนินการเปิดเสรีทางการค้ากับต่างประเทศในสินค้าโคเนื้อและผลิตภัณฑ์คงไม่เป็นผลดีต่อผู้ประกอบการในระดับฟาร์ม แต่คงเป็นผลประโยชน์ต่อผู้บริโภคภายในประเทศ

3.13 ฝั่ม

3.13.1 สถานการณ์ฝั่มของโลก

ประเทศจีนเป็นผู้ผลิตและส่งออกฝั่มรายใหญ่ที่สุดในโลกมาโดยตลอด ในปี พ.ศ.2547 จีนมีปริมาณการผลิตฝั่ม 95,001 ตัน คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 70 ของผลผลิตฝั่มทั้งโลก โดยผู้ผลิตอันดับรองลงมาได้แก่ อินเดียและเวียดนาม ซึ่งมีการผลิตฝั่ม 17,341 ตันและ 12,000 ตัน ตามลำดับ สำหรับไทยมีปริมาณการผลิตฝั่มเป็นอันดับ 10 ของโลก ดังแสดงในตารางที่ 3.13.1

3.13.2 สถานการณ์ฝั่มของไทย

การเลี้ยงฝั่มของไทยกระจายอยู่ทั่วประเทศ ส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการปลูกหม่อนเลี้ยงฝั่มมีการดำเนินงานหลายรูปแบบ ทั้งการเลี้ยงฝั่มหัตถกรรมที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการเลี้ยงฝั่มอุตสาหกรรมที่ได้นำเทคโนโลยีแบบใหม่มาปรับใช้ ตลอดจนมีการใช้พันธุ์หม่อนและพันธุ์ฝั่มหลายพันธุ์ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของพื้นที่ วิธีการเลี้ยง แรงงาน ในครัวเรือนและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ร่างยุทธศาสตร์หม่อนฝั่ม)

- ฝั่มหัตถกรรม ประกอบด้วย

- ฝั่มพันธุ์ไทยพื้นบ้านและพันธุ์ไทยปรับปรุง

วิธีการเลี้ยงอาศัยความรู้ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เลี้ยงโดยใช้หม่อนพันธุ์พื้นเมืองได้รับผลผลิตหม่อนประมาณ 1,200-1,500 กิโลกรัมต่อไร่ สำหรับพันธุ์ฝั่ม เกษตรกรผลิตไข่ฝั่มไว้เลี้ยงเองเป็นส่วนใหญ่ ผลผลิตที่ได้รังมีสีเหลือง ขนาดรังเล็ก ให้เส้นใยยาวประมาณ 300 เมตรต่อรัง เกษตรกรสาวเส้นฝั่มด้วยมือ ได้ผลผลิตเส้นฝั่มปีละประมาณ 630 ตัน และนำไปจำหน่ายให้ผู้บริโภคทั่วไปและโครงการพระราชดำริ เส้นฝั่มบางส่วนเกษตรกรนำไปทอผ้าใช้เอง เกษตรกรกลุ่มนี้มีเป็นเกษตรกรรายย่อยที่กระจายอยู่ในพื้นที่ 35 จังหวัดทั่วประเทศ ส่วนมากอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายได้ 3,000-4,000 บาท/ครัวเรือน/ปี ในจำนวนนี้เป็นเกษตรกรภายใต้โครงการพระราชดำริประมาณ 3,000 ครัวเรือน

ในด้านการแปรรูป เกษตรกรผู้เลี้ยงฝั่มพันธุ์ไทยพื้นบ้านและพันธุ์ไทยปรับปรุง ดำเนินการสาวเส้นฝั่มด้วยมือ โดยเกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่มผู้สาวฝั่มและจำหน่ายให้ผู้ซื้อทั่วไป

- ฝั่มพันธุ์ไทยลูกผสม

วิธีการเลี้ยงและการจัดการมีการพัฒนามากขึ้น โดยนำเทคนิควิชาการสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการปลูกหม่อนและเลี้ยงฝั่ม ตั้งแต่การจัดการแปลงปลูกหม่อน การใช้พันธุ์ที่มีวิธีการและเทคนิคปรับปรุงพันธุ์ที่ให้ปริมาณเส้นใยยาวขึ้น ประมาณ 600-800 เมตร ต่อรัง รังมีลักษณะเป็นรูปไข่ เกษตรกรกลุ่มนี้มีประมาณ 24,500 ครัวเรือน โดยสาวเส้นฝั่มจากโรงสาวฝั่มชุมชนและมีการสาวฝั่มด้วยมือบ้าง ผลิตเส้นฝั่มได้ปีละประมาณ 450 ตัน เพื่อจำหน่ายให้พ่อค้าท้องถิ่นและทอผ้าไว้ใช้เองบ้าง

รวมทั้งเกษตรกรบางส่วนจำหน่ายรังไหมให้กับโรงสาวไหมที่เป็นสมาชิกกัน เกษตรกรมีรายได้ประมาณ 5,000-35,000 บาท/ครัวเรือน/ปี

ในด้านการแปรรูปเกษตรกรผู้เลี้ยงไหมพันธุ์ไทยถูกผสมมีการสาวเส้นไหมด้วยมือรวมทั้งจำหน่ายรังไหมให้แก่โรงสาวไหมชุมชนและโรงสาวไหมเอกชน เกษตรกรมีการรวมตัวกันจัดตั้งโรงสาวไหมชุมชน จำนวน 16 โรง รับซื้อรังไหมจากสมาชิกเครือข่ายเพื่อนำมาสาวเส้นไหมแล้วจำหน่ายให้ผู้ซื้อทั่วไป โรงสาวดังกล่าวมีศักยภาพในการพัฒนา จำนวน 5 โรง

- ไหมอุตสาหกรรม ประกอบด้วย

- ไหมพันธุ์ลูกผสมรังสีขาว

วิธีการเลี้ยงเป็นการเลี้ยงแผนใหม่ในเชิงพาณิชย์ ที่มีการดูแลแปลงหม่อนให้มีปริมาณและคุณภาพสูง โดยเลี้ยงปีละ 8-12 ครั้ง ใช้หม่อนพันธุ์ส่งเสริม ผลผลิตหม่อน 2,800-3,500 กิโลกรัมต่อไร่ สำหรับพันธุ์ไหมใช้พันธุ์ลูกผสมที่มีการปรับปรุงพันธุ์ในประเทศไทยและบางส่วนนำเข้าจากต่างประเทศ รังมีสีขาว ลักษณะเป็นรูปไข่ ขนาดรังโต ให้เส้นใยยาวมากกว่า 1,100-1,200 เมตรต่อรัง การเลี้ยงต้องมีโรงเรือนแยกจากที่อยู่อาศัย มีการจัดการดูแลการเลี้ยงไหมและป้องกันโรคอย่างเหมาะสม เกษตรกรเป็นสมาชิกของโรงสาวไหมโดยรับพันธุ์หม่อน ไข่ไหม และปัจจัยการผลิตจากโรงสาวไหมแล้วจำหน่ายผลผลิตรังไหมสีขาวให้โรงสาวไหม โดยราคาขึ้นกับคุณภาพรัง เกษตรกรกลุ่มนี้มีประมาณ 7,000 ครัวเรือน ผลิตรังไหมขาวปีละ 3,000 ดัน รายได้ปีละประมาณ 50,000-120,000 บาท/ครัวเรือน/ปี โรงสาวไหมผลิตเส้นไหมได้ปีละประมาณ 320 ดัน

- ไหมพันธุ์ลูกผสมรังสีเหลือง (ไหมทอง : Golden Silk)

วิธีการเลี้ยงเป็นการเลี้ยงแผนใหม่ในเชิงพาณิชย์ ใช้เทคนิคปรับปรุงพันธุ์ในประเทศไทยเพื่อเพิ่มผลผลิต รังไหมสีเหลืองเป็นรูปไข่ ให้เส้นใยยาวและเหนียวนุ่ม โดยความยาว เส้นไหมประมาณ 1,100 เมตรต่อรัง สามารถสาวได้ด้วยเครื่องจักร พันธุ์ไหมมาจากการพัฒนาพันธุ์ของ ทางราชการหรือเอกชน เกษตรกรกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้เลี้ยงไหมที่มีศักยภาพ โดยขายผลผลิตเป็นรังไหมให้กับโรงสาวไหม เพื่อสาวเส้นไหมสีเหลืองคุณภาพดีเยี่ยม (Top grade) และเน้นตลาดระดับสูง (High ends)

ทั้งเกษตรกรผู้เลี้ยงไหมพันธุ์ลูกผสมรังสีขาวและรังสีเหลือง จำหน่ายรังไหมให้โรงสาวไหมที่เป็นสมาชิกที่มีข้อผูกพันในการรับซื้อรังไหมไว้ด้วยกันตั้งแต่เกษตรกรเริ่มเลี้ยงแล้วโรงสาวไหมนำเส้นไหมไปสาวด้วยเครื่องจักร ผลิตทั้งเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่ง ขณะนี้มีโรงสาวไหมมาตรฐานจำนวน 8 โรงงาน

1) การผลิต

ในช่วง 2546-2549 จำนวนครัวเรือนเกษตรกรผู้เลี้ยงไหมและเนื้อที่ปลูกหม่อนมีแนวโน้มลดลงด้วยอัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละ -0.49 และ -11.98 ตามลำดับ โดยในปี 2546 มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรผู้เลี้ยงไหม 136,000 ครัวเรือน และเนื้อที่ปลูกหม่อน 214,000 ไร่ จนกระทั่งในปี 2549 จำนวน

ครัวเรือนเกษตรกรผู้เลี้ยงไหมและเนื้อที่ปลูกหม่อนลดลงเหลือ 134,000 ครัวเรือนและ 142,083 ไร่ ตามลำดับ เช่นเดียวกันกับผลผลิตเส้นไหมที่ลดลงเช่นกันจากผลผลิตเส้นไหม 1,400 ตันในปี 2546 ลดลงเหลือ 1,367 ตันในปี 2549 โดยผลผลิตเส้นไหมมีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 0.54 (ตารางที่ 3.13.2)

2) ต้นทุนการผลิต

ต้นทุนการผลิตรังไหมทั้งลูกผสมต่างประเทศและไทยลูกผสมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ในช่วงปี 2546-2549 โดยในปี 2546 การผลิตรังไหมลูกผสมต่างประเทศและไทยลูกผสมมีต้นทุนการผลิตเท่ากับ 108.41 บาทต่อกิโลกรัมและ 93.51 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ จนในปี 2549 ต้นทุนการผลิตรังไหมลูกผสมต่างประเทศและไทยลูกผสมเพิ่มขึ้นเป็น 112.95 บาทต่อกิโลกรัมและ 102.88 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ ทั้งนี้ต้นทุนการผลิตรังไหมไทยลูกผสมมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่สูงกว่าต้นทุนการผลิตรังไหมลูกผสมต่างประเทศ (ตารางที่ 3.13.2)

3) ราคา

ในช่วงปี 2546-2549 ทั้งราคารังไหมลูกผสมรังสีขาวและราคาเส้นไหมพื้นเมืองชั้นหนึ่งมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 10.25 และ 7.46 จากปี 2546 รังไหมลูกผสมรังสีขาวและเส้นไหมพื้นเมืองชั้นหนึ่งมีราคา 100 บาทต่อกิโลกรัม และ 845 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ ราคารังไหมลูกผสมรังสีขาวและราคาเส้นไหมพื้นเมืองชั้นหนึ่งได้ปรับตัวสูงขึ้นเป็น 132 บาทต่อกิโลกรัม และ 1,042 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ (ตารางที่ 3.13.2)

ตารางที่ 3.13.1 ปริมาณการผลิตเส้นไหมโลก

ประเทศ	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547
ผลผลิตโลก (หน่วย : ตัน)	135,361	82,618	79,458	95,600	97,403	107,005	131,825	140,652	137,010	135,361
จีน	95,001	51,451	50,751	67,701	70,201	78,201	94,201	100,101	97,001	95,001
อัฟกานิสถาน	17,341	13,909	14,126	15,236	15,544	15,214	15,857	17,341	17,341	17,341
บราซิล	12,000	1,500	1,000	862	780	3,000	10,000	12,124	11,582	12,000
อินเดีย	4,500	4,600	4,600	4,700	5,000	4,700	5,000	4,500	4,500	4,500
อินโดนีเซีย	1,580	2,270	2,120	1,821	1,554	1,389	1,554	1,560	1,580	1,580
อิหร่าน	1,550	1,144	1,039	900	1,000	955	1,510	1,550	1,550	1,550
ญี่ปุ่น	1,200	2,500	2,000	1,500	923	1,100	1,260	1,200	1,200	1,200
สาธารณรัฐประชาธิปไตยเกาหลี	900	680	720	760	800	840	900	900	900	900
สาธารณรัฐเกาหลี	220	2,579	1,902	1,108	650	650	559	391	287	220
ไทย	200	360	200	150	150	150	150	200	200	200
ตุรกี	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120
เตอร์กเมนิสถาน	50	40	27	21	22	30	47	50	50	50
อุซเบกิสถาน	4	149	46	40	29	15	6	4	4	4
เวียดนาม		50	50	50	50	50	50	50		
อื่นๆ	695	1,266	757	631	580	591	611	561	695	695

ที่มา: FAO production (silk, raw and waste), 2008

ตารางที่ 3.13.2 จำนวนครัวเรือนเกษตรกรผู้เลี้ยงไหม เนื้อที่เพาะปลูกหม่อนที่ให้ผล ผลผลิตเส้นไหม ต้นทุนการผลิต และราคาที่ยกขายได้ปี 2547 – 2549

รายการ	2546	2547	2548	2549	อัตราการเปลี่ยนแปลง
1. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรผู้เลี้ยงไหม (ครัวเรือน)	136,000	135,884	135,000	134,000	-0.49
1. เนื้อที่เพาะปลูกหม่อนที่ให้ผล (ไร่)	214,000	155,510	141,748	142,083	-11.98
2. ผลผลิตเส้นไหม (ตัน)	1,400	1,420	1,280	1,367	-0.54
3. ต้นทุนการผลิตรังไหม (บาท/กก.)					
ลูกผสมต่างประเทศ	108.41	108.11	113.79	112.95	1.41
ไทยลูกผสม	93.51	94.98	100.36	102.88	3.25
4. ราคาที่ยกขายได้ (บาท/กก.)					
รังไหมลูกผสมรังสีขาว	100.34	102.07	130.62	132.00	10.25
เส้นไหมพื้นเมืองชั้นหนึ่ง	845	973	1,058	1,042	7.46

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550

4) การส่งออกและการนำเข้า

การส่งออก

การส่งออกไหมของไทยที่มีปริมาณและมูลค่ามากที่สุด คือ ผ้าไหม และเส้นด้ายไหม ในช่วง 2547-2549 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผ้าไหมและเส้นด้ายไหมของไทยมีการเคลื่อนไหวขึ้นลงจนในปี 2550 ปริมาณการส่งออกเส้นด้ายไหมเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาอยู่ที่ 407.40 ตัน แต่มูลค่าการส่งออกกลับลดลงจากปีที่ผ่านมาอยู่ 291.57 ล้านบาท ในขณะที่การส่งออกผ้าไหมมีปริมาณลดลงไม่มากเท่ากับ 221.47 ตัน แต่มีมูลค่าเพิ่มขึ้นเป็น 559.26 ล้านบาท (ตารางที่ 3.13.3)

ภาพรวมของการส่งออกไหมของไทยอยู่ในภาวะทรงตัว มีเพิ่มขึ้นและลดลงบ้างเล็กน้อย โดยในช่วงปี 2546-2550 มีทิศทางขยายตัวเพิ่มขึ้นเพราะประเทศคู่แข่งสำคัญของไทยโดยเฉพาะจีนที่เป็นทั้งผู้ผลิตและผู้ส่งออกไหมรายใหญ่ที่สุดในปัจจุบัน ลดการส่งออกเส้นไหมลงประกอบกับผู้บริโภคในตลาดโลกหันมานิยมไหมและผลิตภัณฑ์ไหมเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะตลาดหลักคือ ญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้สินค้าไหมของไทยที่มีปริมาณมูลค่าการส่งออกสูงสุดคือ ผ้าทอด้วยไหม รองลงมาคือ เส้นด้ายไหม เศษไหม เส้นไหมดิบ และรังไหม โดยผ้าไหมสามารถนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์หรือสินค้าได้อีกหลายประเภทด้วยกัน สำหรับสินค้าที่มีโอกาสในการขยายตัวดีในอนาคตคือ ผ้าไหมทอด้วยมือ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ผ้าเช็ดหน้า ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าคลุมผม และเน็คไท เป็นต้น

ตลาดส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปทำจากไหมสามารถแบ่งออกเป็น 2 ตลาด คือตลาดหลัก ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป ตลาดใหม่ ได้แก่ ออสเตรเลีย ยุโรปตะวันออก และเอเชีย

ผู้บริโภคในตลาดส่งออกที่สำคัญนิยมผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยมากขึ้น เนื่องจากผ้าไหมของไทยมีการผลิตทั้งแบบที่เป็นงานฝีมือทอด้วยมือ และแบบที่ทอด้วยเครื่องจักร แบบผ้าไหมที่ทอด้วยมือ จะเป็นผ้าค่อนข้างหนา แต่มีความละเอียดอ่อนสวยงาม ประณีต โดยเฉพาะผ้าไหมไทยที่ใช้เส้นพุ่งที่สาวด้วยมือจะมีลักษณะเป็นปุ่มปม มีความแวววาวในตัวเอง มีลวดลายและสีสันสวยงามเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของผ้าไหมไทยที่แตกต่างจากผ้าไหมของประเทศอื่น ประเทศไทยจึงสามารถครองตลาดต่างประเทศสำหรับผ้าประเภทนี้ได้ และรสนิยมของตลาดหลัก พบว่า

- ประเทศญี่ปุ่น เป็นตลาดที่นิยมใช้และนำเข้าผ้าไหม และผลิตภัณฑ์ผ้าไหมรายใหญ่อีกแห่งหนึ่งของโลก และเป็นตลาดใหญ่ที่สุดของไทย ชาวญี่ปุ่นจะนิยมผ้าไหมที่มีเนื้อนุ่ม ถ้าเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปต้องเป็นแบบเรียบง่าย สามารถใช้ได้ทุกโอกาสและราคาไม่สูงจนเกินไป

- ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นตลาดที่นำเข้าผ้าไหมจากประเทศไทยเป็นอันดับสอง รองจากญี่ปุ่น สินค้าที่นิยมสั่งจะเป็นผ้าไหมและเสื้อผ้าสำเร็จรูป

- ประเทศสหภาพยุโรป เป็นตลาดใหญ่อีกแห่งหนึ่ง ที่นิยมใช้ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมจากไทย มากเป็นอันดับ 3 รองจากญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา ซึ่งประกอบด้วยตลาดสำคัญ ได้แก่ สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส อิตาลี เยอรมัน สเปน และเนเธอร์แลนด์

นอกจากตลาดส่งออกหลักที่สำคัญดังกล่าว ยังมีตลาดอื่นๆอีก เช่น เกาหลีใต้ สิงคโปร์ ออสเตรเลีย ฮองกง จีน และไต้หวัน ซึ่งเป็นตลาดที่มีศักยภาพเพียงพอ ฐานะเศรษฐกิจดี และถือว่าเป็นลูกค้าประจำที่ประเทศไทยมีการส่งออกอย่างต่อเนื่อง และคาดว่า การส่งออกไหมและผลิตภัณฑ์ไหมไปยังตลาดดังกล่าว จะมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การนำเข้า

ด้านการนำเข้าจะพบว่าไทยมีการนำเข้าเส้นด้ายไหมกับเศษไหมจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ (ตารางที่ 3.13.4) เมื่อพิจารณาถึงประเทศคู่ค้าที่ไทยนำเข้าไหม พบว่า ในการนำเข้าเส้นด้ายไหม ไทยนำเข้าจากจีนมากที่สุด ส่วนการนำเข้าเศษไหม ไทยนำเข้าจากอินเดียมากที่สุด ในช่วงปี 2546-2550 การนำเข้าเศษไหมของไทยมีทิศทางที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก โดย ในปี 2549 มีปริมาณและมูลค่าการนำเข้าสูงที่สุด เท่ากับ 2,192.66 ตันและ 249,87 ล้านบาท ตามลำดับ สำหรับการนำเข้าเส้นด้ายไหมของไทย ในช่วงปี 2546-2550 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วง 3 ปีแรก และลดลงภายหลังปี 2548 เป็นต้นมา จนในปี 2550 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าเส้นด้ายไหมลดลงเหลือ 172.99 ตันและ 173.86 ล้านบาท ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาถึงภาพรวมการค้าไหมของไทย พบว่า ไทยยังคงมีการเกินดุลการค้าในสินค้าไหม

ตารางที่ 3.13.3 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกไหมทุกประเภท ปี 2526 -2550

หน่วย: ปริมาณ (ตัน) มูลค่า (พันบาท)

ปี	รังไหม		เศษไหม		เส้นไหมดิบ		เส้นด้ายไหม				ผ้าไหม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ด้ายไหม		ด้ายไหมปั่น		ปริมาณ	มูลค่า
							ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า		
2526	20	593	-	-	-	-	*	2	-	-	ปี2531-2536 ปริมาณ : พันตาราง	
2527	16	549	8	1,340	-	-	-	-	-	-	หลา	
2528	2	267	17	1,650	-	-	-	-	-	-	ปี2537-2541	
2529	1	96	15	1,184	-	-	*	16	-	-	ปริมาณ : ตัน	
2530	-	-	-	-	-	-	18	1,627	-	-		
2531	5	427	6	574	2	3,186	*	217	-	-	406.9	58,029
2532	54	30,510	97	18,859	4	5,896	*	281	52	52,412	126.2	32,698
2533	162	95,099	150	12,486	18	22,800	4	6,232	156	188,275	68.1	19,172
2534	411	164,268	214	9,679	27	21,735	20	21,423	260	244,086	1,613.9	421,481
2535	184	72,824	302	12,337	124	67,021	16	15,274	280	256,285	1,820.9	479,409
2536	99.8	32,541	375	25,417	309	121,895	141	63,235	178	124,384	2,120.7	426,002

ตารางที่ 3.13.3 (ต่อ)

หน่วย: ปริมาณ (ตัน) มูลค่า (ล้านบาท)

ปี	รังไหม		เศษไหม		เส้นไหมดิบ		เส้นด้ายไหม				ผ้าไหม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ด้ายไหม		ด้ายไหมปั่น		ปริมาณ	มูลค่า
							ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า		
2537	12.90	3,636	427.00	87,546	0.20	373	285.00	158,056	215.00	122,742	206.10	434,509
2538	4.20	1,276	454.80	108,132	0.00	0	17.50	10,486	408.50	229,799	184.40	404,599
2539	44.70	9,835	296.30	85,026	4.80	2,209	31.10	17,533	617.70	363,900	161.20	384,261
2540	5.20	2,061	334.10	77,725	2.75	2,943	0.89	285	495.00	329,185	164.40	500,029
2541	6.00	3,450	262.10	142,090	2.66	3,640	4.50	1,662	237.60	230,233	154.00	565,633
2542	0.20	38	281.00	159,245	7.99	13,698	9.70	2,283	379.00	326,193	145.50	507,274
2543	0.20	33	699.60	166,983	0.36	669	44.40	4,304	631.80	425,009	177.30	620,053
2544	0.20	87	271.40	146,909	0.22	329	16.00	230	498.90	353,232	159.20	612,604
2545	0.00	0	177.70	89,053	0.12	251	16.28	299	287.90	278,245	181.90	553,725
2546	0.00	0	106.60	15,971	1.20	1,231	1.00	725	322.90	272,042	159.20	512,924
2547	0.00	0	4.60	10,156	0.20	228	0.80	443	385.04	387,494	199.80	562,363
2448	0.04	32	113.14	13,205	10.33	9,646	4.88	3,459	409.17	462,126	249.56	570,130
2549	0.21	1,332	140.89	17,142	32.31	26,473	1.58	1,330	367.56	408,886	227.27	551,220
2550	0.00	0	84.70	9,950	6.86	9,200	0.14	22	407.40	291,574	221.47	559,256

หมายเหตุ: การส่งออกผ้าไหม ปี 2526 - 2536 หน่วยเป็นพันตารางหลา

ที่มา: กรมศุลกากร, 2551

ตารางที่ 3.13.4 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าไหมทุกประเภท ปี 2526 -2550

หน่วย: ปริมาณ (ตัน) มูลค่า (ล้านบาท)

ปี	รังไหม		เศษไหม		เส้นไหมดิบ		เส้นด้ายไหม				ผ้าไหม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ด้ายไหม		ด้ายไหมปั่น		ปริมาณ	มูลค่า
							ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า		
2526	1	741			205	107,813	295	179,361	*	17	4	232
2527	3	247			167	107,801	182	127,671	29	2,388	63	2,833
2528	51	5,659			206	96,212	204	139,343	25	9,864	50	6,443
2529	*	14			284	110,782	288	175,872	75	18,385	45	5,418
2530	3	1,381			503	148,964	510	273,825	*	-	30	3,418
2531	260	72,439	260	72,459	594	250,573	442	323,934	39	21,589	18	3,477
2532	579	93,905	157	71,576	555	380,515	291	306,295	28	8,647	20	1,314
2533	-	-	859	297,130	417	409,591	293	312,293	4	1,387	37	2,047
2534	*	36	472	135,151	254	239,163	164	160,764	*	180	59.0	2,326
2535	13	2,942	1,240	207,689	222	196,453	223	195,213	1	761	141.0	21,704
2536	51	11,273	2,072	316,421	109	93,705	103	81,978	18	8,883	128.0	22,913

ตารางที่ 3.13.4 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าไหมทุกประเภท ปี 2526 -2550 (ต่อ)

ปี	รังไหม		เศษไหม		เส้นไหมดิบ		เส้นด้ายไหม				ผ้าไหม	
							ด้ายไหม		ด้ายไหมปั่น			
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2537	9	1,740	1,355	134,452	188	119,629	211	133,186	11	5,193	2	4,065
2538	58.7	9,691	1,217	130,275	224.9	158,256	215	147,607	18	7,164	38	54,107
2539	298.9	47,152	1,062	122,376	203.5	118,007	227.8	153,500	26	9,782	24.8	37,137
2540	65.7	14,460	1,112	164,096	94.2	66,156	226.3	117,332	3.5	4,134	22.7	3,950
2541	19.5	3,276	1,917	471,626	51.3	51,589	83	92,832	8.8	6,708	20.8	29,497
2542	30.7	4,988	2,155	352,975	75.3	57,978	148.2	138,791	10.8	9,503	335.1	64,046
2543	10.3	2,266	1,692	234,180	138.6	125,252	189.8	184,185	36.4	8,209	148.6	73,020
2544	45.3	9,939	1,535	338,173	134.2	143,926	210.8	242,958	35.2	6,217	45.4	79,331
2545	7.2	1,993	1,052	165,683	48.0	35,428	185.9	160,043	0.39	1,028	24.6	51,432
2546	0.00	0	627.00	91,087	27.20	14,893	297.70	215,785	9.80	11,625	67.90	111,861
2547	33.60	8,203	575.86	77,132	96.02	68,679	418.55	372,381	64.11	65,440	96.54	226,362
2548	64.23	17,053	1,001.36	133,645	127.25	106,397	519.11	401,124	54.22	48,047	102.57	163,013
2549	35.60	13,607	2,192.66	249,874	47.58	51,582	204.67	246,618	109.42	97,688	77.75	138,008
2550	2.14	2,224	1,279.69	160,146	32.88	26,499	172.99	173,864	31.84	33,830	92.62	153,862

หมายเหตุ: การส่งออกผ้าไหม ปี 2526 - 2536 หน่วยเป็นพันตารางหลา

ที่มา: <http://www.oae.go.th/thaisilk/download/003.xls> (21 ธันวาคม 2550)

3.13.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

กรณีของไหมนั้น โดยส่วนมากนั้นไหมนั้นนำเข้าเส้นไหมจากต่างประเทศ และเมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีความเสียเปรียบเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Disadvantage: RCDA) ปรากฏว่า กลุ่มขนสัตว์ ไหม และดักแต่นั้นไม่มีความได้เปรียบจากการค้า (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาค่า RCA ในรายประเทศแล้วพบว่า ไทยเสียเปรียบในสินค้าไหมกับประเทศต่างๆ ได้แก่ อินเดีย จีน เกาหลีใต้ ส่วนที่ไทยได้เปรียบ ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ยุโรป นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย

2) นโยบายภายในประเทศ

รัฐบาลได้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาม่อนไหมมีเป้าหมายในการพัฒนาดังต่อไปนี้

1. ขยายปริมาณการผลิตเส้นไหมจาก 1,500 ตัน ในปี 2547 เป็น 2,600 ตัน ในปี 2551 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 15 ต่อปี จำแนกเป็น

- เส้นไหมสีเหลือง 2,150 ตัน หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 17 ต่อปี
- เส้นไหมสีขาว 450 ตัน หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 8 ต่อปี

2. เพิ่มสัดส่วนการผลิตไหมหัตถกรรมและไหมอุตสาหกรรมจาก 75 : 25 เป็น 85:15

3. เพิ่มสัดส่วนการผลิตไหมหัตถกรรมคุณภาพดี จากร้อยละ 15 เป็นร้อยละ 30 โดยเน้นคุณภาพผลผลิตที่ใช้สะดวกและเหมาะสมในระดับอุตสาหกรรม และสร้างโอกาสเพื่อการส่งออก

4. เพิ่มมูลค่าการส่งออกจาก 900 ล้านบาท ในปี 2547 เป็น 1,800 ล้านบาทในปี 2551

ยุทธศาสตร์การพัฒนาม่อนไหม ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่

1. การเพิ่มผลิตภาพ (Productivity)

มุ่งเพิ่มปริมาณและคุณภาพม่อนไหมและผลิตภัณฑ์ ทั้งไหมหัตถกรรมและไหมอุตสาหกรรม โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมการวิจัย พัฒนา การใช้เทคโนโลยี การพัฒนาองค์ความรู้ และส่งเสริมการผลิตที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

2. การสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value added)

ปรับเปลี่ยนการผลิตม่อนไหมและผลิตภัณฑ์ รูปแบบเดิมที่มีมูลค่าต่ำ ไปสู่สินค้าที่มีมูลค่าสูง โดยเน้นระบบการจัดการคุณภาพสินค้าด้านการจัดแบ่งชั้นคุณภาพ การตกแต่งสำเร็จ การจัดทำมาตรฐานเส้นไหม การสร้างภาพลักษณ์ วิธีการใช้ที่ง่ายต่อการดูแลรักษาและความเชื่อมั่นในคุณภาพสินค้า

3. การนำสินค้าม่อนไหมและผลิตภัณฑ์สู่ตลาดโลก

ส่งเสริมตลาดม่อนไหมและผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศร่วมกับกระทรวงพาณิชย์

4. การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะปรับโครงสร้างองค์กร ที่ดูแลรับผิดชอบด้านสินค้าหม่อนไหม ให้เป็นที่ยอมรับด้านบุคลากร การบริการ มีความโปร่งใสในการบริหารและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสร้างฐานข้อมูล

นอกจากการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและผลิตไหม รัฐบาลได้มีการจัดทำโครงการที่สำคัญ 3 โครงการ ได้แก่

- 1) โครงการเร่งรัดการผลิตไหมคุณภาพดี โดยพัฒนาการเลี้ยง การแปรรูป การจัดกลุ่มเกษตรกร และสนับสนุนอุปกรณ์สาวไหม ฟอกย้อม ทอผ้า และทำการอบรมออกแบบ พัฒนาผลิตภัณฑ์
- 2) โครงการจัดมหกรรมเพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ไหมไทย เพื่อประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้มีการใช้มากขึ้น โดยจัดแสดงสินค้าผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ แสดงแฟชั่น รวมทั้งจัดประชุมหารือ สร้างเครือข่ายระหว่างผู้ผลิต ผู้ค้า ทั้งในและต่างประเทศ
- 3) โครงการวิจัยและพัฒนาการผลิตหม่อนไหม เพื่อวิจัยปรับปรุงพันธุ์หม่อนไหม พัฒนาอุปกรณ์และเทคโนโลยีการสาวไหม การแปรรูปและการผลิตผลิตภัณฑ์จากหม่อนไหม เช่น เครื่องสำอาง อาหารเสริม เป็นต้น

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

มาตรการทางภาษี

มาตรการทางภาษีที่ไทยต้องเผชิญกับประเทศคู่ค้าก่อนจะมีการเปิดเสรีทางการค้านั้นพบว่ากรณีของกลุ่มขนสัตว์ ใหม และดักแด้นั้นพบว่าไทยถูกเก็บภาษีในอัตราประมาณ ร้อยละ 6 ส่วน เมื่อพิจารณาในรายประเทศคู่ค้าพบว่า ประเทศที่มีอัตราภาษีนำเข้าสูง ได้แก่ อินเดีย (15%) และกลุ่ม BIMSTEC (15%) (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549)

เมื่อมีการเปิดเสรีทางการค้าในสินค้าไหมแล้วก็จะพบว่า ความตกลงเขตการค้าเสรี ไทย-ออสเตรเลียซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2548 โดยการลดภาษีเป็นศูนย์ นั้นมีผลบังคับใช้ทันที ยกเว้น HS 5007.90.10 HS 6213.10.00 HS 6215.10.00 จัดเก็บภาษีอัตรา ร้อยละ 5 ในปี 2549 จนถึง 2552 และอัตราภาษีเป็นศูนย์ในปี 2553 นอกจากนั้น HS 6206.10 ซึ่งเกี่ยวกับสิ่งทอที่ทำจากไหม นั้น มีแผนการลดภาษีตั้งแต่ปี 2548 จนกระทั่งปี 2557 คือ 12.5% 12.5% 12.5% 12.5% 12.5% 5% 5% 5% 5% ตามลำดับ และหลังปี 2558 อัตราภาษีเป็นศูนย์

ความตกลงเขตการค้าเสรี ไทย-นิวซีแลนด์ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2548 โดยการลดภาษีเป็นศูนย์นั้น มีผลบังคับใช้ทันที ยกเว้น HS 6206.10 HS 6214.10 HS 6215.10 ซึ่งเกี่ยวกับสิ่ง

ทอที่ทำจากไหมนั้น มีแผนการลดภาษีตั้งแต่ปี 2548 จนกระทั่งปี 2557 คือ 19% 17% 16% 14% 12% 9% 8% 7% 6% 5% 5% ตามลำดับ และหลังปี 2558 อัตราภาษีเป็นศูนย์

ความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน ไทย-จีน ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 Normal Track I ลดอัตราภาษีเป็น 0 ภายใน 5 ปี (2553) ได้แก่ HS 50 Normal Track II ลดอัตราภาษีเป็น 0 ภายใน 7 ปี (2555) ได้แก่ HS 6206.10 HS 6213.10 HS 6214.10 และ HS 6215.10

ความตกลงเขตการค้าเสรี ไทย-ญี่ปุ่นซึ่งคาดว่าจะมีผลบังคับใช้เดือนตุลาคม 2548 โดยการลดภาษีเป็นศูนย์นั้นมีผลบังคับใช้ทันที

ความตกลงเขตการค้าเสรี ไทย-อินเดียซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2547 โดยสินค้าไหมไม่อยู่ในรายการเร่งลดภาษี

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่สำคัญและที่เกี่ยวข้องกับสินค้าไหม เช่น มาตรการการสนับสนุน การเกษตร เช่น Farm Act ของสหรัฐอเมริกา มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช การใช้กฎแหล่งกำเนิดสินค้า (rules of origin) มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping Measures) มาตรการกีดกันอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Technical Barriers to Trade: TBT) ของญี่ปุ่น การกำหนดโควตานำเข้าของญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ เป็นต้น (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549)

การเปิดเสรีทางการค้าส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับสินค้าไหมที่แตกต่างกัน ผู้ผลิตผ้าไหมและผลิตภัณฑ์จากไหมส่งออกได้รับประโยชน์จากการส่งออกไปยังตลาดที่ไทยมีการเปิดการค้าเสรี เช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และญี่ปุ่น และได้รับประโยชน์จากการนำเข้าเส้นด้ายไหมและเศษไหมที่มีราคาถูกจากจีนและอินเดีย เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ ซึ่งประเทศไทยมีการเปิดการค้าเสรีกับประเทศดังกล่าว อย่างไรก็ตาม เกษตรกรผู้เลี้ยงไหมของไทยเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบทางด้านลบ จากการที่ไม่สามารถแข่งขันด้านราคากับไหมที่นำเข้าจากจีนและอินเดียได้ ดังนั้นเมื่อเปิดตลาดแล้วไทยควรจะมุ่งเน้นการส่งออกไปที่ตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ซึ่งประเทศคู่ค้าที่ควรเปิดตลาดคือ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา เนื่องจากเป็นประเทศที่ไทยส่งออกไหมและผลิตภัณฑ์ไหมที่สำคัญอยู่แล้ว รวมถึงมุ่งเน้นไปยังตลาดไหมอื่นที่ไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ เช่น ASEAN5 EFTA BIMSTEC เปรู (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549) และไทยควรให้ความสำคัญกับเกษตรกรผู้เลี้ยงไหมของไทยในการช่วยเหลือเพื่อที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไหมสามารถปรับตัวและแข่งขันกับไหมนำเข้าจากต่างประเทศไทยได้

3.14 กุ้ง

3.14.1 สถานการณ์กุ้งของโลก

1) การผลิต

ผลผลิตกุ้งของโลกจากประเทศต่างๆ มาจาก 2 แหล่งด้วยกัน คือ กุ้งที่จับจากแหล่งธรรมชาติ และกุ้งที่เพาะเลี้ยงในฟาร์ม โดยที่จำนวนกุ้งที่จับจากแหล่งธรรมชาติมีประมาณร้อยละ 76 ของจำนวนการจับกุ้งทั้งหมด ส่วนกุ้งที่เพาะเลี้ยงในฟาร์มมีสัดส่วนที่น้อยกว่าประมาณร้อยละ 24 ของจำนวนการจับกุ้งทั้งหมด ประเทศส่วนใหญ่จะเป็นการจับกุ้งจากธรรมชาติเพื่อส่งออกมากกว่าการจับกุ้งจากการเพาะเลี้ยง จะมีเพียงไทยและเอกวาดอร์เท่านั้นที่สัดส่วนของการเพาะเลี้ยงกุ้งสูงกว่าการจับจากธรรมชาติ โดยกุ้งที่มีการเพาะเลี้ยงและเป็นสินค้าออกได้นั้น พบว่า มีเพียง 4 ชนิดเท่านั้น ได้แก่ กุ้งกุลาดำ (Giant Tiger Shrimp) กุ้งขาว (ทางตะวันตก) (White Shrimp) กุ้งขาวจีน (Chinese White Shrimp) และกุ้งน้ำเงินตะวันตก (West Blue Shrimp) เมื่อพิจารณาถึงพื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้งแล้วพบว่า อินโดนีเซียมีพื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้งมากที่สุด รองลงมาคือเวียดนาม จีน อินเดีย เอกวาดอร์ และไทย โดยที่ประเทศที่มีปริมาณผลผลิตกุ้งทั้งหมดมากที่สุดคือ จีน อินเดียเป็นอันดับที่สอง ส่วนลำดับที่ 3 จะผลัดเปลี่ยนกันระหว่างไทยกับอินโดนีเซีย (รายงานชิ้นสุดท้ายโครงการศึกษาผลกระทบจากการทำ FTA สำหรับภาคเกษตรกรรม, 2550)

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาเฉพาะผลผลิตกุ้งที่มาจาก การเพาะเลี้ยงแต่เพียงอย่างเดียว พบว่า ในระหว่างปี 2548-2550 ไทยเป็นประเทศที่มีผลผลิตกุ้งที่ได้จากการเพาะเลี้ยงสูงสุด รองลงมาคือ จีน อินเดีย เอกวาดอร์ เวียดนาม อินโดนีเซีย และบราซิล ตามลำดับ โดยในปี 2550 ไทยมีผลผลิตกุ้งจากการเพาะเลี้ยง 530,000 ตัน รองลงมาคือ จีน 480,000 ตัน อินโดนีเซีย 285,000 ตัน เอกวาดอร์ 150,000 ตัน เวียดนาม 145,000 ตัน อินเดีย 110,000 ตัน และบราซิล 60,000 ตัน (ตารางที่ 3.14.1)

2) การส่งออกและการนำเข้า

การส่งออก

ในตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งของโลก ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งมากที่สุดในโลกทั้งในด้านปริมาณและมูลค่า รองลงมา คือ จีน อินเดีย อินโดนีเซีย และแคนาดา ตามลำดับ โดยในปี 2550 ไทยส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งมากที่สุดในปริมาณ 364,613 ตัน คิดเป็นมูลค่า 2,558.75 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อันดับที่สอง คือ จีนส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งในปริมาณ 238,387 ตัน คิดเป็นมูลค่า 1,132.54 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อันดับต่อมา คือ อินเดีย ส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งในปริมาณ 200,000 ตัน คิดเป็นมูลค่า 1,048.70 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อินโดนีเซียส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งในปริมาณ 180,000 ตัน คิดเป็นมูลค่า 1,195.52 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และแคนาดาส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งในปริมาณ

134,425 ตัน คิดเป็นมูลค่า 591.56 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยในช่วงปี 2547-2550 ประเทศผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งที่สำคัญดังกล่าวมีแนวโน้มของการส่งออกที่สูงขึ้นทั้งในด้านปริมาณและมูลค่า ทั้งนี้เมื่อพิจารณาได้จากอัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งของโลกร้อยละ 5.43 และ 5.35 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.14.2)

การนำเข้า

เมื่อพิจารณาถึงประเทศผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์กุ้งที่สำคัญ พบว่า สหภาพยุโรปเป็นประเทศผู้นำเข้ากุ้งมากที่สุดในโลก รองลงมาคือ สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น โดยสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มของปริมาณการนำเข้าผลิตภัณฑ์กุ้งที่เพิ่มขึ้น แต่ญี่ปุ่นมีแนวโน้มของปริมาณการนำเข้าผลิตภัณฑ์กุ้งที่ลดลง

ตารางที่ 3.14.1 ผลผลิตกุ้งจากการเพาะเลี้ยงของโลกรายประเทศผู้ผลิต ปี 2546-2550

ประเทศ	หน่วย: ตัน					อัตราเพิ่ม
	2546	2547	2548	2549	2550	
ไทย	350,000	360,000	419,000	507,000	530,000	17.28
จีน	400,000	352,000	380,000	400,000	480,000	5.25
อินโดนีเซีย	168,000	205,000	230,000	260,000	285,000	24.43
เอกวาดอร์	70,000	50,000	120,000	140,000	150,000	9.85
เวียดนาม	110,000	106,000	115,000	133,000	145,000	-3.82
อินเดีย	100,250	100,250	100,000	103,000	110,000	2.15
บราซิล	95,000	80,000	55,000	50,000	60,000	-12.97
อื่นๆ	233,000	333,000	283,000	330,000	340,000	7.75
รวม	1,526,250	1,586,250	1,702,000	1,923,000	2,100,000	9.86

หมายเหตุ: * ตัวเลขประมาณการ

ที่มา: สมาคมกุ้งไทย, 2551

ตารางที่ 3.14.2 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งของโลกรายประเทศ ปี 2547-2550

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ประเทศ	2547		2548		2549		2550*		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ไทย	240,850	1,661	283,006	1,779	346,965	2,300	364,613	2,559	11.30	11.91
จีน	220,480	1,032	224,554	1,110	270,110	1,340	238,387	1,133	2.60	3.19
อินเดีย	165,545	837	199,904	980	194,933	1,029	200,000	1,049	5.22	5.99
อินโดนีเซีย	130,482	851	145,108	919	161,812	1,087	180,000	1,196	8.49	9.07
แคนาดา	99,288	469	101,123	557	114,101	567	134,425	592	8.12	6.19
เอกวาดอร์	69,602	337	93,725	466	117,842	591	120,000	611	15.56	17.11
สหภาพยุโรป	87,733	259	104,081	302	36,873	334	23,443	229	-20.59	-1.07
มาเลเซีย	63,989	323	70,731	349	62,958	306	67,959	345	1.87	2.07
เม็กซิโก	30,754	353	29,314	349	109,837	326	131,713	405	72.48	4.12
บราซิล	54,479	220	45,056	191	33,999	155	22,689	95	-18.78	-17.78
สหรัฐอเมริกา	17,193	128	15,220	118	15,250	130	16,269	145	-1.15	3.42
อื่นๆ	564,497	3,355	830,664	3,218	613,507	3,724	619,074	3,673	5.48	2.57
รวม	1,744,892	9,827	2,142,486	10,337	2,078,187	11,889	2,118,572	12,029	5.43	5.35

ที่มา: World Trade Atlas, 2551

หมายเหตุ: * ค่าประมาณ

3.14.2 สถานการณ์กุ้งของไทย

1) การผลิต

การผลิตกุ้งทะเลของไทยได้มาจาก 2 แหล่งด้วยกัน คือ การจับจากธรรมชาติ และการเพาะเลี้ยง โดยที่แนวโน้มการผลิตกุ้งของไทยจะมาจากการเพาะเลี้ยงในสัดส่วนที่มากขึ้น จากตารางที่ 5.14.3 พบว่า ในปี 2545 กุ้งทะเลจับจากธรรมชาติมีปริมาณ 76,383 ตัน คิดเป็นร้อยละ 22.38 ของผลผลิตกุ้งทะเลทั้งหมด ส่วนกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงมีปริมาณ 264,924 ตัน คิดเป็นร้อยละ 77.62 ของผลผลิตกุ้งทะเลทั้งหมด และกุ้งทะเลจากการเพาะเลี้ยงมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นมาโดยตลอดทั้งในด้านปริมาณและสัดส่วนจากกุ้งทะเลทั้งหมด จนกระทั่งในปี 2549 กุ้งทะเลจับจากธรรมชาติมีปริมาณ 79,000 ตัน คิดเป็นร้อยละ 13.48 ของผลผลิตกุ้งทะเลทั้งหมด กุ้งทะเลเพาะเลี้ยงมีปริมาณ 507,000 ตัน คิดเป็นร้อยละ 86.52 ของผลผลิตกุ้งทะเลทั้งหมด โดยมีอัตราการขยายตัวของกุ้งทะเลจับจากธรรมชาติและกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงเท่ากับร้อยละ 1.76 และ 16.59 จากข้อมูล พบว่า ผลผลิตกุ้งทะเลของไทยเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลของไทยเพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่าในช่วงปี 2545-2549 (ตารางที่ 3.14.3) ในปี 2549 ผลผลิตของไทยที่ได้จากการเพาะเลี้ยงจัดว่าอยู่ในระดับดีมาก โดยเป็นกุ้งขาวแวนนาไมประมาณร้อยละ 99 และกุ้งกุลาดำประมาณร้อยละ 1

แนวโน้มการผลิตกุ้งทะเลไทยเพิ่มมากขึ้นในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสายพันธุ์กุ้งเพาะเลี้ยงจากกุ้งกุลาดำมาเป็นกุ้งขาวแวนนาไม ซึ่งใช้ระยะเวลาเลี้ยงสั้นกว่า ให้ผลตอบแทนค่อนข้างสูง และยังไม่มีความเสี่ยงที่รุนแรง นอกจากนี้ ปัจจัยทางอ้อม เช่น ปริมาณการผลิตกุ้งในตลาดโลกมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากประเทศผู้ผลิตกุ้งรายใหญ่ต้องเผชิญปัญหาโรคระบาดและภาวะอากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิตกุ้ง ทำให้โอกาสของกุ้งทะเลไทยในตลาดมีเพิ่มขึ้น การผลิตกุ้งทะเลที่เพิ่มขึ้นมากนี้ นอกจากจะมีปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญคือ การมีลูกกุ้งคุณภาพดี การมีอาหารกุ้งคุณภาพสูง และอื่นๆ แล้ว ปัจจัยสำเร็จสำคัญที่นำมาซึ่งการผลิตกุ้งทะเลได้จำนวนเพิ่มขึ้น คือ การที่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลไทยส่วนใหญ่มีวิชาการ ความรู้ทักษะและประสบการณ์การเลี้ยงกุ้งทะเล และความสามารถในการปรับตัวที่ดีมากซึ่งเป็นจุดเด่นของผู้เลี้ยงกุ้งทะเลไทยที่อยู่เหนือประเทศคู่แข่ง

ขณะนี้กุ้งกุลาดำเป็นสินค้าที่เป็นลักษณะตลาดสินค้าเกษตรเฉพาะ (Niche Market) เนื่องจากปริมาณความต้องการแม้จะมีปริมาณสูงแต่ปริมาณการผลิตมีน้อยเนื่องจากผู้ผลิตไม่กล้าลงทุนเพราะต้องเสี่ยงต่อปัจจัยลบหลายด้านประกอบกับปัจจุบันการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่น้ำจืดเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ผู้เลี้ยงกุ้งจึงหันมาเลี้ยงกุ้งขาวและกุ้งก้ามกรามแทนกุ้งกุลาดำ โดยแหล่งเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลที่สำคัญของประเทศไทย แบ่งออกเป็น 2 แห่ง คือ พื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่น้ำจืด ปัจจุบันแหล่งผลิตกุ้งทะเลแถบชายฝั่งที่สำคัญ ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามลำดับ ส่วนพื้นที่น้ำจืดมีบ้างแต่อยู่ในปริมาณจำกัด โดยการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลจะใช้ระยะเวลาประมาณ 3-4 เดือน และช่วงที่ผลผลิตกุ้งทะเลออกสู่ตลาดมาก คือ ระหว่างพฤษภาคมถึงสิงหาคม และตุลาคมถึงพฤศจิกายน

ตารางที่ 3.14.3 ปริมาณผลผลิตกุ้งทะเลของไทยจากการจับธรรมชาติและการเพาะเลี้ยง ปี 2545-2549

ปี	กุ้งทะเลทั้งหมด				รวม
	จับจากธรรมชาติ		เพาะเลี้ยง		
	ตัน	ร้อยละ	ตัน	ร้อยละ	
2545	76,383	22.38	264,924	77.62	341,307
2546	74,149	18.31	330,725	81.69	404,874
2547	66,155	15.51	360,289	84.49	426,444
2548	82,500	16.45	419,000	83.55	501,500
2549	79,000	13.48	507,000	86.52	586,000
อัตราขยายตัว	1.76		16.59		13.83

หมายเหตุ: * ตัวเลขประมาณการ

กุ้งทะเลจากการเพาะเลี้ยง คือ กุ้งกุลาดำและกุ้งขาวแวนนาไม

ที่มา: กรมประมง, 2550

2) ต้นทุนการผลิต

เมื่อพิจารณาถึงต้นทุนการผลิตกุ้งขาวแวนนาไมเฉลี่ยทั้งประเทศ ในช่วงปี 2547-2549 พบว่าการผลิตกุ้งขาวแวนนาไมมีแนวโน้มของต้นทุนรวมต่อไร่ที่สูงขึ้นอย่างมาก โดยเพิ่มขึ้นถึงเกือบร้อยละ 50 จาก 106,523.54 บาทต่อไร่ในปี 2548 เป็น 197,964.52 บาทต่อไร่ในปี 2549 ทั้งนี้ทุนส่วนใหญ่มาจากต้นทุนผันแปรในหมวดค่าวัสดุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าอาหาร โดยในปี 2549 มีต้นทุนค่าอาหารเท่ากับ 101,284.54 คิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 50 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าต้นทุนรวมต่อไร่จะสูงขึ้นมากแต่ต้นทุนทั้งหมดต่อกิโลกรัมกลับเพิ่มสูงขึ้นไม่มากนัก จาก 94.37 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2548 เป็น 100.92 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2549 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผลผลิตต่อไร่ได้เพิ่มขึ้นอย่างมาก จาก 1,128.79 กิโลกรัมต่อไร่ เป็น 1,962.00 กิโลกรัมต่อไร่ ประกอบกับราคาที่เกษตรกรขายได้สูงขึ้นจาก 109.00 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2548 เป็น 113.95 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2549 ส่งผลทำให้ผลตอบแทนต่อไร่ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 123,081.11 บาทต่อไร่ เป็น 223,534.37 บาทต่อไร่ (ตารางที่ 3.14.4)

ตารางที่ 3.14.4 ต้นทุนการผลิตกุ้งขาวแวนนาไมเฉลี่ยทั่วประเทศ ปี 2547-2549

รายการ	ปี		
	2547	2548	2549
1. ต้นทุนผันแปร	62,895.38	96,394.90	182,812.52
1.1 ค่าแรงงาน	7,014.92	7,497.70	11,463.80
- การเตรียมบ่อ	2,106.61	1,756.57	2,894.01
- การดูแลรักษา (เลี้ยง)	4,134.34	4,685.86	7,047.02
- การเก็บผลผลิต (จับกุ้ง+คัดขนาด)	773.97	1,055.27	1,522.77
1.2 ค่าวัสดุ	52,792.28	83,934.11	162,229.77
- ค่าพันธุ์	6,398.25	13,649.78	14,559.83
- ค่าอาหาร	31,367.97	46,644.91	101,248.54
- ค่าวัสดุปรับปรุงสภาพดิน	2,266.44	2,251.88	8,744.07
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	7,861.47	17,118.58	23,482.15
- ค่าไฟฟ้า	3,411.91	2,816.31	9,273.73
- ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์	584.97	650.35	3,179.84
- ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	901.27	802.30	1,741.61
1.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	3,088.18	4,963.08	9,118.94
2. ต้นทุนคงที่	9,550.24	10,128.64	15,151.99
2.1 ค่าเช่าที่ดินหรือเช่าบ่อ	1,935.94	2,060.43	2,893.55
2.2 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์	6,070.38	6,419.66	9,962.16
2.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์	1,543.92	1,648.55	2,296.28
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	72,445.62	106,523.54	197,964.52
4. ผลผลิตต่อไร่	594.85	1,128.79	1,962.00
5. ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัม	121.79	94.37	100.92
6. ราคาที่เกษตรกรขายได้	142.48	109.00	113.95
7. ผลตอบแทนต่อไร่	84,754.23	123,038.11	223,534.37

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550

3) การบริโภค

การตลาดกุ้งภายในประเทศสามารถแยกพิจารณาเป็น 2 ลักษณะ (สถาบันอาหาร) คือ

1) กุ้งที่ส่งไปจำหน่ายในตลาดสดเพื่อการบริโภคภายในประเทศ มีปริมาณเพียงร้อยละ 15 ของปริมาณกุ้งที่ผลิตได้ทั้งหมด และเป็นกุ้งที่มีขนาดเล็กหรือมีขนาดและลักษณะที่โรงงานแปรรูปหรือห้องเย็นไม่ต้องการรับซื้อ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นกุ้งติดโรคที่ต้องจับก่อนกำหนด (ก่อนอายุ 4 เดือน) การจำหน่ายกุ้งในตลาดสดนี้จะจำหน่ายผ่านแพกุ้งในตลาดกลางไปยังผู้ค้าส่งและผู้ค้าปลีกในตลาดสด

2) กุ้งที่จำหน่ายให้ห้องเย็นหรือโรงงานแปรรูปเพื่อการแปรรูปส่งออก มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 85 ของปริมาณผลผลิตกุ้งทั้งหมด

สำหรับตลาดกุ้งในประเทศสามารถแบ่งออกได้ เป็น 3 ระดับตามขนาดของธุรกิจและลักษณะทางกายภาพของตลาดแต่ละแห่ง ดังนี้ คือ ตลาดท้องถิ่นหรือตลาดระดับฟาร์ม ตลาดท้องถิ่น และตลาดปลายทาง ซึ่งตลาดเหล่านี้มีผลต่อปริมาณการบริโภคกุ้งภายในประเทศ จากสถานการณ์ราคาวัตถุดิบกุ้งในประเทศในช่วง 2-3 ปีนี้ (พ.ศ.2546-2548) พบว่าราคาเฉลี่ยต่อกิโลกรัมของกุ้งมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่อง สืบเนื่องจากปัญหาการส่งออกและปริมาณผลผลิตกุ้งขาวในประเทศและตลาดโลกที่เพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้เกิดผลผลิตมากเกินไปความต้องการของตลาด รัฐบาลจึงต้องมีมาตรการรับจำนำกุ้งและส่งเสริมการบริโภคกุ้งภายในประเทศเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร

4) ราคา

ราคากุ้งกุลาดำ

ราคากุ้งกุลาดำที่เกษตรกรขายได้ ขนาดใหญ่และขนาดกลาง ได้แก่ ขนาด 15-30 ตัวต่อกิโลกรัม ขนาด 31-40 ตัวต่อกิโลกรัม และขนาด 41-50 ตัวต่อกิโลกรัม มีแนวโน้มลดลง ตั้งแต่ปี 2547-2548 ในขณะที่ราคากุ้งกุลาดำที่เกษตรกรขายได้ ขนาดเล็ก ได้แก่ ขนาด 51-60 ตัวต่อกิโลกรัม ขนาด 61-70 ตัวต่อกิโลกรัม และขนาด 71-80 ตัวต่อกิโลกรัม เพิ่มสูงขึ้นจากปี 2547 ถึงปี 2548 อย่างไรก็ตามในปี 2548 ราคากุ้งกุลาดำที่เกษตรกรขายได้ทุกขนาดมีราคาลดลง (ตารางที่ 3.14.5)

เมื่อพิจารณาถึงราคากุ้งกุลาดำ ณ ตลาดกลางสัตว์น้ำจังหวัดสมุทรสาคร (ตลาดทะเลไทย) จากข้อมูลในตารางที่ 3.14.7 ราคากุ้งกุลาดำ ณ ตลาดกลางสัตว์น้ำจังหวัดสมุทรสาคร (ตลาดทะเลไทย) ปี 2545-2549 มีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับราคากุ้งกุลาดำที่เกษตรกรขายได้ (ตารางที่ 3.14.7)

ราคากุ้งขาวแวนนาไม

สำหรับราคากุ้งขาวแวนนาไม ราคาเริ่มมีการเก็บตั้งแต่เดือนมีนาคม 2547 เนื่องจากแต่เดิมการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลของไทยเป็นการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำ และได้ปรับเปลี่ยนมาทำการเพาะเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไมอย่างมาก โดยปัจจุบันสัดส่วนของกุ้งขาวแวนนาไมต่อกุ้งกุลาดำอยู่ที่ 99 ต่อ 1

ตารางที่ 3.14.5 ราคาทุ้งกลาดำที่เกษตรกรขายได้ ปี 2545-2549

หน่วย: บาท/กก.

ปี	ขนาด					
	ทุ้งกลาดำ (15-30 ตั้ว/กก.)	ทุ้งกลาดำ (31-40 ตั้ว/กก.)	ทุ้งกลาดำ (41-50 ตั้ว/กก.)	ทุ้งกลาดำ (51-60 ตั้ว/กก.)	ทุ้งกลาดำ (61-70 ตั้ว/กก.)	ทุ้งกลาดำ (71-80 ตั้ว/กก.)
2545	325	282	224			
2546	288	248	190			
2547	272	231	187	159	129	115
2548	283	216	184	162	147	131
2549	n.a.	213	174	150	133	120

หมายเหตุ: เริ่มเก็บราคาตั้งแต่เดือนมีนาคม 2547

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550

ตารางที่ 3.14.6 ราคาทุ้งขาวแวนนาไมที่เกษตรกรขายได้ ปี 2547-2549

หน่วย: บาท/กก.

ปี	ขนาด				
	ทุ้งขาวขนาด 31-40 ตั้ว/กก.	ทุ้งขาวขนาด 41-50 ตั้ว/กก.	ทุ้งขาวขนาด 51-60 ตั้ว/กก.	ทุ้งขาวขนาด 61-70 ตั้ว/กก.	ทุ้งขาวขนาด 71-80 ตั้ว/กก.
2547	189	156	135	121	111
2548	183	154	135	122	109
2549	189	151	129	117	104

หมายเหตุ: เริ่มเก็บราคาตั้งแต่เดือนมีนาคม 2547

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550

ตารางที่ 3.14.7 ราคาทุเรียนดำ ณ ตลาดกลางสี่ตัวน้ำจังหวัดสมุทรสาคร (ตลาดทะเลไทย) ปี 2545-2549

หน่วย: บาท/กก.

ปี	ขนาด					
	ทุเรียนดำขนาด 30 ตัว/กก.	ทุเรียนดำขนาด 40 ตัว/กก.	ทุเรียนดำขนาด 50 ตัว/กก.	ทุเรียนดำขนาด 60 ตัว/กก.	ทุเรียนดำขนาด 70 ตัว/กก.	ทุเรียนดำขนาด 80 ตัว/กก.
2545	341	281	243	212	187	169
2546	301	243	201	158	134	122
2547	275	234	185	159	133	119
2548	281	224	181	164	148	133
2549	n.a.	203	165	148	136	124

ที่มา: กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์, 2550

ตารางที่ 3.14.8 ราคาทุเรียนขาวแวนนาไม ณ ตลาดกลางสี่ตัวน้ำสมุทรสาคร (ตลาดทะเลไทย) ปี 2546-2549

หน่วย: บาท/กก.

ปี	ขนาด				
	ทุเรียนขาวขนาด 40 ตัว/กก.	ทุเรียนขาวขนาด 50 ตัว/กก.	ทุเรียนขาวขนาด 60 ตัว/กก.	ทุเรียนขาวขนาด 70 ตัว/กก.	ทุเรียนขาวขนาด 80 ตัว/กก.
2546	191	140	117	104	97
2547	185	152	128	114	106
2548	184	152	132	119	108
2549	181	146	125	115	104

ที่มา: กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์, 2550

เมื่อพิจารณาถึงราคากุ้งขาวแวนนาไมที่เกษตรกรขายได้ พบว่า ราคากุ้งขาวแวนนาไมที่เกษตรกรขายได้มีแนวโน้มลดลงตลอดปี 2547-2549 มีเพียงแต่กุ้งขาวแวนนาไม ขนาด 31-40 ตัวต่อกิโลกรัมเท่านั้นที่ค่อนข้างทรงตัว โดยที่ ราคาได้ลดลงจาก 189 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2547 เป็น 183 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2548 และได้ปรับตัวสูงขึ้นเป็น 189 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2549 (ตารางที่ 3.14.6) ในขณะที่ราคากุ้งขาวแวนนาไม ณ ตลาดกลางสัตว์น้ำจังหวัดสมุทรสาคร (ตลาดทะเลไทย) ลดลงในทุกขนาดจากปี 2548 ถึงปี 2549 (ตารางที่ 3.14.8)

ราคาส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็ง

ในช่วงปี 2545-2549 ราคาส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็งของไทยมีแนวโน้มลดลง โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละ -8.36 จากราคาส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็ง 343.88 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2545 ลดลงเหลือ 240.59 บาทต่อกิโลกรัมในปี 2549 (ตารางที่ 3.14.9)

ตารางที่ 3.14.9 ราคาส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็ง ปี 2540-2549

ปี	ขนาด
	หน่วย: บาท/กก.
2545	343.88
2546	304.81
2547	267.96
2548	235.83
2549	240.59
อัตราการเปลี่ยนแปลง	
	-8.36

ที่มา: กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์, 2550

5) การส่งออกและการนำเข้า

การส่งออก

ผลผลิตกุ้งของไทยร้อยละ 85 ของผลผลิตทั้งหมดถูกส่งไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศ ที่ผ่านมาส่วนใหญ่ส่งออกในลักษณะกุ้งแช่เย็นแช่แข็ง แต่ในระยะหลังไทยเริ่มส่งออกกุ้งในรูปสินค้าที่เพิ่มมูลค่ามากขึ้น ผลิตภัณฑ์ที่สำคัญที่ประเทศไทยส่งออก คือ กุ้งแช่เย็นแช่แข็งและกุ้งแปรรูป โดยที่ประเทศคู่แข่งที่สำคัญของไทย ได้แก่ จีน เวียดนาม อินเดีย อินโดนีเซีย และเอกวาดอร์

ในช่วงปี 2546-2550 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อัตราการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 13.01 และ 5.51 ตามลำดับ โดยมีอัตราการขยายตัวร้อยละ -13.23 และ -14.71 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาถึงการส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็งของไทย พบว่า ตลาดสำคัญที่ไทยส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็ง คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ไทยส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็งมากที่สุด โดยตลอดช่วงปี 2546-2550 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็งของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมากใน สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐเกาหลี แคนาดา และสหภาพยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสหภาพยุโรปมีอัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าถึงร้อยละ 69.64 และ 54.61 ตามลำดับ ในขณะที่การส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็งไปยังญี่ปุ่นและจีนมีแนวโน้มทรงตัว และการส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็งไปยังไต้หวันและฮ่องกงมีแนวโน้มลดลงอย่างมาก ทั้งนี้ อัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าการส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็งเท่ากับร้อยละ 15.95 และ 5.67 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.14.11)

สำหรับการส่งออกกุ้งปรุงแต่งของไทยนั้น พบว่า ตลาดสำคัญที่ไทยส่งออกกุ้งปรุงแต่งส่วนใหญ่เป็นตลาดเดียวกันกับการส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็ง ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป แคนาดา และออสเตรเลีย ซึ่งสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ไทยส่งออกกุ้งปรุงแต่งมากที่สุดเช่นเดียวกับกับกุ้งแช่เย็นแช่แข็ง ทั้งนี้ตลอดช่วงปี 2545-2549 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกุ้งปรุงแต่งของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกประเทศ ยกเว้น แคนาดาที่มีแนวโน้มทรงตัว และสิงคโปร์ซึ่งมีแนวโน้มลดลงอย่างมาก ในภาพรวมของการส่งออกกุ้งปรุงแต่ง พบว่า อัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าการส่งออกเท่ากับร้อยละ 9.87 และ 1.88 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.14.12)

การนำเข้า

ในการนำเข้ากุ้งทะเลของไทยส่วนใหญ่จะเป็นกุ้งแช่เย็นแช่แข็ง เพื่อนำมาแปรรูป โดยรับจ้างแปรรูปอีกครั้ง และเพื่อชดเชยในภาวะที่ผลผลิตกุ้งของไทยไม่เพียงพอ อีกทั้งบางส่วนเป็นกุ้งสายพันธุ์อื่นเพื่อการบริโภคในภัตตาคาร ในช่วงปี 2546-2550 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์กุ้งของไทยมีแนวโน้มลดลง ร้อยละ 14.42 และ 26.63 ตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากุ้งแช่เย็นแช่แข็งของไทยลดลงอย่างมาก ซึ่งมีอัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละ -25.13 และ -28.03 ตามลำดับ ในขณะที่การนำเข้ากุ้งปรุงแต่งของไทยมีปริมาณและมูลค่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับกรนำเข้ากุ้งแช่เย็นแช่แข็ง (ตารางที่ 3.14.13)

ในส่วนของกรนำเข้ากุ้งแช่เย็นแช่แข็งของไทยจากประเทศต่างๆ จากตารางที่ 3.14.14 พบว่า ในปี 2545 ประเทศไทยนำเข้ากุ้งแช่เย็นแช่แข็งจากอินเดียมากที่สุด ในปริมาณ 4,173 ตัน คิดเป็นมูลค่า 1,479 ล้านบาท รองลงมา คือ กรีนแลนด์ มาเลเซีย และจีน แต่ในปัจจุบันไทยนำเข้ากุ้งทะเลจากกรีนแลนด์มากที่สุด ในปริมาณ 2,734 ตัน คิดเป็นมูลค่า 402 ล้านบาท รองลงมา คือ แคนาดา และเมียนมาร์ สำหรับเมียนมาร์แล้วส่วนใหญ่เป็นการนำเข้ากุ้งกุลาดำแช่แข็งซึ่งแนวโน้มว่ามูลค่าการนำเข้า

ปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้ว่าทั้งปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากุ้งแช่เย็นแช่แข็งของไทยลดลงอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเข้าจากอินเดีย มาเลเซีย และจีน ปริมาณการนำเข้าลดลงในอัตราร้อยละ 42.13 40.39 และ 67.51 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.14.14)

3.14.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

ประเทศไทยมีศักยภาพสูงในการผลิตกุ้งทะเล พิจารณาได้จากแนวโน้มการผลิตกุ้งทะเลที่เพิ่มมากขึ้นอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนสายพันธุ์กุ้งจากกุ้งกุลาดำมาเป็นกุ้งขาวแวนนาไม ที่ใช้ระยะเวลาเลี้ยงสั้นกว่า ให้ผลตอบแทนค่อนข้างสูง และยังไม่มีการระบาดของโรคร้ายที่กระทบกับมีปัจจัยการผลิตที่เอื้ออำนวย ไม่ว่าจะเป็นการมีลูกกุ้งคุณภาพดี การมีอาหารกุ้งคุณภาพสูง และอื่นๆ ปัจจัยสำคัญที่นำมาซึ่งการผลิตกุ้งทะเลได้จำนวนเพิ่มขึ้น คือ การที่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลไทยส่วนใหญ่มีวิชาการความรู้ทักษะและประสบการณ์การเลี้ยงกุ้งทะเล และความสามารถในการปรับตัวที่ดีมากซึ่งเป็นจุดเด่นของผู้เลี้ยงกุ้งทะเลไทยที่อยู่เหนือประเทศคู่แข่ง อีกทั้งปริมาณการผลิตกุ้งในตลาดโลกมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากประเทศผู้ผลิตกุ้งรายใหญ่ต้องเผชิญปัญหาโรคร้าย และภาวะอากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิตกุ้ง ทำให้โอกาสของกุ้งทะเลไทยในตลาดมีเพิ่มขึ้น นอกจากนี้อุตสาหกรรมกุ้งแช่เย็นแช่แข็งเน้นวัตถุดิบที่ผลิตได้เองในประเทศ ประกอบกับมีเทคโนโลยีที่ได้รับการถ่ายทอดมาและการพัฒนาของคนไทยเอง

เมื่อพิจารณาถึงความสามารถในการแข่งขันสินค้ากุ้งของไทย พบว่า ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Revealed Comparative Advantage: RCA) ของกลุ่มสินค้าประมง มีค่าเท่ากับ 43 แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนการส่งออกสินค้าประมงของไทยต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของไทยมีค่าเท่ากับ 61.85 เท่าของสัดส่วนการส่งออกสินค้าประมงของโลกต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก ซึ่งถือว่าประเทศไทยอยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าประมง

2) นโยบายภายในประเทศ

รัฐบาลมีมาตรการรับจํานํากุ้งเพื่อรักษาเสถียรภาพของราคาภายในประเทศและช่วยเหลือเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง โดยที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) ครั้งที่ 4/2550 มีมติเห็นชอบโครงการรับจํานํากุ้งขาวแวนนาไมด์ จํานวน 1 หมื่นตันจากปริมาณกุ้งที่สามารถผลิตได้ทั้งหมด 5 แสนตัน ภายในเวลา 3 เดือน เริ่มตั้งแต่ 1 สิงหาคม-31 ตุลาคม 2550 ในวงเงินรวม 300 ล้านบาท โดยกำหนดราคาจํานํากุ้งขนาด 40 ตัวต่อกิโลกรัม ราคา 140 บาท ขนาด 50 ตัวต่อกิโลกรัม ราคา 120 บาท และขนาด 60 ตัวต่อกิโลกรัม ราคา 105 บาท ซึ่งทั้งหมดเป็นราคาที่สูงกว่าราคาตลาดเฉลี่ย 10-20%

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

ประเทศไทยประสบกับมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศของประเทศคู่ค้าเพื่อควบคุมการนำเข้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ของไทย ดังนี้

ภายหลังจากการเปิดการค้าเสรีกับประเทศคู่เจรจาต่างๆ ส่งผลต่อมาตรการทางการค้าที่เป็นภาษี ดังนี้

1) การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน และไทย-จีน

ภายใต้กรอบอาเซียน-จีน เริ่มลดภาษีสินค้าบางรายการเร็วกว่าปกติ โดยเริ่มลดตั้งแต่วันที่ 1 มค.47 ในสินค้าเกษตรทุกรายการในตอนที่ 01-08

2) การจัดทำการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ออสเตรเลียจะลดภาษีเป็นร้อยละ 0 ทันทีในวันแรกที่มีความตกลงจำนวน 99.87% ของรายการสินค้าเกษตรทั้งหมด สำหรับมาตรการที่มีใช้ภายในสินค้ากุ้งจะเกี่ยวข้องกับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชและมาตรฐานอาหาร (Expert Group) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎระเบียบและร่วมมือการแก้ไขปัญหาของสินค้าที่ติดมาตรการด้านสุขอนามัยและสัตว์ในการนำเข้าให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปี โดยไทยระบุให้สินค้ากุ้งเป็นส่วนหนึ่งที่เป็น Priority products ที่ต้องการให้ออสเตรเลียเร่งตรวจสอบให้นำเข้าได้ (Import Risk Analysis)

3) การจัดทำการค้าเสรีไทย-นิวซีแลนด์

นิวซีแลนด์ลดภาษีสินค้าเกษตรเกือบทุกรายการเป็น 0 %ในวันแรกที่ข้อตกลงมีผลบังคับใช้

4) การจัดทำการค้าเสรีไทย-ญี่ปุ่น

กุ้งเป็นสินค้าในกลุ่มที่ 1 คือ สินค้าที่ญี่ปุ่นลดภาษีให้ไทยทันที

5) การจัดทำการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา

การเจรจายังไม่มีความคืบหน้า และกุ้งจัดอยู่ในกลุ่มสินค้าอื่นๆ นอกเหนือจากกลุ่มสินค้าอ่อนไหว และยังไม่มีความคืบหน้าในการเจรจา

6) การจัดทำการค้าเสรีไทย-อินเดีย

การเจรจาระหว่างไทยและอินเดียยังไม่มีความคืบหน้า โดยสินค้ากุ้งเป็นสินค้าอ่อนไหวของอินเดีย

โดยสรุป กุ้งเป็นสินค้าที่ประเทศไทยมีศักยภาพการผลิตและความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งทะเลไทยส่วนใหญ่มีทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถในการปรับตัวที่ดีมาก ประกอบกับมีปัจจัยการผลิตที่ดีทั้งลูกกุ้งคุณภาพดี การมีอาหารกุ้งคุณภาพสูง นอกจากนี้ดัชนีชี้วัดความสามารถในการแข่งขันบ่งบอกถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

ในสินค้ากึ่งอย่างดี ลักษณะดังกล่าวส่งผลให้การผลิตกึ่งทะเลเพาะเลี้ยงและการส่งออกกึ่งและผลิตภัณฑ์ของไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมาโดยตลอด อย่างไรก็ตามการส่งออกกึ่งของไทยยังต้องประสบปัญหา ด้านมาตรการต่างๆ ที่มีใช้ภาษีของประเทศคู่เจรจาที่ปรากฏเป็นระยะๆ เช่น มาตรการด้านสุขอนามัย (SPS) ของออสเตรเลีย และมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (AD) ของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ประกอบกับ อัตราภาษีที่ประเทศคู่เจรจาเก็บต่ำอยู่แล้ว ดังนั้นการเปิดตลาดการค้ากับประเทศคู่เจรจาไม่สามารถช่วยให้เพิ่มการส่งออกกึ่งของไทยได้มากนัก トラบดีที่สินค้ากึ่งของไทยยังประสบกับมาตรการ ที่มีใช้ภาษี ต่างๆ ของประเทศคู่เจรจา นอกจากนี้การส่งออกกึ่งในปัจจุบันยังได้มีการเก็บ Continuous bond จากผู้ ส่งออก และกำลังจะมีกรณีของการใช้แรงงานเด็ก (Child Abused) ซึ่งอเมริกากำลังจะยกประเด็นขึ้น ฟ้องร้องไทยอีกด้วย ดังนั้น ภาครัฐควรมีบทบาทเข้ามาตรวจสอบถึงความเหมาะสมของมาตรการต่างๆ ที่ประเทศคู่ค้าใช้กับไทย ซึ่งจะช่วยลดมาตรการกีดกันทางการค้าต่างๆ ลงได้

ตารางที่ 3.14.10 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์กุ้งของไทย ปี 2546-2550

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท

ประเทศ	2546		2547		2548		2549		2550*		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
กุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง	118,921	35,921	122,486	32,526	161,187	37,841	178,573	42,917	199,080	43,798	15.11	6.97
กุ้งปรุงแต่ง	114,715	35,754	117,795	34,620	121,053	33,594	165,831	43,153	157,644	37,835	10.27	3.39
กุ้งปรุงแต่งไม่บรรจุภาชนะอัดลม	108,270	34,201	112,431	33,268	116,782	32,493	161,281	41,980	124,884	31,221	6.68	0.50
กุ้งปรุงแต่งบรรจุภาชนะอัดลม	6,436	1,549	5,355	1,348	4,259	1,096	4,496	1,159	29,808	6,558	33.52	31.45
กุ้งปรุงแต่งทำไว้มีให้เสียบ	9	4	9	4	12	5	54	13	2,952	679	281.60	222.58
กุ้งแห้ง	363	101	490	126	540	126	754	168	72	26	-24.46	-21.70
กุ้งต้ม	101	27	163	30	158	32	1,064	290	1,008	222	91.12	90.90
กุ้งอื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	324	113	-	-
กุ้งทำพันธุ์	-	-	-	-	-	-	-	-	648	78	-	-
กุ้งมีชีวิต	-	-	-	-	0	1	1	0	1,224	208	-	-
รวม	234,100	71,804	240,934	67,301	282,938	71,595	346,223	86,528	360,000	82,800	13.01	5.51

หมายเหตุ: กุ้งปรุงแต่งทำไว้มีให้เสียบมีการปรับเปลี่ยนพิกัดศุลกากรใหม่ในช่วงปี 2543 ทำให้ปริมาณและมูลค่าส่งออกในปีต่อๆ มามีปริมาณน้อยลง

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.14.11 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกุ้งแช่เย็นแช่แข็งของไทยรายประเทศ ปี 2545-2549

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท

ประเทศ	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สหรัฐอเมริกา	41,820	15,529	62,921	18,706	59,481	14,999	87,613	20,076	92,897	21,884	20.98	7.84
ญี่ปุ่น	23,392	9,620	22,381	8,524	22,495	8,166	22,552	7,371	24,476	7,313	0.99	-6.70
สาธารณรัฐเกาหลี	3,924	1,111	6,431	1,670	8,318	1,931	11,157	2,261	12,795	2,599	33.84	22.17
แคนาดา	4,901	1,819	6,696	2,071	7,975	1,998	8,355	2,005	9,579	2,563	16.90	4.12
สหภาพยุโรป	1,813	536	697	237	2,280	686	5,083	1,087	9,432	2,210	69.64	54.61
ออสเตรเลีย	3,208	1,017	4,034	1,068	4,518	1,074	6,008	1,231	4,824	1,104	12.91	3.11
ฮ่องกง	3,006	679	2,082	509	2,503	674	3,443	838	3,475	1,037	8.25	14.39
จีน	3,059	719	2,781	690	2,837	639	3,267	591	2,702	549	2.17	-0.34
ไต้หวัน	4,804	1,237	2,599	682	3,210	565	2,220	553	1,160	338	-25.92	-24.45
สิงคโปร์	6,676	1,536	4,936	967	3,777	632	2,417	366	1,908	291	-27.52	-34.97
นิวซีแลนด์	453	145	1,013	187	751	201	567	149	584	137	-0.72	-3.38
ประเทศอื่นๆ	2,163	458	2,350	611	4,341	961	8,505	1,313	14,741	3,192	61.28	48.81
รวม	99,219	34,406	118,921	35,921	122,486	32,526	161,187	37,841	178,573	43,217	15.95	5.67

หมายเหตุ: กุ้งปรุงแต่งทำให้มิให้เสียมีการปรับเปลี่ยนพิภคศุลกากรใหม่ในช่วงปี 2543 ทำให้ปริมาณและมูลค่าส่งออกในปีต่อๆ มามีปริมาณน้อยลง
ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.14.12 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกุ้งปรุงแต่งไม่บรรจุภาชนะอัดลมของไทยรายประเทศ ปี 2545-2549

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท

ประเทศ	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สหรัฐอเมริกา	61,850	22,477	65,568	20,793	69,073	19,867	68,203	18,553	94,743	26,134	9.33	1.89
ญี่ปุ่น	21,276	8,358	22,892	8,048	23,509	8,038	26,507	8,158	29,145	8,074	8.07	8.69
สหภาพยุโรป	2,686	713	2,525	780	3,915	1,132	4,944	1,434	9,899	2,879	38.83	40.50
แคนาดา	6,394	1,618	7,216	2,005	5,909	1,745	5,978	1,612	6,666	1,854	-1.04	0.55
ออสเตรเลีย	2,869	726	3,614	862	3,947	975	4,177	1,124	12,838	1,149	36.91	12.57
สาธารณรัฐเกาหลี	1,196	383	1,973	581	2,060	622	2,063	593	2,671	742	17.96	14.41
ไต้หวัน	727	173	1,006	223	1,075	189	1,726	266	1,643	260	24.24	10.40
นิวซีแลนด์	638	123	802	144	954	170	1,231	246	1,015	195	14.54	15.71
สิงคโปร์	5,280	1,701	1,040	364	159	43	246	69	377	108	-48.93	-51.24
ประเทศอื่นๆ	1,726	1,014	1,634	402	1,830	487	1,707	438	2,284	584	6.23	-9.67
รวม	104,642	37,286	108,270	34,201	112,431	33,268	116,782	32,493	161,281	41,980	9.87	1.88

หมายเหตุ: กุ้งปรุงแต่งทำไว้มิให้เสียมีการปรับเปลี่ยนพิกัดศุลกากรใหม่ในช่วงปี 2543 ทำให้ปริมาณและมูลค่าส่งออกในปีต่อๆ มามีปริมาณน้อยลง
ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.14.13 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์กุ้งของไทย ปี 2545-2549

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท

ประเทศ	2546		2547		2548		2549		2550		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
กุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง	26,524	6,346	17,789	3,499	14,613	2,986	12,636	2,864	7,403	1,354	-25.13	-28.03
กุ้งปรุงแต่ง	5,003	53	4,563	114	5,410	59	4,321	69	4,687	54	-1.83	-4.77
กุ้งปรุงแต่งไม่บรรจุภาชนะอัดลม	4,981	50	4,556	113	5,397	59	4,316	69	28	4	-64.71	-43.50
กุ้งปรุงแต่งบรรจุภาชนะอัดลม	22	4	7	1	13	0	5	0	67	14	20.81	7.91
กุ้งปรุงแต่งทำให้มิให้เสีย	-	-	-	-	0	0	-	-	-	-	-	-
กุ้งแห้ง	1,708	10	1,094	13	3,509	28	3,717	28	121	2	-33.45	-19.11
กุ้งต้ม	20	11	0	0	-	-	-	-	3,253	20	-	-
กุ้งอื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	660	29	-	-
กุ้งทำพันธุ์	-	-	-	-	-	-	-	-	66	14	-	-
กุ้งมีชีวิต	-	-	1	2	1	1	0	2	66	37	-	-
รวม	33,255	6,421	23,447	3,628	23,533	3,074	20,674	2,963	16,256	1,511	-14.42	-26.63

หมายเหตุ: กุ้งปรุงแต่งทำให้มิให้เสียมีการปรับเปลี่ยนพิกัดศุลกากรใหม่ในช่วงปี 2543 ทำให้ปริมาณและมูลค่าส่งออกในปีต่อๆ มามีปริมาณน้อยลง
ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.14.14 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากุ้งแช่เย็นแช่แข็งของไทยรายประเทศ ปี 2545-2549

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท

ประเทศ	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
อินเดีย	4,173	1,479	4,304	1,404	1,396	304	869	192	603	455	-42.13	-35.26
กรีนแลนด์	3,837	524	4,800	658	4,659	574	4,663	638	2,734	402	-6.82	-5.48
แคนาดา	2,058	258	1,847	268	1,481	193	1,314	220	2,003	290	-3.87	0.36
อาร์เจนตินา	1,748	439	1,177	443	1,177	412	110	49	647	241	-35.33	-28.79
เมียนมาร์	2,360	613	1,921	349	1,253	238	1,017	182	1,104	206	-19.39	-24.64
สหภาพโซเวียต	367	84	1,002	235	750	204	1,219	365	641	159	14.10	18.62
มาเลเซีย	3,766	529	2,403	409	1,557	222	672	108	536	139	-40.39	-33.05
เวียดนาม	836	387	1,440	553	448	155	585	230	328	123	-24.21	-27.10
อินโดนีเซีย	1,376	459	1,529	437	1,349	328	623	138	931	112	-15.46	-32.76
สหภาพยุโรป	589	148	648	126	490	85	305	46	171	30	-27.58	-34.37
จีน	3,240	796	1,522	362	965	187	145	28	38	6	-67.51	-70.63
ประเทศอื่นๆ	5,306	1,396	3,720	984	2,385	597	3,251	830	2,900	701	-14.56	-17.80
รวม	29,656	7,113	26,313	6,228	17,910	3,500	14,773	3,026	12,636	2,864	-20.66	-22.83

หมายเหตุ: กุ้งปรุงแต่งทำให้มีให้เสียมีการปรับเปลี่ยนพิคัดศุลกากรใหม่ในช่วงปี 2543 ทำให้ปริมาณและมูลค่าส่งออกในปีต่อๆ มามีปริมาณน้อยลง
ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

3.15 ปลาทะเล (ปลาทูน่า)

ปลาทูน่าเป็นปลาที่มีความสำคัญมากในวงการการค้าสัตว์น้ำของโลก ปลาทูน่าเป็นแหล่งอาหารโปรตีนที่มีคุณภาพและราคาถูกเมื่อเทียบกับอาหารโปรตีนจากสัตว์ชนิดอื่นๆ ซึ่งนิยมบริโภคทั้งในรูปแบบเนื้อปลาสดหรือซาซิมิ โดยเฉพาะปลาทูน่าบรรจุกระป๋องเป็นผลิตภัณฑ์จากปลาที่ได้รับความนิยมกว้างขวางทั่วโลก นอกจากนี้ทูน่ายังถูกนำไปแปรรูปเป็นอาหารสัตว์เลี้ยงด้วย ในช่วง 6 ปีที่ผ่านมาปริมาณการจับปลาทูน่าของโลกมีแนวโน้มว่าจะขยายตัวเพิ่มขึ้นในอนาคต เนื่องจากปลาทูน่าเป็นอาหารที่รับประทานได้ทุกเพศและศาสนา โดยเฉพาะศาสนาอิสลามที่ต้องได้รับการรับรองเครื่องหมายฮาลาล ประกอบด้วยผู้บริโภคนบางส่วนหันมาบริโภคอาหารทะเลมากขึ้น เพื่อทดแทนการบริโภคเนื้อสัตว์ปีก เนื่องจากวิตกกังวลถึงการระบาดของไข้หวัดนก โดยเฉพาะสหภาพยุโรป ซึ่งสถานการณ์การแพร่ระบาดของไข้หวัดนกทวีความรุนแรงขึ้นจนทำให้การบริโภคเนื้อไก่ของสหภาพยุโรปลดลงถึงร้อยละ 50 ในช่วงต้นปี 2549 (สถาบันอาหาร)

3.15.1 สถานการณ์ปลาทูน่าของโลก

1) การผลิต

สถานการณ์การผลิตปลาทูน่าโลก ในช่วงปี พ.ศ. 2542 -2544 นั้นปริมาณผลผลิตปลาทูน่าของโลกลดลงอย่างต่อเนื่องตลอด 3 ปี แต่ภายหลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2545 สถานการณ์การผลิตเริ่มปรับตัวดีขึ้น โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2546 ปริมาณการผลิตปลาทูน่าปรับตัวขึ้นสูงสุดเมื่อเทียบกับปีอื่นๆ ทั้งนี้เพราะปริมาณความต้องการปลาทูน่าโลกเพิ่มสูงขึ้น เนื่องมาจากภาวะสงครามระหว่างสหรัฐอเมริกา และอิรัก ตลอดจนการระบาดของโรค SARS ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2546 ทำให้มีการกักตุนอาหารกระป๋องมากขึ้น โดยเฉพาะปลากระป๋องซึ่งมี ราคาค่อนข้างถูก นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2547 เกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนกและโรควัวบ้าในหลายประเทศ ทำให้ทั่วโลกหันมาบริโภคอาหารทะเลมากขึ้น

แหล่งจับปลาทูน่าที่สำคัญและใหญ่ที่สุดของโลกอยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิกตะวันตก (Pacific Western Central) มีปริมาณปลาทูน่าที่จับได้มากที่สุดประมาณร้อยละ 37 ของปริมาณปลาทูน่าสดที่จับได้ทั้งหมด โดยในแต่ละปีจะจับปลาทูน่าได้ มากกว่า 1.5 ล้านตัน ปลาทูน่าพันธุ์ที่จับได้มากที่สุด คือ Skipjack Tuna รองลงมาเป็น Yellowfin Tuna, Albacore Tuna, Bigeye Tuna และพันธุ์ Bluefin Tuna ประเทศที่มีกองเรือประมงจับปลาทูน่ารายใหญ่ของโลกได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา สเปน ฝรั่งเศส เกาหลี และไต้หวัน

ประเทศผู้ผลิตปลาทูน่าที่สำคัญของโลก ได้แก่ ญี่ปุ่น ไต้หวัน อินโดนีเซีย สเปน ฟิลิปปินส์ และสาธารณรัฐเกาหลี โดยในช่วงปี 2545-2547 ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีผลผลิตปลาทูน่ามากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งของโลก รองลงมา คือ ไต้หวัน อินโดนีเซีย สเปน ฟิลิปปินส์ และสาธารณรัฐเกาหลี แต่

หลังจากปี 2547 เป็นต้นมา ประเทศญี่ปุ่นมีการจับปลาหน้าลดลงในขณะที่ประเทศผู้ผลิตปลาหน้าที่สำคัญอื่นๆ มีการจับปลาหน้ามากขึ้น ส่งผลให้ไต้หวันเป็นประเทศที่มีผลผลิตปลาหน้ามากที่สุดแทนที่ญี่ปุ่น โดยที่ในปี 2549 ประเทศไต้หวันจับปลาหน้ามากที่สุดในโลก มีปริมาณผลผลิตปลาหน้า 543,325 ตัน รองลงมา คือญี่ปุ่น มีปริมาณผลผลิตปลาหน้า 492,162 ตัน อินโดนีเซีย มีปริมาณผลผลิตปลาหน้า 358,321 ตัน สเปน มีปริมาณผลผลิตปลาหน้า 304,277 ตัน ฟิลิปปินส์ มีปริมาณการจับ 259,002 ตัน และสาธารณรัฐเกาหลี มีปริมาณผลผลิตปลาหน้า 220,475 ตัน ทั้งนี้ผลผลิตปลาหน้าตลอดช่วงปี 2545-2549 มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 2.47 (ตารางที่ 3.15.1)

ตารางที่ 3.15.1 ผลผลิตปลาหน้าของโลกรายประเทศผู้ผลิต ปี 2545-2549

หน่วย: ตัน

ประเทศ	2545	2546	2547	2548	2549*	อัตราการขยายตัว
ญี่ปุ่น	599,417	541,787	524,713	508,177	492,162	-3.15
ไต้หวัน	466,896	484,931	503,663	523,118	543,325	3.86
อินโดนีเซีย	277,066	295,465	315,085	336,008	358,321	6.64
สเปน	278,865	285,000	291,270	297,678	304,227	2.20
ฟิลิปปินส์	223,000	231,502	240,328	249,490	259,002	3.81
สาธารณรัฐเกาหลี	219,154	219,483	219,813	220,144	220,475	0.15
อื่นๆ	1,809,571	1,866,798	1,925,834	1,986,738	2,049,567	3.16
รวม	3,833,969	3,924,966	4,020,706	4,121,353	4,227,079	2.47

หมายเหตุ: * จากการประมาณการ

ที่มา: ยุทธศาสตร์ปลาหน้าและผลิตภัณฑ์ ปี 2547-2551, กรมประมง

2) การบริโภค

ปลาทูน่าเป็นอาหารทะเลที่เป็นที่นิยมบริโภคในหลายประเทศทั่วโลก เนื่องจากมีโปรตีนสูง คอเลสเตอรอลต่ำ แต่ราคาถูกเมื่อเทียบกับอาหารทะเลชนิดอื่น โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ทูน่าแปรรูป มีปริมาณการบริโภคที่แพร่หลายเพิ่มขึ้นเห็นได้จากปริมาณการนำเข้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในตลาดหลักที่สำคัญของโลก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น เมื่อพิจารณาถึงสหรัฐอเมริกา พบว่า ช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนพฤศจิกายน ปี 2549 สหรัฐอเมริกามีมูลค่าการนำเข้านำเข้า 656.30 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมาคิดเป็นร้อยละ 6.87 ส่วนตลาดสหภาพยุโรป (25 ประเทศ) ในเดือนตุลาคม 2549 นำเข้าทูน่าแปรรูปเพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมาร้อยละ 16.57 สำหรับตลาดญี่ปุ่นเป็นตลาดทูน่าดิบที่เรียกว่า “sashimi” (เนื้อปลาดิบแล่) ที่ใหญ่ที่สุดของโลก ผลผลิตจากการทำประมงทูน่าจากธรรมชาติของญี่ปุ่นปีหนึ่งประมาณ 3 แสนตัน ก็ยังไม่พอกับปริมาณความต้องการบริโภค ทำให้ญี่ปุ่นต้องนำเข้าทูน่าสด แซ่เย็น แซ่แข็งอีกปีละมากกว่า 3 แสนตัน ซึ่งมากกว่า 50% ของปริมาณการบริโภคทั้งหมดในประเทศ ปลาทูน่าที่นำเข้าส่วนใหญ่ 74 % เป็นปลาที่ผ่าท้องควักไส้และเอาเหงือกออกแล้วแช่แข็ง เพราะจะทำให้นำมาผลิตเป็นซาซิมิที่มีคุณภาพได้ดีกว่า (สถาบันอาหาร)

3) การส่งออกและการนำเข้า

การส่งออก

ประเทศผู้ส่งออกปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งที่สำคัญของโลก ได้แก่ ไต้หวัน ฝรั่งเศส สเปน และสาธารณรัฐเกาหลี โดยในช่วงปี 2546-2549 ไต้หวันเป็นประเทศที่มีปริมาณการส่งออกปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งของโลก รองลงมา คือ ฝรั่งเศส สเปน และสาธารณรัฐเกาหลี เมื่อพิจารณาถึงมูลค่าการส่งออกปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็ง พบว่า ไต้หวันยังคงเป็นประเทศที่มีมูลค่าการส่งออกปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งของโลกเช่น แต่ประเทศรองลงมากลับเป็นสเปน สาธารณรัฐเกาหลี และฝรั่งเศส ตามลำดับ ในปี 2549 ประเทศไต้หวันมีการส่งออกปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งปริมาณ 550,867 ตัน มูลค่า 80,450 ล้านบาท ฝรั่งเศสมีการส่งออกปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งปริมาณ 201,631 ตัน มูลค่า 5,261 ล้านบาท สเปนมีการส่งออกปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งปริมาณ 195,262 ตัน มูลค่า 20,021 ล้านบาท และสาธารณรัฐเกาหลีมีการส่งออกปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งปริมาณ 54,309 ตัน มูลค่า 13,748 ล้านบาท ทั้งนี้ปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งของโลกตลอดช่วงปี 2545-2549 มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 1.43 และ 9.64 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.15.2)

สำหรับการส่งออกปลาทูน่ากระป๋อง ประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญของโลก ได้แก่ ไทย สเปน เอกวาดอร์ เซเชล และไอวอรีโคสต์ โดยตลอดช่วงปี 2545-2549 ประเทศไทยมีปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งของโลก สำหรับประเทศผู้ส่งออกปลาทูน่ากระป๋อง

ในลำดับรองลงมานั้น พบว่า ในช่วงปี 2545-2547 ประเทศสเปนมีปริมาณการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องเป็นอันดับสองของโลก รองลงมา คือ เอกวาดอร์ เซเชล และไอวอรีโคสต์ แต่ภายหลังปี 2547 เป็นต้นมา ประเทศเอกวาดอร์มีปริมาณการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องมากกว่าสเปน ในปี 2549 ประเทศไทยมีการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องปริมาณ 373,045 ตัน มูลค่า 34,621 ล้านบาท สเปนมีการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องปริมาณ 180,805 ตัน มูลค่า 23,943 ล้านบาท เอกวาดอร์มีการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องปริมาณ 197,591 ตัน มูลค่า 13,648 ล้านบาท เซเชลมีการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องปริมาณ 147,756 ตัน มูลค่า 18,798 ล้านบาท และไอวอรีโคสต์มีการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องปริมาณ 48,508 ตัน มูลค่า 2,530 ล้านบาท ทั้งนี้ปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องของโลกตลอดช่วงปี 2545-2549 มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 8.65 และ 8.44 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.15.3)

การนำเข้า

ประเทศผู้นำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งที่สำคัญของโลก ได้แก่ ไทย ญี่ปุ่น สเปน ไอวอรีโคสต์ และสหรัฐอเมริกา ซึ่งประเทศไทยได้นำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตเป็นปลาทูน่ากระป๋องเพื่อการส่งออก โดยตลอดช่วงปี 2545-2549 ไทยเป็นประเทศที่มีปริมาณการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งของโลก รองลงมา คือ ญี่ปุ่น สเปน ไอวอรีโคสต์ และสหรัฐอเมริกา แต่เมื่อพิจารณาถึงมูลค่าการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งกลับ พบว่า ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีมูลค่าการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งมากที่สุด รองลงมา คือ ไทย สหรัฐอเมริกา สเปน และไอวอรีโคสต์ ในปี 2549 ประเทศไทยมีการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งปริมาณ 568,716 ตัน มูลค่า 16,926 ล้านบาท ญี่ปุ่นมีการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งปริมาณ 421,254 ตัน มูลค่า 133,141 ล้านบาท สเปนมีการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งปริมาณ 333,358 ตัน มูลค่า 13,641 ล้านบาท ไอวอรีโคสต์มีการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งปริมาณ 77,452 ตัน มูลค่า 1,726 ล้านบาท และสหรัฐอเมริกามีการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งปริมาณ 29,551 ตัน มูลค่า 16,774 ล้านบาท จะเห็นได้ว่ามูลค่าการนำเข้าของญี่ปุ่นสูงกว่าไทยถึงเกือบสิบเท่า เนื่องจากปลาทูน่าที่ญี่ปุ่นนำเข้าเป็นปลาที่มีคุณภาพสูงเพื่อใช้ในการบริโภคในประเทศ ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งของโลกตลอดช่วงปี 2545-2549 มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 2.27 และ 7.33 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.15.4)

ตารางที่ 3.15.2 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งของโลกรายประเทศ ปี 2545-2549

ประเทศ	2545*		2546*		2547*		2548*		2549*		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ไต้หวัน	466,619	57,272	486,388	62,351	506,996	67,879	528,477	73,898	550,867	80,450	4.24	8.87
ฝรั่งเศส	158,305	5,189	168,174	5,207	178,659	5,225	189,798	5,243	201,631	5,261	6.24	0.37
สเปน	158,847	12,648	167,258	14,187	176,116	15,913	185,442	17,849	195,262	20,021	5.30	12.17
สาธารณรัฐเกาหลี	79,149	12,066	72,036	12,466	65,563	12,879	59,671	13,306	54,309	13,748	-8.99	3.32
อื่นๆ	463,344	54,218	447,144	60,644	431,510	67,831	416,423	75,870	401,863	84,862	-3.50	11.85
รวม	1,326,264	141,393	1,341,000	154,854	1,358,844	169,727	1,379,811	186,167	1,403,932	204,342	1.43	9.64

หมายเหตุ: * จากการประมาณการ

ที่มา: ยุทธศาสตร์ปลาทูน่าและผลิตภัณฑ์ ปี 2547-2551, กรมประมง

ตารางที่ 3.15.3 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาทุ่นำกระป๋องของโลกรายประเทศ ปี 2545-2549

ประเทศ	2545*		2546*		2547*		2548*		2549*		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ไทย	289,653	27,005	308,567	28,735	328,715	30,577	350,179	32,536	373,045	34,621	6.53	6.41
สเปน	102,558	13,529	118,176	15,370	136,173	17,817	156,910	20,654	180,805	23,943	15.23	15.92
เอกวาดอร์	83,395	6,779	103,465	8,075	128,367	9,619	159,261	11,457	197,591	13,648	24.07	19.12
เซเชล	61,353	7,117	76,430	9,073	95,212	11,566	118,609	14,745	147,756	18,798	24.57	27.49
ไอวอรีโคสต์	50,117	4,024	49,710	3,583	49,306	3,191	48,905	2,841	48,508	2,530	-0.81	-10.95
อื่นๆ	263,107	25,180	256,394	24,275	249,852	23,404	243,477	22,563	237,265	21,753	-2.55	-3.59
รวม	850,183	83,632.78	91,2742	89,111.31	987,625	96,173.02	1,077,341	104,797.23	1,184,970	115,292.51	8.65	8.44

หมายเหตุ: * จากการประมาณการ

ที่มา: ยุทธศาสตร์ปลาทู่นำและผลิตภัณฑ์ ปี 2547-2551, กรมประมง

ตารางที่ 3.15.4 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งของโลกรายประเทศ ปี 2545-2549

ประเทศ	2545*		2546*		2547*		2548*		2549*		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ไทย	466,224	15,664	489,970	15,970	514,926	16,283	541,153	16,601	568,716	16,926	5.09	1.96
ญี่ปุ่น	386,621	90,041	395,003	99,291	403,566	109,490	412,315	120,738	421,254	133,141	2.17	10.27
สเปน	229,303	9,538	251,789	10,430	276,478	11,406	303,589	12,474	333,358	13,641	9.81	9.36
ไอวอรีโคสต์	75,919	2,236	76,300	2,095	76,682	1,964	77,066	1,841	77,452	1,726	0.50	-6.27
สหรัฐอเมริกา	59,531	14,484	49,969	15,025	41,943	15,587	35,206	16,169	29,551	16,774	-16.06	3.74
อื่นๆ	285,621	14,128	265,669	13,458	247,111	12,820	229,849	12,213	213,793	11,634	-6.99	-4.74
รวม	1,503,219	146,089.73	1,528,700	156,269.94	1,560,706	167,550.61	1,599,178	180,035.97	1,644,124	193,841.16	2.27	7.33

หมายเหตุ: * จากการประมาณการ

ที่มา: ยุทธศาสตร์ปลาทูน่าและผลิตภัณฑ์ ปี 2547-2551, กรมประมง

3.15.2 สถานการณ์ปลาทูน่าของไทย

1) การผลิต

ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกปลาทูน่ากระป๋องรายใหญ่ของโลก ปัจจุบันมีโรงงานผลิตอาหารทะเลกระป๋องควบคู่กับปลาทูน่ากระป๋องเพื่อการส่งออกจำนวน 29 ราย และที่ผลิตปลาทูน่ากระป๋องเพียงอย่างเดียว 24 ราย มีกำลังการผลิตรวม 230,000 ตันต่อปี คิดเป็น ร้อยละ 40 ของกำลังการผลิตอาหารทะเลกระป๋องทั้งหมด แต่ใช้กำลังการผลิตจริงประมาณร้อยละ 50 มีการจ้างแรงงานประมาณ 40,000 คน (สำนักบริหารการนำเข้าส่งออกสินค้าทั่วไป กระทรวงพาณิชย์, 2550)

นอกจากจะเป็นผู้ผลิตและส่งออกปลาทูน่ากระป๋องรายใหญ่ของโลกแล้ว ประเทศไทยยังเป็นผู้นำเข้าวัตถุดิบปลาทูน่ารายใหญ่ของโลกด้วย เนื่องจากกว่าร้อยละ 80 ของปลาทูน่า ที่ใช้ในการผลิตปลาทูน่ากระป๋องต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะปลาทูน่าที่จับได้จากการทำประมงของไทยมีเพียงร้อยละ 20-25

ผลิตภัณฑ์ปลาทูน่ากระป๋องของไทยส่วนใหญ่ผลิตจากปลาทูน่าพันธุ์ท้องแถบ (Skipjack) ครีบบเหลือง (Yellow Fin) และครีบบยาว (Albacore) โดยแหล่งนำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ใต้หวัน วานัวตู ญีปุ่น มัลดีฟส์ สาธารณรัฐเกาหลีใต้ และจีน เป็นต้น

2) ต้นทุนการผลิต

ต้นทุนการผลิตปลาทูน่ากระป๋องของไทยส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 55-57 เป็นต้นทุนวัตถุดิบ ซึ่งต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ จึงทำให้ความผันผวนของปริมาณและราคาวัตถุดิบ ในตลาดโลก ส่งผลต่อต้นทุนการผลิตปลาทูน่ากระป๋องของไทยโดยตรง ส่วนต้นทุนที่เหลือประมาณร้อยละ 43-47 เป็นต้นทุนประกอบการ ได้แก่ แรงงานร้อยละ 18-20 บรรจุภัณฑ์ร้อยละ 6 สาธารณูปโภค (ค่าน้ำ ค่าไฟ) ขนส่ง และอื่นๆ ร้อยละ 18-21 (ตารางที่ 3.15.5)

ตารางที่ 3.15.5 โครงสร้างต้นทุนในการผลิตปลาทูน่ากระป๋องของไทย (ในน้ำเกลือหรือน้ำมัน)

ต้นทุน	สัดส่วนต่อต้นทุนทั้งหมด (ร้อยละ)
- วัตถุดิบ	55-57
- บรรจุภัณฑ์	6
- แรงงาน	18-20
- สาธารณูปโภค (ค่าน้ำ ค่าไฟ) ขนส่งและอื่นๆ	18-21
รวม	100

ที่มา: แผนแม่บทอุตสาหกรรมรายสาขา (สาขาอาหาร) สถาบันอาหาร, 2550

3) การส่งออกและการนำเข้า

การส่งออกปลาทูน่ากระป๋อง

ไทยเป็นประเทศที่มีการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องมากเป็นอันดับหนึ่งของโลกและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ผลิตภัณฑ์ปลาทูน่ากระป๋องที่ส่งออกแบ่งเป็น 2 รูปแบบหลัก คือ ปลาทูน่าในน้ำมันพืช (Tuna in oil) และปลาทูน่าในน้ำเกลือ (Tuna in Brine) ตลาดส่งออกหลักของไทยในการส่งออกปลาทูน่ากระป๋อง คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป ออสเตรเลีย และแคนาดา โดยในช่วงปี 2545-2549 การส่งออกปลาทูน่ากระป๋องมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น โดยมีอัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าการนำเข้าปลาทูน่ากระป๋องร้อยละ 8.93 และ 12.56 ตามลำดับ ในช่วงปี 2545-2549 ไทยมีปริมาณการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องไปยังญี่ปุ่นมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ออสเตรเลีย และแคนาดา แต่เมื่อพิจารณาถึงมูลค่าการส่งออกแล้ว พบว่ามูลค่าการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องของไทยไปยังสหรัฐอเมริกาส่งออกสูงกว่าญี่ปุ่น โดยในปี 2549 ไทยส่งออกปลาทูน่ากระป๋องไปยังญี่ปุ่นในปริมาณ 84,135 ตัน คิดเป็นมูลค่า 7,158 ล้านบาท สหรัฐอเมริกาในปริมาณ 80,233 ตัน คิดเป็นมูลค่า 8,303 ล้านบาท สหภาพยุโรปในปริมาณ 76,630 ตัน คิดเป็นมูลค่า 7,276 ล้านบาท ออสเตรเลียในปริมาณ 39,915 ตัน คิดเป็นมูลค่า 4,024 ล้านบาท และแคนาดาในปริมาณ 27,724 ตัน คิดเป็นมูลค่า 3,242 ล้านบาท (ตารางที่ 3.15.6)

การนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็ง

จากการที่ปริมาณปลาทูน่าที่ได้จากการประมงของไทยเองนั้น มีปริมาณเพียงร้อยละ 20-25 ของปริมาณวัตถุดิบปลาทูน่าทั้งหมดที่ใช้ในการผลิต ทำให้ประเทศไทยต้องนำเข้าปลาทูน่ามาเป็นวัตถุดิบในการผลิตปลาทูน่ากระป๋อง ซึ่งปลาทูน่าที่ไทยนำเข้าส่วนใหญ่จะเป็น yellow fin, skipjack และ albacore ประเทศคู่ค้าสำคัญที่ไทยนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็ง ได้แก่ ใต้หวัน วานัวตู ญี่ปุ่น ตุรกี และสาธารณรัฐเกาหลี โดยที่การนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งของในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2541-2549) มีแนวโน้มสูงขึ้นทั้งปริมาณและมูลค่า ในระหว่างปี 2547-2549 ไทยมีปริมาณและมูลค่าการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งของไทยจากใต้หวันมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง อันดับที่สองคือ วานัวตู ส่วนลำดับถัดไปอยู่ในกลุ่มประเทศ ญี่ปุ่น ตุรกี มัลดีฟส์ และสาธารณรัฐเกาหลี โดยในปี 2549 ไทยนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งจากประเทศใต้หวันในปริมาณ 170,133 ตัน คิดเป็นมูลค่า 7,053 ล้านบาท รองลงมาคือ วานัวตูในปริมาณ 160,125 ตัน คิดเป็นมูลค่า 5,972 ล้านบาท สาธารณรัฐเกาหลีในปริมาณ 70,118 ตัน คิดเป็นมูลค่า 2,619 ล้านบาท ญี่ปุ่นในปริมาณ 68,737 ตัน คิดเป็นมูลค่า 3,188 ล้านบาท และมัลดีฟส์ในปริมาณ 66,481 ตัน คิดเป็นมูลค่า 2,313 ล้านบาท ในช่วงปี 2545-2549 ประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งร้อยละ 10.36 และ 13.55 ตามลำดับ(ตารางที่ 3.15.7)

ตารางที่ 3.15.6 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกปลาหมึกกระป๋องของไทยรายประเทศ ปี 2545-2549

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท

ประเทศ	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สหรัฐอเมริกา	68,999	6,261	99,117	7,880	79,155	8,011	88,575	8,643	80,233	8,303	1.91	6.79
ญี่ปุ่น	73,292	6,325	81,645	6,732	99,008	7,945	90,742	8,185	84,135	7,158	3.89	4.53
สหภาพยุโรป	56,179	5,327	61,329	4,611	49,787	4,264	60,949	5,822	76,630	7,276	6.34	8.95
ออสเตรเลีย	25,572	2,319	34,258	3,035	34,893	3,133	40,365	4,023	39,915	4,024	11.12	14.84
แคนาดา	24,015	2,458	23,814	2,308	24,151	2,657	26,525	3,041	27,724	3,242	4.03	8.64
ซาอุดีอาระเบีย	12,376	1,239	11,854	1,096	13,923	1,305	14,998	1,504	20,101	1,919	12.81	12.65
อียิปต์	21,203	1,411	23,010	1,377	18,695	1,175	23,677	1,722	32,714	2,325	9.37	13.00
สวิตเซอร์แลนด์	2,983	319	6,425	645	5,133	561	6,844	750	6,194	704	16.47	18.94
แอฟริกาใต้	2,827	245	5,074	419	5,301	509	6,711	650	9,548	974	31.18	37.74
นิวซีแลนด์	3,432	328	3,953	369	4,350	428	4,904	530	4,172	464	6.25	11.18
อื่นๆ	59,372	3,331	77,771	5,439	79,621	5,963	107,132	8,595	130,692	10,800	20.91	32.45
รวม	350,250	29,563	428,250	33,911	414,017	35,951	471,422	43,4655	512,058	47,189	8.93	12.56

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.15.7 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าปลาทูน่าแช่เย็นแช่แข็งของไทยรายประเทศ ปี 2545-2549

ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท

ประเทศ	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ไต้หวัน	117,433	4,551	121,581	4,177	135,186	5,362	151,399	6,185	170,133	7,053	10.08	13.53
วานัวตู	14,431	487	33,227	1,138	113,689	4,260	125,984	4,825	160,125	5,972	84.89	90.72
ญี่ปุ่น	47,650	2,199	93,337	3,574	42,034	2,324	114,876	4,887	68,737	3,188	9.86	11.13
ตุรกี	51,783	1,713	70,329	2,136	46,626	1,751	45,196	1,734	25296	930	-17.2	-13.38
มัลดีฟส์	30,340	936	38,744	1,110	37,664	1,295	52,674	1,824	66,481	2,313	20.64	25.93
สหภาพยุโรป	5,689	208	6,255	257	1,204	36	18,087	673	11,919	457	28.93	28.83
สาธารณรัฐเกาหลี	17,200	723	29,302	1,019	34,350	1,241	54,940	2,263	70,118	2,619	41.05	40.11
หมู่เกาะโซโลมอน	5,709	218	7,607	238	25,541	985	15,626	570	11,700	407	24.05	23.64
หมู่เกาะมาร์แชลล์	86,261	2,894	36,631	1,177	22,200	860	26,688	1,087	9,195	333	-38.09	-35.63
ปาปัวนิวกินี	29,595	1,030	58,324	1,639	19,479	866	13,049	621	23,823	993	-17.56	-9.91
จีน	9,332	296	13,579	416	21,538	770	19,368	699	32,382	1,163	32.89	38.53
อื่นๆ	103,843	4,237	118,197	4,568	79,452	3,487	101,123	4,381	133,117	5,823	3.47	6.12
รวม	519,266	19,492	627,113	21,449	578,963	23,237	739,010	29,749	783,026	31,251	10.36	13.55

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

3.15.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกปลาทูน่ากระป๋องรายใหญ่ของโลก ในขณะที่เดียวกัน ประเทศไทยยังเป็นผู้นำเข้าปลาทูน่ารายใหญ่ของโลกด้วยเช่นกัน ถึงแม้ว่าต้นทุนการผลิตปลาทูน่ากระป๋องของไทยกว่าร้อยละ 55-57 เป็นต้นทุนวัตถุดิบซึ่งต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ แต่ต้นทุนส่วนที่เหลือร้อยละ 43-47 เป็นเป็นต้นทุนจากการใช้ปัจจัยการผลิตในประเทศ ประกอบกับผู้ประกอบการไทยมีความชำนาญในอุตสาหกรรมนี้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ไทยเป็นประเทศที่มีการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องมากเป็นอันดับหนึ่งของโลกและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด

เมื่อพิจารณาถึงความสามารถในการแข่งขันปลาทูน่ากระป๋องของไทย พบว่า ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Revealed Comparative Advantage: RCA) ของกลุ่มสินค้าประมง มีค่าเท่ากับ 43 แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนการส่งออกสินค้าประมงของไทยต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของไทยมีค่าเท่ากับ 61.85 เท่าของสัดส่วนการส่งออกสินค้าประมงของโลกต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก ซึ่งถือว่าประเทศไทยอยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าประมง

2) นโยบายภายในประเทศ

ในด้านนโยบายภายในประเทศประกอบด้วยมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าและการส่งออก ดังนี้

1) การนำเข้า ประกอบด้วย

มาตรการทางภาษี

(1) ปลาทูน่าสดแช่เย็นแช่แข็ง

- อัตราทั่วไป ร้อยละ 60 ตามราคา
- WTO และ AFTA ร้อยละ 5 ตามราคา

(2) ปลาทูน่ากระป๋อง

- อัตราทั่วไป ร้อยละ 60 ตามราคา หรือ 200 บาท/กก. ตามสภาพ
- WTO ร้อยละ 40 ตามราคา หรือ 133.33 บาท ตามสภาพ
- AFTA ร้อยละ 5 ตามราคา หรือ 15 บาทตามสภาพ

มาตรการที่มิใช่ภาษี : ไม่มี

2) การส่งออก ประกอบด้วย

มาตรการทางภาษี : ไม่มี

มาตรการที่มิใช่ภาษี : ผู้ส่งออกต้องเป็นสมาชิกสมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

สำหรับมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศของไทยที่ประเทศคู่ค้ากระทำเพื่อควบคุมการนำเข้าปลาทูน่ากระป๋องนำเข้าจากไทย มีดังนี้

สหรัฐอเมริกา

มาตรการทางภาษี

- ปริมาณในโควตาร้อยละ 6 นอกโควตาร้อยละ 12.5 โดยคำนวณจากโควตานำเข้าโดยใช้อัตราร้อยละ 4.8 ของปริมาณการบริโภคในสหรัฐฯ ของปีที่ผ่านมา

- ประเทศในกลุ่ม ANDEAN (โบลิเวีย เอกวาดอร์ โคลัมเบีย และเปรู) ได้สิทธิในการนำเข้าปลาทูน่าบรรจุในถุง Pouch โดยเสียภาษีนำเข้าร้อยละ 0 ไม่จำกัดจำนวน แต่จะต้องเป็นไปตามกฎแหล่งกำเนิดสินค้าคือวัตถุดิบที่ใช้ต้องเป็นปลาในท้องถิ่นหรือมาจากสหรัฐฯ

มาตรการที่ไม่มีภาษี

- กฎหมายป้องกันการก่อการร้ายทางชีวภาพ (Bioterrorism Act) ควบคุมโดยหน่วยงานอาหารและยาสหรัฐฯ (US Food and Drug Administration: USFDA)

- กฎหมายคุ้มครองปลาโลมา โดยกำหนดให้ปลาทูน่ากระป๋องที่วางจำหน่ายในสหรัฐอเมริกาต้องติดฉลาก Dolphin Safe บนกระป๋อง และห้ามนำเข้าผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าจากประเทศที่ซื้อวัตถุดิบจากประเทศผู้จับที่ใช้เครื่องมือทำลายปลาโลมา

- กฎหมาย Marine Mammal Protection

ออสเตรเลีย

ตามความตกลงเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (TAFTA) ที่มีผลบังคับใช้ไปแล้วตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2548 ได้ตกลงที่จะให้มีการใช้มาตรการปกป้องพิเศษ หรือ Special Safeguard Measures (SSG) สำหรับสินค้าปลาทูน่ากระป๋อง (พิกัดศุลกากร 1604.140) โดยได้ตกลงลดภาษีนำเข้าภายใต้ TAFTA ลงเหลือร้อยละ 2.5 ของมูลค่า จากอัตราปกติร้อยละ 5 สำหรับปี 2548 และ 2549 และลดเหลือ 0 ตั้งแต่วันที่ 2550 เป็นต้นไป โดยกำหนดปริมาณโควตา (Trigger Volume) รายปี เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 2548 ปริมาณ 21,366.277 ตัน และเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี จนถึงปี 2551 (ตารางที่ 3.15.8) ทั้งนี้ หากมีการนำเข้าสินค้าดังกล่าวเกินโควตาที่กำหนด ออสเตรเลียสามารถเรียกเก็บภาษีปกติที่อัตราร้อยละ 5

ตารางที่ 3.15.8 ปริมาณโควตาสำหรับสินค้าปลาทูน่ากระป๋องของไทยภายใต้มาตรการปกป้องพิเศษ (SSG)

Tariff Reference	Description	Unit	2005 (2548)	2006 (2549)	2007 (2550)	2008 (2551)
1604.14.00	Prepared or preserved tunas, skipjack and bonito (Sarda spp.).	kilograms	21,366,277	22,434,591	23,556,320	24,734,136

สหภาพยุโรป**มาตรการทางภาษี**

- ปลาทูน่ากระป๋อง ภาษีนำเข้าปกติ ร้อยละ 24
- ไทยได้รับสิทธิประโยชน์ภายใต้ข้อตกลง Cotonou เสียภาษีนำเข้า ร้อยละ 12 โดยปี 2549 มีปริมาณ โควตา 13,340 ตัน และได้สิทธิ GSP เสียภาษีนำเข้า ร้อยละ 20.5
- ปลาทูน่ากระป๋องที่นำเข้าจากประเทศในกลุ่ม Africa Caribbean และ Pacific (ACP)

ภาษีนำเข้าร้อยละ 0

มาตรการที่มีใช้ภาษี

- ผู้ผลิตสินค้าจะต้องมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้ผลิตหรือสถานประกอบการผลิต (Establishment) ที่จะทำขึ้น โดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของหน่วยงานที่รับผิดชอบ (Competent Authority) ของไทย คือ กรมประมง จัดส่งให้สหภาพยุโรปและบัญชีรายชื่อดังกล่าวจะต้องได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการจากเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของสหภาพยุโรป

- ต้องมีใบรับรองสุขอนามัย (Health Certificate)

ญี่ปุ่น**มาตรการทางภาษี**

- ปลาทูน่า Skipjack และปลาทูน่า Bonito ภาษีนำเข้าร้อยละ 9.6

มาตรการที่มีใช้ภาษี

- กฎหมายว่าด้วยสุขอนามัยอาหาร (Food Sanitation Law)

- ต้องมีใบรับรองสุขอนามัย (Health Certificate) โดยหน่วยงานของรัฐบาลไทยที่ผ่านการเห็นชอบจากรัฐบาลญี่ปุ่น

ซาอุดีอาระเบีย**มาตรการทางภาษี**

- ปลาทูน่ากระป๋อง ภาษีนำเข้าร้อยละ 5

มาตรการที่มีใช้ภายใน

- เอกสารที่ใช้กำกับสินค้าทุกฉบับจะต้องได้รับการรับรอง (Legalize) จากสถานเอกอัครราชทูตอิตาลีประจำประเทศไทย

อาร์เจนตินา

มาตรการที่มีใช้ภายใน

- โรงงานต้องได้รับการตรวจสอบและรับรองจากสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรของอาร์เจนตินา (Servicio Nacional de Sadedady Calidad Agrolimentaria)

โดยสรุป ประเทศไทยมีศักยภาพการผลิตและความสามารถในการแข่งขันปลาทูน่ากระป๋องในตลาดโลก เนื่องจากไทยมีความได้เปรียบด้านต้นทุนการผลิตปลาทูน่ากระป๋องที่ต่ำ ประกอบกับมีความชำนาญในอุตสาหกรรมนี้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ไทยเป็นประเทศที่มีการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องมากเป็นอันดับหนึ่งของโลกและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ดังนั้นการเปิดตลาดการค้าเสรีกับประเทศคู่เจรจาจะช่วยให้ไทยสามารถส่งออกปลาทูน่ากระป๋องได้มากขึ้นจากอัตราภาษีที่ลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่ไทยมีการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามภาครัฐและผู้ประกอบการพึงระมัดระวังถึงมาตรการที่มีใช้ภายในต่างๆ ที่ประเทศคู่เจรจาจะนำขึ้นมาใช้ รวมถึงเรื่อง ROOs ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญของการได้สิทธิในการส่งออกภายใต้ข้อตกลง FTAs ต่างๆ ด้วย

3.16 ชา

3.16.1 สถานการณ์ชาของโลก

1) การผลิต

ปริมาณการผลิตชาทั่วโลกในปี 2548 มีประมาณ 3.4 ล้านตัน ซึ่งแยกเป็นการผลิตชาดำประมาณร้อยละ 73 ของปริมาณการผลิตชาทั้งหมด ชาเขียวร้อยละ 23 และชาอู่หลงเพียงร้อยละ 4 ประเทศที่เป็นแหล่งผลิตชาที่สำคัญ คือ จีน อินเดีย และศรีลังกา เนื่องจากปัจจัยความแตกต่างในเรื่องสภาพภูมิอากาศ ดิน ฤดูกาล และกรรมวิธีการผลิต ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ชาที่ผลิตได้จากแหล่งต่างๆ ของโลกนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมาก ในปี 2548 จีนเป็นประเทศที่ผลิตชาได้มากที่สุด คือ 900,500 ตัน คิดเป็นร้อยละ 26 ของผลผลิตชาทั่วโลก รองลงมา คือ อินเดียซึ่งผลิตชาได้ 830,700 ตัน คิดเป็นร้อยละ 24 ของผลผลิตชาทั่วโลก และเคนยาซึ่งผลิตชาได้ 295,000 ตัน คิดเป็นร้อยละ 9 ของผลผลิตชาทั่วโลก

จีนไม่เพียงแต่มีผลผลิตชาเป็นอันดับหนึ่งของโลกเท่านั้น ยังมีความชำนาญเป็นพิเศษในการปลูกชาเขียวอีกด้วย ชาเขียวแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ชาเขียวแบบญี่ปุ่น และชาเขียวแบบจีน โดยที่จีนเป็นผู้ผลิตชาเขียวและส่งออกรายใหญ่ที่สุดในโลก สำหรับประเทศที่มีกำลังการผลิตชาเขียวรองลงมาคือ ญี่ปุ่น เวียดนาม และอินโดนีเซีย ตามลำดับ จุดแข็งของอุตสาหกรรมชาของจีนคือ มีพื้นที่สำหรับการปลูกชามาก จึงสามารถเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับชาแต่ละชนิดได้ และยังสามารถขยายพื้นที่การปลูกได้ตามแนวโน้มตลาดโลก และรัฐบาลกลางเริ่มให้การสนับสนุนทางวิชาการในการผลิตชา โดยมีการจัดประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับชาขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2548 เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับอุปสงค์และอุปทาน (รายงานชิ้นสุดท้ายโครงการศึกษาผลกระทบจากการทำ FTA สำหรับภาคเกษตรกรรม, 2550)

2) การบริโภค

ปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อตลาดชาของโลก คือ ปริมาณการผลิตและความต้องการบริโภคชาของแต่ละประเทศและพฤติกรรมการบริโภคและแนวโน้มการดำเนินชีวิตที่เอื้อต่อการบริโภคชา โดยเฉพาะในโลกตะวันตกนั้นมีแนวโน้มของการดำเนินชีวิตที่น่าสนใจ คือ แนวโน้มความต้องการความสะดวกสบายและหรูหรา (Convenience and Luxury) และแนวโน้มความห่วงใยในเรื่องสุขภาพหรือความต้องการกินคืออยู่ดี (Wellness) ซึ่งเป็นจุดสร้างกระแสก่อให้เกิดร้านจำหน่ายชาโดยเฉพาะ (Specialty Tea Shops) ทำให้ความนิยมในการดื่มชานั้นเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่หรืออายุระหว่าง 20-30 ปี ที่แนวโน้มจะเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคจากการดื่มกาแฟและน้ำอัดลมมาเป็นการดื่มชาทดแทน (รายงานชิ้นสุดท้ายโครงการศึกษาผลกระทบจากการทำ FTA สำหรับภาคเกษตรกรรม, 2550)

ในปัจจุบันและอนาคต ชาเขียวมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นสินค้าสำคัญที่มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีการนำเทคโนโลยีการแปรรูปสินค้าชาเขียวมาเป็นส่วนผสมเพื่อสร้างจุดขายและผู้บริโภคยอมรับแพร่หลายไปทั่วโลก ตลาดผลิตภัณฑ์อุปโภคบริโภคที่ใช้ชาเขียวเป็นวัตถุดิบก็มีแนวโน้มเติบโตสูงด้วยเช่นกัน โดยปัจจุบันมีการนำชาเขียวไปผสมในอุตสาหกรรมเครื่องดื่ม เครื่องสำอาง อาหารเสริมสุขภาพ ยา และใช้ในการแต่งสีและกลิ่นของผลิตภัณฑ์อุปโภคบริโภค โดยมี การจำหน่ายชาเขียวอัดเม็ด บรรจุแคปซูล และเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ ซึ่ง ส่งผลต่อเนื่องให้เกิดอุตสาหกรรมการสกัดสารจากชาเขียว(Extractives Industry) คาดหมายกันว่าอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพจากชาเขียวนี้จะมีอัตราการขยายตัวอย่างรวดเร็วกว่าอุตสาหกรรมชาเขียวประเภทอื่นๆ และจะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชาเขียวได้อย่างมาก FAO คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ.2553 จะมีการบริโภคชาเขียวทั่วโลกประมาณ 900,000 ตัน (Fourteenth Session of the Intergovernmental Group on Tea, 2001) โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยถึงร้อยละ 2.6

3) การส่งออกและการนำเข้า

จากการที่จีนมีความชำนาญเป็นพิเศษในการปลูกชาเขียว ทำให้จีนเป็นผู้ส่งออกชาเขียวซึ่งมีสัดส่วนถึงร้อยละ 85 ของการค้าในตลาดโลก รวมทั้ง ประเทศไทยเองก็มีการนำเข้าชาจากจีนจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาเขียว นอกจากนี้รัฐบาลมณฑลยูนนาน ได้กำหนดให้ชาเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมส่งออกที่จะได้รับการสนับสนุนเป็นพิเศษ และส่งเสริมให้มีการผลิตชาที่ปลอดจากสารเคมีและประกาศให้ชาเป็นหนึ่งในสินค้าที่มีการควบคุมการส่งออก (Quota of Export Commodities)

3.16.2 สถานการณ์ชาของไทย

1) การผลิต

การผลิตชาในประเทศไทยได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ จากเดิมไทยมีพื้นที่ปลูกชาพันธุ์พื้นเมืองหรือชาลูกผสมซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของตลาดมากถึง 75% ในภายหลังรัฐบาลได้สนับสนุนให้มีการปรับปรุงพันธุ์และพัฒนาคุณภาพชาอย่างต่อเนื่อง โดยขยายพื้นที่ปลูกชาพันธุ์ดี เช่น พันธุ์อัสสัม พันธุ์ชิงชิงอุหลง และพันธุ์อุหลงก้านอ่อน เพื่อรองรับความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ การปลูกชาในประเทศไทย มีการเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ โดยเฉพาะนักลงทุนจากไต้หวันซึ่งลงทุนอย่างครบวงจร ตั้งแต่การเพาะปลูกชาพันธุ์ดีซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดโลก จนถึงการผลิตเพื่อส่งออก ส่งผลให้มีการส่งออกใบชาและชาผงสำเร็จรูปจำนวนมากจากผู้ประกอบการกลุ่มนี้ในประเทศไทย

แหล่งผลิตชาของไทยส่วนใหญ่อยู่ในเขตภาคเหนือ ผลิตมากที่สุดในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ และแม่ฮ่องสอน ตามลำดับ การผลิตชาของไทยแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่ ชาอัสสัมและชาจีน โดยที่การผลิตชาอัสสัมร้อยละ 83 และเป็นชาจีนร้อยละ 17 เมื่อพิจารณาถึงพื้นที่

และผลผลิตในช่วง 9 ปีที่ผ่านมา (2541-2549) พบว่า พื้นที่เพาะปลูกและพื้นที่ให้ผลชาสด มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 79,762 ไร่และ 77,067 ไร่ ในปี 2541 เป็น 114,051 ไร่และ 100,152 ไร่ ในปี 2549 หรือเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 4.60 และ 3.37 ตามลำดับ สำหรับผลผลิตใบชาสดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของพื้นที่เพาะปลูกเช่น จากปี 2541 มีผลผลิตใบชาสด 27,282 ตัน และได้เพิ่มขึ้นเป็น 53,782 ตัน ในปี 2549 หรือเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 12.19 อย่างไรก็ตาม เมื่อคำนึงถึงผลผลิตต่อไร่ พบว่าไม่ได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมากนักในช่วงปี 2541 – 2546 แต่ผลผลิตต่อไร่กลับเพิ่มขึ้นอย่างมากหลังจากนั้น เป็นต้นมา (ตารางที่ 3.16.1)

ตารางที่ 3.16.1 พื้นที่เพาะปลูก พื้นที่ให้ผล ผลผลิต(ใบชาสด) และผลผลิตต่อไร่ชาของไทย ปี 2541-2549

ปี	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	พื้นที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิต(ใบชาสด) (ตันสด)	ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)
2541	79,762	77,067	27,282	354
2542	81,143	78,443	38,538	491
2543	85,658	84,158	50,354	598
2544	89,272	87,972	32,290	367
2545	92,354	89,754	33,384	372
2546	97,355	95,326	33,961	356
2547	98,533	93,702	51,763	552
2548	105,374	95,555	51,570	540
2549	114,051	100,152	53,782	537
อัตราเพิ่มร้อยละ	4.60	3.37	12.19	8.91

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, 2550

2) ต้นทุนการผลิต

ในการผลิตชาได้ทำการพิจารณาค่าต้นทุนการผลิตเฉลี่ยทั้งประเทศของชาจีนใบสด และชาอัสสัมใบสด ในช่วงปี 2547-2549 พบว่า ทั้งการผลิตชาจีนใบสดและชาอัสสัมใบสดมีแนวโน้มของต้นทุนรวมต่อไร่และต้นทุนรวมต่อกิโลกรัมที่สูงขึ้น ไม่มากนัก (ตารางที่ 3.16.2 และ 3.16.3) โดยต้นทุนส่วนใหญ่มาจากต้นทุนผันแปร ได้แก่ ค่าแรงงานในการดูแลรักษา ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว และค่าปุ๋ย (ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี) โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าแรงงานในการดูแลรักษาและค่าปุ๋ย (ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยคอก)

ตารางที่ 3.16.2 ต้นทุนการผลิตชาจีนใบสดเฉลี่ยทั้งประเทศ ปี 2548-2550

รายการ	2548	2549	2550
1. ต้นทุนผันแปร	15,536.56	16,390.31	16,645.30
1.1. ค่าแรงงาน	6,537.45	6,774.84	6,838.49
ดูแลรักษา	5,215.81	5,435.44	5,499.93
เก็บเกี่ยว	1,321.64	1,339.40	1,338.56
1.2. ค่าวัสดุ	7,915.16	8,471.96	8,645.51
ค่าน้ำยาคอก	1,880.00	1,995.56	2,033.48
ค่าน้ำยาคามี	2,953.33	3,217.18	3,281.52
ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช	561.32	571.55	582.92
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	908.89	1,034.31	1,065.86
ค่าวัสดุการเกษตรและวัสดุสิ้นเปลือง	661.62	675.84	689.36
ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	950.00	977.52	992.37
1.3. ค่าดอกเบี้ยเงินลงทุน	1,083.95	1,143.51	1,161.30
2. ต้นทุนคงที่	3,854.98	3,854.98	3,865.84
ค่าเช่าที่ดิน	665.56	665.56	665.56
ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	1,570.22	1,570.22	1,570.22
ค่าดอกเบี้ยเงินลงทุนเครื่องมืออุปกรณ์	144.82	144.82	144.82
ต้นทุนก่อนให้ผล	1,474.38	1,474.38	1,485.24
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	19,391.54	20,245.29	20,511.14
4. ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัม	27.08	28.39	28.81
5. ผลผลิตต่อไร่(กก.ใบสด)	716.00	713.00	712.00

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

ตารางที่ 3.16.3 ต้นทุนการผลิตชาอัสสัมใบสดเฉลี่ยทั่วประเทศ ปี 2548-2550

รายการ	2548	2549	2550
1. ต้นทุนผันแปร	1,728.72	1,942.55	1,976.00
1.1. ค่าแรงงาน	1,039.48	1,079.97	1,096.71
ดูแลรักษา	434.50	448.77	454.36
เก็บเกี่ยว	604.98	631.20	642.35
1.2. ค่าวัสดุ	568.63	727.05	741.43
ค่าปุ๋ยคอก	125.00	128.43	130.87
ค่าปุ๋ยเคมี	135.27	151.24	154.26
ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช	127.07	136.98	139.71
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	3.58	4.26	4.39
ค่าวัสดุการเกษตรและวัสดุสิ้นเปลือง	175.41	293.64	299.51
ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	2.30	12.50	12.69
1.3. ค่าดอกเบี้ยเงินลงทุน	120.61	135.53	137.86
2. ต้นทุนคงที่	987.70	987.70	989.44
ค่าเช่าที่ดิน	469.81	469.81	469.81
ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	31.77	31.77	31.77
ค่าดอกเบี้ยเงินลงทุนเครื่องมืออุปกรณ์	2.05	2.05	2.05
ต้นทุนก่อนให้ผล	484.07	484.07	485.81
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	2,716.42	2,930.25	2,965.44
4. ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัม	5.24	5.70	5.72
5. ผลผลิตต่อไร่(กก.ใบสด)	518.00	514.00	518.00

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551

3) การบริโภค

ผลผลิตขาใบและผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ประมาณร้อยละ 85 นำมาบริโภคภายในประเทศ แนวโน้มความต้องการบริโภคขา และผลิตภัณฑ์ขาในช่วง 9 ปีที่ผ่านมา (2541-2549) เพิ่มขึ้นจาก 5,460 ตันในปี 2541 เป็น 9,408 ตันในปี 2549 หรือเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 14.98 ต่อปี (ตารางที่ 3.16.4) เนื่องจากมีการขยายตัวของตลาดขาพร้อมดื่มมากขึ้น เพราะมีการนำเสนอและโฆษณาที่หลากหลาย ทำให้ดึงดูดผู้บริโภคโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่

ตารางที่ 3.16.4 ปริมาณการส่งออก ปริมาณการนำเข้า ความต้องการขาใบและชาผงในประเทศ ปี 2541-2549

หน่วย: ตัน			
ปี	ปริมาณการส่งออก	ปริมาณการนำเข้า	ความต้องการขาใบและชาผง
2541	489	493	5,460
2542	805	499	7,402
2543	834	511	9,748
2544	1,746	867	5,579
2545	2,072	1,453	6,058
2546	1,191	5,463	11,064
2547	1,738	8,093	16,708
2548	4,280	2,276	10,262
2549	3,466	2,118	9,408
อัตราเพิ่มร้อยละ	40.86	48.27	14.98

ที่มา: กรมศุลกากร, จากการคำนวณ, 2550

4) ราคา

จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า ราคาที่เกษตรกรขายได้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดช่วงปี 2546-2549 โดยที่ราคาชาจีนที่เกษตรกรขายได้ คือ 50,000 บาทต่อตัน ส่วนราคาชาอัสสัมที่เกษตรกรขายได้ คือ 13,000 บาทต่อตัน ทั้งนี้ราคาที่เกษตรกรขายได้สำหรับชาจีนมีราคาสูงกว่าชาอัสสัมถึงตันละ 37,000 บาท (ตารางที่ 3.16.5)

ตารางที่ 3.16.5 ราคาซาที่เกษตรกรขายได้ ปี 2546-2549

หน่วย: บาท/ตัน

ปี	ซาจีน (ชาสด)	ซาอัสสัม (ชาสด)
2546	50,000	13,000
2547	50,000	13,000
2548	50,000	13,000
2549	50,000	14,000

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550

5) การส่งออกและการนำเข้า

ไทยมีการนำเข้าชามากกว่าส่งออก เนื่องจากซาที่ผลิตได้ในประเทศยังมีคุณภาพต่ำและไม่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ทั้งนี้การส่งออกและนำเข้าซาของไทยมีอยู่ 2 ลักษณะด้วยกัน คือ ซาใบ และซาสำเร็จรูป

การส่งออก

การส่งออกซาใบของไทยมีอัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าการส่งออกเพียงเล็กน้อย คือ ร้อยละ 5.63 และ 2.76 ตามลำดับ ในขณะที่การส่งออกซาสำเร็จรูปของไทยมีอัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าการส่งออกที่สูงกว่าถึง ร้อยละ 81.27 และ 28.16 ตามลำดับ โดยที่การส่งออกซาใบของไทยไปยังได้หวันมีมูลค่ามากที่สุด รองลงมาคือ เนเธอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา กัมพูชา และญี่ปุ่น ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในด้านปริมาณการส่งออก พบว่า ได้หวันเป็นประเทศที่ไทยส่งออกซาใบในปริมาณมากที่สุด รองลงมาคือ กัมพูชา สหรัฐอเมริกา เนเธอร์แลนด์ และญี่ปุ่นตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ไทยจะส่งออกไปยังกัมพูชาและสหรัฐอเมริกาในปริมาณที่มากกว่าเนเธอร์แลนด์ แต่มูลค่าการส่งออกไปยังเนเธอร์แลนด์กลับสูงกว่ามูลค่าการส่งออกไปยังกัมพูชาและสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เนื่องจากการส่งออกไปยังเนเธอร์แลนด์ราคาได้รับราคาที่สูงกว่า (ตารางที่ 3.16.6) ส่วนการส่งออกซาสำเร็จรูปนั้น พบว่า การส่งออกซาสำเร็จรูปของไทยไปยังสหรัฐอเมริกามีมูลค่ามากที่สุด รองลงมา คือ กัมพูชา จาเมกา ลาว และออสเตรเลีย (ตารางที่ 3.16.7)

การส่งออกซาและผลิตภัณฑ์ซาของไทยมีแนวโน้มขยายตัวสูงขึ้น เนื่องมาจากการผลิตซาในประเทศไทยมีการพัฒนาการแปรรูปซาให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของต่างประเทศและประเทศคู่ค้ามากขึ้น ผลิตภัณฑ์ซาที่ส่งออกมีความหลากหลายขึ้น อาทิ ใบชา มีกรรมวิธีการผลิตและปรุงแต่งรสที่หลากหลายเพื่อให้เกิดชาชนิดต่างๆ อาทิ ชาดำหรือชาฝรั่ง ชาเขียว และชาจีน ชาผงสำเร็จรูป ผู้บริโภคสามารถนำมาผสมน้ำเป็นเครื่องดื่มได้ทันที นอกจากนี้ยังมีซาปรุงสำเร็จที่ มีการปรุงแต่งรสในลักษณะ

พร้อมดื่มและบรรจุในภาชนะที่ปิดสนิท นอกจากนี้ความต้องการบริโภคและผลิตภัณฑ์ชาในต่างประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นเครื่องดื่มสากลที่มีรสชาติเป็นที่ถูกใจของผู้บริโภคทั่วโลก รวมทั้งมีสรรพคุณในการรักษาโรคได้หลายชนิด (รายงานขั้นสุดท้ายโครงการศึกษาผลกระทบจากการทำ FTA สำหรับภาคเกษตรกรรม, 2550)

การนำเข้า

ในทำนองเดียวกันกับการส่งออกประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวของการนำเข้าชาสำเร็จรูปที่สูงกว่าชาใบ โดยที่อัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าการนำเข้าชาใบ คือ ร้อยละ 22.46 และ 4.46 ตามลำดับ ในขณะที่อัตราการขยายตัวของปริมาณและมูลค่าการนำเข้าชาสำเร็จรูป คือ ร้อยละ 135.52 และ 11.13 ตามลำดับ ในการนำเข้าชาใบของไทยจากประเทศต่างๆ นั้น พบว่า การนำเข้าชาใบของไทยจากอินเดียมีมูลค่ามากที่สุด รองลงมาคือ สาธารณรัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย และสหราชอาณาจักร แต่เมื่อพิจารณาถึงปริมาณการนำเข้า พบว่า ไทยนำเข้าจากสาธารณรัฐประชาชนจีนในปริมาณที่มากที่สุด รองลงมา คือ อินเดีย อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น และเวียดนาม (ตารางที่ 3.16.8) สำหรับการนำเข้าชาสำเร็จรูปนั้น พบว่า การนำเข้าชาสำเร็จรูปของไทยจากสหรัฐอเมริกามีมูลค่ามากที่สุด รองลงมาคือ ไอร์แลนด์ สาธารณรัฐประชาชนจีน สิงคโปร์ และญี่ปุ่น เช่นเดียวกันไทยนำเข้าชาสำเร็จรูปจากสหรัฐอเมริกาในปริมาณมากที่สุด แต่ลำดับรองลงมาคือ สิงคโปร์ ไอร์แลนด์ สาธารณรัฐประชาชนจีน และญี่ปุ่น (ตารางที่ 3.16.9)

ตารางที่ 3.16.6 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกขาใบของไทยรายประเทศ ปี 2545-2549

ประเทศ	ปริมาณ: กิโลกรัม, มูลค่า: บาท											
	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ไต้หวัน	773,447	35,613,761	613,251	28,881,666	534,624	26,883,943	588,440	27,878,932	607,404	27,141,795	-5.06	-6.19
เนเธอร์แลนด์	7,076	8,251,618	9,707	11,335,374	15,346	19,048,315	31,951	20,071,610	14,695	18,746,052	37.37	26.05
สหรัฐอเมริกา	163,563	13,534,695	49,944	4,177,076	113,638	8,640,996	132,691	11,050,381	114,442	10,303,201	15.27	14.71
กัมพูชา	6,475	419,574	2,975	210,959	40,581	1,204,892	54,309	1,523,858	440,048	8,396,406	488.53	224.72
ญี่ปุ่น	13,029	3,376,211	3,525	1,492,646	4,779	3,216,940	2,222	1,006,324	7,592	4,059,573	37.70	73.60
ฝรั่งเศส	888	562,900	1,853	1,174,513	1,849	794,474	3,001	1,478,270	3,480	2,428,259	46.68	56.66
สวีเดน	1,884	2,260,505	2,769	2,295,919	1,475	1,899,708	13,366	2,216,473	7,244	2,309,655	190.15	1.30
ฮ่องกง	16,674	3,228,487	426	52,042	17,005	1,863,523	15,296	1,315,678	24,347	2,185,585	960.87	854.78
ลาว	401	67,840	957	132,516	16,760	422,264	113,422	2,501,865	70,210	1,973,048	582.15	196.33
อินโดนีเซีย	0	0	107	75,560	2,414	432,647	1,499	156,000	15,033	1,912,674	1,007.01	511.57
อื่นๆ	704,069	35,411,277	65,543	10,949,836	65,591	11,441,869	219,049	19,618,515	167,803	18,216,434	29.99	-0.07
รวม	1,687,506	102,726,868	751,057	60,778,107	814,062	75,849,571	1,175,246	88,817,906	1,472,298	97,672,682	5.63	2.76

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.16.7 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกขาสสำเร็จรูปของไทยรายประเทศ ปี 2545-2549

ประเทศ	ปริมาณ: กิโลกรัม, มูลค่า: บาท											
	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สหรัฐอเมริกา	274,438	26,728,173	351,888	31,693,266	415,858	36,853,041	438,575	39,648,345	589,017	46,063,032	21.54	14.66
กัมพูชา	6,083	479,806	8,866	939,666	185,307	3,790,578	1,175,860	26,234,373	592,359	13,404,654	630.19	235.61
จาเมกา	0	0	0	0	0	0	7,353	952,860	83,215	8,461,592	1,031.71	788.02
ลาว	547	119,474	927	480,778	146,284	3,467,149	1,103,635	26,160,250	243,265	6,753,419	4,081.58	375.97
ออสเตรเลีย	3,939	518,594	9,057	883,134	5,926	638,976	166,231	5,003,901	113,529	3,019,246	692.19	171.52
สาธารณรัฐเกาหลี	0	0	26,554	4,554,266	0	0	0	0	87,156	2,422,572	228.22	-46.81
เวียดนาม	1,031	582,194	581	414,022	537	208,005	31,030	575,698	122,484	2,368,982	1,480.48	102.41
สิงคโปร์	4,195	172,578	1,043	165,102	2,868	531,236	10,729	1,100,210	33,287	2,317,569	146.05	108.80
สวีเดน	389	326,489	588	424,506	1,231	933,942	3,222	1,315,513	4,136	2,142,357	87.65	63.43
นอร์เว	248	107,839	405	38,943	17	30,174	949	691,143	1,594	1,862,072	1,379.46	568.38
อื่นๆ	92,686	15,287,593	39,747	9,713,782	165,796	22,167,453	167,395	17,981,138	124,236	16,320,423	58.80	15.91
รวม	383,556	44,322,740	439,656	49,307,465	923,824	68,620,554	3,104,979	119,663,431	1,994,278	105,135,918	81.27	28.16

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.16.8 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าขาไปของไทยรายประเทศ ปี 2545-2549

ประเทศ	ปริมาณ: กิโลกรัม, มูลค่า: บาท											
	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
อินเดีย	28,132	4,002,872	50,206	8,694,093	112,043	24,036,609	135,934	29,933,045	130,210	28,650,989	54.69	78.48
สาธารณรัฐประชาชนจีน	484,431	23,991,885	1,349,925	37,395,348	2,107,374	48,038,260	1,147,035	33,000,872	590,836	21,052,507	35.18	4.20
ญี่ปุ่น	12,813	4,132,147	18,892	5,901,127	32,256	14,504,990	18,186	6,761,072	42,158	15,533,036	51.59	66.24
อินโดนีเซีย	34,195	1,748,550	141,077	14,482,190	159,593	11,936,046	131,569	13,855,128	112,215	12,936,429	73.36	180.03
สหราชอาณาจักร	27,385	12,516,864	21,901	14,110,372	22,242	14,042,981	30,543	16,429,053	26,393	12,260,771	1.32	0.97
ศรีลังกา	49,366	6,706,855	29,364	5,810,432	13,329	4,289,775	20,651	4,362,773	22,792	7,781,910	-7.46	10.13
ไต้หวัน	2,103	159,249	22,374	3,272,145	21,047	4,050,940	15,831	3,449,182	18,680	3,128,353	237.80	488.59
สหรัฐอเมริกา	2,237	1,497,584	1,786	1,303,165	4,322	1,354,138	3,320	1,277,235	4,785	2,183,205	35.69	14.05
เวียดนาม	0	0	0	0	17,150	849,887	0	0	39,500	1,432,290	130.32	68.53
แคนาดา	0	0	0	0	0	3,588	125	477,837	505	861,084	15,727.00	6,648.92
อื่นๆ	186,473	41,459,497	134,181	6,617,634	171,436	8,354,404	224,275	5,064,034	59,036	2,506,855	-10.78	-36.92
รวม	827,135	96,215,503	1,769,706	97,586,506	2,660,792	131,461,618	1,727,469	114,610,231	1,047,110	108,327,429	22.46	4.46

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.16.9 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าสินค้าสำเร็จรูปของไทยรายประเทศ ปี 2545-2549

ประเทศ	ปริมาณ: กิโลกรัม, มูลค่า: บาท											
	2545		2546		2547		2548		2549		อัตราการขยายตัว	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
สหรัฐอเมริกา	108,970	50,578,815	66,084	29,246,669	99,902	56,790,476	72,194	51,828,719	781,868	75,518,397	241.77	22.24
ไอร์แลนด์	96,247	53,743,493	35,102	21,010,260	7,024	4,234,069	57,132	32,560,027	64,671	31,514,235	145.76	131.26
สาธารณรัฐประชาชนจีน	35,445	938,595	13,997	14,620,760	67,443	36,636,671	84,494	39,923,210	47,113	22,165,451	75.59	393.20
สิงคโปร์	61,692	2,669,690	65,043	2,031,001	85,792	3,594,017	116,677	4,988,009	115,905	7,494,113	18.17	35.52
ญี่ปุ่น	3,319	5,730,385	26,846	18,225,538	22,899	14,442,727	30,698	9,226,217	34,356	6,205,806	185.03	32.11
สวีเดน	905	2,543,897	621	1,626,911	8,481	5,808,352	6,307	3,616,642	4,833	3,449,627	296.33	44.65
มาเลเซีย	6,309	821,249	5,075	864,198	17,479	3,062,689	11,301	3,097,192	8,528	3,039,756	41.24	64.72
สหราชอาณาจักร	0	0	0	0	84	43,570	20	21,166	2,155	1,974,635	2,649.70	2,294.46
สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน	936	506,973	0	0	7,471	4,378,664	3,086	2,101,594	4,428	1,793,083	170.74	174.25
เนเธอร์แลนด์	0	0	0	0	0	0	3	329	3,030	1,617,524	25,225.00	122,887.16
อื่นๆ	312,389	7,275,812	3,480,581	64,679,894	5,115,575	112,008,125	167,010	13,318,987	4,081	2,028,800	216.72	172.32
รวม	626,212	124,808,909	3,693,349	152,305,231	5,432,150	240,999,360	548,922	160,682,092	1,070,968	156,801,427	135.52	11.13

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

3.16.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

ในการพิจารณาถึงความสามารถในการแข่งขัน เมื่อคำนึงถึงต้นทุนการผลิตของไทย พบว่า ต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัมของชาจีนใบสดและชาอัสสัมใบสดเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ในช่วงปี 2547-2549 แต่ผลผลิตชาต่อไร่มีแนวโน้มสูงขึ้นมาก ในช่วงปี 2547-2549 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาในอดีต ประกอบกับการผลิตชาในประเทศได้รับการพัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับ จากเดิมไทยมีพื้นที่ปลูกชาพันธุ์พื้นเมืองหรือชาลูกผสมซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของตลาดมากถึง 75% ในภายหลังรัฐบาลได้สนับสนุนให้มีการปรับปรุงพันธุ์และพัฒนาคุณภาพชาอย่างต่อเนื่อง โดยขยายพื้นที่ปลูกชาพันธุ์ดี เช่น พันธุ์อัสสัม พันธุ์ชิงชังอุหลง และพันธุ์อุหลงก้านอ่อน เพื่อรองรับความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้การปลูกชาในประเทศไทย มีการเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ โดยเฉพาะนักลงทุนจากไต้หวันซึ่งลงทุนอย่างครบวงจร ตั้งแต่การเพาะปลูกชาพันธุ์ดีซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดโลกจนถึงการผลิตเพื่อส่งออก ส่งผลให้มีการส่งออกใบชาและชาผงสำเร็จรูปจำนวนมาก จนทำให้ในปัจจุบันประเทศไทยสามารถส่งออกชาและผลิตภัณฑ์ในปริมาณที่มากกว่าการนำเข้า แต่เมื่อคิดเป็นมูลค่าแล้ว การส่งออกชายังมีมูลค่าน้อยกว่าการนำเข้าชา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าชานำเข้าจากต่างประเทศยังมีคุณภาพและราคาที่สูงกว่าชาส่งออกของไทย อย่างไรก็ตามคุณภาพชาของไทยมีแนวโน้มดีขึ้นเมื่อเทียบกับในอดีต

ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ไทยยังมีศักยภาพในการผลิตชา โดยมีความสามารถในการผลิตชาที่สูงขึ้น สามารถทำการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดทั้งภายในประเทศและตลาดภายนอกประเทศ

2) นโยบายภายในประเทศ

ในด้านการผลิตการผลิตชา ไทยเริ่มมีการอุดหนุนภายใน ช่วงปี 2529-2531 โดยรัฐบาลให้การอุดหนุนโดยตรงต่อผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชาของไทยโดยไม่มีข้อผูกพันเกี่ยวกับการซื้อใบชาสดจากเกษตรกรแต่อย่างใด ได้แก่ การแทรกแซงราคาผลิตภัณฑ์ชา ซึ่งองค์การคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์ ได้กำหนดราคาชาที่ผลิตในประเทศและฝากขายผ่านองค์การฯ โดยจำหน่ายให้แก่ผู้นำเข้าชาจากต่างประเทศในราคาสูงกว่าราคาตลาด ส่งผลให้การผลิตผลิตภัณฑ์ชาภายในประเทศเพิ่มขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 1.97 ของปริมาณผลผลิตรวม เนื่องจากการอุดหนุนมีผลบิดเบือนต้นทุนให้ต่ำกว่าความเป็นจริง หลังจากนั้นเป็นต้นมารัฐบาลลดเลิกการอุดหนุน ส่งผลกระทบโดยตรง ต่อผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชาและส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ผลิตใบชาสดที่มีคุณภาพต่ำ เนื่องจากใบชาสด คุณภาพดียังผลิตได้น้อยและเป็นที่ต้องการของตลาด

ในปัจจุบันไทยได้มีการอุดหนุนภายใน ได้แก่ การแทรกแซงราคาผลิตภัณฑ์ฯ ซึ่งองค์การคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์ ได้กำหนดราคาขาที่ผลิตในประเทศและฝากขายผ่านองค์การฯ โดยจำหน่ายให้แก่ผู้นำเข้าจากต่างประเทศในราคาสูงกว่าราคาตลาด

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

สำหรับมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศของไทยเพื่อควบคุมการนำเข้าผลิตภัณฑ์ฯ ใบและชาผงจากต่างประเทศ มีดังนี้

(1) ผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ฯ ต้องชำระภาษีอากรนำเข้า

(2) ผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ฯ ต้องขออนุญาตนำเข้า โดยกำหนดอัตราส่วนให้ซื้อขาที่ผลิตได้ในประเทศ (Local content) ผ่านองค์การคลังสินค้า ในสัดส่วนขาใบร้อยละ 60 และชาผงร้อยละ 50 ของปริมาณที่ขออนุญาตนำเข้า

ในด้านพันธระกรณีที่ไทยจำเป็นต้องเปิดตลาดตามข้อผูกพัน โดยที่ไทยต้องเปิดตลาดนำเข้าขาใบและชาผง ดังนี้

(1) ยกเลิกมาตรการควบคุมการนำเข้าขาใบและชาผงในลักษณะการกำหนดอัตราส่วนให้ผู้นำเข้าซื้อผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ และปรับไปใช้มาตรการภาษีศุลกากรแทน โดยมีผลบังคับใช้ระหว่างปี 2538-2547 จะกำหนดให้มีโควตานำเข้าขาใบและชาผงในปริมาณขั้นต่ำ 596 ตัน ณ อัตราภาษีร้อยละ 30 หากนำเข้าในปริมาณที่เกินกว่า 596 ตัน หรือนอกโควตาจะต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 30 หากนำเข้าในปริมาณที่เกินกว่า 625 ตัน จะต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 90

(2) ชาสำเร็จรูป ซึ่งมีการใช้มาตรการภาษีอยู่แล้ว ให้เก็บภาษีนำเข้าในอัตราร้อยละ 60 ในระหว่างปี 2538-2547 และอัตราผูกพันในปี 2547 ให้เก็บลดลงเหลือร้อยละ 40

โดยสรุป ประเทศไทยมีการพัฒนาการผลิตและแปรรูปชา โดยมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของต่างประเทศและประเทศคู่ค้ามากขึ้น สามารถทำการผลิตทำให้มีความหลากหลายมากขึ้น สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ประกอบกับความต้องการบริโภคชาและผลิตภัณฑ์ชาทั้งในประเทศและต่างประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การผลิตและการส่งออกชาของไทยมีแนวโน้มขยายตัวสูงขึ้น ดังนั้นการเปิดตลาดการค้ากับประเทศที่ไทยมีการส่งออกชาและผลิตภัณฑ์อยู่แล้วจะช่วยทำให้ไทยสามารถส่งออกชาและผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น แต่การเปิดตลาดการค้ากับประเทศที่ไทยนำเข้าชาและผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จีน สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น จะส่งผลให้สินค้าชาและผลิตภัณฑ์นำเข้ามายังประเทศไทยได้มากขึ้นเช่นกัน

3.17 กาแฟ

3.17.1 สถานการณ์กาแฟของโลก

ปี 2550/51 กระทรวงเกษตรสหรัฐฯ คาดการณ์ปริมาณสต็อกต้นปี 1.34 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2549/50 จำนวน 0.15 ล้านตันหรือคิดเป็นร้อยละ 12.62 ปี 2550/51 มีปริมาณผลผลิต 7.37 ล้านตันและความต้องการใช้ 7.85 ล้านตัน ลดลงจากปี 2549/50 จำนวน 0.26 ล้านตันหรือคิดเป็นร้อยละ 3.32 ตามลำดับ ส่วนราคาตลาดโลก เฉลี่ยตันละ 2,276 ดอลลาร์สหรัฐฯ เฉลี่ยเป็นเงินบาท 74.21 บาท สำหรับผลผลิตกาแฟของโลกแสดงในตารางที่ 3.17.1

ตารางที่ 3.17.1 ผลผลิตและความต้องการใช้เมล็ดกาแฟ

1. ผลผลิตและความต้องการใช้	2545/46	254/47	2547/48	2548/49	2549/50	2550/51 (ประมาณการ)
1.1 ผลผลิตโลก (ล้านตัน)	7.59	6.55	7.27	6.24	8.06	7.37
1.2 ผลผลิตไทย (ตัน)	53,902	61,765	59,644	46,873	55,660	50,442
1.3 ความต้องการใช้ภายใน (ตัน)	44,800	47,100	42,300	45,000	48,000	50,880
1.4 ปริมาณการส่งออก (ตัน)	7,434	22,957	16,117	25,784	11,239	-
1.5 มูลค่าการส่งออก (ล้านบาท)	1163	484	552	1,059	616	-

หมายเหตุ (1) ปริมาณผลผลิตโลก กระทรวงเกษตรสหรัฐฯ

(2) ปริมาณผลผลิตของไทย สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรฯ

(3) ความต้องการใช้ภายในประเทศ สอบถามโรงงานผู้ผลิตกาแฟสำเร็จรูปและกาแฟคั่วบด (ม.ค.-พ.ค.)

(4) ปริมาณส่งออก กรมศุลกากรและผลผลิตหักความต้องการใช้ภายในประเทศ

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์, 2551

3.17.2 สถานการณ์กาแฟของไทย

(1) ผลผลิต สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรรายงานผลการสำรวจของผลผลิตกาแฟ ปี 2550/51 50,442 ตัน ลดลงจากปี 2549/5 ร้อยละ 9.37 ผลผลิตออกสู่ตลาดมากในเดือนธ.ค.50 – ก.พ. 51 ขณะนี้เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตและจำหน่ายผลผลิตร้อยละ 90 ของผลผลิตทั้งหมด และจำหน่ายผลผลิตได้ราคา กก.ละ 66 บาท

(2) ความต้องการใช้ คาดว่าจะมีประมาณ 50,800 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2549/50 ร้อยละ 6.00

(3) ด้านการส่งออก ดังแสดงในตารางที่ 3.17.2 และด้านการนำเข้า ดังแสดงในตารางที่ 3.17.3, 3.17.4, และ 3.17.5 ตามลำดับ ซึ่งจะพบว่าส่วนมากนั้นประเทศไทยจะส่งออกกากาแฟมากกว่านำเข้า โดยตลาดที่สำคัญ คือ สหรัฐอเมริกา สวิตเซอร์แลนด์ สิงคโปร์ มาเลเซีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ มาเลเซีย โปแลนด์ ออสเตรเลีย เยอรมัน ลาว เมียนมาร์ และด้านการนำเข้าส่วนมากจะนำเข้ากาแฟสำเร็จรูป กาแฟคั่ว กาแฟดิบตามลำดับ โดยมีคู่ค้าที่สำคัญ คือ มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ กาแฟคั่วนำเข้าจากสหรัฐอเมริกา อิตาลี และกาแฟดิบนำเข้าจากประเทศต่างๆ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ โคลัมเบีย อิตาลี บราซิล ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย จีน ลาว ออสเตรเลีย กัวเตมาลา ฮองกง

ตารางที่ 3.17.2 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกากาแฟไทย

ปี	HS.CODE : 090111*		HS.CODE : 090112**		ประเทศคู่ค้า
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	
2543	58,408	1,654	40	7.01	USA สวิตเซอร์แลนด์ สิงคโปร์ สวิตเซอร์แลนด์
2544	65,372	1,137	263	11.48	USA มาเลเซีย สหรัฐอาหรับฯ สวิตเซอร์แลนด์
2545	7,042	231	53	8.66	มาเลเซีย โปแลนด์, อาหรับฯ สวิตเซอร์แลนด์
2546	7,392	156	14	2.56	โปแลนด์ USA , อาหรับฯ สวิตเซอร์แลนด์
2547	22,907	475	0.21	0.02	โปแลนด์ USA , ออสเตรเลีย
2548	15,980	536	63	2.48	USA เยอรมัน, ลาว เมียนมาร์
2549	25,647	1,023	14	0.73	USA เยอรมัน , ลาว เมียนมาร์

หมายเหตุ: * กาแฟที่ไม่ได้คั่ว ไม่ได้แยกเอากาแฟอื่นออก

** กาแฟที่ไม่ได้คั่ว แยกเอากาแฟอื่นออก

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.17.3 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากาแฟดิบ

ปี	HS.CODE : 090111*		HS.CODE : 090112**		ประเทศคู่ค้า
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	
2543	7	1.21	6	1.890	สิงคโปร์ โคลัมเบีย , อิตาลี โคลัมเบีย
2544	11	2.70	1	0.350	บราซิล ญี่ปุ่น , อิตาลี โคลัมเบีย
2545	3	0.50	0.18	0.046	โคลัมเบีย บราซิล , อินโดนีเซีย
2546	78	1.77	1.12	0.243	จีน ลาว , อิตาลี USA
2547	44	1.01	-	-	ลาว ออสเตรเลีย
2548	57	2.72	0.20	0.072	กัวเตมาลา ลาว , อิตาลีฮ่องกง
2549	374	7.44	2	0.646	ลาว กัวเตมาลา , อิตาลี สิงคโปร์

หมายเหตุ: * กาแฟที่ไม่ได้คั่ว ไม่ได้แยกเอากาแฟอื่นออก

** กาแฟที่ไม่ได้คั่ว แยกเอากาแฟอื่นออก

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.17.4 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากาแฟคั่ว

ปี	HS.CODE : 090111*		HS.CODE : 090112**		ประเทศคู่ค้า
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	
2543	36	14.5	7	1.66	สหรัฐอเมริกา อิตาลี
2544	60	26.72	6	2.82	สหรัฐอเมริกา อิตาลี
2545	63	28.74	5	2.36	สหรัฐอเมริกา อิตาลี
2546	98	43.49	6	3.5	สหรัฐอเมริกา อิตาลี
2547	112	42.76	7	3.14	สหรัฐอเมริกา อิตาลี
2548	260	59.06	9	3.61	สหรัฐอเมริกา อิตาลี
2549	167	64	13	4.6	สหรัฐอเมริกา อิตาลี

หมายเหตุ: * กาแฟที่ไม่ได้คั่ว ไม่ได้แยกเอากาแฟอื่นออก

** กาแฟที่ไม่ได้คั่ว แยกเอากาแฟอื่นออก

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

ตารางที่ 3.17.5 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้ากาแฟสำเร็จรูป

ปี	HS.CODE : 090111*		HS.CODE : 090112**		ประเทศคู่ค้า
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	
2543	848	111	1,615	67	มาเลเซีย อินโดนีเซีย , สิงคโปร์ USA
2544	2,407	396	4,239	164	มาเลเซีย อินโดนีเซีย , สิงคโปร์ USA
2545	2,703	446	5,515	201	มาเลเซีย อินโดนีเซีย , สิงคโปร์ มาเลเซีย
2546	1,091	181	8,254	318	มาเลเซีย อินโดนีเซีย , สิงคโปร์ มาเลเซีย
2547	1,018	132	11,860	540	มาเลเซีย อินโดนีเซีย , สิงคโปร์ มาเลเซีย
2548	1,020	164	15,227	727	มาเลเซีย อินโดนีเซีย , สิงคโปร์ มาเลเซีย
					มาเลเซีย อินโดนีเซีย , มาเลเซีย
2549	2,175	457	7,805	633	สาธารณรัฐชเวด

หมายเหตุ: * กาแฟที่ไม่ได้คั่ว ไม่ได้แยกเอากาแฟีนออก

** กาแฟที่ไม่ได้คั่ว แยกเอากาแฟีนออก

ที่มา: กรมศุลกากร, 2550

3.18.3 ความสามารถในการแข่งขัน นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) ความสามารถในการแข่งขัน

การศึกษาของศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550) พบว่าสินค้ากาแฟนั้นต้องพัฒนาและปรับตัวให้มีความสามารถแข่งขันเนื่องจากคู่แข่งที่สำคัญคือ เวียดนาม และตลาดที่มีศักยภาพในการแข่งขัน คือ สหรัฐอเมริกา เยอรมันนี เบลเยียม โดยกาแฟที่ส่งออกส่วนใหญ่เป็นกาแฟดิบ ส่วนกาแฟคั่วส่วนใหญ่ส่งออกไปยังสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ได้หวันและประเทศเพื่อนบ้าน

2) นโยบายภายในประเทศ

รัฐบาลมีมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาราคาคั่วตามมติคณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) วันที่ 7 ธันวาคม 2548 อนุมัติแทรกแซงตลาดเมล็ดกาแฟดูการผลิต ปี 2548/49 ด้วยวิธีรับจํานําเมล็ดกาแฟพันธุ์โรบัสต้าจากเกษตรกรรายบุคคลในจังหวัดแหล่งผลิตรวมทั้งสิ้น 30,000 ตัน สัดส่วนปริมาณเมล็ดกาแฟที่รับจํานําแต่ละเกรดเป็นไปตามปริมาณที่เกษตรกรนำมาจํานําจริง โดยให้ห้องค้การคลังสินค้า (อคส.) รับฝากเก็บและออกใบประทวน ธนาคารเพื่อ

การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ช.ก.ส.) รับจำนำใบประทวนที่ ออกส. ออกให้แก่เกษตรกร ราคารับจำนำเกรดดี กก.ละ 36 บาท เกรดหนึ่ง กก.ละ 33 บาท และเกรดสอง กก.ละ 27 บาท ระยะเวลารับจำนำ ธันวาคม 2548 - มีนาคม 2549 ระยะเวลาไถ่ถอนภายใน 4 เดือน นับถัดจากเดือนที่รับจำนำ ระยะเวลาโครงการ ธันวาคม 2548 - กันยายน 2549 แต่เนื่องจากเกษตรกรจำหน่ายเมล็ดกาแฟตามกลไกตลาดได้สูงกว่าราคาจำนำ จึงไม่มีเกษตรกรนำเมล็ดกาแฟไปจำนำ

สำหรับฤดูกาลผลิต ปี 2549/2550 กรมการค้าภายในได้ประเมินสถานการณ์และเตรียมมาตรการแทรกแซงตลาดแต่เนื่องจากราคาตลาดโลกเคลื่อนไหวอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง ประกอบกับปริมาณผลผลิตและความต้องการใช้มีปริมาณใกล้เคียงกัน ทำให้ผู้ซื้อเกิดการแข่งขัน ส่งผลให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้ราคาอยู่ในเกณฑ์สูง อย่างไรก็ตาม กรมการค้าภายในได้กำกับดูแลให้เกษตรกรได้รับความเป็นธรรมในการจำหน่ายผลผลิต โดยได้มีการตรวจสอบเครื่องชั่งและติดตามให้มีการซื้อขายตามคุณภาพ (สำนักส่งเสริมสินค้าเกษตร กรมการค้าภายใน, กุมภาพันธ์ 2551)

3) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

มาตรการทางภาษี

อัตราภาษีขาเข้าเฉลี่ย ที่สินค้าเกษตรไทยต้องเผชิญ ในการส่งออกไปยังประเทศต่างๆ พบว่า สินค้าไทยถูกกีดกันด้วยมาตรการภาษี เรียงจากมากไปน้อย คือ อินเดีย ญี่ปุ่น เกาหลี EFTA อาเซียน 5 BIMSTEC เปรู จีน สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

เมื่อมีการเปิดการค้าเสรีตามความตกลงต่างๆ มีแผนการปรับลดภาษี ได้แก่ ความตกลงเขตการค้าเสรี ไทย-ออสเตรเลียซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2548 โดยการลดภาษีเป็นศูนย์นั้น มีผลบังคับใช้ทันที

ความตกลงเขตการค้าเสรี ไทย-นิวซีแลนด์ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2548 โดยการลดภาษีเป็นศูนย์นั้น มีผลบังคับใช้ทันที

ความตกลงเขตการค้าเสรี อาเซียน (ไทย) - จีน ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 และอยู่ในรายการ Sensitive List (HSL) ลดอัตราภาษีเป็น 20% ในปี 2555 และเหลือ 0-5% ในปี 2558

ความตกลงเขตการค้าเสรี ไทย-ญี่ปุ่นซึ่งคาดว่าจะมีผลบังคับใช้เดือนตุลาคม 2548 โดยการลดภาษีเป็นศูนย์นั้น มีผลบังคับใช้ทันที

ความตกลงเขตการค้าเสรี ไทย-อินเดียซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2547 โดยกาแฟไม่อยู่ในรายการเร่งลดภาษี เนื่องจากเป็นสินค้าอ่อนไหว (sensitive list) กำหนดให้ภาษีขาเข้าคงเดิม

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่สำคัญและที่เกี่ยวข้องกับกาแฟ เช่น มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชของสหภาพยุโรป มาตรการโควตาภาษีและระเบียบการขอใบอนุญาตนำเข้า(Import Licenses) ของมาเลเซีย

เนื่องจากการส่งออกกาแฟของไทยมีตลาดส่งออกที่สำคัญและมีศักยภาพ คือ สหรัฐอเมริกา เยอรมันนี เบลเยียม โดยกาแฟที่ส่งออกส่วนใหญ่เป็นกาแฟดิบ ส่วนกาแฟคั่วนั้นส่วนใหญ่ส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกา-เอมิเรตส์ ได้หวันและประเทศเพื่อนบ้าน (ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550) ดังนั้นในการเปิดตลาดจึงควรมุ่งไปที่ตลาดที่สำคัญดังกล่าว

3.18 ประมงปลาน้ำจืด

3.18.1 สถานการณ์สัตว์น้ำของโลก

1) การผลิต

ในช่วงปี พ.ศ. 2546-2548 จำนวนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำปลาในประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีแนวโน้มลดลง สาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากสภาพอากาศและภัยทางธรรมชาติที่ไม่อำนวยต่อการเลี้ยงมีเพียงประเทศไทยเท่านั้นที่มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2548 เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.54 จากที่ชะลอการเพาะเลี้ยงในช่วงปี พ.ศ. 2547 ตามผลตอบแทนที่สูงขึ้นและการส่งเสริมจากภาครัฐบาลการเลี้ยงปลาให้เป็นในเชิงพาณิชย์ ประกอบกับความต้องการที่เพิ่มขึ้นจากต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ประเทศเวียดนามเป็นประเทศที่มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยสูงสุดในช่วง 4 ปี หรือระหว่างปี พ.ศ. 2545-2548 ถึงร้อยละ 25.17 สำหรับประเทศที่มีปริมาณการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ จีน อินเดีย เวียดนาม ไทย และอินโดนีเซีย ตามลำดับ ซึ่งเป็นประเทศในเขตร้อนทั้งหมดที่มีสภาพอากาศในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ตารางที่ 3.18.1)

ตารางที่ 3.18.1 ปริมาณการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศต่างๆ ที่สำคัญทั่วโลก ปี พ.ศ. 2544 – 2548

ประเทศ	ปริมาณ (พันตัน)				อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)				เฉลี่ย 4 ปี	
	2544	2545	2546	2547	2548	2545	2546	2547		2548
1. จีน	26,050	27,767	28,884	30,613	32,414	6.59	4.02	5.99	5.88	5.62
2. อินเดีย	2,120	2,187	2,313	2,795	2,838	3.18	5.75	20.82	1.55	7.82
3. เวียดนาม	588	703	938	1,199	1,437	19.54	33.36	27.85	19.91	25.17
4. ไทย	864	914	997	1,045	1,197	5.76	9.04	4.86	14.54	8.55
5. อินโดนีเซีย	814	955	1,064	1,260	1,144	17.27	11.49	18.38	-9.21	9.48
6. ประเทศอื่นๆ	7,519	7,863	8,487	9,013	9,120	4.57	7.94	6.20	1.18	4.97
รวมทั่วโลก	37,955	40,389	42,682	45,924	48,150	6.41	5.68	7.60	4.85	6.13

ที่มา: FAO yearbook 2005, Aquaculture production Statistics.

GLOBEFISH: Aquaculture Production and Markets รายงานว่า การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้มีการพัฒนาและขยายพื้นที่การเพาะเลี้ยงเพิ่มขึ้นทั่วโลก ตามความต้องการบริโภคที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่สัตว์น้ำตามธรรมชาติมีไม่เพียงพอและการจับอยู่ในภาวะจำกัด ทำให้การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับกับความต้องการและทดแทนปริมาณความต้องการบริโภคส่วนเกิน ยกเว้นในแอฟริกาที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจำเป็นต้องมีการพัฒนาด้านระบบการบริหารจัดการฟาร์ม ด้านสุขอนามัยและความปลอดภัยทางอาหาร ให้สอดคล้องกับความต้องการ ดังจะเห็นได้จากประเทศผู้บริโภคมลพิษสัตว์น้ำสำคัญของโลกได้มีการกำหนดกฎระเบียบมากขึ้น

ปลาตระกูลปลานิลเป็นชนิดที่การเพาะเลี้ยงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในแถบอเมริกากลางและอเมริกาใต้ เม็กซิโก และอินเดีย และเป็นสัตว์น้ำเพาะเลี้ยงที่สร้างรายได้จากการค้าระหว่างประเทศเป็นอันดับที่ 3 รองจากปลาเซลมอนและกึ่ง ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา หรือระหว่างปี พ.ศ. 2539-2549 ปริมาณการจับปลาตระกูลปลานิลจากธรรมชาติอยู่ในระดับคงที่หรือประมาณ 0.60 ล้านตันรวมทั้งหมดของโลก ขณะที่การเพาะเลี้ยงเพิ่มขึ้น จาก 0.55 ล้านตัน เป็น 1.67 ล้านตัน ส่วนตระกูลปลาตะเพียนมีการเพาะเลี้ยงมากที่สุดในประเทศจีน แต่เป็นการรองรับกับความต้องการบริโภคในประเทศเป็นส่วนใหญ่ หรือประมาณร้อยละ 80 ของปริมาณการผลิตปลานิลทั้งหมด และส่วนเกินจากการบริโภคภายในประเทศจะส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ

2) การส่งออกและนำเข้า

INFOFISH Trade News และ GLOBEFISH: Tilapia Market Report รวมทั้งเศรษฐกิจการประมง รายงานว่า สหรัฐอเมริกา ยุโรป และรัสเซียเป็นประเทศผู้นำเข้าปลาเขตร้อนที่สำคัญที่สุด ตามรสนิยมของผู้บริโภคในประเทศดังกล่าวที่หันมานิยมบริโภคปลาจากเขตร้อนเนื้อขาวมากขึ้น เพราะราคาต่ำกว่าเมื่อเทียบกับราคาปลาเขตนาน โดยยุโรปและรัสเซียจะนำเข้าในรูปปลาแช่แข็ง และแช่แข็ง สำหรับสหรัฐอเมริกานำเข้าในรูปปลาแช่แข็งเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่นำเข้าปลานิลมากที่สุดในโลก และยังคงมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2550 นำเข้าปลานิลปริมาณ 173.76 พันตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.76 จากปี พ.ศ. 2549 ที่นำเข้าปริมาณ 158.30 พันตัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าจากประเทศจีนจำนวน 120.01 พันตัน (หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 69.11) รองลงมา คือ ใต้หวันจำนวน 16.01 พันตัน (9.27) เอกวาดอร์จำนวน 12.39 พันตัน (7.13) อินโดนีเซียจำนวน 8.65 พันตัน (4.98) และไทยจำนวน 0.18 พันตัน (0.11)

สำหรับการส่งออกปลานิลของโลกขยายตัวต่อเนื่องและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามความต้องการในตลาดโลก อนัญญา (2551) รายงานว่าผลผลิตรวมปลานิลโลกมีจำนวนประมาณ 200,000 ล้านตันเพิ่มขึ้น 2 เท่าจากปริมาณผลผลิตเดิมช่วง 3 ปีที่ผ่านมา หรือระหว่างปี พ.ศ. 2547-2549 โดยประเทศในแถบลาตินอเมริกาเป็นประเทศที่มีการขยายตัวของอุตสาหกรรมเพาะเลี้ยงปลานิลในอัตราสูงที่สุดและตลาดสหรัฐอเมริกาเป็นตลาดนำเข้าหลัก รองลงมา คือ ประเทศอินโดนีเซียและไทยที่มีตลาดยุโรปเป็นตลาดนำเข้าหลัก อย่างไรก็ตาม ประเทศจีนก็ยังคงเป็นประเทศที่ส่งออกมากที่สุดของโลก โดยมีตลาดยุโรปเป็นตลาดนำเข้าหลัก

3.18.2 สถานการณ์สัตว์น้ำของไทย

1) พื้นที่การเลี้ยง

พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำโดยเฉพาะสัตว์น้ำจืดที่ให้ผลผลิตทั้งประเทศในปี พ.ศ. 2548 มีขนาด 934,844 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 84.49 ของจำนวนเนื้อที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดทั้งหมดทั่วประเทศ และมีขนาดเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.23 จากปี พ.ศ. 2547 ที่มีขนาดพื้นที่เลี้ยงสัตว์น้ำจืดที่ให้ผลผลิต 898,879 ไร่ โดยแบ่งเป็นเนื้อที่ที่ใช้เลี้ยงในบ่อขนาด 810,105 ไร่ เพิ่มขึ้นในอัตราที่ชะลอลงหรือคิดเป็นร้อยละ 9.84 จากปี พ.ศ. 2547 พื้นที่เลี้ยงในนา 112,226 ไร่ ลดลง 23.37 จากปี พ.ศ. 2547 เนื่องจากเนื้อที่เลี้ยงในบ่อและในนาประสบเหตุอุทกภัยทุกภาคในประเทศไทย สำหรับเนื้อที่เลี้ยงในร่องสวนขนาด 12,090 ไร่ ลดลงร้อยละ 3.60 และพื้นที่เลี้ยงในกระชังขนาด 423 ไร่ เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.32 จากปี พ.ศ. 2547 การเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชังเพิ่มมากขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ขอนแก่น หนองคาย) ภาคกลาง (ชัยนาท สระบุรี และปทุมธานี) ภาคตะวันออก (ฉะเชิงเทรา) ตะวันตก (นครปฐม) และภาคใต้ (พัทลุง และยะลา) ส่วนใหญ่จะเป็นการเลี้ยงปลานิล ปลาตะกุง ปลาช่อน ปลาแค้ว ปลากระแห ปลาหมอสี และปลาดุก จังหวัดที่มีการเลี้ยงปลาน้ำจืดที่ให้ผลผลิตมากที่สุด คือ จังหวัดสมุทรปราการในปี พ.ศ. 2547 มีเนื้อที่เลี้ยงขนาด 135,343 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 14.48 ของเนื้อที่ที่ให้ผลผลิตทั้งประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นการเลี้ยงปลาสด รองลงมาคือ จังหวัดนครปฐมมีพื้นที่เลี้ยงขนาด 61,216 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.55 ของพื้นที่ทั้งหมด และจังหวัดชัยภูมิมีพื้นที่เลี้ยงสัตว์น้ำจืดมากเป็นอันดับสาม ด้วยขนาด 42,519 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.55 ของพื้นที่ทั้งหมด (ตารางที่ 3.18.2)

จำนวนฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำจืดที่มีผลผลิตในปี พ.ศ. 2548 มีทิศทางที่สอดคล้องกับขนาดพื้นที่เลี้ยงสัตว์น้ำจืดที่มีผลผลิตดังกล่าวข้างต้น โดยในปี พ.ศ. 2548 มีจำนวนฟาร์มเท่ากับ 468,929 ฟาร์มเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.84 จากปีก่อนหน้า แต่เป็นอัตราที่ชะลอลงหากเทียบกับการเปลี่ยนแปลงในปี พ.ศ. 2547 ทั้งนี้ คงเป็นผลจากอุทกภัยที่เกิดขึ้นในประเทศช่วงปี พ.ศ. 2548 โดยจำนวนฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำจืดในนาที่ลดลงมากที่สุดคือการเลี้ยงในนาที่ลดลงร้อยละ 18.46 จากปีก่อน สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเป็นการเปลี่ยนทั้งขนาดพื้นที่เลี้ยงและจำนวนฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำจืดในทิศทางเดียวกัน ทำให้ขนาดของฟาร์มต่อครัวเรือนโดยเฉลี่ยในช่วง 5 ปีแทบไม่เปลี่ยนแปลง (ตาราง.3.18.2)

ตารางที่ 3.18.2 จำนวนฟาร์ม เนื้อที่เลี้ยงปลาน้ำจืด (เฉพาะที่มีผลผลิต) จำแนกตามประเภทการเลี้ยง ระหว่างปี พ.ศ. 2544 - 2548

ปี	บ่อ		ในนา		ร่องสวน		กระชัง	
	จำนวนฟาร์ม (ครัวเรือน)	เนื้อที่ (ไร่)	จำนวนฟาร์ม (ครัวเรือน)	เนื้อที่ (ไร่)	จำนวนฟาร์ม (ครัวเรือน)	เนื้อที่ (ไร่)	จำนวนฟาร์ม (ครัวเรือน)	เนื้อที่ (ไร่)
จำนวนฟาร์ม								
2544	252,672	461,973	10,983	152,915	4,090	13,342	846	228
2545	264,984	471,847	10,905	151,533	4,119	13,652	1,191	168
2546	315,981	543,553	11,975	144,163	3,643	11,321	1,938	354
2547	407,145	737,517	9,200	146,452	3,428	12,541	3,310	370
2548	452,869	810,105	7,502	112,226	3,605	12,090	4,953	423
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)								
2545	4.87	2.14	-0.71	-0.90	0.71	2.32	40.78	-26.32
2546	19.25	15.20	9.81	-4.86	-11.56	-17.07	62.72	110.71
2547	28.85	35.68	-23.17	1.59	-5.90	10.78	70.79	4.52
2548	11.23	9.84	-18.46	-23.37	5.16	-3.60	49.64	14.32

ที่มา : กรมประมง, 2551

2) การผลิตสัตว์น้ำจืด

ปลาน้ำจืดที่นิยมเลี้ยงมี 4 ชนิด คือ ปลานิล ปลาสลิด ปลาตะเพียนขาว และปลาดุก ผลผลิตการเลี้ยงสัตว์น้ำจืดทั่วประเทศเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา หรือระหว่างปี พ.ศ. 2545-2548 โดยปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 18.99 และมูลค่าผลผลิตทั้งหมดเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 22.32 จากมูลค่าเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าปริมาณผลผลิต สะท้อนการเพิ่มขึ้นของราคาสัตว์น้ำจืดในอัตราที่สูงกว่าเทียบกับปริมาณการผลิตในช่วงเวลาดังกล่าว ผลผลิตที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากการเพิ่มปริมาณการเลี้ยงในกระชังเป็นหลัก และผลผลิตการเลี้ยงสัตว์น้ำส่วนใหญ่ หรือประมาณร้อยละ 80.00 มาจากการเลี้ยงในบ่อ ที่เหลือจะมาจากการเลี้ยงในนา กระชัง และร่องสวน ตามลำดับ (ตาราง.3.18.3) อย่างไรก็ดี ในช่วงระยะ 5 ปีที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนจากการเลี้ยงในบ่อดินและปูนมาเป็นการเลี้ยงในกระชังเพิ่มขึ้นอย่างมาก เนื่องจากผลตอบแทนที่อยู่ในเกณฑ์สูงเทียบกับวิธีการเลี้ยงแบบอื่น

ในปี พ.ศ. 2548 ผลผลิตการเลี้ยงสัตว์น้ำจืดมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 539,474 ตัน คิดเป็นมูลค่า 20,162 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.01 และ 4.40 เทียบกับปีก่อนหน้า ตามลำดับ ทั้งนี้ แบ่งเป็นผลผลิตที่

ได้จากการเลี้ยงในบ่อจำนวน 478,121 ตัน (คิดเป็นร้อยละ 88.63 ของผลผลิตทั้งหมด) และมีมูลค่าประมาณ 17,695 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 87.77 ของมูลค่ารวมทั้งหมด) ผลผลิตที่ได้จากการเลี้ยงในนาจำนวน 31,703 ตัน (5.88) และมูลค่าประมาณ 1,208.5 ล้านบาท (5.99) ผลผลิตที่ได้จากการเลี้ยงในกระชังจำนวน 24,739 ตัน (4.58) และมูลค่าประมาณ 1,105 ล้านบาท (5.48) และสุดท้ายผลผลิตที่ได้จากการเลี้ยงในร่องสวนจำนวน 4,911 ตัน (0.91) และมูลค่าประมาณ 153 ล้านบาท (0.76) เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างอัตราการเปลี่ยนแปลงปริมาณผลผลิตกับมูลค่าผลผลิตจะพบว่า การเปลี่ยนมูลค่าของผลผลิตที่ได้จากการเลี้ยงทั้ง 4 ประเภทจะเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงด้านราคาเป็นหลัก โดยเฉพาะการเลี้ยงในกระชังที่ได้รับผลประโยชน์จากราคาที่สูงขึ้น ดังจะเห็นได้จากปริมาณผลผลิตที่ได้จากการเลี้ยงลดลงร้อยละ 8.72 แต่มูลค่าที่ได้จากผลผลิตกลับเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 10.80 ซึ่งอาจเป็นสาเหตุการเลี้ยงในกระชังที่ให้ผลตอบแทนในเกณฑ์สูงได้ขยายพื้นที่และจำนวนฟาร์มที่มากขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 3.18.2

ตารางที่ 3.18.3 ผลผลิตของฟาร์มเลี้ยงปลาน้ำจืดจำแนกตามประเภทการเลี้ยงระหว่างปี พ.ศ. 2544 – 2548

ปี	บ่อ		นา		ร่องสวน		กระชัง		รวม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ปริมาณ: ตัน, มูลค่า: ล้านบาท										
2544	251,995	8,346,929	20,371	711,515	4,406	96,238	2,924	125,104	279,696	9,279,786
2545	266,461	9,899,436	20,602	823,125	4,113	119,478	3,325	145,721	294,501	10,987,761
2546	319,149	11,690,457	31,582	1,139,310	4,296	115,055	6,097	240,620	361,125	13,185,443
2547	455,981	16,799,953	34,967	1,329,305	5,659	185,998	27,102	997,636	523,709	19,312,892
2548	478,121	17,695,488	31,703	1,208,469	4,911	153,197	24,739	1,105,337	539,474	20,162,491
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)										
2545	5.74	18.60	1.13	15.69	-6.65	24.15	13.71	16.48	5.29	18.41
2546	19.77	18.09	53.30	38.41	4.45	-3.70	83.37	65.12	22.62	20.00
2547	42.87	43.71	10.72	16.68	31.73	61.66	344.51	314.61	45.02	46.47
2548	4.86	5.33	-9.33	-9.09	-13.22	-17.64	-8.72	10.80	3.01	4.40

ที่มา: กรมประมง, 2551

อย่างไรก็ดี ส่วนเศรษฐกิจการประมง (พ.ย. 2549) รายงานว่า ปัญหาอุทกภัยส่งผลกระทบต่อ การเลี้ยงปลาน้ำจืด ทำให้เกิดปัญหาความไม่พอเพียงของผลผลิต นอกจากนั้น ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย (มี.ค. 2550) ยังบ่งชี้ถึงปัจจัยเสี่ยงต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืด โดยเฉพาะการเลี้ยงในกระชัง ได้แก่ ปัญหาน้ำเน่าเสีย ในแม่น้ำเจ้าพระยาจากการปล่อยน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมหรืออุบัติเหตุจากการเดินเรือขนส่งสินค้าในแม่น้ำบริเวณใกล้เคียงที่เลี้ยงปลาน้ำจืด ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืดใน

กระชัง และปัญหาภัยแล้งจากสภาวะเอลนินโญ่ทำให้เกิดสภาพภูมิอากาศในประเทศไทยร้อนและแล้ง ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืด

สัตว์น้ำจืดที่ผลิตได้และมีมูลค่ามากที่สุดได้แก่ปลานิล รองลงมา คือปลาดุก ปลาดูบ ปลาตะเพียน ปลา สลิด และปลาสร้อย-เทโพ โดยในปี พ.ศ. 2548 ผลผลิตปลานิลที่รวมการเพาะเลี้ยงมีปริมาณ 244.30 พันตัน (คิดเป็นร้อยละ 34.92 ของปริมาณการผลิตทั้งหมด) รวมมูลค่าทั้งสิ้น 7,254.10 ล้านบาท (ตาราง ที่ 3.18.4) เนื่องจากปลานิลมีลักษณะที่เลี้ยงง่ายและเติบโตเร็ว รวมทั้งเป็นที่นิยมของผู้บริโภค ทำให้ เกษตรกรเลี้ยงปลานิลเพิ่มขึ้นมาก และมีคุณค่าทางเศรษฐกิจมาก ดังจะเห็นได้จากปริมาณการผลิต เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างอัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณที่ผลิตได้และมูลค่าจะ พบว่า มูลค่าผลผลิตปลานิลช่วงปี พ.ศ. 2545-2547 เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าปริมาณสะท้อนถึงราคาขาย ปลานิลปรับเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ยกเว้นในปี พ.ศ. 2548 ที่ปริมาณเพิ่มในอัตราที่สูงกว่ามูลค่าที่เพิ่มขึ้น แสดง ถึงเกษตรกรทำการผลิตปลานิลเพิ่มขึ้นอย่างมากและมากกว่าการปรับขึ้นของราคา ดังแสดงในตารางที่ 3.18.4

ตารางที่ 3.18.4 ปริมาณและมูลค่าสัตว์น้ำจืดที่จับได้ทั้งหมด (รวมเพาะเลี้ยง) จำแนกรายชนิดระหว่างปี พ.ศ. 2544 – 2548

ชนิดสัตว์น้ำ	ปริมาณ: พันตัน มูลค่า: ล้านบาท									
	2544		2545		2546		2547		2548	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ปลานิล	127.60	3,679.00	120.90	3,882.10	123.60	3,629.40	203.10	6,298.50	244.30	7,254.10
ปลาดุก	92.00	2,716.50	94.50	2,813.70	115.40	3,702.20	166.10	5,102.70	149.00	4,998.90
ปลาดูบ	85.60	2,551.50	88.50	2,735.00	88.00	2,735.60	106.80	3,294.70	108.90	3,218.90
ปลา สลิด	23.00	917.40	25.30	1,143.90	36.10	1,417.60	37.80	1,511.60	37.00	1,468.90
ปลาสร้อย- เทโพ	15.70	246.50	16.50	325.80	26.00	578.00	33.70	858.50	37.20	803.30
ปลาอื่น ๆ	121.00	4,443.60	127.50	4,065.80	136.10	4,603.20	140.80	5,283.60	123.20	5,406.90
รวมทั้งหมด	464.90	14,554.50	473.20	14,966.30	525.20	16,666.00	688.30	22,349.60	699.60	23,151.00
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)										
ปลานิล	-	-	-5.25	5.52	2.23	-6.51	64.32	73.54	20.29	15.17
ปลาดุก	-	-	2.72	3.58	22.12	31.58	43.93	37.83	-10.30	-2.03
ปลาดูบ	-	-	3.39	7.19	-0.56	0.02	21.36	20.44	1.97	-2.30
ปลา สลิด	-	-	10.00	24.69	42.69	23.93	4.71	6.63	-2.12	-2.82
ปลาสร้อย- เทโพ	-	-	5.10	32.17	57.58	77.41	29.62	48.53	10.39	-6.43
ปลาอื่น ๆ	-	-	5.37	-8.50	6.75	13.22	3.45	14.78	-12.50	2.33
รวมทั้งหมด	-	-	1.79	2.83	10.99	11.36	31.05	34.10	1.64	3.59

ที่มา: กรมประมง, 2551

3) ต้นทุนการผลิต การบริโภค และราคา

บริษัทศูนย์วิจัยกสิกรไทย (ก.ย. 2550) อ้างถึงกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รายงานว่าต้นทุนการผลิตประมงกับปัญหาต้นทุนการเลี้ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นทุนอาหารปลาที่สูงกว่าประเทศคู่แข่งสำคัญอย่างประเทศจีน สำหรับราคา ณ สะพานปลากรุงเทพฯ (ตารางที่ 3.18.5) พบว่าราคาของปลาทั้ง 5 ชนิดสำคัญของประเทศไทยเฉลี่ยในช่วง 4 ปี หรือระหว่างปี พ.ศ. 2545-2548 เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นทุกประเภท แต่ในปี พ.ศ. 2548 ราคาที่ขายได้ลดลงยกเว้นราคาขายปลาตะเพียนที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.00 จากปีก่อนหน้า โดยกำไรสุทธิที่เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืดโดยทั่วไปเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 6.00-8.00 บาทต่อกิโลกรัม ทั้งนี้ กำไรสุทธิที่ได้รับจะแตกต่างกันค่อนข้างมากขึ้นอยู่กับประเภทปลาที่เลี้ยงและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการฟาร์มของเกษตรกร

ตารางที่ 3.18.5 ราคาสัตว์น้ำจืด ที่จำหน่าย ณ สะพานปลากรุงเทพฯ ระหว่างปี พ.ศ. 2544 – 2548

ปี	ปลานิล	ปลาดุก (บิกอูย)	ปลาตะเพียน	ปลาสลิด	ปลาช้วย
ราคาบาทต่อกิโลกรัม					
2544	25	20	30	40	16
2545	25	25	28	45	16
2546	25	20	25	44	16
2547	30	30	30	48	19
2548	25	28	33	45	17
เฉลี่ย 5 ปี	26	24.6	29.2	44.4	16.8
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)					
2544	0.00	0.00	0.00	-11.11	0.00
2545	0.00	25.00	-6.67	12.50	0.00
2546	0.00	-20.00	-10.71	-2.22	0.00
2547	20.00	50.00	20.00	9.09	18.75
2548	-16.67	-6.67	10.00	-6.25	-10.53
เฉลี่ย 4 ปี	5.87	14.59	8.36	11.50	5.00

ที่มา : องค์การสะพานปลา, 2550

บริษัทศูนย์วิจัยกสิกรไทย (ก.ย. 2550) อ้างถึงกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รายงานว่าผลผลิตของปลานิลซึ่งเป็นปลาน้ำจืดที่สำคัญเชิงเศรษฐกิจ จำนวนประมาณร้อยละ 70.00 ของปริมาณการผลิตทั้งหมดใช้บริโภคภายในประเทศ และที่เหลือเป็นผลผลิตเพื่อการส่งออก ผลผลิตส่วนใหญ่จะเป็นการบริโภคสดร้อยละ 81.00 ในรูปทำเค็มและตากแห้งร้อยละ 8.00 นึ่งหรือย่างร้อยละ 7.00 และที่เหลือร้อยละ

ละ 4.00 เป็นการบริโภคในรูปแบบอื่นๆ นอกจากนี้ ราคาและลักษณะของปลานิลจะมีความแตกต่างกันในแต่ละตลาด กล่าวคือ ตลาดในต่างจังหวัดมีความต้องการปลานิลขนาดเล็กเพื่อการบริโภคซึ่งตรงกันข้ามกับตลาดในเมืองมีความต้องการปลานิลขนาดใหญ่ ราคาของปลาจึงแตกต่างกันขึ้นอยู่กับขนาดของปลา อย่างไรก็ตาม ราคาที่เกษตรกรขายได้และราคาขายส่งเป็นไปในลักษณะทิศทางเดียวกันและขึ้นอยู่กับฤดูกาล โดยราคาจะสูงในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนกันยายน การจำหน่ายเกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายให้กับผู้บริโภคโดยตรง หรือผ่านผู้รวบรวมจะนำไปแปรรูปแล้วจึงจำหน่ายให้กับผู้บริโภค นอกจากนี้ ยังมีการจำหน่ายปลานิลทั้งตัวและในรูปแช่แข็งเพื่อจำหน่ายต่อให้กับภัตตาคารหรือร้านอาหารโดยตรง

4) การส่งออกและการนำเข้า

การส่งออกและการนำเข้า

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพในสินค้าสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ ดังจะเห็นได้จากสถานการณ์เกินดุลการค้าตลอดในช่วง 6 ปีที่ผ่านมา หรือระหว่างปี พ.ศ. 2544-2548 โดยมูลค่าการเกินดุลเฉลี่ย 130,900 ล้านบาท แม้ว่าจะมีแนวโน้มปริมาณการนำเข้าเพิ่มขึ้นและเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าปริมาณการส่งออกโดยเปรียบเทียบ แต่มูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่าปริมาณการนำเข้าสะท้อนได้ว่าราคานำเข้าเพิ่มขึ้นในอัตราที่ช้ากว่าปริมาณที่นำเข้าจากต่างประเทศ ขณะที่ด้านการส่งออกสินค้าและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ การเพิ่มขึ้นของมูลค่าการส่งออกมากกว่าปริมาณการส่งออก อาจเป็นผลจากราคาส่งออกเป็นหลัก (ตารางที่ 3.18.6) ซึ่งแสดงถึงประเทศที่ได้รับประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศในสินค้าและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ค่าเฉลี่ยของอัตรากำไรเปลี่ยนแปลงในช่วง 6 ปีที่ผ่านมา บ่งชี้ว่า มูลค่าส่งออกที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากปริมาณการส่งออก ตรงข้ามกับมูลค่าการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นเพราะราคาที่สูงขึ้นมากกว่าปริมาณที่นำเข้า ทั้งนี้อาจเป็นผลจากราคาส่งออกที่ปรับลดลงอย่างมากในปี พ.ศ. 2545 ดังจะเห็นได้จากปริมาณส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.64 ขณะที่มูลค่าส่งออกลดลงร้อยละ 11.37 จากปีก่อน

ตารางที่ 3.18.6 คุณลักษณะสินค้าสดตัวน้ำและผลิตภัณฑ์สดตัวน้ำ ปี พ.ศ. 2544 - 2548

ปี	สินค้าส่งออก		สินค้านำเข้า		คุณลักษณะ
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	มูลค่า
ปริมาณ (ตัน) และมูลค่า (ล้านบาท)					
2544	1,398,997	190,901	991,425	47,038	143,862
2545	1,449,959	169,186	1,010,658	46,397	122,790
2546	1,647,866	175,101	1,095,059	47,675	127,426
2547	1,657,140	176,516	1,254,194	51,246	125,271
2548	1,762,484	194,422	1,458,296	59,272	135,151
เฉลี่ย 5 ปี	1,583,289	181,225	1,161,926	50,325	130,900
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)					
2544	3.12	2.77	17.65	38.37	-
2545	3.64	-11.37	1.94	-1.36	-
2546	13.65	3.50	8.35	2.76	-
2547	0.56	0.81	14.53	7.49	-
2548	6.36	10.14	16.27	15.66	-
เฉลี่ย 5 ปี	5.47	1.17	11.75	12.58	-

ที่มา: กรมประมง, 2550

ราคาการส่งออกและนำเข้า

เมื่อพิจารณาราคาส่งออกและนำเข้าสินค้าและผลิตภัณฑ์สดตัวน้ำระหว่างปี พ.ศ. 2544-2548 พบว่าราคาส่งออกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ดังจะพบว่า ราคาส่งออกปรับเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2547-2548 จากที่ลดลงต่อเนื่องช่วง 3 ปีก่อนหน้า ขณะที่ราคานำเข้ายังคงปรับลดลงตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตามการปรับลดลงของราคานำเข้ามีแนวโน้มชะลอลง หากพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างราคานำเข้า-ส่งออก พบว่า ราคาส่งออกสินค้าและผลิตภัณฑ์สดตัวน้ำมากกว่าราคานำเข้าประมาณ 3 เท่า ซึ่งสะท้อนได้ว่าประเทศไทยยังคงได้รับประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศในสินค้าและผลิตภัณฑ์สดตัวน้ำจากความแตกต่างระหว่างราคาส่งออกที่สูงกว่าราคานำเข้า

ตารางที่ 3.18.7 ราคาส่งออกและนำเข้าสินค้าสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำระหว่างปี พ.ศ. 2544-2548

ปี	สินค้าส่งออก		สินค้านำเข้า	
	บาทต่อกิโลกรัม	ร้อยละ	บาทต่อกิโลกรัม	ร้อยละ
2544	136.46	-0.33	47.45	17.61
2545	116.68	-14.49	45.91	-3.24
2546	106.26	-8.93	43.54	-5.16
2547	106.52	0.24	40.86	-6.15
2548	110.31	3.56	40.64	-0.53
เฉลี่ย 5 ปี	115.25	-3.99	43.68	0.51

หมายเหตุ: จากการคำนวณ

ประเทศการส่งออกและนำเข้า

ตลาดส่งออกหลักสินค้าประมงของไทย 5 ประเทศแรก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย แคนาดาและอิตาลี โดยมีสัดส่วนการส่งออกเฉลี่ยในช่วง 5 ปี คิดเป็นกว่าร้อยละ 90.00 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดในตลาดโลก เมื่อพิจารณาจากตัวเลขสถิติการเติบโตแล้ว จะพบว่า อิตาลีเป็นตลาดที่เติบโตมากที่สุด รองลงมาได้แก่ออสเตรเลียและแคนาดา แต่หากพิจารณาที่ปริมาณการนำเข้าแล้ว สหรัฐอเมริกาจะเป็นประเทศที่นำเข้ามากที่สุด โดยเฉพาะการนำเข้าปลาชนิดที่เป็นปลาเนื้อขาวที่เป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ เนื่องจากราคาปลาเขตร้อนมีราคาที่ถูกกว่าปลาเขตหนาว และการนำเข้าส่วนใหญ่จะเป็นอยู่ในรูปแช่เย็น ขณะเดียวกันประเทศไทยประสบกับปัญหาความไม่เพียงพอของวัตถุดิบปลาเนื้อขาวหรืออัตราการให้เนื้อจากการแปรรูปค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะปลาชนิดซึ่งเป็นปลาเศรษฐกิจที่สำคัญของประมงน้ำจืดไทย (ตารางที่.3.18.8.)

นอกจากนั้น ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป และรัฐเซีย ยังเป็นตลาดส่งออกที่มีแนวโน้มเติบโตอย่างมาก ที่ประเทศไทยสามารถได้รับประโยชน์จากการส่งออกได้ ทั้งนี้ จาก INFOFISH Trade News และส่วนเศรษฐกิจการประมง รายงานว่า ผู้บริโภคในประเทศดังกล่าว หันมาบริโภคปลาเขตร้อนเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากราคาถูกกว่าปลาเขตหนาว โดยเฉพาะกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรปที่เป็นตลาดนำเข้าเนื้อปลาฟิลเล่แช่แข็งใหญ่ที่สุดในโลก และมีอัตราการขยายตัวเร็วมาก แต่การผลิตในประเทศไม่เพียงพอจึงได้มีการนำเข้าปลาน้ำจืดเขตร้อนเพิ่ม เช่น ปลาดูบปลานิลและปลาดูบปลาทรายมาชดเชยผลผลิตส่วนขาด อย่างไรก็ดี ประเทศจีนก็เป็นประเทศคู่แข่งสำคัญในการส่งออกปลานิล และเวียดนามเป็นประเทศคู่แข่งในการส่งออกปลาทรายเนื้อขาวที่สำคัญของไทย

ตารางที่ 3.18.8 ตลาดส่งออกสินค้าประมงของไทยที่สำคัญ 5 ประเทศ ปี พ.ศ. 2544-2548

ประเทศ	2544	2545	2546	2547	2548	ค่าเฉลี่ย
มูลค่า (ล้านบาท)						
1.สหรัฐอเมริกา	66,279	55,350	59,243	62,922	61,669	61,093
2. ญี่ปุ่น	54,113	51,545	49,872	56,853	49,880	52,452
3. ออสเตรเลีย	6,905	6,544	7,569	8,506	9,296	7,764
4. แคนาดา	8,181	7,395	7,415	7,960	7,837	7,758
5. อิตาลี	2,355	3,272	4,034	5,104	5,681	4,089
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)						
1.สหรัฐอเมริกา	-2.36	-16.49	7.03	6.21	-1.99	-1.52
2. ญี่ปุ่น	3.98	-4.75	-3.25	14.00	-12.27	-0.46
3. ออสเตรเลีย	13.13	-5.23	15.67	12.38	9.28	9.05
4. แคนาดา	12.68	-9.61	0.27	7.34	-1.53	1.83
5. อิตาลี	12.81	38.97	23.28	26.53	11.29	22.58
สัดส่วนแต่ละประเทศ (ร้อยละ)						
1.สหรัฐอเมริกา	34.72	32.72	33.83	30.72	31.77	32.75
2. ญี่ปุ่น	28.35	30.47	28.48	27.76	25.70	28.15
3. ออสเตรเลีย	3.62	3.87	4.32	45.62	4.79	12.44
4. แคนาดา	4.29	4.37	4.23	42.69	4.04	11.92
5. อิตาลี	1.23	1.93	2.30	27.38	2.93	7.15

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์การค้าสินค้าประมงระหว่างประเทศ กองประมงต่างประเทศ กรมประมง, 2551

ตารางที่ 3.18.9 ตลาดนำเข้าสินค้าประมงของไทยที่สำคัญ 5 ประเทศ ปี พ.ศ. 2544-2548

ประเทศ	2544	2545	2546	2547	2548	ค่าเฉลี่ย
	มูลค่า (ล้านบาท)					
1. อินโดนีเซีย	5580	6615	6458	8059	9018	7,146
2. ใต้หวัน	6122	4650	4243	5419	6316	5,350
3. ญี่ปุ่น	2819	3295	4494	3210	5854	3,934
4. สหรัฐอเมริกา	2364	1585	2190	2052	2020	2,042
5. MICRONESIA (TRUK)	2538	1720	2137	1751	1734	1,976
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)						
1. อินโดนีเซีย	27.42	18.56	-2.37	24.79	11.90	16.06
2. ใต้หวัน	105.12	-24.05	-8.74	27.72	16.55	23.32
3. ญี่ปุ่น	33.72	16.87	36.39	-28.58	82.38	28.16
4. สหรัฐอเมริกา	50.17	-32.95	38.20	-6.31	-1.57	9.51
5. MICRONESIA (TRUK)	83.07	-32.23	24.23	-18.05	-0.97	11.21
สัดส่วนแต่ละประเทศ (ร้อยละ)						
1. อินโดนีเซีย	11.99	14.26	13.55	15.70	15.22	14.14
2. ใต้หวัน	13.16	10.02	8.90	10.56	10.66	10.66
3. ญี่ปุ่น	6.06	7.10	9.43	6.25	9.88	7.74
4. สหรัฐอเมริกา	5.08	3.42	4.59	4.00	3.41	4.10
5. MICRONESIA (TRUK)	5.46	3.71	4.48	3.41	2.93	4.00

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์การค้าสินค้าประมงระหว่างประเทศ กองประมงต่างประเทศ กรมประมง, 2551

ตลาดนำเข้าหลักสินค้าประมงของไทย 5 ประเทศแรก ได้แก่ อินโดนีเซีย ใต้หวัน ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และ Micronesia โดยมีสัดส่วนการนำเข้าเฉลี่ยในช่วง 5 ปี คิดเป็นกว่าร้อยละ 41.00 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดจากตลาดโลก เมื่อพิจารณาจากตัวเลขสถิติการเติบโตแล้ว จะพบว่า ประเทศไทยนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นอย่างมากและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 5 ปี ประมาณร้อยละ 28.16 และสัดส่วนมูลค่านำเข้าจากมูลค่าทั้งหมดก็เพิ่มขึ้นต่อเนื่องเมื่อเทียบกับมูลค่าการนำเข้าจากอินโดนีเซียที่ถึงแม้จะมีมูลค่ามากที่สุด แต่อัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย 5 ปี เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.06 น้อยกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของการนำเข้าจากญี่ปุ่น (ตารางที่ 3.18.9)

3.18.3 นโยบายภายในประเทศ และมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

1) นโยบายภายในประเทศ

จากการเปิดการค้าเสรีทั้งจีน ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์และบางส่วนกับอินเดีย รวมทั้งสินค้าจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ภายใต้ประกาศเขตการค้าเสรีอาเซียนที่มีข้อกำหนดให้สินค้าต้องลดภาษีเหลือร้อยละศูนย์ในปี พ.ศ. 2553 ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืดที่ส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดเล็ก จากจำนวนสินค้านำเข้าจากประเทศเหล่านั้น โดยเฉพาะสินค้าจำพวกปลาสดแช่แข็งจากจีนที่มีต้นทุนในการผลิตที่ต่ำกว่า รัฐบาลไทยจึงได้มีการมุ่งเน้นการพัฒนาฟาร์มเลี้ยงปลาน้ำจืดให้เข้าสู่มาตรฐานการปฏิบัติทางประมงที่ดี (GAP) เพื่อการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ โภชนาการสูงและมีความปลอดภัยในกระบวนการผลิต ตลอดจนการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมปลาน้ำจืด ให้เป็นไปตามมาตรฐานของตลาดโลก เพื่อรองรับผลกระทบจากการค้าเสรีภายใต้ข้อตกลงข้างต้น นอกจากนี้ ปัญหาต้นทุนการเลี้ยงที่สูง รัฐบาลโดยกรมประมงได้มีแนวทางการแก้ไขปัญหา คือ การผลักดันให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มตั้งโรงงานผลิตอาหารสัตว์ร่วมกันเพื่อลดต้นทุนเพื่อรองรับกับผลจากการเปิดเสรีทางการค้า และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก

2) มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศ

ประเทศไทยประสบกับมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศจากประเทศคู่ค้าเพื่อควบคุมการนำเข้าสินค้าประมงและผลิตภัณฑ์ของไทย ดังนี้

ภายหลังจากการเปิดการค้าเสรีกับประเทศคู่เจรจาต่างๆ ส่งผลต่อมาตรการทางการค้าด้านภาษี ดังนี้

1) การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน และไทย-จีน

ภายใต้กรอบอาเซียน-จีน เริ่มลดภาษีสินค้าบางรายการเร็วกว่าปกติ โดยกลุ่มสินค้าประมงทั้งสดและแช่เย็นจะเริ่มลดตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค. 2549 เหลือ 0%

2) การจัดทำการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ออสเตรเลียจะลดภาษีเป็น 0% ทันทีในวันแรกที่ความตกลงจำนวน 99.87% ของรายการสินค้าเกษตรทั้งหมด รวมกลุ่มสินค้าประมงมีชีวิตสดและแช่เย็นแช่แข็งให้อัตราภาษีลดลงเหลือร้อยละศูนย์ ภายในปี พ.ศ. 2553

3) การจัดทำการค้าเสรีไทย-นิวซีแลนด์

นิวซีแลนด์ลดภาษีสินค้าเกษตรเกือบทุกรายการเป็น 0% ในวันแรกที่ข้อตกลงมีผลบังคับใช้ กลุ่มสินค้าประมงมีชีวิตสดและแช่เย็นแช่แข็งให้อัตราภาษีลดลงเหลือ 0% เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค. 2548

4) มาตรการที่มีใช้ภาษี

กลุ่มสหภาพยุโรปได้มีการใช้มาตรฐานสุขอนามัยใหม่ เมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2550 โดยปรับปรุงข้อกำหนดด้านสุขภาพสัตว์น้ำเพาะเลี้ยงและผลิตภัณฑ์ ขยายขอบเขตการตรวจสอบถึงผลิต (Animal Health Certificate) โดยมีสาระสำคัญของมาตรฐานใหม่ คือ สินค้าครอบคลุมสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงและผลิตภัณฑ์ส่งไปประเทศสมาชิกกลุ่มสหภาพยุโรปจะต้องแนบ Animal Health Certificate ฟาร์มเลี้ยงและสถานแปรรูปสัตว์น้ำต้องจดทะเบียนกับหน่วยงานที่มีอำนาจ กำหนดระเบียบสำหรับการขนส่งและตรวจสอบย้อนกลับสัตว์น้ำ ประเทศที่จะส่งสินค้าเข้าจะต้องมีชื่อปรากฏในรายการประเทศที่ได้รับอนุญาต และกรณีสงสัยสัตว์น้ำอาจเป็นโรคหรือพบว่าสัตว์น้ำที่เลี้ยงตายเป็นจำนวนมากจะต้องแจ้งกรมวิชาการและประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปภายใน 24 ชั่วโมง ซึ่งเป็นมาตรการที่มีใช้ภายใต้คำคว่าจะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมทั้งกุ้งและปลาสดแช่เย็นแช่แข็งที่ส่งไปประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป

โดยสรุป สัตว์ประมงน้ำจืดเป็นสินค้าที่ประเทศไทยมีศักยภาพการผลิตและความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกตามความต้องการในตลาดโลกที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามการส่งออกสัตว์ประมงน้ำจืดของไทยยังต้องประสบปัญหาด้านมาตรการต่างๆ ที่เกิดจากมาตรการภาษีและมิใช่ภาษีของประเทศคู่เจรจาที่ปรากฏเป็นระยะๆ เช่น มาตรการด้านสุขอนามัย (SPS) ใหม่ของสหภาพยุโรป เป็นต้น และปัญหาจากความพยายมลดภาษีจากมาตรการการค้าระหว่างประเทศ เช่นการค้าเสรีอาเซียน-จีน ภายใต้กรอบอาเซียน-จีน ที่มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า ประกอบกับอัตราภาษีที่ประเทศคู่เจรจากำหนดไว้ในระดับที่ต่ำอยู่แล้ว ดังนั้นการเปิดตลาดการค้ากับประเทศคู่เจรจาไม่สามารถช่วยให้เพิ่มการส่งออกสัตว์ประมงน้ำจืดของไทยได้มากนัก トラบดีที่สินค้าสัตว์ประมงน้ำจืดของไทยยังประสบกับมาตรการที่มีใช้ภาษีต่างๆ ของประเทศคู่เจรจา ภาครัฐควรมีบทบาทเข้ามาตรวจสอบถึงความเหมาะสมของมาตรการต่างๆ ที่ประเทศคู่ค้าใช้กับไทย ซึ่งจะช่วยลดมาตรการกีดกันทางการค้าต่างๆ ลงได้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าจากตารางเมตริกซ์บัญชีสังคม

ในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์โครงสร้างเศรษฐกิจและผลกระทบเชิงปริมาณจากการเปิดเสรีทางการค้าโดยใช้แบบจำลองตารางเมตริกซ์บัญชีสังคม(SAM) โดยฐานข้อมูลที่สร้างขึ้นพัฒนามาจากการนำฐานข้อมูลตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-output table) มาใช้ในการวิเคราะห์

สำหรับการประยุกต์แบบจำลอง SAM ไปสู่แบบจำลองทางเศรษฐกิจก็คือการสมมติให้ความสัมพันธ์ทั้งหมดของกิจกรรมการผลิตของหน่วยเศรษฐกิจ อาทิ การผลิตและการใช้ปัจจัยการผลิต การบริโภค การลงทุน การค้าระหว่างประเทศของสาขาการผลิตต่างๆ อยู่ในรูปของความสัมพันธ์เชิงเส้นโดยกำหนดให้ราคาคงที่ (อย่างน้อยที่สุดในระยะสั้น) ดังนั้นความสัมพันธ์ของหน่วยเศรษฐกิจต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจจึงสามารถแสดงให้เห็นในรูปของเมตริกซ์ของความสัมพันธ์ ซึ่งในกรณีของ SAM เราสามารถใช้วิธีการจำลองผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายเศรษฐกิจที่มีต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้ในรูปของตัวแปรภายนอก (exogenous variables) โดยวิธีดังกล่าวเราเรียกว่า SAM multiplier analysis

อย่างไรก็ตามในเนื่องจากโครงสร้างของ SAM จะอยู่ในลักษณะของบัญชีเศรษฐกิจ 6 ประเภท คือ บัญชีกิจกรรม(activity account) บัญชีสินค้า(commodity account) บัญชีปัจจัยการผลิต(factor account) บัญชีการบริโภคของสถาบันในประเทศซึ่งประกอบด้วยครัวเรือน หน่วยธุรกิจ และรัฐบาล (current account) บัญชีทุน(capital account) และบัญชีการค้าระหว่างประเทศ(rest of the world account) อย่างไรก็ตามการกำหนดว่าบัญชีใดจะเป็นกลุ่ม ของตัวแปรนโยบาย(exogenous variable) สามารถพิจารณาสามบัญชีที่เป็นไปได้คือ current account ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล, capital account, และ rest of the world account แต่ในกรณีนี้ที่กำหนดให้ rest of the world account มีลักษณะเป็นตัวแปรภายใน(endogenous variables) หมายถึงว่าสมมติให้การค้ามีลักษณะเสรีโดยเปรียบเทียบ

4.1 กรอบแนวคิดการวิเคราะห์และวิธีการศึกษาผลกระทบจากตารางเมตริกซ์บัญชีสังคม

สำหรับการวิเคราะห์ผลกระทบของ FTA ในรายงานวิจัยนี้จะใช้วิธีการจำลองภาพ(scenario) การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากนโยบายการค้าระหว่างประเทศของไทยโดยมีขั้นตอนในการศึกษาดังต่อไปนี้

ประการแรก หลังจากการสร้างฐานข้อมูลทางเศรษฐกิจหรือ SAM(2000) ซึ่งใช้ฐานข้อมูลที่แสดงโครงสร้างเศรษฐกิจไทยในปี 2543 จากนั้นนำไปปรับข้อมูลให้มีความทันสมัยมากขึ้นภายใต้ข้อสมมุติว่าโครงสร้างและสัดส่วนการผลิตไม่มีความแตกต่างกับปีฐานในการทำ SAM อย่างมีนัยยะ

ประการที่สอง กำหนดให้การเปลี่ยนแปลงในมูลค่าการค้าภายหลังจากการที่ประเทศไทยได้มีการลงนามในข้อตกลงการเปิดการค้าเสรีกับประเทศคู่ค้า เป็นผลมาจากการค้าเสรีในเบื้องต้นจากนั้นก็นำมูลค่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวใส่เข้าไปเป็นตัวแปรนโยบายในแบบจำลอง SAM เพื่อดูผลการกระจายต่อสาขาการผลิต ผลผลิต การใช้ปัจจัยการผลิต รวมทั้งที่จะมีต่อการกระจายรายได้ตามชั้นของรายได้ที่มีการกำหนดขึ้นมาเป็น 5 ระดับ ในขณะเดียวกันก็จะจำลองค่า (simulate) ผลกระทบการค้าเสรีเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการค้าดังกล่าวต่อไปในอัตราส่วนที่แตกต่างกันเพื่อทำการคาดการณ์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากการเปิดการค้าเสรี

สำหรับรายละเอียดในการคำนวณผลการเปลี่ยนแปลงนโยบายการค้าเสรีที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิต การใช้ปัจจัยการผลิต และการกระจายรายได้ของครัวเรือน เราจะกระทำภายใต้การสร้างข้อสมมุติเพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ผลการเปลี่ยนแปลงนโยบายการเปิดเสรีทางการค้า โดยมีสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การค้าเสรีจะส่งผลกระทบต่อสินค้าที่ไทยมีศักยภาพในการแข่งขัน ซึ่งจะทำให้สินค้ากลุ่มดังกล่าวจะมีการส่งออกเพิ่มมากขึ้นจากเดิม

สมมติฐานที่ 2 การค้าเสรีจะส่งผลกระทบต่อสินค้าที่ไทยไม่มีศักยภาพในการแข่งขัน ซึ่งจะทำให้สินค้ากลุ่มดังกล่าวจะมีการนำเข้าเพิ่มมากขึ้นจากเดิม

สมมติฐานที่ 3 การค้าเสรีจะส่งผลกระทบต่อกลุ่มครัวเรือนที่มีฐานรายได้สูงในทิศทางที่เป็นบวกมากกว่ากลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำเนื่องจากว่ามีกิจกรรมทางเศรษฐกิจเกี่ยวพันกับระบบการค้าเสรีมากกว่า

ขณะเดียวกันการนำข้อมูลมาใช้ในการศึกษาผลกระทบดังกล่าวสามารถกระทำได้ด้วยดังนี้

1. ใช้ข้อมูลปริมาณการส่งออก-นำเข้า สินค้าตามรายการที่ต้องการทำการศึกษาปีพ.ศ.2547-2550 (ซึ่งเป็นช่วงที่ไทยเริ่มเปิดการค้าเสรี) จากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เพื่อนำไปกำหนดว่าสินค้าใดที่เป็นสินค้าที่ส่งออก-นำเข้าสุทธิ ซึ่งได้ข้อสรุปดังตารางนี้

ตารางที่ 4.1.1 แสดงสินค้าที่มีการส่งออก-นำเข้าสุทธิ

สินค้าที่มีการส่งออกสุทธิ	สินค้าที่มีการนำเข้าสุทธิ
ข้าว	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
มันสำปะหลัง	ถั่วเหลือง
หน่อไม้ฝรั่ง	กระเทียม
กระเจียบเขียว	หอมหัวใหญ่
ข้าวโพดฝักอ่อน	มันฝรั่ง
ข้าวโพดหวาน	องุ่น
ทุเรียน	โกโก้
มังคุด	โคนม
ตับประด	ปลาน้ำจืดแช่เย็นแช่แข็ง
ส้ม	
ลำไย	
มะม่วง	
กล้วยหอม	
มะพร้าว	
กาแฟ	
ชา	
ปาล์มน้ำมัน	
ไก่เนื้อ	
สุกร	
ไหม	
กุ้งแช่เย็นแช่แข็ง	
กล้วยไม้	
ทูน่ากระป๋อง	
น้ำตาล	
ปลาป่น	

ที่มา: จากการคำนวณของนักวิจัย

2. หาอัตราการเปลี่ยนแปลงปริมาณการส่งออก-นำเข้าสุทธิ โดยใช้ข้อมูลการส่งออก-นำเข้า ปี พ.ศ.2547-2550 มาทำการวิเคราะห์อัตราการเติบโตของปริมาณการส่งออก-นำเข้ารายปี ได้แก่

- อัตราการเติบโตของการส่งออก-นำเข้าปี พ.ศ. 2548 เทียบกับปี พ.ศ. 2547
- อัตราการเติบโตของการส่งออก-นำเข้าปี พ.ศ. 2549 เทียบกับปี พ.ศ. 2548
- อัตราการเติบโตของการส่งออก-นำเข้าปี พ.ศ. 2550 เทียบกับปี พ.ศ. 2549

ซึ่งได้อัตราการเปลี่ยนแปลงดังตารางนี้

ตารางที่ 4.1.2 อัตราการเติบโตของสินค้าที่มีการส่งออกสุทธิ*

รายการสินค้า	อัตราการเติบโตปี 2548	อัตราการเติบโตปี 2549	อัตราการเติบโตปี 2550
ข้าว	-24.97	-0.02	22.73
มันสำปะหลัง	-34.11	48.32	-3.21
หน่อไม้ฝรั่ง	32.32	-9.52	-4.31
กระเจี๊ยบเขียว	25.77	-7.07	-62.91
ข้าวโพดฝักอ่อน	19.60	26.78	-51.59
ข้าวโพดหวาน	8.51	20.54	21.05
ส้ม	29.79	59.56	28.57
มะม่วง	1.16	65.98	34.83
สับปะรด	46.03	-6.53	-34.60
กล้วยหอม	-16.22	18.51	40.95
ทุเรียน	26.57	2.62	10.89
ลำไย	14.51	-10.45	34.73
มังคุด	51.44	-63.02	212.30
อ้อย	-38.24	-30.85	102.10
มะพร้าว	16.44	-31.24	20.16
ปาล์มน้ำมัน	7.90	124.96	47.73
กาแฟ	-12.76	-2.42	2.61
ชา	-131.53	-32.68	52.11
กล้วยไม้	13.85	10.10	5.21

ตารางที่ 4.1.2 อัตราการเติบโตของสินค้าที่มีการส่งออกสุทธิ (ต่อ)

รายการสินค้า	อัตราการเติบโตปี 2548	อัตราการเติบโตปี 2549	อัตราการเติบโตปี 2550
หมู	24.16	-24.44	71.32
ไก่เนื้อ	34.01	7.25	10.82
ไก่หม	42.35	1.72	-13.82
กุ้ง	37.70	16.02	13.84
ทูน่าปรุงแต่ง	20.13	10.56	-9.97
ปลาป่น	152.27	211.45	-48.69

หมายเหตุ: * / ภายใต้กรอบของ WTO อัตราภาษีนำเข้าสินค้าเกษตรในโควตาอยู่ระหว่างร้อยละ 20-65 และอัตราภาษีนอกโควตาอยู่ระหว่างร้อยละ 36-226 ตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นไป

ที่มา: จากการคำนวณของนักวิจัย

หมายเหตุ: มูลค่าการส่งออกของสินค้าที่ปรากฏอยู่ในตารางเมตริกซ์บัญชีสังคมนั้นเป็นมูลค่าการส่งออกผลผลิตที่ได้จากภาคการผลิตนั้นๆเลยโดยยังไม่ได้มีการแปรรูป แต่สินค้าบางชนิดที่ต้องการศึกษานั้น ประเทศไทยส่งออกโดยมีการแปรรูปสินค้านั้นแล้ว เช่น ผลผลิตจากภาคการผลิตข้าว คือ ข้าวเปลือก แต่ประเทศไทยส่งออกข้าวสารซึ่งเป็นข้าวเปลือกที่ผ่านการแปรรูปแล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เพิ่มสาขาการผลิตขึ้นมาในตารางเมตริกซ์บัญชีสังคม เพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความสอดคล้องกับความเป็นจริงมากขึ้น ดังนี้

1. สาขาการผลิต โรงสีข้าว เพื่อวิเคราะห์สาขาการผลิต ข้าว
2. สาขาการผลิต ผลผลิตจากมันสำปะหลัง เพื่อวิเคราะห์สาขาการผลิต มันสำปะหลัง
3. สาขาการผลิต น้ำตาล เพื่อวิเคราะห์สาขาการผลิต อ้อย
4. สาขาการผลิต การฆ่าสัตว์ เพื่อวิเคราะห์สาขาการผลิต ไก่เนื้อ โคเนื้อ และสุกร
5. สาขาการผลิต ผลิตภัณฑ์นม เพื่อวิเคราะห์สาขาการผลิต โคนม
6. สาขาการผลิต การผลิตชา กาแฟ เพื่อวิเคราะห์สาขาการผลิต ชาและกาแฟ

ตารางที่ 4.1.3 อัตราการเติบโตของสินค้าที่มีการนำเข้าสุทธิ

รายการสินค้า	อัตราการเติบโตปี 2548	อัตราการเติบโตปี 2549	อัตราการเติบโตปี 2550
ถั่วเหลือง	11.97	-13.22	10.33
มันฝรั่ง	-17.84	17.01	-6.90
หอมหัวใหญ่	87.05	-13.81	-29.42
กระเทียม	-21.02	-35.89	-24.18
องุ่นสด	-4.96	47.08	43.75
โคเนื้อ	-5.02	12.11	0.24
โคนม	-0.66	111.39	-27.01
ปลาน้ำจืดแช่เย็นแช่แข็ง	30.97	3.26	-12.16
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	-99.91	-12727.7	-169.54

3. นำข้อมูลอัตราการเติบโตที่คำนวณได้ไปหาขนาดของผลกระทบ ซึ่งขนาดของผลกระทบที่ต้องการวิเคราะห์นั้นแบ่งเป็น

- ผลต่อมูลค่าการผลิต
- ผลต่อปัจจัยการผลิต
- ผลต่อการกระจายรายได้ของครัวเรือน

4. สร้างสถานการณ์จำลองโดยสมมติว่า ทุกประเทศได้ทำการเซ็นสัญญา FTA แล้ว ซึ่งอัตราการเติบโตของการส่งออก-นำเข้า จะแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ร้อยละ 20 50 และ 100 จากนั้นนำค่าสถานการณ์จำลองนี้ ไปหาขนาดของผลกระทบตามข้อ 3

โดยที่ผลการวิเคราะห์ที่กล่าวมาข้างต้นสามารถแบ่งการวิเคราะห์ออกได้เป็นสองส่วนดังที่จะได้นำเสนอต่อไปในหัวข้อการศึกษาต่อไป

4.2 โครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจจากตาราง SAM

จากการศึกษาโครงสร้างเศรษฐกิจไทยในเบื้องต้นจากข้อมูลในตาราง SAM ในปีที่เป็นฐานในการวิเคราะห์(2543) พบว่า เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตรและภาคเศรษฐกิจอื่นที่สำคัญ(ตารางที่ 4.2.1) ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าสัดส่วนมูลค่าของผลผลิตนอกภาคการเกษตรมีสัดส่วนที่สูงที่สุดโดยเปรียบเทียบซึ่งคิดเป็น 70 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาก็คือภาคการขนส่ง การค้า และการบริการโดยมีสัดส่วนทั้งสิ้นประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจไทยมีการผลิตที่เน้นหนักอยู่ที่สาขาการผลิตนอกภาคการเกษตรเป็นส่วนใหญ่แม้ว่าโครงสร้างประชากรอยู่ในภาคการเกษตรเป็นใหญ่ก็ตาม ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาเฉพาะโครงสร้างการผลิตในภาคการเกษตรพบว่าสัดส่วนมูลค่าการผลิตที่สูงที่สุดเรียงลำดับตามกันมาได้แก่สาขา ประมง รัญพืช และปศุสัตว์ โดยมีสัดส่วนของมูลค่าของผลผลิตคิดเป็น 2.60 , 2.34 และ 1.50 เปอร์เซ็นต์ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาสัดส่วนการใช้ปัจจัยการผลิตในเศรษฐกิจภาคการเกษตรพบว่าสาขาการผลิตรัญพืชใช้ปัจจัยการผลิตสูงสุดโดยประมาณเท่ากับ 1.84 เปอร์เซ็นต์รองลงมาได้แก่ สาขาการผลิตไม้ผล และ ประมงซึ่งมีสัดส่วนเท่ากับ 1.58 เปอร์เซ็นต์

ตารางที่ 4.2.1 โครงสร้างเศรษฐกิจไทยที่ได้จากการศึกษาข้อมูลในตารางเมตริกซ์บัญชีตั้งคัมปี 2543

กิจกรรมการผลิต	สัดส่วน มูลค่าผลผลิต (%)	สัดส่วนการใช้ ปัจจัยการผลิต (%)	สัดส่วนความ ต้องการขั้น สุดท้าย ¹ (%)	สัดส่วนการ ส่งออก (%)	สัดส่วน การนำเข้า (%)
รัญพืช	2.34	1.84	0.04	0.02	0.22
พืชไร่	0.95	0.52	0.10	0.06	0.40
ผัก	0.25	0.38	0.19	0.07	0.02
ไม้ผล	1.01	1.58	0.85	0.12	0.15
ไม้ยืนต้น	0.70	0.71	0.02	0.32	0.03
ปศุสัตว์	1.50	1.01	0.41	0.06	0.09
ประมง	2.60	1.58	0.55	0.11	0.11
ไม้ดอกไม้ประดับ	0.06	0.09	0.03	0.03	0.02
เกษตรอื่นๆ	1.24	0.71	0.06	0.07	0.98
นอกภาคเกษตร	70.11	42.16	53.16	80.35	92.12
การขนส่ง การค้า การบริการ	18.59	49.37	44.50	18.75	5.77
กิจกรรมที่ระบุไม่ได้	0.62	0.06	0.10	0.03	0.10
รวม (%)	100	100	100	100	100

¹ ความต้องการขั้นสุดท้าย ได้แก่ การบริโภคของภาคครัวเรือน การใช้จ่ายในการลงทุนของธุรกิจ และการใช้จ่ายของรัฐบาล

เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนการใช้แรงงานและทุนโดยแยกตามสาขาการผลิต(ตารางที่ 4.2.2) สำหรับสาขาการผลิตภาคเกษตรพบว่า สาขาไม้ผล ไม้ดอก ไม้ประดับ และ ไม้ยืนต้น มีสัดส่วนใช้ทุนคิดเป็นมูลค่าสูงสุดเมื่อเทียบกับปัจจัยแรงงานโดยคิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 83.19, 80.29 และ 76.93 เปอร์เซ็นต์ตามลำดับที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสาขาการผลิตดังกล่าวมีการใช้เครื่องมือเครื่องมือนในการผลิตในสาขาดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ในขณะที่เดียวกันสาขาการผลิต พืชไร่ และ รัญพืชกลับมีสัดส่วนการใช้แรงงานคิดเป็นมูลค่าสูงสุดเป็นจำนวน 42.06 และ 39.09 เปอร์เซ็นต์ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสาขาการผลิตดังกล่าวมีการใช้แรงงานในการผลิตในสัดส่วนที่สูงเมื่อเทียบกับสาขาการผลิตเกษตรในสาขาอื่นๆ

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในภาพรวมแสดงให้เห็นว่า โครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรไทย แม้ว่าจะมีปัจจัยแรงงานอยู่เป็นจำนวนมากแต่กลับปรากฏว่า มูลค่าการใช้ปัจจัยทุนกลับมีสัดส่วนสูงกว่า การจ้างแรงงาน นั่นคือต้นทุนในการผลิตของเกษตรกรไทย(จากการศึกษาข้อมูลในตาราง SAM) กล่าวคือ จะขึ้นอยู่กับปัจจัยทุนมากกว่าปัจจัยแรงงาน

ตารางที่ 4.2.2 สัดส่วนการใช้แรงงานและทุนแยกตามสาขาการผลิตจากการศึกษาข้อมูลในตาราง
เมตริกซ์บัญชีสังคมปี 2543

กิจกรรมการผลิต	แรงงาน (%)		ทุน (%)		รวม (%)
	ภาคเกษตร	นอกภาคเกษตร	ภาคเกษตร	นอกภาคเกษตร	
รัญพืช	39.09		60.91		100.00
พืชไร่	42.06		57.94		100.00
ผัก	20.08		79.92		100.00
ไม้ผล	16.81		83.19		100.00
ไม้ยืนต้น	23.07		76.93		100.00
ปศุสัตว์	20.34		79.66		100.00
ประมง	25.28		74.72		100.00
ไม้ดอก ไม้ประดับ	19.71		80.29		100.00
เกษตรอื่นๆ	27.67		72.33		100.00
นอกภาคเกษตร		37.35		62.65	100.00
การขนส่ง การค้า การบริการ		42.34		57.66	100.00
กิจกรรมที่ระบุไม่ได้	-	-	-	-	-

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

จากข้อมูลในตาราง SAM ที่แสดงสัดส่วนการใช้แรงงานและและทุนในสาขาการผลิตที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อพิจารณาถึงการกระจายของการใช้แรงงานและทุนในสาขาการผลิตภาคการเกษตร (ตารางที่ 4.2.3) พบว่าจากสัดส่วนการใช้แรงงานโดยรวม สาขารัญพืชมีการใช้แรงงานสูงสุดคิดเป็น 33.42

เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่เดียวกันเมื่อพิจารณาสัดส่วนการใช้ทุนพบว่าสาขา ัญชีพืช และ ไม้ผลมีการใช้ทุนเป็นสัดส่วนสูงสุดโดยประมาณคิดเป็น 19 เปอร์เซ็นต์

กล่าวโดยสรุปคือเมื่อพิจารณาในภาพรวมแสดงให้เห็นว่า สาขา ัญชีพืชมีการใช้ปัจจัยการผลิตเป็นจำนวนมากที่สุดโดยเปรียบเทียบกับสาขาการผลิตเกษตรอื่นๆ

ตารางที่ 4.2.3 การกระจายแรงงานและทุนไปยังสาขาการผลิตต่างๆ จากการศึกษาข้อมูลในตาราง
เมตริกซ์บัญชีสังคมปี 2543

กิจกรรมการผลิต	แรงงาน (%)		ทุน (%)	
	ภาคเกษตร	นอกภาคเกษตร	ภาคเกษตร	นอกภาคเกษตร
ัญชีพืช	33.42		19.46	
พืชไร่	10.05		5.17	
ผัก	3.56		5.29	
ไม้ผล	10.57		19.54	
ไม้ยืนต้น	7.41		9.24	
ปศุสัตว์	9.44		13.81	
ประมง	16.42		18.14	
ไม้ดอกไม้ประดับ	0.81		1.23	
เกษตรอื่นๆ	8.33		8.13	
นอกภาคเกษตร		40.73		45.83
การขนส่ง การค้า การบริการ		59.27		54.17
กิจกรรมที่ระบุไม่ได้	-	-	-	-
รวม (%)	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

4.3 ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ

ในส่วนนี้จะแสดงให้เห็นผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณที่เป็นผลจากการคาดการณ์ผลกระทบที่เกิดจากการเปิดการค้าเสรี โดยในการพิจารณาผลกระทบดังกล่าวจะทำการพิจารณากลุ่มของสินค้าเกษตรออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มสินค้าที่ส่งออก และกลุ่มสินค้าที่นำเข้า

ซึ่งในการพิจารณาถึงผลกระทบจะทำการเปรียบเทียบมูลค่าการค้าที่เปลี่ยนไปจากก่อนที่จะมีข้อตกลงทางการค้าและภายหลังจากมีข้อตกลงการเปิดการค้าเสรี จากนั้นจึงนำผลการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไปหาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการส่งออกและนำเข้าสินค้า

4.3.1 ผลกระทบที่มีต่อการเปิดการค้าเสรีในปัจจุบัน

สำหรับการพิจารณาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีสามารถแบ่งการพิจารณาออกได้เป็น 3 ส่วนที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ผลกระทบที่มีต่อมูลค่าการผลิต

จากผลการศึกษาในเบื้องต้น เมื่อพิจารณาจากผลการเปิดการค้าเสรีที่จะมีต่อการส่งออก (ตารางที่ 4.3.1) ภายใต้อธิบายจริงจากข้อมูลสถิติการค้าในปัจจุบันพบว่าภายหลังจากจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีโดยเริ่มตั้งแต่ปี 2547-2550 สำหรับกลุ่มสินค้าที่จะได้รับผลกระทบในเชิงบวกคือข้อตกลงดังกล่าวซึ่งจะทำให้มีการส่งออกเพิ่มมากขึ้นนั้นจะมีทั้งสิ้น 20 กลุ่มสินค้า ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาจากอัตราการเปลี่ยนแปลงการค้าพบว่า กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงการส่งออกเพิ่มมากขึ้นในอันดับที่สูงได้แก่ ปลาป่น มังคุด และปาล์มน้ำมันตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกุ้งแช่เย็นแช่แข็งซึ่งมีการเติบโตในมูลค่าการค้าอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี 2547-ปัจจุบันนั้นคือ ร้อยละ 37.70, 16.02 และ 13.84 ในขณะเดียวกันกลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงการส่งออกน้อยที่สุดได้แก่ สับปะรด ข้าวโพดฝักอ่อน และมะพร้าว คิดเป็นร้อยละ 4.90, 5.21 และ 5.36 ตามลำดับ

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงผลกระทบที่จะเกิดจากการค้าเสรีพบว่า กลุ่มของสินค้าที่จะได้รับผลกระทบในเชิงบวกมากที่สุดจากข้อตกลงดังกล่าวโดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไป ได้แก่ มังคุด ปลาป่น ทุ่นำปรุงแต่ง ปาล์มน้ำมัน และอ้อย ซึ่งเท่ากับร้อยละ 24.60, 20.27, 6.19, 5.44 และ 4.48 ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มของสินค้าเกษตรที่จะได้รับผลกระทบน้อยที่สุดจากข้อตกลงการค้าเสรีได้แก่ ไหม ใก่นื้อ สับปะรด ข้าวโพดฝักอ่อน และสุกร ซึ่งเท่ากับร้อยละ 0.000, 0.018, 0.022, 0.024 และ 0.026 ตามลำดับ ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากลุ่มของสินค้าที่ได้ประโยชน์จากการค้าเสรีโดยส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มของสินค้าที่ประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันในการค้าระหว่างประเทศอยู่แล้ว นั่นคือการค้าเสรีนี้จะส่งผลที่ดีต่อกลุ่มสินค้านี้

ตารางที่ 4.3.1 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อสาขาการผลิต กรณีสินค้าที่มีการส่งออกสุทธิ

สาขาการผลิต	อัตรา การ เติบโต ปี2548	อัตรา การ ขยายตัว ²	อัตรา การ เติบโต ปี2549	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโต ปี2550	อัตรา การ ขยายตัว	รวม ³	เฉลี่ย ⁴
ข้าว	-24.97	-10.094018	-0.02	-0.009515	22.73	9.190785	-0.912749	-0.304250
มันสำปะหลัง	-34.11	-13.401024	48.32	18.983909	-3.21	-1.262181	4.320704	1.440235
หน่อไม้ฝรั่ง	32.32	0.828062	-9.52	-0.243920	-4.31	-0.110460	0.473683	0.157894
กระเทียมเขียว	25.77	5.613898	-7.07	-1.540468	-62.91	-13.707234	-9.633803	-3.211268
ข้าวโพดฝักอ่อน	19.60	0.268230	26.78	0.366608	-51.59	-0.706174	-0.071335	-0.023778
ข้าวโพดหวาน	8.51	0.116278	20.54	0.280786	21.05	0.287745	0.684809	0.228270
ส้ม	29.79	0.152990	59.56	0.305879	28.57	0.146731	0.605600	0.201867
มะม่วง	1.16	0.004426	65.98	0.252227	34.83	0.133146	0.389798	0.129933
สับปะรด	46.03	0.608314	-6.53	-0.086357	-34.60	-0.457259	0.064698	0.021566
กล้วยหอม	-16.22	-0.565096	18.51	0.644983	40.95	1.426978	1.506866	0.502289
ทุเรียน	26.57	4.780284	2.62	0.471972	10.89	1.959575	7.211832	2.403944
ลำไย	14.51	3.096491	-10.45	-2.231101	34.73	7.411856	8.277246	2.759082
มังคุด	51.44	18.914311	-63.02	-23.170930	212.30	78.060270	73.803651	24.601217
อ้อย	-38.24	-15.575493	-30.85	-12.568073	102.10	41.592052	13.448486	4.482829
มะพร้าว	16.44	0.880392	-31.24	-1.672491	20.16	1.079539	0.287440	0.095813
ปาล์มน้ำมัน	7.90	0.714128	124.96	11.290005	47.73	4.311996	16.316128	5.438709
กาแฟ	-12.76	-0.687649	-2.42	-0.130620	2.61	0.140845	-0.677424	-0.225808
ชา	-131.53	-7.086302	-32.68	-1.760859	52.11	2.807529	-6.039632	-2.013211
กล้วยไม้	13.85	2.470116	10.10	1.800437	5.21	0.928761	5.199314	1.733105
หมู	24.16	0.026197	-24.44	-0.026495	71.32	0.077332	0.077033	0.025678
ไก่เนื้อ	34.01	0.035199	7.25	0.007505	10.82	0.011197	0.053900	0.017967
ไหมด	42.35	0.000093	1.72	0.000004	-13.82	-0.000030	0.000066	0.000022
กุ้งแช่เย็นแช่แข็ง	37.70	0.556197	16.02	0.236399	13.84	0.204140	0.996736	0.332245
ทูน่าปรุงแต่ง	20.13	18.040014	10.56	9.464891	-9.97	-8.934674	18.570232	6.190077
ปลาป่น	152.27	29.391000	211.45	40.815378	-48.69	-9.397911	60.808467	20.269489

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

² อัตราการขยายตัว คือ ผลกระทบจากการเติบโตของการส่งออก/นำเข้าที่มีต่อการขยายตัวของการผลิต การใช้แรงงาน การใช้ปัจจัยทุน หรือ การกระจายรายได้ ตามหัวข้อของตาราง

³ รวม คือ ผลรวมของอัตราการขยายตัวของการผลิตทั้ง 3 ปี

⁴ เฉลี่ย คือ ค่าเฉลี่ยของอัตราการขยายตัวของการผลิตแต่ละปี

ตารางที่ 4.3.2 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อสาขาการผลิต กรณีสินค้าที่มีการนำเข้าสุทธิ

สาขาการผลิต	อัตรา การ เติบโต ปี2548	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโต ปี2549	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโต ปี2550	อัตรา การ ขยายตัว	รวม	เฉลี่ย
ถั่วเหลือง	11.97	-0.008081	-13.22	0.008927	10.33	-0.006976	-0.006129	-0.002043
มันฝรั่ง	-17.84	0.148378	17.01	-0.141447	-6.90	0.057403	0.064334	0.021445
หอมหัวใหญ่	87.05	-4.379589	-13.81	0.694996	-29.42	1.480183	-2.204410	-0.734803
กระเทียม	-21.02	0.090063	-35.89	0.153740	-24.18	0.103590	0.347394	0.115798
องุ่นสด	-4.96	0.063539	47.08	-0.602618	43.75	-0.559984	-1.099063	-0.366354
โคเนื้อ	-5.02	0.004881	12.11	-0.011766	0.24	-0.000233	-0.007117	-0.002372
โคนม	-0.66	0.045902	111.39	-7.708910	-27.01	1.869183	-5.793826	-1.931275
ปลาน้ำจืดแช่แข็ง แช่แข็ง	30.97	-0.392916	3.26	-0.041406	-12.16	0.154295	-0.280027	-0.093342
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	-99.91	1.437862	-12727.7	183.1632	-169.54	2.439807	187.04087	62.346959

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

เมื่อพิจารณาจากผลการเปิดการค้าเสรีที่จะมีต่อการนำเข้า(ตารางที่ 4.3.2) พบว่าสำหรับกลุ่มสินค้าที่จะได้รับผลกระทบในเชิงลบคือข้อตกลงดังกล่าวทำให้มีการนำเข้าเพิ่มมากขึ้นนั้นจะมีทั้งสิ้น 2 กลุ่มสินค้า โดยเมื่อพิจารณาจากอัตราการเปลี่ยนแปลงการค้าพบว่า กลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มมากขึ้นในอันดับที่สูงได้แก่ องุ่นสด และ โคนม ตามลำดับ

ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาถึงผลกระทบที่จะเกิดจากการค้าเสรีพบว่า กลุ่มของสินค้าที่จะได้รับผลกระทบในเชิงลบน้อยที่สุดจากข้อตกลงดังกล่าวโดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปได้แก่ โคนเนื้อ และถั่วเหลืองเท่ากับ 0.0020 และ 0.0023 ตามลำดับ ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากลุ่มของสินค้าที่เสียประโยชน์จากการค้าเสรีโดยส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มของสินค้าที่ประเทศไทยไม่มีศักยภาพในการแข่งขันในการค้าระหว่างประเทศอยู่แล้ว นั่นคือการค้าเสรีนี้จะส่งผลกระทบต่อกลุ่มสินค้านี้

อย่างไรก็ตามผลการศึกษาดังกล่าวมีข้อสังเกตที่น่าสนใจบางประการคือ จากการคาดการณ์ผลกระทบจากการค้าเสรีในเบื้องต้นซึ่งจะมีผลต่อการขยายตัวหรือหดตัวในมูลค่าการค้าสินค้าเกษตรที่สำคัญเมื่อพิจารณาจากข้อมูลที่แท้จริงแล้วพบว่า สำหรับกลุ่มสินค้าที่มีศักยภาพเช่น ข้าว กระเจี๊ยบเขียว และข้าวโพดฝักอ่อน ยังไม่มีการขยายตัวมากเท่าที่ควรเมื่อพิจารณาจากความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งจะได้ชัดเจนในกรณีของ ข้าว ขณะเดียวกันผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีจะส่งผลกระทบต่อการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มมากขึ้นมากที่สุด

2. ผลกระทบที่มีต่อการใช้จ่ายการผลิต

จากการพิจารณาผลกระทบการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อผลตอบแทนปัจจัยการผลิตในแต่ละกลุ่มสินค้าจากข้อมูลสถิติการค้าในปัจจุบันพบว่าภายหลังการมีการทำข้อตกลงการค้าเสรีโดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 2547-2550 เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มสาขาการผลิตที่ได้รับผลกระทบอย่างมากในลำดับต้นๆ พบว่า

- กลุ่มสินค้าัญพืช การค้าเสรีจะทำให้ผลตอบแทนปัจจัยการผลิตลดลงทั้งสองประเภท โดยเมื่อแยกพิจารณาถึงผลกระทบต่อแรงงานในภาคและนอกภาคการเกษตรพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงในผลตอบแทนที่มีต่อแรงงานในภาคการเกษตรมากที่สุดโดยเฉลี่ยลดลงเท่ากับร้อยละ 0.087 เมื่อเทียบกับนอกภาคการเกษตรซึ่งลดลงเท่ากับร้อยละ 0.015 (ตารางที่ 4.3.3)

ตารางที่ 4.3.3 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าัญพืช

สาขาการผลิต	แรงงาน	อัตรา การ เติบโตปี 2548	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2549	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2550	อัตรา การ ขยายตัว	รวม	เฉลี่ย
ข้าว	ในภาค	-24.97	-2.91611	-0.02	-0.00275	22.73	2.65517	-0.26369	-0.08790
	นอกภาค		-0.50335		-0.00047		0.45831	-0.04552	-0.01517

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

ในขณะที่ผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อผลตอบแทนการใช้จ่ายเงินทุน พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันกับปัจจัยแรงงานคือพบว่าการเปลี่ยนแปลงในผลตอบแทนที่มีต่อปัจจัยทุนในภาคการเกษตรมากที่สุดโดยเฉลี่ยลดลงเท่ากับร้อยละ 0.067 เมื่อเทียบกับนอกภาคการเกษตรซึ่งลดลงเท่ากับร้อยละ 0.014 (ตารางที่ 4.3.4)

ตารางที่ 4.3.4 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณีสินค้าัญพืช

สาขาการผลิต	ทุน	อัตรา การ เติบโตปี 2548	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2549	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2550	อัตรา การ ขยายตัว	รวม	เฉลี่ย
ข้าว	ในภาค	-24.97	-2.232517	-0.02	-0.002104	22.73	2.032747	-0.201875	-0.067292
	นอกภาค		-0.488420		-0.000460		0.444716	-0.044165	-0.014722

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

- กลุ่มสินค้าพืชไร่ การค้าเสรีจะทำให้ผลตอบแทนแรงงานในภาคการเกษตรสำหรับสาขาการผลิตอ้อย มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นมากที่สุดโดยประมาณเฉลี่ยแล้วเท่ากับร้อยละ 0.36 เมื่อเทียบกับสาขาการผลิตอื่นๆในกลุ่มสินค้าพืชไร่ รองลงมาคือมันสำปะหลังซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นโดยประมาณเฉลี่ยแล้วเท่ากับร้อยละ 0.04 (ตารางที่ 4.3.5 และ 4.3.6) ส่วนผลตอบแทนปัจจัยทุนนั้น สาขาการผลิตอ้อยก็ยังเป็นสาขาที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดเช่นกันคือ โดยเฉลี่ยแล้วมีการเพิ่มขึ้นเท่ากับร้อยละ 0.11

ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการผลิตในสาขาการผลิตอ้อยและมันสำปะหลังที่มีการขยายตัวในการส่งออกภายหลังการเปิดการค้าเสรี ซึ่งส่งผลต่อการใช้จ่ายการผลิตในการผลิตสินค้าชนิดนั้นในการส่งออกเพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 4.3.5 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าพืชไร่

สาขาการผลิต	แรงงาน	อัตรา การ เติบโตปี 2548	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2549	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2550	อัตรา การ ขยายตัว	รวม	เฉลี่ย
มัน สำปะ หลัง	ในภาค	-34.11	-0.40782	48.32	0.57772	-3.21	-0.03841	0.13149	0.04383
	นอกภาค		-0.09164		0.12982		-0.00863	0.02955	0.00985
อ้อย	ในภาค	-38.24	-1.26997	-30.85	-1.02475	102.10	3.39126	1.09654	0.36551
	นอกภาค		-0.36045		-0.29085		0.96254	0.31123	0.10374

ตารางที่ 4.3.6 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณีสินค้าพืชไร่

สาขาการผลิต	ทุน	อัตรา การ เติบโตปี 2548	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2549	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2550	อัตรา การ ขยายตัว	รวม	เฉลี่ย
มัน สำปะ หลัง	ในภาค	-34.11	-0.296146	48.32	0.419521	-3.21	-0.027893	0.095482	0.031827
	นอกภาค		-0.083800		0.118711		-0.007893	0.027018	0.009006
อ้อย	ในภาค	-38.24	-0.665734	-30.85	-0.537189	102.10	1.777743	0.574820	0.191607
	นอกภาค		-0.393464		-0.317491		1.050686	0.339732	0.113244

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

- กลุ่มสินค้าไม้ยืนต้น การค้าเสรีจะทำให้ผลตอบแทนแรงงานในภาคการเกษตรสำหรับสาขาการผลิตปาล์มน้ำมันมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดโดยประมาณเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 0.05 เมื่อเทียบกับสาขาการผลิตอื่นๆในกลุ่มสินค้าไม้ยืนต้น (ตารางที่ 4.3.7 และ 4.3.8) ส่วนผลตอบแทนปัจจัยทุนนั้นสาขาการผลิตปาล์มน้ำมันก็ยังเป็นสาขาที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดเช่นกันโดยประมาณเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 0.012

ตารางที่ 4.3.7 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าไม้ยืนต้น

สาขาการผลิต	แรงงาน	อัตรา การ เติบโตปี 2548	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2549	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2550	อัตรา การ ขยายตัว	รวม	เฉลี่ย
ปาล์ม น้ำมัน	ในภาค	7.90	0.00728	124.96	0.11505	47.73	0.04394	0.16627	0.05542
	นอกภาค		0.00159		0.02515		0.00960	0.03634	0.01211
ชา	ในภาค	-131.53	-0.05401	-32.68	-0.01342	52.11	0.02140	-0.04604	-0.01535
	นอกภาค		-0.01037		-0.00258		0.00411	-0.00884	-0.00295

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

ตารางที่ 4.3.8 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณีสินค้าไม้ยืนต้น

สาขาการผลิต	ทุน	อัตรา การ เติบโตปี 2548	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2549	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2550	อัตรา การ ขยายตัว	รวม	เฉลี่ย
ปาล์ม น้ำมัน	ในภาค	7.90	0.007773	124.96	0.122882	47.73	0.046932	0.177587	0.059196
	นอกภาค		0.001554		0.024570		0.009384	0.035509	0.011836
ชา	ในภาค	-131.53	-0.074827	-32.68	-0.018594	52.11	0.029646	-0.063775	-0.021258
	นอกภาค		-0.010202		-0.002535		0.004042	-0.008695	-0.002898

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการผลิตในสาขาการมันสำปะหลังที่มีการขยายตัวในการส่งออกภายหลังการเปิดการค้าเสรี ซึ่งส่งผลต่อการใช้ปัจจัยการผลิตในการผลิตสินค้าชนิดนั้นในการส่งออกเพิ่มมากขึ้น

- กลุ่มสินค้าไม้ผล การค้าเสรีจะทำให้ผลตอบแทนแรงงานในภาคการเกษตรสำหรับสาขาการผลิต ทุเรียนและลำไย ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดตามลำดับโดยประมาณเฉลี่ยแล้วเท่ากับร้อยละ 0.02 และ 0.03 เมื่อเทียบกับสาขาการผลิตอื่นๆในกลุ่มสินค้าไม้ผล (ตารางที่ 4.3.9 และ 4.3.10) ส่วนผลตอบแทนปัจจัยทุนนั้น สาขาการผลิตลำไยก็ยังเป็นสาขาที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดเช่นกันโดยเฉลี่ยแล้ว เท่ากับร้อยละ 0.05

ตารางที่ 4.3.9 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าไม้ผล

สาขาการผลิต	แรงงาน	อัตรา		อัตรา		อัตรา		รวม	เฉลี่ย
		การเติบโตปี 2548	การขยายตัว	การเติบโตปี 2549	การขยายตัว	การเติบโตปี 2550	การขยายตัว		
ทุเรียน	ในภาค	26.57	0.04221	2.62	0.00417	10.89	0.01730	0.06368	0.02123
	นอกภาค		0.01006		0.00099		0.00413	0.01518	0.00506
ลำไย	ในภาค	14.51	0.03491	-10.45	-0.02516	34.73	0.08357	0.09333	0.03111
	นอกภาค		0.00708		-0.00510		0.01695	0.01893	0.00631

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

ตารางที่ 4.3.10 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณีสินค้าไม้ผล

สาขาการผลิต	ทุน	อัตรา		อัตรา		อัตรา		รวม	เฉลี่ย
		การเติบโตปี 2548	การขยายตัว	การเติบโตปี 2549	การขยายตัว	การเติบโตปี 2550	การขยายตัว		
ทุเรียน	ในภาค	26.57	0.069847	2.62	0.006896	10.89	0.028632	0.105375	0.035125
	นอกภาค		0.009938		0.000981		0.004074	0.014993	0.004998
ลำไย	ในภาค	14.51	0.058161	-10.45	-0.041907	34.73	0.139216	0.155471	0.051824
	นอกภาค		0.006987		-0.005034		0.016724	0.018676	0.006225

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

- กลุ่มสินค้าผัก การค้าเสรีจะทำให้ผลตอบแทนแรงงานในภาคการเกษตรสำหรับสาขาการผลิตข้าวโพดหวานมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดโดยประมาณเฉลี่ยแล้วเท่ากับร้อยละ 0.0013 เมื่อเทียบกับสาขาการผลิตอื่นๆในกลุ่มสินค้าผัก (ตารางที่ 4.3.11 และ 4.3.12) ส่วนผลตอบแทนปัจจัยทุนนั้น สาขาการผลิตกระทียมกลับเป็นสาขาที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดเท่ากับร้อยละ 0.0007

ตารางที่ 4.3.11 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าผัก

สาขาการผลิต	แรงงาน	อัตรา การ เติบโตปี 2548	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2549	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2550	อัตรา การ ขยายตัว	รวม	เฉลี่ย
ข้าวโพด หวาน	ในภาค	8.51	0.00068	20.54	0.00164	21.05	0.00168	0.00401	0.00134
	นอกภาค		0.00005		0.00011		0.00011	0.00027	0.00009
กระทียม	ในภาค	-21.02	0.00038	-35.89	0.00064	-24.18	0.00043	0.00145	0.00048
	นอกภาค		0.00007		0.00012		0.00008	0.00026	0.00009

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

ตารางที่ 4.3.12 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณีสินค้าผัก

สาขาการผลิต	ทุน	อัตรา การ เติบโตปี 2548	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2549	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2550	อัตรา การ ขยายตัว	รวม	เฉลี่ย
กระ เจียบ เขียว	ในภาค	25.77	0.001142	-7.07	-0.000313	-62.91	-0.002788	-0.001959	-0.000653
	นอกภาค		0.000179		-0.000049		-0.000436	-0.000307	-0.000102
กระทียม	ในภาค	-21.02	0.000522	-35.89	0.000890	-24.18	0.000600	0.002012	0.000671
	นอกภาค		0.000067		0.000115		0.000077	0.000260	0.000087

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

- กลุ่มสินค้าปศุสัตว์ การค้าเสรีจะทำให้ผลตอบแทนแรงงานในภาคการเกษตรสำหรับสาขาการผลิตโคนมมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดโดยลดลงเฉลี่ยแล้วประมาณเท่ากับร้อยละ 0.057 เมื่อเทียบกับสาขาการผลิตอื่นๆในกลุ่มสินค้าปศุสัตว์ (ตารางที่ 4.3.13 และ 4.3.14) ส่วนผลตอบแทนปัจจัยทุนนั้นสาขาการผลิตโคนมก็ยังเป็นสาขาที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดเช่นกันคือลดลงโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 0.048

ตารางที่ 4.3.13 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าปศุสัตว์

สาขาการผลิต	แรงงาน	อัตรา	อัตรา	อัตรา	อัตรา	อัตรา	อัตรา	รวม	เฉลี่ย
		การเติบโตปี 2548	การขยายตัว	การเติบโตปี 2549	การขยายตัว	การเติบโตปี 2550	การขยายตัว		
หมู	ในภาค	24.16	0.00307	-24.44	-0.00311	71.32	0.00906	0.00903	0.00301
	นอกภาค		0.00108		-0.00110		0.00320	0.00319	0.00106
โคนม	ในภาค	-0.66	0.00137	111.39	-0.22971	-27.01	0.05570	-0.17265	-0.05755
	นอกภาค		0.00082		-0.13758		0.03336	-0.10340	-0.03447

ตารางที่ 4.3.14 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณีสินค้าปศุสัตว์

สาขาการผลิต	ทุน	อัตรา	อัตรา	อัตรา	อัตรา	อัตรา	อัตรา	รวม	เฉลี่ย
		การเติบโตปี 2548	การขยายตัว	การเติบโตปี 2549	การขยายตัว	การเติบโตปี 2550	การขยายตัว		
หมู	ในภาค	24.16	0.003533	-24.44	-0.003573	71.32	0.010429	0.010388	0.003463
	นอกภาค		0.001133		-0.001146		0.003344	0.003332	0.001111
โคนม	ในภาค	-0.66	0.001150	111.39	-0.193127	-27.01	0.046828	-0.145149	-0.048383
	นอกภาค		0.000794		-0.133295		0.032320	-0.100181	-0.033394

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

- กลุ่มสินค้าประมง การค้าเสรีจะทำให้ผลตอบแทนแรงงานในภาคการเกษตรสำหรับสาขาการผลิตกุ้งมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดโดยเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยแล้วประมาณเท่ากับร้อยละ 0.05 เมื่อเทียบกับสาขาการผลิตอื่นๆในกลุ่มสินค้าประมง (ตารางที่ 4.3.15 และ 4.3.16) ส่วนผลตอบแทนปัจจัยทุนนั้นสาขาการผลิตกุ้งก็ยังเป็นสาขาที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดเช่นกัน ซึ่งเท่ากับร้อยละ 0.05

ตารางที่ 4.3.15 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าประมง

สาขาการผลิต	แรงงาน	อัตรา การ เติบโตปี 2548	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2549	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2550	อัตรา การ ขยายตัว	รวม	เฉลี่ย
กุ้งแช่เย็น แช่แข็ง	ในภาค	37.70	0.08546	16.02	0.03632	13.84	0.03137	0.15316	0.05105
	นอกภาค		0.01347		0.00573		0.00494	0.02414	0.00805
ปลาน้ำ จืดแช่เย็น แช่แข็ง	ในภาค	30.97	-0.00438	3.26	-0.00046	-12.16	0.00172	-0.00312	-0.00104
	นอกภาค		-0.00106		-0.00011		0.00042	-0.00075	-0.00025

ตารางที่ 4.3.16 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณีสินค้าประมง

สาขาการผลิต	ทุน	อัตรา การ เติบโตปี 2548	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2549	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2550	อัตรา การ ขยายตัว	รวม	เฉลี่ย
กุ้งแช่เย็น แช่แข็ง	ในภาค	37.70	0.082361	16.02	0.035006	13.84	0.030229	0.147595	0.049198
	นอกภาค		0.013399		0.005695		0.004918	0.024011	0.008004
ปลาน้ำ จืดแช่เย็น แช่แข็ง	ในภาค	30.97	-0.007350	3.26	-0.000775	-12.16	0.002886	-0.005239	-0.001746
	นอกภาค		-0.001050		-0.000111		0.000412	-0.000748	-0.000249

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

- กลุ่มสินค้าไม้ดอกไม้ประดับ แม้ว่าการค้าเสรีจะไม่ทำให้ผลตอบแทนแรงงานในภาคการเกษตรสำหรับสาขาการผลิตดังกล่าวนี้ได้รับผลกระทบเชิงลบก็ตาม (ตารางที่ 4.3.17 และ 4.3.18) แต่แรงงานในภาคการเกษตรอาจจะไม่ได้ผลตอบแทนมากเท่าที่ควรจากการเปิดการค้าเสรีสำหรับกลุ่มสินค้าชนิดนี้เช่นเดียวกัน คือโดยประมาณแรงงานในภาคการเกษตรจะได้ผลตอบแทนเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ 0.012 ในขณะที่ปัจจัยทุนในภาคการเกษตรได้รับผลตอบแทนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 0.017

ตารางที่ 4.3.17 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าไม้ดอกไม้ประดับ

สาขาการผลิต	แรงงาน	อัตรา การ เติบโตปี 2548	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2549	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2550	อัตรา การ ขยายตัว	รวม	เฉลี่ย
กล้วย ไม้	ในภาค	13.85	0.01772	10.10	0.01292	5.21	0.00666	0.03730	0.01243
	นอกภาค		0.00309		0.00225		0.00116	0.00650	0.00217

ตารางที่ 4.3.18 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณีสินค้าไม้ดอกไม้ประดับ

สาขาการผลิต	ทุน	อัตรา การ เติบโตปี 2548	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2549	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2550	อัตรา การ ขยายตัว	รวม	เฉลี่ย
กล้วย ไม้	ในภาค	13.85	0.025204	10.10	0.018371	5.21	0.009477	0.053052	0.017684
	นอกภาค		0.003037		0.002213		0.001142	0.006392	0.002131

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

ดังนั้นเมื่อพิจารณาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อผลตอบแทนปัจจัยการผลิตในภาพรวมจะพบว่า การเปิดการค้าเสรีจะทำให้ผลตอบแทนปัจจัยแรงงานในภาคการเกษตรเพิ่มขึ้นในบางสาขาการผลิต เมื่อเทียบกับปัจจัยทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยแรงงานในภาคการเกษตรในสาขาการผลิตพืชไร่ ไม้ยืนต้นและไม้ผล จะได้รับผลตอบแทนเพิ่มขึ้น โดยเปรียบเทียบกับภาคเศรษฐกิจอื่นๆ โดยเฉพาะในส่วนของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง อ้อย ปาล์มน้ำมัน ลำไย รวมทั้ง กุ้งแช่แข็ง แต่อย่างไรก็ตามในส่วนของการเกษตรผู้ปลูกข้าว ตามผลการศึกษาแสดงให้เห็นผลกระทบในแง่ลบอันเนื่องมาจากผลตอบแทนลดลงจากการเปิดเสรีในการค้า ซึ่งอาจเป็นมาจากกลุ่มสาขาดังกล่าวจะรวมเอาวัตถุประสงค์การผลิตคือข้าวเปลือกด้วยก็ได้ ขณะเดียวกันการเปิดการค้าเสรีจะส่งผลกระทบต่อกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักเป็นส่วนใหญ่ แม้ว่าผลกระทบดังกล่าวจะไม่มากก็ตาม

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาผลกระทบการค้าเสรีต่อผลตอบแทนปัจจัยการผลิตในภาพรวมก็คือการค้าเสรีแม้ว่าจะส่งผลกระทบทำให้ผลตอบแทนปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้นในบางสาขาการผลิตก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาขนาดการเปลี่ยนแปลงกลับพบว่าไม่ได้เพิ่มสูงขึ้นมากเท่าที่ควร ซึ่งเหตุผลก็คือโครงสร้างของแรงงานภาคการเกษตร และความไม่คล่องตัวในการส่งผ่านผลตอบแทนจากผลประโยชน์ของการค้าเสรีระหว่างผู้ส่งออกและตัวเกษตรกรเอง

3. ผลกระทบที่มีต่อรายได้ของครัวเรือน

เพื่อที่จะแสดงผลกระทบการเปิดการค้าเสรีให้เห็นชัดเจนมากขึ้นว่าจะเกิดผลเช่นไรต่อการกระจายรายได้ของครัวเรือนภาคการเกษตร ในส่วนนี้จึงทำการจำลองผลการเปลี่ยนแปลงจากการเปิดการค้าเสรีต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ของเกษตรกร โดยมีแบ่งตามชั้นรายได้ของเกษตรกรออกเป็น 5 ชั้นตามกลุ่มสาขาการผลิตในภาคการเกษตร ซึ่งผลการวิเคราะห์สามารถแสดงได้ดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากตาราง SAM (ตารางที่ 4.3.19) จะนำเสนอเฉพาะรายการสินค้าที่ได้รับผลกระทบสูงสุดกรณีสินค้าส่งออก 5 อันดับแรกและกรณีสินค้านำเข้า 4 อันดับแรก (ผลกระทบต่อรายการสินค้าอื่นๆสามารถศึกษาได้จากภาคผนวก) ซึ่งแสดงให้เห็นข้อสังเกตในประเด็นต่างๆต่อไปนี้

ประการแรก เมื่อเปรียบเทียบผลการกระจายรายได้ระหว่างครัวเรือนในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตรพบว่า ครัวเรือนภาคการเกษตรชั้นรายได้ที่ 1 ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีระดับรายได้ต่ำสุดจะได้รับผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีมากกว่าระดับชั้นรายได้อื่นของครัวเรือนในภาคการเกษตรและครัวเรือนนอกภาคการเกษตร นั่นคือแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่รายได้ต่ำกว่าจะได้ผลประโยชน์/เสียประโยชน์จากการเปิดการค้าเสรีมากกว่าในกลุ่มอื่นๆ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าเกษตรกรกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีรายได้ที่ขึ้นอยู่กับการผลิตสินค้าเกษตรหรือกิจกรรมการเกษตรแต่เพียงอย่างเดียว ในขณะที่ในกลุ่มอื่นอาจมีรายได้จากแหล่งอื่นนอกเหนือจากการผลิตสินค้าเกษตรเพียงชนิดเดียวจึงมีความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงรายได้น้อยกว่าเกษตรกรในกลุ่มนี้ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงในเชิงเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากการค้าเสรีจึงส่งผลโดยตรงต่อคนกลุ่มนี้มากกว่าในกลุ่มอื่น

ประการที่สอง เมื่อพิจารณาผลกระทบการค้าเสรีที่มีต่อการกระจายรายได้เฉพาะในกลุ่มสินค้าเกษตรที่ได้รับผลกระทบในเชิงบวก พบว่าในทุกกลุ่มสินค้านั้น การกระจายรายได้จะลดน้อยลงตามชั้นของรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำในสาขาการผลิตที่มีความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศจะได้ประโยชน์จากการเปิดการค้าเสรีมากกว่าเนื่องจากกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ผลิตรายย่อยไม่ได้มีกิจกรรมการผลิตและการบริโภคที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศมากเท่ากับเกษตรกรกลุ่มอื่น ซึ่งอาจทำการผลิตเกี่ยวข้องกับสาขาการผลิตอื่นๆ ผลการศึกษาดังกล่าวขัดแย้งกับการศึกษาในอดีตที่กล่าวว่าการค้าเสรีอาจส่งผลกระทบต่อเกษตรกรรายย่อย

ประการที่สาม เมื่อเปรียบเทียบการกระจายรายได้ระหว่างกลุ่มสาขาการผลิตที่ได้ประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศพบว่า ครัวเรือนในกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิต อ้อย ปาล์ม น้ำมัน และกุ้งแช่แข็ง จะได้รับผลกระทบมากกว่าตามลำดับ ซึ่งข้อสังเกตก็คือกลุ่มสินค้าในสาขาดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นกลุ่มสินค้า

เกษตรกรแปรรูปที่มีความสามารถในการแข่งขันในระดับสูง ขณะเดียวกัน โครงสร้างการผลิตมีลักษณะที่เกษตรกรมีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการแปรรูปเป็นอย่างมาก

ประการที่สี่ สำหรับผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการกระจายรายได้ในเชิงลบ (ตารางที่ 4.3.20) พบว่า กลุ่มสินค้าปศุสัตว์ ได้แก่ โคเนื้อ และ โคนม จะได้รับผลกระทบจากข้อตกลง ในขณะที่กลุ่มผักที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว ได้แก่ กระจับปี่เขียว และข้าวโพดฝักอ่อน ซึ่งสินค้ากลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่เกษตรกรเสียเปรียบด้านการแข่งขัน

กล่าวโดยสรุปก็คือการค้าเสรีจะเอื้อประโยชน์ต่อเกษตรกรที่อยู่ในสาขาการผลิตที่มีความสามารถในการแข่งขัน ในลักษณะที่สินค้าเกษตรที่มีการส่งออกเพิ่มมากขึ้นภายหลังการเปิดการค้าเสรีจะทำให้มีการจ้างแรงงานในการผลิตสินค้าชนิดนั้นเพิ่มขึ้นตามการขยายตัว ส่งผลให้รายได้ของเกษตรกรในกลุ่มนั้นเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย โดยที่กลุ่มเกษตรกรที่มีรายได้ในระดับล่างจะได้ผลประโยชน์มากกว่าโดยเปรียบเทียบ

ตารางที่ 4.3.19 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อการกระจายรายได้ กรณีสินค้าส่งออก

		อัตรา การ เติบโต ปี2548	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโต ปี2549	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโต ปี2550	อัตรา การ ขยายตัว	รวม	เฉลี่ย
อ้อย	ชั้นรายได้ที่ 1	-38.24	-0.50049	-30.85	-0.40385	102.10	1.33649	0.43214	0.14405
	ชั้นรายได้ที่ 2		-0.43537		-0.35131		1.16260	0.37592	0.12531
	ชั้นรายได้ที่ 3		-0.40364		-0.32570		1.07786	0.34852	0.11617
	ชั้นรายได้ที่ 4		-0.36355		-0.29336		0.97081	0.31391	0.10464
	ชั้นรายได้ที่ 5		-0.36129		-0.29153		0.96478	0.31195	0.10398
	นอกภาคเกษตร		-0.36331		-0.29316		0.97017	0.31370	0.10457
โคนม	ชั้นรายได้ที่ 1	-0.66	0.00097	111.39	-0.16283	-27.01	0.03948	-0.12238	-0.04079
	ชั้นรายได้ที่ 2		0.00084		-0.14164		0.03434	-0.10646	-0.03549
	ชั้นรายได้ที่ 3		0.00078		-0.13132		0.03184	-0.09870	-0.03290
	ชั้นรายได้ที่ 4		0.00070		-0.11828		0.02868	-0.08889	-0.02963
	ชั้นรายได้ที่ 5		0.00070		-0.11754		0.02850	-0.08834	-0.02945
	นอกภาคเกษตร		0.00077		-0.12927		0.03134	-0.09715	-0.03238
ข้าว	ชั้นรายได้ที่ 1	-24.97	-0.93471	-0.02	-0.00088	22.73	0.85107	-0.08452	-0.02817
	ชั้นรายได้ที่ 2		-0.81310		-0.00077		0.74034	-0.07352	-0.02451
	ชั้นรายได้ที่ 3		-0.75383		-0.00071		0.68638	-0.06816	-0.02272
	ชั้นรายได้ที่ 4		-0.67897		-0.00064		0.61821	-0.06140	-0.02047
	ชั้นรายได้ที่ 5		-0.67474		-0.00064		0.61437	-0.06101	-0.02034
	นอกภาคเกษตร		-0.55668		-0.00052		0.50686	-0.05034	-0.01678
ปาล์ม น้ำมัน	ชั้นรายได้ที่ 1	7.90	0.00295	124.96	0.04657	47.73	0.01779	0.06731	0.02244
	ชั้นรายได้ที่ 2		0.00256		0.04051		0.01547	0.05855	0.01952
	ชั้นรายได้ที่ 3		0.00238		0.03756		0.01435	0.05428	0.01809
	ชั้นรายได้ที่ 4		0.00214		0.03383		0.01292	0.04889	0.01630
	ชั้นรายได้ที่ 5		0.00213		0.03362		0.01284	0.04859	0.01620
	นอกภาคเกษตร		0.00177		0.02796		0.01068	0.04041	0.01347
กุ้งแช่ เย็นแช่ แข็ง	ชั้นรายได้ที่ 1	37.70	0.02900	16.02	0.01232	13.84	0.01064	0.05196	0.01732
	ชั้นรายได้ที่ 2		0.02522		0.01072		0.00926	0.04520	0.01507
	ชั้นรายได้ที่ 3		0.02339		0.00994		0.00858	0.04191	0.01397
	ชั้นรายได้ที่ 4		0.02106		0.00895		0.00773	0.03775	0.01258
	ชั้นรายได้ที่ 5		0.02093		0.00890		0.00768	0.03751	0.01250
	นอกภาคเกษตร		0.01611		0.00685		0.00591	0.02887	0.00962

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

ตารางที่ 4.3.20 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อการกระจายรายได้ กรณีสินค้านำเข้า

		อัตรา การ เติบโต ปี2548	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโต ปี2549	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโต ปี2550	อัตรา การ ขยายตัว	รวม	เฉลี่ย
โกเนื้อ	ชั้นรายได้ที่ 1	-5.02	0.00034	12.11	-0.00083	0.24	-0.00002	-0.00050	-0.00017
	ชั้นรายได้ที่ 2		0.00030		-0.00072		-0.00001	-0.00044	-0.00015
	ชั้นรายได้ที่ 3		0.00028		-0.00067		-0.00001	-0.00040	-0.00013
	ชั้นรายได้ที่ 4		0.00025		-0.00060		-0.00001	-0.00036	-0.00012
	ชั้นรายได้ที่ 5		0.00025		-0.00060		-0.00001	-0.00036	-0.00012
	นอกภาคเกษตร		0.00023		-0.00056		-0.00001	-0.00034	-0.00011
โคนม	ชั้นรายได้ที่ 1	-0.66	0.00097	111.39	-0.16283	-27.01	0.03948	-0.12238	-0.04079
	ชั้นรายได้ที่ 2		0.00084		-0.14164		0.03434	-0.10646	-0.03549
	ชั้นรายได้ที่ 3		0.00078		-0.13132		0.03184	-0.09870	-0.03290
	ชั้นรายได้ที่ 4		0.00070		-0.11828		0.02868	-0.08889	-0.02963
	ชั้นรายได้ที่ 5		0.00070		-0.11754		0.02850	-0.08834	-0.02945
	นอกภาคเกษตร		0.00077		-0.12927		0.03134	-0.09715	-0.03238
กระเจียบ เขียว	ชั้นรายได้ที่ 1	25.77	0.00037	-7.07	-0.00010	-62.91	-0.00091	-0.00064	-0.00021
	ชั้นรายได้ที่ 2		0.00032		-0.00009		-0.00079	-0.00055	-0.00018
	ชั้นรายได้ที่ 3		0.00030		-0.00008		-0.00073	-0.00051	-0.00017
	ชั้นรายได้ที่ 4		0.00027		-0.00007		-0.00066	-0.00046	-0.00015
	ชั้นรายได้ที่ 5		0.00027		-0.00007		-0.00066	-0.00046	-0.00015
	นอกภาคเกษตร		0.00021		-0.00006		-0.00052	-0.00036	-0.00012
ข้าวโพด ฝักอ่อน	ชั้นรายได้ที่ 1	19.60	0.00034	26.78	0.00047	-51.59	-0.00091	-0.00009	-0.00003
	ชั้นรายได้ที่ 2		0.00030		0.00041		-0.00079	-0.00008	-0.00003
	ชั้นรายได้ที่ 3		0.00028		0.00038		-0.00073	-0.00007	-0.00002
	ชั้นรายได้ที่ 4		0.00025		0.00034		-0.00066	-0.00007	-0.00002
	ชั้นรายได้ที่ 5		0.00025		0.00034		-0.00066	-0.00007	-0.00002
	นอกภาคเกษตร		0.00017		0.00024		-0.00046	-0.00005	-0.00002

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

4.3.2 ผลกระทบจากข้อตกลง FTA ที่ได้ลงนามกับประเทศคู่ค้า

ในส่วนนี้จะแสดงให้เห็นถึงผลกระทบจากข้อตกลง FTA ซึ่งจะใช้อัตราการเปลี่ยนแปลงของการส่งออกและนำเข้าสุทธิเฉพาะประเทศที่มีการลงนามข้อตกลงแล้วซึ่งได้แก่ จีน ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ โดยสินค้าที่เลือกมาศึกษาในส่วนนี้จะเป็สินค้าเกษตรที่มีความสำคัญต่อการส่งออกของไทย ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ลำไย ใก่เนื้อ และกุ้ง และสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญต่อการนำเข้าของไทย ได้แก่ ใก่เนื้อ หอมหัวใหญ่ กระเทียม โคนเนื้อ และโคนม

จากผลการวิเคราะห์โดยตาราง SAM พบว่าสำหรับผลกระทบจากข้อตกลง FTA กับคู่ค้าของประเทศไทยที่ได้มีการลงนามข้อตกลงแล้วนั้น กลุ่มสินค้าที่จะได้ประโยชน์จากการค้าเสรีมากที่สุดก็คือมันสำปะหลัง ข้าว ลำไย กุ้งแช่แข็ง และใก่เนื้อตามลำดับ ซึ่งมีการขยายตัวในการส่งออกโดยเฉลี่ยร้อยละ 32.8452 , 6.9002 , 2.8797 , 0.0072 และ 0.0018 ตามลำดับ (ตาราง 4.3.21)

ตารางที่ 4.3.21 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อสาขาการผลิตบางสาขาที่สำคัญ โดยคิดอัตราการเติบโตเฉพาะประเทศที่ได้ทำความตกลงไปแล้ว กรณีสินค้าที่มีการส่งออกสุทธิ

สาขาการผลิต	อัตรา การ เติบโต ปี2548	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโต ปี2549	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโต ปี2550	อัตรา การ ขยายตัว	รวม	เฉลี่ย
ข้าว	-14.72	-5.949760	15.20	6.143797	50.72	20.506581	20.700619	6.900206
มันสำปะหลัง	-24.48	-9.618354	23.64	9.288958	251.64	98.864982	98.535586	32.845195
ลำไย	4.95	1.056221	-24.61	-5.251917	60.14	12.834811	8.639115	2.879705
ใก่เนื้อ	94.65	0.097960	-98.62	-0.102068	9.23	0.009549	0.005440	0.001813
กุ้งแช่เย็นแช่แข็ง	16.53	0.243855	-11.53	-0.170090	-3.52	-0.051899	0.021866	0.007289

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

ตารางที่ 4.3.22 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อสาขาการผลิตบางสาขาที่สำคัญ โดยคิดอัตราการเติบโตเฉพาะประเทศที่ได้ทำความตกลงไปแล้ว กรณีสินค้าที่มีการนำเข้าสุทธิ

สาขาการผลิต	อัตรา การ เติบโต ปี2548	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโต ปี2549	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโต ปี2550	อัตรา การ ขยายตัว	รวม	เฉลี่ย
หอมหัวใหญ่	487.70	-24.538132	24.37	-1.226020	-42.04	2.115103	-23.649049	-7.883016
กระเทียม	-17.29	0.074054	-36.02	0.154300	-22.81	0.097707	0.326062	0.108687
โคนเนื้อ	14.96	-0.014539	53.49	-0.051978	50.91	-0.049474	-0.115991	-0.038664
โคนม	8.12	-0.562122	24.28	-1.680436	-46.02	3.184608	0.942050	0.314017

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

ขณะเดียวกันผลการวิเคราะห์โดยตาราง SAM พบว่าสำหรับผลกระทบจากข้อตกลง FTA กับคู่ค้าของประเทศไทยที่ได้มีการลงนามข้อตกลงแล้วนั้น กลุ่มสินค้าที่จะเสียประโยชน์จากการค้าเสรีมากที่สุดก็คือ โคนม และ กระจเขียม ตามลำดับ ซึ่งมีการขยายตัวในการนำเข้าเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 0.31 , และ 0.10 ตามลำดับ (ตาราง 4.3.22)

นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อผลตอบแทนปัจจัยการผลิตในแต่ละกลุ่มสินค้าพบว่ากลุ่มสินค้าข้าว มันสำปะหลัง ลำไย กุ้งแช่แข็ง และไก่เนื้อ มากที่สุดเท่ากับร้อยละ 1.9934, 0.9995, 0.0324, 0.0011 และ 0.0002 ตามลำดับ ในขณะที่การค้าเสรีจะทำให้ผลตอบแทนของปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้นทั้งสองประเภท โดยเมื่อแยกพิจารณาถึงผลกระทบต่อปัจจัยการผลิตในภาคและนอกภาคการเกษตรพบว่าการเปลี่ยนแปลงในผลตอบแทนที่มีต่อแรงงานในภาคการเกษตรมากที่สุดโดยเฉลี่ย เมื่อเทียบกับนอกภาคการเกษตร (ตารางที่ 4.3.23) นั่นคือแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวและมันสำปะหลังจะได้ประโยชน์จากข้อตกลงดังกล่าวมากที่สุดจากข้อตกลงการค้าเสรี

ตารางที่ 4.3.23 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงานบางสาขาที่สำคัญ โดยคิดอัตรา
การเติบโตเฉพาะประเทศที่ได้ทำความตกลงไปแล้ว กรณีสินค้าที่มีการส่งออกสุทธิ

สาขาการผลิต		อัตรา การ เติบโตปี 2548	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2549	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2550	อัตรา การ ขยายตัว	รวม	เฉลี่ย
ข้าว	ในภาค	-14.72	-1.718855	15.20	1.774912	50.72	5.924247	5.980304	1.993435
	นอกภาค		-0.296692		0.306368		1.022585	1.032261	0.344087
มันสำปะ หลัง	ในภาค	-24.48	-0.292707	23.64	0.282683	251.64	3.008670	2.998645	0.999548
	นอกภาค		-0.065773		0.063521		0.676071	0.673818	0.224606
ลำไย	ในภาค	4.95	0.011909	-24.61	-0.059218	60.14	0.144718	0.097410	0.032470
	นอกภาค		0.002415		-0.012009		0.029349	0.019755	0.006585
ไก่เนื้อ	ในภาค	94.65	0.012030	-98.62	-0.012535	9.23	0.001173	0.000668	0.000223
	นอกภาค		0.004247		-0.004425		0.000414	0.000236	0.000079
กุ้งแช่เย็น แช่แข็ง	ในภาค	16.53	0.037471	-11.53	-0.026136	-3.52	-0.007975	0.003360	0.001120
	นอกภาค		0.005907		-0.004120		-0.001257	0.000530	0.000177

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

ตารางที่ 4.3.24 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงานบางสาขาที่สำคัญ โดยคิดอัตรา
การเติบโตเฉพาะประเทศที่ได้ทำความตกลงไปแล้ว กรณีสินค้าที่มีการนำเข้าสุทธิ

สาขาการผลิต		อัตรา	อัตรา	อัตรา	อัตรา	อัตรา	อัตรา	รวม	เฉลี่ย
		การเติบโตปี 2548	การขยายตัว	การเติบโตปี 2549	การขยายตัว	การเติบโตปี 2550	การขยายตัว		
หอมหัวใหญ่	ในภาค	487.70	0.011371	24.37	0.000568	-42.04	-0.000980	0.010959	0.003653
	นอกภาค		0.002431		0.000121		-0.000210	0.002343	0.000781
กระเทียม	ในภาค	-17.29	-0.000309	-36.02	-0.000644	-22.81	-0.000408	-0.001362	-0.000454
	นอกภาค		-0.000056		-0.000117		-0.000074	-0.000247	-0.000082
โคเนื้อ	ในภาค	14.96	0.001902	53.49	0.006798	50.91	0.006470	0.015170	0.005057
	นอกภาค		0.000671		0.002400		0.002284	0.005355	0.001785
โคนม	ในภาค	8.12	0.016750	24.28	0.050074	-46.02	-0.094896	-0.028071	-0.009357
	นอกภาค		0.010032		0.029991		-0.056836	-0.016813	-0.005604

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อผลตอบแทนปัจจัยการผลิตในกลุ่มสินค้าที่ได้รับผลกระทบในเชิงลบที่มีต่อผลตอบแทนปัจจัยแรงงาน พบว่ากลุ่มปัจจัยแรงงานที่อยู่ในสาขาการผลิต โคนม และ โคเนื้อ จะได้รับผลกระทบดังกล่าวมากที่สุดเท่ากับร้อยละ 0.0093 และ 0.0051 ตามลำดับ(ตาราง 4.3.24)

ขณะเดียวกันผลการวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากข้อตกลงการค้าเสรีที่ได้มีการลงนามแล้ว ก็สอดคล้องเช่นเดียวกันกับกรณีปัจจัยทุน โดยที่สาขาการผลิตที่ได้ประโยชน์จากข้อตกลงการค้าเสรี ได้แก่กลุ่มสินค้าข้าว มันสำปะหลัง ลำไย กุ้งแช่แข็ง และไก่เนื้อ เท่ากับร้อยละ 1.5261, 0.7258, 0.0541, 0.0011 และ 0.0003 ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มสาขาที่ได้รับผลกระทบในเชิงลบได้แก่ โคนม และ โคเนื้อ เท่ากับร้อยละ 0.0079 และ 0.0058 ตามลำดับ (ตาราง 4.3.25 และ 4.3.26)

ตารางที่ 4.3.25 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุนบางสาขาที่สำคัญ โดยคิดอัตรา
การเติบโตเฉพาะประเทศที่ได้ทำความตกลงไปแล้ว กรณีสินค้าที่มีการส่งออกสุทธิ

สาขาการผลิต		อัตรา การ เติบโตปี 2548	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2549	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโตปี 2550	อัตรา การ ขยายตัว	รวม	เฉลี่ย
ข้าว	ในภาค	-14.72	-1.315922	15.20	1.358838	50.72	4.535487	4.578403	1.526134
	นอกภาค		-0.287892		0.297281		0.992254	1.001643	0.333881
มันสำปะ หลัง	ในภาค	-24.48	-0.212554	23.64	0.205274	251.64	2.184793	2.177514	0.725838
	นอกภาค		-0.060146		0.058086		0.618229	0.616169	0.205390
ลำไย	ในภาค	4.95	0.019839	-24.61	-0.098646	60.14	0.241075	0.162268	0.054089
	นอกภาค		0.002383		-0.011850		0.028960	0.019493	0.006498
ไก่เนื้อ	ในภาค	94.65	0.013840	-98.62	-0.014421	9.23	0.001349	0.000769	0.000256
	นอกภาค		0.004438		-0.004625		0.000433	0.000246	0.000082
กุ้งแช่เย็น แช่แข็ง	ในภาค	16.53	0.036110	-11.53	-0.025187	-3.52	-0.007685	0.003238	0.001079
	นอกภาค		0.005874		-0.004097		-0.001250	0.000527	0.000176

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

ตารางที่ 4.3.26 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุนบางสาขาที่สำคัญ โดยคิดอัตรา
การเติบโตเฉพาะประเทศที่ได้ทำความตกลงไปแล้ว กรณีสินค้าที่มีการนำเข้าสุทธิ

สาขาการผลิต		อัตรา	อัตรา	อัตรา	อัตรา	อัตรา	อัตรา	รวม	เฉลี่ย
		การเติบโตปี	ขยายตัว	การเติบโตปี	ขยายตัว	การเติบโตปี	ขยายตัว		
		2548		2549		2550			
หอมหัวใหญ่	ในภาค	487.70	0.016033	24.37	0.000801	-42.04	-0.001382	0.015452	0.005151
	นอกภาค		0.002399		0.000120		-0.000207	0.002312	0.000771
กระเทียม	ในภาค	-17.29	-0.000429	-36.02	-0.000894	-22.81	-0.000566	-0.001889	-0.000630
	นอกภาค		-0.000055		-0.000115		-0.000073	-0.000244	-0.000081
โกนเนือ	ในภาค	14.96	0.002188	53.49	0.007821	50.91	0.007444	0.017452	0.005817
	นอกภาค		0.000702		0.002508		0.002387	0.005597	0.001866
โคนม	ในภาค	8.12	0.014083	24.28	0.042099	-46.02	-0.079782	-0.023601	-0.007867
	นอกภาค		0.009720		0.029056		-0.055065	-0.016289	-0.005430

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

ในขณะเดียวกันเมื่อศึกษาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการกระจายรายได้ของครัวเรือนภาคการเกษตรเมื่อมีข้อตกลงการเปิดการค้าเสรีกับประเทศที่ได้ลงนามข้อตกลงแล้ว พบว่าในกลุ่มสาขาการผลิตสินค้าเกษตรนั้น ครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบในเชิงบวกในกลุ่มสินค้าข้าว มันสำปะหลัง ลำไย กุ้งแช่แข็ง และโกนเนือ โดยระดับชั้นรายได้ที่ได้รับผลมากที่สุดคือ ระดับชั้นรายได้ชั้นที่ 1 ซึ่งมีรายได้ต่ำสุด เท่ากับร้อยละ 0.6390, 0.3562, 0.0154, 0.0004 และ 0.0001 ตามลำดับ และจะเห็นว่าการกระจายรายได้จะลดน้อยลงตามชั้นของรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำในสาขาการผลิตที่มีความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศจะได้ประโยชน์จากการเปิดการค้าเสรีมากกว่า(ตารางที่ 4.3.27)

อย่างไรก็ตามสำหรับผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการกระจายรายได้ในเชิงลบ (ตารางที่ 4.3.28) พบว่า กลุ่มสินค้าปศุสัตว์ได้แก่ โคนม จะได้รับผลกระทบจากข้อตกลงเท่ากับร้อยละ 0.0066 ในขณะที่กลุ่มผักที่ได้รับผลกระทบดังกล่าวได้แก่ หอมหัวใหญ่ เท่ากับร้อยละ 0.0016 ซึ่งสินค้ากลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่เกษตรกรเสียเปรียบด้านการแข่งขัน

ซึ่งจากการศึกษาพบว่าผลการประมาณการผลกระทบจากข้อตกลงการค้าเสรีค่อนข้างสอดคล้องกับข้อเท็จจริงในปัจจุบันในทุกกลุ่มสินค้า และตรงกับข้อสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้จากการศึกษาข้างต้น

ตารางที่ 4.3.27 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อการกระจายรายได้บางสาขาที่สำคัญ โดยคิด
อัตราการเติบโตเฉพาะประเทศที่ได้ทำความตกลงไปแล้ว กรณีสินค้าที่มีการส่งออกสุทธิ

		อัตรา การ เติบโต ปี2548	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโต ปี2549	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโต ปี2550	อัตรา การ ขยายตัว	รวม	เฉลี่ย
ข้าว	ชั้นรายได้ที่ 1	-14.72	-0.550949	15.20	0.568917	50.72	1.898914	1.916882	0.638961
	ชั้นรายได้ที่ 2		-0.479268		0.494898		1.651855	1.667486	0.555829
	ชั้นรายได้ที่ 3		-0.444334		0.458825		1.531452	1.545943	0.515314
	ชั้นรายได้ที่ 4		-0.400206		0.413258		1.379360	1.392412	0.464137
	ชั้นรายได้ที่ 5		-0.397717		0.410687		1.370779	1.383750	0.461250
	นอกภาคเกษตร		-0.328123		0.338825		1.130918	1.141619	0.380540
มัน สำปะ หลัง	ชั้นรายได้ที่ 1	-24.48	-0.104316	23.64	0.100743	251.64	1.072241	1.068668	0.356223
	ชั้นรายได้ที่ 2		-0.090744		0.087636		0.932736	0.929629	0.309876
	ชั้นรายได้ที่ 3		-0.084130		0.081248		0.864749	0.861868	0.287289
	ชั้นรายได้ที่ 4		-0.075774		0.073179		0.778869	0.776274	0.258758
	ชั้นรายได้ที่ 5		-0.075303		0.072724		0.774024	0.771445	0.257148
	นอกภาคเกษตร		-0.067477		0.065166		0.693584	0.691273	0.230424
ลำไย	ชั้นรายได้ที่ 1	4.95	0.005675	-24.61	-0.028217	60.14	0.068959	0.046416	0.015472
	ชั้นรายได้ที่ 2		0.004937		-0.024546		0.059987	0.040377	0.013459
	ชั้นรายได้ที่ 3		0.004577		-0.022757		0.055614	0.037434	0.012478
	ชั้นรายได้ที่ 4		0.004122		-0.020497		0.050091	0.033716	0.011239
	ชั้นรายได้ที่ 5		0.004097		-0.020369		0.049780	0.033507	0.011169
	นอกภาคเกษตร		0.003019		-0.015011		0.036684	0.024692	0.008231
ไก่เนื้อ	ชั้นรายได้ที่ 1	94.65	0.006477	-98.62	-0.006749	9.23	0.000631	0.000360	0.000120
	ชั้นรายได้ที่ 2		0.005635		-0.005871		0.000549	0.000313	0.000104
	ชั้นรายได้ที่ 3		0.005224		-0.005443		0.000509	0.000290	0.000097
	ชั้นรายได้ที่ 4		0.004705		-0.004902		0.000459	0.000261	0.000087
	ชั้นรายได้ที่ 5		0.004676		-0.004872		0.000456	0.000260	0.000087
	นอกภาคเกษตร		0.004405		-0.004590		0.000429	0.000245	0.000082
กุ้งแช่ เย็นแช่ แข็ง	ชั้นรายได้ที่ 1	16.53	0.012713	-11.53	-0.008867	-3.52	-0.002706	0.001140	0.000380
	ชั้นรายได้ที่ 2		0.011059		-0.007714		-0.002354	0.000992	0.000331
	ชั้นรายได้ที่ 3		0.010253		-0.007151		-0.002182	0.000919	0.000306
	ชั้นรายได้ที่ 4		0.009235		-0.006441		-0.001965	0.000828	0.000276
	ชั้นรายได้ที่ 5		0.009177		-0.006401		-0.001953	0.000823	0.000274
	นอกภาคเกษตร		0.007063		-0.004926		-0.001503	0.000633	0.000211

ตารางที่ 4.3.28 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อการกระจายรายได้บางสาขาที่สำคัญ โดยคิด
อัตราการเติบโตเฉพาะประเทศที่ได้ทำความตกลงไปแล้ว กรณีสินค้าที่มีการส่งออกสุทธิ

		อัตรา การ เติบโต ปี2548	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโต ปี2549	อัตรา การ ขยายตัว	อัตรา การ เติบโต ปี2550	อัตรา การ ขยายตัว	รวม	เฉลี่ย
หอมหัว ใหญ่	ชั้นรายได้ที่ 1	487.70	0.005131	24.37	0.000256	-42.04	-0.000442	0.004945	0.001648
	ชั้นรายได้ที่ 2		0.004463		0.000223		-0.000385	0.004302	0.001434
	ชั้นรายได้ที่ 3		0.004138		0.000207		-0.000357	0.003988	0.001329
	ชั้นรายได้ที่ 4		0.003727		0.000186		-0.000174	0.003739	0.001246
	ชั้นรายได้ที่ 5		0.003704		0.000185		-0.000173	0.003716	0.001239
	นอกภาคเกษตร		0.002886		0.000144		-0.000249	0.002782	0.000927
กระเทียม	ชั้นรายได้ที่ 1	-17.29	-0.000130	-36.02	-0.000270	-22.81	-0.000171	-0.000570	-0.000190
	ชั้นรายได้ที่ 2		-0.000113		-0.000235		-0.000149	-0.000496	-0.000165
	ชั้นรายได้ที่ 3		-0.000104		-0.000218		-0.000138	-0.000460	-0.000153
	ชั้นรายได้ที่ 4		-0.000094		-0.000196		-0.000124	-0.000414	-0.000138
	ชั้นรายได้ที่ 5		-0.000093		-0.000195		-0.000123	-0.000412	-0.000137
	นอกภาคเกษตร		-0.000069		-0.000145		-0.000092	-0.000306	-0.000102
โคเนื้อ	ชั้นรายได้ที่ 1	14.96	0.001024	53.49	0.003660	50.91	0.003484	0.008168	0.002723
	ชั้นรายได้ที่ 2		0.000891		0.003184		0.003031	0.007105	0.002368
	ชั้นรายได้ที่ 3		0.000826		0.002952		0.002810	0.006587	0.002196
	ชั้นรายได้ที่ 4		0.000744		0.002659		0.002531	0.005933	0.001978
	ชั้นรายได้ที่ 5		0.000739		0.002642		0.002515	0.005896	0.001965
	นอกภาคเกษตร		0.000696		0.002489		0.002369	0.005555	0.001852
โคนม	ชั้นรายได้ที่ 1	8.12	0.011873	24.28	0.035494	-46.02	-0.067266	-0.019898	-0.006633
	ชั้นรายได้ที่ 2		0.010328		0.030876		-0.058514	-0.017309	-0.005770
	ชั้นรายได้ที่ 3		0.009576		0.028626		-0.054249	-0.016048	-0.005349
	ชั้นรายได้ที่ 4		0.008625		0.025783		-0.048861	-0.014454	-0.004818
	ชั้นรายได้ที่ 5		0.008571		0.025623		-0.048557	-0.014364	-0.004788
	นอกภาคเกษตร		0.009426		0.028178		-0.053401	-0.015797	-0.005266

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

4.3.3 ผลกระทบที่คาดการณ์จากการทำ FTA ในอนาคต

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงผลกระทบที่คาดการณ์ในอนาคต ซึ่งจะทำการศึกษาด้วยทำการสร้างสถานการณ์จำลองโดยสมมติว่า ทุกประเทศได้ทำการเซ็นสัญญา FTA แล้วจากนั้นผลของข้อตกลงส่งผลต่อการเติบโตของการค้าระหว่างประเทศ ทั้งในกลุ่มสินค้าที่มีความได้เปรียบและเสียเปรียบในการแข่งขัน ซึ่งอัตราการเติบโตของการส่งออก-นำเข้าที่เพิ่มขึ้นนี้ จะสมมติให้แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ร้อยละ 20, 50 และ 100 เพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงขนาดการเปิดการค้าเสรีภายใต้สถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งผลจากการสร้างสถานการณ์จำลองที่มีต่อการขยายตัวของสาขาการผลิตต่างๆเป็นดังนี้

ตารางที่ 4.3.29 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อสาขาการผลิต โดยกำหนดสถานการณ์จำลองกรณีสินค้าที่มีการส่งออกสุทธิ

สาขาการผลิต	สถานการณ์จำลองที่ 1	อัตราการขยายตัว	สถานการณ์จำลองที่ 2	อัตราการขยายตัว	สถานการณ์จำลองที่ 3	อัตราการขยายตัว
ข้าว	20.00	8.086455	50.00	20.216137	100.00	40.432274
มันสำปะหลัง	20.00	7.857653	50.00	19.644133	100.00	39.288266
หน่อไม้ฝรั่ง	20.00	0.512473	50.00	1.281181	100.00	2.562363
กระเจี๊ยบเขียว	20.00	4.357735	50.00	10.894337	100.00	21.788674
ข้าวโพดฝักอ่อน	20.00	0.273742	50.00	0.684355	100.00	1.368710
ข้าวโพดหวาน	20.00	0.273397	50.00	0.683492	100.00	1.366984
ส้ม	20.00	0.102720	50.00	0.256800	100.00	0.513600
มะม่วง	20.00	0.076454	50.00	0.191134	100.00	0.382268
สับปะรด	20.00	0.264298	50.00	0.660745	100.00	1.321490
กล้วยหอม	20.00	0.696896	50.00	1.742241	100.00	3.484482
ทุเรียน	20.00	3.598012	50.00	8.995030	100.00	17.990061
ลำไย	20.00	4.268302	50.00	10.670754	100.00	21.341508
มังคุด	20.00	7.353599	50.00	18.383997	100.00	36.767994
อ้อย	20.00	8.147241	50.00	20.368104	100.00	40.736207
มะพร้าว	20.00	1.070740	50.00	2.676849	100.00	5.353698
ปาล์มน้ำมัน	20.00	1.806973	50.00	4.517432	100.00	9.034865
กาแฟ	20.00	1.077484	50.00	2.693710	100.00	5.387421
ชา	20.00	1.077484	50.00	2.693710	100.00	5.387421
กล้วยไม้	20.00	3.566732	50.00	8.916831	100.00	17.833662
หมู	20.00	0.021686	50.00	0.054215	100.00	0.108430
ไก่เนื้อ	20.00	0.020699	50.00	0.051748	100.00	0.103497
ไก่หม	20.00	0.000044	50.00	0.000110	100.00	0.000220
กุ้งแช่เย็นแช่แข็ง	20.00	0.295068	50.00	0.737671	100.00	1.475342
ทูน่าปรุงแต่ง	20.00	17.926194	50.00	44.815486	100.00	89.630972
ปลาป่น	20.00	3.860492	50.00	9.651231	100.00	19.302461

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

เมื่อพิจารณาผลกระทบต่อการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการขยายตัวในการผลิตและการค้าระหว่างประเทศจากการจำลองสถานการณ์ พบว่ากลุ่มสินค้าที่มีการขยายตัวในการส่งออกสูงสุด ในกลุ่ม ธัญพืช และพืชไร่ ได้แก่ อ้อย ข้าวและมันสำปะหลัง เท่ากับร้อยละ 40.43, 40.74 และ 39.29 ตามลำดับ ส่วนในกลุ่มผักได้แก่ กระเจี๊ยบเขียว เท่ากับร้อยละ 21.79 ในขณะที่กลุ่มผลไม้ ได้แก่ มังคุด ลำไย และ ทูเรียน เท่ากับร้อยละ 36.77, 21.34 และ 17.99 ตามลำดับ ส่วนไม้ยืนต้น ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน เท่ากับร้อยละ 9.03 และในส่วนกลุ่มสินค้าประมงได้แก่ กุ้งแช่แข็ง เท่ากับร้อยละ 1.48 (ตารางที่ 4.3.29)

ในขณะที่มีพิจารณากลุ่มสินค้าที่มีการขยายตัวในการนำเข้าสูงสุด ได้แก่ โคนม หอมหัวใหญ่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และ องุ่นสด ซึ่งเท่ากับร้อยละ 6.92, 5.03, 1.44 และ 1.28 ตามลำดับ(ตารางที่ 4.3.30)

ตารางที่ 4.3.30 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อสาขาการผลิต โดยกำหนดสถานการณ์จำลองกรณีสินค้าที่มีการนำเข้าสุทธิ

สาขาการผลิต	สถานการณ์จำลองที่ 1	อัตราการขยายตัว	สถานการณ์จำลองที่ 2	อัตราการขยายตัว	สถานการณ์จำลองที่ 3	อัตราการขยายตัว
ถั่วเหลือง	20.00	-0.013503	50.00	-0.033757	100.00	-0.067514
มันฝรั่ง	20.00	-0.166298	50.00	-0.415746	100.00	-0.831492
หอมหัวใหญ่	20.00	-1.006279	50.00	-2.515698	100.00	-5.031396
กระเทียม	20.00	-0.085677	50.00	-0.214192	100.00	-0.428383
องุ่นสด	20.00	-0.256004	50.00	-0.640009	100.00	-1.280019
โคเนื้อ	20.00	-0.019437	50.00	-0.048591	100.00	-0.097183
โคนม	20.00	-1.384078	50.00	-3.460194	100.00	-6.920388
ปลาน้ำจืดแช่แข็ง	20.00	-0.253716	50.00	-0.634290	100.00	-1.268579
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	20.00	-0.287818	50.00	-0.719544	100.00	-1.439088

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อผลตอบแทนปัจจัยการผลิตในกลุ่มสินค้าธัญพืชและพืชไร่พบว่า เมื่ออัตราการค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 100 กลุ่มการผลิต ข้าว อ้อย และมันสำปะหลังจะได้รับผลตอบแทนจากการใช้ปัจจัยแรงงานจากการผลิตเพิ่มขึ้นสูงสุด เท่ากับร้อยละ 11.68, 3.32 และ 1.20 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.3.31 และ 4.3.33) ส่วนในด้านของปัจจัยทุนพบว่า กลุ่มการผลิต ข้าว อ้อย และมันสำปะหลังจะได้รับผลตอบแทนจากการใช้ปัจจัยทุน เท่ากับร้อยละ 8.94, 1.74 และ 0.87 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.3.32 และ 4.3.34)

ตารางที่ 4.3.31 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้ารัฐพืช

สาขาการผลิต		สถานการณ์จำลองที่ 1	อัตราการขยายตัว	สถานการณ์จำลองที่ 2	อัตราการขยายตัว	สถานการณ์จำลองที่ 3	อัตราการขยายตัว
ข้าว	ในภาค	20.00	2.336136	50.00	5.840339	100.00	11.680678
	นอกภาค		0.403241		1.008102		2.016204

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

ตารางที่ 4.3.32 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุนกรณีสินค้ารัฐพืช

สาขาการผลิต		สถานการณ์จำลองที่ 1	อัตราการขยายตัว	สถานการณ์จำลองที่ 2	อัตราการขยายตัว	สถานการณ์จำลองที่ 3	อัตราการขยายตัว
ข้าว	ในภาค	20.00	1.788499	50.00	4.471249	100.00	8.942497
	นอกภาค		0.391280		0.978201		1.956401

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

ตารางที่ 4.3.33 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าพืชไร่

สาขาการผลิต		สถานการณ์จำลองที่ 1	อัตราการขยายตัว	สถานการณ์จำลองที่ 2	อัตราการขยายตัว	สถานการณ์จำลองที่ 3	อัตราการขยายตัว
มันสำปะหลัง	ในภาค	20.00	0.239125	50.00	0.597812	100.00	1.195625
	นอกภาค		0.053733		0.134333		0.268666
อ้อย	ในภาค	20.00	0.664296	50.00	1.660739	100.00	3.321478
	นอกภาค		0.188546		0.471365		0.942731

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

ตารางที่ 4.3.34 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุนกรณีสินค้าพืชไร่

สาขาการผลิต		สถานการณ์จำลองที่ 1	อัตราการขยายตัว	สถานการณ์จำลองที่ 2	อัตราการขยายตัว	สถานการณ์จำลองที่ 3	อัตราการขยายตัว
มันสำปะหลัง	ในภาค	20.00	0.173644	50.00	0.434111	100.00	0.868222
	นอกภาค		0.049136		0.122840		0.245680
อ้อย	ในภาค	20.00	0.348232	50.00	0.870581	100.00	1.741162
	นอกภาค		0.205813		0.514533		1.029066

เมื่อพิจารณาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อผลตอบแทนปัจจัยการผลิตในกลุ่มสินค้าไม้ยืนต้น พบว่า เมื่ออัตราการค้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 100 กลุ่มการผลิต กาแฟจะได้รับผลตอบแทนจากการใช้ปัจจัยแรงงานจากการผลิตเพิ่มขึ้นสูงสุด เท่ากับร้อยละ 0.16 (ตารางที่ 4.3.35) ส่วนในด้านของปัจจัยทุนพบว่า กลุ่มการผลิตกาแฟจะได้รับผลตอบแทนจากการใช้ปัจจัยทุน เท่ากับร้อยละ 0.22 (ตารางที่ 4.3.36)

ตารางที่ 4.3.35 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าไม้ยืนต้น

สาขาการผลิต		สถานการณ์จำลองที่ 1	อัตราการขยายตัว	สถานการณ์จำลองที่ 2	อัตราการขยายตัว	สถานการณ์จำลองที่ 3	อัตราการขยายตัว
กาแฟ	ในภาค	20.00	0.031121	50.00	0.077802	100.00	0.155604
	นอกภาค		0.005976		0.014941		0.029882
ปาล์ม น้ำมัน	ในภาค	20.00	0.018414	50.00	0.046035	100.00	0.092069
	นอกภาค		0.004025		0.010061		0.020123

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

ตารางที่ 4.3.36 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุนกรณีสินค้าไม้ยืนต้น

สาขาการผลิต		สถานการณ์จำลองที่ 1	อัตราการขยายตัว	สถานการณ์จำลองที่ 2	อัตราการขยายตัว	สถานการณ์จำลองที่ 3	อัตราการขยายตัว
กาแฟ	ในภาค	20.00	0.043113	50.00	0.107782	100.00	0.215564
	นอกภาค		0.005878		0.014696		0.029391
ปาล์ม น้ำมัน	ในภาค	20.00	0.019667	50.00	0.049168	100.00	0.098337
	นอกภาค		0.003932		0.009831		0.019662

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

เมื่อพิจารณาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อผลตอบแทนปัจจัยการผลิตในกลุ่มสินค้าไม้ผล พบว่า เมื่ออัตราการค้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 100 กลุ่มการผลิตลำไยจะได้รับผลตอบแทนจากการใช้ปัจจัยแรงงานจากการผลิตเพิ่มขึ้นสูงสุด เท่ากับร้อยละ 0.24 (ตารางที่ 4.3.37) ส่วนในด้านของปัจจัยทุนพบว่า กลุ่มการผลิตลำไยจะได้รับผลตอบแทนจากการใช้ปัจจัยทุน เท่ากับร้อยละ 0.40 (ตารางที่ 4.3.38)

ตารางที่ 4.3.37 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้า
ไม้ผล

สาขาการผลิต		สถานการณ์ จำลองที่ 1	อัตราการ ขยายตัว	สถานการณ์ จำลองที่ 2	อัตราการ ขยายตัว	สถานการณ์ จำลองที่ 3	อัตราการ ขยายตัว
ทุเรียน	ในภาค	20.00	0.031768	50.00	0.079420	100.00	0.158839
	นอกภาค		0.007575		0.018938		0.037876
ลำไย	ในภาค	20.00	0.048127	50.00	0.120317	100.00	0.240634
	นอกภาค		0.009760		0.024400		0.048801

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

ตารางที่ 4.3.38 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุนกรณีสินค้า
ไม้ผล

สาขาการผลิต		สถานการณ์ จำลองที่ 1	อัตราการ ขยายตัว	สถานการณ์ จำลองที่ 2	อัตราการ ขยายตัว	สถานการณ์ จำลองที่ 3	อัตราการ ขยายตัว
ทุเรียน	ในภาค	20.00	0.052572	50.00	0.131430	100.00	0.262860
	นอกภาค		0.007480		0.018700		0.037401
ลำไย	ในภาค	20.00	0.080171	50.00	0.200428	100.00	0.400856
	นอกภาค		0.009631		0.024077		0.048154

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

เมื่อพิจารณาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อผลตอบแทนปัจจัยการผลิตในกลุ่มสินค้าผัก พบว่า เมื่ออัตราการค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 100 กลุ่มการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนจะได้รับผลตอบแทนจากการใช้ปัจจัยแรงงานจากการผลิตเพิ่มขึ้นสูงสุด เท่ากับร้อยละ 0.01 (ตารางที่ 4.3.39) ส่วนในด้านของปัจจัยทุนพบว่า กลุ่มการผลิตหน่อไม้ฝรั่งจะได้รับผลตอบแทนจากการใช้ปัจจัยทุน เท่ากับร้อยละ 0.008 (ตารางที่ 4.3.40)

ตารางที่ 4.3.39 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้าผัก

สาขาการผลิต		สถานการณ์จำลองที่ 1	อัตราการขยายตัว	สถานการณ์จำลองที่ 2	อัตราการขยายตัว	สถานการณ์จำลองที่ 3	อัตราการขยายตัว
ข้าวโพดฝักอ่อน	ในภาค	20.00	0.002088	50.00	0.005219	100.00	0.010439
	นอกภาค		0.000140		0.000351		0.000702
ข้าวโพดหวาน	ในภาค	20.00	0.001600	50.00	0.004001	100.00	0.008002
	นอกภาค		0.000108		0.000269		0.000538

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

ตารางที่ 4.3.40 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณีสินค้าผัก

สาขาการผลิต		สถานการณ์จำลองที่ 1	อัตราการขยายตัว	สถานการณ์จำลองที่ 2	อัตราการขยายตัว	สถานการณ์จำลองที่ 3	อัตราการขยายตัว
หน่อไม้ฝรั่ง	ในภาค	20.00	0.001665	50.00	0.004162	100.00	0.008325
	นอกภาค		0.000202		0.000506		0.001011
กระเจี๊ยบเขียว	ในภาค	20.00	0.000886	50.00	0.002216	100.00	0.004432
	นอกภาค		0.000139		0.000347		0.000693

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

เมื่อพิจารณาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อผลตอบแทนปัจจัยการผลิตในกลุ่มสินค้าสุสัต์พบว่า เมื่ออัตราการค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 100 กลุ่มการผลิตโคนมจะได้รับผลตอบแทนจากการใช้ปัจจัยแรงงานจากการผลิตลดลงสูงสุด เท่ากับร้อยละ 0.21 (ตารางที่ 4.3.41) ส่วนในด้านของปัจจัยทุนพบว่า กลุ่มการผลิตโคนมจะได้รับผลตอบแทนจากการใช้ปัจจัยทุนลดลง เท่ากับร้อยละ 0.17 (ตารางที่ 4.3.42)

ตารางที่ 4.3.41 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้า
ปศุสัตว์

สาขาการผลิต		สถานการณ์ จำลองที่ 1	อัตราการ ขยายตัว	สถานการณ์ จำลองที่ 2	อัตราการ ขยายตัว	สถานการณ์ จำลองที่ 3	อัตราการ ขยายตัว
โคเนื้อ	ในภาค	20.00	-0.002542	50.00	-0.006355	100.00	-0.012710
	นอกภาค		-0.000897		-0.002243		-0.004487
โคนม	ในภาค	20.00	-0.041243	50.00	-0.103108	100.00	-0.206216
	นอกภาค		-0.024702		-0.061754		-0.123509

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

ตารางที่ 4.3.42 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณีสินค้า
ปศุสัตว์

สาขาการผลิต		สถานการณ์ จำลองที่ 1	อัตราการ ขยายตัว	สถานการณ์ จำลองที่ 2	อัตราการ ขยายตัว	สถานการณ์ จำลองที่ 3	อัตราการ ขยายตัว
โคเนื้อ	ในภาค	20.00	-0.002924	50.00	-0.007311	100.00	-0.014622
	นอกภาค		-0.000938		-0.002345		-0.004689
โคนม	ในภาค	20.00	-0.034674	50.00	-0.086686	100.00	-0.173372
	นอกภาค		-0.023932		-0.059830		-0.119661

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

เมื่อพิจารณาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อผลตอบแทนปัจจัยการผลิตในกลุ่มสินค้าประมง พบว่า เมื่ออัตราการค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 100 กลุ่มการผลิตกุ้งแช่แข็งจะได้รับผลตอบแทนจากการใช้ปัจจัยแรงงานจากการผลิตเพิ่มขึ้นสูงสุด เท่ากับร้อยละ 0.23 (ตารางที่ 4.3.43) ส่วนในด้านของปัจจัยทุนพบว่า กลุ่มการผลิตกุ้งแช่แข็งจะได้รับผลตอบแทนจากการใช้ปัจจัยทุน เท่ากับร้อยละ 0.22 (ตารางที่ 4.3.44)

ตารางที่ 4.3.43 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้า
ประมง

สาขาการผลิต		สถานการณ์ จำลองที่ 1	อัตราการ ขยายตัว	สถานการณ์ จำลองที่ 2	อัตราการ ขยายตัว	สถานการณ์ จำลองที่ 3	อัตราการ ขยายตัว
กุ้งแช่เย็น แช่แข็ง	ในภาค	20.00	0.045340	50.00	0.113350	100.00	0.226700
	นอกภาค		0.007147		0.017868		0.035735
ปลาน้ำ จืดแช่เย็น แช่แข็ง	ในภาค	20.00	-0.002826	50.00	-0.007066	100.00	-0.014132
	นอกภาค		-0.000683		-0.001708		-0.003416

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

ตารางที่ 4.3.44 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณีสินค้า
ประมง

สาขาการผลิต		สถานการณ์ จำลองที่ 1	อัตราการ ขยายตัว	สถานการณ์ จำลองที่ 2	อัตราการ ขยายตัว	สถานการณ์ จำลองที่ 3	อัตราการ ขยายตัว
กุ้งแช่เย็น แช่แข็ง	ในภาค	20.00	0.043693	50.00	0.109233	100.00	0.218467
	นอกภาค		0.007108		0.017770		0.035540
ปลาน้ำ จืดแช่เย็น แช่แข็ง	ในภาค	20.00	-0.004746	50.00	-0.011866	100.00	-0.023732
	นอกภาค		-0.000678		-0.001695		-0.003390

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

เมื่อพิจารณาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อผลตอบแทนปัจจัยการผลิตในกลุ่มสินค้าไม้ดอกไม้ประดับ พบว่า เมื่ออัตราการค้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 100 กลุ่มการผลิตกล้วยไม้จะได้รับความตอบแทนจากการใช้ปัจจัยแรงงานจากการผลิตเพิ่มขึ้นสูงสุด เท่ากับร้อยละ 0.13 (ตารางที่ 4.3.45) ส่วนในด้านของปัจจัยทุนพบว่า กลุ่มการผลิตกล้วยไม้จะได้รับความตอบแทนจากการใช้ปัจจัยทุน เท่ากับร้อยละ 0.18 (ตารางที่ 4.3.46)

ตารางที่ 4.3.45 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อแรงงาน กรณีสินค้า
ไม้ดอกไม้ประดับ

สาขาการ ผลิต		สถานการณ์ จำลองที่ 1	อัตราการ ขยายตัว	สถานการณ์ จำลองที่ 2	อัตราการ ขยายตัว	สถานการณ์ จำลองที่ 3	อัตราการ ขยายตัว
กล้วย ไม้	ในภาค	20.00	0.025589	50.00	0.063974	100.00	0.127947
	นอกภาค		0.004456		0.011140		0.022279

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

ตารางที่ 4.3.46 ผลกระทบจากสถานการณ์จำลองการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อปัจจัยทุน กรณีสินค้า
ไม้ดอกไม้ประดับ

สาขาการ ผลิต		สถานการณ์ จำลองที่ 1	อัตราการ ขยายตัว	สถานการณ์ จำลองที่ 2	อัตราการ ขยายตัว	สถานการณ์ จำลองที่ 3	อัตราการ ขยายตัว
กล้วย ไม้	ในภาค	20.00	0.036393	50.00	0.090984	100.00	0.181967
	นอกภาค		0.004385		0.010962		0.021925

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

เมื่อศึกษาผลกระทบการคาดการณ์จากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการกระจายรายได้ของครัวเรือนภาคการเกษตร พบว่าในกลุ่มสาขาการผลิตสินค้าเกษตรนั้น หากมีอัตราการค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 100 ครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบในเชิงบวกคือ กลุ่มสินค้าข้าว อ้อย มันสำปะหลัง จะมีการกระจายรายได้ไปสู่ครัวเรือนในระดับชั้นที่ 1 (รายได้น้อยสุด) มากที่สุดเท่ากับร้อยละ 3.74, 1.31 และ 0.43 โดยที่การกระจายรายได้จะลดน้อยลงตามชั้นของรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำในสาขาการผลิตที่มีความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศจะได้ประโยชน์จากการเปิดการค้าเสรีมากกว่า (ตารางที่ 4.3.47) ส่วนผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการกระจายรายได้ในเชิงลบ พบว่า กลุ่มสินค้าปศุสัตว์ได้แก่ โคนม จะได้รับผลกระทบจากข้อตกลงมากที่สุด ในชั้นรายได้ที่ 1 เท่ากับ 0.15

สาเหตุที่การเปิดการค้าเสรีส่งผลกระทบต่อแรงงานมากกว่าทุนหมายถึงว่า สัดส่วนการเปลี่ยนแปลงในค่าใช้จ่ายในการผลิตของแต่ละกลุ่มสินค้าภายหลังการเปิดการค้าเสรีจะตกอยู่กับค่าใช้จ่ายในการจ้างปัจจัยแรงงานมากกว่าการซื้อปัจจัยทุนมาใช้ในการผลิตสินค้า ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตรในประเทศไทยมีลักษณะที่มีการใช้แรงงานอย่างเข้มข้นในการผลิต (Labor intensive) มากกว่าการใช้ปัจจัยทุน อันเป็นผลมาจากการใช้เทคโนโลยีสมัยดั้งเดิมในการผลิตมาเป็นระยะเวลายาวนาน ดังนั้นในที่สุดการค้าเสรีจะกระทบกับการใช้ปัจจัยแรงงานในภาพรวมมากกว่าปัจจัยทุน

ตารางที่ 4.3.47 ผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าที่มีต่อการกระจายรายได้ โดยกำหนดสถานการณ์จำลอง กรณีสินค้าที่มีการส่งออกสุทธิ

		สถานการณ์ จำลองที่ 1	อัตราการ ขยายตัว	สถานการณ์ จำลองที่ 2	อัตราการ ขยายตัว	สถานการณ์ จำลองที่ 3	อัตราการ ขยายตัว
ข้าว	ชั้นรายได้ที่ 1	20.00	0.748808	50.00	1.872019	100.00	3.744039
	ชั้นรายได้ที่ 2		0.651384		1.628459		3.256919
	ชั้นรายได้ที่ 3		0.603904		1.509761		3.019522
	ชั้นรายได้ที่ 4		0.543929		1.359824		2.719647
	ชั้นรายได้ที่ 5		0.540546		1.351364		2.702728
	นอกภาคเกษตร		0.445960		1.114900		2.229801
อ้อย	ชั้นรายได้ที่ 1	20.00	0.261797	50.00	0.654492	100.00	1.308984
	ชั้นรายได้ที่ 2		0.227736		0.569339		1.138678
	ชั้นรายได้ที่ 3		0.211136		0.527840		1.055680
	ชั้นรายได้ที่ 4		0.190168		0.475419		0.950838
	ชั้นรายได้ที่ 5		0.188985		0.472462		0.944923
	นอกภาคเกษตร		0.190041		0.475104		0.950207
มัน สำปะ หลัง	ชั้นรายได้ที่ 1	20.00	0.085220	50.00	0.213051	100.00	0.426101
	ชั้นรายได้ที่ 2		0.074133		0.185332		0.370663
	ชั้นรายได้ที่ 3		0.068729		0.171823		0.343645
	ชั้นรายได้ที่ 4		0.061903		0.154759		0.309517
	ชั้นรายได้ที่ 5		0.061518		0.153796		0.307592
	นอกภาคเกษตร		0.055125		0.137813		0.275625
โคนม	ชั้นรายได้ที่ 1	20.00	-0.029235	50.00	-0.073087	100.00	-0.146173
	ชั้นรายได้ที่ 2		-0.025431		-0.063578		-0.127155
	ชั้นรายได้ที่ 3		-0.023577		-0.058944		-0.117887
	ชั้นรายได้ที่ 4		-0.021236		-0.053090		-0.106180
	ชั้นรายได้ที่ 5		-0.021104		-0.052759		-0.105519
	นอกภาคเกษตร		-0.023209		-0.058022		-0.116044
ลำไย	ชั้นรายได้ที่ 1	20.00	0.022933	50.00	0.057332	100.00	0.114663
	ชั้นรายได้ที่ 2		0.019949		0.049872		0.099745
	ชั้นรายได้ที่ 3		0.018495		0.046237		0.092475
	ชั้นรายได้ที่ 4		0.016658		0.041645		0.083291
	ชั้นรายได้ที่ 5		0.016555		0.041386		0.082773
	นอกภาคเกษตร		0.012200		0.030499		0.060998

ที่มา: คำนวณมาจากตาราง SAM (2543)

4.4 สรุปผลการวิเคราะห์ SAM

จากการศึกษาผลกระทบเชิงปริมาณจากการเปิดเสรีทางการค้าโดยใช้แบบจำลองตารางเมตริกซ์บัญชีสังคม(SAM) โดยใช้วิธีการจำลองภาพ(scenario)การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากนโยบายการค้าระหว่างประเทศของไทย พบว่า

1. โครงสร้างเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันแสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจไทยมีการผลิตที่เน้นหนักอยู่ที่สาขาการผลิตนอกภาคการเกษตรเป็นส่วนใหญ่แม้ว่าโครงสร้างประชากรอยู่ในภาคการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ก็ตาม ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาเฉพาะโครงสร้างการผลิตในภาคการเกษตรพบว่าสัดส่วนการผลิตที่สูงที่สุดเรียงลำดับตามกันได้แก่สาขา ประมง ัญญาพืช และปศุสัตว์ นอกจากนี้โครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรไทยแม้ว่าจะมีปัจจัยแรงงานอยู่เป็นจำนวนมากแต่กลับปรากฏว่า มูลค่าการใช้ปัจจัยทุนกลับมีสัดส่วนสูงกว่าการจ้างแรงงาน นั่นคือต้นทุนในการผลิตของเกษตรกรไทย(จากการศึกษาข้อมูลในตาราง SAM) กล่าวคือ จะขึ้นอยู่กับปัจจัยทุนมากกว่าปัจจัยแรงงาน

2. ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณที่เป็นผลจากการคาดการณ์ผลกระทบที่เกิดจากการเปิดการค้าเสรี ซึ่งจะพิจารณาถึงผลกระทบจะทำการเปรียบเทียบมูลค่าการค้าที่เปลี่ยนไปจากก่อนที่จะมีข้อตกลงทางการค้าและภายหลังจากมีข้อตกลงการค้าเสรี โดยแบ่งออกเป็น 3 กรณี คือ

กรณีที่ 1 ผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีภายใต้ WTO

กรณีที่ 2 ผลกระทบจากข้อตกลง FTA ที่ได้ลงนามกับประเทศคู่ค้า (จีน ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์)

กรณีที่ 3 ผลกระทบที่คาดการณ์จากการทำ FTA ในอนาคต

สาเหตุในการสร้าง Scenario ทั้ง 3 กรณีเนื่องจากต้องการเปรียบเทียบให้เห็นผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีในระดับภาพรวม (total impact) ซึ่งเกิดจากกรณีศึกษาที่ 1 ซึ่งเป็นการมองผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีภายใต้กรอบ WTO ที่ได้ดำเนินการมาในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันโดยมิได้เลือกกลุ่มประเทศใดๆมาทำการศึกษาเป็นการเฉพาะ และขณะเดียวกันก็พิจารณาผลกระทบในระดับบางส่วน (Partial Impact) ซึ่งเกิดจากกรณีศึกษาที่ 2 ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มประเทศที่ได้มีการลงนามทำข้อตกลงการค้าเสรีไว้แล้ว ในขณะที่ในกรณีศึกษาที่ 3 จะเป็นการพิจารณาถึงผลการคาดการณ์ผลกระทบจากการค้าเสรีที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตามการจำลองสถานการณ์ทั้ง 3 กรณีก็เพื่อต้องการให้ได้ข้อสรุปถึงผลกระทบจากการค้าเสรีใน 3 ช่วงเวลา คือ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต อันจะนำไปสู่การมองเห็นทิศทางการเปลี่ยนแปลงของผลกระทบจากการค้าเสรีที่มีต่อภาคการเกษตรของประเทศไทยได้ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งสามารถให้ข้อสรุปดังนี้

สรุปผลกระทบด้านการผลิต

ผลกระทบ	กรณีที่ 1	กรณีที่ 2	กรณีที่ 3
มาก	ส่งออก 1. มังคุด 2. ปลาป่น 3. ปลาทูน่าปรุงแต่ง 4. ปาล์มน้ำมัน นำเข้า 1. โคนม	ส่งออก 1. มันสำปะหลัง 2. ข้าว 3. ลำไย นำเข้า 1. หอมหัวใหญ่ 2. โคนม	ส่งออก 1. อ้อย 2. ข้าว 3. มันสำปะหลัง 4. มังคุด นำเข้า 1. โคนม
น้อย	ส่งออก 1. ไก่เนื้อ 2. สับปะรด 3. ข้าวโพดฝักอ่อน 4. สุกกร นำเข้า 1. มันฝรั่ง	ส่งออก 1. ไก่เนื้อ 2. กุ้ง นำเข้า 1. ไก่เนื้อ 2. กระเทียม	ส่งออก 1. มะม่วง 2. ส้ม 3. สับปะรด นำเข้า 1. กระเทียม 2. มันฝรั่ง
ไม่ได้รับผลกระทบ	ส่งออก 1. ไหม นำเข้า 1. ถั่วเหลือง 2. โคนม	-	ส่งออก 1. ไหม นำเข้า 1. ถั่วเหลือง 2. โคนม

- ผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีภายใต้ WTO

พบว่าผลกระทบที่จะเกิดจากการค้าเสรีพบว่า กลุ่มของสินค้าที่จะได้รับผลกระทบในเชิงบวกมากที่สุดจากข้อตกลงดังกล่าวโดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไป ได้แก่ มังคุด ปลาป่น ปลาทูน่าปรุงแต่ง และปาล์มน้ำมัน ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มของสินค้าเกษตรที่จะได้รับผลกระทบน้อยที่สุดจากข้อตกลงการค้าเสรีได้แก่ ไก่เนื้อ สับปะรด ข้าวโพดฝักอ่อน และสุกร ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาถึงผลกระทบที่จะเกิดจากการค้าเสรีพบว่า กลุ่มของสินค้าที่ไม่ได้รับผลกระทบจากข้อตกลงดังกล่าวได้แก่ ไหม ถั่วเหลือง และโคนม

- ผลกระทบจากข้อตกลง FTA ที่ได้ลงนามกับประเทศคู่ค้า

การศึกษาผลกระทบจากข้อตกลง FTA เฉพาะประเทศที่มีการลงนามข้อตกลงแล้วซึ่งได้แก่ จีน ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ โดยสินค้าที่เลือกมาศึกษาในส่วนนี้จะเป็นสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญต่อการส่งออกของไทย ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ลำไย ใก่นื้อ และกุ้ง และสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญต่อการนำเข้าของไทย ได้แก่ ใก่นื้อ หอมหัวใหญ่ กระเทียม โคนื้อ และโคนม

พบว่ากลุ่มสินค้าที่จะได้ประโยชน์จากการค้าเสรีมากที่สุดก็คือ มันสำปะหลัง ข้าว และลำไย ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มสินค้าที่จะเสียประโยชน์จากการค้าเสรีมากที่สุดก็คือ หอมหัวใหญ่ และ โคนมตามลำดับ

- ผลกระทบที่คาดการณ์จากการทำ FTA ในอนาคต

สำหรับการวิเคราะห์ผลกระทบจาก FTA ที่คาดการณ์ในอนาคต ซึ่งจะทำการศึกษาด้วยทำการสร้างสถานการณ์จำลองโดยสมมติว่า ทุกประเทศได้ทำการเซ็นสัญญา FTA แล้วจากนั้นผลของข้อตกลงส่งผลกระทบต่อการเติบโตของการค้าระหว่างประเทศ ทั้งในกลุ่มสินค้าที่มีความได้เปรียบและเสียเปรียบในการแข่งขัน ผลการศึกษาพบว่า

กลุ่มสินค้าที่มีการขยายตัวในการส่งออกสูงสุด ได้แก่ อ้อย ข้าว มันสำปะหลัง และมังคุดตามลำดับ ส่วนสินค้าที่มีการขยายตัวในการนำเข้าสูงสุด ได้แก่ โคนม ในขณะที่สินค้าที่ได้รับผลกระทบน้อยในด้านการส่งออก คือ มะม่วง ส้ม และสับปะรด ซึ่งเป็นกลุ่มสินค้าผลไม้ ส่วนสินค้าที่ได้รับผลกระทบน้อยในด้านการนำเข้า คือ กระเทียม และมันฝรั่ง ซึ่งเป็นกลุ่มสินค้าผัก และสินค้าที่ไม่ได้รับผลกระทบคือ ไหม ถั่วเหลือง และโคนื้อ

สรุปผลกระทบด้านปัจจัยการผลิต (แรงงาน)

ผลกระทบ	กรณีที่ 1	กรณีที่ 2	กรณีที่ 3
มาก	ส่งออก 1. อ้อย 2. ข้าว 3. ปาล์มน้ำมัน 4. กุ้ง นำเข้า 1. โคนม	ส่งออก 1. ข้าว 2. มันสำปะหลัง 3. ลำไย นำเข้า 1. โคนม 2. โคเนื้อ	ส่งออก 1. ข้าว 2. อ้อย 3. มันสำปะหลัง 4. ลำไย นำเข้า 1. โคนม
น้อย	ส่งออก 1. ข้าวโพดฝักอ่อน 2. หน่อไม้ฝรั่ง 3. กระจับปี่ นำเข้า 1. หอมหัวใหญ่ 2. กระเทียม	ส่งออก 1. ไก่เนื้อ 2. กุ้ง นำเข้า 1. กระเทียม 2. หอมหัวใหญ่	ส่งออก 1. กระจับปี่ 2. สับปะรด นำเข้า 1. กระเทียม 2. หอมหัวใหญ่ 3. องุ่น
ไม่ได้รับผลกระทบ	ส่งออก 1. ไหม 2. สับปะรด นำเข้า 1. ถั่วเหลือง 2. มันฝรั่ง	-	ส่งออก 1. ไหม นำเข้า 1. ถั่วเหลือง 2. มันฝรั่ง

สรุปผลกระทบด้านปัจจัยการผลิต (ทุน)

ผลกระทบ	กรณีที่ 1	กรณีที่ 2	กรณีที่ 3
มาก	ส่งออก 1. อ้อย 2. ข้าว 3. ปาล์มน้ำมัน 4. ลำไย นำเข้า 1. โคนม	ส่งออก 1. ข้าว 2. มันสำปะหลัง 3. ลำไย นำเข้า 1. โคนม 2. โคเนื้อ	ส่งออก 1. ข้าว 2. อ้อย 3. มันสำปะหลัง 4. ลำไย นำเข้า 1. โคนม
น้อย	ส่งออก 1. สับปะรด 2. มะพร้าว 3. ข้าวโพดหวาน นำเข้า 1. โคเนื้อ 2. หอมหัวใหญ่	ส่งออก 1. ไข่เนื้อ 2. กุ้ง นำเข้า 1. กระเทียม 2. หอมหัวใหญ่	ส่งออก 1. ข้าวโพดหวาน 2. ข้าวโพดฝักอ่อน นำเข้า 1. มันฝรั่ง 2. กระเทียม 3. หอมหัวใหญ่
ไม่ได้รับผลกระทบ	ส่งออก 1. ไหม 2. ข้าวโพดฝักอ่อน นำเข้า 1. ถั่วเหลือง 2. มันฝรั่ง	-	ส่งออก 1. ไหม นำเข้า 1. ถั่วเหลือง

- ผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีภายใต้ WTO

เมื่อพิจารณาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อผลตอบแทนปัจจัยการผลิตในภาพรวม จะพบว่า การเปิดการค้าเสรีจะทำให้ผลตอบแทนปัจจัยแรงงานในภาคการเกษตรเพิ่มขึ้นในบางสาขาการผลิต เมื่อเทียบกับปัจจัยทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยแรงงานในภาคการเกษตรในสาขาการผลิตพืชไร่ และไม้ยืนต้น จะได้รับผลตอบแทนเพิ่มขึ้น โดยเปรียบเทียบกับภาคเศรษฐกิจอื่นๆ โดยเฉพาะในส่วน ของ อ้อย ข้าว ปาล์มน้ำมัน ลำไย รวมทั้ง โคนม

- ผลกระทบจากข้อตกลง FTA ที่ได้ลงนามกับประเทศคู่ค้า

ผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่ได้ลงนามแล้วที่มีต่อผลตอบแทนปัจจัยการผลิตในแต่ละกลุ่มสินค้าพบว่ากลุ่มสินค้าข้าว มันสำปะหลัง ลำไย โคนม และ โคเนื้อ จะได้รับผลกระทบมากที่สุดตามลำดับ

- ผลกระทบที่คาดการณ์จากการทำ FTA ในอนาคต

นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีในอนาคตที่มีต่อผลตอบแทนปัจจัยการผลิตในแต่ละกลุ่มสินค้าพบว่า กลุ่มการผลิต ข้าว อ้อย และมันสำปะหลังจะได้รับผลตอบแทนจากการใช้ปัจจัยแรงงานและทุนจากการผลิตเพิ่มขึ้นสูงสุดตามลำดับ ในขณะที่ ผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการลดลงของผลตอบแทนปัจจัยการผลิตได้แก่ โคนม

สรุปผลกระทบด้านการกระจายรายได้

ผลกระทบ	กรณีที่ 1	กรณีที่ 2	กรณีที่ 3
มาก	ส่งออก 1. อ้อย 2. ข้าว 3. ปาล์มน้ำมัน 4. กุ้ง นำเข้า 1. โคนม	ส่งออก 1. ข้าว 2. มันสำปะหลัง 3. ลำไย นำเข้า 1. โคนม 2. โคเนื้อ	ส่งออก 1. ข้าว 2. อ้อย 3. มันสำปะหลัง 4. ลำไย นำเข้า 5. โคนม
น้อย	ส่งออก 1. หน่อไม้ฝรั่ง 2. มะพร้าว 3. ข้าวโพดหวาน นำเข้า 1. หอมหัวใหญ่ 2. โคเนื้อ	ส่งออก 1. ไข่เนื้อ 2. กุ้ง นำเข้า 1. กระเทียม 2. หอมหัวใหญ่	ส่งออก 1. ข้าวโพดหวาน 2. กระจับปี่ นำเข้า 1. มันฝรั่ง 2. กระเทียม 3. หอมหัวใหญ่
ไม่ได้รับผลกระทบ	ส่งออก 1. ไหม นำเข้า 1. ถั่วเหลือง 2. มันฝรั่ง	-	ส่งออก 1. ไหม นำเข้า 1. ถั่วเหลือง

- ผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีภายใต้ WTO

ขณะเดียวกันผลการเปลี่ยนแปลงจากการเปิดการค้าเสรีต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ของเกษตรกรโดยมีแบ่งตามชั้นรายได้ของเกษตรกรพบว่าครัวเรือนภาคการเกษตรชั้นรายได้ที่ 1 ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีระดับรายได้ต่ำสุดจะได้รับผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีมากกว่าระดับชั้นรายได้อื่นของครัวเรือนในภาคการเกษตรและครัวเรือนนอกภาคเกษตร นั่นคือแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่รายได้ต่ำกว่าจะได้ผลประโยชน์/เสียประโยชน์จากการเปิดการค้าเสรีมากกว่าในกลุ่มอื่นๆ และเมื่อเปรียบเทียบการกระจายรายได้ระหว่างกลุ่มสาขาการผลิตที่ได้ประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศพบว่า ครัวเรือนในกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิต อ้อย ข้าว ปาล์ม น้ำมัน และกุ้งแช่แข็ง จะได้รับผลกระทบมากกว่าตามลำดับ สำหรับผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการกระจายรายได้ในเชิงลบ พบว่า กลุ่มสินค้าปศุสัตว์ได้แก่ โคเนื้อ และ โคนม จะได้รับผลกระทบจากข้อตกลงดังกล่าว

- ผลกระทบจากข้อตกลง FTA ที่ได้ลงนามกับประเทศคู่ค้า

ในขณะเดียวกันเมื่อศึกษาผลกระทบการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการกระจายรายได้ของครัวเรือนภาคการเกษตรเมื่อมีข้อตกลงการเปิดการค้าเสรีกับประเทศที่ได้ลงนามข้อตกลงแล้ว พบว่าในกลุ่มสาขาการผลิตสินค้าเกษตรนั้น ครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบในเชิงบวกในกลุ่มสินค้าข้าว มันสำปะหลัง ลำไย ไข่ไก่ และ กุ้งแช่แข็ง อย่างไรก็ตามสำหรับผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการกระจายรายได้ในเชิงลบ พบว่า กลุ่มสินค้าปศุสัตว์ได้แก่ โคนม และโคเนื้อจะได้รับผลกระทบจากข้อตกลงในขณะที่กลุ่มผักที่ได้รับผลกระทบดังกล่าวได้แก่ กระเทียม และหอมหัวใหญ่

- ผลกระทบที่คาดการณ์จากการทำ FTA ในอนาคต

ขณะที่การเปิดการค้าเสรีในอนาคตที่มีต่อการกระจายรายได้ของครัวเรือนภาคการเกษตรพบว่าครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบในเชิงบวกในกลุ่มสินค้าข้าว อ้อย มันสำปะหลัง และลำไย ส่วนผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการกระจายรายได้ในเชิงลบ พบว่า กลุ่มสินค้าปศุสัตว์ได้แก่ โคนม ได้รับผลกระทบดังกล่าว

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง SAM ในภาพรวมแสดงให้เห็นว่าการเปิดการค้าเสรีโดยทั่วไปแล้วจะส่งผลดีต่อการผลิต ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง และ ปาล์ม น้ำมัน ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรขั้นปฐม (primary product) ซึ่งกลุ่มสินค้าดังกล่าวมีการกระจายตัวของกลุ่มเกษตรกรที่เป็นผู้ผลิตเป็นจำนวนมากกว่าสาขาการผลิตอื่นๆ ในขณะเดียวกันลักษณะเกษตรกรในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่(ยกเว้นปาล์ม น้ำมัน) เป็นเกษตรกรรายย่อย ซึ่งผลการวิเคราะห์สนับสนุนว่าเกษตรกรกลุ่มนี้จะได้ประโยชน์จากการค้าเสรีมากกว่ากลุ่มอื่นๆ นั่นคือการค้าเสรีไม่น่าจะกระทบต่อกลุ่มเกษตรกรของประเทศกลุ่มใหญ่ในภาพรวม

4. สาเหตุที่สมมติฐานด้านการกระจายรายได้ไม่เป็นไปตามที่ตั้งไว้ เนื่องการกลุ่มรายการสินค้าหรือสาขาการผลิตในหลายรายการไม่มีการกระจายตัวของรายได้ของเกษตรกรตามระดับชั้นรายได้ครบทั้ง 5 ชั้นรายได้ ในขณะที่เดียวกันกลับพบว่าโครงสร้างของรายได้เกษตรกรส่วนใหญ่มีการกระจุกตัวอยู่ในระดับต่ำในหลายกลุ่มสินค้า อาทิ ธัญพืช พืชไร่ ผักและผลไม้ และปศุสัตว์ เป็นต้น ซึ่งเป็นไปตามลักษณะโครงสร้างการผลิตของภาคการเกษตรในประเทศไทยที่มีเกษตรกรรายย่อยเป็นส่วนใหญ่ในกลุ่มดังกล่าว ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาถึงสาเหตุที่ผลกระทบต่อเกษตรกรกลุ่มที่มีรายได้ต่ำมากกว่าในกลุ่มอื่นๆก็เพราะว่าเกษตรกรกลุ่มนี้เป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคในเวลาเดียวกัน นั่นคือผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าอันเนื่องมาจากข้อตกลงการค้าเสรีหรือนโยบายเศรษฐกิจใดๆ ย่อมกระทบต่อระดับรายได้และการใช้จ่ายของเกษตรกรกลุ่มนี้โดยตรงมากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่มีระดับรายได้ที่สูงกว่า ซึ่งมีสัดส่วนรายได้สูงกว่าการใช้จ่ายในการบริโภค

5. แม้ว่าผลการศึกษาจะขัดแย้งกับสมมติฐานที่ว่าเกษตรกรที่มีระดับรายได้สูงจะได้ประโยชน์จากการค้าเสรีมากกว่าก็ตาม แต่อาจเนื่องมาจากสาเหตุการแบ่งชั้นรายได้ของเกษตรกรในบางกลุ่มสินค้า อาทิ สาขา ธัญพืช พืชไร่ และผัก เป็นต้น ไม่สามารถแบ่งรายได้ออกเป็นกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม เนื่องจากลักษณะเฉพาะของกลุ่มผู้ผลิตรวมทั้งโครงสร้างการผลิตในสาขาการผลิตดังกล่าวอาจไม่มีขนาดที่แตกต่างกันมากเกินไป จึงทำให้ผลการวิเคราะห์แตกต่างกันอย่างมากกับที่คาดการณ์ไว้ ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาเชิงปริมาณสามารถตอบคำถามถึงผลกระทบของการค้าเสรีได้อย่างชัดเจน จึงต้องมีการศึกษาในเชิงคุณภาพเพื่อนำมาประกอบการอธิบายในแต่ละกลุ่มสินค้า ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปในบทที่ 5

6. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการค้าเสรีทั้งทางด้านมูลค่าการผลิต การใช้ปัจจัยการผลิต และการกระจายรายได้ นั้นมิได้ส่งผลที่แท้จริงต่อทุกกลุ่มสินค้า เนื่องจากบางกลุ่มสินค้ายังไม่ได้อยู่ในข้อตกลงการค้าเสรี โดยกลุ่มสินค้าที่อยู่ภายใต้ FTA ได้แก่ กลุ่มธัญพืชและพืชไร่ กลุ่มผัก กลุ่มผลไม้ กลุ่มปศุสัตว์ กลุ่มประมง ซึ่งกลุ่มสินค้าเหล่านี้จะได้รับผลกระทบจาก FTA ส่วนกลุ่มสินค้าที่ไม่ได้อยู่ภายใต้ FTA ได้แก่ กลุ่มไม้ยืนต้น กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มสินค้าเหล่านี้เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงปริมาณการส่งออก-นำเข้า มิใช่ผลจาก FTA

บทที่ 5

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพถึงผลกระทบของ FTA ที่มีต่อการผลิตสินค้าเกษตรของไทย

ในบทนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพถึงผลกระทบของ FTA ที่มีต่อการผลิตสินค้าเกษตรของไทย ซึ่งประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 สรุปการสำรวจข้อมูลภาคสนาม ซึ่งแยกตามกลุ่มสินค้า ส่วนที่ 2 การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการระดมความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสินค้าเกษตรที่สำคัญต่างๆ ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามโดยใช้ตาราง Contingency Table ด้วยสถิติไคสแควร์ ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรตามเชิงคุณภาพด้วยแบบจำลองโลจิท (Logit Model) และ ส่วนที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะจากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ดังนี้

5.1 สรุปการสำรวจข้อมูลภาคสนาม

5.1.1 กลุ่มรัษฎ์พีชและพีชไร่

ในการศึกษานี้ได้ทำการสำรวจภาคสนามในกลุ่มรัษฎ์พีชและพีชไร่จำนวน 5 ชนิดด้วยกัน ประกอบด้วย ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง อ้อย และถั่วเหลือง โดยผลการสำรวจสามารถสรุปได้ใน 6 ประเด็นดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1: ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มพีชไร่ส่วนใหญ่เป็นเพศชายและมีอายุ 41 ปีขึ้นไป โดยมีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร และมากกว่าร้อยละ 50 ไม่มีอาชีพรอง ทั้งนี้เกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา สำหรับขนาดครัวเรือนของเกษตรกรในกลุ่มพีชไร่นั้นมีขนาดไม่ค่อใหญ่และมีคนที่อยู่ในกำลังแรงงานมากกว่าจำนวนคนพึ่งพิง ดังนั้นเกษตรกรในกลุ่มนี้ยังคงมีศักยภาพในการหารายได้ โดยรายได้หลักของเกษตรกรตัวอย่างในกลุ่มพีชไร่มาจากภาคเกษตรทั้งหมด บางส่วนมีรายได้รองที่ได้จากนอกภาคเกษตรด้วย เมื่อพิจารณาการถือครองเนื้อที่ของครัวเรือน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เพื่อการเกษตร พบว่า ทุกครัวเรือนมีพื้นที่ที่เป็นของตนเอง อย่างไรก็ตามบางครัวเรือนได้เช่าที่ดินนอกเหนือจากส่วนของตนเองด้วยเช่นกัน ยกเว้นในส่วนของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีพื้นที่ที่เป็นของตนเอง

ส่วนที่ 2: ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิต

เกษตรกรในกลุ่มพืชไร่ส่วนใหญ่เคยเปลี่ยนพันธุ์ที่ใช้ในการผลิต โดยสาเหตุที่เปลี่ยนแปลงพันธุ์ที่ใช้ในการผลิตส่วนใหญ่เนื่องจากราคาที่จูงใจ รัฐบาลส่งเสริม และพันธุ์ใหม่มีความแข็งแรงและทนโรค รวมทั้งให้ผลผลิตที่สูงขึ้น สำหรับผลผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรส่วนใหญ่ในกลุ่มพืชไร่มีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาดทำให้ขายได้ราคาที่ดีขึ้น และสภาพอากาศดีทำให้ผลิตได้มากขึ้น ยกเว้น เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังและผู้ปลูกถั่วเหลืองที่ส่วนใหญ่มีปริมาณผลผลิตคงที่ สำหรับการใช้จ่ายแรงงานในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนแรงงานจ้าง โดยปัญหาด้านการใช้จ่ายแรงงานที่เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบ คือ แรงงานไม่มาทำงาน รวมทั้งค่าแรงมีราคาสูงขึ้นและมีแรงงานหายาก อย่างไรก็ตามในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาไม่มีการใช้จ่ายแรงงานต่างด้าวเพื่อทดแทนแรงงานไทยแต่อย่างใด และครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรไปนอกภาคเกษตร

นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น การปรับเปลี่ยนการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลผลิตดีขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีลดลง เนื่องจากเห็นว่าทำให้ได้ผลผลิตน้อยลง และปุ๋ยเคมีมีราคาสูง โดยมีการใช้ปุ๋ยคอกเพิ่มขึ้น เนื่องจากต้องการปรับสภาพดิน อีกทั้งมีราคาที่ถูกว่าปุ๋ยเคมี นอกจากนี้เกษตรกรยังได้มีการปรับเปลี่ยนการใช้จ่ายแรงงานมาเป็นการใช้เครื่องจักร เช่น การใช้รถไถ และ การใช้เครื่องรดน้ำ เพื่อความสะดวกรวดเร็ว

สำหรับด้านแบบแผนการผลิตหรือเทคนิคการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการปรับเปลี่ยนแต่อย่างใด เนื่องจากไม่รู้ว่าทำอย่างไรและทำเพื่ออะไร และถ้าเปลี่ยนจะเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่าย ส่วนผู้ที่ได้ปรับเปลี่ยนนั้นได้ปรับเป็นการเพาะปลูกที่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) ทำเกษตรอินทรีย์ และการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (IPM) เนื่องจากส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่หน่วยราชการ ทั้งนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีแนวคิดที่จะปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในอนาคต สำหรับที่เหลือซึ่งมีแนวคิดที่จะปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในอนาคตเนื่องจากทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ลดต้นทุนการผลิต และทำให้มีรายได้หรือกำไรสูงขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงทำการปลูกพืชไร่เหมือนเดิม

ส่วนที่ 3: การรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายทางการผลิตและการตลาดของผู้ตอบแบบสอบถาม

เกษตรกรในกลุ่มพืชไร่ส่วนใหญ่ไม่มีการรวมกลุ่มทางการผลิต โดยในกลุ่มที่มีการรวมกลุ่มทางการผลิตเพื่อวัตถุประสงค์ในการได้รับการช่วยเหลือและถ่ายทอดการผลิต การลดต้นทุนการผลิต การสร้างอำนาจต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิต และการขอสินเชื่อ โดยในกลุ่มที่มีการรวมกลุ่มทางการผลิตนั้นส่วนใหญ่ได้มีการสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรในด้านการผลิต เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตและการถ่ายทอดการผลิตระหว่างกลุ่มเกษตรกร รวมทั้งสร้างความเข้มแข็ง

ของเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร สำหรับการรวมกลุ่มด้านการตลาดนั้นเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการรวมตัวทางการตลาด สำหรับในกลุ่มที่มีการรวมตัวกันนั้นก็เพื่อสร้างเสถียรภาพในด้านราคา สามารถสร้างอำนาจต่อรองในด้านราคาสินค้าได้ รวมทั้งเป็นการลดต้นทุนด้านการตลาดอีกด้วย นอกจากนี้ในกลุ่มที่มีการรวมกลุ่มทางการตลาดนั้นบางส่วน ได้มีการสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรในด้านการตลาดเพื่อประโยชน์ด้านข้อมูลข่าวสารทางการตลาดและการถ่ายทอดกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการทางการตลาด รวมทั้งการสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร

ด้านการจำหน่ายผลผลิต เกษตรกรในกลุ่มพืชไร่ส่วนใหญ่ขายต่อให้พ่อค้าคนกลางที่รวบรวมไปขายต่อ นอกจากนี้มีการจำหน่ายผลผลิตให้กับโรงงานแปรรูป และหน่วยราชการ เช่น สหกรณ์ฯ.ก.ส.

ส่วนที่ 4: การเปลี่ยนแปลงรายได้ รายจ่าย และการกู้ยืมเงิน (หนี้สิน) ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ด้านรายได้จากภาคเกษตรของครัวเรือนในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากราคาผลผลิตดีขึ้น มีผลผลิตมากขึ้น และมีเนื้อที่เพาะปลูกมากขึ้นด้วย นอกจากนี้ส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น เนื่องจากราคาสินค้าแพงขึ้น น้ำมันแพงขึ้น ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาสูงขึ้น และค่าครองชีพเพิ่มสูงขึ้น

ส่วนที่ 5: ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการอุปโภคบริโภค

ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรผู้ปลูกพืชไร่ส่วนใหญ่ซื้อสินค้าอุปโภค บริโภค และของใช้ทั่วไปในครัวเรือนจากร้านค้าหรือตลาดในท้องถิ่นเป็นหลัก ในปัจจุบันเกษตรกรยังคงมีแบบแผนการจับจ่ายใช้สอยเพื่อการอุปโภคบริโภคเหมือนเดิมในอดีตก่อนมีการเปิดเสรีทางการค้า คือ การซื้อจากร้านค้าหรือตลาดในท้องถิ่นเป็นหลัก แต่เกษตรกรบางส่วนเริ่มที่จะจับจ่ายใช้สอยจากไฮเปอร์มาเกตและห้างสรรพสินค้าหรือซูเปอร์มาเกตกันมากขึ้น เนื่องจากสินค้านี้มีราคาถูกกว่า และมีให้เลือกหลากหลายมากกว่า

ส่วนที่ 6: ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรีของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่รู้จักหรือไม่เข้าใจเกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรีหรือ FTA และส่วนใหญ่ของผู้ที่รู้จักให้ความคิดเห็นว่าการเปิดการค้าเสรีมีผลกระทบต่อปริมาณการผลิตและราคา นอกจากนี้ยังให้ความคิดเห็นว่าการผลิตที่สอดคล้องกับมาตรการการค้าเสรีก่อให้เกิดประโยชน์โดยทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปลอดภัย อีกทั้งทำให้ได้ราคาดี และทำให้มีตลาดรองรับมากขึ้น และเกษตรกรให้ความเห็นว่าการเปิดการค้าเสรีมีประโยชน์ต่อการผลิต และทำให้แบบแผนการบริโภคเปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะในกลุ่มผลไม้ เช่น แอปเปิ้ล

5.1.2 กลุ่มผัก

ในการศึกษานี้ได้ทำการสำรวจภาคสนามในกลุ่มผักจำนวน 7 ชนิดด้วยกันประกอบด้วย ข้าวโพดฝักอ่อน กระเจี๊ยบเขียว หน่อไม้ฝรั่ง ข้าวโพดหวาน กระเทียม หอมหัวใหญ่ และมันฝรั่ง โดยผลการสำรวจสามารถสรุปได้ใน 6 ประเด็นดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1: ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มผักส่วนใหญ่เป็นเพศชายและมีอายุ 41 ปีขึ้นไป โดยมีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร และเกษตรกรในกลุ่มนี้มากกว่ากึ่งหนึ่งไม่มีอาชีพรอง ทั้งนี้ เกษตรกรผู้ปลูกผักส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำ คืออยู่ในระดับประถมศึกษาเท่านั้น สำหรับขนาดครัวเรือนของเกษตรกรในกลุ่มผักนั้นมีขนาดไม่ใหญ่นัก และมีจำนวนคนที่อยู่ในวัยทำงานมากกว่าจำนวนคนที่อยู่ในวัยพึ่งพิง ดังนั้น เกษตรกรในกลุ่มนี้จึงมีความสามารถในการหารายได้เลี้ยงครอบครัวได้ ในส่วนของแหล่งที่มาของรายได้นั้น รายได้หลักของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มผักมาจากภาคเกษตรทั้งหมด อย่างไรก็ตาม เกษตรกรผู้ปลูกผักบางส่วนมีรายได้รองที่มาจากนอกภาคเกษตรด้วย และเมื่อพิจารณาการถือครองที่ดินของครัวเรือน พบว่าส่วนใหญ่เป็นการใช้ที่ดินเพื่อทำการเกษตร โดยครัวเรือนส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง นอกจากที่ดินของตนเองแล้ว บางครัวเรือนยังได้เช่าที่ดินเพิ่มเติมเพื่อทำการเกษตรอีกด้วย

ส่วนที่ 2: ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิต

เกษตรกรในกลุ่มผักส่วนใหญ่เคยเปลี่ยนพันธุ์ที่ใช้ในการผลิต โดยสาเหตุที่เปลี่ยนแปลงพันธุ์ที่ใช้ในการผลิตส่วนใหญ่เนื่องจากราคาที่สูงใจ รัฐบาลส่งเสริม และพันธุ์ใหม่มีความแข็งแรงและทนโรค รวมทั้งให้ผลผลิตที่สูงขึ้น สำหรับผลผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรส่วนใหญ่ในกลุ่มผักมีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น เนื่องจากความต้องการของตลาดสูงขึ้น และสภาพอากาศดีทำให้ผลิตได้มากขึ้น สำหรับการใช้จ่ายแรงงานในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนแรงงานจ้าง โดยปัญหาด้านการใช้จ่ายแรงงานที่เกษตรกรในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ประสบ คือ ค่าจ้างแรงงานสูงขึ้นและการขาดแคลนแรงงาน อย่างไรก็ตามในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาไม่มีการใช้จ่ายแรงงานต่างด้าวเพื่อทดแทนแรงงานไทยแต่อย่างใด และครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรไปนอกภาคเกษตร

นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น การปรับเปลี่ยนการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้นเนื่องจากผลผลิตดีขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีลดลง เนื่องจากปุ๋ยเคมีมีราคาสูง โดยหันมาใช้ปุ๋ยคอกเพิ่มขึ้น เนื่องจากต้องการปรับสภาพดิน อีกทั้งมีราคาถูกกว่าปุ๋ยเคมี นอกจากนี้เกษตรกรบางส่วนยังได้มีการปรับเปลี่ยนมาใช้เครื่องจักรช่วยในการผลิตเพิ่มขึ้น เช่น การใช้รถไถ และ การใช้เครื่องรดน้ำ

สำหรับด้านแบบแผนการผลิตหรือเทคนิคการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการปรับเปลี่ยนแต่อย่างใด เนื่องจากไม่รู้ว่าจะทำอะไรและทำเพื่ออะไร ในส่วนของผู้ที่ได้ปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตนั้น ได้ปรับจากการผลิตแบบดั้งเดิมเป็นการเพาะปลูกที่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) การทำเกษตรอินทรีย์ และการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (IPM) เนื่องจากส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่หน่วยราชการ ทั้งนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่มีแนวคิดที่จะปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในอนาคต สำหรับเกษตรกรที่คิดว่าอาจจะมีการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในอนาคต ได้ให้เหตุผลว่า เพื่อให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ลดต้นทุนการผลิต และทำให้มีรายได้หรือกำไรสูงขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่คิดว่าจะยังคงทำการปลูกผักเหมือนเดิม

ส่วนที่ 3: การรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายทางการผลิตและการตลาดของผู้ตอบแบบสอบถาม

เกษตรกรในกลุ่มผักส่วนใหญ่ไม่มีการรวมกลุ่มทางการผลิต โดยในส่วนที่มีการรวมกลุ่มทางการผลิตนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อการได้รับความช่วยเหลือและถ่ายทอดเทคนิคการผลิต การลดต้นทุนการผลิต การสร้างอำนาจต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิต และการขอสินเชื่อ โดยในกลุ่มที่มีการรวมกลุ่มทางการผลิตนั้นส่วนใหญ่ได้มีการสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรในด้านการผลิต เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตและการถ่ายทอดการผลิตระหว่างกลุ่มเกษตรกร รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร สำหรับการรวมกลุ่มด้านการตลาดนั้นเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการรวมตัวทางการตลาด สำหรับในกลุ่มที่มีการรวมตัวกันนั้นก็เพื่อสร้างเสถียรภาพในด้านราคา สามารถสร้างอำนาจต่อรองในด้านราคาสินค้าได้ รวมทั้งเป็นการลดต้นทุนด้านการตลาดอีกด้วย

ด้านการจำหน่ายผลผลิต เกษตรกรในกลุ่มผักส่วนใหญ่ขายต่อให้พ่อค้าคนกลางที่รวบรวมไปขายต่อ นอกจากนี้มีการจำหน่ายผลผลิตให้กับโรงงานแปรรูป และสหกรณ์

ส่วนที่ 4: การเปลี่ยนแปลงรายได้ รายจ่าย และการกู้ยืมเงิน (หนี้สิน) ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ด้านรายได้จากภาคเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกผักในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากราคาผลผลิตดีขึ้น มีผลผลิตมากขึ้น อย่างไรก็ตามเกือบทั้งหมดของผู้ตอบแบบสอบถามมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น เนื่องจากราคาสินค้าแพงขึ้น น้ำมันแพงขึ้น ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาสูงขึ้น และค่าครองชีพเพิ่มสูงขึ้น

ส่วนที่ 5: ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการอุปโภคบริโภค

ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรผู้ปลูกผักส่วนใหญ่ซื้อสินค้าอุปโภค บริโภค และของใช้ทั่วไป ในครัวเรือนจากร้านค้าหรือตลาดในท้องถิ่นเป็นหลัก ในปัจจุบันเกษตรกรยังคงมีแบบแผนการจับจ่ายใช้สอยเพื่อการอุปโภคบริโภคเหมือนเดิม คือ ยังคงซื้อจากร้านค้าหรือตลาดในท้องถิ่นเป็นหลัก แต่เกษตรกรบางส่วนเริ่มที่จะจับจ่ายใช้สอยจากไฮเปอร์มาเกต และห้างสรรพสินค้าหรือซูเปอร์มาเกตกันมากขึ้น เนื่องจากสินค้ามีราคาถูกกว่า และมีให้เลือกหลากหลายมากกว่า

ส่วนที่ 6: ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรีของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มผักส่วนใหญ่ไม่รู้จักหรือไม่เข้าใจเกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรีหรือ FTA ยกเว้นเกษตรกรผู้ปลูกกระเทียมที่แจ้งว่าเข้าใจและรู้จัก FTA ถึงร้อยละ 90.32 และส่วนใหญ่ของผู้ที่รู้จักให้ความคิดเห็นว่าการเปิดการค้าเสรีมีผลกระทบต่อปริมาณการผลิตและราคา นอกจากนี้ยังให้ความคิดเห็นว่าการผลิตที่สอดคล้องกับมาตรการการค้าเสรีก่อให้เกิดประโยชน์โดยทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปลอดภัย อีกทั้งทำให้ได้ราคาดี และทำให้มีตลาดรองรับมากขึ้น และเกษตรกรให้ความเห็นว่า การเปิดการค้าเสรีมีประโยชน์ต่อการผลิต และทำให้แบบแผนการบริโภคเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในกลุ่มผลไม้ เช่น แอปเปิ้ล

5.1.3 กลุ่มผลไม้

ในการศึกษานี้ได้ทำการสำรวจภาคสนามในกลุ่มผลไม้จำนวน 9 ชนิดด้วยกันประกอบด้วย สับปะรด ลำไย มะม่วง กล้วยหอม ทูเรียน มังคุด ส้มเขียวหวาน มะพร้าว และองุ่น โดยผลการสำรวจสามารถสรุปได้ใน 6 ประเด็นดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1: ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มผลไม้ส่วนใหญ่เป็นเพศชายยกเว้นเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนและมังคุด นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในวัยกลางคนก่อนไปทางผู้สูงวัย แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้เป็นเกษตรกรเต็มตัวเนื่องจากทำอาชีพเกษตรกรเพียงอย่างเดียวไม่มีอาชีพรอง และมากกว่าร้อยละ 50 ของผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ยกเว้นเกษตรกรผู้ปลูกส้มและมะม่วงที่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับที่มากกว่าประถมศึกษา (มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา) โดยส่วนใหญ่สมาชิกของครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่ในกำลังแรงงานและเป็นแรงงานในภาคเกษตรเป็นส่วนใหญ่ยกเว้นเกษตรกรที่ปลูกกล้วยหอม และรายได้ของครัวเรือนส่วนใหญ่มาจากภาคการเกษตรยกเว้นเกษตรกรที่ปลูกกล้วยหอมที่รายได้ส่วนใหญ่มาจาก

นอกภาคการเกษตร และเป็นเกษตรกรรายย่อยเนื่องจากมีเนื้อที่เพาะปลูกโดยเฉลี่ยน้อยกว่า 50 ไร่ต่อครัวเรือน

ส่วนที่ 2: ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิต

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ทำการผลิตพันธุ์ที่เป็นที่ต้องการของตลาดและมีราคาดี และดูแลง่ายเป็นหลัก เกษตรกรที่ผลิตผลไม้ส่วนใหญ่จะไม่เปลี่ยนไปผลิตพืชอื่นตราบดีที่สินค้ามันยังได้ราคาดีและเป็นที่ต้องการของตลาดเนื่องจากมีความชำนาญในการผลิตสินค้านั้นๆ และไม่มีความรู้หรือความเข้าใจที่จะไปทำการผลิตสินค้าอื่นและพื้นที่เหมาะสม ในเรื่องของต้นทุนการผลิตพบว่าต้นทุนส่วนใหญ่เป็นต้นทุนในส่วนของแรงงานและปุ๋ยและสารเคมี ส่วนปัจจัยการผลิตเช่นแรงงานพบว่าเกษตรกรมีปัญหาเรื่องแรงงาน โดยเฉพาะการขาดแคลนแรงงานและแรงงานมีราคาแพง นอกจากนี้การจ้างแรงงานต่างด้าวยังมีข้อจำกัดด้านกฎหมายและไม่มีสัญญาผูกพันทำให้เกิดการย้ายไปทำงานที่อื่น และเกษตรกรส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ดังนั้นเกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงทำการผลิตสินค้าเดิม และเกษตรกรส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะลดการใช้ปุ๋ยและสารเคมีเนื่องจากมีราคาแพง และหันไปใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยคอกและปุ๋ยชีวภาพมากขึ้นเพื่อปรับสภาพดินให้ดีขึ้น

นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตเพื่อในสอดคล้องกับมาตรการการค้าเสรีกเว้นเกษตรกรในกลุ่มผู้ปลูกกล้วยหอมและผู้ปลูกองุ่น โดยเกษตรกรที่มีการปรับเปลี่ยนนั้นส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำจากรัฐ และเห็นว่าการปรับเปลี่ยนจะทำให้ได้ผลผลิตที่มีมาตรฐานและปลอดภัย โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ปลูกมะพร้าว มะม่วงและทุเรียนที่ทำให้เหตุผลของการปรับเปลี่ยนเพื่อจะทำให้เกิดการส่งออกที่มากขึ้น สำหรับเกษตรกรที่ไม่มีการปรับเปลี่ยนส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าจะเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่าย ส่วนหนึ่ง อีกส่วนคือไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรและทำไปเพื่ออะไร

ส่วนที่ 3: การรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายทางการผลิตและการตลาดของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกลำไย กล้วยหอม มะพร้าว ทุเรียน มังคุดและองุ่นส่วนใหญ่ไม่มีการรวมกลุ่มด้านการผลิต ส่วนเกษตรกรผู้ปลูกส้มเขียวหวาน สับปะรดและมะม่วงมีการรวมกลุ่มด้านการผลิตโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อได้รับการช่วยเหลือและถ่ายทอดการผลิต ต้องการลดต้นทุนการผลิตหรือสร้างอำนาจต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและเพื่อประโยชน์ในการขอสินเชื่อ โดยในกลุ่มที่มีการรวมกลุ่มด้านการผลิตนั้นได้มีการสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรในด้านการผลิตเพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตและเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรสำหรับการรวมกลุ่มด้านการตลาดพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ส่วนใหญ่ยกเว้นเกษตรกรในกลุ่มผู้ปลูกส้มเขียวหวานและผู้ปลูกมะม่วงไม่มีการรวมกลุ่มด้านการตลาด สำหรับเกษตรกรที่มีการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายด้านการตลาดมีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างเสถียรภาพในด้านราคา และ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร

และกลุ่มเกษตรกร รวมทั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดและการถ่ายทอดกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการด้านการตลาดและเพื่อกระจายสินค้าไปสู่แหล่งอื่น

ส่วนที่ 4: การเปลี่ยนแปลงรายได้ รายจ่าย และการกู้ยืมเงิน (หนี้สิน)ของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาพบว่ารายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย และองุ่น ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหลังมีการเปิดเสรีทางการค้ากับจีนมีปริมาณที่ลดลงเนื่องจากราคาถูกลง ส่วนเกษตรกรผู้ปลูกส้มเขียวหวาน สับปะรด กว๊ายหอม มะม่วง ทุเรียน มังคุดมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากราคาดิและผลผลิตต่อไร่ดีขึ้น สำหรับเกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าวส่วนใหญ่มีรายได้คงที่ นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรในกลุ่มผลไม้ส่วนใหญ่มีรายจ่ายของคริวเรือนในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาปริมาณที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากค่าครองชีพสูงขึ้นและต้นทุนการผลิตสูงขึ้น

ส่วนที่ 5: ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแบบแผนการอุปโภคบริโภค

จากการสำรวจพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกไม้ผลส่วนใหญ่ซื้อสินค้าประเภทอุปโภคบริโภคจากร้านค้าหรือตลาดในท้องถิ่นเป็นหลัก รองลงมาคือซื้อจากห้างสรรพสินค้า (ซูเปอร์มาเกต)และ ไฮเปอร์มาเกต ส่วนของใช้ในครัวเรือนบางส่วนซื้อจากห้างสรรพสินค้าหรือซูเปอร์มาเกตและ ไฮเปอร์มาเกต เนื่องจากมีสินค้าหลากหลาย ราคาถูกกว่าและสะดวก โดยเกษตรกรยังคงมีแบบแผนการอุปโภคบริโภคเหมือนเดิมในอดีตก่อนมีการเปิดเสรีทางการค้า แต่อย่างไรก็ตามมีแนวโน้มที่จะไปซื้อจากห้างสรรพสินค้าหรือซูเปอร์มาเกตและ ไฮเปอร์มาเกตมากขึ้น

ส่วนที่ 6: ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรีของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกไม้ผลส่วนใหญ่ ไม่รู้จักหรือไม่เข้าใจเกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรีหรือ FTA และที่รู้จักมีเพียงกลุ่มส้มเขียวหวานและทุเรียนเท่านั้น นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่าการเปิดเสรีทางการค้าจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อเกษตรกรภายในประเทศมีผลทำให้ราคาสินค้านั้นลดลงเนื่องจากมีการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาตีตลาดมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรผู้ปลูกส้มเขียวหวาน มะพร้าว ทุเรียน และองุ่น สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตที่สอดคล้องกับมาตรการการเปิดเสรีทางการค้าพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่าก่อให้เกิดประโยชน์ ทำให้มีตลาดรองรับมากขึ้น ทำให้ได้สินค้าที่มีมาตรฐานและปลอดภัย และทำให้ได้ราคาที่ดีขึ้น และเกษตรกรในกลุ่มลำไย ส้มเขียวหวาน มะพร้าว มะม่วง มังคุดและองุ่นเห็นว่าการเปิดเสรีทางการค้าจะก่อให้เกิดอุปสรรคเนื่องจากทำให้มีผลไม้อีกต่างประเทศเข้ามามากขึ้น มีการควบคุมที่เข้มงวด และมีการแข่งขันสูงขึ้นทำให้ราคาตก กลุ่มที่เห็นว่าการเปิดเสรีก่อให้เกิดทั้งประโยชน์และอุปสรรคได้แก่

ลึบประรด กล้วยหอมและทุเรียน โดยประโยชน์จากการเปิดเสรีคือ ทำให้เรามีตลาดรองรับมากขึ้นทำให้ส่งออกได้มากขึ้น และทำให้บริโภคนสินค้าได้ในราคาที่ถูกลง โดยเกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่าเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เกษตรกรควรมีการปรับปรุงคุณภาพสินค้าให้ดีขึ้นและพยายามลดต้นทุนการผลิตเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ หรือหาตลาดใหม่

นอกจากนี้ยังพบว่า การเปิดเสรีทางการค้าไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการบริโภคของเกษตรกรส่วนใหญ่ ส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงการบริโภคในกลุ่มกลุ่มผักและผลไม้ เช่น แอปเปิลและส้ม และปศุสัตว์เช่นเนื้อไก่เป็นต้นเนื่องจากราคาถูกกว่าและเป็นสินค้าใหม่ที่อยากทดลองบริโภค

5.1.4 กลุ่มไม้ยืนต้น

ในการศึกษานี้ได้ทำการสำรวจภาคสนามในกลุ่มไม้ยืนต้นจำนวน 3 ชนิดด้วยกัน ประกอบด้วย ชา กาแฟ และปาล์มน้ำมัน โดยผลการสำรวจสามารถสรุปได้ใน 6 ประเด็นดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1: ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มไม้ยืนต้นส่วนใหญ่เป็นเพศชายและมีอายุ 41 ปีขึ้นไป โดยมีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร และมากกว่าร้อยละ 50 ไม่มีอาชีพรอง ทั้งนี้เกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา สำหรับขนาดครัวเรือนของเกษตรกรในกลุ่มไม้ยืนต้นนั้นมีขนาดไม่ค่อยใหญ่ และมีคนที่อยู่ในกำลังแรงงานมากกว่าจำนวนคนพึงพิง ดังนั้นเกษตรกรในกลุ่มนี้ยังคงมีศักยภาพในการหารายได้ โดยรายได้หลักของเกษตรกรตัวอย่างในกลุ่มไม้ยืนต้นมาจากภาคเกษตรทั้งหมด บางส่วนมีรายได้รองที่ได้จากนอกภาคเกษตรด้วย เมื่อพิจารณาการถือครองเนื้อที่ของครัวเรือน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เพื่อการเกษตร พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 มีพื้นที่ที่เป็นของตนเอง

ส่วนที่ 2: ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิต

เกษตรกรในกลุ่มไม้ยืนต้นส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 95 ไม่เคยเปลี่ยนพันธุ์ที่ใช้ในการผลิตสำหรับผลผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรส่วนใหญ่ในกลุ่มไม้ยืนต้นมีปริมาณผลผลิตคงที่ ส่วนเกษตรกรที่มีปริมาณผลผลิตลดลง มีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการขาดแคลนแรงงาน ดินเสื่อมคุณภาพ และต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรยังคงทำการปลูกไม้ยืนต้น โดยมีสาเหตุหลักจากความพอใจในราคาที่ได้ขายได้ สำหรับการใช้จ่ายแรงงานในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนแรงงานจ้าง โดยปัญหาด้านการใช้จ่ายแรงงานที่เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบ คือ ค่าจ้างแรงงานสูงขึ้น และแรงงานหายาก อย่างไรก็ตามในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการใช้แรงงานต่างด้าวและไม่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรไปนอกภาคเกษตร นอกจากนี้ยังมีการ

เปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น การปรับเปลี่ยนการใช้ที่ดิน การเปลี่ยนแปลงปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีลดลง โดยหันมาใช้ปุ๋ยคอกเพิ่มขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรยังการใช้ยาฆ่าแมลงและยาปราบวัชพืชลดลง

สำหรับด้านแบบแผนการผลิตหรือเทคนิคการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการปรับเปลี่ยนแต่อย่างใด เนื่องจากไม่รู้ว่าจะทำอะไรและทำเพื่ออะไร และถ้าเปลี่ยนจะเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่าย รวมทั้งไม่มีแนวคิดที่จะปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในอนาคต นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงทำการปลูกไม้ยืนต้นเหมือนเดิม เนื่องจากยังพอใจในราคาซื้อขายได้

ส่วนที่ 3: การรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายทางการผลิตและการตลาดของผู้ตอบแบบสอบถาม

เกษตรกรในกลุ่มไม้ยืนต้นส่วนใหญ่ไม่มีการรวมกลุ่มทางการผลิตและไม่มีการรวมกลุ่มทางการตลาด ยกเว้นเกษตรกรผู้ปลูกชาที่มากกว่าร้อยละ 60 มีการรวมกลุ่มทั้ง 2 ประเภท ทั้งนี้โดยทั่วไปในกลุ่มที่มีการรวมกลุ่มทางการผลิตเพื่อวัตถุประสงค์ในการได้รับการช่วยเหลือและถ่ายทอดการผลิต การลดต้นทุนการผลิต การสร้างอำนาจต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิต และการขอสินเชื่อ โดยในกลุ่มที่มีการรวมกลุ่มทางการผลิตนั้นส่วนใหญ่ได้มีการสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรในด้านการผลิต เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตและการถ่ายทอดการผลิตระหว่างกลุ่มเกษตรกร รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร สำหรับการรวมกลุ่มด้านการตลาดนั้นก็เพื่อสร้างเสถียรภาพในด้านราคา สามารถสร้างอำนาจต่อรองในด้านราคาสินค้าได้ รวมทั้งเป็นการลดต้นทุนด้านการตลาดอีกด้วย

ด้านการจำหน่ายผลผลิต เกษตรกรในกลุ่มไม้ยืนต้นส่วนใหญ่ขายต่อให้พ่อค้าคนกลาง ยกเว้นผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่ส่วนใหญ่ขายให้โรงงานแปรรูป

ส่วนที่ 4: การเปลี่ยนแปลงรายได้ รายจ่าย และการกู้ยืมเงิน (หนี้สิน) ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ด้านรายได้จากภาคเกษตรของครัวเรือนในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากราคาผลผลิตดีขึ้น นอกจากนี้ส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น เนื่องจากราคาสินค้าแพงขึ้น และค่าครองชีพสูงขึ้น

ส่วนที่ 5: ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการอุปโภคบริโภค

ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรผู้ปลูกไม้ยืนต้นส่วนใหญ่ซื้อสินค้าอุปโภค บริโภค และของใช้ทั่วไปในครัวเรือนจากร้านค้าหรือตลาดในท้องถิ่นเป็นหลัก โดยในปัจจุบันเกษตรกรยังคงมีแบบแผนการจับจ่ายใช้สอยเพื่อการอุปโภคบริโภคเหมือนเดิมในอดีตก่อนมีการเปิดเสรีทางการค้า

ส่วนที่ 6: ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรีของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่รู้จักหรือไม่เข้าใจเกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรีหรือ FTA และส่วนใหญ่ของผู้ที่รู้จักให้ความคิดเห็นว่าการเปิดการค้าเสรีมีผลกระทบทำให้ปริมาณการผลิตและราคาลดลง เพราะมีสินค้าต่างประเทศเข้ามาแข่งขันมากขึ้นในตลาด นอกจากนี้ยังให้ความคิดเห็นว่าการผลิตที่สอดคล้องกับมาตรการการค้าเสรีก่อให้เกิดประโยชน์โดยทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปลอดภัย อีกทั้งทำให้ได้ราคาดี และทำให้มีตลาดรองรับมากขึ้น และเกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าการเปิดการค้าเสรีทำให้แบบแผนการบริโภคเปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะในกลุ่มผลไม้ เช่น แอปเปิ้ล

5.1.5 กลุ่มปศุสัตว์

ในการศึกษานี้ได้ทำการสำรวจภาคสนามในกลุ่มปศุสัตว์จำนวน 5 ชนิดด้วยกัน ประกอบด้วย ไก่ สุกร โคเนื้อ โคนม และหมู โดยผลการสำรวจสามารถสรุปได้ใน 6 ประเด็นดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1: ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

เกษตรกรในกลุ่มปศุสัตว์ส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าของกิจการและพื้นที่ที่ใช้ในการทำปศุสัตว์ และรายได้ส่วนใหญ่มาจากการทำการเกษตรเป็นหลัก ขณะที่ขนาดของกิจการมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก ซึ่งสะท้อนถึงฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม โคเนื้อ ไก่เนื้อ และสุกรที่แตกต่างกัน แรงงานที่ใช้จะเป็นแรงงานภายในครัวเรือนเกษตรกร ยกเว้นกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรที่ยังคงมีระดับการพึ่งพิงแรงงานจ้างอยู่ ระดับการศึกษาค่อนข้างจะน้อยคือจบการศึกษาในระดับประถม โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจะมีระดับการศึกษาที่สูงกว่าโคเนื้อ ไก่เนื้อ และสุกรโดยเปรียบเทียบ ขณะเดียวกันเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรมีระดับการศึกษาและรายได้สูงกว่ากลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ และไก่เนื้อ ซึ่งบ่งชี้ได้ว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและสุกรค่อนข้างมีศักยภาพที่สูงในการปรับตัวและเตรียมพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงด้านการค้าระหว่างประเทศที่มีแนวโน้มการแข่งขันในระดับที่สูงขึ้น

ส่วนที่ 2: ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิต

ปัญหาเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตที่ปรับสูงขึ้นเป็นปัญหาที่เกษตรกรให้ความสำคัญมากกว่าผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรี เนื่องจากผลกระทบจากต้นทุนเป็นผลกระทบโดยตรงและเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกษตรกรรายย่อยต้องเลิกกิจการ ขณะที่ผลจากการเปิดเสรีการค้าเป็นผลกระทบทางอ้อมที่ในแง่ของเกษตรกรเป็นปัญหาที่ไกลตัว ทั้งนี้อาจเป็นผลจากความไม่เข้าใจเกี่ยวกับการเปิดเสรีทางการค้าของเกษตรกรที่มีค่อนข้างน้อย หรือเป็นเพียงความเข้าใจเบื้องต้นเท่านั้น ที่ทำให้เกษตรกร

ลำดับความสำคัญของผลกระทบดังกล่าวต่ำกว่าเรื่องของต้นทุนการผลิต และจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการค้าเสรีที่ไม่เพียงพอทำให้การเปลี่ยนแปลงแบบแผนและเทคนิคการผลิตเกิดขึ้นจากเหตุผลอื่นที่มีใช้เพื่อรองรับการเปิดเสรีการค้าของไทย เช่น การเปลี่ยนแปลงตามแนวโน้มความต้องการของตลาด และจากคำแนะนำของเกษตรกรด้วยกัน หรือจากการแนะนำจากภาครัฐบาล ตลอดจนการลดต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นทุนอาหารเลี้ยงสัตว์สำเร็จรูป เป็นต้น นอกจากนี้ เกษตรกรส่วนมากยังคงรูปแบบการผลิตของตนอยู่ เพราะความไม่เข้าใจเกี่ยวกับวิธีการของแบบแผนหรือเทคนิคการผลิตแบบใหม่ และผลประโยชน์ที่จะได้รับหากเปลี่ยนแปลง และยังมีปัจจัยด้านขนาดของฟาร์มที่ทำให้ไม่คุ้มค่าต่อการเปลี่ยนแปลง สำหรับการเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตเป็นไปเพื่อการรองรับกับภาวะต้นทุน และตามความต้องการของตลาด เป็นหลัก

ส่วนที่ 3: การรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายทางการผลิตและการตลาดของผู้ตอบแบบสอบถาม

การรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายก่อนข้างจะน้อย ยกเว้นเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม และสุกรที่มีการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่าย โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีการรวมกลุ่มในรูปของสหกรณ์แต่ความสามารถควบคุมสมาชิกในกลุ่มค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะด้านการตลาด เนื่องจากราคาน้ำมันดิบที่สหกรณ์รับซื้อจากสมาชิกต่ำกว่าแหล่งรับซื้ออื่น ทำให้ Contract Farming มีความเป็นไปได้ยาก วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายโดยทั่วไปก็เพื่อการสร้างการต่อรองและการแลกเปลี่ยนข่าวสารทางด้านการผลิตมากกว่าด้านการตลาด ขณะที่เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรมีการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายที่มุ่งเน้นประโยชน์ด้านการผลิตมากกว่าด้านการตลาด ทั้งนี้ เพื่อการสร้างอำนาจการต่อรองเกี่ยวกับต้นทุนทางการผลิต และการรักษาเสถียรภาพของราคาผลผลิตเป็นหลัก สำหรับการจำหน่ายผลผลิตนั้นส่วนใหญ่จะขายให้กับพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อโดยตรง

ส่วนที่ 4: การเปลี่ยนแปลงรายได้ รายจ่าย และการกู้ยืมเงิน (หนี้สิน) ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมารายได้ของเกษตรกรจะเพิ่มขึ้นตามราคาและปริมาณการผลิต แต่เป็นอัตราการเพิ่มขึ้นตามรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือนที่ปรับสูงขึ้นจากผลของค่าครองชีพ โดยจะพบว่าอัตราการปรับของรายได้ให้สมดุลกับรายจ่ายที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นสูงกว่ารายได้ กล่าวคือรายจ่ายเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้

ส่วนที่ 5: ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการอุปโภคบริโภค

การอุปโภคบริโภคของครัวเรือนเกษตรกรปศุสัตว์ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา โดยส่วนใหญ่ยังคงมีแบบแผนการอุปโภคบริโภคเหมือนเดิม โดยทำการซื้อสินค้าในร้านค้าหรือตลาดท้องถิ่น โดยที่มีการ

จับจ่ายสินค้าใช้สอยในห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต และไฮเปอร์มาร์เก็ตมากขึ้น เนื่องจากความสะดวกและราคาถูกกว่าในร้านค้าหรือตลาดท้องถิ่น

ส่วนที่ 6: ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรีของผู้ตอบแบบสอบถาม

การเปิดการค้าเสรีแทบจะไม่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมผู้บริโภคของเกษตรกร โดยส่วนใหญ่แล้วจะส่งผลให้มีการบริโภคผลไม้จากประเทศจีนมากขึ้นตามราคาที่ลดลง แต่ส่งผลต่อการผลิตเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจะได้รับผลกระทบทางลบมากกว่า เนื่องจากการนำเข้านมผงมาทดแทนน้ำนมดิบในการผลิตนมพร้อมดื่มได้ในราคาที่ถูกลง เพราะต้นทุนและศักยภาพการผลิตของต่างประเทศได้เปรียบประเทศไทย สำหรับไก่เนื้อจะได้รับผลดีจากการเปิดเสรีการค้าตามขนาดของตลาดที่กว้างขึ้น และความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตเนื้อไก่ของไทย รวมทั้งประโยชน์ที่ได้จากมาตรการด้านภาษีสำหรับโคเนื้อแทบจะไม่ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าของไทยเพราะเนื้อโคที่ไทยผลิตเป็นเนื้อโคที่มีคุณภาพในระดับกลางถึงต่ำ เพื่อรองรับกับตลาดกลางและล่าง ขณะที่เนื้อโคนำเข้าจากต่างประเทศเป็นเนื้อโคคุณภาพสูงที่รองรับตลาดบน โดยที่การลักลอบนำเข้าโคเนื้อจากประเทศเพื่อนบ้านส่งผลกระทบต่อกิจการฟาร์มโคเนื้อมากกว่าการเปิดเสรีการค้า เกษตรกรยังคิดเห็นว่า การเปิดเสรีส่งผลดีต่อสวัสดิการของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้น แต่อาจไม่เป็นผลดีต่อเกษตรกรในกลุ่มปศุสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรรายย่อยที่อาจต้องออกจากกิจการเป็นรายแรกเนื่องจากผลกระทบของการเปิดเสรีการค้าที่ทำให้เกษตรกรรายย่อยที่โดยทั่วไปมีศักยภาพในการปรับตัวค่อนข้างต่ำไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าที่มาจากต่างประเทศได้

มาตรการรัฐบาลจึงควรมุ่งเน้นหรือเป็นเชิงรุกมากขึ้น ในการตรวจสอบมาตรฐานของผลผลิตจากปศุสัตว์ตั้งแต่ระดับการผลิตภายในฟาร์มตลอดจนกระบวนการขายให้กับผู้บริโภคขั้นสุดท้าย การตรวจสอบการลักลอบนำเข้าอย่างเข้มงวด การอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรีและแบบแผนหรือเทคนิคการผลิตให้กับเกษตรกร ตลอดจนการสนับสนุนเบื้องต้นในการปรับเปลี่ยนแบบแผนหรือเทคนิคการผลิตให้กับเกษตรกร และการส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับมาตรฐานภายในฟาร์มแก่เกษตรกรเพื่อยกระดับคุณภาพของผลผลิตให้มีระดับที่สูงขึ้นเทียบเท่ากับระดับสากลโลก นอกจากนี้ ควรมีมาตรการควบคุมหรือติดตามต้นทุนการผลิต ควบคู่กับเสถียรภาพทางด้านราคาสินค้าเกษตรเพื่อความสมดุลระหว่างรายรับและรายจ่ายของครัวเรือน ตลอดจนการบริหารจัดการด้านการตลาดระหว่างประเทศให้มีขนาดที่กว้างขึ้น

5.1.6 กลุ่มประมง

ในการศึกษานี้ได้ทำการสำรวจภาคสนามในกลุ่มประมงจำนวน 2 ชนิดด้วยกัน ประกอบด้วย กุ้ง และปลาน้ำจืด โดยผลการสำรวจสามารถสรุปได้ใน 6 ประเด็นดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1: ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

เกษตรกรในกลุ่มประมงส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าของกิจการและพื้นที่ที่ใช้ในการทำการประมง และรายได้ส่วนใหญ่มาจากการทำการเกษตรเป็นหลัก ขณะที่ขนาดของกิจการภายในกลุ่มเกษตรกรมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก ซึ่งสะท้อนถึงฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งและปลาน้ำจืดที่ต่างกัน เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งมีระดับการศึกษาและรายได้ที่ค่อนข้างจะสูงกว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืด โดยเปรียบเทียบ ซึ่งบ่งชี้ได้ว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งมีศักยภาพในการปรับตัวเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงแนวโน้มการค้าโลกที่มีภาวะการแข่งขันสูงขึ้นจากการเปิดการค้าเสรีระหว่างประเทศ แต่ปลาน้ำจืดเป็นสินค้าที่สามารถอยู่รอดในตลาดโลกได้ดีกว่าเมื่อเทียบกับกุ้ง เนื่องจากตลาดต่างประเทศ นิยมบริโภคปลาเขตร้อนที่มีราคาถูกกว่าปลาเขตหนาวในประเทศแถบยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งปลานิลที่เป็นปลาเนื้อขาว ประกอบกับต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าการเลี้ยงกุ้ง ดังจะเห็นได้จากปริมาณการผลิตกุ้งลดลงในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา

ส่วนที่ 2: ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิต

การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตทั้งกุ้งและปลาน้ำจืดในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา มีสาเหตุอื่นมากกว่าผลจากการเปิดเสรีการค้า อาทิ สภาพอากาศ มลภาวะทางน้ำ ความต้องและรสนิยมของผู้บริโภค ภาวะต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงแบบแผนการผลิตและการปัจจัยการผลิตจึงเป็นไปเพื่อการประหยัดต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะอาหารและโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อการปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตให้เป็นที่ไปตามความต้องการของต่างประเทศ เพราะเป็นปัญหาที่เกษตรกรได้รับผลกระทบโดยตรง ขณะที่ผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีเป็นผลกระทบทางอ้อมและเป็นปัญหาที่ค่อนข้างจะไกลตัว ทั้งนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาความไม่เพียงพอขององค์ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคและแบบแผนการผลิต ซึ่งเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการปรับตัวเพื่อรองรับกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดประเทศ รวมทั้งการสร้างประโยชน์จากการเปิดประเทศด้านการค้า

ส่วนที่ 3: การรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายทางการผลิตและการตลาดของผู้ตอบแบบสอบถาม

เกษตรกรประมงทั้ง 2 กลุ่มมีการรวมตัวและการสร้างเครือข่ายทางการผลิตผลการตลาด โดยที่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งมีความเหนียวแน่นมากกว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืด ทั้งนี้ การรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายของเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มมีวัตถุประสงค์ที่เหมือนกัน กล่าวคือ การส่งเสริมความสามารถในการต่อรองทั้งด้านต้นทุนการผลิตและราคาขายในตลาดให้มีเสถียรภาพและเป็นธรรมมากขึ้น ตลอดจนการถ่ายทอดเทคนิค และการแลกเปลี่ยนความรู้และข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน เป็นที่น่าสังเกตว่า การจำหน่ายผลผลิตส่วนใหญ่จะขายให้กับพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อ โดยตรงเพื่อนำไปจำหน่ายต่อ

ระบบการจัดจำหน่ายดังกล่าวไม่สร้างประโยชน์สูงสุดให้แก่เกษตรกรผู้ทำการประมง จากการสูญเสียราคา ส่วนต่างหน้าฟาร์มที่มักจะต่ำกว่าราคาขายในตลาดทั่วไป ดังนั้น การรวมกลุ่มของเกษตรกรประมงจึงควรมุ่งเน้นไปยังการบริหารจัดการระบบการจัดจำหน่ายใหม่ นอกเหนือไปจากวัตถุประสงค์ข้างต้น

ส่วนที่ 4: การเปลี่ยนแปลงรายได้ รายจ่าย และการกู้ยืมเงิน (หนี้สิน) ของผู้ตอบแบบสอบถาม

สำหรับรายได้ของเกษตรกรประมง โดยทั่วไปเมื่อเทียบกับรายจ่ายแล้ว พบว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้มีแนวโน้มที่ต่ำกว่าการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายตามระดับค่าครองชีพที่สูงขึ้นในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา

ส่วนที่ 5: ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการอุปโภคบริโภค

การจับจ่ายในครัวเรือนเกษตรกรประมงในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ทำการจับจ่ายสินค้าใช้สอยทั่วไปในห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต และไฮเปอร์มาร์เก็ตมากขึ้น เนื่องจากความสะดวกและราคาถูกกว่าในตลาดทั่วไป

ส่วนที่ 6: ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรีของผู้ตอบแบบสอบถาม

เมื่อพิจารณาต่อเนื่องเกี่ยวกับการเปิดเสรีการค้า จะพบได้ว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการเปิดเสรีทางการค้าค่อนข้างน้อยและจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรผู้ทำประมงปลาน้ำจืด อย่างไรก็ตาม เกษตรกรเห็นว่าการเปิดเสรีการค้าจะส่งผลดีต่อสวัสดิการของผู้บริโภคทั้งจากด้านราคาและปริมาณสินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศในปริมาณที่มากขึ้นแต่ราคาถูกลงโดยเปรียบเทียบ ตลอดจนคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าสูงขึ้น สร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยทางด้านอาหารให้แก่ผู้บริโภคมากขึ้นตามลำดับ ขณะเดียวกันก็ส่งผลให้อาณาเขตของตลาดกว้างขึ้น อีกแง่มุมหนึ่ง การเปิดการค้าเสรีส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของสินค้าที่ผลิตในประเทศต่อสินค้าเข้าจากต่างประเทศ

กล่าวโดยสรุป รัฐบาลควรมีมาตรการเชิงรุกที่มุ่งเน้นไปยังการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคและแบบแผนการผลิตให้เข้าถึงเกษตรกรโดยตรง รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับการดูแลสภาพน้ำให้เหมาะสมกับสัตว์น้ำเพื่อป้องกันการเกิดโรคระบาดของสัตว์น้ำ นอกจากนี้ รัฐบาลควรมีมาตรการที่ดูแลด้านต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะปัญหาด้านอาหารสัตว์ที่มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนทั้งการบริหารจัดการด้านการตลาดต่างประเทศให้เกิดเสถียรภาพทั้งทางด้านปริมาณและราคาขายผลผลิตประมง และระบบการจัดจำหน่ายโดยไม่ต้องผ่านการรวบรวมจากพ่อค้าคนกลางและพัฒนาต่อเนื่องไปยังการเป็นผู้ส่งออกเอง หรือเป็นระบบการผลิตแบบครบวงจรที่รัฐบาลอาจจะเริ่มจากการรวมกลุ่มเกษตรกรประมงที่ผลิตสินค้าเหมือนกันก่อนเป็นการเริ่มต้น ทั้งนี้ รัฐบาลจะต้องมีการสร้างแรงจูงใจให้

มีการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายที่เหนียวแน่นของเกษตรกรควบคู่ไปด้วย สุดท้ายรัฐบาลควรมีการจัดหลักสูตรอบรมเกี่ยวกับการค้าเสรีให้กับเกษตรกรประมงโดยตรง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถ่องแท้เกี่ยวกับการเปิดเสรีการค้าและผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้า ซึ่งจะทำให้เกษตรกรประมงสามารถปรับตัวรองรับและการสร้างประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการค้าระหว่างประเทศที่มีแนวโน้มการทำการค้าแบบเสรีมากขึ้น

5.1.7 กลุ่มอื่นๆ (กล้วยไม้)

สำหรับกลุ่มอื่นๆ ในการศึกษานี้ได้ทำการสำรวจภาคสนามในสินค้ากล้วยไม้ โดยผลการสำรวจสามารถสรุปได้ใน 6 ประเด็นดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1: ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้ส่วนใหญ่มีรายได้มาจากการทำการเกษตรเป็นหลัก โดยมีขนาดพื้นที่ทำการผลิตแตกต่างกันค่อนข้างมาก ซึ่งสะท้อนถึงฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้ที่แตกต่างกัน และเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้มีศักยภาพที่สูงในการปรับตัวและเตรียมพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงด้านการค้าระหว่างประเทศที่มีแนวโน้มการแข่งขันในระดับที่สูงขึ้น

ส่วนที่ 2: ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิต

เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ส่วนใหญ่ใช้พันธุ์บอมโงแดงและสกุลหวาย โดยในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาเกษตรกรส่วนใหญ่ทำการผลิตเพิ่มขึ้นเนื่องจากความต้องการของตลาดและราคาที่ได้ได้เพิ่มขึ้น ในขณะที่เกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้แรงงานจ้างมากกว่าการใช้แรงงานในครัวเรือน โดยในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรประสบปัญหาแรงงานหายากและค่าจ้างแรงงานมีราคาสูงขึ้น และยังพบว่าไม่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรไปนอกภาคเกษตร สำหรับการเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิตอื่นๆ พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ส่วนใหญ่มีการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้น ใช้ปุ๋ยเคมีลดลง โดยหันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพและปุ๋ยคอกทดแทน เนื่องจากราคาปุ๋ยเคมีแพงขึ้นเกือบเท่าตัว ทั้งนี้มีเกษตรกรบางส่วนได้มีการใช้ยาฆ่าแมลงลดลง โดยมีสาเหตุมาจากการความต้องการของบริษัท และถูกตรวจพบว่าผลผลิตมีสารตกค้าง

ส่วนที่ 3: การรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายทางการผลิตและการตลาดของผู้ตอบแบบสอบถาม

เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ส่วนใหญ่มีการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตหรือเทคนิคการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา โดยได้มีการปรับเป็นการเพาะปลูกที่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) และทำเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่ามียอดส่งออกและทำให้ได้ราคาดี

ทั้งนี้ในการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตหรือเทคนิคการผลิตนั้น เกษตรกรได้ศึกษาและตัดสินใจเอง รวมทั้งได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่หน่วยราชการ และคำแนะนำจากเพื่อนเกษตรกร นอกจากนี้เกษตรกรทั้งหมดยังคงทำการปลูกกล้วยไม้ต่อไปในอนาคต เนื่องจากเกษตรกรมีความชำนาญ ตลาดมีความต้องการ และสามารถส่งออกได้ ทั้งนี้เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ส่วนใหญ่มีการรวมกลุ่มทางการผลิตเพื่อได้รับการช่วยเหลือและถ่ายทอดการผลิต และต้องการลดต้นทุนการผลิตหรือสร้างอำนาจต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิต อย่างไรก็ตามเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ส่วนใหญ่ไม่มีการรวมตัวทางการตลาด สำหรับการจำหน่ายผลผลิตส่วนใหญ่จะขายให้กับพ่อค้าคนกลางที่รวบรวมไปขายต่อ ผู้ส่งออก และลูกค้าที่ซื้อไปปลูกเอง

ส่วนที่ 4: การเปลี่ยนแปลงรายได้ รายจ่าย และการกู้ยืมเงิน (หนี้สิน) ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ส่วนใหญ่มีรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากทำการผลิตมากขึ้น ราคาไม้ผันผวนมาก และมีการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตให้มีความเหมาะสมขึ้น ในขณะที่รายจ่ายของเกษตรกรส่วนใหญ่เพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยมีสาเหตุมาจากราคาสินค้าสูงขึ้น

ส่วนที่ 5: ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการอุปโภคบริโภค

การอุปโภคบริโภคของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ซื้อสินค้าอุปโภค บริโภคจากร้านค้าหรือตลาดในท้องถิ่นเป็นหลัก รองลงมาคือห้างสรรพสินค้า (ซูเปอร์มาเกต) และ ไฮเปอร์มาเกต ตามลำดับ สำหรับของใช้ทั่วไปในครัวเรือนซื้อจากร้านค้าหรือตลาดในท้องถิ่น ทั้งนี้ในปัจจุบันเกษตรกรยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงแหล่งที่จับจ่ายใช้สอยเพื่อการอุปโภคบริโภคแต่อย่างใด

ส่วนที่ 6: ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรีของผู้ตอบแบบสอบถาม

เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ส่วนใหญ่มีการรับรู้และเข้าใจหรือรู้จักเกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรีหรือ FTA โดยส่วนใหญ่ของผู้ที่รู้จักให้ความคิดเห็นว่าการเปิดการค้าเสรีทำให้การค้าระหว่างประเทศปลอดภาษี มีทั้งได้และเสีย นอกจากนี้ยังให้ความคิดเห็นว่าการผลิตที่สอดคล้องกับมาตรการการค้าเสรีก่อให้เกิดประโยชน์โดยทำให้มีตลาดรองรับมากขึ้น ผลผลิตมีราคาดี รวมทั้งได้มาตรฐานและปลอดภัยกับผู้บริโภค นอกจากนี้เกษตรกรให้ความเห็นว่าการเปิดการค้าเสรีมีประโยชน์ต่อการผลิต และทำให้แบบแผนการบริโภคเปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะในกลุ่มผลไม้ เช่น แอปเปิ้ล มีการบริโภคเพิ่มขึ้น เนื่องจากราคาลดลง สำหรับผลกระทบของการเปิดเสรีทางการค้าต่อสังคมโดยรวมนั้น เกษตรกรมีความเห็นว่าจะช่วยให้ขายสินค้าบางรายการได้มากขึ้น และสามารถบริโภคสินค้าได้ในราคาที่ถูกลง

5.2 การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (Focus group)

จากการทำสัมมนาเพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถสรุปรายละเอียดในแต่ละกลุ่มสินค้าได้ดังต่อไปนี้

5.2.1 กลุ่มธัญพืชและพืชไร่

1) ข้าว

ส่วนที่ 1: เกษตรกร

เกษตรกรได้ให้ข้อคิดเห็นว่าในปัจจุบันต้นทุนการผลิตข้าวจะสูงมาก และเกษตรกรยังคงคิดหนี้ ไม่มีเงินทุน นอกจากนี้จำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตมีปริมาณจำกัด ทำให้ค่าแรงงานมีราคาสูง ดังนั้นในทุกขั้นตอนมีการใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคนมากขึ้น อีกทั้งปัจจัยการผลิตมีราคาที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปุ๋ยเคมี และยา ทั้งนี้มีผลมาจากราคาน้ำมันเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรยังมีความเห็นว่าผลผลิตข้าวของไทยยังต่ำกว่าต่างประเทศโดยเปรียบเทียบ (ผลผลิตประมาณ 400 กก./ไร่) ปัญหาปริมาณผลผลิตซึ่งขึ้นกับปริมาณน้ำฝน รวมทั้งเมล็ดพันธุ์ที่ไม่พอกับความต้องการ และกระบวนการผลิตที่ไม่ได้มาตรฐาน ไม่ได้คุณภาพ การทำข้าวอินทรีย์ก็ทำได้ลำบาก มีข้อจำกัดมาก เนื่องจากพื้นที่ใกล้เคียงไม่ปลอดสารพิษทำให้เกิดการปนเปื้อนได้ง่าย

สำหรับการรวมกลุ่มของเกษตรกรในปัจจุบัน เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อการผลิตหรือซื้อเมล็ดพันธุ์แต่ไม่สามารถรวมกลุ่มในการทำการค้า ทำให้ไม่สามารถกำหนดราคาได้ ราคาไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับโรงสี

ส่วนที่ 2: ผู้ประกอบการ

กลุ่มผู้ประกอบการได้ให้ข้อคิดเห็นถึงความจำเป็นที่ต้องพิจารณาก่อน คือ สถานะของประเทศในการผลิตสินค้า ก่อนที่จะพิจารณาเรื่องผลกระทบจากการเปิดเสรี ยกตัวอย่างเช่น

1. การพิจารณาว่าเกษตรกรของประเทศมีประสิทธิภาพหรือความสามารถในการผลิตอย่างไรเมื่อเทียบกับประเทศที่เป็นคู่แข่ง รวมทั้งการพิจารณาด้านต้นทุนการผลิต เพื่อดูความสามารถในการแข่งขัน

2. ควรมีการกำหนดสินค้าว่าสินค้าใดเป็นสินค้าหลักหรือสินค้าใดเป็นผลพลอยได้ (by product) สำหรับโรงสีหรือผู้รับซื้อ เช่น ข้าว แกลบ รำ

3. การทำลายกำแพงภาษีระหว่างประเทศคู่ค้า จำเป็นต้องมีการพิจารณาว่าควรจะทำกับประเทศใดในแต่ละสินค้า และต้องพิจารณาเงื่อนไขของแต่ละประเทศด้วย เพื่อให้สามารถส่งออกได้ เช่น การส่งแป้งข้าวเจ้าไปยังประเทศญี่ปุ่นจะต้องเป็นรูป modified starch เป็นต้น

4. ข้าวที่ส่งออกต้องมีคุณภาพ เพื่อที่จะสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก

5. ควรมีการพัฒนาพันธุ์ข้าว เพื่อให้มีผลผลิตที่มากกว่าที่เป็นอยู่ เช่นการใช้พันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง

ส่วนที่ 3: เจ้าหน้าที่ของรัฐ

เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ให้ข้อมูลถึงการเปิดเสรีทางการค้ากับประเทศต่างๆ นั้นเริ่มจากการลดภาษีสำหรับประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ในปัจจุบันได้ลดลงเป็นศูนย์ไปแล้ว ส่วนประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนในปัจจุบันในโควตาคิด 30% สำหรับประเทศญี่ปุ่นยังคงปกป้องเกษตรกรผู้ปลูกข้าว โดยต้องการให้มีการเปิดเสรีในส่วนของข้าวเปลือก ซึ่งไทยไม่สามารถทำได้เนื่องจากมีกฎหมายเรื่องการค้าข้าวเปลือกระหว่างประเทศ สำหรับอินเดียยังไม่มีการเปิดเสรี

ในส่วนของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี สำหรับสหรัฐอเมริกา เช่น Farm Act เป็นแผนแม่บทเรื่องการอุดหนุนการส่งออกและอุดหนุนภายในเรื่อง loan rate

นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ให้ข้อมูลด้านการช่วยเหลือจากภาครัฐ นั่นคือกรมการข้าวมีเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีจำนวน 1 แสนตัน และมีปุ๋ยเคมีที่ทางรัฐนำเข้าจำนวน 2 หมื่นตัน นำมาจำหน่ายแก่เกษตรกรในราคาถูก เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าว อีกทั้งกระทรวงเกษตรได้มีจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนในการปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อการส่งออกให้ทุกๆ พืชที่ถูกผลกระทบจาก FTA โดยเกษตรกรจำเป็นต้องเขียนโครงการเพื่อขอสนับสนุนเรื่องเงินทุนดังกล่าว

ส่วนที่ 4: ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

ผู้ร่วมประชุมการสัมมนาในครั้งนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาข้าวของประเทศไทยดังต่อไปนี้

1. รัฐบาลควรเป็นผู้นำในเรื่องการให้องค์ความรู้ที่เอื้อประโยชน์แก่เกษตรกร และการสนับสนุนให้ทุนในเรื่องการวิจัยและการช่วยเหลือเกษตรกร โดยที่บทบาทของเกษตรกรเป็นฝ่ายผลิต ส่วนภาครัฐร่วมกับภาคเอกชนในการเป็นผู้ทำการตลาดหรือค้าขายให้กับเกษตรกร
2. เพื่อเป็นการตอบรับกับความต้องการของกระแสโลกที่เน้นเรื่องของคุณภาพ ควรได้มีการกำหนดแหล่งกำเนิด (trace back to origin) เพื่อทำการแยกพันธุ์ข้าว โดยการจำแนกพื้นที่เพาะปลูก และสามารถบอกได้ว่าพันธุ์มาจากที่ใด ทั้งนี้เพื่อให้ได้สินค้า premium ที่สามารถขายได้ราคาที่ดี รวมทั้งโรงสีในแต่ละท้องถิ่นที่ควรรวมกันเพื่อสร้าง brand ของตัวเองด้วย
3. เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการปนข้าม ไม่ควรมีการค้าข้าวข้ามเขต นอกจากนี้ควรมีการตรวจสอบคุณภาพ หรือตรวจ DNA ข้าวที่ไปขายที่ modern trade โดยรัฐต้องมีการตรวจสอบคุณภาพข้าวอย่างจริงจัง

2) มันสำปะหลัง

ส่วนที่ 1: เกษตรกร

เกษตรกรได้ให้ความคิดเห็นว่า ด้านความสามารถในการผลิตนั้นไม่มีปัญหา การเพิ่มผลผลิตต่อไร่ประมาณ 3.5 ตัน/ไร่ เป็น 5-6 ตัน/ไร่ สามารถทำได้ แต่มีปัญหาในเรื่องการตลาดและต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า 80% เนื่องจากค่ารถไถ แต่เดิมมีราคา 500 บาท/ไร่ เป็น 600 บาท/ไร่ ส่วนค่าแรงงานเพิ่มเป็น 300 บาท/ไร่ ซึ่งปัญหาเรื่องแรงงานไม่เพียงพอ ทำให้เกษตรกรมีความจำเป็นต้องมีการใช้ยากำจัดวัชพืชหรือยาอุดซึมมากขึ้น นอกจากนี้ค่าขนส่งก็เพิ่มขึ้นมากกว่า 50% ค่าเก็บเกี่ยวเพิ่มจาก 200 บาท/ปี เป็น 300 บาท/ปี ปุ๋ยคอกมีราคาเพิ่มขึ้นจาก 500 เป็น 1,000 บาทต่อคันรถ ในขณะที่ราคามันเชื้อแป้ง 30% มีราคาอยู่ที่ 2.30-2.50 บาท/กิโลกรัม (ราคามันสำปะหลังขึ้นกับเปอร์เซ็นต์แป้งหรือการปนเปื้อน (ความไม่สะอาด)) แต่ถ้ามีฝนตกมากอาจจะทำให้เชื้อแป้งลด ประกอบกับการนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น กัมพูชา และการขยายพื้นที่ปลูกมันเพิ่มขึ้นอย่างมาก ดังนั้นคาดว่าราคาในอนาคตจะลดลง ถ้าราคาอยู่ที่ประมาณ 1.50 บาท/กิโลกรัม ก็ยังพอไปได้ แต่ถ้าต่ำกว่า 1.30 บาท/กิโลกรัมจะทำให้เกิดปัญหา อย่างไรก็ตามเกษตรกรไม่ต้องการให้รัฐเข้ามาทำการแทรกแซงราคา อีกทั้งการแทรกแซงราคามันสำปะหลังของรัฐหาโรงงานเข้าร่วมได้น้อยมาก

ส่วนที่ 2: ผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการได้ให้ความคิดเห็นถึงผลกระทบจากการทำ FTA ว่าน่าจะส่งผลดี และมีการร่วมมือระหว่างเกษตรกร โรงงานแปรรูป และหน่วยงานรัฐ ทำให้การส่งออกได้มากขึ้นและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผลจากการทำ FTA กับจีนในปัจจุบัน ทำให้จีนซึ่งมีการนำเข้ามากเกือบ 4 ล้านตัน เพื่อไปทำแอลกอฮอล์ และเอทานอล มีการลดภาษีลงเหลือ 0% สำหรับญี่ปุ่นอยู่ในรูปของโควตา ส่วนประเทศออสเตรเลีย ซึ่งไม่ใช่คู่ค้าที่สำคัญของประเทศไทย ไม่มีการเก็บภาษี แต่มีการตรวจสอบเข้มงวด เช่น ต้องได้ ISO9000 ISO14000 เพื่อรองรับตามมาตรฐาน ดังนั้นจึงมองว่าการตั้งกำแพงภาษีไม่ใช่ปัญหา แต่จะมีในส่วนมาตรการอื่นที่ไม่ใช่ภาษีมากกว่า รวมทั้งปัญหาจากการที่ค่าเงินบาทแข็งตัว ซึ่งผู้ประกอบการจำเป็นต้องมีการบริหารความเสี่ยง

ส่วนที่ 3: เจ้าหน้าที่ของรัฐ

เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ให้ข้อคิดเห็นว่า ปัญหาที่เกี่ยวกับการผลิตคือ ต้นทุนการผลิตมีแนวโน้มสูงขึ้นมากจากปัญหาราคาน้ำมัน ค่าแรงงาน และปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ฯลฯ สูงขึ้นมาก แม้ในปัจจุบันมันสำปะหลังมีราคาสูง แต่หากเกษตรกรขยายพื้นที่ปลูกมากก็อาจส่งให้ราคาหัวมันลดลง

ในปัจจุบันราคาหัวมันสดสูงขึ้น เนื่องจากความต้องการยังคงมีมาก ขณะที่ผลผลิตออกสู่ตลาดน้อยกว่าความต้องการ สำหรับการผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลัง ขณะนี้มีโรงงานผลิต เอทานอล

จำนวน 11 โรงงาน เป็นโรงงานที่ใช้มันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบจำนวน 3 โรงงาน แต่เนื่องจากราคาเอทานอล กำหนดจากราคาเอทานอลที่ผลิตจากอ้อย/กากน้ำตาล ของบราซิลแล้วหักค่าขนส่ง และค่าใช้จ่ายต่างๆ ดังนั้นโรงงานกลั่นน้ำมันจะรับซื้อในราคา 17 บาท/ลิตร ทำให้เอทานอลที่ใช้มันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบหยุดดำเนินการเพราะต้นทุนการผลิตสูงกว่าราคาที่ยขายได้ โดยที่มันสำปะหลังมีราคา 2 บาท/กิโลกรัม ในส่วนวัตถุดิบจะมีราคา 12.00 บาท/ลิตร ค่าใช้จ่ายในการแปรสภาพอีกประมาณ 6-7 บาท/ลิตร ฉะนั้นต้นทุนการผลิตเอทานอล 18-19 บาท/ลิตร

ส่วนที่ 4: ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเห็นได้ว่าตลาดของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังยังมีอนาคตทั้งในส่วนของการนำมันเส้นไปผลิตเป็นอาหารสัตว์มากขึ้น เนื่องจากการนำข้าวโพดไปผลิตเอทานอลมากขึ้น และอาหารสัตว์ขาดแคลน สำหรับในกรณีของแป้งมัน น่าจะเป็นในส่วนของการใช้ในอุตสาหกรรมกระดาษ และทำกาว เนื่องจากสหรัฐมีการใช้ข้าวโพดในการผลิตเอทานอลมากขึ้น จึงทำให้การนำข้าวโพดไปใช้ทำแป้งข้าวโพดเพื่ออุตสาหกรรมกระดาษลดลง ซึ่งถึงแม้ว่าการใช้แป้งข้าวโพดและแป้งมันในอุตสาหกรรมกระดาษจะมีการใช้เทคนิคการผลิตที่ต่างกัน แต่ถ้าสามารถทำให้ผู้ใช้มีความมั่นใจ โดยรัฐควรเข้ามาช่วยเหลือเรื่องประชาสัมพันธ์ และการมีพันธมิตรทางการค้าระหว่างโรงงาน จะทำให้สามารถเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดให้สูงขึ้นได้

ในส่วน of ข้อเสนอนั้น รัฐบาลควรเข้ามาให้ความช่วยเหลือ ดังต่อไปนี้

1. การสร้างโกดังเพื่อเก็บมันเส้นสะอาด
2. การช่วยเหลือด้านการตลาด ขยายตลาดให้ ส่งเสริมด้านการส่งออก
3. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ผลิต
4. การแจ้งข้อมูลให้เกษตรกรทราบ เช่น ตัวเลขการบริโภคภายในและการส่งออก ผลผลิต เป็นต้น
5. การส่งเสริมเรื่องปัจจัยการผลิต การหาปุ๋ยเคมีและยามาหาผู้นำให้ถูกลง
6. การปรับปรุงดินนอกเหนือจากการใช้ปุ๋ยคอก เนื่องจากการพังทลายหน้าดิน ทำให้ผลผลิตตกต่ำ
7. การควบคุมคุณภาพของปุ๋ยเคมี
8. การวิจัยพันธุ์ดี ๆ

5.2.3 กลุ่มผัก

1) กระเทียม

ส่วนที่ 1: เกษตรกร

- ปัญหาสำคัญคือการลักลอบนำเข้ากระเทียมจากจีนและพม่า เนื่องจากกระเทียมไทย และกระเทียมจาก 2 ประเทศนี้มีลักษณะเหมือนกันทำให้ไม่สามารถระบุแหล่งกำเนิดได้ ดังนั้นรัฐจึงต้องหามาตรการป้องกันการลักลอบดังกล่าวเพื่อป้องกันการล่มสลายของกระเทียม
- การบริหารจัดการ และการแทรกแซงราคาของรัฐเป็นอีกปัญหาสำคัญ

ส่วนที่ 2: ผู้ประกอบการ (ไม่มีความคิดเห็นในระหว่างการสัมมนาระดมสมอง)

ส่วนที่ 3: เจ้าหน้าที่ของรัฐ

- ยังไม่มีการเปิดเสรีในส่วนของกระเทียม โดยภายในโควตาและนอกโควตาประมาณร้อยละ 37 และ 57 ตามลำดับ และปัจจุบันได้มีการลักลอบนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านและจีน มากขึ้น

ส่วนที่ 4: ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

- ปัญหาหลักของกระเทียมคือการลักลอบนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน

2) หอมหัวใหญ่

ส่วนที่ 1: เกษตรกร

- ปัญหาสำคัญ คือ มีการนำเข้าเมล็ดพันธุ์นอกโควตา ทำให้มีการขยายการผลิตในพื้นที่ที่ไม่ได้มีการควบคุมทำให้ผลผลิตล้นตลาดทำให้ผลผลิตมากและราคาตกลง นอกจากนี้ยังมีการลักลอบการนำเข้าหอมสดและหอมผง

ส่วนที่ 2: ผู้ประกอบการ

- ไม่มี

ส่วนที่ 3: เจ้าหน้าที่ของรัฐ

- ปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจากการบริหารจัดการของสหกรณ์หรือกลุ่มผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ เช่น สหกรณ์เป็นผู้ผูกขาดการนำเข้าเมล็ดพันธุ์เองและไม่สามารถควบคุมสมาชิกที่ซื้อเมล็ดพันธุ์ นอกกระบวนการเพาะปลูก และสหกรณ์ไม่มีศักยภาพในการทำการตลาด

ส่วนที่ 4: ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

- ปัญหาหลัก คือการบริหารจัดการ โดยเฉพาะปัญหาเมล็ดพันธุ์ ควรมีการทบทวนปัญหาทั้งระบบ
- พัฒนาระบบ contract farming
- ขยายตลาดส่งออกเพื่อไม่ให้ขึ้นกับประเทศญี่ปุ่นเพียงประเทศเดียว

3) มันฝรั่ง

ส่วนที่ 1: เกษตรกร

- ผลผลิตมีราคาตกต่ำ เนื่องจากมีมันสดจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าอย่างมาก
- เกษตรกรมีความเสี่ยงต่อการผันผวนของราคามันสดมากกว่ามัน โรงงานเนื่องจากมีราคาประกันที่แน่นอน

ส่วนที่ 2: ผู้ประกอบการ

- ประโยชน์ที่ได้จากการเปิดเสรี คือ การนำเข้าหัวพันธุ์ที่นำมาผลิตเป็นมันสดเพื่อการแปรรูปมากกว่าที่จะนำเข้าหัวมันสด
- ยังมีวัตถุดิบไม่พอกับความต้องการ
- การเปิด FTA กับจีนจะมีผลกระทบต่อมันสดมากกว่ามันเพื่อการแปรรูป

ส่วนที่ 3: เจ้าหน้าที่ของรัฐ (ไม่มีความคิดเห็นในระหว่างการสัมมนาระดมสมอง)

ส่วนที่ 4: ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

- ถ้ามีการเปิดเสรีการค้ามันฝรั่ง มันฝรั่งพันธุ์ที่ใช้เพื่อการบริโภคจะได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีมากกว่าพันธุ์โรงงาน
- ควรปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิต และลดค่าขนส่ง
- ควรมีการพัฒนาเทคนิคการเพาะปลูกเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มากขึ้นและคุณภาพดีขึ้น การผลิตหัวพันธุ์ภายในประเทศน่าจะเป็นทางออกที่ดี
- ควรมีการควบคุมปริมาณการผลิตภายในประเทศ (ไม่ควรให้มีการจัดตั้งสหกรณ์การเพาะปลูกมันฝรั่งเพิ่มขึ้น)
- ประเทศเวียดนามจะเป็นประเทศคู่แข่งเรื่องมัน โรงงานที่สำคัญ

5.2.3 กลุ่มผลไม้

จากการที่ไทยได้มีการจัดทำ FTA ในกลุ่มผลไม้ ประเภทส้มเขียวหวานและลำไย โดยที่ระหว่างไทยกับจีนมีภาษีเป็นศูนย์ ทำให้มีผลไม้จากประเทศจีนเข้ามาในประเทศมากขึ้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดทั้งผลกระทบในเชิงบวกและลบ ดังนั้นประเด็นที่ผู้ศึกษาต้องการได้จากการระดมสมองประกอบด้วย 1) เราสามารถแข่งขันกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ออสเตรเลีย EU และ USA ได้หรือไม่ 2) สินค้าอื่นสามารถทดแทนหรือแทนที่ได้หรือไม่ 3) เกษตรกรมีการปรับตัวอย่างไร และ 4) เห็นด้วยหรือไม่กับการใช้มาตรการด้านสุขอนามัย

จากประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปรายละเอียดจำแนกตามสินค้าได้ดังต่อไปนี้

1) ลำไย

ส่วนที่ 1: กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตและผู้ส่งออกลำไย

กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตและผู้ส่งออกลำไยเห็นว่าปัญหาของลำไยเกิดจากการที่เราจะต้องพึ่งตลาดสาธารณรัฐประชาชนจีน และเห็นว่า FTA นำจะมีผลดีมากกว่าผลเสีย สิ่งที่เราเสียเปรียบกับสาธารณรัฐประชาชนจีน คือการเสียเปรียบด้านการค้า เนื่องจากเราเป็นประเภทฝักขายไม่ใช่ขายขาด

นอกจากผู้ส่งออกลำไยยังพบว่าลำไยในปัจจุบันบางส่วนมีคุณภาพไม่ดี (เนื้อเละ ลูกเล็ก ไม่อร่อย) เกิดจากลำไยนอกฤดู ทำให้การส่งออกมีปัญหา ผู้เข้าร่วมสัมมนาเห็นว่าการตลาดลำไยทำได้ไม่ยากถ้าสินค้ามีคุณภาพ ดังนั้นควรมีการติดฉลากตามแหล่งผลิตเพื่อแยกคุณภาพสินค้า และการควบคุมคุณภาพสำหรับลำไยนอกฤดูสามารถควบคุมได้โดยการพิจารณาการใช้สารเร่งการผลิกลำไยนอกฤดู โดยรัฐมีการแนะนำวิธีการใช้สารเร่ง ว่าควรทำอย่างไร และเมื่อไร ควรมีการฝึกอบรมเรื่องการใช้สารเคมีให้กับเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรสามารถทำได้ถูกต้อง

ผู้ผลิตและผู้ส่งออก กล่าวว่าปัญหาเกิดจากการที่รัฐมีการประกันราคาทำให้ พ่อค้ามีการ stock ลำไยไม่ขาย ควรปล่อยให้ไปตามตลาด และปริมาณความต้องการ โดยกล่าวว่าส่วนแบ่งตลาดในจีนมีประมาณ 1 แสนตัน และไม่เปลี่ยนแปลงดังนั้นจะเป็นปัญหาถ้ายังคงพึ่งตลาดจีนเพียงตลาดเดียว อีกทั้งมาตรฐานแต่ละสวนไม่เท่ากัน ดังนั้นจะควบคุมมาตรฐานของแต่ละสวนอย่างไร นอกจากนี้สิ่งที่รับซื้อจากเกษตรกรยังคงคัดเกรดมากกว่าที่เกษตรกรส่งให้ หรือมีการคัดเกรดมากกว่าที่เกษตรกรกำหนด แล้วตีราคาตามเกรดที่ส่งกำหนด ดังนั้นการ grading เป็นปัญหาเช่นเดียวกัน

ส่วนที่ 2: เจ้าหน้าที่ของรัฐ

การได้รับรอง GAP สำหรับฟาร์มจะเป็นเครื่องประกันคุณภาพระดับหนึ่ง และนอกจากนี้รัฐมีนโยบายที่จัดทำสัญญา ร่วมกับการบินไทยเพื่อจัดส่งสินค้าเกษตรหรือทำ Thai agricultural cargo และจะไม่มียกเว้นในการการแทรกแซงราคา โดยเฉพาะอย่างยิ่งลำไย

สำหรับลำไยเนื่องจากสินค้าที่ไปจำหน่ายในสาธารณรัฐประชาชนจีนอยู่ในรูปการฝากขาย ไม่ใช่ขายขาด ในขณะที่สินค้าจากจีนเป็นขายขาด ทำให้ไทยประสบกับปัญหา

ส่วนที่ 3: ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

การเข้าตลาดจีนมีปัญหาเนื่องจากมีเพียงตลาดเดียวและ เป็นการฝากขายซึ่งขึ้นอยู่กับราคาที่เขา กำหนด

ตลาดมีการขยายแต่ราคาลดลง และแรงงานขึ้นสองสามเท่าตัว

การทำ FTA สำหรับลำไยส่งเข้าไม่ใช่ปัญหา และที่เป็นปัญหาคือลำไยสดของไทยตรงกับของ จีน และจีนเขามีกฎหมายแต่ละมณฑลที่แตกต่างกัน ดังนั้นการแก้ไขปัญหาควรทำอย่างครบวงจร

โดยผู้เข้าร่วมสัมมนาเห็นว่าการแก้ไขปัญหาจาก FTA ครบวงจร ควรเป็นดังนี้

1. ภาษีนอกที่จัดทำระหว่างประเทศควรเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดในข้อตกลง FTA ส่วน ภาษีนอขึ้นกับเทคนิคของแต่ละประเทศ
2. ควรมีการจัดทำระบบ logistic เพื่อลดความเสียหายของสินค้า
3. การลงทุนร่วมระหว่างไทยจีน โดยให้จีนมาลงทุนร่วมกันกับไทยโดยให้ไทยเป็นฐานการผลิต และจีนเป็นฐานการขาย แต่อย่างไรก็ตามปัญหาที่เกิดขึ้นคือเขารู้เรามากกว่าเรารู้เขา
4. การร่วมกันทางการค้า กำหนดมาตรฐานและการปฏิบัติร่วมกันระหว่างผู้ผลิตและผู้ค้าที่จีน
5. ควรทำอย่างไรให้คนไทยบริโภคและส่งออกได้ในราคาที่สูง
6. การส่งออกไปยังประเทศ New Zealand ตามข้อตกลง FTA ก็มีปัญหาในเรื่องการทำ packing ซึ่งจำเป็นต้องมีการทบทวนเจรจาเพื่อกำหนดมาตรฐานร่วมกัน
7. สำหรับตลาดอื่น ๆ เช่น Australia และ Canada มีข้อจำกัด เช่นมีการห้ามการนำเข้าในบาง ช่วงใน Australia และการส่งลำไยสดไปยัง Canada ต้องใช้เวลาประมาณ 50 วันทำให้เสียหายและค่า ขนส่งสูง
8. ลำไยเป็นปัญหาที่ทางรัฐและเกษตรกรควรร่วมกันแก้ไข
9. จากการที่เกษตรกรรู้จัก FTA เพียง 50% เท่านั้น การเปิดเสรีคือเสรีแบบไร้พรมแดนทำให้ ไม่เข้าตามตรอกและไม่ออกทางประตู เกิดปัญหาอย่างมาก โดยประเทศคู่แข่งที่สำคัญคือ จีนและ เวียดนาม
10. ควรมีการทำ GAP และกำหนดมาตรฐานเดียวกัน

11. การจัด grade สินค้าควรให้มีมาตรฐานเดียวกันทั้งภาครัฐและเอกชน (พ่อค้าและเกษตรกร) ราคาที่พ่อค้าซื้อไม่ขึ้นกับ GAP ดังนั้นควรมีการพิจารณาและแยกมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าที่ชัดเจน
12. ระบบรากหญ้าประสบปัญหาเรื่องต้นทุนการผลิต ขาดความรู้เรื่องเทคนิคการผลิต ขาดความเป็นมืออาชีพ ปริมาณและคุณภาพยังไม่ได้มาตรฐาน
13. การสร้างเครือข่ายไม่จริงจัง
14. ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการประกันราคาหรือไม่ต้องการให้รัฐแทรกแซงราคา ไม่ต้องการประกันราคา ขอให้รัฐจัดเงินให้กู้เพื่อเกษตรกรจัดทำเอง ไม่ให้มีเงื่อนไขเรื่องเงินทุน ให้เกษตรกรบริหารจัดการเอง
15. เกษตรกรขาดแคลนเงินทุน ขาดความชำนาญทางการค้า
16. ให้รัฐริบจัดทำเรื่อง FTA อย่างจริงจังโดยการทำ FTA ควรมีการทำประชาพิจารณ์ก่อน ควรนำผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วม เราขาดประสบการณ์ ควรมีการศึกษากฎหมายต่างกันในแต่ละประเทศและแต่ละมณฑล และควรมีการทบทวนกับสิ่งที่ได้ดำเนินการไปแล้ว
17. เกษตรกรมีสองกลุ่มคือกลุ่มที่มีการพัฒนาและกลุ่มที่ต้องการทำอย่างเดิม การทำลำไยนอกฤดูเกษตรกรที่ทำได้มีคุณภาพทำได้แค่ 10% เท่านั้น ดังนั้นการที่ต้องมีการศึกษาอย่างจริงจังเพื่อรักษามาตรฐานและคุณภาพของสินค้า ควรชี้ให้เห็นเทคนิคการผลิตลำไยนอกฤดูที่มีคุณภาพ
18. ภาษีของจีนและการกีดกันทางการค้าเรื่องสุขอนามัยเป็นปัญหา
19. การเปิดตลาดในยุโรป และอเมริกา ทำได้ยากเนื่องจากคนต่างประเทศไม่ทานลำไย และการรักษาคุณภาพให้ได้เหมือนกับสดทำได้ยาก แต่อย่างไรก็ตามลำไยตัดขั้วอยู่ได้นานควรนำส่งไปยังประเทศในแถบยุโรปและสหรัฐอเมริกาและ Canada และลำไยไม่ควรเจาะตลาดในเขตร้อน
20. ควรมีความเชื่อมโยงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลำไยเพื่อให้ สามารถต่อยอดงานวิจัยในเชิงนโยบายได้มากขึ้น

2) สัมเขี้ยวหวาน

ส่วนที่ 1: กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิต

กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตมีความคิดเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นอันมีผลทำให้สัมมีราคาตกต่ำนั้นเกิดจากการที่ผลผลิตออกตรงกันกับผลไม้น่าเข้าจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับปัญหาเรื่องคุณภาพของผลผลิตของเรา และปัญหาการจัดการเพื่อให้สัมเรายังคงความสดอยู่ได้

เนื่องจากส้มเก็บแก่อยู่ได้ไม่นาน ส่วนส้มที่เก็บเร็วก็จะมีรสชาติที่ไม่ดีไม่อร่อย ดังนั้นเกษตรกรเสนอให้รัฐ ทำการประชาสัมพันธ์เพื่อให้มีการส่งเสริมการกินผลไม้ไทยเพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกร นอกจากนี้ผู้ผลิตหรือเกษตรกรเห็นว่าพ่อค้าไม่ได้นำมามาตรฐานการได้รับ GAP มาพิจารณาในการกำหนดราคา เนื่องจากขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้าเป็นสำคัญ โดยที่ส้มที่ต้องการส่วนใหญ่เน้นส้มเหลืองหรือส้มแก่มีรสชาติแต่เก็บได้ไม่นาน ส่วนส้มเขียวจะรสชาติเปรี้ยวและรสชาติไม่เป็นที่ต้องการแต่สามารถเก็บได้นาน ดังนั้นพ่อค้าส่วนใหญ่จะเน้นส้มเขียวมากกว่าส้มเหลืองเพื่อเก็บได้นาน ซึ่งทำให้คนไม่ซื้อเนื่องจากไม่อร่อย ดังนั้น การแก้ไขควรเน้นพ่อค้าปลายทางมากกว่า

นอกจากนี้เกษตรกรหรือผู้ผลิตส่วนใหญ่ต้องการให้รัฐช่วยเหลือในด้านการลดต้นทุนการผลิต เทคนิคการเพิ่มผลผลิต และการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต และต้องการให้มีการตรวจสอบสารตกค้างอย่างละเอียดมากขึ้น และช่วยเหลือเกษตรกรอย่างจริงจัง เช่นการทำ zoning ซึ่งเป็นการควบคุมการผลิตและจัดทำปฏิทินการผลิตผลไม้เพื่อให้ทราบถึงผลไม้ในฤดูกาลเทียบกับต่างประเทศเพื่อใช้ในการวางแผนการผลิตได้

Cluster ส้มเชียงใหม่ และสหกรณ์ส้มเชียงใหม่ให้ความคิดเห็นว่า การส่งสินค้าเข้าไปในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ทางสาธารณรัฐประชาชนจีนมีกฎระเบียบแต่ละมณฑลที่แตกต่างกัน และการส่งไปนั้นไม่สามารถส่งไปได้ทุกมณฑลในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน สามารถส่งได้เฉพาะที่ระบุไว้ในสัญญาเท่านั้น ไม่เหมือนกับสินค้าที่นำเข้ามาจากสาธารณรัฐประชาชนจีนสามารถส่งไปได้ทั่วประเทศของไทย นอกจากนี้สาธารณรัฐประชาชนจีนยังมีการกำหนดมาตรฐานสินค้าที่จะบรรจุในบรรจุภัณฑ์อย่างชัดเจน แต่ไทยไม่มีข้อกำหนดในเรื่องบรรจุภัณฑ์ดังกล่าว และสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการตรวจสอบสารตกค้างอย่างเข้มงวดในขณะที่ไทยไม่มีการตรวจสอบสารตกค้างอย่างเข้มงวด

ส้มพม่าเป็นปัญหามากดังนั้นทางภาครัฐควรมีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเพื่อชะลอการนำเข้าเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค และเห็นว่าการส่งเสริมพืชที่ปลูกในต่างประเทศควรเป็นพืชที่ไม่มาแข่งกับเรา และการตั้งมาตรฐานสินค้าควรเป็นมาตรฐานเดียวกัน และการปลูกสินค้าในพม่านั้นจะเป็นสินค้าประเภทถั่ว เช่น pistachio หรือมะม่วงหิมพานต์ เนื่องจากการขนส่งลำบาก การขนส่งสินค้าประเภทนี้ก่อให้เกิดความเสียหายน้อย

ส่วนที่ 2: ผู้ประกอบการและผู้ส่งออกส้มเขียวหวาน

จากการจัดทำ FTA ทำให้มีการนำเข้าผลไม้จากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาลีและแอปเปิล จะมีผลกระทบทางอ้อมกับส้มทำให้คนในประเทศหันไปบริโภคผลไม้ที่นำเข้า แต่อย่างไรก็ตามส้มของไทยจะไม่กระทบมากนักถ้าเรารักษาคุณภาพและมีรสชาติตามผู้บริโภคต้องการ ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเกิดจากมีส้มจากต่างประเทศ เช่นจากสาธารณรัฐประชาชนจีน เวียดนามและพม่า เป็นต้น เข้ามาอย่างมากทำให้ราคาส้มในประเทศถูกลง แต่อย่างไรก็ตามผู้ผลิตรายใหญ่ เช่น

บริษัทนาธร เห็นว่าการจัดทำ FTA จะไม่มีผลกระทบต่อการผลิตส้มและทางบริษัทนาธรจะสามารถรักษาตลาดหรือขยายตลาดได้ครบใบที่สินค้าของเรายังคงมีคุณภาพ และรัฐควรมีการพิจารณาที่จะใช้มาตรการหรือนโยบายเดียวกันกับที่ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนกระทำกับเรา ในกรณีที่มีการนำเข้าสินค้าจากไทย เช่น การเลียนแบบโดยการเก็บภาษีท้องถิ่น (เช่นจีนเก็บภาษีท้องถิ่นหรือเก็บ VAT ในอัตรา 12%) หรือภาษีการนำเข้าส่งออกที่เรียกเก็บโดยจีนเป็นการเก็บภาษีภายในโดยการเก็บภาษีจากมูลค่านำเข้า ซึ่งไม่ต่างจากภาษีศุลกากร ดังนั้นฝ่ายเจรจาควรพิจารณาว่าการคิดภาษีดังกล่าวเป็นภาษีภายในหรือ VAT หรือว่าเป็นภาษีศุลกากร

นอกจากนี้ปัญหาที่ผู้ส่งออกของไทยเผชิญอยู่ในการส่งออกไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน คือประเทศจีนมีขั้นตอนมากและพยายามใช้ในเรื่องสุขอนามัยเพื่อกีดกันสินค้าเรา ดังนั้นเราควรมีมาตรการในการตรวจสอบผลไม้ที่นำเข้าจากต่างประเทศอย่างเข้มงวดในเรื่องสุขอนามัยหรือสารตกค้าง จากแหล่งที่ได้รับการรับรอง เช่น กรมวิชาการเกษตร เป็นต้น

และปัญหาที่เกิดขึ้นอีกประเด็นหนึ่งก็คือการลักลอบนำเข้าส้มจากพม่าเข้ามาติดตราส้มสายน้ำผึ้งของฝาง และ นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการปลูกส้มในประเทศพม่าเนื่องจากความร่วมมือระหว่างประเทศระหว่าง ปปส และรัฐบาลพม่าเพื่อหาพืชทดแทนการปลูกฝิ่นในพม่า ทำให้มีการผลิตส้มในพม่ามากขึ้นและมีการนำเข้ามาไทยหรือมีการลักลอบเข้ามาไทยมากและจำหน่ายในราคาที่ถูกลงกว่าต้นทุนการผลิตในพม่า ซึ่งเป็นลักษณะของการทุ่มตลาด ทำให้ส้มเราราคาตก นอกจากนี้ถ้ามีการสุ่มตรวจจาก ก่อให้เกิดปัญหาเนื่องจากส้มที่นำเข้ามาในลักษณะดังกล่าวไม่สามารถตรวจสอบสารตกค้างได้ ในขณะที่ส้มที่ไทยผลิตส่วนใหญ่เป็นการผลิตแบบ GAP มีการตรวจสอบสารตกค้างแต่ส้มพม่าไม่มี

ดังนั้นต้องการให้รัฐตรวจสอบต้นทุนการผลิตส้มในพม่าว่าต่างจากเราเท่าไร และมีราคาที่จำหน่ายในประเทศเขาเท่าไรและจำหน่ายที่เราราคาเท่าไร เพื่อดูว่ามีการทุ่มตลาดหรือไม่ และ ดูเหมือนว่าการลักลอบส้มจากประเทศพม่าเป็นปัญหาสำคัญ ดังนั้นผู้ประกอบการส่งออกเห็นว่าการหาพืชมาทดแทนฝิ่นควรหาสินค้าที่ไม่มีผลกระทบกับประเทศและไม่กระทบต่อความร่วมมือระหว่างประเทศด้วย

ส่วนที่ 3: เจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในเรื่องการทุ่มตลาดทำให้ผลผลิตส้มราคาถูกลง ถ้าภาคเอกชนมีหลักฐานในการสนับสนุนดังกล่าว ภาคเอกชนสามารถทำการร้องเรียนได้โดยผ่านกระทรวงพาณิชย์เพื่อให้รัฐจัดเก็บภาษี anti dumping ได้เลย

ส่วนที่ 4: ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

ปัญหาที่สำคัญคือ การลักลอบนำเข้าและการดิ้นรนเปลี่ยนแปลงแหล่งผลิต ดังนั้นรัฐควรมีการป้องกันอย่างเป็นระบบเพื่อป้องกันสินค้าที่มีการลักลอบ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับกลุ่มเกษตรกร

การแก้ไขป้องปรามโดยขอความร่วมมือเพื่อการป้องปรามและตรวจสอบพืชจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ปัญหา

การร่วมมือของโครงการหลวงเพื่อช่วยพม่า ถ้าเขาเก่งแล้วก็ควรยกเลิกความช่วยเหลือได้ และใช้กฎหมาย trademark เช่นการติด sticker เพื่อบอกแหล่งที่มาเพื่อให้ผู้บริโภคเป็นผู้เลือกเองและ packing house ต้องผ่าน GMP การทำต้องทำอย่างเป็นระบบในการตรวจสอบ

การสุ่มตรวจสินค้าในระดับ retail นั้นตรวจโดย องค์การอาหารและยา (อย) และเป็นไปได้หรือไม่ที่ภาคเอกชนทำการตรวจสอบเอง และทำการประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

มาตรฐานในการตรวจสอบโดยหน่วยผู้ผลิตเองเป็นได้หรือไม่ มาตรการการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นผู้ทำการตรวจสอบเอง เป็นไปได้หรือไม่ที่สภาหอการค้า ต้องการตั้ง GAP ไทยขึ้นเพื่อเป็นการปรับปรุงได้หรือไม่ ลำบากสำหรับภาครัฐที่จะทำเนื่องจากมีคนไม่พอ หาหน่วยงานที่มาตรวจสอบสินค้าที่ทะลักเข้ามา อยากให้มีหน่วยงานที่มาตรวจสอบ การอุดหนุนที่ถาวรน่าจะเป็นการสนับสนุนด้านการทดลองและการตรวจสอบ

FTA มีผลทางอ้อม ปัญหาคือสัมพม่าหรือประเทศเพื่อนบ้านมีการนำเข้าและไม่มีการตรวจสอบมาตรฐาน การโจมตีเรื่องสารตกค้างมีมาก ในต่างประเทศทำให้ไทยมีปัญหา ผลกระทบส่วนใหญ่เกิดกับเกษตรกรรายย่อยมากกว่าเกษตรกรรายใหญ่ ดังนั้นรัฐควรมหามาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

สิ่งที่ควรทำ - ควรมีการทำประชาสัมพันธ์เรื่องการกินผลไม้ซึ่งภาครัฐไม่มียุทธศาสตร์การเกษตรเลยในพื้นที่

- การแก้ไขควรทำให้ถูกต้อง
- การสร้างพันธมิตรทางการค้า
- เน้นคุณภาพเป็นหลักและผลิตสินค้าตามความต้องการ
- ส่งออกไปตลาดเล็กๆ ไม่เน้นตลาดเงินเพียงตลาดเดียว

5.2.4 ปศุสัตว์

1) โคนม

ส่วนที่ 1: เกษตรกร

1. เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในช่วงที่ผ่านมาประสบกับปัญหาด้านต้นทุนที่สูงขึ้นจากภาวะราคาน้ำมันและปัจจัยการผลิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งราคาอาหารสัตว์ที่สูงขึ้นเนื่องจากวัตถุดิบการทำอาหารสัตว์

เป็นพืชพลังงาน ในขณะที่ราคาน้ำนมดิบ grade 1 รัชชื้อในราคา 14.50 ต่อกิโลกรัม ซึ่งปรับขึ้นตามต้นทุน

2. ปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 10 ต่อปี ในช่วงที่ผ่านมา เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีความตระหนักถึงความเป็นไปได้ที่ภาวน้ำนมดิบอาจล้นตลาดในอนาคต ดังนั้น รัฐบาลควรวางแผนด้านปริมาณน้ำนมดิบ โดยอาจจะมีการกำหนดโควตา และการคัดเลือกเกษตรกรที่มีศักยภาพในการผลิตและสนับสนุนเฉพาะกลุ่มเท่านั้น

ส่วนที่ 2: ผู้ประกอบการ

1. การเปิดการค้าเสรีนั้นส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม การลดผลกระทบดังกล่าวเกษตรกรจำเป็นต้องมีการปรับตัว ควบคู่กับมาตรการสนับสนุนจากภาครัฐบาลทั้งมาตรการที่มีใช้ภายในและการส่งเสริมการพัฒนาทางด้านสายพันธุ์โคนมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการรณรงค์ด้านโภชนาการและการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างด้านคุณค่าทางโภชนาการระหว่างนมโคสดพร้อมดื่มกับนมปรุงแต่งผสมนมผงทดแทนน้ำนมโคแท้

2. ผู้ประกอบการยังมีความคิดเห็นสอดคล้องกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเกี่ยวกับปัญหาสำคัญที่เผชิญอยู่ในขณะนี้ และเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบโดยตรง คือ เรื่องของต้นทุนการผลิตที่ปรับสูงขึ้นต่อเนื่อง รวมทั้งตลาดที่จะรองรับน้ำนมดิบและผลิตภัณฑ์นม การบรรเทาผลกระทบจากปัญหาโดยตรงดังกล่าวควรจะต้องเป็นการร่วมมือระหว่างกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงพาณิชย์และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อดูแลทั้งทางด้านการผลิตและการตลาดควบคู่กันไป

3. เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีขนาดฟาร์มคิดตามจำนวนแม่โคที่น้อยกว่า 10 ตัวจะเป็นกลุ่มแรกที่ต้องออกจากกิจการเพราะผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรี ขณะที่ขนาดฟาร์มที่มีแม่โคประมาณ 20-30 ตัวจะสามารถปรับตัวเพื่อบรรเทาผลจากการเปิดเสรีทางการค้าได้

ส่วนที่ 3: สหกรณ์โคนม

1. เกษตรกรจำเป็นต้องมีการปรับตัวและพัฒนาตนเอง ควบคู่ไปกับการดำเนินนโยบายต่างๆ ของรัฐบาลเพื่อการดูแลกิจการที่เกี่ยวข้องกับโคนม นอกจากนี้ รัฐบาลควรมีการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับด้านการตลาด

2. การเข้ามาดูแลของรัฐบาลควรอยู่ภายใต้กลไกตลาด กล่าวคือ หากเกษตรกรที่ไม่มีศักยภาพก็ควรจะออกจากระบบตลาด ขณะที่เกษตรกรที่มีศักยภาพในการปรับตัวเพื่อรองรับกับการค้าเสรีควรจะได้รับส่งเสริมและสนับสนุนเป็นกลุ่มแรก อันจะเป็นการสร้างรากฐานในการแข่งขันกับต่างประเทศได้ในระยะยาว

3. รัฐบาลควรมีการจัดระบบการบริหารจัดการทั้งด้านการผลิตและการตลาดให้กับเกษตรกร โดยเริ่มจากการวางแผนร่วมกันระหว่าง 3 ฝ่าย คือ เกษตรกร ผู้ประกอบการ และหน่วยงานของรัฐบาล เพื่อผลลัพธ์ของการวางแผนการพัฒนาทางด้านการผลิตและการตลาดที่ดี

4. สหกรณ์โคนมยังมีความเห็นถึงความพร้อมของการผลิตแบบมีสัญญา (Contract Farming) ถึงความเป็นไปได้ที่ลำบากในเชิงปฏิบัติ เนื่องจาก การรวมกลุ่มของสมาชิกสหกรณ์ยังมีความเข้มแข็งไม่เพียงพอ ทำให้เกิดปัญหาการรักษาเสถียรภาพปริมาณน้ำนมดิบ เนื่องจากระดับราคาเสนอซื้อที่แตกต่างกันระหว่างแหล่งรับซื้อ ที่โดยปกติแล้วราคาซื้อของสหกรณ์จะต่ำกว่าแหล่งรับซื้ออื่นเสมอ ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมขายน้ำนมดิบให้กับแหล่งรับซื้ออื่นที่เสนอราคาซื้อสูงกว่า ดังนั้นการผลิตแบบมีสัญญาจึงเป็นไปได้ค่อนข้างลำบาก เพราะสหกรณ์ไม่สามารถควบคุมการตัดสินใจของสมาชิกทั้งด้านการตลาดและการผลิตได้ ทำให้ความสามารถด้านการตลาดและการผลิตโดยเฉพาะการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดราคาและปริมาณการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการจึงเป็นไปได้ยาก

ส่วนที่ 4: เจ้าหน้าที่ภาครัฐบาล

1. โคนมและโคนเนื้อ จะได้รับผลกระทบจาก FTA เนื่องจากไทยทำ FTA กับประเทศที่มีศักยภาพในการผลิตสูง เช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เมื่อเปิดเสรีภานำเข้าจะเป็น 0% ทำให้ราคานำเข้าของเนื้อโคและผลิตภัณฑ์นมต่ำกว่าราคาในประเทศส่งผลกระทบโดยตรงต่อเกษตรกร กระทั่งเกษตรกรและสหกรณ์ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์โคนม โดยเปิดโอกาสให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ภาครัฐบาล และเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมการจัดทำยุทธศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้เกษตรกรสามารถดำเนินกิจการเลี้ยงโคนมได้อย่างยั่งยืนภายใต้การแข่งขันในการเปิดเสรี FTA

2. การสนับสนุนจากรัฐบาลจะกระทำผ่านสหกรณ์โคนมเท่านั้น ดังนั้น เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์จึงได้รับประโยชน์จากมาตรการต่างสนับสนุนต่างๆ ของรัฐบาล

ส่วนที่ 5: ข้อเสนอแนะ

จากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การเปิดการค้าเสรีส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม อย่างไรก็ตาม ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น องค์กรความรู้ในด้านการตลาดและการผลิตที่ไม่เพียงพอต่อการปรับตัวของเกษตรกรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแล้วหรือกำลังจะเกิดในอนาคต ตลอดจนการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายของเกษตรกรยังไม่เข้มแข็งพอ ประเด็นสุดท้ายคือการบริหารจัดการและระดับความสามารถของคณะกรรมการสหกรณ์ที่ไม่เพียงพอนั้น เป็นประเด็นปัญหาหลักที่ควรได้รับการดูแลจากหน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง นอกเหนือไปจากความพยายามบรรเทาผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้าเท่านั้น โดยสามารถสรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายที่รัฐบาลควรจะทำหรือดำเนินในเชิงรุกขึ้น ดังนี้

1. การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าทางโภชนาที่แตกต่างระหว่างนมสดกับนมสดผสม (Combine Milk) พร้อมดื่ม
2. การรณรงค์การดื่มนมและนโยบายรัฐบาลต่อเนื่องอื่นๆ ควบคู่ เช่น โครงการนมโรงเรียน เป็นต้น
3. การดูแลด้านการตลาดและด้านคุณภาพของน้ำนมดิบให้เป็นไปอย่างมีระบบและต่อเนื่อง ควบคู่กับการจัดอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการตลาดและแบบแผนการผลิตให้กับเกษตรกร
4. การจัดทำ Zoning ที่เป็นระบบ

2) โคน้ำ

ส่วนที่ 1: เกษตรกร

1. เกษตรกรผู้เลี้ยงโคน้ำออกจากกิจการเนื่องจากไม่สามารถแบกรับภาระต้นทุนค่าอาหารที่สูงขึ้น
2. การปรับระบบการจัดการภายในฟาร์มให้เป็นเชิงพาณิชย์อย่างจริงจังเพื่อให้กิจการการผลิตน้ำโคไทยเทียบเท่ากับต่างประเทศ
3. ด้านคุณภาพน้ำโคที่รัฐบาลได้มีการส่งเสริมผ่านมาตรการต่างๆ โดยเฉพาะการส่งเสริมโรงเชือดที่ได้มาตรฐานในระดับสากลเป็นมาตรการที่ดีต่อการเพิ่มคุณภาพน้ำโค และยังเป็นการสอดคล้องกับมาตรการสุขอนามัยทั้งภายในประเทศและระดับสากล แต่ในความเป็นจริงยังขาดความต่อเนื่องในระดับการปฏิบัติ กล่าวคือ การฆ่าและน้ำโคยังคงมีการส่งไปทำการฆ่าและในโรงเชือดที่ไม่ได้มาตรฐานอยู่ ทำให้โรงเชือดที่สนองรับกับนโยบายดังกล่าวอยู่ประสบกับภาวะการขาดทุน ขณะเดียวกันยังส่งผลกระทบต่อเป้าหมายการส่งเสริมคุณภาพน้ำโคของรัฐบาลด้วย
4. มาตรการเพิ่มเติมในการควบคุมคุณภาพและสุขอนามัยน้ำโคนั้น ยังมีช่องว่างจากการขนส่งน้ำโคฆ่าและที่ออกจากโรงเชือดไปยังเจียงน้ำทั่วไปนั้น ยังไม่มีระบบการตรวจสอบเข้ามาดูแล
5. การส่งเสริมเกี่ยวกับระบบการเงิน โดยเฉพาะวิธีการชำระเงินระหว่างเกษตรกรผู้เลี้ยงโคน้ำและโรงเชือดที่ควรจะต้องถือต่อการทำกิจกรรมในเชิงพาณิชย์

ส่วนที่ 2: ผู้ประกอบการ

1. การเปิดเสรีทางการค้าน่าจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคน้ำ เนื่องจากราคาน้ำโคจากต่างประเทศนั้นมีราคาถูกกว่า ขณะเดียวกันคุณภาพของน้ำโคสูงกว่า การปรับตัวของเกษตรกรอาจทำได้โดยการดูแลคุณภาพของน้ำโค เช่น การดำเนินมาตรการสุขอนามัยของน้ำโคที่เข้มงวดขึ้น เป็นต้น

2. เกษตรกรที่สามารถปรับตัวเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่ค่อนข้างมีความรู้ และการปรับเปลี่ยนการผลิตโดยเน้นในธุรกิจจำหน่ายวัวเนื้อพันธุ์และน้ำเชื้อเพื่อการผสมพันธุ์วัว แทนการเลี้ยงขุนเพื่อขายเนื้อโคเท่านั้น
3. เกษตรกรรายย่อยจะเป็นกลุ่มแรกที่ต้องเลิกกิจการเพราะความรู้ที่จะนำไปใช้เพื่อการปรับตัวรองรับกับการเปลี่ยนแปลงยังไม่เพียงพอ
4. กิจการโคนมแบ่งเป็น 3 ตลาด คือ
 - 4.1 ตลาดบนที่เป็นตลาดเนื้อ โคคุณภาพสูง หรือประเภทโคขุนจะเป็นตลาดที่ได้รับผลกระทบจากการทำการค้าเสรี เนื่องจากเนื้อโคที่ผลิตในประเทศมีคุณภาพไม่ได้ระดับที่ตลาดต้องการและราคาเนื้อโคคุณภาพจากประเทศที่เข้ามายังตลาดบนในประเทศไทยนั้น มีราคาต่ำกว่าที่สามารถผลิตได้ในประเทศ
 - 4.2 ตลาดกลางจะเป็นเนื้อโคเชิงที่จำหน่ายตามตลาดท้องถิ่นทั่วไป
 - 4.3 ตลาดล่างจะเป็นเนื้อโคคุณภาพต่ำสุดที่ใช้เพื่อการทำลูกชิ้น เป็นต้น
5. ตลาดบนจะได้รับผลจากการเปิดการค้าเสรี ขณะที่ตลาดกลางและตลาดล่างจะได้รับผลกระทบจากการลักลอบการนำเข้าเนื้อเถื่อนจากประเทศเพื่อนบ้าน

ส่วนที่ 3: เจ้าหน้าที่ของรัฐ

เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้ให้ความเห็นว่า โคนมจะได้รับผลกระทบจาก FTA เช่นเดียวกับโคนม

ส่วนที่ 4: ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

จากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ สรุปได้ว่า การเปิดการค้าเสรีส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเฉพาะที่รองรับกับตลาดบนมากกว่าตลาดกลางล่าง ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 80 ของปริมาณเนื้อโคที่ผลิตได้ในประเทศทั้งหมด ที่เผชิญกับปัญหาการลักลอบนำเข้าเนื้อจากประเทศเพื่อนบ้านมากกว่าผลจากการเปิดเสรีการค้า การจะลดผลกระทบจากการค้าเสรีนั้นควรจะมุ่งเน้นในด้านคุณภาพของเนื้อโคที่ต้องเริ่มตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์โคนม การบริหารจัดการภายในฟาร์ม และแบบแผนการผลิตที่ต้องได้มาตรฐาน ขณะที่การดูแลปัญหาการลักลอบนำเข้าเนื้อโคเถื่อนนั้นคงต้องเริ่มที่การตรวจสอบการนำเข้าที่เข้มงวดขึ้น นอกจากนี้ รัฐบาลควรส่งเสริมความรู้ด้านการผลิตเพื่อปรับปรุงคุณภาพของเนื้อโค และประสิทธิภาพการผลิต ตลอดจนการเพิ่มประสิทธิภาพในการประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้กับเกษตรกรเพื่อเกิดการปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ต่างๆ รวมทั้งการใช้มาตรการที่มีใช้อยู่ เช่น มาตรการสุขอนามัยสำหรับการนำเข้าเนื้อโคต่างๆ และเกณฑ์สุขอนามัยเนื้อโคภายในประเทศที่เข้มงวดมากขึ้น เป็นต้น

3) ไหม

ส่วนที่ 1: เกษตรกร

1. เกษตรกรหม่อนไหมมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการค้าเสรีน้อยมาก หรือไม่รู้เลย โดยเกษตรกรมีความต้องการที่จะสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการค้าเสรี อย่างไรก็ตาม เกษตรกรหม่อนไหมมีความเห็นว่าผลจากการค้าเสรีค่อนข้างจะไกลตัว เพราะหากไม่สามารถส่งออกไปยังต่างประเทศได้ก็ยังคงมีตลาดภายในประเทศรองรับ

2. หากการเปิดการค้าเสรีทำให้เกิดการนำเข้าเส้นไหมจากจีนและเวียดนามแล้วนั้น เกษตรกรหม่อนไหมเห็นว่าส่งผลกระทบต่อผู้ปลูกหม่อนและเลี้ยงไหมต้องเลิกกิจการไป ซึ่งจะกระทบต่อศิลปวัฒนธรรมหรือการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงที่อาจสูญหายไปจากสังคมไทย ดังนั้นรัฐบาลควรมีการสนับสนุนพันธุ์ไหมที่ดีให้กับเกษตรกรผู้ผลิตไหมเพื่อลดผลกระทบจากการค้าเสรีที่อาจทำให้ต้องมีการเลิกกิจการการผลิตเส้นไหมไป

3. รัฐบาลควรให้การช่วยเหลือในปัญหาการลักลอบการนำเข้าเส้นไหมรวมทั้ง การประกันราคาเส้นไหมที่ผลิตในประเทศไทย และส่งเสริมเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ส่วนที่ 2: ผู้ประกอบการ

1. การใช้สิทธิธรรมชาติซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นจะเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญที่สร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการเส้นไหม

2. สหภาพยุโรปจะเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อผู้ผลิตเส้นไหมไทยและผ้าไหมทอไทยมากกว่าการเปิดการค้าเสรี

ส่วนที่ 3: ผู้เชี่ยวชาญ

1. การเปิดเสรีการค้าจะกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนและเลี้ยงไหม เนื่องจากราคาไหมขึ้นซึ่งเป็นไหมนำเข้าจากจีนและเวียดนามถูกกว่าที่ผลิตได้ในประเทศเอง ในระยะต่อไปการเปิดการค้าเสรีจะส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังเส้นไหมพุ่งด้วย

2. การลักลอบนำเข้าเส้นไหมเป็นอีกปัญหาที่สำคัญต่อเกษตรกร ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานแล้ว และเป็นปัญหาที่ในเชิงปฏิบัติป้องกันได้ยาก เนื่องจากไม่สามารถตรวจสอบความแตกต่างระหว่างไหมไทยกับไหมจากเวียดนามได้

3. การค้าเสรีในอีกแง่มุมหนึ่ง ก็จะส่งผลให้ต้องคำนึงถึงการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตหรือการเพิ่มมูลค่าเพิ่มของสินค้าโดยเน้นคุณภาพมากขึ้น

ส่วนที่ 4: ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

จากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ สรุปได้ว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการค้าเสรีของเกษตรกรทั้งในกลุ่มผู้ผลิตเส้นไหมและผู้ทอผ้าไหมค่อนข้างจะน้อยมากหรือไม่รู้เลย ทำให้ไม่ได้ตระหนักถึงผลกระทบจากการค้าเสรีที่จะมีต่อผู้ปลูกหม่อนและเลี้ยงไหม สำหรับการแปรรูปเส้นไหมจะได้รับผลดีจากการเปิดเสรีการค้าเนื่องจากเส้นไหมที่นำเข้าจากจีนและเวียดนามมีราคาต่ำกว่าที่ผลิตในไทย จากประเด็นดังกล่าวทำให้รัฐบาลต้องมีมาตรการในการส่งเสริมด้านประสิทธิภาพและคุณภาพของเส้นไหมไทยเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้กับผู้ผลิตเส้นไหมไทย หรือกระทั่งการทบทวนข้อตกลงการค้าเสรีใหม่

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามโดยใช้ตาราง Contingency Table ด้วยสถิติไคสแควร์

ในส่วนนี้ได้นำข้อมูลจากการสำรวจภาคสนามมาสร้างเป็นตารางแจกแจงความถี่ (Contingency table) ซึ่งเป็นตารางที่แสดงถึงค่าความถี่ของตัวแปรในแนวตั้ง (Column) โดยสมมติว่าเป็นตัวแปร X และค่าความถี่ของค่าตัวแปรในแถวอน (Row) โดยสมมติว่าเป็นตัวแปร Y และหลังจากนั้นจึงนำสถิติไคสแควร์มาใช้ในการทดสอบตัวแปร X ในแนวตั้งและตัวแปร Y ในแถวอนว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ สำหรับตารางแจกแจงความถี่และสูตรในการคำนวณทางสถิติสามารถแสดงได้ดังนี้

ตารางแจกแจงความถี่ที่แสดงตัวแปร X ในแถวตั้ง (Column) และตัวแปร Y ในแถวอน (Row)

แถวตั้ง แถวอน	X ₁	X ₂	...	X _m	รวม
Y ₁	f ₁₁	f ₁₂	...	f _{1m}	R ₁
Y ₂	f ₂₁	f ₂₂	...	f _{2m}	R ₂
⋮	⋮			⋮	⋮
Y _n	f _{n1}	f _{n2}	...	f _{nm}	R _n
รวม	C ₁	C ₂	...	C _m	N

สูตรในการคำนวณ คือ

$$\chi^2 = \sum_i \sum_j \frac{(f_{ij} - e_{ij})^2}{e_{ij}}$$

โดย f_{ij} คือ ค่าความถี่ที่ได้จากค่าสังเกต

e_{ij} คือ ค่าความถี่คาดหวังคำนวณจากผลรวมแถวอน i คูณผลรวมแถวตั้ง j และหารด้วยจำนวนตัวอย่างทั้งหมด

ถ้าค่า χ^2 ที่คำนวณได้มากกว่า χ^2_{α} ที่องศาความเป็นอิสระ (degree of freedom) = $(n-1)(m-1)$ จะทำการปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ว่า ตัวแปร X และตัวแปร Y เป็นอิสระต่อกัน (หรือไม่มีความสัมพันธ์กัน)

ในที่นี้ได้นำสถิติไคสแควร์มาใช้ในการวิเคราะห์ว่าปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตและการเปลี่ยนแปลงการผลิตสินค้าในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA โดยนำคุณลักษณะต่างๆ ของเกษตรกรมาเป็นปัจจัยในการทดสอบว่ามีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตและการเปลี่ยนแปลงการผลิตสินค้าในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือไม่

ภายหลังจากการทำ FTA หรือไม่ ผลลัพธ์ที่ได้จากการทดสอบจะแสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะใดของเกษตรกรที่มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตและมีการเปลี่ยนแปลงการผลิตสินค้าในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตและการเปลี่ยนแปลงการผลิตสินค้าในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA มีดังต่อไปนี้

5.3.1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA

1) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตและความรู้ความเข้าใจในเรื่องของ FTA

1.1) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตและความรู้ความเข้าใจในเรื่องของ FTA ในภาพรวม

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตและความรู้ความเข้าใจในเรื่องของ FTA ในภาพรวมทุกสินค้า พบว่า การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจในเรื่องของ FTA อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่าในกลุ่มของเกษตรกรที่รู้ในเรื่อง FTA ส่วนใหญ่จะมีการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต ในขณะที่เกษตรกรในกลุ่มที่ไม่รู้เรื่อง FTA ส่วนใหญ่ไม่มีการปรับปรุี่ยนนอกจากนี้ถ้าพิจารณาเกษตรกรในกลุ่มที่มีการปรับปรุี่ยนและไม่มีการปรับปรุี่ยนแบบแผนการผลิต ส่วนใหญ่ไม่รู้เกี่ยวกับ FTA (ตารางที่ 5.1)

1.2) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตและความรู้ความเข้าใจในเรื่องของ FTA ในกลุ่มสินค้า

เมื่อพิจารณาในรายกลุ่มสินค้า พบว่า การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับความรู้ความเข้าใจในเรื่องของ FTA ในกลุ่มรัฐพืชและพืชไร่ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อย่างไรก็ตาม พบว่า ในกลุ่มของเกษตรกรที่รู้และไม่รู้เรื่อง FTA ส่วนใหญ่จะไม่มีการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต และเมื่อพิจารณาเกษตรกรในกลุ่มที่มีการปรับปรุี่ยนและไม่มีการปรับปรุี่ยนแบบแผนการผลิตส่วนใหญ่ไม่รู้เกี่ยวกับ FTA (ตารางที่ 5.2)

ตารางที่ 5.1 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการรับรู้ในเรื่อง FTA ในภาพรวม

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ FTA		การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต		รวม
		ปรับเปลี่ยน	ไม่ปรับเปลี่ยน	
รู้ FTA	Count	146	134	280
	% within ความรู้ FTA	52.14	47.86	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	41.60	33.92	37.53
ไม่รู้ FTA	Count	205	261	466
	% within ความรู้ FTA	43.99	56.01	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	58.40	66.08	62.47
รวม	Count	351	395	746
	% within ความรู้ FTA	47.05	52.95	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	100.00	100.00	100.00
Pearson Chi-Square		4.6650	Asymp. Sig. (2-sided)	0.0308

ตารางที่ 5.2 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการรับรู้ในเรื่อง FTA ในกลุ่มรัฐพืช และพืชไร่

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ FTA ในกลุ่มรัฐพืช และพืชไร่		การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต		รวม
		ปรับเปลี่ยน	ไม่ปรับเปลี่ยน	
รู้ FTA	Count	12	19	31
	% within ความรู้ FTA ในกลุ่มรัฐพืช	38.71	61.29	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	29.27	25.68	26.96
ไม่รู้ FTA	Count	29	55	84
	% within ความรู้ FTA ในกลุ่มรัฐพืช	34.52	65.48	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	70.73	74.32	73.04
รวม	Count	41	74	115
	% within ความรู้ FTA ในกลุ่มรัฐพืช	35.65	64.35	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	100.00	100.00	100.00
Pearson Chi-Square		0.1729	Asymp. Sig. (2-sided)	0.6775

ตารางที่ 5.3 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการรับรู้ในเรื่อง FTA ในกลุ่มพืชผัก

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ FTA ในกลุ่มพืชผัก		การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต		รวม
		ปรับเปลี่ยน	ไม่ปรับเปลี่ยน	
รู้ FTA	Count	41	48	89
	% within ความรู้ FTA ในกลุ่มพืชผัก	46.07	53.93	100.00
	% within การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต	48.81	55.81	52.35
ไม่รู้ FTA	Count	43	38	81
	% within ความรู้ FTA ในกลุ่มพืชผัก	53.09	46.91	100.00
	% within การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต	51.19	44.19	47.65
รวม	Count	84	86	170
	% within ความรู้ FTA ในกลุ่มพืชผัก	49.41	50.59	100.00
	% within การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต	100.00	100.00	100.00
Pearson Chi-Square		0.8358	Asymp. Sig. (2-sided)	0.3606

ตารางที่ 5.4 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการรับรู้ในเรื่อง FTA ในกลุ่มผลไม้

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ FTA ในกลุ่มผลไม้		การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต		รวม
		ปรับเปลี่ยน	ไม่ปรับเปลี่ยน	
รู้ FTA	Count	52	19	71
	% within ความรู้ FTA ในกลุ่มผลไม้	73.24	26.76	100.00
	% within การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต	36.36	25.33	32.57
ไม่รู้ FTA	Count	91	56	147
	% within ความรู้ FTA ในกลุ่มผลไม้	61.90	38.10	100.00
	% within การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต	63.64	74.67	67.43
รวม	Count	143	75	218
	% within ความรู้ FTA ในกลุ่มผลไม้	65.60	34.40	100.00
	% within การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต	100.00	100.00	100.00
Pearson Chi-Square		2.7256	Asymp. Sig. (2-sided)	0.0986

ตารางที่ 5.5 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการรับรู้ในเรื่อง FTA ในกลุ่มไม้ยืนต้น

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ FTA ในกลุ่มไม้ยืนต้น		การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต		รวม
		ปรับเปลี่ยน	ไม่ปรับเปลี่ยน	
รู้ FTA	Count	12	22	34
	% within ความรู้ FTA ในกลุ่มไม้ยืนต้น	35.29	64.71	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	52.17	31.88	36.96
ไม่รู้ FTA	Count	11	47	58
	% within ความรู้ FTA ในกลุ่มไม้ยืนต้น	18.97	81.03	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	47.83	68.12	63.04
รวม	Count	23	69	92
	% within ความรู้ FTA ในกลุ่มไม้ยืนต้น	25.00	75.00	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	100.00	100.00	100.00
Pearson Chi-Square		3.0480	Asymp. Sig. (2-sided)	0.0808

ตารางที่ 5.6 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการรู้ในเรื่อง FTA ในกลุ่มปศุสัตว์

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ FTA ในกลุ่มปศุสัตว์		การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต		รวม
		ปรับเปลี่ยน	ไม่ปรับเปลี่ยน	
รู้ FTA	Count	14	16	30
	% within ความรู้ FTA ในกลุ่มปศุสัตว์	46.67	53.33	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	36.84	28.07	31.58
ไม่รู้ FTA	Count	24	41	65
	% within ความรู้ FTA ในกลุ่มปศุสัตว์	36.92	63.08	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	63.16	71.93	68.42
รวม	Count	38	57	95
	% within ความรู้ FTA ในกลุ่มปศุสัตว์	40.00	60.00	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	100.00	100.00	100.00
Pearson Chi-Square		0.8120	Asymp. Sig. (2-sided)	0.3675

ตารางที่ 5.7 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการรับรู้ในเรื่อง FTA ในกลุ่มกลุ่มประมง

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ FTA ในกลุ่มกลุ่มประมง		การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต		รวม
		ปรับเปลี่ยน	ไม่ปรับเปลี่ยน	
รู้ FTA	Count	8	6	14
	% within ความรู้ FTA ในกลุ่มกลุ่มประมง	57.14	42.86	100.00
	% within การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตกลุ่ม	61.54	21.43	34.15
ไม่รู้ FTA	Count	5	22	27
	% within ความรู้ FTA ในกลุ่มกลุ่มประมง	18.52	81.48	100.00
	% within การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต	38.46	78.57	65.85
รวม	Count	13	28	41
	% within ความรู้ FTA ในกลุ่มกลุ่มประมง	31.71	68.29	100.00
	% within การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต	100.00	100.00	100.00
Pearson Chi-Square		6.351794	Asymp. Sig. (2-sided)	0.0117

1.3) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตและความรู้ความเข้าใจในเรื่องของ FTA ในรายสินค้า

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA และความรู้ความเข้าใจในเรื่องของ FTA ในรายสินค้า พบว่า การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ในเรื่องของ FTA ในกระเทียมและปลาน้ำจืดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สำหรับกาแฟมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอ้อยและกล้วยหอมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 และพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง FTA มีเพียงสินค้ากระเทียม หอมหัวใหญ่ ทูเรียน ส้ม ไข่ กุ้ง และกล้วยไม้ ที่เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง FTA (ตารางที่ 5.8)

ตารางที่ 5.8 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตกับการรับรู้ในเรื่อง FTA ในรายสินค้า

สินค้า	ความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA (ร้อยละ)		Pearson Chi-Square	Asymp. Sig. (2-sided)
	รู้ FTA	ไม่รู้ FTA		
I. กลุ่มธัญพืชและพืชไร่				
1.ข้าว	17.86	82.14	0.7304	0.3927
2.ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	42.86	57.14	0.0259	0.8721
3.มันสำปะหลัง	6.90	93.10	0.5402	0.4623
4.อ้อย	26.67	73.33	2.7273	0.0986
5.ถั่วเหลือง	48.28	51.72	0.2790	0.5974
II. กลุ่มผัก				
6.ข้าวโพดฝักอ่อน	38.10	61.90	1.1473	0.2841
7.กระเจียบเขียว	40.00	60.00	1.2500	0.2636
8.หน่อไม้ฝรั่ง	38.71	61.29	0.8796	0.3483
9.ข้าวโพดหวาน	8.00	92.00	0.0318	0.8586
10.กระเทียม	90.32	9.68	8.1190	0.0044
11.หอมหัวใหญ่	90.32	9.68	0.8343	0.3610
12.มันฝรั่ง	31.25	68.75	0.2592	0.6107

ตารางที่ 5.8 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการรับรู้ในเรื่อง FTA ในรายสินค้า (ต่อ)

สินค้า	ความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA (ร้อยละ)		Pearson Chi-Square	Asymp. Sig. (2-sided)
	รู้ FTA	ไม่รู้ FTA		
III.กลุ่มไม้ผล				
13.สับปะรด	18.75	81.25	1.0265	0.3110
14.ลำไย	22.58	77.42	0.0032	0.9552
15.มะม่วง	40.91	59.09	0.0022	0.9625
16.กล้วยหอม	25.00	75.00	3.0857	0.0790
17.ทุเรียน	55.00	45.00	1.8182	0.1775
18.มังคุด	13.64	86.36	0.3474	0.5556
19.ส้ม	82.35	17.65	0.7806	0.3770
20.มะพร้าว	27.27	72.73	2.0057	0.1567
21.องุ่น	37.50	62.50	0.4233	0.5153
IV.กลุ่มไม้ยืนต้น				
22.ชา	34.62	65.38	0.1529	0.6957
23.กาแฟ	42.86	57.14	6.2222	0.0126
24.ปาล์มน้ำมัน	34.21	65.79	2.3873	0.1223
V.กลุ่มปศุสัตว์				
25.ไก่	62.50	37.50	0.0356	0.8504
26.สุกร	37.50	62.50	0.6400	0.4237
27.โคเนื้อ	19.05	80.95	0.0112	0.9156
28.โคนม	46.88	53.13	0.0753	0.7838
29.ไหม	0.00	100.00	-	-
VI.กลุ่มประมง				
30.กุ้ง	53.33	46.67	0.0765	0.7821
31.ปลาน้ำจืด	23.08	76.92	11.2997	0.0008
VII.กลุ่มอื่น				
32.กล้วยไม้	73.33	26.67	0.2273	0.6336

2) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตและการเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิต

2.1) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน โดยภาพรวม พบว่า การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตไม่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังพบว่าในกลุ่มของเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนและไม่ปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตส่วนใหญ่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน (ตารางที่ 5.9)

2.2) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตและการเปลี่ยนแปลงการใช้แรงงาน

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการเปลี่ยนแปลงการใช้แรงงาน โดยภาพรวม พบว่า การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงการใช้แรงงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 และยังพบว่าในกลุ่มของเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตและไม่ปรับเปลี่ยนส่วนใหญ่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้แรงงาน โดยกลุ่มเกษตรกรลดการใช้ปัจจัยแรงงานลงมีการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตเป็นส่วนใหญ่ (ตารางที่ 5.10)

2.3) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตและการเปลี่ยนแปลงการใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการเปลี่ยนแปลงการใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยภาพรวม พบว่า การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงการใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีกำจัดศัตรูพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และยังพบว่าในกลุ่มของเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (ตารางที่ 5.11) นอกจากนี้จากการสอบถามเกษตรกรโดยส่วนใหญ่ พบว่า เกษตรกรที่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีกำจัดศัตรูพืชจะลดการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืชลง โดยหันไปใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และสารสกัดชีวภาพมากขึ้น

ตารางที่ 5.9 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยที่ดิน

การเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยที่ดิน		การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต		รวม
		ปรับเปลี่ยน	ไม่ปรับเปลี่ยน	
เพิ่มขึ้น	Count	45	40	85
	% within การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน	52.94	47.06	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	12.82	10.13	11.39
ลดลง	Count	20	26	46
	% within การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน	43.48	56.52	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	5.70	6.58	6.17
คงที่	Count	286	329	615
	% within การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน	46.50	53.50	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	81.48	83.29	82.44
รวม	Count	351	395	746
	% within การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน	47.05	52.95	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	100.00	100.00	100.00
Pearson Chi-Square		1.4933	Asymp. Sig. (2-sided)	0.4740

ตารางที่ 5.10 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยแรงงาน

การเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตแรงงาน		การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต		รวม
		ปรับเปลี่ยน	ไม่ปรับเปลี่ยน	
เพิ่มขึ้น	Count	30	29	59
	% within การเปลี่ยนแปลงการใช้แรงงาน	50.85	49.15	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	8.55	7.34	7.91
ลดลง	Count	31	20	51
	% within การเปลี่ยนแปลงการใช้แรงงาน	60.78	39.22	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	8.83	5.06	6.84
คงที่	Count	290	346	636
	% within การเปลี่ยนแปลงการใช้แรงงาน	45.60	54.40	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	82.62	87.59	85.25
รวม	Count	351	395	746
	% within การเปลี่ยนแปลงการใช้แรงงาน	47.05	52.95	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	100.00	100.00	100.00
Pearson Chi-Square		4.7416	Asymp. Sig. (2-sided)	0.0934

ตารางที่ 5.11 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการเปลี่ยนแปลงการใช้ปุ๋ยหรือสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

การเปลี่ยนแปลงการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืช		การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต		รวม
		ปรับเปลี่ยน	ไม่ปรับเปลี่ยน	
เปลี่ยนแปลง	Count	202	156	358
	% within การเปลี่ยนแปลงการใช้	56.42	43.58	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	57.55	39.49	47.99
ไม่เปลี่ยนแปลง	Count	149	239	388
	% within การเปลี่ยนแปลงการใช้	38.40	61.60	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	42.45	60.51	52.01
รวม	Count	351	395	746
	% within การเปลี่ยนแปลงการใช้	47.05	52.95	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	100.00	100.00	100.00
Pearson Chi-Square		24.2762	Asymp. Sig. (2-sided)	0.0000

3) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตและการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต โดยภาพรวม พบว่า การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 และยังพบว่าในกลุ่มของเกษตรกรที่มีการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตส่วนใหญ่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงการผลิต อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มของเกษตรกรที่มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่จะทำการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต (ตารางที่ 5.12)

ตารางที่ 5.12 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต

การเปลี่ยนแปลงด้านปริมาณการผลิต		การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต		รวม
		ปรับเปลี่ยน	ไม่ปรับเปลี่ยน	
เพิ่มขึ้น	Count	117	101	218
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	53.67	46.33	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	33.33	25.57	29.22
ลดลง	Count	71	82	153
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	46.41	53.59	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	20.23	20.76	20.51
คงที่	Count	163	212	375
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	43.47	56.53	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	46.44	53.67	50.27
รวม	Count	351	395	746
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	47.05	52.95	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	100.00	100.00	100.00
		5.7928	Asymp. Sig. (2-sided)	0.0552

4) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตและการรวมกลุ่มด้านการผลิตเพื่อช่วยเหลือด้านเทคนิคการผลิต (มี/ไม่มี)

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการรวมกลุ่มด้านการผลิตเพื่อช่วยเหลือด้านเทคนิคการผลิต พบว่าการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตโดยรวมมีความสัมพันธ์กับการรวมกลุ่มด้านการผลิตเพื่อช่วยเหลือด้านเทคนิคการผลิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และยังพบว่าในกลุ่มของเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตส่วนใหญ่มีการรวมกลุ่มด้านการผลิต (ตารางที่ 5.13)

ตารางที่ 5.13 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการรวมกลุ่มด้านการผลิตเพื่อช่วยเหลือด้านเทคนิคการผลิต (มี/ไม่มี)

การรวมกลุ่มด้านการผลิต		การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต		รวม
		ปรับเปลี่ยน	ไม่ปรับเปลี่ยน	
มี	Count	204	160	364
การรวมกลุ่ม	% within การรวมกลุ่มด้านการผลิต	56.04	43.96	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	58.12	40.51	48.79
ไม่มี	Count	147	235	382
การรวมกลุ่ม	% within การรวมกลุ่มด้านการผลิต	38.48	61.52	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	41.88	59.49	51.21
รวม	Count	351	395	746
	% within การรวมกลุ่มด้านการผลิต	47.05	52.95	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	100.00	100.00	100.00
Pearson Chi-Square		23.0760	Asymp. Sig. (2-sided)	0.0000

5) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตและชั้นรายได้ที่แตกต่างกันของเกษตรกร

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับชั้นรายได้ที่แตกต่างกันของเกษตรกร พบว่า ชั้นรายได้ที่แตกต่างกันของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และยังพบว่ากลุ่มของเกษตรกรในชั้นรายได้ที่ 2 ชั้นรายได้ที่ 4 และชั้นรายได้ที่ 5 ส่วนใหญ่มีปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต (ตารางที่ 5.14)

ตารางที่ 5.14 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับชั้นรายได้ที่แตกต่างกันของเกษตรกร

ชั้นรายได้ที่แตกต่างกันของเกษตรกร		การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต		รวม
		ปรับเปลี่ยน	ไม่ปรับเปลี่ยน	
ชั้นรายได้ที่ 1	Count	53	96	149
	% within การจัดชั้นรายได้	35.57	64.43	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	15.10	24.30	19.97
ชั้นรายได้ที่ 2	Count	83	66	149
	% within การจัดชั้นรายได้	55.70	44.30	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	23.65	16.71	19.97
ชั้นรายได้ที่ 3	Count	59	91	150
	% within การจัดชั้นรายได้	39.33	60.67	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	16.81	23.04	20.11
ชั้นรายได้ที่ 4	Count	81	68	149
	% within การจัดชั้นรายได้	54.36	45.64	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	23.08	17.22	19.97
ชั้นรายได้ที่ 5	Count	75	74	149
	% within การจัดชั้นรายได้	50.34	49.66	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	21.37	18.73	19.97
รวม	Count	351	395	746
	% within การจัดชั้นรายได้	47.05	52.95	100.00
	% within การปรับแบบแผนการผลิต	100.00	100.00	100.00
Pearson Chi-Square		19.7903	Asymp. Sig. (2-sided)	0.0005

5.3.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา หรือภายหลังจากการทำ FTA

1) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตและความรู้ความเข้าใจในเรื่องของ FTA

1.1) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตและความรู้ความเข้าใจในเรื่องของ FTA ในภาพรวม

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA และความรู้ความเข้าใจในเรื่องของ FTA ในภาพรวมทุกสินค้า พบว่า การปรับเปลี่ยนปริมาณการผลิตมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจในเรื่องของ FTA อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และพบว่าในกลุ่มของเกษตรกรที่รู้ในเรื่อง FTA และไม่รู้เรื่อง FTA ส่วนใหญ่จะไม่มี การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต ในขณะที่ถ้าพิจารณาเกษตรกรในกลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น พบว่า ส่วนใหญ่ไม่รู้เกี่ยวกับ FTA (ตารางที่ 5.15)

ตารางที่ 5.15 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA ในภาพรวม

	ความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA	การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต			รวม
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	
รู้ FTA	Count	61	64	150	275
	% within ความรู้เรื่อง FTA	22.18	23.27	54.55	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	28.50	42.38	40.21	37.26
ไม่รู้ FTA	Count	153	87	223	463
	% within ความรู้เรื่อง FTA	33.05	18.79	48.16	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	71.50	57.62	59.79	62.74
รวม	Count	214	151	373	738
	% within ความรู้เรื่อง FTA	29.00	20.46	50.54	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	100.00	100.00	100.00	100.00
	Pearson Chi-Square	10.1058	Asymp. Sig. (2-sided)		0.0064

1.2) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตและความรู้ความเข้าใจในเรื่องของ FTA ในกลุ่มสินค้า

เมื่อพิจารณาในรายกลุ่มสินค้า พบว่า การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับความรู้ความเข้าใจในเรื่องของ FTA ไม่มีความสัมพันธ์กันในทุกกลุ่มสินค้า(กลุ่มพืชพืชและพืชไร่ กลุ่มพืชผัก กลุ่มผลไม้ กลุ่มไม้ยืนต้น กลุ่มปศุสัตว์ และกลุ่มประมง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มสินค้าไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA ยกเว้นในกลุ่มพืชผัก โดยเกษตรกรที่รู้ FTA ส่วนใหญ่จะไม่มีเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต ยกเว้นในกลุ่มปศุสัตว์ (ตารางที่ 5.16)

ตารางที่ 5.16 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับกลุ่มสินค้า

ความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA ในกลุ่มสินค้า		การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต			รวม
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	
ธัญพืชและพืชไร่	รู้ FTA	11	3	17	31
	ไม่รู้ FTA	33	12	39	84
Pearson Chi-Square		0.7831	Asymp. Sig. (2-sided)		0.6760
พืชผัก	รู้ FTA	19	18	52	89
	ไม่รู้ FTA	11	18	52	81
Pearson Chi-Square		1.7608	Asymp. Sig. (2-sided)		0.4146
ผลไม้	รู้ FTA	24	19	28	71
	ไม่รู้ FTA	48	29	70	147
Pearson Chi-Square		1.8076	Asymp. Sig. (2-sided)		0.4050
ไม้ยืนต้น	รู้ FTA	9	6	19	34
	ไม่รู้ FTA	12	18	28	58
Pearson Chi-Square		2.0292	Asymp. Sig. (2-sided)		0.3625
ปศุสัตว์	รู้ FTA	15	3	12	30
	ไม่รู้ FTA	21	15	29	65
Pearson Chi-Square		3.649	Asymp. Sig. (2-sided)		0.1613
ประมง	รู้ FTA	1	4	9	14
	ไม่รู้ FTA	5	6	16	27
Pearson Chi-Square		1.0058	Asymp. Sig. (2-sided)		0.6048

1.3) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตและความรู้ความเข้าใจในเรื่องของ FTA ในรายสินค้า

เมื่อพิจารณาในรายสินค้า พบว่า การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา หรือภายหลังจากการทำ FTA กับความรู้ความเข้าใจในเรื่องของ FTA มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในโคนม ส่วนข้าว กระจับเขียว หน่อไม้ฝรั่ง กาแฟ และกุ้งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตเท่าเดิม ยกเว้นข้าว มะม่วง มังคุด ส้ม กล้วยหอม โคนเนื้อ และกล้วยไม้ที่มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น ในขณะที่ ฝรั่ง กาแฟ และกุ้งมีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตลดลง (ตารางที่ 5.17)

ตารางที่ 5.17 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา หรือภายหลังจากการทำ FTA กับการรับรู้ในเรื่อง FTA ในรายสินค้า

สินค้า	การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต			Pearson Chi-Square	Asymp. Sig. (2-sided)
	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม		
I.กลุ่มธัญพืชและพืชไร่					
1.ข้าว	50.00	14.29	35.71	5.1130	0.0776
2.ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	21.43	35.71	42.86	2.5667	0.2771
3.มันสำปะหลัง	41.38	17.24	41.38	3.0432	0.2184
4.อ้อย	46.67	-	53.33	0.0244	0.8760
5.ถั่วเหลือง	27.59	3.45	68.97	1.6675	0.4344
II.กลุ่มผัก					
6.ข้าวโพดฝักอ่อน	14.29	9.52	76.19	3.5968	0.1656
7.กระเจี๊ยบเขียว	20.00	13.33	66.67	6.2500	0.0439
8.หน่อไม้ฝรั่ง	16.13	22.58	61.29	5.9767	0.0504
9.ข้าวโพดหวาน	12.00	12.00	76.00	3.0702	0.2154
10.กระเทียม	16.13	19.35	64.52	0.8734	0.6462
11.หอมหัวใหญ่	22.58	29.03	48.39	3.3976	0.1829
12.มันฝรั่ง	25.00	43.75	31.25	0.8062	0.6682

ตารางที่ 5.17 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการรับรู้ในเรื่อง FTA ในรายสินค้า (ต่อ)

สินค้า	การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต			Pearson	Asymp. Sig.
	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	Chi-Square	(2-sided)
III.กลุ่มไม้ผล					
13.สับปะรด	25.00	34.38	40.63	2.5304	0.2822
14.ลำไย	22.58	22.58	54.84	2.1585	0.3399
15.มะม่วง	63.64		36.36	1.3162	0.2513
16.กล้วยหอม	44.44	16.67	38.89	2.8571	0.2397
17.ทุเรียน	35.00	15.00	50.00	0.2790	0.8698
18.มังคุด	45.45	18.18	36.36	2.0456	0.3596
19.ส้ม	41.18	29.41	29.41	0.0925	0.9548
20.มะพร้าว	4.55	27.27	68.18	0.9931	0.6086
21.องุ่น	12.50	37.50	50.00	1.7778	0.4111
IV.กลุ่มไม้ยืนต้น					
22.ชา	19.23	19.23	61.54	1.9755	0.3724
23.กาแฟ	21.43	42.86	35.71	5.1333	0.0768
24.ปาล์มน้ำมัน	26.32	18.42	55.26	2.3496	0.3089
V.กลุ่มปศุสัตว์					
25.ไก่	25.00		75.00	0.1778	0.6733
26.สุกร	12.50	43.75	43.75	0.4571	0.7957
27.โคเนื้อ	66.67	9.52	23.81	0.5250	0.7691
28.โคนม	37.50	21.88	40.63	10.7448	0.0046
29.ไหม	33.33	11.11	55.56	-	-
VI.กลุ่มประมง					
30.กุ้ง	20.00	46.67	33.33	8.1122	0.0173
31.ปลาน้ำจืด	11.54	11.54	76.92	0.4622	0.7937
VII.กลุ่มอื่น					
32.กล้วยไม้	60.00	13.33	26.67	0.9375	0.6258

2) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตและกลุ่มสินค้า/รายสินค้า

2.1) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตกับกลุ่มสินค้า

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับกลุ่มสินค้า พบว่าการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับกลุ่มสินค้า โดยที่ส่วนใหญ่ทุกกลุ่มสินค้าไม่เปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตยกเว้นกล้วยไม้ที่มีปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้น สำหรับไม้ยืนต้นและประมวงมีปริมาณที่ลดลง ส่วนพืชผักมีปริมาณการผลิตที่คงที่ (ตารางที่ 5.18)

ตารางที่ 5.18 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับกลุ่มสินค้า

	กลุ่มสินค้า	การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต			รวม
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	
ธัญพืชและพืชไร่	Count	44	15	56	115
	% within กลุ่มสินค้า	38.26	13.04	48.70	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	20.18	9.80	14.93	15.42
พืชผัก	Count	30	36	104	170
	% within กลุ่มสินค้า	17.65	21.18	61.18	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	13.76	23.53	27.73	22.79
ผลไม้	Count	72	48	98	218
	% within กลุ่มสินค้า	33.03	22.02	44.95	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	33.03	31.37	26.13	29.22
ไม้ยืนต้น	Count	21	24	47	92
	% within กลุ่มสินค้า	22.83	26.09	51.09	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	9.63	15.69	12.53	12.33
ปศุสัตว์	Count	36	18	41	95
	% within กลุ่มสินค้า	37.89	18.95	43.16	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	16.51	11.76	10.93	12.73
ประมวง	Count	6	10	25	41
	% within กลุ่มสินค้า	14.63	24.39	60.98	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	2.75	6.54	6.67	5.50
อื่นๆ (กล้วยไม้)	Count	9	2	4	15
	% within กลุ่มสินค้า	60.00	13.33	26.67	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	4.13	1.31	1.07	2.01
รวม	Count	218	153	375	746
	% within กลุ่มสินค้า	29.22	20.51	50.27	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	100.00	100.00	100.00	100.00
	Pearson Chi-Square	27.1712	Asymp. Sig. (2-sided)	0.0024	

2.2) ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตกับรายสินค้าในแต่ละกลุ่มสินค้า

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับรายสินค้าในกลุ่มธัญพืชและพืชไร่ พบว่า การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับรายสินค้าในกลุ่มธัญพืชและพืชไร่ โดยที่กลุ่มข้าวและมันสำปะหลังส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น ส่วนกลุ่มข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อย และถั่วเหลืองมีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตที่คงที่เป็นส่วนใหญ่ (ตารางที่ 5.19)

ตารางที่ 5.19 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับรายสินค้าในกลุ่มธัญพืชและพืชไร่

กลุ่มสินค้าธัญพืชและพืชไร่		การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต			รวม
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	
ข้าว	Count	14	4	10	28
	% within กลุ่มธัญพืชและพืชไร่	50.00	14.29	35.71	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	31.82	26.67	17.86	24.35
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	Count	3	5	6	14
	% within กลุ่มธัญพืชและพืชไร่	21.43	35.71	42.86	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	6.82	33.33	10.71	12.17
มันสำปะหลัง	Count	12	5	12	29
	% within กลุ่มธัญพืชและพืชไร่	41.38	17.24	41.38	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	27.27	33.33	21.43	25.22
อ้อย	Count	7		8	15
	% within กลุ่มธัญพืชและพืชไร่	46.67		53.33	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	15.91		14.29	13.04
ถั่วเหลือง	Count	8	1	20	29
	% within กลุ่มธัญพืชและพืชไร่	27.59	3.45	68.97	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	18.18	6.67	35.71	25.22
รวม	Count	44	15	56	115
	% within กลุ่มธัญพืชและพืชไร่	38.26	13.04	48.70	100
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	100	100	100	100
Pearson Chi-Square		17.1035	Asymp. Sig. (2-sided)	0.0291	

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับรายสินค้าในกลุ่มพืชผัก พบว่า การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับรายสินค้าในกลุ่มพืชผัก โดยที่ส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตคงที่ ยกเว้นกลุ่มมันฝรั่งที่ส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตที่ลดลง (ตารางที่ 5.20)

ตารางที่ 5.20 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับรายสินค้าในกลุ่มพืชผัก

	กลุ่มสินค้าพืชผัก	การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต			รวม
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	
ข้าวโพดฝักอ่อน	Count	3	2	16	21
	% within กลุ่มธัญพืชผัก	14.29	9.52	76.19	100
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	10	5.56	15.38	12.35
กระเจี๊ยบเขียว	Count	3	2	10	15
	% within กลุ่มธัญพืชผัก	20	13.33	66.67	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	10	5.56	9.62	8.82
หน่อไม้ฝรั่ง	Count	5	7	19	31
	% within กลุ่มธัญพืชผัก	16.13	22.58	61.29	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	16.67	19.44	18.27	18.24
ข้าวโพดหวาน	Count	3	3	19	25
	% within กลุ่มธัญพืชผัก	12	12	76	100
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	10	8.33	18.27	14.71
กระเทียม	Count	5	6	20	31
	% within กลุ่มธัญพืชผัก	16.13	19.35	64.52	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	16.67	16.67	19.23	18.24
หอมหัวใหญ่	Count	7	9	15	31
	% within กลุ่มธัญพืชผัก	22.58	29.03	48.39	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	23.33	25.00	14.42	18.24
มันฝรั่ง	Count	4	7	5	16
	% within กลุ่มธัญพืชผัก	25	43.75	31.25	100
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	13.33	19.44	4.81	9.41
รวม	Count	30	36	104	170
	% within กลุ่มธัญพืชผัก	17.65	21.18	61.18	100
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	100	100	100	100
	Pearson Chi-Square	14.2127	Asymp. Sig. (2-sided)	0.2873	

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับรายสินค้าในกลุ่มผลไม้ พบว่า การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับรายสินค้าในกลุ่มผลไม้ โดยที่กลุ่มสับปะรด ลำไย ทูเรียน มะพร้าวและองุ่นส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตที่ ส่วนมะม่วง กล้วยหอม มังคุดและส้มมีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้นเป็นส่วนใหญ่ (ตารางที่ 5.21)

ตารางที่ 5.21 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับรายสินค้าในกลุ่มผลไม้

	กลุ่มสินค้าผลไม้	การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต			รวม
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	
สับปะรด	Count	8	11	13	32
	% within กลุ่มผลไม้	25	34.38	40.63	100
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	11.11	22.92	13.27	14.68
ลำไย	Count	7	7	17	31
	% within กลุ่มผลไม้	22.58	22.58	54.84	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	9.72	14.58	17.35	14.22
มะม่วง	Count	14		8	22
	% within กลุ่มผลไม้	63.64		36.36	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	19.44		8.16	10.09
กล้วยหอม	Count	16	6	14	36
	% within กลุ่มผลไม้	44.44	16.67	38.89	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	22.22	12.50	14.29	16.51
ทูเรียน	Count	7	3	10	20
	% within กลุ่มผลไม้	35	15	50	100
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	9.72	6.25	10.20	9.17
มังคุด	Count	10	4	8	22
	% within กลุ่มผลไม้	45.45	18.18	36.36	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	13.89	8.33	8.16	10.09
ส้ม	Count	7	5	5	17
	% within กลุ่มผลไม้	41.18	29.41	29.41	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	9.72	10.42	5.10	7.80
มะพร้าว	Count	1	6	15	22
	% within กลุ่มผลไม้	4.55	27.27	68.18	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	1.39	12.50	15.31	10.09
องุ่น	Count	2	6	8	16
	% within กลุ่มผลไม้	12.5	37.5	50	100
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	2.78	12.50	8.16	7.34
รวม	Count	72	48	98	218
	% within กลุ่มผลไม้	33.03	22.02	44.95	100
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	100	100	100	100
	Pearson Chi-Square	34.3011	Asymp. Sig. (2-sided)		0.0049

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับรายสินค้าในกลุ่มไม้ยืนต้น พบว่า การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับรายสินค้าในกลุ่มไม้ยืนต้น โดยที่กลุ่มชาและปาล์มน้ำมันส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตที่ ส่วนกาแฟมีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตที่ลดลงเป็นส่วนใหญ่ (ตารางที่ 5.22)

ตารางที่ 5.22 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับรายสินค้าในกลุ่มไม้ยืนต้น

	กลุ่มสินค้าไม้ยืนต้น	การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต			รวม
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	
ชา	Count	5	5	16	26
	% within กลุ่มไม้ยืนต้น	19.23	19.23	61.54	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	23.81	20.83	34.04	28.26
กาแฟ	Count	6	12	10	28
	% within กลุ่มไม้ยืนต้น	21.43	42.86	35.71	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	28.57	50.00	21.28	30.43
ปาล์มน้ำมัน	Count	10	7	21	38
	% within กลุ่มไม้ยืนต้น	26.32	18.42	55.26	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	47.62	29.17	44.68	41.30
รวม	Count	21	24	47	92
	% within กลุ่มไม้ยืนต้น	22.83	26.09	51.09	100
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	100	100	100	100
Pearson Chi-Square		6.6979	Asymp. Sig. (2-sided)	0.1527	

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับรายสินค้าในกลุ่มปศุสัตว์ พบว่า การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับรายสินค้าในกลุ่มปศุสัตว์ โดยที่กลุ่มไก่เนื้อ ไก่เนื้อและหมูส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตที่คงที่ ส่วนสุกรส่วนใหญ่มีปริมาณการผลิตที่ลดลงและคงที่ในปริมาณที่เท่ากัน ในขณะที่โคเนื้อ มีปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้นเป็นส่วนใหญ่ (ตารางที่ 5.23)

ตารางที่ 5.23 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับรายสินค้าในกลุ่มปศุสัตว์

	กลุ่มสินค้าปศุสัตว์	การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต			รวม
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	
ไก่เนื้อ	Count	2	-	6	8
	% within กลุ่มปศุสัตว์	25	-	75	100
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	5.56	-	14.63	8.42
สุกร	Count	2	7	7	16
	% within กลุ่มปศุสัตว์	12.5	43.75	43.75	100
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	5.56	38.89	17.07	16.84
โคเนื้อ	Count	14	2	5	21
	% within กลุ่มปศุสัตว์	66.67	9.52	23.81	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	38.89	11.11	12.20	22.11
โคนม	Count	12	7	13	32
	% within กลุ่มปศุสัตว์	37.50	21.88	40.63	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	33.33	38.89	31.71	33.68
หมู	Count	6	2	10	18
	% within กลุ่มปศุสัตว์	33.33	11.11	55.56	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	16.67	11.11	24.39	18.95
รวม	Count	36	18	41	95
	% within กลุ่มปศุสัตว์	37.89	18.95	43.16	100
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	100	100	100	100
Pearson Chi-Square		20.5755	Asymp. Sig. (2-sided)		0.0084

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับรายสินค้าในกลุ่มประมง พบว่า การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับรายสินค้าในกลุ่มประมง โดยที่กลุ่มกุ้งแช่เย็นส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตที่ลดลง ส่วนปลาน้ำจืดมีปริมาณการผลิตที่เท่าเดิมเป็นส่วนใหญ่ (ตารางที่ 5.24)

ตารางที่ 5.24 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับรายสินค้าในกลุ่มประมง

กลุ่มสินค้าประมง		การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต			รวม
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	
กุ้งแช่เย็น	Count	3	7	5	15
	% within กลุ่มประมง	20.00	46.67	33.33	100
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	50.00	70.00	20.00	36.59
ปลาน้ำจืด	Count	3	3	20	26
	% within กลุ่มประมง	11.54	11.54	76.92	100
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	50.00	30.00	80.00	63.41
รวม	Count	6	10	25	41
	% within ประมง	14.63	24.39	60.98	100
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	100	100	100	100
Pearson Chi-Square		8.2421	Asymp. Sig. (2-sided)		0.0162

3) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตกับการเปลี่ยนแปลงปัจจัยการผลิต

3.1) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน พบว่าการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน โดยการเพิ่มขึ้นทำให้ปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 5.25)

ตารางที่ 5.25 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต		การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน			รวม
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	
เพิ่มขึ้น	Count	30	8	180	218
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	13.76	3.67	82.57	100
	% within การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน	50.85	15.69	28.30	29.22
ลดลง	Count	7	23	123	153
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	4.58	15.03	80.39	100
	% within การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน	11.86	45.10	19.34	20.51
เท่าเดิม	Count	22	20	333	375
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	5.87	5.33	88.80	100
	% within การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน	37.29	39.22	52.36	50.27
รวม	Count	59	51	636	746
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	7.91	6.84	85.25	100
	% within การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน	100	100	100	100
Pearson Chi-Square		34.2022	Asymp. Sig. (2-sided)		0.0000

3.2) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตกับการเปลี่ยนแปลงการใช้แรงงาน

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการเปลี่ยนแปลงการใช้แรงงาน พบว่าการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับการเปลี่ยนแปลงการใช้แรงงาน โดยที่การเพิ่มปริมาณการผลิตจะมีการใช้แรงงานในการผลิตมากขึ้น (ตารางที่ 5.26)

ตารางที่ 5.26 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการเปลี่ยนแปลงการใช้แรงงาน

การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต		การเปลี่ยนแปลงจำนวนแรงงาน			รวม
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	
เพิ่มขึ้น	Count	40	11	167	218
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	18.35	5.05	76.61	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงแรงงาน	47.06	23.91	27.15	29.22
ลดลง	Count	11	24	118	153
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	7.19	15.69	77.12	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงแรงงาน	12.94	52.17	19.19	20.51
เท่าเดิม	Count	34	11	330	375
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	9.07	2.93	88.00	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงแรงงาน	40.00	23.91	53.66	50.27
	Count	85	46	615	746
รวม	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	11.39	6.17	82.44	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงแรงงาน	100.00	100.00	100.00	100.00
Pearson Chi-Square		45.5289	Asymp. Sig. (2-sided)	0.0000	

3.3) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการเปลี่ยนแปลงการใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่าการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับการเปลี่ยนแปลงการใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (ตารางที่ 5.27)

ตารางที่ 5.27 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับการเปลี่ยนแปลงการใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต		การเปลี่ยนแปลงการใช้ปุ๋ยเคมี หรือสารเคมีกำจัดศัตรูพืช		รวม
		เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง	
เพิ่มขึ้น	Count	113	105	218
	% within การเปลี่ยนแปลงการใช้	31.56	27.06	29.22
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	51.83	48.17	100.00
ลดลง	Count	82	71	153
	% within การเปลี่ยนแปลงการใช้	22.91	18.30	20.51
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	53.59	46.41	100.00
เท่าเดิม	Count	163	212	375
	% within การเปลี่ยนแปลงการใช้	45.53	54.64	50.27
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	43.47	56.53	100.00
รวม	Count	358	388	746
	% within การเปลี่ยนแปลงการใช้	100.00	100.00	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	47.99	52.01	100.00
Pearson Chi-Square		6.2908	Asymp. Sig. (2-sided)	0.0430

4) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตและชั้นรายได้ที่แตกต่างกันของเกษตรกร

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับชั้นรายได้ที่แตกต่างกันของเกษตรกร พบว่า การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตและชั้นรายได้ที่แตกต่างกันของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และทุกชั้นรายได้ของเกษตรกร ส่วนใหญ่ไม่เปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต (ตารางที่ 5.28)

ตารางที่ 5.28 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาหรือภายหลังจากการทำ FTA กับกลุ่มรายได้

ชั้นรายได้ที่แตกต่างกันของเกษตรกร		การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตสินค้า			รวม
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	
ชั้นรายได้ที่ 1	Count	42	29	78	149
	% within การจัดชั้นรายได้	28.19	19.46	52.35	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	19.27	18.95	20.80	19.97
ชั้นรายได้ที่ 2	Count	44	27	78	149
	% within การจัดชั้นรายได้	29.53	18.12	52.35	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	20.18	17.65	20.80	19.97
ชั้นรายได้ที่ 3	Count	45	33	72	150
	% within การจัดชั้นรายได้	30.00	22.00	48.00	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	20.64	21.57	19.20	20.11
ชั้นรายได้ที่ 4	Count	31	32	86	149
	% within การจัดชั้นรายได้	20.81	21.48	57.72	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	14.22	20.92	22.93	19.97
ชั้นรายได้ที่ 5	Count	56	32	61	149
	% within การจัดชั้นรายได้	37.58	21.48	40.94	100.00
	% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต	25.69	20.92	16.27	19.97
Count		218	153	375	746
% within การจัดชั้นรายได้		29.22	20.51	50.27	100.00
% within การเปลี่ยนแปลงการผลิต		100.00	100.00	100.00	100.00
Pearson Chi-Square		19.7903	Asymp. Sig. (2-sided)		0.0005

5.3.3 สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามโดยใช้ตาราง Contingency Table ด้วยสถิติไคสแควร์

จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA ในภาพรวม และเมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มสินค้าพบว่า ความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA ในกลุ่มผลไม้ ไม้ยืนต้น และประมง มีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต สำหรับรายสินค้าที่ความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA มีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต ได้แก่ สินค้าอ้อย กระเทียม กล้วยหอม กาแฟ และปลาน้ำจืด นอกจากนี้ ยังพบว่า การเปลี่ยนแปลงแบบแผนการผลิตยังมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิต เช่น แรงงาน และปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีกำจัดศัตรูพืช รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต การรวมกลุ่มทางการผลิต และชั้นรายได้ของเกษตรกร ซึ่งผลการทดสอบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA เกษตรกรที่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยผันแปร เช่น แรงงาน และปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรที่เปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น เกษตรกรที่มีการรวมกลุ่มการผลิต และเกษตรกรในชั้นรายได้สูง มีแนวโน้มที่จะการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต

สำหรับการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA (ในภาพรวมและในรายสินค้าข้าว กระจับเขียว หน่อไม้ฝรั่ง กาแฟ โคนม และกุ้ง) กลุ่มสินค้าที่แตกต่างกัน รายสินค้าในกลุ่มธัญพืชและพืชไร่ กลุ่มผลไม้ กลุ่มปศุสัตว์ และกลุ่มประมง การเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยที่ดิน แรงงาน และปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีกำจัดศัตรูพืช นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตยังมีความสัมพันธ์กับรายได้ของเกษตรกร ผลการทดสอบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA ในภาพรวม เกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA ในรายสินค้า ได้แก่ ข้าว กระจับเขียว หน่อไม้ฝรั่ง กาแฟ โคนม และกุ้ง และเกษตรกรในกลุ่มธัญพืชและพืชไร่ ผลไม้ ปศุสัตว์ และประมง เกษตรกรที่ใช้ที่ดินและแรงงานเพิ่มขึ้นรวมถึงมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และเกษตรกรในชั้นรายได้สูง มีแนวโน้มที่จะการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น

5.4 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรตามเชิงคุณภาพด้วยแบบจำลองโลจิสติก (Logit Model)

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ตัวแปรตามเชิงคุณภาพด้วยแบบจำลองโลจิสติก (Logit Model) ถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตของเกษตรกร การเปลี่ยนแปลงรายได้ที่เพิ่มขึ้นของเกษตรกร และการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ) และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

สำหรับแบบจำลองโลจิสติก (Logit Model) มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้น (Regression Model) แต่ตัวแปรตามในแบบจำลองโลจิสติกจะเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ ซึ่งแตกต่างกับแบบจำลองสมการถดถอยที่เป็นตัวแปรเชิงปริมาณ โดยสามารถแสดงแบบจำลองโลจิสติกได้ดังนี้

$$y = \alpha_0 + \alpha_1 x_1 + \alpha_2 x_2 + \dots + \alpha_k x_k + \varepsilon$$

โดยที่ y คือ ตัวแปรเชิงคุณภาพ ตัวอย่างเช่น การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต มีค่าเท่ากับ 1 หมายถึงเกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต มีค่าเท่ากับ 0 หมายถึงเกษตรกรไม่มีการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต

x_1, x_2, x_k คือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสติกทำให้ทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตของเกษตรกร การเปลี่ยนแปลงรายได้ที่เพิ่มขึ้นของเกษตรกร และการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ) และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ดังนี้

5.4.1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตของเกษตรกรเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการการค้าเสรี

ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตของเกษตรกร โดยใช้การวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติในกรณีตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพโดยสมการที่ประมาณได้เป็นดังนี้คือ

$$\begin{aligned}
 PLAN = & -1.6603 + 0.8079 GPD + 0.2987 PD + 0.5849 INPUT + 0.3837 G2 \\
 & (-6.3284)^{***} \quad (4.9069)^{***} \quad (1.6692)^* \quad (3.6281)^{***} \quad (1.7904)^* \\
 & + 1.2826 G3 - 0.5761 G4 + 0.3849 GIN2_5 + 1.35E - 06 PAINC * FTA * NG6 \\
 & (6.2703)^{***} \quad (-2.0201)^{**} \quad (1.7215)^* \quad (2.4658)^*
 \end{aligned}$$

S.E. of regression	0.4643	Akaike info criterion	1.2506
Sum squared resid	156.9706	Schwarz criterion	1.3068
Log likelihood	-451.8606	Hannan-Quinn criter.	1.2723
Restr. log likelihood	-509.3498	Avg. log likelihood	-0.6131
LR statistic (8 df)	114.9784	McFadden R-squared	0.1129

จำนวนตัวอย่างทั้งหมด 737

Obs with Dep=0	392
Obs with Dep=1	345

- หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.10
 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05
 *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

โดยที่ *PLAN* คือ ความน่าจะเป็นในการปรับเปลี่ยนแบบแผน/เทคนิคการผลิตเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการการค้าเสรีในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (ปรับ/ไม่ปรับ)

GPD คือ การรวมกลุ่มด้านการผลิต (มี/ไม่มี)

PD คือ การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (มี/ไม่มี)

INPUT คือ การเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ)

สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และอื่นๆ (มี/ไม่มี)

G2 คือ กลุ่มสินค้าพืชผัก (ใช่/ไม่ใช่)

G3 คือ กลุ่มสินค้าไม้ผล (ใช่/ไม่ใช่)

G4 คือ กลุ่มสินค้าไม้ยืนต้น (ใช่/ไม่ใช่)

GIN2_5 คือ ชั้นรายได้ที่ 2 ถึงชั้นรายได้ที่ 5 (อยู่/ไม่อยู่)

*PAINC * FTA * NG6* คือ รายได้ (บาทต่อคนต่อปี) ของเกษตรกรที่รู้ FTA ยกเว้นกลุ่มสินค้า

ประมง

จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่มีการรวมกลุ่มด้านการผลิตอันก่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ และเทคนิคในการผลิตส่งผลทำให้เกษตรกรมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นที่จะปรับเปลี่ยนแบบแผน/เทคนิคการผลิตเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการค้าเสรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น

0.01 เนื่องจากได้รับข้อมูลข่าวสารมากกว่าเกษตรกรที่ไม่รวมกลุ่ม และผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่ทำการผลิตมากขึ้นจะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นที่จะปรับเปลี่ยนแบบแผน/เทคนิคการผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 และเกษตรกรที่มีการปรับเปลี่ยนการใช้ปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยหรือสารกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรจะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นที่จะปรับเปลี่ยนแบบแผน/เทคนิคการผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่วนเกษตรกรในกลุ่มผักและผลไม้ซึ่งมีการใช้ปุ๋ยและสารกำจัดศัตรูพืชในระดับที่สูงจะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นที่จะปรับเปลี่ยนแบบแผน/เทคนิคการผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ สำหรับกลุ่มไม้ยืนต้นอื่นที่ไม่ใช่ไม้ผลซึ่งมีการใช้ปุ๋ยและสารกำจัดศัตรูพืชในระดับที่ต่ำจะไม่มีแนวโน้มหรือมีความน่าจะเป็นที่จะปรับเปลี่ยนแบบแผน/เทคนิคการผลิตหรือมีความน่าจะเป็นน้อยที่จะปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตที่สอดคล้องกับมาตรฐานการค้าเสรีเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นๆ อย่างไรก็ตาม เกษตรกรในกลุ่มสินค้าอื่นๆ ไม่มีอิทธิพลต่อความน่าจะเป็นในการปรับเปลี่ยนแบบแผน/เทคนิคการผลิต จึงไม่นำมาใส่เป็นตัวแปรในแบบจำลองนี้

นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรที่อยู่ในกลุ่มชั้นรายได้ที่ 2 ถึงชั้นรายได้ที่ 5 ซึ่งแสดงถึงชั้นรายได้ที่สูงกว่าเกษตรกรที่อยู่ในกลุ่มชั้นรายได้ที่ 1 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเกษตรกรที่มีรายได้มากจะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นที่จะปรับเปลี่ยนแบบแผน/เทคนิคการผลิตมากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้น้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 และยังพบว่ากลุ่มเกษตรกรที่รู้ FTA ยกเว้นกลุ่มสินค้าประมงที่มีระดับรายได้ต่อคนต่อปีที่สูงมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นที่จะปรับเปลี่ยนแบบแผน/เทคนิคการผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 (ที่ยกเว้นกลุ่มสินค้าประมง เนื่องจากกลุ่มสินค้าประมงส่วนใหญ่จะได้รับมาตรฐานฟาร์มอยู่แล้ว ตลอดจนปัจจัยการผลิตที่สำคัญส่วนใหญ่คืออาหารสัตว์ ซึ่งเกษตรกรไม่สามารถปรับเปลี่ยนการใช้อาหารสัตว์ได้)

เมื่อพิจารณาค่าความน่าจะเป็นของตัวแปรต่างๆ จะได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 5.29 โดยสามารถอธิบายได้ว่าเกษตรกรที่มีการรวมกลุ่มด้านการผลิตมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.2012 ในการปรับแบบแผน/เทคนิคการผลิต ส่วนเกษตรกรที่ทำการผลิตมากขึ้นมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นมากขึ้นเท่ากับ 0.0744 ในการปรับแบบแผน/เทคนิคการผลิต สำหรับเกษตรกรที่มีการปรับเปลี่ยนการใช้ปัจจัยการผลิตมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.1456 ในการปรับแบบแผน/เทคนิคการผลิต นอกจากนี้เกษตรกรในกลุ่มพืชผัก และกลุ่มไม้ผลมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นมากขึ้นเท่ากับ 0.0955 และ 0.3193 ตามลำดับ ในการปรับแบบแผน/เทคนิคการผลิต ในขณะที่เกษตรกรในกลุ่มไม้ยืนต้นมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นลดลงเท่ากับ 0.1434 ในการปรับแบบแผน/เทคนิคการผลิต ทั้งนี้เกษตรกรที่อยู่ในกลุ่มชั้นรายได้ที่ 2 ถึงชั้นรายได้ที่ 5 มีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.0958 ในการปรับแบบแผน/เทคนิคการผลิต อีกทั้งเกษตรกรที่รู้ FTA ยกเว้นเกษตรกรในกลุ่มสินค้าประมงที่มีระดับรายได้ต่อคนต่อปีเพิ่มขึ้น 1 บาท จะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นเพิ่มขึ้นเท่ากับ

0.000000336 ในการปรับแบบแผน/เทคนิคการผลิต (การที่นำตัวแปรมาคูณกัน เนื่องจากมีเพียงระดับรายได้ต่อคนต่อปีของเกษตรกรที่รัฐ FTA ในกลุ่มสินค้าประมงเท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อความน่าจะเป็นในการปรับแบบแผน/เทคนิคการผลิต)

ตารางที่ 5.29 แสดงค่าความน่าจะเป็นของตัวแปรอิสระแต่ละตัวสมการการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตของเกษตรกร

ตัวแปร	ค่าความน่าจะเป็น (marginal effect)
<i>GPD</i>	0.2012
<i>PD</i>	0.0744
<i>INPUT</i>	0.1456
<i>G2</i>	0.0955
<i>G3</i>	0.3193
<i>G4</i>	-0.1434
<i>GIN2_5</i>	0.0958
<i>PAINC * FTA * NG6</i>	3.36E-07

5.4.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ที่เพิ่มขึ้นของเกษตรกรเมื่อมีการเปิดการค้าเสรี

ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ที่เพิ่มขึ้นของเกษตรกรโดยใช้การวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติในกรณีที่ตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพโดยสมการที่ประมาณได้เป็นดังนี้คือ

$$\begin{aligned}
 INC = & -1.1703 + 1.5130 PD + 0.4420 GMKT - 1.0708 COSTC + 0.7893 G1 \\
 & \quad (-7.2610)*** \quad (7.5642)*** \quad (1.8093)* \quad (-3.7769)*** \quad (3.1088)*** \\
 & + 0.4958 G3 + 1.4821 G4 - 0.7072 G6 + 1.2011 PD * PLAN * FTA \\
 & \quad (2.3218)** \quad (5.3672)*** \quad (-1.6948)* \quad (2.4658)** \\
 & + 1.0107 G5 * PLAN * GPD \\
 & \quad (2.1068)**
 \end{aligned}$$

S.E. of regression	0.4460	Akaike info criterion	1.1780
Sum squared resid	144.8077	Schwarz criterion	1.2404
Log likelihood	-424.6709	Hannan-Quinn criter.	1.2020
Restr. log likelihood	-505.2810	Avg. log likelihood	-0.5754
LR statistic (9 df)	161.2202	McFadden R-squared	0.1595

จำนวนตัวอย่างทั้งหมด 738

Obs with Dep=0	417
Obs with Dep=1	321

- หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.10
 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05
 *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

โดยที่ *INC* คือ ความน่าจะเป็นในการเปลี่ยนแปลงรายได้เนื่องจากการเปิดเสรีทางการค้าในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (เพิ่มขึ้น/ไม่เพิ่มขึ้น)

PD คือ การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้นในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (มี/ไม่มี)

GMKT คือ การรวมกลุ่มด้านการตลาดและมีการสร้างเครือข่ายทางการตลาด (มี/ไม่มี)

COSTC คือ การเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (มี/ไม่มี)

G1 คือ กลุ่มสินค้าัญพืชและพืชไร่ (ใช่/ไม่ใช่)

G3 คือ กลุ่มสินค้าไม้ผล (ใช่/ไม่ใช่)

G4 คือ กลุ่มสินค้าไม้ยืนต้น (ใช่/ไม่ใช่)

G6 คือ กลุ่มสินค้าประมง (ใช่/ไม่ใช่)

*PD**: *PLAN * FTA* คือ การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้นในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาและมีการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ *FTA* (ใช่/ไม่ใช่)

G5 PLAN * GPD* คือ กลุ่มสินค้าปศุสัตว์ที่มีการปรับเปลี่ยนแบบแผน/เทคนิคการผลิตและมีการรวมกลุ่มด้านการผลิต

จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่มีการผลิตมากขึ้นจะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นที่จะมีรายได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และเกษตรกรที่มีการรวมกลุ่มด้านการตลาดและมีการสร้างเครือข่ายทางการตลาดจะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นที่เกษตรกรจะมีรายได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 เนื่องจากการรวมกลุ่มทางการตลาดและสร้างเครือข่ายทางการตลาดเพื่อที่จะลดต้นทุนในด้านการตลาดและสร้างอำนาจในการต่อรองด้านราคาของกลุ่มเกษตรกร ตลอดจนเพื่อสร้างเครือข่ายในเรื่องข้อมูลข่าวสารการตลาดและการถ่ายทอดกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการด้านการตลาด ในขณะที่เกษตรกรที่มีการเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาจะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นลดลงที่จะมีรายได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 อีกทั้งยังพบว่าเกษตรกรในกลุ่มสินค้าัญพืชและพืชไร่ กลุ่มผลไม้ และกลุ่มไม้ยืนต้น ซึ่งความต้องการของตลาดมีทั้งภายในและภายนอกและราคาสินค้าในกลุ่มนี้มีแนวโน้มสูงขึ้น และสินค้าในกลุ่มนี้มีการส่งออกที่มากขึ้น ดังนั้น เกษตรกรในกลุ่มสินค้าัญพืชและพืชไร่ กลุ่มผลไม้ และกลุ่มไม้ยืนต้นจึงมี

แนวโน้มหรือความน่าจะเป็นที่จะมีรายได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 0.05 0.01 ตามลำดับ ในขณะที่เกษตรกรในกลุ่มสินค้าประมงมีแนวโน้มของการผลิตและการส่งออกที่ลดลง ดังนั้น เกษตรกรในกลุ่มนี้จึงมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นที่จะมีรายได้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 สำหรับเกษตรกรในกลุ่มสินค้าอื่นๆ ไม่มีอิทธิพลต่อความน่าจะเป็นที่เกษตรกรจะมีรายได้เพิ่มขึ้น จึงไม่ได้นำมาใส่เป็นตัวแปรในแบบจำลองนี้

นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรที่มีปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาและเป็นผู้ที่ปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรการการค้าเสรีรวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ FTA จะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นที่จะมีรายได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (การที่นำตัวแปรมาคูณกัน เนื่องจากมีเพียงเกษตรกรที่มีปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้นในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา มีการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ FTA เท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อความน่าจะเป็นที่เกษตรกรจะมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น) และเกษตรกรโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มสินค้าปศุสัตว์ที่มีการปรับแบบแผน/เทคนิคการผลิต และมีการรวมกลุ่มด้านการผลิต จะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นที่จะมีรายได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เช่นกัน (การที่นำตัวแปรมาคูณกัน เนื่องจากมีเพียงเกษตรกรในกลุ่มสินค้าปศุสัตว์ที่มีการปรับแบบแผน/เทคนิคการผลิต และมีการรวมกลุ่มด้านการผลิตเท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อความน่าจะเป็นที่เกษตรกรจะมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น)

เมื่อพิจารณาค่าความน่าจะเป็นของตัวแปรต่างๆ จะได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 5.30 โดยสามารถอธิบายได้ว่าเกษตรกรที่มีการผลิตมากขึ้นมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นมากขึ้นเท่ากับ 0.3719 ในการที่เกษตรกรจะมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น ส่วนเกษตรกรที่มีการรวมกลุ่มด้านการตลาดมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นสูงขึ้นเท่ากับ 0.1086 ในการที่เกษตรกรจะมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่เกษตรกรที่มีการเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาจะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นลดลงเท่ากับ 0.2632 ในการที่เกษตรกรจะมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรในกลุ่มธัญพืชและพืชไร่ กลุ่มไม้ผล และกลุ่มไม้ยืนต้นมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นมากขึ้นเท่ากับ 0.1940 0.1219 และ 0.3643 ในการที่เกษตรกรจะมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่เกษตรกรในกลุ่มประมงมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นลดลงเท่ากับ 0.1738 ในการที่เกษตรกรจะมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้เกษตรกรที่มีปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาและเป็นผู้ที่ปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรการการค้าเสรีรวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ FTA มีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นมากขึ้นเท่ากับ 0.2952 ในการที่เกษตรกรจะมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งเกษตรกรในกลุ่มสินค้าปศุสัตว์ที่มีการปรับแบบแผน/เทคนิคการผลิตและมีการรวมกลุ่มด้านการผลิต มีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นมากขึ้นเท่ากับ 0.2484 ในการที่เกษตรกรจะมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น

ตารางที่ 5.30 แสดงค่าความน่าจะเป็นของตัวแปรอิสระแต่ละตัวในการสมการการเปลี่ยนแปลงรายได้ที่เพิ่มขึ้นของเกษตรกร

ตัวแปร	ค่าความน่าจะเป็น (marginal effect)
<i>PD</i>	0.3719
<i>GMKT</i>	0.1086
<i>COSTC</i>	-0.2632
<i>G1</i>	0.1940
<i>G3</i>	0.1219
<i>G4</i>	0.3643
<i>G6</i>	-0.1738
<i>PD* : PLAN * FTA</i>	0.2952
<i>G5* PLAN * GPD</i>	0.2484

5.4.3 การวิเคราะห์ผลกระทบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตเมื่อมีการเปิดการค้าเสรี

ในการวิเคราะห์ผลกระทบของปัจจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ) และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในกรณีที่ตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพโดยสมการที่ประมาณได้เป็นดังนี้ คือ

$$\begin{aligned}
 INPUT = & -1.1976 + 0.0126 EX + 0.4650 PLAN + 0.7963 LAND + 0.8592 LABORC \\
 & (-6.1126)^{***} \quad (1.7853)^* \quad (2.8339)^{***} \quad (3.0543)^{***} \quad (3.7371)^{***} \\
 & + 0.3665 FTA + 0.6162 G2 + 0.5875 G3 + 1.2317 G1 * PLAN * GPD \\
 & (2.2966)^{**} \quad (3.0484)^{***} \quad (3.0577)^{***} \quad (2.4658)^{**}
 \end{aligned}$$

S.E. of regression	0.4775	Akaike info criterion	1.3081
Sum squared resid	166.2107	Schwarz criterion	1.3642
Log likelihood	-473.6859	Hannan-Quinn criter.	1.3297
Restr. log likelihood	-511.0113	Avg. log likelihood	-0.6419
LR statistic (8 df)	74.6508	McFadden R-squared	0.0730

จำนวนตัวอย่างทั้งหมด 738

Obs with Dep=0	383
Obs with Dep=1	355

- หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.10
 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05
 *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

โดยที่ *INPUT* คือ ความน่าจะเป็นในการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ) สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และอื่นๆ (มี/ไม่มี)

EX คือ ประสบการณ์การผลิตสินค้า (ปี)

PLAN คือ การปรับเปลี่ยนแบบแผน/เทคนิคการผลิตเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการการค้าเสรีในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (ปรับ/ไม่ปรับ)

LAND คือ การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้นในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (มี/ไม่มี)

LABORC คือ การเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยแรงงานในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (เปลี่ยน/ไม่เปลี่ยน)

FTA คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ FTA (รู้/ไม่รู้)

G2 คือ กลุ่มสินค้าพืชผัก (ใช่/ไม่ใช่)

G3 คือ กลุ่มสินค้าไม้ผล (ใช่/ไม่ใช่)

G1 PLAN * GPD* คือ กลุ่มสินค้ารัฐพืชและพืชไร่ที่มีการปรับเปลี่ยนแบบแผน/เทคนิคการผลิตและมีการรวมกลุ่มด้านการผลิต (ใช่/ไม่ใช่)

จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่มีประสบการณ์สูงในการผลิตสินค้าจะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นที่จะเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ) และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 และเกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนแบบแผน/เทคนิคการผลิตจะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นสูงที่จะเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ) และสารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 อีกทั้งเกษตรกรที่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงการใช้แรงงานในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา จะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นมากขึ้นที่จะเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ) และสารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ FTA จะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นมากขึ้นที่จะเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ) และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับการค้าเสรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และเกษตรกรในกลุ่มสินค้าพืชผักและไม้ผลซึ่งมีการใช้ปุ๋ยและสารกำจัดศัตรูพืชในระดับที่สูง จะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นมากขึ้นที่จะเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ) และสารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 เนื่องจากปุ๋ยและสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีราคาสูงขึ้นใน สำหรับเกษตรกรในกลุ่มสินค้าอื่นๆ ไม่มีอิทธิพลต่อความ

น่าจะเป็นในการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ) และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จึงไม่ได้นำมาใส่เป็นตัวแปรในแบบจำลองนี้ ทั้งนี้เกษตรกรในกลุ่มสินค้ารัฐพืชและพืชไร่ที่มีการปรับแบบแผน/เทคนิคการผลิต และมีการรวมกลุ่มด้านการผลิต มีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นมากขึ้นที่จะเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ) และสารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (การที่นำตัวแปรมาคูณกัน เนื่องจากมีเพียงเกษตรกรในกลุ่มสินค้ารัฐพืชและพืชไร่ที่มีการปรับแบบแผน/เทคนิคการผลิตและมีการรวมกลุ่มด้านการผลิตเท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อความน่าจะเป็นในการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ) และเมื่อพิจารณาค่าความน่าจะเป็นของตัวแปรต่างๆ จะได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 5.31

ตารางที่ 5.31 แสดงค่าความน่าจะเป็นของตัวแปรอิสระแต่ละตัวในสมการการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ) และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ตัวแปร	ค่าความน่าจะเป็น (marginal effect)
<i>EX</i>	0.0031
<i>PLAN</i>	0.1161
<i>LAND</i>	0.1988
<i>LABORC</i>	0.2145
<i>FTA</i>	0.0915
<i>G2</i>	0.1538
<i>G3</i>	0.1467
<i>G1*PLAN*GPD</i>	0.3075

จากตารางที่ 5.31 สามารถอธิบายได้ว่าเกษตรกรที่มีประสบการณ์สูงในการผลิตจะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นมากขึ้น เท่ากับ 0.0031 ในการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ) และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช สำหรับเกษตรกรมีการปรับแบบแผน/เทคนิคการผลิตจะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นสูงขึ้นเท่ากับ 0.1161 ในการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ) และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ส่วนเกษตรกรที่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงการใช้แรงงานในช่วง 3 ที่ผ่านมา จะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นมากขึ้นเท่ากับ 0.1988 และ 0.2145 ตามลำดับ ในการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ) และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช อีกทั้งเกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ FTA จะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นมากขึ้นเท่ากับ 0.0915 ในการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ) และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช นอกจากนี้เกษตรกรในกลุ่มสินค้าพืชผักและ

ไม้ผล จะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นมากขึ้นเท่ากับ 0.1538 และ 0.1467 ตามลำดับ ในการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ) และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช รวมถึงเกษตรกรในกลุ่มสินค้ารัฐพืชและพืชไร่ที่มีการปรับเปลี่ยนแผน/เทคนิคการผลิตและมีการรวมกลุ่มด้านการผลิต จะมีแนวโน้มหรือความน่าจะเป็นมากขึ้นเท่ากับ 0.3075 ในการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ) และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

จากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพด้วยแบบจำลองโลจิท (Logit Model) ในเรื่องการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตของเกษตรกร พบว่า ความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA มีผลกระทบต่อปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่มีรายได้มากและไม่ใช่กลุ่มประมง และกลุ่มที่มีความน่าจะเป็นสูงในการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตคือกลุ่มผลไม้ นอกจากนี้ยังเห็นได้ว่าเกษตรกรที่มีการรวมกลุ่มด้านการผลิตจะมีความน่าจะเป็นที่จะปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตมากกว่าเกษตรกรที่ไม่มีการรวมกลุ่มด้านการผลิต

สำหรับการวิเคราะห์เรื่องการเปลี่ยนแปลงรายได้ที่เพิ่มขึ้นของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรที่สามารถทำการผลิตได้มากขึ้นหรือมีผลผลิตสูงมีความน่าจะเป็นที่จะก่อให้เกิดการเพิ่มของรายได้ถึง 0.3719 และเป็นเกษตรกรที่อยู่ในกลุ่มไม้ยืนต้นที่มีความน่าจะเป็นในการเพิ่มรายได้สูงประมาณ 0.3643 และนอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ FTA และมีความสามารถในการเพิ่มผลผลิตรวมทั้งมีการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรการการค้าเสรีจะมีความน่าจะเป็นที่จะมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น 0.2952

ส่วนการวิเคราะห์เรื่องการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ) และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่า เกษตรกรในกลุ่มรัฐพืชและพืชไร่ที่มีการรวมกลุ่มด้านการผลิตและมีการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตจะมีความน่าจะเป็นที่จะปรับเปลี่ยนการใช้ปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้น 0.3075 และการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตเช่น แรงงาน และการใช้ที่ดินจะมีผลทำให้ความน่าจะเป็นในการปรับเปลี่ยนปัจจัยการผลิตเช่นปุ๋ยและสารเคมีมากขึ้น นอกจากนี้ความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ) และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เช่นกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง FTA มีการรวมกลุ่มทั้งทางด้านการผลิต และการตลาด มีเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิต ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน และปัจจัยการผลิตอื่นๆ เช่น ปุ๋ย (เคมี, คอก, หมัก, ชีวภาพ) และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ตลอดจนสามารถปรับเปลี่ยนแบบแผน/เทคนิคการผลิตได้ เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของเกษตรกรที่จะมีแนวโน้มในการเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครัวเรือนได้

5.5 สรุปและข้อเสนอแนะจากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

จากผลการสำรวจข้อมูลภาคสนาม การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการใช้สถิติโคสแควร์รวมถึงแบบจำลองโลจิท ทำให้ได้ข้อสรุปในแต่ละกลุ่มสินค้า รวมถึงข้อสรุปและข้อเสนอแนะในภาพรวมของสินค้าเกษตรไทย ดังนี้

5.5.1 กลุ่มธัญพืชและพืชไร่

จากการศึกษาพบว่าปัจจุบันเกษตรกรประสบปัญหาต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นมาก ทั้งในส่วนของค่าจ้างแรงงานที่ราคาสูง อีกทั้งการขาดแคลนแรงงานในพื้นที่ นอกจากนี้ปัจจัยการผลิตชนิดอื่นที่มีราคาสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปุ๋ยเคมี ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้เกษตรกรต้องลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีลง โดยหันมาใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยคอกมากขึ้น ซึ่งนอกจากจะมีต้นทุนที่ต่ำกว่าปุ๋ยเคมีแล้ว ยังทำให้คุณภาพของดินดีขึ้นด้วย

ในด้านการรวมกลุ่ม เกษตรกรบางส่วนได้มีการรวมกลุ่มการผลิต เพื่อวัตถุประสงค์ในการถ่ายทอดเทคนิคการผลิต และการสร้างอำนาจต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ เพื่อลดต้นทุนการผลิต อีกทั้งได้มีการสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรในด้านการผลิต เพื่อสร้างความเข้มแข็งและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารการผลิตและเทคนิคการผลิต สำหรับการรวมกลุ่มด้านการตลาดนั้น ยังเกิดขึ้นไม่มากนัก ทำให้เกษตรกรไม่มีอำนาจต่อรองด้านราคา ราคาไม่แน่นอน จึงเห็นได้ว่าในแง่การผลิต เกษตรกรมีศักยภาพในการผลิตสูง มีความสามารถในการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรฐานถ้าสามารถหาปัจจัยการผลิตในราคาถูกได้ แต่สำหรับด้านการตลาดนั้น เกษตรกรยังมีศักยภาพค่อนข้างต่ำหรือแทบจะไม่มี

ในส่วนของผลกระทบจากการทำ FTA ที่มีต่อเกษตรกรนั้น ถึงแม้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำ FTA แต่เกษตรกรรวมถึงผู้ประกอบการที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปิดเสรีมีมุมมองถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในแง่ดี เช่น ราคาและปริมาณผลผลิตน่าจะสูงขึ้น นอกจากนี้การผลิตที่สอดคล้องกับมาตรการการค้าเสรีทำให้ผลผลิตมีคุณภาพและปลอดภัย อีกทั้งทำให้ผลผลิตมีราคาดี และมีตลาดรองรับมากขึ้น

สำหรับข้อเสนอแนะในการปรับตัว/ปรับโครงสร้างการผลิตของเกษตรกรรายย่อยมีดังต่อไปนี้

1. รัฐบาลควรเป็นผู้นำในเรื่องการให้องค์ความรู้ที่เอื้อประโยชน์แก่เกษตรกร และการสนับสนุนให้ทุนในเรื่องการวิจัยและการช่วยเหลือเกษตรกรในเรื่องการจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพในราคาที่เหมาะสม โดยบทบาทของเกษตรกรควรเป็นฝ่ายผลิต ส่วนภาครัฐร่วมกับภาคเอกชนในการเป็นผู้ทำการตลาดหรือค้าขายให้กับเกษตรกร

2. เพื่อเป็นการตอบรับกับความต้องการของกระแสโลกที่เน้นเรื่องของคุณภาพ ควรได้มีการกำหนดแหล่งกำเนิด (trace back to origin) ในบางสินค้า เช่น กรณีข้าวให้มีการแยกพันธุ์ข้าว โดยการจำแนกพื้นที่เพาะปลูก และสามารถบอกได้ว่าพันธุ์มาจากที่ใด ทั้งนี้เพื่อให้ได้สินค้า premium ที่สามารถขายได้ราคาที่ดี รวมทั้งผู้ประกอบการควรร่วมกันเพื่อสร้างตราสินค้าเป็นของตัวเองด้วย
3. รัฐบาลควรมีการตรวจสอบคุณภาพของสินค้าเกษตรอย่างจริงจังเพื่อให้สินค้าเกษตรของไทยมีคุณภาพสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้
4. รัฐบาลควรให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในการปรับเปลี่ยนแผนการผลิตหรือเทคนิคการผลิต เช่น การทำเกษตรอินทรีย์ การทำ GAP และการจัดการศัตรูพืชแบบ IPM
5. รัฐบาลควรสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มทางด้านการผลิต เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้และเทคนิคในการผลิตระหว่างเกษตรกรรายย่อย ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนแบบแผน/เทคนิคการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรฐานการค้าเสรี
6. รัฐบาลควรสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มด้านการตลาดและมีการสร้างเครือข่ายทางการตลาด เพื่อที่จะลดต้นทุนด้านการตลาดและสร้างอำนาจในการต่อรองด้านราคาของกลุ่มเกษตรกร ตลอดจนเพื่อสร้างเครือข่ายในเรื่องข้อมูลข่าวสารการตลาดและการถ่ายทอดกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการด้านการตลาด
7. เกษตรกรควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ FTA อย่างถูกต้อง เพื่อสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการค้าเสรี

5.5.2 กลุ่มผัก

จากการศึกษาพบว่าปัญหาหลักของเกษตรกรผู้ปลูกผัก คือ ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องตลอดช่วงเวลา 3 ปีที่ผ่านมา โดยปัจจัยการผลิตทุกชนิดมีราคาสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปุ๋ยเคมี ทำให้เกษตรกรต้องลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีลง โดยหันมาใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยคอกมากขึ้น ซึ่งนอกจากจะมีต้นทุนที่ต่ำกว่าปุ๋ยเคมีแล้ว ยังทำให้คุณภาพของดินดีขึ้นด้วย ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นนี้ อีกส่วนมาจากการที่ค่าจ้างแรงงานสูงขึ้นด้วย

ในด้านการรวมกลุ่มรูปแบบต่างๆ เกษตรกรผู้ปลูกผักบางส่วนได้มีการรวมกลุ่มการผลิต เพื่อวัตถุประสงค์ในด้านการถ่ายทอดเทคนิคการผลิต และการสร้างอำนาจต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ เพื่อลดต้นทุนการผลิต อีกทั้งได้มีการสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรในด้านการผลิต เพื่อสร้างความเข้มแข็งและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารการผลิตและเทคนิคการผลิต สำหรับการรวมกลุ่มด้านการตลาดนั้น ยังเกิดขึ้นไม่มากนัก ทำให้เกษตรกรไม่มีอำนาจต่อรองด้านราคา ราคาไม่แน่นอน จึงเห็นได้ว่า สำหรับสินค้าในกลุ่มผักที่อยู่ในภายใต้การศึกษานี้ เกษตรกรมีศักยภาพในการผลิตสูง สามารถผลิตให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลได้ ถึงแม้จะมีความสามารถในการ

แข่งขันไม่สูงนักเนื่องจากปัจจัยการผลิตมีราคาสูงกว่าคู่แข่ง อย่างไรก็ตาม เกษตรกรในกลุ่มนี้มีศักยภาพค่อนข้างต่ำในด้านการตลาด หรือการส่งเสริมการขายผลผลิตของตน

ในส่วนของผลกระทบจากการทำ FTA ที่มีต่อเกษตรกรนั้น ถึงแม้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำ FTA แต่เกษตรกรรวมถึงผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปิดเสรีมีมุมมองถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในแง่ดี เช่น ราคาและปริมาณผลผลิตน่าจะสูงขึ้น นอกจากนี้ การผลิตที่สอดคล้องกับมาตรการการค้าเสรีทำให้ผลผลิตมีคุณภาพและปลอดภัย อีกทั้งทำให้ผลผลิตมีราคาดี และมีตลาดรองรับมากขึ้น

โดยสรุปแล้ว เกษตรกรในกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับปัจจัยอื่นๆ ที่จะมีผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตของตน เช่น ราคาน้ำมัน ราคาปุ๋ย ราคายาฆ่าแมลง มากกว่าประเด็นการเปิดเสรีทางการค้า เนื่องจากผลกระทบจากมาตรการการค้าเสรีที่มีต่อการดำเนินการผลิตเป็นผลทางอ้อม และเกษตรกรยังไม่ตระหนักว่าจะเกิดผลกระทบต่อตนเองอย่างไร ยกเว้นเกษตรกรผู้ปลูกกระเทียม ซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรงจากการลักลอบนำเข้ากระเทียมจากประเทศเพื่อนบ้านและจีน ทำให้เกษตรกรในกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งเข้าใจผิดว่าผลกระทบดังกล่าวเป็นผลมาจากการเปิดการค้าเสรี ดังนั้น ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงควรเร่งสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง พร้อมกับช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบดังกล่าวปรับตัว ทั้งในด้านการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิต ปรับปรุงคุณภาพผลผลิต ปรับเปลี่ยนแบบแผน/เทคนิคการผลิต ปรับเปลี่ยนการใช้ปัจจัยการผลิต เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์จากปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจด้านอื่นให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองอย่างเต็มที่ ทั้งในเชิงการรับมือกับสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ และในเชิงการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดต่างประเทศ เพื่อเป็นการรองรับกับผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้า ซึ่งจะมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคต

5.5.3 กลุ่มผลไม้

จากผลการศึกษาโดยรวมจะเห็นได้ว่าเกษตรกรในกลุ่มผลไม้มีศักยภาพในการผลิตเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคเนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จะทำการผลิตสินค้าที่เป็นที่ต้องการของตลาดและมีราคาดี อีกทั้งเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรเต็มตัวทำให้สามารถทุ่มเทให้การผลิตได้ นอกจากนี้เกษตรกรผู้ผลิตสินค้าแต่ละชนิดมีความชำนาญและพื้นที่เหมาะสมกับการผลิต ทำให้มีประสิทธิภาพในการผลิต แต่อย่างไรก็ตามเกษตรกรมีอายุที่มากซึ่งถ้าหากไม่มีการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ก็อาจจะเกิดปัญหาในการผลิตผลไม้ในอนาคตได้ นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการการค้าเสรี โดยเฉพาะในกลุ่มที่ส่งออกเช่น ลำไย สับปะรด มะม่วง ทูเรียน มังคุด ทำให้ในอนาคตสินค้าประเภทดังกล่าวจะมีตลาดรองรับในต่างประเทศมากขึ้นเนื่องจากสินค้าที่ผลิตได้นั้นมีคุณภาพตามมาตรฐานเพื่อการส่งออก แต่อย่างไรก็ตามเกษตรกรยังคงประสบกับปัญหาในเรื่องปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปุ๋ยเคมีและ

สารเคมีที่มีราคาแพง แต่อย่างไรก็ตามเกษตรกรพยายามที่จะลดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้โดยการหันไปใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพมากขึ้น เนื่องจากมีต้นทุนที่ต่ำกว่าปุ๋ยเคมีและเป็นการปรับปรุงสภาพดินให้ดีขึ้นเพื่อทำให้ได้ผลผลิตต่อไร่ที่มากขึ้น ดังนั้นเพื่อให้ได้ปุ๋ยที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในการเพิ่มผลผลิต การรวมกลุ่มของเกษตรกรอาจส่งผลให้เกิดการถ่ายทอดเทคนิคการผลิต และนอกจากนี้รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะให้คำแนะนำถึงวิธีการผลิตที่มีคุณภาพให้กับเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตปุ๋ยที่มีคุณภาพใช้เองได้เพื่อเป็นการลดต้นทุนด้านปัจจัยการผลิต นอกจากนี้เกษตรกรยังประสบปัญหาค่าแรงงานและการขาดแคลนแรงงาน อีกทั้งแรงงานต่างด้าวก็มีความยุ่งยากในการจ้างและอยู่ทำงานด้วยไม่นาน ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวรัฐควรมีมาตรการช่วยเหลือในด้านแรงงานต่างด้าวสำหรับการเกษตร โดยจัดให้มีการทำเป็นสัญญาผูกพันระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง โดยรัฐอาจทำหน้าที่ในการประสานงานระหว่างเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

จะเห็นได้ว่าในแง่การผลิต เกษตรกรมีศักยภาพในการผลิตสูง มีความสามารถในการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรฐานถ้าสามารถหาปัจจัยการผลิตในราคาถูกลงได้ แต่สำหรับด้านการตลาดนั้น เกษตรกรยังมีศักยภาพค่อนข้างต่ำหรือแทบจะไม่มีเนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการรวมกลุ่มด้านการตลาด

ในส่วนของความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อผลกระทบจากการทำ FTA นั้น ถึงแม้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำ FTA มากนัก แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ที่รู้จักก็มีความเห็นว่าการเปิดเสรีมีผลทั้งในแง่บวกและลบ ซึ่งในแง่บวกในเชิงบวกนั้นคือ การเปิดเสรีทำให้มีตลาดรองรับมากขึ้น ทำให้ได้สินค้าที่มีมาตรฐานและปลอดภัย ทำให้บริโภคสินค้าได้ในราคาที่ถูกลงและทำให้ได้ราคาที่ดีขึ้น ส่วนผลในเชิงลบจะทำให้มีผลไม้จากต่างประเทศเข้ามามากขึ้น มีการควบคุมที่เข้มงวด และมีการแข่งขันสูงทำให้ราคาสินค้าลดลง แต่อย่างไรก็ตามเกษตรกรในกลุ่มผลไม้ไม่มีแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาลดอุปสรรคที่เกิดจากการเปิดเสรีเพื่อให้ผลผลิตสามารถแข่งขันได้โดยการปรับปรุงคุณภาพสินค้าให้ดีขึ้นและพยายามลดต้นทุนการผลิตหรือหาตลาดใหม่แทนตลาดที่มีอยู่เดิมเพื่อให้มีการส่งออกไปต่างประเทศได้มากขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรโดยรวมเห็นว่าการผลิตที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเปิดเสรีจะก่อให้เกิดประโยชน์ ในแง่ที่ว่าทำให้ผลผลิตมีคุณภาพและปลอดภัย อีกทั้งทำให้ผลผลิตมีราคาดีและมีตลาดรองรับมากขึ้น และการเปิดเสรีทางการค้าไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการบริโภคของเกษตรกรส่วนใหญ่แต่จะมีบางส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการบริโภคโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงการบริโภคในกลุ่มผักและผลไม้ เช่น แอปเปิลและส้ม รวมทั้งกลุ่มปศุสัตว์เช่นเนื้อโค เนื่องจากราคาถูกกว่าและเป็นสินค้าใหม่ที่อยากทดลองบริโภค

ดังนั้นเพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าที่สามารถแข่งขันในตลาดโลกเมื่อมีการเปิดเสรีทางการค้าได้ รัฐบาลควรเป็นผู้นำในเรื่องการให้องค์ความรู้ในเรื่องการปรับเปลี่ยนแผนการผลิตหรือเทคนิคการผลิตที่สอดคล้องกับมาตรฐานการค้าเสรี เช่น การทำการผลิตแบบ GAP เกษตรอินทรีย์ และการจัดการศัตรูพืชแบบ IPM และรัฐบาลควรสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มทางการผลิต

เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีในการผลิตระหว่างเกษตรกรรายย่อยด้วยกัน ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนแบบแผน/เทคนิคการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรฐานการค้าเสรีได้มากขึ้น นอกจากนี้รัฐควรช่วยเหลือเกษตรกรในเรื่องการให้องค์ความรู้ในเรื่องการผลิตปุ๋ยชีวภาพหรือปุ๋ยอินทรีย์ที่มีคุณภาพหรือการจัดการปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพในราคาที่ย่อมเยาเพื่อเป็นการช่วยลดต้นทุนของเกษตรกร นอกจากนี้เพื่อให้สินค้าสามารถจำหน่ายได้ภาครัฐร่วมกับภาคเอกชนควรมีบทบาทในการเป็นผู้ทำการตลาดหรือค้าขายให้กับเกษตรกรรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มด้านการตลาดและมีการสร้างเครือข่ายทางการตลาด เพื่อที่จะลดต้นทุนด้านการตลาดและสร้างอำนาจในการต่อรองด้านราคาของกลุ่มเกษตรกร ตลอดจนเพื่อสร้างเครือข่ายในเรื่องข้อมูลข่าวสารการตลาดและการถ่ายทอดกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการด้านการตลาด นอกจากนี้รัฐควรทำความเข้าใจกับเกษตรกรในเรื่องของ FTA เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ FTA อย่างถูกต้อง เพื่อให้เกษตรกรสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการค้าเสรีได้

5.5.4 กลุ่มไม้ยืนต้น

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการเปลี่ยนพันธุ์ที่ใช้ในการผลิต ไม่มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนแรงงานจ้าง โดยผลผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาปริมาณคงที่ ทั้งนี้ปัญหาที่เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบ คือ การขาดแคลนแรงงาน ค่าจ้างแรงงานที่ราคาสูง ดินเสื่อมคุณภาพ และต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปุ๋ยเคมี ทำให้เกษตรกรต้องลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีลง โดยหันมาใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยคอกมากขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรยังการใช้ยามาแมลงและยาปราบวัชพืชลดลง

สำหรับการปรับเปลี่ยนแผนการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการปรับเปลี่ยนแต่อย่างใด รวมทั้งไม่มีแนวคิดที่จะปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในอนาคต ในด้านการรวมกลุ่ม เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการรวมกลุ่มทางการผลิตและไม่มีการรวมกลุ่มทางการตลาด ยกเว้นเกษตรกรผู้ปลูกชาที่มีการรวมกลุ่มทั้ง 2 ประเภท จึงเห็นได้ว่าในแง่การผลิตและการตลาดนั้นเกษตรกรยังมีศักยภาพค่อนข้างต่ำหรือแทบจะไม่มี

ในส่วนของผลกระทบจากการทำ FTA ที่มีต่อเกษตรกรนั้น ถึงแม้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำ FTA แต่เกษตรกรที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปิดเสรีมีมุมมองถึงผลกระทบที่มีต่อปริมาณการผลิตและราคาว่าอาจทำให้ลดลง เพราะมีสินค้าต่างประเทศเข้ามาแข่งขันมากขึ้น อย่างไรก็ตามอาจก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับการผลิตที่สอดคล้องกับมาตรฐานการค้าเสรี เนื่องจากทำให้ผลผลิตมีคุณภาพและปลอดภัย อีกทั้งทำให้ผลผลิตมีราคาดี และมีตลาดรองรับมากขึ้น

สำหรับข้อเสนอแนะในการปรับตัว/ปรับโครงสร้างการผลิตของเกษตรกรรายย่อยมีดังต่อไปนี้

1. รัฐบาลควรสนับสนุนให้ทุนในเรื่องการวิจัยและการพัฒนาคุณภาพสินค้าให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค
2. ควรมีการพัฒนาการแปรรูปฯ กาแฟ ให้มีความหลากหลายขึ้น และได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของต่างประเทศและประเทศคู่ค้ามากขึ้น
3. รัฐบาลควรให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในการปรับเปลี่ยนแผนการผลิตหรือเทคนิคการผลิต เช่น การทำเกษตรอินทรีย์ การทำ GAP และการจัดการศัตรูพืชแบบ IPM
4. รัฐบาลควรสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มทางการผลิต เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้และเทคนิคในการผลิตระหว่างเกษตรกรรายย่อย ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนแบบแผน/เทคนิคการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรฐานการค้าเสรี
5. รัฐบาลควรสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มด้านการตลาดและมีการสร้างเครือข่ายทางการตลาด เพื่อที่จะลดต้นทุนด้านการตลาดและสร้างอำนาจในการต่อรองด้านราคาของกลุ่มเกษตรกร ตลอดจนเพื่อสร้างเครือข่ายในเรื่องข้อมูลข่าวสารการตลาดและการถ่ายทอดกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการด้านการตลาด
6. เกษตรกรควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ FTA อย่างถูกต้อง เพื่อสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการค้าเสรี

5.5.5 กลุ่มปศุสัตว์

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามและการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่ได้จากการใช้ค่าสถิติไคสแควร์และการทดสอบความน่าจะเป็นจากแบบจำลองโลจิสติกสำหรับกลุ่มปศุสัตว์ กล่าวสรุปได้ว่า เกษตรกรในกลุ่มปศุสัตว์มีความรู้เกี่ยวกับการเปิดเสรีทางการค้าจัดอยู่ในลำดับที่ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม แต่การตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการผลิตเพื่อรองรับกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางการค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศจากผลของแนวโน้มการเปิดเสรีทางการค้าที่เพิ่มขึ้นนั้น นำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปิดเสรีทางการค้าเข้ามาร่วมประกอบการตัดสินใจน้อยมาก เนื่องจากข้อจำกัดของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมไทยในช่วงที่ผ่านมา จากขนาดของฟาร์มที่มีขนาดเล็กทำให้การเปลี่ยนแปลงแบบแผนการผลิตไม่ก่อให้เกิดความคุ้มทุน เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดซึ่งความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนแบบแผนและการค้าเสรีที่แท้จริง กล่าวคือเป็นความเข้าใจเพียงเบื้องต้นจึงทำให้ไม่ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการผลิตเพื่อสร้างประโยชน์หรือบรรเทาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรี นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงแบบแผนการผลิตยังขึ้นอยู่กับระดับรายได้ของเกษตรกรซึ่งสอดคล้องกับขนาดของฟาร์ม กอปรกับการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการผลิตใช้เงินทุนเริ่มแรกที่สูงจึงเป็นปัจจัยจำกัดอีกประการต่อการตัดสินใจดังกล่าว ส่งผลให้เกษตรกรที่มีระดับรายได้ต่อกันต่อปีสูงมีความน่าจะเป็นที่จะปรับเปลี่ยนแบบแผนและ/หรือเทคนิคการผลิต โดยที่

การรวมกลุ่มด้านการผลิตก็เป็นอีกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงมากกว่าเมื่อเทียบกับความรู้ หรือไม่รู้เกี่ยวกับการเปิดเสรีการค้า เนื่องจากมีการถ่ายทอดความรู้และข่าวสารข้อมูลต่างเกี่ยวกับการผลิตระหว่างเกษตรกรในกลุ่มด้วยกัน

การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตนั้น ปริมาณการผลิตร้านมดิบเท่านั้นที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยมีแนวโน้มลดลงถึงไม่เปลี่ยนแปลง และการตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้า โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมได้มีการนำความรู้ ความเข้าใจและข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดเสรีการค้ามาร่วมประกอบการตัดสินใจ เนื่องจากผลของการนำเข้านมผงพร้อมมันเนยที่มีต้นทุนถูกกว่ามาใช้ในการแปรรูปนมพร้อมดื่มแบบผสมในประเทศที่เริ่มมีการตื่นตัวใน ความสำคัญของโภชนาการทางอาหาร ขณะเดียวกันก็มีนโยบายส่งเสริมการดื่มนมมากขึ้น นอกจากนั้น สภาพภูมิอากาศของประเทศที่ไม่เหมาะสมต่อการเลี้ยงโคนมส่งผลให้ต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบของ เกษตรกรไทยค่อนข้างสูงกว่าโดยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ทำให้การขยายการผลิตมีความเสี่ยงสูง อย่างไรก็ตาม เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมรายใหญ่สามารถที่จะอยู่รอดได้ภายใต้ภาวะการแข่งขันในตลาดจาก การเข้ามาของนมผงพร้อมมันเนยจากต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่ได้รับสิทธิทางการค้าภายใต้ สัญญาการค้าเสรีกับประเทศไทย รัฐบาลจึงควรต้องมีการเร่งสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างทาง คุณค่าทางโภชนาการระหว่างนมสดพร้อมดื่มกับนมพร้อมดื่มทั่วไป ที่อาจจะทำให้ตลาดผู้บริโภคนม เปลี่ยนมาบริโภคนมสดพร้อมดื่มที่วัตถุดิบน้ำนมดิบส่วนใหญ่จากเกษตรกรในประเทศ รวมทั้งการรักษา เสถียรภาพราคาน้ำนมดิบและบรรเทาผลกระทบจากการเข้ามาของนมผงพร้อมมันเนยจากต่างประเทศ ได้

นอกจากนั้น การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตของผลผลิตในกลุ่มปศุสัตว์ยังขึ้นอยู่กับปัจจัย อื่นๆ นอกเหนือจากความรู้เกี่ยวกับการเปิดเสรีทางการค้า อาทิ สุกรมีปริมาณการผลิตลดลง ขณะที่โค เนื้อมีปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น โดยที่การตัดสินใจเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตไม่ได้ขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปิดเสรีทางการค้า เนื่องจากเป็นกลุ่มปศุสัตว์ที่มีได้รับผลกระทบโดยตรงจากการ เปิดเสรีทางการค้า ดังเช่นที่เกิดกับโคนม ส่งผลให้สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับพฤติกรรม มาตรการความปลอดภัยทางด้านอาหาร มาตรฐานการผลิต ราคาและต้นทุนการผลิต เป็นต้น

อย่างไรก็ดี หากเกษตรกรในกลุ่มปศุสัตว์มีการปรับเปลี่ยนแบบแผนและ/หรือเทคนิคการผลิต ให้สอดคล้องกับมาตรการระหว่างประเทศที่ได้เปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะด้านความปลอดภัยทางอาหาร ควบคู่กับมาตรการการค้าเสรี ตลอดจนมีการรวมกลุ่มด้านการผลิตที่เข้มแข็งแล้วนั้น จะนำไปสู่ แนวโน้มหรือมีความน่าจะเป็นที่จะทำให้ระดับรายได้เพิ่มขึ้น

กล่าวโดยสรุปแล้ว เกษตรกรในกลุ่มปศุสัตว์ในช่วงที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับปัจจัยอื่นๆ มากกว่าการเปิดการค้าเสรี เนื่องจากผลกระทบจากมาตรการการค้าเสรีที่มีต่อการดำเนินกิจการเป็นผล ทางอ้อมหรือยังเป็นปัญหาที่ไกลตัว ยกเว้นกลุ่มปศุสัตว์โคนมที่ได้รับผลกระทบโดยตรง โดยที่การ เปลี่ยนแปลงปริมาณและคุณภาพ แบบแผนและ/หรือเทคนิคการผลิตของเกษตรกร การปรับเปลี่ยน

ปัจจัยการผลิตนั้น ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจด้านอื่นมากกว่าเมื่อเทียบกับ วัตถุประสงค์เพื่อการรองรับกับผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้า ดังนั้น จะเห็นได้ว่ามาตรการการเปิด เสรีทางการค้านั้น เป็นปัจจัยที่เสริมศักยภาพการแข่งขันของเกษตรกรไทยในระดับเวทีได้ก็ต่อเมื่อการ ผลิตเป็นไปอย่างมีมาตรฐานตามที่ต่างประเทศกำหนด และกระบวนการผลิตต่างๆ มีประสิทธิภาพซึ่งจะ สนับสนุนความสามารถในการแข่งขันด้านราคา

5.5.6 กลุ่มประมง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามและการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่ได้ จากการใช้ค่าสถิติไคสแควร์และการทดสอบความน่าจะเป็นจากแบบจำลองโลจิสต์สำหรับกลุ่มประมง กล่าวสรุปได้ว่า เกษตรกรในกลุ่มประมงนั้นมีความรู้เกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรี โดยเฉพาะเกษตรกรผู้ เลี้ยงกุ้ง แต่การตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงแบบแผนและ/หรือเทคนิคการผลิตเพื่อรองรับกับกระแสการ เปลี่ยนแปลงทางการค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศจากผลของแนวโน้มการเปิดเสรีทางการค้าที่ เพิ่มขึ้นนั้น ได้นำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปิดเสรีทางการค้าเข้าร่วมประกอบการตัดสินใจน้อย มาก ขณะที่การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตกุ้งมีความสัมพันธ์กับการรับรู้เกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรี เนื่องจากข้อจำกัดของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในช่วงที่ผ่านมาประสบกับปัญหามาตรการที่มีใช้ภายใน จาก ประเทศคู่ค้า และปัญหาเกี่ยวกับสารตกค้าง รวมทั้งการระบาดของโรคในกุ้ง อันเนื่องมาจากการขาดซึ่ง ความรู้ในเชิงลึกเกี่ยวกับการทำฟาร์มกุ้ง จึงส่งผลกระทบต่อการส่งออกที่ลดลงอย่างมากในช่วงที่ผ่านมา ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนแบบแผนและ/หรือเทคนิคการผลิตอย่างเร่งด่วน ภายใต้อาการช่วยเหลือของรัฐบาลและการรวมกลุ่มกันของเกษตรกร ขณะที่มาตรการการเปิดเสรีทางการ ค้าของไทยก็ส่งผลดีต่อความสามารถในการแข่งขันด้านราคาในระดับเวทีโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับ ประเทศที่ทำความตกลงการค้าเสรี อันนำไปสู่ประโยชน์และสร้างโอกาสทางการค้าให้กับเกษตรกรผู้ เลี้ยงกุ้ง อย่างไรก็ตาม เกษตรกรต้องมีการปรับตัวทางด้านกระบวนการทางการผลิตและทางการตลาดเพื่อ รักษามาตรฐานการผลิตและคุณภาพของกุ้งให้ตรงกับมาตรฐานในระดับสากลเสมอ จึงจะสามารถสร้าง ประโยชน์จากมาตรการการค้าเสรี

ขณะเดียวกัน เกษตรกรประมงปลาน้ำจืดมีการปรับเปลี่ยนแบบแผนและ/หรือเทคนิคการผลิต อาทิ จากการทำฟาร์มแบบธรรมชาติมาสู่ระบบการเลี้ยงในกระชังมากขึ้น ที่ส่วนหนึ่งเป็นอิทธิพลจากการ รับรู้เกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรีของไทย แต่การเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตปลาน้ำจืดมีความสัมพันธ์ กับความรู้เกี่ยวกับการเปิดเสรีทางการค้าน้อยมาก กล่าวคือ การตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงปริมาณการ ผลิตปลาน้ำจืดมิได้ขึ้นอยู่กับมาตรการการค้าเสรี ทั้งนี้ อาจเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การบริโภคของต่างประเทศ โดยเฉพาะผู้บริโภคชาวยุโรปที่นิยมบริโภคปลาเนื้อขาวจากเขตร้อนมากขึ้น เนื่องจากปลาเนื้อขาวเขตนานามีราคาสูงกว่าปลาเนื้อขาวเขตร้อน ในขณะที่ มาตรการการเปิดการค้าเสรี

ก็เป็นปัจจัยเสริมต่อการขยายอาณาเขตตลาดและยังเป็นการส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันด้านราคาให้กับเนื้อปลาน้ำจืด ที่นำไปสู่การสร้างโอกาสทางการค้าระหว่างประเทศให้กับเกษตรกรประมงน้ำจืดไทย ดังนั้น กระบวนการผลิตจึงมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับกับตลาดที่มีแนวโน้มกว้างขึ้น และมาตรการที่มีใช้อย่างยิ่งมาตรการด้านความปลอดภัยทางอาหาร ตลอดจนการลดปัญหาจากมลภาวะทางน้ำและสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตปลาน้ำจืดได้

อนึ่ง ยังเป็นที่น่าสังเกตว่าระดับรายได้ของเกษตรกรประมงน้ำจืดไม่ส่งผลต่อแนวโน้มการปรับเปลี่ยนแบบแผนและ/หรือเทคนิคการผลิต ดังเช่นผลการศึกษาจากแบบจำลองโลจิทในกลุ่มปศุสัตว์และกลุ่มต่างๆ เนื่องจาก กลุ่มเกษตรกรประมงได้มีการตระหนักถึงมาตรฐานการผลิตมาอย่างต่อเนื่อง ในช่วงที่ผ่านมาจากแรงกดดันด้านความปลอดภัยทางอาหารจากผู้บริโภคต่างประเทศ ทำให้ฟาร์มประมงส่วนใหญ่ได้รับมาตรฐานฟาร์มอยู่แล้ว ประกอบกับปัจจัยการผลิตส่วนใหญ่ คืออาหารสัตว์ทำให้การเปลี่ยนแปลงทางการผลิตจึงมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงตามระดับรายได้ของเกษตรกรในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาค่อนข้างน้อย

กล่าวโดยสรุป มาตรการการเปิดเสรีทางการค้าของไทยในสินค้าประมงข้างต้น เป็นปัจจัยเสริมสร้างโอกาสและขีดความสามารถในการแข่งขันด้านราคาให้กับสินค้าในระดับเวทีโลก อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงเทคนิคการผลิต แบบแผนการผลิต ตลอดจนปริมาณการผลิตนั้น ยังคงขึ้นอยู่กับพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภค รวมทั้งมาตรฐานการผลิต คุณภาพของสินค้า และต้นทุนการผลิตเป็นหลักอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากสินค้ากุ้งที่ประสบกับปัญหาอื่นๆ มากกว่าผลจากการค้าเสรีที่ทำให้ปริมาณการผลิตลดลงในช่วงที่ผ่านมา เป็นต้น

5.5.7 กลุ่มอื่นๆ (กล้วยไม้)

เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้มีระดับการศึกษาสูงเมื่อเปรียบเทียบกับเกษตรกรในกลุ่มสินค้าอื่น เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้จึงมีศักยภาพที่สูงในการปรับตัวและเตรียมพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการค้าระหว่างประเทศที่มีแนวโน้มการแข่งขันในระดับที่สูงขึ้น ลักษณะดังกล่าวเห็นได้จากการที่เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ส่วนใหญ่มีการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตหรือเทคนิคการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา โดยมีการปรับเปลี่ยนเป็นการเพาะปลูกที่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) และทำเกษตรอินทรีย์ การปรับเปลี่ยนดังกล่าวเป็นผลมาจากการส่งออกและราคาที่สูงขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ยังมีการปรับตัวต่อราคาปุ๋ยที่มีราคาสูงขึ้นเกือบเท่าตัว โดยลดการใช้ปุ๋ยเคมีลงและหันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพและปุ๋ยคอกทดแทน ในประเด็นของการค้าเสรี เกษตรกรให้ความเห็นว่าผลผลิตที่สอดคล้องกับมาตรการการค้าเสรีก่อให้เกิดประโยชน์โดยทำให้มีตลาดรองรับมากขึ้น ผลผลิตได้รับราคาดี รวมถึงผลผลิตได้มาตรฐานและปลอดภัยกับผู้บริโภค นอกจากนี้ ในประเด็นของผลกระทบของการเปิดเสรีทางการค้าต่อสังคม

โดยรวมนั้น เกษตรกรมีความเห็นว่าจะช่วยให้ขายสินค้าบางรายการได้มากขึ้น และสามารถบริโภคสินค้าได้ในราคาที่ถูกลง

อย่างไรก็ตามจากผลการทดสอบความสัมพันธาระหว่างความรู้เกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรีกับการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตและการปรับเปลี่ยนแบบแผนและ/หรือเทคนิคการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา พบว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปิดเสรีทางการค้าของเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตและการปรับเปลี่ยนแบบแผนและ/หรือเทคนิคการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปิดเสรีทางการค้าและมีการปรับตัวทั้งการใช้ปัจจัยและการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตอยู่แล้ว จึงไม่นับสำคัญของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรีทางการค้าที่มีต่อการปรับเปลี่ยนแบบแผนและ/หรือเทคนิคการผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา

โดยสรุป เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้เป็นผู้ที่มีศักยภาพและความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ ดังนั้น การเปิดเสรีทางการค้าของไทยในสินค้ากล้วยไม้เป็นสิ่งที่สร้างโอกาสและเป็นการเปิดตลาดให้กับเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไม้ เพียงแต่เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ต้องรักษาคุณภาพมาตรฐานให้ได้

5.5.8 ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในภาพรวมของสินค้าเกษตรไทย

จากผลการสำรวจข้อมูลภาคสนาม ทำให้ทราบว่า โดยภาพรวมของเกษตรกรไทยในทุกกลุ่มสินค้ามีความสามารถ มีความชำนาญในการผลิต และมีความเป็นมืออาชีพ และเกษตรกรมีปรับตัวโดยการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นอันมีสาเหตุมาจากราคาปัจจัยการผลิตไม่ว่าจะเป็น ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง และยากำจัดศัตรูพืช เป็นต้น ตลอดจนเกษตรกรยังมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนแบบแผนหรือเทคนิคการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรฐานการค้าเสรี อย่างไรก็ตามเมื่อคำนึงถึงอายุเฉลี่ยของเกษตรกร พบว่า เป็นผู้สูงวัยซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าอาชีพทำการเกษตรเป็นที่น่าวิตกกังวลในอนาคต ประกอบกับเกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อยแสดงถึงความสามารถในการเรียนรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของเกษตรกรไทยยังอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้ในภาพรวมยังมีการปรับเปลี่ยนแบบแผนหรือเทคนิคการผลิตเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการค้าเสรีในระดับต่ำ ทำให้สินค้าในหลายๆ กลุ่มยังไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าในต่างประเทศไทย รวมถึงการขาดการรวมกลุ่มด้านการผลิตเพื่อการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารและเทคนิคการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดการรวมกลุ่มทางการตลาดเพื่อสร้างความเข้มแข็งและอำนาจต่อรองในด้านราคา ตลอดจนการสร้างเครือข่ายพันธมิตรด้านการค้ากับกลุ่มเกษตรกรเดียวกัน สิ่งต่างๆ เหล่านี้ยังเป็นจุดด้อยของเกษตรกรไทยซึ่งต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาเพื่อให้รองรับและสามารถแข่งขันได้กับต่างประเทศในสถานการณ์ที่

ประเทศต่างๆ ในโลกได้มีการดำเนินการให้ประเทศของตนเองเข้าไปสู่การค้าเสรีทั้งระดับพหุภาคีและทวิภาค

นอกจากนี้ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่มีความรู้เรื่องการเปิดเสรีทางการค้า มีการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรฐานการค้าเสรี และมีการรวมกลุ่มด้านการผลิตและการตลาดจะเป็นผู้ที่มีรายได้ที่เพิ่มขึ้น และเกษตรกรที่มีรายได้สูงเท่านั้นที่จะมีการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวทำให้สรุปได้ว่าเกษตรกรที่เป็นรายย่อย มีรายได้ต่ำจะมีข้อจำกัดในการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรฐานการค้าเสรีทำให้เป็นกลุ่มที่จะได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้ามากกว่ากลุ่มอื่นๆ

จากผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพทำให้ทราบว่า การที่เกษตรกรจะมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นได้นั้นเกษตรกรควรมีคุณสมบัติต่างๆ ดังนี้

1. เกษตรกรต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการเปิดการค้าเสรีหรือ FTA
2. เกษตรกรต้องมีการรวมกลุ่มทั้งทางด้านการผลิตและการตลาด
3. เกษตรกรควรมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิต และมีการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรฐานการค้าเสรี

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพมีดังนี้

1. เพื่อเพิ่มรายได้และลดต้นทุนการผลิต เกษตรกรควรได้รับการสนับสนุนและแนะนำการผลิตและใช้ปุ๋ยชีวภาพที่มีประสิทธิภาพ
2. สร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างภาครัฐและเกษตรกรเรื่องการเปิดการค้าเสรี เพื่อให้เกษตรกรมีความเข้าใจว่าการเปิดการค้าเสรีหรือ FTA คืออะไร และมีผลกระทบต่อเกษตรกรอย่างไร

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จุดมุ่งหมายหลักในการศึกษาโอกาสและผลกระทบจากการจัดทำ FTA ของไทยที่มีต่อสาขาเกษตรก็เพื่อที่จะสามารถชี้ให้เห็นถึงผลกระทบจากการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างการผลิต การกระจายรายได้ และเศรษฐกิจครัวเรือนของเกษตรกรรายย่อยในประเทศไทย โดยผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้ก็จะทำให้ทราบแนวทางการปรับตัวของเกษตรกรภายใต้ข้อตกลงดังกล่าวรวมถึงการเตรียมความพร้อมของเกษตรกรในกลุ่มต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ขณะเดียวกันผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะได้นำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดแนวทางการจัดทำแผนและมาตรการรองรับผลกระทบ แนวทางการปรับตัวของเกษตรกรอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก ตลอดจนการเตรียมการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันสำหรับสินค้าที่มีศักยภาพในอนาคต

สำหรับแนวทางการศึกษาในครั้งนี้จะใช้การวิเคราะห์ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพประกอบกัน เพื่อที่จะให้ได้ทราบถึงขนาดของผลกระทบของ FTA ที่มีต่อสาขาการผลิตต่างๆ อย่างชัดเจน โดยในการศึกษาเชิงปริมาณจะใช้ตารางเมตริกซ์บัญชีสังคม (Social Accounting Matrix: SAM) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ผลกระทบเชิงปริมาณ โดยตาราง SAM ที่สร้างขึ้นก็เพื่อแสดงถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ของการผลิตและการใช้จ่ายในสาขาการผลิตต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันก็สามารถรอบใช้ในการวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ดังกล่าวภายหลังจากการเปิดการค้าเสรีได้ อย่างไรก็ตามเพื่อให้ครอบคลุมประเด็นการศึกษาในครั้งนี้ผลการศึกษาเชิงคุณภาพจะมาช่วยในการอธิบายถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงที่กล่าวมาข้างต้นในลักษณะของรูปแบบของพฤติกรรมในระดับครัวเรือนภาคการเกษตร

ซึ่งผลการศึกษามีสรุปได้ดังต่อไปนี้

6.1 โครงสร้างภาคเกษตรจากราย SAM

ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณถึงผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าโดยใช้แบบจำลองตารางเมตริกซ์บัญชีสังคม (SAM) ทำให้ทราบถึงโครงสร้างเศรษฐกิจภาคเกษตรของไทย ในด้านการผลิตพบว่า จะเน้นหนักอยู่ที่สาขาการผลิตนอกภาคการเกษตรเป็นสัดส่วนที่สูงแม้ว่าโครงสร้างประชากรอยู่ในภาคการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ก็ตาม ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาเฉพาะโครงสร้างการผลิตในภาคการเกษตรพบว่าสัดส่วนการผลิตที่สูงที่สุดเรียงลำดับตามกันมาได้แก่สาขา ประมง ัญพืช และปศุสัตว์

นอกจากนี้ โครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรไทยแม้ว่าจะมีปัจจัยแรงงานอยู่เป็นจำนวนมากแต่กลับปรากฏว่า มูลค่าการใช้ปัจจัยทุนกลับมีสัดส่วนสูงกว่าการจ้างแรงงาน นั่นคือต้นทุนในการผลิตของเกษตรกรไทย(จากการศึกษาข้อมูลในตาราง SAM) กล่าวคือ จะขึ้นอยู่กับปัจจัยทุนมากกว่าปัจจัยแรงงาน

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาสัดส่วนการใช้ปัจจัยการผลิตในเศรษฐกิจภาคการเกษตรพบว่าสาขาการผลิตพืชใช้ปัจจัยการผลิตสูงสุดโดยประมาณเท่ากับร้อยละ 1.84 รองลงมาได้แก่ สาขาการผลิตไม้ผล และ ประมงซึ่งมีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 1.58 กล่าวโดยสรุปคือ เมื่อพิจารณาในภาพรวมแสดงให้เห็นว่า สาขาพืชมีการใช้ปัจจัยการผลิตเป็นจำนวนมากที่สุดโดยเปรียบเทียบกับสาขาการผลิตเกษตรอื่นๆ

6.2 ผลการวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าจากการวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยตารางเมตริกซ์บัญชีสังคมและจากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

6.2.1 ผลการวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าจากการวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยตารางเมตริกซ์บัญชีสังคม

จากการศึกษาผลกระทบเชิงปริมาณจากการเปิดเสรีทางการค้าโดยใช้แบบจำลองตารางเมตริกซ์บัญชีสังคม (SAM) โดยใช้วิธีการจำลองภาพ (scenario) การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากนโยบายการค้าระหว่างประเทศของไทย พบว่า

1. โครงสร้างเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันแสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจไทยมีการผลิตที่เน้นหนักอยู่ที่สาขาการผลิตนอกภาคการเกษตรเป็นส่วนใหญ่แม้ว่าโครงสร้างประชากรอยู่ในภาคการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ก็ตาม ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาเฉพาะโครงสร้างการผลิตในภาคการเกษตรพบว่าสัดส่วนการผลิตที่สูงที่สุดเรียงลำดับตามกันมาได้แก่ สาขาประมง ัญพืช และปศุสัตว์ นอกจากนี้โครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรไทยแม้ว่าจะมีปัจจัยแรงงานอยู่เป็นจำนวนมากแต่กลับปรากฏว่า มูลค่าการใช้ปัจจัยทุนกลับมีสัดส่วนสูงกว่าการจ้างแรงงาน นั่นคือต้นทุนในการผลิตของเกษตรกรไทย(จากการศึกษาข้อมูลในตาราง SAM) กล่าวคือ จะขึ้นอยู่กับปัจจัยทุนมากกว่าปัจจัยแรงงาน
2. ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณที่เป็นผลจากการคาดการณ์ผลกระทบที่เกิดจากการเปิดการค้าเสรี ซึ่งจะพิจารณาถึงผลกระทบจะทำการเปรียบเทียบมูลค่าการค้าที่เปลี่ยนไปจากก่อนที่จะมีข้อตกลงทางการค้าและภายหลังจากมีข้อตกลงการเปิดการค้าเสรี โดยแบ่งออกเป็น 3 กรณี คือ

กรณีที่ 1 ผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีภายใต้ WTO

กรณีที่ 2 ผลกระทบจากข้อตกลง FTA ที่ได้ลงนามกับประเทศคู่ค้า (จีน ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์)

กรณีที่ 3 ผลกระทบที่คาดการณ์จากการทำ FTA ในอนาคต

สาเหตุในการสร้าง Scenario ทั้ง 3 กรณีเนื่องจากการเปรียบเทียบให้เห็นผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีในระดับภาพรวม (total impact) ซึ่งเกิดจากกรณีศึกษาที่ 1 ซึ่งเป็นการมองผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีภายใต้กรอบ WTO ที่ได้ดำเนินการมาในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันโดยมิได้เลือกกลุ่มประเทศใดๆมาทำการศึกษาเป็นการเฉพาะ และขณะเดียวกันก็พิจารณาผลกระทบในระดับบางส่วน (Partial Impact) ซึ่งเกิดจากกรณีศึกษาที่ 2 ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มประเทศที่ได้มีการลงนามทำข้อตกลงการค้าเสรีไว้แล้ว ในขณะที่ในกรณีศึกษาที่ 3 จะเป็นการพิจารณาถึงผลการคาดการณ์ผลกระทบจากการค้าเสรีที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตามการจำลองสถานการณ์ทั้ง 3 กรณีก็เพื่อต้องการให้ข้อมูลสรุปถึงผลกระทบจากการค้าเสรีใน 3 ช่วงเวลาคือ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต อันจะนำไปสู่การมองเห็นทิศทางการเปลี่ยนแปลงของผลกระทบจากการค้าเสรีที่มีต่อภาคการเกษตรของประเทศไทยได้ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งสามารถให้ข้อมูลสรุปดังนี้

สรุปผลกระทบด้านการผลิต

ผลกระทบ	กรณีที่ 1	กรณีที่ 2	กรณีที่ 3
มาก	ส่งออก 1. มังคุด 2. ปลาป่น 3. ปลาทูน่าปรุงแต่ง 4. ปาล์มน้ำมัน นำเข้า 1. โคนม	ส่งออก 1. มันสำปะหลัง 2. ข้าว 3. ลำไย นำเข้า 1. หอมหัวใหญ่ 2. โคนม	ส่งออก 1. อ้อย 2. ข้าว 3. มันสำปะหลัง 4. มังคุด นำเข้า 1. โคนม
น้อย	ส่งออก 1. ไข่เนื้อ 2. สับปะรด 3. ข้าวโพดฝักอ่อน 4. สุกร นำเข้า 1. มันฝรั่ง	ส่งออก 1. ไข่เนื้อ 2. กุ้ง นำเข้า 1. ไข่เนื้อ 2. กระเทียม	ส่งออก 1. มะม่วง 2. ส้ม 3. สับปะรด นำเข้า 1. กระเทียม 2. มันฝรั่ง
ไม่ได้รับผลกระทบ	ส่งออก 1. ไหม นำเข้า 1. ถั่วเหลือง 2. ไข่เนื้อ	-	ส่งออก 1. ไหม นำเข้า 1. ถั่วเหลือง 2. ไข่เนื้อ

- ผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีภายใต้ WTO

พบว่าผลกระทบที่จะเกิดจากการค้าเสรีพบว่า กลุ่มของสินค้าที่จะได้รับผลกระทบในเชิงบวกมากที่สุดจากข้อตกลงดังกล่าวโดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไป ได้แก่ มังคุด ปลายัน ปลาหูช้าง ปลาทูน่าปรงแดง และปาล์มน้ำมัน ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มของสินค้าเกษตรที่จะได้รับผลกระทบน้อยที่สุดจากข้อตกลงการค้าเสรีได้แก่ ใก่เนื้อ สับปะรด ข้าวโพดฝักอ่อน และสุกร ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาถึงผลกระทบที่จะเกิดจากการค้าเสรีพบว่า กลุ่มของสินค้าที่ไม่ได้รับผลกระทบจากข้อตกลงดังกล่าวได้แก่ ไหม ถั่วเหลือง และโคเนื้อ

- ผลกระทบจากข้อตกลง FTA ที่ได้ลงนามกับประเทศคู่ค้า

การศึกษาผลกระทบจากข้อตกลง FTA เฉพาะประเทศที่มีการลงนามข้อตกลงแล้วซึ่งได้แก่ จีน ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ โดยสินค้าที่เลือกมาศึกษาในส่วนนี้จะเป็นสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญต่อการส่งออกของไทย ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ลำไย ใก่เนื้อ และกุ้ง และสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญต่อการนำเข้าของไทย ได้แก่ ใก่เนื้อ หอมหัวใหญ่ กระเทียม โคนเนื้อ และโคนนม

พบว่ากลุ่มสินค้าที่จะได้ประโยชน์จากการค้าเสรีมากที่สุดก็คือ มันสำปะหลัง ข้าว และลำไย ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มสินค้าที่จะเสียประโยชน์จากการค้าเสรีมากที่สุดก็คือ หอมหัวใหญ่ และ โคนนมตามลำดับ

- ผลกระทบที่คาดการณ์จากการทำ FTA ในอนาคต

สำหรับการวิเคราะห์ผลกระทบจาก FTA ที่คาดการณ์ในอนาคต ซึ่งจะทำการศึกษาดำเนินการสร้างสถานการณ์จำลองโดยสมมติว่า ทุกประเทศได้ทำการเซ็นสัญญา FTA แล้วจากนั้นผลของข้อตกลงส่งผลต่อการเติบโตของการค้าระหว่างประเทศ ทั้งในกลุ่มสินค้าที่มีความได้เปรียบและเสียเปรียบในการแข่งขัน ผลการศึกษาพบว่า

กลุ่มสินค้าที่มีการขยายตัวในการส่งออกสูงสุด ได้แก่ อ้อย ข้าว มันสำปะหลัง และมังคุดตามลำดับ ส่วนสินค้าที่มีการขยายตัวในการนำเข้าสูงสุด ได้แก่ โคนนม ในขณะที่สินค้าที่ได้รับผลกระทบน้อยในด้านการส่งออก คือ มะม่วง ส้ม และสับปะรด ซึ่งเป็นกลุ่มสินค้าผลไม้ ส่วนสินค้าที่ได้รับผลกระทบน้อยในด้านการนำเข้า คือ กระเทียม และมันฝรั่ง ซึ่งเป็นกลุ่มสินค้าผัก และสินค้าที่ไม่ได้รับผลกระทบคือ ไหม ถั่วเหลือง และโคเนื้อ

สรุปผลกระทบด้านปัจจัยการผลิต (แรงงาน)

ผลกระทบ	กรณีที่ 1	กรณีที่ 2	กรณีที่ 3
มาก	ส่งออก 1. อ้อย 2. ข้าว 3. ปาล์มน้ำมัน 4. กุ้ง นำเข้า 1. โคนม	ส่งออก 1. ข้าว 2. มันสำปะหลัง 3. ลำไย นำเข้า 1. โคนม 2. โคเนื้อ	ส่งออก 1. ข้าว 2. อ้อย 3. มันสำปะหลัง 4. ลำไย นำเข้า 1. โคนม
น้อย	ส่งออก 1. ข้าวโพดฝักอ่อน 2. หน่อไม้ฝรั่ง 3. กระจับปี่ นำเข้า 1. หอมหัวใหญ่ 2. กระเทียม	ส่งออก 1. ไก่เนื้อ 2. กุ้ง นำเข้า 1. กระเทียม 2. หอมหัวใหญ่	ส่งออก 1. กระจับปี่ 2. สับปะรด นำเข้า 1. กระเทียม 2. หอมหัวใหญ่ 3. องุ่น
ไม่ได้รับผลกระทบ	ส่งออก 1. ไหม 2. สับปะรด นำเข้า 1. ถั่วเหลือง 2. มันฝรั่ง	-	ส่งออก 1. ไหม นำเข้า 1. ถั่วเหลือง 2. มันฝรั่ง

สรุปผลกระทบด้านปัจจัยการผลิต (ทุน)

ผลกระทบ	กรณีที่ 1	กรณีที่ 2	กรณีที่ 3
มาก	ส่งออก 1. อ้อย 2. ข้าว 3. ปาล์มน้ำมัน 4. ลำไย นำเข้า 1. โคนม	ส่งออก 1. ข้าว 2. มันสำปะหลัง 3. ลำไย นำเข้า 1. โคนม 2. โคเนื้อ	ส่งออก 1. ข้าว 2. อ้อย 3. มันสำปะหลัง 4. ลำไย นำเข้า 1. โคนม
น้อย	ส่งออก 1. สับปะรด 2. มะพร้าว 3. ข้าวโพดหวาน นำเข้า 1. โคเนื้อ 2. หอมหัวใหญ่	ส่งออก 1. ไก่เนื้อ 2. กุ้ง นำเข้า 1. กระเทียม 2. หอมหัวใหญ่	ส่งออก 1. ข้าวโพดหวาน 2. ข้าวโพดฝักอ่อน นำเข้า 1. มันฝรั่ง 2. กระเทียม 3. หอมหัวใหญ่
ไม่ได้รับผลกระทบ	ส่งออก 1. ไหม 2. ข้าวโพดฝักอ่อน นำเข้า 1. ถั่วเหลือง 2. มันฝรั่ง	-	ส่งออก 1. ไหม นำเข้า 1. ถั่วเหลือง

- ผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีภายใต้ WTO

เมื่อพิจารณาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อผลตอบแทนปัจจัยการผลิตในภาพรวม จะพบว่า การเปิดการค้าเสรีจะทำให้ผลตอบแทนปัจจัยแรงงานในภาคการเกษตรเพิ่มขึ้นในบางสาขาการผลิต เมื่อเทียบกับปัจจัยทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยแรงงานในภาคการเกษตรในสาขาการผลิตพืชไร่ และไม้ยืนต้น จะได้รับผลตอบแทนเพิ่มขึ้น โดยเปรียบเทียบกับภาคเศรษฐกิจอื่นๆ โดยเฉพาะในส่วน ของ อ้อย ข้าว ปาล์มน้ำมัน ลำไย รวมทั้ง โคนม

- ผลกระทบจากข้อตกลง FTA ที่ได้ลงนามกับประเทศคู่ค้า

ผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่ได้ลงนามแล้วที่มีต่อผลตอบแทนปัจจัยการผลิตในแต่ละกลุ่มสินค้าพบว่ากลุ่มสินค้าข้าว มันสำปะหลัง ลำไย โคนม และ โคเนื้อ จะได้รับผลกระทบมากที่สุดตามลำดับ

- ผลกระทบที่คาดการณ์จากการทำ FTA ในอนาคต

นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีในอนาคตที่มีต่อผลตอบแทนปัจจัยการผลิตในแต่ละกลุ่มสินค้าพบว่า กลุ่มการผลิต ข้าว อ้อย และมันสำปะหลังจะได้รับผลตอบแทนจากการใช้ปัจจัยแรงงานและทุนจากการผลิตเพิ่มขึ้นสูงสุดตามลำดับ ในขณะที่ ผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการลดลงของผลตอบแทนปัจจัยการผลิตได้แก่ โคนม

สรุปผลกระทบด้านการกระจายรายได้

ผลกระทบ	กรณีที่ 1	กรณีที่ 2	กรณีที่ 3
มาก	ส่งออก 1. อ้อย 2. ข้าว 3. ปาล์มน้ำมัน 4. กุ้ง นำเข้า 1. โคนม	ส่งออก 1. ข้าว 2. มันสำปะหลัง 3. ลำไย นำเข้า 1. โคนม 2. โคเนื้อ	ส่งออก 1. ข้าว 2. อ้อย 3. มันสำปะหลัง 4. ลำไย นำเข้า 5. โคนม
น้อย	ส่งออก 1. หน่อไม้ฝรั่ง 2. มะพร้าว 3. ข้าวโพดหวาน นำเข้า 1. หอมหัวใหญ่ 2. โคเนื้อ	ส่งออก 1. ไข่เนื้อ 2. กุ้ง นำเข้า 1. กระเทียม 2. หอมหัวใหญ่	ส่งออก 1. ข้าวโพดหวาน 2. กระจับปี่เขียว นำเข้า 1. มันฝรั่ง 2. กระเทียม 3. หอมหัวใหญ่
ไม่ได้รับผลกระทบ	ส่งออก 1. ไหม นำเข้า 1. ถั่วเหลือง 2. มันฝรั่ง	-	ส่งออก 1. ไหม นำเข้า 1. ถั่วเหลือง

- ผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีภายใต้ WTO

ขณะเดียวกันผลการเปลี่ยนแปลงจากการเปิดการค้าเสรีต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ของเกษตรกรโดยมีแบ่งตามชั้นรายได้ของเกษตรกรพบว่าครัวเรือนภาคการเกษตรชั้นรายได้ที่ 1 ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีระดับรายได้ต่ำสุดจะได้รับผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีมากกว่าระดับชั้นรายได้อื่นของครัวเรือนในภาคการเกษตรและครัวเรือนนอกภาคเกษตร นั่นคือแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่รายได้ต่ำจะได้รับผลประโยชน์/เสียประโยชน์จากการเปิดการค้าเสรีมากกว่าในกลุ่มอื่นๆ และเมื่อเปรียบเทียบการกระจายรายได้ระหว่างกลุ่มสาขาการผลิตที่ได้ประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศพบว่า ครัวเรือนในกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตอ้อยได้รับผลกระทบมากที่สุด รองลงมา คือ ปาล์มน้ำมัน และกุ้งแช่แข็ง ตามลำดับ สำหรับผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการกระจายรายได้ในเชิงลบ พบว่า กลุ่มสินค้าปศุสัตว์ ได้แก่ โคเนื้อ และ โคนม จะได้รับผลกระทบจากข้อตกลงดังกล่าว

- ผลกระทบจากข้อตกลง FTA ที่ได้ลงนามกับประเทศคู่ค้า

ในขณะเดียวกันเมื่อศึกษาผลกระทบการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการกระจายรายได้ของครัวเรือนภาคการเกษตรเมื่อมีข้อตกลงการเปิดการค้าเสรีกับประเทศที่ได้ลงนามข้อตกลงแล้ว พบว่าในกลุ่มสาขาการผลิตสินค้าเกษตรนั้น ครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบในเชิงบวกในกลุ่มสินค้าข้าว มันสำปะหลัง ลำไย ไข่ไก่ และ กุ้งแช่แข็ง อย่างไรก็ตามสำหรับผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการกระจายรายได้ในเชิงลบ พบว่า กลุ่มสินค้าปศุสัตว์ ได้แก่ โคนม และโคเนื้อจะได้รับผลกระทบจากข้อตกลงในขณะที่กลุ่มผักที่ได้รับผลกระทบดังกล่าวได้แก่ กระเทียม และหอมหัวใหญ่

- ผลกระทบที่คาดการณ์จากการทำ FTA ในอนาคต

ขณะที่การเปิดการค้าเสรีในอนาคตที่มีต่อการกระจายรายได้ของครัวเรือนภาคการเกษตรพบว่าครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบในเชิงบวกในกลุ่มสินค้าข้าว อ้อย มันสำปะหลัง และลำไย ส่วนผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีที่มีต่อการกระจายรายได้ในเชิงลบ พบว่า กลุ่มสินค้าปศุสัตว์ ได้แก่ โคนม ได้รับผลกระทบดังกล่าว

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากราง SAM ในภาพรวมแสดงให้เห็นว่าการเปิดการค้าเสรีโดยทั่วไปแล้วจะส่งผลดีต่อการผลิต ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง และ ปาล์มน้ำมัน ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรขั้นปฐม (primary product) ซึ่งกลุ่มสินค้าดังกล่าวมีการกระจายตัวของกลุ่มเกษตรกรที่เป็นผู้ผลิตเป็นจำนวนมากกว่าสาขาการผลิตอื่นๆ ในขณะเดียวกันลักษณะเกษตรกรในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่(ยกเว้นปาล์มน้ำมัน) เป็นเกษตรกรรายย่อย ซึ่งผลการวิเคราะห์สนับสนุนว่าเกษตรกรกลุ่มนี้จะได้รับประโยชน์จากการค้าเสรีมากกว่ากลุ่มอื่นๆ นั่นคือการค้าเสรีไม่น่าจะกระทบต่อกลุ่มเกษตรกรของประเทศกลุ่มใหญ่ในภาพรวม

4. สาเหตุที่สมมติฐานด้านการกระจายรายได้ไม่เป็นไปตามที่ตั้งไว้ เนื่องการกลุ่มรายการสินค้าหรือสาขาการผลิตในหลายรายการไม่มีการกระจายตัวของรายได้ของเกษตรกรตามระดับชั้นรายได้ครบทั้ง 5 ชั้นรายได้ ในขณะที่เดียวกันกลับพบว่าโครงสร้างของรายได้เกษตรกรส่วนใหญ่มีการกระจุกตัวอยู่ในระดับต่ำในหลายกลุ่มสินค้า อาทิ ธัญพืช พืชไร่ ผักและผลไม้ และปศุสัตว์ เป็นต้น ซึ่งเป็นไปตามลักษณะโครงสร้างการผลิตของภาคการเกษตรในประเทศไทยที่มีเกษตรกรรายย่อยเป็นส่วนใหญ่ในกลุ่มดังกล่าว ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาถึงสาเหตุที่ผลกระทบต่อเกษตรกรกลุ่มที่มีรายได้ต่ำมากกว่าในกลุ่มอื่นๆ ก็เพราะว่าเกษตรกรกลุ่มนี้เป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคในเวลาเดียวกัน นั่นคือผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าอันเนื่องมาจากข้อตกลงการค้าเสรีหรือนโยบายเศรษฐกิจใดๆ ย่อมกระทบต่อระดับรายได้และการใช้จ่ายของเกษตรกรกลุ่มนี้โดยตรงมากกว่ากลุ่มเกษตรกรที่มีระดับรายได้ที่สูงกว่า ซึ่งมีสัดส่วนรายได้สูงกว่าการใช้จ่ายในการบริโภค

5. แม้ว่าผลการศึกษาระยะแรกจะขัดแย้งกับสมมติฐานที่ว่าเกษตรกรที่มีระดับรายได้สูงจะได้ประโยชน์จากการค้าเสรีมากกว่าก็ตาม แต่อาจเนื่องมาจากสาเหตุการแบ่งชั้นรายได้ของเกษตรกรในบางกลุ่มสินค้า อาทิ สาขา ธัญพืช พืชไร่ และผัก เป็นต้น ไม่สามารถแบ่งรายได้ออกเป็นกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม เนื่องจากลักษณะเฉพาะของกลุ่มผู้ผลิตรวมทั้งโครงสร้างการผลิตในสาขาการผลิตดังกล่าวอาจไม่มีขนาดที่แตกต่างกันมากเกินไป จึงทำให้ผลการวิเคราะห์แตกต่างกันอย่างมากกับที่คาดการณ์ไว้ ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาเชิงปริมาณสามารถตอบคำถามถึงผลกระทบของการค้าเสรีได้อย่างชัดเจน จึงต้องมีการศึกษาในเชิงคุณภาพเพื่อนำมาประกอบการอธิบายในแต่ละกลุ่มสินค้า ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปในบทที่ 7

6. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการค้าเสรีทั้งทางด้านมูลค่าการผลิต การใช้ปัจจัยการผลิต และการกระจายรายได้ นั้นมิได้ส่งผลกระทบต่อทุกกลุ่มสินค้า เนื่องจากบางกลุ่มสินค้ายังไม่ได้อยู่ในข้อตกลงการค้าเสรี โดยกลุ่มสินค้าที่อยู่ภายใต้ FTA ได้แก่ กลุ่มธัญพืชและพืชไร่ กลุ่มผัก กลุ่มผลไม้ กลุ่มปศุสัตว์ กลุ่มประมง ซึ่งกลุ่มสินค้าเหล่านี้จะได้รับผลกระทบจาก FTA ส่วนกลุ่มสินค้าที่ไม่ได้อยู่ภายใต้ FTA ได้แก่ กลุ่มไม้ยืนต้น กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มสินค้าเหล่านี้เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงปริมาณการส่งออก-นำเข้า มิใช่ผลจาก FTA

6.2.2 ผลการวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าจากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพได้จากการสำรวจข้อมูลภาคสนาม การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการใช้สถิติไคสแควร์ รวมถึงแบบจำลองโลจิท ทำให้ทราบว่า โดยภาพรวมของเกษตรกรไทยในทุกกลุ่มสินค้ามีความสามารถ มีความชำนาญในการผลิต และมีความเป็นมืออาชีพ และเกษตรกรมีปรับตัว โดยการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นอันมีสาเหตุมาจากราคาปัจจัยการผลิตไม่ว่าจะเป็น ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง และยากำจัดศัตรูพืช เป็นต้น ตลอดจนเกษตรกรยังมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนแบบแผนหรือเทคนิคการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรฐานการค้าเสรี อย่างไรก็ตามเมื่อคำนึงถึงอายุเฉลี่ยของเกษตรกร พบว่า เป็นผู้สูงวัยซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าอาชีพทำการเกษตรเป็นที่น่าวิตกกังวลในอนาคต ประกอบกับเกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อยแสดงถึงความสามารถในการเรียนรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของเกษตรกรไทยยังอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้ในภาพรวมยังมีการปรับเปลี่ยนแบบแผนหรือเทคนิคการผลิตเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการค้าเสรีในระดับต่ำ ทำให้สินค้าในหลายๆ กลุ่มยังไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าในต่างประเทศไทย รวมถึงการขาดการรวมกลุ่มด้านการผลิตเพื่อการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารและเทคนิคการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดการรวมกลุ่มทางการตลาดเพื่อสร้างความเข้มแข็งและอำนาจต่อรองในด้านราคา ตลอดจนการสร้างเครือข่ายพันธมิตรด้านการค้ากับกลุ่มเกษตรกรเดียวกัน สิ่งต่างๆ เหล่านี้ยังเป็นจุดด้อยของเกษตรกรไทยซึ่งต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาเพื่อให้รองรับและสามารถแข่งขันได้กับต่างประเทศในสถานการณ์ที่ประเทศต่างๆ ในโลกได้มีการดำเนินการให้ประเทศของตนเองเข้าไปสู่การค้าเสรีทั้งระดับพหุภาคีและทวิภาค

นอกจากนี้ จากผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพทำให้การที่เกษตรกรจะมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นได้นั้น เกษตรกรต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการค้าเสรีหรือ FTA เกษตรกรต้องมีการรวมกลุ่มทั้งทางด้านการผลิตและการตลาด เกษตรกรควรมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ปัจจัยการผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิต และมีการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรฐานการค้าเสรี

6.3 สรุปภาพรวมและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีได้ข้อสรุปเกี่ยวกับโครงสร้างการผลิตและเกษตรกรที่ได้ทำการศึกษาดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการใช้เทคโนโลยีการผลิตในระดับสูงและไม่ได้มีแนวโน้มการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในอนาคตแม้ว่า การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตมีนัยสำคัญต่อการเพิ่มขึ้นในระดับรายได้ของเกษตรกรก็ตาม

2. การรวมกลุ่มของเกษตรกร จากการศึกษา พบว่า มีเกษตรกรส่วนน้อยที่มีการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายในการผลิตซึ่งเกษตรกรส่วนนี้เป็นเกษตรกรที่มีความผูกพันกับกลุ่มผู้ซื้อผลผลิตของตนไปใช้ในอุตสาหกรรมการเกษตรแปรรูปและผู้ส่งออก เช่น เกษตรกรผู้ผลิตผลไม้ เกษตรกรผู้ผลิตกุ้ง ขณะเดียวกันพบความสัมพันธ์ว่าเกษตรกรที่ไม่มีการรวมกลุ่มด้านการผลิตมีแนวโน้มค่อนข้างสูงที่จะไม่ปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต นั่นคือ แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่ไม่มีการรวมกลุ่มด้านการผลิตมีแนวโน้มในการปรับตัวจาก FTA ได้ยากกว่าเกษตรกรที่มีการรวมกลุ่ม

3. โครงสร้างต้นทุนการผลิต จากการศึกษาพบว่า ในหลายๆ กลุ่มสินค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตภายหลังจากการทำข้อตกลง FTA การเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในการผลิตส่วนใหญ่เกิดจากการเปลี่ยนในราคาปัจจัยการผลิตและค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้น ลักษณะดังกล่าวอาจแสดงว่าโดยส่วนใหญ่ผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรีจะไม่กระทบกับโครงสร้างการผลิตมากเท่ากับการเพิ่มในราคาปัจจัยการผลิตและค่าใช้จ่ายการผลิตอย่างอื่น

4. ความเข้าใจของเกษตรกรเกี่ยวกับการเปิดการค้าเสรี จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีความเข้าใจในข้อตกลง FTA ในขณะที่เกษตรกรที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ FTA จะมีความสามารถในการเพิ่มผลผลิต รวมทั้งปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรการการเปิดเสรีได้ดีกว่า ซึ่งจะมีผลทำให้เกษตรกรกลุ่มนี้จะมีรายได้สูงขึ้น หรือได้ประโยชน์จากข้อตกลงการค้าเสรีมากกว่าเกษตรกรกลุ่มอื่น นอกเหนือจากนั้น เกษตรกรที่มีความเข้าใจเรื่อง FTA มีแนวโน้มที่จะมีการรวมกลุ่มด้านการผลิตและการตลาด ซึ่งเป็นคุณลักษณะของเกษตรกรที่มีแนวโน้มจะได้ประโยชน์จากการเปิดการค้าเสรี

5. การกระจายรายได้ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มสินค้าที่ได้รับผลกระทบจาก FTA ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มของสินค้าที่มีการกระจายตัวของรายได้เกษตรกรอยู่เพียงระดับเดียว นั่นคือ หมายถึงเกษตรกรรายย่อย ซึ่งเป็นเกษตรกรกลุ่มเล็ก ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการค้าเสรีในกรณีประเทศไทยอาจจะไม่กระทบต่อเกษตรกรกลุ่มใหญ่ของประเทศในภาพรวม ในขณะที่เดียวกันเกษตรกรกลุ่มนี้เป็นเกษตรกรที่มีความสามารถในการแข่งขันด้านการผลิตมากกว่ากลุ่มอื่น แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาลอาจต้องหามาตรการช่วยเหลือหรือชดเชยเกษตรกรรายย่อยซึ่งเป็นกลุ่มเล็กที่จะได้รับผลกระทบทางด้านลบจากการเปิดการค้าเสรี

ข้อเสนอแนะและแนวนโยบายที่เกี่ยวข้อง

ปัญหา	สาเหตุ	การแก้ไข	แนวทางในการดำเนินการแก้ไข
<p>1. เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ จะทำอย่างไรให้มีเกษตรกรรุ่นใหม่ หรือให้เกิดอาชีพเกษตรกรที่มั่นคง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● เกษตรกรที่มีอายุน้อยไม่มีแรงจูงใจในการที่จะเป็นเกษตรกรเนื่องจากมีแนวคิดว่างานเกษตรเป็นอาชีพที่มีรายได้น้อยและต้องทำงานหนัก อีกทั้งครอบครัวไม่ยอมให้ทำการเกษตรเนื่องจากรายได้น้อย 	<ul style="list-style-type: none"> ● หาแนวทางในการที่จะสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีอายุน้อยหันมาทำการเกษตรมากขึ้นเพื่อให้อาชีพเกษตรกรยังคงอยู่และการเกษตรไทยยังคงอยู่ ● สร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความเป็นมืออาชีพ โดยการจัดหาหลักประกันให้กับอาชีพเกษตรกร เช่น สวัสดิการทางสังคมของเกษตรกร และการศึกษาของลูกหลานเกษตรกร 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐควรมีโครงการนำร่องเพื่อสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อชี้ให้เห็นว่าการเกษตรสามารถสร้างรายได้ได้อย่างต่อเนื่องและมั่นคง ● สร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ เกษตรกร และเอกชนในการสร้างรายได้จากการทำการเกษตรอย่างเป็นระบบ หรือการจัดทำโครงการผู้ซื้อพบเกษตรกรเพื่อให้ทั้งสองได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ● สร้างอาชีพการเกษตรโดยระบบการผลิตสินค้าเกษตรแบบข้อตกลงและหรือการร่วมลงทุนระหว่างเอกชนกับกลุ่มเกษตรกร ● รัฐควรร่วมมือกับเอกชนเพื่อสร้าง “Brand” หรือสร้าง “Image” ของสินค้าที่มีคุณภาพและผลักดันให้สินค้าที่มีคุณภาพดังกล่าวติดตลาดและได้ราคาที่แตกต่างกันจากสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ

ปัญหา	สาเหตุ	การแก้ไข	แนวทางในการดำเนินการแก้ไข
			<ul style="list-style-type: none"> ● จัดให้มีการประมูลสินค้าที่มีคุณภาพ เพื่อให้เห็นว่าการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพเท่านั้นที่จะสร้างรายได้ที่มั่นคงได้
<p>2. การใช้เทคโนโลยีการผลิตแบบใหม่ของเกษตรกรส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับต่ำ รวมถึงไม่มีการปรับปรุงและพัฒนาเทคนิคด้านการผลิต</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● เกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาและรายได้ในระดับต่ำ จึงมีความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีได้น้อยทำให้ไม่สามารถปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ปรับเปลี่ยน/เพิ่มเรื่องเทคโนโลยีให้ทันสมัย และเทคโนโลยีชุมชนหรือชาวบ้านที่สอดคล้องการผลิตสินค้าเกษตรในแหล่งผลิตที่ก่อให้เกิดการประหยัดต้นทุน ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ● ส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถพัฒนาเทคนิคการผลิตอย่างง่าย ด้วยตนเองอย่างจริงจัง 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐควรเป็นผู้ให้การสนับสนุนในส่วนของ การให้ทุนวิจัยและการช่วยเหลือเกษตรกรให้ มีการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการผลิต และการพัฒนาสายพันธุ์พืชและสัตว์ที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ● รัฐ สถาบันการศึกษา รวมทั้งเอกชนควรมี บทบาทในการให้ข้อมูล แนะนำและหา แนวทางให้การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต ผลิตภัณฑ์ร่วมกัน และส่งเสริมให้เกษตรกร สามารถผลิตและใช้เทคนิคการผลิตอย่างง่าย เสียค่าใช้จ่ายน้อยในการผลิตสินค้า
<p>3. ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านแรงงาน สารเคมีและปุ๋ยเคมี สำหรับการ ผลิตพืช ส่วนการผลิตสัตว์ส่วนใหญ่เป็นเรื่อง อาหารสัตว์</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ปัจจัยการผลิตต้องพึ่งพาการนำเข้าจาก ต่างประเทศ และเมื่อปัจจัยภายนอกมีการ เปลี่ยนแปลง เช่นราคาน้ำมันที่สูงขึ้น ส่งผล ให้ราคาสารเคมี ปุ๋ย และราคาอาหารสัตว์มี ราคาสูง 	<ul style="list-style-type: none"> ● หาแนวทางในการลดต้นทุนการผลิต ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการใช้ปัจจัยการผลิต ในราคาที่ถูกลงและแก้ไขปัญหาเรื่องการขาด แคลนปัจจัยแรงงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐควรแนะนำการผลิตสารชีวภาพที่มี ประสิทธิภาพแทนสารเคมีที่มีการนำเข้าและ ควรแนะนำการผลิตอาหารสัตว์ที่มีราคาถูก ให้โดยใช้ความรู้จากสถาบันการศึกษาที่ได้มี การวิจัยเรื่องอาหารสัตว์ เป็นต้น

ปัญหา	สาเหตุ	การแก้ไข	แนวทางในการดำเนินการแก้ไข
	<ul style="list-style-type: none"> ● การขาดแคลนแรงงาน และแรงงานต่างด้าวมีปัญหาเนื่องจากสัญญาการทำงานไม่มีและไม่มีการกำหนดเงื่อนไขของสัญญาการทำงาน ทำให้แรงงานย้ายไปทำงานที่ง่ายกว่า ส่วนแรงงานไทยก็มีราคาสูง 		<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐและเกษตรกรควรรหาแนวทางร่วมกันในการแก้ไขปัญหาด้านแรงงาน โดยรัฐควรมีการกำหนดเงื่อนไขและจำแนกแรงงานต่างด้าวว่าเป็นแรงงานเกษตรหรือแรงงานในครัวเรือน นอกจากนี้รัฐควรจัดทำสัญญาว่าจ้างให้เป็นระบบสำหรับแรงงานต่างด้าวเพื่อให้สามารถตรวจสอบได้และมีสัญญาผูกพันกับเกษตรกรผู้ว่าจ้างในระยะยาว
<p>4. การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายในการผลิตของเกษตรกรยังอยู่ในระดับต่ำ ตลอดจนขาดการวางแผนการผลิตที่เชื่อมโยงกันระหว่างเครือข่ายของสถาบันเกษตรกรและเกษตรกร รวมถึงเกษตรกรมีแนวโน้มที่จะไม่ปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต ทำให้การปรับตัวจากการค้าเสรีทำได้ยากกว่าเกษตรกรที่มีการรวมกลุ่ม</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ขาดผู้นำหรือผู้ริเริ่มที่มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้หรือเทคนิคการผลิตที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้นำชุมชนหรือรัฐเป็นส่วนสำคัญในการชี้แนะเพื่อให้เกษตรกรผู้ผลิตสินค้าในแต่ละชนิดเห็นว่าการรวมกลุ่มก่อให้เกิดประโยชน์ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีและสร้างพันธมิตรทางการผลิตผ่านเครือข่ายในการผลิต 	<ul style="list-style-type: none"> ● ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มด้านการผลิต โดยการส่งเสริมและให้ความรู้ผ่านผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น เพื่อให้เกิดการสร้างกลุ่มการผลิตสินค้าขึ้นภายในชุมชนหรือท้องถิ่นของตน 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐควรทำหน้าที่ในการประสานกับเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าชนิดเดียวกันหรือมีความต่อเนื่องกันให้มีการประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตโดยรัฐทำหน้าที่ในการประสานงานเพื่อให้เกิดการประชุมร่วมกัน ● รัฐควรเป็นผู้ให้การสนับสนุนเกษตรกรในจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตและสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง

ปัญหา	สาเหตุ	การแก้ไข	แนวทางในการดำเนินการแก้ไข
<p>5. การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายด้านการตลาดยังอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นการทำการค้าแบบตัวใครตัวมันทำให้ขาดอำนาจการต่อรองด้านราคาหรือทำให้ราคามีความผันผวนมาก</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● เกษตรกรเป็นเกษตรกรรายย่อย 	<ul style="list-style-type: none"> ● การสร้างเสถียรภาพด้านราคาทำได้โดยการรวมกลุ่มด้านการตลาด ทำการตลาดอย่างเป็นมืออาชีพหรือเป็นระบบ โดยการส่งเสริมและให้ความรู้ผ่านผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่น หรือกลุ่มเกษตรกรที่สนใจ 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐควรทำหน้าที่ในการประสานกับเกษตรกรผู้ผลิต และเอกชนเพื่อจัดทำโครงการ “ตลาดสินค้าชุมชนอย่างเป็นระบบ” เพื่อให้มีผู้บรรยายเรื่องการตลาดอย่างเป็นระบบและการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการค้าสินค้าชนิดเดียวกันหรือสินค้าที่มีความต่อเนื่องกัน ● จัดให้มีโครงการ “เกษตรกรพบผู้ประกอบการและผู้ค้า” เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการสร้างเครือข่ายด้านการค้าร่วมกัน โดยรัฐอาจทำหน้าที่ในการหา “product champion” ในแต่ละชุมชนหรือจังหวัด และจัดให้มีการพบกันระหว่างผู้ผลิตผู้บริโภครวมและผู้ค้าทั้งในและต่างประเทศ เพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ● รัฐบาลควรใช้นโยบายเชิงรุกในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้าและคุณค่าทางโภชนาการเพื่อให้ผู้บริโภคมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการบริโภคเพิ่มมากขึ้น

ปัญหา	สาเหตุ	การแก้ไข	แนวทางในการดำเนินการแก้ไข
6. เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีความเข้าใจในข้อตกลงการค้าเสรี	<ul style="list-style-type: none"> ● เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดการเข้าถึงสื่อในเรื่องการค้าเสรี จึงไม่สามารถเข้าถึงความรู้เรื่องการค้าเสรีได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐควรให้ความรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อตกลงการค้าเสรีแก่เกษตรกรให้เพิ่มมากขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐควรมีโครงการเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่อง FTA ให้กับเกษตรกรว่าการจัดทำ FTA จะมีประโยชน์ต่อเขาอย่างไร และทำไมต้องมีการจัดทำ โดยทำการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ในท้องถิ่น เช่น วิทยุชุมชน เอกสารเผยแพร่ สิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมถึงการให้ผู้นำชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ ● รัฐบาลควรให้แนวทางกับเกษตรกรในการปรับตัวให้เข้ากับระบบการค้าเสรีที่จะมีขึ้นในอนาคต
7. เกษตรกรรายย่อยที่มีระดับรายได้ต่ำเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการค้าเสรีเป็นส่วนใหญ่	<ul style="list-style-type: none"> ● เกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่มีการศึกษาและมีรายได้น้อยทำให้ไม่มีความสามารถปรับตัวในการผลิตเพื่อรองรับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการค้าเสรีได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐควรมีแนวทางการส่งเสริมการผลิตและปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค ● รัฐบาลควรกำหนดแนวทางในการปรับเปลี่ยนการผลิต โดยการแนะนำหรือส่งเสริมการผลิตสินค้าที่มีโอกาสที่สามารถแข่งขันได้ ● รัฐไม่ควรให้การสนับสนุนแก่เกษตรกรในรูปของการจ่ายเงินชดเชย แต่ควรจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตให้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● การจัดโครงการฝึกอบรมให้กับเกษตรกรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกษตรกรสามารถปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ต่างๆ ● รัฐบาลควรให้ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตและการตลาดเพื่อให้เกษตรกรมีข้อมูลเพื่อใช้ปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตเพื่อรองรับการเปิดเสรี ● รัฐควรจัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการผลิตเพื่อให้บริการแก่เกษตรกร โดยให้เสียค่าใช้จ่ายที่น้อยที่สุดหรือที่คุ้มทุน และไม่

ปัญหา	สาเหตุ	การแก้ไข	แนวทางในการดำเนินการแก้ไข
			สนับสนุนเกษตรกรรายบุคคลแต่เป็นการให้กับกลุ่มเกษตรกร โดยให้กลุ่มเป็นผู้ดำเนินการจัดการการใช้อุปกรณ์ต่างๆ ด้วยตนเอง รัฐเพียงแต่ให้คำแนะนำด้านวิชาการเท่านั้น
8. เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีแนวโน้มในการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในอนาคต	<ul style="list-style-type: none"> ● เกษตรกรไม่ทราบแนวทางในการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต 	<ul style="list-style-type: none"> ● ควรมีการกำหนดแนวทางในการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตในส่วนสินค้าที่ได้รับผลกระทบจากการค้าเสรี อย่างเป็นระบบ 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐควรจัดตั้งองค์กรที่ทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตและการค้า ● จัดให้มีองค์กรอันประกอบด้วยกลุ่ม 3 กลุ่ม คือกลุ่มผู้ผลิต หรือเกษตรกร กลุ่มผู้ซื้อผลผลิตหรือผู้ส่งออกหรือพ่อค้าคนกลางและรัฐบาลเองรวมทั้ง NGO ร่วมกันทำหน้าที่ในการกำหนดแนวทางการผลิตและการตลาด เพื่อแก้ไขปัญหาพร้อมกันอย่างเป็นระบบ
9. การลักลอบนำเข้าสินค้า เช่น กระเทียม หอมหัวใหญ่ ส้ม โคนี้อ และ ไหม	<ul style="list-style-type: none"> ● ภาครัฐไม่มีระบบการป้องกันและกฎหมายป้องกันและควบคุมการลักลอบนำเข้าไม่เข้มงวด ● สินค้าที่ลักลอบนำเข้ามีการปลอมหรือลอกเลียนแบบตราสินค้า 	<ul style="list-style-type: none"> ● ควรมีการจัดทำระบบเพื่อป้องกันสินค้าในกลุ่มสินค้าที่มีการลักลอบนำเข้า ● ควรมีการตรวจสอบและมีการดำเนินการตามกฎหมายอย่างจริงจังกับสินค้าที่มีการลักลอบนำเข้า 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐควรมีการกำหนดกฎหมายอย่างเข้มงวดเกี่ยวกับการติดฉลากหรือ sticker เพื่อระบุแหล่งกำเนิดสินค้า รวมถึงการตรวจสอบอย่างเข้มงวดในตราสินค้าที่มีการปลอมหรือลอกเลียนแบบ ● รัฐควรทำการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ศุลกากรหรือเจ้าหน้าที่

ปัญหา	สาเหตุ	การแก้ไข	แนวทางในการดำเนินการแก้ไข
			เกี่ยวข้องกับอย่างเข้มงวดและจริงจังในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายไม่ว่าจะเป็น การเก็บภาษี การตรวจสอบการแจ้งราคานำเข้าใน การประเมินภาษี และการเก็บภาษีให้ถูกต้องครบถ้วน

บรรณานุกรม

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. 2547. ความตกลงการค้าเสรี ไทย – ออสเตรเลีย โอกาสส่งออกของไทย **Thailand-Australia Free Trade Agreement Benefits for Thai Exporters.**

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. 2548. ความตกลงการค้าเสรี ไทย – นิวซีแลนด์ **Thailand – New Zealand Closer Economic Partnership.**

กัญญารัตน์ ว่องวิทย์เดชา. 2549. ผลกระทบการจัดตั้งเขตการค้าเสรีต่อสินค้าเกษตรที่สำคัญของ **ไทย กรณีศึกษา ไทย-ญี่ปุ่น, ส่วนวิจัยเศรษฐกิจพืชไร่** สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (อค์สำเนา).

กลุ่มงานบริการส่งออก 1 สำนักบริการส่งออก กรมส่งเสริมการส่งออก. อุตสาหกรรมการส่งออก ปลาทูน่ากระป๋องของไทย.

(<http://www.depthai.go.th/go/content/download/attach?contentId=366&name=???????????????1.doc>)

กองการค้าทั่วไป กรมการค้าต่างประเทศ. ผลกระทบจากข้อตกลงของแกตต์และแนวทางการปรับตัว. (<http://www.doae.go.th/LIBRARY/html/detail/char/cha61.htm>)

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. 2547. **โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำความตกลงว่าด้วยความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้น (CER – FTA) ไทย – ออสเตรเลีย, เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องโครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำความตกลงว่าด้วยความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้น (CER – FTA) ไทย – ออสเตรเลีย, 26 กุมภาพันธ์ 2547 ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์คอนเวนชั่น, กรุงเทพฯ.** (<http://www.ftawatch.org>)

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2548. **โครงการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการเปิดเสรีการค้าอาเซียน-จีน.**

จูน เจริญเสียง. 2547. โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ฉบับที่ 2 อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป อุตสาหกรรมเหล็ก และผลิตภัณฑ์เหล็ก. คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีรพงษ์ เทพกรณ์. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับขาในประเศไทย. โครงการจัดตั้งสถาบันชา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง. (www.mfu.ac.th/division/tea/know/knowledge_tea.doc)

นงนุช เลี่ยมสุวรรณ. 2550. การวิเคราะห์ผลกระทบของข้อตกลงการค้าเสรีไทย-จีน ต่อสาขาการผลิตในภาคเกษตรของไทย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นิติภา วรพันธ์ตระกูล. 2547. การศึกษาผลการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย – สาธารณรัฐเกาหลี : กรณีสินค้าเกษตร ตอนที่ 01-24, สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (อัครสำเนา).

บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์. 2547. ลงนามเพื่อล้มสลาย ข้อตกลงเขตการค้าเสรีผลกระทบต่อทรัพยากรชีวภาพ สิทธิการเกษตร และภาคเกษตรกรรมไทย, คณะกรรมการจัดงานมหกรรมเกษตรกรรมยั่งยืน.

บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์. 2547. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา ผลกระทบที่มีต่อประเทศไทย, กลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA Watch).

ฝ่ายวิจัย ธนาคารกรุงเทพ จำกัด มหาชน. 2549. ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น : ความเป็นมาและภาพรวม. (http://www.bangkokbank.com/download/SR_JTEPA_TH.pdf)

มหาวิทยาลัยบูรพา. 2548. โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการจัดทำการค้าเสรีระหว่างไทยแคนาดา.

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. 2549. ข้อตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย: รายงานและบทวิเคราะห์, เอกสารข้อมูลหมายเลข 12 โครงการ WTO Watch (จับกระแสองค์การการค้าโลก) ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

วินิต อธิสุข. 2547. การศึกษาผลการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย – บาห์เรน : กรณีสินค้าเกษตร ตอนที่ 01-24, สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (อัครสานา).

ส่วนวิจัยเศรษฐกิจปศุสัตว์และประมง สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2550. สถานการณ์สินค้าประมง ปี 2549 และแนวโน้มปี 2550. หน้า 1-35.

สำนักบริหารการนำเข้าส่งออกสินค้าทั่วไป กระทรวงพาณิชย์. 2550.
([www.dft.moc.go.th/the_files/\\$\\$16/level4/tuna%20june%2007.doc](http://www.dft.moc.go.th/the_files/$$16/level4/tuna%20june%2007.doc))

สำนักส่งเสริมสินค้าเกษตร กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์. 2551.
(http://agri.dit.go.th/web_dit_sec6/admin/uploadfiles/multi_files/cof0251.pdf)

สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง. 2548. โครงการยุทธศาสตร์การจัดทำ FTA ของไทย.

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2548. โครงการวิเคราะห์โอกาสการขยายการค้าของไทยภายใต้เขตการค้าเสรี BIMSTEC.

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2548. โครงการศึกษากลยุทธ์การเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรี ไทย-อินเดีย.

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2548. การศึกษาผลกระทบและการกำหนดท่าทีไทยต่อการจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างอาเซียนกับสาธารณรัฐเกาหลี.

สถาบันอาหาร. (www.nfi.or.th/bi/vfc/pdffile/tuna/สถานการณ์ปลาทูน่าโลก.pdf)

สถาบันอาหาร. (www.nfi.or.th/bi/vfc/pdffile/shrimp/สถานการณ์กุ้งไทย.pdf)

สำนักบริการส่งออก กรมส่งเสริมการส่งออก.

(<http://www.depthai.go.th/go/content/download/attach?contentId=366&name=?????????????????1.doc>)

สายรัก ไชยลังกา. 2548. การศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย – สหรัฐอเมริกา : กรณีสินค้าเกษตรที่มีโควตานำเข้า, สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (อัครา).

สุกัลยา กาเข้ม. 2546. การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันในประเทศไทย, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2549. ความตกลงการค้าเสรี ไทย – นิวซีแลนด์ (ด้านการเกษตร) **Thailand – New Zealand Closer Economic Partnership** (อัครา).

โตสถิตกร มัลลิกะมาส. โครงการศึกษาวิเคราะห์ความพร้อมของไทยในการทำข้อตกลงการค้าเสรี. (<http://www.dtn.moc.go.th>)

ศิริมา บุญนาค. 2547. โครงการศึกษาผลกระทบจากการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ฉบับที่ 5 อุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมเนื้อโค อุตสาหกรรมวิสกี้และไวน์. คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริวรรณ ประเสริฐวานนท์. 2546. การศึกษาโอกาสและผลกระทบจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีน กรณี **Early Harvest**, ส่วนวิจัยเศรษฐกิจพืชสวน สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (อัครา).

ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจร่วมกับคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. 2548. โครงการวิจัยเพื่อความพร้อมของไทยในการจัดทำเขตการค้าเสรีระหว่างไทยกับแอฟริกาใต้.

ศูนย์ศึกษาเอเปคและศึกษาความร่วมมือในภูมิภาคแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2548. โครงการวิจัยที่ปรึกษาการวิเคราะห์เจรจาภายใต้ความร่วมมือหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดระหว่างไทย-ญี่ปุ่นในกลุ่มสินค้าเกษตร.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. 2549. ผ้าและผลิตภัณฑ์ใหม่ไทยในออสเตรเลีย : มีโอกาสโตแต่ยังต้องเปิดเกมรุกหนักขึ้น. มองเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1872 6 ต.ค. 2549. (http://www.kasikornresearch.com/kr/search_detail.jsp?id=7380&cid=5)

ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2546. **โครงการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อรองรับการที่เงินเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกและการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน.**

ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2550. รายงานชิ้นสุดท้ายโครงการศึกษาผลกระทบจากการทำ FTA สำหรับภาคเกษตรกรรม.

ศูนย์วิศวกรรมทางธุรกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2548. **โครงการวิจัยเพื่อประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลอุตสาหกรรมहतอุตสาหกรรม.**

หนังสือสถิติประยุกต์สำหรับการวิจัย (Applied Statistics To Behavioral Research) , ร้องศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี หน้า 123 –131.

อะคร้าว อนันต์. 2546. **ศึกษาผลกระทบการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไทย – ออสเตรเลีย ต่อสินค้าเกษตรที่สำคัญ**, ส่วนวิจัยเศรษฐกิจปศุสัตว์ สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (อศต.อศก.).

อิสร์กุล อุณหเกตุ. 2549. “รายงานผลการวิจัยความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย”, **ข้อตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย: รายงานและบทวิเคราะห์**, เอกสารข้อมูลหมายเลข 12 โครงการ WTO Watch (จับกระแสองค์การการค้าโลก) ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

อิสร์กุล อุณหเกตุ. 2549. “หนึ่งปีความตกลงการค้าเสรีไทย – ออสเตรเลีย”, **ข้อตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย: รายงานและบทวิเคราะห์**, เอกสารข้อมูลหมายเลข 12 โครงการ WTO Watch (จับกระแสองค์การการค้าโลก) ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

Arunsmith, K. 1997. **Measurement and Analysis of Structural Change in the Thai Economy** : CAMGEM Project. Thailand: Chulalongkorn University.

- Blake, A.T., Rayner, A. and Reed, G. 1999. "A Computable General Equilibrium Analysis of Agricultural Liberalization: The Uruguay Round and Common Agricultural Policy Reform". **Journal of Agricultural Economics** vol. 50(3).
- Bhagwati, J.N., Panagariya, A., and Srinivasan, T.N. 1998. **Lectures on International Trade**, Cambridge. MIT Press.
- Deardorff, A. V. and Stern, M. 1981. "A Disaggregated Model of World Production and Trade: An Estimate of the Impact of the Tokyo Round". **Journal of Policy Modeling** 3: 127-152.
- De Janvey, A., and Sadoulet, E. 1987. "Agricultural Price Policy in General Equilibrium Models: Results and Comparisons". **American Journal of Agricultural Economics**. May.
- De Janvey, A., and Sadoulet, E. 1995. **Quantitative Development Policy Analysis**. Johns Hopkins University Press, Baltimore and London .
- De Melo, J., 1998. "Computable General Equilibrium Models for Trade Policy Analysis in Developing Countries: A Survey". **Journal of Policy Modeling** 10(4): 569-603.
- Dervis, K., J. de Melo, and Robinson, S. 1981. **General Equilibrium Models for Development Policy**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Francois, J., and Kennedy, R. 1997. **Applied Methods for Trade Policy Analysis**. A Handbook, Cambridge University Press.
- Ginsburgh, V., and Michiel, K. 1997. **The Structure of Applied General Equilibrium Model**. The MIT Press.
- Ginsburgh, V. and Robinson, S. 1983. "Equilibrium and Prices in multi-sector models". **World Bank, Development Research Department, Report No. DRD56**, Washington
- Helpman, E., and Krugman, P. 1985. **Market Structure and International Trade**. MIT Press, Cambridge.

- Helpman, E., 1987. "Imperfect Competition and International Trade: Evidence from Fourteen Industries Countries". **Journal of the Japanese and International Economic** 1(1): pp.62-81.
- Hertel.T.W.,1985. "Partial vs. General Equilibrium Analysis and Choice of Functional Form: Implications for Policy Modeling". **Journal of Policy Modeling** 7(2): 281-303.
- Jones, R., 1965. "The Structure of Simple General Equilibrium Models". **The Journal of Political Economy** no.6,vol LXXIII
- Leontief, W., 1966. **Input-output Economics**. New York: Oxford University Press.
- McGuire, Greg, 2002. "Trade in Services – Market Access Opportunities and the Benefits of Liberalization for Developing Economies". **Policy Issues in International Trade and Commodities Studies Series** No.19, United Nations.
- Pyatt.G.and Round, J. 1985. **Social Accounting Matrices: A Basis for Planning**. Washington D.C.: The World Bank.
- Salvatore, D., 1998. **International Economics**. John Wiley & Son.
- Scarf, H.E. and Shoven, J. B., Eds., 1984. **Applied general equilibrium analysis**. Cambridge University Press: Cambridge
- Shoven, J.B. and John Whalley, 1992. **Applying General Equilibrium**. Cambridge Surveys of Economic Literature, Cambridge University Press: Cambridge.